Henry Fielding

Historien om TOM JONES et hittebarn

Henry Fielding

Historien om

Tom Jones

– et hittebarn

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Henry Fielding: *Tom Jones* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Henry Fielding: *Tom Jones* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Indhold

Forside

Ophavsret

Første bog

Kapitel 1

Indledning til værket eller en spiseseddel til gæstebuddet.

Kapitel 2

En kort beskrivelse af mr. Allworthy og en fuldstændig beskrivelse af hans søster Bridget.

Kapitel 3

En sælsom hændelse, der mødte mr. Allworthy ved Hans hjemkomst. Miss Deborah Wilkins' sømmelige opførsel, samt nogle fornuftige bemærkninger om uægte børn.

Kapitel 4

Læseren står i fare for at knække halsen over en beskrivelse. Hans frelse. Miss Bridgets store føjelighed.

Kapitel 5

Indeholder nogle almindelige materier samt nogle ualmindelige bemærkninger over samme.

Kapitel 6

Deborah bliver ført ind i sognet ved en lignelse. En kort efterretning om Jenny Jones tillige med en beskrivelse over de hindringer, som kan møde en ung pige, der vil studere.

Kapitel 7

Indeholder så alvorlige genstande, at læseren ikke får lejlighed til at le en eneste gang, medmindre han hændelsesvis skulle få i sinde at le ad forfatteren.

Kapitel 8

En samtale mellem miss Bridget og Deborah, som indeholder noget mere morsomt, men rigtignok mindre belærende end det forrige kapitel.

Kapitel 9

Indeholder ting, som sikkert vil forbavse læseren.

Kapitel 10

Allworthys gæstfrihed. En kort beskrivelse af to brødres karakter, en doktor og en kaptajn, der begge blev underholdt af Allworthy.

Kapitel 11

Indeholder mange regler for og nogle eksempler på kærlighed. En beskrivelse over skønhed, samt nogle fornuftige bevæggrunde til at gifte sig.

Kapitel 12

Indeholder, hvad læseren måske venter at finde i det.

Kapitel 13

Som slutter første bog med et eksempel på utaknemmelighed, der, som vi håber, ikke vil synes aldeles unaturligt.

Anden bog

Kapitel 1

Som viser, hvad slags historie dette er, hvad den ligner, og hvad den ikke ligner.

Kapitel 2

Religiøs forsigtighed mod at vise bastarder for megen gunst, og en stor opdagelse, der bliver gjort af madam Deborah Wilkins.

Kapitel 3

Beskrivelse af et husvæsen, grundet på regler, der er Aristoteles' stik modsatte.

Kapitel 4

Indeholder et af de mest blodige slag, eller snarere dueller, man nogensinde har hørt om i hjemmenes historie.

Kapitel 5

Indeholder meget stof til øvelse for læserens tænke- og dømmekraft.

Kapitel 6

Skolemesteren Partridges forhør for ukyskhed; hans kones vidneudsagn; en kort betragtning over vore loves visdom samt andre alvorlige sager, som de bedst vil synes om, der bedst forstår dem.

Kapitel 7

En kort skitse af den lyksalighed, som ægtefolk kan skabe sig af had; tilligemed en kort undskyldning for de folk, der overser ufuldkommenheder hos deres venner.

Kapitel 8

En recept på et middel til at genvinde sin kones tabte kærlighed, hvilket man aldrig ved har slået fejl, selv ikke under de mest fortvivlede omstændigheder.

Kapitel 9

Et bevis på ufejlbarligheden af det foregående middel: Konens klager, tilligemed andre for døden passende prydelser, som

læger og deslige, og en gravskrift i den rette stil.

Tredje bog

Kapitel 1

Indeholder lidet eller intet.

Kapitel 2

Helten i denne fortælling viser sig under meget slette forvarsler. En lille fortælling af en så simpel natur, at mange måske ikke engang anse den for værd at kende. Nogle ord om en vis landjunker og flere om en skytte og en skolemester.

Kapitel 3

Filosoffen mr. Squares og teologen mr. Thwackums karakter samt en diskussion.

Kapitel 4

Indeholder en nødvendig undskyldning for forfatteren og en barnagtig begivenhed, som måske også siden vil trænge til en undskyldning.

Kapitel 5

Teologens og filosoffens meninger om de to drenge; samt nogle grunde til disse meninger og andre sager.

Kapitel 6

Indeholder en endnu bedre grund end de ovenfor nævnte meninger.

Kapitel 7

Hvori forfatteren selv viser sig på scenen.

Kapitel 8

En barnagtig begivenhed, hvorved man dog ser en godhjertet karakter hos Tom Jones.

Kapitel 9

Indeholder en begivenhed af en langt afskyeligere karakter tilligemed Thwackums og Squares betragtninger over den.

Kapitel 10

Hvori Blifil og Jones viser sig i et meget forskelligt lys.

Fjerde bog

Kapitel 1

Indeholder to sider papir.

Kapitel 2

En lille prøve på, hvad vi formår i den højere skrivemåde, samt en beskrivelse af miss Sophia Western.

Kapitel 3

Hvori historien går tilbage for at meddele en ubetydelig begivenhed, der tildrog sig nogle år tidligere, men som, hvor ubetydelig den end var, dog havde nogle følger i fremtiden.

Kapitel 4

Indeholder så dybe og alvorlige sager, at nogle læsere måske ikke vil synes om det.

Kapitel 5

Indeholder sager efter enhvers smag.

Kapitel 6

En undskyldning for mr. Jones' ufølsomhed for alle den elskværdige Sophias artigheder, hvorved vi måske nedsætte

hans karakter noget i de kloge og dannede menneskers agtelse, der skænker heltene i de fleste af vore nyere lystspil deres bifald.

Kapitel 7

Det korteste kapitel i hele bogen.

Kapitel 8

Et slag, der bliver besunget af musen i homerisk stil, og som ingen uden kendere af de gamle klassikere kan finde smag i.

Kapitel 9

Indeholder sager af et ikke meget fredeligt udseende.

Kapitel 10

En historie, fortalt af præsten, mr. Supple. Squire Westerns skarpsindighed. Hans store kærlighed til datteren, og hvorledes hun besvarede den.

Kapitel 11

Hvorledes Molly Seagrim med nød og næppe slap ud af det, samt nogle bemærkninger, for hvis skyld vi har måttet trænge temmelig dybt ind i naturen.

Kapitel 12

Indeholder meget klarere sager, som imidlertid flyder fra samme kilde som det foregående kapitels.

Kapitel 13

En skrækkelig hændelse, som tilstødte Sophia. Jones' ridderlige opførsel og de endnu skrækkeligere følger for den unge dame af denne opførsel, samt en kort afstikker til gunst for kvindekønnet.

Kapitel 14

Der kommer en læge. Hans operationer og en lang dialog mellem Sophia og hendes pige.

Femte bog

Kapitel 1

Om det alvorlige i værket og anledningen dertil.

Kapitel 2

Hvori Jones modtager mange venskabelige besøg under sit fangenskab, tillige med nogle meget fine træk af kærlighed, som næppe kan ses med det blotte øje.

Kapitel 3

Som alle, der ikke har et hjerte, vil antage for at indeholde meget væsen om ingenting.

Kapitel 4

Et lille kapitel, som indeholder en ubetydelig tilfældig begivenhed.

Kapitel 5

Et meget langt kapitel, som indeholder en meget stor begivenhed.

Kapitel 6

Hvorved læseren, når han sammenligner det med det foregående, måske kan rette nogle misbrug, som han hidtil har gjort sig skyldig i ved anvendelsen af ordet "kærlighed".

Kapitel 7

Hvori vi ser mr. Allworthy på sygelejet.

Kapitel 8

Indeholder mere naturlige end behagelige ting.

Kapitel 9

Som blandt andet må tjene som kommentar til de ord af Æschines, at drukkenskab viser en mands sjæl, ligesom et spejl viser hans person.

Kapitel 10

Viser det sande i mange bemærkninger af Ovid og andre meget alvorlige forfattere, når de uigendriveligt har bevist, at vin ofte er forløber for usædelighed.

Kapitel 11

Hvori en milelang lignelse indleder et så blodige slag, som der nogensinde kan fægtes uden hjælp af stål eller koldt jern.

Kapitel 12

Hvori ses et mere rørende skuespil, end alt blodet i Thwackums og Blifils og tyve lignende personers legemer er i stand til at frembringe.

Sjette bog

Kapitel 1

Om kærlighed.

Kapitel 2

Mrs. Westerns karakter. Hendes store lærdom og verdenskundskab og et bevis på den dybe indsigt, hun skyldte disse egenskaber.

Kapitel 3

Hvori der to gange bliver budt kunstdommerne trods.

Kapitel 4

Indeholder meget besynderlige sager.

Kapitel 5

Hvori der fortælles, hvad der passerede mellem Sophia og hendes tante.

Kapitel 6

Indeholder en samtale mellem Sophia og mrs. Honour, der kan råde lidt bod på den ømme rørelse, de foregående scener vist har vakt hos den godhjertede læser.

Kapitel 7

Et formelt frieri, malet i miniature, som det altid burde, og en scene af en ømmere natur i fuld legemsstørrelse.

Kapitel 8

Sammenkomsten mellem Jones og Sophia.

Kapitel 9

Er af en langt mere stormfuld slags end det forrige.

Kapitel 10

Mr. Western besøger mr. Allworthy.

Kapitel 11

Et kort kapitel, som imidlertid indeholder tilstrækkelig materie til at sætte den godmodige læser i bevægelse.

Kapitel 12

Indeholder kærlighedsbreve m.m.

Kapitel 13

Sophias opførsel ved nærværende lejlighed, som ingen af hendes køn kan dadle, der er i stand til at handle lige så, samt en samtale om et meget vanskeligt punkt for samvittighedens domstol.

Kapitel 14

Et kort kapitel, der indeholder en kort samtale mellem squire Western og hans søster.

Syvende bog

Kapitel 1

En sammenligning mellem verden og skuepladsen.

Kapitel 2

Indeholder en samtale, Jones havde med sig selv.

Kapitel 3

Indeholder adskillige samtaler.

Kapitel 4

Et billede af en dame på landet, tegnet efter naturen.

Kapitel 5

Sophias ædle opførsel mod hendes tante.

Kapitel 6

Indeholder en stor mangfoldighed af sager.

Kapitel 7

En besynderlig beslutning af Sophia og en endnu besynderligere list af mrs. Honour.

Kapitel 8

Indeholder stridsemner af en ikke usædvanlig slags.

Kapitel 9

Mr. Westerns vise handlemåde i egenskab af øvrighedsperson. Et vink til fredsdommere, betræffende skriverens nødvendige egenskaber, samt overordentlige beviser på faderlig galskab og datterlig kærlighed.

Kapitel 10

Indeholder adskillige sager, der måske er naturlige nok, men simple.

Kapitel 11

Eventyret med et kompagni soldater.

Kapitel 12

Eventyr i et officersselskab.

Kapitel 13

Indeholder værtindens store duelighed, en læges store lærdom og den værdige løjtnants dygtighed i kasuistik.

Kapitel 14

Et frygteligt kapitel, ja så frygteligt, at få læsere bør vove at læse det om aftenen, især hvis de er alene.

Kapitel 15

Slutning på de foregående begivenheder.

Ottende bog

Kapitel 1

Et overordentlig langt kapitel om det vidunderlige; det allerlængste af alle vore indledende kapitler.

Kapitel 2

I hvilket værtinden aflægger Jones et besøg.

Kapitel 3

Hvori lægen aflægger sit andet besøg.

Kapitel 4

Hvori der optræder en af de behageligste barberer, der nogensinde er omtalt i historien, barberen i Bagdad og barberen i Don Quixote ikke engang undtaget.

Kapitel 5

En samtale mellem mr. Jones og barberen.

Kapitel 6

Hvori mr. Benjamin lægger endnu flere talenter for dagen, og hvori man tillige ser, hvem denne mærkelige person var.

Kapitel 7

Indeholder bedre grunde for Partridges opførsel, end vi endnu har set; en undskyldning for Jones' svaghed samt nogle flere anekdoter om værtinden.

Kapitel 8

Jones ankommer til Gloucester og tager ind i "Klokken". Dette hus' karakter samt en lommeprokurators, som han der træffer.

Kapitel 9

Indeholder forskellige samtaler mellem Jones og Partridge om kærlighed, kulde, sult og andre materier; ligeledes hvordan Partridge lykkeligt, skønt med nød og næppe undgik den yderste fare for at gøre sin ven en yderst sørgelig opdagelse.

Kapitel 10

Hvori vore rejsende møder et meget overordentligt eventyr.

Kapitel 11

Hvori manden i højen begynder at fortælle sin historie.

Kapitel 12

Hvori manden i højen fortsætter sin historie.

Kapitel 13

Hvori den forrige historie videre bliver fortsat.

Kapitel 14

Hvori manden i højen slutter sin historie.

Kapitel 15

En kort beskrivelse af Europa og en mærkværdig samtale mellem Jones og manden i højen.

Niende bog

Kapitel 1

Om dem, som med rette må, og om dem, som ikke må skrive sådanne historier som denne.

Kapitel 2

Indeholder et virkelig forbavsende eventyr, som Jones oplevede på sin spadseretur med manden i højen.

Kapitel 3

Jones og hans dames ankomst til gæstgiverstedet, samt en meget udførlig beskrivelse af slaget ved Upton.

Kapitel 4

Hvori en krigsmands ankomst gør fuldkommen ende på fjendtlighederne og tilvejebringer en fast og varig fredsslutning mellem alle parter.

Kapitel 5

En undskyldning for alle helte, som har god appetit, samt beskrivelse af et slag af en forlibt natur.

Kapitel 6

En venskabelig samtale i køkkenet, der tager en meget almindelig, skønt ikke meget venskabelig ende.

Kapitel 7

Indeholder en fuldstændig beretning om mrs. Waters og om måden, hvorpå hun var kommet i den farefulde stilling, Jones reddede hende ud af.

Tiende bog

Kapitel 1

Som indeholder nogle meget nødvendige undervisninger, der bør gennemlæses af de nyere kunstdommere.

Kapitel 2

Indeholder en irsk herres ankomst samt nogle meget overordentlige begivenheder, der tildrager sig i gæstgiverstedet.

Kapitel 3

En samtale mellem værtinden og stuepigen Susanne, som er meget god at læse for alle gæstgivere og deres tjenestefolk; samt en smuk ung dames ankomst og behagelige væsen, hvilket kan lære folk af stand, hvorledes de skal erhverve sig alles kærlighed.

Kapitel 4

Indeholder et ufejlbarligt universalmiddel til at pådrage sig almindelig foragt og had.

Kapitel 5

Der oplyser, hvem den elskværdige dame og den uelskværdige kammerjomfru egentlig var.

Kapitel 6

Indeholder blandt andet efterretninger om Partridges sindrighed, Jones' galskab og Fitzpatricks dårskab.

Kapitel 7

Enden på beretningen om de begivenheder, der foregik i værtshuset ved Upton.

Kapitel 8

Hvori historien går tilbage.

Kapitel 9

Sophias flugt.

Ellevte bog

Kapitel 1

En krumme til kritikerne.

Kapitel 2

Om de begivenheder, der foregik, efter at Sophia havde forladt værtshuset i Upton.

Kapitel 3

Et meget kort kapitel, men hvori der dog forekommer en sol, en måne, en stjerne og en engel.

Kapitel 4

Mrs. Fitzpatricks historie.

Kapitel 5

Fortsættelse af mrs. Fitzpatricks historie.

Kapitel 6

Hvori værtens fejltagelse sætter Sophia i en forfærdelig skræk.

Kapitel 7

Hvori mrs. Fitzpatrick ender sin historie.

Kapitel 8

Frygtelig støj i værtshuset; en ven af mrs. Fitzpatrick ankommer uventet.

Kapitel 9

En smuk beskrivelse af morgenstunden. En postvogn. Kammerjomfru-høflighed. Sophias heltemodige sind og gavmildhed; sammes bedømmelse, endelig selskabets afrejse og ankomst til London.

Kapitel 10

Indeholder et par bemærkninger om dyd og desuden nogle flere deslige om mistanke.

Tolvte bog

Kapitel 1

Som viser, hvad man bør anse for at være stjålet hos vore nyere forfattere, og hvad man bør holde for en lovmæssig prise.

Kapitel 2

Hvori fortælles, hvorlunde squiren vel ikke finder sin datter, men noget andet, der gør en ende på hans forfølgelse.

Kapitel 3

Fortæller Jones' bortrejse fra Upton, samt hvad der foregik på vejen mellem ham og Partridge.

Kapitel 4

En tiggers hændelser.

Kapitel 5

Indeholder flere eventyr, der mødte mr. Jones og hans ledsager på vejen.

Kapitel 6

Hvoraf man ser, at de bedste ting let kan misforstås og mistydes.

Kapitel 7

Indeholder dels et par gode bemærkninger af os selv, dels flere andre af det værdige selskab, der var forsamlet i køkkenet.

Kapitel 8

Hvori lykken synes bedre stemt mod Jones, end vi hidtil har set den være.

Kapitel 9

Indeholder lidt mere end nogle få strøtanker.

Kapitel 10

Hvori mr. Jones og mr. Dowling drikker en flaske vin sammen.

Kapitel 11

Indeholder beretningen om de uheld, der ramte Jones på hans rejse fra Coventry, samt adskillige vise bemærkninger af Partridge.

Kapitel 12

Fortæller, hvorledes Jones fortsatte sin rejse tvært imod Partridges råd, og hvad der ved denne lejlighed hændtes ham.

Kapitel 13

Indeholder en samtale mellem Jones og Partridge.

Kapitel 14

Hvad der hændte Jones på hans rejse fra St. Albans.

Trettende bog

Kapitel 1

En påkaldelse.
Kapitel 2
Fortæller, hvad der mødte Jones ved hans ankomst til London.
Kapitel 3
Et projekt af mrs. Fitzpatrick og hendes besøg hos lady Bellaston.
Kapitel 4
Består af lutter besøg.
Kapitel 5
Omtaler et eventyr, der hændtes Jones i hans logi, tilligemed en beretning om en ung gentleman, som logerede der, samt om madamen i huset og hendes to døtre.
Kapitel 6
Omtaler, hvad der foregik, mens selskabet var ved frokosten, samt nogle vink angående døtres opdragelse.
Kapitel 7
Indeholder alle slags maskeradeløjer.
Kapitel 8
Indeholder en jammerscene, der vil forekomme de fleste af vore læsere ganske overordentlig.
Kapitel 9
Handler om genstande, der er meget forskellige fra dem i forrige kapitel.
Kapitel 10
Er rigtignok kort, men vil måske lokke tårer af visse folks øjne.
Kapitel 11

Hvori læseren vil blive overrasket.

Kapitel 12

Hvori den trettende bog sluttes.

Fjortende bog

Kapitel 1

Et forsøg på at bevise, at en forfatter vil skrive meget bedre, hvis han kender noget til det emne, han skriver om.

Kapitel 2

Indeholder vrede og andre sager, der følger med kærlighed.

Kapitel 3

Indeholder forskellige ting.

Kapitel 4

Som vi håber vil blive læst med opmærksomhed af unge mennesker af begge køn.

Kapitel 5

Indeholder en kort fremstilling af mrs. Millers historie.

Kapitel 6

Indeholder et optrin, der uden tvivl vil ryste alle vore læsere.

Kapitel 7

Samtale mellem mr. Jones og mr. Nightingale.

Kapitel 8

Hvad der foregik mellem Jones og den gamle mr. Nightingale, samt om ankomsten af en person, der endnu ikke er blevet omtalt i denne historie.

Kapitel 9

Indeholder besynderlige ting.

Kapitel 10

Er meget kort og ender dette afsnit.

Femtende bog

Kapitel 1

Som er alt for kort til at behøve en fortale.

Kapitel 2

Meddeler et meget ondskabsfuldt påfund imod Sophia.

Kapitel 3

Videre udvikling af fornævnte påfund.

Kapitel 4

Hvoraf skønnes, hvor farlig en dame kan blive som advokat, når hun anvender sin veltalenhed til det onde.

Kapitel 5

Indeholder visse ting, der måske vil røre, og andre, der måske vil overraske læseren.

Kapitel 6

Fortæller, hvorledes squiren kom til at opdage sin datters tilflugtssted.

Kapitel 7

Hvori forskellige uheld ramme den stakkels Jones.

Kapitel 8

Kort og godt.

Kapitel 9

Indeholder forskellige sorter kærlighedsbreve.

Kapitel 10

Indeholder dels begivenheder, dels bemærkninger angående disse.

Kapitel 11

Indeholder en mærkelig, men ikke uhørt begivenhed.

Kapitel 12

Partridge gør en opdagelse.

Sekstende bog

Kapitel 1

Om prologer.

Kapitel 2

Fortæller et pudsigt eventyr, som squiren havde, og tillige om Sophias sørgmodige fortælling.

Kapitel 3

Hvad der hændtes Sophia, mens hun var indelukket.

Kapitel 4

Hvori Sophia befris af sit fængsel.

Kapitel 5

Hvori Jones får et brev fra Sophia og besøger teatret med mrs. Miller og Partridge.

Kapitel 6

Hvori historien må kaste et blik tilbage.

Kapitel 7

Hvori mr. Western i forening med mr. Blifil aflægger et besøg hos sin søster.

Kapitel 8

Lady Bellastons anslag til at ødelægge Jones.
Kapitel 9
Hvori Jones aflægger et besøg hos mrs. Fitzpatrick.
Kapitel 10
Følgerne af det foregående besøg.
Syttende bog
Kapitel 1
Som indeholder noget af en indledning.
Kapitel 2
Fortæller mrs. Millers ædelmodige og taknemmelige adfærd.
Kapitel 3
Indeholder et besøg af mr. Western samt adskilligt med hensyn til forældres myndighed.
Kapitel 4
Indeholder et mærkeligt optrin mellem Sophia og hendes tante.
Kapitel 5
Hvori mrs. Miller og mr. Nightingale besøger Jones i fængslet.
Kapitel 6
Hvori mrs. Miller aflægger et besøg hos Sophia.
Kapitel 7
Indeholder et rørende optrin mellem mr. Allworthy og mrs. Miller.
Kapitel 8
Indeholder forskellige genstande.
Kapitel 9

Fortæller, hvad der hændte Jones i fængslet.

Attende bog

Kapitel 1

Et farvel til læseren.

Kapitel 2

Indeholder en meget sørgelig omstændighed.

Kapitel 3

Allworthy besøger den ældre Nightingale og gør ved denne lejlighed en besynderlig opdagelse.

Kapitel 4

Indeholder to ganske forskelligartede breve.

Kapitel 5

Hvori historien fortsættes.

Kapitel 6

Videre fortsættelse.

Kapitel 7

Fortsættelse.

Kapitel 8

Videre fortsættelse.

Kapitel 9

Fremdeles fortsættelse.

Kapitel 10

Hvori historien begynder at nærme sig sin slutning.

Kapitel 11

Hvori fortællingen endnu mere nærmer sig til sin slutning.

Kapitel 12

Hvori fortællingen endnu mere nærmer sig sin ende.
Slutningskapitel
Hvori historien endes.
Om "Tom Jones"

Første bog

Som indeholder så meget om hittebarnets fødsel, som det er nødvendigt eller tjenligt at lade læseren vide i begyndelsen af historien.

Kapitel 1

Indledning til værket eller en spiseseddel til gæstebuddet

En forfatter burde ikke betragte sig som en mand, der giver sine venner eller de fattige et måltid, men derimod som et menneske, der holder restauration, og hos hvem alle folk er velkomne, når de blot betaler. I det første tilfælde kan værten naturligvis vælge retterne efter sit forgodtbefindende, og selv om de hverken behager eller smager gæsterne, så er disse, hvis de er folk, som har opdragelse, dog nødt til at rose anretningen. Derimod forholder det sig på en ganske anden måde med den, der holder offentlig restauration. Folk, der betaler for det, som de nyder, vil også for deres penge have retter, der behager dem, og når de ikke får sådanne, så mener de at have lov til uforbeholdent at sige deres mening og i øvrigt at støje og bande så meget som de lyster.

For at forebygge dette og for ikke at skuffe deres kunders forventning er det blevet skik og brug hos ærlige værter, at de skriver en spiseseddel, som enhver gæst kan læse ved sin indtrædelse i huset, og når de anførte retter ikke behager ham, står det ham frit for at begive sig hen på et andet sted, hvor han tror at blive bedre beværtet.

Da vi nu engang ikke forsmår at erholde vort vid eller klogskab fra enhver, der formår at give os den, så har det behaget os at følge det vink, som disse ærlige værter har givet os. Vi vil derfor ikke alene forudskikke en almindelig spiseseddel over, hvad der findes i vor hele beværtning, men

desforuden giver læseren nye sedler, så ofte det kræves i denne og i de følgende dele.

Det, som vi her beværter med, er intet andet end *den menneskelige natur*. Jeg frygter ikke for, at den forstandige læser, selv om hans smag er nok så forvænt, vil spotte eller harmes over, at jeg kun nævner en eneste ret.

Ligesom der til en ret skildpadde hører mange forskellige bestanddele, således ved den dannede læser også, at der til det, som man forstår ved den menneskelige natur, hører en sådan mangfoldighed, at en kok lettere kan gennemløbe alle næringsmidlerne i plante- og dyreriget, end en forfatter formår at udtømme et så vidtforgrenet stof.

Imidlertid kan jeg måske frygte, at de mere forfinede læsere vil bebrejde mig, at den ret, som jeg byder dem, er alt for almindelig og simpel, eftersom den opdiskes i alle de romaner, noveller, skuespil og digte, som bogladerne er fyldt med. Men hvis denne grund skulle have noget at betyde, hvor mange udmærkede spiser ville da ikke blive forkastet som almindelige og simple, fordi de under de samme navne findes i de elendigste værtshuse. Sand naturlighed findes virkelig lige så sjældent hos forfatterne, som man træffer ægte bayonneskinker i butikkerne. Det hele beror på forfatterens kogekunst.

Af det dyr, som nyder den ære, at enkelte dele af dets kød bliver spist ved en hertugs taffel, står måske andre dele i så ringe anseelse, at de spises i byens allersimpleste huse. Hvori består ellers forskellen på en adelsmands og en almuesmands føde, da de dog begge spiser af en og samme okse eller kalv, uden netop i tilberedelsen og serveringen. Derfra hidrører det,

at den ene ret formår at opvække selv den mest slappe appetit, mens den anden forjager og undertrykker den.

På samme måde afhænger den åndelige fødes godhed ikke så meget af det emne, forfatteren har valgt sig, som af, hvor godt han forstår at tilberede den. Hvor behageligt må det da ikke være for læseren at finde, at vi i dette værk har fulgt en af de bedste kokkes forskrifter, som den nuværende tid har frembragt. Denne store mand bruger, som bekendt, at sætte ganske jævne og simple spiser frem for de hungrige gæster, og først derefter serverer han de finere, udsøgte retter. Således vil vi nu også fremstille den menneskelige natur for vore læsere på den simpleste og naturligste måde, og først derefter krydre vor fortælling med italienske og franske krydderier.

Efter at have erfaret vor plan, tvivler vi ikke på, at læserne med begærlighed vil følge os, og vi vil altså ikke opholde dem længere, men begynde vor fortælling.

Kapitel 2

En kort beskrivelse af mr. Allworthy og en fuldstændig beskrivelse af hans søster Bridget

I den del af England, som sædvanlig kaldes Somersetshire, levede, og lever måske endnu den dag i dag, en mand ved navn Allworthy, som man med rette kunne kalde en yndling både af naturen og lykken, for begge syntes at kappes om at begunstige ham. Det lod til, at naturen måtte gå af med sejren i denne kappestrid; for den havde så mangfoldige gaver at skænke ham, mens derimod lykken kun havde en eneste i sin magt, som den derfor også tildelte ham så rigeligt, at den syntes tilstrækkelig

til at opveje alle naturens gaver. Lykken havde nemlig bestemt ham til at arve et af de største godser i landet, mens naturen havde udstyret ham med et overordentlig smukt udvortes, en udmærket sundhed, en ypperlig forstand og et kærligt hjerte.

Denne mand havde i sin ungdom ægtet en ædel, dejlig kvinde, som han elskede højt, og som han havde haft tre børn med, der alle var døde i deres barndom. Han havde ligeledes haft den sorg at måtte stede denne sin højtelskede kone til jorden omtrent fem år før vor fortælling begynder. Hvor stort end dette tab var, så bar han det dog som en fornuftig og standhaftig mand, skønt det ikke kan nægtes, at han fik nogle forunderlige griller ved denne lejlighed. Således sagde han undertiden, at han endnu stadig betragtede sig som gift, og at hans kone kun i forvejen havde tiltrådt en rejse, som han tidligt eller silde også skulle foretage, og han tvivlede intet øjeblik om, at han kom til at møde hende på et sted, hvor han aldrig skulle skilles fra hende.

Fra den tid af boede han i al stilhed på landet med en søster, som han havde særdeles kær. Denne dame var tredive år gammel og altså hvad man spottende kalder en gammel pige. Hun var af den slags fruentimmer, som man snarere må rose for deres gode egenskaber end for deres skønhed. Hun var selv så langt fra at beklage sig over sin mangel på skønhed, at hun aldrig omtalte denne fuldkommenhed, – hvis dette i øvrigt kan kaldes en fuldkommenhed –, uden med den dybeste foragt, og hun plejede ofte at takke Gud for, at hun ikke var så smuk som denne eller hin pige, der sandsynligvis ene kunne takke sin skønhed for, at hun havde begået fejltrin, som hun vistnok ellers ville have undgået. Miss Bridget Allworthy, således hed

hun, betragtede meget rigtigt et fruentimmers personlige ynde og skønhed som snarer, der truede såvel hende selv som andre med fare. Imidlertid var miss Bridget så klog og forsigtig i sin opførsel, som om hun behøvede at frygte alle de snarer, der lagdes imod hendes køn. Jeg har gjort den erfaring, at det går med slige kloge og forsigtige folk som med garnisonen i en by; den er nemlig mest beredvillig til at opfylde sin pligt, hvor der ingen fare er til stede. Disse skønheder, som mændene sukker for, og som de udspænder alle mulige garn for, forlader de ofte for at hengive sig til den klasse af kvinder, som mændene har en mere ærbødig agtelse og tilbageholdenhed for

Førend jeg går videre, vil jeg lade dig vide, kære læser, at det er min hensigt, så ofte jeg ser lejlighed til det, at gå udenfor den egentlige gang i min fortælling. Her vil jeg med det samme bede de herrer kritikere om ikke at bekymre sig om et værk, der slet ikke angår dem; for jeg kan forsikre dem, at så længe de ikke kan fremvise deres bestalling som dommere, vil jeg tage mig den frihed slet ikke at anerkende deres kompetence.

Kapitel 3

En sælsom hændelse, der mødte mr. Allworthy ved Hans hjemkomst. Miss Deborah Wilkins' sømmelige opførsel, samt nogle fornuftige bemærkninger om uægte børn

I foregående kapitel har jeg fortalt læseren, at mr. Allworthy havde arvet en stor formue, at han havde et godt hjerte og ingen familie. Heraf vil man uden tvivl slutte, at han levede som en ærlig mand, der ingen penge skyldte bort, og ikke tog andet, end hvad der hørte ham til, samt at han førte et elegant hus og

ofte beværtede sine naboer. Endvidere vil man sagtens antage, at han var gavmild mod de fattige, det vil sige, mod dem, der holde langt mere af at tigge end arbejde, at han endelig ved sin død efterlod sig en umådelig formue og byggede et hospital.

Nå, det kan rigtignok ikke nægtes, at han gjorde mange af disse ting; men havde han ikke udrettet mere end dette, så skulle jeg have ladet ham selv forevige erindringen om sine fortjenester ved en smuk, udhugget sten over døren på et sådant hospital. Dog, hvis det ikke var meget interessantere begivenheder, der skulle udgøre stoffet i denne fortælling, så ville jeg have anvendt min tid ilde ved at skrive et så stort værk, og læseren kunne da med lige så stor fornøjelse og nytte gennemlæse nogle af de blade, som det har behaget visse underlige forfattere at kalde: "Englands Historie".

Mr. Allworthy havde tilbragt tre måneder i London for der at udføre nogle forretninger, som jeg rigtignok ikke kender. Men at de må have været af stor vigtighed, antager jeg, fordi de holdt ham i så lang tid fjernet fra hjemmet, som han i flere år ikke havde været borte fra i en hel måned tilsammen. Han kom tilbage til sit herresæde meget sent ud på aftenen, og efter at have nydt et kort måltid med sin søster begav han sig træt og udmattet til sit værelse. Da han havde knælet nogle øjeblikke, hvilket han ingensinde forsømte, førend han lagde sig, så han, ved at slå overdynen tilbage, et lille barn, der var indsvøbt i groft linned, og som lå i en sød søvn mellem dynerne. Han blev ikke lidet forbavset ved dette syn, men da hans karakter var meget godmodig, så blev han ganske rørt af medlidenhed over det lille væsen, der lå for ham. Han trak i klokkestrengen og lod sende bud efter et gammelt fruentimmer, der stod i hans

tjeneste. Imidlertid fordybede han sig således i at betragte den skønhed, der åbenbarede sig i de levende farver, som barndommen og søvnen så rigeligt pryder uskyldigheden med, at han i den grad forglemte sig, at han stod i sin bare skjorte, da matronen kom ind. Hun havde i sandhed ladet sin herre have mere end tid nok til at blive påklædt; for skønt hun havde fået befaling til at indfinde sig øjeblikkelig, og hun altså ikke kunne vide, om han lå for døden, så havde hun dog, af agtelse for ham og for velanstændigheds skyld, tilbragt adskillige minutter med at ordne sit hår foran spejlet.

Man kan altså umuligt forundre sig over, at en skabning, der så nøje iagttog velanstændighedens forskrifter, måtte i høj grad forfærdes ved at se et andet væsen afvige så meget fra dem. Hun havde derfor ikke så snart åbnet døren og set sin herre stå ved sengen i den bare skjorte med et lys i hånden, førend hun styrtede tilbage, grebet af den skrækkeligste frygt. Hun ville måske have besvimet, hvis Allworthy ikke nu havde erindret sig, at han var afklædt, og gjort en ende på hendes angst ved at befale hende at blive udenfor døren, indtil han havde fået nogle klæder på, og derved blev i stand til at lade sig se for Deborah Wilkins' blufærdige øjne. Skønt hun var blevet tooghalvtreds år gammel, svor hun højt og dyrt på, at hun aldrig havde set en afklædt mand.

Spottefugle og andre narre vil uden tvivl le af hendes første forskrækkelse, men den alvorlige læser vil vistnok bifalde hendes opførsel, når han betænker tiden, den pludselige befaling til at komme, og den stilling, hvori hun traf sin herre. Rigtignok kunne hans beundring formindskes, når han husker på den forsigtighed, som efter al sandsynlighed følger de piger,

som har nået Deborahs alder. Da Deborah igen kom ind i værelset, og mr. Allworthy fortalte hende, at han havde fundet et spædt barn, så blev hun endnu mere forundret. Hun kunne heller ikke lade være at spørge: "Gode herre, hvad er der at gøre ved det?" Mr. Allworthy befalede, at hun straks skulle drage omsorg for barnet, så ville han næste morgen skaffe en amme til det. "Som De befaler, herre," sagde Deborah, "men jeg håber dog, at Deres Velbårenhed vil lade det skarn, der er moder til barnet, opsøge, hvilket næppe vil være vanskeligt, da det må være en i omegnen. Det skulle såmænd være mig en uendelig fornøjelse at se hende blive bragt til Bridewell for at kagstryges; for sådanne nedrige tasker kan aldrig blive straffet for hårdt. Siden hun har været så uforskammet at tillægge Deres Velbårenhed det, så tør jeg sværge på, at det ikke er hendes første barn."

"Jeg kan ikke antage, at hun har haft til hensigt at tillægge mig det," svarede Allworthy. "Jeg formoder snarere, at hun har gjort det for at sørge godt for barnet, og det glæder mig, at hun ikke har begået noget værre."

"Da må jeg rigtignok sige," råbte Deborah, "at jeg ikke ved noget værre, end at sådanne nedrige tøse kommer og lægger deres synder for ærlige folks døre. Selv om Deres Velbårenhed selv er overbevist om Deres uskyldighed, så holder verden dog så meget af at dømme ilde, og mangfoldige ærlige mænd har haft den skæbne at blive antaget for at være fædre til børn, de aldrig har tænkt på. Hertil kommer endnu, at jeg ikke kan begribe, hvorfor Deres Velbårenhed vil tage sig af et barn, som det er sognets pligt at sørge for. Desuden ved man ikke heller, om det er en ærlig mands barn, og jeg nærer stor

modbydelighed for at røre ved en sådan uægte unge, som jeg aldeles ikke anser for min medskabning. – Fy, hvor den lugter! Den lugter ikke således som en kristen. Hvis jeg turde tage mig den frihed at give et godt råd, så ville jeg foreslå, at man lagde det i en kurv, og satte det hen udenfor fattigforstanderens dør. Vejret er slet ikke så dårligt, det regner og blæser kun lidt, og hvis man svøbte ungen godt ind og lagde den i en god kurv, så turde jeg vædde på, at den nok skulle holde livet, selv om man ikke fandt den før i morgen. Hvis den i øvrigt døde, så havde vi dog opfyldt vor pligt og båret omsorg for den, og desforuden er det måske meget bedre, at sådanne skabninger dør i deres uskyldighed, end at de vokser op og engang med tiden bliver som deres moder; for bedre kan man dog ikke vente sig af dem."

Der var adskillige ting i denne tale, som sikkert ville have fornærmet mr. Allworthy, hvis han havde hørt, hvad hun sagde, men han havde lagt en af sine fingre i barnets hånd, og den lille syntes ved en svag trykken at anråbe om hans hjælp, og dette var mere end tilstrækkeligt til at overstemme Deborahs veltalenhed, selv om den havde været ti gange større. Han befalede hende at tage barnet med sig i seng og vække en af pigerne, der kunne lave en sut, til det vågnede. Ligeledes befalede han, at man skulle lave det behørige børnetøj i stand, og bringe ham barnet, så snart han var stået op.

Deborah Wilkins var så fornuftig og havde en så stor agtelse for sin herre, som hun havde en indbringende tjeneste hos, at hendes skrupler øjeblikkelig bortdunstede ved hans bestemte befaling. Hun tog barnet på armen uden at gøre ophævelser

over dets uærlige fødsel, og idet hun udtalte, at det var et dejligt barn, forføjede hun sig til sit værelse.

Allworthy overgav sig nu til den behagelige slummer, som kun den, der higer efter at udøve velgerninger, kan nyde. Da en sådan søvn er uendelig sødere end den, som fremkaldes ved selv det bedste måltid, så ville jeg gerne gøre mig al umage for at beskrive den for min læser, når jeg blot vidste, hvad der formåede at opvække lyst hos ham til at høre om det.

Kapitel 4

Læseren står i fare for at knække halsen over en beskrivelse. Hans frelse. Miss Bridgets store føjelighed

Det var umuligt, at den gotiske bygningskunst kunne have frembragt noget smukkere værk end Allworthys hus. Det havde et vist storhedspræg, der uvilkårligt indgød ærbødighed, og syntes at kappes om fortrinnet i skønhed med de ædleste frembringelser af den græske kunst. Hertil kom endnu, at det var lige så udmærket indrettet som smukt.

Det lå på den sydøstlige side af en høj, men nærmere ved foden end ved toppen. Mod nordøst beskyggedes det af en gammel egeskov, der strakte sig over en halv mil i omkreds.

Midt i skoven lå en dejlig eng, som nåede lige til herresædet, og længere tilbage var et vandfald, som styrtede sig skummende ned af en med grantræer bevokset klippe og derefter dannede en lille kanal, der udmundede i en herlig sø.

Fra denne sø, der var omgivet af yndige skovpartier, slyngede en flod sig adskillige mil gennem de smukkeste egne, indtil den endelig nåede havet.

På den højre side af denne dal var en mindre, som var smykket med adskillige landsbyer; på den venstre side viste en dejlig dyrehave sig for beskuerens blikke, og hele landskabet omfattedes af en række skyhøje bjerge.

På en dejlig, klar morgen midt i maj måned spadserede Allworthy frem og tilbage foran sit herresæde og betragtede det henrivende landskab, der lå udbredt for ham. Efter at solen som forbud for sit komme havde udsendt nogle stråler over det blå firmament, brød den frem i al sin majestætiske pragt.

Tag dig forresten i agt, læser. Jeg har, uden at du har bemærket det, ført dig op på toppen af en lige så stor høj som den, der tilhørte Allworthy, og jeg ved ikke, hvorledes jeg skal få dig ned, uden at du brækker halsen. Dog, vi bliver alligevel nødt til at glide ned ved siden af hinanden, før miss Bridget ringer på Allworthy for at kalde ham til morgenbordet, hvor jeg må være nærværende, og det skal glæde mig meget, hvis du vil gøre mig selskab.

Efter at Allworthy havde vekslet de sædvanlige komplimenter med sin søster, satte han sig til tebordet. Derpå lod han Deborah kalde og sagde sin søster, at han havde en foræring til hende. Hun takkede ham og bildte sig sandsynligvis ind, at det var en ny kjole eller noget andet stads, han havde medbragt. Det var virkelig heller ikke sjældent, at han gjorde hende slige foræringer, og for at behage ham anvendte hun megen tid på at pynte sig. Jeg siger, for at behage ham, for hun ytrede stedse den største modbydelighed for pynt og for de damer, der tilbringer deres kostbare tid foran et spejl.

Men hvor forundret må hun ikke være blevet, da Deborah, ifølge den befaling, hun den foregående aften havde fået,

indfandt sig med det lille barn. Man vil have bemærket, at en stor overraskelse kan forhindre mennesket i at tale, og således gik det nu også miss Bridget, lige til hendes broder brød tavsheden og fortalte hele hændelsen, som vi, da læseren allerede kender den, ikke vil gentage.

Miss Bridget havde stedse vist en så stor agtelse for det, som fruentimmerne kalder dyd, og havde selv vist sig så streng i dette punkt, at Deborah vistnok antog, at hun ved denne lejlighed ville være blevet vred og have befalet, at man øjeblikkelig skulle bringe barnet som et andet skadeligt dyr ud af huset. Men tværtimod, hun betragtede sagen fra dens gode side, tilkendegav sin medlidenhed med den stakkels, hjælpeløse skabning og roste sin broders menneskekærlighed.

Måske vil læseren antage, at hun opførte sig således for at føje broderen, der havde endt sin beretning med at sige, at han havde besluttet at opdrage og forsørge barnet; for hun var virkelig meget villig til at rette sig efter Allworthy, og det var kun yderst sjældent, at hun modsagde ham.

Rigtignok holdt hun undertiden af at gøre spydige bemærkninger, såsom, at mandfolkene var egensindige og ville stedse have deres vilje, hvorfor hun også ønskede at forblive fri og ubunden, men hun fremførte dem på en så godmodig måde, at man umuligt kunne fortørnes over det.

Var hun imidlertid god og overbærende med barnet, så gik nu hendes vrede ud over den stakkels, ubekendte moder, som hun kaldte en afskyelig taske, et nedrigt skarn, en lumpen skøge, og som hun tillagde alle de titler, som den dydige tunge aldrig undlader at overøse dem med, der vanærer kønnet.

Man rådslog imidlertid om, hvorledes man bedst kunne opdage moderen. Det første skridt, man foretog sig, var at undersøge husets tjenestepigers tilstand, men disse blev alle frikendt af Deborah. Hun havde nemlig selv fæstet dem, og det var derfor nok umuligt at finde en større en samling af skarn på ét sted.

Derpå begyndtes en undersøgelse i sognet, der overdroges til Deborah, som også opbød alle sine kræfter for at bringe så meget lys i sagen, at hun om aftenen kunne aflægge beretning om udfaldet.

Efter på denne måde at have ordnet tingene, trak mr. Allworthy sig tilbage til sit studereværelse og overlod barnet til sin søster, der efter hans opfordring havde påtaget sig omsorgen for det.

Kapitel 5

Indeholder nogle almindelige materier samt nogle ualmindelige bemærkninger over samme

Da hendes herre var gået, tav Deborah ganske stille og ventede, at miss Bridget skulle opfordre hende til at tale. Den kloge husholderske vidste nemlig, at Bridget ofte nærede ganske andre tanker end dem, hun ytrede i Allworthys nærværelse. Jomfruen lod hende imidlertid ikke længe blive i denne uvished, for da hun i nogle øjeblikke med en alvorlig mine havde betragtet barnet, der slumrede i Deborahs skød, kunne den gode dame ikke lade være at give det et hjerteligt kys og udtale, hvor indtaget hun var af dets skønhed og uskyldighed.

Aldrig så snart mærkede Deborah dette, førend hun også gav sig til at trykke og kysse barnet med den samme heftighed, som undertiden griber en fornuftig pige på femogfyrre år, der har fået sig en ung, smuk mand. Hun råbte højt: "Hvilket dejligt lille barn! Ja, jeg må indrømme, at jeg aldrig har set en så yndig dreng!"

Disse udbrud vedvarede, lige til miss Bridget gav befaling til, at man skulle forsyne barnet med alle nødvendighedsartikler, samt bestemte, at et særdeles godt værelse skulle indrettes til ammestue. Hendes omhyggelighed var så stor, at hun umuligt kunne have sørget bedre for sit eget barn. Men, for at den dydige læser ikke skal bebrejde hende, at hun viste så megen godhed for et barn, der var af uægte fødsel, og siden selve loven fordømmer al den kærlighed, som udøves mod slige væsener, så holder jeg det for rigtigst at bemærke, at hun sluttede sine ordrer med at sige: "at siden hendes broder havde fået det indfald at antage sig det lille foster, så mente hun, den lille herre måtte behandles med al mulig omhu. Hvad hende selv angik, så fandt hun, det var at give lasten alt for megen opmuntring, men hun kendte mandfolkenes egensindighed for godt til, at hun skulle prøve på at modsatte sig et så tåbeligt lune."

Med sådanne bemærkninger ledsagede hun, som vi allerede har fortalt, enhver handling, hun foretog sig for at føje broderen, og det var da forresten også umuligt, at det fortjenstlige i en sådan føjelighed kunne forhøjes mere end ved erklæringen om, at hun fuldkommen indså det tåbelige og ufornuftige i de luner, hun underkastede sig. Ubetinget lydighed beviser ingen tvang og kan følgelig tilvejebringes uden

ringeste umage. Når derimod en hustru, et barn, en slægtning eller en ven udfører det, som vi ønsker, med knurren og uvillighed, så må det åbenbare besvær, de påtager sig, forhøje vor forbindtlighed.

Da dette er en dybsindig bemærkning, som formodentlig kun få af mine læsere ville have fremsat, så har jeg holdt det for nødvendigt at hjælpe dem til den. Det er rigtignok en gunstbevisning, jeg herved giver dem, som de ikke må gøre regning på i den følgende del af mit værk, for jeg har besluttet kun i yderst sjældne tilfælde at rette mig efter læseren.

Kapitel 6

Deborah bliver ført ind i sognet ved en lignelse. En kort efterretning om Jenny Jones tillige med en beskrivelse over de hindringer, som kan møde en ung pige, der vil studere

Da Deborah havde afleveret barnet til miss Bridget, beredte hun sig til at besøge de huse, hvor man formodede, at moderen havde skjult sig.

Når en glente lader sig se, opvækker den stor frygt i den befjedrede verden, og den elskelige due, så vel som alle de andre uskyldige småfugle, flyver forvildet omkring og søger skælvende at nå deres tilflugtssteder, mens selve glenten farer stolt gennem luften, mens den føler sit værd og tænker på den skade, den har i sinde at gøre. På samme måde løb alle indbyggerne skælvende ind i deres huse, så snart Deborahs ankomst blev bekendt, og enhver matrone frygtede, at besøget var tiltænkt hende. Deborah derimod gik med stolt, knejsende

hoved hen over marken og var beskæftiget med at overveje, hvorledes hun bedst skulle indlede undersøgelsen.

Den skarpsindige læser må dog ikke på grund af lignelsen tro, at de gode folk havde nogen anelse om årsagen til hendes komme. Dog, da det smukke i lignelsen måske kunne blive liggende begravet i mørket, til engang en fortolker fik fat på mit værk, så mener jeg at burde yde læseren min hjælp på dette sted.

Min hensigt med den er at vise, at ligesom det ligger i glentens natur at ødelægge de mindre fugle, således er det ejendommeligt for personer som Deborah, at de forhåner og mishandler fattige folk. Heri søger de nemlig en oprejsning for den store trældom og ydmyghed, de må vise imod deres foresatte, og det er derfor let forståeligt, at slaver og hyklere fordrer den samme ubetingede lydighed af deres undergivne, som de selv må yde deres overmænd.

Hver gang Deborah måtte tåle noget mere end almindeligt af miss Bridget og hendes naturlige sindsro derved blev forstyrret, så begav hun sig øjeblikkelig til disse folk for igen at bringe sit sind i ro ved at udspy gift og galde over dem. Derfor var hendes besøg også højst ukærkomne, og skal man ud med den nøgne sandhed, så var hun yderst forhadt og frygtet over alt.

Ved ankomsten til byen gik hun straks ind til en aldrende matrone, som hun altid plejede at være mere nådig imod end mod de andre beboere, nærmest fordi hun havde den lykke at ligne hende i venlighed og alder. Denne kone fortalte hun, hvad der var sket, og sagde hende grunden til, at hun var kommet. De to fruentimmer begyndte nu at undersøge adskillige af

byens unge pigers opførsel, og deres fornemste mistanke faldt endelig på Jenny Jones, som de snart blev enige om, at den omtalte gerning bedst kunne passe på.

Denne Jenny Jones var ingen skønhed, hverken hendes ansigt eller figur var smuk, men naturen havde nogenlunde erstattet denne mangel ved at udruste hende med en usædvanlig stor forstand, en gave, som Jenny betydeligt havde udviklet ved læsning. Hun havde i flere år tjent hos en skolelærer, der havde bemærket hendes opvakthed og store læselyst. Da han i fritimerne altid traf hende beskæftiget med at læse i drengenes bøger, så havde han været så god eller så enfoldig, hvad nu læseren helst vil kalde det, at give hende så megen undervisning, at hun blev det latinske sprog temmelig mægtig, og i de øvrige videnskaber bragte hun det lige så vidt som de fleste unge mænd på den tid. Denne fordel var imidlertid ligesom de fleste fortrin forbundet med adskillige små ubehageligheder, for man kan da umuligt undre sig over, at en så fuldkommen ung pige just ikke fandt synderligt behag i at omgås med dem, der rigtignok hørte til samme stand som hun, men som dog stod langt under hende i lærdom og åndsevner. Det kan altså ikke forbavse, at Jennys overlegenhed, i forbindelse med hendes deraf følgende opførsel, opvakte misundelse og had hos hendes jævnbyrdige.

Dette had brød imidlertid ikke åbenlyst ud, før den stakkels Jenny en søndag viste sig iført en ny silkekjole samt et elegant hovedtøj med den dertil hørende øvrige stads.

Nu brød den ild, der hidtil havde ulmet, frem i en klar flamme. Jenny var stolt af sine kundskaber, og naboerne ville ikke nærme sig til hende med den agtelse, som hun gjorde

fordring på. I stedet for ærbødighed og kærlighed tildrog pynten hende kun had og foragt, og hele sognet erklærede, at hun ikke kunne være kommet til den på en ærlig måde.

Herfra hidrørte det måske, at den gode kone først nævnte denne piges navn for Deborah. Rigtignok var der endnu en grund, som bestyrkede deres mistanke, for Jenny havde i den sidste tid opholdt sig meget i Allworthys hus. Miss Bridget havde nylig været syg, og under hendes sygdom havde Jenny passet hende og våget mange nætter over hende. Desuden havde Deborah selv set hende i huset dagen før Allworthys hjemkomst, uden dog at fatte nogen mistanke, "for hun havde," sagde hun, "stedse anset Jenny for at være en ærbar pige, (endskønt hun kun kendte meget lidt til hende) og desuden ville hun mindst have mistænkt sådan et stolt dyr, der blærede sig så meget af sin indbildte skønhed."

Jenny fik nu befaling til personlig at fremstille sig for miss Deborah, hvilket hun også øjeblikkeligt gjorde. Med en dommers alvor og værdighed sagde Deborah: "Du dumdristige skøge," og derefter gav hun sig til at fordømme hende, førend hun gav hende lejlighed til noget forsvar.

Selv om de ovenanførte grunde tilstrækkeligt havde overbevist Deborah om Jennys skyldighed, så var det dog ikke umuligt, at Allworthy ville forlange et fuldstændigere bevis, førend han fæstede lid til hendes brøde. Det var derfor ret belejligt, at Jenny selv tilstod den forbrydelse, man anklagede hende for.

Skønt bekendelsen blev givet med ord, som tydeligt bevidnede hendes anger, så formildede den dog ikke Deborah, der tværtimod begyndte at skælde hende ud på ny i udtryk, som

var endnu afskyeligere end de tidligere. Heller ikke på de omkringstående gjorde den stakkels Jennys bekendelse noget bedre indtryk, for mange af dem råbte: "Vi havde nok gættet, at det var på den måde, frøkenen fik sine silkekjoler." Atter andre spottede over hendes lærdom, og der var, kort sagt, ikke et eneste fruentimmer nærværende, som ikke tilkendegav sit had til den ulykkelige Jenny. Den stakkels pige tog imidlertid med stor tålmodighed mod deres uforskammethed, og kun en eneste gang, da nemlig en kone spottende sagde: "At den mand måtte være meget forlegen, der ville give silkekjoler for så dårlige varer," svarede Jenny hende med en bitterhed, som ville have forbavset ethvert fornuftigt menneske, der havde været vidne til den kulde, hun hidtil havde modtaget deres angreb med. Men måske var hendes tålmodighed forbi, for den er en dyd, som let forgår ved for megen brug.

Da undersøgelsen således var lykkedes Deborah over al forventning, begav hun sig triumferende på hjemvejen for at give Allworthy nøjagtig besked. Han blev højligt forundret over hendes beretning, for han havde hørt meget tale om denne piges kundskaber og havde allerede for lang tid siden besluttet at ville gifte hende med en af omegnens præster, samt give hende et godt udstyr.

Miss Bridget korsede sig og sagde, "at hun aldrig oftere ville tro godt om noget fruentimmer." Jenny havde nemlig stået i særdeles høj gunst hos hende.

Den fiffige husholderske blev nu på ny sendt afsted for at hente den ulykkelige synderinde op til Allworthy, der ville give hende nogle nyttige formaninger og irettesættelser, som læseren kan se i næste kapitel.

Kapitel 7

Indeholder så alvorlige genstande, at læseren ikke får lejlighed til at le en eneste gang, medmindre han hændelsesvis skulle få i sinde at le ad forfatteren

Da Jenny kom, tog Allworthy hende ind i sit studereværelse og talte således til hende: "Du ved, mit barn, at jeg er øvrighedsperson, og at det altså står i min magt at straffe dig hårdt for den brøde, du har begået. Du er måske så meget mere bange for, at jeg skal udøve min magt, eftersom du har lagt dine synder for min dør. Men dette er nu snarere årsagen til, at jeg har besluttet at behandle dig på en mildere måde.

Hævngerrighed tør aldrig have indvirkning på en øvrighedspersons handlinger, og derfor vil jeg heller ikke betragte den dristighed, du har vist ved at bringe barnet i mit hus, som noget, der forstørrer din forbrydelse. Jeg vil derimod langt hellere udlægge denne handling til din fordel og antage, at du har bragt mig barnet i den mening, at jeg bedre kunne sørge for det, end både du selv og dets lumpne fader formåede.

Jeg ville virkelig også være blevet yderst opbragt på dig, hvis du uden videre havde henlagt den lille, således som mange ubarmhjertige og følelsesløse mødre gør.

Det er derimod den anden side ved din forbrydelse, som jeg vil bebrejde dig, nemlig tabet af din kyskhed, for det er en last, der har forfærdelige følger, endskønt udsvævende mennesker anser den for at være yderst ringe.

Det afskyelige i denne last kan enhver kristen let begribe, eftersom den trodser de guddommelige forskrifter.

Alene heraf kan man se, hvor skrækkelig den er, for hvad kan vel være mere frygteligt end at neddrage Himlens vrede over sig ved at overtræde de hellige bud på en måde, for hvilken den højeste straf udtrykkeligt forkyndes?

Denne sag er så simpel og tydelig, – skønt jeg rigtignok frygter for, at man sjældent tænker over den –, at menneskene aldrig burde have nødig at blive mindet om den. Jeg har kun til hensigt at vække dig af din dvale og bringe dig til fortrydelse, men ingenlunde til fortvivlelse.

Den omtalte last har endnu andre følger, som vel ikke er så farlige, men dog af en sådan beskaffenhed, at man skulle antage, de kunne afskrække alle, eller dog i det mindste dit køn, fra at forlade den rette vej. I bliver nemlig udstødt af det menneskelige samfund ligesom i gamle dage de spedalske, og kun ryggesløse og ugudelige folk vil omgås med jer.

Har sådanne faldne fruentimmer nogen formue, så kan de dog ikke bruge den på nogen ordentlig måde, har de ingen, så bliver det umuligt for dem at erhverve de fornødne midler på en hæderlig måde. Nøden bringer dem i den elendigste tilstand, hvor både sjælen og legemet bukker under.

Formår vel nogle minutters vellyst at give erstatning for dette onde? Kan de sanselige lyster således betvinge et fruentimmers fornuft, eller dysse den i slummer, at hun ikke foretrækker at fly en last, der stedse fører sin straf med sig?

Hvor slet må ikke den kvinde være, der ikke betænker sig på at sætte sig i klasse med de laveste dyr og ofre alt, selv sin salighed, for at få tilfredsstillet en drift, hun har til fælles med de usleste skabninger. Intet fruentimmer kan undskylde sig med sin kærlighed, for hun ville da indrømme, at hun lod sig

bruge af det andet køn som et blot værktøj til dets forlystelse. Hvor barbarisk vi end fordærver dens egentlige øjemed, så er dog kærlighed i sig selv en både herlig og rosværdig ting, men den kan aldrig være voldsom eller lidenskabelig, uden den er gensidig. Når Skriften befaler os at elske vore fjender, så mener den ikke, at vi skal elske dem med den samme inderlige kærlighed, vi nærer for vore venner, og endnu mindre vil den, at vi skal ofre vort liv for dem, eller, hvad der turde være os kærere, vor uskyldighed.

Hvorledes er det da muligt, at en fornuftig pige kan betragte det mandfolk som andet end sin fjende, der søger at bevæge hende til at pådrage sig al den visse elendighed, som jeg netop har beskrevet, for derved at forskaffe sig en så kort og foragtelig nydelse? Efter folks mening falder nemlig hele skammen med alle dens frygtelige følger tilbage på hende.

Jeg kan derfor ikke antage, at en mand, der virkelig elsker en pige, kan nedværdige sig til at bevæge hende til en handling, hvorved hun taber så umådelig meget.

Når nu imidlertid en sådan æreskænder var så nederdrægtig at hykle en virkelig elskov, burde kvinden da ikke betragte ham som sin allerstørste fjende, som en falsk og underfundig ven, der ikke alene havde til hensigt at ødelægge hendes legeme, men også hendes sjæl?"

Her syntes Jenny at blive meget rørt, hvorfor også Allworthy tav et øjeblik. Endelig sagde han:

"Jeg har ikke haft til hensigt at fornærme dig med mine ord, for hvad der er sket, kan ikke forandres, men jeg har kun villet råde dig til at være mere forsigtig i fremtiden.

Jeg ville ikke have gjort mig så megen umage, hvis jeg ikke, trods dit farlige fejltrin, havde gode tanker om din forstand, samt håb om, at du vil angre din vildfarelse, et håb, som din åbenhjertige bekendelse bestyrker. Hvis dette ikke bedrager mig, så vil jeg sørge for, at du bliver ført hen til et andet sted, hvor du er ukendt og altså undgår den sædvanlige straf, ligesom jeg også håber, at en oprigtig anger vil udslette din brøde i Himlen. Opfør dig godt i dine øvrige levedage, så skal aldrig nogen mangel bringe dig på gale veje, og vær forvisset om, at der selv i dette liv er mere fornøjelse og glæde i et uskyldigt og dydigt liv end i et liderligt og lastefuldt.

For dit barn kan du være ganske rolig, for jeg vil sørge bedre for det, end du nogensinde kunne håbe. Nu vil jeg kun bede dig om at sige mig, hvem der er fader til barnet."

Jenny hævede sine øjne og sagde: "At kende Dem, nådige herre, og ikke elske Deres godhed, ville være et fuldstændigt bevis for mangel på forstand og følelse. Hos mig ville det være en sort utaknemmelighed, når jeg ikke følte den mageløse godhed, som De ved denne lejlighed udviser mod mig. Jeg er imidlertid overbevist om, at De vil forskåne mig for at blues ved at gentage fortællingen om mit fejltrin. Min fremtidige opførsel vil meget bedre bevise mine følelser end alle de forsikringer, som jeg nu kan give.

Tillad mig imidlertid at forsikre Dem, at Deres formaninger er mig lige så kære som det ædelmodige tilbud, De sluttede dem med." Tårerne strømmede Jenny ned ad kinderne, hun tav nogle øjeblikke og sagde derpå: "Deres godhed overvælder mig, men jeg vil bestræbe mig for at gøre mig værdig til de gode tanker, De har om mig, for hvis jeg virkelig har en så god

forstand, som det har behaget Dem at tiltro mig, så kunne Deres kærlige formaninger ikke være spildt på mig. Jeg takker Dem af mit ganske hjerte for Deres omsorg for mit stakkels, lille barn; det er uskyldigt, og jeg vil håbe, det må leve for at kunne vise sig taknemmeligt for den nåde, De viser det. Men nu, min herre, vil jeg knælende bede Dem ikke at tvinge mig til at åbenbare, hvem drengens fader er. Jeg lover og sværger Dem til, at De med tiden skal erfare hans navn, men for øjeblikket nøder de helligste løfter og forpligtelser mig til at holde det hemmeligt, og jeg kender Dem, nådige herre, for godt til at antage, at De vil forlange, jeg skal ofre min ære eller min religion."

Efter at have betænkt sig svarede Allworthy, at hun ikke burde have ladet sig binde ved noget løste til en sådan kæltring, men siden det nu engang var sket, så ville han ikke tvinge hende til at bryde sit ord. Han tilføjede, at det ikke var af utidig nysgerrighed, han havde ønsket at vide hans navn, men for at han kunne lade fyren afstraffe.

Jenny forsikrede ham imidlertid helligt og dyrt, at den omtalte person var meget langt borte og slet ikke undergivet hans myndighed.

Hendes uforbeholdne bekendelse havde i den grad indtaget Allworthy, at han øjeblikkelig troede, hvad hun sagde.

Hertil kom endnu, at da hun havde forsmået at undskylde sig med en usandhed, og da hun hellere ville tildrage sig hans vrede end bryde sit givne løste, så frygtede Allworthy ikke for, at hun ville lyve for ham.

Han lod hende nu gå hjem, og idet han forsikrede hende, at hun snart skulle blive sendt bort, sluttede han med at formane

hende til en oprigtig anger. "Betænk," sagde han, "at der er én, hvis nåde er vigtigere for dig end min."

Kapitel 8

En samtale mellem miss Bridget og Deborah, som indeholder noget mere morsomt, men rigtignok mindre belærende end det forrige kapitel

Aldrig så snart havde Allworthy begivet sig ind i sit studereværelse sammen med Jenny Jones, førend miss Bridget og Deborah listede sig hen til døren, hvorfra de hørte Allworthys lærerige formaninger og Jennys svar tillige med alle de omstændigheder, som vi har fortalt i det foregående kapitel.

Nøglehullet i broderens dør blev lige så hyppigt benyttet af miss Bridget som det berømte hul i oldtiden af Thisbe. Ved dette hul udforskede hun meget ofte sin broders vilje, uden at han behøvede at sige hende den. Dette medførte nu rigtignok også adskillige små ubehageligheder, og hun havde ofte grund til at udbryde med Thisbe hos Shakespeare: "Du nedrige, nedrige mur." Allworthy var nemlig fredsdommer, og det hændte sig derfor ikke sjældent, at der faldt ord, som måtte lyde højst forargelige i kyske jomfruers øren, især når disse nærmer sig deres fyrretyvende år, således som det var tilfældet med miss Bridget. Imidlertid havde hun dog den fordel, at ingen så hendes undseelse, og man siger, at når man ikke ser et fruentimmer blive rød, så bliver hun heller ikke rød over alt.

Så længe samtalen mellem Allworthy og pigen varede, iagttog de to fruentimmer den dybeste tavshed, men da den var endt, begyndte Deborah at opholde sig over hendes herres

godmodighed og især over, at han ikke havde tvunget hende til at udlægge barnets fader, som hun svor på, at hun ville kende, inden solen gik ned.

Ved disse ord forandrede alle trækkene i Bridgets ansigt sig til et smil, hvilket de ellers aldrig plejede. Jeg vil herved ikke bringe læseren til at tro, at det var et sådant smil, som Homer vil, at vi skulle tænke os hos Venus, når han kalder hende latterens gudinde. Nej, det var snarere et sådant smil, som man kunne vente sig fra den gustne Tisiphone eller fra en af hendes frøkener søstre.

Med et sådant smil og med en stemme, der var lige så behagelig som den kølige aftenluft i november måned, gav miss Bridget Deborah en spotsk irettesættelse for hendes nysgerrighed.

"Jeg takker Gud for, at mine fjender," sagde hun, "ikke kan lade mig høre, at jeg bekymrer mig om andre folks ting."

Hun gav sig derpå til at rose den ærlighed og den forstand, som Jenny ved denne lejlighed havde vist, og sagde: "at hun også fandt, at den stakkels pige havde handlet meget fornuftigt i ikke at åbenbare kærestens navn, samt at hun måtte være blevet forført af en slyngel, der var langt mere lastværdig end hun, og som havde bedraget hende ved løste om ægteskab og anden sådan forførerisk snak."

Deborah blev ganske forbavset over miss Bridgets menneskekærlighed, for den gode pige åbnede sjældent sine læber, hverken til Allworthy eller hans søster, førend hun først havde udforsket deres mening.

Denne gang var hun imidlertid overbevist om, at hun kunne gøre det uden fare, og den fornuftige læser vil vistnok

ingenlunde beskylde hende for mangel på skarpsindighed, men han vil snarere beundre den vidunderlige færdighed, hvormed hun formåede at vende kappen efter vinden.

"Ja, miss," sagde den listige kælling, der virkelig var en fin politikus, "jeg må tilstå, at jeg ikke kan andet end beundre Jennys forstand, og hvis hun, som jomfruen før sagde, er blevet forført af en ugudelig karl, så er hun såmænd også at beklage. Desuden har jeg stedse holdt hende for at være en god, skikkelig og ærbar pige, og hun har heller ikke så frække manerer som mange af de andre tasker i omegnen."

"Det er sandt, hvad du siger," sagde Bridget. "Hvis hun havde været en af disse løsagtige tøjter, som vi har så mange af her i sognet, så ville jeg ingenlunde have bifaldet min broders overbærenhed og godhed. Jeg så således forleden dag i kirken to forpagterdøtre med blottet barm, og blev meget stødt. Når piger hænger slige snarer ud for mandfolkene, så har de særdeles godt af at tage skade for hjemgæld. Jeg hader sådanne flaner, og det var sikkert også bedst for dem, om deres ansigter var ødelagt af børnekopperne. Men jeg må tilstå, at jeg aldrig har bemærket en sådan opførsel hos den stakkels Jenny. Jeg er overbevist om, at en snedig bedrager har forført hende, eller måske snarere tvunget hende, og jeg beklager ret den ulykkelige pige."

Deborah bifaldt ganske alle jomfruens tanker, og samtalen endte med, at begge fruentimmerne gav sig til at beklage alle de ærbare piger, som var blevet ført bag lyset ved lumpne mandfolks afskyelige kunster.

Kapitel 9

Indeholder ting, som sikkert vil forbavse læseren

Jenny gik hjem, glad og fornøjet over den modtagelse, hun havde fået hos Allworthy, hvis godhed hun roste overalt, måske for dels at tilfredsstille sin egen stolthed, og dels for derved igen at skaffe sig beboernes agtelse, samt for at slippe for al deres bagtalelse. Men skønt denne plan syntes at være meget fornuftig, så svarede dog udfaldet ikke til hendes forventning.

Dengang hun blev kaldet til Allworthy, og alle frygtede for, at hun skulle komme i tugthuset, så var der rigtignok adskillige unge fruentimmer som sagde, at det var ikke mere, end hun ærligt fortjente, og at det skulle glæde dem, hvis hun kom til at spinde på rokken i en silkekjole, men der var dog også adskillige folk, som havde medlidenhed med hende.

Så snart det derimod blev bekendt, at Allworthy havde været så overordentlig god imod hende, fik hun hele strømmen imod sig. En sagde: "Madammen har sandelig været særdeles heldig." En anden råbte: "Der kan man nu barestens se, hvad det er at være yndet," og en tredje: "Det kan hun takke sin store lærdom for." – Enhver gjorde sin ondskabsfulde bemærkning og harmede sig over dommerens partiskhed.

Når læseren tager hensyn til Allworthys magt og ædelmodighed, så vil disse folks tænkemåde rimeligvis forundre ham. Men hvad Allworthys magt angår, så betjente han sig aldrig af den, mens han derimod udviste så megen gavmildhed og godgørenhed, at han gjorde sig forhadt hos sine naboer. Det er nemlig en hemmelighed, som fornemme folk dog meget godt kender, at man just ikke altid skaffer sig venner

ved at bevise folk tjenester, men at man tværtimod meget ofte får dem til fjender.

Imidlertid havde Allworthys godhed aldrig så snart befriet Jenny fra al den slette omtale, førend ondskaben, der nu ikke længere godt kunne hæmme sit raseri, kastede sig over en anden genstand, som den kunne udøse sin bitterhed på, og denne blev Allworthy selv. Der udbredte sig nemlig med lynets hurtighed et rygte om, at han var fader til det fundne barn.

Denne gisning passede så godt til hans hele fremfærd, at den over alt fandt almindelig tiltro. I stedet for at man tidligere havde ærgret sig over hans alt for store overbærenhed, gav man sig nu til at beklage den grusomhed, han viste mod den stakkels pige.

Alvorlige og gode koner holdt lange prædikener om mandfolk, som først avler børn og derefter nægter det. Da Jenny var rejst, fandtes der endog mange folk, som lod sig forlyde med, at hun var bortsendt i en hensigt, der var så nedrig, at man ikke engang turde nævne den. Flere sagde endog, at sagen burde fremstilles for landets øverste domstol, og at visse folk skulle med magt tvinges til at skaffe pigen tilbage igen.

Disse bagtalelser kunne sagtens have haft ubehagelige følger for en person, der havde en mere mistænkelig karakter end Allworthy, men på ham havde de ingen sådan virkning, for da han aldeles ikke brød sig om dem, tjente de kun til et uskyldigt tidsfordriv for nogle sladdersøstre i omegnen.

Men da det er os umuligt at gætte læserens tanker og meninger om dette, og da det vil vare temmelig længe, førend han igen erfarer noget om Jenny, så mener jeg, det vil være

passende nu at lade ham vide, at Allworthy, som man også senere vil få at se, var aldeles uskyldig og aldrig havde haft nogen slet hensigt med hende. Han havde blot begået en højst almindelig fejl, idet han havde ladet nåde gå for ret, og derved berøvet den hæderlige pøbel [Note 1)] den medlidenhed, den ville kunne vise hende, såfremt hun var blevet straffet for sin brøde og sendt til et eller andet hårdt fængsel.

Allworthy delte imidlertid ingenlunde hobens anskuelser, for da ville ethvert håb om hendes forbedring være slukket og hendes fremtid ødelagt, hvis hun engang af egen drift fik lyst til igen at betræde dydens vej. Han valgte derfor det eneste middel, der endnu var tilbage, nemlig at opmuntre hende til på ny at opføre sig godt og skikkeligt i verden.

Jeg frygter for, at det desværre er alt for sandt, at mangen kvinde er blevet aldeles ulykkelig og nedsunket i lasternes dybeste afgrund, fordi hun ikke har formået at gøre sit første fejltrin godt igen, og dette er aldeles umuligt, så længe hun bliver iblandt dem, der har været vidne til det.

Det var derfor særdeles klogt handlet af Allworthy, at han lod hende føre hen til et sted, hvor ingen kendte hendes tidligere liv og forhold.

Jeg ved ikke, hvor dette sted var, men jeg vil nu indtil videre forlade hende, eftersom jeg har ting af yderste vigtighed at berette om hendes lille søn.

Kapitel 10

Allworthys gæstfrihed. En kort beskrivelse af to brødres karakter, en doktor og en kaptajn, der begge blev underholdt af Allworthy

Hverken Allworthys dør eller hjerte var lukket for noget menneskeligt væsen; dog stod de især åbne for folk af fortjeneste. Når jeg skal sige sandheden, så var dette det eneste hus i hele Storbritannien, hvor man kunne vente at få et måltid for sine fortjenesters skyld.

I særdeleshed havde lærde folk adgang fremfor alle andre. Allworthy havde vel ikke selv nydt nogen videnskabelig dannelse og først i en senere alder lagt sig med iver efter videnskaberne, men da han besad gode anlæg, havde han ved flid og ved at omgås med udmærkede mænd, bragt det så vidt, at han var vel bevandret i de fleste videnskaber.

Det er altså intet under, at på en tid, hvor fortjenester intet gjaldt, mange lærde med glæde samlede sig på et sted, hvor de vidste, man ville modtage dem med den største høflighed, og hvor de kunne disponere over herrens ejendele, som om de tilhørte dem selv. Allworthy hørte ikke til den slags ædelmodige folk, som er villige til at give lærde og åndrige mænd mad, drikke og husly uden derfor at gøre fordring på andet end smiger, eller med andre ord, for at sådanne folk skulle kunne regnes blandt deres øvrige tjenere, alene med den forskel, at de ikke bærer livré eller får løn.

Ganske anderledes var det i Allworthys hus; for der var enhver fuldkommen herre over sin tid og kunne tilfredsstille alle sine lyster, så længe de kun ikke overskred dydens og ærbarhedens skranker. Gæsterne kunne gerne forblive på deres

værelser og undlade at indfinde sig ved bordet, hvis det ikke behagede dem. De var, kort sagt, aldeles uafhængige af herrens luner og vilje, og såvel den mere formuende som den fattige lærde nød samme uindskrænkede frihed.

Iblandt andre folk af denne slags indfandt sig også doktor Blifil, en mand, der havde haft den ulykke at miste fordelene af sine store naturgaver ved en faders egensindighed, der havde opdraget ham til en stand, som han slet ikke havde lyst eller følte noget kald til. For at føje sig efter denne egensindighed havde doktoren i sin ungdom været nødt til at studere lægekunsten, eller rettere sagt ikke studere den, for medicinske bøger var næsten de eneste, som han ikke kendte, mens han derimod var en fuldkommen mester i alle andre videnskaber. Følgen heraf var, at da han var fyrre år, havde han ikke engang det tørre brød.

En sådan mand kunne være vis på at finde et hjem hos Allworthy, hos hvem ulykken, forudsat at den var fremkaldt ved andre folks dårskab eller ondskab, stedse var en god anbefaling. Foruden dette var der endnu noget hos doktoren, der gjorde ham særdeles behagelig: han var meget gudfrygtig. Om doktorens religiøsitet var ægte eller kun forstilt, skal jeg ikke kunne sige, da jeg ikke ejer nogen prøvesten, på hvilken jeg kan skille det falske fra det sande.

Hvis dette træk behagede Allworthy, så glædede det miss Bridget umådeligt. Hun diskuterede ofte med ham om religiøse materier og fandt stedse stort behag i doktorens kundskaber og ikke mindre i de smigrerier, som han hyppigt gjorde hende. Sandt at sige, havde hun læst mange engelske teologiske bøger og bragt mange af omegnens præster i forlegenhed. Hendes

samtaler var så rene, hendes blikke så kloge og udtryksfulde, og hendes hele væsen så alvorligt og helligt, at hun lige så godt fortjente at kaldes en helgen som noget andet fruentimmer i den hele romerske kalender.

Enhver sympati kan rigtignok opvække kærlighed, men erfaring lærer os dog, at ingen gør det således som den, der finder sted imellem to gudfrygtige personer af forskelligt køn. Doktoren var allerede steget i så stor gunst hos miss Bridget, at han begyndte at beklage sig over, at han for ti år siden havde ægtet et andet fruentimmer, der ikke alene endnu var i live, men det værste ved tingen var, at Allworthy vidste det. Dette var en ulyksalig hindring for den lykke, han uden tvivl kunne gøre ved at ægte den ungdommelige miss Bridget, for dadelværdige lyster havde vistnok aldrig foruroliget hans tanker. Derfor kunne han, hvad der forresten også synes rimeligt, takke sin store gudfrygtighed, eller også sin uskyldige tilbøjelighed, der ikke attråede andre ting end dem han kunne komme i besiddelse af eller få ret til ved ægteskab.

Han havde ikke længe tænkt over denne sag, førend han erindrede sig, at han havde en formuende broder. Han tvivlede ikke om, at denne her ville kunne gøre sin lykke, for han mærkede tydeligt, at Bridget havde stor lyst til ægtestanden, og når læseren erfarer noget om denne broders egenskaber, vil han vistnok ikke misbillige doktorens håb om et gunstigt udfald.

Den omtalte herre var femogtredive år gammel. Han var af middelstørrelse og hvad man plejer at kalde velskabt. Han havde et ar i ansigtet, der vel ikke bidrog til at forhøje hans skønhed, men som meget mere beviste hans tidligere tapperhed som officer, – han var nemlig nu pensioneret. Han

havde smukke, veldannede tænder, men der var noget barsk og groft såvel ved hans ansigt som ved hans stemme og manerer; dog kunne han altid skjule det, og vise sig beleven og munter som en ægte selskabsmand. Han var hverken kedsommelig eller tvær; i sin ungdom havde han været overmåde munter, og skønt han i de senere år var blevet mere alvorlig, så kunne han endnu være meget underholdende og morsom, når han ville.

Ligesom doktoren havde han nydt en videnskabelig opdragelse, for hans fader havde, i kraft af sin faderlige myndighed, tvunget ham til at vælge den gejstlige stand. Men da den gamle herre døde, førend han havde modtaget den gejstlige ordination, så foretrak han at slås i stedet for at prædike og valgte derfor den militære stand.

Han havde købt sig en løjtnants plads ved dragonerne og var derefter avanceret til kaptajn, men da han kom i uenighed med sin oberst, blev han nødt til igen at sælge sin post. Fra den tid af havde han ganske opofret sig for landvæsenet og tilbragt sin fritid med at læse så flittigt i den hellige skrift, at han blev beskyldt for at være henfaldet til pietisme.

Det var derfor ikke usandsynligt, at en sådan mand kunne gøre sin lykke med en dame, der var en halv helgen, og som havde så stor lyst til at blive gift. Men hvorfor doktoren, der just ikke nærede nogen synderlig kærlighed til sin broder, ville belønne Allworthy så slet for hans gæstfrihed, det formår jeg ikke at angive grunden til.

Man siger, at nogle naturer finder stor fornøjelse i onde handlinger, ligesom andre finder megen glæde i at gøre gode gerninger. Det kan også gerne være, at der er fornøjelse i at være delagtig i et tyveri, som man ikke selv kan udføre. Erfaring

viser os således, at vi finder stort behag i at udvide vor familie, endskønt vi ellers ikke bærer mindste kærlighed eller agtelse for den.

Om nogen af disse årsager har indvirket på doktoren, kan jeg ikke sige, men han sendte bud efter sin broder og fandt meget let lejlighed til at præsentere ham for Allworthy som en person, der kun ville aflægge ham et kort besøg.

Kaptajnen havde næppe opholdt sig otte dage i huset, førend doktoren kunne ønske sig til lykke med sin klogskab. Officeren var nemlig en lige så stor mester i at give elskerrollen som i gamle dage i at læse sin Ovid, og han erholdt desuden mange ypperlige lærdomme af sin broder, som gavnede ham betydeligt.

Kapitel 11

Indeholder mange regler for og nogle eksempler på kærlighed. En beskrivelse over skønhed, samt nogle fornuftige bevæggrunde til at gifte sig.

En eller anden klog mand eller kone, jeg erindrer ikke hvilken, har bemærket, at alle mennesker er fordømte til at elske engang i deres liv. Så vidt jeg mindes, er der ikke bestemt nogen vis alder, men den alder, som miss Bridget havde nået, forekommer mig at være særdeles passende. Oste indfinder kærligheden sig imidlertid langt tidligere, men sker dette ikke, så udebliver den dog sjældent eller aldrig på denne tid. Her kunne vi bemærke, at kærligheden er langt alvorligere og langt mere stadig i denne alder end i de yngre år.

Unge pigers kærlighed er så ustadig, egensindig og forunderlig, at man ikke altid kan opdage, hvad der er den unge dames mening, ja det kan vel endog være yderst tvivlsomt, om hun selv ved det. Det falder os derimod aldrig svært at kende et fruentimmers hensigter, når hun først har nået sit fyrretyvende år, for selv om sådanne alvorsfulde og ærbare damer ikke ved, hvad de selv vil, så kan et mandfolk dog stedse med lethed finde ud af det.

Miss Bridget kan tjene til eksempel på alle disse bemærkninger, for hun havde ikke ret længe været i selskab med kaptajnen, førend hun blev grebet af denne lidenskab. Hun gik heller ikke sukkende og forvirret omkring i huset som et lille enfoldigt pigebarn, det ikke ved, hvad der fattes hende. Hun følte, kendte og nød denne behagelige tilbøjelighed, aldeles overbevist om, at den ikke alene var uskyldig, men endog rosværdig, hvorfor hun altså ikke behøvede at skamme sig over den.

Og, sandt at sige, er der i alle måder en stor forskel på den kærlighed, som fruentimmerne i denne alder fatter til et mandfolk, og den urimelige og barnagtige tilbøjelighed, som en ung pige nærer for en ung mand, eftersom denne ofte alene hidrører fra indtrykket af det udvortes og fra ting, som hverken har værd eller varighed, såsom små hvide hænder, røde kinder, kulsorte øjne og flagrende lokker. Undertiden hidrører kærligheden fra årsager, der endnu mindre tilhører den elskede genstand, og til sådanne henregner jeg da de ydre prydelser, som de har skrædderen, hårskæreren, hattemageren eller galanterihandleren og ikke naturen at takke for. Disse piger har

rigtignok god grund til at skamme sig, hvilket de da også i reglen gør, for at tilstå deres lidenskab for noget menneske.

Miss Bridgets kærlighed var af en ganske anden natur. Kaptajnen havde heller ikke håndværkerne at takke for sit udvortes og sin klædedragt; for den var således, at hvis han havde ladet sig se i et selskabsværelse eller på et bal, så ville han være blevet til latter for alle de smukke damer. Hans klæder var vel hele, men yderst simple, slet syede og langt fra moderne. Hans person har vi nylig beskrevet, hans kinder var så lidet rødmossede, at man næppe kunne kende deres naturlige farve, og ganske bevoksede med et skæg, som nåede lige op til øjnene. Hans figur og lemmer passede vel til hinanden, men de var så store, at han snarere lignede en klodset bondekarl end en fin herre. Hans skuldre var overordentlig brede og hans lægge tykkere end en grov karls. Kort sagt, hans hele ydre fattedes al den ynde og elegance, der giver vore fine herrer den ejendommelige nethed, som de kan tilskrive deres forfædres høje, ved kostbare vine og herlige saucer forædlede blod, samt deres ophold i hovedstæderne.

Endskønt miss Bridget havde en meget sin smag, så fandt hun dog så megen behag i kaptajnens omgang, at hun overså hans personlige mangler. Hun havde måske ret, når hun indbildte sig, at hun kunne gøre sig håb om at komme til at nyde langt behageligere øjeblikke hos ham end hos en smukkere fyr.

Det varede ikke længe, førend kaptajnen mærkede hendes tilbøjelighed og trofast gengældte den. Hvad hendes skønhed angik, så var den lige så ringe som hendes elskers.

Jeg ville gerne have forsøgt på at skildre hende, hvis hun ikke allerede var malet af en langt større mester, nemlig af Hogarth, for hvem hun adskillige år tidligere havde siddet.

Denne kunstner har nylig fremstillet hende på et stykke, der forestiller en vintermorgen, hvor man ser hende gå til kirke i Covent Garden, ledsaget af en forsulten tjener, der bærer hendes bønnebog.

På sin side foretrak kaptajnen også de mere varige nydelser, han kunne få hos denne dame, for et andet fruentimmers personlige tillokkelser. Han var et af disse kloge mandfolk, der ikke lægger vægt på skønheden, men som hellere vil føre et behageligt liv med en grim kone end eje en yndig livsledsagerinde, der dog ikke formår at gøre ham lykkelig. Hertil kom endnu, at da han havde en udmærket appetit og just ikke var kræsen, så håbede han at kunne spille sin rolle ret vel ved brylluppet.

Oprigtig talt var kaptajnen straks ved sin ankomst, eller dog i det mindste fra det øjeblik af, da broderen havde foreslået ham dette parti, og endnu længe førend han havde sporet nogen kærlighed hos miss Bridget, ganske indtaget i Allworthys hus og øvrige ejendomme. Han fattede en sådan kærlighed til dem, at han for at blive deres ejer vistnok uden betænkning ville have giftet sig med den modbydeligste heks.

Da nu mr. Allworthy havde meddelt doktoren, at han ikke havde i sinde at gifte sig anden gang, samt at han havde til hensigt at gøre sin søsters barn, forudsat at hun nogensinde fik noget, til universalarving, så anså doktoren og hans broder det for at være en ædelmodig handling at give en skabning livet, der kunne blive så rigeligt forsynet med alt, hvad der fordres til at

skabe sig et paradis på jorden. Begge brødres tanker gik derfor alene ud på at skaffe sig den elskelige dames bevågenhed.

Lykken er imidlertid en yderst kærlig og omhyggelig moder, der ofte gør mere for sine udvalgte, end de håber eller fortjener, og således havde den nu også ved denne lejlighed arbejdet så flittigt for kaptajnen, at førend han begyndte at iværksætte sin plan, var damen allerede skudt i ham. Imidlertid lod hun sig dog ikke mærke med sin kærlighed, men iagttog nøjagtigt alle velanstændighedens forskrifter. Men hvor megen glæde og fornøjelse kaptajnen end fandt i miss Bridgets venlige omgang, så formindskede frygten for Allworthy den dog i en ikke ringe grad. Endskønt denne ikke var egennyttig, så frygtede kaptajnen dog for, at han ikke ville give sit samtykke til et giftermål, der var så lidet fordelagtigt for hans søster. Fra hvilket orakel han havde hentet denne mening, vil jeg lade læseren selv om at gætte, men så meget er vist, at det kostede ham megen møje at regne ud, hvorledes han skulle bære sig ad med at bevidne miss Bridget sin kærlighed og på samme tid holde den skjult for hendes broder. Efter lang betænkning besluttede han at benytte enhver lejlighed til at indsmigre sig hos hende, samt at være så tilbageholden og forsigtig som muligt i Allworthys nærværelse. Denne opførsel bifaldt hans broder ganske.

Det varede ikke længe, førend han fandt lejlighed til at udtale sine følelser for hende, og han erholdt da et passende svar, nemlig det svar, som er blevet givet for over tusinde år siden, og som ved tradition er forplantet fra moder til datter. Hvis jeg skulle oversætte det på latin, så ville jeg gengive det ved ordene

Nolo episcopari, en talemåde, der, rigtignok til et andet brug, er blevet brugt i umindelige tider.

Kaptajnen forstod imidlertid Bridget fuldkommen vel, og kort tid efter gentog han sit andragende med endnu større inderlighed og alvor end tidligere, men blev atter behørigt afvist. Dog i samme forhold som hans iver tiltog, aftog den ædle dames afslag i heftighed.

For dog ikke at kede læseren alt for grusomt ved at lade ham skue hvert optrin i denne kærlighedshistorie, så vil jeg indskrænke mig til at sige, at kaptajnen stedse rykkede nærmere mod den på skrømt forsvarede fæstning, der til sidst kapitulerede på visse betingelser.

I denne lange tid, der næsten varede en hel måned, viste kaptajnen den største ligegyldighed for sit hjertes dame, når hendes broder var nærværende, og lige så veltalende som han var, når de var ene, lige så tilbageholden var han, når andre folk var til stede. Hvad jomfruen angår, så havde hun aldrig så snart forvisset sig om, at hun virkelig var elsket, førend hun opførte sig med så stor klogskab, at Allworthy måtte have været en allerhelvedes snu karl, hvis han skulle have lugtet lunten.

Kapitel 12

Indeholder, hvad læseren måske venter at finde i det

Til alle handlinger og foretagender, hvad enten de går ud på slagsmål eller de har andre mere fredelige ting til øjemed, kræves kun meget få tilberedelser, når det virkelig er alvor på begge sider. Således gik det også her, for på kortere tid end en måned var kaptajnen og hans forlovede blevet mand og kone.

Den største vanskelighed bestod imidlertid i at underrette Allworthy om det, og dette påtog doktoren sig.

Da Allworthy en dag spadserede i sin have, nærmede doktoren sig til ham med en meget dybsindig mine og med usædvanlig alvorlighed. – "Min herre," sagde han, "jeg kommer for at meddele Dem en ting, der er af yderste vigtighed, men jeg ved ikke, hvorledes jeg skal bære mig ad med at give Dem den fornødne underretning." Efter denne indledning gav han sig til at fremføre de bitreste bebrejdelser mod begge køn, idet han beskyldte mandfolkene for ikke at bekymre sig om andet end deres egne interesser og fruentimmerne for at have så afskyelige tilbøjeligheder, at man aldrig med sikkerhed kunne forlade sig på dem. – "Det er aldrig engang faldet mig ind," vedblev han, "at en dame med en sådan forstand og en så udmærket dømmekraft ville give efter for en slig væmmelig lidenskab, eller at min broder – hvorfor kalder jeg ham også ved dette navn, – han er ikke længere min broder ..."

"Det er han dog alligevel," svarede Allworthy.

"Nuvel, det indrømmer jeg," svarede doktoren, "De kender altså den skrækkelige begivenhed?"

"Hør, mr. Blifil," sagde den gode mand, "det har stedse været min faste grundsætning, at betragte enhver sag fra dens gode og lyse side. Endskønt min søster er mange år yngre end jeg, så er hun dog gammel nok til at være fornuftig. Havde han bedraget et barn, så ville jeg have været mindre tilbøjelig til at tilgive, men man må dog antage, at et fruentimmer, der er over tredive år, selv bedst ved, hvad der kan gøre hende lykkelig. Hun har ægtet en uformuende mand, men når han i hendes øjne besidder fuldkommenheder, som formår at oprette denne

mangel, så indser jeg ikke, hvorfor jeg skulle modsætte mig hendes lykke, hvilken jeg dog ikke tror består i en umådelig rigdom. Jeg skal ikke nægte, at jeg havde ventet at blive rådspurgt ved denne lejlighed, så meget mere som jeg meget ofte har sagt, at jeg ville samtykke i ethvert af hendes forslag i den retning. På Deres broder er jeg aldeles ikke vred. Han er mig ikke engang forbunden, og jeg tror heller ikke, at han behøvede mit samtykke, for min søster er jo, som jeg allerede har bemærket, i den alder, hvor hun ene har at være sig selv ansvarlig for sin opførsel."

Doktoren beskyldte Allworthy for at være alt for overbærende, og erklærede, at han aldrig mere ville betragte kaptajnen som sin broder. Derefter holdt han en lang lovtale over Allworthys godhed og sluttede med at sige, at det var ham umuligt at tilgive sin broder den handling, han havde begået.

Allworthy svarede: "Selv om jeg virkelig var opbragt på Deres broder, så kunne det dog aldrig falde mig ind at lade en uskyldig føle min vrede. Jeg forsikrer Dem, at jeg aldeles ikke er vred på ham, han forekommer mig tværtimod at være en brav og fornuftig mand. Jeg dadler ingenlunde min søsters smag, og jeg tvivler heller ikke på, at Deres broder elsker hende oprigtigt. Jeg har i alle mine dage betragtet kærligheden som den fornemste betingelse for at kunne føre et lykkeligt ægteskab, eftersom den alene er i stand til at frembringe det hellige og inderlige venskab, der stedse burde være båndet i en sådan livsvarig forbindelse, og efter min mening er alle giftermål, som hidrører fra andre bevæggrunde, højst lastværdige. De vanhelliger nemlig det inderligste og bedste forhold og ender gerne med strid og anden elendighed. Man kan virkelig med

føje kalde sligt en vanhelligelse, for den hellige, af Gud stiftede forening gøres til et offer for ugudelig vellyst eller gerrighed, og det er vistnok umuligt at dømme bedre om de giftermål, som menneskene letsindigt indgår for at få en smuk kone eller for at erholde en betydelig formue.

Det ville både være lumpent og dårligt, hvis man ville nægte, at skønhed er yderst behagelig for øjet. Ordet "skøn" bruges ofte i den hellige skrift og omtales stedse med højagtelse. Jeg har selv haft den lykke at ægte en kvinde, som hele verden holdt for at være en skønhed, og jeg må tilstå, at hun også af den grund behagede mig meget. Men at hige således efter at forbinde sig med et smukt fruentimmer, at man af den grund overser alle ufuldkommenheder, eller at man derfor ringeagter og tilsidesætter religion, dyd og forstand, hvilke er langt bedre egenskaber, det kan umuligt stemme overens med en fornuftig og god kristens tænkemåde. Man ville måske dømme alt for mildt, når man sagde, at sådanne personer ikke havde andre hensigter end at mætte deres kødelige lyster, eftersom vi dog har lært, at ægtestanden ikke er stiftet for at tilfredsstille disse.

Hvad derimod formuen angår, så byder klogskab os, at man også må tage den i betragtning, og jeg vil bestemt ikke misbillige denne mening. Således som nu verden engang er indrettet, tvinger den os til at tage hensyn til det, som vi kalder gode omstændigheder. Men formedelst tåbelighed og forfængelighed går denne forsigtighed langt ud over den virkelige nødvendigheds grænser. Megen stads og pragt til konen, samt mange penge til børnene kommer sædvanligvis ind under det, som vi kalder vore nødvendighedsartikler, og for

at kunne tilvejebringe disse, forsømmer man alt, hvad religion og sand gudsfrygt fordrer.

Denne dårskab har sine forskellige grader, af hvilke den yderste og højeste fuldkommen ligner afsindighed. Jeg mener, at når personer, der selv er meget formuende, gifter sig med tåber og afskum for derved at forøge deres formue, som dog var mere end stor nok til at bestride udgifterne til deres fornøjelser, så kan man ikke godt kalde dem andet end afsindige og vanvittige."

Med disse ord sluttede Allworthy sit foredrag, hvilket Blifil havde hørt på med meget stor opmærksomhed, selv om det rigtignok undertiden havde kostet ham umage nok at beherske sine ansigtsmuskler. Nu roste han hver sætning, han havde hørt, med den samme veltalenhed, en ung gejstlig prædiker med den dag, han første gang bestiger prædikestolen.

Kapitel 13

Som slutter første bog med et eksempel på utaknemmelighed, der, som vi håber, ikke vil synes aldeles unaturligt.

Læseren kan let tænke sig til, at begge brødres forsoning kun var en formalitet, og jeg vil derfor ikke tale videre om den, men skynde mig at berette, hvad jeg holder for at være mere væsentligt.

Doktoren havde fortalt sin broder, hvad der var foregået imellem Allworthy og ham. Han tilføjede med en velbehagelig latter: "Du kan være overbevist om, jeg har bedet den nådige herre om ikke at tilgive dig, for du kan nok begribe, at siden han således erklærede sig til din fordel, så kunne jeg uden fare

fremsætte en sådan begæring; desuden var det min hensigt at forebygge al mulig mistanke, så vidt dette lod sig gøre."

Kaptajn Blifil var den gang ligeglad med broderens fremgangsmåde, men siden førte han sig den til alvorlig nytte.

En af de hovedregler, som Djævelen ved sit sidste besøg på Jorden har givet os, er, at når man først har rejst sig selv, så kan man gerne støde et andet menneskes stol omkuld. Det vil med andre ord sige: når man ved en god vens hjælp har gjort sin lykke, så bør man snarest muligt søge at blive af med ham.

Om kaptajnen har fulgt denne regel, kan jeg ikke med bestemthed afgøre. Imidlertid er det dog både vist og afgjort, at hans handlinger meget let kunne udledes fra denne Fandens grundsætning, for han var aldrig så snart blevet gift med miss Bridget, førend han viste stor kulde mod sin broder.

Da de engang talte sammen under fire øjne, bebrejdede doktoren ham denne opførsel, men dette bevirkede blot, at han erholdt følgende tydelige erklæring: "Hvis mit hus ikke behager Dem, så står det Dem naturligvis frit for at forlade det." Denne kaptajnens hensynsløse og aldeles uforsvarlige utaknemmelighed sønderknuste den stakkels doktors hjerte, for ingen utaknemmelighed rører det menneskelige hjerte så meget som den, der kommer fra folk, for hvis skyld vi har gjort os delagtige i uredelige handlinger.

Mindet om at have udført store og ædle handlinger yder os, selv om de bliver nok så ilde belønnet af dem, de er bevist imod, dog stedse nogen trøst og lindring. Hvilken trøst kunne vi derimod finde i den elendighed, som en vens utaknemmelighed styrter os i, når den sårede samvittighed

optræder imod os og bebrejder os, at vi har tjent en så uværdig person?

Allworthy forlangte af kaptajnen at vide, hvad doktoren havde gjort ham imod. Men denne ondskabsfulde mand var så nedrig at sige, at han havde fornærmet ham på en sådan måde, at han umuligt kunne tilgive ham.

Dette svar behagede ingenlunde Allworthy, der sagde, at det slet ikke var kristeligt og altså heller ikke passede sig for nogen menneskelig skabning. Han ytrede tillige sin uvilje mod et uforsonligt sindelag, så at kaptajnen anstillede sig, som om han var blevet overbevist af hans grunde og var beredvillig til at slutte forlig.

Den yndige brud var endnu i hvedebrødsdagene og så forgabet i sin mand, at han i hendes øjne aldrig kunne have uret, og når han var vred på et menneske, så var hun det også.

Ved Allworthys mægling var der tilvejebragt et tilsyneladende forlig mellem de to brødre, men det gamle had boede dog stadig i kaptajnens hjerte, og han fandt så hyppig lejlighed til at ytre det, at huset blev aldeles utåleligt for den stakkels doktor. Han besluttede derfor hellere at underkaste sig verdens besværligheder end længere at tåle sin broders fornærmelser.

Et øjeblik havde han i sinde at åbenbare hele sagen for Allworthy, men han kunne dog alligevel ikke bevæge sig til det.

Han foregav derfor, at nogle nødvendige forretninger tvang ham til at rejse bort, men lovede at komme snart igen. Derefter tog han en venlig afsked med broderen, der spillede sin rolle så mesterligt, at Allworthy holdt dem for at være de bedste venner.

Doktoren rejste lige til London, hvor han kort efter døde af ærgrelse, der er en sygdom, mangfoldige mennesker dør af, og

som ingen læge formår at helbrede.

Foruden kaptajnens forbandede, djævelske grundsætning var der måske endnu en anden årsag til hans skændige opførsel. Doktoren var nemlig langt mere lærd end han selv, og dette fortrin misundte den stolte og hovmodige broder ham af sit ganske hjerte.

Anden bog

Som indeholder optrin i ægtestandens lyksalighed igennem livets forskellige aldre; tilligemed flere andre begivenheder, som har tildraget sig i de to første år efter ægteskabsforeningen mellem kaptajn Blifil og miss Bridget Allworthy.

Kapitel 1

Som viser, hvad slags historie dette er, hvad den ligner, og hvad den ikke ligner.

Skønt vi meget rigtigt har betitlet dette vort arbejde en historie, og ikke et liv – heller ikke en apologi for et liv, som det nu meget er i mode –, har vi dog til hensigt at efterligne de skribenters eksempel, der foretrækker at meddele de store revolutioner for at efterligne den trættende og vidtløftige historieskriver, som, for at følge tiden, anser sig forpligtet til at fylde lige så meget papir med detaljer om måneder og år, hvor der intet bemærkelsesværdigt skete, som han bruger til de mindeværdige epoker, da de største scener opførtes på den menneskelige skueplads.

Sådanne historier ligner i virkeligheden overordentlig meget en avis, som består af samme antal ord, enten der er nyheder eller ej. Man kan også sammenligne dem med en diligence, der bestandig følger den samme vej, enten den er fuld eller tom. Forfatteren synes at anse sig forpligtet til at holde skridt med tiden, hvis amanuensis han er, og ligesom sin herre drager han lige så langsomt igennem de mørke århundreder, da verden syntes at ligge i dvale, som igennem den lyse og travle tid, som den latinske digter så skønt siger om:

> Ad confligendum venientibus undique Pucnis.
> Omnia cum belli trepido concussa tumultu
> horrida contremuere sub altis ætheris auris;
> in dubioque fuit sub utrorum regna cadendum
> omnibus humanis esset, terraque marique.

hvoraf vi ønsker, at vi kunne give læseren en bedre oversættelse end følgende:

> Da det frygtelige Karthago truede Rom med våben
> og verden rystedes af krigens vilde larm,
> da det endnu var ubestemt, hvad part der skulle falde,
> og hvad nation som verdens overherre stå.

Nu er det vor hensigt i efterfølgende blade at følge en modsat metode. Når der sker noget overordentligt, som vi håber ofte vil være tilfældet, skal vi hverken spare umage eller papir for at udvikle det for læseren; men hvis hele år skulle hengå, uden at der sker noget, som er værd at omtale, vil vi ikke være bange for at gøre et spring i vor historie, men haste til vigtige begivenheder og lade hine perioder ligge aldeles ubemærkede.

Disse er i virkeligheden at betragte som nitter i tidens store lotteri. Vi, som er dette lotteris registranter, skal derfor efterligne de skarpsindige personer, der handler med lodder til det, som bliver trukket i Guildhall; de besværer aldrig publikum med en fortegnelse over de nitter, der bliver trukket; men når der tilfældigvis engang falder en stor gevinst, så kommer det straks i aviserne, og verden kan være sikker på at få underretning om, i hvis kollektion den er faldet; ja, i almindelighed gør to-tre forskellige kollektioner fordring på æren af at have udbetalt den, hvorved man, efter hvad jeg antager, vil give spillerne at forstå, at visse kollektører kender Fortunas hemmeligheder og har adgang til hendes kabinetsråd.

Læseren må derfor ikke blive overrasket, om han i denne bog finder nogle kapitler meget korte og andre uforholdsmæssigt lange; nogle, som kun omfatter en eneste dag, og andre, som omfatter år; kort sagt, om min historie undertiden synes at stå

stille og undertiden at flyve. For alt dette vil jeg ikke anse mig ansvarlig for nogen som helst kritisk domstol; for da jeg i virkeligheden er grunder af en ny provins i litteraturen, så har jeg frihed til at indføre de love i den, som jeg selv finder for godt. Og disse love er læserne, som jeg anser for undersåtter, pligtige til at antage og overholde, og for at de let og med glæde kan samtykke i dette, forsikrer jeg dem herved, at jeg først og fremmest skal tage hensyn til deres bekvemmelighed og fordel ved disse institutioner, for jeg tror ikke, som en *jure divino* tyran, at de er mine slaver eller skabt for min mageligheds skyld. Nej, jeg er kun sat over dem til deres bedste; jeg blev skabt til deres nytte, og de ikke til min. Jeg tvivler heller ikke om, at de, når jeg gør deres interesse til hovedformålet for min virksomhed, alene vil stræbe efter at støtte mig i min værdighed, og at de vil vise mig al den ære, jeg måtte fortjene eller ønske.

Kapitel 2

Religiøs forsigtighed mod at vise bastarder for megen gunst, og en stor opdagelse, der bliver gjort af madam Deborah Wilkins.

Otte måneder efter højtideligholdelsen af brylluppet mellem kaptajn Blifil og miss Bridget Allworthy, en ung dame med stor skønhed, fuldkommenhed og formue, nedkom miss Bridget som følge af en pludselig skræk med en smuk dreng. Barnet var virkelig efter alt at dømme fuldkomment; men jordemoderen bemærkede, at det var født en måned for tidligt.

Skønt det forårsagede mr. Allworthy megen glæde, at hans elskede søster havde fået en arving, forandrede denne dog ikke hans kærlighed til det lille hittebarn, han havde stået fadder til

og opkaldt efter sig selv med navnet Thomas, og som han sjældent undlod at besøge i ammestuen i det mindste én gang om dagen.

Han foreslog sin søster, at det nyfødte barn, hvis hun syntes om det, skulle opdrages sammen med lille Tommy, hvortil hun gav sit samtykke, skønt efter lidt modstand; for hun havde stor ærbødighed for sin broder, og desuden havde hun altid vist det lille hittebarn større venlighed, end damer med streng dyd undertiden kan bringe over sig at vise disse børn, der, skønt uskyldige, dog med rette kunne kaldes levende monumenter for ukyskhed.

Kaptajnen kunne ikke så let tåle, hvad han fordømte som en fejl hos mr. Allworthy. Han lod hyppigt et ord falde om, at det var at opmuntre synden, når man antog sig dens frugter. Han fremkom med adskillige skriftsteder (for han var vel bevandret i Skriften), som f.eks.: "*Han straffer fædrenes synder på børnene*"; og "*Fædrene har spist sur frugt, og børnenes tænder er blevet fordærvede*". Heraf sluttede han, at det var lovligt at straffe forældrenes brøde på barnet. Han sagde, at skønt loven ikke ligefrem tillod at udrydde sådanne i skændsel fødte børn, så gjorde den dem dog til børn af ingen; kirken betragtede dem som børn af ingen; og i allerbedste tilfælde burde de opdrages til at udføre de laveste og simpleste arbejder for samfundet.

Til alt dette og meget mere, som kaptajnen havde talt om denne genstand, svarede mr. Allworthy, at skønt forældrene kunne være skyldige, så var børnene visselig uskyldige; og med hensyn til de skriftsteder, han havde anført, så var det første en straffedom over jøderne for deres afgudsdyrkelse, og fordi de spottede og hadede deres himmelske konge; og det sidste var

billedligt talt; dets hensigt var snarere at vise de sikre og uundgåelige følger af synden end at udtale nogen dom over den. Men at fremstille den Almægtige som den, der hævnede den skyldiges brøde på den uskyldige, det var uanstændigt, hvis ikke gudsbespottende, da det var at fremstille ham som handlende mod den naturlige retfærdigheds første grundsætning og mod de begreber om ret og uret, som han selv havde plantet i vor sjæl, og som satte os i stand til at dømme. Han sagde, han vidste, at mange nærede samme anskuelser som kaptajnen om denne sag; men han var selv fast overbevist om det modsatte og ville sørge for det stakkels barn på samme måde, som om et legitimt barn havde haft den lykke at blive fundet på samme sted.

Mens kaptajnen greb alle mulige lejligheder til at imødegå disse og lignende argumenter for at fjerne det lille hittebarn fra mr. Allworthy, da han begyndte at blive skinsyg over den kærlighed, hans svoger viste drengen, gjorde madam Deborah en opdagelse, som i dens følger i det mindste truede med at blive farligere for stakkels Tommy end alle kaptajnens ræsonnementer.

Hvad enten dette gode fruentimmers umættelige nysgerrighed havde tilskyndet hende dertil, eller hun gjorde det for at satte sig i større gunst hos mrs. Blifil, der, skønt hun tilsyneladende holdt meget af barnet, dog hyppigt tugtede det under fire øjne og skændte på broderen for hans kærlighed til det, skal jeg ikke kunne afgøre; men hun havde nu, som hun troede, fuldkommen opdaget barnets fader.

Da det var en opdagelse af stor vigtighed, er det nødvendigt at gå tilbage til grundkilden; vi skal derfor meget nøjagtigt

meddele de forudgående begivenheder, hvorved den blev gjort, og i den anledning må vi meddele en lille families hemmeligheder, som læseren endnu er fuldkommen ubekendt med, og hvis økonomi var så sjælden og overordentlig, at jeg næsten er bange for, at selv de mest lettroende ægtefolk vil ryste på hovedet over det.

Kapitel 3

Beskrivelse af et husvæsen, grundet på regler, der er Aristoteles' stik modsatte.

Læseren vil behage at erindre, at han er blevet underrettet om, at Jenny Jones havde boet nogle år hos en vis skolelærer, som efter hendes alvorlige ønske havde givet hende undervisning i latin, hvori – det må man lade hende – hun havde gjort så stor fremgang, at eleven overgik mesteren.

Ja, skønt denne stakkels mand havde påtaget sig et kald, hvori man må tilstå, at lærdom er nødvendig, så var det dog den ringeste af hans fuldkommenheder. Han var en af de godmodigste fyre af verden, og han var tillige så fuld af munterhed og luner, at han havde ord for at være egnens gode hoved, og alle omegnens gentlemen var så begærlige efter hans selskab, at han, der ikke var i stand til at sige nej, tilbragte megen tid hos dem, som han med større fordel kunne have tilbragt i sin skole.

Man kan tænke sig, at en gentleman med sådanne egenskaber og en sådan karakter ikke stod fare for at blive en frygtelig konkurrent for de lærde skoler i Eton og Westminster. Hans institut var simpelthen delt i to klasser; i den øverste sad

en ung gentleman, søn af en større ejendomsbesidder i omegnen, som i sit syttende år netop havde begyndt på syntaksen; og i nederste klasse lærte en anden søn af samme gentleman tilligemed syv andre drenge at læse og skrive.

Honoraret for disse elever ville næppe have tilladt skolelæreren at deltage i fornøjelser, når han ikke tillige havde fungeret som skriver og barber. Desuden skænkede mr. Allworthy ham årligt ti pund, som han fik hver jul, og hvorved den stakkels mand var i stand til at fryde sit hjerte under højtiden.

Blandt andre skatte havde pædagogen en kone, som han havde lært at kende i mr. Allworthys køkken, og som han havde taget for hendes formues skyld, der beløb sig til tyve pund, som hun havde samlet i sin stilling.

Dette unge fruentimmer var ikke meget elskværdig af person. Om hun havde siddet for min ven Hogarth eller ej, skal jeg ikke kunne bestemme, men hun lignede fuldkommen det unge fruentimmer, som kaster sin frøkens te ud af vinduet på det tredje stykke i "*Skøgens Levned*". Hun var desuden en ivrig tilhænger af den ædle sekt, der blev dannet af Xantippe i oldtiden, hvorved hun blev langt frygteligere for skolen end sin mand. For oprigtig talt var han aldrig herre der eller noget som helst andet sted, så længe hun var til stede.

Skønt hendes ansigt ikke tilkendegav megen naturlig sødhed i karakteren, så blev det imidlertid dog endnu surere ved en omstændighed, der så almindeligt forgifter den ægteskabelige lykke; for børn bliver med rette kaldt kærlighedspanter; og skønt de havde været gift i ni år, havde hendes mand dog ikke givet hende noget sådant pant, en fejl, som han ikke kunne

undskylde hverken med sin alder eller med sin helbredstilstand, da han var, hvad man kalder en dygtig ung mand og endnu ikke tredive år gammel.

Deraf opstod et andet onde, som var årsag til ikke ringe ubehageligheder for den stakkels pædagog, som hun bestandig plagede med sin skinsyge og det i den grad, at han næppe turde tale med andre fruentimmer i sognet; for den ringeste grad af høflighed med et kvindeligt væsen ville ganske sikkert bringe både hende og ham hans kone på nakken.

For at vogte sig mod ægteskabelige krænkelser i sit eget hus, og da hun holdt en tjenestepige, sørgede hun altid for at vælge denne af den klasse fruentimmer, hvis ansigter kan tages som et slags borgen for deres dyd; til dettes antal hørte Jenny Jones, som læseren har hørt.

Da det unge fruentimmers ansigt kunne kaldes en meget god sikkerhed mod de befrygtede scener, og da hendes opførsel altid havde været overordentlig beskeden, hvad der er en naturlig følge af forstand hos et fruentimmer, tilbragte hun over fire år hos mr. Partridge – det var skolemesterens navn – uden at vække ringeste mistanke hos sin frue. Ja, hun var blevet behandlet med usædvanlig venlighed, og hendes madmoder havde tilladt mr. Partridge den ovennævnte undervisning.

Men det er med skinsyge som med podagra: når sådanne sygdomme først engang ligger i blodet, er man aldrig sikker på, at de ikke bryder ud og det ofte ved den ubetydeligste lejlighed, og når man mindst venter det.

Således skete det med madam Partridge, som i flere år havde tålt, at hendes mand gav hende undervisning, ja også tilladt den unge pige at forsømme sit arbejde for at vedblive sine

studier; for da hun en dag gik forbi dem, mens pigen læste og herren bøjede sig over hende, fo'r Jenny – jeg ved ikke af hvilken grund – pludselig op fra stolen, og det var første gang, der opstod mistanke hos hendes herskab.

Denne viste sig imidlertid ikke straks åbent, men lå og lurede i hendes sjæl som en skjult fjende, der venter på forstærkning, inden han åbent erklærer sig og går fjendtligt til værks; og der ankom snart en sådan forstærkning, som forøgede hendes mistanke, for ikke ret længe efter, da ægteparret spiste til middag, sagde herren til pigen:

"*Da mihi aliquid potum* Note 2)."

Hvorpå den stakkels pige smilede, måske fordi latinen var så slet; og da hendes madmoder så på hende, blev hun blussende rød i hovedet, måske i bevidstheden om, at hun havde leet af sin herre.

Derover blev madam Partridge straks grebet af et voldsomt raseri og kastede tallerkenen, som hun spiste af, i hovedet på Jenny, idet hun råbte:

"Din uforskammede taske, vil du kokettere med min mand lige for mine øjne?"

Og i samme øjeblik rejste hun sig fra stolen med en kniv i hånden, som hun uden tvivl ville have taget en frygtelig hævn med, hvis ikke pigen havde benyttet sig af den fordel, at hun stod døren nærmere end madammen, og undgik dennes raseri ved at flygte. Den stakkels ægtemand var blevet gjort ubevægelig enten af overraskelse eller også af skræk, hvad der er fuldkommen lige så sandsynligt. Han gjorde intet forsøg på modstand, men sad stirrende og skælvende på stolen. Han prøvede ikke på at tale eller at bevæge sig, før hans kone vendte

tilbage fra angrebet på Jenny; da traf han nogle anstalter til forsvar, men blev til sidst nødt til at følge pigens eksempel og tage flugten.

Det gik den gode kone ligesom det gik Othello:

Var tvivl hos hende først der fattet,
hun også straks beslutning tog.

Hun befalede derfor Jenny øjeblikkelig at pakke sine sager sammen og at gå, for det var hendes faste beslutning, at hun ikke mere nogen nat skulle sove under hendes tag.

Mr. Partridge havde høstet for megen erfaring til, at han skulle lægge sig imellem i sager af den natur; han tog derfor tilflugt til sin sædvanlige medicin, tålmodighed; for skønt han ikke stak dybt i latinen, erindrede og forstod han dog godt det råd, der indeholdes i ordene:

"*Leve sit quod bene fertur onus.*"

eller på dansk:

"En byrde bliver lettere, når den bæres rigtigt."

Han førte dem altid i munden, og, oprigtig talt, han havde ofte lejlighed til at erfare sandheden af dem.

Jenny ville fremkomme med forsikringer om sin uskyldighed, men stormen var alt for stærk til, at hun kunne blive hørt. Hun begyndte derfor at pakke sine sager, hvortil hun ikke behøvede mange ark gråt papir, og da hun havde fået den ubetydelighed, hun havde til gode af sin løn, vendte hun hjem.

Skolelæreren og hans halvdel tilbragte aftenen temmelig ubehageligt; men der skete et eller andet inden næste morgen, som dog dæmpede madam Partridges raseri så meget, at hun tillod ham at gøre undskyldninger. Disse troede hun så meget villigere, som han, i stedet for at bede hende om at tage Jenny i

huset igen, erklærede sin tilfredshed over, at de var blevet fri for hende, da hun var blevet til liden nytte som tjenestetyende, eftersom hun tilbragte hele sin tid med at læse; og hun var tillige blevet meget stridig og hårdnakket, for hun og hendes herre havde virkelig i den sidste tid haft hyppige disputter sammen angående litteraturen, i hvilken hun efter sigende havde vist sig ham langt overlegen. Dette ville han imidlertid ikke på nogen måde tilstå, og han begyndte inderligt at hade hende for denne hendes såkaldte hårdnakkethed.

Kapitel 4

Indeholder et af de mest blodige slag, eller snarere dueller, man nogensinde har hørt om i hjemmenes historie.

Af de i forrige kapitel nævnte grunde og formedelst nogle indrømmelser, der er velbekendte for ægtemændene og, ligesom frimureriets hemmeligheder, aldrig burde åbenbares for nogen, som ikke er medlem af dette hæderlige laug, var madam Partridge meget vel fornøjet med, at hun uden grund havde fordømt sin mand, og hun søgte ved venlighed at give ham erstatning for sin falske mistanke. Hendes lidenskaber var virkelig lige voldsomme, hvad retning de tog; for lige som hun kunne være overordentlig heftig, kunne hun også være næsten lige så kærlig.

Men skønt disse stemninger plejede at følge meget hurtigt på hinanden, og der næppe forløb fire og tyve timer, uden at pædagogen i forskellige grader var udsat for dem begge, så kunne dog ved overordentlige lejligheder, når vreden havde raset meget stærkt, roligheden vare noget længere, og det var

tilfældet i nærværende øjeblik; for hun vedblev i længere tid at befinde sig i en større afkræftelsestilstand ovenpå dette anfald af skinsyge, end hendes mand nogensinde før havde oplevet, og havde der ikke fundet nogle småøvelser sted, som Xantippes efterfølgersker er tvunget til dagligt at udføre, ville mr. Partridge i flere måneder have nydt en fuldkommen rolighed.

Fuldkommen vindstille på havet giver altid den erfarne sømand mistanke om en nærforestående storm, og jeg kender nogle personer, som, uden i almindelighed at være meget hengivne til overtro, dog er meget tilbøjelige til at antage, at lang fred og rolighed snart vil blive efterfulgt af det modsatte. Af denne grund plejede de gamle ved slige lejligheder at ofre til gudinden Nemesis, en guddom, som de havde mistænkt for med misundelige øjne at se på den menneskelige lykke og for at finde særdeles fornøjelse i at tilintetgøre den.

Da vi er langt fra at tro på sådanne hedenske gudinder og fra at opmuntre overtro, så ønsker vi, at mr. John Fr- eller en anden lignende filosof ville anstrenge sig for at udfinde den sande grund til den pludselige forandring fra godt til slet lune, som så ofte er blevet bemærket, og som vi snart skal fremføre bevis for; for det er vor bestilling at fremsætte fakta, og vi vil overlade det til personer med meget større geni at finde ud af grundene.

Menneskeslægten har altid fundet stor glæde i at kende og tale om andres handlinger. Derfor har der også til alle tider og blandt alle nationer været visse steder, hvor de nysgerrige kunne mødes og gensidigt tilfredsstille hinandens nysgerrighed. Hos grækerne var barbernyheder et mundheld, og i en af sine epistler stiller Horats ærbødigt de romerske barberer i samme lys.

De engelske barberer står på ingen måde tilbage for deres romerske og græske forgængere, hos dem bliver de udenlandske sager diskuteret på en måde, der kun er lidet forskellig fra den, hvorpå de behandles i kaffehuse, og huslige affærer bliver langt friere afhandlet på de første end på de sidste steder. Men disse er kun for mændene. Da nu kvinderne her i landet, især af de ringeste samfundsklasser, associerer sig langt mere end hos andre nationer, så ville samfundet være højst mangelfuldt, hvis der ikke var sørget for et sted, hvor de også kunne tilfredsstille deres nysgerrighed, da de i denne lyst ingenlunde står tilbage for det stærkere køn.

Ved at være i besiddelse af et sådant samlingssted må de britiske skønne derfor anse sig overordentlig lykkelige fremfor deres udenlandske søstre, for jeg erindrer ikke nogensinde at have læst i historien eller set på mine rejser noget lignende.

Dette sted er ikke andet end lysestøberens butik, hvor man finder alle nyheder, og som i det simple sprog kun kaldes sognets sladderhul.

Da madam Partridge en dag opholdt sig i denne kvindelige forsamling, spurgte en af hendes naboersker hende, om hun ikke for nylig havde hørt noget nyt fra Jenny Jones, hvilket spørgsmål hun besvarede benægtende, hvorpå den anden atter svarede, at sognet måtte være hende meget taknemmeligt, fordi hun havde jaget Jenny bort, som hun havde gjort.

Madam Partridge, hvis jalousi, som læseren nok ved, for længe siden var helbredet, og som ikke havde haft nogen anden strid med sin pige, svarede dristigt, at hun ikke vidste, at sognet skyldte hende nogen forbindtlighed i så henseende, for

hun troede ikke, at Jenny havde sin lige blandt alle de øvrige tjenestepiger.

"Nej, det er sandt," sagde sladderkællingen, "det tror jeg heller ikke, skønt jeg mener, vi har sådanne tasker nok alligevel. Det lader altså ikke til, De har hørt, at hun har fået to uægte børn; men da de ikke er født her, siger min mand og den anden fattigforstander, at vi ikke er forpligtede til at beholde dem."

"To uægte børn!" udbrød madam Partridge hastigt; "De gør mig ganske forskrækket! Jeg ved ikke, om vi skulle beholde dem; men vist er det, at de er avlet her, for den heks har ikke været væk i fulde tre kvartaler."

Intet sker så hurtigt og pludseligt som sjælens operationer, især når håb eller frygt eller skinsyge, for hvilken de to andre kun er daglejere, sætter den i arbejde. Det faldt hende straks ind, at Jenny næsten aldrig havde været ude af huset, mens hun tjente hende. Hendes mands bøjede stilling over stolen, den pludselige opfaren, smilet i latinen og mange andre ting styrtede ind på hende på engang. Hendes mands tilfredshed ved Jennys bortgang syntes hende nu pludselig at være forstilt og derpå atter at være virkelig; og derpå tilskrev hun den – for at tilfredsstille sin skinsyge – overmættelse og tusinde andre slette grunde. Med ét ord, hun var overbevist om sin husbonds brøde og forlod øjeblikkelig forsamlingen i den mest oprørte stemning.

Rasende fløj madam Partridge ind på den stakkels pædagog. Hendes tunge, tænder og hænder blev på én gang sluppet løs imod ham. Hans paryk var i et sekund revet af hovedet på ham, skjorten sønderflænget, og fem blodstrømme flød samtidig ned

over hans ansigt og tilkendegav det antal kløer, naturen ulykkeligvis havde forsynet fjenden med.

I nogen tid gik mr. Partridge kun forsvarsvis til værks, ja han søgte virkelig kun at beskytte sit ansigt med hænderne; men da han mærkede, at hans modstanders raseri ikke ville tage af, troede han til sidst at burde gøre et forsøg på at afvæbne hende, eller snarere at gøre hende uskadelig; under den derpå følgende kamp blev hendes kappe snart revet af hovedet på hende, og da håret var for kort til at falde ned over skuldrene, rejste det sig på hendes hoved; livstykket, der kun var løst sammenhæftet, gik op, og brysterne, som hun havde en langt rigere overflødighed af end af hår, hang helt ned på livet af hende; hendes ansigt var desuden plettet med mandens blod, hun skar tænder af raseri, og øjnene spyede funker som en smedeesse. Alt dette i forening kunne vel gøre denne heltemodige amazone til en skræk for en modigere mand end mr. Partridge.

Han var til sidst så heldig at få fat i hendes arm og således at gøre de våben uskadelige, hun bar på fingerspidserne. Ikke så snart mærkede hun det, før hendes køns medfødte blidhed vandt sejr over raseriet, og nu opløstes hun i tårer, som snart gik over til en besvimelse.

Den smule rolighed, mr. Partridge hidtil havde bevaret under det frygtelige skuespil, grund han endnu var uvidende om, forlod ham nu ganske. Han løb straks ud på gaden, brølede, at hans kone lå i den sidste dødskamp, og anmodede naboerne om så hurtigt som muligt at ile hende til hjælp. Nogle gode koner fulgte denne hans opfordring, gik ind i huset og anvendte de ved sådanne lejligheder almindelige lægemidler, hvorpå

madam Partridge til sidst til sin mands store glæde blev bragt til sig selv igen.

Så snart hun havde samlet sine tanker en smule og taget sig en hjertestyrkning, begyndte hun at underrette selskabet om de mangfoldige fornærmelser, der var blevet hende tilføjet af hendes mand, som, sagde hun, ikke havde indskrænket sig til at besmitte hendes ægteseng, men, da hun bebrejdede ham dette, oven i købet havde behandlet hende på den grusomste måde, man kunne tænke sig, havde revet kappen og hårene af hovedet på hende, revet klæderne af kroppen på hende og til samme tid givet hende forskellige slag, hvoraf hun ville tage mærkerne med sig i graven.

Den stakkels mand, der i sit ansigt bar mange, langt synligere beviser på sin kones harme, stod i tavs forbavselse over denne beskyldning, som jeg håber, læseren vil indrømme var temmelig overdrevet; for han havde virkelig ikke slået hende en eneste gang; og da denne tavshed af hele domstolen blev taget for samtykke, begyndte alle på engang, *una voce*, at rakke ham ned og skælde ham ud, idet de gentagne gange erklærede, at kun en usling lagde hånd på et fruentimmer.

Mr. Partridge bar alt dette med tålmodighed; men da hans kone tog blodet på sit ansigt til vidne på hans barbari, kunne han ikke lade være at nedlægge protest derimod, da det var hans eget blod, og han fandt det unaturligt, at det skulle nedkalde hævn over ham, som vi ofte har hørt at myrdede menneskers blod kan gøre.

Hertil svarede fruentimmerne kun, at det var skade, det ikke var kommet fra hans hjerte i stedet for fra hans ansigt; alle

erklærede, at hvis deres ægtemand lagde hånd på dem, ville de grave deres hjerteblod ud af livet på dem.

Efter mange irettesættelser for det passerede og mange gode råd til mr. Partridge angående hans fremtidige opførsel gik selskabet endelig og overlod ægteparret til en personlig konference, i hvilken mr. Partridge snart erfarede grunden til sine lidelser.

Kapitel 5

Indeholder meget stof til øvelse for læserens tænke- og dømmekraft.

Jeg tror, det er en sand bemærkning, at få hemmeligheder er bekendte kun for én person; men det ville næsten var et mirakel, om et faktum som dette skulle være kendt blandt et helt sogns beboere og ikke udbrede sig videre.

Og der forløb heller ikke mange dage, inden man over alt i egnen hørte tale om skolemesteren i Lille-Baddington, som beskyldtes for at have slået sin kone på den grusomste måde. Ja, nogle steder hørte man endda, at han havde myrdet hende, andre steder, at han havde knækket armene på hende, atter andre steder var det benene; kort sagt, der var ingen som helst vold, der kan tilføjes et menneskeligt væsen, uden at en eller anden forsikrede, at mr. Partridge havde udøvet den mod sin kone.

Grunden til striden blev ligeledes fortalt på forskellige måder; for nogle fortalte, at madam Partridge havde truffet sin mand hos pigen, og desuden var mange ganske forskellige årsager i omløb. Ja, enkelte sagde endog, at brøden var konens, og at manden kun havde været skinsyg.

Madam Wilkins havde for længe siden hørt tale om striden, men en fra sandheden ganske afvigende grund havde nået hendes øren, og hun fandt det rigtigst at skjule den; og måske var det nærmest, fordi al skylden blev væltet over på Partridge, og hans kone havde engang, mens hun tjente hos mr. Allworthy, fornærmet madam Wilkins, der ikke havde noget meget forsonligt sindelag.

Men madam Wilkins, hvis øjne kunne se genstandene på afstand, og som meget godt kunne se et par år ind i fremtiden, havde bemærket en stærk rimelighed for, at kaptajn Blifil engang ville blive hendes herre, og da hun tydeligt så, at kaptajnen ikke nærede nogen stor velvilje for plejebarnet, troede hun, det ville være at vise ham en stor tjeneste, om hun kunne gøre en opdagelse, der kunne formindske den kærlighed, mr. Allworthy syntes at have fattet for dette barn, hvilket øjensynlig foruroligede kaptajnen, der ikke engang kunne skjule denne sin uro for mr. Allworthy selv; skønt hans kone, som offentligt spillede sin rolle meget bedre, hyppigt anbefalede ham sit eksempel, at se igennem fingre med hendes broders dårskab, som, sagde hun, hun lige så vel bemærkede og beklagede som alle andre.

Da madam Wilkins derfor ved et tilfælde havde fået historiens rette sammenhæng at vide, skønt længe efter at den var sket, så undlod hun ikke at erkyndige sig om alle biomstændigheder, og derpå meddelte hun kaptajnen, at hun endelig havde opdaget den sande fader til den lille bastard, og det gjorde hende ondt at se sin herre miste den agtelse, han nød i egnen, ved den store interesse, han viste dette barn.

Kaptajnen snød hende for resten af hendes tale ved at foreholde hende det upassende i at dømme om sin herres handlinger; for selv om hans ære og hans forstand havde tilladt ham at slutte et forbund med madam Wilkins, ville hans stolthed på ingen måde have tilladt ham det. Og sandt at sige er ingen opførsel mindre politisk klog end at slutte forbund med sine venners tjenestefolk imod deres herrer; for derved bliver man til sidst selv slaver af de samme tjenestefolk, som man bestandig siden er udsat for at blive forrådt af. Og måske var det denne betragtning, som afholdt kaptajn Blifil fra at høre videre på madam Wilkins forklaring og fra at opmuntre denne urigtige plan, hun ville bringe til udførelse mod mr. Allworthy.

Men skønt han ikke tilkendegav madam Wilkins sin tilfredshed over opdagelsen, så glædede den derfor ikke mindre hans inderste sjæl, og han besluttede at benytte den, så godt det var ham muligt.

Han gemte længe sagen i sit eget bryst, i håb om at den skulle blive mr. Allworthy bekendt fra en anden kant; men enten madam Wilkins nu fandt kaptajnens handlemåde rigtig, eller hun ikke fattede hans list og var bange for, at han skulle blive vred, hvis hun sagde noget, nok er det, hun oplukkede ikke sin mund om det.

Ved nærmere overvejelse har jeg fundet det besynderligt, at husholdersken aldrig gjorde mrs. Blifil bekendt med nyheden, da fruentimmerne altid er mere tilbøjelige til at meddele alt, hvad de ved, til deres eget køn end til vort. Den eneste måde, man efter min mening kan løse denne gåde på, er at tilskrive den den afstand, der nu var opstået mellem fruen og husholdersken; eller måske det hidrørte fra mrs. Blifils skinsyge

over, at Wilkins viste hittebarnet alt for stor agtelse; for idet hun bestræbte sig for at bevirke det lille barns fordærvelse for derved at gøre sig afholdt af kaptajnen, roste hun det i samme forhold for mr. Allworthy, efterhånden som dennes ømhed for hver dag tiltog. Trods al den omhyggelighed, hun til andre tider anvendte for at bevidne mrs. Blifil det modsatte, stødte dette måske den fintfølende dame, som nu sikkert hadede mrs. Wilkins: og skønt hun ikke ville, eller måske ikke kunne skubbe hende ud af hendes stilling, fandt hun alligevel lejlighed nok til at gøre hende livet meget ubehageligt. Dette indså mrs. Wilkins til sidst så godt, at hun åbenbart viste den lille Tommy al mulig ærbødighed og kærlighed for at trodse mrs. Blifil.

Da kaptajnen mærkede, at historien var nærved at dø hen, greb han derfor selv en lejlighed til at bringe den på bane.

En dag var han og mr. Allworthy indviklet i en samtale om kristelig barmhjertighed, hvorunder kaptajnen med stor lærdom beviste, at ordet kristelig kærlighed intetsteds i Skriften betød velgørenhed og ædelmodighed.

"Den kristelige religion," sagde han, "er stiftet i meget ædlere hensigter end at indskærpe os en lære, som mange hedenske vismænd længe i forvejen havde lært, og som, selv om man kunne kalde den en moralsk dyd, kun har meget lidt af den ophøjede kristelige tilstand, den sjælens umådelige ophøjelse for at nærme sig den englelige fuldkommenhed, som kun kan opnås, udtrykkes og føles ved nåden. De kommer Skriftens sande mening nærmere, som ved dette ord forstår redelighed, eller tror, det skal antyde, at vi bør have en god mening om vore brødre og fælde en gunstig dom over deres handlinger; en dyd, der er meget større og af en videre udstrakt natur end en

medlidende uddeling af almisser, der, om vi end nok så meget ville forurette eller endog ødelægge vor familie, aldrig kunne nå mange, hvorimod kristelig kærlighed i den anden og sandere forstand kan udstrækkes til hele menneskeslægten.

Når man betragter, hvem apostlene var, vil det være urimeligt at antage, at læren om ædelmodighed eller om at give almisse skulle være prædiket af dem. Og da vi ikke godt kan antage, at denne lære skulle være prædiket af dens guddommelige forfatter for mænd, som ikke kunne udføre den, kan vi meget mindre tro den forstået således af dem, som kunne udføre den og ikke gør det."

"Men" – vedblev han – "skønt jeg er bange for, at der kun er liden fortjeneste i disse velgerninger, må jeg dog tilstå, at der ville være langt større glæde i dem for en god sjæl, hvis den ikke blev nedslået ved en betragtning. Jeg mener, vi er tilbøjelige til at lade os påvirke af den, der mindst fortjener de velgerninger, vi ødsler på ham, hvad De må tilstå, har været tilfældet med Deres store velgørenhed imod denne elendige person, Partridge; for to eller tre sådanne eksempler ville i høj grad forringe den indre tilfredshed, som et godt menneske ellers ville føle ved gavmildhed; ja, det må endog gøre ham bange for at være gavmild, da han må frygte for at gøre sig skyldig i at understøtte lasten og opmuntre den ugudelige, hvilket vistnok er en meget sort fejl, der ingenlunde lader sig undskylde derved, at en sådan understøttelse aldeles ikke har været vor hensigt, når vi ikke har anvendt den yderste forsigtighed ved at undersøge genstanden for vor velgørenhed. Denne betragtning har uden tvivl meget tilbageholdt mangen værdig og gudfrygtig mands gavmildhed."

Mr. Allworthy svarede: "Han kunne ikke diskutere med kaptajnen i det græske sprog, og derfor kunne han ikke sige noget om den sande betydning af det ord, som oversættes ved kristelig kærlighed, men at han altid havde fortolket det således, at det skulle bestå i gerning, og at almisseuddeling dannede i det mindste en gren af denne dyd."

"Hvad det fortjenstlige derved angik," – vedblev han – "så samtykkede han af ganske hjerte i kaptajnens mening; for hvad fortjeneste kunne man have af ikke at gøre andet end sin pligt? Og at det var en pligt, – man måtte nu udlægge ordet kærlighed som man ville, – det fremlyste tydeligt nok af hele det nye testamentes indhold. Og når han holdt det for en uomgængelig pligt og skyldighed, som pålagdes os både af kristendommens og naturens love, så var den på samme tid så behagelig, at, såfremt man kunne sige, at udførelsen af nogen pligt bar sin egen belønning i sig, eller at den betalte os, idet vi udøvede den, så måtte det vistnok være denne."

"Sandt at sige," – vedblev han, – "så gives der en art velgørenhed (kristelig kærlighed ville jeg sige), som virkelig synes at have et skin af fortjeneste, og den er, når vi af velviljens og den kristelige kærligheds grundsætninger giver en anden, hvad vi selv har behov for, eller når vi for at hjælpe på en andens elendighed bekvemmer os til at læsse en del deraf over på os selv, idet vi bortgiver, hvad vore egne fornødenheder kun tillader os at undvære med yderste vanskelighed. Dette anser jeg for at være fortjenstligt; men kun at lindre vore brødre med lidt af vor overflod, mere at øve kristenkærlighed (jeg må bruge det ord) på vor pungs end på vor egen bekostning, hellere at frelse flere familier fra undergang end at hænge et udmærket

maleri op på vor væg eller at tilfredsstille en anden tom og latterlig forfængelighed; – det synes mig at være kristeligt, ja, kun menneskeligt handlet. Ja, jeg vil gå endnu videre, det er i en vis grad at være epikuræer; for hvad kunne den største epikuræer hellere ønske, end at spise med mange munde i stedet for med én? Og det tror jeg, man kan sige om den, som ved, at mange skylder hans velgørenhed deres livsophold.

Hvad den frygt angår, at man kunne anvende sin godhed på mennesker, der senere kunne vise sig den uværdige, fordi mange har vist sig således, så kan det vist ikke afskrække nogen retskaffen mand fra at være velgørende. Jeg holder ikke for, at enkelte, eller endog mange eksempler på utaknemmelighed kunne retfærdiggøre et menneske, der hærder sit hjerte imod sine medskabningers nød; jeg tror heller ikke, at det nogensinde kan have en sådan virkning på en virkelig velgørende sjæl. Kun overbevisningen om en almindelig slethed kan lukke en velgørende mands hjerte, og en sådan overbevisning måtte efter min mening enten føre ham til gudsfornægtelse eller til sværmeri; men det er sikkert uskønt at slutte sig til en sådan almindelig fordærvelse af enkelte menneskers slethed. Jeg tror heller ikke, at det nogensinde er blevet gjort af et menneske, som ved at granske i sin egen sjæl har fundet i det mindste én sikker undtagelse fra den almindelige regel."

Han sluttede med at spørge, hvem den Partridge var, som han havde kaldt en elendig person.

"Jeg mener Partridge," sagde kaptajnen, "barberen, skolemesteren, hvad De kalder ham? Partridge, faderen til det lille, barn, som De fandt i sengen."

Mr. Allworthy viste stor forbavselse ved denne efterretning, og kaptajnen var lige så forbavset over hans ukendskab med den; for han sagde, han havde vidst det over én måned, og til sidst erindrede han med megen vanskelighed, at det var blevet ham fortalt af mrs. Wilkins.

Derpå blev Wilkins øjeblikkelig kaldt ind, og efter at hun havde bekræftet kaptajnens ord, blev hun efter hans råd af mr. Allworthy sendt til Lille-Baddington for selv at underrette sig om sagens sammenhæng; for kaptajnen udtalte en stor afsky for al overilelse l kriminelle sager og erklærede, at han på ingen måde ville lide, at mr. Allworthy tog nogen beslutning til skade hverken for faderen eller for barnet, før han var overbevist om, at den første var skyldig; for skønt han selv havde fået oplysning om dette hos en af Partridges naboer, var han dog alt for ædelmodig til at ville træde op som vidne imod skolemesteren for mr. Allworthy.

Kapitel 6

Skolemesteren Partridges forhør for ukyskhed; hans kones vidneudsagn; en kort betragtning over vore loves visdom samt andre alvorlige sager, som de bedst vil synes om, der bedst forstår dem.

Man kunne forundre sig over, at en så velbekendt historie, der havde afgivet så meget stof til konversation, aldrig havde været nævnt for mr. Allworthy, som måske var det eneste menneske i hele landet, der aldrig havde hørt den.

For på en måde at gøre læseren regnskab for dette, anser jeg det rigtigst at underrette ham om, at der ikke var nogen i hele kongeriget, som det var mindre om at gøre at modsætte sig

læren, som vi tilstrækkeligt har oplyst i forrige kapitel, om betydningen af ordet "kristelig kærlighed", end vor gode mand. Ja, han besad virkelig denne dyd i alle henseender; for da ingen var mere følende for andres mangel eller mere rede til at afhjælpe den, så kunne heller ingen være ømmere af karakter og langsommere til at tro noget til deres skade.

Bagvaskelse havde der for aldrig adgang til hans bord; for ligesom det for længe siden er blevet sagt, at man kan kende en mand på det selskab, han er imellem, således vil jeg vove at sige, at man ved at høre på samtalen ved en stor mands bord kan få en tilfredsstillende kundskab om hans religion, hans politik, hans smag, ja om hele hans karakter; for skønt nogle enkelte tåbelige personer ytrer deres egne meninger over alt, så lader dog den største del af menneskeslægten sig nøje med at afpasse deres samtale efter deres overordnedes smag og tænkemåde.

Men vi må vende tilbage til mrs. Wilkins. Hun udførte sit ærinde meget hurtigt, skønt vejen var femten mile lang, og hun bragte en sådan bekræftelse af skolemesterens brøde, at mr. Allworthy besluttede at sende bud efter forbryderen og eksaminere ham *viva voce*. Mr. Partridge blev derfor beordret til at møde og forsvare sig mod anklagen, hvis det var ham muligt.

Til den bestemte tid mødte i Paradise Hall hos mr. Allworthy bemeldte Partridge, hans kone Anne og mrs. Wilkins, hans anklagerinde.

Efter at mr. Allworthy havde indtaget dommersædet, blev Partridge ført frem for ham, og da han havde hørt anklagen af mrs. Wilkins, erklærede han sig ikke skyldig og kom med mange heftige protestationer om sin uskyldighed.

Derpå forhørtes madam Partridge, som efter en beskeden undskyldning, fordi hun var nødsaget til at sige sandheden imod sin mand, fortalte alle de omstændigheder, som læseren allerede er blevet gjort bekendt med; og hun sluttede med den erklæring, at hendes mand havde tilstået sin brøde.

Om hun havde tilgivet ham eller ej, skal jeg ikke vove at afgøre, men vist er det, at hun var et ufrivilligt vidne i denne sag; og det er af visse andre grunde sandsynligt, at hun aldrig ville være blevet bragt til at tale, som hun gjorde, hvis ikke mrs. Wilkins med stor færdighed havde fisket det alt sammen ud af hende hjemme i hendes hus. Hun havde desuden lovet hende i mr. Allworthys navn, at hendes mands straf ingenlunde skulle have nogen indflydelse på hans familie.

Partridge vedblev at forsikre om sin uskyldighed, skønt han indrømmede at have gjort den ovennævnte bekendelse, som han søgte at forklare ved at skyde skylden over på sin kone, der efter hans sigende bestandig havde plaget ham med heftigt at påstå, at hun var overbevist om hans brøde, og hun ville aldrig holde op at pine ham, før han tilstod den; hun havde desuden lovet aldrig at omtale den, i tilfælde af, at han ville tilstå. Derved, sagde han, var han falskelig blevet forledt til at erklære sig skyldig, skønt han var uskyldig; og han troede, han af samme grund ville have tilstået et mord.

Madam Partridge kunne ikke ligegyldigt høre på denne fornærmelse; og da hun i nærværende tilfælde ikke havde andet hjælpemiddel end tårer, kaldte hun en overflødig mængde af dem til hjælp og sagde, eller snarere skreg, til mr. Allworthy:

"Med tilladelse, Deres Velbårenhed, aldrig er noget stakkels fruentimmer blevet så skændigt behandlet, som jeg af denne

nedrige mand, for dette er ikke det eneste eksempel på hans falskhed imod mig. Ja, han har mangen god gang tidligere besmittet min ægteseng. Jeg kunne have båret over med hans drukkenskab og hans forsømmelighed, hvis han ikke havde brudt et af Guds hellige bud. Havde han gjort det udenfor huset, ville jeg heller ikke have taget mig det så nær; men med min egen tjenestepige, i mit eget hus, under mit eget tag, det er for galt. Ja, du skurk, du har beplettet min seng, og så vil du oven i købet give mig skyld for at have truet dig til at tilstå. Jo, du ser rigtignok ud til at lade dig true. Min krop bærer mærker nok på din grusomhed imod mig. Hvis du havde været en mand, du hallunk, så ville du have foragtet at krænke et fruentimmer. Men du er ikke en halv mand, ser du det. Du har heller ikke været nogen ægtemand imod mig; og dog løber du efter tøjter! Jo, du er den rette. Jeg ved nok, hvad jeg ved. Og da han nu engang har bragt mig så vidt, så er jeg villig til at aflægge min korporlige ed på, at jeg traf dem i sengen sammen. Ja, jeg kan tænke, du har glemt, at du blev rasende og slog mig, så blodet flød mig ned ad panden, fordi jeg mildt bebrejdede dig din synd. Men jeg kan tage alle mine naboer til vidner. Du har næsten knust mit hjerte, det har du."

Her blev hun afbrudt af mr. Allworthy, som bad hende være rolig og lovede, at hun nok skulle få sin ret, derpå vendte han sig til Partridge, som stod og rystede; hans halve fornuft var jaget bort af overraskelse, den anden halvdel af skræk.

Mr. Allworthy erklærede, at det gjorde ham ondt at opdage, at der gaves et så slet menneske i verden. Han forsikrede ham endvidere, at han ved sine fordrejelser og sin løgn kun ville gøre sin forbrydelse større, og at han ikke kunne gøre den god igen

uden ved at bekende og fortryde. Han formanede ham derfor til straks at sige sandhed for at gøre en begyndelse, og ikke længere at nægte, hvad der var bevist ved hans egen kones udsagn.

Her må jeg et øjeblik lægge beslag på læserens tålmodighed, mens jeg aflægger min skyldige kompliment til den visdom og skarpsindighed, som indeholdes i loven, hvorved en kones udsagn for eller imod hendes mand ingen gyldighed har. "Dette," – siger en vis lærd skribent, som vist ikke tidligere er blevet citeret undtagen i juridiske værker – "dette ville være det bedste middel til at vække tvedragt imellem dem." Og det ville virkelig forårsage en mængde mennesker penge- og fængselsstraffe, landsforvisninger og henrettelser.

Partridge stod en tidlang ganske stille, men da man bød ham at –tale, sagde han endelig, at han allerede havde talt fuldkommen sandhed, han kaldte Himlen til vidne på sin uskyldighed og bad til slutning Hans Velbårenhed om straks at lade pigen hente; for han vidste ikke, at hun havde forladt egnen, eller lod i det mindste, som han ikke vidste det.

Medfødt kærlighed til retfærdighed og en rolig karakter gjorde altid mr. Allworthy til en tålmodig dommer; han hørte på alle de vidner, som den anklagede kunne fremføre til sit forsvar, og han indvilgede derfor i at opsætte sagens endelige afgørelse, indtil Jenny, som der blev sendt bud efter, kunne komme; og da han derefter havde formanet Partridge og hans kone til fredsommelighed (skønt han fortrinsvis henvendte sig til den urette person), beordrede han dem at komme igen tredje dagen efter; for han havde sendt Jenny en hel dagsrejse fra sit hus.

Til bestemt tid var atter alle parter forsamlede, da buddet kom tilbage og berettede, at Jenny intetsteds var at finde; for hun var få dage tidligere rejst bort med en hverveofficer.

Mr. Allworthy erklærede da, at en sådan liderlig kvindes udsagn dog ikke ville have fortjent nogen tiltro; men han kunne ikke andet end tro, at om hun havde været til stede og villet tale sandhed, så havde hun måttet bekræfte, hvad så mange omstændigheder og hans eget udsagn havde bevist, foruden at hans kone erklærede, at hun havde grebet ham i gerningen. Han opfordrede derfor endnu engang Partridge til at gå til bekendelse; men da han vedvarende benægtede alt, så erklærede Allworthy, at han var overbevist om hans brøde, og at en så slet mand som han ikke var værdig til længere at nyde nogen understøttelse fra ham. Han fratog ham derfor den årlige sum, han plejede at få, og anbefalede ham bodfærdighed for den anden verdens vedkommende og flid og stræbsomhed for at bringe sig og sin kone frem i denne.

Der var måske ikke mange mennesker ulykkeligere end den stakkels Partridge. Ved konens udsagn havde han mistet den bedste del af sin fortjeneste, og dog bebrejdede hun ham blandt andet hver dag, at han havde været skyld i, at hun blev denne velgerning berøvet; men således var nu hans skæbne, og han var nødt til at underkaste sig den.

Skønt jeg nylig kaldte ham *stakkels Partridge*, ønsker jeg dog, at læseren skal tilskrive min medlidende karakter dette udtryk, og ikke antage det for en erklæring om hans uskyldighed. Om han var uskyldig eller ej, vil måske senere vise sig, men når den historiske muse har betroet mig en hemmelighed, så vil jeg ingenlunde tage mig den frihed at forråde den, før hun giver

mig tilladelse til det. Her må læseren derfor lægge lidt bånd på sin nysgerrighed. Så meget er vist, at hvorledes sagens egentlige sammenhæng er, at der var mere end tilstrækkelige beviser for mr. Allworthy til at erklære ham skyldig. Ved enhver anden domstol, hvor sager om uægte børn afgøres, ville så mange beviser ikke være nødvendige; og trods den hårdnakkede påstand af hans kone, der gerne havde vovet sit liv på, at hun havde ret, alligevel, siger jeg, er det endnu muligt, at skolemesteren kan have været ganske uskyldig; for skønt det straks, når man sammenligner Jennys nedkomst med den dag, hun tog fra Lille-Baddington, tydeligt viser sig, at hun må være blevet frugtsommelig på dette sted, så er det derfor ingenlunde nødvendigt, at Partridge skulle være barnefaderen; men vi vil forbigå alt dette og kun nævne én omstændighed: der var i samme hus en knøs på atten år, mellem hvem og Jenny der eksisterede så megen fortrolighed, at den gav fortræffelig grund til en fornuftig mistanke, og dog, så blind er skinsygen, at dette aldrig faldt den rasende kone ind.

Om Partridge, overensstemmende med mr. Allworthys råd, angrede eller ej, er ikke til at se. Vist er det, at hans kone inderligt fortrød den forklaring, hun havde afgivet imod sin mand, især da hun opdagede, at mrs. Deborah havde bedraget hende og nægtede at gå i bøn for hende hos mr. Allworthy. Hun var imidlertid noget heldigere hos mrs. Blifil, der, som læseren må have bemærket, var et meget bedresindet fruentimmer. Hun påtog sig venligt at anmode sin broder om atter at tilstå dem den tidligere årlige sum, hvortil der, skønt godheden også kan have haft sin del, dog viste sig en stærkere og mere naturlig grund, som man vil se i næste kapitel.

Denne anmodning førte imidlertid ikke til det forønskede resultat; for skønt mr. Allworthy ikke, som nogle nyere skribenter, mente, at barmhjertighed ene består i at straffe synderen, antog han det dog langt fra for overensstemmende med denne fortræffelige egenskab at tilgive store forbrydelser uden nogen som helst grund. Den ringeste omstændighed, der gjorde sagen tvivlsom, eller som kunne formilde den, blev altid omhyggeligt taget i betragtning af ham; men forbryderens egen bøn eller andres underhandlinger rørte ham ikke det allermindste. Med få ord, han tilgav aldrig, fordi forbryderen selv eller hans venner ikke syntes om, at han blev straffet.

Partridge og hans kone var derfor begge tvunget til at finde sig i deres skæbne, som virkelig var hård nok; for langt fra at fordoble sin flid på grund af de forringede indtægter, overgav han sig snarere til en slags fortvivlelse; og da han af naturen var sløv, tiltog denne last nu, hvorved han mistede den lille skole, han havde, så at hverken han eller hans kone ville have haft en bid at putte i munden, når ikke en god kristen havde taget sig af dem og forsynet dem med det nødtørftigste til livets ophold.

Da denne understøttelse kom fra en ukendt hånd, troede de – og læseren tvivler vist heller ikke om det –, at mr. Allworthy var deres hemmelige velgører, som, skønt han ikke åbenbart ville opmuntre lasten, dog nok i stilhed kunne afhjælpe den lastefuldes hårdeste nød, når denne blev alt for uforholdsmæssig stor til hans forseelse, i hvilket lys deres elendighed nu endog forekom selve fru Fortuna; for hun fattede endelig medlidenhed med det ulykkelige par og formindskede betydeligt Partridges lidelser ved at gøre en ende på hans kones, som snart derpå fik kopper og døde.

Den retfærdighed, som mr. Allworthy havde udvist mod Partridge, blev i begyndelsen almindeligt bifaldet; men ikke så snart havde han følt dens følger, førend naboerne gik i sig selv og begyndte at beklage hans ulykkelige stilling, og kort derpå dadlede de den hårdhed og strenghed, som de tidligere havde kaldt retfærdighed. De talte nu om at straffe med roligt overlæg og priste barmhjertighed og forsonlighed.

Disse skrig tog betydeligt til ved madam Partridges død; for skønt denne havde sin grund i ovennævnte sygdom, der ikke skriver sig fra fattigdom og nød, skammede mange sig dog ikke for at tilskrive den mr. Allworthys strenghed, eller, som de nu kaldte det, grusomhed.

Partridge havde nu mistet sin kone, sin skole og sit årlige gratiale, og da den ubekendte person tillige havde ophørt at sende den sidstnævnte understøttelse, besluttede han at gøre en forandring og at flytte bort fra denne egn, hvor han stod i fare for at dø af sult blandt sine naboers almindelige medlidenhed.

Kapitel 7

En kort skitse af den lyksalighed, som ægtefolk kan skabe sig af had; tilligemed en kort undskyldning for de folk, der overser ufuldkommenheder hos deres venner.

Skønt kaptajnen virkelig havde ødelagt den stakkels Partridge, fik han dog ikke den høst af det, som han havde håbet, nemlig at få hittebarnet ud af mr. Allworthys hus.

Denne gentleman fik tværtimod for hver dag den lille Tommy kærere, som om han havde til hensigt at opveje sin strenghed

mod faderen med overordentlig kærlighed og godhed mod sønnen.

Dette såvel som alle de øvrige daglige beviser på mr. Allworthys velgørenhed forbitrede meget kaptajnens sind; for han betragtede det som en formindskelse af sin egen formue.

Heri, har vi sagt, stemmede han ikke overens med sin kone, lige så lidt som i noget andel; for skønt den kærlighed, der er grundet på forstand, af mange vismænd anses for varigere end den, der kun har sin grund i skønhed, så forholdt det sig dog anderledes i dette tilfælde. Ja, parrets forstand var netop det fornemste tvistens æble og en mægtig grund til mange stridigheder, som nu og da opstod imellem dem, og som endte med, at fruen fik stor foragt for sin mand og han fuldkommen afsky for sin kone.

Da de begge især havde benyttet deres talenter til at studere teologi, så var denne fra begyndelsen af deres bekendtskab den almindeligste genstand for deres samtale. Som velopdragent menneske havde kaptajnen altid før sit giftermål ofret sin mening for damernes, og det ikke på en plump og ubehændig måde som en indbildsk dumrian, der, når han af høflighed giver efter for en foresat, er begærlig efter, at man skal vide, at han alligevel er overbevist om at have ret. Skønt et af de klogeste mennesker i verden, gav kaptajnen derimod så aldeles sin modstanderinde sejren, at hun, som ikke havde mindste tvivl om hans oprigtighed, altid trak sig ud af striden med beundring over sin egen forstand og kærlighed til hans.

Men skønt denne villighed mod en person, som kaptajnen ganske foragtede, ikke var ham så besværlig, som den ville have været, hvis håb om befordring havde tvunget ham til at være

eftergivende mod en eller anden høj gejstlig, så kostede den ham dog for meget, til at han længere skulle udholde den uden bevæggrund. Da nu giftermålet havde fjernet alle sådanne bevæggrunde, blev han ked af denne eftergivenhed og begyndte at behandle sin kones meninger med den uforskammethed og det hovmod, som kun kan bruges af den, der selv fortjener nogen foragt, og som kun den kan tåle, der ingen foragt fortjener.

Da kærlighedens første hede var fordampet, og da fornuften i de rolige og lange pauser mellem anfaldene begyndte at åbne fruens øjne, og hun så forandringen i kaptajnens opførsel – for alle hendes argumenter besvarede han til sidst kun med "Pyt!" og "Bah!" – var hun langt fra at ville tåle denne uværdighed med rolig og blid underkastelse. Ja, den ærgrede og irriterede hende i begyndelsen så stærkt, at den kunne have medført en tragisk begivenhed, hvis det ikke havde taget en uskadeligere vending, ved at indgive hende den yderste foragt for hendes mands forstand, hvilket på en måde formindskede hendes had til ham, skønt hun dog også beholdt en temmelig stor del tilbage af det.

Kaptajnens had var af en renere slags; for han foragtede hende ikke mere for hendes ufuldkommenhed i forstand og kundskaber, end fordi hun ikke var sine seks fod høj. I sin mening om kvindekønnet overgik han endogså gnavpotten Aristoteles; han betragtede et fruentimmer som et husdyr, skønt af en noget højere klasse end en kat, da hendes pligter var af større vigtighed, men forskellen imellem dem var i hans øjne så ubetydelig, at det vistnok næsten ville være kommet ham ud på ét, hvem af disse han havde taget i tilgift, da han egentlig giftede sig med mr. Allworthys gods og ejendomme. Og dog var

hans stolthed så ømfindtlig, at han følte den foragt, som hans kone nu begyndte at vise imod ham, hvilket i forening med den overmættelse, han havde fået af hendes kærlighed, vakte en sådan grad af væmmelse og afsky hos ham, at den måske næppe kunne overgås.

Kun ved én beskaffenhed af ægteskabet findes der ingen fornøjelse, og det er ligegyldighedstilstanden. Ligesom mange af mine læsere forhåbentlig ved, hvilken behagelig følelse det er at gøre en elsket genstand en fornøjelse, således vil også, er jeg bange for, nogle få af erfaring kende den fornøjelse at pine et væsen, man hader. For at vedligeholde denne sidste fornøjelse, frygter jeg, sker det, at begge køn ofte frasiger sig den ro i ægtestanden, som de kunne besidde, om de var hinanden nok så ubehagelige. Deraf kommer det, at konen ofte får anfald af kærlighed og skinsyge, ja selv nægter sig enhver fornøjelse for at tilintetgøre og forebygge sin mands; og til gengæld lægger han ofte bånd på sig selv og bliver hjemme i et selskab, han afskyr, for at tvinge konen til det, hun afskyr i lige så høj grad. Derfra må nødvendigvis også de tårer flyde, som en enke ofte fælder over sin mand, som hun bestandig har levet i kiv og strid med, og som hun nu aldrig kan håbe at komme til at plage mere.

Men hvis et par ægtefolk nogensinde prøvede denne lykke, så blev den for øjeblikket følt af kaptajnen og hans frue. Det var altid en tilstrækkelig grund for dem begge til hårdnakket at blive ved deres mening, at den anden nylig havde påstået det modsatte. Hvis den ene foreslog en fornøjelse, satte den anden sig imod; aldrig hadede eller elskede, roste eller dadlede de samme person. Og da kaptajnen betragtede det lille hittebarn

med fjendtlige blikke, begyndte hans kone at kærtegne det, som om det kunne have været hendes eget barn.

Læseren vil let kunne begribe, at denne opførsel mellem mand og kone ikke bidrog meget til mr. Allworthys lykke, da den så lidet tjente til at fremkalde den rene lykke, som han havde udkastet for dem alle tre ved denne forbindelse; men skønt han kunne føle sig lidt skuffet i sine sangvinske forhåbninger, var han dog langtfra ikke bekendt med hele sandheden; for da kaptajnen af visse, letbegribelige grunde stedse var på post overfor ham, var damen af frygt for sin broders vilje nødsaget til at bruge samme opførsel. Det er virkelig muligt for en tredje at være meget fortrolig, ja endog at leve længe sammen med et par ægtefolk, der besidder nogenlunde fornuft, uden blot at gætte sig til de bitre følelser, de nærer for hinanden; for skønt hele dagen undertiden kan være for kort for hadet, såvel som for kærligheden, giver dog de mange timer, som de naturligvis tilbringer uden iagttagere, folk med en smule moderation så rig en lejlighed til nydelsen af begge lidenskaber, at de, hvis de elsker, nok kan tilbringe et par timer i selskab med andre uden at kysses og, hvis de hader, uden at spytte hinanden i ansigtet.

Det er imidlertid muligt, at mr. Allworthy så nok til at blive lidt urolig; for vi må ikke altid drage den slutning, at en fornuftig mand ikke er blevet truffet af et slag, fordi han ikke græder og beklager sig som et barnligt eller kvindeligt gemyt. Men det er rigtignok også muligt, at han kunne se nogle fejl hos kaptajnen uden nogen som helst urolighed; for mænd med sand klogskab og godhed nøjes med at tage folk, som de er, uden at klage over deres ufuldkommenheder og uden at søge at

rette dem. De kan se fejl hos en ven, en slægtning eller en bekendt uden nogensinde at omtale den til vedkommende selv eller til nogen anden, og det ofte uden at det formindsker deres kærlighed, og hvis ikke stor dygtighed i at skelne er forbundet med denne tilgivende karakter, burde vi aldrig slutte venskab uden med en grad af dårskab, som vi kan føre bag lyset; og jeg håber, mine venner vil tilgive mig, når jeg erklærer, at jeg ikke kender en eneste af dem uden fejl, og det ville gøre mig ondt, om jeg troede, jeg havde en ven, der ikke kunne se mine. Det slags tilgivelse skænker vi, men forlanger den også igen. Den er en venskabshandling, og måske ikke af de mindst behagelige. Og denne tilgivelse må vi skænke uden at forlange gengæld. Der er måske ingen større dårskab end at gøre forsøg på at rette de medfødte svagheder hos dem, vi elsker. Den fineste sammensætning af den menneskelige natur kan, lige så vel som det fineste porcelæn, have en plet, og jeg er bange for, at det i begge tilfælde er lige vanskeligt at få den ud, skønt begge dele alligevel kunne være af største værdi.

Altså, i det hele så mr. Allworthy vistnok nogle fejl hos kaptajnen; men da denne var en meget klog mand og stedse på sin post overfor ham, forekom disse ham kun at være småpletter på en god karakter, hvilke hans godhed lod ham overse, og hans klogskab afholdt ham fra at tale om dem til kaptajnen. Ganske anderledes ville hans følelser have været, hvis han havde opdaget det hele, hvad der måske ville var blevet tilfældet, hvis hustru og mand længe var vedblevet med denne opførsel mod hinanden; men den kærlige skæbne greb virksomme midler til at forebygge dette ved at tvinge kaptajnen

til noget, som atter gjorde ham kær for hans kone og på ny fremkaldte al hendes ømhed og kærlighed for ham.

Kapitel 8

En recept på et middel til at genvinde sin kones tabte kærlighed, hvilket man aldrig ved har slået fejl, selv ikke under de mest fortvivlede omstændigheder.

Kaptajnen fik en rig erstatning for de ubehagelige minutter, han tilbragte i samtale med sin kone (som var så få som muligt), i de behagelige betragtninger, han nød, når han var alene.

Disse betragtninger angik alle mr. Allworthys formue; thi for det første brugte han hovedet til, så godt han kunne, at beregne værdien af det hele, hvilke beregninger han ofte så lejlighed til at forandre til sin fordel; og dernæst, og det var det fornemste, udkastede han planer til at foretage forandringer i huset og haven, samt forskellige andre ideer til godsets forbedring og udvidelse; i denne anledning lagde han sig efter havevæsen og arkitektur og læste mange bøger i disse videnskaber; for studeringer optog virkelig al hans tid og udgjorde hele hans morskab. Endelig fuldførte han en fortræffelig plan, og det gør os meget ondt, at det ikke står i vor magt at meddele læseren den, da selv nutiden, tror jeg næsten, ikke ville have magt til at overgå den i luksus. Den besad virkelig i en overordentlig høj grad de to fornemste ingredienser, som tjener til at anbefale alle store og ædle planer af denne natur; for der krævedes en umådelig masse penge til at udføre den og en uhyre lang tid til at bringe den til nogen slags fuldkommenhed. Til det første var der meget lovende udsigter i den umådelige formue, som han

troede mr. Allworthy i besiddelse af, og som han anså sig for ganske sikker på at arve; hans kraftige sundhed og hans alder – han var jo, hvad man kalder en mand i sine bedste år – fjernede al frygt for, at han ikke skulle leve og udføre den.

Der manglede intet for at sætte ham i stand til øjeblikkelig at tage fat på udførelsen af denne plan undtagen mr. Allworthys død, til hvis udregning han brugte meget af sin egen algebra og desuden købte alle bøger, der handlede om livsvarighed, alderdomssvaghed etc. Af alt dette kom han til det lykkelige resultat, at da han hver dag havde udsigt til, at denne begivenhed kunne indtræffe, så måtte den naturligvis finde sted i løbet af et par år.

Men mens kaptajnen en dag sad i dybe betragtninger af denne natur, tilstødte der ham et af de ulykkeligste og ubetimeligste tilfælde. Skæbnens yderste ondskabsfuldhed kunne ikke have fundet på noget så grusomt, så *mal-à-propos*, så aldeles ødelæggende for hans planer. Kort sagt, for ikke at holde læseren i lang spænding, i samme øjeblik, som hans hjerte var optaget af betragtninger over den lykke, som ville styrte ind over ham ved mr. Allworthys død, døde – han selv af et apoplektisk slag.

Dette skete ulykkeligvis, mens kaptajnen alene gjorde sin aftentur, så der ikke var nogen til stede, der kunne yde ham hjælp, hvis nogen hjælp i øvrigt kunne have reddet ham. Han afmålte derfor så megen jord, som der nu var passende til hans fremtids planer, og han lå død på jorden som et stort – skønt ikke som et levende – eksempel på sandheden i følgende bemærkning af Horats:

Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus, et sepulcri
Immemor struis domos;

hvis tanke jeg vil oversætte således for læseren: "Du anskaffer kostbart bygningsmateriale, når en hakke og en spade kun er nødvendige, og bygger huse på fem hundrede fods længde og to hundrede fods bredde, uden at mindes huset på seks fod i længden og to i bredden".

Kapitel 9

Et bevis på ufejlbarligheden af det foregående middel: Konens klager, tilligemed andre for døden passende prydelser, som læger og deslige, og en gravskrift i den rette stil.

Mr. Allworthy, hans søster og en anden dame var til sædvanlig tid samlet i spisestuen, hvor mr. Allworthy, da man havde ventet betydeligt længere end ellers, var den første, der begyndte at blive urolig over kaptajnens udeblivelse (for han mødte altid meget punktligt ved måltiderne) og gav ordre til at ringe med klokken udenfor huset mod den side, hvor kaptajnen plejede at spadsere.

Da alle disse opfordringer til at komme viste sig uvirksomme (for ved et besynderligt tilfælde havde kaptajnen netop den aften begivet sig på en ganske ny vandring), erklærede mrs. Blifil, at hun blev alvorligt bange, hvorpå den anden dame, som var en af hendes fortroligste veninder, og som vel kendte hendes kærligheds sande tilstand, gjorde alt, hvad hun kunne, for at berolige hende ved at sige: – Hun kunne rigtignok ikke andet end være urolig, men hun skulle håbe det bedste. Måske

havde den smukke aften bevæget kaptajnen til at gå længere end sædvanlig, eller muligvis blev han opholdt hos en af naboerne.

Hertil svarede mrs. Blifil: – Nej, hun var overbevist om, at der var tilstødt ham noget, for han ville aldrig blive borte uden at underrette hende om det, da han vidste, hvor urolig det ville gøre hende.

Da den fremmede dame ikke havde andre argumenter til sin rådighed, tog hun tilflugt til de sædvanlige venner ved en sådan lejlighed og bad hende ikke at være bange, da det kunne have meget slemme følger for hendes egen sundhed; hvorpå hun fyldte et meget stort glas med vin, og rådede og bevægede hende endelig til at drikke det.

Mr. Allworthy trådte i det samme ind i dagligstuen igen; for han havde været ude at søge efter kaptajnen. Hans ansigt viste fuldkommen den forvirring, han var i, og som næsten havde berøvet ham mælet; men da sorgen virker forskelligt på forskellige mennesker, skete det, at den samme frygt, der kvalte hans stemme, bragte mrs. Blifils til at stige. Hun begyndte nu at beklage sig i meget bitre udtryk, og tårestrømme ledsagede hendes klager; hendes veninde erklærede, at det ikke var til at undre sig over, men bad hende på samme tid ikke således at hengive sig til sorgen og søgte at mildne den ved filosofiske bemærkninger angående de mange skuffelser, det menneskelige liv dagligt er genstand for, hvilken betragtning efter hendes sigende var tilstrækkelig til at styrke vor sjæl mod ethvert tilfælde, hvor pludseligt og frygteligt det end var. Hendes broders eksempel, sagde hun endvidere, burde lære hende tålmodighed, da han, skønt man jo ikke kunne antage

ham for lige så interesseret i denne sag som hun, dog uden tvivl var meget urolig; men hengivelse i Guds vilje havde holdt hans sorg indenfor de rette grænser.

"Nævn ikke min broder," sagde mrs. Blifil; "jeg alene må være genstand for Deres medlidenhed. Hvad er venskabets frygt mod det, som en kone føler ved en sådan lejlighed? O, han er borte! Nogen har myrdet ham – jeg skal aldrig se ham mere."

Her gjorde en tårestrøm samme virkning, som skrækken havde gjort på mr. Allworthy, og hun tav.

Under denne pause kom en tjener løbende åndeløs og råbte:

"Kaptajnen er fundet!"

Og inden han kunne få tid til at sige mere, kom der to andre med det livløse legeme.

Her må læseren lægge mærke til en anden besynderlighed ved sorgens virkninger; for ligesom mr. Allworthy før havde været tavs af samme grund, som hans søster havde skreget op, således tvang nu dette syn tårerne ud af hans øjne, men standsede dem derimod ganske hos fruen, som gav et voldsomt skrig fra sig og straks efter faldt i besvimelse.

Værelset blev snart opfyldt af tjenestefolk, af hvilke nogle tilligemed den fremmede dame bar omsorg for fruen, mens andre hjalp mr. Allworthy at bære kaptajnen ind i en varm seng, hvor alle mulige metoder anvendtes for at bringe ham til live igen.

Og det skulle glæde os, om vi kunne meddele læseren den glædelige efterretning, at begge parter var lige heldige; for de, der var beskæftiget med fruen, havde det held, at hun, da besvimelsen havde varet en passende tid, til deres store tilfredshed levede op igen; hvad kaptajnen angik, så viste alle

eksperimenter, åreladning og gnidning sig lige uvirksomme. Døden, denne ubønhørlige dommer, havde udtalt sin dom over ham og vægrede sig ved at give ham udsættelse, skønt to læger, der kom på samme tid og blev betalt for det, blev rådspurgt.

Da disse to læger, som vi for at undgå alle ondskabsfulde antydninger vil kalde dr. Y. og dr. Z., havde følt hans puls, nemlig dr. Y. på den højre og dr. Z. på den venstre arm, var begge enige om, at han var stendød. Men om sygdommen eller dødsårsagen var de uenige; dr. Y. sagde, han var død af apopleksi, dr. Z. af epilepsi.

Deraf opstod en disput mellem de lærde mænd, under hvilken begge fremsatte grundene for deres forskellige mening. Disse var af så lige styrke, at de tjente til at befæste hver doktor i sin mening uden at gøre ringeste indtryk på modstanderen.

Oprigtig talt har næsten enhver læge sin yndlingssygdom, som han tilskriver alle de sejre, han har vundet over den menneskelige natur. Gigt, podagra, sten, betændelse og tæring har hver sin forskellige patron i fakultetet, dog ingen af dem flere end nervefeber. Og dette må vi tilskrive den meningsforskel om grunden til en patients død, som undertiden finder sted mellem kollegiets lærdeste mænd, og som i høj grad har forbavset den del af verden, der har været uvidende om den kendsgerning, vi her har meddelt.

Læseren kan muligvis føle sig overrasket over, at de lærde herrer, i stedet for at søge at bringe patienten til live, straks begyndte en strid om grunden til hans død; men alle sådanne eksperimenter var allerede gjort før deres ankomst; for kaptajnen var blevet lagt i en varm seng, han var blevet åreladt,

og man havde holdt alle slags stærke sager for hans læber og næse.

Da lægerne derfor opdagede, at man allerede havde gjort alt, hvad de anordnede, følte de sig i stor forlegenhed med, hvorledes de skulle anvende den tid, som det er almindeligt og passende at tilbringe på et sted, hvor man betaler dem honorar, og de var tvunget til at tage tilflugt til en eller anden samtale; og hvilket stof faldt vel naturligere end det ovennævnte?

Vore læger var i færd med at tage afsked, da mr. Allworthy, som nu også havde opgivet kaptajnen og underkastet sig Guds vilje, begyndte at spørge om sin søster, som han bad dem at se til, inden de gik.

Damen var nu kommet sig af sin besvimelse og befandt sig så vel, som man, for at bruge en almindelig frase, kunne vente sig af et menneske i hendes stilling. Da alle foreløbige ceremonier var endt, og doktorerne havde erfaret, at dette var den nye patient, tog de hver én af hendes hænder, ligesom de før havde gjort ved liget.

Hun var netop gået til den modsatte yderlighed af hendes mands; for lige som han var gået så vidt, at ingen lægehjælp mere var mulig, således trængte hun slet ikke til nogen.

Der er ikke noget mere uretfærdigt end den simple og udbredte mening, at lægerne er venner af døden. Jeg tror tværtimod, at hvis det antal patienter, der kommer sig ved medicinen, kunne stilles overfor martyrernes, ville det første langt overgå det sidste. Ja, nogle læger er endog så forsigtige i dette punkt, at de for at undgå muligheden af at dræbe en patient, afholder sig fra alle kurmetoder og kun foreskriver, hvad der hverken kan gøre gavn eller skade. Jeg har hørt enkelte

af dem med stor alvorlighed erklære det som en grundsætning: "at naturen skal overlades til sit eget værk, mens lægen ligesom står ved siden af den og klapper den på skulderen for at opmuntre den, når den gør godt."

Doktorerne glædede sig derfor kun lidt ved at forlade liget efter kun at have fået et eneste honorar; men de var ikke så misfornøjede med deres levende patient, om hvis tilstand de øjeblikkelig blev enige, hvorpå de meget ivrigt begyndte at foreskrive medikamenter.

Om fruen først overtalte lægerne til at tro, hun var syg, eller lægerne overtalte hende til at tro, hun virkelig var det, skal jeg ikke kunne afgøre; men hun vedblev en hel måned at bære alle sygdommens dekorationer, modtog besøg af lægerne, var omgivet af vågekoner og fik i al denne tid stadig bud fra sine bekendte, som forhørte sig om hendes befindende.

Endelig var den passende tid for sygdom og utrøstelig sorg udløbet, lægerne fik afsked, og fruen begyndte at modtage visitter. Hun var næsten ligesom tidligere; den eneste forandring bestod i den sorgens farve, hun havde iført sin person og sit ansigt.

Kaptajnen var nu begravet og kunne måske allerede have gjort et stærkt skridt mod forglemmelsen, hvis ikke mr. Allworthys venskab havde båret omsorg for at bevare hans minde ved følgende gravskrift, der var forfattet af en mand med lige så meget geni som skarpsindighed, og som nøje kendte kaptajnen:

Her hviler
i håbet om en salig opstandelse
det jordiske af

kaptajn John Blifil.

London
havde æren af hans fødsel,
Oxford
af hans opdragelse.

Hans talenter
gjorde hans stand og hans fædreland,
hans liv, hans religion
og den menneskelige natur ære.

Han var en lydig søn,
en øm ægtefælle,
en kærlig fader,
en venlig broder,

en oprigtig ven,

en andægtig kristen
og en god mand.

Hans utrøstelige enke
oprejste denne sten, hans dyders
og hendes kærligheds monument.

Tredje bog

Som indeholder de mest bemærkelsesværdige hændelser, der tildrog sig i mr. Allworthys hus fra den tid, da Tommy Jones var fjorten år og indtil han blev nitten år gammel.

Kapitel 1

Indeholder lidet eller intet.

Læseren vil behage at erindre, at vi i begyndelsen af anden bog i denne historie gav ham et vink om, at det var vor hensigt at overspringe adskillige lange tidsrum, i hvilke der intet skete, som var værdigt til at optages i en kronik af en natur som den nærværende.

Derved tager vi ikke alene hensyn til vor egen bekvemmelighed og værdighed, men også til læserens; for foruden at vi således hindrer ham i at spilde sin tid med at læse uden fornøjelse eller nytte, giver vi ham også lejlighed til i disse tidsrum at bruge den skarpsindighed, han er i besiddelse af, ved at udfylde dem med sine gisninger, hvortil vi har sat ham i stand i de foregående blade.

For eksempel, hvilken læser ved ikke, at mr. Allworthy i begyndelsen følte alle de bevægelser over tabet af sin ven, som ethvert menneskehjerte føler, når det ikke er af flintesten eller hovedet af lige så solide materialer? Og ved læseren atter ikke, at filosofi og religion i tidens løb mildner og til sidst udslukker sorgen? Den første viser det tåbelige og forfængelige deri, den sidste straffer den som utilladelig og stiller den samtidig ved at række håb og løfter for fremtiden, som sætter en stærk og religiøs sjæl i stand til at tage afsked med en ven på dødssengen med lidet mindre ligegyldighed, end om han beredte sig til en lang rejse, og, oprigtig talt, med lidt mindre håb om at se ham igen.

Den forstandige læser kan ikke være i større forlegenhed med hensyn til mrs. Bridget Blifil, som, det kan han være overbevist om, opførte sig i strengeste overensstemmelse med regler og sædvane i al den tid, da sorgen skal vise sig udvendig, og afpassede sit ansigts forandringer efter de forskellige forandringer i klædedragten; for ligesom denne fra krepflor gik over til en almindelig sort klædning, fra sort til gråt, fra gråt til hvidt, således forandredes hendes ansigt også fra det utrøstelige til det kummerfulde, fra det kummerfulde til det sørgmodige og fra det sørgmodige til det alvorlige, indtil endelig den dag kom, da det var hende tilladt at vende tilbage til sin forrige munterhed.

Vi har nævnt disse to ting som eksempler på, hvad der kan blive pålagt læserne af den laveste klasse. En meget højere og besværligere øvelse af dømmekraften og skarpsindigheden vil naturligvis blive ventet af dem, der er mere bevandrede i kritikken. Jeg tvivler ikke om, at disse vil gøre mange ret mærkværdige opdagelser blandt det, der passerede i vor værdige mands hus i løbet af den tid, vi har fundet det passende at overspringe; for skønt der ikke foregik noget, som var værdigt til at finde en plads i denne historie, skete der dog nogle begivenheder af lige så megen vigtighed som de, vore daglige og ugentlige historiografer opvarter med, og med læsningen af hvilke mange mennesker tilbringer en stor del af deres tid uden megen nytte, er jeg bange for. I de her foreslåede gisninger kunne nogle af sjælens fortræffeligste evner anvendes med megen fordel, da det er meget nyttigere at kunne forudsige menneskenes handlinger, når man kender deres karakter, end at slutte sig til deres karakter af deres handlinger.

Det første, tilstår jeg, fordrer større skarpsindighed; men når man er i besiddelse af denne, kan man også gøre dét lige så sikkert som det sidste.

Da vi føler, at den overvejende del af vore læsere er i besiddelse af denne egenskab i en udmærket grad, har vi overladt dem et rum af tolv år til at øve dem på, og vi skal nu fremstille vor helt i en alder af omtrent fjorten år, da der jo ikke kan være noget spørgsmål om, at jo mange allerede længe har været utålmodige efter at lære ham at kende.

Kapitel 2

Helten i denne fortælling viser sig under meget slette forvarsler. En lille fortælling af en så simpel natur, at mange måske ikke engang anse den for værd at kende. Nogle ord om en vis landjunker og flere om en skytte og en skolemester.

Da det var vort faste forsæt, fra det øjeblik vi satte os ned for at begynde at skrive denne historie, ikke at smigre nogen, men kun at lade vor pen lede af sandheden, er vi nødsaget til at føre vor helt ind på scenen på en langt ufordelagtigere måde, end vi havde ønsket, og lige ud erklære, at det var den almindelige mening blandt hele mr. Allworthys familie, at han vistnok var født til at blive hængt.

Det gør mig i sandhed ondt at måtte tilstå, at der kun var alt for megen grund til denne formodning, da, drengen fra sin tidligste alder havde hang til flere laster, og især til én, der så godt som nogen anden fører til den skæbne, som vi nylig har anført på en profetisk måde var antydet ham; han var allerede blevet straffet tre gange for tyveri, nemlig for at have plyndret

en frugthave, for at have stjålet en and i en bondegård og for med magt at have taget en bold ud af den unge mr. Blifils lomme.

Dette unge menneskes laster blev desuden forøget ved det ufordelagtige lys, hvori de viste sig, når de blev sammenlignede med hans legekammerats, master Blifils dyder; denne yngling var så aldeles forskellig fra den lille Jones, at ikke alene familien, men også hele nabolaget genlød af hans pris. Han var virkelig en dreng med overordentlige anlæg, alvorlig, klog og from over sin alder, egenskaber, der gjorde ham elsket af enhver, som kendte ham, mens Tom Jones var almindelig afskyet; og mange udtalte deres forundring over, at mr. Allworthy ville tillade, at en sådan knægt blev opdraget sammen med hans nevø, der gerne kunne blive fordærvet af den andens slette eksempel.

En begivenhed, der indtraf omtrent på denne tid, vil tydeligere lade læseren se disse to drenges karakter, end det er muligt ved en længere beskrivelse.

Tom Jones, som, hvor slet han end er, må tjene til helt i denne fortælling, havde kun én ven blandt familiens tjenestefolk, for hvad mrs. Wilkins angår, så havde hun for længe siden opgivet ham og var fuldkommen forsonet med sin frue. Denne ven var skytten, en person med en ikke meget samvittighedsfuld karakter, og som man anså for ikke at nære strengere begreber om forskellen på mit og dit end den unge herre selv. Og blandt tjenestefolkene gav derfor dette venskab lejlighed til mange spydige bemærkninger, som enten tidligere var ordsprog eller blev det her. Og jeg tror, vittigheden i dem alle kan indbefattes i det korte latinske ordsprog: *Noscitur a socio*, hvilket vel rigtigst

oversættes ved: "Sig mig, hvem du omgås, så skal jeg sige dig, hvem du er."

Sandt at sige, skyldtes vel en del af den skrækkelige ugudelighed hos Jones, som vi nylig har anført eksempler på, den opmuntring af dette menneske, som to-tre gange havde været, hvad man i lovsproget kalder hæler; for hele anden og størstedelen af æblerne gik til skytten og hans familie, skønt Jones, da han, stakkels dreng, alene blev opdaget, fik hele straffen og tillige hele skammen, som også kom på hans part ved næste lejlighed.

Tæt til mr. Allworthys ejendom grænsede et gebet, som tilhørte en af de herrer, som man kalder vildtbevarere. Af den store strenghed, hvormed disse mennesker straffer en hares eller en agerhønes død, skulle man tro, at de dyrkede samme religion som bannianerne i Indien, af hvilke mange, som man siger, ofrer hele deres liv på at bevare og beskytte visse dyr, hvis det ikke var fordi vore engelske bannianere, mens de bevarer dem for fjenden, selv ubarmhjertigt slagter hele ladninger fulde; de står altså fuldkommen renset for mistanke om en sådan hedensk overtro.

Jeg har virkelig en meget bedre mening om denne slags mennesker, end mange andre nærer, fordi jeg tror, at de mere fuldkomment opfylder naturens bud og de gode hensigter, de var bestemt til, end en mængde af deres medmennesker. For ligesom Horats siger, at der er en slags menneskelige skabninger, som er "*fruges consumere nati*", "fødte til at fortære jordens frugter", således nærer jeg ingen tvivl om, at der er andre, som er "*feras consumere nati*", "fødte til at fortære dyrene på marken", eller, som det almindeligt kaldes, vildtet, og jeg tror

ikke, nogen kan nægte, at disse herrer opfylder bestemmelsen med deres skabelse.

Lille Jones gik en dag på jagt med skytten; tilfældigvis steg en flok agerhøns op ved grænsen af godset, over hvilket skæbnen, for at opfylde naturens vise hensigter, havde sat en af disse vildtædere. Fuglene fløj derind, og de to jægere opdagede, at de havde skjult sig i nogle buske imellem to og tre hundrede skridt fra mr. Allworthys gods.

Mr. Allworthy havde givet fyren streng ordre til, under straf at miste sin plads, ikke at betræde naboernes ejendomme, lige så lidt deres, som var mindre strenge, som denne landjunkers. Med hensyn til andre var denne ordre rigtignok ikke altid blevet så samvittighedsfuldt holdt; men da man var velbekendt med denne gentlemans karakter, på hvis hellige grund agerhønsene havde søgt frelse, så havde skytten endnu aldrig gjort forsøg på et indfald i hans territorium. Han havde heller ikke gjort det nu, hvis ikke den yngre jæger, der var umådelig hidsig på at forfølge fuglevildtet, havde overtalt ham til det; men da Jones trængte stærkt end på ham, og han selv heller ikke var så lidt begærlig efter agerhønsene, gav han efter for overtalelserne, betrådte den fremmede grund og skød en af dem.

Ejeren selv var imidlertid til hest i kort afstand fra dem; og da han hørte et gevær gå af, ilede han til stedet og opdagede den stakkels Tom; for skytten var sprunget ind i det tykkeste krat, hvor han var så heldig at skjule sig.

Da han havde nået drengen og fundet en agerhøne hos ham, svor han på, at han ville tage frygtelig hævn og gøre mr. Allworthy bekendt med sagen. Han vidste, han var en mand, på hvis ord man kunne stole, for han red lige straks til mr.

Allworthys hus og klagede over dette indfald på hans grund med så megen støj og i så bitre udtryk, at man skulle tro, der var sket indbrud i hans hus, og man havde stjålet det kostbareste bohave ud af det. Han tilføjede, at der var nogen i selskab med Tom, skønt han ikke kunne opdage ham; for der var faldet to skud næsten på engang.

"Og" – sagde han – "vi har kun fundet denne ene agerhøne, men Gud skal vide, hvad skade de har anrettet."

Da Tom kom hjem, blev han straks ført for mr. Allworthy. Han tilstod sagen og fremkom ikke med noget til sin undskyldning, undtagen hvad der virkelig var sandt, at flokken oprindelig var fløjet op fra mr. Allworthys egen ejendom.

Tom blev derpå spurgt, hvem der var med ham, hvilket mr. Allworthy erklærede for sin faste beslutning at ville vide, idet han tillige gjorde arrestanten bekendt med den omstændighed, at man havde hørt to skud; men Tom vedblev stadig at forsikre, at han havde været alene; sandt at sige betænkte han sig lidt i begyndelsen, hvilket ville have bekræftet mr. Allworthys mistanke, hvis landjunkeren og hans to tjeneres udsagn forresten havde trængt til videre bekræftelse.

Da skytten var en mistænkelig person, blev der sendt bud efter ham, og han blev udspurgt; men da han stolede på det løste, Tom havde givet ham, at tage alt på sig, nægtede han meget bestemt at have været i selskab med den unge herre, eller endog at have set ham hele eftermiddagen.

Mr. Allworthy vendte sig nu til Tom med mere end sædvanlig vrede i sit ansigt og opfordrede ham til at bekende sandheden, idet han endnu engang erklærede, at det var hans faste beslutning at ville vide det; drengen beholdt sin bestemthed, og

meget vred lod mr. Allworthy ham gå; han gav ham betænkningstid til næste morgen, da han skulle blive adspurgt af en anden person og på en anden måde.

Den stakkels Jones tilbragte en meget sørgelig nat, især da han manglede sin sædvanlige kammerat; for master Blifil var i selskab med sin moder. Frygten for den straf, han ville komme til at lide, var denne gang hans mindste onde; hvad han var mest ængstelig for, det var, at hans bestandighed skulle svigte ham, og at han skulle blive bragt til at forråde skytten, da han jo vidste, at dennes ruin ville være følgen.

Skytten tilbragte heller ikke natten fornøjeligere. Han havde samme frygt som drengen og nærede ligeledes mere sorg for sit rygte end for sit skind.

Om morgenen, da Tom gjorde sin opvartning hos den ærværdige mr. Thwackum (den gentleman, mr. Allworthy havde betroet de to drenges opdragelse til), blev det samme spørgsmål ham forelagt, og han gav samme svar. Følgen deraf var, at han fik en dygtig portion ris; der manglede således kun lidt i, at det havde fået udseende af den tortur, hvorved man i nogle lande tvinger forbryderne til at gå til bekendelse.

Tom led sin straf med stor fasthed; og skønt hans lærer ved hvert slag spurgte, om han ville gå til bekendelse, ville han dog hellere lade sig slå end forråde sin ven eller bryde det løste, han havde givet.

Skytten var nu befriet for sin ængstelse, og mr. Allworthy begyndte selv at blive bekymret over Toms lidelser; for foruden at mr. Thwackum, der var rasende over, at han ikke kunne få drengen til at sige, hvad han ville have, derfor havde anvendt langt mere strenghed, end mr. Allworthy havde haft til hensigt,

begyndte den gode mand at tro, hans nabo havde taget fejl, hvad hans overordentlige heftighed og vrede gjorde sandsynligt; og hvad tjenerne havde sagt for at bekræfte deres herres ord, det lagde han ikke megen vægt på. Da grusomhed og uretfærdighed nu var to ting, som mr. Allworthy intet øjeblik kunne tåle bevidstheden om, sendte han bud efter Tom og sagde efter mange venlige og kærlige formaninger:

"Jeg er overbevist om, mit kære barn, at min mistanke har gjort dig uret; det gør mig ondt, at du af den grund er blevet så hårdt straffet."

Og for at give ham erstatning, forærede han ham endelig en lille hest, idet han endnu engang udtalte sin sorg over det passerede.

Ved disse ord blev Tom langt rødere i ansigtet, end han ville være blevet ved nogen strenghed; han kunne bedre tåle mr. Thwackums ris end mr. Allworthys ædelmodighed. Tårerne brast ud af hans øjne, han faldt på knæ og udbrød:

"O sir, De er for god imod mig, ja, De er for god! Jeg fortjener det ikke!"

Og i dette øjeblik, da hans hjerte var så overfyldt, havde han nær forrådet hemmeligheden; men skyttens gode genius bragte Tom til at tænke på, hvilke følger det kunne have for den stakkels fyr, og denne tanke satte et segl for hans mund.

Thwackum gjorde alt, hvad han kunne, for at afholde mr. Allworthy fra at vise nogen medlidenhed eller kærlighed mod drengen, som han sagde hårdnakket var vedblevet sin usandhed, og han lod nogle vink falde om, at en dragt prygl endnu sandsynligvis ville bringe lys i sagen.

Men mr. Allworthy nægtede bestemt at give sit samtykke til dette eksperiment. Han sagde, drengen havde allerede lidt nok for at have skjult sandheden, selv om han virkelig var skyldig; for han indså ikke, han kunne have nogen anden grund dertil end en falsk æresfølelse.

"Æresfølelse?" udbrød Thwackum hidsigt, "kun stridighed og hårdnakkethed! Kan æresfølelse bringe nogen til at sige en usandhed, eller kan nogen æresfølelse bestå uafhængigt af religionen?"

Denne samtale fandt sted ved bordet, da middagsmåltidet var endt. Selskabet bestod af mr. Allworthy, mr. Thwackum og en tredje herre, der nu tog del med i samtalen, og som vi, inden vi går videre, i korthed skal gøre læseren bekendt med.

Kapitel 3

Filosoffen mr. Squares og teologen mr. Thwackums karakter samt en diskussion.

Navnet på den herre, som for øjeblikket opholdt sig i mr. Allworthys hus, var mr. Square. Hans naturgaver var ikke af første rang; men de var meget udviklede ved en lærd opdragelse. Han var meget belæst, navnlig hvad oldtidens klassikere angik, og i alle Platons og Aristoteles' værker var han en fuldkommen mester. Efter disse store mønstre havde han især dannet sig; undertiden stemmede han overens i mening med den ene, undertiden med den anden. I moral var han en afgjort platonist, og i religion havde han tilbøjelighed til at være en aristotelianer.

Men skønt han, som vi har sagt, havde dannet sin moral efter platonisk mønster, stemmede han dog fuldkommen overens med Aristoteles i snarere at betragte hin store mand i egenskab af filosof eller spekulatist end som lovgiver. Denne mening drev han temmelig vidt, ja så vidt, at han ikke betragtede nogen dyd for andet end en materialiseret teori. Dette tilstod han rigtignok aldrig, så vidt jeg har erfaret, imidlertid lader den nøjeste opmærksomhed på hans opførsel mig ikke komme til andet resultat, end at det var hans virkelige hjertensmening, og desuden kan dette alene have nogle modsigelser, som ellers fandtes i hans karakter.

Denne gentleman og mr. Thwackum kunne næsten aldrig træffe hinanden, uden at de skulle diskutere sammen, for deres meninger var stik modsatte. Square holdt den menneskelige natur for at være indbegrebet af al dyd, og lasten var kun en afvigelse fra naturen ligesom man har vanskabninger af legemet. Thwackum mente derimod, at den menneskelige sjæl siden syndefaldet kun var en stinkende pøl, der skulle renses og klares af nåden. På et punkt var de enige, og det var, aldrig i deres samtaler om moralen at nævne ordet "godhed". Den førstes yndlingssætning var – dydens naturlige skønhed; den sidstes – nådens guddommelige kraft. Den første målte alle handlinger efter retfærdighedens og tingenes evige sammenhængs rettesnor; den sidste afgjorde alle sager ved den hellige skrifts autoritet, men han brugte altid denne og dens forklarere, ligesom juristen bruger Cokes forklaring til Littleton, hvor kommentarerne er af lige så stor vigtighed som teksten.

Efter denne korte introduktion vil læseren behage at erindre, at teologen havde sluttet sin tale med et triumferende spørgsmål, hvorpå han ikke havde frygtet noget svar, nemlig: "Kan nogen æresfølelse bestå uafhængig af religionen?"

Herpå svarede Square, at det var umuligt at tale filosofisk om ord, inden deres mening var afgjort; at der næppe gaves to ord af en så vag og usikker betydning; for der var næsten lige så mange forskellige meninger om ære som om religion.

"Men," sagde han, "hvis De ved ære forstår dydens naturlige skønhed, så vil jeg forsvare, at den kan bestå uafhængigt af nogen som helst religion. Ja," tilføjede han, "De vil selv indrømme, at den kan bestå uden nogen som helst religion med undtagelse af én. Og det samme vil en muhamedaner, en jøde og bekenderne af alle andre sekter, der eksisterer i verden, indrømme."

Thwackum svarede, at denne slutning var gjort med den sædvanlige slethed, der findes hos alle kirkens fjender. Han tvivlede slet ikke om, at alle vantro og kættere i verden indskrænkede æren til deres egne urimelige vildfarelser og fordømmelige bedragerier.

"Men æren," vedblev han, "er ikke mangfoldig, fordi der er mange urimelige meninger om den; heller ikke er religionen mangfoldig, fordi der er mange sekter og kættere i verden. Når jeg nævner ordet religion, forstår jeg derved den kristelige religion, og ikke alene den kristelige religion, men den protestantiske religion, og ikke alene den protestantiske religion, men den engelske kirke. Og når jeg taler om ære, mener jeg den modifikation af den guddommelige nåde, som ikke alene består ved og er afhængig af denne religion, men

som ikke kan bestå ved og ikke være afhængig af nogen anden religion. Nu at sige, at den ære, jeg her mener, og som, tror jeg nok, er al den ære, man kunne tiltro mig, var i stand til at understøtte eller endog at skabe sig selv, det var dog virkelig at tænke sig en urimelighed, der er alt for stærk, til at den kan tænkes."

"Jeg undlod med vilje," sagde Square, "at drage en slutning, som allerede af hvad jeg har sagt, syntes mig åbenbar. Men om De bemærkede den, havde De dog vist næppe påtaget Dem at besvare den. Dog, selv om vi tilsidesatte artiklen om religionen, så synes det mig dog klart af, hvad De hidtil har sagt, at vi har ganske forskellige begreber om ære; for hvorfor skulle vi ellers ikke ved besvarelsen af spørgsmålet komme til samme definition? Sand ære, har jeg påstået, og sand dyd er næsten ensbetydende udtryk, og begge er bygget på retfærdighedens og tingenes evige forbindelses uforanderlige regel, imod hvilken en usandhed er fuldkommen stridende; det er derfor vist, at sand ære ikke kan understøtte en usandhed. I det, antager jeg, er vi derfor enige; men at denne ære kan siges at være grundet på religion, som den går forud for, så vidt som man ved religion forstår en eller anden positiv lov –"

"Jeg enig?" svarede mr. Thwackum meget hidsigt, "med en mand, som påstår, at ære går forud for religion! Mr. Allworthy, var jeg enig –?"

Han ville tale videre, men mr. Allworthy afbrød ham ved meget roligt at fortælle dem, at de begge to havde misforstået hans mening, da han intet havde sagt om sand ære. – Måske ville det alligevel ikke have været let for ham at berolige de stridende, der begyndte at blive varme, hvis der ikke havde

tildraget sig en anden ting, som gjorde en ende på samtalen for øjeblikket.

Kapitel 4

Indeholder en nødvendig undskyldning for forfatteren og en barnagtig begivenhed, som måske også siden vil trænge til en undskyldning.

Inden jeg går videre, skal jeg bede om tilladelse til at imødegå nogle onde udlæggelser, som enkelte læsere måske i deres iver kunne forledes til; for med vidende og vilje ville jeg ikke gerne handle anstødende, allermindst mod sådanne mennesker, som er ivrige i dydens og religionens sag.

Jeg håber derfor, at ingen, selv ikke ved den plumpeste misforståelse eller fordrejelse, vil udlægge mine ord så falsk, som om jeg skulle have til hensigt i mindste måde at ville gøre den menneskelige naturs højeste fuldkommenhed latterlig, som ene lutrer og forædler menneskets hjerte og hæver ham over den dyriske skabning. Så meget, kære læser, vil jeg vove at sige (og jo bedre menneske du selv er, desto snarere vil du være tilbøjelig til at tro mig), at jeg hellere ville have begravet disse to menneskers mening i evig forglemmelse, end have trådt religion og dyd for nær.

Tværtimod sker det for at gøre disse to sager en tjeneste, at jeg fremstiller to af deres falske og foregivne kæmperes liv og handlinger. En forræderisk ven er den farligste fjende, og jeg vil dristigt påstå, at både religion og dyd har lidt mere virkelig skade ved hyklere, end de vittigste spottefugle og alle vantro nogensinde kunne bringe over dem. Ja, endnu mere: ligesom de

begge i deres renhed med rette kaldes det borgerlige samfunds bånd og i virkeligheden er dets største lyksalighed, således er de, når de forgiftes af bedrag, skin og forstillelse, den værste forbandelse for samfundet og har sat menneskene i stand til at udøve den største grusomhed mod deres egen slægt.

Jeg tvivler ikke om, at denne latterliggørelse i almindelighed vil være tilladt; min fornemste frygt består den, at man, da der også kommer mange sande og rigtige meninger ud af disse personers mund, skal skære alt over én kam, og jeg således blive anset for at have villet gøre det hele latterligt. Nu må læseren være så god at betænke, at jeg ikke har fremstillet disse to mænd, den ene så lidt som den anden, som tosser, og at man følgelig heller ikke kan antage om dem, at de ikke skulle have forfægtet andet end falske grundsætninger eller fremført andet end urimeligheder. Måtte jeg ikke have begået den største uretfærdighed mod deres karakter, hvis jeg blot ville have udviklet det slette i den, og hvor jammerlige og forstyrrede måtte da ikke deres grunde have set ud?

I det hele er det ikke religion og dyd, men mangel på begge dele, vi her giver til bedste. Hvis Thwackum ikke havde sat dyden og Square religionen for langt tilbage ved sammensætningen af deres forskellige systemer, og havde ikke begge fjernet al naturlig hjertensgodhed, så ville de ikke være blevet fremstillet som latterlige i denne historie, som vi nu vil fortsætte.

Altså, sagen, der gjorde en ende på den i forrige kapitel omtalte strid, var ikke andet end en uenighed mellem den unge master Blifil og Tom Jones, hvoraf følgen var, at den første fik en blodig næse. Skønt Blifil var yngre, var han dog større end Tom,

men så var denne ham igen langt overlegen i den ædle boksekunst.

Alligevel undgik Tom omhyggeligt alle sammenstød med denne yngling; for foruden at Tom trods alle sine skælmsstykker var en hjertensgod knøs, der ikke gjorde nogen kat fortræd og virkelig elskede Blifil, så var altid mr. Thwackum den sidstes sekundant, hvad der var mere end tilstrækkeligt til at afskrække Tom.

Men en viis forfatter siger meget rigtigt: "Ingen mand er altid klog;" det er derfor intet under, at drenge heller ikke er det. Der opstod en uenighed mellem de to knægte, der legede sammen, og master Blifil skældte Tom ud for en tiggerunge, hvorpå denne, der var lidt heftig af karakter, frembragte det ovennævnte fænomen i sin kammerats ansigt.

Med blodet strømmende ud af næsen og tårerne galoperende bagefter fra øjnene viste master Blifil sig nu for sin onkel og den frygtelige Thwackum. Ved denne ret blev der straks lagt sag an imod Tom for overfald og slagsmål; til undskyldning fremkom han kun med grunden til slaget, hvilket var det eneste, den unge Blifil havde glemt at fortælle.

Det er vel muligt, at denne omstændighed kan være gået ham af glemme; for i sit svar nægtede han at have brugt dette udtryk og tilføjede, at Himlen skulle forbyde, at så stygge ord nogensinde skulle komme i hans mund.

Skønt imod alle rettens former blev Tom dog ved at påstå, han havde sagt det.

"Intet under," sagde Blifil. "Den, der siger en løgn, betænker sig vel ikke på at bruge én til; havde jeg sagt min lærer en så

skammelig usandhed, ville jeg skamme mig ved tiere at se på ham."

"Hvad for en usandhed, barn?" udbrød Thwackum hurtigt.

"Jo, han fortalte Dem, der var ingen med ham i går, da han skød agerhønen, og dog ved han det meget godt" – her brast han i gråd – "ja, det ved han. Han har selv tilstået for mig, at den Sorte George, skytten, var med. Ja, du har sagt – nægt det, om du kan – du har sagt, du ville ikke tilstå det, om så hr. læreren slog dig i småstumper."

Ilden strålede Thwackum ud af øjnene ved disse ord, og i triumf udbrød han:

"Ah, der har vi Deres misforståede begreber om ære; dét er den dreng, der ikke skulle have flere prygl!"

Men med et blidere åsyn vendte mr. Allworthy sig til drengen og sagde:

"Er det sandt, mit barn? Hvorledes kunne du så hårdnakket påstå en usandhed?"

Tom svarede, at han foragtede en løgn lige så vel som enhver anden; men han troede, hans ære forpligtede ham til at handle, som han gjorde, da han havde lovet den stakkels fyr at tie, hvortil han følte sig så meget mere forpligtet, som skytten havde rådet ham fra at gå ind på den fremmede ejendom og selv først var gået derind efter mange overtalelser. Han erklærede, at det var sagens sande sammenhæng, og han var villig til at gøre ed på det; og han sluttede med inderligt at bede mr. Allworthy at have medlidenhed med den stakkels mands familie, især da han selv havde været den ene skyldige, og hans ledsager kun med stor vanskelighed var blevet bevæget til at gøre, hvad han gjorde.

"Ja, sir," sagde han til sidst, "det kunne næppe kaldes en løgn, hvad jeg fortalte, for det ulykkelige menneske var aldeles uskyldig i det hele; jeg skulle være gået alene efter fuglene; det gjorde jeg også, men så gik han bagefter for at forhindre, at der skulle ske nogen værre ulykke. Jeg beder Dem, sir, lad mig blive straffet; tag den lille hest fra mig igen; men tilgiv den stakkels George."

Mr. Allworthy betænkte sig et øjeblik og lod derefter drengene gå, idet han formanede dem til at leve venligere og fredeligere sammen.

Kapitel 5

Teologens og filosoffens meninger om de to drenge; samt nogle grunde til disse meninger og andre sager.

Det er sandsynligt, at den unge Blifil ved at åbenbare den hemmelighed, som var blevet ham betroet i største fortrolighed, havde frelst sin kammerat fra en dygtig dragt prygl; for i den blodige næse var der i og for sig tilstrækkelig grund for Thwackum til at begynde en eksekution; men nu blev denne ganske opslugt af den anden sag; og med hensyn til denne erklærede mr. Allworthy ham under fire øjne, at drengen efter hans mening snarere fortjente belønning end straf, så at Thwackums hånd blev holdt tilbage ved en general-pardon.

Thwackum, som kun tænkte på ris, gjorde voldsomme indsigelser mod denne svage og – ja, han turde næsten sige – ugudelige mildhed. At eftergive straffen for sådanne forbrydelser, det var, erklærede han, at opmuntre dem. Han udbredte sig vidt og bredt om børns revselse og anførte en

mængde ordsprog af Salomon og andre, som, da de findes i mange andre bøger, ikke vil blive fundet her. Derpå udviklede han sig om den last at lyve og var i denne henseende lige så vis som i den anden.

Square sagde, han havde søgt at forsone Toms opførsel med sin idé om fuldkommen dyd, men det havde ikke været ham muligt. Han tilstod, at der var noget, som ved første øjekast lignede styrke i handlingen; men da styrke var en dyd og falskhed en last, så kunne disse to egenskaber på ingen måde passe sammen eller forenes. Han tilføjede, at det på den måde var at sammenblande dyd og last, og det var derfor nok værd, at mr. Thwackum tog under overvejelse, om synderen ikke af denne grund burde have en strengere revselse.

Ligesom disse to lærde mænd kappedes om at dadle Jones, således var de ikke mindre ivrige i at rose master Blifil. At bringe sandheden for lyset var efter teologens forsikring ethvert religiøst menneskes pligt, og filosoffen forsikrede, at det var i høj grad overensstemmende med retfærdighed og tingenes evige, uforanderlige sammenhæng.

Alt dette gjorde imidlertid meget lidt virkning på mr. Allworthy, som ikke var at bringe til at undertegne Toms eksekutionsordre. Der var noget i hans eget bryst, som ynglingens ubrødelige troskab stemmede langt bedre overens med, end med Thwackums religion eller Squares dyd. Han befalede derfor udtrykkelig den første af disse herrer ikke at lægge voldsom hånd på Tom på grund af det skete. Læreren var tvunget til at adlyde denne befaling, skønt det ikke skete uden stor uvilje og gentagen mumlen om, at drengen ganske sikkert ville blive i bund og grund ødelagt.

Mod skytten gik vor gode mand frem med større strenghed. Han lod straks den stakkels karl komme for sig, betalte ham efter mange bitre bebrejdelser hans løn og afskedigede ham. For mr. Allworthy bemærkede meget rigtigt, at der var stor forskel på at bruge usandhed for at undskylde sig selv og for at undskylde andre. Som hovedgrund til denne strenghed angav han desuden den nederdrægtighed, denne mand havde vist ved at tåle, at Jones for hans skyld måtte lide en så hård straf, da han skulle have forhindret det ved selv at gå til bekendelse.

Da denne historie blev offentlig bekendt, dømte mange folk ganske anderledes om de to drenges opførsel ved denne lejlighed end Square og Thwackum. En krybende skurk, en ussel pjalt samt andre ord af samme slags var de hæderstitler, mr. Blifil i almindelighed erholdt; Tom hed derimod en brav dreng, en lystig hund, en ærlig knægt. Denne hans opførsel med den Sorte George satte ham virkelig i en ikke ringe gunst hos alle folkene. For skønt denne karl var tidligere forhadt af alle, så var han dog næppe blevet jaget bort, før han blev almindelig beklaget; Tom Jones' venskab og højmodighed blev nu omtalt med største bifald; mr. Blifil blev derimod ligefrem revet ned, så vidt man turde vove det uden at udsætte sig for den fare, at hans moder skulle blive opbragt. Alligevel måtte Tom betale det med sit skind. Rigtignok var det blevet Thwackum forbudt at øve sin arm på ham for denne sags skyld, men ordsproget siger: "Det er let at finde en stok, når hunden skal have prygl"; og det var også let at finde et ris; ja, umuligheden af at finde et sådant skulle også være det eneste i verden, som længe skulle have kunnet afholde Thwackum fra at banke den stakkels Jones.

Fornøjelsen ved dette tidsfordriv kan dog ikke have været det eneste, som bevægede Thwackum til det; for i så tilfælde havde mr. Blifil sandsynligvis også fået sin del, men skønt mr. Allworthy ofte havde befalet, at der ikke skulle gøres nogen forskel på drengene, så var Thwackum dog i samme grad mild og blid imod dette unge menneske, som han var hård og barbarisk imod den anden elev. Sandt at sige havde Blifil i højeste grad erhvervet sig sin lærers gunst, dels ved den dybe ærbødighed, han viste for hans person, dels, og det var det vigtigste, ved den højagtelse, hvormed han modtog hans undervisning. For han havde lært alle hans talemåder udenad og gentog dem hyppigt; tillige forsvarede han alle teologiske grundsætninger med en iver, der var beundringsværdig hos et så ungt menneske, og som gjorde ham meget dyrebar for hans lærer.

Tom Jones lod det derimod mangle på ydre beviser på ærbødighed, idet han oftere, når hans lærer nærmede sig, glemte at tage hatten af eller at bukke; men han huskede heller ikke mr. Thwackums lære og eksempel. Han var virkelig et ubetænksomt, flygtigt ungt menneske, meget ubeskeden i sit væsen og endnu mere ubeskeden i sit udvortes. Han plejede ofte at spotte meget uanstændigt og uforskammet over sin kammerats alvorlige opførsel.

Netop af denne grund foretrak mr. Square også Blifil; for Tom Jones viste lige så liden agtelse for de lærde samtaler, filosoffen ofte spildte på ham, som for Thwackums. Han vovede endog at drive spot med reglen om retfærdigheden og sagde en anden gang, at der var ingen regel i verden, som var i stand til

at lave en mand som hans fader; for således lod mr. Allworthy sig kalde af ham.

Master Blifil havde derimod i sit sekstende år klogskab nok til at gøre sig afholdt af begge disse modsatte karakterer. Hos den ene var han lutter religion, hos den anden lutter moral; og når begge var til stede, var han fuldkommen tavs, hvilket af dem begge blev udlagt både til hans og til deres fordel.

Blifil indskrænkede sig heller ikke til at smigre disse to herrer i ansigtet; han benyttede ofte lejligheden til at rose dem for mr. Allworthy, når de var fraværende. For når de var alene sammen, og hans onkel roste en eller anden from eller dydig ytring af ham – og det lod han det aldrig mangle på –, så undlod han sjældent at erklære det for en følge af den gode undervisning, han havde modtaget enten af Thwackum eller Square; for han vidste, at hans onkel gentog alle sådanne komplimenter for dem, de gjaldt. Og han vidste af erfaring, hvor stort indtryk det gjorde såvel på teologen som på filosoffen. Og, det er en sandhed, intet smigreri er så uimodståeligt som det, der, kommer på anden hånd.

Den unge herre bemærkede desuden snart, hvor overordentlig gunstig alle disse lovtaler over lærerne virkede på mr. Allworthy selv, da de genlød højt af berømmelse over den særegne undervisningsplan, som hans onkel selv havde lagt; for da denne værdige mand havde lagt mærke til vore offentlige skolers ufuldkomne indretning og de mange laster, som drengene så let lærer der, besluttede han at opdrage sin nevø såvel som den anden dreng, han på en måde havde adopteret, hjemme, hvor han mente, deres moral ville undgå al fare for at

blive fordærvet, hvilket den derimod var uundgåeligt udsat for i en offentlig skole eller på et akademi.

Da han altså havde besluttet at overgive drengene til privatundervisning, blev mr. Thwackum anbefalet ham til lærerposten af en ven, om hvis forstand mr. Allworthy havde en høj mening, og til hvis oprigtighed han satte megen tillid. Denne Thwackum var medlem af et kollegium, hvor han næsten bestandig havde opholdt sig og stod i stor anseelse for sin lærdom, gudsfrygt og rene sæder. Og det var upåtvivlelig på grund af disse egenskaber, at mr. Allworthys ven var blevet foranlediget til at anbefale ham, skønt denne ven rigtignok stod i nogen forbindtlighedsgæld til Thwackums familie, som var den betydeligste og indflydelsesrigeste i en lille by, som denne herre repræsenterede i Parlamentet.

Straks efter sin ankomst var Thwackum mr. Allworthy meget behagelig, og han svarede virkelig fuldkommen til den skildring, der var givet af ham. Men ved nærmere bekendtskab og fortroligere samtale så mr. Allworthy svagheder hos opdrageren, som han kunne have ønsket fjernet; imidlertid var mr. Allworthy dog ikke derfor tilbøjelig til at give ham afsked, da hans gode egenskaber syntes at være den langt overvejende del; de ville i virkeligheden heller ikke have retfærdiggjort en sådan fremgangsmåde, for læseren tager meget fejl, hvis han tror, at han viste sig i samme lys for mr. Allworthy som i denne historie, og han bedrager lige så meget sig selv, når han antager, at det fortroligste bekendtskab, han selv kunne have haft til teologen, ville have underrettet ham om de ting, som vi, på grund af vor inspiration, er i stand til at åbenbare. Om de læsere, der af sådanne begreber fordømmer mr. Allworthys

klogskab og grundighed, vil jeg slet ikke tage i betænkning at sige, at de gør en meget slet og utaknemmelig brug af den kundskab, som vi har meddelt dem.

Disse tilsyneladende vildfarelser i Thwackums lære tjente meget til at kaste en kappe over vildfarelserne i mr. Squares, som vor gode mand ikke mindre tydeligt så og fordømte. Imidlertid tænkte han, at disse herrers forskellige overflod ville jævne deres forskellige mangler, og at de to drenge af dem begge, især med hans bistand, kunne få tilstrækkelige forskrifter i dyd og religion. Svarede udfaldet ikke til forventningerne, så lå det måske i en fejl i selve planen, som læseren har min tilladelse til at opdage, hvis han er i stand til det; for det er ikke vor hensigt at indføre nogen ufejlbar karakter i denne fortælling, hvor vi håber, at intet skal findes, som ikke før er set i den menneskelige natur.

Men for at komme tilbage, hvor vi slap: jeg håber ikke, at læseren vil undre sig over, at den forskellige opførsel af de to drenge, som vi har omtalt, frembragte de forskellige virkninger, som vi allerede har set nogle beviser på. Og desuden var der en anden grund til filosoffens og pædagogens opførsel; men da det er en sag af stor vigtighed, skal vi gemme den til næste kapitel.

Kapitel 6

Indeholder en endnu bedre grund end de ovenfor nævnte meninger.

Man må altså vide, at de to lærde personer, som netop er begyndt at spille en så vigtig rolle på denne histories teater, straks efter deres ankomst i mr. Allworthys hus fattede en så stor tilbøjelighed, den ene for denne mands moral, den anden

for hans religion, at de begge var betænkt på at sætte sig i den nøjeste forbindelse med ham.

Til den ende kastede de deres øjne på den smukke enke, som vi håber, læseren ikke vil have glemt, skønt vi ikke har omtalt hende i nogen tid. mrs. Blifil var virkelig den genstand, de begge tragtede efter.

Det kan synes mærkeligt, at af fire personer, som vi har omtalt i mr. Allworthys hus, tre skulle kaste deres kærlighed på et fruentimmer, som dels aldrig havde været synderlig berømt for skønhed, dels nu begyndte at blive til års. Men oprigtige venner og fortrolige bekendte har virkelig altid haft en slags naturlig hang til visse kvindelige personer i vennens hus, f.eks. hans bedstemoder, moder, søster, datter, tante, niece eller kusine, når de er rige, og til hans kone, søster, datter, kusine, niece, forlovede eller tjenestepige, når de er smukke.

Imidlertid så vi ikke gerne, at læseren skulle tro, at personer med Thwackums eller Squares karakter ville indlade sig på en sådan sag, der er blevet dadlet lidt af strenge moralister, inden de nøje havde undersøgt og overvejet, om det, som Shakespeare siger, var samvittighedssag eller ej. Thwackum blev opmuntret til dette foretagende ved den betragtning, at der intetsteds i de ti bud stod skrevet: "Du skal ikke begære din næstes søster", og han vidste, at det ved forklaringen af alle love var en grundregel, at *Ekspressum facit cessare tacitum*, hvilket betyder: "Når en lovgiver fremsætter hele sin mening tydeligt, så er vi derved forhindret fra at lægge den betydning i hans ord, som det behager os." Da der nu i det bud, som forbyder os at begære vor næstes gods, er nævnt forskellige fruentimmer, men ikke talt et ord om hans søster, så antog Thwackum det for lovligt.

Og hvad angår Square, som var, hvad man kalder en munter fyr eller enkemand, så kunne hans valg let rime sig med tingenes evige sammenhæng.

Da nu disse herrer var meget begærlige efter at gribe enhver lejlighed til at anbefale sig hos enken, så mærkede de, at det var et ufejlbarligt middel stedse at foretrække hendes søn for den anden dreng. Og da de let kunne begribe, at den kærlighed, mr. Allworthy viste denne sidste, måtte være hende yderst ubehagelig, så tvivlede de ikke om, at det måtte var hende meget behageligt, når de greb enhver lejlighed til at nedsætte ham og gøre ham foragtelig. For, tænkte de, når hun hadede drengen, så måtte hun elske alle dem, der gjorde ham noget imod. Heri havde nu Thwackum en stor fordel på sin side; for når Square kun ridsede drengens ære, så kunne han flå hele huden af ham, og han betragtede virkelig også hvert slag, han gav ham, som en kompliment til sin beherskerinde; så at han med fuldkommen ret kunne anvende det gamle prygleordsprog på sig: *Castigo te, non quod odio habeam, sed quod amem* ɔ: ikke af had tugter jeg dig, men af kærlighed. – Og dette førte han også meget ofte i munden, eller havde det efter den gamle talemåde, der aldrig mere passende kan anvendes, på fingrene.

Dette var egentlig hovedgrunden til, at de to herrer, som vi har set ovenfor, var så enige i deres mening om de to drenge, og dette var tillige næsten det eneste punkt, de var enige med hinanden i; for foruden deres forskellige grundsætninger havde de begge allerede haft mistanke til hinandens hensigter og hadede hinanden med ikke ringe bitterhed.

Denne gensidige harme blev en hel del forøget ved deres afvekslende held; for længe før det var deres hensigt, og længe

før de havde nogen anelse om det, gennemskuede mrs. Blifil dem, skønt de gik frem med stor forsigtighed, for at hun ikke skulle blive fornærmet og fortælle mr. Allworthy noget. Men de havde ingen grund til denne frygt; hun var meget vel fornøjet med denne kærlighed, hvoraf hun havde besluttet, at ingen uden hun selv skulle nyde frugten. Og den eneste frugt, hun bestemte for sig selv, var smiger og ærbødighed; i denne hensigt gav hun dem begge i temmelig lang tid håb i lige høj grad. Hun var rigtignok mest tilbøjelig til at hylde teologens grundsætninger; men mr. Square var mere behagelig af person, for han var en ret net mand, hvorimod pædagogen havde temmelig lighed med den herre, der i "En skøges liv" revser damerne i Bridewell.

Om mrs. Blifil var blevet overmættet af ægteskabets sødhed, eller havde fået afsky for dets bitterhed, eller om det var af nogen anden grund, skal jeg ikke kunne afgøre; men man kunne aldrig bringe hende til at skænke øre til et nyt frieri. Imidlertid stod hun til sidst på en så fortrolig fod med mr. Square, at ondskabsfulde tunger begyndte at hviske ting om hende, som vi imidlertid ikke vil plette vort papir med, dels for damens skyld, dels fordi de stod i en ubehagelig uoverensstemmelse med reglen om retfærdighed og tingenes evige forbindelse. Vist er det, pædagogen vedblev at piske løs uden at komme et skridt nærmere mod sin rejses mål.

Han havde virkelig begået en stor vildfarelse, og det opdagede andre, længe før Square selv opdagede det. Mrs. Blifil havde, som læseren allerede må have sluttet sig til, fået mere end nok af sin ægtefælles opførsel, ja, hun hadede ham, rent ud sagt, indtil hans død endelig forsonede hende lidt med ham.

Man kan derfor ikke føle sig synderlig forundret, om hun ikke nærede den mest overdrevne ømhed for sit afkom med ham. Ja, hun var så ligegyldig i denne henseende, at hun sjældent så sin søn eller lagde videre mærke til ham i hans barndom. Derfor kostede det hende også kun meget ringe overvindelse at finde sig i alle de gunstbevisninger, mr. Allworthy ødslede på hittebarnet, som den gode mand kaldte sin egen dreng og i enhver henseende satte i lige linje med den unge Blifil. Denne villighed fra mrs. Blifils side blev af hendes familie og naboer anset for et bevis på, hvor godt hun vidste at føje sig i sin broders luner, og hvor gerne hun gjorde det; for alle folk, såvel som Thwackum og Square, troede, at hun i sit hjerte hadede Tom; ja, jo mere venlighed hun viste ham, jo fastere blev de overbevist om, at hun afskyede ham, og desto sikrere planer lagde hun til hans ødelæggelse; for da de anså det for stemmende med hendes interesse at hade ham, var det meget vanskeligt for hende at overbevise dem om, at hun ikke gjorde det.

Thwackum blev mere bestyrket i sin mening derved, at hun mere end én gang havde opfordret ham til at revse Tom, når mr. Allworthy, som hadede dette prygleri, var fraværende, hvorimod hun aldrig havde givet nogen sådan ordre med hensyn til den unge Blifil. Og dette havde også slået mr. Square. Og skønt hun i virkeligheden hadede sin egen søn, hvad der, hvor skrækkeligt det end synes, efter min formening slet ikke er noget enestående eksempel, så lod det dog til, at hun, trods sin ydre føjelighed, i hjertet var fuldkommen misfornøjet med den godhed, mr. Allworthy viste hittebarnet. Hun beklagede sig ofte over det bag hans ryg og dadlede ham meget stærkt for det både

til Thwackum og Square; ja, hun sagde det endog til Allworthy selv, når der opstod uenigheder eller kævlerier, som det hedder i daglig tale, imellem dem.

Men da Tom imidlertid voksede til og begyndte at vise den ridderlige karakter, som i så høj grad anbefaler mændene hos damerne, blev den uvilje, hun havde fattet for ham som barn, efterhånden svækket, og til sidst viste hun så åbenbart, at hendes kærlighed til ham var langt stærkere end til hendes søn, at det var umuligt længere at tage fejl af hendes følelser. Hun var så begærlig efter at se ham og viste en så stor tilfredshed med hans selskab, at han, inden han endnu havde fyldt sit attende år, var blevet både Thwackums og Squares rival; og hvad der er endnu være, hele egnen begyndte at tale lige så højt om hendes lidenskab for Tom, som man tidligere havde talt om hendes kærlighed til Square, af hvilken grund filosoffen fattede det ubøjeligste had til vor stakkels helt.

Kapitel 7

Hvori forfatteren selv viser sig på scenen.

Skønt mr. Allworthy ikke var tilbøjelig til at se ting i et slet lys og næsten var fremmed for al sladder, der desuden sjældent når en broder eller en mand, om også alle øren omkring ham genlyder af det, så var dog denne mrs. Blifils ømhed for Tom og det fortrin, hun kun alt for synligt gav ham for sin egen søn, yderst skadelig for det unge menneske.

For den medlidenhed, der boede i mr. Allworthys hjerte, var således beskaffen, at kun retfærdighedens vægt kunne undertrykke den. I nogen henseende at være ulykkelig uden

egen skyld, var nok til at bringe mr. Allworthys barmhjertigheds vægtskål til at synke og til at lægge beslag på hans venskab og velgørenhed.

Da han derfor tydeligt så, at den unge Blifil ligefrem blev afskyet (for det blev han) af sin egen moder, begyndte han ene af denne grund at kaste et medlidende øje på ham; og hvorledes medlidenhedens virkninger er hos en god og velvillig sjæl, behøver jeg ikke her at forklare størstedelen af mine læsere.

Fremtidig så han ethvert skin af dyd hos ynglingen gennem et forstørrelsesglas, hvorimod han betragtede alle hans fejl gennem det stik modsatte glas, så at de næppe var til at bemærke. Og dette kan måske medlidenhedens elskelige beskaffenhed gøre rosværdigt; men det næste skridt, han derpå gjorde, kan ene den menneskelige naturs svaghed undskylde. For næppe havde han bemærket det fortrin, mrs. Blifil gav Tom, før den stakkels dreng begyndte at synke lige så meget i hans mening, som han steg i hendes. I og for sig ville dette rigtignok aldrig have været tilstrækkeligt til at rive den stakkels Jones ud af hans hjerte; imidlertid var det ham dog meget skadeligt og forberedte mr. Allworthys sind til de indtryk, som senere frembragte de store virkninger, der vil blive meddelt i denne historie, og hvortil, det lader sig ikke nægte, den ulykkelige drengs egen ubøjelighed, vildhed og mangel på forsigtighed bidrog ikke så lidt.

Ved nogle eksempler herpå kan vi, når man forstår os rigtigt, give de velopdragne ynglinge, som fremtidigt skal være vore læsere, en meget nyttig lære. For heraf kan de se, at hjertets godhed og oprigtighed, skønt de kunne gyder indvortes trøst og ædel stolthed i deres hjerte, kun hjælper meget lidt i verden.

Klogskab og forsigtighed er nødvendige egenskaber, selv for de bedste mennesker i verden. De er i virkeligheden ligesom en vagt for dyden, uden hvilken den ikke kan være sikker. Det er ikke nok, at jeres hensigter, ja, endog jeres handlinger er gode i det indre; I må også bære omsorg for, at de synes således i det ydre. Jeres indre kan være nok så skønt, jeres ydre må også bestandigt vise sig således. Man må altid passe på dette; ellers vil nederdrægtighed og misundelse have travlt med at sværte det ydre således, at selv en Allworthys skarpsindighed og godhed ikke vil være i stand til at trænge igennem og opdage de indre skønheder. Lad dette, mine unge læsere, lad dette bestandig være jeres grundsætning, at intet menneske kan være så godt, at han derfor tør forsømme at iagttage klogskabens regler. Selv dyden vil ikke se smuk ud, når den ikke er dækket med anstændighedens ydre prydelser. Og hvis I, mine værdige elever, læser denne forskrift med den rette opmærksomhed, håber jeg, at I vil finde den tilstrækkelig oplyst ved eksempler i det følgende.

Jeg beder om forladelse for denne min korte optræden på skuepladsen som en slags kor. Det er i virkeligheden for min egen skyld, for at jeg, idet jeg påpeger de skær, på hvilke uskyldighed og klogskab ofte strander, ikke skal blive misforstået, som om jeg ville anbefale de samme midler til de ærede læsere, hvorved det er min hensigt at vise, at de bliver styrtet i fordærvelse. Og da jeg ikke kunne få nogen af mine optrædende personer til at sige dette for mig, så var jeg tvunget til selv at erklære mig om det.

Kapitel 8

En barnagtig begivenhed, hvorved man dog ser en godhjertet karakter hos Tom Jones.

Læseren vil erindre, at mr. Allworthy gav Tom Jones en lille hest som en slags erstatning for den straf, han ifølge hans mening havde lidt uskyldig.

Denne hest beholdt Tom over et halvt år; derpå red han til et marked i nabobyen, hvor han solgte den.

Da Thwackum ved hans hjemkomst spurgte ham, hvad han havde brugt pengene til, som han havde fået for hesten, erklærede han uden videre, at han ikke ville sige det.

"Aha!" sagde Thwackum, "du vil ikke sige det! Så skal jeg få det ud af din bagdel!"

Det var dette sted, han altid appellerede til, når han i tvivlsomme tilfælde ville have nogen oplysning.

Tom hang allerede på ryggen af en tjener, og alt var færdigt til eksekutionen, da mr. Allworthy trådte ind, gav den ulykkelige synder frist og tog ham med ind i sit værelse; da han var alene med ham her, stillede han ham samme spørgsmål som Thwackum.

Tom svarede, at han intet kunne fortie for ham; men tyrannen ville han aldrig svare uden med en knippel, hvormed han snart håbede at kunne tilbagebetale ham alle hans grusomheder.

Mr. Allworthy gav drengen en streng irettesættelse, fordi han ytrede sig med en sådan mangel på ærbødighed for sin lærer, og en endnu strengere, fordi han havde det forsæt at ville hævne sig. Han truede ham med fuldkomment tab af sin gunst, hvis

han nogensinde oftere lod et sådant ord slippe ud af sin mund. Ved disse og lignende erklæringer aftvang han Tom nogle tegn på en anger, som imidlertid ikke blev videre oprigtigt følt; for han tænkte virkelig på at tilbagebetale nogle af de gunstbevisninger, han havde modtaget af pædagogens ris. Mr. Allworthy bragte ham imidlertid til at udtale sin anger over sin opførsel mod Thwackum, og efter nogle lærerige formaninger tillod den gode mand ham at gå videre, hvilket han gjorde på følgende måde:

"I sandhed, kære herre, jeg elsker og ærer Dem over alt i verden. Jeg erkender de store forbindtligheder, jeg skylder Dem, og jeg ville føle afsky for mig selv, hvis mit hjerte var i stand til utaknemmelighed. Kunne den lille hest, som De forærede mig, tale, så ville den vistnok sige Dem, hvor kær Deres gave var mig; for jeg følte større glæde i at passe den end i at ride på den. Det gik mig visselig til hjertet, at jeg skulle miste den, og jeg ville heller ikke have solgt den af nogen som helst anden grund i verden, end den, jeg gjorde det for. Jeg ved med sikkerhed, min herre, at De selv i mit sted ville have gjort det samme; for ingen kan dybere føle for andres lidelser end De. Hvad ville De føle, sir, hvis De anså Dem selv for ophavsmanden til dem! Ja, sir, aldrig har nogen elendighed været større end Deres ..."

"Hvis, mit barn?" sagde mr. Allworthy.

"O," svarede Tom, "Deres stakkels skytte, som, siden han fik sin afsked fra Dem, med sin familie har været nær ved at dø af sult. Jeg kunne ikke udholde at se disse stakkels mennesker nøgne og uden en bid brød til at putte i munden, især da jeg følte, at jeg var skyld i alle deres lidelser; jeg kunne ikke tåle det,

sir; jeg forsikrer Dem, jeg kunne ikke." – Her trillede tårerne ham ned af kinderne, og han vedblev: "Det var for at frelse dem fra fuldkommen at gå til grunde, at jeg skilte mig ved Deres kære gave trods al den pris, jeg satte på den; jeg solgte hesten for deres skyld, og de har fået hver skilling af pengene."

Mr. Allworthy tav nu nogle øjeblikke, og inden han begyndte at tale, brast tårerne ud af hans øjne. Endelig lod han Tom gå med en blid bebrejdelse, idet han rådede ham til i fremtiden at komme til ham under sådanne omstændigheder, i stedet for at bruge overordentlige midler for selv at afhjælpe nøden.

Denne sag var senere genstand for mange debatter mellem Thwackum og Square. Thwackum erklærede, at det var at trodse mr. Allworthy lige i ansigtet, da han havde haft til hensigt at straffe karlen. Han sagde, at i nogle tilfælde forekom det, verden kalder barmhjertighed, ham at være opsætsighed mod den Almægtiges vilje, som havde bestemt visse personer til undergang; og det var ligeledes at handle imod mr. Allworthys hensigt. Han sluttede som sædvanlig med hjertelig at anbefale en god portion ris.

Square hældede stærkt til den modsatte mening, måske kun for at opponere imod Thwackum, måske kun for at være enig med mr. Allworthy. Med hensyn til, hvad han talte ved denne lejlighed, så ville det, da jeg er overbevist om, at de fleste af mine læsere ville være langt bedre advokater for den stakkels Tom Jones, være uforskammet at fortælle det. Det var virkelig heller ikke svært at rime en handling sammen med reglen om retfærdighed, da den umuligt lod sig aflede fra uretfærdighed.

Kapitel 9

Indeholder en begivenhed af en langt afskyeligere karakter tilligemed Thwackums og Squares betragtninger over den.

Det er blevet bemærket af en mand, der er langt mere berømt for visdom end jeg, at en ulykke sjældent kommer ene. Et bevis herpå tror jeg, man kan se hos de herrer, der har den ulykke, at deres kæltringestreger bliver opdaget; for her standser opdagelserne sjældent, før alt er kommet for dagens lys. Således gik det den stakkels Tom; ikke så snart havde han fået tilgivelse for at have solgt hesten, før det blev opdaget, at han noget i forvejen havde solgt en smuk bibel, som mr. Allworthy havde foræret ham; og pengene var anvendt på samme måde. Denne bibel havde master Blifil købt, skønt han allerede havde magen til den, dels af venskab, dels fordi han fandt, det var synd, at bibelen skulle blive solgt til fremmede for halv pris. Derfor betalte han den selv med nævnte halve pris; for han var en meget fornuftig dreng og så sparsom med sine penge, at han næsten lagde hver skilling til side, han fik af mr. Allworthy.

Man siger, at nogle folk ikke kan læse i en anden bog end deres egen. Her var lige det modsatte tilfældet; fra det øjeblik master Blifil havde fået bibelen, brugte han aldrig nogen anden; ja, man så ham endog læse i den meget oftere, end man tidligere havde set ham læse i sin egen. Da han nu ofte bad mr. Thwackum om at forklare forskellige skriftsteder, lagde denne gentleman ulykkeligvis mærke til Toms navn, der var skrevet på forskellige steder i den. Dette foranledigede en undersøgelse, hvorved master Blifil blev tvunget til at åbenbare det hele.

Thwackum var fast besluttet på, at en forbrydelse af denne art, som han kaldte gudsbespottelse, ikke skulle gå ustraffet hen. Han foretog sig derfor øjeblikkelig at tugte ham, og ikke tilfredsstillet derved gjorde han, så snart han traf mr. Allworthy, denne bekendt med den efter hans mening uhyre forbrydelse, idet han betegnede Tom med de bitreste navne og sammenlignede ham med de handlende, der blev uddrevet af templet.

Square så denne sag i et ganske andet lys. Han sagde, at han kunne ikke indse, der var nogen større synd i at sælge den ene bog end den anden; at sælge bibler var tilladt i alle lovgivninger, såvel guddommelige som menneskelige, og følgelig var der ikke nogen uret i det. Han fortalte Thwackum, at han ved denne lejlighed kom til at tænke på en historie om en meget hellig dame, som af lutter kærlighed til religionen stjal Tillotsons prædikener fra en af sine veninder.

Denne fortælling bragte en umådelig mængde blod til at stige op i ansigtet på mr. Thwackum, der ikke var bleg i forvejen, og han ville have svaret med stor varme og vrede, hvis ikke mrs. Blifil, som var nærværende ved striden, havde lagt sig imellem. Denne dame erklærede sig afgjort for mr. Squares mening; hun forsvarede og drøftede den med megen lærdom og sluttede med at sige, at hvis Tom var skyldig i nogen fejl, så måtte hun erklære, at hendes egen søn syntes at være lige så skyldig; for hun kunne ikke se nogen forskel imellem køber og sælger, som begge lige godt havde fortjent at blive udjaget af templet.

Da mrs. Blifil havde givet sin mening til kende på denne måde, var striden endt. Squares triumf ville næppe have ladet ham komme til orde, hvis det havde været nødvendigt, og

Thwackum, som var nær ved at kvæles af harme, turde af tidligere nævnte grunde ikke fornærme eller støde damen. Hvad mr. Allworthy angik, så erklærede han, at da drengen allerede var blevet straffet, så ville han ikke udtale sin mening ved denne lejlighed; og om han var vred eller ikke på drengen, vil jeg overlade til læseren selv at bedømme.

Snart efter indløb der en ny klage over skytten fra squire Western, den herre, på hvis grund agerhønen var blevet skudt, og hvor der nu var begået et lignende rov. Dette var en yderst ulykkelig omstændighed for den stakkels fyr; for den truede ham ikke alene med hans undergang, men den forhindrede også, at mr. Allworthy tog ham til nåde igen; da denne gentleman en aften gik en tur med master Blifil og den unge Jones, trak den sidste ham snu hen til Sorte Georges bolig, hvor den ulykkelige karls familie, nemlig hans kone og børn, fandtes i al den elendighed, som sult, kulde og nøgenhed kunne bringe over menneskelige væsener; for hvad de penge angik, de havde fået af Jones, så havde ældre gæld næsten ganske opslugt dem.

En sådan scene kunne ikke andet end røre mr. Allworthys hjerte. Han gav straks moderen et par guineas, som hun skulle købe klæder for til børnene. Den stakkels kone brast i gråd over denne godhed, og idet hun takkede ham, kunne hun ikke lade være at udtale sin taknemmelighed mod Tom.

"Vi har ikke haft en bid at putte i munden eller en pjalt at give børnene på, uden hvad han har givet os," sagde hun.

Og i virkeligheden havde han foruden hesten og biblen også solgt en slåbrok og flere andre genstande for at hjælpe den nødlidende familie.

Da de var kommet hjem, brugte Tom al sin veltalenhed for at beskrive de stakkels menneskers elendighed og Sorte Georges bod, og det lykkedes ham så vel, at mr. Allworthy sagde, at han troede, manden havde lidt længe nok for, hvad der var sket, at han ville tilgive ham og tænke over en måde at forsørge ham og hans familie på.

Jones blev så fornøjet ved denne efterretning, at han ikke, skønt det allerede var mørkt, da han kom hjem, kunne lade være at løbe en mils vej i øsende regn for at bringe den ulykkelige kone denne glade efterretning; men det gik ham, som det så ofte går nyhedskræmmerne; han havde den ærgrelse siden at måtte sige om igen; for Sorte Georges ulykke benyttede hans vens fraværelse til at støde alt omkuld igen.

Kapitel 10

Hvori Blifil og Jones viser sig i et meget forskelligt lys.

Man må tilstå, at den unge Blifil stod langt under sin kammerat i den elskværdige egenskab barmhjertighed; men derfor overtraf han ham også meget i en dyd af en langt mere ophøjet natur, nemlig i retfærdighed. Heri fulgte han såvel Thwackums og Squares lære som deres eksempel; for skønt de begge hyppigt benyttede ordet barmhjertighed, så var det dog klart, at Square virkelig troede, den ikke kunne bestå med reglen om ret; og Thwackum var af den mening, at man burde udøve retfærdighed og overlade det til Himlen at øve barmhjertighed. Kun i henseende til genstandene for denne ophøjede dyd havde de to herrer en noget forskellig mening, hvorved Thwackum

sandsynligvis ville have ødelagt den ene halvdel af menneskeslægten og Square den anden.

Skønt master Blifil havde forholdt sig tavs, så længe Jones var til stede, kunne han dog på ingen måde nu, da han bedre havde overvejet sagen, udholde den tanke, at hans onkel skulle vise en uværdig sin gunst. Han besluttede derfor øjeblikkelig at gøre ham bekendt med det faktum, vi ovenfor har peget på for læseren. Sammenhængen var følgende:

Omtrent et år efter at skytten havde fået afsked fra mr. Allworthy, og inden Tom endnu havde solgt hesten, havde den stakkels mand ikke en bid brød hverken til sig selv eller til sin familie. I denne yderste nød gik han en dag over en mr. Western tilhørende mark og så der en hare, der var ved at springe op. Denne hare havde han nederdrægtigt og barbarisk slået på hovedet imod landets og jægernes love.

Hæleren, som haren var blevet solgt til, havde for nogle måneder siden haft det uheld at blive anholdt med en stor mængde vildt på sig, og han kunne ikke affinde sig med squiren uden ved at tjene som vidne imod nogle vildttyve. Og nu var Sorte George den første, han angav, da han var en person, som allerede tidligere havde tilføjet squiren skade og overhovedet ikke besad noget godt rygte i egnen. Han var desuden det bedste offer, den anden kunne gøre, for han havde ikke senere fået noget vildt af ham, og således havde vidnet lejlighed til at sikre sine bedre kunder. For squiren, der var sjæleglad over, at det nu stod i hans magt at straffe Sorte George, til hvis ødelæggelse en eneste forbrydelse var tilstrækkelig, forlangte ikke at vide mere.

Var sagen blevet meddelt mr. Allworthy, som den forholdt sig, så ville det rimeligvis kun have gjort skytten ringe skade; men ingen iver er blindere end den, retfærdighedskærligheden indgiver mod overtræderen. Mr. Blifil havde glemt at sige, hvor længe det var siden, og derved at han i hurtigheden satte et "r" i enden på ordet hare, fik sagen straks et andet udseende; for han sagde: George havde stjålet *harer*. Disse forandringer var måske dog blevet rettet, hvis ikke Blifil til al ulykke, inden han meldte det passerede, havde taget et løste om tavshed af mr. Allworthy; men på denne måde blev den stakkels jæger dømt, uden at han engang havde lejlighed til at forsvare sig; for da det havde sin rigtighed med den ene hare og den indgivne klage, havde mr. Allworthy ingen tvivl om resten.

De stakkels folks glæde var derfor kun af kort varighed; for næste morgen erklærede mr. Allworthy, at han på ny havde grund til at være opbragt på skytten (uden at angive denne grund), og forbød på det strengeste Tom at tale et ord mere til fordel for George. Hvad familien angik, sagde han, så ville han dog sørge for, at den ikke døde af sult; men karlen selv ville han overlade til loven, som dog intet kunne afholde ham fra at overtræde.

Tom kunne på ingen måde gætte, hvad der havde gjort mr. Allworthy så opbragt på skytten; for til Blifil nærede han ikke ringeste mistanke. Hans venskab blev imidlertid ikke så let trættet ved de fejlslagne forventninger. Han besluttede nu at forsøge et andet middel til at redde den stakkels jæger fra undergang.

Jones var i den sidste tid kommet til at stå på en meget venskabelig fod med Western. Han havde ved sin dygtighed i at

sætte over gærder og grave og ved andre jægerkunster således sat sig i gunst hos ham, at squiren erklærede, at der kunne endnu blive en stor mand af ham, hvis han kun fik nogen opmuntring. Han ønskede ofte, at han selv havde en søn med sådanne anlæg, og forsikrede engang højtideligt ved et drikkelag, at han ville tabe tusinde pund, om Tom ikke kunne hidse et kobbel hunde så godt som den bedste jæger i egnen.

Ved talenter af denne art havde Tom gjort sig så elsket af squiren, at han stedse var velkommen ved hans bord og hans kæreste ledsager på jagten. Alt, hvad der var squiren kærest, det vil sige hans geværer, hunde og heste, stod så fuldkommen til hans tjeneste, som om det havde tilhørt ham selv. Han besluttede altså at benytte denne gunst til fordel for sin ven George, som han håbede at indføre i mr. Westerns familie i samme egenskab, som han havde været hos mr. Allworthy.

Når læseren tager i betragtning, at denne fyr allerede var forhadt af mr. Western, og når han videre erindrer, af hvilken vægtig grund denne herres mishag var opstået, så vil han måske erklære dette for et tåbeligt og fortvivlet foretagende; men hvis han ganske skulle fordømme den unge Jones i den anledning, så vil han dog vist skænke ham sit bifald, fordi han med al iver rustede sig til dette vanskelige foretagende.

For at nå dette mål henvendte Tom sig til Westerns datter, en ung pige på sytten år, som faderen elskede højst i verden næstefter ovennævnte jagtredskaber. Ligesom hun havde lidt at sige hos squiren, således havde Tom lidt at sige hos hende. Men da hun skal være heltinden i vor fortælling, og da hun er en pige, som vi selv er overordentlig forelskede i, og som vore læsere vel også vil blive forelskede i, inden vi skilles fra

hinanden, så ville det stride mod al velanstændighed, om vi lod hende træde op i slutningen af en bog.

Fjerde bog

Omfatter et tidsrum af ét år.

Kapitel 1

Indeholder to sider papir.

Hvorvel sandheden adskiller vore skrifter fra de afsindige romaner, der kun er opfyldte med uhyrer, ynglen af en forstyrret hjerne, og ikke naturens frugter, som en anset kunstdommer ikke fandt brugelige til andet end køkkenpapir; så vil vi dog på den anden side gerne undgå enhver lighed med den art romaner, som en berømt digter finder så indbringende for bryggerne, fordi læsningen af dem gerne ledsages af et godt krus dobbeltøl, da den ellers bliver for tør. For da dette er nutidens forfatteres sædvanlige drik, ja måske deres muse, hvis vi kan tro Butler, der tilskriver øllet begejstringen, så må det følgelig også være læserens drik; for enhver bog må læses med samme ånd, på samme vis og måde, som den er skrevet. Således sagde engang den berømte forfatter af *Hurlothrumbo* til en lærd biskop:

"Årsagen til, at Deres Højærværdighed ikke kan smage mit værks fortræffelighed, det er den, at De læser det uden at have en violin i hånden; for det instrument har jeg altid haft i hånden, mens jeg skrev det."

For at vort værk altså ikke skal komme til at stå i fare for at blive sammenlignet med disse forfatteres arbejder, har vi benyttet enhver mulig lejlighed til at indflette besynderlige lignelser, beskrivelser og andre arter poetiske forsiringer. Disse er i virkeligheden bestemt til at træde i stedet for det omtalte øl og opfriske sindet, så ofte den slummer, der så let i et langt værk kan overkomme såvel læseren som forfatteren, begynder

at ville snige sig over ham. Uden denne slags afbrydelser måtte den bedste fortælling af simple kendsgerninger trætte læseren; for intet uden den evige årvågenhed, som Homer tilskriver Jupiter alene, kan udholde at læse en avis i mange bind.

Vi vil overlade til læseren at bestemme, hvor godt eller slet vi har valgt de forskellige lejligheder til at indflette disse prydelser i vort værk. Man vil sikkert indrømme os, at ingen lejlighed kan være mere passende end nærværende, hvor vi står i begreb med at introducere en vigtig person, ja, ingen ringere end heltinden i dette heroiske, historiske og prosaiske digt. Her har vi derfor anset det for passende at berede læseren til at modtage hende, ved at opfylde hans sjæl med det skønneste billede, vi kunne tegne efter naturen. Og til retfærdiggørelse kan vi beråbe os på mange forgængere. For det første er det en kunst, der er vel bekendt og meget benyttet af vore tragiske digtere, som sjældent undlader at forberede deres tilhørere på modtagelsen af de vigtigste personer.

Således bliver altid helten indført under larm af trommer og trompeter for at vække den krigerske ånd hos publikum og for at stemme dets øre til det skrål og den svulst, som mr. Lockes blinde mand ikke ville tage meget fejl af, når han sammenlignede det med lyden af en trompet. Når så elskeren kommer frem, ledsager ofte blid musik ham ind på scenen, enten for at indgive tilhørerne den ømme lidenskabs blidhed, eller for at forberede dem på den stille søvn, de sandsynligvis vil falde i under den påfølgende scene.

Og ikke alene digterne, men også disse digteres herrer, nemlig ejerne af skuespilhusene, synes at være i besiddelse af hemmeligheden; thi foruden at de omtalte pauker forkynder

heltens optræden, bliver han også gerne fulgt op på scenen af en hob teatertjenere, og hvor nødvendige man anser disse at være for hans indtrædelse, vil man bedst kunne se af følgende teatralske historie.

Kong Pyrrhus sad netop og spiste i et værtshus, der stødte op til teatret, da der blev kaldt på ham, fordi han skulle ind på scenen. Da helten ingen lyst havde til at forlade sit lammelår og lige så nødigt ville tildrage sig sin meddirektør, mr. Wilks uvilje, fordi han lod publikum vente så længe, havde han bestukket herolderne, for at de ikke skulle være til stede. Medens altså mr. Wilks tordnede: "Hvor er tømmerfolkene, som skulle gå foran kong Pyrrhus?" – fortærede denne monark sin lammekølle i ro og mag, og hvor utålmodige tilhørerne end var, måtte de lade sig nøje med underholdning af musikken, mens han var fraværende.

Oprigtig talt, så ved jeg ikke, om ikke selv politikerne, der plejer at have en meget fin næse, skulle have opsporet nytten af denne fremgangsmåde. Jeg er overbevist om, at den ærefrygtindgydende øvrighedsperson, lord-mayoren, skylder en stor del af den ærbødighed, som følger ham i årets løb, til den umådelige pragt, der hersker ved hans første optræden. Ja, jeg må tilstå, at en overordentlig pragt har gjort indtryk selv på mig, skønt jeg ellers ikke er så tilbøjelig til at lade mig blænde af skinnet. Når jeg i en procession har set en mand gå bag efter en mængde andre, hvis hele forretning har været at gå foran ham, så har jeg fået et højere begreb om hans værdighed, end jeg følte, når jeg så ham under sædvanlige omstændigheder. Men jeg erindrer et eksempel, som nøjagtigt passer til min hensigt. Det er den skik, at der går en kone med en kurv blomster, som

hun bestrør skuepladsen med, før de høje herskaber ved et kroningstog betræder den. De gamle ville vist have anmodet gudinden Flora om at påtage sig dette hverv, og det kunne ikke have faldet præsterne eller politikerne svært at overtale folket til at tro på hendes virkelige nærværelse, selv om hun kun blev repræsenteret af en simpel dødelig, som udførte hendes forretning. Men vi har ikke til hensigt at bedrage vore læsere; de, der skulle have noget imod den hedenske teologi, kan derfor, hvis det behager dem, forvandle vor gudinde til ovennævnte kone med blomsterkurven. Vi kunne næsten af visse årsager råde vore mandlige læsere, som har hjerte, til ikke at læse videre, hvis vi ikke med sikkerhed vidste, at hvor elskværdigt end billedet af vor heltinde vil vise sig, så er der dog, da det er en tro kopi efter naturen, så mange af vore skønne landsmandinder, som kunne anses værdige til at tilfredsstille enhver ædel lidenskab og svare til den idé om kvindelig fuldkommenhed, som vi nogensinde vil se os i stand til at vække.

Og nu uden videre fortale til næste kapitel.

Kapitel 2

En lille prøve på, hvad vi formår i den højere skrivemåde, samt en beskrivelse af miss Sophia Western.

Stille, enhver skarpere luftning! Med jernlænker fængsler vindens hedenske behersker den brusende Boreas' larmende lemmer og den skarpt tilspidsede næse på den bitre, bidende Eurus! Men du, hulde Zefyr, hæv dig fra dit sødtduftende leje, bestig den vestlige himmel og hidfør en af hine vellystige og

lune luftninger, hvis yndighed lokker den elskværdige Flora ud af hendes kammer, når den blomstrende pige den første juni, hendes fødselsdag, duftende af perledug og i et letflagrende klædebon iler hen over de grønnende enge, hvor hver blomst hæver sit hoved for i samspil og vellugt at kappes om at hylde hende.

Så henrivende viser hun sig nu; og I, naturens korsangere, hvis søde toner selv ikke en Händel kan overtræffe, stem eders melodiske struber for at fejre hendes fremtræden! Af kærlighed kommer eders musik, og til kærlighed vender den tilbage! Væk altså denne søde lidenskab i ynglingens barm; thi se! Smykket med alle de yndigheder, naturen kan skænke, dækket med skønhed, ungdom, munterhed, uskyld, beskedenhed og venlighed, med ynde åndende fra rosenlæberne og en lys glans strålende fra de funklende øjne kommer hun – den elskelige Sophia!

Sophia, mr. Westerns eneste datter, var, hvad man kalder af middelhøjde, dog snarere høj end lille. Hendes vækst var ikke alene regelmæssig, men yderst fin, og de rette forhold i hendes arme var borgen for den fuldkomneste symmetri i hendes lemmer. Hendes kulsorte hår var så rigt, at det nåede hende til bæltet, inden hun skar det af for at følge den herskende mode; nu snoede det sig i så yndige krøller om hendes hals og nakke, at man næppe kunne tro, at det var hendes eget. Hvis misundelsen skulle kunne udfinde nogen del af hendes ansigt, der ikke fortjente at roses lige så meget som alt det øvrige, så måtte det være hendes pande, der – måske uden skade for hende – kunne have været noget højere. Hendes øjenbryn var svære og hvælvede sig i buer, som ingen kunst formår at

efterligne. I hendes sorte øjne var der en glans, som ikke al hendes blidhed kunne udslukke. Hendes næse var fuldkommen regelmæssig, og hendes mund, i hvilken der viste sig to rader elfenbens perler, svarede fuldkommen til mr. John Sucklings ord:

"Hendes læber var røde, den ene tynd i sammenligning med den søster, der sad nærmest ved hagen, og som lod formode, at en bi nylig havde stukket den."

Hendes kinder var langagtigt runde, og i den ene var der en lille grube, som tydeligt viste sig ved det mindste smil. Til at fuldende hendes ansigts skønne hele bidrog hendes hage ikke lidet, men det var vanskeligt at sige, om den var stor eller lille, skønt man vel i første øjeblik ville sige det første. Hendes ansigtsfarve var mere rosens end liljens; men når bevægelse eller beskedenhed forhøjede hendes naturlige rødme, kunne ikke den skønneste karmin sammenlignes dermed, og da måtte man vel udbryde med den berømte dr. Donne:

"– – I hendes kinder talte
det rene blod, og med så megen klarhed,
at man sig følte sig fristet til at sige:
ja, hendes legem' taler."

Hendes hals var lang og fint rundet, og her kunne jeg, uden at jeg behøver at frygte for at støde hendes delikatesse, med rette sige, at den medicæiske Venus' største skønhed var overtruffet. Her viste sig en hvidhed, som ingen lilje, intet elfenben, intet alabast kunne overtræffe. Man skulle næsten tro, det var af misundelse, at det fineste kammerdug dækkede hendes barm, der overgik det så meget i skønhed. Det var virkelig:

Nitor splendens Pario marmore purius.

En glans, der overgik det reneste pariske marmors.

Således var Sophias ydre, og den sjæl, der beboede det, var det ikke uværdig. Hendes sjæls skønhed var legemets fuldkommen lig; ja af hin lånte endog denne undertiden nogle yndigheder; for hendes karakters blide væsen udbredte, når hun smilede, den ynde over hendes ansigt, som ikke de regelmæssigste træk kunne give. Men da der ingen sjælsfuldkommenhed gives, som ikke åbenbarer sig selv ved et så fortroligt bekendtskab som det, vi agter at stifte mellem læseren og denne fortryllende pige, så er det unødvendigt at nævne dem her; ja, det ville næsten være en fornærmelse mod læserens forstand og desuden berøve ham den glæde, som det kunne være ham selv at danne sig en dom over hendes karakter.

Imidlertid vil det dog ikke være af vejen at bemærke, at hvorledes de fuldkommenheder endog var beskafne, som hun havde modtaget af naturen, så var de dog alle på en vis måde blevet forhøjet og kultiveret ved kunst; for hun var blevet opdraget under en tantes tilsyn, som var et fruentimmer med megen klogskab, og som var nøje bekendt med verden; for hun havde i sin ungdom levet ved hoffet, som hun for nogle år siden havde forladt for at tage ophold på landet. Ved hendes omgang og hendes undervisning havde Sophia fået en fuldkommen god opdragelse, skønt det vel måske manglede hende på en vis lethed i opførsel, som man kun får ved vane og ved omgang med den finere verden. Men denne bliver, sandt at sige, ofte alt for dyrt købt, og skønt den har en så ubeskrivelig henrykkelse, at franskmændene blandt andet siger, at de ikke ved, hvad det

egentlig er, så kan manglen derpå dog godt erstattes af uskyldighed; sund forstand og naturlig godhed trænger heller aldrig til den.

Kapitel 3

Hvori historien går tilbage for at meddele en ubetydelig begivenhed, der tildrog sig nogle år tidligere, men som, hvor ubetydelig den end var, dog havde nogle følger i fremtiden.

Den elskværdige Sophia gik i sit attende år, på den tid, hun bliver indført i fortællingen. Hendes fader havde, som sagt, hende kærere end nogen anden menneskelig skabning. Til hende henvendte Tom Jones sig altså for at bevæge hende til at interessere sig for hans ven skytten.

Men før vi går videre i denne sag, vil det være nødvendigt at gentage nogle ting, som tidligere passerede.

Skønt mr. Allworthys og mr. Westerns forskellige karakterer ikke tillod nogen meget intim forbindelse, levede de dog på, hvad man kalder en god fod sammen, hvorved de unge mennesker i begge familierne havde kendt hinanden fra barndommen, og da de næsten alle var jævnaldrende, havde de hyppigt været legekammerater sammen.

Toms muntre sind behagede Sophia mere end master Blifils alvorlige og stille karakter, og det fortrin, hun gav den første, viste sig ofte så tydelig, at en mere lidenskabelig fyr end Blifil gerne kunne have vist sig misfornøjet over det.

Da han imidlertid aldrig udvortes lod sig mærke med det, ville det være slet af os, om vi ville aflægge et besøg i hans hjertes inderste kroge, som nogle bagtaleriske folk gør, der

udspejder de hemmeligste anliggender og ofte gennemsøger deres venners kabinetter og skabe, blot for at meddele verden, hvor slet og usselt der se ud.

Men da folk, der har givet årsag til fornærmelse, altid er meget tilbøjelige til at vise sig fornærmede, så antog Sophia den unge Blifil fornærmet på grund af en handling, som Thwackum og Square med deres højere indsigt opdagede, var udsprunget af en langt ædlere kilde.

Da Tom Jones endnu var meget ung, forærede han Sophia en lille fugl, som han selv havde taget ud af reden, opmadet og lært at synge.

Denne fugl elskede Sophia, der dengang var tretten år, så højt, at hendes fornemste arbejde var at passe den, hendes første fornøjelse at lege med den. Derved var den lille Tommy, som fuglen hed, blevet så tam, at den spiste af hendes hånd, sad på hendes finger og lå ved hendes bryst, hvor den næsten syntes at føle sin lykke, skønt hun altid havde et lille bånd om benet på den, da hun ikke turde vove at give den så megen frihed, at den kunne flyve bort.

En dag, da mr. Allworthy med familie spiste til middag hos Westerns, var den unge Blifil i haven med Sophia, og da han bemærkede den overordentlige kærlighed, hun viste for den lille fugl, bad han hende at overlade ham den et øjeblik. Sophia var villig til at opfylde den unge herres forlangende, og efter at have taget nogle forholdsregler gav hun ham den; men ikke så snart havde han den i hånden, før han løsnede båndet fra dens ben og kastede den op i luften.

Det tåbelige dyr mærkede ikke så snart, at det havde sin frihed, før det glemte al den godhed, Sophia havde udvist mod

den, og fløj op på en gren i nærheden.

Da Sophia så fuglen flyve, skreg hun så højt, at Tom Jones, der ikke var langt borte, straks kom løbende hende til hjælp.

Så snart han hørte, hvad der var sket, skældte han Blifil ud for en elendig, ondskabsfuld usling, kastede øjeblikkelig sin kjole og klavrede op i træet, hvor fuglen sad.

Tom havde næsten nået sin lille navne, da grenen, den sad på, og som hang ud over en kanal, gik itu, og den stakkels dreng faldt i vandet.

Sophias sorg skiftede nu genstand, og da hun frygtede, at drengens liv var i fare, skreg hun ti gange højere end før; ja, selv master Blifil hjalp hende af al sin magt.

Selskabet, der sad i havestuen, blev bragt på benene, og alle kom hen til stedet; men i samme øjeblik, de nåede stedet, ankom Tom sikkert til bredden, da kanalen heldigvis ikke var dyb på dette sted.

Thwackum faldt voldsomt over den stakkels Tom, der stod drivvåd og rystende for ham; men mr. Allworthy bad ham at have tålmodighed, vendte sig derpå til master Blifil og sagde:

"Sig mig, min dreng, hvad er grunden til alt dette spektakel?"

Master Blifil svarede:

"I sandhed, onkel, jeg er meget bedrøvet over, hvad jeg har gjort; jeg har ulykkeligvis været skyld i det alt sammen. Jeg havde miss Sophias fugl i hånden, og da jeg troede, det stakkels dyr vansmægtede efter frihed, tilstår jeg, at jeg ikke kunne lade være at give den, hvad den ønskede; for jeg har altid anset det for meget grusomt at indespærre nogen. Det synes mig at være imod naturens lov, ifølge hvilken alle have en ret til frihed; ja, det er endog ukristeligt, for det er ikke at gøre, som vi vil have,

der skal gøres imod os; men hvis jeg havde tænkt, at miss Sophia kunne føle sig så bedrøvet derover, er jeg overbevist om, at jeg aldrig ville have gjort det, ja, endnu mindre, når jeg havde vidst, hvordan det ville gå fuglen; for da Jones, som klavrede op i træet efter den, faldt i vandet, fløj fuglen bort igen, og i det samme greb en afskyelig hejre den."

Den stakkels Sophia, der nu først erfarede sin stakkels Tommys skæbne – for hendes uro for Jones havde hindret hende i at bemærke, hvad der skete – brast i gråd. Mr. Allworthy søgte at berolige hende, idet han lovede hende en anden, meget smukkere fugl, men hun erklærede, at hun ikke ville have nogen anden. Hendes fader gav hende en irettesættelse, fordi hun græd for den tossede fugl; men han kunne ikke lade være at sige den unge Blifil, at hvis han var hans søn, så skulle hans ende blive hudflettet.

Sophia gik derpå ind i sit kammer, de to unge herrer blev sendt hjem, og det øvrige selskab tog atter fat på flasken. Derved udspandt der sig en så besynderlig samtale angående fuglen, at vi tror, den bør have et kapitel for sig selv.

Kapitel 4

Indeholder så dybe og alvorlige sager, at nogle læsere måske ikke vil synes om det.

Square havde ikke så snart tændt sin pibe, før han henvendte sig til Allworthy på følgende måde:

"Sir, jeg kan ikke andet end ønske Dem tillykke i anledning af Deres nevø, der i en alder, hvor få drenge har idé om andet end sanselige ting, allerede har opnået den færdighed at kunne

adskille ret fra uret. At berøve nogen skabning friheden synes mig at stride imod naturen, ifølge hvilken alle væsener har en ret til frihed. Disse var hans ord, og uudsletteligt vil det indtryk være, de gjorde på mig. Kan man have et højere begreb angående reglen om ret og tingenes evige forbindelse? Af en sådan morgenrøde kan man sikkert love sig, at denne ynglings middag engang vil blive lig enten den ældre eller den yngre Brutus'!"

Her faldt Thwackum ham hurtigt i talen, og idet han spildte noget af sin vin og i al haft skyllede resten i halsen, svarede han:

"Ifølge et andet udtryk, han brugte, håber jeg, at han engang vil blive et meget bedre menneske. Naturens lov er noget ordskvalder, som intet har at betyde; jeg kender ikke til nogen sådan lov, heller ikke til nogen ret, som kan afledes af den. At handle, som vi vil have, at andre skal handle imod os, er virkelig en kristelig grund; og det glæder mig at se, at mine ord har båret så gode frugter."

"Hvis forfængelighed var passende," sagde Square, "så ville jeg tillade mig at være forfængelig ved denne lejlighed; for jeg tror, at det er temmelig iøjnefaldende, hvorfra han har sine begreber om ret og uret. Hvis der ikke var en naturlov, var der heller ingen ret eller uret."

"Hvad?" udbrød præsten, "forkaster De da al åbenbaring? Taler jeg med en deist eller en ateist?"

"Drik engang," sagde Western. "Fanden tage naturlovene. Jeg forstår ikke, hvad nogen af Dem mener med ret og uret. At tage min datters fugl fra hende, mener jeg, var uret; og min nabo Allworthy kan handle, som han vil, men at opmuntre drengene

til sådanne streger er efter min mening at opdrage dem til galgen."

Allworthy svarede, at han var bedrøvet over, hvad hans nevø havde gjort, men han kunne ikke love at straffe ham, da han mere havde handlet af en ædel end af en uædel bevæggrund. Hvis drengen havde stjålet fuglen, sagde han, ville ingen være mere redebon end han til at lade ham få en streng tugtelse; men det var tydeligt, at det ikke var hans hensigt; ja, det var aldeles klart, at han ikke kunne have haft anden plan end den, han selv foregav. (For den ondskabsfulde hensigt, Sophia havde ham mistænkt for, faldt ham ikke en eneste gang ind.) Han sluttede med atter at dadle handlingen som uoverlagt, hvilket imidlertid var tilgiveligt hos et barn.

Square havde udtalt sig så uforbeholdent, at han umuligt kunne tie nu, hvis han ville have sin mening holdt i hævd. Han erklærede derfor med nogen hede, at mr. Allworthy havde alt for megen agtelse for det usle begreb "ejendom". Hvis man ville dømme om store og vigtige ting, måtte alle privathensyn sættes til side; for kun ved at holde fast på disse tåbelige regler havde man straffet den yngre Brutus for utaknemmelighed og den ældre for barnemord.

"Og om man havde hængt dem," udbrød Thwackum, "så ville der ikke være sket dem andet, end hvad de havde fortjent. Et par hedenske skurke! Gud være lovet, at vi nutildags ingen flere Brutusser har. Jeg ønsker, mr. Square, at De vil ophøre at fylde mine elevers sind med sådant ukristeligt tøjeri, for følgen deraf kan ikke, så længe de står under min opsigt, være andet, end at jeg må piske det ud af dem. Der er Deres elev, Tom, han er næsten aldeles fordærvet. Jeg belurede ham netop, da han ville

forsvare imod Blifil, at der ikke er nogen fortjeneste i tro uden gerninger. Jeg ved, at det er en af Deres meninger, og han har den sikkert heller ikke andetsteds fra end fra Dem."

"Giv ikke mig skyld for, at jeg fordærver ham," sagde Square; "hvem lærte ham at le ad alt, hvad der var dydigt, anstændigt, rigtigt og passende i tingenes natur? Han er Deres elev; for min erkender jeg ham ingenlunde. Nej, mr. Blifil er min elev. Så ung han er, byder jeg Dem trods, når De vil udrydde begreberne om moralsk *rectitudine* hos drengen."

Thwackum besvarede dette med foragtelig hånlatter.

"Ja, mod Dem tør jeg nok vove ham; han har lagt en for god grund hos mig, til at Deres filosofi skulle kunne blive farlig for ham. Nej, nej, jeg har allerede sørget for at indgyde ham sådanne grundsætninger."

"Og jeg har også indgivet ham grundsætninger," råbte Square. "Hvad andet end ideen om dyd kunne vel indgyde en menneskelig sjæl den ædle tanke at skænke frihed? Og jeg gentager Dem endnu engang, hvis det var passende at være stolt, så kunne jeg med rette gøre fordring på æren af at have indgivet ham denne idé."

"Og hvis stolthed ikke var forbudt," sagde Thwackum, "kunne jeg rose mig af at have lært ham den pligt, han selv angav som grund."

"Nå," sagde squiren, "af Dem begge har den unge herre altså lært at stjæle min datters fugl. Jeg ser nok, at jeg må passe vel på mit agerhønsehus, for ellers kunne let en eller anden dydig eller from mand sætte mig alle mine agerhøns i frihed. Hvad siger De til det?" råbte han og slog en tilstedeværende retslærd på skulderen. "Hvad siger De til det? Er det ikke imod loven?"

Med stor alvorlighed afgav den retslærde sin mening på følgende måde:

"Når talen er om en agerhøne, så er der ingen tvivl om, at en klage må kunne indgives; for skønt det er *ferae natura*, så erholder jeg dog straks ejendomsret til den, så snart jeg reklamerer den; men er det en sangfugl, så må man dog, da det er en ting af så ringe natur, anse den for *nullius in bonis*, når den bliver reklameret. I dette tilfælde måtte klageren efter min mening afvises, og jeg ville ikke råde til at indgive en klage af denne natur."

"Godt," sagde squiren, "når den er *nullus bonus*, så lad os drikke engang og sludre lidt om landets sager eller sådan noget lignende, som vi alle forstår; for jeg må tilstå, at af alt dette begriber jeg ikke et eneste ord. Der kan vel være megen lærdom og klogskab i det, så vidt jeg ved, men mig skal ingen bilde ind, at det er sandt. Men for fanden, ingen har talt et ord om den stakkels dreng, som fortjener ros. Han vovede sin hals for at vise min tøs en villighed, det var vel også ædelmodigt! Så megen lærdom har jeg dog, at jeg kan indse det. Toms skål! Jeg vil være fordømt, om jeg ikke skal have den dreng kær, så længe jeg lever."

Således blev striden afbrudt; men den ville vel snart være begyndt på ny, når ikke Allworthy straks efter havde ladet sin vogn spænde for og bortført de to kæmpere.

Således endtes eventyret med fuglen og samtalen, det fremkaldte, og skønt det fandt sted nogle år før det tidspunkt, vi egentlig befinder os ved, så kunne vi dog ikke lade være at meddele vore læsere det.

Kapitel 5

Indeholder sager efter enhvers smag.

Parva leves capiunt animos – "småting bevæger det lette sind" – mente en stor mester i kærlighedens lidenskab. Og vist er det, at Sophia fra denne dag fattede en ikke ringe tilbøjelighed for Jones og en ikke ringe afsky for hans kammerat.

Mange tilfældige begivenheder forøgede efterhånden disse to lidenskaber i hendes bryst, hvad læseren selv kan slutte sig til, efter hvad vi forud har fortalt om disse drenges karakter, og om hvor meget mere den enes tænkemåde stemmede overens med hendes end den andens, så at vi egentlig ikke behøver at fortælle det. Sandt at sige indså Sophia, endnu mens hun var meget ung, at Tom, skønt han var en flygtig, ubetænksom, støjende dreng, ikke var noget andet menneskes fjende end sin egen; og at master Blifil derimod, skønt han var en klog, forsigtig og beskeden ung herre, dog på samme tid var en eneste persons interesse stærkt hengiven; og hvem denne ene person var, vil læseren vist være i stand til at gætte uden nogen hjælp fra vor side.

Disse to karakterer bliver ikke altid optaget med den forskellige agtelse, som hver af dem på forskellig måde synes at fortjene, og som man skulle tro, menneskene for deres egen fordels skyld ville vise dem. Men måske ligger en politisk årsag til grund for det. Når menneskene har fundet en virkelig god karakter, så tror de – og det er ganske rigtigt –, at de har fundet en skat, og er meget begærlige efter at gemme den, ligesom alle andre gode ting, for sig selv alene. Hvis denne årsag ikke tilfredsstiller læseren, så ved jeg ingen måde at forklare den

liden agtelse på, som jeg i almindelighed har set udvist mod en karakter, som virkelig gør den menneskelige natur megen ære og frembringer det højeste gode i samfundet. Men det var anderledes med Sophia. Hun ærede Tom Jones og hadede master Blifil, så snart hun forstod meningen af disse to ord.

Sophia havde i omtrent tre år været hos sin tante, i hvilken tid hun kun sjældent havde set nogen af disse unge gentlemen. Hun var imidlertid engang med sin tante til middag hos Allworthy. Det var få dage efter eventyret med agerhønen, som vi tidligere har omtalt. Hun hørte hele historien ved bordet, hvor hun intet sagde, og tanten kunne heller ikke få mange ord ud af hende om den, da hun kom hjem; men da hendes pige, mens hun klædte hende af, sagde: "Nå, miss, jeg kan tænke, De har set den unge master Blifil i dag," svarede hun: "Jeg hader navnet master Blifil, som jeg hader alt, hvad der er nedrigt og slet, og det undrer mig, at mr. Allworthy ville tåle, at den gamle, barbariske skolemester så grusomt straffede en stakkels dreng for det, der kun var en følge af hans gode karakter." – Hun fortalte derpå pigen historien og sluttede med at sige: "Finder du ikke, at det er en dreng med en ædel natur?"

Denne unge dame var nu taget hjem igen til sin fader, der overdrog hende husholdningen og gav hende højsædet ved bordet, hvor Tom, der på grund af sin uhyre jagtlyst stod i stor gunst hos squiren, ofte spiste.

Unge mennesker med en åben og ædelmodig tænkemåde er altid tilbøjelige til galanteri, der, når de har en god forstand, hvad der var tilfældet med Tom, ytrer sig i en høflig og forbindtlig opførsel mod alle fruentimmer overhovedet. Heri adskilte Tom sig på den ene side fra de grove og larmende

landjunkere og på den anden fra master Blifil, hvis væsen var højtideligt og noget mørkt; og da han var tyve år, blev han af alle egnens damer anset for en behagelig ung mand.

Toms opførsel mod Sophia udmærkede sig ikke særdeles, undtagen derved, at han viste hende mere højagtelse end de andre; og denne forskel syntes hendes skønhed, hendes formue, hendes udmærkede forstand og hendes elskværdige væsen at fordre; men han nærede ingen som helst hensigter med hende, og for øjeblikket må vi finde os i, at læseren betragter det som dumt af ham; men måske er vi så temmelig i stand til siden at give nøjere oplysning om det.

I forbindelse med den højeste grad af uskyld og beskedenhed var der i Sophias karakter en betydelig livlighed. Denne forøgedes så meget, når hun befandt sig i selskab med Tom, at han måtte have bemærket det, hvis han ikke havde været meget ung og tankeløs; og havde ikke mr. Westerns tanker i almindelighed været i marken, i stalden eller i hundegården, ville det vistnok have vakt nogen uro hos ham; men han var så langt fra at nære ringeste mistanke, at han tværtimod gav Tom enhver lejlighed til at være ene sammen med datteren, som nogen elsker turde ønske. Og denne benyttede Tom i al uskyldighed langt bedre til sin fordel, derved at han fulgte sit galanteris og sin godmodigheds indflydelser, end om han havde lagt de snedigste planer mod den unge dames hjerte.

Men i virkeligheden kan man vel kun lidt forundre sig over, at denne sag undgik andres opmærksomhed, da den stakkels Sophia ikke selv mærkede det; for hendes hjerte var allerede uden redning fortabt, inden hun endnu frygtede mindste fare for det.

Således stod sagerne, da Tom, som en eftermiddag fandt Sophia alene, efter en kort undskyldning med et meget alvorligt ansigt begyndte at bede hende om en villighed, som hendes godhed, håbede han, ikke ville nægte ham.

Nu var rigtignok hverken det unge menneskes opførsel ellers hans måde at foredrage sagen på således beskaffen, at hun med nogen ret kunne frygte en kærlighedserklæring; men, om nu naturen har hvisket hende noget sådant i øret, eller om det har været af en anden grund, alligevel må en lignende tanke være opstået hos hende; for farven forlod hendes kinder, hendes lemmer rystede og hendes tunge ville have stammet, hvis Tom i forventning af et svar havde tiet. Men han hjalp hende snart ud af forvirringen, idet han underrettede hende om sit ønske og bad hende at lægge et ord ind til bedste for jægeren, hvis egen undergang, sagde han, og hvis families undergang nødvendigvis måtte blive resultatet, hvis mr. Western fortsatte sin klage imod ham.

Sophia kom sig straks af sin forvirring, og med et smil fuldt af ynde sagde hun:

"Er det hele den store villighed, som De med så megen alvorlighed fordrer af mig? Det vil jeg gøre af mit ganske hjerte. Jeg beklager virkelig den stakkels karl, og endnu i går har jeg sendt hans kone en lille understøttelse."

Denne lille understøttelse var en af hendes kjoler, noget linned og ti shilling i penge. Tom var allerede blevet underrettet om det, og derved var han egentlig kommet på den tanke at bede hende om at gå i forbøn for jægeren.

Opmuntret ved dette held besluttede vor helt at drive sagen videre, og han vovede endog at bede hende om at anvende sin

indflydelse for at skaffe ham ind i hendes faders tjeneste; idet han forsikrede hende om, at han anså ham for et af de mest retskafne mennesker i hele egnen og for at være overmåde passende til skytte, hvilken post heldigvis var ledig hos mr. Western.

"Ja, jeg vil også påtage mig det," svarede Sophia; "skønt jeg ikke kan love Dem så meget held deri som i det første; for før jeg har opnået det, forlader jeg ikke min fader. Jeg skal imidlertid gøre, hvad jeg kan for den stakkels fyr; for jeg anser virkelig ham og hans familie for værdige til den største medlidenhed. Og nu må jeg bede Dem om en gunst, master Jones."

"En gunst, frøken!" udbrød Tom, "hvis De vidste, hvilken glæde De har vakt hos mig ved håbet om at modtage en befaling af Dem, så ville De være overtydet om, at De ikke kunne vise mig nogen større gunst; for mit liv ville jeg ofre for at tjene Dem, det sværger jeg ved alt, hvad der er helligt."

Med disse ord greb han hendes hånd og kyssede den varmt. Det var første gang, at hans læber havde berørt hende. Blodet, som før havde forladt hendes kinder, vendte nu i så rigeligt mål tilbage, at de næsten blev skarlagenrøde. Nu fornemmede hun først en følelse, der hidtil havde været hende fremmed, og som, da hun fik tid til nøjere at tænke over det, gjorde hende bekendt med nogle hemmeligheder, som læseren, hvis han ikke allerede gætter dem, til sin tid skal få at vide.

Så snart hun kunne tale – hvad der ikke var straks –, underrettede hun ham om, at den tjeneste, hun havde at bede ham om, var, at han ikke ville føre hendes fader i så stor fare på jagten, for efter hvad hun havde erfaret om disse ture, var hun,

hver gang de gik ud sammen, i frygtelig angst for at se sin fader bragt hjem med knuste arme eller ben. Hun bad ham derfor for hendes skyld at være mere forsigtig og ikke i fremtiden at ride så rasende eller sætte over så farlige steder som hidtil, da hun vel vidste, at Western ville følge ham.

Tom lovede nøjagtigt at adlyde hendes befaling, og efter at han havde takket hende for den villighed, hvormed hun havde tilstået ham hans bøn, tog han afsked, ganske henrykt over sin lykke.

Den stakkels Sophia var også fornøjet, men på en ganske anden måde. Hendes følelser ville imidlertid vore læseres eller læserinders hjerter langt bedre kunne forestille sig, end jeg kunne forklare dem, selv om jeg havde så mange tunger, som en digter nogensinde har ønsket sig, formodentlig for at spise de mange lækkerbiskener, som digterne altid plejer at være så rigeligt forsynede med.

Western havde den vane hver eftermiddag, når han var beskænket, at høre sin datter spille på flygel; for han var en stor elsker af musik. Havde han boet i hovedstaden, ville han muligvis være blevet anset for musikkender, da han altid havde noget at udsætte selv på Händels skønneste kompositioner. Han fandt kun smag i let og lystig musik, og hans yndlingsnumre var i virkeligheden kun de mest forslidte gadesange.

Skønt hans datter var en fuldkommen mesterinde i musik og ikke med sin gode vilje gerne spillede andet end Händels kompositioner, så lå hendes faders fornøjelse hende dog så meget på hjerte, at hun lærte alle disse melodier for at glæde ham. Imidlertid gjorde hun nu og da et forsøg på at føre ham

ind i hendes smag, og hun plejede ofte, når han forlangte en af de gamle viser, at svare med et: "Å, kære fader!" og at bede ham om at tillade hende at spille et andet nummer.

Men så snart squiren denne aften forlod flasken, spillede hun uopfordret alle hans yndlingsstykker tre gange igennem. Dette behagede den gamle herre så godt, at han fo'r op fra sin stol, gav sin datter et kys og svor på, at hendes færdighed i musik var taget betydelig til. Denne lejlighed greb hun til at opfylde det løste, hun havde givet Tom, og det lykkedes hende så godt, at squiren erklærede, at hvis hun ville spille den sidste del af "*Sir Simon*" endnu engang, skulle skytten få sin udnævnelse næste morgen. Den gamle Sir Simon blev derfor spillet atter og atter, indtil musikkens skønhed vuggede squiren i en blid slummer. Men næste morgen glemte Sophia ikke at erindre ham om hans løste, og straks sendte han bud efter sin advokat og befalede ham at standse al videre retslig forfølgelse mod jægeren og at udfærdige bestallingen for ham.

Toms store held i denne sag begyndte snart at genlyde i egnen, og mangfoldige var de domme, der blev fældet over ham. Nogle skænkede denne handling stort bifald, andre spottede over den og sagde, det var intet under, at den ene slette karl elskede den anden, og den unge Blifil var yderst forbitret. Han havde i lang tid hadet Sorte George i samme grad, som Tom holdt af ham, ikke fordi han nogensinde var blevet fornærmet af ham, men kun formedelst sin store kærlighed til religionen og dyden; for Sorte George blev anset for et menneske uden religion. – Blifil fremstillede det derfor som noget, der kun var sket for at trodse mr. Allworthy, og

erklærede med stor ivrighed, at der umuligt lod sig tænke nogen anden grund til at gøre en så slet karl så meget godt.

Denne tone istemmedes ligeledes af Thwackum og Square. Begge, og især den sidste, var nu blevet yderst skinsyge på Tom for enkens skyld; for han havde nu nået sit tyvende år, var virkelig en smuk ung fyr, og dette fruentimmer syntes ved de opmuntringer, hun gav ham, dagligt mere og mere at anse ham for at være det.

Allworthy blev imidlertid ikke i ringeste måde bevæget af deres ondskab. Han erklærede, at han for sit vedkommende var meget vel tilfreds med, hvad Tom havde gjort, og sagde, at hans hårdnakkethed og vedholdenhed i venskabet fortjente al ros, og han ønskede, at han hyppigere kunne se eksempler på denne dyd.

Men lykken, der sjældent vil sådanne juveler som vor ven vel, – måske fordi de ikke tilbeder dens guddom nok – gav nu alle hans handlinger en ganske modsat vending og viste mr. Allworthy dem i et meget slettere lys, end denne herres godhed hidtil havde set dem i.

Kapitel 6

En undskyldning for mr. Jones' ufølsomhed for alle den elskværdige Sophias artigheder, hvorved vi måske nedsætte hans karakter noget i de kloge og dannede menneskers agtelse, der skænker heltene i de fleste af vore nyere lystspil deres bifald.

Der gives to slags folk, der, som jeg befrygter, allerede har kastet et foragteligt blik på vor helt formedelst hans opførsel mod Sophia. Den første slags af disse folk vil beskylde ham for

mangel på klogskab, fordi han har ladet sig lejligheden slippe af hænde til at sætte sig i besiddelse af mr. Westerns formue; og den anden slags vil ikke mindre foragte ham på grund af hans tilbageholdenhed for en så smuk pige, der syntes rede til at flyve i hans arme, når han blot ville åbne dem for at modtage hende.

Skønt jeg måske nu ikke vil være i stand til ganske at frikende ham for disse beskyldninger – for mangel på klogskab tillader ingen undskyldning, og hvad jeg kan fremføre mod den sidste beskyldning vil næppe være tilfredsstillende – så vil jeg dog, da man jo undertiden fører vidner frem blot for at formilde omstændighederne, ganske enfoldigt fortælle sagens sammenhæng, som det virkelig forholder sig, og derpå overlade det hele til læserens afgørelse.

Der var noget hos Jones, som, skønt forfatterne endnu ikke er enige om dets benævnelse, ganske vist befinder sig i nogle menneskers bryst, og hvis nytte egentlig ikke så meget består i at skelne ret fra uret, som i at gøre beredt til det første og at afskrække fra det sidste.

Dette *noget* kan virkelig sammenlignes med den berømte kistemager i skuespilhuset; for når en person, som er i besiddelse af det, gør, hvad der er rigtigt, så kan ingen venskabeligere og mere henrykt tilskuer give sit bifald til kende; men gør besidderen derimod noget, som ikke er rigtigt, så kan ingen kunstdommer være mere redebon til at pibe ham ud.

For at give en højere og for vor tid mere fattelig idé om det princip, jeg mener, vil jeg forklare det som siddende på sjælens trone ligesom kongerigets lordkansler på højsædet i retten, hvor det præsiderer, regerer, styrer, dømmer, frikender og

domfælder overensstemmende med fortjeneste og retfærdighed, med en kundskab, som intet kan undgå, en skarpsynethed, som intet kan bedrage, og en ærlighed, som intet kan forhærde.

Dette virksomme princip kan måske siges at danne den fornemste skranke mellem os og vore naboer, dyrene; for hvis der gives skabninger i menneskelig skikkelse, som ikke står under dets indflydelse, vil jeg næsten betragte dem som overløbere fra os til vore naboer, blandt hvem de vil have desertørers skæbne og ikke blive sat i første rang.

Vor helt blev ledet meget stærkt af denne følelse, hvad enten han nu skyldte Thwackum eller Square den; og skønt han ikke altid handlede rigtigt, handlede han dog aldrig anderledes, uden at han følte det og led for det. Den var der, som lærte ham, at det ville være det laveste og nedrigste tyveri, når man gengældte høflighed, småtjenester og gæstfrihed med at plyndre det hus, hvor man havde modtaget dem. Han troede ikke, at denne forbrydelses nederdrægtighed blev formindsket ved størrelsen af den begåede urimelighed; og da der allerede var bestemt død for den, som stjal en andens sølvtøj, syntes det vanskeligt at finde en straf, der passede til størrelsen af den forbrydelse, at berøve en mand hele hans ejendom og at tage hans barn oven i købet.

Den indre drift afholdt ham derfor fra enhver tanke om at gøre sin lykke ved sådanne midler; for det er, som jeg allerede har sagt, en virksom drift, der ikke lader sig tilfredsstille af den blotte erkendelse eller tro. Havde han været mere forelsket i Sophia, ville han måske have tænkt anderledes; men man må tillade mig at sige, at der er stor forskel på at løbe bort med en

mands datter af kærlighed til hende og på at gøre det for at bestjæle ham.

Endskønt denne unge herre nu ikke var ufølsom for Sophias yndigheder, skønt hendes skønhed behagede ham meget, og han tillige skattede hendes øvrige fuldkommenheder højt, havde hun dog ikke gjort noget dybt indtryk på hans hjerte. Da dette udsætter ham for at blive bebrejdet for dumhed eller i det mindste for mangel på smag, så skal vi nu angive årsagen dertil.

Og den er ligefrem – hans hjerte var allerede optaget af et andet fruentimmer. Her vil læseren uden tvivl højligt forundre sig over vor lange tavshed i denne sag, og han vil vist aldrig kunne gætte, hvem dette fruentimmer er; for hidtil har vi ikke omtalt en eneste person, der kunne være Sophias rivalinde. Vi har rigtignok set os nødsaget til at lade en mistanke falde på mrs. Blifil om, at hun nærede en øm tilbøjelighed for Tom, og omtalt denne; men vi har ikke givet ringeste anledning til at tro, at han nærede nogen øm tilbøjelighed for hende. Og det gør os ondt at måtte sige, at begge køns letsindighed kun er alt for tilbøjelig til at glemme den skyldige taknemmelighed og agtelse for den godhed, visse bedagede personer undertiden beærer dem med.

For ikke at holde læseren længere i uvished, skal vi kun bede ham erindre, at vi ofte har omtalt George Seagrims (i almindelighed kaldet Sorte George), skyttens familie, der for øjeblikket bestod af kone og fem børn.

Det næstældste af disse børn var en datter, som hed Molly og blev anset for en af de smukkeste piger i mange miles omkreds.

Congreve siger meget rigtigt: "Der er noget i sand skønhed, som almindelige sjæle ikke kan beundre; men ligeledes kan heller ikke smuds og pjalter skjule dette noget for sjæle, der ikke hører til den almindelige slags."

Denne piges skønhed gjorde imidlertid intet indtryk på ham, før hun næsten havde nået sit sekstende år, da Tom, som var hen imod tre år ældre, første gang kastede kærlighedsfulde øjne på hende. Og denne kærlighed havde han kastet på pigen, længe før han kunne overtale sig selv til at gøre noget forsøg på at komme i besiddelse af hendes person. For hvor stærkt hans natur end drev ham dertil, så blev han dog lige så stærkt holdt tilbage af sine grundsætninger. At forføre et ungt fruentimmer, af hvor ringe stand hun end var, syntes ham at være en afskyelig forbrydelse, og i disse fromme betragtninger styrkedes han både af sit venskab for faderen og medlidenhed med familien. Han var derfor fast besluttet på at undertrykke sin tilbøjelighed, og i en tid af tre måneder kom han hverken i Seagrims hus eller så hans datter.

Skønt Molly nu, som vi har sagt, i almindelighed blev holdt for en meget smuk pige, hvad hun også virkelig var, så var denne skønhed dog ikke af den elskværdigste slags. Ja, der var så lidt kvindeligt i den, at den lige så godt kunne have passet for en mand, da ungdom og en blomstrende sundhed egentlig havde en meget stor andel i den.

Hendes sjæl var heller ikke mere kvindelig end hendes person. Ligesom denne var høj og svær, var hin dristig og påtrængende. Hun besad så lidt beskedenhed, at Tom havde større agtelse for hendes dyd end hun selv. Og da hun højst sandsynligt elskede Tom, lige så vel som han elskede hende, så

mærkede hun ikke så snart, at han trak sig tilbage, før hun blev i samme grad påtrængende. Og da hun så, at han ganske havde forladt huset, traf hun sammen med ham ude, og det på en sådan måde, at ynglingen måtte have besiddet overordentlig lidt eller overordentlig meget af heltens natur, om hendes bestræbelser ikke havde nået målet. Med få ord, hun triumferede snart over alle Toms dydige beslutninger; for skønt hun til sidst opførte sig med al sømmelig tilbageholdenhed, vil jeg dog snarere tilskrive hende triumfen, da det i grunden var hendes plan, der realiseredes.

I ledelsen af denne sag, siger jeg, spillede Molly sin rolle så godt, at Jones ganske tilskrev sig erobringen og betragtede den unge pige, som om hun havde bukket under for hans lidenskabeligheds stærke angreb. Han tilskrev ligeledes denne eftergivenhed hendes ustyrlige kærlighed til ham, og det, må læseren tilstå, var en meget naturlig og sandsynlig formodning, da vi allerede oftere har omtalt hans ualmindelige nethed, og han var virkelig et af de smukkeste mennesker i verden.

Ligesom der er visse karakterer, hvis tilbøjeligheder, som Blifils, blot er rettet på én eneste person, hvis fordel og fornøjelse ved enhver lejlighed ene og alene kommer i betragtning; der ligegyldigt ser på alle andres vel og ve, når det ikke bidrager til nævnte persons nytte eller morskab, således gives der også en vis anden karakter, der af selve egenkærligheden låner en grad af dyd. En sådan karakter kan aldrig modtage en villighed af nogen skabning uden at elske den, som villigheden skyldes, og uden til en hvis grad at gøre denne skabnings velbefindende nødvendig for sin egen rolighed.

Til denne sidste slags hørte vor helt. Han betragtede den stakkels pige som en person, hvis lykke eller elendighed han havde gjort afhængig af sig selv. Hendes skønhed var endnu genstanden for hans begærlighed, skønt større skønhed eller en nyere genstand muligvis kunne have fortrængt den. Men det ringe affald, som nydelsen havde forårsaget hos hende, blev langt overvejet ved betragtningen af den ømhed, som hun synligt viste imod ham, og den stilling, han havde sat hende i. Det første vakte taknemmelighed hos ham, det sidste medlidenhed, og begge disse følelser i forening med hans begærlighed efter hendes person vakte en lidenskab hos ham, som man, uden at begå nogen stor vold imod ordet, kunne kalde kærlighed, skønt måske fornuften i begyndelsen ikke havde meget at bestille med hans valg.

Dette var altså den sande grund til den ufølsomhed, han havde vist for Sophias ynde og den opførsel af hende, som fornuftigvis kunne anses for en opfordring til ham om at gøre kur; for da han ikke kunne tænke på at forlade sin Molly i hendes fattige og forladte tilstand, kunne han meget mindre tænke på at forråde en skabning som Sophia. Og han måtte uundgåeligt gøre sig skyldig enten i den ene eller i den anden af disse forbrydelser, når han blot havde lånt øre til den ringeste lidenskab for dette fruentimmer. Og hver af dem ville med rette have bragt den skæbne over ham, der, som jeg meddelte i begyndelsen af historien, så almindeligt var blevet ham spået.

Kapitel 7

Det korteste kapitel i hele bogen.

Mollys moder bemærkede først den forandring, der var foregået i hendes datters figur, og for at skjule den for naboerne var hun så tåbelig at give hende den kjole på, Sophia havde sendt dem, skønt den unge dame ikke havde haft nogen anelse om, at den stakkels kone ville være svag nok til at lade en af sine døtre bære den i uforandret skikkelse.

Molly var henrykt, da det var første gang, hun havde haft lejlighed til at vise sin skønhed i en fordelagtig påklædning; for skønt hun meget godt kunne tåle at betragte sig selv i spejlet, når hun var klædt i pjalter, og skønt det var i den dragt, hun havde erobret Toms og måske fleres hjerter, troede hun dog, at denne pynt meget ville forøge hendes skønhed og antallet af hendes tilbedere.

Molly tog altså denne gallaklædning på, satte en ny kniplingshue på hovedet, pyntede sig desuden med adskillige små galanterisager, Tom havde foræret hende, og gik således næste søndag, med viste i hånden, til kirke. De fornemme tager fejl, når de tror, at ærgerrighed og forfængelighed ene tilhører dem. Disse ædle egenskaber blomstrer lige så frodigt i en landsbykirke og på kirkegården, som i saloner og kabinetter. I sakristiet er der ofte blevet lagt planer, som konklavet ikke behøvede at skamme sig ved. Her er der også et ministerium og et oppositionsparti. Her gives der lige så godt hemmelige forbindelser og listige rænker, partier og faktioner, som ved hoffet.

Heller ikke er fruentimmerne her mindre bevandrede i de højeste kvindelige kunster end de skønne, der er dem overlegne i rang og formue. Her findes hovmodige og koketter. Her ser man pynt, hemmelige øjekast, falskhed, misundelse, slethed, bagvaskelse, kort sagt, alt, hvad der er sædvanligt i den mest glimrende assemblé og i det fineste selskab. Lad de fornemme derfor ikke længere foragte deres underordnedes uvidenhed, eller de simple spotte over de fornemmes laster.

Molly havde siddet noget, inden hendes naboer kendte hende; hviskende lød det fra hele menigheden: "Hvem er det?" Men da man opdagede, at det var hende, opstod der en sådan hosten, fnisen, grinen og latter, at mr. Allworthy blev nødt til at benytte sin myndighed for at tilvejebringe en sømmelig tone imellem dem.

Kapitel 8

Et slag, der bliver besunget af musen i homerisk stil, og som ingen uden kendere af de gamle klassikere kan finde smag i.

Mr. Western havde et gods i dette sogn, og da hans gård ikke lå meget længere fra denne kirke end fra hans egen, kom han ofte til gudstjenesten her, og netop denne søndag føjede det sig således, at både han og den henrivende Sophia var til stede.

Sophia syntes overordentlig godt om denne piges skønhed og beklagede, at hun var enfoldig nok til at klæde sig således, da hun så, hvilken misundelse det vakte blandt folk. Så snart hun var kommet hjem, sendte hun straks bud efter skytten og befalede ham at bringe sin datter op til hende. Hun ville søge at anbringe hende i sit hus, sagde hun, og det kunne vel være

muligt, at hun selv tog hende i sin tjeneste, når hendes egen pige, som skulle giftes, var taget bort.

Den stakkels Seagrim blev som rørt af et tordenslag, da han hørte dette; for det var ham ikke ubekendt, hvorledes det stod til med hans datter. Med stammende stemme svarede han, at han var bange for, at Molly ikke ville være skikket til at opvarte Hendes Nåde, da hun aldrig før havde været ude at tjene.

"Å, det har slet ikke noget at betyde," svarede Sophia, "hun kommer nok efter det. Pigen behager mig, og det er min beslutning at anstille et forsøg med hende."

Sorte George tog nu tilflugt til sin kone, som han tiltroede klogskab nok til at redde ham ud af denne knibe; men da han kom hjem, fandt han sit eget hus i nogen forvirring. Misundelsen, som denne pragtklædning havde opvakt, var så stor, at raseriet, som mr. Allworthy hidtil havde holdt indenfor visse grænser, brød ud i fuldt oprør, så snart han og det øvrige herskab havde forladt kirken. I begyndelsen viste dette sig kun i skældsord, latter, fnisen og hånlige gebærder, men til sidst gik man over til brugen af visse kastevåben, der ifølge deres plastiske natur vel hverken truede med fare for liv eller lemmer, men dog var tilstrækkelig frygtelige for en velklædt dame. Molly havde for varmt blod til roligt at kunne tåle en sådan behandling. Da hun derfor – – men stop! vore egne kræfter er her for svage, lad os derfor anråbe en højere magt om bistand.

Nu da, I muser, hvem det end er, som gerne besynger slag, og fremfor alle du, som for længst besang kampen på hine marker, hvor Trulla og Hudibras fægtede, når du ikke er død af sult tillige med din ven Buttler, så stå mig bi i denne højst vigtige sag. Ikke alle formår alt.

Ligesom en stor hjord køer i en rig bondegård, når de bliver malket, brølende klager over det røveri, der begås imod dem, så snart de hører deres kalve i frastand, således lød der fra Somersetshires pøbel et brøl, der bestod af lige så mange skrig, hyl og andre lyde, som der var personer eller snarere lidenskaber til stede. Nogle blev inspireret af raseri, andre sattes i uro af frygt, og atter andre havde ikke andet i hovedet end lyst til spektakler; men det var især misundelse, Satans søster og hans stadige ledsagerinde, der styrtede ind imellem hoben og pustede til fruentimmernes forbitrelse, og ikke så snart var de kommet i nærheden af Molly, før de overøste hende med snavs og grus.

Da Molly uden held havde søgt en ærefuld retræte, gjorde hun pludselig omkring, greb den pjaltede Bess, der marcherede i spidsen for fjenden, og fældede hende med et eneste slag til jorden. Hele fjendens armé (næsten hundrede kombattanter) veg ved at se generalens skæbne en hel del skridt tilbage og trak sig bag en nylig nykastet grav; for kirkegården benyttedes som valplads, og der skulle endnu samme aften være begravelse. Molly forfulgte sin sejr, greb en hjerneskal, der lå ved siden af graven, og udslyngede den rasende mod fjenden, hvor den traf en skrædder i hovedet med en sådan kraft, at der hørtes en dump lyd, idet de to pandeskaller traf sammen, og skrædderen målte straks sin længde på jorden, hvor begge pandebraske lå ved siden af hinanden, uden at man var i stand til at sige, hvilken af dem der var mest værd. Derpå greb Molly et hofteben, styrtede med det ind i fjendens brudte geledder, uddelte slag med stor rundhåndethed til alle sider og kastede mangen mægtig helt og heltinde til jorden.

Meddel, o muse, navnene på dem, der faldt denne sørgelige dag. Jemmy Tweedle følte først det frygtelige ben på sit baghoved. Ham havde den sig yndigt bugtende Stours herlige bredder ernæret, idet han der lærte sangkunsten, hvormed han på markeder og messer opmuntrede de landlige nymfer og hyrder, når de på den grønne plads snoede sig i lystig dans, mens han ledsagede sine egne toner med sin violin og besynderlige spring. Ak! hvor lidet hjalp nu hans violin ham! Med et højt skrig styrtede han nu om på den grønne jord. Derpå modtog den gamle Echepole, svineslagteren, et slag i panden af vor amazone, hvorved han straks sank til jorden. Han var en overmåde korpulent mand og faldt med næsten lige så stor støj som et hus. Hans tobaksæske faldt i det samme ud af lommen på ham, og Molly greb den som lovligt bytte. Derpå snublede ulykkeligvis møllerens Kate over en ligsten, og da hun havde glemt at binde sine strømper, blev hun hængende ved dem, og se! da forandrede naturens lov sig, og hendes hæle befandt sig i en højere stilling end hendes hoved. Betty Pippin og hendes kæreste, den unge Roger, faldt begge, hvorved – fortrædelige skæbne! – hun kyssede jorden, og han luften. Smedens søn, Tom Freckle, blev det næste offer for hendes raseri. Han var en sindrig arbejder og forfærdigede fortræffelige, jernbeslåede træsko; ja, den træsko, med hvilken han blev fældet, var hans eget arbejde. Havde han på denne tid sunget salmer i kirken, ville han have undgået adskillige huller i hovedet. Miss Crow, en forpagterdatter, John Giddish, selv forpagter, Nan Slouch, Esther Codling, William Spray, Tom Bennet, de tre miss'er Potter, hvis fader ejede værtshuset "*Den røde Løve*", Betty

Kammerpige, Jack Kældersvend og mange andre af højere rang rullede om imellem gravene.

Dog ikke, at Mollys vældige arm havde nået alle disse; mange styrtede i flugten selv hinanden omkuld.

Men Fortuna, som frygtede, at hun var gået udenfor sin rolle og for længe havde holdt sig på ét parti, vendte sig nu hurtigt. For nu rejste mo'er Brown sig. Hun kærtegnede Zechiel Brown i sine arme, og ikke ham alene, men næsten det halve sogn; så berømt var hun i Venus' eng, og ikke mindre var hendes ry på Mars' mark. Denne dobbelte berømmelses trofæer bar hendes mand bestandig på sit hoved og i sit ansigt; for hvis nogensinde et menneskeligt hoved ved horn viste sin kones held i kærlighed, så var det Zechiels; og hans dygtigt forkradsede ansigt viste, at hun også besad talenter i en anden retning.

Denne amazone kunne ikke længere udholde at se sit partis skammelige flugt. Højt kaldte hun på de flygtende og talte således:

"I Somersetshire-mænd, eller snarere, I Somersetshire-kvinder, skammer I jer ikke ved at flygte således for et eneste fruentimmer? Vil ingen andre sætte sig til modværge, så vil jeg og Jane Top her have æren af sejren."

Med disse ord fløj hun ind på Molly Seagrim og vristede let dødningebenet ud af hånden på hende og trak i det samme hendes kappe af hovedet. Med den venstre hånd greb hun derpå Mollys hår og med den højre gav hun sig til så rasende at bearbejde hendes ansigt, at blodet snart begyndte at dryppe fra hendes næse. Molly forholdt sig imidlertid ikke passiv. Hurtigt havde hun afrevet mo'er Brown hovedtøjet, bemægtiget sig

hendes hånd og fremkaldte nu en lignende blodig strøm fra sin fjendes næse.

Da de kæmpende nu havde revet hår nok af hovedet på hinanden, vendte raseriet sig til klæderne. I dette angreb viste de en sådan raskhed, at de efter et par minutters forløb begge stod nøgne til livet.

En lykke for kvinderne er det, at deres mål i nævekrigen ikke er det samme som mændenes. For om de end synes at fjerne sig lidt fra deres køn, når de drager i slag mod hinanden, så har jeg dog bemærket, at de aldrig forglemmer sig i den grad, at de angriber hinandens bryst, hvor nogle få slag ville være dødelige for de fleste af dem. Jeg ved, at mange forklarer dette således, at de er mere blodtørstige end mændene. Af denne grund tager de straks fat på næsen, som den del, hvorfra de lettest kan fremkalde blod. Men denne forklaring synes mig at være hentet lige så langvejs fra, som den er ondskabsfuld.

Mo'er Brown havde forresten en stor fordel for Molly i dette kapitel; for hun havde virkelig ingen bryster. Hendes barm, hvis man ellers kan bruge dette udtryk, lignede såvel i farve som i alle andre egenskaber et stykke gammelt pergament, på hvilket én af hjertens lyst en god stund kunne have hamret løs uden at tilføje hende synderlig skade.

Molly var, afset fra den ulykkelige tilstand, hvori hun for øjeblikket befandt sig, ganske anderledes beskaffen i denne henseende, og dette havde måske kunnet vække mo'er Browns misundelse og bragt hende til at give Molly et farligt slag, hvis ikke heldigvis Tom Jones ved sin ankomst havde gjort en ende på striden.

Dette lykkelige tilfælde skyldte man egentlig mr. Square; for han, Tom Jones og Blifil var efter hjemkomsten fra kirken steget til hest for at ride en tur. De havde redet omtrent to kilometer, da Square forandrede sin beslutning; dette var ikke af kedsomhed, men af en vis anden grund, som vi skal åbenbare for vore læsere, så snart vi får tid. Han bad altså den unge herre at ride en anden vej med end den, han først havde bestemt. Dette gjorde de, og derved kom de tilbage forbi kirkegården.

Da Blifil, som red foran, så en hob pøbel forsamlet og to fruentimmer i den tilstand, hvori vi forlod vore heltinder, standsede han og erkyndigede sig om, hvad der foregik.

En bondekarl, der stod og kradsede sig i hovedet, svarede: "Jeg ved det ikke rigtigt, nådige herre, men jeg tror nok, at mo'er Brown og Molly Seagrim er kommet i totterne på hinanden."

"Hvem? Hvem?" udbrød Tom; men uden at vente på svar sprang han, så snart han havde genkendt sin Molly gennem al den uorden, hun befandt sig i, af hesten, lod den løbe, steg over muren og ilede hen til hende. Nu brast hun først i gråd og fortalte ham, hvor barbarisk hun var blevet behandlet; hvorpå han, idet han glemte mo'er Browns køn, eller måske ikke kunne se det i sit raseri – og i virkeligheden var et skørt, som han måske ikke havde lagt mærke til, det eneste, som gav hende et kvindeligt udseende –, gav hende nogle rap med ridepisken; derpå fløj han hen til hoben, som også var blevet anklaget af Molly, og delte rigelige piskeslag ud imellem dem. Det ville imidlertid være mig umuligt at gøre rede for denne dags piskeslag, med mindre jeg igen skulle påkalde musen – hvad

den godmodige læser dog vistnok ville finde temmelig hårdt, da hun netop er blevet så voldsomt trukket igennem.

Efter at han havde renset hele kysten for fjender, så godt som Homers helte, Don Quixote eller nogen vandrende ridder kunne have gjort det, gik han atter hen til Molly, som han fandt i en tilstand, hvis beskrivelse her ville smerte både mig og læseren. Tom tumlede om som en beskænket mand, slog sig for brystet, rev sig i håret og stampede i jorden og svor den frygteligste hævn over enhver, der havde været indviklet i denne sag. Derpå trak han sin kjole af, knappede den om hende, satte sin hat på hendes hoved og tørrede, så godt han kunne, blodet af hendes ansigt med sit lommetørklæde og befalede en tjener så hurtigt som muligt at ride hjem og hente en damesadel eller en pude, for at han kunne bringe hende sikkert til hendes forældre.

Master Blifil gjorde indvendinger imod at sende tjeneren afsted, da det var den eneste, de havde med, men da Square understøttede Toms begæring, måtte Blifil give efter.

Tjeneren vendte hurtig tilbage med en pude, og da Molly så godt som muligt havde samlet sine pjalter sammen, blev hun sat bagved ham på hesten og således bragt hjem. Square, Blifil og Jones ledsagede dem.

Her modtog Jones sin kjole tilbage, gav hende hemmeligt et kys, lovede at komme igen inden aften, forlod derpå sin Molly og red efter sit selskab.

Kapitel 9

Indeholder sager af et ikke meget fredeligt udseende.

Molly havde ikke så snart iført sig sine gamle pjalter, før hendes søstre faldt over hende med den største heftighed, især den ældste.

"Der er sket dig fuldkommen ret," sagde hun, "når du har kunnet understå dig i at gå med en kjole, som miss Western har foræret moder. Hvis en af os skulle bære den, så tror jeg nok, jeg havde størst ret til det. Men jeg ved nok, at du tror, den passer kun til din skønhed. Jeg tror næsten, du bilder dig ind, at du er den smukkeste af os alle."

"Å, giv hende dog den stump spejl, der står på brødskabet," råbte en anden; "jeg ville dog først vaske blodet af mit ansigt, inden jeg talte om min skønhed."

"Det var bedre, du havde hørt efter, hvad præsten sagde, end at høre på mandfolk!" skreg atter den ældste.

"Gud give, barn, at hun havde gjort det," sagde moderen; "men hun har sat en skændselsplet på os alle; hun er den første af familien, der er blevet en sk..."

"Du tør intet bebrejde mig, moder," skreg Molly; "du er jo selv nedkommet med min søster otte dage efter brylluppet."

"Ja, du skændige tøs!" skreg den forbitrede moder; "det er jeg også, men hvad er der så videre i det? Jeg er dog siden blevet til en ærlig kone, og når du blot blev det, skulle jeg ikke sige et eneste ord. Men Fanden skulle plage dig, at du måtte indlade dig med en fornem herre! Du får en bastard, gør du, og det skal ingen vove at sige om mig."

I denne forfatning fandt Sorte George sin familie, da han kom hjem i ovennævnte hensigt. Da hans kone og døtre alle talte i munden på hinanden, og de fleste skreg, så varede det en rum tid, inden han kunne finde lejlighed til at blive hørt; men så snart der opstod en pause, gjorde han familien bekendt med, hvad Sophia havde sagt.

Nu begyndte mor Seagrim på ny at læse sin datter teksten. – "Der har vi det," sagde hun; "du har bragt os i en dejlig knibe. Hvad vil frøkenen sige til din figur? Ak, jeg ulykkelige moder, at jeg skulle have den sorg af dig!"

Med stort med svarede Molly: "Og hvad er da det for en herlig plads, fader har fået til mig?" – For hun havde ikke rigtigt forstået, hvad Sophia mente med, at hun skulle være om hendes person. – "Jeg skulle vel være skuretøs? Mange tak! Jeg vil ikke skure tallerkener for nogen, det bliver der intet af. Min unge herre vil nok bedre sørge for mig. Se blot, hvad han har givet mig i eftermiddag, og han har lovet, at det ikke skal mangle mig på noget, og moder skal heller ikke mangle penge, når I vil holde mund og være erkendtlige, fordi det går jer godt."

Med disse ord tog hun nogle guineas frem og gav moderen én af dem. Næppe følte den gode kone pengene i hånden, før hendes hidsighed begyndte at lægge sig; så stor er dette tryllemiddels kraft.

"Men sig mig dog," begyndte hun, "sig mig dog, mand, ville ikke enhver anden end sådan en dumrian som du have erkyndiget sig om, hvad det er for en plads, inden han havde modtaget den? Molly har måske ret i, at det ikke er andet end en plads i køkkenet, og det ville smage mig slet, om der ikke skulle blive andet af min datter end en simpel skurekone. Så

fattig jeg er, er jeg dog af god familie. Min fader var præst, og om jeg også straks, da han døde uden at efterlade mig en skilling, måtte kaste mig hen og ægte en fattig mand, så skal I dog vide, at jeg endnu bærer næsen lidt for højt til at give mit samtykke til sådan noget. Se, se! Miss Western skulle blot gribe i sin egen barm og huske på, hvem hendes egen bedstefader var. Visse folk af min familie kunne nok køre i karet, når andre visse folks bedsteforældre måtte gå til fods. Hun troede vist at gøre noget overordentligt, da hun sendte os de gamle skabede pjalter; sådanne pjalter havde visse folk af min familie ikke bukket sig for at tage op fra gaden. Men sådan går det! Fattige folk må altid lade sig træde under fode. Sognefolkene behøvede slet ikke at gøre et sådant spektakel med Molly; du skulle kun have sagt dem, barn, at din bedstemoder havde båret bedre klæder, lige som de kom ud af butikken."

"Godt," skreg George, "men hvad skal jeg svare frøkenen?"

"Hvad ved jeg det," sagde hun. "Du skal da også bestandig bringe familien i forlegenhed. Du husker vel endnu, hvem der skød agerhønen, som var skyld i al vor ulykke? Havde jeg ikke troligt rådet dig aldrig mere at gå ind på squire Westerns gebet? Havde jeg ikke i flere år forudsagt dig, hvad enden på det ville blive? Men alt skal jo gå efter dit hoved, din kæltring, det skal det!"

I grunden var George en meget fredsommelig person, aldeles ikke heftig og opfarende; imidlertid var der dog noget hos ham, som de gamle kaldte *irascibile*, og som hans kone, når hun havde været mere fornuftig, ville have været bange for. Han vidste godt af gammel erfaring, at alle grunde, når stormen var heftig, kun var luftninger, der tjente til at forøge den i stedet for at

lægge den. Han var derfor næsten altid forsynet med et lille ris, et anerkendt middel af vidunderlig kraft, og til brugen af hvilket han nu blev bevæget ved ordet "kæltring."

Næppe havde derfor dette symptom vist sig, før han straks tog sin tilflugt til nævnte hjælpemiddel. Dette havde nu rigtignok samme virkning som alle stærke lægemidler, at det i begyndelsen forøgede sygdommen og syntes at forårsage en stærk betændelse; men snart frembragte det en fuldkommen stilhed og gengav patienten den fornødne ro. Det er imidlertid en slags hestemedicin, til hvis fordøjelse der fordres en meget stærk natur, af hvilken grund den kun er tjenligt for pøbelen, undtagen i et eneste tilfælde, nemlig når der begyndes med at pukke på fornem fødsel. I dette tilfælde, er det vor uforgribelige mening, kan det uden betænkning anvendes af enhver ægtemand; kun må anvendelsen deraf ikke i og for sig være så nederdrægtig, at den ligesom brugen af visse lægemidler, som jeg ikke vil nævne, i så høj grad smudser og nedværdiger den hånd, der beskæftiger sig med dem, at tanken om en så nederdrægtig og afskyelig sag må være ethvert menneske af god opdragelse utålelig.

Hele familien var nu igen blevet bragt til den fuldkomneste rolighed, for ligesom elektriciteten meddeles dette middels kraft ofte fra én person til mange andre, der ikke har berørt instrumentet, og da begge virker ved gnidning, så er det virkelig et spørgsmål, om de ikke skulle have nogen analogi med hinanden.

Nu blev der holdt råd, i hvilket Molly vedblev at påstå, at hun ikke ville tage i kondition; efter mange debatter blev det endelig besluttet, at mor Seagrim selv skulle gøre miss Western sin

opvartning og søge at erholde pladsen til sin ældste datter, der havde stor lyst til den; men lykken, der synes at have været en fjende af denne lille familie, opstillede også hindringer for denne forfremmelse.

Kapitel 10

En historie, fortalt af præsten, mr. Supple. Squire Westerns skarpsindighed. Hans store kærlighed til datteren, og hvorledes hun besvarede den.

Næste morgen var Tom Jones på jagt med squire Western, og da de kom hjem, blev han inviteret til middag af denne herre.

Denne dag glimrede den elskværdige Sophia med mere end almindelig munterhed og livlighed. At hendes våben var rettet imod vor helt, det er en afgjort sag; dog tror jeg, at hun endnu næppe selv kendte sin hensigt; men var det hendes hensigt at indtage ham, så opnåede hun den ganske fortræffeligt denne gang.

Blandt selskabet befandt sig mr. Supple, præsten i mr. Allworthys sogn. Det var en god og retskaffen mand; men han udmærkede sig især ved sin store tavshed ved bordet, skønt hans mund næsten aldrig var lukket. Kort sagt, han var velsignet med den bedste appetit af verden. Men så snart dugen var taget af bordet, bødede han rigeligt på denne tavshed; for han var den mest trohjertede mand, man kunne tænke sig, og hans omgang var ofte interessant, men aldrig fornærmelig.

Så snart han var kommet, hvilket skete et øjeblik før oksestegen blev serveret, havde han allerede givet at forstå, at han havde noget nyt at meddele, og han stod allerede i begreb

med at fortælle, at han i samme øjeblik kom fra mr. Allworthy, da synet af stegen gjorde ham stum og kun tillod ham at fremsige bordbønnen og erklære, at han måtte gøre hr. baronen sin opvartning; for således kaldte han oksestegen.

Da måltidet var forbi, og Sophia erindrede ham om nyheden, begyndte han således:

"Jeg tror, nådige frøken, at De i går i kirken må have bemærket et ungt fruentimmer i en udenlandsk klædedragt. Jeg synes, jeg har set Deres Nåde med en lignende; men på landet er slige klædninger forresten

Rara avis in terris, nigroque simillima cygno,

det vil sige så meget, frøken: en sjælden fugl på jorden og meget lig en sort svane. Verset står hos Juvenal. Men for at komme tilbage til historien, så ville jeg sige, sådanne kjoler ses sjældent på landet; og måske anså jeg det for endnu mærkeligere på grund af den person, som bar den; for efter hvad jeg har ladet mig fortælle, var det ingen anden end en datter af den Sorte George, dens skytte, hvis ulykke efter min mening burde have givet ham større forstand, end at han skulle pynte sine børn på den måde. Hun afstedkom en sådan forstyrrelse i menigheden, at gudstjenesten ganske ville være blevet afbrudt, når ikke mr. Allworthy havde gjort en ende på larmen; for det var allerede min hensigt at standse midt i min indgang. Men efter at gudstjenesten var forbi, og jeg var gået hjem, gav det imidlertid anledning til et slagsmål på kirkegården, hvorved blandt andre ulykkestilfælde også en omvandrende spillemand fik nogle huller i hovedet. I morges kom spillemanden til mr. Allworthy og forklagede fruentimmeret. Herren lod hende kalde til sig og havde gerne afgjort sagen i mindelighed; men se, på engang

viste det sig, at hun, med Deres Nådes tilladelse, var i begreb med at bringe en bastard til verden. Mr. Allworthy ville have, at hun skulle sige, hvem faderen var; men hun vægrede sig hårdnakket ved at besvare hans spørgsmål. Han var derfor i begreb med at skrive hende et pas til Bridewell, da jeg gik fra ham."

"Og er et fruentimmer med et uægte barn hele Deres nyhed, doktor?" råbte Western. "Jeg troede, at De havde noget at fortælle om statssager, noget, der angik nationen, noget almindeligt."

"Jeg er virkelig bange for, at det kun er alt for almindeligt," svarede præsten; "men jeg troede dog, at hele historien nok fortjente at blive meddelt. Hvad statssager angår, så er Deres Herlighed bedst bevandret i dem; jeg i min stilling bekymrer mig kun om, hvad der angår mit sogn."

"Ja, jeg tror nok, at jeg, som De siger, forstår mig lidt på de dele; men kom, Tommy, lad os drikke engang, flasken står hos dig."

Tom undskyldte sig: han havde vigtige forretninger; derpå rejste han sig fra bordet, undgik lykkeligt squirens klør, da denne ville stå op og holde på ham, og gik sin vej uden at gøre videre komplimenter.

Squiren gav ham en kraftig forbandelse med på vejen og råbte til præsten: "Jeg lugter lunten, jeg lugter lunten! Tom er min sæl fader til bastarden. For pokker, pastor, husker De ikke, hvorledes han anbefalede tøsens fader til mig. Fanden tage mig, han er en snu knægt. Ja, det er så vist, som to og to er fire, at Tom er fader til bastarden."

"Det skulle gøre mig ondt," sagde præsten.

"Gøre Dem ondt? Hvorfor det? Hvad stor ulykke er der sket? De mener vel, præst, at De kunne bilde mig ind, at De aldrig har sat nogen bastard ind i verden? Godmorgen, fisk. Hvem ved, hvor mange –"

"Deres Herlighed behager at spøge," svarede præsten, "men jeg taler ikke blot om handlingens syndighed, skønt han virkelig har megen grund til at bede Gud om tilgivelse; men jeg er bange for, at hans slette opførsel også kunne skade ham hos mr. Allworthy, og det, mener jeg, skulle gøre mig ondt. For skønt han er bekendt for at være noget vild, så har jeg dog aldrig set noget virkeligt slet af det unge menneske, heller ikke hørt noget, uden hvad De nu fortæller mig. Rigtignok var det at ønske, at han indfandt sig noget ordentligere i kirken, men i det hele taget synes han at være

Ingenui vultus puer ingenuique pudoris.

Det er en klassisk linje, frøken, som oversat i vort modersprog ville lyde således: "En fyr med et oprigtigt ydre og med en oprigtig beskedenhed." For det var en meget anset dyd såvel mellem latinere som grækere. Jeg må tilstå, at den unge gentleman (for således, tror jeg, man kan kalde ham trods hans fødsel) forekommer mig at være et meget godt menneske, og det ville gøre mig ondt, om han skulle tabe noget i mr. Allworthys gode mening."

"Bah!" udbrød squiren; "tabe noget i Allworthys mening! Allworthy holder selv af fruentimmer. Ved man ikke over hele landet, hvis søn Tom er? Sådan noget kan De fortælle andre. Jeg husker Allworthy fra kollegiet."

"Jeg troede aldrig, han havde været ved universitetet," sagde præsten.

"Jo, han har," svarede squiren, "og vi har haft megen morskab sammen. Der var ikke så voldsom en pigejæger i fem miles omkreds. Nej, det har ingen fare med ham, kan jeg forsikre Dem, heller ikke med nogen anden. Spørg Sophia der. – Har du nogen slettere mening om det unge menneske, fordi han får et barn, har du, min pige? – Nej, fruentimmerne ville holde så meget mere af ham."

Det var et grueligt spørgsmål til den stakkels Sophia. Hun havde bemærket, at Tom skiftede farve ved præstens historie, og det i forening med hans hurtige og pludselige bortgang gav hende tilstrækkelig grund til ikke at anse faderens formodning for ugrundet. Hendes hjerte fortalte hende nu den store hemmelighed, som det så længe havde indesluttet, og hun fandt sig højlig interesseret i denne sag. Under disse omstændigheder kom hendes faders udelikate spørgsmål så pludseligt på hende, at det frembragte nogle symptomer, som ville have foruroliget et mistænksomt hjerte; men man må vise squiren retfærdighed, det var ikke hans fejl. Da hun derfor rejste sig og sagde, at et vink af ham var altid tilstrækkeligt til at bringe hende til at gå, tillod han hende at forlade værelset; og med stor alvorlighed bemærkede han derpå, det var bedre, at en datter var alt for beskeden end alt for fri, en mening præsten i høj grad billigede.

Mellem squiren og præsten udviklede der sig nu en højst fortræffelig politisk samtale, der var taget af aviser og politiske brochurer, under hvilken de ofrede fire flasker vin for fædrelandets vel, og da squiren var lige ved at falde i søvn, tændte præsten sin pibe, steg til hest og red hjem.

Da squiren havde taget sig en lur på en halv time, kaldte han sin datter ind til klaveret; men hun bad ham have hende undskyldt denne aften, da hun havde en voldsom hovedpine. Faderen tog gerne imod undskyldningen, ligesom hun virkelig kun sjældent behøvede at bede to gange om en ting; for han elskede hende så højt, at han i almindelighed gjorde sig selv den største glæde, når han føjede hende. Hun var virkelig, hvad han ofte kaldte hende, hans lille kæledægge, og hun fortjente at være det; for hun gengældte i rigeste mål denne kærlighed. Hun havde bestandig vist den ubrødeligste lydighed imod ham i alt, og hendes kærlighed gjorde hende det ikke alene let, men også behageligt, hvad hun også engang svarede en veninde, da denne lo hende ud, fordi hun satte så stor fortjeneste i at vise en så samvittighedsfuld lydighed.

"De tager fejl, frøken," svarede hun, "når De tror, at jeg gør mig til af det; thi foruden at jeg kun gør min skyldighed, så er det mig tillige en fornøjelse. Jeg kan med sandhed sige, at jeg kender ingen større fornøjelse, end når jeg kan bidrage til min faders lyksalighed; og når jeg bilder mig noget ind, min kære, så er det fordi det står i min magt, og ikke fordi jeg gør det."

Denne fornøjelse var den stakkels Sophia imidlertid ikke i stand til at nyde den omtalte aften. Hun bad derfor ikke alene om at turde være fri for at spille, men også om, at han ville tillade hende at blive borte fra aftenbordet. Også dette tillod squiren hende, skønt ikke uden nogen modvilje; for han tillod hende sjældent at være borte fra ham, undtagen når han var beskæftiget med sine heste, sine hunde og sine flasker. Han gav ikke desto mindre efter for sin datters ønske, skønt den stakkels mand på samme tid så sig tvunget til at sende bud efter en

forpagter, der boede i nærheden, som skulle spise til aften med ham, for at han – om jeg må bruge dette udtryk – kunne blive fri for sit eget selskab.

Kapitel 11

Hvorledes Molly Seagrim med nød og næppe slap ud af det, samt nogle bemærkninger, for hvis skyld vi har måttet trænge temmelig dybt ind i naturen.

Tom Jones havde om formiddagen redet en af squire Westerns heste på jagten; da han altså ikke selv havde nogen hest i squirens stald, så var han tvunget til at gå hjem, og det gjorde han således, at han løb henved tre mile på en halv time.

Lige da han kom til mr. Allworthys yderste port, mødte han konstablen og hans tjenstfærdige ånder, som havde Molly imellem sig og stod i begreb med at føre hende til det hus, hvor den lavere folkeklasse i det mindste kan få én god lære, nemlig agtelse og lydighed imod højerestående; for det må vise dem den forskel, lykken vil have gjort mellem dem, der bliver straffet for deres fejl, og dem, som går fri. Hvis de ikke lærer denne lektion i tugthuset, så er jeg meget bange for, at de sjældent modtager en eneste god lære der eller forbedrer deres sæder.

En retskyndig kunne måske tro, at mr. Allworthy i dette tilfælde havde misbrugt sin stilling i en vis grad, og sandt at sige har jeg selv en mistanke om, da der ikke var indgivet nogen formel klage til ham, at hans fremgangsmåde ikke var så aldeles lovlig. I *foro conscientiæ* må han imidlertid undskyldes, da hans hensigt virkelig var redelig. Der bliver dog daglig begået så

mange lovstridige handlinger af øvrighedspersoner, der ikke kan forsvare sig med denne undskyldning.

Tom havde ikke så snart af konstablen erfaret, hvorhen rejsen gjaldt – og det havde han vel af sig selv gættet temmelig nøjagtigt –, før han greb Molly og i alles nærværelse omfavnede hende, idet han højt og dyrt svor på at ville dræbe enhver, der gjorde mine til at lægge hånd på hende. Derpå vendte han sig om til konstablen, der stod og rystede med hatten i hånden, og bad ham meget venligt, om han ikke et øjeblik ville gå med tilbage til hans fader (således kaldte han nu Allworthy); for han turde forsikre, at så snart han havde sagt, hvad han kunne sige til fordel for pigen, så ville hun øjeblikkelig blive fri.

Konstablen, der i øvrigt vistnok havde udleveret sin fange, hvis Tom havde forlangt det, indvilgede af ganske hjerte i hans forlangende. Og således vendte da alle tilbage til mr. Allworthys hus. Her bad Tom dem vente, til han kom tilbage, og gik derpå ind for at opsøge den gode mand. Så snart han havde fundet ham, kastede han sig for hans fødder, bad ham tålmodigt at høre på ham og bekendte derpå selv, at han var fader til det barn, Molly var svanger med. Han måtte dog have medlidenhed med den stakkels pige, bad han, og betænke, at hvis der i denne sag var begået nogen forbrydelse, så var den fornemlig at tilskrive ham.

"*Hvis* der i denne sag er begået nogen forbrydelse!" sagde mr. Allworthy hidsigt. "Er du da en så ugudelig og udsvævende dreng, at du kan tvivle om, at det er en forbrydelse at overtræde Guds og menneskenes love, at forføre en stakkels pige og styrte hende i fordærvelse? Ja, rigtignok er det fornemlig din skyld,

det tilstår jeg, og det hviler så svært på dig, at det er at vente, at du må bukke under for byrden."

"Hvad der end bliver min skæbne," sagde Tom, "så hør min bøn for den stakkels pige. Jeg tilstår, at jeg har forført hende, men om hun skal styrtes aldeles i fordærvelse, det er afhængigt af Dem. For Himlens skyld, sir, tag Deres arrestordre tilbage og send hende ikke til et sted, hvor det jo er uundgåeligt, at hun må blive ødelagt."

Allworthy befalede ham at kalde på en tjener, men Tom svarede, at det behøvedes heldigvis ikke, for han havde mødt dem i porten, og da han stolede på mr. Allworthys godhed, havde han bragt dem alle tilbage til gården, hvor de nu afventede hans endelige beslutning, hvilken han på sine knæ bad ham om måtte blive til gunst for pigen; at det måtte blive hende tilladt at gå hjem til sine forældre, og at der ikke måtte blive bragt mere skam og skændsel over hende, end den, omstændighederne medførte. – "Jeg ved," sagde han, "at det er for meget. Jeg ved, at jeg er den nederdrægtige ophavsmand til det hele. Jeg skal bestræbe mig for at gøre bod, og hvis Deres godhed senere kan tilgive mig, skal jeg vise mig værdig til denne tilgivelse; det håber jeg sikkert."

Allworthy betænkte sig lidt; men til sidst sagde han:

"Godt, jeg vil tage min befaling tilbage. Du kan sende konstablen ind til mig."

Han blev straks kaldt ind og fik lov at gå; pigen ligeledes.

Det er højst sandsynligt, at mr. Allworthy ikke har undladt ordentligt at læse Tom teksten på grund af denne historie; men da vi nylig i første bog har meddelt, hvad han i denne anledning sagde til Jenny Jones, så er det unødvendigt atter at indrykke

det her; for det meste af, hvad han dengang sagde om fruentimmer, gælder også om mandfolk. Virkningen, som disse irettesættelser gjorde på det unge menneske, der ikke var nogen forhærdet synder, var imidlertid så betydelig, at han begav sig op på sit eget værelse, hvor han tilbragte hele aftenen i melankolske betragtninger.

Allworthy var ikke så lidt vred over Toms forseelse; for hvad Western end kunne sige om ham, så er det dog vist, at denne værdige mand aldrig havde tilladt sig uanstændige fornøjelser med fruentimmer, og at han i høj grad misbilligede ukyskhed hos andre. Man kan virkelig tro, at Western har sagt det om ham uden ringeste grund af sandhed, så meget mere som han forlagde disse urene scener til universitetet, hvor Allworthy aldrig havde været. Den gode squire var i det hele taget alt for tilbøjelig til at bruge den slags spøg, som almindeligvis kaldes *rodomontade*, men som langt mere passende kan udtrykkes ved et meget kortere ord; og måske erstatter vi alt for ofte dette lille enstavelsesord ved andre, da ofte det, som i verden passerer for vittighed og lune, i sprogets strengeste renhed burde benævnes ved det korte navn, som jeg i overensstemmelse med velopdragenhedens love undertrykker.

Men hvor stor den afsky end var, mr. Allworthy kunne nære mod denne eller enhver anden last, så var han dog ikke så forblændet af den, at han ikke tydeligt skulle kunne skelne enhver dyd hos den skyldige person, som om der slet ikke havde været nogen blanding af last i hans karakter. Mens han derfor var vred over Jones' forseelse, så var han dog ikke mindre tilfreds med den ærlighed, hvormed han så rosværdigt selv havde anklaget sig. Han begyndte nu ved sig selv at nære den

mening om den unge mand, som jeg håber, læseren længe har næret; og idet han vejede hans fejl og hans gode egenskaber, syntes de sidste at have overvægt over de første.

Forgæves udtømte derfor Thwackum, der havde historien umiddelbart fra Blifil, al sin galde mod Tom. Allworthy hørte roligt på deres skænden og svarede til sidst koldblodigt: unge mennesker var i almindelighed hengivne til denne last; men han håbede, at Tom var blevet oprigtigt rørt over, hvad han havde sagt ham ved denne lejlighed, og at han ikke tiere ville gøre sig skyldig i denne fejl. Og da risets dage var forbi, kunne hovmesteren ikke lade sin galde slippe ud anden ad vej end igennem munden, den sædvanlige usle tilflugt for afmægtig hævn.

Men Square, der var mindre heftig, var en meget listigere mand; og da han muligvis hadede Tom mere end Thwackum selv, så lagde han an på at tilføje ham større skade i mr. Allworthys mening om ham.

Læseren vil erindre sig de forskellige små tildragelser med agerhønen, hesten og Biblen, som blev fortalt i anden bog. Ved alt dette var den kærlighed, som mr. Allworthy var tilbøjelig til at nære for ham, langt snarere styrket end svækket. Og netop det samme, skulle jeg tro, måtte være tilfældet hos enhver anden person, der blot har noget begreb om venskab, ædelmodighed og højhed; det vil sige, i hvis sjæle der kun findes spor af godhed. Square kendte meget godt det sande indtryk, som alle disse forskellige beviser havde gjort på mr. Allworthys fortræffelige hjerte; for hvad dyd var, vidste filosoffen meget godt, skønt han ikke altid stræbte efter at nå den med lige stor iver; men hvad Thwackum angår, så kom slige tanker aldrig i

hans hoved; af hvilken grund skal jeg ikke kunne afgøre. Han så Jones i et ufordelagtigt lys, og han troede, at mr. Allworthy så ham i samme lys, men at han enten af hårdnakkethed eller stolthed havde besluttet ikke at opgive denne dreng, som han havde elsket så højt, da han derved ligefrem måtte erkende, at hans tidligere mening havde været fejlagtig.

Square benyttede derfor lejligheden til at såre Jones på det farligste sted, idet han tilskrev alle de tidligere nævnte begivenheder en slet grund.

"Det gør mig ondt, sir," sagde han, "at måtte tilstå, at jeg, lige så vel som De, er blevet bedraget. Jeg tilstår, at jeg kunne ikke andet end være tilfreds med, hvad jeg anså for begrundet i venskab, skønt det blev ført til overdrivelse; og al overdrivelse er forkert og lastefuld; men dette undskyldte jeg med ungdom. Men lidt mistanke havde jeg om, at det offer af sandheden, som vi troede var gjort venskabet, var sandhedens prostitution for at opnå tilfredsstillelsen af en dyrisk og ryggesløs lyst. Nu kan De se, hvorfra al den unge mands tilsyneladende godhed for jægerens familie kommer. Han understøttede faderen for at bringe datteren i fordærvelse, og han bevarede familien fra at sulte ihjel, for at bringe skændsel og ødelæggelse over et af dens medlemmer. Dét er venskab, dét er ædelmodighed. Det er ganske sandt, som Richard Steele siger: Ødelande, der betaler høje priser for lækkerbiskener, fortjener med rette at kaldes ædelmodige. Hvad mig angår, da skal dette eksempel lære mig, aldrig tiere at give efter for den menneskelige naturs svaghed eller at holde noget for dyd, som ikke nøje stemmer overens med retfærdighedens ufejlbare lov."

Allworthys godhed havde hindret disse tanker i at opstå hos ham; dog var ideen for antagelig, til at man overilet skulle henkaste den upåagtet, når den blev forelagt af en anden. Ja, hvad Square havde sagt, faldt meget dybt ned i hans sjæl, og den uro, det skabte der, var meget synlig for den anden, skønt den gode mand ikke ville erkende det, men gav et ganske ubetydeligt svar på det og drejede samtalen hen på andre genstande. Det var måske godt for den stakkels Tom, at disse ord ikke var blevet udtalt, før han havde fået tilgivelse; for de gav vistnok Allworthys sjæl det første slette indtryk af Tom.

Kapitel 12

Indeholder meget klarere sager, som imidlertid flyder fra samme kilde som det foregående kapitels.

Jeg håber, at det ikke vil være læseren ukært at vende tilbage med mig til Sophia. Hun tilbragte natten, efter at vi så hende sidst, på en alt andet end behagelig måde. Søvnen var hende kun lidet gunstig, og drømmene endnu mindre. Da hendes kammerpige mrs. Honour om morgenen kom ind til hende, fandt hun hende allerede oppe og påklædt.

Folk, der lever to eller tre mile fra hinanden, bliver på landet betragtet næsten som naboer, der bor dør om dør sammen. Mrs. Honour havde derfor allerede hørt hele historien om Mollys skændsel, og da hun besad en meget meddelsom karakter, var hun ikke så snart trådt ind i sin frøkens værelse, før hun begyndte at fortælle den på følgende måde:

"Nå, frøken, hvad synes Deres Nåde? Den pige, som Deres Nåde så i kirken og syntes så godt om i søndags, ville De

rigtignok ikke have syntes så godt om, når De havde sæt hende nærmere ved, for nu er hun ført for retten, fordi hun er frugtsommelig. Hun så mig også ud som en rigtig uforskammet tøs, og det er ganske vist, at hun har udlagt mr. Jones. Og hele sognet siger, at mr. Allworthy er så vred på den unge mr. Jones, at han slet ikke mere vil se ham for sine øjne. Jeg kan nu ikke lade være at føle oprigtig medlidenhed med den stakkels unge mand; og dog fortjener han ikke megen medlidenhed, når han kan nedværdige sig til at røre ved sådan et stykke møbel. Ja, det er sådan en net ung herre, at det skulle gøre mig meget ondt, om han blev jaget bort. Jeg tør gøre min ed på, at den tøjte har opmuntret ham, for hun har altid været et frækt fruentimmer; og når fruentimmerne bærer sig således ad, er de unge herrer ikke så meget til at dadle, for de gør virkelig ikke andet, end hvad der er naturligt. Rigtignok er det langt under deres værdighed at give sig af med sådan noget smudsigt kram, og hvad der sker dem, er godt nok til dem. Og dog har ganske vist de afskyelige tøse den største skyld; jeg ønsker af mit ganske hjerte, at de måtte blive pisket, for det er både synd og skam, at de skal bringe fordærvelse over en smuk ung gentleman; og ingen kan nægte, at mr. Jones jo er en af de smukkeste unge mennesker, som – –"

Således gik munden på hende, da pludselig Sophia i en mere gnaven tone, end hun nogensinde tidligere havde brugt, sagde: "Jeg beder dig, plag mig ikke med alt det pjat. Hvad kommer det mig ved, hvad mr. Jones gør? Jeg tror, I er alle ens, og det lader til, at du er vred, fordi du ikke er i hendes sted."

"Jeg, frøken!" svarede mrs. Honour. "Det gør mig ondt, at Deres Nåde kan have en sådan mening om mig. Jeg er vis på, at

ingen kan sige sligt om mig. Alle unge mandfolk i verden må for min skyld gerne gå pokker i vold. Fordi jeg sagde, han var en smuk mand! Det siger alle lige så vel som jeg. Jeg har virkelig aldrig troet, at der var noget ondt i at sige, en ung mand var smuk. Men jeg skal ganske vist aldrig mere holde ham for det; for smukt er, hvad smukt handler! En betlertøs –"

"Hold din uforskammede mund!" udbrød Sophia, "og hør, om fader vil have, at jeg skal indfinde mig ved morgenbordet."

Derpå ilede mrs. Honour ud af stuen, idet hun utydeligt mumlede noget mellem tænderne, hvoraf man kun kunne forstå de ord: "Nej, se, se! det var jo dejligt!"

Om mrs. Honour nu virkelig fortjente den mistanke, hendes frøken havde ladet et vink falde om, det er en sag, hvis opløsning vi ikke kan tilfredsstille læseren med. Vi skal imidlertid give ham erstatning for det, ved at åbenbare ham, hvad der foregik i Sophias sjæl.

Læseren ville behage at erindre, at en hemmelig kærlighed til mr. Jones umærkeligt havde indsneget sig i den unge dames hjerte, og at den der var vokset til en temmelig betydelig højde, inden hun bemærkede den. Da hun først begyndte at opdage dens symptomer, var følelsen så sød og behagelig, at hun ikke havde fasthed nok til at udrive eller tilbagedrive den, og således vedblev hun at pleje en lidenskab, hvis følger hun ikke en eneste gang overvejede.

Denne begivenhed med Molly åbnede i grunden først hendes øjne. Nu så hun først den svaghed, hun havde gjort sig skyldig i, og om dette også vakte uro i hendes sjæl, så havde det dog samme virkning som andre ildesmagende lægemidler; det fordrev hendes sygdom for en tid. Dets virkninger skete med en

vidunderlig hurtighed og fjernede i den korte tid, pigen var borte, alle symptomer, så at hun, da mrs. Honour kom tilbage og bad hende komme til sin fader, var fuldkommen rolig og aldeles ligegyldig for mr. Jones.

Sjælens sygdomme er næsten i enhver enkelthed ligesom legemets. Af denne grund håber vi, at det lærde fakultet, som vi nærer den dybeste ærbødighed for, vil tilgive os den vold, vi har været nødsaget til at bruge mod mange ord og talemåder, der med rette kun tilhører det, men uden hvilke vor beskrivelse ofte måtte blive aldeles uforståelig. Men ikke i nogen omstændighed er de åndelige sygdomme de legemlige så lige som den, at begge er så let udsatte for tilbagefald. I ærgerrighedens og pengebegærlighedens sygdomme er det ganske tydeligt at se. Jeg har bemærket, at ærgerrigheden, når den ved oftere fejlslagne planer ved hoffet også var blevet nok så godt kureret (det er nu også det eneste middel, der kan kurere den), så er den dog brudt ud igen i en strid om, hvem af de edsvorne dommere der skulle have forsædet i en retsforsamling; og jeg har hørt fortælle om en mand, der allerede havde besejret gerrigheden så vidt, at han forærede mangen en shilling bort, at han på sit dødsleje trøstede sig med, at han med en bedemand, der var gift med hans datter, havde sluttet en listig og fordelagtig overenskomst angående sin begravelse.

Ved kærligheden, som vi her i nøje overensstemmelse med den stoiske filosofi vil betragte som en sygdom, er slige tilbagefald ikke mindre tydelige. Dette erfarede også den stakkels Sophia, da alle de nævnte tilfælde indfandt sig på ny, så snart hun så Jones igen, og fra den tid var hendes hjerte overfaldet snart af varme, snart af kolde paroxysmer. Den unge

piges stilling var nu meget forskellig fra den, hun tidligere befandt sig i. Denne lidenskab, der tidligere var så frydefuld for hende, blev nu til en skorpion, der stak hendes bryst. Hun modstod den derfor med den yderste styrke og opbød alle de grunde, hendes fornuft, der var yderst stærk for hendes alder, kunne opdrive, for at undertrykke og uddrive den. Og det lykkedes hende også i den grad, at hun allerede begyndte at håbe en fuldkommen helbredelse af tiden og adskillelsen. Hun besluttede derfor så meget som muligt at undgå Tom Jones og begyndte til den ende allerede at fatte det forsæt at besøge sin tante, hvilket hun ingen tvivl nærede om, at hun ville erholde sin faders samtykke til. Men lykken, der havde ganske andre planer i hovedet, forhindrede øjeblikkeligt ethvert foretagende af denne natur, idet den foranledigede en begivenhed, som skal blive fortalt i næste kapitel.

Kapitel 13

En skrækkelig hændelse, som tilstødte Sophia. Jones' ridderlige opførsel og de endnu skrækkeligere følger for den unge dame af denne opførsel, samt en kort afstikker til gunst for kvindekønnet.

Mr. Western holdt for hver dag mere og mere af Sophia, ja, i den grad, at selv hans mest yndede hunde måtte vige pladsen for hende i hans kærlighed; men da han ikke kunne overtale sig til at forlade disse, søgte han meget listigt at nyde deres selskab tilligemed sin datters, ved at forlange, at hun skulle tage med på jagt.

Sophia, som faderens ord var en lov for, opfyldte gerne hans ønske, skønt hun ikke følte mindste fornøjelse ved jagten, der

var af en alt for rå og mandig natur til at stemme overens med hendes karakter. Hun havde imidlertid en anden grund foruden sin lydighed til at ledsage den gamle herre på jagt, da hun håbede nogenledes at lægge bånd på hans dumdristighed og at afholde ham fra så hyppigt at sætte halsen i alt for stor fare.

Den stærkeste indvending, hun havde imod det, var det, som tidligere ville have været en tillokkelse for hende, nemlig det hyppige sammenstød med den unge Jones, som hun havde bestemt at undgå; men da slutningen af jagttiden nu nærmede sig, håbede hun ved et kort besøg hos sin tante ganske at rive sig løs fra denne fordærvelige lidenskab; og hun nærede ingen tvivl om, at hun ville være i stand til at træffe sammen med ham næste år uden ringeste fare.

Da hun, anden dag hun var med, vendte tilbage fra jagten og kun befandt sig i kort afstand fra mr. Westerns bolig, begyndte hendes hest, hvis fyrighed fordrede en bedre rytter, pludselig at stejle og gøre sådanne spring, at hun stod i største fare for at styrte af. Tom Jones, som red lidt bagefter, så det og ilede hende straks til hjælp. Så snart han nåede hende, sprang han ned af sin hest og greb hendes ved tøjlen. Det urolige dyr stod nu lige på bagbenene og kastede sin elskværdige byrde af; men Tom greb hende i sine arme.

Hun var så angrebet af skræk, at hun ikke straks var i stand til at svare Tom, som meget omhyggeligt spurgte, om hun var kommet til nogen skade. Men snart kom hun sig imidlertid, forsikrede, at hun aldeles intet fejlede, og takkede ham for hans bistand.

"Når jeg har reddet Dem, frøken," svarede Jones, "er jeg tilstrækkelig betalt; for jeg forsikrer Dem, at jeg ville have søgt

at sikre Dem mod den ubetydeligste skade, selv om det havde kostet mig ulige mere end ved denne lejlighed."

"Kostet?" udbrød Sophia hurtigt. "Jeg vil da håbe, at der ikke er tilstødt Dem nogen ulykke?"

"Bliv ikke bekymret, frøken," svarede Jones; "Himlen være lovet, at De slap så let i forhold til den fare, De svævede i. Hvis jeg har brækket min arm, anser jeg det for en ubetydelighed, imod hvad jeg frygtede for Dem."

"Brækket Deres arm!" skreg Sophia. "Det forbyde Gud!"

"Jeg er bange for, at det er tilfældet, frøken," sagde Jones, "men jeg beder Dem om at tillade, at jeg først bærer omsorg for Dem. Jeg har endnu en højre arm til Deres tjeneste, hvormed jeg kan føre Dem til marken, hvorfra vi kun har et kort stykke vej til Deres faders hus."

Da Sophia så hans venstre arm dingle ved siden, mens han støttede hende med den anden, tvivlede hun ikke mere om sandheden og blev nu meget blegere, end frygten for hendes eget vedkommende havde gjort hende før. Alle hendes lemmer skælvede, og Jones kunne næppe holde hende oprejst; og da hendes tanker ikke var i mindre bevægelse, kunne hun ikke lade være at tilkaste Jones et blik så fuldt af ømhed, at det næsten forrådte en stærkere følelse i hendes sjæl end den, som selv taknemmelighed og barmhjertighed i forening kunne fremkalde i den blideste kvindelige barm, uden ved hjælp af en tredje, mere mægtig lidenskab.

Mr. Western, som, da dette passerede, var noget forud for sine jagtkammerater, kom nu hen til dem. Sophia fortalte ham straks, hvad der var tilstødt Jones, og bad ham bære omsorg for ham. Western, der ikke var blevet så lidt forskrækket over at

have truffet sin datters hest uden rytterske, blev nu overmåde glad ved at finde hende uskadt og udbrød: "Det glæder mig, at det ikke er værre. Hvis Tom har brækket sin arm, så finder vi vel nok en snedker, der kan lime den sammen igen."

Squiren sprang af hesten og gik hjem sammen med sin datter og Jones. En upartisk tilskuer, som havde mødt dem undervejs, ville have troet, at Sophia var den eneste, der var kommet til skade; for hvad Tom Jones angår, så var han overstadig lykkelig ved at have reddet den unge dame, uden at det havde kostet ham mere end en brækket arm; og skønt mr. Western ikke var ubekymret over den ulykke, der var tilstødt Tom, var han dog meget gladere over, at hans datter så heldigt var undsluppet faren.

Sophias ædelmodige karakter udlagde denne Jones' opførsel som stor tapperhed, og dybt var det indtryk, den gjorde på hendes hjerte; for vist er det, at der ikke gives nogen egenskab, der stiller mændene så højt i fruentimmernes agtelse, som denne; hvilket, hvis man kan tro den almindelige mening, har sin grund i kvindekønnets medfødte frygtsomhed, der, siger Osborne, er så stor, at en kvinde er den fejeste af alle Guds skabninger; en tanke, der er mere mærkelig ved sin plumphed, end ved sin sandhed. Mere retfærdighed lader Aristoteles dem efter min mening vederfares, når han siger: "Mændenes beskedenhed og tapperhed er meget forskellige fra disse dyder hos fruentimmerne; for tapperheden, der passer sig for en kvinde, ville være fejhed hos en mand, og beskedenheden, der passer sig for en mand, ville være uforskammethed hos en kvinde." Der er måske heller ikke mere sandhed i deres mening, som afleder fruentimmernes forkærlighed for den tapre fra

deres egen overdrevne frygt. Mr. Bayle tilskriver det i en af sine artikler, og jeg tror med større sandsynlighed, til deres heftige kærlighed til hæder; og for denne menings sandhed har vi en borgen i ham, der dybere end alle andre er trængt ind i den menneskelige natur, og som lader heltinden i sin odysse, dette store mønster på ægteskabelig kærlighed og bestandighed, angive sin ægteherres hæder som den eneste kilde til hendes kærlighed.

Hvorledes dette end forholder sig, så er det vist, at denne begivenhed virkede meget stærkt på Sophia; ja, efter nøje at have undersøgt sagen, er jeg tilbøjelig til at tro, at den fortryllende Sophia på dette tidspunkt ikke gjorde mindre indtryk på Jones' hjerte; for oprigtig talt var han i den sidste tid blevet følsom for hendes yndes uimodståelige magt.

Kapitel 14

Der kommer en læge. Hans operationer og en lang dialog mellem Sophia og hendes pige.

Da de nåede mr. Westerns bolig, sank Sophia, der kun med meget besvær havde vaklet afsted, om i en lænestol; men ved hjælp af hjortesalt og vand forebyggede man, at hun besvimede, og hun var så temmelig kommet sig, da lægen, som der var sendt bud efter til Jones, kom. Mr. Western, der tilskrev sin datters fald disse symptomer, rådede hende til straks at lade sig årelade. I denne mening blev han understøttet af lægen, som gav så mange grunde for åreladning, og meddelte så mange tilfælde, hvori det var gået folk galt, fordi de havde undladt at

lade denne operation foretage, at squiren blev meget heftig og bestemt forlangte, at hans datter skulle lade sig årelade.

Sophia gav snart efter for sin faders befaling, skønt den stred aldeles mod hendes egen tilbøjelighed; for jeg tror, hun formodede mindre fare af skrækken end både lægen og hendes fader. Hun rakte altså sin skønne arm frem, og operatøren begyndte at forberede sig til sit arbejde.

Mens tjenerne var beskæftiget med at skaffe de dertil nødvendige sager til veje, begyndte lægen, der tilskrev hendes frygt den uvilje, hun havde vist mod åreladning, at trøste Sophia med den forsikring, at der ikke var ringeste fare at befrygte; for der kunne aldrig ske nogen ulykke ved åreladning, hvis ikke de folk, der gav sig ud for læger, undertiden var så skrækkelig dumme, og dette, ville han på en fin måde give at forstå, var aldeles ikke at befrygte i nærværende tilfælde.

Sophia erklærede, at hun ikke frygtede det allermindste og tilføjede: "Om De også åbner en pulsåre, så lover jeg, at jeg slet ikke bliver vred på Dem."

"Vil du ikke?" skreg squiren; "men jeg vil, Fanden tage mig, jeg vil! Gør han dig mindste skade, skal jeg suge hjerteblodet ud af ham."

Lægen samtykkede i at årelade hende på disse konditioner og udførte operationen med al den dristighed, han havde lovet, og med megen hurtighed; for han tog kun lidt blod af hende, da han erklærede, at det var bedre at årelade hende flere gange, end at tage for meget på én gang.

Da Sophia var blevet forbundet, forlod hun værelset; for hun ville ikke (og måske var det heller ikke strengt anstændigt) se, at man foretog operationen på Jones. I virkeligheden var en af

hendes indvendinger mod åreladning, skønt hun ikke nævnte den, det ophold, som der ville forårsages, inden den brækkede arm blev sat sammen; for når Sophia var med i spillet, havde Western kun tanke for hende; og hvad Jones angik, så sad han ligesom et monument for tålmodigheden, smilende i sorgen. Ja, da han så blodet springe frem fra Sophias yndige arm, tænkte han næppe på, hvad der var tilstødt ham selv.

Lægen befalede nu sin anden patient at trække ud lige til skjorten, blottede derpå ganske hans arm og begyndte at strække og undersøge den på en sådan måde, at Jones skar forskellige ansigter. Da lægen bemærkede dette, forundrede han sig højligt og udbrød: "Hvad er der på færde, sir? Jeg er overbevist om, at det er umuligt, jeg kan tilføje Dem nogen smerte."

Derpå holdt han den brækkede arm ud i luften og begyndte en lang og meget lærd forelæsning i anatomi, hvori enkelte og dobbelte frakturer nøjagtigt blev afhandlet; og han meddelte også, på hvor mange forskellige andre måder Jones kunne have brækket armen, hvilket han ledsagede med passende anmærkninger om, hvor mange af disse måder der var bedre, og hvor mange der var værre end nærværende tilfælde.

Da han endelig havde endt sin lange tale, hvoraf tilhørerne, skønt den i høj grad havde vakt deres opmærksomhed og beundring, dog kun blev lidet opbyggede, da de i virkeligheden ikke forstod én eneste stavelse af, hvad han sagde, gik han over til forretningen, som han var hurtigere til at fuldføre end til at begynde.

Han befalede derpå Jones at holde sengen, som mr. Western nødte ham til at modtage i hans hus, og der blev fældet den

dom over ham, at han ikke måtte nyde andet end havresuppe.

Blandt det gode selskab, der overværede operationen, var også mrs. Honour. Da nu alt var forbi, blev hun kaldt ind af sin frøken og spurgt om, hvorledes den unge herre befandt sig. Da begyndte hun straks at hæve hans heltemod, som hun kaldte det, i de mest overdrevne lovtaler. Det var, sagde hun, fortryllende hos en så yndig skabning, og derefter udbrød hun i endnu varmere lovtaler over hans persons skønhed, som hun vidste at detaljere på det nøjagtigste, og endte med hans huds hvidhed.

Denne tale gjorde en virkning på Sophias ansigt, som måske ikke ville være undgået den snu kammerpige, hvis hun i hele den tid, hun talte, én eneste gang havde set på sit herskab, men da et spejl, der på det bekvemmeste hang lige foran hende, gav hende lejlighed til at betragte de træk, som af alle behagede hende mest, så havde hun, så længe hele talen varede, ikke heller en eneste gang vendt øjnene fra denne elskværdige genstand.

Mrs. Honour var så aldeles fordybet i den materie, hun talte om, og den genstand, hun havde for øje, at hun gav sin frøken tilstrækkelig tid til at fatte sig af sin forvirring.

"Hør," sagde Sophia, da det var sket, og idet hun smilede af sin pige, "jeg tror, du er forelsket i den smukke person."

"Jeg forelsket, nådige frøken!" udbrød hun, "jeg forsikrer Dem, frøken, og De kan tro mig, ved min syndige sjæl, det er ikke tilfældet."

"Nå, om så var," udbrød hendes frøken, "så behøver du dog ikke at skamme dig ved det; det ser jeg ingen grund til, han er jo et smukt, ungt menneske."

"Ja, nådige frøken," svarede Honour, "det er han; det smukkeste menneske, jeg i mit liv har set. Ja, det er han virkelig, og som den nådige frøken siger, jeg ved ikke, hvorfor jeg skulle skamme mig ved at elske ham, skønt han står højere end jeg. Sandt nok, fornemme folk er kun kød og blød, ligesom vi simple. Hvad mr. Jones angår, så er han desuden ikke, skønt mr. Allworthy har gjort ham til en gentleman, af så god fødsel som jeg; for skønt jeg er en fattig stakkel, er jeg dog retskafne folks datter; for min fader og min moder var gift, hvad der er mere, end visse andre folk kan sige, hvor højt de så stikker næsen i vejret. Ak, du barmhjertige Himmel, blot ikke så tyk, lille fætter! Hans hud kan være så hvid, som den være vil, og det er den hvideste hud, jeg nogensinde har set, så er jeg dog et kristent menneske, lige så vel som han, og ingen sjæl kan træde frem og sige, at jeg er af slet familie, for min bedstefader var præst, og jeg tror, han var gået ud af sit gode skind, om han havde tænkt sig, at en af hans familie havde taget, hvad Molly ikke gad have."

Måske tillod Sophia alene sin pige så længe at blive ved i denne tone, fordi hun ikke havde kraft nok til at stoppe munden på hende, en sag, der, hvad læseren kan tænke sig, ikke var så ganske let; for der var vistnok steder i den, som måtte være frøkenen mindre behagelige. Men da hendes tales strøm slet ikke lod til at ville få ende, satte hun nu en dæmning for den.

"Det undrer mig," sagde hun, "at du tør understå dig til at tale således om en af min faders venner. Hvad fruentimmeret angår, så befaler jeg dig endnu engang aldrig mere at nævne hendes navn for mig; og hvad den unge herres fødsel angår, så tror jeg, det var bedst at tie stille med dette punkt for dem, der

ikke kunne have andet at udsatte på ham, og det vil jeg også have mig udbedt af dig for fremtiden."

"Det gør mig ondt, at jeg har gjort den nådige frøken vred," svarede mrs. Honour, "for jeg er bestemt lige så forbitret på Molly Seagrim som frøkenen selv, og at opholde mig over mr. Jones, det er aldrig faldet mig ind. Det kunne alle husets tjenestefolk være mit vidne til, om jeg ikke altid har taget hans parti, så ofte talen var om uægte børn. – "Hvem af jer," sagde jeg for nylig til tjeneren, ville ikke gerne være et uægte barn, hvis der kunne blive en fornem herre af jer? Og han er virkelig," sagde jeg, "en fornem herre og har de hvideste hænder af verden, for det har han, og," sagde jeg, "han er en af de bedste og godmodigste sjæle på jorden, og," sagde jeg, "alle, både tjenere og herrer her på egnen holder meget af ham! Og jeg ville virkelig gerne sige den nådige frøken noget, når jeg bare var overbevist om, at De ikke vil blive vred."

"Hvad kan du fortælle mig?" sagde Sophia.

"Ja, frøken, han mente vist ikke noget ondt med det, og derfor vil jeg ikke have, at den nådige frøken skal blive vred."

"Men så tal dog," sagde Sophia, "jeg vil på øjeblikket vide det."

"Ja, frøken," svarede mrs. Honour, "han kom en dag i forrige uge ind i stuen, hvor jeg sad og syede. Der lå frøkenens muffe på en stol, og så stak han sine hænder ind i den, i den samme muffe, som frøkenen forærede mig i går. Å, mr. Jones," sagde jeg, "De vider muffen ud og ødelægger den!" Men han lod sine hænder blive i den og kyssede den. Ja sådan et kys har jeg aldrig set, som han gav den."

"Han vidste vel ikke, at muffen tilhørte mig?" sagde Sophia.

"Frøkenen skal straks høre. Han kyssede den atter og atter og sagde, det var den nydeligste muffe af verden. "Å, mr. Jones," sagde jeg, "De har jo set den over hundrede gange!" – "Kan vel være," svarede han, "men hvem kan i Deres frøkens nærværelse bemærke noget skønnere end hende selv?" – Og det er endnu ikke alt; men jeg håber, frøkenen vil ikke blive vred over det, for han mente vist ikke mindste ondt med det. Frøkenen spillede engang på klaver for den nådige herre; mr. Jones sad i værelset ved siden af, og han forekom mig ganske melankolsk – "Å," sagde jeg, "mr. Jones, hvad fejler Dem? Jeg ville give to pence for at vide Deres tanker." – "Ih, pige," sagde han, som om han vågnede af en drøm, "på hvad kan jeg tænke, når den engel, din frøken, spiller?" – og så trykkede han min hånd og sagde: "Mrs. Honour, hvor lykkelig vil den mand blive" – og derpå sukkede han min tro! Hans ånde dufter lige så behageligt som en blomsterbuket. Men han mente vist ikke noget ondt med det, og jeg håber derfor, at frøkenen ikke vil tale et ord om det; for han gav mig en krone for ikke at tale om det og lod mig sværge på en bog, men jeg tror ikke, det var Bibelen."

Indtil man finder et skønnere rødt end karmin, skal jeg ikke tale om Sophias kulør ved denne lejlighed.

"Honour," sagde hun, "hvis du hverken til mig eller til noget andet menneske videre lader dig mærke med noget af dette, så skal jeg ikke forråde dig – ikke blive vred, mener jeg. Men jeg er bange for din tunge. Vil du tillade den en sådan frihed, Honour?"

"Nej, nådige frøken," svarede hun, "før vil jeg lade mig tungen skære ud af halsen, end jeg vil gøre frøkenen vred. Der skal

visselig ikke komme et ord over mine læber, som frøkenen ikke ønsker."

"Du skal ikke lade dig mærke det allerringeste med sagen," sagde Sophia, "for det kunne let komme min fader for øre, og det kunne opbringe ham mod Jones, der, som jeg gerne tror, ikke har ment noget ondt med det. Jeg ville selv blive meget vred, hvis jeg kunne tro –"

"Nej, nådige frøken," sagde Honour, "tro De mig på mit ord, han har vist ikke ment noget ondt med det. Ja, han sagde, han var ikke rigtig ved sig selv, da han talte disse ord. – "Ja, min herre," sagde jeg, "det tror jeg heller ikke." – "Ja, Honour," sagde han (det var nogen tid, efter at han havde givet mig kronen), "jeg er hverken sådan en tosse eller sådan en slet karl, at jeg skulle tænke på hende anderledes, end som på min gudinde; som min gudinde vil jeg ære og tilbede hende, så længe jeg lever." – Det var alt, nådige frøken; jeg kan gøre min ed på, at jeg ikke husker mere. Jeg var selv dygtigt vred på ham, indtil jeg så, at han ikke mente noget ondt med det."

"Jeg tror virkelig, Honour, at du holder af mig. Jeg var fornylig vred. Da jeg sagde dig op, men hvis du i øvrigt har lyst til at blive hos mig, så må du gerne."

"Ja, jeg ville aldrig have lyst til at forlade Dem, nådige frøken. Jeg havde virkelig grædt øjnene ud af hovedet, hvis jeg skulle forlade Dem. Det ville være meget utaknemmeligt af mig, om jeg havde lyst til at forlade Dem; for hvor skulle jeg atter få en så god tjeneste? Nej, jeg vil leve og dø med frøkenen; for som den stakkels mr. Jones sagde: "Lykkelig er den mand –"

Her afbrød bordklokken en samtale, der havde haft en sådan virkning på Sophia, at hun måske nu var sin åreladning

taknemmeligere, end hun om morgenen havde troet, hun skulle blive det. Hvad hendes indres tilstand i dette øjeblik angik, så vil jeg ikke påtage mig at beskrive den, fordi jeg ikke kan håbe, at det vil lykkes mig. De fleste af mine læsere vil let kunne forestille sig den, og de, som ikke er i stand til det, vil heller ikke kunne forstå maleriet, eller i det mindste ikke indrømme, at det var naturligt, om det var nok så godt skildret.

Femte bog

Omfatter et tidsrum på lidt mere end et halvt år.

Kapitel 1

Om det alvorlige i værket og anledningen dertil.

Måske er der ikke i dette store værk noget sted, som ved gennemlæsningen skaffer læseren mindre fornøjelse, end netop de, der har kostet forfatteren størst ulejlighed. Til disse må sandsynligvis de indledningsforsøg henregnes, som vi have skikket forud for det historiske stof, der indeholdes i hver enkelt bog, og som vi har anset for væsentligt nødvendige for den art skrifter, som vi har sat os selv i spidsen for.

Vi holder os egentlig ikke strengt forpligtede til at anføre en grund for denne vor dom; det må være rigeligt nok, at vi har erklæret det for en regel, der nødvendigvis må iagttages i alle prosaisk-komisk-episke skrifter. Hvem har nogensinde forlangt grunde eller årsag til den strenge enhed i tid og sted, der nu er fastsat som væsentlig nødvendig i al dramatisk poesi? Hvilken kritiker er nogensinde blevet spurgt om, hvorfor et dramatisk værk ikke lige så godt kan indeholde to dage som én, eller hvorfor tilhørerne, forudsat at de rejser gratis, ligesom vælgere i de fleste tilfælde, ikke lige så godt må føres halvtreds miles bort som fem? Har nogen kommentator gjort regnskab for den begrænsning, en gammel kritiker har sat for dramaet, som han vil have skal indeholde hverken mere eller mindre end fem akter? Eller har noget levende menneske prøvet på at forklare, hvad vore nyere teaterdommere forstår ved ordet *lavt*, hvorved det er lykkedes dem at bandlyse alt lune fra skuepladsen og at få teatret gjort lige så kedeligt som en konversationssal? I alle disse tilfælde synes verden at have antaget en grundsætning i

vor lov, nemlig: *cuicunque in arte sua perito credendum est*; for det lader sig måske ikke godt tænke, at nogen skulle være så uforskammet i en eller anden kunst og videnskab at fastsætte dogmatiske regler uden nogen som helst grund. I sådanne tilfælde er vi altså tilbøjelige til at slutte, at der ligger gode og fornuftige grunde skjult på bunden, skønt vi ulykkeligvis ikke er i stand til at gå så dybt.

Nu har verden virkelig vist en alt for stor høflighed imod kritikken og antaget nogle mennesker for at besidde en langt større dybsindighed, end de virkelig er i besiddelse af. Af denne føjelighed er kritikerne blevet opmuntret til at anmasse sig en diktatorisk magt, og det er virkelig lykkedes dem så godt, at de nu er blevet herrer og mestre og har den forvovenhed at foreskrive de forfattere love, af hvis forgængere de dog selv har modtaget dem.

Kunstdommeren er, nøje betragtet, ikke andet end en skriver, hvis embede det er at afskrive de love og regler, der bliver fastsat af hine store dommere, hvis genis fortrinlige styrke har erhvervet dem anseelse som lovgivere i de forskellige videnskaber, de har repræsenteret. Dette embede var også alt, hvad oldtidens kritikere stræbte efter, og aldrig havde de dristighed til at vove et udsagn, uden at de understøttede det ved at anføre navnet på den ansete dommer, de lånte det fra.

Men med tiden og i århundredernes uvidenhed begyndte skriveren at gøre et indgreb i sin herres magt og at anmasse sig hans værdighed. Nu var forfatterkunstens love ikke mere grundede på autors værk, men på kritikerens magtsprog. Skriveren blev lovgiver, og de folk gav meget forskellige love, hvis pligt det i begyndelsen var at afskrive dem.

Heraf opstod en almindelig og måske uundgåelig vildfarelse; for da disse kritikere ofte var meget tykhovedede, så skete det let, at de ofte tog den blotte form for det væsentlige. De bar sig omtrent ad som dommeren, der strengt holder sig til lovens bogstav, men ikke vil vide noget af dens ånd. Små omstændigheder, der hos en forfatter måske kun var tilfældige, anså disse kunstdommere for ting, der udgjorde hans mest udmærkede fortjeneste, og overleverede det til hans efterfølgere som noget væsentligt, der på det ubrødeligste måtte overholdes af dem. Tid og uvidenhed, disse to mægtige støtter for bedrageriet, forskaffede disse uretfærdige indgreb anseelse. Således blev der fastsat en mængde regler for at skrive godt, der ikke havde mindste grund i sandheden eller naturen, og i almindelighed ikke tjener til andet end at tvinge og indskrænke geniet, ligesom en dansemester ville blive indskrænket, hvis det i de mange fortræffelige skrifter om denne kunst fastsattes, at man skulle danse med lænker på.

For altså at undgå al bebrejdelse for, at vi vil give efterverdenen en regel, der blot grunder sig på anseelsen af *Ipse dixit* [Note 3)] (for hvilken vi, sandt at sige, ikke nærer den dybeste ærbødighed), så vil vi her frivilligt frasige os det privilegium, vi før gjorde fordring på, og vedblive at forelægge læseren de grunde, der har bevæget os til at indstrø forskellige små afvigelser fra den lige vej i dette værk.

Og her fører selve nødvendigheden os til at åbenbare en ny åre af erkendelse, der, om den også tidligere er blevet opdaget, dog aldrig er blevet benyttet hverken af ældre eller nyere forfattere. Og denne er ikke andet end kontrastens åre, der løber gennem alle skabningens værker og muligvis ikke har

nogen ringe andel i, at vi er i stand til at danne os et rigtigt begreb om alt skønt, såvel i naturen som i kunsten. For hvad viser vel bedre en sags fortræffelighed og skønhed end dens modsætning? Således bliver dagens og sommerens skønhed fremhævet ved nattens og vinterens rædsel. Og jeg tror, hvis det var muligt, at et menneske kun havde set de to første, ville han kun have en meget ufuldkommen idé om deres skønhed.

Men for ikke at blive alt for alvorlige: kan man vel tvivle om, at de mest henrivende fruentimmer ville tabe fordelen af deres yndigheder i øjnene på en mand, der aldrig havde set andre former? Dette synes damerne selv så overbeviste om, at de gør sig al mulig umage for at hæve glansen af deres skønhed ved en folie. Ja, de bliver endog undertiden deres egen folie; for jeg har bemærket – især i Bath –, at de gør sig al mulig umage for at se hæslige ud om morgenen, for derved at gøre den skønhed desto mere fremstikkende, som de agter at fremvise om aftenen.

De fleste kunstnere ved at benytte dette hemmelige kunstgreb, skønt nogle måske ikke har studeret dets teori. Juveleren ved, at den skønneste brillant fordrer en folie, og maleren erhverver sig ofte det største bifald ved kontrasten mellem figurerne.

Et stort geni iblandt os vil sætte denne sag i det rette lys, skønt jeg ikke kan sætte ham i nogen af de sædvanlige kunstneres klasser, for han har ret til at indtage en plads mellem dem,

> *Inventas qui vitam excelluere per artes,*
>
> som ved opfundne kunster livets værd forhøjed!

Jeg mener her opfinderen af den fortrinlige underholdning, der kaldes den engelske pantomime.

Denne underholdning består af to dele, som opfinderen adskilte ved navnene *det alvorlige* og *det komiske*. Det alvorlige fremstillede en hel del hedenske guder og helte, som visselig var det kedeligste og mest dræbende selskab, tilhørerne kunne komme i, og (hvilket var en hemmelighed, kun få kendte) som i virkeligheden var opfundet for at stå i modsætning til den komiske del af forestillingen og for at sætte Harlekins streger i et fordelagtigere lys.

Det var nu rigtignok ikke at omgås meget høfligt med sådanne personer; imidlertid var opfindelsen ikke desto mindre sindrig og gjorde lykke. Og det vil vise sig endnu tydeligere, når vi i stedet for *alvorligt* og *komisk* sætter ordene *kedeligere* og *kedeligt*; for det komiske var visselig kedeligere end noget, man hidtil havde set på scenen, og det kunne kun overtræffes af den superlative grad af kedelighed, der herskede i det alvorlige. Ja, disse guder og helte var så utåleligt kedsommelige, at Harlekin (skønt den engelske gentleman af dette navn aldeles ikke er beslægtet med den franske, men har en meget alvorligere karakter), altid var velkommen på skuepladsen, da han befriede publikum for værre selskab.

Skarpsindige forfattere har altid benyttet denne kontrastens kunst med stort held. Det undrer mig derfor, at Horats dadler Homer for denne kunst, men han modsiger også allerede sig selv i næste linje:

Indignor quandoque bonus dormitat Homerus,
verum opere in longo fas est obrepere somnum.

Når Homer selv undertiden slumrer, det smerter mig;
dog i lange værker er sådan slummer tilgivelig.

For vi må ikke herved forstå, som nogle måske gør, at en forfatter virkelig falder i søvn, mens han skriver. Vistnok kan læseren være tilbøjelig til at lade sig overvælde af søvn; men en forfatter finder, selv om hans værk er så langt som et af Oldmixons [Note 4)], alt for behagelig en underholdning hos sig selv, til at han skulle føle mindste søvnighed. Det går, som mr. Pope [Note 5)] bemærker: "Han selv er søvnløs for at dysse læseren i søvn."

Egentlig er disse søvndyssende steder det alvorliges part, som med kunst er indvævet for ved kontrasten at hæve det øvrige desto højere; og det er den sande mening hos en nyere vittig forfatter [Note 6)], når han siger til publikum, at hver gang han er kedelig, kan man vær overbevist om, at det ikke er uden bagtanke.

Altså i dette lys, eller snarere i dette mørke, ønsker jeg også, at læseren skal se disse indledningsforsøg. Men tror han efter den underretning at finde alvorligt nok i andre dele af dette skrift, så skal han blot altid overspringe disse forsøg, hvori vi, vi tilstår det, med megen møje er kedsommelige, og ved de følgende bøger straks tager fat på andet kapitel.

Kapitel 2

Hvori Jones modtager mange venskabelige besøg under sit fangenskab, tillige med nogle meget fine træk af kærlighed, som næppe kan ses med det blotte øje.

Tom Jones modtog i den tid, han måtte holde sig hjemme, mange besøg, skønt nogle af dem ikke var ham synderlig behagelige. Mr. Allworthy kom næsten hver dag til ham. Men om han også straks følte medlidenhed med Toms smerter og meget billigede den brave opførsel, han havde vist, så anså han det dog for en gunstig lejlighed til at bringe ham til en rigtig følelse af hans uoverlagte opførsel, og mente, at et velgørende råd ikke kunne anbringes belejligere end nu, da sindet var mildnet ved sygdom og smerte, og da hans opmærksomhed var uforstyrret af de heftige lidenskaber, der driver os til at jage efter fornøjelser.

Til alle tider, når den gode mand var alene med ham, og især når han var fuldkommen rolig, benyttede han derfor lejligheden til at erindre ham om hans tidligere forseelser; dog skete det altid på en blid og øm måde, og blot for at indlede den advarsel, han gav ham: kun af dette, forsikrede han ham, ville hans fremtidige lykke og den kærlighed, hans plejefader endnu kunne skænke ham, være afhængig; han skulle blot ikke i fremtiden forspilde hans gode mening, for hvad det forbigangne angik, så var det tilgivet og glemt. Han ville altså råde ham til at gøre en fornuftig brug af dette tilfælde, for at det til sidst kunne blive en hjemsøgelse til hans eget bedste.

Thwackum aflagde ligeledes meget flittigt sine besøg, og han anså også sygelejet for et meget passende sted til formaninger.

Men hans sprog var imidlertid langt strengere end mr. Allworthys. Han sagde til sin elev, at han måtte anse denne ulykke for en straf fra Himlen for hans synder; at han dagligt på sine knæ måtte takke Gud, fordi han kun havde brækket armen og ikke halsen, hvad der måske var ham forbeholdt ved en anden lejlighed, som måske ikke var så fjern. Han for sin person, sagde han, havde allerede ofte undret sig over, at der ikke for lang tid siden var faldet en straffedom over ham, men deraf kunne han se, at den guddommelige straf vel kommer langsomt, men altid er sikker. Derpå formanede han ham ligeledes til med største sikkerhed at forudse de større onder, som endnu var tilbage, hvis han vedblev i sin forstokkelse. "Disse," sagde han, "kan blot afvendes ved en så fuldkommen og oprigtig bod, som man ikke let kan vente eller håbe af et menneske, der allerede i sin ungdom er så ugudelig, og hvis sind jeg frygter for, er så aldeles fordærvet. Det er imidlertid min pligt at formane Dem til bod, skønt jeg meget vel ved, at alle formaninger vil være forgæves og frugtesløse. Men *liberavi animam meam*. Jeg kan nu ikke beskylde min egen samvittighed for nogen efterladenhed, skønt det på samme tid er med yderste bekymring, at jeg ser Dem vandre den sikre elendighed i møde i denne verden og den sikre fordømmelse i den anden."

Square talte i en ganske anden tone. Et sådant tilfælde, sagde han, som et brækket ben, stod langt under en viis mands betragtning. Det var rigeligt nok til at forsone sjælen med alle sådanne ulykker at betænke, de kunne tilstøde den viseste mand og visselig var til gavn for det hele. Det var et rent misbrug af ordene at kalde sådanne ting onder, hvori der ikke var noget moralsk upassende; for smerten, som er den værste

følge af sådanne tilfælde, var den allerforagteligste sag af verden. Han gav desuden en hel mængde andre lignende sentenser af anden bog af Ciceros tuskulanske taler og af den store lord Shaftesbury til bedste. Ved at anføre disse var han en dag så hidsig, at han ulykkeligvis bed sig i tungen, og det således, at det straks afbrød hans tale og bragte ham til at udstøde nogle kraftige eder. Men det slemmeste ved sagen var dog, at Thwackum, der var nærværende og betragtede alle slige lærdomme som hedenske og ateistiske, fik lejlighed til at gøre sine randgloser, og det gjorde han med en sådan nedrig ondskab, at den stakkels filosof, som tungebiddet ikke havde opbragt så lidt, nu blev fuldkommen kastet af sadlen med al sit mådehold og tålmod; og da han ikke var i stand til at skaffe sin vrede luft gennem læberne, havde han måske fundet på en mere voldsom måde at hævne sig på, hvis ikke lægen, som var nærværende, stik imod sin egen interesse havde lagt sig imellem og vedligeholdt freden.

Master Blifil besøgte kun sjældent sin ven Jones og aldrig alene; den værdige unge mand viste imidlertid megen opmærksomhed imod ham og lige så megen bekymring over hans ulykke; men han undgik omhyggeligt enhver fortrolighed, for at ikke, hvad han hyppigt lod falde et vink om, hans egen karakters renhed derved skulle blive smittet, i hvilken anledning han stadig førte det ordsprog i munden, hvori Salomon taler imod slet selskab. Han var imidlertid ikke så bitter som Thwackum, for han udtrykte bestandig et håb om Toms omvendelse, som, sagde han, hans onkels uforlignelige godhed ved denne lejlighed absolut måtte fremkalde hos et menneske, der ikke var aldeles forhærdet. "Men," sluttede han,

"hvis mr. Jones nogensinde oftere gør sig skyldig i en forseelse, skal jeg aldrig mere sige et ord til hans forsvar."

Hvad squire Western angår, så var han sjældent ude af sygeværelset, undtagen når han var beskæftiget i marken eller med flasken. Ja, han gik endog undertiden derind og drak sit øl dér, og det var kun med vanskelighed, at han blev hindret i at tvinge Jones til at drikke et glas med. For ingen kvaksalver anså nogen sinde sit arkanum for et ufejlbarligere lægemiddel, end squiren sit øl. Efter megen bønfalden blev han imidlertid bevæget til at undlade anvendelsen af dette middel. Men at snakke ham fra, hver morgen, når han red ud, at give sin patient en serenade på valdhorn, det var nu ganske umuligt. Heller aldrig undlod han, når han besøgte Jones, sit voldsomme "Hallo!", hvormed han altid trådte ind i et selskab, uden at bekymre sig om, enten patienten sov eller ej.

Denne larmende opførsel havde imidlertid lige så lidt onde følger, som den var ondt ment, og blev rigeligt erstattet Jones, så snart han blot kunne være oppe, ved Sophias selskab; for squiren bragte hende med, når han kom. Det varede heller ikke længe, inden Jones var så rask, at han kunne synge til hendes akkompagnement, og nu underholdt hun ham hele timer med den yndigste musik, undtagen når det faldt squiren ind at afbryde den ved at forlange et af sine yndlingsstykker.

En dag, da Sophia spillede fortepiano, og Jones hørte på hende, kom squiren ind i værelset og råbte:

"Du kan tro, Tom, jeg har ordentlig været oppe at nappes med den tykke præst Thwackum for din skyld. Så siger den karl til Allworthy i min nærværelse, at det, at du brækkede armen, var en straf af Gud. Hvad djævlen, siger jeg, hvordan kan det hænge

sammen? Kom han ikke til det, fordi han hjalp en ung pige? En straf! Jo vist! når han ikke gør noget værre, så kommer han snarere i Himlen end alverdens præster. Han har større årsag til at bilde sig noget ind end til at skamme sig."

"Hr. squire," svarede Jones, "jeg har virkelig ikke årsag til nogen af delene; men når jeg har reddet miss Western ved det, så vil jeg bestandig anse det for den lykkeligste begivenhed i mit liv."

"Den skurk, således at ophidse Allworthy imod dig! Gud straffe mig, hvis præsten ikke havde haft sin sorte kutte på, så skulle han have fået noget af mig, så han skulle tænke på mig hele sit liv; for jeg har dig hjertenskær, min dreng, og jeg vil være Djævlens, om jeg ikke vil gøre alt for dig, hvad der er mig muligt. Du skal have lov til at vælge mellem alle hestene i min stald, og det i morgen den dag; kun ikke *Chevalier* og *Miss Slu*."

Jones takkede ham, men vægrede sig ved at modtage hans tilbud.

"Jo," sagde squiren, "du skal have fuksen, Sophia red på. Det dyr står mig i halvtreds guineas, og til efteråret bliver hun seks år."

"Og om den så havde kostet mig tusinde guineas," råbte Jones hidsigt, "så ville jeg kaste den for hundene."

"Fy," sagde Western, "er det, fordi den har brækket din arm? Du må tilgive og glemme. Jeg havde troet, du var mere mand, end at du kunne bære nag til et umælende bæst."

Her lagde Sophia sig imellem og gjorde en ende på samtalen ved at bede sin fader om tilladelse til at spille noget for ham, en bøn, som han aldrig afslog.

Sophia havde mere end én gang under ovenstående samtale skiftet farve, og sandsynligvis tilskrev hun den hidsige hævngerrighed, Jones viste, en ganske anden grund end hendes fader. Hendes livsånder var nu i synligt oprør, og hun spillede så utåleligt slet, at selv Western måtte have lagt mærke til det, hvis han ikke snart var sovet ind. Jones, der var vågen nok og lige så lidt manglede øren som øjne, gjorde imidlertid nogle bemærkninger; dette i forening med alt, hvad læseren erindrer, tidligere har tildraget sig, gav ham, når han overtænkte det hele, temmelig stærke beviser på, at alt ikke var så ganske rigtigt fat i Sophias ømme barm, en formodning, som det vel vil undre mangen ung herre, at Tom ikke havde haft før. Hvis vi skal tale oprigtigt, havde han næsten en smule for megen mistro til sig selv og var ikke indbildsk nok til at bemærke de skridt, en ung dame gjorde for hans skyld; en fejl, som kun kan helbredes ved den tidlige opdragelse i hovedstaden, der nu er så meget på mode.

Da denne tanke nu fuldkommen havde bemægtiget sig Jones, forårsagede den en uro i hans sind, der ved en mindre ren og fast tænkemåde end hans, vel let til en sådan tid kunne have haft farlige følger. Han var alt andet end ligegyldig for Sophias store værd. Hendes figur behagede ham overordentligt; ikke mindre beundrede han hendes fuldkommenheder og hendes sjældne godhed. Og da han aldrig havde tilladt sig den tanke at komme til at eje hende eller nogensinde med vilje næret sin tilbøjelighed, så havde han en meget stærkere lidenskab for hende, end han selv vidste. Nu stillede hans hjerte hele hemmeligheden til skue, på samme tid som det forsikrede ham

om, at den tilbedelsesværdige genstand for hans kærlighed besvarede hans tilbøjelighed.

Kapitel 3

Som alle, der ikke har et hjerte, vil antage for at indeholde meget væsen om ingenting.

Måske tror læseren, at de følelser, der nu opsteg hos vor helt, var så søde og behagelige, at de snarere havde måttet frembringe en glad renhed i hans sjal end nogen af de farlige virkninger, vi har nævnt, men sandt at sige er følelser af denne slags, skønt frydefulde, dog i den første begyndelse af en meget urolig natur og har meget lidt inddyssende i sig. Og desuden blev de i nærværende tilfælde forbitret ved visse omstændigheder, som blandet med sødere ingredienser til sammen udgjorde en drik, man kunne kalde bittersød. Og ligesom der ikke kan være ganen noget ubehageligere end en sådan drik, således kan der i figurlig forstand ikke tænkes noget mere nedtrykkende for sindet.

For det første var han ikke, skønt han havde tilstrækkelig grund til at smigre sig med, hvad han havde opdaget hos Sophia, fri for tvivl om misforstået medlidenhed eller i det højeste agtelse i en stærkere grad. Han var langt fra at nære den sangvinske vished, at Sophia havde en sådan kærlighed til ham, at den kunne love hans tilbøjeligheder den høst, som de til sidst ville fordre, hvis de blev opmuntret og næret. Selv hvis han kunne håbe ikke at finde nogen skranke for sin lykke hos datteren, var han overbevist om at finde en stærk skranke hos faderen, som, skønt han var en landjunker i sine adspredelser,

dog var en fuldkommen verdensmand i, hvad der angik formue; han nærede den stærkeste kærlighed til sin datter og havde ofte i samtalens løb ladet sig mærke med, hvilken glæde han lovede sig af at få sin datter gift med en af landets rigeste mænd. Jones var ikke så forfængelig og dum en klods, at han skulle vente, at Western på grund af det venskab, han havde vist ham, nogen sinde skulle lade sig forlede til at tilsidesætte sine planer angående fremmelsen af datterens lykke. Han vidste godt, at formue i almindelighed er den fornemste, om ikke den eneste betragtning, som påvirker selv de bedste forældre i disse sager. For venskab kan vel gøre, at vi tager varm del i andres skæbne; men i tilfredsstillelsen af lidenskaberne er det temmelig koldt. Ja, for at føle den lykke, som kunne være afhængig af det, var det nødvendigt, at man selv måtte besidde lidenskaben. Da han derfor ikke havde noget håb om at få hendes faders samtykke, så mente han, at om han bestræbte sig for at opnå sit mål uden dette og på den måde tilintetgjorde mr. Westerns store livsopgave, da ville det være at gøre meget ilde brug af hans gæstfrihed og med utaknemmelighed at gengælde ham alle de små gunstbevisninger, han, skønt squiren var rå, dog havde modtaget af hans hænder. Hvis han betragtede et sådant resultat med rædsel og foragt, hvor meget mere blev han da ikke rystet ved at tænke på mr. Allworthy, som han skyldte mere end sønlig forbindtlighed, og til hvem han også nærede mere end sønlig kærlighed. Han vidste, at der i denne gode mands hele natur lå en sådan afsky for al nederdrægtighed og forræderi, at det mindste foretagende af denne natur for bestandig ville gøre den skyldige forhadt i hans øjne, og at hans navn altid ville ringe afskyeligt i hans øre. Synet af sådanne

uoverstigelige vanskeligheder havde, hvor brændende hans ønsker end var, været tilstrækkelige til at bringe ham til fortvivlelse; men selv disse ønsker havde en modvægt i hans medlidenhed for et andet fruentimmer. Erindringen om den elskværdige Molly trængte sig nu af sig selv ind i hans hjerte. I hendes arme havde han svoret evig bestandighed, og hun havde ofte højt og dyrt forsikret, at hun ikke ville overleve hans utroskab. Han så hende nu i dødens forfærdeligste skikkelser, ja, al den skændsel, som hun nu måtte være udsat for, og som han var dobbelt skyld i, da han først havde forført og siden forladt hende, fremstillede sig for hans sjæl i den frygteligste skikkelse. For han vidste godt, hvor stærkt hun blev hadet af alle naboer, ja selv af sine søskende, og hvor gerne de ville sønderrive hende. I virkeligheden havde han mere udsat hende for misundelse end for skændsel, eller rettere sagt, han havde udsat hende for det sidste formedelst det første. For mange fruentimmer spottede hende ene og alene formedelst hendes elsker og hendes pynt, skønt de ville have været glade, hvis de selv kunne have købt det for samme pris. Den stakkels piges fuldkomne fordærvelse måtte derfor, som han forudså, være den uundgåelige følge af, at han forlod hende, og denne tanke smertede dybt hans sjæl. Armod og ulykke syntes ham ikke at give nogen ret til at forøge denne sørgelige skæbne. Hendes lave stand gjorde ikke i hans øjne hendes elendighed ringere, og han kunne ikke nære ringeste tanke om, at dette kunne retfærdiggøre eller blot skjule hans brøde ved at styrte hende i elendighed. Men hvad taler jeg om retfærdiggørelse? Hans eget hjerte tillod ham ikke at knuse en menneskelig skabning, der, som han troede, elskede ham og havde ofret denne kærlighed

sin uskyldighed. Hans eget gode hjerte talte hendes sag, ikke som en kold og købt advokat, men som den, som sagen selv er magtpåliggende, og som dybt måtte føle al den smerte, dets ejer bragte over en anden.

Da denne mægtige advokat tilstrækkeligt havde vakt Jones' medlidenhed, idet han skildrede ham Molly i alle den yderste fordærvelses omstændigheder, kaldte han listigt en anden lidenskab til hjælp, idet han skildrede ham pigen i alle ungdommens, sundhedens og skønhedens farver, som en genstand, der i høj grad fortjente at være målet for hans ønsker; og det så meget mere (for en god karakter i det mindste), som hun på samme tid var en genstand for hans medlidenhed.

I disse tanker tilbragte Jones en lang, søvnløs nat, og resultatet heraf var, at han om morgenen besluttede at forblive Molly tro og ikke mere at tænke på Sophia.

I denne dydige beslutning forblev han hele den næste dag til om aftenen, idet han med flid vedligeholdt forestillingen om Molly og bandlyste Sophia af sine tanker; men denne ulykkelige aften skulle et ubetydeligt tilfælde atter sætte alle hans lidenskaber i søen. Nu opstod der en så fuldkommen forandring i hans sind, at vi anser det for passende at meddele læseren den i et nyt kapitel.

Kapitel 4

Et lille kapitel, som indeholder en ubetydelig tilfældig begivenhed.

Blandt andre personer, som besøgte den unge herre og gjorde ham deres komplimenter, var også mrs. Honour. Når læseren betænker nogle udtryk, der tidligere er undsluppet hende, kan

han måske tro, at hun selv nærede en slags kærlighed til Tom; men det forholdt sig virkelig ikke således. Tom var en smuk ung fyr, og for disse mennesker havde mrs. Honour nu altid nogen agtelse; men denne var ganske upartisk, og hun gav hverken den ene eller den anden fortrinnet. For da det var gået forkert med hendes kærlighed, som hun havde kastet på en vis adelsmands tjener, der efter at have lovet hende ægteskab på en nederdrægtig måde forlod hende, så havde hun forvaret de sønderbrudte rester af sit hjerte så godt, at intet menneske senere havde været i stand til at blive ejer af en eneste stump af det. Hun betragtede alle smukke mandfolk med den agtelse uden forskel, som et ærbart og dydigt gemyt nærer for alt, hvad der er godt. I grunden kunne hun kaldes en elskerinde af mændene, ligesom Sokrates kaldtes en elsker af mændene, idet hun foretrak den ene for den anden på grund af legemlige fortrin, ligesom han på grund af åndelige. Men hun drev aldrig dette fortrin så vidt, at det nogensinde kunne forstyrre ligevægten i hendes rene sind.

Den dag, da Jones kæmpede den kamp med sig selv, som vi har omtalt i forrige kapitel, kom mrs. Honour ind i hans værelse, og da hun fandt ham alene, begyndte hun på følgende måde:

"Å, mr. Jones, hvor tror De, jeg har været? Det gætter De ikke i et halvhundrede år, det tør jeg sætte mit hoved på. Men om De også gættede det, så turde jeg dog virkelig ikke sige Dem det."

"Ja, når det er noget, som De ikke tør sige mig," svarede Jones, "så vil jeg dog være så nysgerrig at efterforske, og jeg ved, at De ikke kan være så grusom forgæves at lade mig forske."

"Jeg ved for den sags skyld ikke," udbrød hun, "hvorfor jeg skulle nægte at sige Dem det, for jeg er vis på, at De ikke vil omtale det. Og desuden har det ikke meget at sige, at De ved, hvor jeg har været, når De ikke ved, hvad jeg har været der om. Ja, jeg for min del kan ikke indse, hvorfor det skulle holdes hemmeligt, for hun er visselig den bedste dame af verden."

Så begyndte Jones at tigge hende om at fortælle alt, og han lovede højtideligt ikke at forråde hende.

"Nå, De må da vide, sir," sagde hun, "at min unge frøken sendte mig hen til Molly Seagrim for at se, om den tøjte manglede noget; jeg var just ikke meget for at gå derhen, men når man tjener, må man jo adlyde. – Hvorledes kunne De således kaste Dem hen, mr. Jones? – Frøkenen befalede mig altså at bringe hende noget linned og andre sager. Hun er alt for god. Hvis sådanne løsagtige tøser blev sendt i tugthuset, havde de meget bedre af det. Jeg sagde altså til frøkenen: Deres Nåde opmuntrer kun dovenskaben."

"Var min Sophia så god!" udbrød Jones.

"*Min* Sophia! Nej, vil man høre!" råbte Honour. "Og hvis De så vidste alt – ja, var jeg i mr. Jones' sted, ville jeg rigtignok se højere til vejrs end til sådant noget lumpent pak som Molly Seagrim."

"Hvis jeg vidste alt!" svarede Jones. "Hvad mener De med det?"

"Jeg mener, hvad jeg mener," svarede Honour; "husker De ikke mere muffen, som De engang stak Deres hænder ind i? Jeg ville på min ære gerne sige Dem det, hvis jeg blot vidste, at min frøken aldrig fik noget at høre om det."

Jones tilsvor hende på det højtideligste, at intet menneske skulle erfare noget ord om det, og Honour fortsatte:

"Min frøken havde foræret mig muffen, og efter at hun havde hørt, hvad der var sket, –"

"De har altså sagt hende, hvad jeg har gjort?"

"Og om jeg nu havde sagt det, så burde De vist ikke være vred på mig for det. Mangen én ville vist gerne have givet sit hoved til, at man havde sagt frøkenen det, når han havde vidst –. For den fornemste lord i landet kunne såmænd være stolt af det. Men jeg havde egentlig stor lyst til slet ikke at sige Dem noget."

Nu begyndte Jones atter at bruge bønner, og han bragte det snart så vidt, at hun fortsatte:

"De må da altså vide, sir, at frøkenen havde givet mig muffen; men en dag eller to, efter at jeg havde fortalt hende historien, var hendes nye muffe gal i alle ender og kanter; og det er såmænd den nydeligste muffe, jeg nogensinde i mit liv har set. Honour, sagde hun, det er en kedelig muffe, den er meget for stor, og jeg kan slet ikke bruge den. Hør, du må give mig den gamle tilbage, indtil jeg får en ny; du kan imidlertid tage denne i stedet for. For frøkenen er hjertensgod, og man skal ikke kunne sige om hende, at hun giver én noget i dag og tager det igen i morgen, det kan De tro. Og så hentede jeg den gamle muffe, og jeg tror ikke, den har været af hendes arm siden den tid; og hun har vist givet den mangt et kys, når ingen har set på det."

Her blev samtalen afbrudt af squire Western, der trådte ind for at hente Jones til fortepianoet, hvorhen han begav sig bleg og skælvende. Dette bemærkede Western; men da han så mrs. Honour, tilskrev han det en forkert grund, og efter at han halvt

spøgende, halvt alvorligt havde udstødt en hjertelig forbandelse over Tom, bad han ham jage udenom, men ikke stjæle vildt på hans grund.

Sophia var denne aften mere end almindelig smuk, og vi må tro, at hvad der ikke lidet forøgede hendes skønhed i mr. Jones' øjne, det var, at hun netop havde den omtalte muffe på den højre arm.

Hun spillede et af faderens yndlingsstykker; han sad netop og lænede sig tilbage i stolen, da muffen faldt ned på hendes fingre og nødte hende til at standse; dette bragte squiren således ud af fatning, at han rev muffen fra hende og med en drøj ed kastede den i ilden. Sophia sprang øjeblikkelig op og reddede den med stor iver ud af flammerne.

Skønt dette tilfælde upåtvivlelig for mange af vore læsere ikke vil synes af stor vigtighed, så havde det dog, hvor ubetydeligt det end var, en så voldsom virkning på Jones, at vi anser det for vor pligt at meddele det. Virkelig bliver kun alt for ofte mange små omstændigheder, hvoraf der opstår begivenheder af yderste vigtighed, sprunget over af uforstandige historieskrivere. Man kan egentlig anse verden for en stor maskine, i hvilken de store hjul sættes i bevægelse af andre hjul, der er meget små og næsten kun kan opdages af de skarpeste øjne.

Således havde alle den uforlignelige Sophias yndigheder, al hendes blændende glans, harmonien i hendes stemme og skikkelse, hendes vittighed, munterhed og sjæleadel, hendes øjnes blide smægten og hendes karakters behagelighed, ikke været i stand til så fuldkommen at erobre og fængsle den stakkels Jones' hjerte, som denne lille begivenhed med muffen.

> *– Captique dolis lacrymisque coacti,*
> *quos neque Tydides, nec Larissæus Achilles,*
> *non anni domuere decem, non mille carinæ.*

> Den stad, som Diomedes, ja Achilles selv ej tvinge kunne,
> ej ti års streng belejring og ej tusind skibe,
> blev nu ved sleske ord og falske tårer vundet.

Jones' citadel var altså indtaget ved overrumpling. Alle disse ærens og klogskabens betragtninger, som vor helt for kort siden med lige så megen krigerisk visdom som årvågenhed havde udstillet ved sit hjertes tilgange, løb fra deres poster, og kærlighedens gud drog ind i triumf.

Kapitel 5

Et meget langt kapitel, som indeholder en meget stor begivenhed.

Men hvor let det end var den sejrende gud at fordrive sine erklærede fjender fra Jones' hjerte, så faldt det ham dog langt vanskeligere at erstatte den garnison, han selv engang havde lagt derind. Men vi vil sætte al allegori til side. Bekymringen for, hvad der skulle blive af Molly, foruroligede og forstyrrede i høj grad den værdige ynglings sjæl. Sophias overlegne egenskaber fordunklede eller udslettede snarere ganske den stakkels piges skønheder; men medlidenhed fulgte i stedet for foragt efter kærligheden. Han var overbevist om, at Molly havde skænket ham al sin kærlighed og grundet alt sit håb om fremtids lykke på ham. For han vidste, at han havde givet den største anledning til det ved at vise den højeste grad af ømhed for hende, en ømhed, ved hvilken han havde gjort alt for at

overbevise hende om, at han altid ville vedligeholde den. Hun havde på sin side forsikret ham om den faste tro på hans løfter og havde med de højtideligste eder erklæret, at det var afhængigt af ham, om hun skulle være den lykkeligste eller den elendigste af kvindekønnet. Og at være ophavsmanden til den højeste grad af elendighed for et menneskeligt væsen, var en tanke, som han ikke kunne tåle et eneste øjeblik. Han betragtede den stakkels pige, som om hun havde ofret alt, hvad hun ejede, som om hun på sin egen bekostning havde været ofret for hans lyster, som sukkende og smægtende for ham i samme øjeblik. "Skal da," sagde han, "min helbredelse, som hun så ivrigt har ønsket, skal da min nærværelse, som hun så længe har ventet, i stedet for at skaffe hende den glæde, hun har smigret sig med, pludselig styrte hende i fortvivlelse og elendighed? Kan jeg være en sådan skurk?"

Men når den stakkels Mollys skytsånd syntes at triumfere, da styrtede kærligheden til Sophia ind imod ham; den forekom ham nu ikke mere tvivlsom og fjernede enhver hindring.

Endelig faldt det ham ind, at han måske kunne give Molly erstatning på en anden måde, nemlig ved at skænke hende en sum penge; alligevel tvivlede han næsten om, at hun ville modtage den, når han erindrede de hyppige og heftige forsikringer om, at en hel verden ikke ville være hende erstatning for ham. Men hendes store fattigdom og overordentlige forfængelighed, som vi allerede har givet læseren et vink om, gav ham et ubetydeligt håb om, at hun trods sin erklærede kærlighed dog med tiden kunne bringes til at lade sig nøje med en formue, der oversteg hendes forventninger og kunne tilfredsstille hendes forfængelighed

ved at sætte hende over hendes ligemænd. Han besluttede derfor at benytte den første lejlighed, der gaves, til at fremkomme med et sådant forslag.

Som følge deraf stjal han sig en dag, da hans arm var så rask, at han med lethed kunne bære den i et bind, bort, mens squiren var beskæftiget i marken, og besøgte sin smukke. Hendes moder og søskende, som han fandt i færd med at drikke te, sagde først, at Molly ikke var hjemme, men senere underrettede den ældste søster ham med et ondskabsfuldt smil om, at hun var gået i seng ovenpå. Tom havde ikke noget imod denne hans elskedes tilstand, og han steg øjeblikkelig op af trappen til sovekammeret; men da han kom derop, fandt han til sin store forbavselse døren lukket af; det varede også nogen tid, inden han fik svar indefra, da Molly, hvad hun selv siden underrettede ham om, sov så fast.

Det er ofte blevet bemærket, at overdreven sorg og overdreven glæde frembringer samme virkninger, og når nogen af disse sindsbevægelser pludselig overrasker os, er vi oftere derved berøvet brugen af alle vore evner. Det kan derfor ikke undre os, at det uventede syn af Jones kunne virke stærkt på Mollys sjæl og overvælde hende med en sådan forvirring, at hun i nogle minutter ikke var i stand til at udtrykke den store henrykkelse, der, som læseren vel kan begribe, opfyldte hende ved denne lejlighed. Hvad Jones angår, så blev han så fuldkommen indtaget og ligesom fortryllet ved den elskedes nærværelse, at han for en stund glemte Sophia og følgelig hovedhensigten med sit besøg.

Men denne randt ham imidlertid snart i hukommelsen, og efter at den første henrykkelse over sammentræffet var forbi,

fandt han efterhånden lejlighed til at lede samtalen hen på de ulykkelige følger, der måtte flyde af deres kærlighed, hvis mr. Allworthy, der strengt havde forbudt ham at se hende tiere, erfarede, at de endnu holdt omgang med hinanden. En sådan opdagelse, som hans fjender gav ham anledning til at anse for uundgåelig, sagde han, måtte ende med hans og følgelig også med hendes ruin. Da derfor den ubøjelige skæbne havde bestemt, at de måtte skilles ad, rådede han hende til at bære det med fatning og svor på, at han aldrig, når lejlighed gaves, skulle undlade at vise hende, hvor oprigtig hans kærlighed havde været, ved at sørge for hende på en måde, der overgik hendes dristigste forventninger, ja endog hendes ønsker, hvis det nogensinde skulle stå i hans magt; han sluttede til sidst med, at hun nok ville finde en mand, der ville ægte hende og gøre hende langt lykkeligere, end hun nogensinde kunne blive ved at fortsætte et uanstændigt liv med ham.

I nogle minutter tav Molly ganske stille; men idet hun brast i gråd, begyndte hun derpå at gøre ham bebrejdelser i følgende udtryk:

"Og det er Deres kærlighed til mig, nu, da De har gjort mig ulykkelig, at De vil forlade mig! Hvor ofte har jeg ikke sagt Dem, at alle mændene, den ene som den anden, er falske og troløse og bliver kede af os, så snart de har tilfredsstillet deres ugudelige hensigter med os. Hvor ofte har De ikke svoret aldrig at ville forlade mig? Og så kan De være sådan en mensvoren mand! Hvad værd har alverdens rigdomme for mig uden Dem, nu da De har vundet mit hjerte, for det har De! Hvad taler De til mig om en anden mand? Kan jeg nogen sinde elske en anden mand, så længe jeg lever? Og om landets fornemste mand ville

komme og fri til mig i morgen, så ville jeg ikke have ham. Nej, for Deres skyld vil jeg hade og afsky hele kønnet, så længe jeg lever."

Hun ville have fortsat således endnu længere, hvis der ikke var sket noget, som havde standset hendes tunge, inden hun endnu var halvt færdig. Mollys værelse, eller rettere sagt lukaf, lå et par trapper i vejret, det vil sige øverst i huset; det var derfor skråt og havde en stærk lighed med det store græske delta. Læseren kan måske danne sig et bedre begreb om det, når vi erklærer, at det var umuligt at stå oprejst noget sted undtagen lige i midten. Da der nu ingen alkove var, havde Molly for at erstatte denne mangel naglet et gammelt hestedækken til husets tværbjælke, hvilket dannede et lille aflukke, hvor hendes bedste sager befandt sig, f.eks. resterne af den nylig omtalte pragtklædning, nogle huer og andre ting, som hun i den sidste tid havde anskaffet sig og ophængt der for at skåne dem for støv.

Denne indesluttede plads befandt sig lige ved fodenden af sengen, som tæppet hang så nær ved, at det på en måde tjente til at erstatte manglen af omhæng. Enten nu Molly i sin heftige vrede stødte til det med foden, eller Jones kom til at røre ved det, eller om sømmet af sig selv gav efter, det ved jeg ikke; men idet Molly udtalte de sidste ord, som ovenfor er anført, gik det afskyelige dækken løs og viste alt, hvad der var skjult bagved, hvor iblandt der foruden andre kvindelige nødvendighedsartikler også sås – med skam nedskriver jeg det, og med sorg vil det blive læst – filosoffen Square i en stilling, som, da stedet langtfra tillod ham at stå oprejst, var så latterlig, som man vel kan tænke sig.

Hans stilling havde i grunden nogen lighed med en soldats, der er sluttet krum, eller lignede snarere den stilling, hvori vi så ofte på Londons gader ser folk stå, der ikke lider, men fortjener straf. På hovedet havde han en nat-kappe, der tilhørte Molly, og i det øjeblik tæppet faldt, stirrede hans to store øjne lige på Jones, så at det, når ideen om filosofi blev føjet til den nu åbenbarede skikkelse, ville have været meget vanskeligt at bare sig for den voldsomste latter.

Jeg tvivler ikke om, at læserens overraskelse her vil være lige så stor som Toms, da den mistanke, som måtte opstå ved synet af denne vise og alvorlige mand i en sådan stilling, må synes så aldeles uoverensstemmende med den karakter, som alle uden tvivl hidtil har antaget ham i besiddelse af.

Men når vi skal tilstå sandheden, er denne uoverensstemmelse snarere imaginær end virkelig. Filosoffer er, lige så vel som andre menneskelige skabninger, sammensat af kød og blod, og hvor ophøjede og forfinede deres teorier end kan være, så er en smule praktisk svaghed dog lige så uadskillelig fra dem som fra andre mennesker. De ved meget vel, hvorledes de skal undertrykke alle lidenskaber og lyster og foragte både smerte og fornøjelse, og denne kundskab afgiver meget stof til lykkelige betragtninger og er snart lært; men udførelsen ville være pinefuld og besværlig, og den samme visdom, som lærer dem denne kundskab, lærer dem derfor også at undgå at bringe den til udførelse.

Mr. Square var tilfældigvis i kirke den søndag, da, som læseren vil behage at erindre, synet af Molly i hendes galladragt vakte så megen forstyrrelse. Her bemærkede han hende første gang og var så tilfreds med hendes skønhed, at han bevægede

de to unge herrer til at forandre deres forehavende ridetur, for at de kunne tage forbi Mollys bolig, hvorved han håbede endnu engang at få hende at se. Dengang sagde han imidlertid ikke grunden til nogen, og derfor anså vi det heller ikke passende at meddele læseren den.

Blandt andre besynderlige sager, der efter mr. Squares mening forstyrrede tingenes sammenhæng, var farer og vanskeligheder nogle af de vigtigste. Den vanskelighed, som han frygtede, det kunne have at forføre den unge pige, og den fare, hans karakter var udsat for, hvis det blev opdaget, var så stærke bevæggrunde, at det er sandsynligt, at han først besluttede at indskrænke sig til de behagelige ideer, synet af skønheden indgyder os. Dette tillader selv de alvorligste mænd sig ofte som dessert efter et stærkt måltid af alvorlige tanker; af hvilken grund visse bøger og malerier ofte finder vej til de hemmeligste kroge af deres studereværelser, og en vis saftig del af den naturlige filosofi så ofte danner hovedstoffet i deres samtaler.

Men da filosoffen en dag eller to senere hørte, at dydens fort allerede var blevet indtaget, gav han sine ønsker en videre kreds at spille i. Hans appetit var ikke af den ækle slags, der ikke vil nyde en lækkerbisken, fordi en anden allerede har smagt på den; kort sagt, pigen behagede ham kun så meget desto bedre på grund af sin mangel på kyskhed, fordi denne, hvis hun endnu havde været i besiddelse af den, ville have stået hans fornøjelse i vejen; han efterstræbte hende, og hans stræben kronedes med held.

Læseren tager fejl, når han tror, at Molly foretrak Square for sin yngre elsker; tværtimod, havde hun været indskrænket til

valget af en af dem, ville Tom Jones upåtvivlelig var blevet sejrherre. Det var heller ikke alene den betragtning, at to er bedre end én (skønt den har en ikke ringe vægt), som Square skyldte sin lykke; Jones' fraværelse under hans sygdom var en ulykkelig omstændighed, og i dette mellemrum formildedes og besejredes pigens hjerte ved nogle velvalgte presenter af filosoffen således, at en gunstig lejlighed blev uimodståelig, og Square triumferede aldeles over de fattige rester af dyd, der endnu var tilbage i Mollys barm.

Det var omtrent fjorten dage efter denne erobring, at Jones aflagde sit besøg hos den elskede på en tid, da hun og Square befandt sig i sengen, hvilket var den sande grund til, at moderen, som vi har hørt, nægtede hende hjemme; for da den gamle kone fik sin andel af fortjenesten, som hendes datter erhvervede sig ved sin uanstændige levemåde, så opmuntrede og understøttede hun hende af alle kræfter. Men den ældste søsters misundelse og had til Molly var så stort, at hun, skønt hun også fik en andel i byttet, dog gerne gav afkald på den, når hun kun kunne styrte søsteren i ulykke og berøve hende fortjenesten. Af denne grund meddelte hun Jones, at hun var gået op og i seng, i håb om at Jones skulle gribe hende i Squares arme. Dette fandt Molly imidlertid lejlighed til at forebygge, da døren var lukket af; hun kunne således skjule sin elsker bag tæppet, hvor han nu på en så ulykkelig måde blev opdaget.

Square var ikke så snart kommet til syne, før Molly styrtede sig tilbage i sengen, råbte, at det var ude med hende, og overlod sig til fortvivlelse. Den stakkels pige, der endnu var en begynder i sin håndtering, havde ikke nået den fuldkommenhed i dristighed, der stedse hjælper en af hovedstadens damer ud af

forlegenheden og enten forsyner hende med en udflugt eller giver hende tilstrækkelig begejstring til at afgøre sagen med sin mand, som endelig af kærlighed til ro eller af frygt for sit gode navn, eller måske også af frygt for elskeren, der, som en vis Constant i en komedie, bærer kårde ved siden, gerne lukker øjnene og villigt stikker sine horn i lommen. Molly blev derimod bragt til at forstumme ved dette syn og opgav meget ærligt en sag, som hun hidtil havde forsvaret med så varme forsikringer om den reneste kærlighed og bestandighed.

Hvad herren bag tæppet angår, så var han i en ikke ringe bestyrtelse. Han stod en rum tid aldeles uden bevægelse og syntes i lige grad forlegen med, hvad han skulle sige, og hvorhen han skulle vende sine øjne. Jones fik, skønt han måske var den mest forbavsede af dem alle, først brugen af sin tunge, og da han nu på engang var befriet for de urolige følelser, Mollys bebrejdelser havde vakt hos ham, brast han ud i en høj latter, hilste derpå meget venligt mr. Square og nærmede sig for at række ham hånden og trække ham ud af hans fængsel.

Square, der imidlertid var kommet frem i midten af værelset, hvor han kunne stå oprejst, så på Jones med en meget gravitetisk mine og sagde:

"Godt, min herre, jeg ser, De morer Dem over denne mægtige opdagelse, og jeg tør sværge på, at De smager allerede forud fornøjelsen over at kunne beskæmme mig; men når De ærligt vil betragte sagen, så vil De finde, at De alene er til at dadle. Jeg har ikke gjort mig skyldig i forførelse af uskyldigheden; jeg har intet gjort, som den del af verden, der bedømmer tingene efter retfærdighedens regler, kan fordømme mig for. Omstændigheden er regeret af tingenes natur, og ikke af

sædvaner, formaliteter eller landslove. I virkeligheden er intet upassende, når det er naturligt."

"Godt filosoferet, gamle dreng," svarede Jones, "men hvorfor tror du, jeg skulle ønske at beskæmme dig? Jeg har på min ære aldrig været mere tilfreds med dig, og hvis du ikke selv har lyst til at åbenbare sagen, så bliver den en evig hemmelighed; for mig kan du være sikker."

"Nej, mr. Jones, jeg vil ikke gerne anses for, at jeg ikke sætter pris på et godt navn. Det gode rygte er en slags pryd, og det er ingenlunde passende at tilsidesætte det. At myrde sit eget gode navn er desuden en slags selvmord, en afskyelig og hæslig last. Når De altså finder for godt at skjule en af mine svagheder – for dem har jeg vel, da dog intet menneske er fuldkomment –, så kan De være overbevist om, at jeg ikke selv vil forråde mig. Det kan være passende at gøre visse ting, men upassende at rose sig af dem; for efter verdens forkerte dom bliver det rosværdige ofte genstand for dadel."

"Rigtigt!" udbrød Jones; "hvad er uskyldigere, end at man tilfredsstiller en naturlig drift; eller hvad kan være rosværdigere end forplantelsen af vor slægt?"

"Alvorligt talt," svarede Square, "så har det altid været min mening."

"Og dog var De af en ganske anden mening, da min historie med denne pige blev opdaget."

"Ja, jeg må tilstå, i det forhadte lys, den blev mig fremstillet i af munken Thwackum, kunne jeg nok fordømme uskyldighedens forførelse; det var det, sir, det var det – og det –; for De må vide, mr. Jones, at når det angår passeligheden, så

kan den mindste omstændighed, den allermindste omstændighed, sir, gøre en stor forandring."

"Lad det være, som det vil," sagde Jones, "jeg har lovet Dem at tie, og hvis De hører mere om denne historie, er det Deres egen skyld. Vær god imod pigen, og jeg skal aldrig åbne mine læber til nogen om sagen. Og du, Molly, vær tro imod din ven, og jeg vil ikke alene tilgive dig din utroskab, men også gøre dig alle de tjenester, jeg formår."

Med disse ord tog han afsked, ilede ned af trappen og begav sig hurtigt bort.

Square var meget glad ved at opdage, at denne begivenhed efter al anseelse ikke ville få slemme følger; da Molly havde fattet sig lidt, begyndte hun rigtignok at gøre Square en del bebrejdelser, fordi han var skyld i, at Jones forlod hende; men filosoffen fandt snart midler til at stille hendes vrede, dels ved kærtegn og dels ved et lille lægemiddel af sin pung; et lægemiddel, hvis vidunderlige og anerkendte kraft affører alle skadelige dunster fra sindet og atter sætter det i en rolig tilstand.

Dette gjorde hende nu ganske ødsel med kærtegn imod hendes nye elsker; alt, hvad hun havde sagt til Jones og Jones selv gjorde hun latterligt og svor på, skønt Jones havde været i besiddelse af hendes person, så havde dog kun Square været i besiddelse af hendes hjerte.

Kapitel 6

Hvorved læseren, når han sammenligner det med det foregående, måske kan rette nogle misbrug, som han hidtil har gjort sig skyldig i ved anvendelsen af ordet "kærlighed".

Mollys utroskab, som Jones nu opdagede, ville måske have retfærdiggjort en langt større forbitrelse, end han viste ved denne lejlighed, og om han fra dette øjeblik ganske havde opgivet hende, så tror jeg næppe, at ret mange ville have dadlet ham for det.

Vist er det imidlertid, at han så hende i medlidenhedens lys, og skønt hans kærlighed ikke var af den slags, at hendes utroskab kunne forårsage ham stor uro, så følte han sig dog ikke lidet truffet, når han betænkte, at han selv oprindelig havde været tilintetgøreren af hendes uskyldighed; for denne forførelse tilskrev han al den last, som der var så megen sandsynlighed for, at hun nu ville styrte sig i.

Denne betragtning forårsagede ham ikke liden uro, indtil Betty, den ældste søster, nogen tid efter var så god ganske at helbrede ham, ved at lade et vink falde om, at en William Barnes, og ikke han, havde været Mollys første forfører, og at det lille barn, han hidtil så sikkert havde anset for sit, i det mindste havde lige så megen ret til at kalde Barnes for fader.

Jones forfulgte ivrigt dette spor, så snart han havde fundet det, og det varede ikke længe, inden han, ikke alene ved fyrens egen tilståelse, men også ved Mollys, blev overbevist om, at pigen havde ret.

Denne William Barnes var en landkavaler og havde erhvervet lige så mange trofæer af denne slags, som nogen fændrik eller

advokatfuldmægtig. Han havde virkelig ført adskillige fruentimmer til den øverste liderlighed, knust andres hjerter og haft æren af at være skyld i en stakkels piges voldsomme død; for hun havde enten druknet sig selv, eller, hvad der er mere sandsynligt, han havde druknet hende.

Iblandt andre erobringer havde fyren også triumferet over Betty Seagrims hjerte og havde allerede stået i forbindelse med hende, inden Molly var så voksen, at hun kunne være genstand for denne tidsfordriv; men han havde forladt hende og henvendt sig til søsteren, hvor han næsten straks var heldig. Og denne William Barnes var egentlig ene i besiddelse af hendes kærlighed, mens Jones og Square næsten i lige høj grad var ofre for hendes egennytte og stolthed.

Derfra skrev sig det uudslettelige had, som vi har set rase i Bettys barm, skønt vi ikke tidligere har anset det for nødvendigt at meddele dette, da misundelsen ene har været tilstrækkelig til at forklare alle de nævnte virkninger.

Jones var blevet fuldkommen let om hjertet med hensyn til Molly, da han havde erfaret denne hemmelighed; men med hensyn til Sophia befandt han sig langt fra i nogen rolig tilstand; han befandt sig meget mere i den voldsomste uro. Hans hjerte var nu, om vi må bruge det udtryk, fuldkommen rømmet, og Sophia tog det helt i besiddelse. Han elskede hende med en ubegrænset lidenskab og så tydeligt de ømme følelser, hun nærede for ham; men denne forvisning kunne imidlertid ikke formindske hans tvivl om at få faderens samtykke, heller ikke den afsky, han følte for enhver tanke om at komme i besiddelse af hende på en nederdrægtig eller forbryderisk måde.

Den krænkelse, han derved måtte tilføje mr. Western, og den kummer, som ville opstå af det for mr. Allworthy, var omstændigheder, der bestandig pinte ham om dagen og forfulgte ham som et spøgelse om natten. Hans liv var en bestandig kamp mellem ære og tilbøjelighed, som på skift sejrede over hinanden i hans sjæl. Han besluttede ofte i Sophias fraværelse at forlade hendes faders hus og aldrig at se hende mere; og lige så ofte glemte han i hendes nærværelse alle disse beslutninger og bestemte sig til at stræbe efter at komme i besiddelse af hende, om det skulle koste hans liv, og om han skulle give afkald på alt, hvad der var ham kærest.

Denne kamp begyndte snart at frembringe meget stærke og synlige virkninger; for han mistede hele sit sinds almindelige lystighed og munterhed og blev ikke blot melankolsk, når han var alene, men også indesluttet og åndsfraværende i selskab; og når han nogensinde, for at føje sig efter mr. Western, tvang sig til at fremkomme med en spøg, så skete dette på en sådan måde, at man godt kunne mærke tvangen, og det lod til, at han netop havde givet det største bevis på det, han ville skjule ved forsøget på munterhed.

Det var måske endnu et spørgsmål, om kunsten, han betjente sig af for at skjule sin lidenskab, eller midlerne, den ærlige natur anvendte til at åbenbare den, mest forrådte ham; for mens kunsten bestandig gjorde ham mere og mere tilbageholden imod Sophia og forbød ham nogensinde at rette sin tale til hende, ja endog med yderste omhyggelighed at undgå, at deres blikke nogensinde mødtes, var naturen ikke mindre beskæftiget med at modarbejde ham. Derfor blev han bleg, når den unge dame nærmede sig, og skete det pludseligt,

fo'r han op. Når hans øjne tilfældigvis mødte hendes, blev han skarlagenrød, så stærkt fløj blodet ham til kinderne. Når almindelig høflighed tvang ham til at tale med hende eller til at drikke hendes skål ved bordet, rystede hans tunge. Når han rørte ved hende, skælvede hans hånd, ja hele hans legeme; og hvis samtalen i fjerneste måde berørte kærlighed, stjal et suk sig gerne fra hans bryst, og de fleste af disse tilfælde sørgede naturen som oftest ivrigt for dagligt at bringe på hans vej.

Alle disse symptomer undgik squirens opmærksomhed, men ikke Sophias. Hun bemærkede snart disse sindsbevægelser hos Jones, og hun opdagede let grunden til dem; for i virkeligheden følte hun den også i sit eget bryst. Og denne opdagelse er en følge af den sympati, som så ofte hersker mellem elskende, og som vil være en tilstrækkelig grund for, at hun var så meget mere klarsynet end hendes fader.

Men oprigtig talt, lader årsagen til, at mange mennesker overtræffer alle andre i en så vidunderlig skarpsindighed, sig forklare på en simplere og tydeligere måde, som man ikke alene kan bruge om forelskede, men også om alle andre mennesker. Hvoraf kommer det, at kæltringer med så hurtigt et blik bemærker tegnene på og virkningerne af kæltringestreger, som ofte bedrager en ærlig mand med langt bedre forstand? En almindelig sympati gives der dog vist ikke blandt kæltringer, og aftalte tegn som frimurerne har de dog vist heller ikke, det jeg ved af. Det sker derfor vist ikke af anden grund, end fordi de netop har tingen i deres hoveder og netop retter deres tanker på den sag. Og når derfor Sophia så de tydelige tegn på kærlighed hos Jones, og Western ikke så dem, så må man slet ikke undre sig over det; for i hendes faders hoved havde der aldrig været

begreb om kærlighed; derimod tænkte datteren for øjeblikket ikke på andet.

Da Sophia nu var overbevist om den heftige lidenskab, der pinte den stakkels Tom, og ikke var mindre vis på, at hun selv var genstand for den, så blev det hende ikke i ringeste måde svært at opdage den sande årsag til hans nærværende opførsel. Dette gjorde ham hende meget kær og vakte i hendes hjerte to af de bedste følelser, en elsker nogensinde kan ønske at vække i sin elskedes hjerte: agtelse og medlidenhed. Og visselig må selv de strengeste af hendes køn undskylde hende, fordi hun følte medlidenhed med et menneske, som hun så var så elendig blot for hendes skyld, og de kunne ikke dadle hende, fordi hun højagtede den, der tydeligvis af de rosværdigste bevæggrunde søgte at kvæle en flamme i sit bryst. Og således var hans undselighed, hans sky opførsel imod hende, hans kulde og hans tavshed, de virksomste, flittigste, varmeste og mest veltalende advokater og virkede så heftigt på hendes følsomme og ømme hjerte, at hun snart følte alle de blide følelser for ham, som passer sig for en dydig og ophøjet kvindelig sjæl, kort sagt, alle de følelser, som agtelse, taknemmelighed og medlidenhed kan indgyde en sådan sjæl for en behagelig mand, alt, hvad den fineste delikatesse kan tillade; med ét ord: hun var dødelig forelsket i ham.

En dag mødte det unge par tilfældigvis hinanden i haven, ved udgangen af to alleer, der begge endte ved den kanal, hvor Jones engang havde været nær ved at drukne for at redde den lille fugl, som Sophia mistede.

Dette sted var i den senere tid blevet meget flittigt besøgt af Sophia. Her plejede hun med en blandet følelse af smerte og

glade at undre sig over en begivenhed, der, hvor ringe den i og for sig var, dog formodentlig havde nedlagt det første frø i hendes hjerte til den tilbøjelighed, der nu var vokset til en så uhyre højde.

Her traf altså det unge par sammen. De var allerede tæt ved hinanden, inden nogen af dem vidste det ringeste om den andens nærmelse. En tilskuer havde nok bemærket tegn på forvirring i begges ansigter; men de følte selv for meget til, at de skulle have haft tid til at gøre bemærkninger. Så snart Jones var kommet sig lidt af den første skræk, nærmede han sig den unge dame med en af disse høflighedsformularer, som hun besvarede på samme måde, og deres samtale begyndte, som sædvanlig, med morgenstundens henrivende skønhed. Derfra gik de over til stedets skønhed, om hvilken Jones udbredte sig i høje lovtaler. Da de endelig kom til kanalen, hvor han engang var faldet i vandet, kunne Sophia ikke lade være at erindre ham om denne begivenhed og sagde:

"Der må vel altid fare en lille gysen igennem Dem, mr. Jones, hver gang De ser dette vand?"

"Tro mig, frøken," svarede Jones, "den smerte, De følte over tabet af det lille dyr, vil for mig altid synes den vigtigste omstændighed ved denne begivenhed. Stakkels lille Tommy! der er grenen, den sad på. Hvor kunne den lille skælm dog være så tåbelig at ville flygte fra denne lyksalighedstilstand, jeg havde den ære at sætte ham i? Dens skæbne var en retfærdig straf for denne utaknemmelighed."

"På ære, mr. Jones, Deres artighed undgik med nød og næppe en lige så streng skæbne. De kan vist ikke tænke på det uden med bevægelse."

"I sandhed, frøken," svarede han, "hvis jeg skulle beklage noget ved denne lejlighed, så burde det være, at vandet ikke var noget dybere, hvorved jeg ville være sluppet fri for mange hjertesorger, som skæbnen synes at have forbeholdt mig."

"Fy, mr. Jones! Det kan De vist ikke mene ærligt. Jeg kan ikke anse denne foregivne foragt for livet anderledes end som en overdrivelse af Deres artighed imod mig, hvorved De vil formindske den taknemmelighed, jeg skylder Dem, fordi De to gange har vovet Deres liv for min skyld. Gud forbyde, at det skulle ske tredje gang."

Disse sidste ord udtalte hun i en blid tone og med et ubeskriveligt smil. Med et suk svarede Jones, at han frygtede for, at denne advarsel kom allerede for sent, og idet han stift og med et ømt blik betragtede hende, udbrød han:

"O, frøken Western, kan De ønske, at jeg skal leve? Kan De ønske mig et sådant onde?"

Sophia fæstede øjnene på jorden og svarede efter nogen betænkning:

"Jeg ønsker Dem vist ikke noget ondt, mr. Jones."

"O, jeg kender for godt dette himmelske sind!" råbte Jones; "denne guddommelige godhed, der så langt overgår alle andre goder."

"Ja, nu forstår jeg Dem ikke mere," svarede hun; "jeg kan ikke opholde mig længere."

"Jeg – jeg *vil* ikke være forstået!" råbte han, "jeg *kan* ikke være forstået. Jeg ved ikke, hvad jeg siger. Da jeg så uventet mødte Dem her, var jeg ikke på min post. Tilgiv mig, for Guds skyld, hvis jeg har sagt noget, der fornærmer Dem. – Det var ikke min

mening. Jeg ville i sandhed hellere være død – ja, ene tanken om det vil dræbe mig."

"De gør mig ganske overrasket," svarede hun. "Hvorledes kan De tro, at De har fornærmet mig?"

"Frøken," sagde han, "frygt kan let gå over til galskab, og der gives ikke nogen højere grad af frygt end den, jeg føler for at fornærme Dem. Hvorledes kan jeg da tale? Nej, se ikke vredt på mig; et eneste vredt blik af Dem ville forvandle mig til et intet. – Jeg ville kun sige – Giv mine øjne, eller – disse yndigheder – Hvad siger jeg nu? – tilgiv mig, hvis jeg har sagt for meget. Mit hjerte løb over. Jeg har kæmpet til det yderste mod min kærlighed, jeg har søgt at skjule den feber, der raser i mit bryst, og som jeg håber, nu snart for evigt vil hindre mig i at fornærme Dem."

Og nu begyndte mr. Jones at ryste, som han virkelig var blevet angrebet af feberparoxysmer. Sophia, der befandt sig i en fra hans ikke meget forskellig situation, svarede således:

"Mr. Jones, jeg vil ikke anstille mig, som jeg ikke havde forstået Dem; jeg forstår Dem kun alt for godt; men, for Himlens skyld, hvis De har ringeste kærlighed for mig, så lad mig så hurtigt som muligt komme hjem. Når blot mine ben endnu kan bære mig."

Jones, der næppe var i stand til at holde sig selv oprejst, bød hende sin arm, som hun modtog, idet hun dog bad ham, at han for øjeblikket ikke ville tale et ord mere af denne natur. Dette lovede han, og han bad hende blot at tilgive ham, hvad kærligheden imod hans vilje havde aftvunget ham. Hun svarede, at hun vidste, hvorledes han ved sin fremtidige opførsel kunne erhverve hendes tilgivelse. Og således vandrede

dette unge par stammende og rystende afsted; ja, elskeren vovede ikke engang at trykke sin elskedes hånd, skønt den lå indesluttet i hans.

Sophia begav sig straks op på sit værelse, hvor mrs. Honour og hjortetak snart blev kaldt til hendes hjælp. Hvad den stakkels Jones angår, så var den eneste afbrydelse i hans tanker en ubehagelig efterretning; da den imidlertid åbner en scene af en ganske anden natur end den, vi nu i nogen tid har underholdt læseren med, så skal vi meddele den i næste kapitel.

Kapitel 7

Hvori vi ser mr. Allworthy på sygelejet.

Squire Western havde fået Jones så kær, at han ikke ville af med ham, skønt hans arm for lange siden var helbredet; og enten det nu var af kærlighed til jagt eller af en anden grund, det skal jeg ikke kunne sige, men Jones lod sig let bevæge til at besøge hans hus, hvor han ofte opholdt sig en fjorten dages tid uden at aflægge Allworthy en eneste visit, ja, endog uden at høre til ham.

Mr. Allworthy havde i nogle dage været upasselig af en forkælelse, hvortil der havde slået sig lidt feber. Dette havde han imidlertid ikke agtet på, hvad han da aldrig plejede i lignende tilfælde, når upasseligheden ikke holdt ham bundet til sengen, eller kræfterne manglede ham, så han ikke kunne udføre sit sædvanlige arbejde, en sædvane, som vi ingenlunde billiger eller anbefaler til efterlignelse; for de herrer, som studerer den æskulapiske kunst, har sikkert ret, når de siger, at i det øjeblik, sygdommen træder ind af den ene dør, bør lægen føres ind af

den modsatte. Og hvad menes andet med det gamle ordsprog: *Venienti occurrite morbo!* ɔ: man møde sygdommen, så snart den nærmer sig. Således mødes doktoren og sygdommen i en åben og ærlig kamp, mens vi ved at nøle ofte lader denne sidste forskanse og befæste sig som en fransk armé, hvorved det bliver den lærde gentleman meget vanskeligt, ja endog ofte aldeles umuligt at få fingre i fjenden. Ja, når sygdommen vinder tid, bruger den undertiden samme fif som de franske krigspolitikere, idet den forleder naturen til at gå over på dens side; og i dette tilfælde må nødvendigvis alle lægekunstens kræfter komme for sent. Ganske overensstemmende med disse bemærkninger, erindrer jeg, ytrede den store læge Misaubin sig, når han på følgende måde klagede over, at man så sent tog tilflugt til hans duelighed: "Jeg tror sandelig, hr. patienten anser mig for en bedemand, han sender ikke bud til mig, før de andre læger har gjort det af med ham."

Ved denne ligegyldighed slog mr. Allworthys sygdom så dybe rødder, at doktoren, da den bestandig tiltagende feber endelig gjorde hans bistand uundgåelig nødvendig, rystede svært på hovedet ved det første besøg, ytrede, at man tidligere skulle have sendt bud efter ham, og gav at forstå, at han troede patienten i største fare. Mr. Allworthy, der havde beskikket alle sine sager i denne verden og var så godt forberedt til den anden, som det er den menneskelige natur muligt, hørte denne efterretning med den yderste fatning og rolighed. Han kunne virkelig, så ofte han lagde sig, sige med Cato i tragedien:

> "– Lad frygt og brøde menneskets hvile forstyrre; ej nogen af dem Cato kender, for ham er søvn og død kun ét."

Og han kunne virkelig sige det med ti gange større grund end Cato eller nogen anden af de stolte fyre blandt gamle og nyere helte; for han var ikke alene uden frygt, men kunne også betragtes som en tro arbejder, der ved høstens slutning bliver kaldt ind for at modtage sin belønning af en gavmild herre.

Den gode mand gav øjeblikkelig ordre til, at hele familien skulle samles om ham. Ingen af dens medlemmer var fraværende, undtagen mrs. Blifil, der i nogen tid havde været i London, og mr. Jones, som læseren nylig har set hos squire Western, og som Sophia netop havde forladt, da han modtog budskabet.

Efterretningen om mr. Allworthys fare (for tjeneren sagde, at han var ved at dø) drev alle tanker om kærlighed ud af Toms hoved. Han sprang ilsomt ind i vognen, der var sendt efter ham, og befalede kusken at køre hurtigst muligt; ja, jeg tror endda ikke, at Sophia en eneste gang undervejs var i hans tanker.

Og nu, da hele familien, nemlig den unge Blifil, Jones, mr. Thwackum, mr. Square og nogle af tjenestefolkene, efter mr. Allworthys befaling var forsamlet om sengen, rejste den gode mand sig og ville netop til at tale, da den unge Blifil i det samme gav sig til at græde højt og udstødte bitre veklager.

Da mr. Allworthy så dette, trykkede han hans hånd og sagde:

"Vær ikke så bedrøvet, min kære nevø, over denne den almindeligste af alle begivenheder. Når en ulykke træffer vore venner, så er vi med rette bekymrede over det; for den er et af de tilfælde, der ofte kunne være undgået, og som synes at vise, at det ene menneskes lod kan være fortrinsvis ulykkelig fremfor det andet menneskes; men døden er vistnok uundgåelig, og den

er den almindelige lod, hvori alle menneskers skæbne stemmer overens. Tiden, da den indfinder sig, kan heller ikke være os så meget magtpåliggende. Når den viseste blandt menneskene har sammenlignet livet med et spand, så kan vi sikkert sammenligne det med en dag. Min skæbne er blevet at forlade det om aftenen; men de, som tidligere bliver taget bort, har blot tabt nogle få timer, hvilket, når alt kommer til alt, ikke fortjener at beklages meget; for i de fleste tilfælde er det arbejdets, møjens, smertens og sorgens timer. Om jeg husker rigtigt, så sammenligner en af de romerske digtere vor afsked fra livet med at stå fra bordet ved et gæstebud – en tanke, der ofte er faldet mig ind, når jeg har set folk anstrenge sig for at vedligeholde munterhed og således endnu nogle øjeblikke at nyde deres venners selskab. Ak, hvor kort er ikke den længste af sådanne fornøjelser; hvor ubetydelig er ikke forskellen mellem dem, der går tidligt, og dem, som bliver længst! Dette er at se livet fra det bedste synspunkt, og den uvilje imod at forlade vore venner er endnu den smukkeste bevæggrund, vi kan aflede frygten for døden med, og er den længste nydelse, vi af denne art kan vente, af en så kort varighed, at den virkelig må synes en vis mand foragtelig. Få mennesker, tilstår jeg, tænker på denne måde; for i virkeligheden tænker kun få mennesker på døden, før de allerede befinder sig i dens svælg. Hvor skrækkelig og kæmpemæssig en genstand den end kan synes, når den nærmer sig dem, så er de dog ikke i stand til at se den på afstand; ja, hvor urolige og forfærdede de end var, når de befandt sig i dødsfare, så er denne bekymring dog ikke så snart hævet, før de også straks mister tanken om døden. Men ak, hvem der undgår

døden, er dog ikke frikendt; han har kun fået opsættelse, kun en eneste kort dags opsættelse.

Vær derfor ikke mere bekymret ved denne lejlighed, mit kære barn. En begivenhed, der tildrager sig hver time, som hvert element, ja, næsten enhver ringe del af den materie, der omgiver os, formår at frembringe, og som ganske uundgåeligt engang må træffe os alle og vil træffe os alle, må hverken foranledige forbavselse eller klager.

Min læge har sagt mig, og jeg anser det som venskab af ham, at jeg står i fare for at måtte forlade jer alle inden kort tid. Jeg har derfor besluttet endnu at sige jer et par ord, inden vi skilles; inden min sygdom, der, som jeg føler, bestandig tager til, gør mig uskikket til det.

Men jeg vil ikke angribe mine kræfter for meget. Jeg ville tale om min sidste vilje. Jeg har for længst bragt den i rigtighed; imidlertid anser jeg det dog for tjenligst at berøre nogle punkter i den, der angår enhver af jer, for at jeg kan have den trøst at se jer alle tilfredse med de bestemmelser, jeg har gjort for jer.

"Nevø Blifil! Dig efterlader jeg al min ejendom, med undtagelse af en årlig rente på fem hundrede pund, som efter din moders død også vil tilfalde dig, og et gods, der ligeledes indbringer fem hundrede pund om året, og en sum af seks tusinde pund, som jeg har fordelt på følgende måde:

Godset på fem tusinde pund om året har jeg tiltænkt dig, Jones, og da jeg kender de ubehageligheder, som er forbundet med manglen på rede penge, så har jeg desuden tilføjet en gave af tusind pund kontant. Jeg ved ikke, om jeg derved har overtruffet dine forventninger eller ladet dem blive uopfyldte.

Måske mener du, at jeg har givet dig for lidt, og verden vil være lige så redebon til at fordømme mig, fordi jeg har givet dig for meget; den sidste dom foragter jeg, og hvad den første angår, så kan den ikke fældes, når du ikke nærer den almindelige vildfarelse, som jeg ofte i mit liv har hørt anføre som grund for fuldkommen mangel på kristelig kærlighed, nemlig, at vi, i stedet for at vække taknemmelighed ved frivillige handlinger af godgørenhed, meget snarere vækker fordringer, der blandt andet er de mest grænseløse og de vanskeligste at tilfredsstille. Tilgiv mig, at jeg har nævnt det; jeg skal aldrig tænke det muligt."

Jones kastede sig for sin velgørers fødder, greb varmt hans hånd og forsikrede, at hans godhed såvel nu som tidligere langt overgik ikke alene hans fortjenester, men også hans dristigste forventninger i den grad, at han ikke formåede i ord at udtale sin taknemmelighed for det. – "Og jeg forsikrer Dem," sagde han, "Deres højmodighed i dette øjeblik gør mig kun sorg ved dens sørgelige anledning. O, min ven, min fader!"

Han kunne ikke sige mere, men vendte sig om for at skjule en tåre, der trængte sig frem fra hans øje.

Allworthy trykkede kærligt hans hånd og vedblev:

"Jeg er overbevist om, mit barn, at der i din karakter findes megen godhed, højmodighed og ære; når du dermed vil forene klogskab og religiøsitet, så må du blive lykkelig; for jeg vil gerne tilstå, at de tre første egenskaber gør dig værdig til lykken, som du imidlertid ikke kan komme i besiddelse af uden ved hjælp af de to sidste.

Et tusinde pund har jeg skænket Dem, mr. Thwackum, en sum, der, hvad jeg er overbevist om, såvel overtræffer Deres

ønsker som Deres fornødenheder. De må imidlertid modtage denne sum som et minde om venskab, og hvad der synes Dem overflødigt, vil den fromhed, De så strengt overholder, vel lære Dem at afbenytte.

En lignende sum har jeg tilstået Dem, mr. Square. Den vil, som jeg håber, sætte Dem i stand til med bedre held end tidligere at fortsætte Deres yndlingsstudier. Ikke uden krænkelse har jeg ofte bemærket, at armod langt snarere vækker foragt end medlidenhed, især blandt forretningsfolk, blandt hvem armod altid synes at antyde mangel på dygtighed. Men det lidet, som jeg har været i stand til at efterlade Dem, vil udrive Dem af denne vanskelighed, De hidtil har haft at kæmpe med, og da tvivler jeg ikke om, at De vil finde så megen lykke, som vel en mand med Deres filosofiske tænkemåde kan forlange.

"Jeg føler, at jeg bliver svag; med hensyn til resten skal jeg derfor henvise Dem til mit testamente. Mine folk vil deri ligeledes finde noget, der kan erindre dem om mig; desuden er der nogle legater for fattige, som jeg håber, mine eksekutorer troligt vil besørge. Gud velsigne jer alle! Jeg går blot lidt forud for jer."

Her kom en tjener hurtigt ind i værelset og sagde, at der var en advokat fra Salisbury udenfor, der havde en overordentlig kommission, som han kun kunne meddele mr. Allworthy selv. Han syntes at have meget hastværk og forsikrede, at han ikke kunne blive færdig med alt, hvad han havde at bestille, om han så delte sig i fire stykker.

"Gå, mit barn," sagde Allworthy til Blifil, "og se, hvad den herre vil. Jeg er ikke nu skikket til forretninger; han kan heller

ikke have noget at gøre med mig, uden at det jo nu angår dig mere end mig. Desuden er jeg virkelig – heller ikke for øjeblikket – i stand til at se nogen."

Han velsignede dem derpå endnu engang og sagde, at det var ham kært, når han kunne hvile en smule, da han mærkede, at det havde været noget anstrengende for ham at tale.

Nogle af forsamlingen græd, da de forlod værelset, ja, selv filosoffen Square tørrede øjnene, skønt han just ikke var sammensat af tårestof. Mrs. Wilkins lod sine tårer følge lige så hurtigt efter hinanden, som det kunne lade sig gøre, hvilket var et ceremoniel, som dette fruentimmer aldrig lod ubenyttet, når lejlighed gaves til dets anvendelse.

Mr. Allworthy lagde sig atter tilbage på puden og søgte at blive rolig.

Kapitel 8

Indeholder mere naturlige end behagelige ting.

Foruden sorgen for mr. Allworthy var der en anden kilde til den tårestrøm, der så rigeligt vædede husholderskens bjerglignende kindben. Hun havde ikke så snart trukket sig tilbage, for hun begyndte at mumle ved sig selv på følgende behagelige måde:

"Jeg synes, herren kunne gerne have gjort nogen forskel mellem mig og de andre tjenestefolk. Han har vel skænket mig en sørgeklædning, men pokker hente den! Hvis det er det hele, så skal Fanden bære den, og ikke jeg. Den nådige herre kunne vel nok vide, at jeg ikke er nogen tiggerske. Jeg har sammensparet mig fem hundrede pund i hans tjeneste og skal nu lade mig behandle på den måde! En smuk opmuntring, den,

for tjenestefolk til at være ærlige; og har jeg også engang imellem taget lidt, så har dog andre taget ti gange mere, og nu bliver dog alle skåret over én kam. Når det skal være tilfældet, og det må det være, så må testamentet gå til Helvede, og den, der har forfattet det, kan følge bagefter. Nå, skænke dem summen, vil jeg dog heller ikke, det ville vist glæde mange mennesker; nej, jeg vil købe den mest brogede kjole, jeg kan opdrive, og i den vil jeg danse over den gamle gniers grav. Det er nu den tak, jeg har, fordi jeg så ofte har taget mig af ham, når hele byens befolkning bebrejdede ham, at han opdrog sin bastard på sådan en måde; men nu går han derhen, hvor han må betale for det hele. Det ville have passet sig bedre, om han havde følt anger på sin dødsseng, i stedet for at prale af sine synder og tage et helt gods fra sin familie og give det til en af sine bastarder. Fundet i hans seng! En fortræffelig historie! Jo, de, der skjuler, ved nok, hvor der skal findes. Himlen tilgive ham! Jeg er vis på, at han har mange flere bastarder, når sandheden blev bekendt. En trøst er det dog, at de alle kendes der, hvor han nu går hen. "Mine folk vil finde noget, der kan erindre dem om mig," sagde han; det var hans ord, og jeg skal aldrig glemme dem, om jeg også bliver tusind år. Ja, jeg husker dig, fordi du slog mig sammen med dine tjenestefolk. Man skulle dog tro, at han kunne have nævnt mit navn lige så vel som Squares; men han er jo en herre, Gud bevares! skønt han ikke havde skjorten på kroppen i begyndelsen, han kom her. Jeg kan gerne blive dårlig af at tænke på sådanne herrer! Nu har han været så mange år her i huset, og jeg vil dø på stedet, om nogen af folkene ved, hvorledes hans penge ser ud. Fanden må tjene sådan en herre, og ikke jeg."

Således brummede hun endnu en hel mængde, men læseren må lade sig nøje med denne prøve.

Hverken Thwackum eller Square var meget bedre tilfredse med deres legater. De udtalte rigtignok ikke deres misfornøjelse så højt; men såvel af deres ansigter som af nedenstående samtale kan man slutte, at der just ikke herskede nogen stor glæde i deres hjerter.

Omtrent en time efter, at de havde forladt sygeværelset, mødte Square Thwackum i forhallen og henvendte sig således til ham:

"Nå, min herre, har De hørt nogen efterretning om Deres ven, siden vi forlod ham?"

"Hvis De mener mr. Allworthy," svarede Thwackum, "så tror jeg, at De med større ret kan kalde ham *Deres* ven; for det forekommer mig, at han har fortjent den titel."

"Det passer lige så godt på Dem," sagde Square, "for hans gavmildhed, om man kan bruge det ord, har været lige stor imod os begge."

"I begyndelsen ville jeg ikke have omtalt det," skreg Thwackum; "men siden De selv begynder, må jeg underrette Dem om, at jeg er af en ganske anden mening. Der er en stor forskel mellem frivillige gaver og belønninger. Den stilling, jeg har indtaget mellem hans familie, og den omhu, jeg har båret for hans to drenge, er tjenester, for hvilke man kunne have ventet en større belønning. Jeg vil imidlertid ikke have, De skal tro, at jeg er misfornøjet; for St. Paulus har lært mig at være tilfreds med det lidet, jeg har; og om også dette *modicum* havde været mindre, så ville jeg dog have vidst, hvad der er min skyldighed. Men om også den hellige skrift forbinder mig til at

være tilfreds, så pålægger den mig dog ikke at være blind for min egen fortjeneste og hindrer mig heller ikke i at se, når der sker mig uret ved en uretfærdig sammenligning."

"Da De næsten lægger mig det på tungen," svarede Square, "så må jeg rent ud sige Dem, at jeg tror, det er mig, denne uret sker. Jeg havde aldrig troet, at mr. Allworthy skattede mit venskab så ringe, at han kunne sætte mig i sammenligning med et menneske, der blev lønnet af ham. Men jeg ved nok, hvad det kommer af, ikke af andet end de indskrænkede grundsætninger, De så længe har søgt at indgyde ham for at bringe ham til at foragte alt, hvad der er ædelt og skønt. Venskabets skønhed og elskelighed er for stærk for svage øjne og kan uden undtagelse kun ses gennem den ufejlbarlige regel om retfærdigheden, som De så ofte har søgt at gøre latterlig, at De har gjort hans hjerne forstyrret."

"Jeg vil ønske," skreg Thwackum rasende; "for hans sjæls skyld vil jeg ønske, at Deres fordømmelige lærdomme ikke har omvendt hans tro. Det tilskriver jeg hans nuværende opførsel, der så lidet passer sig for en kristen. Hvem uden en ateist kunne tænke på at forlade verden uden at tilstå sine synder og modtage den absolution, som han ved, en mand i hans hus er bemyndiget til at give ham. Han vil føle savnet af disse nødvendigheder, når det er for sent, når han er kommet til det sted, hvor der er gråd og tænders gnidsel; så vil han få at se, hvor meget denne hedenske gudinde hjælper ham, den dyd, som De og alle andre nymodens deister tilbeder. Da vil han kalde på sin præst, når der ingen mere er; da vil han jamre over manglen på den tilgivelse, uden hvilken ingen synder kan blive salig."

"Hvis den er ham så nødvendig," sagde Square, "hvorfor meddeler De ham den da ikke af egen drift og tilskyndelse?"

"Den har ingen kraft," svarede Thwackum, "uden for den, som er ydmyg nok til at forlange den. Men hvad vil jeg tale om sådanne sager med en hedning, med en vantro? Det er Dem, der har bibragt ham denne lære, for hvilken De er blevet så godt belønnet i denne verden; og Deres elev vil uden tvivl blive belønnet for den i den anden."

"Jeg ved ikke, hvad De mener med belønning," afbrød Square ham; "men hvis De dermed sigter til den fattige erindring om vort venskab, som han har fundet for godt at skænke mig, så må jeg sige Dem, at jeg foragter den; og intet undtagen mine omstændigheders ulykkelige stilling har kunnet bevæge mig til at modtage den."

Nu kom lægen til og erkyndigede sig hos de to stridende om, hvorledes den syge befandt sig.

"Yderst slet," sagde Thwackum.

"Det er ikke mere, end jeg ventede," sagde doktoren; "men sig mig dog, hvilke symptomer der vel har vist sig, siden jeg forlod ham?"

"Ikke de bedste, frygter jeg," vedblev Thwackum; "efter hvad der har tildraget sig med ham, siden De forlod ham, er der vel lidet eller intet håb tilbage."

Legemets læge forstod måske sjælelægen urigtigt; men inden det endnu kunne komme til en forklaring, kom Blifil hen til dem med et yderst melankolsk ansigt og sagde dem, at han bragte en meget sørgelig efterretning; for hans moder var død i Salisbury. På hjemrejsen fra London var hun blevet angrebet af

podagra i hoved og mave, og det havde bortrykket hende inden få timers forløb.

"Gud forbarme sig!" sagde doktoren; "i så tilfælde kan man ikke indestå for noget; men jeg ville ønske, at jeg havde været i nærheden og var blevet kaldt til hende. Podagra er rigtignok en sygdom, som er vanskelig at helbrede, men jeg har altid haft et ganske overordentligt held under sådanne omstændigheder."

Thwackum og Square bevidnede begge deres deltagelse over Blifils moders død, som. Den ene rådede ham at bære som en mand, den anden som en kristen.

Denne unge herre svarede, at han vidste meget vel, at vi alle er dødelige, og han ville prøve at udholde sin skæbne så godt som muligt. Imidlertid kunne han dog ikke lade være at beklage sig lidt over sin skæbnes ganske overordentlige strenghed, der overraskede ham så ganske uformodet ved efterretningen om en så stor ulykke, og det på en tid, da han hvert øjeblik kunne vente det hårdeste slag, som skæbnen nogensinde kunne tilføje ham. Nærværende lejlighed, sagde han, ville sætte de fortræffelige grundsætninger på prøve, som han havde lært af mr. Thwackum og mr. Square, og dem alene ville han have at takke for, at han var i stand til at bære sådanne ulykker.

Nu opstod der en strid i anledning af spørgsmålet, om mr. Allworthy skulle have underretning om søsterens død. Lægen satte sig imod det af alle kræfter, og heri vil vel hele fakultetet være af hans mening; men mr. Blifil sagde, at han havde fået så gentagne og udtrykkelige befalinger af sin onkel til aldrig at skjule noget for ham, af frygt for at det kunne forurolige ham, så at han ikke turde vove at være ham ulydig, der måtte så opstå af det, hvad der opstå ville. Han på sin side, sagde han, kunne,

når han betænkte sin onkels fromme og filosofiske sindelag, ingenlunde billige doktorens bekymring. Han var derfor bestemt på at meddele ham efterretningen; for kom hans onkel sig (hvad han af ganske hjerte anråbte Gud om), så vidste han, at han aldrig ville tilgive ham, at han havde søgt at skjule en hemmelighed af denne natur for ham.

Lægen var nødsaget til at underkaste sig denne beslutning, som de to lærde herrer i høj grad roste, og Blifil og lægen begav sig til sygeværelset. Lægen gik først ind og nærmede sig patientens seng for at føle hans puls, hvad han ikke så snart havde gjort, før han erklærede, at mr. Allworthy befandt sig meget bedre, at den sidste medicin havde gjort vidundere og havde bragt feberen til at ophøre, så at der nu, sagde han, var lige så lidt fare, som han før havde frygtet, der lidet var håb.

Oprigtig talt havde mr. Allworthys befindende aldrig været så slet, som lægens store forsigtighed havde fremstillet det. Men ligesom en fornuftig general aldrig foragter sin fjende, således foragter den kloge læge heller aldrig en sygdom, hvor ubetydelig den end kan være. Ligesom den første iagttager den samme nøjagtige krigskunst, udstiller de samme vagter og benytter de samme spioner, om fjenden er nok så svag, således beholder den sidste det alvorlige udseende og ryster på hovedet med den samme megetsigende mine, om sygdommen er nok så ubetydelig. Og blandt andre gode grunde for denne opførsel kunne begge anføre, at berømmelsen på denne måde er større for dem, når de vinder sejr, og skammen mindre, hvis de ved et eller andet ulykkestilfælde skulle blive overvundet.

Mr. Allworthy havde næppe slået øjnene op og takket Himlen for dette håb om helbredelse, før Blifil nærmede sig med et

meget nedslået udseende og holdt lommetørklædet for øjnene, enten for at skjule sine tårer, eller for at gøre, som Ovid udtrykker sig ved en anden lejlighed:

Si nullus exit, tamen execute nullum.

Hvis der er ingen, tør da disse ingen bort.

Og han meddelte sin onkel, hvad læseren netop er gjort bekendt med.

Allworthy modtog denne nyhed med bekymring, med tålmodighed og med resignation. Han fældede en øm tåre, viste derpå et roligt ansigt og udbrød til sidst: "Herrens vilje ske i alt!"

Han spurgte derpå, hvor buddet var, og Blifil fortalte, at det var umuligt at opholde ham et øjeblik; for det lod til, at dømme efter det store hastværk, han havde, at der var overdraget ham en eller anden vigtig forretning; han havde beklaget, at han havde så meget tilbage og mange gange gentaget, at om han blev delt i fire stykker, havde han brug for hvert stykke.

Allworthy bad derpå Blifil at besørge ligbegængelsen. Han ville have søsteren bisat i sit eget kapel, og hvad enkelthederne angik, så overlod han det ganske til sin nevø og nævnte kun den person, som han ønskede brugt ved denne lejlighed.

Kapitel 9

Som blandt andet må tjene som kommentar til de ord af Æschines, at drukkenskab viser en mands sjæl, ligesom et spejl viser hans person.

Læseren undrer sig muligvis over, at han ikke i forrige kapitel har hørt noget om mr. Jones. Hans opførsel var virkelig så

forskellig fra de deri nævnte personers, at vi besluttede ikke at blande hans navn sammen med deres.

Da den gode mand havde endt sin tale, var Jones den sidste, som forlod værelset, hvorpå han trak sig tilbage til sit eget kammer for at give sin sorg luft; men hans rastløse sjæl tillod ham ikke at blive længe der; han sneg sig derfor sagte hen til mr. Allworthys sovekammerdør, hvor han lyttede en lang tid uden at høre nogen slags bevægelse indenfor med undtagelse af en voldsom snorken, som hans frygt gjorde til suk. Dette foruroligede ham således, at han ikke kunne lade være at træde ind i værelset, hvor han fandt den gode mand i en rolig og sød søvn og vågekonen snorkende på ovennævnte hjertelige måde ved foden af sengen. Han anvendte øjeblikkelig den eneste metode, man kunne dæmpe denne bas på, og satte sig derpå ved siden af konen, hvor han forblev siddende ubevægelig, til Blifil og doktoren kom sammen; da vækkede han den syge, for at lægen kunne føle hans puls og den anden meddele ham den nyhed, som, hvis Jones havde kendt den, ville have haft stor vanskelighed ved at nå mr. Allworthy på en sådan tid.

Straks da Jones hørte Blifil fortælle sin onkel denne historie, havde han møje med at tilbageholde sin harme over denne ufornuftighed, især da doktoren rystede på hovedet og tilkendegav sin uvilje over, at sagen blev den syge forebragt på denne måde. Men da hans lidenskab dog ikke i den grad berøvede ham hans fornuft, at den kunne skjule for ham, hvilke følger enhver heftig ytring mod Blifil kunne have på den syge, så holdt denne bekymring hans rasen tilbage; og han blev siden, da han opdagede, at nyheden virkelig ingen skade havde

forårsaget, så fornøjet over det, at han lod vreden dø hen i sit bryst og aldrig omtalte det for Blifil.

Lægen spiste den dag til middag hos mr. Allworthy, og da han efter måltidet havde set til den syge, vendte han tilbage og fortalte, at han nu havde den tilfredsstillelse at kunne give dem den forsikring, at hans patient var udenfor al fare; feberen var ophørt, og han tvivlede ikke om, at han ved anvendelsen af kinabark for bestandig skulle holde den borte.

Denne efterretning var Jones så behagelig og satte ham i en så overdreven henrykkelse, at man med rette kunne kalde ham drukken af glæde (en tummel, som i overordentlig høj grad befordrer vinens virkninger); og da han ved denne lejlighed tiltalte flasken temmelig stærkt (for han tømte mange glas, såvel på lægens som på andres sundhed), så blev han snart i bogstavelig forstand beskænket.

Jones besad af naturen meget heftige livsånder, og da disse var sat i bevægelse og ophidset af vinånden, frembragte de nogle overdrevne virkninger. Han kyssede og omfavnede doktoren med den hjerteligste kærlighed og svor på, at han næst efter mr. Allworthy elskede ham højst af alle mennesker på jorden.

"Doktor," tilføjede han, "De fortjener, at der oprejses en æresstøtte for Dem på offentlig bekostning, fordi De har bevaret en mand, der ikke alene er elsket af alle gode mennesker, som kender ham, men tillige er en velsignelse for samfundet, en hæder for sit land og en prydelse for den menneskelige natur. Fanden ta'e mig, om jeg ikke elsker ham højere end min egen sjæl!"

"Så meget desto større skam for Dem!" skreg Thwackum, "skønt jeg nok tror, at De har grund til at elske ham, da han har sørget meget godt for Dem. Og måske havde det været bedre for visse folk, om han ikke havde levet længere, for ikke at finde retfærdig grund til at tage sin gave tilbage."

Med ubeskrivelig foragt så Jones ved disse ord på Thwackum og udbrød:

"Bilder din nederdrægtige sjæl sig måske ind, at slige betragtninger ha ringeste indflydelse på mig? Nej, lad jorden åbne sig og sluge sit eget snavs – og havde jeg flere millioner stykker land, ville jeg ikke tale anderledes –, inden den sluger min dyrebare, berømmelige ven."

Doktoren lagde sig nu imellem og forebyggede virkningen af den strid, der begyndte at rejse sig imellem Jones og Thwackum, hvorpå den første gav sin munterhed fri tøjle, sang flere kærlighedssange og forfaldt til al den udsvævende uorden, som en tøjlesløs glæde kan forårsage; men han var så langtfra oplagt til strid, at han befandt sig om muligt i ti gange så godt lune, som når han var ædru.

Sandt at sige eksisterer der ikke noget mere fejlagtigt end den almindelige bemærkning, at mennesker, som er ondskabsfulde og kivagtige i drukken tilstand, kan være meget gode, når de er ædru; for drik forandrer i virkeligheden ikke den menneskelige natur, eller skaber lidenskaber i menneskene, som ikke tidligere eksisterede hos dem. Den borttager fornuftens vagt og tvinger os altså til at vise de symptomer, som mange er kloge nok til at skjule, når de er ædru. Den forhøjer og opflammer vore lidenskaber (i almindelighed den lidenskab, der er stærkest i vor sjæl), så at

det heftige sind, de forelskede, de godhjertede, de gerrige og alle andre tilbøjeligheder bliver forhøjet og blottet ved glasset.

Da nu ingen nation ypper så meget kiv i drukkenskab som den engelske (især blandt de lavere folkeklasser, hvor drukkenskab og slagsmål næsten er ensbetydende ord), så synes jeg dog ikke, at jeg gerne ville have, man deraf skulle slutte, at englænderne er de værste folk på jorden. Måske ligger kærlighed til berømmelse ene til grund herfor, så at man rimeligvis ikke kan slutte andet af det, end at vore landsmænd besidder mere af dette mod og denne kærlighed end nogen anden pøbel. Og det så meget mere, som der sjældent forefalder noget uædelt, uredeligt eller ondskabsfuldt ved sådan lejlighed; ja, det er endog almindeligt, at de stridende under kampen forsikrer hinanden om deres velvilje; og ligesom deres drukne munterhed gerne ender med slagsmål, således ender deres slagsmål gerne med venskab.

Men vi kommer tilbage til vor fortælling. Skønt Jones ikke havde til hensigt at fornærme nogen, så var Blifil dog højligt fornærmet over en opførsel, der stemte så dårligt overens med hans egen karakters kloge og ædruelige tilbageholdenhed. Den utålmodighed, han bar den med, var så meget større, som den syntes ham yderst upassende på en tid, da, som han sagde, huset formedelst hans moders død burde være et sørgehus, og om der havde vist sig nogle tegn til mr. Allworthys helbredelse, så ville det bedre passe sig, at de viste deres hjerters glæde ved bøn og taksigelse end ved drukkenskab og frådseri, hvorved den guddommelige vrede mere ville blive vækket end afvendt.

Thwackum, som havde drukket langt mere vin end Jones, men uden at det havde haft ringeste indflydelse på hans hjerne,

skænkede denne Blifils fromme tanke sit hele bifald, men Square var af årsager, som læseren vel kan gætte, ganske stille.

Vinen havde imidlertid ikke så aldeles overvældet Jones, at han ikke skulle have besindet sig på Blifils tab, så snart det blot blev berørt. Da nu intet menneske var villigere end han til at bekende sine egne fejl og at fordømme dem, så rakte han Blifil hånden og bad ham om forladelse, idet han sagde, at hans overdrevne glæde over mr. Allworthys helbredelse havde forjaget enhver anden tanke af hans sjæl.

Men Blifil skød hånden bort med foragt, idet han med den heftigste uvilje svarede, det var ikke at undre sig over, om sørgespil ikke gjorde noget indtryk på den blinde; men han på sin tide havde den ulykke at vide, hvem hans forældre var, og følgelig måtte han være bedrøvet over at miste dem.

Jones, der trods sin lystighed havde noget heftigt i sin karakter, sprang op fra sin stol, greb Blifil i halsen og skreg:

"Fanden tage ved dig, din ækle skurk! Skal du stikke mig min ulykkelige fødsel i næsen?"

Og disse ord ledsagede han med sådanne rå handlinger, at Blifils fredsommelige karakter snart blev overvundet ved det. Dette vakte da straks en skærmydsel, som der måske kunne være opstået ulykker af, hvis de ikke i rette tid var blevet forebygget ved Thwackums og lægens mægling; for hvad Square angik, så hævede verdensvisdommen ham over alt; han vedblev roligt at ryge sin pibe, som det var hans sædvane ved slige lejligheder, når han ikke havde at befrygte at den blev knækket i munden på ham.

Da de stridende nu så sig forhindret i på stedet at udføre deres hævn på hinanden, så tog de deres tilflugt til et afmægtigt

raseris sædvanlige hjælpemidler og udtømte deres vrede i trods og trusler. I denne kamp var lykken, som i det personlige angreb syntes at hælde til Jones' side, fuldkommen så meget på hans modstanders.

Ved de neutrale parters underhandlinger kom man ikke desto mindre overens om en våbenstilstand, og hele selskabet satte sig atter til bords, hvor Jones blev bevæget til at bede Blifil om forladelse, og Blifil til at give den. Freden var altså genoprettet, og alting syntes *in statu quo ante*.

Men skønt striden efter alt at dømme nu var fuldkommen bilagt, så var den derved afbrudte lystighed dog ingenlunde atter tilvejebragt. Al munterhed havde nu ende, og den følgende underholdning var kun en alvorlig fortælling af kendsgerninger og lige så alvorlige anmærkninger desangående, en art samtaler, hvori der rigtignok kan findes meget lærerigt og opbyggeligt, men som i virkeligheden kun er lidet underholdende. Idet vi kun opvarter læseren med dette sidste, vil vi overspringe resten af, hvad der blev talt, indtil Square og lægen var alene tilbage. Disse to herrer gjorde nogle bemærkninger angående, hvad der var sket mellem de to unge herrer, som doktoren erklærede for at være nogle slyngler begge to, ved hvilken erklæring filosoffen meget skarpsindigt rystede på hovedet og samtykkede.

Kapitel 10

Viser det sande i mange bemærkninger af Ovid og andre meget alvorlige forfattere, når de uigendriveligt har bevist, at vin ofte er forløber for usædelighed.

Jones gik fra selskabet, hvor vi har set ham så hidsig, ud i marken, da han ville afkøle sig lidt i den friske luft, inden han besøgte mr. Allworthy. Mens han der på ny optog sine tanker angående sin kære Sophia, som hans ven og velgørers farlige sygdom et øjeblik havde bragt ham til at glemme, skete der en begivenhed, som vi med sorg fortæller, og som uden tvivl med sorg vil blive læst; men den historiske sandhed, som vi nærer en så ubrødelig kærlighed til, nøder os til at meddele den for efterverdenen.

Det var en behagelig aften i slutningen af juni, da vor helt spadserede i en yndig lund, hvor den blide luftning, der susede igennem løvet, tillige med bækkens rislen og nattergalens melodiske toner i forening dannede et fortryllende hele. Imellem disse omgivelser, der så fortræffeligt passede til kærlighed, tænkte han på sin kære Sophia. Mens hans bevægelige fantasi tøjlesløst omsværmede alle hendes skønheder, og hans levende indbildningskraft viste den henrivende pige i mangfoldige henrivende skikkelser, smeltede hans varme hjerte af ømhed, og da han endelig kastede sig ved bredden af bækken, udbrød han således:

"O, Sophia, ville Himlen give mig dig i mine arme, hvor lykkelig ville da ikke min tilstand være? Forbandede være de lykkens goder, som gør en sådan afstand imellem os! Var jeg kun i besiddelse af dig, og en klædning af pjalter var hele din

ejendom, ville jeg da misunde noget menneske på jorden? Hvor foragtelig ville ikke den største kaukasiske skønhed, klædt i silke og juveler, synes i mine øjne! Men hvad taler jeg om et andet fruentimmer! Kunne der være tanke om, at mine øjne med ømhed kunne se på nogen anden, skulle disse hænder rive dem ud af mit hoved! Nej, min Sophia, hvis den grusomme skæbne for bestandig adskiller os, skal min sjæl ene tilbede dig. Den mest kyske bestandighed vil jeg bevare for dit billede. Om jeg aldrig bliver ejer af din fortryllende person, skal dog du alene var i besiddelse af mine tanker, min kærlighed og min sjæl. O, mit forelskede hjerte er så fastlænket til hin sarte barm, at de mest glimrende skønheder for mig er uden ynde, og ingen eneboer kunne være koldere i sine omfavnelser. Sophia, Sophia alene skal være min. Hvilken henrykkelse ligger der ikke i dette navn! I hvert træ vil jeg indgravere det!"

Ved disse ord så han op og så – ikke sin Sophia, ikke en kaukasisk skønhed, der var rigt smykket for storherrens serail. Nej – uden kjole og med en chemise, der var af groveste, om ikke af reneste slags, oven i købet bedugget af stærktlugtende uddunstninger, en virkning af dagens arbejde, nærmede Molly Seagrim sig med en møggreb i hånden. Vor helt havde en pennekniv i hånden, da han havde rejst sig i den hensigt at skære Sophias navn i træets bark, hvorfor pigen, idet hun nærmede sig, smilende udbrød:

"De vil dog vel ikke aflive mig, squire?"

"Hvor kan du tro, at jeg ville aflive dig?" svarede Jones.

"O," svarede hun, "efter Deres hårde adfærd imod mig ved vort sidste møde, var døden ved Deres hånd måske endnu for megen godhed, til at jeg turde vente den."

Derpå fulgte en samtale, som jeg vil springe over, da jeg ikke føler mig forpligtet til at meddele den. Nok er det, at den varede et godt kvarter, og da den var endt, begav de sig begge ind i den tykkeste del af skoven.

Nogle af mine læsere vil måske anse denne begivenhed for unaturlig. Alligevel forholder sagen sig ikke anderledes, og der lader sig vel også give tilstrækkelige grunde for den. Man kan forestille sig, at Jones tænkte, én pige var bedre end slet ingen, og at Molly lige så sandsynligt forestillede sig, at to mænd var bedre end én. Og foruden den nævnte bevæggrund til Jones' nuværende opførsel vil læseren til hans bedste behage at erindre, at han ikke den gang var fuldkommen herre over fornuftens vidunderlige kraft, som gør alvorlige og vise mænd fortræffeligt skikkede til at betvinge deres ubændige lidenskaber og at undgå alle slige forbudte nydelser. Hos Jones havde vinen nu ganske undertrykket denne kraft. Han var i en tilstand, hvori fornuften, hvis den havde lagt sig imellem, blot for at give et godt råd, let kunne have fået samme svar, som Kleostratus for mange år siden gav et dumt menneske, der spurgte ham, om han ikke skammede sig over at være fuld. "Skammer du dig ikke," svarede Kleostratus, "over at give et drukkent menneske en påmindelse?" Rigtignok må ikke drukkenskab for den offentlige domstol være en undskyldning; men den er det dog i høj grad for samvittighedens domstol; derfor tilstår også Aristoteles, som roser loven af Pittakus, ifølge hvilken den drukne bliver straffet dobbelt for sin forbrydelse, at der var mere statsklogskab end rimelighed i denne lov. Når der nu er nogen forseelse, som er tilgivelig hos den beskænkede, så er det visselig den, Jones her gjorde sig

skyldig i, over hvilket tema jeg kunne udbrede mig med en uhyre masse lærdom, hvis jeg troede, at det enten kunne underholde læseren eller lære ham noget, som han ikke allerede i forvejen vidste. For hans skyld vil jeg derfor beholde min lærdom hos mig selv og vende tilbage til min historie.

Man har gjort den bemærkning, at lykken kun sjældent gør en sag halvt. Og oprigtig talt, når mrs. Fortuna én gang har foresat sig at begunstige eller ærgre én, så er der ingen ende på hendes streger. Ikke så snart var vor helt gået med sin Dido, før

> *Speluncam Blifil dux et divinus eandem deveniunt*
> ("Blifil og præsten ankom til den samme grotte") –

præsten og den unge squire, som gik en alvorlig tur, nåede stenten ved lunden, og den sidste af de to herrer fik netop øje på de elskende, idet de forsvandt.

Blifil kendte meget godt Jones, skønt han var over hundrede meter fra ham, og han var lige så sikker i sin sag med hensyn til hans ledsagerindes køn, skønt han ikke kendte personen. Han fo'r tilbage, velsignede sig selv og ytrede en meget højtidelig sætning.

Thwackum udtalte nogen overraskelse over disse pludselige bevægelser og spurgte om grunden til dem, hvortil Blifil svarede, at han havde set et mandfolk og et kvindemenneske gå ind mellem buskene, og han tvivlede ikke om, at det jo var i en eller anden ugudelig hensigt. Hvad angår Jones' navn, så fandt han det rigtigst at fortie det; hvorfor han gjorde det, må jeg overlade til læseren at bedømme; for vi angiver aldrig grunden til et menneskes opførsel, når der er mulighed for, at vi kunne tage fejl.

Præsten, der ikke alene var strengt kysk i egen person, men også en stor fjende af den modsatte last hos andre, sprudede ild ved denne efterretning. Han bad Blifil øjeblikkelig at føre ham til stedet og åndede, da han nærmede sig dette, kun hævn, blandet med veklager; han undlod heller ikke at gøre nogle bitre bemærkninger over mr. Allworthy, idet han påstod, at ugudeligheden i egnen mest havde sin grund i den opmuntring, han havde givet lasten ved at udøse så megen godhed over en bastard og formilde den retfærdige og fornuftige strenghed i loven, som foreskriver hårde straffe for løsagtige fruentimmer.

Den vej, vore jægere måtte følge for at nå deres vildt, var så besat med torne, at disse i høj grad forsurede deres gang og desuden forårsagede en sådan støj, at Jones blev tilstrækkeligt advaret om deres ankomst, inden de kunne overraske ham; ja, Thwackum var så aldeles ude af stand til at skjule sin harme, og han mumlede så megen hævn ved hvert skridt, han gjorde, at dette alene ville have været rigeligt nok til at bringe Jones i forsvarsstilling.

Kapitel 11

Hvori en milelang lignelse indleder et så blodige slag, som der nogensinde kan fægtes uden hjælp af stål eller koldt jern.

Ligesom når et par hunde eller et andet fjendtligt dyr i parringstiden (et lidet sirligt udtryk, hvorved pøblen betegner hint ædle tidsfordriv, som finder sted i Hampshires skove mellem de elskende blandt de vilde dyreslægter), mens den med det stolte gevir prydede hjort er betænkt på sin kærlighedsleg,

skulle komme Venus Ferinas tempel så nær, at den skønne hind springer op fra sin plads, enten af frygt, delikatesse eller undseelse; ligesom da, siger jeg, hjorten modig og frygtelig trænger frem for at forsvare sin elskede, stamper med fødderne i jorden og med tilbagekastede horn stolt udfordrer sin frygtede fjende til kamp; således, og endnu frygteligere sprang vor helt frem, da han bemærkede fjendens ankomst. Han gik mange skridt frem for at skjule den rystende hind og om muligt at sikre hendes tilbagetog.

Og efter at Thwackum først havde skudt nogle rasende lyn fra sine flammende øjne, begyndte han at tordne løs på følgende måde:

"Fy, mr. Jones! Er det muligt, at det kan være Dem?"

"De ser, det er muligt, at jeg er her," svarede Jones.

"Og hvem," vedblev Thwackum, "er den ugudelige taske, der er med Dem?"

"Hvis jeg har nogen ugudelig taske med mig," råbte Jones, "er det muligt, at jeg ikke vil underrette Dem om, hvem det er."

"Jeg befaler Dem straks at sige mig det," sagde Thwackum; "og De må ikke tro, unge mand, at Deres alder, skønt De er vokset fra legemlig tugtelse, aldeles har tilintetgjort lærerens myndighed. Båndet mellem lærer og elev er ikke til at sønderrive som alle andre bånd af slægtskabet; for de har alle udspring i Himlen. Jeg vil derfor have, at De nu skal anse Dem for lige så forbundet til at adlyde mig, som da jeg lærte Dem begyndelsesgrundene."

"Det tror jeg gerne, De ville," svarede Jones; "men det sker ikke, uden at De har nogle birkeris-grunde til at overbevise mig med."

"Så må jeg rent ud sige Dem," sagde Thwackum, "at det er min bestemte hensigt at opdage den liderlige taske."

"Og jeg må rent ud sige Dem," svarede Jones, "at det er min bestemte hensigt, at De ikke skal opdage det."

Thwackum ville gå frem, men Jones greb ham i armen, hvorpå Blifil søgte at rive ham løs, idet han erklærede, at han ikke ville se sin gamle lærer behandlet på den måde.

Da Jones så sig indviklet i strid med to, anså han det for nødvendigt at blive af med den ene så hurtigt som muligt. Han besluttede at tage den svageste først, hvorfor han slap præsten og gav den unge herre et slag på brystet så heldigt, at han øjeblikkelig lå, så lang han var på jorden.

Thwackum var så hidsig efter opdagelsen, at han ikke så snart følte sig i frihed, før han straks trængte videre frem uden at tage hensyn til, hvad der imidlertid kunne tilstøde hans ben. Men han var kun kommet få skridt ind i tykningen, for Jones, efter at have betvunget Blifil, indhentede ham og slæbte ham tilbage ved kjoleskøderne.

Den gejstlige havde i sin ungdom været en god bokser, og han havde såvel i skolen som på universitetet indlagt sig stor berømmelse ved sine næver. Nu havde han rigtignok ikke i mange år øvet denne ædle kunst; men imidlertid var hans mod endnu altid fuldkommen så stærkt som hans tro, og hans legeme var ikke mindre stærkt end begge hine egenskaber. Som læseren måske vil have bemærket, var han desuden let til at bringe i harnisk. Da han altså vendte sig om og så sin ven ligge udstrakt på jorden og til samme tid så sig selv så råt behandlet af et menneske, der hidtil kun havde taget ringe del i alle stridigheder imellem dem (en omstændighed, der i høj grad

forstørrede sagen), så var det endelig forbi med hans tålmodighed. Han satte sig i forsvarsstilling, samlede al sin kraft og angreb Jones i fronten med lige så megen kraft, som denne havde angrebet ham med i ryggen.

Vor helt modtog angrebet med den urokkeligste koldblodighed, og slagene gav genlyd i hans bryst. Med ikke mindre heftighed gengældte han dem straks, idet han ligeledes sigtede efter præstens bryst; men denne herre slog Jones' næve ned med så megen behændighed, at den kun traf hans mave, hvor der for øjeblikket lå to pund oksesteg og lige så megen budding forvaret; følgelig gav den ingen hul genlyd. Der blev nu fra begge sider uddelt mange dygtige slag, som det var en større fornøjelse at se på end at beskrive eller læse om, men endelig svækkede et heftigt fald, hvorved Jones kom til at satte knæet på Thwackums bryst, denne herre så meget, at sejren ikke længere var blevet tvivlsom, hvis ikke Blifil, der imidlertid havde samlet kræfter, havde fornyet kampen. Idet han nu indlod sig med Jones, gav han præsten tid til at ruste sig og atter at trække vejret.

Og nu anfaldt de begge i forening vor helt, hvis slag allerede ikke var så eftertrykkelige, som de havde været i begyndelsen, så udmattet var han af kampen med Thwackum; for skønt skolemesteren helst spillede solo på det menneskelige element og ikke i lang tid havde været vant til andet, så havde han dog endnu beholdt så meget tilbage af sin videnskab, at han også fuldkommen godt kunne spille sit parti som duet.

Sejren syntes nu, efter nyere skik og brug, at blive afgjort ved det overlegne antal, da pludselig et fjerde par næver tog del i

slaget og gjorde straks den gejstlige en kompliment, idet ejermanden til dem råbte:

"Ih, så skal også Fanden hente Dem! Skammer De Dem ikke ved at være to om at overfalde et menneske?"

Slaget, som var af den slags, der udmærkes ved benævnelsen "kongeligt", rasede nu nogle minutter med den yderste heftighed, indtil Blifil anden gang, så lang han var, blev kastet til jorden; da bekvemmede Thwackum sig til at bede om pardon hos sin nye modstander, der nu, som det viste sig, ikke var nogen anden end squire Western, der under den hidsige fægtning ikke var blevet genkendt af nogen.

Og virkelig havde den ærlige squire, der tilfældigvis med nogle flere på sin eftermiddagstur var kommet i nærheden af kamppladsen, da han så tre slås, meget rigtigt sluttet, at der måtte være to på den ene side, hvorfor han rev sig løs fra sit selskab og mere tappert end klogt tog den svageres parti. Ved denne ædelmodige fremgangsmåde havde han uden tvivl forhindret, at Jones blev et offer for mr. Thwackums harme og det ømme venskab, Blifil nærede for sin lærer. Thi foruden det ufordelagtige ved en så ulige strid var hans brækkede arm endnu ikke kommet til sin fulde styrke. Forstærkningen gjorde imidlertid en ende på legen, og Jones og hans allierede drog bort med sejren.

Kapitel 12

Hvori ses et mere rørende skuespil, end alt blodet i Thwackums og Blifils og tyve lignende personers legemer er i stand til at frembringe.

Resten af mr. Westerns selskab kom nu til stedet, lige som fægtningen var forbi. Det bestod af den gode præstemand, vi tidligere har truffet hos mr. Western, mrs. Western, Sophias tante og endelig den elskværdige Sophia selv.

I dette øjeblik havde valpladsen følgende udseende: På ét sted lå Blifil henstrakt på jorden, ganske bleg og næsten åndeløs; i nærheden af ham stod sejrherren Jones, aldeles dækket med blod, som naturligvis dels var hans eget, dels for kort tid siden havde været den ærværdige mr. Thwackums ejendom. Et tredje sted stod bemeldte Thwackum selv, ligesom kong Pyrrhus og underkastede sig sørgmodigt sejrherren. Denne sidste person i stykket var Western den Store, der på den rosværdigste måde skånede den overvundne.

Blifil, i hvem der kun var ringe livstegn, var først genstand for den almindelige omsorg og især for mrs. Westerns. Hun havde trukket en flaske hjortetaksalt op af lommen og var i færd med at holde ham den for næsen, da pludselig hele selskabets opmærksomhed blev afvendt fra den stakkels Blifil, hvis ånd nu, om det havde været dens hensigt, gerne uden nogen som helst ceremoni kunne være spadseret til den anden verden.

For nu skete der en meget sørgeligere begivenhed, idet en langt elskeligere genstand lå ubevægelig for dem. Det var ingen anden end den fortryllende Sophia, som af skræk over synet af

blod, eller af frygt for sin fader, eller af en anden grund var faldet i besvimelse, inden nogen kunne komme hende til hjælp.

Læseren vil erindre, at vi ved beskrivelsen af lunden omtalte en rislende bæk, der dog ikke flød der, som lignende blide strømme i almindelige romaner, ene i den hensigt at risle. Nej, Himlen havde bestemt at adle den ved en højere ære, end nogen af de bække endnu fortjente, som vander Arkadiens sletter.

Jones gned Blifils tindinger; for han begyndte at frygte for, at han havde givet ham et slag for meget, da ordene: "Miss Western er død!" nåede hans øre. Han sprang op, overlod Blifil til hans skæbne og styrtede hen til Sophia, som han, mens alle de andre løb frem og tilbage imellem hinanden og så efter vand på de tørre stier, greb i sine arme, hvorefter han løb med hende over marken til den nævnte strøm, hvor han styrtede sig i vandet og søgte rigeligt at overstænke hendes ansigt, hoved og hals.

Det var heldigt for Sophia, at den samme forvirring, som hindrede hendes venner og familie i at hjælpe hende, også forhindrede dem i at lægge mærke til Jones. Han havde båret hende den halve vej, inden de vidste, hvad han gjorde, og han havde virkelig bragt hende til live igen, inden de andre nåede vandet. Hun udstrakte armene, slog øjnene op og udbrød: "O, Himmel!" lige som hendes fader, tante og præsten ankom.

Jones, som hidtil havde holdt den elskværdige byrde i sine arme, slap den nu; men han gav hende på samme tid et ømt kærtegn, som, hvis hun ganske var kommet til besindelse, ikke kunne have undgået hendes opmærksomhed. Da hun imidlertid ikke udtalte noget mishag over denne frihed, må vi

antage, at hun ikke dengang ganske var kommet sig af sin besvimelse.

Den tragiske scene blev nu forvandlet til pludselig glæde; i denne var vor helt visselig hovedpersonen; for da han formodentlig følte en mere henrykkende fornøjelse over at have reddet Sophia, end hun over at være blevet reddet, så lykønskede man også langt fra hende så meget som Jones, – især Western, der, efter et par gange at have omfavnet sin datter, kastede sig over Jones og begyndte at kysse og trykke ham. Han kaldte ham Sophias redningsmand og erklærede, at der, med undtagelse af hende og hans gods, ikke var noget, som han ikke ville give ham; efter lidt nærmere overvejelse undtog han dog også sine rævehunde, "Chevalier" og "Miss Slu", som han kaldte sine yndlingsheste.

Da der intet mere var at frygte for Sophia, blev Jones genstand for squirens opmærksomhed.

"Kom, min dreng," sagde Western, "af med kjolen og vask dit ansigt, for du har ganske ordentligt sølet dig til, kan jeg forsikre dig. Kom nu og vask dig, så skal du gå hjem med mig, hvor vi vil se at finde en anden kjole til dig."

Jones lod sig det straks behage, trak sin kjole af og gik ned til vandet, hvor han vaskede ansigt og bryst; for det sidste havde næsten lidt lige så meget og var lige så blodigt som det første; men endskønt vandet vel kunne afvaske blodet, så kunne det dog ikke udslette de brune og blå pletter, som Thwackum havde påtrykt såvel hans ansigt som hans bryst, og som, da Sophia bemærkede dem, aftvang hende et suk og et blik fuldt af ubeskrivelig ømhed.

Det sidste modtog Jones fuldkommen tydeligt, og det havde en stærkere virkning på ham, end alle de stød, han i forvejen havde fået. Virkningen var imidlertid meget forskellig fra den forrige; for den var så blid og balsamisk, at den, om alle de modtagne slag havde været dolkestik, ikke ville have ladet ham føle smerten i nogle minutter.

Selskabet var nu på tilbagevejen og kom snart til det sted, hvor Thwackum atter havde bragt Blifil på benene. Her kan vi ikke undertrykke det fromme ønske, at dog alle stridigheder kun måtte blive afgjort med de våben, som naturen, der bedst ved, hvad der er os tjenligt, har forsynet os med, og at det kolde jern kun måtte blive brugt til at rode i jordens og ikke i vore indvolde. Da ville krigen, monarkernes tidsfordriv, næsten være ganske uskadelig, og slagene mellem de store armeer kunne da fægtes på forlangende af forskellige damer af stand, som da tilligemed dronningen selv kunne være tilskuere ved kampen. Da kunne i det ene øjeblik valpladsen være besået med lig, og i næste øjeblik kunne de døde, eller i det mindste en ulige større del af dem, ligesom mr. Bayes' tropper, efter trommens eller pibens lyd, som man nu i forvejen havde bestemt det, atter rejse sig på benene og afmarchere.

Om muligt ville jeg gerne undgå at behandle denne sag komisk, for at ikke alvorlige mænd og politikere, som jeg ved ville føle sig stødte over en spøg, skal sige "Fy!" af det; men kunne et slag i virkeligheden ikke lige så godt afgøres ved det større antal sønderslagne pandeskaller, blodige næser og blå øjne som ved den større mængde lemlæstede eller ihjelslåede legemer? Kunne man ikke indtage byer på samme måde? Det ville rigtignok være en ødelæggende plan for de franske

interesser, siden franskmændene derved ville tabe den overlegenhed, de have over andre nationer i deres udmærkede ingeniører; men når jeg betænker dette folks artighed og ædelmodighed, er jeg overbevist om, at de aldrig ville have noget imod at stille sig på lige fod med deres modstandere eller, som det hedder, danne et lige parti.

Western begyndte nu at spørge om den oprindelige grund til striden, hvortil hverken Jones eller Blifil svarede; men Thwackum sagde ærgerlig:

"Jeg tror ikke, grunden er langt borte; hvis De slår imellem buskene, vil De nok finde hende."

"Finde hende!" udbrød Western; "har De været oppe at slås for et fruentimmers skyld?"

"Spørg den herre der i vesten, han ved bedst besked."

"Nå," sagde Western, "så er det ganske sikkert en tøs. Å, Tom, Tom, du er en forliebt rad. Men kom, I herrer, vær gode venner og følg med hjem for at slutte fred ved en flaske."

"Jeg beder om forladelse, sir," sagde Thwackum, "det er ikke så ringe en sag for en mand i min stilling at blive behandlet på en sådan måde, at blive pryglet af en dreng, ene og alene fordi jeg ville have gjort min pligt ved at bestræbe mig for at opdage et omvankende løsagtigt fruentimmer og bringe hende for domstolen; men den største fejl ligger rigtignok hos mr. Allworthy og Dem selv, for hvis De bragte lovene til udførelse, som De burde, så ville landet snart være fri for sådanne kvinder."

"Jeg ville lige så gerne befri landet for ræve," råbte Western, "jeg tror, at vi burde snarere opmuntre til rekruttering af den

mængde, vi hver dag mister i krigen. – Men hvor er hun? Jeg beder dig, Tom, vis mig hende."

Derpå begyndte han at springe rundt og fløjte, som om han ville fange en hare; til sidst råbte han: "Oho! Hun er ikke langt borte. Her har hun min sjæl ligget; jeg tror, jeg tør sige, at hun har stjålet sig bort."

Og det kunne han gerne sige; for han havde fundet det sted, hvor den stakkels pige havde ligget ved kampens begyndelse, og hvorfra hun under denne havde sneget sig bort på omtrent lige så mange fødder, som haren sædvanlig bruger.

Sophia bad sin fader vende tilbage, da hun, efter hvad hun sagde, var meget svag og frygtede et tilbagefald. Squiren opfyldte øjeblikkelig sin datters ønske; for han var den kærligste fader. Han søgte alvorligt at bevæge selskabet til alle at følge med og spise til aften hos ham; men Blifil og Thwackum afslog det rent ud; den første erklærede, at der var flere grunde, han ikke kunne nævne, der tvang ham til at give afkald på denne ære, og den sidste erklærede (måske med fuldkommen ret), at det ikke var passende for en mand i hans stilling at lade sig se nogetsteds i hans nuværende tilstand.

Jones var ikke i stand til at nægte sig den fornøjelse at være sammen med sin Sophia; derfor gik han med squire Western og hans damer, og præsten dannede bagtroppen. Denne værdige mand havde rigtignok tilbudt at blive hos sin broder Thwackum, idet han erklærede, at hans agtelse for kjolen ikke tillod ham at gå fra ham; men Thwackum ville ikke modtage denne artighed og stødte ham med just ikke stor artighed efter Westerns.

Således endte den blodige kamp, og således skal den femte bog i vor historie ende.

Sjette bog

Omfatter omkring tre uger.

Kapitel 1

Om kærlighed.

I vor sidste dog var vi tvunget til at tale temmelig meget om kærlighed, og i vor følgende dog vil vi være nødsaget til at behandle denne genstand endnu vidtløftigere. Det vil derfor ikke være upassende, når vi her undersøger den nye lære, efter hvilken visse filosoffer foregiver blandt mange andre vidunderlige opdagelser at have udfundet, at der ikke eksisterer nogen sådan lidenskab i det menneskelige bryst. Om disse filosoffer er ens med dem, Swift omtaler med ære, som folk, der blot ved deres genis styrke, uden ringeste bistand af nogen lærdom eller læsning, har opdaget den dybe og uvurderlige hemmelighed, at der ingen Gud er, eller om de ikke snarere hører til dem, som for nogle år siden i høj grad foruroligede verden, idet de viste, at der i virkeligheden ikke eksisterede nogen dyd eller godhed i det menneskelige bryst, og udledte vore bedste handlinger af stolthed, det vil jeg ikke her bestemme. Men jeg er, oprigtig talt, tilbøjelig til at tro, at alle disse forskellige sandhedssøgere er den slags folk, som af andre bliver kaldt guldsøgere. Fremgangsmåden ved disse efterforskninger, såvel efter sandhed som efter guld, er i det mindste ganske ens og består i begge tilfælde i undersøgelse, gennemrodning og prøvelse af et smudsigt sted – i første tilfælde det smudsigste af alle steder – *en slet karakter.*

Men skønt sandhedssøgeren og guldsøgeren i denne særegne omstændighed kan sammenlignes, måske også i deres held, så kan der dog vist næppe finde den ringeste sammenligning sted

imellem dem i henseende til beskedenheden; for hvem har vel nogensinde hørt af en guldsøger, som det uheldige udfald af hans efterforskninger har gjort så uforskammet eller tåbelig, at han påstår, der ingen guld er til i verden, hvorimod sandhedssøgeren efter at have ransaget sit hjertes kloak, uden at have været i stand til at opdage en stråle af guddommen deri, og heller ikke ellers noget dydigt, godt eller elskværdigt, meget ærligt, redeligt og logisk slutter, at der intetsteds i verden er sligt at træffe i skabningen.

Men for dog alligevel, om muligt, at undgå al strid med disse filosoffer og for at vise, hvor beredvillige vi er til med det gode at udjævne sagen, så vil vi her tilstå dem nogle ting, som måske kan gøre en ende på striden.

For det første vil vi tilstå dem, at mange sind, og måske netop filosoffernes sind, er ganske frie for de ringeste spor af en sådan lidenskab.

For det andet: at det, man i almindelighed kalder kærlighed, nemlig begærligheden efter at tilfredsstille en grådig appetit med en vis kvantitet fint, hvidt menneskekød, aldeles ikke er den lidenskab, jeg her strider for. Dette er i virkeligheden langt mere end sult, og ligesom ingen lækkermund skammer sig ved at bruge ordet kærlighed om sin appetit og sige, at han elsker den og den ret, således kunne elskere af ovenanførte slags lige så passende sige, at de føler sult efter det og det stykke kvindfolk.

For det tredje vil jeg tilstå, og derved, tror jeg, vil man være udmærket tilfreds, at den kærlighed, hvis sagfører jeg er, skønt den tilfredsstilles på en langt delikatere måde, ikke desto

mindre søger sin egen tilfredsstillelse såvel som vore plumpeste lyster.

Og endelig, at denne kærlighed, når den virker imod en person af forskelligt køn, er meget tilbøjelig til for sin fuldkomne tilfredsstillelse at kalde den ovenomtalte hunger til hjælp, der så lidt formindsker den, at den snarere forhøjer alle dens glæder til en sådan grad, at den person næppe kan forestille sig det, der aldrig har følt andre bevægelser end dem, der kommer af hungeren alene.

Til gengæld for alt, hvad jeg her indrømmer, udbeder jeg mig af filosofferne, at de ligeledes vil tilstå, at der i nogle (jeg tror i mange) menneskehjerter findes en god og velvillig følelse, der bliver tilfredsstillet ved befordringen af andres lykke; at der i denne tilfredsstillelse alene, som f.eks. i venskab, faderlig kærlighed, såvel som i almindelig menneskekærlighed, ligger en stor og ophøjet glæde; samt at vi, når vi ikke vil kalde denne følelse kærlighed, ikke har noget navn for den; at, skønt de fornøjelser, der opstår af en sådan, ren kærlighed, kan blive forhøjet og forsødet ved den sanselige lyst, de første dog kunne bestå for sig alene og ikke blive forstyrret ved den sidstes mellemkomst; og endelig, at agtelse og taknemmelighed er de rette grunde til kærlighed, ligesom ungdom og skønhed er grundene til den sanselige begærlighed; og at om også en sådan begærlighed kan ophøre, når alder eller sygdom angriber dens genstand, så kan disse dog ikke have nogen indflydelse på kærligheden og aldrig i en god karakter ryste eller bandlyse den følelse eller lidenskab, som er grundet på højagtelse og taknemmelighed.

At nægte tilstedeværelsen af en lidenskab, som vi så ofte har haft åbenbare beviser for, synes at være meget sælsomt og urimeligt og kan i virkeligheden ikke have sin grund i andet end i den nylig omtalte selvbeundring. Men er dette ikke uredeligt? Et menneske, der ikke i sit eget hjerte finder spor af havesyge eller ærgerrighed, slutter han af dette, at der ikke eksisterer nogen sådan lidenskab i menneskelige natur? Hvorfor vil vi ikke beskedent overholde de samme regler ved at bedømme det gode som ved at bedømme det slette hos andre? Eller hvorfor vil vi i alle tilfælde, som Shakespeare udtrykker sig, sætte verden i vor egen person?

Den herskende forfængelighed er, frygter jeg, her alt for meget med i spillet. Dette er et eksempel på hint smigreri imod vor egen karakter, og det er næsten almindeligt; for man vil vel næppe finde et menneske, der, hvor stærkt han end foragter en smigrers karakter, ikke finder behag i at smigre sig selv på den laveste måde.

Angående sandheden af ovenstående bemærkninger henvender jeg mig derfor til dem, hvis eget sind kan aflægge et vidnesbyrd om, hvad jeg har sagt.

Undersøg nu dit hjerte, kære læser, og bestem, om du vil tro disse ting mod mig. Gør du det, så kan du nu skride til de eksempler, som jeg giver i efterfølgende blade; gør du det ikke, så har du på ære allerede læst mere, end du kan forstå; du ville da gøre klogere i at blive ved dine forretninger eller fornøjelser, af hvad natur de nu end er, end at spilde mere tid med at læse ting, som du hverken kan nyde eller begribe. At indlade sig med dig på virkningerne ville være lige så tåbeligt som at tale med den blindfødte om farverne; for efter al rimelighed må dit

begreb om kærlighed være lige så urimeligt, som det begreb, en sådan blind mand, efter hvad man siger, nærede om skarlagenrødt, der syntes ham at måtte have megen lighed med trompetens lyd, og kærligheden må vist efter din mening have megen lighed med en ret suppe eller en skive oksekød.

Kapitel 2

Mrs. Westerns karakter. Hendes store lærdom og verdenskundskab og et bevis på den dybe indsigt, hun skyldte disse egenskaber.

Læseren har set squire Western, hans søster og datter samt Jones og præsten begive sig hjem til squirens hus, hvor de tilbragte aftenen med megen glæde og festlighed. Den eneste alvorlige person var Sophia. For hvad Jones angår, så blev han, skønt kærligheden nu fuldkommen havde taget hans hjerte i besiddelse, så munter ved de behagelige betragtninger over Allworthys helbredelse, sin elskedes nærværelse og nogle ømme blikke, som hun ikke kunne tilbageholde, at han istemte den samme lystighed som de tre andre, der måske var de mest oprømte mennesker af verden.

Sophia beholdt også næste morgen ved frokosten det samme alvorlige udseende; hun gik desuden fra bordet tidligere end sædvanlig og lod sin fader og tante være alene. Squiren bemærkede ikke denne forandring hos sin datter. Oprigtig talt, skønt han var noget af en politiker og allerede to gange var blevet foreslået til parlamentsmedlem, besad han dog ingen synderlig iagttagelsesevne. Ganske anderledes forholdt det sig med hans søster. Hun havde levet ved hoffet og set verden; derved havde hun erhvervet al den kundskab, som bemeldte

verden ordentligvis meddeler, og hun var en fuldkommen mesterinde i sæder, skikke, ceremonier og moder. Og derved blev hendes lærdom ikke stående. Hun havde forbedret sin forstand betydeligt ved studeringer, havde ikke alene læst alle nye skuespil, operaer, oratorier, digte og romaner, men også gennemstuderet Rapins *Englands Historie*, Echards romerske historie og mange franske *Memoires pour servir à l'histoire*, og desuden gjort sig bekendt med de fleste politiske blade og journaler, der var udkommet i de sidste tyve år. Derved havde hun erhvervet sig tilstrækkelig dygtighed i statssager og kunne tale meget lærd om alle Europas statsanliggender. Desuden var hun ganske udmærket dannet i læren om kærlighed, og intet menneske i verden vidste bedre end hun, hvem der skulle blive et par, en videnskab, hun kunne komme så meget desto lettere til, som hun aldrig ved nogen egen kærlighedsaffære var blevet afholdt fra studiet; for enten følte hun ingen tilbøjelighed, eller ingen havde friet til hende; og det sidste er næsten troligst, for hendes mandige skikkelse, der næsten var seks fod høj, i forening med hendes lærdom og levemåde, tillod ikke, trods hendes lange klæder, det andet køn at anse hende for et fruentimmer. Da hun havde overlagt sagen videnskabeligt, kendte hun dog, selv om det manglede hende på egen erfaring, fuldkommen alle de kunster, de fine damer betjener sig af, når de vil give opmuntring eller ønsker at skjule deres følelse, tilligemed det lange anhang af smil, kokette og hemmelige blikke osv., som for øjeblikket var gængse i *le beau monde*. Med ét ord, ingen art forstillelse eller affektation var undgået hendes opmærksomhed; men til de ufordulgte, enfoldige virkninger af

naturen kunne hun kun kende lidt, da hun aldrig havde set dem.

Ved hjælp af denne vidunderlige skarpsindighed havde mrs. Western nu, som hun troede, gjort en opdagelse om noget i Sophias hjerte. Det første vink gav den unge dames opførsel på kamppladsen hende, og den mistanke, hun fik der, blev ikke så lidt styrket ved nogle bemærkninger, hun gjorde samme aften og næste morgen. Alligevel havde hun, da hun var yderst omhyggelig for at undgå en vildfarelse, i hele fjorten dage skjult hemmeligheden i sit bryst, og gav den kun at forstå ved smil, blinken med øjnene og hovedrysten; undertiden lod hun også et ord falde, som i høj grad foruroligede Sophia, men ikke gjorde mindste indtryk på hendes broder.

Men da hun endelig var fuldkommen overbevist om rigtigheden af sin formodning, greb hun en morgen, da hun var alene med sin broder, lejligheden til at afbryde hans fløjten på følgende måde:

"Sig mig dog, kære broder, har du ikke i den senere tid bemærket noget ganske overordentligt hos min niece?"

"Nej, jeg har ikke," svarede Western; "fejler der pigen noget?"

"Jeg tror det, og det oven i købet noget, som kan have vigtige følger."

"Hun har dog ikke klaget sig," sagde Western, "og børnekopperne har hun haft."

"Broder," svarede hun, "piger er modtagelige for andre sygdomme end børnekopper, og desuden for meget værre sygdomme."

Her afbrød Western hende meget alvorligt og bad hende, hvis noget fejlede Sophia, da straks at gøre ham bekendt med det,

idet han tilføjede, at hun vidste, at han havde altid elsket hende højere end sin sjæl, og at han ville sende bud til verdens ende for at skaffe den dueligste læge til hende.

"Nej," svarede hun smilende, "sygdommen er ikke så farlig. Men jeg tror, kære broder, at du er overbevist om, at jeg kender noget til verden, og jeg forsikrer dig, at jeg er aldrig blevet så bedraget som denne gang, hvis Sophia ikke er dødeligt forelsket."

"Hvad! forelsket?" skreg Western opbragt, "forelsket, uden at jeg ved det? Jeg skal gøre hende arveløs; jeg skal sætte hende nøgen udenfor min dør, og hun skal ikke få så meget som det halve af en rød skilling. Er det takken for al min kærlighed og ømhed, at hun går hen og forelsker sig uden at bede mig om tilladelse?"

"Men du vil ikke," sagde mrs. Western, "sætte denne datter, som du elsker højere end din sjæl, udenfor døren, før du ved, om du ikke kan billige hendes valg. Sæt nu, at hun havde kastet sin kærlighed på en person, du selv kunne ønske til svigersøn, så ville du da ikke være vred, håber jeg."

"Nej," skreg Western, "det ville gøre en forskel. Hvis hun gifter sig med den mand, jeg vil have til hende, så må hun elske, hvem hun vil, uden at jeg skal bryde mit hoved for det."

"Det er talt som af en mand med følelse," svarede hans søster; "men jeg tror, at den person, hun har valgt, netop er den samme, som du ville have valgt for hende; jeg vil give afkald på alt kendskab til verden, hvis det ikke forholder sig således, og jeg tror, du må tilstå mig, at jeg har en del af det."

"Ja, søster," sagde Western, "jeg tror, du har så meget som noget fruentimmer, og det er jo også fruentimmersager. Men

du ved, jeg holder ikke af at høre tale om politik her; den tilhører os mandfolk, og den skal skørterne ikke blande sig i. Men hvem er manden?"

"Gud, opdag du det selv, om du har lyst," svarede hun; "det kan ikke falde meget vanskeligt for dig, som er så stor en politiker. Den forstand, der kan trænge ind i fyrsternes kabinetter og opdage de hemmelige hjul, der driver alle Europas statsmaskiner, må visselig med meget ringe vanskelighed kunne se, hvad der foregår i en ung piges usminkede sjæl."

"Søster," råbte squiren, "jeg har ofte advaret dig mod at komme med denne hofsladder til mig. Jeg siger dig, at jeg forstår at læse en journal eller *London Evening Post*. Måske kan der hist og her være en linje eller to, som jeg ikke kan få meget ud af, fordi halvdelen af bogstaverne mangler; men jeg ved dog meget godt, hvad der menes med det, og at det ikke står sig så godt med vore sager, som det skulle, bare på grund af underfundigheder og bestikkelser."

"Jeg beklager af hjertet din landlige uvidenhed," udbrød damen.

"Gør du?" råbte Western, "og jeg beklager din bylærdom; jeg ville hellere være alt andet end en hofsnog eller en presbyterianer og en hannoveraner oven i købet, som jeg tror, visse folk er."

"Hvis du sigter til mig, broder, – så ved du, at jeg er et fruentimmer, og det har lige meget at betyde, hvad jeg er; desuden –"

"Jeg ved nok, at du er et fruentimmer," afbrød squiren hende; "og det er din lykke; havde du været et mandfolk, skulle du for

længe siden havde fået en vinge."

"Vil man se! I det udtryk ligger hele jeres indbildte overlegenhed. Jeres legemer og ikke jeres hjerner er stærkere end vore. Vær overbevist om, det er godt for jer, at I er i stand til at slå os; ellers ville vi ved vor overlegne forstand gøre jer til, hvad de tapre, de vise, de vittige og de dannede allerede er – vore slaver."

"Det glæder mig, jeg kender din karakter," svarede squiren. "Men vi kan tale videre om det en anden gang; sig mig nu, hvem den mand er, som du har min datter mistænkt for at være forelsket i."

"Kun et øjebliks tålmodighed," sagde hun, "mens jeg undertrykker den yderlige foragt, jeg føler for jeres køn, ellers måtte jeg også blive vred på dig. – Så, nu har jeg gjort et forsøg på at sluge den. Og så, min gode politiske herre, hvad synes du om mr. Blifil? Besvimede hun ikke ved at se ham ligge åndeløs på jorden? Blev hun ikke, efter at hun var kommet sig, bleg igen da vi kom hen til det sted, hvor han stod? Og må jeg spørge dig, hvad skulle grunden ellers være til al den sørgmodighed om aftenen ved bordet, næste morgen og hele tiden siden da?"

"For Satan!" skreg squiren, "nu da du taler om det, husker jeg det alt sammen. Det er ganske rigtigt, og jeg glæder mig over det af mit ganske hjerte. Jeg vidste nok, at Sophia var en god pige, og at hun ikke ville føle en kærlighed, der kunne gøre mig vred. Jeg har aldrig i mit liv været så glad, for man kan jo ikke tænke sig nogen bedre beliggenhed end vore to godsers. Jeg har allerede i nogen tid haft denne plan i mit hoved, for disse godser er på en måde allerede forenet sammen, og det ville være spot og skam at skille dem ad. Sandt nok, der er større

godser i kongeriget, men ikke i dette grevskab, og jeg vil hellere tage til takke med noget mindre end gifte min datter med fremmede og udlændinge. Desuden er de fleste af disse større godser i hænderne på lorder, og jeg kan nu engang ikke fordrage at høre denne titel nævne. Nå, søster, hvad vil du råde mig til at gøre? For jeg tilstår, I fruentimmer forstår jer bedre på sådanne sager end mandfolkene."

"Deres ydmygeste tjenerinde, sir," svarede damen, "vi er jer yderst forbundet, fordi I dog tilstår os dygtighed i enkelte ting. Da det altså behager Dem, meget politiske herre, at spørge om mit råd, så mener jeg, at du i egen person bør foreslå mr. Allworthy partiet. Der er ikke noget stødende i, at forslaget kommer fra en af parternes forældre, lige meget hvilken. Kong Alcinus tilbyder i Popes Odyssé sin datter til Ulysses. Jeg behøver ikke at advare en så politisk person mod at sige, at din datter er forelsket; det ville virkelig stride mod alle regler."

"Nå," sagde squiren, "jeg vil stille ham forslaget; men skulle han give mig et afslående svar, så får han vist en ørefigen."

"Frygt ikke!" råbte mrs. Western. "Partiet er alt for fordelagtigt til at blive afslået."

"Ja, jeg ved det ikke," svarede squiren, "Allworthy er en besynderlig gammel knark, og penge har ingen indflydelse på ham."

"Broder," sagde damen, "din politik forbavser mig. Lader du dig virkelig narre af et tomt foregivende, og tror du, at mr. Allworthy føler større foragt for penge end andre mennesker? En sådan lettroenhed passer bedre for en af os svage kvinder, end for det vise køn, Himlen har skabt til politikere. I sandhed, broder, du ville være en fortræffelig gesandt til at underhandle

med de franske. De ville snart overtale dig til at tro, at de indtager byer blot for at forsvare sig."

"Søster," svarede squiren med stor harme, "lad vore venner ved hoffet svare for de indtagne byer; da du er et fruentimmer, vil jeg ikke dadle dig; for jeg tror dog, at de er klogere end at betro et fruentimmer hemmeligheder."

Disse ord ledsagede han med en så sarkastisk latter, at mrs. Western ikke længere kunne holde det ud. Hun var hele tiden blevet angrebet på et ømt sted (for hun besad overordentlig dyb indsigt i disse sager og var overmåde ivrig i dem), og derfor brød hendes raseri nu frem; hun erklærede sin broder for at være både en bajads og en dumrian, og at hun ikke ville blive længere i hans hus.

Skønt squiren måske aldrig havde læst Machiavelli, var han dog i mange punkter en fuldkommen politiker. Han iagttog ganske nøje alle de vise grundsætninger, der bliver så godt indprentede i børsstrædets politisk-peripatetiske skole. Han kendte den eneste fornuftige brug af pengene: at lægge dem op. Han var desuden nøje hjemme i vurderingen af hjemfalden eller forventet arv og havde ofte beregnet størrelsen af sin søsters formue, og hvilket beløb der kunne tilfalde ham eller hans arving ved hendes død. Denne part var han langt fra at ville lade sig slippe af hænderne for en ubetydelig strids skyld. Da han derfor mærkede, at han havde drevet sagen for vidt, begyndte han at tænke på forsoning, et arbejde, som ikke var meget svært, da damen nærede stor kærlighed til sin broder og endnu større til sin niece; og skønt hun var alt for ømfindtlig for enhver fornærmelse, der vederfaredes hende i henseende til hendes klogskab i politik, som hun gjorde sig meget til af, var

hun et fruentimmer af en overordentlig mild og kærlig karakter.

Efter at han derfor først havde udøst sin vrede på hestene, som ikke kunne slippe ud af stalden og bort fra ham undtagen gennem et åbent vindue, henvendte han sig til sin søster, beroligede og trøstede hende ved at tage alt tilbage, hvad han havde sagt, og ved at forsikre lige det modsatte af det, han havde gjort hende så opbragt med. Til sidst kaldte han Sophias veltalenhed til hjælp; hun havde, foruden sit yndige og indtagende væsen, fordelen af at blive hørt af sin tante med stor gunst og partiskhed.

Resultatet af det hele var et venligt smil fra mrs. Western, som sagde:

"Broder, du er dog en fuldkommen kroat, det er nu vist og sandt! Men ligesom disse gør nytte i kejserinde-dronningens armé, således har du også en del godt ved dig. Jeg vil altså endnu engang underskrive en fredstraktat med dig; pas nu på, at du ikke på din side bryder den; i det mindste tør jeg vente af en så fortræffelig politiker, som du er, at du, ligesom franskmændene, holder dine traktater så længe, til det er tid at bryde dem."

Kapitel 3

Hvori der to gange bliver budt kunstdommerne trods.

Efter at squiren nu atter, som vi har set i forrige kapitel, havde bragt sine sager i orden med sin søster, var han så utålmodig efter at fremsætte forslaget for mr. Allworthy, at mrs. Western

havde den yderste vanskelighed med at afholde ham fra i den anledning at besøge denne gode mand i hans sygdom.

Mr. Allworthy havde, kort før han blev syg, lovet at spise til middag hos squire Western. Han var derfor ikke så snart undsluppet lægens bevogtning, før han tænkte på at opfylde sit løfte, hvad han altid gjorde såvel i stort som i småt.

I den mellemtid, der hengik efter ovenstående samtale til gæstebuddets afholdelse, havde Sophia af visse dunkle vink, som hendes tante lod falde, fået nogen frygt for, at denne skarpsindige dame skulle have fattet mistanke om hendes kærlighed til Jones. Hun tog nu den beslutning at benytte lejligheden til at udrydde enhver mistanke og i den hensigt at pålægge sin opførsel en fuldkommen tvang.

For det første besluttede hun at skjule et sørgmodigt og blødende hjerte under det gladeste ansigt og den største munterhed i opførsel. For det andet henvendte hun ene og alene sin tale til Blifil og viste ikke hele dagen den stakkels Jones ringeste opmærksomhed.

Squiren var så fornøjet over denne sin datters opførsel, at han næppe spiste noget, men kun passede på lejlighed til at give sit bifald til kende ved allehånde tegn og nik til sin søster, der dog i begyndelsen ikke var fuldt så vel tilfreds med, hvad hun så, som hendes broder var.

Kort sagt, Sophia overdrev sin rolle så stærkt, at hendes tante i begyndelsen studsede og begyndte at have sin niece mistænkt for affektation; men da hun selv vor en dame med megen list, så tilskrev hun dette den højeste list hos Sophia. Hun erindrede de mange vink, hun havde givet sin niece angående hendes forelskelse, og troede, at den unge dame ville bringe hende bort

fra hendes mistanke ved overdreven høflighed, en idé, der i høj grad blev understøttet af den overdrevne munterhed, der ledsagede det hele. Her kan vi ikke undlade at bemærke, at denne gisning ville have været bedre begrundet, om Sophia havde levet en halv snes år i Grosvenor Squares atmosfære, hvor unge damer får en vidunderlig færdighed i at spotte og lege med den lidenskab, som er en meget alvorlig ting i skove og lunde hundrede mile fra London.

Sandt at sige, ved opdagelsen af andres bedrageri kommer det meget an på, at vor list, om jeg tør bruge det udtryk, bliver stemt i samme tone og hverken højere eller lavere end deres; for meget snedige folk tager ofte fejl ved at anse andre for klogere eller, med andre ord, for større kæltringer, end de virkelig er. Da denne bemærkning er meget dyb, vil jeg oplyse den ved et eksempel. Tre bønder forfulgte en tyv fra Wiltshire igennem Brentford. Da den enfoldigste af dem så et skilt, hvorpå der stod skrevet "*Wiltshire House*", rådede han sine ledsagere til at gå derind, hvor de sikkert ville finde deres landsmand. Den anden, som var klogere, lo over denne enfoldighed; men den tredje, som var endnu klogere, svarede: "Lad os imidlertid gå derind; måske tror han, at det ikke kan falde os ind at søge ham mellem hans landsmænd." De gik altså ind og gennemsøgte huset, hvorved de blev forhindret i at gribe tyven, som dengang kun var et lille stykke forud, og som, hvad de alle vidste, men ingen tænkte på, ikke kunne læse. – Læseren vil tilgive denne lille afvigelse fra vor lige vej, hvorved en så værdiløs hemmelighed bliver meddelt, siden enhver spiller ved, hvor nødvendigt det er at kende modspillerens metode for at kunne spolere hans spil. Dette afgiver desuden en grund for, at man oftere ser den

klogere være en bold for den svagere, og at mange uskyldige og enfoldige karakterer så almindeligt misforstås og fremstilles forkert; men hvad der er hovedsagen, det forklarer det bedrag, Sophia begik imod sin kloge og politiske tante.

Da middagsmåltidet var endt, og selskabet havde trukket sig tilbage til haven, tog mr. Western, der var fuldkommen overtydet om visheden af, hvad hans søster havde fortalt ham, mr. Allworthy til side og foreslog ham med få ord et parti imellem Sophia og den unge Blifil.

Mr. Allworthy hørte ikke til de mennesker, hvis hjerter hopper af glæde ved den pludselige efterretning om en jordisk gevinst; hans sjæl var tempereret af den filosofi, som passer sig for en mand og en kristen. Han gav sig ingen *fuldkommen* mine af ganske at være hævet over fornøjelse og smerte, sorg og kummer; men på samme tid lod han sig ikke forurolige eller bringe ud af fatning ved enhver tilfældig begivenhed, ethvert smil eller surt blik af skæbnen. Han modtog derfor mr. Westerns forslag uden nogen synlig bevægelse, og uden at der viste sig nogen forandring på hans ansigt. Han sagde, forbindelsen var således, som han oprigtigt ønskede den; derpå udbredte han sig i en meget retfærdig lovtale over den unge dames fortjenester, erkendte det fordelagtige i partiet med hensyn til det pekuniære og sluttede, efter at have takket mr. Western for den gode mening, han nærede om hans nevø, med den erklæring, at såfremt de unge mennesker elskede hinanden, skulle han være meget villig til at få sagen bragt i stand.

Western blev ikke så lidt bedraget i sine forventninger ved mr. Allworthys svar, der ikke var så varmt, som han havde

ventet. Den tvivl, om de unge mennesker elskede hinanden, behandlede han med stor foragt og sagde, at forældrene kunne bedst dømme om passende ægteskab for deres børn, at han for sin del ville forlange den ydmygste lydighed af sin datter, og hvis nogen ung karl ville bortstøde en sådan sovekammerat, så var han hans ydmyge tjener, og da var der ingen stor skade sket.

Allworthy søgte at formilde denne harme ved mange lovtaler over Sophia og erklærede, at han ikke nærede nogen tvivl om, at Blifil med glæde ville mod tage tilbuddet; men alt var uden virkning. Han kunne ikke få andet svar af squiren end: "Jeg siger ikke mere – jeg håber ydmygst, der er ingen fare sket – det er det hele." Og disse ord gentog han i det mindste hundrede gange, inden de skiltes.

Allworthy kendte for godt sin nabo, til at han skulle blive vred over denne hans opførsel, og skønt han havde så meget imod den strenghed, som nogle forældre anvender mod deres børn, hvad ægteskabet angår, at han havde besluttet aldrig at tvinge sin nevø, var han ikke desto mindre meget tilfreds over udsigten til denne forbindelse, for hele egnen genlød af Sophias ros, og han havde selv højlig beundret såvel hendes sjæls som hendes persons ualmindelige begavelse, hvortil jeg tror, at vi må føje betragtningen af hendes formue; for skønt han var for mådeholden til at lade sig beruse ved synet, var han dog fornuftig nok til ikke at foragte den.

Og her må og vil jeg, til trods for alle gøende kunstdommere, anbringe en bemærkning om den sande visdom, som mr. Allworthy i virkeligheden var et lige så stort mønster på som på godhed.

Trods alt, hvad mr. Hogarths fattige digter end siger og skriver mod rigdomme, og trods alt, hvad en rig, velnæret gejstlig kan have prædiket mod fornøjelser, består den sande visdom ikke i foragt for disse ting. I besiddelse af den største formue kan en mand besidde lige så megen visdom som den fattigste tigger på gaden, eller han kan eje en smuk kone eller en oprigtig ven og dog være lige så vis som en sur papistisk eneboer, der begraver alle sine selskabelige talenter og sulter sin mave, mens han hudfletter sin ryg.

Oprigtig talt er det rimeligt, at den klogeste mand ejer alle verdslige velsignelser i en udmærket grad; for da det mådehold, visdommen foreskriver, er den sikreste vej til nyttig rigdom, så kan det alene give os ret til at nyde mange fornøjelser. Den fornuftige mand tilfredsstiller enhver lyst, enhver lidenskab, mens dåren opofrer alt for at mætte en enkelt.

Man kan indvende, at det er en kendsgerning, at meget kloge folk have været overordentlig gerrige. Jeg svarer: ikke kloge i dette tilfælde. Det kan ligeledes siges, at de klogeste mennesker i deres ungdom har været umådeligt hengivne til fornøjelser. Jeg svarer: de var ikke kloge dengang.

Kort sagt, visdommen, hvis lære er blevet fremstillet som så vanskelig at begribe af dem, der aldrig var i dens skole, lærer os kun at føre en ligefrem grundsætning, der er almindelig kendt og fulgt, selv i det laveste liv, en smule videre, end livet fører den. Og den er, ikke at købe noget til for dyr en pris.

Hvem der bringer denne store grundsætning med ud til livets marked og bestandig anvender den for at opnå ære, rigdom, fornøjelser og enhver bekvemmelighed, som dette marked kan skaffe, han er, det tør jeg vove at forsikre, en viis

mand, og han må blive erkendt for at være det i ordets verdslige forstand; for han gør det bedste indkøb, da han i virkeligheden køber enhver ting for en smule ulejlighed og bringer alle de gode ting, jeg har nævnt, hjem med sig, mens han beholder sin sundhed, sin uskyldighed og sit gode rygte ubeskåret, – den almindelige pris, som betales for dem af andre.

Af denne mådeholdenhed får han desuden to andre lærdomme, som fuldstændiggør hans karakter. For det første, aldrig at være beruset af glæde, når han har gjort det bedste indkøb, og for det andet, ikke at være bekymret, når markedet er tomt eller dets bekvemmeligheder for dyre for hans pung.

Men jeg må erindre, hvilken genstand jeg skriver om, og ikke stole for meget på en godmodig kritiks overbærenhed. Her gør jeg derfor ende på kapitlet.

Kapitel 4

Indeholder meget besynderlige sager.

Så snart mr. Allworthy var kommet hjem, tog han Blifil ind under fire øjne, meddelte ham forslaget, som var blevet ham stillet af squire Western, og på samme tid underrettede han ham om, hvor behageligt dette parti ville være ham selv.

Sophias yndigheder havde ikke gjort ringeste indtryk på Blifil; ikke fordi hans hjerte forud var indtaget, heller ikke fordi han var aldeles ufølsom for skønhed eller havde afsky for fruentimmer; men hans lyster var af naturen så mådeholdne, at han var i stand til ved filosofi, eller ved studeringer, eller på anden måde med lethed at undertrykke dem, og med hensyn til den videnskab, som vi har omhandlet i første kapitel af denne

bog, så fandtes der ikke ringeste gran af den i hele hans sammensætning.

Men skønt han var fuldkommen fri for den blandede lidenskab, vi der omhandlede, og som Sophias dyder og skønheder dannede så prisværdig en genstand for, var han ikke desto mindre forsynet med andre lidenskaber, som lovede en fuldkommen tilfredsstillelse i den unge dames formue; sådanne var karrighed og ærgerrighed, som indbyrdes delte herredømmet i hans sjæl. Han havde mere end én gang tænkt på, at besiddelsen af denne formue ville være meget ønskelig, og han nærede nogle fjerne planer i den henseende, men hans egen og den unge dames ungdom, og navnlig frygten for, at mr. Western kunne falde på igen at gifte sig og få flere børn, havde afholdt ham fra at gå alt for ilsomt til værks.

Den sidste og væsentligste hindring var nu for en stor del bortryddet, da forslaget kom fra Western selv. Efter meget kort betænkning svarede Blifil derfor mr. Allworthy, at giftermål var en ting, han endnu ikke havde tænkt på, men at han i så høj grad følte hans kærlige og faderlige omhu, at han med glade ville underkaste sig ham i alt.

Allworthy var af naturen en mand med liv og ånd, og hans nærværende alvorlighed rejste sig af sand visdom og filosofi, og ikke af nogen oprindelig sløvhed i hans karakter; for han havde i sin ungdom været i besiddelse af megen fyrighed og havde ægtet en smuk pige af kærlighed. Han blev derfor ikke videre tilfreds over sin nevøs kolde svar; han kunne heller ikke lade være at udtale sin beundring for Sophia samt nogen forbavselse over, at en ung mand kunne være så uimodtagelig for sådanne

yndigheders magt, når hans hjerte ikke allerede var optaget af en tidligere kærlighed.

Blifil forsikrede ham, at noget sådant ikke var tilfældet, og derfor vedblev han at tale så fornuftigt og religiøst om kærlighed og ægteskab, at han ville have stoppet munden på en meget mindre hellig slægtning end hans onkel. Til sidst var den gode mand kommet til den tilfredsstillende erkendelse, at hans nevø, langtfra at have noget at indvende imod Sophia, nærede den agtelse for hende, som i rene og dydige sjæle er den sikre grundvold for venskab og kærlighed; og da han ikke tvivlede om, at den unge mand på kort tid ville gøre sig inderligt elsket af sin brud, så han stor lykke opstå for alle parter af en så passende og ønskelig forening. Med mr. Blifils samtykke skrev han derfor næste morgen til mr. Western og underrettede ham om, at hans nevø med megen taknemmelighed og glæde modtog forslaget, og at han var rede til at gøre sin opvartning hos den unge dame, når som helst hun ønskede hans besøg.

Western var meget tilfreds med dette brev og sendte øjeblikkelig svar tilbage, hvori han uden at have talt et eneste ord til sin datter bestemte samme eftermiddag til at påbegynde frieriet.

Så snart han havde afsendt buddet, opsøgte han sin søster, hvem han fandt i færd med at læse og forklare avisen for pastor Supple. Dette var han nu nødt til at høre på et helt kvarter, inden han kunne komme til at tale, skønt det kostede ham uhyre møje så længe at lægge bånd på sin naturlige hidsighed. Til sidst fandt han dog en lejlighed til at underrette damen om, at han havde sager af stor vigtighed at meddele hende, hvortil hun svarede:

"Broder, jeg er ganske til din tjeneste. Sagerne står så godt i Norden, at jeg aldrig har været i bedre humør end i dag."

Da præsten havde trukket sig tilbage, meddelte Western hende alt, hvad der var forefaldet, og bad hende meddele Sophia sagen, hvilket hverv hun med stor glæde og beredvillighed modtog, skønt hendes broder måske skyldte de behagelige udsigter for Norden en del taknemmelighed, da de havde glædet hende så meget, at han ingen bebrejdelser fik for sin fremgangsmåde, der måske havde været noget overilet og hastig.

Kapitel 5

Hvori der fortælles, hvad der passerede mellem Sophia og hendes tante.

Sophia sad og læste i sit kammer, da hendes tante kom ind til hende. I det øjeblik hun så tanten, lukkede hun så hastigt bogen, at mrs. Western ikke kunne lade være at spørge hende, hvad det var for en bog, hun syntes at være så ængstelig for at vise frem.

"Jeg forsikrer Dem, tante," svarede Sophia, "at det er en bog, som jeg hverken skammer mig ved eller er bange for at tilstå at have læst. Det er et værk af en ung dame af stand, hvis gode forstand jeg tror gør hendes køn ære, og hvis hjerte er en ære for den menneskelige natur.

Mrs. Western tog straks bogen, åbnede den og sagde:

"Ja, forfatterinden er af meget god familie, men hun er ikke meget bekendt blandt folk; jeg har ikke læst den, for de bedste kritikere siger, at der er ikke noget ved den."

"Jeg tør ikke stille min mening imod de bedste kritikere," sagde Sophia, "men det forekommer mig, at der er en stor naturlighed i den, og mange steder er der så megen sand ømhed og finhed i den, at den har kostet mig mange tårer."

"Ah! holder du da af at græde?" spurgte tanten.

"Jeg elsker en øm følelse," svarede niecen, "og er til enhver tid rede til at betale den med en tåre."

"Godt," vedblev tanten, "men vis mig, hvad du læste, da jeg kom ind; jeg tror, det var noget meget ømt og elskovsfuldt oven i købet. Du rødmer, min søde Sophia! Å, mit barn, du skulle læse bøger, der kunne lære dig en smule hykleri, hvilket atter ville lære dig, hvorledes du skulle skjule dine tanker lidt bedre."

"Jeg vil håbe, tante," svarede Sophia, "at jeg ingen tanker har, som jeg behøver at skamme mig ved at åbenbare."

"Skamme dig!" udbrød tanten; "nej, jeg tror ikke, du har nogen tanke, som du behøver at skamme dig ved; og dog rødmede du netop, mit barn, da jeg nævnede ordet kærlighed. Kære Sophia, vær forvisset om, at du ikke har én tanke, som jeg ikke er bekendt med, lige så godt, mit barn, som de franske med vore bevægelser, inden vi begynder dem. Tror du, mit barn, at du, fordi du har været i stand til at narre din fader, også kan narre mig? Bilder du dig ind, at jeg ikke ved grunden til, at du i går overdrev din venlighed mod den unge Blifil? Jeg har set en smule for meget af verden til således at lade mig bedrage. Nå, nå, bliv nu ikke rød igen. Jeg siger dig, at det er en lidenskab, du ikke behøver at skamme dig ved. Det er en lidenskab, jeg selv bifalder, og jeg har allerede bragt din fader til ligeledes at give den sit bifald. I sandhed, jeg tager ene hensyn til din kærlighed, for den vil jeg altid om muligt have sikret, selv

om man må ofre brillantere udsigter. Hør, jeg har en nyhed at fortælle dig, der vil fryde din ganske sjæl. Gør mig til din fortrolige, og jeg lover at gøre dig lykkeligere, end dine højeste forventninger har forestillet dig."

"Ak, tante," sagde Sophia og så mere enfoldig ud, end hun nogensinde tidligere i sit liv havde gjort det, "jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Hvorledes tante, De skulle have mistanke?"

"Nej, ikke nogen vanærende," svarede mrs. Western, "husk på, du taler med en person af dit eget køn, til en tante, og jeg håber, du er overbevist om, at du taler til en veninde. Husk på, at du afslører kun for mig, hvad jeg allerede ved, og hvad jeg tydeligt så i går gennem den vanskeligste af alle forklædninger, som du havde påtaget dig, og som ville have bedraget enhver, der ikke til fuldkommenhed kendte verden. Og betragt det endelig som en kærlighed, jeg i høj grad billiger."

"Ak, tante," sagde Sophia, "De kommer så pludselig og uventet over mig. I sandhed, jeg er ikke blind – og visselig, hvis det er en fejl at se alle menneskelige fuldkommenheder samlede – men er det muligt, at De og min fader kunne se med mine øjne?"

"Jeg siger dig, at vi bifalder det ganske, og din fader har endog bestemt, at du i eftermiddag skal modtage et besøg af din elsker."

"Min fader! – i eftermiddag!" udbrød Sophia, idet blodet fo'r op i ansigtet på hende.

"Ja, mit barn," sagde tanten, "denne eftermiddag. Du ved, hvor heftigt min broders sind er. Jeg underrettede ham om din kærlighed, som jeg først opdagede den aften, du, som du vel erindrer, besvimede på marken. Jeg så den i din besvimelse. Jeg

så den øjeblikkelig, da du kom dig igen. Jeg så den om aftenen ved bordet og næste morgen ved frokosten. Du ved, barn, jeg har set verden. Nå, jeg fortalte det ikke så snart til min broder, før han øjeblikkelig stillede mr. Allworthy forslaget. Han gjorde det i går, mr. Allworthy gav sit samtykke, hvad han naturligvis måtte gøre med glæde, og i eftermiddag, siger jeg dig, må du påtage dig dit venligste ansigt."

"I denne eftermiddag!" råbte Sophia, "kære tante, jeg går rent fra sans og samling af skræk."

"Å, min kære pige, du vil snart komme til dig selv igen, for han er en dejlig ung fyr, det er både vist og sandt."

"Ja, jeg vil tilstå, at jeg kender ingen med sådanne fuldkommenheder. Så modig og dog så blid, så vittig og dog aldrig fornærmende, så ædel, så venlig, så artig, så smuk! Hvad har det at betyde, at hans fødsel er simpel i sammenligning med disse egenskaber."

"Fødsel simpel! Hvad mener du med det?" spurgte tanten. "Mr. Blifil af simpel fødsel!"

Sophia blev øjeblikkelig bleg ved lyden af dette navn og gentog det svagt.

"Mr. Blifil! Ja, mr. Blifil!" skreg tanten; "hvem har vi ellers talt om?"

"Du gode Gud," svarede Sophia, nær ved at synke om, "om mr. Jones, troede jeg; jeg er overbevist om, at der ingen anden er, som fortjener ..."

"Jeg protesterer!" skreg tanten, "nu sætter du mig i rædsel. Er det mr. Jones og ikke mr. Blifil, som er genstand for din kærlighed?"

"Mr. Blifil!" gentog Sophia, "det er ikke muligt, at det kan være alvor; hvis det er tilfældet, er jeg den ulykkeligste pige på jorden."

Mrs. Western stod et øjeblik tavs, mens raseriet funklede ud af hendes øjne. Til sidst samlede hun hele sin stemmes kraft og tordnede løs i følgende artikulerede lyde:

"Er det muligt, at du kan tænke på at vanære din familie ved en forbindelse med en bastard? Kan det Westernske blod tåle en sådan nedværdigelse? Om du ikke havde tilstrækkelig kraft til at trænge en så skrækkelig tilbøjelighed tilbage, så troede jeg dog, at vor familiestolthed ville have afholdt dig fra at skænke en så nederdrægtig kærlighed opmuntring; endnu mindre kunne jeg forestille mig, at du ville have dumdristighed nok til lige i ansigtet på mig at tilstå den."

"Tante," svarede Sophia skælvende, "hvad jeg har sagt, har De trukket ud af mig. Jeg erindrer ikke, at jeg nogensinde har nævnt mr. Jones' navn til nogen som helst, og jeg havde heller ikke gjort det nu, hvis jeg ikke havde troet, at han fandt Deres bifald. Hvorledes mine tanker end var om den ulykkelige unge mand, så var det min hensigt at bære dem med mig til graven, til den grav, hvor jeg ene nu kan finde ro og hvile."

Her sank hun ned på en stol, svømmende i tårer, og i al den usigelige sorgs rørende tavshed afgav hun et skue, der måtte have bevæget selv det hårdeste hjerte.

Al denne sorg vakte imidlertid ingen medlidenhed hos hendes tante. Tværtimod gerådede hun nu i det frygteligste raseri.

"Og jeg ville hellere," skreg hun med skrækkelig stemme, "følge dig til din grav, end jeg vil se dig vanære dig selv og din

familie ved et sådant parti. O Himmel, kunne jeg vente, at jeg nogensinde skulle leve og høre en af mine niecer erklære en lidenskab for sådan en person! Du er den første – ja, miss Western, du er den første af dit navn, som nogensinde nærede så besmittende en tanke; en familie, hvis kvindelige medlemmer er så berømte for deres klogskab!"

Derpå sprang hun rundt et godt kvarter, indtil hun snarere havde udtømt sit vejr end sit raseri, hvorefter hun sluttede med den trussel, at hun straks ville gå til sin broder og fortælle ham det hele.

Da kastede Sophia sig for hendes fødder, greb hendes hænder og bad hende med tårer at fortie, hvad hun havde fået at vide af hende; hun erindrede hende om hans heftige sind og forsikrede hende, at hendes kærlighed aldrig skulle bevæge hende til noget, der var ham ubehageligt.

Mrs. Western blev et øjeblik stående og så på hende, og da hun havde betænkt sig, sagde hun, at der var kun én betingelse, på hvilken hun ville skjule det passerede for sin broder, og den var, at Sophia skulle love hende at tale samme eftermiddag med Blifil som sin elsker og betragte ham som den person, der skulle være hendes mand.

Den stakkels Sophia befandt sig alt for meget i sin tantes magt til bestemt at nægte hende noget; hun var nødt til at love, at hun ville modtage mr. Blifil og være så høflig imod ham som muligt, men bad sin tante, at der ikke måtte blive skyndet på partiet. Hun erklærede, at Blifil på ingen måde var hende behagelig, og hun håbede, at hendes fader ville lade sig bevæge til ikke at gøre hende til den ulykkeligste pige i verden.

Mrs. Western forsikrede hende, at sagen var aldeles afgjort, og intet skulle eller kunne forhindre det.

"Jeg må tilstå," sagde hun, "at jeg betragtede det som en ligegyldig sag; ja, jeg havde måske endda nogle skrupler ved det før; men de blev overvundet, da jeg troede, at det stemmede overens med din tilbøjelighed; men nu betragter jeg det som den vigtigste ting af verden, og der skal heller ikke, så vidt det står til mig, blive spildt et eneste øjeblik i denne sag."

"Opsættelse må jeg i det mindste vente af Deres og min faders godhed," sagde Sophia. "De vil sikkert give mig tid til at overvinde den stærke afsky, jeg i øjeblikket har for denne person."

Tanten svarede, at hun kendte alt for meget til verden, til at hun skulle lade sig bedrage, og da hun vidste, at en anden mand besad hendes broderdatters kærlighed, ville hun skynde på partiet så meget som muligt.

"Det ville i sandhed være en slet politik," tilføjede hun, "at trække en belejring i længden, når fjendens armé er i nærheden og truer med at understøtte fæstningen. Nej, nej, Sophia, da jeg er overbevist om, at du nærer en heftig lidenskab, som du aldrig med ære kan tilfredsstille, vil jeg gøre alt, hvad jeg kan, for at få din ære unddraget familiens omsorg; for når du er gift, tilkommer det din mand at passe på. Jeg håber, barn, at du altid vil have klogskab nok til at handle, som det passer sig for dig; men hvis du ikke skulle gøre det, har ægteskabet frelst mangt et fruentimmer fra ulykke.

Sophia forstod godt, hvad hendes tante mente, men hun anså det ikke for passende at svare. Imidlertid fattede hun den beslutning at modtage mr. Blifil og at opføre sig så høfligt imod

ham, som det var hende muligt; for ene på den betingelse gjorde hendes tante hende det løfte, at hun ville holde den kærlighed hemmelig, som hendes ulykkelige skæbne snarere end nogen plan af mrs. Western havde bragt for dagens lys.

Kapitel 6

Indeholder en samtale mellem Sophia og mrs. Honour, der kan råde lidt bod på den ømme rørelse, de foregående scener vist har vakt hos den godhjertede læser.

Da mrs. Western havde modtaget det løfte af sin niece, som vi har hørt i foregående kapitel, gik hun, og straks efter kom mrs. Honour. Hun arbejdede i værelset ved siden af og kaldtes til nøglehullet ved lyden af højrøstede stemmer i den foregående samtale, og der var hun blevet stående under resten af talen. Da hun trådte ind i værelset, fandt hun Sophia stående ubevægelig midt i værelset og med tårer i øjnene.

"O, Jemini, kære frøken, hvad er der på færde?" begyndte hun, idet hun straks lod en passende kvantitet tårer strømme til øjnene.

"Intet," hulkede Sophia.

"Intet!" svarede Honour. "Den nådige frøken må ikke sige det, når De således tager på veje, og efter at der har været en sådan støj mellem Dem og mrs. Western."

"Spørg mig ikke," svarede Sophia, "jeg fortæller dig intet om den sag. Gode Gud, hvorfor blev jeg født!"

"Ak, frøken," sagde Honour, "De kan ikke bilde mig ind, at De ville klage således over ingenting. Jeg er rigtignok kun et

tjenestetyende, men jeg har altid været frøkenen tro, og jeg ville ofre mit liv for Dem."

"Kære Honour," sagde Sophia, "det står ikke i din magt at være mig til nogen tjeneste i denne sag. Det er uigenkaldeligt ude med mig."

"Det forbyde Gud!" råbte Honour; "men hvis jeg ikke kan være Dem til nogen tjeneste, så sig mig i det mindste, hvad det er; det vil dog være mig en trøst at vide det. Jeg beder Dem, kære frøken, sig mig, hvad det er?"

"Min fader vil gifte mig med en mand, jeg både hader og foragter," hulkede Sophia.

"O, kære, frøken," svarede Honour, "hvem er den ugudelige mand? For han må vistnok være meget slet, ellers ville De ikke foragte ham."

"Hans navn er gift på min tunge; du vil snart få det at vide."

Hvis vi skal være ganske oprigtige, så vidste hun det allerede, og derfor viste hun sig heller ikke meget påtrængende i dette punkt, men vedblev således:

"Jeg vil slet ikke understå mig til at give den nådige frøken et godt råd, da De selv ved meget bedre råd, end jeg kan give; men så meget er vist, ingen fader i England skulle gifte *mig* bort mod min vilje. Og den nådige herre er virkelig så god, at han vist ikke ville tvinge Dem til at tage den unge mand, når han vidste, hvor meget De foragter ham. Og når frøkenen blot ville tillade mig at fortælle herren det, så –. Det ville jo rigtignok være mere passende, at det kom fra Deres egen mund, men den nådige frøken vil jo dog ikke besmitte Deres mund med det smudsige navn."

"Du tager fejl, Honour," svarede Sophia, "min fader havde allerede besluttet sig, inden han tænkte på at tale til mig om noget."

"Så meget desto større skam for ham!" råbte Honour. "De skal gifte Dem med ham, og ikke herren. En mand kan være meget god, uden at ethvert fruentimmer derfor behøver at holde ham for smuk. Jeg er overbevist om, at herren ikke har handlet således af egen tilskyndelse. Jeg ville ønske, at visse folk hellere kun ville passe, hvad der angik dem selv; jeg tror ikke, de ville holde af at blive behandlet på sådan en måde, når det var deres eget anliggende; for skønt jeg kun er et tjenestetyende, kan jeg dog meget godt indse, at alle mandfolk ikke er lige behagelige. Og hvad kan det nytte frøkenen at have så mange penge, når De ikke må tage den mand, De synes bedst om? Nå, jeg vil intet sige, men det er skade, at visse folk ikke er af bedre fødsel, skønt jeg for den sags skyld ikke ville bryde mig om det; så er der heller ikke så mange penge; men hvad gør det? Frøkenen har jo penge nok til Dem begge. Og hvor kunne De bedre anbringe disse penge? For det må enhver tilstå, at han er den smukkeste, mest fortryllende, fineste, netteste og mest dannede mand i verden."

"Hvad mener du med alt det?" spurgte Sophia med alvorligt ansigt, "har jeg nogensinde opmuntret dig til at tage dig sådanne friheder?"

"Nej, frøken, jeg beder om forladelse, det skete ikke i nogen ond mening; men den stakkels herre har virkelig bestandig været i mine tanker, siden jeg så ham i morges. Ja, havde frøkenen set ham dengang, ville De i sandhed have beklaget ham. Stakkels menneske, når der bare ikke er tilstødt ham

nogen ulykke, for han gik med korslagte arme og har hele morgenen set så sørgmodig ud; det kan jeg forsikre, at jeg var nærved at græde ved at se ham."

"Ved at se hvem?" spurgte Sophia.

"Stakkels mr. Jones," svarede Honour.

"Se ham! Hvor så du ham?" udbrød Sophia.

"Ved kanalen, frøken. Der har han gået hele morgenen, og til sidst lagde han sig ned i græsset, hvor han vist ligger endnu. Hvis det ikke havde været for skams skyld, da jeg er pige, ville jeg have gået hen og talt til ham. Å, frøken, lad mig for spøgs skyld gå hen og se, om han er der endnu."

"Tys!" svarede Sophia. "Nej, hvad skulle han gøre der? Han er gået for længe siden, det er jeg overbevist om. Desuden, hvorfor – hvad – hvorfor skulle du gå og se efter ham? – Jeg skal desuden bruge dig til andre ting. Gå og hent min hat og mine handsker, jeg skal spadsere en tur i skoven med tante, inden vi spiser til middag."

Honour gjorde straks, som der var hende befalet, og Sophia tog hatten på; men da hun så sig i spejlet, syntes hun ikke, at båndene i den klædte hende, og derfor sendte hun pigen bort efter bånd af en anden kulør; og efter gentagne gange at have pålagt Honour ikke under nogen omstændighed at forlade sit arbejde, som havde megen hast og skulle være færdigt samme dag, mumlede hun noget om at gå i skoven, gik derpå den modsatte vej og ilede, så hurtigt hendes fødder kunne bære hende, lige til kanalen.

Jones havde været der, som mrs. Honour havde fortalt hende; ja, han havde samme morgen tilbragt to timer i sørgmodige betragtninger over sin Sophia og var gået ud af den ene havedør

i samme øjeblik, som hun kom ind af den anden. Således havde de ulykkelige minutter, hun tilbragte med at skifte bånd, forhindret de to elskende i denne gang at mødes; – et højst ulykkeligt tilfælde, af hvilket mine smukke læserinder ikke vil undlade at drage en god lære. – Og her forbyder jeg strengt enhver mandlig kritiker at blande sig i det, jeg ene har skrevet for damerne, og som de ene har lov at tale om.

Kapitel 7

Et formelt frieri, malet i miniature, som det altid burde, og en scene af en ømmere natur i fuld legemsstørrelse.

Én (og måske flere) har rigtigt bemærket, at en ulykke ikke kommer alene. Denne vise sætning blev nu sandet af Sophia, som ikke alene blev skuffet i sit håb om at se den mand, hun elskede, men tillige havde den sorg at være tvunget til at pynte sig for at modtage besøg af en mand, hun hadede.

Samme eftermiddag underrettede først mr. Western sin datter om sin hensigt, idet han tillige meddelte hende, at han meget godt vidste, at hendes tante havde fortalt hende det hele. Sophia var meget alvorlig ved denne meddelelse og kunne ikke forebygge, at to tåreperler stjal sig frem fra hendes øjne.

"Nå," sagde Western, "ingen af disse skaberier; jeg ved det hele, forsikrer jeg dig; min søster har fortalt mig alt."

"Er det muligt, at min tante allerede skulle have forrådt mig!" udbrød Sophia.

"Ja, ja," sagde Western, "forrådt dig! Du forrådte dig selv i går ved middagsbordet. Jeg tror nok, at du viste dine tanker temmelig tydeligt. Men I unge piger ved aldrig, hvad I vil, og

derfor græder du, fordi jeg vil gifte dig med den mand, du elsker. Jeg husker godt, at din moder græd og hylede på samme måde; men det var alt sammen forbi, fireogtyve timer efter at vi havde haft bryllup. Mr. Blifil er en rask ung mand og vil snart gøre ende på det flæberi. Nå, vær nu munter, jeg venter ham hvert minut."

Sophia var nu overbevist om, at hendes tante havde været ærlig imod hende, og hun besluttede at vise så megen fatning som muligt denne ulykkelige eftermiddag og ikke at give sin fader ringeste mistanke.

Mr. Blifil kom snart, og straks efter trak squire Western sig tilbage og lod det unge par være alene sammen.

Der påfulgte nu en lang tavshed, der varede næsten et kvarter; for herren, som skulle begynde samtalen, besad al den uanstændige beskedenhed, som består i undselighed. Ofte gjorde han forsøg på at tale, og lige så ofte hendøde ordene på hans læber, i det øjeblik han ville udtale dem. Endelig brød de på engang ud i en strøm af langtfra hentede og svulstige komplimenter, der blev besvaret med nedslagne blikke, halve kniks og høflige enstavelsesord. Af uerfarenhed om damernes opførsel og formedelst sine indbildninger om sig selv antog Blifil dette for et beskedent bifald over hans hyldest, og da Sophia for at forkorte en scene, hun ikke længere kunne udholde, rejste sig og forlod værelset, tilskrev han ene hendes undseelse dette og trøstede sig med, at han snart ville få nok af hendes selskab.

Han var i virkeligheden fuldkommen veltilfreds med sin udsigt til held; for hvad angår den fuldstændige og absolutte besiddelse af en piges hjerte, som romantiske elskere fordrer, så

kom dén idé aldrig i hans tanker. Hendes formue og hendes person var de eneste genstande for hans ønsker, og han nærede ingen tvivl om, at han snart ville komme i uindskrænket besiddelse af begge dele, da mr. Western var så bestemt på partiet, og da han kendte den ubetingede lydighed, Sophia var vant til at vise sin faders vilje, og den endnu mere ubetingede lydighed, han ville fordre, når der var grund og lejlighed til det. Denne myndighed i forening med den ynde, der efter hans mening var i hans person og hans samtale, kunne derfor i hans tanker ikke andet end sejre over en ung dame, hvis kærlighed han anså for aldeles ubundet.

På Jones følte han ikke den allerringeste skinsyge, og det har ofte forekommet mig besynderligt. Måske troede han, at det rygte, Jones havde over hele egnen (med hvor megen ret, vil jeg lade læseren afgøre), for at være et af de vildeste mennesker i hele England, skulle gøre ham forhadt i den unge piges øjne. Måske var hans mistanke blevet dysset i søvn ved Jones' og Sophias opførsel, når de alle var samlet; endelig og hovedsagelig var han overbevist om, at der var ikke noget andet med i spillet. Han troede at kende Jones til bunds og nærede i virkeligheden stor foragt for hans forstand, fordi han ikke bedre forstod at se på sin fordel. Han havde ingen frygt for, at Jones skulle elske Sophia, og egennyttige grunde, tænkte han, ville intet indtryk gøre på en så enfoldig karl. Blifil troede desuden, at forbindelsen med Molly Seagrim endnu bestod, og mente virkelig, at den ville ende med et giftermål; for Jones havde elsket ham fra barndommen og havde ikke holdt noget skjult for ham, indtil hans opførsel ved mr. Allworthys sygdom ganske havde revet hans hjerte løs fra ham; og det var på grund

af den strid, der var opstået ved denne lejlighed, og som endnu ikke var bilagt, at Blifil ikke havde lært den forandring at kende, som var sket i den kærlighed, Jones tidligere havde følt for Molly Seagrim.

Af disse grunde så Blifil derfor ingen hindringer for at have held med sig overfor Sophia. Han sluttede, at hendes opførsel var ligesom alle andre unge damers ved en friers første besøg, og den havde virkelig ganske svaret til hans forventninger.

Mr. Western passede elskeren op ved hans bortgang. Han fandt ham så henrykt over sit held, så forelsket i hans datter og så tilfreds med sin modtagelse, at den gamle mand begyndte at danse og springe omkring i hallen og ved mange andre sælsomme bevægelser at tilkendegive sin glæde; for han havde ikke ringeste herredømme over nogen af sine lidenskaber, og den, der havde overhånd i hans sjæl, drev ham til de vildeste overdrivelser.

Da Blifil var gået, hvilket først skete, efter at han havde modtaget mange ømme kys og omfavnelser af squiren, spurgte denne straks efter sin datter, og aldrig så snart så han hende, før han atter overlod sig til de voldsomste glædesudbrud, bad hende vælge, hvilke klæder og juveler hun ønskede, og erklærede, at han ikke havde andet at bruge sine penge til, end til at gøre hende lykkelig. Derpå kærtegnede han hende atter og atter med den mest overdrevne ømhed, kaldte hende ved alle de kærligste navne og forsikrede, at hun var hans eneste glæde på jorden.

Da Sophia så sin fader i dette anfald af kærlighed, som hun ikke aldeles sikkert vidste grunden til, (for anfald af kærlighed var ikke usædvanlige hos ham, skønt dette var voldsommere,

end de i almindelighed plejede at være), troede hun aldrig at kunne få en bedre lejlighed end netop nu til at åbenbare sig for ham, i det mindste hvad mr. Blifil angik, og hun indså tydeligt, at det var uundgåeligt, at det snart måtte komme til en fuldstændig forklaring. Efter at have takket ham for alle hans beviser på kærlighed, tilføjede hun med et ubeskrivelig blidt blik:

"Og er det muligt, at min fader kan være så god at sætte al sin kærlighed i sin Sophias lykke?"

Da Western havde forsikret dette med en drøj ed og et kys, greb hun hans hånd, kastede sig på knæ for ham, og efter mange varme og lidenskabelige forsikringer om kærlighed og pligt bad hun ham ikke at gøre hende til den ulykkeligste skabning på jorden ved at tvinge hende til at ægte en mand, hun afskyede.

"Dette bønfalder jeg dig om, kære fader," sagde hun, "for din skyld såvel som for min egen, siden du er så god at sige mig, at din lykke er afhængig af min."

"Hvad for noget!" råbte Western og stirrede vildt omkring sig.

"O, sir," vedblev hun, "ikke alene din stakkels Sophias lykke, men endog hendes liv, hendes tilværelse er afhængig af, at du tilstår mig min bøn. Jeg kan ikke leve med mr. Blifil. At tvinge mig til dette giftermål ville være at dræbe mig."

"Du kan ikke leve med mr. Blifil!" gentog Western.

"Nej, ved min sjæls frelse, jeg kan ikke!" svarede Sophia.

"Så dø og vær fordømt!" skreg squiren og stødte hende fra sig.

"O, fader!" råbte Sophia, idet hun greb hans kjoleskøde – "hav medlidenhed med mig, det bønfalder jeg dig om. Stir ikke således og tal ikke så grusomt. Kan du vær ubevægelig, når du ser din Sophia i denne ulykkelige tilstand? Kan den bedste fader knuse mit hjerte? Vil han dræbe mig ved den smerteligste, grusomste og langsomste død?"

"Bah, bah!" råbte Western; "sludder og vrøvl! Lutter fruentimmerkunster. Dræbe dig, virkelig? Kan et giftermål dræbe dig?"

"O, fader," svarede Sophia, "et sådant giftermål er værre end døden. Han er mig ikke alene ligegyldig, men jeg hader og afskyr ham!"

"Om du afskyr ham aldrig så meget, skal du dog have ham," råbte Western og bandede en ed, der var alt for skrækkelig til at kunne gentages; og efter mange heftige forsikringer sluttede han med de ord: "Jeg har nu engang besluttet dette giftermål, og hvis du ikke giver dit samtykke til det, får du ikke en skilling, ikke en hvid af mig; nej, om jeg så dig sulte ihjel på gaden, ville jeg ikke række dig en mundfuld brød. Det er min faste beslutning, og nu overlader jeg til dig at tænke over den."

I det samme rev han sig løs fra hende med en sådan voldsomhed, at hun styrtede næsegrus til jorden; han løb lige ud af stuen og lod den ulykkelige Sophia ligge udstrakt på jorden.

Da Western kom ind i salen, fandt han der Jones, som, da han så sin ven så vild, bleg og næsten åndeløs, ikke kunne lade være at spørge om grunden til dette sørgelige udseende, hvorpå squiren straks meddelte ham hele sagen og sluttede med bitre

bebrejdelser over Sophia og meget rørende klager over alle de fædres elendighed, som er så ulykkelige at have døtre.

Jones, for hvem alle de beslutninger, der var taget til gunst for Blifil, var en hemmelighed, var i begyndelsen ligesom lynslået ved denne efterretning; men da han havde sundet sig lidt, indgav fortvivlelsen ham, som han siden sagde, at anmode squire Western om en ting, der syntes at bevise mere uforskammethed end nogen menneskelig pande hidtil har indeholdt. Han bad om tilladelse til at gå ind til Sophia, for at han kunne bringe hende til at bifalde faderens mening.

Selv om squiren havde været lige så klarsynet, som han var berømt for det modsatte, kunne lidenskaben her meget godt have blindet ham. Han takkede Jones, fordi han tilbød sig at udføre dette arbejde og sagde:

"Ja, gå ind og se, hvad du kan gøre."

Og derpå svor han mange eder på, at han ville kaste hende på døren, hvis hun ikke gav sit samtykke til partiet.

Kapitel 8

Sammenkomsten mellem Jones og Sophia.

Jones gik øjeblikkelig for at opsøge Sophia, som han fandt, som hun nylig havde rejst sig op fra gulvet, hvor faderen havde ladet hende ligge, med tårer strømmende fra øjnene og blod fra læberne. Straks løb han hen til hende, og med en stemme, der på engang var fuld af rædsel og ømhed, udbrød han:

"O, min Sophia, hvad betyder dette frygtelige syn?"

Hun så et øjeblik mildt på ham, inden hun talte, og sagde derpå:

"For Himlens skyld, mr. Jones, hvorledes er De kommet her? Jeg beder Dem, forlad mig på øjeblikket."

"Pålæg mig ikke en så hård befaling," sagde han, "mit hjerte bløder stærkere end disse læber. O, Sophia, hvor gerne ville jeg ikke udtømme mine årer for at spare en eneste dråbe af dette kostelige blod!"

"Jeg skylder Dem allerede for mange forbindtligheder," svarede hun, "for dem ville De vist vise mig."

Med disse ord betragtede hun ham kærligt næsten et helt minut; derpå brast hun i en endnu heftigere gråd og sagde:

"O, mr. Jones, hvorfor frelste De mit liv? Min død ville have været lykkeligere for os begge."

"Lykkeligere for os begge!" udbrød han, "kunne pinebænken eller bøddelens hjul dræbe mig smerteligere end Sophias ... jeg kan ikke udholde lyden af disse frygtelige ord. Lever jeg da for andre end for hende?"

Både hans stemme og hans blik var fulde af usigelig ømhed, mens han udtalte disse ord, og på samme tid greb han blidt hendes hånd, som hun ikke trak tilbage; sandt at sige vidste hun ikke, hvad hun gjorde eller led. Få øjeblikke hengik i tavshed mellem de to elskende, mens hans øjne var skarpt fæstet på Sophias, og hendes slået til jorden; til sidst vandt hun styrke nok til atter at bede ham om at gå, da det ville være hendes fuldkomne ødelæggelse, om de blev fundet sammen.

"O, mr. Jones," tilføjede hun, "De ved ikke, De ved ikke, hvad der er sket denne frygtelige eftermiddag."

"Jeg ved alt, min Sophia," svarede han, "Deres grusomme fader har fortalt mig alt, og han har selv sendt mig herhen til Dem."

"Min fader har sendt Dem til mig!" sagde hun til ham. "De drømmer sikkert."

"Gud give, at det kun var en drøm!" udbrød han. "O, Sophia, Deres fader har sendt mig til Dem for at være talsmand for min afskyelige rival, for at bevæge Deres hjerte til gunst for ham. Jeg benyttede ethvert middel for at få adgang til Dem. O, tal til mig, Sophia! Trøst mit blødende hjerte. O, visselig har ingen nogensinde elsket, nogensinde tilbedet, som jeg. Træk ikke uvenlig denne bløde, denne kære, den blide hånd tilbage. Et øjeblik river Dem måske fra mig for bestandig. – Intet uden denne gruelige begivenhed ville nogensinde have overvundet den agtelse og ærbødighed, som De har indgydt mig."

Hun stod et øjeblik tavs og forvirret; derpå hævede hun øjnene op imod ham, så kærligt på ham og udbrød:

"Hvad vil De have, jeg skal sige, mr. Jones?"

"O, lov mig blot, at De aldrig vil skænke Dem selv til Blifil."

"Nævn ikke det afskyelige navn," svarede hun, "vær forsikret om, at jeg aldrig vil skænke ham, hvad der står i min magt at unddrage ham."

"Ak," vedblev han, "da De er så god, så gå en smule videre og sig, at jeg tør håbe."

"Mr. Jones," sagde hun, "hvortil vil De lede mig? Hvad håb har jeg at give? De kender min faders hensigter."

"Men jeg ved," svarede han, "at Deres samtykke kan ikke tages af Dem med magt."

"Hvad vil følgen blive af min ulydighed?" sagde hun. "Min egen ruin er min mindste sorg; men jeg kan ikke udholde den tanke at være årsag til min faders elendighed."

"Han er selv skyld i det," råbte Jones, "ved at ville udøve en magt over Dem, som naturen ikke har givet ham. Tænk på den elendighed, der kommer over mig, hvis jeg skal miste Dem, og se så, til hvilken ret medlidenhedens vægtskål synker."

"Denne tanke er det, som ene giver mig mod til at sige Dem, at De for evigt skal fly mig, for derved at undgå Deres egen ødelæggelse."

"Jeg frygter ingen ødelæggelse uden tabet af min Sophia!" udbrød han. "Hvis De vil frelse mig fra den bitreste smerte, så tilbagekald denne skrækkelige dom. Ak, jeg kan aldrig skilles fra Dem, det er mig umuligt."

De elskende stod begge tavse og skælvende, Sophia ude af stand til at trække sin hånd tilbage, og Jones næsten ude af stand til at holde den, da denne scene, som jeg antager, flere af læserne finder har varet længe nok, blev afbrudt ved en begivenhed af en så ganske forskellig natur, at jeg vil gemme beskrivelsen af den til næste kapitel.

Kapitel 9

Er af en langt mere stormfuld slags end det forrige.

Inden vi videre beskriver, hvad der nu hændtes vore elskende, kunne det være passende at gøre rede for, hvad der foregik i salen under deres ømme sammenkomst.

Straks efter at Jones på den nævnte måde havde forladt mr. Western, kom hans søster hen til ham og blev straks underrettet om, hvad der var foregået mellem hendes broder og Sophia.

Denne niecens opførsel betragtede damen som et absolut brud på betingelsen, under hvilken hun var forpligtet til at bevare hendes kærlighed til Jones som en hemmelighed. Hun anså sig altså for fuldkommen berettiget til at meddele squiren alt, hvad hun vidste, hvilket hun øjeblikkelig gjorde i de tydeligste udtryk og uden ceremonier eller indledning.

Ideen om et giftermål mellem Jones og hans datter var aldrig faldet squiren ind, hverken når hans kærlighed til den unge mand var varmest, eller af mistanke, eller af nogen som helst anden grund. Han anså lighed i formue og stilling for at være lige så absolut nødvendige betingelser for giftermål, som kønsforskel eller nogen anden hovedbetingelse; og han havde næret lige så lidt frygt for, at hans datter skulle blive forelsket i en fattig mand, som for at hun skulle forelske sig i et dyr.

Han blev derfor ligesom lynslået ved søsterens fortælling. I begyndelsen var han ikke i stand til at svare, da han næsten var berøvet vejret, så voldsom havde hans overraskelse været. Men det kom imidlertid snart igen, og, hvad der er almindeligt efter en afbrydelse, det kom med fordoblet styrke og raseri.

Den første brug, han gjorde af sin taleevne, da han var kommet sig af sin forbavselses heftige virkninger, var at udøse en strøm af eder og forbandelser; derpå ilede han hurtigt til det værelse, hvor han ventede at træffe de elskende, og ved hvert skridt, han gik, mumlede eller snarere brølede han sine hensigter om hævn frem.

Sophia skælvede og blegnede, da hendes fader, idet han kom, bandede og nedkaldte fordærvelse over Jones. Sandt at sige tror jeg, at ynglingen havde denne gang af klog betænkelighed ønsket sig et andet opholdssted, når hans ængstelse for Sophia

havde givet ham tid til at tænke på andet, end hvad hans kærlighed til hende indgav ham.

Og idet squiren nu rev døren op, så han et syn, der øjeblikkelig suspenderede alt hans raseri mod Jones. Det var Sophias spøgelsesagtige udseende, da hun var besvimet i sin elskers arme. Ikke så snart så mr. Western dette, før han med største voldsomhed begyndte at råbe om hjælp, løb først hen til sin datter, derfra tilbage til døren, hvor han skreg om vand, så atter hen til Sophia, uden en eneste gang at tænke på, i hvis arme hun lå; ja, han erindrede måske ikke engang, at der eksisterede en person, som hed Jones, for jeg tror virkelig, at hans datters nærværende tilstand var den eneste genstand for hans tanker.

Mrs. Western og en hel mængde tjenestefolk kom snart Sophia til hjælp med vand, hjertestyrkende midler og alt, hvad der er nødvendigt ved sådan lejlighed. Disse blev anvendt med så meget held, at Sophia efter få minutters forløb begyndte at komme til sig selv, hvorpå hun straks blev ført bort af mrs. Western og sin pige; den gode dame skiltes imidlertid ikke fra sin broder, før hun havde givet ham nogle fornuftige advarsler angående følgerne af hans raseri, eller, som hun kaldte det, af hans galskab.

Squiren forstod måske ikke dette gode råd, da han modtog det i mørke vink, skuldertræk og beundringsråb; hvis han forstod det, profiterede han i det mindste meget lidt af det; for aldrig så snart var han blevet helbredet for sin pludselige frygt for datteren, før han faldt tilbage i sin forrige afsindighed, som øjeblikkelig måtte have ført til et slag mellem ham og Jones, hvis ikke pastor Supple, som var en meget stærk mand, havde været

til stede og med magt havde afholdt ham fra fjendtlige håndgribeligheder.

Så snart Sophia var gået bort, nærmede Jones sig i en bedende stilling til mr. Western, som præsten holdt i sine arme og bad om at være rolig, da det var umuligt at give ham nogen oprejsning, så længe han vedblev at være i dette heftige raseri.

"Jeg vil have satisfaktion af dig," svarede squiren; "rask ned med klæderne; og om du er nok så dygtig en karl, skal jeg pudse dig, som du aldrig i dit liv er blevet pudset før."

Derpå udslyngede han mod det unge menneske en overflod af de talemåder, der plejer at forefalde mellem landjunkere, som har forskellige meninger om et opkastet spørgsmål, og mange indbydelser til at kysse ham på det sted, der altid må holde for, når der opstår stridighed mellem medlemmerne af den ringere adel ved hestevæddeløb, hanefægtninger og andre offentlige forlystelser. Allusioner til dette sted gøres også i spøg. Og her, tror jeg, bliver vittigheden i almindelighed misforstået. I virkeligheden ligger den deri, at man beder en anden kysse ens ende, efter at man kort i forvejen har truet med at give hans et spark; for jeg har meget nøje bemærket, at ingen beder nogen om at sparke hans ende, eller tilbyder sig at kysse denne legemsdel på en anden.

Det må ligeledes synes overraskende, at af de mange tusinde venlige invitationer af denne slags, som enhver må have hørt, der har talt med landjunkere, tror jeg endnu aldrig nogen har set et eneste bevis på, at ønsket er blevet opfyldt, – et stort bevis for dets mangel på høflighed; for i hovedstaden falder det ganske naturligt for den fineste herre hver dag at udføre denne

ceremoni imod sine overmænd, uden at det engang bliver forlangt af ham.

Til alle disse vittigheder svarede Jones ganske roligt:

"Denne behandling kan muligvis tilintetgøre alle de forbindtligheder, jeg er Dem skyldig; men én pligt kan den ikke have, og den er, aldrig at hæve hånden mod Sophias fader, hvorledes han end behandler mig."

Ved disse ord blev squiren endnu mere rasende end før, så at præsten bad Jones om at gå, idet han sagde:

"De ser, sir, hvorledes hans raseri tager til ved Deres ophold her; lad mig derfor bede Dem ikke at tøve længere. Han er alt for antændt af had til Dem i øjeblikket, til at De kan tale med ham. De gør derfor bedst i at tage afsked nu og opsætte, hvad De har at afgøre med ham, til en anden lejlighed."

Jones modtog dette råd med tak og gik øjeblikkelig. Squiren fik derpå atter frit brug af sine lemmer og havde endnu så megen forstand, at han erklærede sig tilfreds med, at der var blevet lagt tømme på ham; han erklærede, at han ellers ganske sikkert ville have slået hjernen ud af hovedet på Jones, og tilføjede:

"Det ville dog have ærgret én fordømt at blive hængt for sådan en skurks skyld!"

Præsten begyndte nu at triumfere over sit held i sine bestræbelser for at stifte fred, og han holdt en lang forelæsning imod heftighed, som måske snarere ville have tjent til at vække end til at dæmpe denne lidenskab i visse heftige sjæle. Denne forelæsning berigedes med mange værdifulde citater af klassikerne, især af Seneca, som virkelig har afhandlet denne lidenskab så godt, at ingen uden en meget heftig mand kan

læse hans afhandling med andet end glæde og fordel. Den gejstlige sluttede denne tale med den bekendte historie om Alexander og Clitus, som jeg dog ikke skal gentage her.

Squiren brød sig ikke om denne historie, ja, måske slet ikke om noget af, hvad der blev sagt; for han afbrød ham, inden han blev færdig, ved at skråle efter et krus øl, idet han bemærkede (hvad der måske er lige så sandt som enhver anden bemærkning angående denne sjælefeber), at vreden gør en mand tørstig.

Ikke så snart havde squiren taget et langt drag, før han fornyede samtalen om Jones og erklærede, at det var hans fulde og faste beslutning næste morgen tidligt at gå hen til mr. Allworthy og gøre ham bekendt med det hele. Hans godmodige ven ville snakke ham fra denne beslutning; men denne overtalelse havde ikke andre virkninger, end at den fremkaldte en strøm af skældsord og eder, som i høj grad stødte den fromme præsts øre; men han vovede ikke at gøre indsigelse imod et privilegium, som squiren gjorde fordring på som frifødt englænder. Sandt at sige foretrak præsten at fryde sin mave ved squirens bord, om han også nu og da skulle lade sit øre pine af denne hidsighed. Han lod sig det være nok med den tanke, at han ikke gav anledning til denne slemme skik, og at squiren ikke ville bande en smule mindre, om han aldrig satte sin fod indenfor hans dør. Men skønt han ikke var så slet opdraget, at han irettesatte en gentleman i hans egen stue, så drog han dog skarpt til felts imod ham fra prædikestolen; dette havde rigtignok ikke den gode virkning at omvende squiren selv, men gjorde dog det indtryk på hans samvittighed, at han

håndhævede lovene om banden og sværgen meget strengt, så at ingen uden sognets øvrighedsperson turde bande ustraffet.

Kapitel 10

Mr. Western besøger mr. Allworthy.

Mr. Allworthy havde netop spist frokost med sin nevø og var meget fornøjet ved efterretningen om det lykkelige udfald af den unge mands besøg (for han ønskede gerne dette parti, dog mere på grund af den unge dames karakter end for hendes formues skyld), da mr. Western pludselig kom farende ind og uden ceremonier begyndte på følgende måde:

"Jo, De har virkelig gjort et smukt stykke arbejde; De har opdraget Deres bastard til noget godt. Jeg vil just ikke sige, at De har haft en hånd med i spillet; men der er blevet et dejligt røre hjemme i mit hus!"

"Hvad er der, mr. Western?" spurgte mr. Allworthy.

"Å, der er min sjæl nok for os alle!" råbte Western; "min datter har forelsket sig i Deres bastard, andet er der ikke på færde. Men hun skal heller ikke have så meget som en hvid, ikke tyvendedelen af en rød skilling. Har jeg ikke altid tænkt på, hvad følgen ville blive, når man opdrog en bastard som en squire og lod ham komme i honnette folks hus? Det var godt for ham, at jeg ikke kunne få fingre i ham; jeg skulle have fejet ham; jeg skulle have fordrevet kløen hos ham; jeg skulle have lært ham at snappe det brød bort, der var bestemt til hans herre! Af mig skal han ikke få en bid brød mere og heller ikke en skilling til at købe sig nogen for. Hvis hun vil have ham, skal hun ikke få andet end den særk, hun har på, det kan hun forlade sig på.

Hellere skulle jeg sende mine penge til Hannover, for at man kunne bestikke vor nation med dem."

"Det gør mig hjertelig ondt," sagde mr. Allworthy.

"Fanden i vold med Deres gøren ondt!" skreg Western. "Det skal hjælpe mig meget, når jeg har mistet mit eneste barn, min stakkels Sophia, som var mit hjertes glæde og min gamle alders hele håb og trøst. Men jeg har besluttet, at jeg vil kaste hende på døren; hun skal tigge, dø af sult og rådne op på gaden. Ikke en skilling, ikke en halvskilling skal hun nogensinde få af mig. Et uægte barn var altid godt nok til at jage en hare op, for det har han altid godt forstået; men Fanden hente ham, hvor kunne jeg tænke på, hvad vildt han havde i sigte? Men det skal være det værste, han i sit liv har fundet. Hun skal ikke være bedre end et liderligt fruentimmer, og huden på kroppen skal blive alt, hvad han skal få med hende, det kan De blot sige ham."

"Jeg er ganske forbavset over, hvad De der siger mig," udbrød mr. Allworthy, "efter hvad der er forefaldet mellem min nevø og den unge dame."

"Ja, min herre," svarede Western, "det var også først bagefter, at sagen kom frem for dagen. Mr. Blifil var næppe gået, før bastarden snusede omkring i huset. Når jeg holdt af ham som en flink jæger, kunne jeg da tænke, at han skulle komme i min datters revir, den vildttyv!"

"Jeg havde virkelig gerne ønsket," sagde mr. Allworthy, "at De ikke havde givet ham så megen lejlighed til det, og De må lade mig den retfærdighed vederfares, at jeg altid har været imod, at han opholdt sig så meget i Deres hus, skønt jeg må tilstå, at jeg aldrig nærede nogen mistanke af denne art."

"Men for Fanden!" råbte Western; "hvem kunne det falde ind? Hvad djævlen havde hun med ham at bestille? Han kom jo ikke for at karessere hende, men for at gå med mig på jagt."

"Men var det muligt," vedblev mr. Allworthy, "at De aldrig bemærkede noget tegn på kærlighed imellem dem, da De dog så ofte har set dem sammen?"

"Aldrig i mit liv det ringeste, så sandt jeg håber at blive salig!" skreg Western. "Ikke så meget som et kys har jeg set ham give hende. Han skulle nogensinde have karesseret hende? Bevares! Tværtimod! Når hun var til stede, var han én gang så stille som ellers, og pigen var ikke halvt så høflig imod ham, som mod andre unge mennesker, der kom i huset. Hvad den sag angår, så er jeg ikke lettere at bedrage end nogen anden, og det ville jeg også nødig have, at De skulle tro, nabo."

Allworthy kunne næppe bare sig for at le over dette, men han besluttede at gøre vold på sig selv; for han kendte meget godt menneskene, og han var alt for vel opdraget og godmodig til at fornærme squiren, navnlig i dennes nærværende tilstand. Han spurgte derfor Western, hvad han ville have, han skulle gøre ved denne lejlighed.

Herpå svarede Western, at han ville have, at Allworthy skulle holde knægten borte fra hans hus, så ville han gå hjem og lukke den liderlige tøs inde; for det var hans bestemte hensigt og beslutning, at hun skulle ægte mr. Blifil, om hun så græd blod. Derpå rystede han Blifils hånd og svor på, at han ingen anden svigersøn ville have, hvorefter han tog afsked, da hans hus var i en sådan uorden, at det var nødvendigt for ham at være hjemme, hvor han skulle passe på, at hans datter ikke rendte bort, og hvad Jones angik, så bandede squiren på, at hvis han

tiere vovede at lade sig se i nærheden af hans hus, så skulle han komme til at løbe væddeløb med vallakken.

Da Allworthy og Blifil nu atter var alene sammen, opstod der først en lang tavshed imellem dem, som den unge herre hele tiden udfyldte med sukke, der dels havde deres udspring fra hans fejlslagne håb, men endnu mere fra hans had; for at Jones skulle have så megen lykke, det krænkede ham endnu mere end tabet af Sophia.

Endelig spurgte Allworthy ham, hvad han havde i sinde at gøre, og han svarede med følgende ord:

"Ak, hr. onkel, kan der endnu være spørgsmål om, hvad en elsker vil gøre for et skridt, når fornuften og kærligheden viser ham forskellige veje? Ved en sådan skillevej, er jeg bange for, vil han altid følge den sidste. Fornuften byder mig at opgive alle tanker med hensyn til et fruentimmer, der har skænket en anden sit hjerte; min lidenskab befaler mig derimod at håbe, at hun med tiden vil skifte følelser til min fordel. Jeg indser helt vel, at man her kunne gøre mig en indvending, og den måtte rigtignok, når den ikke fuldkommen kunne besvares, afskrække mig fra at skænke en tanke mere på hele sagen. Jeg mener den uretfærdighed, det ville være at gøre en anden et hjerte stridigt, som han allerede synes at være i besiddelse af; men mr. Westerns faste beslutning viser, at jeg i dette tilfælde, ved at gøre det, befordrer alle partiers lykke; ikke alene faderens, der på denne måde bevares fra den yderste grad af elendighed, men også de to andres, som dette giftermål ville tilintetgøre. Pigen ville vist i enhver henseende blive ødelagt; for foruden at hun mistede den største del af sin egen formue, blev hun ikke alene gift med en tigger, men selv den smule, faderen ikke kunne

forholde hende, ville blive anvendt på det uanstændige fruentimmer, som jeg ved med sikkerhed, han endnu holder omgang med. Men det er endnu en ubetydelighed, for jeg ved, at han er et af de ugudeligste mennesker på jorden. Når min dyrebareste herr onkel kun vidste, hvad jeg i lang tid har gjort mig umage for at skjule, så er jeg overbevist om, at De for længe siden havde måttet slå hånden af den uforbederlige døgenigt."

"Hvad," sagde mr. Allworthy, "har han gjort noget, der er værre, end det, jeg allerede ved? Jeg befaler dig ved din barnlige lydigheds pligt at sige mig, hvad du mener."

"De ved, hr. onkel," sagde Blifil, "at jeg aldrig har været Dem ulydig; men det gør mig ondt, at jeg har ladet mig mærke med noget, for nu kunne man let tro, at jeg gjorde det af hævngerrighed, da dog, Himlen være takket, en slig tanke aldrig er opstået hos mig; men når De tvinger mig til at åbenbare det, så må jeg træde i forbøn for ham hos Dem."

"Jeg vil ingen betingelser høre," svarede mr. Allworthy, "jeg tror at have vist godhed nok – måske mere, end du har grund til at vide mig tak for."

"Mere, er jeg bange for, end han fortjener," udbrød Blifil, "for i de dage, De var farligt syg, fyldte han huset med spektakler og drukkenskab. Han drak og sang og brølede; og da jeg gav ham et mildt vink om det upassende i hans opførsel, blev han meget hidsig, svor mange eder, kaldte mig en skurk og slog mig."

"Hvad for noget!" skreg Allworthy, "vovede han at slå dig?"

"Jeg har visselig tilgivet ham for længe siden," sagde Blifil, "jeg ville kun ønske, jeg lige så let kunne glemme hans utaknemmelighed mod den bedste af alle velgørere; og dog håber jeg, at De vil tilgive ham; for han må visselig have været

besat af Djævlen; for endnu samme aften, da mr. Thwackum og jeg gik os en tur i marken og glædede os over de gode symptomer, der havde begyndt at vise sig i Deres sygdom, var vi så uheldige at se ham sammen med et løsagtigt fruentimmer på en sådan måde, at det ikke her kan siges. Med mere dristighed end klogskab gik mr. Thwackum hen til ham for at irettesætte ham, hvorpå han pludselig (det gør mig ondt at måtte sige det) kastede sig over den ærværdige mand og slog ham således, at jeg vil ønske, hans buler og sår nu må være lægte. Jeg undgik heller ikke min del af virkningerne af hans ondskab, fordi jeg søgte at beskytte min lærer; men jeg har for længe siden tilgivet ham, og jeg bevægede mr. Thwackum til ligeledes at tilgive ham og ikke at gøre Dem bekendt med en hemmelighed, som jeg frygtede kunne skade ham. Og da jeg nu, sir, mod min vilje har ladet falde et vink om denne sag, og da Deres befaling har tvunget mig til at åbenbare det hele, så lad mig også gå i forbøn for ham."

"O, mit barn," sagde Allworthy, "jeg ved ikke, om jeg skal bifalde eller dadle din godhed ved at skjule en sådan niddingsdåd et eneste øjeblik. Men hvor er mr. Thwackum? Ikke fordi jeg behøver bekræftelse af dine ord; men jeg vil afhøre alle vidner i sagen for at retfærdiggøre for verden det eksempel, jeg har besluttet at statuere på dette uhyre."

Der blev nu sendt bud efter Thwackum, som også straks kom. Han bekræftede enhver omstændighed, som den anden havde meddelt, ja, han bestyrkede fortællingen ved at vise sit bryst, hvor mr. Jones' håndskrift stod meget tydeligt skrevet med blåt og gult. Han sluttede med den erklæring til mr. Allworthy, at han for længe siden ville have underrettet ham om

denne sag, når ikke Blifil ved sine varme bønner havde bevæget ham til at tie.

"Han er," sagde han, "en fortræffelig ung mand, skønt en sådan lemfældighed mod sine fjender er at drive sagen for vidt."

Blifil havde virkelig gjort nogle anstrengelser for at bringe præsten til at tie, i det mindste straks, hvilket han havde mange grunde til. Han vidste, at menneskets sjæl ved sygdom er i stand til at blive mildere og løsrevet fra sin sædvanlige strenghed. Desuden mente han, at hvis historien blev fortalt, når den var ny, og mens doktoren endnu var til stede og kunne afsløre sandheden, ville han aldrig være i stand til at give den den ondskabsfulde vending, han havde til hensigt. Han besluttede derfor at opsætte det, indtil Jones ved sin uforsigtighed kunne give anledning til flere beskyldninger; for han tænkte, når den forenede vægt af mange fakta faldt på ham på én gang, ville den rimeligvis knuse ham; og han ventede derfor netop på en sådan lejlighed, som lykken her skænkede ham. Endelig, ved at bevæge Thwackum til at tie nogen tid, vidste han, at det ville hos hans onkel bekræfte den opfattelse, at han holdt af Jones, som han havde arbejdet så meget for.

Kapitel 11

Et kort kapitel, som imidlertid indeholder tilstrækkelig materie til at sætte den godmodige læser i bevægelse.

Mr. Allworthy havde den vane aldrig at straffe nogen, ja, ikke engang at jage en tjener væk, når han var vred. Han besluttede derfor at opsætte dommen over Jones til om eftermiddagen.

Den stakkels unge mand indfandt sig som sædvanlig ved middagsbordet; men hans hjerte var alt for tungt til, at han kunne spise. Hans sorg blev desuden en hel del forøget ved mr. Allworthys uvenlige blik, hvoraf han sluttede, at Western havde fortalt hele historien om ham og Sophia; men for Blifils historie nærede han ikke mindste frygt, for i den største del af den var han uskyldig, og da han selv havde tilgivet og glemt, formodede han desuden, at det samme var tilfældet på den anden side. Da måltidet var forbi og tjenerne gået, begyndte mr. Allworthy at tale. Han viste vidtløftigt de mange ugudeligheder, Jones havde gjort sig skyldig i, især dem, denne dag havde bragt for lyset, og endte med at sige, at hvis Jones ikke kunne rense sig for disse beskyldninger, så var det hans beslutning for evigt at forvise ham fra huset.

Ulykkeligvis var flere omstændigheder den stakkels Jones skadelige ved hans forsvar; ja, han vidste næppe, hvad han egentlig blev anklaget for; thi da mr. Allworthy, idet han foreholdt ham hans drukkenskab under hans sygdom, af beskedenhed sprang over alt, der især angik ham selv, og som var det, forbrydelsen egentlig bestod i, så kunne Jones ikke nægte, hvad man beskyldte ham for. Hans hjerte var desuden i forvejen næsten knust, og hans livsånder var så svage, at han næppe kunne sige noget til sin undskyldning.

Han tilstod derfor alt, overgav sig straks som en fortvivlet forbryder på nåde og unåde og sagde endelig, at han måtte vel tilstå sig skyldig i mange dårskaber og uforsigtigheder, dog håbede han ikke at have gjort noget, som fortjente den straf, der for ham ville være den største i verden.

Allworthy svarede, at han havde kun alt for ofte tilgivet ham i betragtning af hans ungdom og i håb om, at han ville forbedre sig; men han mærkede nu, at han var en uforbederlig døgenigt, som det var synd at styrke og understøtte i hans ondskab.

"Ja," vedblev mr. Allworthy, "dit dristige forsøg på at bortføre den unge dame fordrer af mig, at jeg retfærdiggør min egen karakter ved at straffe dig. Verden, der allerede har dadlet den opmærksomhed, jeg har vist dig, kunne ellers i det mindste med et skin af ret tænke, at jeg så igennem fingre med en så nedrig og barbarisk handling; en handling, som du må have kendt min afsky for, og som du, når du blot havde bekymret dig det allerringeste om min fred og ære, aldrig ville have haft ringeste tanke om at begå. Fy, unge mand! I virkeligheden gives der næppe nogen straf, som passer for denne brøde, og jeg synes næppe at kunne forsvare for mig selv, hvad jeg nu har i sinde at gøre for dig. Men da jeg dog engang har opdraget dig som mit barn, vil jeg ikke sende dig nøgen og blottet ud i verden. Du vil derfor, når du åbner dette papir, finde noget, som vil sætte dig i stand til at skaffe dig et ærligt udkomme, hvis du er flittig; men anvender du det i slette øjemed, så vil jeg ikke tro mig forbunden til at hjælpe dig videre; for så er det min faste beslutning, fra denne dag af ikke at have det ringeste med dig at bestille. Det må jeg sige dig, at intet i din opførsel er mig smerteligere, end at du har behandlet dette unge menneske – Blifil – så slet, da han har opført sig med så megen kærlighed og ære imod dig."

Disse sidste ord var en pille, der næsten var for bitter at sluge. En tåreflod brød frem af Jones' øjne, og enhver evne til at tale og bevæge sig syntes ganske at have forladt ham. Det

varede nogen tid, inden han var i stand til på Allworthys bestemte befaling at begive sig bort; dog gjorde han det endelig efter at have kysset hans hænder med en varme, der vanskeligt lader sig tænke og lige så vanskeligt beskrive.

Når læseren tænker sig Jones i det lys, han dengang viste sig i for mr. Allworthy, måtte han vær meget svag, hvis han dadlede hans doms strenghed. Og dog fordømte hele nabolaget, enten det nu var af en sådan svaghed eller af endnu værre motiver, denne retfærdighed og strenghed som den højeste grusomhed. Ja, de samme personer, der tidligere havde dadlet den gode mand for den kærlighed og ømhed, han viste bastarden (efter den almindelige mening hans egen), skreg nu lige så højt, fordi han jog drengen på døren. Fruentimmerne var især utrættelige i at tage Jones' parti, og der opstod flere historier i den anledning, end jeg har plads til at nedskrive i dette kapitel.

Én ting må jeg ikke undlade at omtale, nemlig at ingen i sin dom ved denne lejlighed omtalte den sum, der lå i det papir, mr. Allworthy gav Jones med, og som ikke beløb sig til mindre end fem hundrede pund; men alle var enige om, at han var sendt bort uden en skilling, – nogle sagde endog nøgen, fra sin umenneskelige faders hus.

Kapitel 12

Indeholder kærlighedsbreve m.m.

Jones fik befaling til øjeblikkelig at forlade huset, og det blev ham sagt, at hans klæder og hvad der ellers tilhørte ham, skulle blive sendt, hvorhen han ønskede det.

Han begav sig derfor bort og gik en mils vej uden at agte på, hvorhen han kom, ja næsten uden at vide, hvor han gik. Til sidst nåede han en lille bæk, ved hvis bred han kastede sig ned, og han kunne ikke lade være med lidt harmfuldt at mumle:

"Her vil min fader sikkert ikke forbyde mig at hvile."

Her hengav han sig nu til et voldsomt raseri, rev håret af sit hoved og udførte de fleste andre handlinger, der i almindelighed ledsager anfald af galskab, raseri og fortvivlelse.

Da han på denne måde havde givet lidenskabens første bevægelser luft, begyndte han at komme lidt til sig selv. Hans kummer tog nu en anden vending og lettedes på en blidere måde, indtil han endelig var kold nok til at ræsonnere med sin lidenskab og til at overveje, hvilke skridt det var mest passende for ham at gøre i hans beklagelige stilling.

Og nu var det store spørgsmål, hvorledes han skulle handle med hensyn til Sophia. Tanken om at forlade hende sønderrev næsten hans hjerte, men betragtningen af, at han ville bringe ødelæggelse og elendighed over hende, indgød ham om muligt endnu større rædsel; og om det heftige ønske efter at komme i besiddelse af hendes person havde forledet ham til et øjeblik at vælge det sidste alternativ, så var han på ingen måde overbevist om, at hun havde fasthed til at føje sig i hans ønsker til så høj en pris. Mr. Allworthys vrede og den forstyrrelse af hans ro, som udførelsen af den sidste plan ville medføre, talte stærkt imod den, og desuden kom dertil den tilsyneladende umulighed i, at planen kunne lykkes, selv om han ville opofre alle de andre betænkeligheder. Og således fik til sidst æren, understøttet af fortvivlelse, taknemmelighed mod hans velgører og den sande kærlighed til hans hjertes dame, magt med hans brændende

ønsker, og han besluttede hellere at forlade Sophia end at bevæge hende til at gå sin egen undergang i møde.

Det er vanskeligt for den, som ikke har følt noget lignende, at fatte den glødende varme, der fyldte hans bryst ved den første betragtning af denne sejr over hans lidenskaber. Stoltheden smigrede ham så behageligt, at hans sjæl måske nød fuldkommen lykke; men det var kun et øjeblik, Sophia vendte snart tilbage for hans indbildningskraft og dæmpede hans glæde med stik, der vist ikke var mindre bitre end de, en godmodig general må føle, når han betragter de blødende menneskehobe, han har købt sine laurbær for; thi tusinde skønne ideer lå blødende for vor sejrherre.

Da han imidlertid havde besluttet at følge sin kæmpehæders sti, som den kæmpemæssige digter kalder det, så bestemte han at skrive et afskedsbrev til Sophia, og som en følge deraf begav han sig hen til et ikke langt derfra liggende hus, hvor han, efter at være blevet forsynet med det nødvendige materiale, skrev følgende brev:

> "Frøken!
>
> Når De overvejer den situation, i hvilken jeg skriver, er jeg vis på, at Deres godhed vil tilgive mig de ubestemtheder og urimeligheder, mit brev indeholder; for alt her flyder fra et hjerte, så fuldt, at intet sprog kan udtrykke dets følelser.
>
> Jeg har besluttet, frøken, at adlyde Deres befaling, bestandig at fly Deres kære, elskelige person. Disse befalinger er i sandhed grusomme; men det er en grusomhed, der har sin grund i skæbnen og ikke hos min Sophia. Skæbnen har

gjort det nødvendigt for Deres bevarelse at
glemme en ulykkelig som mig.

Vær overbevist om, at jeg ikke ville lade noget vink falde om alle mine lidelser, når jeg kunne tro, at de kunne undgå at komme for Deres øre; jeg kender Deres hjertes godhed og ømhed og ville undgå at forårsage Dem noget af den smerte, De altid føler over de ulykkelige. O, lad intet af, hvad De hører om min hårde skæbne, forårsage Dem et øjebliks bekymring; efter at have mistet Dem er alt andet kun ubetydeligheder for mig!

O, Sophia, det er hårdt at forlade Dem; det er endnu hårdere at ønske, at De skal glemme mig; men den oprigtigste kærlighed tvinger mig til begge dele. Tilgiv min tro, at en erindring om mig kan forårsage Dem uro; men hvis jeg er så herligt ulykkelig, så må De opofre mig for Deres ro. Tænk, at jeg aldrig elskede Dem, eller tænk snarere, i hvor ringe grad jeg fortjener Dem, og lær at foragte mig for en dristighed, der aldrig noksom kan straffes. – Jeg er ude af stand til at skrive mere. – Gid Himlens engle evigt må beskytte Dem!"

Nu søgte han i sin lomme efter lak, men fandt det ikke, og heller ikke andre ting; for han havde, oprigtig talt, i sit raseri bortkastet alt, og med det øvrige havde han også kastet tegnebogen bort, som han havde fået af mr. Allworthy, uden at han endnu havde åbnet den, som nu først faldt ham ind.

En oblat, han fik i huset, hjalp ham ud af øjeblikkets nærmeste forlegenhed, og da han havde forseglet brevet, ilede

han tilbage til bækken for at søge efter de ting, han havde tabt der. Undervejs mødte han sin gamle ven, Sorte George, som hjerteligt beklagede hans ulykke, der allerede var nået til hans øre såvel som til hele nabolaget.

Jones underrettede skytten om sit tab, og denne gik villigt tilbage med til bakken, hvor de søgte bag hvert et græsstrå, såvel hvor Jones havde været, som hvor han ikke havde været; men til ingen nytte, de fandt intet; for skønt sagerne virkelig var på engen, undlod de dog at søge på det eneste sted, hvor de var forvaret, nemlig i nævnte Georges lomme; han havde nylig fundet dem, og da han heldigvis kendte deres værdi, havde han omhyggeligt gemt dem til eget brug.

Da jægeren havde vist lige så megen flid med at søge efter de bortkomne sager, som om han havde håbet at finde dem, bad han mr. Jones at betænke sig, om han ikke havde været et andet sted.

"For det er ganske vist," sagde han, "hvis De havde tabt dem her så nylig, måtte tingene være her endnu; for det er næsten utænkeligt, at der har været nogen på dette sted."

Og det var også ved et ganske sjældent tilfælde, at han var kommet til at passere engen, da han skulle lægge fælder for harer, som han næste morgen skulle levere til en vildthandler i Bath.

Jones opgav nu alt håb om at finde det tabte og tænkte næsten slet ikke på det; derpå vendte han sig om til Sorte George og spurgte ham alvorligt, om han ville gøre ham en tjeneste.

George svarede efter lidt betænkning:

"De ved, sir, at De kan befale mig til alt, hvad der står i min magt, og jeg vil hjerteligt ønske, at jeg måtte være i stand til at vise Dem en tjeneste."

I virkeligheden satte spørgsmålet ham i forlegenhed; for ved at sælge vildt havde han samlet en net lille sum penge i squire Westerns tjeneste, og han var bange for, at Jones ville låne en ubetydelighed af ham. Men han blev snart befriet fra sin ængstelse, da han hørte, at det kun drejede sig om at besørge brevet, hvilket han med stor beredvillighed lovede at gøre. Og jeg tror virkelig, at der kun var få tjenester, som han ikke med glæde ville have vist Jones, mod hvem han følte så megen taknemmelighed, som han kunne føle, og han var lige så retskaffen som mænd, der elsker penge over alt, i almindelighed er.

Begge blev enige om, at mrs. Honour var det mest passende individ, gennem hvilken brevet kunne blive leveret til Sophia. De skiltes derpå ad; jægeren vendte tilbage til Westerns, og Jones begav sig til et værtshus omtrent en halv mils vej derfra, hvor han ventede på sit buds tilbagekomst.

Jægeren var ikke så snart kommet til sin herres hus, før han traf mrs. Honour, som han stillede et par foreløbige spørgsmål for at sondere hende, hvorefter han leverede hende brevet til frøkenen, og på samme tid modtog et brev fra denne til Jones; mrs. Honour fortalte ham, at hun hele dagen havde båret det på brystet, og at hun næsten havde tvivlet om at finde midler til at aflevere det efter dets bestemmelse.

Jægeren vendte ilsomt og fornøjet tilbage til Jones, som, da han havde modtaget Sophias brev, hurtigt trak sig tilbage, åbnede det og læste følgende:

"Min herre!
Det er umuligt at udtrykke, hvad jeg har lidt, siden jeg så Dem. At De for min skyld skal underkastes en så grusom behandling af min fader, pålægger mig en forbindtlighed, som jeg altid skal tilstå. Da De kender hans heftige sind, vil jeg bede Dem for min skyld at undgå ham. Jeg ville ønske, at jeg havde nogen trøst at sende Dem; men vær overbevist om, at intet uden den yderste voldsomhed skal bevæge mig til at skænke min hånd og mit hjerte til en person, i hvis besiddelse det ville bedrøve Dem så meget at se mig."

Jones læste dette brev hundrede gange og kyssede det i det mindste lige så ofte. Lidenskaben bragte nu alle hans ømme ønsker tilbage i hans hjerte. Han fortrød, at han havde skrevet til Sophia på den tidligere anførte måde, men han fortrød endnu mere, at han havde benyttet buddets fraværelse til at skrive og afsende et brev til mr. Allworthy, hvori han oprigtigt lovede og forbandt sig til at opgive alle tanker om sin kærlighed. Men da den kolde eftertanke vendte tilbage, bemærkede han, at sagen hverken var hævet eller forandret ved Sophias brev, undtagen at det gav ham en smule håb om hendes bestandighed og et eller andet lykkeligt tilfælde. Han fattede derfor atter sin forrige beslutning, og efter at han havde taget afsked med Sorte George, begav han sig på vejen til en by fem mile derfra, hvorhen han havde bedt mr. Allworthy sende hans sager, hvis det ikke måtte behage ham at tilbagekalde sin dom.

Kapitel 13

Sophias opførsel ved nærværende lejlighed, som ingen af hendes køn kan dadle, der er i stand til at handle lige så, samt en samtale om et meget vanskeligt punkt for samvittighedens domstol.

Sophia havde ikke tilbragt de sidste fireogtyve timer på nogen misundelsesværdig måde. En stor del af tiden var hun blevet underholdt af sin tante med forelæsninger om klogskab, hvori denne anbefalede hende til at tage eksempel af den fornemme verden, hvor kærlighed (som den gode dame sagde) for nærværende tid blev fuldkommen udlét, og hvor fruentimmerne betragtede giftermål som mændene betragtede offentlige embeder, ene som middel til at gøre lykke og stige i verden. Og mrs. Western havde anvendt adskillige timer til at udvikle denne tekst.

Skønt disse skarpsindige lektioner lige lidt passede til Sophias smag og tilbøjelighed, var de hende imidlertid mindre besværlige end hendes egne tanker, der dannede hendes underholdning om natten, i hvilken hun ikke et eneste minut lukkede et øje.

Men skønt hun ikke kunne sove, fandt hendes fader hende dog, da intet kaldte hende ud af sengen, liggende endnu ved sin tilbagekomst fra Allworthy, hvilket først var efter klokken ti om formiddagen. Han gik lige op til hendes værelse og åbnede døren; og da han så, at hun endnu ikke var oppe, råbte han:

"Å, du er altså i sikkerhed endnu, og der skal du også blive."

Derpå låsede han døren af og leverede mrs. Honour nøglen, efter at han først havde givet hende de strengeste ordrer med store løfter om belønninger for hendes troskab, men frygtelige

trusler om straf, hvis hun forrådte den tillid, der blev vist hende.

Honour havde ordre til ikke at tillade sin frøken at komme udenfor døren, uden at hun fik tilladelse af squiren selv til det, og ikke at lade nogen komme ind til hende uden ham og hendes tante; men hun skulle give hende alt, hvad hun forlangte, undtagen pen, blæk og papir, hvoraf brugen var hende forbudt.

Squiren befalede, at hans datter skulle klæde sig på og følge ham til middagsbordet, hvilket hun gjorde, og da hun havde siddet den sædvanlige tid, blev hun atter ført til sit fængsel.

Om aftenen bragte Honour hende brevet, som hun havde modtaget af jægeren. Sophia læste det meget opmærksomt igennem to eller tre gange, kastede sig derefter på sengen og brast i gråd.

Mrs. Honour udtrykte en stor forbavselse over denne hendes frøkens opførsel; hun kunne heller ikke lade være ivrigt at spørge hende om grunden til den.

Sophia svarede hende ikke i begyndelsen; men pludselig sprang hun op, greb pigens hånd og udbrød:

"O, Honour, det er ude med mig!"

"Gud forbyde det!" skreg Honour. "Jeg ville ønske, at brevet var blevet brændt, inden jeg bragte det til frøkenen. Jeg troede virkelig, at det skulle have bragt Dem nogen trøst, ellers ville jeg have sendt det pokker i vold, før jeg skulle have rørt det."

"Honour," sagde Sophia, "du er en god pige, og det er forgæves, at jeg længere vil søge at skjule min svaghed for dig: jeg har henkastet mit hjerte til en mand, der har forladt mig."

"Og er mr. Jones sådan en troløs mand?" spurgte pigen.

"Han har taget afsked med mig for bestandig i dette brev," svarede Sophia, "ja, han har endog bedt mig om at glemme ham. Kunne han have gjort det, hvis han elskede mig?"

"Nej, visselig ikke!" udbrød Honour, "og det er sikkert, om det var den bedste mand i England, der bad mig glemme ham, ville jeg tage ham på hans ord. Frøkenen har såmænd gjort ham alt for megen ære bare ved at tænke på ham, De, en ung dame, som kan træffe sit valg mellem alle landets herrer; og hvis jeg tør være så fri at ytre min mening, så er der den unge Blifil, som, foruden at han er kommet af honnette forældre og vil blive en af de største herrer i egnen, tillige efter min mening er en langt smukkere og mere dannet mand. Og desuden er han en ung mand med en honnet karakter, som ikke behøver at bryde sig om, at naboerne taler ondt om ham; han løber ikke efter letfærdige tøser, heller ikke kan der lægges nogen bastard for hans dør. Forglemme ham, virkelig! Jeg takker Himlen, det er da ikke så galt fat med mig, at jeg skulle tåle, nogen mand to gange bød mig at glemme ham. Om det bedste menneske under solen skulle vove at byde mig en sådan fornærmelse, ville jeg aldrig mere tale til ham, så længe der eksisterede noget andet mandfolk i landet. Og som jeg sagde, der er den unge Blifil –"

"Nævn mig ikke det forpestede navn!" udbrød Sophia.

"Ja, hvis frøkenen ikke kan lide ham," svarede Honour, "så gives der smukkere unge mænd, som ville fri til Dem, når de bare fik en smule opmuntring. Jeg tror ikke, at der gives så tåbelig en ung mand i hele dette eller det tilstødende grevskab, som ikke, når frøkenen viste nogen godhed for ham, straks ville komme og fri."

"Hvad anser du mig for, at du tør vove at byde mig sådan noget!" udbrød Sophia. "Jeg afskyr hele menneskeslægten!"

"Ja, frøkenen har sandelig også fået nok til at blive ked af den. At blive slet behandlet af sådan en tiggerdreng!"

"Hold din bespottende mund," udbrød Sophia; "hvorledes tør du i min nærværelse nævne hans navn med en sådan mangel på agtelse? Han behandle mig slet! Nej, hans stakkels blødende hjerte har sikkert lidt mere ved at nedskrive disse ord end mit ved at læse dem. O, han er lutter heltemodig dyd og englelig godhed. Jeg skammer mig over min lidenskabs svaghed, der bringer mig til at dadle, hvad jeg burde beundre. O, Honour, det er kun mit bedste, han tager hensyn til. I min interesse opofrer han både sig selv og mig. Frygten for at bringe ødelæggelse over mig har bragt ham til fortvivlelse."

"Det glæder mig meget at høre," sagde Honour, "at frøkenen tager det i betragtning; for det ville være mere end ødelæggelse, om De ville hengive Dem til en mand, der er kastet ud i verden uden en skilling."

"Kastet ud i verden!" udbrød Sophia hurtigt. "Hvad mener du med det?"

"Ja, frøken," svarede Honour, "ikke så snart havde Deres fader fortalt mr. Allworthy alt om, at mr. Jones havde vovet at være forelsket i Dem, før Allworthy klædte ham nøgen af og kastede ham på døren."

"Ha!" udbrød Sophia. "Jeg har været den ulykkelige grund til hans elendighed! Kastet nøgen ud! Her, Honour, tag alle de penge, jeg har, tag mine fingerringe, tag mit ur. Bring ham alt; gå og find ham straks."

"For Guds skyld! Frøken, betænk dog, hvis herren skulle savne nogle af alle disse ting, så ville jeg komme til at stå til ansvar for dem. Lad mig derfor bede frøkenen, at De ikke skiller Dem ved Deres ur og juveler. Desuden tænker jeg, at pengene kunne være tilstrækkelige, og dem kan herren aldrig få noget at vide om."

"Nu vel da," udbrød Sophia, "tag hver en skilling jeg ejer; find ham straks og giv ham dem. Gå og spild intet øjeblik!"

Ifølge denne ordre gik mrs. Honour, og da hun fandt Sorte George ved foden af trappen, leverede hun ham pungen, som indeholdt seksten guineas, hvilket var hele Sophias formue; for skønt hendes fader var meget gavmild imod hende, var hun dog meget for godgørende til at være rig.

Da Sorte George havde modtaget pungen, begav han sig på vej til værtshuset; men undervejs faldt det ham ind, om han ikke også skulle beholde disse penge. Hans samvittighed rørte sig imidlertid straks ved denne tanke og begyndte at bebrejde ham hans utaknemmelighed mod hans velgører. Dertil svarede hans gerrighed, at hans samvittighed skulle have betænkt det før, da han berøvede den stakkels Jones de fem hundrede pund, og da han før havde givet aldeles efter i en sag af langt større vigtighed, var det nu urimeligt, hvis ikke ligefrem hykleri, at han nu ville affektere nogen uro over denne ubetydelighed. Hvortil samvittigheden atter som en god prokurator søgte at skelne mellem et absolut brud på sandheden, som her, hvor pengene var ham leveret, og på at skjule det fundne, som i forrige tilfælde. Gerrigheden behandlede straks dette på en latterlig måde, kaldte det en adskillelse uden forskel og erklærede bestemt, at når engang alle fordringer på ære og dyd

var opgivet i ét tilfælde, så var der intet, som talte for atter at tage tilflugt til dem i et andet. Kort sagt, den stakkels samvittighed havde nær lidt et nederlag, hvis ikke frygten var trådt den til hjælp og meget alvorligt havde vist, at den sande forskel mellem de to handlinger ikke lå i de forskellige grader af ære, men i de forskellige grader af sikkerhed; for at holde hemmeligt, at han havde fundet de fem hundrede pund, var et meget lille vovestykke, hvorimod han i højeste grad var udsat for at blive opdaget, om han beholdt de seksten guineas.

Ved frygtens venskabelige hjælp opnåede samvittigheden en fuldstændig sejr i Sorte Georges sjæl, og efter at den havde gjort ham nogle få komplimenter for hans retskaffenhed, tvang den ham til at aflevere pengene til Jones.

Kapitel 14

Et kort kapitel, der indeholder en kort samtale mellem squire Western og hans søster.

Mrs. Westerns forretninger havde holdt hende ude hele dagen; squiren mødte hende ved hendes hjemkomst, og da hun spurgte om Sophia, lod han hende vide, at hun var i sikker forvaring.

"Hun er indelukket på sit værelse," råbte han, "og Honour gemmer nøglen."

Og hans ansigt skinnede af overordentlig visdom og skarpsindighed, da han gav sin søster denne efterretning, hvorfor det er sandsynligt, at han ventede stort bifald af hende for hvad han havde gjort; men hvor slog ikke hans

forventninger fejl, da hun med den mest foragtelige mine svarede:

"Du er virkelig det svageste af alle mennesker, broder. Hvorfor overlader du ikke mig at handle med min niece? Hvorfor vil du lægge dig imellem? Du har nu ødelagt alt, hvad jeg har anstrengt mig for at bringe i stand. Mens jeg har bestræbt mig for at indprente hende klogskabens grundsætninger, driver du hende til at bortkaste dem. Gud være lovet, broder, engelske kvinder er ikke slaver. Vi skal ikke indelukkes som de spanske og italienske fruentimmer. Vi har lige så stor ret til frihed som I selv. Vi kan alene overbevises ved fornuft og overtalelse og lader os ikke regere med magt. Jeg har set verden, broder, og ved, hvilke argumenter der skal bruges; og hvis din dårskab ikke havde forhindret mig i det, skulle jeg have bevæget hende til at rette sin opførsel efter de klogskabens og fornuftens regler, som jeg tidligere har lært hende."

"Javist," sagde squiren, "jeg har altid uret."

"Broder," udbrød hans søster, "du har ikke uret, undtagen når du blander dig i det, som ligger udenfor dine kundskaber. Du må tilstå, at jeg har set mest af verden, og en lykke havde det været for min niece, hvis hun ikke var taget bort fra min varetægt. Det er ved at være herhjemme hos dig, at hun har fået romantiske begreber om kærlighed og sådant tøjeri."

"Jeg vil da ikke håbe, du tror, at *jeg* har lært hende det!" skreg squiren.

"Din uvidenhed, broder," svarede hun, "overgår næsten min tålmodighed, som den store Milton siger [Note 7)]."

"Fanden i vold med Milton!" svarede squiren. "Hvis han havde uforskammethed nok til at sige mig det lige i ansigtet, skulle

jeg give ham en vinge, om han var nok så stor en mand. – Tålmodighed! hvis det kommer an på det, så har jeg mere grund til at øve mig i tålmodighed, når jeg skal tåle at blive overfuset som en opløben skoledreng, sådan som jeg bliver af dig. Tror du ikke, at man har nogen forstand, fordi man ikke har været ved hoffet? Fy! Verden var rigtignok kommet godt deran, hvis vi alle skulle være tossehoveder med undtagelse af et par runde parykker og nogle hannoveranske rotter. Fy! jeg håber, at den tid skal komme, da vi skal gøre dem til tosser, og hvermand skal glæde sig ved sit eget. Det håber jeg at se søster, inden de hannoveranske rotter har ædt alt vort korn og kun ladet os beholde strået at leve af."

"Jeg protesterer, broder!" udbrød hun. "Nu går du over min forstand. Din snak om græs og hannoveranske rotter er mig fuldkommen uforståelig."

"Jeg tror gerne, at du ikke har lyst til at høre det," skreg han, "men landets interesse må sejre tidligt eller sent."

"Jeg ville ønske," svarede damen, "at du ville tænke en smule på din datters interesse, for tro du mig, hun er i større fare end nationen."

"Og lige før," afbrød han hende, "skændte du, fordi jeg tænkte på hende og ikke ganske overlod hende til dig."

"Og hvis du vil love ikke mere at lægge dig imellem, så vil jeg for min nieces skyld påtage mig arbejdet."

"Nå, så gør det," svarede han, "for du ved, at det altid har været min mening, at fruentimmer bedst forstår at styre fruentimmer."

Mrs. Western gik og mumlede med foragtelig mine noget om fruentimmer og statsstyrelse. Hun gik lige til Sophias værelse,

og den unge pige blev efter én dags fængsling atter sat på fri fod.

Syvende bog

Omfatter tre dage.

Kapitel 1

En sammenligning mellem verden og skuepladsen.

Verden er ofte blevet sammenlignet med teatret, og mange alvorlige skribenter, såvel som poeter, har betragtet det menneskelige liv som et stort drama, da det næsten i enhver enkelthed ligner de sceniske fremstillinger, som Thespis først skal have opfundet, og som siden er blevet modtaget med så meget bifald og glæde i alle kultiverede lande.

Denne tanke har man drevet så vidt, og den er blevet så almindelig, at nogle ord, der egentlig kun henhøre til skuepladsen, og som i begyndelsen kun i billedlig forstand brugtes om livet, nu uden forskel og i bogstavelig forstand bruges om begge. På denne måde er skueplads og scene blevet lige så almindelige, når vi overhovedet taler om livet, som når vi blot indskrænker os til at tale om dramatiske forestillinger, og når der er tale om "forestillinger bag tæppet", så vil derved St. James vel snarere falde os ind end Drury Lane.

Grunden til alt dette synes at være til at opdage, når man betænker, at skuespillet ikke er andet end en scene, eller, som Aristoteles kalder det, en efterligning af, hvad der virkelig foregår i verden, hvorfor man måske også havde årsag til at aflægge dem en kompliment, som ved deres skrifter og forestillinger så godt efterligner livet, at man på en vis måde tager deres malerier for originaler og forveksler dem med dem. Men i virkeligheden er vi slet ikke så tilbøjelige til at gøre disse folk komplimenter, idet vi omgås dem, som børn i almindelighed plejer at omgås med deres legetøj, og snarere

finder fornøjelse i at udpibe og omstøde dem, end i at beundre deres fortræffelighed. Der gives endnu mange andre grunde, som har bragt os til at se denne lighed mellem verden og skuepladsen.

Nogle har anset størstedelen af menneskeslægten for skuespillere, som folk, der forestiller karakterer, som ikke mere er dem egne, og som de i virkeligheden ikke har mere fordring på, end skuespilleren har til for alvor at blive anset for den konge eller kejser, som han forestiller. Således kan man anse hykleren for en skuespiller, og grækerne havde også kun én benævnelse for begge dele.

Livets korthed har ligeledes givet flere digtere anledning til denne sammenligning, deriblandt den udødelige Shakespeare.

I alle disse og enhver anden sammenligning er imidlertid, så vidt jeg ved, livets lighed med teatret kun taget fra skuepladsen, og det er ikke faldet nogen ind at tage tilhørerne ved dette store drama i betragtning.

Men da naturen ofte lader sine bedste stykker opføre for en meget stor forsamling, så fortjener vel dens tilhøreres opførsel lige så vel denne sammenligning som de spillende personers. I dette umådelige tidens teater har både ven og kritiker sæde; man hører her klappen og bifald, piben og hyssen, kort sagt, alt hvad man nogensinde har set og hørt i et kongeligt teater.

Lad os engang undersøge dette i et eneste eksempel, som i den store forsamlings opførsel ved den scene, naturen behagede at opføre i forrige bogs tolvte kapitel, hvor den fremstillede Sorte George, der gik sin vej med fem hundrede pund, som tilhørte hans ven og velgører.

Om tilskuerne, som sad i verdens øverste galleri, er jeg overbevist, at de behandlede dette tilfælde med deres sædvanlige skråleri, og formodentlig har de ved denne lejlighed udtømt sig i hånende dadel.

Hvis vi var steget ned til den anden række tilskuere, ville vi have fundet samme grad af foragt, skønt mindre støj og skrål; dog her overgav de gode fruentimmer Sorte George til Djævelen, og mange af dem ventede hvert minut at se den hovfodede herre hente sin ejendom.

Parterret var uden tvivl delt som sædvanlig. De, der fandt fornøjelse i heroisk dyd og en fuldkommen ren karakter, havde meget at indvende imod, at man fremstillede sådanne eksempler på nederdrægtighed uden at straffe dem med den yderste strenghed, til skræk og advarsel for andre. Nogle af forfatterens gode venner råbte: "Ser De, mine herrer, den karl er en skurk; men det gør ikke noget, det er natur!" Og alle vor tids unge kritikere, advokatskrivere, læredrenge etc. begyndte at sukke stærkt.

Hvad lægterne angår, så opførte man sig der med den sædvanlige takt. De fleste lagde mærke til noget andet, og de få, der endnu nogenlunde havde givet agt på scenen, erklærede, at han var et slet menneske, mens dog nogle af dem nægtede at give deres mening til kende, før de havde hørt bedre dommere udtale sig.

Men vi, der har fri adgang bag kulisserne på dette naturens store teater (og ingen forfatter, som ikke har dette privilegium, skulle nogensinde skrive andet end leksika og skolebøger), kunne vel dadle denne handling uden derfor ligefrem at afsky personen, som naturen måske ikke har udset til at spille en slet

rolle i alle sine dramaer; for i dette tilfælde ligner livet fuldkommen skuepladsen, siden det ofte er samme person, der forestiller helten og skurken; og den, som i dag nyder éns beundring, vil måske i morgen tiltrække sig samme persons foragt. Ligesom Garrick, som jeg holder for det største geni i sørgespillet, undertiden nedlader sig til at spille narren, således har også, efter Horats' sigende, Scipio den Store og Lælius den Vise båret sig ad for mange år siden, ja Cicero beskylder dem endda for at have været utrolig barnagtige. Rigtignok gav de, ligesom min ven Garrick, kun narren for spøg; men jeg ved utallige store og udmærkede karakterer, som i utallige tilfælde har givet narren ganske fortræffeligt i fuldt alvor, at så at de gav anledning til, at der opstod tvivl om, enten visdommen eller tåbeligheden havde overhånd hos dem, eller om de mest fortjente bifald eller mishag, beundring eller foragt, kærlighed eller had af menneskeslægten.

De personer, som har tilbragt nogen tid bag kulisserne på dette store teater, og som ikke alene er fuldkommen bekendte med de forskellige udklædninger, som der foretages, men også med den fantastiske og lunefulde opførsel af lidenskaberne, som er dette teaters ledere og styrere (for hvad fornuften angår, så ved man nok, at det er en doven karl, der sjældent anstrenger sig), ville rimeligvis have lært at forstå det berømte *nil admirari* af Horats, på dansk: lad være spærre munden op over ingenting.

En enkelt slet handling gør ikke mere en skurk i livet, end en enkelt slet rolle på skuepladsen. Lidenskaberne tvinger ofte, ligesom skuespildirektøren, menneskene til en rolle uden at spørge om deres dom og undertiden uden at tage hensyn til

deres talent. Således kan mennesket, såvel som skuespilleren, undertiden fordømme den rolle, han selv spiller; ja, det er slet ikke så sjældent, at man ser lasten passe lige så sælsomt til mange mennesker som Jagos karakter til mr. William Mills ærlige ansigt.

Overhovedet er i sådanne tilfælde manden med sand redelighed og sund forstand aldrig for hurtig til at dømme. Han kan dadle en ufuldkommenhed, ja, vel endog en last uden at komme i raseri mod den skyldige person. Med få ord, der er ens dårskab, ens barnagtigt væsen, ens slet levemåde, ens ondskab, éns skrig og larm i teatret og i verden. De sletteste mennesker har mest ordene "skælm" og "skurk" i munden, ligesom også de elendigste skabninger i parterret er de første, der er rede til skrige: "Slet!"

Kapitel 2

Indeholder en samtale, Jones havde med sig selv.

Tidligt den næste morgen modtog Jones sine sager fra mr. Allworthy tillige med følgende skrivelse:

> "Min herre!
> Min onkel har befalet mig at underrette Dem om, at da han ikke greb sine forholdsregler uden efter det modneste overlæg og efter at have fået fuldkommen vished om Deres uværdighed, så vil det bestandig være udenfor Deres magt at tilvejebringe nogen forandring i hans beslutning. Han udtaler stor forbavselse over Deres uforskammethed, når De siger, at De vil opgive

enhver fordring på en ung dame, som De umuligt
kan have haft nogen som helst fordring på, da hun,
såvel i henseende til fødsel som formue, står så
uendelig højt over Dem. Endelig er det blevet
pålagt mig at sige Dem, at det eneste bevis på
underkastelse i min onkels vilje, som han fordrer,
er, at De øjeblikkelig forlader egnen. Jeg kan ikke
slutte denne skrivelse, uden som kristen at give
Dem det råd, at De alvorligt vil tænke på at
forbedre Deres liv og at Herren i sin nåde vil
skænke Dem kraft dertil, derfor skal der altid
opstige en bøn fra

Deres ydmyge tjener

W. Blifil."

Mange stridende lidenskaber hævede sig i vor helts sjæl ved dette brev; men de ømme fik til sidst overhånd over de harmfulde og hævngerrige, og en tårestrøm kom betimeligt til hans hjælp og forebyggede muligvis, at hans hoved forstyrredes, eller hans hjerte bristede.

Han blev imidlertid snart skamfuld over at have hengivet sig til dette hjælpemiddel, og idet han sprang op, udbrød han:

"Nu vel, jeg vil give mr. Allworthy det eneste bevis, han fordrer, på min lydighed; jeg vil rejse straks. Men hvorhen? Lad skæbnen råde. Da der ikke eksisterer noget andet væsen, som anser det for at være af nogen vigtighed, hvad der bliver af mig, så skal det også være en aldeles ligegyldig sag for mig. – Ha! Har jeg ikke grund til at tro, at der *er* en anden – én, hvis værd overgår hele verdens! Jeg kan, jeg må tro, at min Sophia ikke er

ligegyldig for, hvad der bliver af mig. Skal jeg da forlade denne eneste veninde – og sådan en veninde? Skal jeg ikke blive hos hende? – Hvor – hvorledes kan jeg blive hos hende? Har jeg, skønt vore ønsker en lige varme, noget håb om at se hende, uden at udsætte hende for hendes faders raseri? Og til hvad nytte? Kan jeg tænke på at bevæge et sådant væsen til at samtykke i sin egen fordærvelse? Skal jeg tilfredsstille en af mine lidenskaber til en sådan pris? Skal jeg snige mig om, som en tyv, med sådanne hensigter? Nej, jeg foragter, jeg afskyr denne tanke. Farvel, Sophia, farvel, elskværdige, elskede –"

Her standsede lidenskaben hans tale og skaffede sig luft igennem øjnene.

Og da han nu havde taget den beslutning at forlade landet, begyndte han at afhandle med sig selv, hvorhen han skulle gå. Han havde verden for sig, og Jones havde ikke mere end Adam noget menneske, han kunne søge hjælp eller tilflugt hos. Hele hans bekendtskab bestod i mr. Allworthys, men han havde ikke nogen grund til at vente villighed af dem, da denne herre havde unddraget ham sin gunst. Mænd med stor og god karakter skulle i virkeligheden være meget forsigtige med, hvorledes de fjerner dem, som er afhængige af dem, for følgen deraf for den ulykkelige lidende er, at alle andre fjerner dem fra sig på samme måde.

Hvad levevej han skulle vælge, eller hvad beskæftigelse han skulle tage fat på, var det andet, han havde at overlægge, og her var udsigten aldeles en sørgelig tomhed. Enhver håndtering, enhver næringsdrift fordrer tid og, hvad der er endnu værre, penge; for det er nu engang således, at den sætning: "Af intet bliver intet," – er lige så rigtig i det daglige liv, som i fysikken,

og enhver, der er ganske blottet for penge, ser sig derfor berøvet midlerne til at erhverve nogle.

Til sidst åbnede oceanet, denne de ulykkeliges tro ven, sine vide arme for at optage ham, og han besluttede sig også straks til at modtage dets godhedsfulde indbydelse. For at udtrykke mig mindre figurligt: han besluttede at gå til søs.

Denne tanke faldt ham rigtignok ikke så snart ind, før han ivrigt greb den, og da han havde lejet heste, begav han sig på vejen til Bristol, for at bringe den til udførelse.

Men inden vi ledsager ham på denne ekspedition, vil vi en kort stund vende tilbage til squire Westerns og se, hvad der videre skete med den fortryllende Sophia.

Kapitel 3

Indeholder adskillige samtaler.

Den morgen, mr. Jones afrejste, kaldte mrs. Western Sophia ind i sit værelse, og efter at hun først havde gjort hende bekendt med, at hun hos sin broder havde udvirket hendes løsladelse, begyndte hun at holde hende en lang forelæsning om ægteskab, hvilket hun ikke behandlede som en romantisk plan til lykke, der opstod af kærlighed, som det er blevet beskrevet af digterne; heller ikke omtalte hun nogen af de hensigter, for hvis skyld det efter teologernes lære skal anses som indstiftet af Gud; hun betragtede det snarere som en god lejlighed for fruentimmerne til at anbringe deres formue, således at de fik højere renter, end de noget andet sted kunne vente.

Da mrs. Western havde endt sin tale, svarede Sophia hende, at hun slet ikke var i stand til at indlade sig med en dame, der

var hende så langt overlegen i kundskaber og erfaringer, i disput om en genstand, hun havde tænkt så lidt over, som over ægteskab.

"Indlade dig i disput med mig?" sagde tanten. "Det venter jeg virkelig heller ikke af dig. Jeg skulle forgæves have set verden, hvis jeg skulle behøve at indlade mig i strid med nogen i din alder; jeg har forgæves anstrengt mig for at belære dig. De gamle filosoffer, som Sokrates, Alkibiades og andre, plejede ikke at indlade sig i strid med deres elever. Og således må du også anse mig, mit barn, som en Sokrates, der ikke spørger dig om din mening, men som vil undervise dig i sin."

Af disse sidste ord kunne læseren måske slutte, at denne dame ikke havde læst mere af Sokrates end af Alkibiades, men vi kan virkelig ikke tilfredsstille hans nysgerrighed på dette punkt.

"Aldrig, kære tante," svarede Sophia, "har jeg understået mig i at bestride nogen af Deres meninger, og over denne genstand har jeg, som sagt, ikke tænkt og vil måske heller aldrig tænke på den."

"I sandhed, Sophia," sagde tanten, "denne forstillelse er meget tåbelig. Franskmændene kunne lige så gerne indbilde mig, at de indtager fremmede stæder blot for at forsvare deres eget land, som du kan bilde mig ind, at du aldrig alvorligt har tænkt på ægteskab. Hvorledes kan du smykke dig således, barn, at du vil nægte, at du har tænkt på at indgå en forbindelse, da du dog så godt ved, at jeg kender det parti, du ønskede at indgå? En forbindelse, der er lige så unaturlig og stridende mod din interesse, som en forbindelse mellem franskmændene og hollænderne ville være stridende mod de sidstes interesse. Men

det må nu være, som det er; hvis du ikke før har tænkt på det, så er det nu, på min ære, på høje tid, at du tænker på det; for det er engang min broders faste vilje at slutte traktaten med mr. Blifil, og jeg er virkelig en slags garant i denne sag og har lovet at skaffe dit samtykke."

"Kære tante," udbrød Sophia, "det er virkelig det eneste tilfælde, hvor jeg må være såvel Dem som min fader ulydig; for det er et parti, der kun fordrer meget lidt betænkning for at afslås."

"Var jeg ikke lige så meget filosof som Sokrates selv," svarede mrs. Western, "så ville du virkelig trætte min tålmodighed. Hvad kan du vel have at indvende mod den unge herre?"

"Efter min mening en meget grundig indvending," svarede Sophia, "jeg hader ham!"

"Vil du aldrig lære at bruge ordene rigtigt?" spurgte tanten. "Du burde virkelig slå efter i Baileys ordbog. Det er umuligt, at du kan hade et menneske, som aldrig har gjort dig noget. Ved had forstår du altså ikke andet, end at han ikke rigtigt behager dig, hvilket ikke er nogen tilstrækkelig indvending mod et giftermål. Jeg kender mange par, som, skønt de formelig har afskyet hinanden, dog har ført et meget gentilt liv. Tro mig, barn, jeg kender disse ting bedre end du. Jeg tror, du vil indrømme, at jeg har set verden, hvor jeg ikke kender en eneste kone, som ikke hellere vil anses for at hade sin mand, end for at elske ham. Det modsatte er noget umoderne, romantisk tøj, som blot tanken om er skrækkelig."

"Jeg forsikrer Dem, tante," udbrød Sophia, "at jeg aldrig vil ægte en mand, som jeg ikke elsker. Når jeg lover min fader aldrig at indgå noget ægteskab, som strider imod hans

tilbøjelighed, så tør jeg vel også håbe, at han ikke vil tvinge mig til et, der strider mod min."

"Tilbøjelighed!" udbrød tanten noget hidsigt, "tilbøjelighed! Den forsikring sætter mig i forbavselse. En ung dame i din alder og ugift taler om tilbøjelighed! Men hvordan din tilbøjelighed så er, har min broder taget sin beslutning, og siden du taler om tilbøjeligheder skal jeg råde ham til skyndsomst at få sagen afgjort. Tilbøjelighed!"

Sophia kastede sig på knæ, og tårerne styrtede ud fra hendes tindrende øjne. Hun bønfaldt tanten om at have medlidenhed med hende, og ikke så grusomt at straffe hendes uvillighed til at gøre sig selv ulykkelig, idet hun ofte påberåbte sig, at denne sag ene angik hende, og at det var hendes lykke, der stod på spil.

Når en retsbetjent, der er bemyndiget ved sin arrestordre, har sat sig i besiddelse af den ulykkelige skyldners person, ser han ubekymret alle tårer; forgæves søger den ulykkelige arrestant at vække hans medlidenhed; forgæves søger han, ved at nævne den ømme kone, der bliver berøvet sin ledsager, den lille diende dreng eller den frygtsomme pige, at bevæge ham til opsættelse. Blind og døv for enhver nød hæver retfærdighedens håndlanger sig over alle menneskelighedsgrunde og slæber sit elendige bytte afsted for at levere det i slutterens hænder.

Den politiske tante var ikke mindre blind for Sophias tårer, eller mindre døv for enhver af hendes bønner; og hun var heller ikke mindre fast bestemt på at overlevere den skælvende pige i slutteren Blifils arme. Med stor heftighed svarede hun derfor:

"Det er så langt fra, at det alene angår dig, at din andel er den mindste, eller visselig den mindst vigtige. Det er din families ære, som denne forbindelse angår; du er kun redskabet. Tror

du, at der ved et fyrstegiftermål, som når den franske kongedatter ægter en spansk prins, ene bliver taget hensyn til prinsessen ved partiet? Nej, det er et parti mellem to personer. Det samme sker i fornemme familier som vor. Aliancen mellem familierne er hovedsagen. Du burde have større agtelse for din families ære end for din egen person, og hvis en prinsesses eksempel ikke kan indgyde dig disse ædle tanker, så kan du dog virkelig ikke beklage dig, når du ikke bliver værre behandlet end alle prinsesser."

"Jeg vil håbe, tante," svarede Sophia med hævet stemme, "at jeg aldrig skal gøre noget, der kan vanære min familie; men hvad mr. Blifil angår, så er det min faste beslutning, hvad følgen end må blive, at ingen magt nogensinde skal bringe mig til at tage ham."

Western, der havde stået så nær, at han havde hørt størstedelen af denne samtale, havde nu udtømt sin tålmodighed. I voldsom harme trådte han derfor ind i værelset og råbte:

"Fanden ta'e mig, om du ikke skal! – det er afgjort! – Fanden ta'e mig, om du ikke skal!"

Mrs. Western havde samlet en tilstrækkelig portion harme til Sophia, men den gik nu ganske ud over squiren.

"Broder," sagde hun, "det er forbavsende, at du vil blande dig i en sag, som du ganske har overladt mig at lede. Agtelse for min familie har bragt mig til at overtage mæglingen for at rette de politiske fejltagelser, du har gjort dig skyldig i ved din datters opdragelse. For det er dig, broder – det er din uoverlagte opførsel, som har oprevet al den sæd, jeg tidligere har sået i hendes bløde sjæl. Det er dig, der har lært hende ulydighed."

"Død og fordømmelse!" skreg squiren skummende, "du er alene nok til at berøve Satan selv tålmodigheden! Har jeg nogensinde lært min datter ulydighed? – Se, der står hun! – Tal sandhed, pige: har jeg nogensinde bedt dig om at være mig ulydig? Har jeg ikke gjort alt for at more og glæde dig og for at bringe dig til at være mig lydig? – Og hun var meget lydig imod mig som lille barn, inden du fik hende i dine hænder og spolerede hende ved at fylde hendes hoved med en hel stump hofnykker. Hvad, – hvad? – hørte jeg ikke, du stod der og fortalte hende, at hun skulle opføre sig som en prinsesse? Du har gjort pigen til en whig, og hvorledes kan så hendes fader eller nogen anden vente sig lydighed af hende?"

"Broder," svarede mrs. Western med en mine af stor foragt, "jeg kan ikke sige dig, hvilken foragt jeg føler for din politik i alle retninger, men jeg vil ligeledes appellere til den unge dame selv, om jeg har lært hende grundsætningerne til ulydighed. Tværtimod, niece, har jeg ikke søgt at indgive dig de sande ideer om de forskellige forhold, hvori en menneskelig skabning står i samfundet? Har jeg ikke gjort mig uendelig umage for at vise dig, at naturens love har pålagt børnene en pligt mod deres forældre? Har jeg ikke fortalt dig, hvad Plato siger om denne genstand? En genstand, som du, da du kom i mit hus, var så ganske uvidende om, at jeg virkelig tror, du ikke kendte slægtskabsforholdet mellem en fader og datter."

"Det er løgn!" skreg Western, "tøsen er ikke så dum, at hun skulle være blevet elleve år gammel uden at vide, at hun var beslægtet med sin fader."

"O, mere end gotisk uvidenhed!" sagde damen. "Og hvad din opførsel angår, broder, så forsikrer jeg dig, at du fortjente at

blive banket med en stok."

"Så gør det," skreg squiren, "hvis du tror, at du duer til det, og jeg er vis på, din niece vil hjælpe dig!"

"Broder," sagde mrs. Western, "skønt jeg foragter dig over al beskrivelse, så vil jeg dog ikke længere tåle din uforskammethed; derfor håber jeg, at min vogn straks kan blive spændt for, for det er min faste beslutning at forlade huset her endnu denne formiddag."

"Lykke på rejsen! Gud være lovet, at jeg bliver fri for dig!" råbte squiren. "Jeg kan heller ikke længere tåle din grovhed, når du kommer mig i møde på den måde. For Djævlen, hvert øjeblik siger du jo, at du foragter mig. Når pigen nu hører det, er det så ikke alene nok til, at hun må tabe al agtelse for min forstand og ringeagte den?"

"Umuligt, umuligt!" udbrød tanten, "intet menneske kan noksom ringeagte et sådant vildt svin."

"Vildt svin!" gentog squiren. "Jeg er intet vildt svin, heller intet æsel eller hofrotte, frøken. Vil du kun behage at bemærke, at jeg er ingen rotte, men en ægte engelskmand og ikke af eders grove hannoveraneryngel, der opæder nationen."

"Ja," råbte hun, "du er en af de højvise mænd, hvis afsindige grundsætninger har styrtet vor nation i fordærvelse, svækket vor regerings hænder hjemme og opmuntret vore udenlandske fjender."

"Hoho!" udbrød han, "kommer du mig igen med din politik. Ja, den foragter jeg lige så meget som en prut."

Og det sidste ord ledsagede og prydede han med den handling, der af alle bedst passede dertil. Om nu enten dette ord eller den foragt, han udtrykte for hendes politik, mest

opbragte mrs. Western, skal jeg ikke kunne afgøre, men hun fik et anfald af det voldsomste raseri, og med ord, som det ville være upassende at nævne her, ilede hun øjeblikkelig ud af huset. Hverken hendes broder eller niece tænkte på at standse eller følge hende; for den ene var så optaget af vrede, den anden af bekymring, at de næsten var uden al bevægelse.

Squiren sendte imidlertid det samme Hallo efter sin søster, som plejer at ledsage en hare, når den bliver opjaget af hundene. Han var virkelig en mester i den slags skrig og havde et Hallo på rede hånd for de fleste tilfælde i livet.

Fruentimmer, der, som mrs. Western, kender verden og har helliget sig til politik og filosofi, ville øjeblikkelig have benyttet sig af mr. Westerns nærværende sindsstemning ved at gøre hans forstand nogle snedige komplimenter på hans fraværende modstanders bekostning; men den stakkels Sophia var enfoldigheden selv. Ved dette ord er det ikke vor hensigt at sige, at hun var tåbelig, hvilket undertiden anses for synonymt med enfoldig; for hun var virkelig en meget opvakt pige med en udmærket forstand; men hun manglede den nyttige kunstfærdighed, som fruentimmerne anvender til så mange hensigter i livet, og som, da den snarere har sin oprindelse i hjertet end i hovedet, ofte besiddes af de tåbeligste fruentimmer.

Kapitel 4

Et billede af en dame på landet, tegnet efter naturen.

Da mr. Western havde endt sit Hallo og trukket vejret lidt, begyndte han i meget rørende udtryk at beklage mændenes

ulykkelige stilling.

"De må," sagde han, "altid lade sig jage parforce af en eller anden fordømt kvindes griller. Jeg troede, at din moders plagerier kunne have været nok for en mand; hende er jeg lykkeligt undgået ved et sidespring; så er der straks en anden kvinde, der følger mit spor; men jeg vil være Djævelens, om jeg således vil lade mig pudse af nogen af jer."

Før den ulykkelige sag med Blifil havde Sophia aldrig haft ringeste tvist med sin fader om andet end moderen, som hun elskede med den ømmeste kærlighed, skønt hun havde mistet hende i sit ellevte år. Squiren, for hvem den stakkels kone i hele deres ægteskab havde været en tro husholderske, havde gengældt hende dette ved at være imod hende, hvad verden kalder en god mand. Meget sjældent, måske ikke mere end én gang om ugen, bandede han hende, og han havde aldrig slået hende. Til skinsyge havde hun ikke ringeste årsag, og hun kunne uindskrænket råde over sin tid; for hun blev ikke i mindste måde forstyrret af squiren, der hele dagen var beskæftiget med sin jagt og hele aftenen med sine drikkebrødre. Sjældent så hun ham ved bordet, og da var hele hendes glæde den at lægge de retter for, som hun i forvejen havde været behjælpelig med at tilberede. Fra disse måltider begav hun sig bort omtrent fem minutter efter det øvrige tjenerpersonale, efter at hun kun havde ventet så længe, at hun kunne drikke kongens skål med i vand. Som det synes, var det efter squirens befaling; for det var én af hans grundsætninger: "Fruentimmerne skal komme med det første fad og gå, når det første glas er drukket."

At opfylde disse betingelser syntes nu ikke så vanskeligt; for underholdningen – hvis man kan kalde det således – var sjældent således beskaffen, at den skulle have kunnet underholde et fruentimmer; for det meste bestod den nemlig blot i jagtråb, sange, jagthistorier, eder og skældsord imod fruentimmerne og regeringen.

Dette var imidlertid den eneste tid, mr. Western så sin kone i; for når han gik til sengs, var han i almindelighed så drukken, at han ikke kunne se, og i jagttiden stod han altid op før daggry. Således var hun uindskrænket herskerinde over sin tid og havde desuden en karet med fire heste til sin rådighed, skønt det sidste ikke hjalp hende meget på grund af naboskabets og vejenes slette beskaffenhed; for ingen, der havde sin tid en smule kær, brød sig om det ene, og ingen, der havde sin hals meget kær, vovede sig gennem de andre. Men for at være oprigtige mod vore læsere må vi tilstå, at hun ikke altid gengældte den store frihed, squiren tilstedte hende, som man havde kunnet vente af hende. Af en fader, der havde holdt alt for meget af hende, var hun blevet bortgiftet mod sin vilje, fordi partiet syntes ham fordelagtigt for hans datter; for squirens formue beløb sig til over tre tusind punds indtægter *årligt*, mens hendes samlede formue alt i alt kun udgjorde otte tusinde pund. Måske hendes en smule mørke sind skrev sig derfra; for hun var snarere en god tjenestepige end en god kone, og hun havde ikke altid taknemmelighed nok til at gengælde den brølende munterhed, squiren modtog hende med, med så meget som et venligt smil. Hun plejede desuden oftere at blande sig i sager, der ikke angik hende, f.eks. i sin mands drikkeri, hvilket hun ved de få lejligheder, han gav hende dertil,

gjorde ham forestillinger imod i de mildeste udtryk. Og én eneste gang i sit liv bad hun ham meget alvorligt om at måtte komme to måneder til London, hvilket han lige ud afslog hende; ja, han var endog siden ærgerlig over, at hun havde bedt ham om det, da det var hans overbevisning, at alle mænd i London var hanrejer.

Af denne sidste og mange andre gode grunde hadede Western endelig sin kone af ganske hjerte, og lige så lidt som han skjulte dette had før hendes død, lige så lidt kunne han glemme det efter hendes død; men når der gik ham det ringeste imod, som når han havde haft en slet jagtdag, en af hans heste blev syg, eller en lignende ulykke ramte ham, gav han altid sin galde luft ved at skænde på sin kone, idet han sagde:

"Hvis min kone levede nu, hvor skulle hun glæde sig!"

Disse forhånelser udlod han sig især gerne med i Sophias nærværelse, for da han elskede hende mere end noget andet menneske i verden, så var han for fuldt alvor skinsyg over, at hun havde elsket moderen mere end ham. Og denne skinsyge undlod Sophia sjældent at forøge ved slige lejligheder; for han nøjedes ikke med at pine hendes øren med skældsord imod moderen, men han ville også tvinge hende til at give sit bifald tilkende over det; opfyldelsen af dette ønske kunne han imidlertid aldrig få hverken ved løfter eller trusler.

Måske undrer nogle af mine læsere sig over, at squiren ikke hadede Sophia lige så meget, som han hadede moderen; men jeg må underrette dem om, at hadet ikke er nogen virkning af kærlighed, selv ikke gennem skinsygen. Det er rigtignok meget muligt for skinsyge personer at dræbe genstanden for deres skinsyge, men ikke at hade den. Da denne sætning er en

temmelig hård mundfuld, der næsten ligner et paradoks, så vil vi overlade til læseren at tygge drøv på den som enden af kapitlet.

Kapitel 5

Sophias ædle opførsel mod hendes tante.

Sophia tav ganske stille under hele faderens foregående tale og svarede ikke en eneste gang med andet end et suk. Men da han ikke forstod noget af øjensproget eller det rotvælske, som han kaldte det, så var han ikke tilfreds med det, men ville have en forståeligere billigelse af sine tanker og meninger. Denne forlangte han nu af Sophia, idet han på sin sædvanlige måde sagde, at han troede, at hun var færdig til at tage enhvers parti imod ham, ligesom hun altid havde været på parti med sin moder, det bæst. Da Sophia forblev tavs, skreg han:

"Er du stum? Hvorfor taler du ikke? Var ikke din moder et fordømt bæst mod mig? Svar mig på det! Nå, jeg kan tænke, du foragter også din fader og holder ham ikke værd at tale til."

"For Guds skyld, fader," svarede Sophia, "udlæg ikke min tavshed på den måde. Vær overbevist om, at jeg ville hellere dø end gøre mig skyldig i nogen mangel på agtelse imod Dem; men hvorledes tør jeg vove at tale, når hvert ord enten må fornærme min kære fader eller gøre mig skyldig i den sorteste utaknemmelighed eller mangel på ærefrygt for den bedste moders minde; for det, er jeg vis på, var min moder altid for mig."

"Og jeg antager, at din tante er også den bedste søster!" svarede squiren. "Vil du være så god at tilstå, at hun er et stort

bæst, det tror jeg at have ret til at fordre."

"Jeg skylder virkelig min tante store forbindtligheder," sagde Sophia, "hun har været en anden moder for mig."

"Og en anden kone for mig," råbte Western, "så tag kun hendes parti med. Du vil altså ikke tilstå, at hun har været den nederdrægtigste søster af verden?"

"På ære, fader, jeg måtte tale skændigt imod mit bedre vidende og min samvittighed, hvis jeg gjorde det," sagde Sophia. "Jeg kender min tante, og I er meget forskellige i jeres anskuelser, men jeg har tusinde gange hørt hende tale om Dem med den største kærlighed, og jeg er overbevist om, at langtfra at hun er den værste søster af verden, er der få, som elsker en broder højere."

"Og humlen af alt det er, at jeg har uret!" skreg squiren. "Javist, fruentimmerne har ret, og mændene har altid uret."

"Tilgiv mig, fader," afbrød Sophia ham, "det har jeg ikke sagt."

"Hvad siger du?" skreg squiren. "Du har den uforskammethed at sige, at hun har ret, og deraf følger, at jeg har uret. Og måske har jeg uret i at tåle sådan et presbyteriansk-hannoveransk asen indenfor mine døre. Hun ville forråde mig for en skilling og give mit gods til regeringen."

"Langtfra at ville skade Dem og Deres gods," svarede Sophia, "ville min tante, det er jeg overbevist om, hvis hun var død i går, have efterladt Dem hele sin formue."

Om det var Sophias hensigt eller ej, skal jeg ikke kunne sige; men vist er det, at de sidste ord trængte langt dybere ind i hendes faders øre og frembragte en langt mærkeligere virkning end noget af, hvad hun tidligere havde sagt. Han modtog denne lyd med de samme bevægelser som en mand, der får en

pistolkugle gennem hovedet. Han fo'r op, vaklede og blev bleg. Derpå var han tavs og begyndte endelig på følgende langsomme måde:

"I går ville hun have efterladt mig sin ejendom! Ville hun ikke? Hvorfor just i går af alle dage i året? Jeg antager, at hvis hun dør i morgen, vil hun efterlade den til en anden, måske udenfor familien."

"Fader," sagde Sophia, "tante har heftige lidenskaber, og jeg vil ikke svare for, hvad hun kan finde på at gøre, så længe de har magten over hende."

"Du kan ikke!" brølede faderen. "Og må jeg spørge, hvem har givet anledning til, at hun er kommet i denne heftige lidenskab? Var du og hun ikke oppe at skændes, inden jeg trådte ind i værelset? Var desuden ikke al vor strid om dig? Jeg har ikke været oppe at skændes med min søster i lang tid uden for din skyld; og nu vil du vælte alting over på mig, som om jeg skulle være skyld i, at hun efterlader sin ejendom til et menneske udenfor familien. Men jeg kunne jo ikke vente mig noget bedre; det er den rigtige tak for al min kærlighed."

"Hvis jeg har været skyld i denne uenighed," udbrød Sophia, "så beder jeg Dem på mine knæ, fader, at De vil søge at få den bilagt med min tante, og ikke at lade hende forlade huset i denne voldsomme vrede. Hun er meget godmodig, og et par venlige ord ville tilfredsstille hende. Lad mig bevæge Dem, kære fader!"

"Så skal jeg altså gå og bede om forladelse for din skyld, skal jeg?" svarede Western; "du har tabt harens spor, og nu skal jeg rende rundt over alt for at finde det igen? Ja, når jeg var vis –"

Her standsede han, og da Sophia blev ved at bede ham, bevægede hun ham til sidst, så at han, efter først at have ladet tre-fire forbitrede bemærkninger falde om datteren, gik så hurtigt, han kunne, for at nå sin søster, inden hendes vogn blev færdig.

Sophia vendte tilbage til sit sørgekammer, hvor hun hengav sig (om jeg tør bruge det udtryk) til sin sorgs hele ødselhed. Hun læste mere end én gang det brev, hun havde fået fra Jones; hendes muffediser blev også benyttet ved denne lejlighed, og hun badede såvel dem som sig selv i tårer.

Den venlige mrs. Honour søgte af al evne at trøste sin frøken i denne tilstand. Hun opremsede mange unge herrers navne, og efter at hun havde rost hver især, forsikrede hun Sophia, at hun kunne vælge, hvem hun ville.

Denne metode må vist være blevet brugt med meget held i sygdomme af denne natur, ellers ville en praktiker som mrs. Honour ikke have anvendt den; ja, jeg har hørt, et kammerpigernes kollegium anser det for et generalmiddel mod alle fruentimmersygdomme; men om Sophias sygdom nu indvendig var forskellig fra de tilfælde, den lignede i de ydre symptomer, skal jeg ikke kunne afgøre; men i virkeligheden gjorde den gode kammerpige mere skade end gavn, og til sidst opbragte hun sin frøken så stærkt (hvad der ikke var nogen let sag), at hun med vred stemme bød hende at gå.

Kapitel 6

Indeholder en stor mangfoldighed af sager.

Squiren indhentede sin søster i det øjeblik, hun ville stige i vognen, og dels ved magt, dels ved bønner bevægede han hende til at give befaling til atter at sætte hestene i stalden. Dette forsøg lykkedes ham uden stor vanskelighed; for damen var, som vi allerede har omtalt, af en meget fredelig natur og elskede sin broder højt, skønt hun foragtede hans væsen, eller snarere hans ringe verdenskundskab.

Den stakkels Sophia, som havde gjort det første skridt til denne forsoning, blev nu gjort til offer for den. Den ene overgik den anden i sin dom over hendes opførsel, de erklærede hende i fællesskab krig og rådslog straks med hinanden om, hvorledes de skulle føre den på den eftertrykkeligste måde. I denne hensigt fremsatte mrs. Western ikke alene et forslag til ufortøvet at afslutte en traktat med mr. Allworthy, men også lige så ufortøvet at bringe den til udførelse; for, sagde hun, hos hendes niece var der ikke noget at udrette uden ved voldsomme midler, for til at modsætte sig disse, var hun overbevist om, havde Sophia ikke kraft nok.

"Men ved voldsomme midler," sagde hun, "forstår jeg egentlig hastige midler; for indespærring eller åbenbar tvang kan og må ikke anvendes. Vor plan må gå ud på en overrumpling, ikke på en storm."

Så vidt var man nu blevet enige om sagen, da mr. Blifil kom for at aflægge sin skønne et besøg. Så snart squiren fik hans ankomst at vide, gik han efter sin søsters råb straks bort for at befale sin datter at modtage sin elsker på en passende måde; og

dette gjorde han med de frygteligste eder og trusler om hævn, hvis hun vægrede sig ved at gøre det.

Squirens heftighed nedstyrtede alt, som tanten havde forudset, og Sophia var ikke i stand til at modstå ham. Hun indvilligede altså i at se Blifil, skønt hun næppe havde kraft og bevidsthed nok til at give sit samtykke. Ligefrem at modsætte sig sin fader, som elskede hende så højt, var i sandhed ingen let sag. Når denne omstændighed ikke havde været med, så havde måske mindre bestemthed, end Sophia besad, været tilstrækkelig; men det er ikke usædvanligt ganske at tilskrive frygten de handlinger, der dog for størstedelen frembringes af kærligheden.

Ifølge faderens ubetingede befaling modtog Sophia altså Blifils besøg. Når scener som denne bliver omstændeligt skildrede, skaffer de kun læseren meget ringe underholdning, hvad vi allerede har bemærket. Vi vil derfor her nøje holde os til en regel af Horats, som foreskriver forfatterne at overspringe alt, hvad de ikke tror sig i stand til at skildre i det rette lys; en regel, der efter vort skøn er af fortræffelig nytte såvel for historieskrivere som digtere, og som, når den bliver fulgt, i det mindste må have den gode virkning, at mange store onder (for således kaldes store bøger) indskrænkes til små.

Den store list, Blifil anvendte ved denne sammenkomst, havde måske kunnet bevæge Sophia til at gøre et andet menneske i hans omstændigheder til sin fortrolige; men hun havde engang fattet en så slet mening om den unge mand, at hun besluttede ikke at skænke ham nogen fortrolighed; for når enfoldigheden er på sin post, er den ofte lige så god som listen. Hendes opførsel mod ham var derfor aldeles tvungen, og som

den almindeligt er foreskreven unge piger, der anden gang modtager besøg af deres bestemte ægtefælle.

Men skønt Blifil til squiren erklærede sig fuldkommen tilfreds med denne modtagelse, var squiren, der med sin søster havde hørt samtalen, ikke så fornøjet med den. Han besluttede derfor efter sin søsters råd at drive sagen så hurtigt som muligt, og idet han henvendte sig til sin tilkommende svigersøn i jagtsproget, sagde han efter et højt Hallo:

"Efter hende, knægt, efter hende, knægt! Det er netop kunsten. Så, Der ligger den død som en mus. Du må aldrig i dine dage være undselig, dreng. Må ikke stå så længe. Allworthy og jeg kan i eftermiddag bringe alt i orden, og i morgen holder vi bryllup."

Blifil, på hvis ansigt den største fornøjelse smilede, svarede på dette:

"Foruden min forbindelse med den elskværdige og fortjenstfulde Sophia er der intet, jeg så meget ønsker, som en forbindelse med Deres familie: De kan let forestille Dem, hvor utålmodig jeg må være efter at se mig i besiddelse af mine to højeste ønsker. Når jeg derfor ikke heftigere har skyndet på Dem i dette punkt, så må De blot tilskrive det min frygt for at fornærme den unge dame, hvis jeg bestræbte mig for at fremkalde en sådan begivenhed hurtigere, end en nøje iagttagelse af alle sømmelighedens regler vil tillade. Men vil hun efter Deres anmodning lade sig bevæge til at overspringe en formalitet –"

"Fanden i vold med formaliteterne!" svarede squiren. "Det er alt sammen sludder og vrøvl. Jeg siger dig, at hun skal have dig i morgen; du vil få bedre forstand, når du først når min alder.

Fruentimmerne giver aldrig deres samtykke, når de kan undgå det, det er ikke moderne. Hvis jeg skulle have ventet på hendes moders samtykke, så var jeg såmænd pebersvend den dag i dag. Bare ikke forknyt, knægt, det er det, det kommer an på. Jeg siger dig, at hun skal have dig i morgen tidlig."

Blifil lod sig overvælde af squirens tvingende veltalenhed, og da det var blevet afgjort, at Western samme eftermiddag skulle afslutte sagen med mr. Allworthy, begav elskeren sig hjem, efter at han først havde bedt om, at man ikke måtte tilføje damen nogen vold ved denne hastighed, ligesom når en pavelig inkvisitor beder den verdslige lovs arm om ikke at tilføje kætteren, som han overgiver den efter at have afsagt dom over ham, noget ondt.

Og, oprigtigt talt, havde Blifil afsagt dom over Sophia; for hvor fornøjet han end erklærede sig til squire Western med sin modtagelse, var han dog ingenlunde så veltilfreds, måske fordi han var overbevist om sin herskerindes had og foragt, som hos ham havde frembragt et gensidigt og ikke mindre heftigt had og foragt. Man kunne måske spørge, hvorfor han ikke uden videre gjorde en ende på hele frieriet. Dertil skal jeg svare: af den meget gode grund, såvel som af adskillige andre lige så gode, som vi straks skal anføre for læseren.

Skønt mr. Blifil ikke var af Toms temperament og heller ikke færdig til at sluge ethvert fruentimmer, han så, var han dog langtfra at være blottet for den lyst, der siges at skulle vær alle dyriske væseners almindelige andel. Desuden besad han den skelnende smag, der tjener til at lede menneskene ved valget af genstanden eller næringen for deres forskellige lyster; og denne lærte ham at betragte Sophia som en fortræffelig lækkerbisken,

ja, til at betragte hende med samme ønsker, som en epikuræer betragter en hortulan. Den frygtelige sorg, som pinte Sophias sjæl, tjente nu snarere til at forøge end til at forringe hendes skønhed; for hendes tårer bragte øjnene til at skinne klarere, og hendes bryst hævede sig højere, når hun sukkede. I sandhed, ingen har set skønheden i dens skønneste lys, når man ikke har set den i sorg. Blifil betragtede derfor denne menneskelige hortulan med større lyst, end han forrige gang havde betragtet hende, og hans lyst blev slet ikke formindsket ved den modbydelighed, hun viste for ham. Tvært imod tjente den til at forhøje den glæde, han lovede sig ved nydelsen af hendes yndigheder, da den føjede triumf til lysten. Ja, han havde endnu nogle andre grunde til at stræbe efter at komme i uindskrænket besiddelse af hendes person, hvilke vi afskyr alt for meget til her at nævne dem, og hævnen var ikke ganske uden del i den tilfredsstillelse, han lovede sig. At være den stakkels Jones' medbejler og at berøve ham hendes gunst var endnu en spore for ham og lovede ham en anden tilgift til hans nydelse.

Foruden alle disse hensigter, der må synes en grillefuld person at smage lidt af ondskab, havde han en udsigt, som de fleste læsere ville betragte uden synderlig afsky, og dette var mr. Westerns formue, der ganske skulle tilfalde hans datter og hendes arvinger, for så overdrevet var denne forelskede faders ømhed, at han, når hans barn kun ville samtykke i at være ulykkelig med den mand, han havde valgt for hende, ikke spurgte om prisen, han gav for ham.

Af disse grunde nærede mr. Blifil en så stor begærlighed efter ægteskabet, at han besluttede at bedrage Sophia, idet han anstillede sig forelsket i hende, og at bedrage hendes fader og

sin egen onkel, idet han foregav, at han var elsket af hende. Idet han gjorde delte, førte han sig Thwackums fromhed til nytte, da henne sagde, at når øjemedet var helligt – og det er jo virkelig ægteskabet –, så kom det ikke an på, hvor ugudelige midlerne til at opnå det med end kunne være. Ved andre lejligheder plejede han derimod at anvende Squares filosofi, der lærte, at det ikke kom an på øjemedet, blot midlerne var hellige og svarede til den moralske regel. Således var der da, sandt at sige, få tilfælde i livet, hvor han ikke kunne drage fordel af enten den ene eller den anden af disse store mestres lærdomme.

For mr. Western var kun lidet bedrageri nødvendigt; for denne troede lige så meget, at hans datters tilbøjeligheder intet havde at betyde, som Blifil selv indbildte sig det. Allworthy var derimod af en ganske forskellig karakter, og altså var det ligefrem nødvendigt at føre ham bag lyset. Heri blev han imidlertid så godt understøttet af Western, at det lykkedes ham uden stor vanskelighed; for da mr. Allworthy én gang blev forsikret af squiren om, at Sophia nærede den nødvendige kærlighed for Blifil, og at alt det, han havde haft hende mistænkt for med hensyn til Jones, var aldeles falsk, så havde Blifil ikke andet at gøre end at bekræfte denne forsikring, og det gjorde han også med en sådan tvetydighed, at han altid havde et smuthul åbent for sin samvittighed og havde den fornøjelse at bibringe sin onkel en usandhed uden at gøre sig skyldig i at sige den.

Da han blev forhørt om Sophias kærlighed af mr. Allworthy, som sagde, at han på ingen måde ville var medskyldig i at tvinge en ung dame til et giftermål mod hendes vilje, svarede han, at unge damers sande følelser var meget vanskelige at

forstå, at hendes opførsel mod ham var fuldkommen, som han ønskede det, og at hun, når han kunne tro hendes fader, nærede al den kærlighed for ham, som nogen elsker kunne ønske.

"Hvad Jones angår," sagde han, "hvem det falder mig tungt at kalde en skurk, skønt hans opførsel imod Dem, min herre, fuldkommen retfærdiggør denne benævnelse, da har hans forfængelighed, eller måske en eller anden slet hensigt, bragt ham til at rose sig af en usandhed; for havde der været nogen oprigtighed i frøken Westerns kærlighed til ham, så ville hendes store formue aldrig have tilladt ham at forlade hende, som De ved, han har gjort. Sluttelig, sir, forsikrer jeg Dem, at jeg ikke for nogen pris, ja ikke for alverdens rigdomme ville samtykke i at ægte denne unge dame, hvis jeg ikke var overbevist om, at hun nærer al den kærlighed for mig, som jeg ønsker, hun skal nære."

Denne fortræffelige måde, ved hjælp af tvetydighed og bedrageri ene med sit hjerte at fremsætte et bedrageri uden at gøre munden skyldig i en usandhed, har allerede beroliget mangen anselig bedragers samvittighed, men når vi overvejer, at det er alvidenheden, som slige folk søge at føre bag lyset, må en sådan trøst dog vist være meget ormstukken, og denne listige og raffinerede adskillelse mellem en løgn, der kun bliver en anden bibragt, og en, der virkelig bliver sagt, kan næppe lønne den umage, den koster sådanne folk.

Allworthy var temmelig vel tilfreds med, hvad mr. Western og Blifil sagde ham, og traktaten blev nu sluttet efter to dages forløb. Nu stod kun juristernes forretninger tilbage, for at præsten kunne gå til sagen; men disse truede med at optage så lang tid, at Western tilbød hellere på enhver som helst måde at

forbinde sig, end længere at opsætte det unge pars lykke. I virkeligheden var han så ivrig og alvorlig, at en for sagen ligegyldig skulle tro, at han i langt højere grad var hovedpersonen, end han virkelig var. Men denne høflighed var ham egen ved alle lejligheder, og enhver sag, han indlod sig på, førte han på en sådan måde, som om hans livs hele lyksalighed var afhængig af dens udfald.

Svigerfaderens og svigersønnens forenede heftighed havde måske bevæget mr. Allworthy, der ikke tålte opsættelse, når det gjaldt andres lykke, hvis ikke Sophia selv havde forhindret det og grebet sådanne forholdsregler, der gjorde en ende på alle traktater og berøvede kirken og loven de garantier, som disse to vise autoriteter har anset det nødvendigt at tage for menneskeslægtens forplantelse. – Derom i næste kapitel.

Kapitel 7

En besynderlig beslutning af Sophia og en endnu besynderligere list af mrs. Honour.

Skønt mrs. Honour især var sin egen interesse hengiven, var hun dog ikke ganske uden hengivenhed for Sophia. Oprigtig talt var det meget vanskeligt for nogen at kende denne unge dame uden at elske hende. Hun hørte derfor ikke så snart en smule nyt, som hun troede af stor vigtighed for sin frøken, før hun ganske glemte sin vrede over den ubehagelige måde, hvorpå Sophia for to dage siden havde befalet hende at gå, men løb hurtigt til hende og underrettede hende om, hvad hun havde hørt.

Begyndelsen af hendes tale var lige så abrupt som hendes indtrædelse i værelset.

"O, hvad mener De, nådige frøken," sagde hun, "jeg har fået sådan en skræk, at jeg ganske er fra samlingen, og dog troede jeg, at det var min pligt at fortælle frøkenen det, skønt det måske kan gøre Dem vred; for vi tjenestefolk ved ikke altid, hvad der kan gøre vore herskaber vrede; for alting bliver jo lagt os til last. Når vore frøkener er i ondt humør, bliver der skændt på os, og det skulle virkelig ikke undre mig, om frøkenen blev i ondt humør; for De må blive overrasket, ja endog forskrækket."

"Gode Honour, lad mig få det at vide uden længere indledning," sagde Sophia, "der er få ting, forsikrer jeg dig, som kan overraske mig, og endnu færre, som kan forskrække mig."

"Ak, frøken," svarede Honour, "jeg hørte herren tale med pastor Supple om at få et kongebrev i eftermiddag, og jeg hørte ham også sige, at frøkenen skulle giftes i morgen."

Sophia blev bleg ved disse ord og gentog hurtigt:

"I morgen?"

"Ja, frøken," svarede den tro kammerpige, "jeg kan gøre min ed på, at jeg hørte herren sige det."

"Honour," sagde Sophia, "du har både overrasket og forskrækket mig i den grad, at jeg næppe formår at trække vejret. Hvad skal jeg gøre i denne frygtelige stilling?"

"Jeg ville ønske, at jeg var i stand til at råde frøkenen," sagde Honour.

"Råd mig," udbrød Sophia, "jeg beder dig, kære Honour, råd mig! Tænk på, hvad du ville gøre, hvis du befandt dig i mine omstændigheder!"

"Ja," sagde Honour, "jeg ville ønske, at frøkenen og jeg kunne bytte stilling, det vil da sige, uden skade for frøkenen, for jeg vil virkelig ikke ønske, at De måtte få det så slet som en tjenestepige; men hvis jeg befandt mig i dens stilling, ville jeg ikke finde nogen vanskelighed ved det, da mr. Blifil efter min mening er en fortryllende, sød og smuk mand."

"Kom ikke med sådan snak!" afbrød Sophia hende.

"Snak!" gentog Honour, "hvorfor det? Ja, det kan jo være sandt nok. Hvad der er det ene menneskes spise, kan være det andet menneskes gift, og det træffer omtrent lige sådan ind hos os fruentimmer."

"Honour," sagde Sophia, "hellere end at jeg vil bekvemme mig til at blive den foragtelige uslings kone, vil jeg støde en dolk i mit bryst."

"O Gud, frøken!" skreg pigen, "nu forskrækker De mig, så jeg går rent fra al samling. Jeg bønfalder Dem, frøken, om ikke at lade sådanne ugudelige tanker opstå hos Dem. O, Gud, hele min krop ryster! Betænk dog, frøken, at blive nægtet kristenjord, men blive begravet på landevejen og få en pal slået igennem sig, som de gjorde ved forpagter Halfpenny i Ox-Cross. Og dog spøger hans ånd der endnu, for mange mennesker har set ham med deres egne øjne. Det kan visselig ikke være andre end Djævelen, der indgiver menneskene sådanne onde tanker; for det er virkelig langtfra ikke så ugudeligt at skade hele verden som vort eget kære legeme, det har jeg hørt mere end én præst sige."

Sophia var alt for optaget af betragtninger til at skænke sin kammerpiges fortræffelige tale stor opmærksomhed. Nu afbrød hun hende uden at besvare den og sagde:

"Honour, jeg er kommet til en beslutning. Jeg har bestemt mig til at forlade min faders hus endnu i aften, og hvis du nærer det venskab for mig, du ofte har udtalt, så følger du mig."

"Til verdens ende, frøken!" svarede Honour, "men jeg beder frøkenen overveje følgerne, inden De foretager en overilet handling. Hvor kan frøkenen gå hen?"

"I London bor der en dame af stand, en slægtning af mig, som har tilbragt nogle måneder med min tante herude, og som i al den tid var så venlig imod mig og udtalte så megen tilfredshed med mit selskab, at hun alvorligt anmodede min tante om at tage mig med til London. Da hun er en meget berømt dame, skal jeg med lethed finde hende, og jeg nærer ingen tvivl om, at jeg vil blive godt og kærligt modtaget af hende."

"Det skulle frøkenen ikke stole alt for vist på," sagde Honour, "for den første dame, jeg tjente hos, inviterede meget alvorligt folk hjem til sig; men så snart hun hørte, de kom, lod hun sig nægte hjemme. Og desuden, selv om damen ville blive meget glad ved at se frøkenen, som vist enhver vil, så er det dog muligt, at hun, når hun hører, at De er løbet bort fra Deres fader, –"

"Du tager fejl," afbrød Sophia hende, "hun betragter faderens myndighed i et meget svagere lys end jeg; for hun plagede mig heftigt om at rejse til London med hende, og da jeg nægtede at gøre det uden min faders samtykke, lo hun hånligt og kaldte mig en tåbelig landsbypige og sagde, at jeg ville blive en fortræffelig dydig kone, siden jeg var en så lydig datter. Derfor nærer jeg ingen tvivl om, at hun både vil modtage mig og

beskytte mig, indtil min fader, når han ikke mere har mig i sin magt, bliver bragt til fornuft."

"Godt, frøken," svarede Honour, "men hvorledes mener De at undslippe? Hvor vil De få heste og ledsagere fra? For hvad Deres egen hest angår, så vil Robin, da alle folkene har mærket, hvorledes sagerne står mellem herren og frøkenen, før lade sig hænge end tillade, at den kommer ud af stalden, når ikke herren direkte befaler ham det."

"Det er min hensigt at undfly ved at gå ud af døren, når den er åben. Himlen være lovet, mine ben kan nok bære mig. De har støttet mig mangen nat til lyden af en violin med en just ikke meget behagelig kavaler, og de vil vist også støtte mig, når jeg flygter for en så afskyelig livsledsager."

"Gud, frøken, ved De, hvad De siger?" udbrød Honour. "Tænker De på at vandre om på mark og i skov ved nattetid og alene?"

"Ikke alene," svarede Sophia, "du har jo lovet at ledsage mig."

"Ja, jeg vil følge frøkenen gennem hele verden," udbrød Honour, "skønt De næsten lige så godt kunne være alene, for jeg vil ikke være i stand til at forsvare Dem, hvis vi undervejs skulle møde røvere eller andre skurke. Nej, jeg ville være i lige så skrækkelig en frygt som frøkenen selv, for de ville ganske vist plyndre os begge to. Husk desuden på, frøken, hvor kolde nætterne er nu; vi vil fryse ihjel på vejen."

"En god rask gang vil bevare os mod kulden," svarede Sophia, "og hvis du ikke kan forsvare mig mod en stratenrøver, Honour, så vil jeg forsvare dig; for jeg vil tage en pistol med. Der ligger altid to ladte pistoler i forhallen."

"Gud, De gør mig endnu mere forskrækket," skreg Honour, "frøkenen vil da vist ikke vove at skyde dem af! Jeg ville hellere risikere enhver som helst fare, end at det skulle ske."

"Hvorfor?" sagde Sophia smilende, "ville du ikke skyde en pistol af på den, der angreb din dyd?"

"Jo, frøken," svarede Honour. "Ens dyd er en kostbar skat, især for os stakkels tjenestepiger, da den er vort eneste klenodie."

"Godt," sagde Sophia, "jeg tror, at jeg kan sikre din dyd meget let uden at føre skydevåben; for det er min hensigt at leje heste i den første by, vi kommer til, og vi vil næppe blive angrebet på vejen dertil. Nå, Honour, det er min faste beslutning at gå bort, og hvis du vil ledsage mig, så lover jeg at belønne dig af min yderste evne."

Denne sidste bevæggrund havde en stærkere virkning på mrs. Honour end alt det foregående, og da hun mærkede, at hendes herskabs beslutning var fast, afholdt hun sig fra alle videre forsøg på at råde fra. De holdt nu rådslagning om midlerne og vejen, de ville benytte til at udføre deres foretagende. Her viste der sig en meget stor hindring, nemlig bortskaffelsen af deres sager, hvilket frøkenen betragtede med langt større ligegyldighed end pigen; for når en dame engang har taget den beslutning at løbe efter eller fra en elsker, bliver alle hindringer betragtet som ubetydeligheder. Honour havde imidlertid ingen sådanne grunde; hun havde ingen henrykkelse at vente eller rædsel at frygte; og foruden den sande værdi af hendes klæder, som udgjorde størstedelen af hendes formue, havde hun en besynderlig kærlighed til nogle af sine kjoler og andre sager, enten det nu var, fordi de klædte hende, eller fordi hun havde fået dem af en eller anden person, der var hende kær,

fordi hun havde købt dem for nylig, eller fordi hun havde haft dem længe, eller af en anden lige så god grund; hun kunne derfor ikke udholde den tanke at lade sine stakkels sager blive tilbage, udsatte for mr. Westerns barmhjertighed, for hun tvivlede ikke om, at han i sit raseri ville lade dem lide martyrdøden.

Da den skarpsindige mrs. Honour havde anvendt alle sine talegaver for at afholde Sophia fra hendes forsæt, og da hun så hende aldeles fast besluttet, fandt hun endelig på en måde til at få sine klæder ud af huset, nemlig ved at skaffe sig selv jaget på døren inden aften. Sophia billigede meget denne metode, men tvivlede om, at den lod sig udføre.

"Å," udbrød Honour, "frøkenen skal blot overlade det til mig; vi tjenestefolk ved nok, hvorledes vi skal opnå den gunst af vort herskab, skønt det undertiden, når det skylder os mere løn, end det straks kan betale, overser alle vore fornærmelser og næppe vil tage mod opsigelsen, når man giver den. Men squiren hører ikke til de folk, og siden frøkenen engang har besluttet at tage bort i aften, så svarer jeg for, at jeg skal komme bort i eftermiddag."

Det blev derpå besluttet, at hun skulle sammenpakke noget af Sophias linned og nattøj og lægge det mellem sine egne ting; og hvad alle den unge dames klæder angik, så forlod hun dem med mindre sorg, end sømanden føler, når han kaster andres varer overbord for at frelse sit eget liv.

Kapitel 8

Indeholder stridsemner af en ikke usædvanlig slags.

Mrs. Honour havde ikke så snart forladt Sophia, før noget – jeg vil ikke som den gamle kvinde i Guivedo fornærme Djævelen ved en falsk beskyldning, da han muligvis ikke har haft nogen hånd med i spillet – før noget, siger jeg, indgav hende den tanke, at hun, ved at ofre Sophia og åbenbare hendes hemmelighed for mr. Western, sandsynligvis kunne gøre sin lykke. Mange betragtninger drev hende til denne opdagelse. Den skønne udsigt til en smuk belønning for en så stor og squiren behagelig tjeneste, satte hendes gerrighed i fristelse, og desuden satte faren ved det foretagende, hun havde indladt sig på, uvisheden om et lykkeligt udfald, nat, kulde, røvere og æreskændere hende i frygt. Og alt dette virkede så stærkt på hende, at hun allerede var fast bestemt på at gå hen til squiren og åbenbare ham hele sagen. Imidlertid var hun en alt for retfærdig dommer til at fælde nogen dom uden at have hørt begge parter. Og her kom først en Londoner-rejse Sophia kraftigt til hjælp. Hun ønskede ivrigt at se et sted, hvor hun ventede fornøjelser, som ingen helgen kunne drømme sig større i Himlen. Dernæst vidste hun, at Sophia var mere rundhåndet end hendes fader, og derfor lovede hun sig en større belønning for sin troskab end for sit forræderi. Derefter gennemgik hun igen alle de artikler, som frygten på den anden side havde vakt, på kryds og tværs, og fandt, efter at hun nøje havde gennemforsket alt, at det ikke havde videre at betyde. Og da nu, efter at begge vægtskåle omtrent havde ligevægt, kærligheden til hendes frøken blev lastet i ærlighedens

vægtskål, fik denne en betydelig overvægt; imidlertid faldt der hende en tanke ind, som kunne have haft en farlig virkning, hvis hele dens vægt var blevet lagt i. Hun kom nemlig til at tænke på, hvor lang tid der ville forløbe, inden Sophia ville være i stand til at opfylde sit løfte; for skønt hun åbenbart var arving til moderens formue, så snart hendes fader døde, og desuden til tre tusinde pund efter en onkel, som hun kunne hæve, når hun blev myndig, så var der dog længe til den tid, og mange omstændigheder kunne hindre den unge dame i at udvise sin ædelmodighed, mens hun ville få den belønning, hun kunne vente af mr. Western, øjeblikkeligt. Men mens hun grundede på dette, sendte Sophias gode genius, eller det, der herskede over Honours ærlighed, eller et rent tilfælde, en begivenhed på hendes vej, som på én gang bevarede hendes troskab og lettede hende det tilsigtede forehavende.

Mrs. Westerns pige anså sig af forskellige grunde for at stå langt over mrs. Honour. For det første var hun af fornemmere fødsel; for hendes oldemoder havde, endda ikke så mange led tilbage, været beslægtet med en irsk pairs kusine. Dernæst var hendes løn større. Og endelig havde hun været i London og havde følgelig set mere af verden. Hun havde derfor altid vist sig meget tilbageholdende mod mrs. Honour, og hun havde altid nøje iagttaget den afmålte tone, som enhver klasse af damer bevarer i samtale med laverestående. Da Honour nu ikke altid overholdt denne læresætning, men hyppigt gjorde brud på den ærbødighed, den anden fordrede, var mrs. Westerns pige aldeles ikke fornøjet med hendes selskab, ja hun længtes alvorligt efter at vende tilbage til sin frøkens hus, hvor hun efter behag skaltede og valtede med tjenestefolkene. Hun var derfor

blevet højligt bedraget, da mrs. Western om morgenen havde skiftet bestemmelse, lige i det øjeblik da hun stod på nippet til at afrejse.

I dette humør, som just ikke var det allerbehageligste, kom hun ind i værelset, hvor mrs. Honour talte med sig selv på ovennævnte måde. Honour fik ikke så snart øje på hende, før hun henvendte sig til hende i følgende forbindtlige tone:

"Nå, jomfru, vi skal altså endnu have fornøjelsen af Deres selskab, som jeg næsten var bange for, at striden mellem herren og Deres frue skulle have berøvet os."

"Jeg ved ikke, jomfru," svarede den anden, "hvad De mener med *os*. Jeg forsikrer Dem, at jeg ikke betragter nogen af tjenestefolkene i dette hus som passende selskab for mig. Jeg håber, at jeg altid kan søge selskab blandt deres overmænd. Jeg siger det ikke for Deres skyld, Honour, for De er en dannet ung pige, og hvis De havde set Dem lidt mere om i verden, ville jeg ikke genere mig for at spadsere med Dem i St. James park."

"Se, se!" udbrød Honour, "jeg tror, at jomfruen stikker næsen i skyerne. Honour! – vil man høre! De kan gerne nævne mig ved mit efternavn; for om min frøken også kalder mig Honour, så har jeg dog et efternavn, kan jeg forsikre Dem. Skamme sig ved at gå med mig! Jeg håber, gudskelov, i alle henseender at være lige så god som De."

"Da De besvarer min høflighed på den måde," sagde den anden, "må jeg gøre Dem bekendt med, at De ikke er så god som jeg. På landet er man rigtignok nødt til at blande sig mellem al slags pak, men i byen, forsikrer jeg Dem, besøger jeg kun kammerjomfruer hos damer af stand; så jeg håber virkelig, mrs. Honour, at der er en del forskel mellem mig og Dem."

"Det håber jeg også," svarede Honour, "der er en del forskel i vor alder og tillige i vor person."

Ved disse ord betragtede hun mrs. Westerns pige med den foragteligste mine, stak næsen i vejret, rystede på hovedet og stødte heftigt med sin fiskebenskjole mod modstanderindens. Med foragtelig hånlatter sagde den anden:

"Sådan et kreatur som De står under min vrede, og jeg vil ikke nedværdige mig til at sige sådan en gemen tøs et ondt ord; men det må jeg sige Dem, at Deres opførsel både vidner om Deres lave fødsel og om Deres nedrige opdragelse, og begge dele gør Dem særdeles vel skikket til at være simpel tjenestepige hos en landsbypige."

"Sig ikke noget om min frøken," skreg Honour, "tro ikke, at jeg tåler det; hun er lige så meget bedre, som hun er yngre, end Deres, og hun er ti tusinde gange smukkere."

Hendes onde eller snarere hendes gode stjerne bragte mrs. Western til at træffe sin kammerjomfru grædende, og gråden blev endnu stærkere ved hendes ankomst; og da frøkenen spurgte hende om grunden dertil, svarede hun, at det var den nedrige skabnings, Honours behandling af hende.

"Men," vedblev hun, "jeg kunne have foragtet alt, hvad hun sagde til mig; men hun havde den dristighed at fornærme frøkenen og kalde Dem grim. Ja, hun sagde mig lige i ansigtet, at De var en grim, gammel kat. Jeg kunne ikke tåle at høre frøkenen blive kaldt grim."

"Hvorfor gentager du så ofte hendes uforskammethed?" sagde mrs. Western, og derpå vendte hun sig til Honour og spurgte, hvorledes hun turde understå sig i at omtale hende med mangel på agtelse.

"Mangel på agtelse, frøken!" sagde Honour, "jeg har aldeles ikke nævnt Deres navn. Jeg har kun talt om, at en vis person ikke var så smuk som min frøken, og det ved De meget godt selv."

"Tys!" sagde mrs. Western, "jeg vil kun lade sådan en skiden tøs som dig vide, at jeg ikke er nogen passende genstand for din samtale, og hvis min broder ikke på øjeblikket afskediger dig, vil jeg aldrig igen hvile under hans tag."

"Afskedige!" skreg Honour, "og hvad så? Der er da mere end ét sted i verden. Himlen være lovet, gode tjenestefolk behøver da ikke at savne konditioner, og hvis De vil jage alle dem bort, som ikke finder Dem smuk, vil De snart komme til at mangle tjenestefolk; det kan jeg fortælle Dem."

Mrs. Western udtalte, eller snarere udtordnede et svar; men da det næsten ikke var artikulerede lyde, kan vi ikke med fuldkommen sikkerhed gengive ordene, hvorfor vi vil springe dem over, da de i bedste tilfælde ikke ville geråde hende meget til ære. Hun gik derefter bort for at søge efter sin broder, med et ansigt så fuldt af raseri, at hun snarere lignede en furie end en menneskelig skabning.

Da de to kammerjomfruer var blevet alene, begyndte der snart en ny kamp, men af en anden natur; i denne tilhørte sejren damen af ringere rang, men ikke uden en del tab af hår, blod, linned og musselin.

Kapitel 9

Mr. Westerns vise handlemåde i egenskab af øvrighedsperson. Et vink til fredsdommere, betræffende skriverens nødvendige egenskaber, samt overordentlige beviser på faderlig galskab og datterlig kærlighed.

Logikere beviser undertiden for meget i et argument, og politikere overlister ofte sig selv i et projekt. Således var det nær også gået mrs. Honour, som, i stedet for at redde sine øvrige klæder, nær havde mistet dem med, hun havde på kroppen; for næppe havde mr. Western hørt, hvorledes hun havde opført sig mod hans søster, før han svor tusinde eder på, at han ville sende hende i tugthuset.

Mrs. Western var af naturen en meget god dame og var meget rede til at tilgive. Hun havde således nylig tilgivet en kusk, der havde væltet hende i en grøft; ja, hun havde endog gjort et brud på loven ved at nægte at lade en stratenrøver forfølge, som havde plyndret hende og ikke alene taget en sum penge, men også hendes ørenringe, idet han med en mængde forbandelser havde erklæret, at sådan et smukt dyr som hun ikke behøvede ørenringe at pynte sig med, og at hun kunne gå Fanden i vold.

Men så ubestandigt er vort sind, og så forskellige er vi fra os selv til forskellige tider, at hun denne gang ikke ville høre noget om beroligelse, og hverken Honours tilsyneladende anger eller Sophias alvorlige bønner for hendes kammerjomfru kunne bevæge hende til at afstå fra sit forlangende, at broderen alvorligt skulle udøve sin dommermyndighed over dette afskyelige fruentimmer.

Men til alt held havde hans skriver en egenskab, som ikke burde mangle nogen fredsdommers skriver, nemlig nogen kundskab om kongerigets love. Han hviskede derfor hr. fredsdommeren i øret, at denne ville overskride grænserne for sin myndighed, hvis han sendte hende til tugthuset, da hun ikke havde forstyrret freden ved noget; for han var bange for, sagde han, at man ikke for slet opførsel alene kunne sende nogen i tugthuset.

I ting af stor vigtighed, for eksempel i jagtsager, gav dommeren ikke altid agt på sin skrivers formaninger; for i virkeligheden tror mange fredsdommere, at de, hvad lovens udøvelse i dette punkt angår, har en fuldkommen uindskrænket magt, ifølge hvilken de, under påskud af at opspore og opfange jagtfordærverne, efter forgodtbefindende udøver mange uretfærdigheder, ja undertiden endog nederdrægtigheder.

Men nærværende forbrydelse var ikke af en fuldt så vigtig beskaffenhed, ej heller så farlig for samfundet. Her lyttede dommeren derfor lidt til sin skrivers advarsel; for der var allerede indgået to klager til den kongelige ret over ham, og han havde ingen lyst til at lade det komme til en tredje.

Efter at squiren derfor havde givet sig et særdeles velvist og megetbetydende udseende, sagde han til sin søster, idet han flere gange rømmede sig, at han efter moden overvejelse af sagen var af den mening, at der ikke var noget fredsbrud forhånden, da loven derved forstod at opbryde en dør, gennembryde en hæk, brud på hjerneskaller og alle lignende brud; sagen var ikke af en så frygtelig natur, idet der ikke var begået nogen stor forbrydelse eller tilføjet nogen skade, hvorfor der heller ikke i loven var fastsat nogen straf i dette tilfælde.

Mrs. Western erklærede, at hun forstod loven meget bedre; hun vidste, at tjenestefolk blev strengt straffet, når de begik en forseelse mod deres herskab, og hun nævnte derpå en fredsdommer i London, der, som hun sagde, til enhver tid plejede at sende et tjenestetyende i tugthuset, når blot herren eller fruen forlangte det.

"Kan nok være," udbrød squiren, "at det er således i London, men på landet er loven anderledes."

Og nu påfulgte der en meget lærd strid mellem broder og søster angående lovene, som vi gerne ville indflette her, hvis vi blot kunne tænke os, at læseren ville forstå den. Den blev imidlertid underkastet skriverens endelige kendelse, som blev afgivet til fordel for øvrighedspersonen, og mrs. Western måtte til sidst være tilfreds med, at Honour blev jaget bort, hvori Sophia meget let og tålmodigt samtykkede.

Og således styrede Fortuna endelig alt til lykke for vor heltinde, efter at hun først efter sædvane havde spillet tre-fire puds; ja hun havde virkelig et beundringsværdigt held med sit bedrageri, når man betænker, at det var det første, hun gjorde sig skyldig i. Og sandt at sige er jeg ofte kommet til den slutning, at den retskafne del af menneskeslægten ville være den bedrageriske langt overlegen, hvis den ville tage sin tilflugt til spidsbubstreger eller fandt det umagen værd.

Honour spillede sin rolle til den yderste fuldkommenhed. Hun så sig ikke så snart befriet fra al fare for tugthuset, et ord, der havde vakt de frygteligste forestillinger i hendes sjæl, før hun atter antog den stolte mine, frygten havde gjort lidt nedslået, og hun nedlagde sin bestilling med lige så megen synlig tilfredshed, ja endog foragt, som der nogensinde er

blevet vist ved nedlæggelsen af langt højere poster. Hvis læseren ikke har noget imod det, vil vi derfor sige, hun resignerede – et udtryk, der til alle tider har været ensbetydende med at takke af eller at blive jaget bort.

Mr. Western betydede hende, at hun skyndsomst skulle pakke sammen, da hans søster havde erklæret, at hun ingen nat oftere ville sove under tag sammen med en så uforskammet taske. Hun gik derfor til værket, og det så ivrigt, at hun tidligt om aftenen var færdig med alt. Efter at hun derpå havde modtaget sin løn, gik hun til alles, men især til Sophias, glæde bort med rub og stub, og Sophia, der havde aftalt med sin pige, at hun ville træffe hende på et vist sted, ikke langt fra huset, begyndte præcis ved den frygtelige åndetime, klokken tolv, at gøre sig færdig til sin egen afrejse.

Men først så hun sig tvunget til endnu at udholde to kedsommelige forhør, det ene af hendes tante, det andet af hendes fader. I dette begyndte mrs. Western at tale til hende i en mere bydende tone end sædvanlig; men hendes fader behandlede hende så voldsomt og fornærmeligt, at han aftvang hende et forstilt samtykke, som han blev så fornøjet over, at hans vrede blikke forvandledes til smil og hans trusler til løfter. Han svor og bandede på, at hele hans sjæl hang ved hendes, og at han var blevet til det lykkeligste menneske i verden ved hendes samtykke (for således udlagde han de ord: "De ved, fader, jeg tør og kan ikke vægre mig ved at adlyde Deres befaling"). Han gav hende derpå en temmelig betydelig banknote, for hvilken hun kunne anskaffe sig, hvad hun ville, og han kyssede og omfavnede hende, mens glædestårer trillede

ned fra de samme øjne, der nylig havde sprudet ild og raseri mod den dyrebare genstand for al hans kærlighed.

Eksempler på denne opførsel er så almindelige, at læseren formodentlig kun i meget ringe grad vil undre sig over squire Westerns hele opførsel. Men skulle han det, så må jeg tilstå, at jeg ikke er i stand til at forklare denne opførsel; for at han elskede sin datter på det ømmeste, det tror jeg er udenfor al tvivl. Og det har i virkeligheden mange andre forældre gjort, som netop ved denne opførsel har gjort deres børn fuldkommen ulykkelige; en sag, der, skønt den næsten er ganske almindelig blandt fædre, altid er forekommet mig som den uforklarligste urimelighed, der nogensinde er opstået i hjernen på denne sælsomme og vidunderlige skabning, mennesket.

Den sidste del af mr. Westerns opførsel havde en så stærk virkning på Sophias hjerte, at den indgav hende en tanke, som hverken alle hendes politiske tantes sofisterier eller hendes faders frygteligste trusler havde formået at indgive hende. Hun havde så megen barnlig agtelse for sin fader og elskede ham så højt, at hun næppe kendte nogen behageligere følelse end den, der opstod af den del, hun havde i hans glæde, og af tilfredsstillelsen af hans ønsker; for han kunne aldrig skjule sin fornøjelse over at høre hende blive rost, og denne fornøjelse havde han næsten hver af sine levedage. Forestillingen om, hvor uendelig lykkelig hun ville gøre sin fader ved at indvilge i dette giftermål, gjorde derfor et stærkt indtryk på hendes sind, og desuden drev pligten hende af al magt dertil, da hun havde en meget dyb religiøs følelse. Og når hun endelig betænkte, hvor meget hun ville komme til at lide, da hun i virkeligheden ikke

ville blive meget andet end et offer eller en martyrinde for den barnlige kærlighed og pligt, så følte hun derved på en meget behagelig måde en vis lille lidenskab pirret, som, skønt den hverken står i umiddelbar forbindelse med religionen eller med dyden, dog ofte er så god at yde begge stor bistand ved udførelsen af deres hensigter.

Sophia var henrykt ved betragtningen af en så heltemodig handling og begyndte allerede, med for tidligt smigreri, at gøre sig selv komplimenter for den, da Amor, som lå skjult i hendes muffe, på engang krøb frem og, ligesom Harlekin i en dukkekomedie, piskede alt ud fra scenen. Sandt at sige (for vi foragter at bedrage vore læsere eller at forskønne heltindens karakter ved at tilskrive hendes handlinger en overnaturlig drift) forstyrredes hun af tanken om sin elskede Jones, og nogle forhåbninger (hvor ringe de end var), for hvilke han særligt var genstand, tilintetgjorde øjeblikkelig alt, hvad barnlig kærlighed, pligt og stolthed med forenede kræfter havde søgt at bringe til veje.

Men før vi går videre med Sophia, må vi se lidt tilbage til Jones.

Kapitel 10

Indeholder adskillige sager, der måske er naturlige nok, men simple.

Læseren vil behage at erindre, at vi i begyndelsen af denne bog forlod mr. Jones på vejen til Bristol, hvor han havde besluttet at søge sin lykke på søen, eller snarere, at flygte fra sin ulykke på kysten.

Det skete (et ikke usædvanligt tilfælde), at den vejviser, som påtog sig at føre ham derhen, ikke selv kendte vejen, så at han, da han engang var gået fejl og skammede sig ved at spørge sig for, travede frem og tilbage, til natten faldt på, og det begyndte at blive mørkt.

Jones, der nærede mistanke om, hvad der var sket, gjorde sin ledsager bekendt med sin frygt; men denne påstod, at de var på den rette vej, og tilføjede, at det skulle være meget besynderligt, om han ikke kendte vejen til Bristol, skønt det i virkeligheden havde været besynderligere, om han *havde* kendt den, da han aldrig før i sit liv havde gået den.

Jones fæstede ikke en så ubetinget tro til sin vejviser, at han ikke, så snart de nåede en landsby, spurgte den første karl, han mødte, om det var vejen til Bristol.

"Hvorfra er De kommet?" spurgte karlen.

"Det er jo lige meget," svarede Jones en smule hidsigt, "jeg vil vide, om dette er vejen til Bristol?"

"Vejen til Bristol!" gentog fyren og rystede på hovedet. "Nej, herre, jeg tror næppe, De vil nå Bristol ad den vej i aften."

"Jeg beder dig, min ven," sagde Jones, "sig os vejen til Bristol."

"Jo, herre, men De er kommet ud af vejen, Gud ved hvor; for denne vej går til Gloucester."

"Godt, og hvilken vej går til Bristol?" sagde Jones.

"De går *fra* Bristol," svarede karlen.

"Så må vi vel gå tilbage?" spurgte Jones.

"Ja, det må De rigtignok," sagde karlen.

"Godt; og når vi kommer op på toppen af bakken, hvilken vej skal vi så gå?"

"Ja, så må De holde Dem på den banede landevej."

"Men jeg kan huske, at der er to landeveje, den ene til højre, den anden til venstre."

"Ja, De må først holde til højre, så gå lige ud; men glem så ikke først at dreje af til højre og så til venstre; så når De squirens gård, hvorfra vejen atter går lige ud, og De drejer til venstre."

Nu kom der en anden karl til og spurgte, hvilken vej herren ville gå. Da Jones havde sagt ham det, kradsede han sig først i hovedet, støttede sig på en stor stok og sagde derpå, at han måtte først gå en milsvej til højre, så dreje til venstre, og så ville han komme til Jin Bearnes hus.

"Men hvem er da Jin Bearnes?" sagde Jones.

"Herre Jemini!" udbrød karlen, "kender herren ikke Jin Bearnes? Hvorfra er De da?"

De to karle havde næsten ganske udtømt Jones' tålmodighed, da en ærbar og veludseende mand (det var en kvæker) talte således til ham:

"Min ven, jeg mærker, at du er gået galt, og når du vil lyde mit råd, så skal du ikke i mørke søge at finde den rette vej. Nu er det næsten ganske mørkt, vejen er vanskelig at finde, og desuden er der i den senere tid udøvet flere røverier mellem denne by og Bristol. Her er et meget anstændigt værtshus i nærheden, hvor du og din ledsager kan få et godt logi til i morgen."

Efter nogen talen frem og tilbage besluttede Jones at blive der i byen til næste morgen og lod sig føre til værtshuset af sin nye ven.

Værten, der var en meget høflig mand, sagde, at han håbede, at han ville være så god at undskylde den dårlige opvartning, for hans kone, der var gået ud, havde lukket af næsten for alt og

taget nøglen med sig. Sammenhængen af sagen var imidlertid den, at hendes mest elskede datter havde haft bryllup og samme morgen var rejst til sit nye hjem med sin brudgom; i den anledning havde moderen og datteren i fællesskab plyndret alt, hvad der var i huset samt røvet alle den gode mands penge; for skønt der var flere børn, var denne datter det eneste, moderen holdt af, og hun havde gerne ofret alle de andre børn og sin mand med for dette ene barns luner.

Skønt Jones aldeles ikke var oplagt til selskab og ville have foretrukket at være alene, kunne han dog ikke modstå den retskafne kvæker, der så meget ivrigere satte sig hos ham, da han havde bemærket den sørgmodighed, der var synlig såvel i hans ansigt som i hans opførsel, hvilken den stakkels kvæker tænkte at kunne adsprede ved sin omgang.

Efter at de havde tilbragt nogen tid sammen på en sådan måde, at min ærlige ven havde kunnet tro, at han kun befandt sig ved en af de stille sammenkomster, begyndte kvækeren at blive bevæget af en eller anden ånd, sandsynligvis nysgerrighedens, og sagde:

"Ven, jeg mærker, at en eller anden ulykke har truffet dig; men vær trøstig. Måske har du mistet en ven. Hvis så er, må du huske, at vi alle er dødelige, og hvorfor skal du sørge, når du ved, at din sorg ikke kan hjælpe din ven noget? Vi er alle født til kummer. Jeg selv har lige så vel sorger som du, og sandsynligvis langt større. Skønt jeg har en ren indtægt af hundrede pund om året, som er alt, hvad jeg behøver, og min samvittighed, Herren ske tak, ikke bebrejder mig noget; skønt min konstitution er sund og stærk, skønt ingen kan kræve mig for nogen gæld eller

anklage mig for nogen brøde, så ville det dog, kære ven, gøre mig meget ondt, hvis jeg kunne tro dig ulykkeligere, end jeg er."

Her endte kvækeren med et dybt suk, og Jones svarede straks:

"Deres ulykke gør mig meget ondt, hvad grunden end er til den."

"Ak, min ven," sagde kvækeren, "en eneste datter er hele grunden. Hun har hele sit liv været min højeste glæde, men er i denne uge løbet bort og har giftet sig mod min vilje. Jeg havde sørget for et passende parti for hende, en retskaffen, brav mand, men hun ville selv vælge og er nu løbet bort med en ung karl, der ikke er en skilling værd. Hvis hun var død, som jeg antager, din ven er, ville jeg have været lykkelig."

"Det er meget besynderligt, sir," sagde Jones.

"Hvad, ville det ikke være bedre for hende, om hun var død, end at hun nu skal være en tiggerske?" spurgte kvækeren. "For, som jeg sagde Dem, fyren er ikke en skilling værd. Men da hun har giftet sig af kærlighed, så lad hende leve af kærlighed, om hun kan det; lad hende bringe sin kærlighed på torvet og se, om nogen vil give hende sølv for den; nej, ikke så meget som en halvpenny."

"De må bedst selv kende Deres egne anliggender," sagde Jones.

"Det må have været," vedblev kvækeren, "en længe overtænkt plan til at bedrage mig; for de har kendt hinanden fra deres barndom, og jeg har altid prædiket for hende imod kærlighed og sagt hende tusinde gange, at det var dårskab og ugudelighed; ja, den listige tøjte lod, som om hun tog notits af mine ord og foragtede al kødets forfængelighed; og så brød hun dog ud af et vindue i anden etage, for jeg begyndte rigtignok at

få hende en smule mistænkt og havde låset omhyggeligt af for hende, da det var min hensigt næste morgen at gifte hende med den mand, jeg havde valgt. Men hun narrede mig få timer forinden, undløb og ilede til sin egen elsker, og det varede kun en time, inden de var viet og i seng sammen. Men det skal blive den værste times værk for dem, som de nogensinde har gjort; for mig må de dø af sult, tigge eller stjæle, men af mig skal de ikke få en skilling."

Her sprang Jones op og råbte:

"Jeg må bede Dem undskylde mig, men jeg ønsker, at De forlader mig!"

"Nå, nå, ven, lad ikke sorgen få overhånd med dig," sagde kvækeren. "Du ser jo, at andre folk er lige så ulykkelige som du."

"Jeg ser, at der er dårer, galehuslemmer og uslinger i verden!" udbrød Jones, "men lad mig give Dem et råd; tag Deres svigersøn og Deres datter hjem i Deres hus, og vær ikke selv den eneste grund til deres elendighed, som De foregiver at elske."

"Tage hende og hendes mand hjem!" skreg kvækeren højt, "jeg ville hellere sende bud efter de to største fjender, jeg har i verden."

"Nå, så gå selv hjem, eller hvorhen De lyster, for jeg vil ikke længere sidde i et sådant selskab," sagde Jones.

Kvækeren ville derpå tage penge op af lommen for at betale, men Jones stødte ham noget heftigt ud af værelset.

Genstanden for kvækerens tale havde gjort et så dybt indtryk på Jones, at hans blik stirrede vildt, mens han talte. Dette bemærkede kvækeren, og det i forening med det øvrige gav den retskafne bredskygge den idé, at hans selskabsbroder virkelig var fra forstanden. I stedet for at blive vred over fornærmelsen

blev kvækeren derfor bevæget af medlidenhed med hans ulykkelige tilstand, og efter at han havde betroet værten sin mistanke, bad han ham om at behandle sin gæst med den største høflighed.

"Nej," svarede værten, "jeg skal ikke mere vise nogen høflighed mod ham; for trods alle hans galonerede klæder lader det til, at han ikke er mere gentleman end jeg, men et stakkels uægte barn fra sognet, der er blevet opdraget hos en herremand omtrent tredive mil herfra; og han er vistnok ikke blevet jaget bort for det godes skyld. Jeg skal få ham ud af huset så snart som muligt. Om jeg også mister betalingen for fortæringen, så er det første tab altid det bedste. Det er ikke mere end et år siden, at jeg mistede en sølvske oven i købet."

"Hvad siger du, Robin, et uægte barn fra sognet?" spurgte kvækeren. "Du tager vist fejl af manden."

"Aldeles ikke," svarede Robin, "vejviseren, som kender ham meget godt, har fortalt mig det."

Han havde virkelig ikke så snart taget plads ved køkkenilden, før han fortalte hele selskabet alt, hvad han vidste eller havde hørt om Jones.

Kvækeren havde ikke så snart hos denne fyr forvisset sig om Jones' simple fødsel og ringe formuesomstændigheder, før al hans medlidenhed svandt bort, og den retskafne, jævne mand gik hjem med ikke mindre harme, end en hertug ville have følt under de samme omstændigheder.

Værten selv fattede en lige så stor foragt for sin gæst, så da Jones ringede for at komme til sengs, blev han underrettet om, at han ingen seng kunne få dér. Foruden foragt for gæstens ringe stand nærede Robin en stærk mistanke til hans hensigter,

som han antog var at benytte en gunstig lejlighed til at udplyndre huset. Han kunne i virkeligheden ganske have sparet sig denne frygt på grund af sin datters og kones kloge forsigtighed, idet de allerede havde fjernet alt, hvad der ikke var nagelfast; men han var af naturen mistænksom og havde navnlig været det, siden han mistede sølvskeen. Kort sagt, frygten for at blive bestjålet dræbte aldeles den behagelige tanke, at han intet havde at tabe.

Da man havde forsikret Jones om, at han ikke kunne få nogen seng, begav han sig fuldkommen tilfreds til sengs i en stor kurvestol; og søvnen, der i nogen tid havde skyet hans selskab i langt bedre værelser, besøgte ham her højmodigt.

Men frygten lod ikke værten gå til sengs; han begav sig derfor atter tilbage til køkkenilden, hvor han kunne have øje med den eneste dør, der førte til det kammer eller rettere sagt hul, hvor Jones sad. Angående vinduet i dette værelse kunne han være rolig, for gennem dette var det umuligt for noget menneske at undslippe, der var større end en kat.

Kapitel 11

Eventyret med et kompagni soldater.

Da værten havde sat sig lige overfor døren til værelset, besluttede han at holde vagt hele natten. Vejviseren og en anden karl holdt længe post med ham, skønt de hverken kendte hans mistanke eller selv nærede nogen. Den egentlige grund til deres vågen gjorde til sidst også en ende på den; for den var simpelthen ikke andet end øllets styrke og godhed, og da de

havde pimpet en del af det, blev de først støjende og højrøstede, og derpå faldt de begge i søvn.

Men det havde ikke kraft til at fordrive Robins frygt. Han vedblev at våge i sin lænestol og holdt øjnene stift hæftede på døren til Jones' værelse, indtil en voldsom dundren på gadedøren kaldte ham fra hans sæde og nødte ham til at åbne den, hvad han aldrig så snart havde gjort, før hans køkken øjeblikkelig var fuldt af gentlemen i røde kjoler, der alle styrtede ind imod ham på en så støjende måde, som om de havde til hensigt at tage hans lille fæstning med storm.

Værten blev nu tvunget til at forlade sin post for at forsyne de nye gæster med øl, som de med stor ivrighed råbte på, og da han anden eller tredje gang vendte tilbage fra sin kælder, så han mr. Jones stå foran ilden, midt imellem soldaterne; for man kan lettelig begribe, at så meget godt selskabs ankomst måtte gøre ende på enhver søvn undtagen den, som vi først vil blive vækket af ved dommedagsbasunen.

Efter at selskabet nu så temmelig havde stillet sin tørst, var der ikke andet tilbage end at betale regningen, en omstændighed, der ofte afstedkommer megen trætte og misfornøjelse blandt de ringere klasser, som finder det meget vanskeligt nøjagtigt at inddele summen efter retfærdighedens grundsætning, som fordrer, at hver mand skal betale efter det kvantum, han drikker. Denne vanskelighed indfandt sig også ved nærværende lejlighed, og den var så meget større, som nogle gentlemen havde begivet sig bort efter at have drukket det første krus og ganske havde glemt at bidrage noget til bemeldte regning.

Nu rejste der sig en heftig strid, om hvilken man kan sige, at hvert ord blev beediget, for edernes antal var i det mindste lige så stort som alle de andre udtalte ord tilsammen. I denne strid talte hele selskabet på én gang, og enhver syntes ene betænkt på at formindske den sum, der kom på hans part, så at den sandsynligste slutning, man kunne gøre, var, at det ville falde i værtens lod at betale broderparten af regningen, eller at denne – hvad der næsten kommer ud på ét – ville forblive ubetalt.

Under alt dette var Jones fordybet i en samtale med sergenten; for denne befalingsmand brød sig slet ikke om noget, da han fra umindelige tider havde haft privilegium på slet ikke at bidrage nogen part.

Striden blev nu så hidsig, at den allerede syntes at ville blive afgjort på militærvis, da Jones trådte frem og på én gang bragte alt skrig til at forstumme ved at erklære, at han alene ville betale hele regningen, der i virkeligheden kun beløb sig til tre shillings og fire pence.

Denne erklæring skaffede Jones hele selskabets taksigelser og bifald; udtrykkene "ærede, ædle, fortræffelige herre" lød over alt i værelset, ja, selv værten begyndte at få en bedre mening om ham og næsten at tvivle på efterretningen, som vejviseren havde givet ham.

Sergenten havde fortalt Jones, at de marcherede mod oprørere og ventede at blive kommanderet af den berømte hertug af Cumberland. Heraf vil læseren se, at det netop var på den tid, oprøret var på sin højeste spids; banditterne var virkelig marcheret ind i England, som man troede, i den hensigt at slå de kongelige tropper og at forsøge, om de kunne trænge frem til hovedstaden.

I Jones' karakter var der også nogle ingredienser af heltemod, og han var en oprigtig ven af frihedens og den protestantiske religions glorrige sag. Intet besynderligt derfor i, at han under omstændigheder, der havde kunnet foranledige et endnu langt mere romantisk og vildt foretagende, fik den idé at tjene som frivillig i dette felttog.

Den kommanderende officer havde sagt alt, hvad han kunne sige, for at fremme og opmuntre denne gode idé, og det lige fra det første øjeblik, han var blevet bekendt med den. Nu forkyndte han højt den ædle beslutning, som med stor glæde blev optaget af hele forsamlingen, og alle råbte: "Gud velsigne kong Georg og den ædle herre!" hvorpå man med mange eder tilføjede: "Vi vil stå last og brast med Dem til sidste dråbe blod!"

Herren, der havde drukket hele natten i værtshuset, lod sig ved nogle bevæggrunde, som korporalen stak ham i hånden, overtale til ligeledes at gøre felttoget med. Nu blev mr. Jones' rejsetøj lagt på bagagevognen, og toget var i færd med at rykke videre, da mr. Jones' vejviser kom travende hen til ham og sagde:

"Min herre, jeg håber, at De vil erindre, at hestene ikke hele natten har været i stald, og at vi har redet en god omvej."

Jones forbavsedes over denne uforskammethed og gjorde sin sag bekendt for soldaterne, som enstemmigt fordømte vejviseren, fordi han vovede at modsætte sig en sådan herre. Nogle mente, at han burde sluttes krum, andre, at han skulle løbe spidsrod; sergenten truede ham med sin stok og ønskede, at han havde ham under sin kommando, idet han med en hjertelig ed forsikrede, at han i så tilfalde skulle statuere et eksempel.

Jones indskrænkede sig imidlertid til at straffe ham negativt; han gik bort med sine nye kammerater og overlod vejviseren den usle hævn at forbande og bespotte ham, hvad værten ærligt hjalp ham med, idet han sagde:

"Ja, det er en rar fyr, kan jeg sige dig. Det er virkelig en pæn gentleman, der går hen og lader sig hverve til soldat. Han kommer såmænd til at bære en anden slags skrammereret kjole. Der er et gammelt sandt ordsprog, der siger, at det ikke alt sammen er guld, hvad som glimrer. Jeg er glad ved, at jeg fik ham ud af huset på en skikkelig måde."

Hele den dag marcherede sergenten og den unge soldat sammen, og sergenten, en durkdreven karl, fortalte ham mange underholdende historier om felttog, skønt han aldrig havde været på noget; for han var først for nylig kommet i tjenesten og havde ved sin duelighed gjort sig så afholdt af officererne, at han var blevet forfremmet til underbefalingsmand; navnlig gjorde han sig fortjent ved at hverve, hvori han besad megen duelighed.

Der herskede megen spøg og lystighed mellem soldaterne på marchen. Alle begivenheder, der var passeret i det forrige kvarter, blev fortalt, og med stor frihed tillod enhver sig at gøre allehånde spøg over officererne; meget af denne spøg var af en temmelig rå slags og grænsede temmelig nær til skandale. Dette bragte vor helt til at erindre, hvad han havde læst om, at de gamle grækere og romere ved visse festligheder og højtidelige anledninger gav deres slaver en uindskrænket frihed i talen om deres herrer.

Vor lille armé, der bestod af to kompagnier infanteri, var nu ankommet til det sted, hvor den skulle gøre holdt denne aften.

Sergenten underrettede da løjtnanten om, at de undervejs havde fisket to karle, af hvilke den ene var den smukkeste mand, han nogensinde havde set (han mente øldrankeren), da han var næsten to meter høj, havde stærke lemmer og var vel proportioneret, og den anden (nemlig Jones) ville passe meget godt til andet geled.

De nye soldater blev nu ført frem for officeren, som efter at have undersøgt karlen på tre alen, der først blev fremstillet, gik hen til Jones; men ved det første blik på ham kunne officeren ikke lade være at vise nogen overraskelse; for foruden at han var meget godt og gentilt klædt, var der et mærkeligt udtryk af værdighed i hans blik, hvilket man sjældent finder blandt den lavere folkeklasse, og som ikke engang altid findes hos højerestående.

"Min herre," sagde løjtnanten – "sergenten underretter mig om, at De ønsker at blive indrulleret i det kompagni, der for nærværende tid står under min kommando; hvis det er tilfældet, skal jeg med glæde modtage en gentleman, der lover at gøre kompagniet megen ære."

Jones svarede, at han havde ikke talt om at blive indrulleret, men han var den sag varmt hengiven, som de skulle slås for, og han ønskede derfor ivrigt at tjene som frivillig. Han endte med nogle artigheder til løjtnanten og udtalte sin store tilfredshed over at skulle stå under hans kommando.

Løjtnanten gengældte hans høflighed, bifaldt hans beslutning, trykkede hans hånd og indbød ham sluttelig til at spise med sig og de øvrige officerer.

Kapitel 12

Eventyr i et officersselskab.

Løjtnanten, som vi omtalte i foregående kapitel, og som kommanderede dette kompagni, var henved de tres. Han var trådt ind i armeen i en meget ung alder og havde tjent som fændrik i slaget ved Tanniers, hvor han havde fået to sår og udmærket sig så meget, at han straks efter slaget blev udnævnt til løjtnant af hertugen af Marlborough.

I denne grad var han siden blevet stående, det vil sige i næsten fyrre år, i hvilken tid han havde set mange springe forbi sig, og havde nu den krænkelse at blive kommanderet af drenge, hvis fædre endnu ikke havde forladt ammestuen, da han trådte i tjenesten.

Det var imidlertid ikke alene mangel på bekendtskab til de fornemme, han skyldte dette ringe held. Han havde tillige den ulykke at vække mishag hos sin oberst, der i mange år kommanderede regimentet. Den ubøjelige uvilje, denne mand bar til ham, skrev sig heller ikke fra nogen forseelse eller forsømmelse i tjenesten; men den eneste grund var hans kones standhaftighed; hun var nemlig meget smuk, og skønt hun elskede sin mand usigelig højt, ville hun dog ikke købe hans forfremmelse for visse gunstbevisninger, obersten forlangte af hende.

Den stakkels løjtnant var så meget mere ulykkelig over det, som han, mens han følte virkningerne af oberstens had, hverken vidste eller havde mistanke om, at obersten bar noget had til ham; for han kunne jo ikke have mistanke om et had, som han var sig bevidst ikke at have givet nogen som helst

anledning til; og hans kone, der frygtede for følgerne af hendes mands store omhu for sin ære, nøjedes med at have bevaret sin dyd, uden at nyde triumfen af sin sejr.

Den ulykkelige officer (for således tror jeg, han må kaldes) havde mange gode egenskaber foruden sin dygtighed i tjenesten; for han var en religiøs, retskaffen og godmodig mand, og han havde altid opført sig således mod sine folk, at han var højt agtet og elsket, ikke alene af soldaterne i sit eget kompagni, men af hele regimentet.

Af de andre officerer, der marcherede med ham, var der en fransk løjtnant, som havde været længe nok hjemmefra til at glemme sit modersmål, men ikke længe nok i England til at lære engelsk, så at han i grunden aldeles intet sprog talte og kun var i stand til at gøre sig forståelig ved de almindeligste lejligheder. Ligeledes var der to fændrikker, begge meget unge mennesker, den ene af dem var blevet opdraget på et prokuratorkontor, den anden var søn af en adelsmands slagters kone.

Så snart måltidet var endt, fortalte Jones dem om soldaternes spøg på marchen.

"Og dog," sagde han, "trods al deres snakken tør jeg gøre min ed på, at de, når de først kommer i slag, snarere ville opføre sig som grækere end som trojanere."

"Grækere og trojanere!" udbrød en af fændrikkerne, "hvad Djævlen er det for folk? Jeg har hørt alle Europas tropper omtale; men dem har jeg aldrig hørt et ord om."

"Gør Dem ikke mere uvidende, end De er, Northerton," sagde den værdige løjtnant; "jeg vil antage, at De har hørt tale om grækere og trojanere, skønt De måske aldrig har læst Popes

Homer. Jeg erindrer nu, da denne herre omtaler det, at han sammenligner trojanernes march med gæssenes gækken og meget roser grækernes tavshed. Og der er på min ære megen sandhed i kadettens bemærkning."

"Ah, mig erindre dem meget vel," sagde den franske løjtnant, "mig have læst dem i skole i *dans* madam Dacier, *des* grækere, *des* trojaner, de fægt' for en fruentimmer – *oui, oui,* mig have læst alt det."

"Jeg ønsker af ganske hjerte *Homer* Fanden i vold," sagde Northerton, "jeg har endnu mærkerne af ham på mig. Der er Thomas af vort regiment, han har altid en Homer i lommen. Men Fanden skal tage mig, om jeg ikke, når jeg engang får fat i den, skal brænde den. Og så er der Corderius, en anden forbandet bastard, han har skaffet mig mangen god lussing."

"De har altså gået i skole, Northerton?" spurgte løjtnanten.

"Ja, min sjæl har jeg det," svarede han, "Fanden skulle annamme min fader, fordi han sendte mig derhen. Den gamle nar havde gerne gjort mig til præst; men, Fanden i vold, tænkte jeg, det skal der ikke blive noget af, gamle tølper, i dette hoved skal I, Djævlen hente mig, ikke få proppet en stump ind af jert kaudervælske tøj. Der er Jemmy Oliver af vort regiment, han skulle også have været sådan en penneslikker. Det havde været jammerskade for den karl; for Gud straffe mig, om det ikke er den smukkeste fyr af verden! Men han dresserede sin gamle tølper af en fader endnu bedre end jeg, for han kan hverken skrive eller læse."

"De giver Deres ven et meget godt skudsmål," sagde løjtnanten, "og De siger ikke mere, end hvad der er sandt, tør jeg nok indestå for. Men hør engang, min kære Northerton, gør

mig den tjeneste at lade være med den hæslige banden. Det er en vane, der er lige så tåbelig som ugudelig. Når De måske tror, at vittighed og god levemåde består deri, så må jeg sige Dem, at De tager meget fejl. Jeg ønsker også, at De ville følge mit råb og lade gejstligheden være i fred. At skælde ud og gøre forargelige bemærkninger over en hel stand af mennesker, den være, hvad den være vil, lader sig aldrig retfærdiggøre, og allermindst når talen er om en så hellig stand. At skælde ud på personerne er det samme som at skælde ud på embedet, og betænk blot selv, hvor upassende en sådan opførsel er for folk, der skal fægte til forsvar for den protestantiske religion."

Mr. Adderly – således hed den anden fændrik – havde hidtil siddet og trommet med fødderne og nynnet, uden at det lod til, at han gav ringeste agt på samtalen; men nu udbrød han pludselig:

"*O, monsieur, on ne parle pas de la religion dans la guerre.*"

"Vel sagt, Jack," udbrød Northerton; "når det gjaldt religionen alene, måtte præsten for mig gerne selv afgøre deres sag."

"Jeg ved ikke, hvorledes Deres mening kan være, min herre," sagde Jones, "men jeg kan ikke tænke mig en mand kæmpe for en ædlere sag end religionen; og i den smule, jeg har læst af historien, har jeg bemærket, at ingen soldater har kæmpet så tappert som de, der kæmpede af religionsiver. Jeg tror at elske mit fædreland og min konge så godt som nogen englænder; men den protestantiske religions interesse har ingen ringe part i, at jeg er blevet frivillig."

Northerton blinkede til Adderly og hviskede til ham:

"Ryg ræven ud, Adderly, ryg ræven ud!"

Og idet han vendte sig til Jones, sagde han:

"Det glæder mig, min herre, at De har valgt vort regiment at tjene i som frivillig, for som jeg ser, kan De, om vor feltpræst skulle have drukket et glas for meget, fortræffeligt indtage hans plads. Jeg formoder, min herre, at De har været på universitetet; tør jeg spørge ved hvilket kollegium?"

"Min herre," svarede Jones, "langt fra at have været på universitetet har jeg ikke engang nydt samme fordel som De, da jeg aldrig har gået i skole."

"Jeg formodede det ene på grund af Deres store lærdom," udbrød fændrikken.

"O, min herre," svarede Jones, "det er lige så muligt for et menneske at kunne noget uden at have gået i skole, som det er at have gået i skole uden at kunne noget."

"Godt sagt, unge volontør," udbrød løjtnanten, "De gjorde på ære bedst i, Northerton, at lade ham være i fred, for han er Dem for stiv."

Northerton syntes just ikke meget godt om Jones' sarkasme, men fandt dog ikke, at fornærmelsen var stor nok til at kunne retfærdiggøre et næveslag eller benævnelserne "slyngel" eller "skurk", de eneste svar, han havde på rede hånd. Han fandt det derfor rigtigst denne gang at tie, men besluttede at gribe den første lejlighed, der indfandt sig, til eftertrykkeligt at hævne denne spøg.

Nu kom turen til Jones at udbringe en skål, og han kunne ikke lade være at nævne sin elskede Sophia, og han betænkte sig så meget mindre på det, som han anså det for fuldkommen umuligt, at nogen af de tilstedeværende personer kunne gætte, hvem han mente.

Men løjtnanten, der havde begyndt med at drikke skåler, var ikke tilfreds med navnet Sophia alene; han måtte også vide efternavnet, sagde han.

Jones betænkte sig rigtignok en smule, men sagde straks efter:

"Miss Sophia Western."

"Det er en skål, som jeg ikke drikker i række med min," sagde fændrik Northerton, "når ikke en, som kender den skønne, går i kaution for hende. Jeg kender en frøken Western, hos hvem næsten alle de unge mennesker i Bath har ligget, og måske er det netop den letfærdige tøs."

Jones forsikrede ham, at det ikke var tilfældet, da den dame, han mente, var af fornem stand og meget formuende.

"Ja, det er hun, Fanden tage mig, også – det er netop hende og ingen anden. Seks flasker burgunder vil jeg have tabt, om ikke Tom Franch af vort regiment skal bringe hende i vort selskab, i hvilket værtshus vi vælger i Bridgesstreet."

Han fortsatte derpå med på det nøjagtigste at beskrive hende – for han havde set hende hos hendes tante – og endte med at sige, at hendes fader havde et stort gods i Somersetshire.

De elskendes ømhed kan kun dårligt tåle den ringeste spøg med den elskedes navn. Skønt Jones var elsker, og helt oven i købet, hævnede han alligevel ikke denne beskæmmelse så hurtigt, som han måske skulle have gjort. Oprigtig talt, da han kun kendte lidt til den slags vittigheder, forstod han den ikke straks, og i lang tid troede han virkelig, at Northerton forvekslede hans elskede med en anden. Men endelig vendte han sig med et alvorligt ansigt til fændrikken og sagde:

"Jeg må bede Dem, min herre, at vælge en anden genstand for Deres vittighed, for jeg kan sige Dem, at jeg tåler ingen spøg angående denne dames karakter."

"Spøg," gentog den anden, "Fanden tage mig, om jeg nogensinde i mit liv bar talt mere alvorlig. Tom Franch af vort regiment havde både hende og hendes tante i Bath."

"Så må jeg alvorligt sige Dem," udbrød Jones, "at De er en af de mest uforskammede slyngler på jorden."

Han havde ikke så snart udtalt disse ord, for fændrikken tillige med en strøm af skældsord slyngede en flaske i hovedet på Jones. Den traf ham lidt oven over den højre tinding, så han øjeblikkelig styrtede til jorden.

Da sejrherren så fjenden ligge uden bevægelse foran sig, og blodet i rigeligt mål strømmede ud af såret, begyndte han at tænke på at forlade kamppladsen, hvor der ikke var mere ære at høste; men løjtnanten lagde sig imellem ved at træde hen for døren og således afskære ham tilbagetoget.

Northerton forlangte meget heftigt sin frihed af løjtnanten, idet han forestillede ham de slemme følger, der kunne opstå af denne sag.

"For Fanden," udbrød han, "jeg drev jo kun spas med den karl. Jeg har aldrig i mit liv hørt noget ondt om frøken Western."

"Har De ikke?" sagde løjtnanten, "nå, så fortjener De også fuldkommen at blive hængt, såvel fordi De bruger en sådan spøg, som fordi De benytter Dem af sådanne våben. De er min arrestant, min herre, og De kommer ikke herfra, før en passende vagt kan bringe Dem i sikker forvaring."

Så stort var vor løjtnants herredømme over denne fændrik, at al den mandhaftige hede, han havde vist mod Jones, næppe ville

have været tilstrækkelig til at bringe ham til at trække blank mod løjtnanten, selv om han havde haft sin kårde dinglende ved siden; men alle kårderne var hængt op i stuen, og ved stridens begyndelse havde den franske officer straks taget dem bort og bragt dem i sikkerhed; og således var mr. Northerton da nødt til at overgive sig og afvente sagens udfald.

Franskmanden og mr. Adderly havde efter den kommanderende officers ordre løftet Jones' legeme lidt i vejret; men da de kun bemærkede få eller slet ingen tegn til liv hos ham, så lod de ham atter falde.

Adderly bandede ham, fordi han havde smudset hans vest til med blod, og franskmanden erklærede, at han *pardieu* ikke ville røre ved den døde englænder, da han havde hørt, at de engelske love dømte den til døden, der sidst rørte ved en myrdets lig.

Idet den gode løjtnant gik hen til døren, trak han straks i klokken, og da opvarteren derpå trådte ind, sendte han ham bort for at hente nogle musketerer og en kirurg. Disse befalinger samt opvarterens beretning om, hvad han havde set, bragte ikke alene soldaterne på benene, men også husfaderen, konen, tjenestefolkene og enhver, der for øjeblikket befandt sig i huset.

At beskrive enhver enkelt omstændighed og at fortælle hele samtalen under den følgende scene overstiger i sandhed mine kræfter; jeg måtte da have fyrre penne og kunne skrive med dem alle på en gang, sådan som selskabet nu talte. Læseren må altså være tilfreds, når jeg blot fortæller de allermærkværdigste af begivenhederne, og måske vil han meget gerne skænke mig det øvrige.

Det første, der skete, var, at man sikrede sig Northertons person, og således blev han, efter at en korporal i spidsen for seks mand havde taget ham i forvaring, ført fra et sted, han meget gerne forlod, men ulykkeligvis til et sted, han meget ugerne gik hen. Sandt at sige – så lunefulde er ærgerrighedens ønsker – i samme øjeblik, som det nævnte unge menneske havde fået ovennævnte ære, ville han have været meget tilfreds, om han kunne have forstukket sig i den fjerneste krog af verden, hvor råbet om det aldrig havde nået hans øre.

Vi må undre os over, og det må læseren muligvis også, at en så god og fornuftig mand som løjtnanten sørgede for at sikre sig gerningsmandens person, inden han søgte at opholde livet hos den sårede. Vi gør ikke denne anmærkning i den hensigt at angive årsagen til en så sælsom opførsel, men kun for at ikke en eller anden kritiker i dag eller i morgen skal gøre sig til gode over denne opdagelse. Disse herrer skal vide, at vi, lige så godt som de, kan indse det sælsomme i vore karakterer, men det tilkommer os at fortælle alt, som det er gået til; og har vi gjort det, må den lærde og skarpsindige løser spørge naturens originalbog til råds, som vi har skrevet ud fra ethvert sted i vort værk, om vi end ikke har anført de forskellige sidetal i denne bog.

Selskabet, der nu kom, var af meget forskellig mening. I henseende til fændrikkens person opsatte de deres nysgerrighed, indtil de senere kunne se ham i en mere tiltrækkende stilling; for øjeblikket var hele deres opmærksomhed beskæftiget med den blødende genstand, der lå på jorden, og som, da den blev sat på en stol, snart begyndte at give nogle livstegn og at vise bevægelse. Dette blev aldrig så

snart bemærket af selskabet, – for i begyndelsen blev Jones anset for død af enhver – før alle på engang begyndte at anordne lægemidler; for da der ingen læge var til stede, påtog enhver sig hans kald.

"Åreladning!" lød det enstemmigt i hele stuen, men til al ulykke var der ingen ved hånden, som kunne forrette operationen. Alle skreg: "Lad barberen komme!" men ikke en sjæl rørte sig af stedet i den anledning. På samme uvirksomme måde anordnedes forskellige hjertestyrkende midler, indtil værten endelig befalede, at man skulle bringe en kande stærkt øl og et stykke ristet brød, som, sagde han, var den bedste hjertestyrkning i England.

Den person, som ved denne lejlighed hovedsagelig var beskæftiget, og som i virkeligheden var den eneste, der gjorde nogen nytte eller i det mindste syntes at gøre nogen, var konen i huset. Hun afskar nogle hår og lagde dem på såret for at stille blodet; hun begyndte at gnide det unge menneskes tindinger med hænderne, forkastede med foragt sin mands ølrecept og befalede pigen at gå ned i hendes eget kammer efter en flaske brændevin, og så snart denne kom, og Jones var bragt til sig selv, opmuntrede hun ham til at tage en god slurk af den.

Straks efter kom barberen, som efter at have synet såret, rystet på hovedet og dadlet alt, hvad man allerede havde gjort, befalede patienten straks at gå til sengs; og da vi finder det passende at lade ham hvile noget der, vil vi her slutte kapitlet.

Kapitel 13

Indeholder værtindens store duelighed, en læges store lærdom og den værdige løjtnants dygtighed i kasuistik.

Da den sårede var blevet bragt til sengs, og huset begyndte at blive opklaret igen efter stormen, som denne begivenhed havde forårsaget, sagde værtinden til den kommanderende officer:

"Jeg er bange for, at dette unge menneske ikke har opført sig så godt mod hr. løjtnanten, som han burde, og hvis han havde måttet bøde med livet, så anser jeg det ikke for mere, end han havde fortjent. Ja, når fornemme herrer tilstår simple folk den ære at være i deres selskab, så skulle disse smukt betænke, hvor de var. Men, som min salig mand plejede at sige, de færreste ved at skikke sig deri. Jeg for min del havde vist aldrig tålt, at sådanne slette karle blandede sig i fornemme folks selskab, men så tænkte jeg, at han var selv officer, indtil sergenten fortæller mig, at han ikke er andet end rekrut.

"Madam," svarede løjtnanten, "De tager ganske fejl i denne sag. Det unge menneske har opført sig fuldkommen vel og er, som jeg tror, af bedre stand end fændrikken, der har mishandlet ham. Hvis han dør, vil den, som har slået ham, have mest årsag til at beklage det; for regimentet vil blive fri for en urolig knægt, som er en skændsel for armeen; og han skal ikke undgå retfærdighedens hånd, det indestår jeg for. Det er det hele, madam."

"Ih!" udbrød værtinden. "Hvem i alverden kunne være faldet på det. Ja, det er jeg overbevist om, at Deres Velbårenhed vil sørge for, at der sker, hvad ret er, og det burde ske enhver. De fornemme skal ikke have lov til at ombringe simple folk uden at

stå til rede og ansvar for det. En fattig har lige så godt en sjæl, der kommer til Himlen, som den fornemme."

"Ja, madam," sagde løjtnanten, "De gør vor frivillige uret; jeg tør gøre min ed på, at han er mere gentleman end officeren."

"Ja," udbrød værtinden, "vil man nu se! Ja, min første mand, han var en fornuftig mand, han plejede altid at sige, at man skulle ikke skue hunden på hårene. Ja, herren kan måske også have set godt nok ud; jeg så ham ikke, for han var ganske blodig over alt. Nej, se, se, hvem skulle have tænkt det! Måske en ung herre, som kærligheden har spillet et puds. – Ak, du gode Gud, om han skulle dø, hvad ville det ikke være for en hjertesorg for forældrene. Ja, Djævlen må bestemt have indgivet det slette menneske at begå en så ugudelig streg. Ja, han er en rigtig skamplet på armeen, som Deres Velbårenhed siger; for de fleste herrer i armeen, som jeg har set, er en ganske anden slags folk; de ser ud, som de skammede sig ved at udgyde en dråbe kristenblod, det vil sige, på civil måde, som min salig mand plejede at sige. Det er naturligt, når de kommer i krig, at der må være blodsudgydelse; men det kan man ikke laste dem for. Jo flere fjender de ombringer, desto bedre, og jeg ville ønske, at de måtte slå hver moders sjæl af fjenden ihjel."

"Fy, madam," sagde løjtnanten smilende, "alle, det er for blodgerrigt et ønske."

"Aldeles ikke, Deres Velbårenhed," svarede hun, "jeg er slet ikke blodtørstig, kun imod vore fjender er jeg det, og det er ikke urigtigt. Det er dog virkelig naturligt, at man ønsker sine fjender døden, for at krigen engang kan få ende og de svære skatter ophøre, for det er forskrækkeligt, hvad vi nu har for skatter. Der må vi nu alene give fyrretyve shillings i

vinduesskat, og dog har vi tilstoppet alle de vinduer, vi kan, så huset ved Gud næsten er mørkt. Jeg siger også til skatteopkræveren, siger jeg, at os kunne han dog se gennem fingre med, for vi er meget gode venner af regeringen og betaler den næsten en hel mønt af penge; og dog tænker jeg ofte ved mig selv, at regeringen lader ikke til at være os mere taknemmelig for det end den, der ikke betaler en skilling. Men det er nu engang verdens gang."

Hun ville være vedblevet i denne tone, da lægen trådte ind i værelset. Løjtnanten spurgte ham straks, hvorledes patienten befandt sig, men lægen svarede kun:

"Bedre, tror jeg, end han for øjeblikket ville have befundet sig, om jeg ikke var blevet kaldt, og som det nu står, ville det måske have været en lykke, om jeg kunne være blevet hentet tidligere."

"Jeg vil dog håbe, at hjerneskallen ikke er itu, min herre?"

"Hør!" sagde lægen, "brud er ikke altid de farligste tilfælde. Kontusioner og lacerationer er ofte ledsaget af langt farligere fænomener og sørgeligere følger end brud. Folk, der ikke forstår sig på det, tror, at når blot hjerneskallen ikke er itu, så er der ingen fare, skønt jeg hellere vil se et menneskes hjerneskal knust i tusinde stykker end mange kontusioner, jeg har behandlet."

"Jeg vil håbe, at der ikke her findes sådanne tegn," sagde løjtnanten.

"Tegn," svarede lægen, "er ikke altid regelmæssige og bestandige. Jeg har set symptomer, der om morgenen var de sletteste, blive de bedste om middagen, og om aftenen har de atter forvandlet sig til de allersletteste af verden. Om sår lader

sig med rette sige: *Nemo repente fuit turpissimus*. Jeg erindrer, at jeg engang blev hentet til en patient, der havde fået en heftig kontusion i *tibia*, hvorved *exterior cutis* var blevet ganske læderet, så han havde mistet en mængde blod, og de indre membraner var så dilaterede, at man meget tydeligt kunne se *os*, benet, gennem åbningen af *vulnus* eller såret. Da dertil kom nogle febersymptomer – for pulsen var meget fuld og indikerede stærkt en flebotomi – så befrygtede jeg en afgjort mortifikation. Hvad var der at gøre? Jeg kom og gjorde straks en *orificium* i den venstre arms *vena*, hvor jeg aftappede tyve unser blod. Jeg ventede ikke andet end at finde blodet meget tykt og klæbrigt, eller dog i det mindste koaguleret, som er sædvanligt i pleuritiske sygdomme; men til min største forbavselse fandt jeg det skønt rødt og frisk, og dets konsistens var lidet forskellig fra et sundt menneskes. Derefter applikerede jeg varme omslag, som fortræffeligt slog an, og efter tre eller fire forbindinger begyndte såret at afsondre en tyk *pus* eller materie, hvorved kohæsionen ... Men måske udtrykker jeg mig ikke tydeligt nok?"

"Nej," svarede løjtnanten, "jeg forstår virkelig ikke en stavelse."

"Godt, min herre," sagde kirurgen, "jeg vil ikke trætte Deres tålmodighed; kort og godt, efter seks ugers forløb var min patient atter så vel til bens, at han kunne gå lige så godt, som inden han fik kontusionen."

"Min herre," sagde løjtnanten, "jeg ønsker kun, at De vil være så god at sige mig, om det sår, som den unge herre har haft den ulykke at få, synes at være dødeligt eller ej?"

"Min herre," svarede kirurgen, "ved første forbinding at sige, om et sår vil blive dødeligt eller ej, det var meget letsindigt og

en tåbelig formastelse. Vi er alle dødelige mennesker, og ofte viser der sig ved en kur symptomer, som den største i vor stand aldrig kan forudse."

"Men tror De da, at der er fare?" spurgte den anden.

"Fare!" udbrød lægen, "javist. Om hvem af os kan man sige – han var nok så rask – at han ikke er i fare? Hvorledes kan man altså sige om et menneske med et så slemt sår, som dette er, at han er udenfor fare? Alt, hvad jeg for øjeblikket kan sige, det er, at det var godt, man hentede mig, som man gjorde, og at det havde været bedre, om man havde hentet mig tidligere. I morgen tidlig skal jeg igen se til ham; imidlertid må han holdes yderst rolig og flittigt drikke havresuppe."

"Vil De ikke tillade en smule vinsuppe?" spurgte værtinden.

"Ja, ja, også det," svarede doktoren, "kun må den være ganske tynd, ganske tynd."

"Og en smule hønsekødsuppe vel også?" spurgte hun.

"Ja, ja, hønsekødsuppe er meget godt."

"Jeg kan vel også gerne lave ham lidt fisk?" sagde værtinden.

"Ja," svarede doktoren, "fisk er ret godt for sår. Det befordrer kohæsionen."

Det var en lykke, at hun ikke spurgte om ragouter eller andre farlige spiser, for doktoren havde vist tilladt alt af frygt for at miste sin praksis der i huset.

Doktoren var ikke så snart borte, før værtinden begyndte at udbasunere hans ros for løjtnanten, der af det korte bekendtskab just ikke havde fået den gunstige mening om hans duelighed, som den gode kone og hele nabolaget nærede; måske med rette, for skønt doktoren, hvad jeg næsten frygter,

kunne være en temmelig stor nar, kunne han alligevel var en ret god sårlæge.

Da løjtnanten af den lærde samtale med doktoren havde sluttet, at Jones var i stor fare, så gav han befaling til at bevogte mr. Northerton på det strengeste og havde til hensigt næste dag at begive sig med ham til en fredsdommer. Han overdrog den franske løjtnant at føre tropperne til Gloucester, og skønt denne hverken kunne læse, skrive eller tale, var han dog en god officer.

Om aftenen sendte vor kommanderende officer bud til Jones og lod ham sige, at hvis hans nærværelse ikke generede ham, så ville han besøge ham. Denne høflighed blev modtaget meget venligt og taknemmeligt af Jones, og løjtnanten gik derfor op i sygeværelset, hvor han traf patienten meget bedre, end han havde ventet; ja, Jones forsikrede endog sin ven, at hvis doktoren ikke udtrykkeligt havde befalet ham at forholde sig rolig, var han for længst stået op, for det forekom ham, at han befandt sig så vel som nogensinde, og han følte ingen besværlighed af sit sår, undtagen en heftig hovedpine på den side af hovedet, hvor såret var.

"Det skulle være mig meget kært," sagde løjtnanten, "om De virkelig befandt Dem så vel, som De tror, for da ville De være i stand til straks selv at skaffe Dem ret; for når en sag ikke kan forliges på anden måde, som i dette tilfælde, så er intet bedre, end at man jo før jo hellere udfordrer sin modstander. Men jeg er bange for, at De tror Dem bedre, end De virkelig er, og da ville han have for megen fordel over Dem."

"Jeg vil dog forsøge det," svarede Jones, "hvis De tillader det og vil være så god at låne mig en kårde, da jeg ikke selv har nogen."

"Min kårde står ganske til tjeneste, brave ven," svarede løjtnanten, idet han omfavnede ham. "De er en brav karl, og jeg elsker Deres mod; men jeg er bange for, at De ikke er stærk nok; for et sådant slag og så meget blodtab må have svækket Dem meget, og selv om De ikke føler mangel på kræfter, mens De ligger, så vil De dog nok føle det, når De har gået lidt. Jeg kan ikke samtykke i, at De endnu i aften udfordrer ham; men jeg håber, De vil indhente os, inden vi har tilbagelagt ret mange dagmarcher, og så giver jeg Dem mit ord på, at De skal få satisfaktion, eller det menneske, der har fornærmet Dem, skal have været sin længste tid ved regimentet."

"Jeg ønskede nok," sagde Jones, "at sagen blev bragt på det rene i aften. Da De nu engang har talt til mig om det, så har jeg ingen ro på mig, før jeg har fået det afgjort."

"Å, tænk ikke på det," svarede den anden, "et par dages opsættelse gør intet til sagen. Sårene på æren er ikke som legemets sår; de lider ikke noget ved, at kuren opsættes. Det er lige så godt, når De får satisfaktion om en uge, som straks."

"Men sæt," sagde Jones, "jeg skulle blive dårligere og dø af dette sår?"

"Da fordrer Deres ære aldeles ingen oprejsning," svarede løjtnanten; "jeg skal retfærdiggøre Dem, og for verden bevidne, at det var Deres hensigt at opføre Dem, som det sømmer sig en mand, hvis De var blevet helbredet."

"Og dog," sagde Jones, "gør det mig ondt, at jeg skal opsætte sagen. Jeg generer mig næsten ved at sige det til Dem som officer, men skønt jeg har været et temmelig vildt ungt menneske, så er jeg dog i mine alvorlige øjeblikke en sand kristen."

"Det er jeg også, kan jeg forsikre Dem," sagde officeren, "ja, så ivrig, at jeg glædede mig af ganske hjerte over Dem, da De ved bordet så godt forsvarede religionen; dog turde jeg vel egentlig blive lidt vred på Dem, min herre, fordi De ytrer frygt for at bekende Deres tro for alle mennesker."

"Men hvor skrækkeligt," sagde Jones, "må det ikke være for den, der er en virkelig kristen, at handle mod den befaling, der forbyder at nære hævn i brystet? Hvorledes kan jeg udholde at gøre det, oven i købet nu på sygesengen? Eller vil jeg kunne aflægge regnskab med en sådan anklage imod mig i mit bryst?"

"Ja, jeg tror rigtignok, at der eksisterer et sådant bud," sagde løjtnanten, "men holde det kan en mand af ære ikke, og en mand af ære må De være, når De vil tjene i armeen. Jeg erindrer, at jeg engang spurgte vor feltpræst om det ved en bolle punch, og han tilstod mig, at det var meget svært at afgøre; men, sagde han, i dette punkt håbede han, at det ikke ville blive taget så strengt med soldaterne, og det er sandelig vor pligt at håbe det; for hvem ville leve et liv uden ære? Nej, nej, min kære ven, vær en god kristen, så længe du lever, men vær også en mand af ære og lad aldrig en plet sidde på dig, dertil skulle ikke alle bøger og alle præster bevæge mig; min religion ligger mig overordentlig på hjerte, men min ære endnu mere. Der må være en eller anden vildfarelse i tekstens udtryk eller i oversættelsen, eller i forklaringen, eller hvor den nu ellers stikker. Men det får at være, som det vil, en brav mand må lade det komme an på det; for sin ære må han strengt overholde. Sov De altså roligt i nat, og jeg lover Dem, at De skal finde lejlighed til at skaffe Dem ret."

Med disse ord gav han Jones et hjerteligt kys, trykkede hans hånd og tog afsked.

Men skønt løjtnantens grunde var tilstrækkelige for ham selv, så var de det dog ikke ganske for hans ven. Efter at Jones derfor længe selv havde overlagt sagen, kom han til sidst til en beslutning, som læseren vil finde i næste kapitel.

Kapitel 14

Et frygteligt kapitel, ja så frygteligt, at få læsere bør vove at læse det om aftenen, især hvis de er alene.

Jones fortærede med meget god appetit en dygtig portion hønse- eller snarere hanekødsuppe, som han også ville have gjort ved hanen, den var lavet af, og et pund ristet skinke oven i købet, og da han nu hverken sporede den ringeste mangel på mod eller kræfter, besluttede han at stå op og opsøge sin fjende.

Men først sendte han bud efter sergenten, der var hans første bekendtskab blandt disse militære herrer. Ulykkeligvis havde denne militære embedsmand i bogstavelig forstand overfyldt sig med spiritus og var desårsag for lang tid siden gået til sengs, hvor han snorkede så højt, at det ikke var let at fremkalde nogen støj, som var i stand til at overdøve den, der udgik fra hans næsebor.

Da Jones imidlertid vedvarende ønskede at se ham, så endelig en med en dygtig stemme forsynet opvarter lejlighed til at afbryde hans søvn og at meddele ham sit hverv. Så snart sergenten havde hørt det, stod han straks op; da han havde klæderne på, gjorde han øjeblikkelig sin opvartning. Jones fandt det ikke tjenligt at sige sergenten noget om sit forehavende,

skønt han kunne have gjort det med største sikkerhed, for underofficeren var en mand af ære, der allerede havde nedlagt sin mand. Han ville derfor sikkert have bevaret hans hemmelighed såvel som enhver anden, for hvis bekendtgørelse der ikke var udlovet en belønning. Men da Jones efter et så kort bekendtskab endnu ikke kendte disse dyder, så var hans forsigtighed måske klog og rosværdig nok.

Han begyndte derfor med at fortælle sergenten, at da han nu var trådt ind i armeen, så skammede han sig ved, at der manglede ham det, der måske var det allervigtigste, nemlig en kårde, og tilføjede, han ville være ham uendelig forbunden, om han kunne skaffe ham en.

"Jeg vil gerne betale godt for den," sagde han, "og jeg forlanger ikke, der skal være sølvfæste på den; kun må jeg have en god klinge, som kan passe sig for en soldat."

Sergenten, der godt vidste, hvad der var sket, og havde hørt, at Jones befandt sig i en meget farlig stilling, sluttede af denne anmodning på den tid af natten og af et menneske i hans tilstand, at Jones var en smule forrykt. Men da hans klogskab aldrig forlod ham, besluttede han at gøre sig fordel af den syge mands lune.

"Sir," sagde han, "jeg tror, at jeg kan tjene Dem. Jeg har et fortræffeligt våben med. Det er rigtignok ikke forsynet med sølvgreb, der, som De siger, ikke passer for soldater; men grebet er dog ikke så galt, og klingen er en af de bedste i Europa. Det er en klinge – en klinge, – kort sagt, jeg vil hente den straks, så kan De se den og prøve at føre den. Det glæder mig hjerteligt at se Deres Velbårenhed så vel."

Straks efter kom han tilbage med kården, som han leverede til Jones, der trak den ud af skeden, fortalte sergenten, at den ville være meget god og bad ham nævne prisen, hvorpå sergenten begyndte at rose sine varer. Han sagde, at klingen var taget fra en meget højtstående fransk officer i slaget ved Dettingen.

"Jeg tog den selv fra ham," sagde sergenten, "efter at jeg først havde knust hans hoved. Fæstet var af guld; det solgte jeg til en af vore fornemme officerer; for nogle af dem ser, med Deres Velbårenheds tilladelse, mere på grebet end på klingen."

Her standsede den anden ham og bad ham nævne en pris. Sergenten, der antog, at Jones ganske var gået fra forstanden og meget nær sin ende, var bange for at fornærme hans familie ved at forlange for lidt; men efter et øjebliks betænkning indskrænkede han sig til at sige tyve guineas og svor på, at han ikke ville sælge det billigere til sin egen broder.

"Tyve guineas!" udbrød Jones yderst forbavset, "De tror sikkert, at jeg er gal, eller også, at jeg aldrig i mit liv har set en kårde. Tyve guineas! Jeg tænkte virkelig ikke, at De ville søge at bedrage mig. Tag kården – nej, når jeg nøjere eftertænker det, vil jeg beholde den og i morgen vise den til Deres officerer og underrette dem om, hvad pris De har forlangt for den."

Sergenten havde dog altid åndsnærværelse; han så nu tydeligt, at Jones ikke var i den tilstand, han havde befrygtet; han affekterede derfor straks lige så megen overraskelse, som den anden havde vist, og sagde:

"Jeg er overbevist om, min herre, at mit forlangende ikke er så urimeligt, desuden må De erindre, at det er den eneste kårde, jeg ejer, og jeg risikerer at pådrage mig min officers

misfornøjelse ved selv at gå uden kårde. Og når alt dette bliver taget i betragtning, så finder jeg virkelig ikke, at tyve shillings er for høj en pris."

"Tyve shillings!" udbrød Jones. "Men De forlangte jo lige før tyve guineas."

"Hvad for noget!" skreg sergenten, "De må sikkert have misforstået mig. Eller også har jeg taget fejl, for jeg er rigtignok kun halvt vågen. Tyve guineas! Ja, så undrer det mig virkelig ikke, at herren blev så vred, det ville jeg selv blive. Nej, jeg mente tyve shillings, forsikrer jeg Dem, og når De tager alt i betragtning, håber jeg ikke, at De anser det for så overdreven en pris. De kan rigtignok købe et våben billigere, der ser lige så godt ud, men –"

Her afbrød Jones ham og sagde:

"Det er så langt fra, at jeg vil skambyde Dem, at jeg tværtimod vil lægge en shilling til."

Han gav ham derpå en guinea, bad ham gå til sengs igen og ønskede ham en god march, idet han tilføjede, at han håbede at indhente dem, inden korpset nåede Worcester.

Sergenten tog meget høfligt afsked, fuldkommen tilfreds med handelen og ikke så lidt fornøjet over den dristighed, hvorved han havde reddet sig ud af den forlegenhed, hans urigtige mening om den syges åndstilstand havde styrtet ham i.

Så snart sergenten var gået, stod Jones op, klædte sig fuldstændigt på, ja trak endog sin kjole på, som, da den var hvid, bar meget tydelige spor af det blod, der var flydt ned over den; derpå greb han det nylig købte sværd og ville ile bort, da tanken om, hvad han stod i begreb med at gøre, pludselig standsede ham, og han begyndte at overveje, at han om få

minutter muligvis skulle berøve et andet menneske livet eller miste sit eget.

"Meget vel," sagde han, "for hvilken sag vover jeg mit liv? For min ære. Og hvad er dette menneskelige væsen for en person? En usling, som har fornærmet mig uden nogen anledning fra min side … Men er ikke hævn forbudt af Himlen? Jo, men verden fordrer den … Men skal jeg adlyde verden lige imod Himlens udtrykkelige befaling? Skal jeg hellere pådrage mig Guds mishag end lade mig kalde – ha! – usling – kujon? Jeg vil ikke betænke mig mere; jeg har taget min beslutning og må slås med ham."

Klokken var imidlertid slået tolv, og alle i huset havde begivet sig til sengs, med undtagelse af skildvagten, som bevogtede Northerton, da Jones ganske sagte åbnede sin dør og gik ud for at opsøge sin fjende, om hvis opholdssted han havde fået den nøjagtigste underretning af opvarteren. Man kan ikke tænke sig en frygteligere figur, end han i øjeblikket forestillede. Han havde, som sagt, en hvid kjole på, der var overstrømmet af blod. Hans ansigt, der netop manglede dette blod tilligemed tyve unzer til, som lægen havde aftappet, var ligblegt. Rundt om hovedet havde han en uhyre bandage, der ikke var en turban ulig. I højre hånd bar han kården, i venstre et lys, så at den blodige Banquo i Shakespeares Macbeth godt kunne komme i sammenligning med ham. Jeg tror virkelig ikke, at et frygteligere syn er blevet frembragt, hverken på kirkegårde eller i visse gode folks indbildningskraft, når de en vinteraften er kommet sammen ved julebålet i Somersetshire.

Da skildvagten så vor helt nærme sig, begyndte hans hår først ganske sagte at hæve grenadérhuen i vejret, og hans knæ

slog dygtigt sammen. På samme tid rystede hans hele krop stærkere end i feberkulde. Derpå affyrede han sit gevær og styrtede om med ansigtet mod jorden, om frygt eller mod var årsag til, at han gav ild, og om han egentlig sigtede efter genstanden for sin rædsel, kan jeg ikke sige. Gjorde han det, var han imidlertid så heldig at fejle sin mand.

Jones gættede straks, da han så karlen falde, årsagen til hans skræk, og han kunne ikke lade være at smile over det, uden i ringeste måde at betænke den fare, han netop var undgået. Han gik derefter forbi karlen, som endnu stadig blev liggende i den stilling, hvori han var faldet, og trådte ind i det værelse, hvor han havde hørt, at Northerton skulle sidde indespærret. I fuldkommen ensom tilstand fandt han her – en tom flaske stående på bordet, hvorpå noget øl var spildt, så det havde udseende af, at værelset for kort tid siden havde været beboet; men nu stod det ganske tomt.

Jones formodede nu, at denne stue førte til et andet værelse; han søgte altså rundt omkring, men forgæves; han kunne ingen anden dør finde end den, han var kommet ind ad, og som skildvagten havde stået udenfor. Han begyndte da at råbe på Northerton, men intet menneske svarede ham, og det tjente kun til at forøge skildvagtens frygt; for nu var han overbevist om, at den frivillige var død af sit sår, og at ånden nu kom for at opsøge morderen.

I forfærdelsens hele dødsangst lå han der, og jeg ville ret ønske, at nogle af de skuespillere, som skal spille personer, der af skræk går fra forstanden, havde set ham, for at de kunne lære at kopiere naturen i stedet for at gøre allehånde sælsomme miner og gebærder, som blot fornøjer galleriet og får bifald dér.

Da Jones så, at fuglen var fløjet og endelig opgav håbet om at få fat på ham, samt tillige med rette formodede, at geværknaldet ville bringe hele huset på benene, pustede han sit lys ud og sneg sig ganske sagte tilbage til sit værelse og i seng. Så vidt ville han imidlertid ikke være kommet uopdaget, hvis der i samme etage havde boet mere end en eneste herre, der lå af podagra, og inden han nåede døren, var forstuen, hvor skildvagten havde stået, allerede halvt fyldt med mennesker. Nogle var i bar skjorte, andre kun halvt påklædte, men alle spurgte meget ivrigt om, hvad der var passeret.

Soldaten blev fundet i selvsamme stilling, som vi forlod ham i, mange tog fat i ham, løftede ham i vejret, og mange holdt ham for død. Men disse så snart, at de havde fejlet, for han gjorde ikke alene modstand mod dem, der rørte ved ham, men han brølede tillige som en okse. Han bildte sig i virkeligheden ind, at han blev angrebet af lutter spøgelser og djævle, for hans indbildningskraft, der nu engang var fyldt med rædsel over synet, gjorde hver genstand, han så eller følte, til spøgelser.

Endelig blev han dog overvældet af mængden og bragt på benene, og da der kom lys, og han så to-tre af sine kammerater, kom han en smule til sig selv; men da de spurgte ham, hvad der var på færde, svarede han:

"Med mig er det ude, det er det hele, med mig er det ude; der er ingen redning mere for mig; jeg har set *ham*."

"Hvad har du set, Jack?" spurgte den ene soldat.

"Hvad? Jeg har set den unge volontør, som blev slået ihjel i går aftes."

Med de frygteligste eder forbandede han sig derefter på, at han havde set volontøren ganske blodig; han havde spyet ild ud

af næse og mund. Således var han gået forbi ham og ind i værelset, hvor fændrik Northerton sad; denne greb han i struben og fløj med et forfærdeligt tordenskrald bort med ham igennem luften.

Denne fortælling blev optaget med stort bifald af hele forsamlingen. Alle tilstedeværende fruentimmer troede den fuldt og fast og bad Himlen bevare dem for mord. Blandt mandfolkene troede også mange historien; men atter andre gjorde nar ad den. Således sagde sergenten, der var til stede, ganske koldblodigt:

"Man vil nok tale et par ord med dig, fordi du falder i søvn og drømmer på posten."

Hertil svarede soldaten:

"Man kan straffe mig, som man vil; men jeg var lige så vågen, som jeg nu er, og Fanden skal tage mig, som han har taget fændrikken, hvis jeg ikke, som jeg siger, har set det døde menneske med et par øjne så store og gloende som et par fakler."

Troppernes kommandør var nu kommet til såvel som husets kommandørinde. Den første, der endnu var vågen, og som hørte skildvagtens gevær gå af, holdt det for sin pligt straks at stå op, skønt han just ikke frygtede nogen synderlig ulykke. Meget større var derimod den sidstes bekymring for, at hendes skeer og pander skulle have begivet sig på march, uden at hun havde givet ordre til det.

Vor stakkels skildvagt, som synet af denne officer ikke var meget behageligere end det syn, han efter sin mening nylig havde set, gentog den samme historie med mange skrækkelige tilsætninger af blod og flammer; men han havde den ulykke

ikke at finde tiltro hos nogen af de to sidstnævnte personer; for skønt officeren var meget religiøs, var han dog ganske fri for al sådan frygt, og da han nylig havde forladt Jones i den tilstand, hvori vi har set ham, kunne han ikke endnu antage ham for død.

Men Northerton måtte nu være bortført i torden og flammer, eller på hvad måde han ellers kunne være kommet bort, så meget var vist, at hans legeme ikke befandt sig under forvaring. Dette ledede løjtnanten til en slutning, der stemmede temmelig nøje overens med sergentens ovenfor nævnte slutning, og han befalede, at soldaten straks skulle sættes i arrest. Og således blev da, ved en besynderlig omskiftning af skæbnen, den, der før havde bevogtet andre, selv bevogtet, hvad der rigtignok ikke er så usædvanligt blandt soldater.

Kapitel 15

Slutning på de foregående begivenheder.

Løjtnanten havde imidlertid ikke alene mistanke om, at den stakkels skildvagt havde sovet, men han nærede en endnu værre mistanke, nemlig om forræderi. For ligesom han ikke troede et ord af hele spøgelseshistorien, således holdt han det hele for en opfindelse, der kun var blevet udspekuleret for at føre ham bag lyset, og at karlen i grunden var blevet bestukket af Northerton for at lade ham undvige. Og dette troede han så meget mere, som denne frygt syntes ham unaturlig hos en soldat, der gjaldt for en af de braveste og modigste karle i regimentet, der havde været med i adskillige bataljer, fået flere sår og, kort sagt, altid vist sig som en dygtig og tapper soldat.

For at læseren nu ikke skal fatte den ringeste ufordelagtige mening om en sådan person, vil vi intet øjeblik tøve med at befri hans karakter for byrden af en sådan beskyldning.

Mr. Northerton var altså, som vi tidligere har bemærket, fuldkommen tilfreds med den ære, han havde indlagt sig ved sin handling. Han havde måske set, hørt eller formodet, at hæder plejer at blive ledsaget af misundelse. Dermed vil jeg nu ingenlunde have sagt, at han på hedensk vis var tilbøjelig til at tro på guddommen Nemesis eller til at tilbede hende; for jeg er tværtimod fuldt og fast overbevist om, at han aldrig havde hørt dens navn blive nævnt. Lang stillesidden var desuden ikke hans sag, og han havde en meget stor naturlig afsky for det snævre vinterkvarter i Gloucester, som en fredsdommer let kunne have skrevet ham pas til. Han var desuden ikke fri for visse urolige betragtninger med hensyn til en vis offentlig træbygning, hvis navn jeg, for at rette mig efter den almindelige mening, ikke her vil nævne, skønt jeg tror, man burde snarere ære end skamme sig over denne bygning, da den er eller kan blive til større velsignelse for samfundet end de fleste andre offentlige bygninger. Kort sagt, uden at anføre flere grunde til denne opførsel, mr. Northerton ønskede at rejse bort endnu samme aften, og han havde kun tilbage at udtænke måden, hvorpå det skulle ske, hvilken sag imidlertid lod til at have sine vanskeligheder.

Skønt den unge mand var noget kroget i sin moral, var han dog fuldkommen lige i sin person, der var meget høj og velskabt. Damerne syntes i almindelighed, at hans ansigt var smukt; det var bredt og rødmosset, og han havde temmelig gode tænder. Disse yndigheder undlod ikke at gøre indtryk på

værtinden, som ikke havde så lidt smag for skønhed af denne natur. Hun følte virkelig sand medlidenhed med det unge menneske, og da hun af lægen erfarede, at det rimeligvis ville blive galt med den unge volontør, fik hun tanke om, at dette ikke ville have nogen velsignelsesrig indflydelse på fændrikkens sag. Da hun havde fået tilladelse til at besøge ham og fandt ham i et meget mørkt humør, som betydeligt forøgedes, da hun fortalte ham, at der næppe var noget håb om at redde det unge menneskes liv, vedblev hun derfor at lade nogle vink falde, som snart kom til fuldkommen forståelse, da arrestanten med megen iver greb dem; endelig blev det aftalt, at fændrikken efter et aftalt signal skulle gå igennem kaminen og ud i skorstenen, hvorfra han kunne springe ned i køkkenet, og hun skulle imens passe på, at der ingen kom.

Men for at vore læsere af en anden karakter ikke muligvis skulle gribe denne lejlighed til hastigt at fordømme al medlidenhed som tåbelig og skadelig for det menneskelige samfund, så vil det måske ikke være urigtigt, om vi her omtaler en egen omstændighed, som muligvis kan have haft en ringe del i denne handling.

Fændrikken var på denne tid i besiddelse af omtrent halvtreds pund, som rigtignok tilhørte hele kompagniet; for da kaptajnen havde haft en lille strid med løjtnanten, havde han overdraget det til fændrikken at udbetale lønningerne. Disse penge fandt han det imidlertid rigtigst at deponere hos værtinden, måske som en slags kaution eller sikkerhed for, at han senere ville vende tilbage og forsvare sig mod klagen imod ham. Men hvorledes konditionerne end var, så er det vist, at hun havde pengene, og fændrikken havde sin frihed.

Læseren formoder måske, på grund af den gode kones medlidende karakter, at hun, da hun så skildvagten blive arresteret for en brøde, som hun vidste, han var uskyldig i, øjeblikkelig lagde sig imellem; men om hun allerede havde udtømt hele sin medlidenhed ved ovennævnte tilfælde, eller om karlens træk, skønt de ikke var meget forskellige fra fændrikkens, ikke kunne vække den, det skal jeg ikke indlade mig på at afgøre; men langtfra at tale denne arrestants sag bestyrkede hun løjtnanten i hans mening om karlens brøde og erklærede med hænder og arme hævede mod himlen, at hun ikke for alt i verden ville være medskyldig i en morders flugt.

Alt var nu roligt igen, og størstedelen af de tilstedeværende begav sig atter til sengs; men enten det nu var hendes karakters naturlige livlighed eller hendes frygt for sølvtøjet, der virkede på hende, nok er det, hun følte ingen lyst til søvn, men bevægede officererne, som skulle afmarchere om et par timer, til at tilbringe denne tid hos hende ved en bolle punch.

Jones havde ligget vågen under alt dette og hørt det meste af støjen, og han følte nu nysgerrighed efter at få de nærmere omstændigheder at vide. Han greb derfor sin klokke og ringede mindst tyve gange uden virkning, for værtinden var så fornøjet i sit selskab, at der ikke kunne høres nogen anden lyd end hendes latter. Opvarteren og stuepigen sad sammen i køkkenet; for hverken turde han af frygt sidde oppe alene, eller hun ligge i sengen alene, og jo mere de hørte klokken ringe, jo ængsteligere blev de, så at de til sidst var som naglet fast på deres pladser.

Men da der heldigvis opstod en pause i latteren, nåede lyden af klokken til sidst den gode værtindes øre, og hun kaldte straks på sine tjenestefolk, der begge kom.

"John," sagde værtinden, "hører du ikke herrens klokke ringe? Hvorfor går du ikke op til ham?"

"Det er ikke min bestilling at varte op i gæstekamrene," svarede opvarteren, "det er Betty Kammerpiges."

"Når det kommer an på det," udbrød pigen, "så er det ikke min bestilling at opvarte herrerne. Jeg har rigtignok undertiden gjort det, men pokker skal hente mig, om jeg gør det tiere, siden han vil gøre mig det til en pligt."

Der blev endnu stadig ringet voldsomt på klokken, værtinden blev rasende, og svor, at hvis opvarteren ikke øjeblikkelig gik der op, ville hun næste morgen jage ham på døren.

"Hvis De gør det, madam," sagde han, "får det være; men jeg vil ikke udføre de andre tjenestefolks forretninger."

Hun henvendte sig derpå til pigen og søgte at bevæge hende med det gode; men alt forgæves: Betty var lige så ubevægelig som John. Begge påstod, at det var ikke deres forretning, og de ville ikke gøre det.

Løjtnanten gav sig til at le og sagde:

"Nå, jeg skal gøre en ende på det hele."

Derefter vendte han sig til de to tjenestefolk, roste dem først for deres bestemthed i ikke at give efter, men tilføjede, at han var vis på, at hvis den ene ville samtykke i at gå, så ville den anden også, hvilket forslag de straks bifaldt, og følgelig gik de op til Jones meget kærligt og tæt sluttede til hinanden. Da de var borte, dæmpede løjtnanten værtindens vrede ved at underrette hende om, hvorfor de begge var uvillige til at gå alene.

De kom snart tilbage og underrettede hende om, at den syge herre var langt fra at være død, tværtimod syntes han at befinde

sig fuldkommen vel; han sendte løjtnanten sin kompliment og ville være meget glad, om han ville aflægge ham et besøg, inden kompagniet afmarcherede.

Den gode løjtnant opfyldte straks hans bøn, og da han havde sat sig ved siden af sengen, underrettede han ham om alt, hvad der var passeret dernede, og sluttede med, at det var hans hensigt at statuere et eksempel på skildvagten.

Derpå fortalte Jones ham hele sandheden og bad ham indstændigt ikke at straffe den stakkels soldat.

"For," sagde han, "han er vist lige så uskyldig i fændrikkens undvigelse som i at have fundet på en løgn og bestræbt sig for at bedrage Dem."

Løjtnanten betænkte sig nogle øjeblikke og sagde derpå:

"Nu vel, da De fritager karlen for den ene del af brøden, så er det umuligt at overbevise ham om den anden del, da der har stået flere skildvagter. Men derfor havde jeg dog alligevel lyst til at straffe knægten, fordi han er en kujon. Men hvem ved, hvad virkning en sådan skræk kan have, og han har altid holdt sig godt overfor fjenden. Jeg lover Dem altså, at han skal få sin frihed, når vi afmarcherer. Men stille, trommen går allerede. Endnu et kys, min kære ven. Men vær ikke urolig og overil Dem ikke; tænk på den kristelige lære om tålmodighed, og jeg indestår Dem for, at De snart vil være i stand til at skaffe Dem retfærdighed og til at tage en hæderlig hævn over den karl, som har fornærmet Dem."

Løjtnanten tog derpå afsked, og Jones søgte at nyde freden og hvile sig.

Ottende bog

Omfatter omkring to dage.

Kapitel 1

Et overordentlig langt kapitel om det vidunderlige; det allerlængste af alle vore indledende kapitler.

Da vi nu skal til at begynde en ny bog, i hvilken vor historie vil tvinge os til at fortælle sager af en mere besynderlig og overraskende slags, end der hidtil er forekommet, så vil det ikke være af vejen i dette forord eller indledningskapitel at sige noget om den skriveart, som kaldes det vidunderlige. For dette skal vi, såvel for vor egen som for andres skyld, stræbe at sætte visse grænser, og virkelig er intet nødvendigere, da kunstdommere [Note 8)] af forskellig tænkemåde er så tilbøjelige til at gå til forskellige stik modsatte yderligheder; for mens nogle er rede til med mr. Dacier at indrømme, at den samme ting, som er umulig, dog kan være sandsynlig [Note 9)], har andre så lidt historisk eller poetisk tro, at de ikke anser noget for sandsynligt eller muligt, når de ikke selv have oplevet det.

For det første tror jeg, at man med rette kan forlange af en skribent, at han holder sig indenfor mulighedens grænser og stedse husker på, at hvad der ikke er et menneske muligt at udføre, det kan et menneske umuligt tro er udført. Denne overbevisning gav måske mange historier om de gamle hedenske guddomme deres oprindelse, for de fleste af dem er af poetisk oprindelse. Digteren, der ønskede at hengive sig til en forfængelig, udsvævende indbildningskraft, tog sin tilflugt til den magt, læserne ikke kunne bedømme, eller som de snarere holdt for uendelig, som følge af hvilket de ikke kunne stødes over noget af de vidundere, der fortaltes om den. Herpå

har man stærkt støttet sig til forsvar for Homers mirakler, og det er måske også et forsvar, rigtignok ikke, som Pope vil have, fordi Odysseus fortalte en hoben naragtige usandheder til fajakerne, der var et meget dumt folk, men fordi digteren selv skrev for hedninger, som slige poetiske fabler var trosartikler. Jeg må tilstå, at jeg for min del, så medlidende er min karakter, ville ønske, at Polyfemos havde indskrænket sig til mælkemad og bevaret sit øje; heller ikke kunne Odysseus være mere bekymret end jeg, da hans kammerater blev forvandlet til svin af Circe, der efter min mening siden viste så megen agtelse for menneskekød, at man næppe kan antage, at hun ville forvandle det til skinke. Jeg ønsker ligeledes af ganske hjerte, at Homer havde kendt den af Horats foreskrevne regel, at man så sjældent som muligt skal indføre overnaturlige, handlende personer. Vi ville da ikke så ofte se dem komme i kedsommelige ærinder og ofte opføre sig på en måde, hvorved de ikke alene forspilder alt krav på agtelse, men endog blive genstand for harme og foragt, en opførsel, der må have stødt en from og skarpsindig hednings lettroenhed, hvad der aldrig kan forsvares uden ved at indrømme en formodning, som jeg oftere har været tilbøjelig til, nemlig at denne berømte digter, som han visselig var, havde til hensigt at latterliggøre sin tidsalders og sit fødelands overtro.

Men jeg har opholdt mig alt for længe ved en læresætning, der ikke kan være til nogen nytte for en kristelig skribent; for da han intet kan indføre i sit værk af de himmelske hære, der udgør en del af hans tro, så er det yderst barnagtigt at søge i den hedenske teologi efter guddomme, der for længst er afsat fra deres udødelighed.

Lord Shaftesbury bemærker, at intet er koldere, end når en moderne forfatter anråber musen; han kunne have tilføjet, at intet er flovere. Med langt mere sirlighed kan han anråbe en ballade, som nogle tror, Homer har lavet, eller, med forfatteren af Hudibras, et krus øl, der måske har indgivet langt mere poesi så vel som prosa, end alle Hippokrenes og Helikons drikke tilsammen.

De eneste overnaturligt virkende væsener, der nogenlunde kan tillades os moderne skribenter, er ånder; dog vil jeg råde enhver forfatter til at omgås yderst sparsomt med dem. De ligner arsenik og andre farlige medikamenter, som kun må anvendes med største varsomhed; jeg vil heller ikke på nogen måde tilråde deres anvendelse i sådanne værker, som en skraldende latter af læseren kunne blive til stor skade eller fortrydelse.

Hvad alfer og feer angår, så forbigår jeg med velberåd hu disse med tavshed, da jeg ikke gerne vil sætte grænser for de overordentlige fantasier, til hvis omfang den menneskelige naturs grænser er for snævre, hvis værker er at anse for nye skabelser, og som følgelig har en ubestridelig ret til at gøre med deres, hvad de vil.

Mennesket er derfor den højeste genstand (rigtignok ganske overordentlige lejligheder undtagne), der frembyder sig for vore historieskriveres eller digteres pen, og ved at meddele dets handlinger må man anvende den største forsigtighed for ikke at overskride evnerne hos den virkende person, man beskriver.

Heller ikke er den blotte mulighed alene tilstrækkelig til at retfærdiggøre os; vi må også påagte sandsynlighedens regler. Det er, forekommer det mig, Aristoteles' mening, eller, om ikke

hans, så en anden viis mands, hvis anseelse vil blive lige så stor, når han bliver lige så gammel, "at det ikke er nogen undskyldning for en digter, som fortæller overnaturlige ting, at det, han fortæller, er kendsgerninger." Med hensyn til poesien kan man måske nok indrømme det, men det lader sig vel ikke udvide til historieskriveren, der er forpligtet til at fortælle tingene, som han finder dem, selv om de er af en så overordentlig beskaffenhed, at der kræves en ikke ringe grad af historisk tro til at fordøje dem. Sådanne er f.eks. Xerxes' ulykkelige krigsrustning, som Herodot beskriver, eller Alexanders lykkelige krigstog, som Arrian fortæller; sådanne er i nyere tid Henrik den Femtes sejr ved Azincourt og Karl den Tolvtes sejr ved Narva. Alle disse begivenheder synes mere forbavsende, jo mere man eftertænker dem.

Når imidlertid sådanne begivenheder virkelig forekommer i historiens løb, ja endog udgør dens væsentligste del, så er historieskriveren, der beretter dem, ikke alene at retfærdiggøre, men man kunne i virkeligheden ikke tilgive ham, hvis han ville udelade eller forandre dem. Men der gives andre kendsgerninger, der ikke er så vigtige i deres følger eller så nødvendige, at de ikke kunne ofres til forglemmelse for at behage læserens skepticisme. En sådan er den mærkværdige historie om George Villiers ånd, som mere passende kunne være foræret doktor Drelincourt for at gøre mrs. Veales ånd selskab foran i hans afhandling om døden, end anbringes i et så alvorligt og vigtigt værk som Opstandshistorien [Note 10)].

Oprigtigt talt, når historieskriveren blot ville indskrænke sig til, hvad der virkelig har tildraget sig, og ganske forkaste det, om hvis falskhed han trods alle beviser må være overtydet, så

ville han vel undertiden forfalde til det vidunderlige, men aldrig til det utrolige. Ofte vil han vække læserens forbavselse og forundring, men aldrig det vantro had, Horats taler om. Kun derved altså, at vi kommer ind på opdigtelser, sker det, at vi støder an mod denne regel og krænker sandsynligheden, som historieskriveren sjældent eller aldrig forlader, så længe han ikke glemmer sin karakter og bliver romanforfatter. Heri har alligevel de historieskrivere, der fortæller offentlige begivenheder, en stor fordel for os, som indskrænker os til privatlivets hændelser. De førstes troværdighed bliver i lang tid bekræftet af det almindelige rygte, og for de kommende århundreder bevidnes deres sandhed ved offentlige dokumenter og forskellige skribenters enstemmige vidnesbyrd. Således har en Trajan og en Antonius, en Nero og en Caligula alle fundet tiltro hos efterverdenen, og ingen tvivler om, at så overordentlig gode og så overordentlig slette mænd engang har været menneskeslægtens beherskere.

Men vi, som kun har at gøre med privatkarakterer, som søger på de mest forborgne steder, og fra verdens huller og kroge fremhenter dydens og lastens eksempler, er i en langt farligere stilling. Vi har hverken almindeligt bekendte rygter, enstemmige vidnesbyrd eller dokumenter, som kan bekræfte og understøtte, hvad vi overleverer; os tilkommer det altså frem for alle ikke alene at holde os indenfor mulighedens grænser, men også indenfor sandsynlighedens, og især når vi skildrer noget meget godt og elskværdigt. Slethed og dårskab, hvor overdrevne de er, finder lettere tiltro, for de erholder en stor understøttelse og styrke i den naturlige slethed.

Således kunne vi måske med ringe fare fortælle en vis Fischers historie. Længe skyldte han mr. Derbys højmodighed livets ophold og havde en morgen modtaget en betydelig velgerning af ham; på trods af dette fik han lyst til også at eje resten, der befandt sig i hans vens chatol. I denne hensigt skjulte han sig i en krog af en gang, hvorfra man kunne komme til mr. Derbys værelse. Her hørte han i flere timer mr. Derby more sig ved et gæstebud, han gav sine venner, og hvortil Fischer ligeledes var blevet indbudt. Men i al denne tid opsteg der ikke en eneste taknemmelig tanke hos ham, som kunne have afholdt ham fra hans forehavende, men da den ulykkelige mr. Derby havde fulgt sine venner ud, listede Fischer sig sagte efter ham ind i hans værelse og skød ham en pistolkugle gennem nakken. Dette vil blive troet, når Fischers ben er lige så rådne som hans hjerte. Ja, måske vil man også tro, at skurken to dage senere gik i teatret med nogle unge damer for at se *Hamlet*, og med roligt ansigt hørte han en af damerne, som kun lidet anede, hvor nær personen var, udbryde: "Gode Gud! hvis den mand, som myrdede Derby, nu var til stede!" hvorved han viste en mere forhærdet og stenhård samvittighed end Nero selv, om hvem Suetonius fortæller os, at bevidstheden om hans brøde efter moderens død blev ham aldeles utålelig, og således vedblev den. Heller ikke kunne alle soldaternes, senatets og folkets lykønskninger dæmpe samvittighedens regler.

Men når jeg nu på den anden side vil fortælle mine læsere, at jeg har kendt en mand, hvis gennemtrængende geni satte ham i stand til at erhverve en meget stor formue, hvortil han slet ingen begyndelse så for sig; at han derved fuldkommen havde bevaret sin retskaffenhed, og ikke alene uden mindste

uretfærdighed eller skade for noget enkelt individ, men til største fordel for handlen og uhyre forøgelse af de offentlige indtægter; at han anvender en del af indtægten af sin formue til at vise en smag, der langt overtræffer de flestes smag, og det i værker, hvor den højeste værdighed er forbundet med den reneste simpelhed, men en anden del til ved kærlighedsgerninger med personer, hvis eneste anbefaling er deres fortjenester eller trang, lægger en godhed for dagen, hvorved han langt overtræffer alle mennesker; at han med største iver opsøger fortjenesten, der befinder sig i ulykke, brænder af begærlighed efter at understøtte den, og så er lige så omhyggelig – måske alt for omhyggelig – for at skjule sin gerning; at hans hus, hans husgeråd, hans haver, hans bord, hans gæstfrihed og hans offentlige velgørenhed, alt viser det sind, hvoraf det flyder, og alt er inderlig rigt og ædelt, uden flitterstads, uden ydre praleri; at han opfylder enhver pligt i livet med den største dyd; at han er yderst from mod sin skaber, yderst tro og lydig mod sin overherre; en øm ægtemand mod sin kone, en god slægtning, en mild velynder, en varm og standhaftig ven, en erfaren og behagelig selskabsmand, fuld af overbærenhed mod sine tjenestefolk, gæstfri mod sine naboer, kærlig mod de fattige og velvillig mod hele menneskeslægten; skulle jeg til alt dette endnu føje: viis, brav, smuk, kort sagt, ethvert godt biord, som vort sprog ejer, så kunne jeg vel sikkert sige:

– Quis credet? nemo Hercule! nemo;
Vel duo, vel nemo,

Hvem ville vel tro det? Ingen, ved Hercules! ingen;
enten to eller ingen

Aulus Persius Flaccus:
Saturae.

Og dog kender jeg en mand, der besidder alt, hvad jeg her har beskrevet. Men et eneste eksempel (og jeg kender virkelig ikke flere) er ikke tilstrækkeligt til at retfærdiggøre os, da vi skriver for tusinder, der aldrig i deres liv have hørt tale om en sådan mand eller hans lige. Slige *raræ aves* [Note 11)] skulle overlades til en gravskriftforfatter eller en digter, der kunne unde ham en plads i et distikon eller med en skødesløs mine lade ham slippe ind i et rim, uden at det kan gøre læseren nogen ulejlighed.

Endelig må handlingerne være således beskafne, at de ikke alene kan udføres af mennesker og rimeligvis også er udført; men det må så være højst sandsynligt, at de netop er udført af de handlende personer og karakterer selv; for hvad der blot er vidunderligt og forbavsende hos ét menneske, det kan, når der er tale om et andet menneske, blive usandsynligt, eller i virkeligheden umuligt.

Denne sidste fordring er det, som den dramatiske kunstdommer kalder karakterens bibeholdelse, og den kræver en ganske overordentlig dømmekraft og et nøje kendskab til den menneskelige natur.

Det er en fortræffelig bemærkning af en af vore mest udmærkede forfattere, at heftig iver lige så lidt kan bringe et

menneske til at handle imod sin karakter, som en rivende strøm kan føre en båd mod sit eget løb. Jeg vil vove at sige, at det er, om ikke umuligt for et menneske at handle i ligefrem modsigelse til naturens forskrifter, så dog lige så usandsynligt og mirakuløst som noget, man kan forestille sig. Om de bedste steder i Antonius' historie blev tilskrevet Nero, eller de værste begivenheder i dennes liv tillagdes Antonius, hvad ville være vanskeligere at tro end disse to ting? Men bliver de berettede om de virkelige personer, så ophører straks det vidunderlige.

Vore nyere dramatiske forfattere er almindeligvis tilbøjelige til den her antydede vildfarelse. I de fire første akter er deres helte almindeligvis simple kæltringer og deres heltinder de letfærdigste fruentimmer, man kan tænke sig; men i femte akt bliver heltene de værdigste herrer af verden og heltinderne fruentimmer af den største dyd og beskedenhed. Autor er ikke engang altid så god i ringeste måde at bestræbe sig for at gøre denne forvandling og urimelighed sandsynlig eller at angive årsagen til det. Og der gives vel ingen anden årsag end den, at det lakker ad ende med stykket, som rigtignok er en vigtig årsag. For hvorfor skulle det ikke være lige så naturligt, at et slet menneske omvender sig i sidste akt af en komedie, som i sidste akt af livet? Det er jo også, som vi i almindelighed ser, tilfældet i Tyburn, et sted, som virkelig meget passende kunne slutte flere komedier; for de allerfleste helte i disse stykker udmærker sig fortrinlig ved de talenter, der ikke alene bringer mennesker til galgen, men også sætter ham i stand til, når han er der, at spille en heroisk figur.

Med disse få indskrænkninger kan det efter min mening være en forfatter tilladt at have så meget at bestille med det

vidunderlige, som han vil; ja, når han således iagttager reglerne for det trolige, så vil han kun så meget desto bedre fængsle læserens opmærksomhed og henrive ham, jo mere han kan sætte ham i uventet forbavselse, for, som et geni af første rang bemærker i femte kapitel om det ophøjede: "Den store kunst ved al poesi er at blande digt med sandhed og at forene det trolige med det vidunderlige."

For skønt enhver god forfatter aldrig vil overskride det sandsynliges grænser, så er det dog derfor ingenlunde nødvendigt, at hans karakterer eller begivenheder bliver fortærskede, simple eller pøbelagtige, som de forefalder på gaden eller i ethvert hus, eller som man finder dem i aviserne under indenlandske nyheder. Han må også have lov til at fremstille personer og ting, som en stor del af hans læsere måske aldrig har haft kundskab om. Når forfatteren strengt iagttager den ovenanførte regel, har han opfyldt sin pligt, og han er da berettiget til at nyde tillid hos læseren, der gør sig skyldig i kritisk vantro, når han mistror ham. Her erindrer jeg, at en ung dame af stand engang enstemmigt blev erklæret for at være unaturlig på scenen af en hel forsamling prokuratorskrivere og kræmmerdrenge, skønt hendes spil i forvejen var blevet bifaldet af mange damer af første rang, af hvilke én, som var bekendt for sin udmærkede forstand, erklærede, at hendes spil var et billede af halvdelen af de unge piger, hun kendte.

Kapitel 2

I hvilket værtinden aflægger Jones et besøg.

Da Jones havde taget afsked med sin ven løjtnanten, søgte han at falde i søvn, men forgæves; hans livsånder var for muntre og årvågne til at sove. Da han således havde moret eller plaget sig ved at tænke på sin Sophia, til det var blevet højlys dag, forlangte han te, ved hvilken lejlighed værtinden selv værdigede ham sit besøg.

Det var virkelig første gang, hun havde set ham, eller i det mindste lagt mærke til ham; men da løjtnanten havde forsikret hende, at det var en smuk, ung og dannet mand, besluttede hun nu at vise ham al den agtelse, der stod i hendes magt; for oprigtig talt var det et af de huse, hvor de ærede herrer, for at bruge avertissementssproget, erholder en høflig behandling for deres penge.

Hun havde ikke så snart begyndt at tilberede hans te, før hun også begyndte en samtale.

"Ak, sir," sagde hun, "det forekommer mig at være en stor ynk, at sådan en smuk ung herre således kan undervurdere sig selv, at han vil omgås med disse rå soldater. De kalder sig selv gentlemen, men, som min første mand plejede at sige, de skulle erindre, at det er os, som betaler dem. Og det er dog ved Gud hårdt at lønne dem og så oven i købet at måtte underholde dem, som vi gæstgivere må. Jeg havde tyve af dem forrige nat foruden officerererne; ja, jeg vil da for den sags skyld hellere have soldater end officerer, for intet er godt nok til disse herrer, og hvis De så regningen, min herre, ville De tilstå, at den er så godt som ingenting. Jeg har haft mindre ulejlighed, forsikrer jeg

Dem, af en god landjunkerfamilie, af hvem vi kunne tage fyrre, ja halvtreds shillings for natten, foruden staldrum til hestene. Og dog, forsikrer jeg Dem, min herre, at der næppe er en eneste af disse officerer, der ikke i alle måder anser sig for at være lige så god som en herremand med femhundrede pund om året. Det morer mig virkelig at høre deres opvarter løbe rundt efter dem og råbe: "Deres Velbårenhed!" Ja, velbårenheder, så Gud må forbarme sig, som spiser i gæstgiversted for én shilling. Og så hører man en banden og sværgen imellem dem, så man må blive ganske bange; jeg tror ikke, at noget kan lykkes for så ugudelige mennesker. Og her har en af dem behandlet Dem på en så barbarisk måde. Jeg troede ret, at de ville holde ham fast, men de hænger ved hinanden som ærtehalm. Om De så ti gange havde været i livsfare – Gud være lovet, at De ikke er det, men det kommer ud på ét for den slags folk, – så havde de ladet morderen løbe. Gud være hans arme sjæl nådig, jeg ville ikke have en sådan synd på min samvittighed, om jeg så kunne få hele verden for det. Men når De med Guds hjælp slipper fra det, så er der dog endnu ret og retfærdighed til for ham, og hvis De da ville bruge advokat Small, tør jeg gøre min ed på, at han snart skulle sørge for, at den karl kom til at se landet med ryggen. Men hvem ved, hvor han nu støjer omkring i verden; for med den slags ukrudt er det nu engang således, i dag her, og Gud ved, hvor i morgen. Om Dem har jeg det håb, at De for fremtiden vil lade dette tjene Dem til advarsel og af egen skade blive klog og atter vende hjem til Deres ærede slægtninge. Jeg ved med sikkerhed, at de ikke vil give sig tilfreds, når de får at vide, hvorledes det er gået Dem. Gud bevare os vel! Jeg ville ikke for alt i verden have, at de skulle vide det. Tro De mig, jeg ved

allerede, hvad klokken har slået; men når ikke den ene vil, så vil den anden; en så smuk, ung herre vil det aldrig mangle på et fruentimmer. Og så sandt der er en Gud til, hvis jeg var i Deres sted, så ville jeg hellere se den smukkeste pige, der nogensinde har haft et hoved mellem to skuldre, hænge i en galge, end jeg for hendes skyld ville blive soldat. Nå, De behøver ikke at blive så rød" – for han blev rød op over begge øren – "De har vel troet, at jeg slet ikke kendte noget til sagen med frøken Sophia!"

"Hvad?" udbrød Jones, idet han på én gang fo'r op. "Kender De min Sophia?"

"Om jeg kender hende?" sagde værtinden, "jo, det gør jeg rigtignok. Hun har mere end én gang ligget her natten over."

"Med hendes tante vel?" sagde Jones.

"Ja vist," svarede værtinden, "hvad ellers? Å, jeg kender meget godt den gamle dame. Og frøken Sophia er en sød, ung skabning."

"En sød, ung skabning!" udbrød Jones. "O, Gud! Kunne jeg forestille mig, at De kendte min Sophia?"

"Jeg ville kun ønske, at De halvt så godt kendte hende," sagde værtinden, "hvad ville De ikke have givet for at have siddet ved siden af hendes seng? Hvilken dejlig hals hun har! Netop i samme seng, hvor De nu ligger, har det allerkæreste barn hvilet sig, det kan De være overbevist om."

"Her?" råbte Jones, "her? Har Sophia nogensinde ligget her?"

"Ja, ja, som jeg siger Dem," vedblev værtinden, "netop i samme seng, hvor jeg ville ønske, at hun nu sad ved siden af Dem, og det ville hun vel også ønske, efter hvad jeg kan tænke mig, for jeg har ofte hørt Deres navn af hendes egen mund."

"Ak," udbrød Jones, "har hun nævnt den stakkels Jones? Nej, De smigrer mig, madam, De smigrer mig; nej, det er for meget; det kan jeg ikke tro."

"Ja," svarede hun, "jeg vil ikke komme til Gud, men være Djævlens, om jeg siger en stavelse mere, end hvad der er sandt. Med mine egne øren har jeg hørt hende tale om Dem; men alt i tugt og ære, andet kan jeg ikke sige, ellers ville jeg lyve; men jeg kunne nok mærke, at hun tænkte en god del mere, end hun sagde."

"O, bedste, bedste kone," råbte Jones, "på mig har hun tænkt, på mig! Det er jeg ikke værd. O, hun er lutter kærlighed, lutter godhed, lutter højmodighed! Hvorfor er der født en uværdig som jeg, der noget øjeblik kan forårsage hendes blide brystsmerte? Hvorfor skal jeg være fordømt til det? Jeg, der ville underkaste mig alle de plager og elendigheder, som en djævel nogensinde har opfundet for menneskene, hvis jeg kunne gøre hende den ringeste glæde med det; ja, selv pinebænken skulle ikke være mig nogen smerte, når jeg vidste hende lykkelig."

"Der ser De! Nå, jeg har nok tænkt det, jeg har også sagt hende det, at hun ejede en skat i Dem."

"Men jeg beder Dem, madam, sig mig dog, hvor eller når De har hørt det ringeste om mig; for jeg har aldrig været her før, og jeg kan heller ikke erindre, at jeg nogensinde har set Dem."

"Det vil jeg gerne tro," svarede hun, "for De var kun en lille knægt, da jeg havde Dem på skødet hos squiren."

"Hvilken squire?" spurgte Jones, "kender De den højmodige og gode mr. Allworthy?"

"Ja, det ved Gud, jeg gør; hvem i landet kender ikke ham?"

"Rygtet kan muligvis strække sig endnu videre," svarede Jones, "men Gud alene kan kende hans overordentlige godhed, der er skabt i hans billede og er sendt til jorden som hans mønster. Menneskene er lige så uvidende om en sådan guddommelig godhed, som de er uværdige til den; men ingen var så uværdig til den, som jeg – jeg, der af ham blev hævet til en sådan højde, som han, hvad De vel ved, tog til sig, skønt jeg var et barn født i synd, og behandlede som sin egen søn, og som alligevel ved mine tåbeligheder forspildte hans godhed. Ja, jeg har fortjent det alt sammen; for jeg vil aldrig være så utaknemmelig at tro, at han har begået en uretfærdig handling imod mig. Og nu, madam," vedblev han, "tror jeg ikke, De kan sige noget imod, at jeg bliver soldat, især med en formue som den, jeg har i min lomme."

Med disse ord rystede han en pung, hvori der kun var meget lidt, og i hvilken der i værtindens øjne syntes at være endnu mindre, end der virkelig var.

Den gode værtinde blev ganske forbløffet ved denne fortælling. Hun svarede, at folk rigtignok bedst selv kunne dømme om deres sager og om, hvad der var mest passende for dem efter omstændighederne.

"Men tys!" udbrød hun, "jeg syntes, at jeg hørte nogen kalde. Nu kommer jeg! Nu kommer jeg! Jeg tror også, Fanden plager alle mine folk; ingen af dem kan høre. Jeg må ned. Hvis De vil have mere frokost, skal pigen komme. – Nu kommer jeg!"

Uden at tage afsked fløj hun med disse ord ud af værelset; for simple folk er meget sparsomme med artighed; og skønt de er villige til at vise den gratis mod fornemme personer, viser de

den dog aldrig mod deres ligemand uden at sørge for, at de får den godt betalt.

Kapitel 3

Hvori lægen aflægger sit andet besøg.

For at læseren ikke skal blive vildledt og tro, at værtinden vidste mere, end hun virkelig vidste, eller blive overrasket over, at hun vidste så meget, må vi, inden vi går videre, bemærke, at løjtnanten havde underrettet hende om, at Sophias navn havde givet anledning til striden; og hvad resten af hendes kundskab angår, så vil den skarpsindige læser nok i denne nylig skildrede scene have bemærket, hvorledes hun kom til den. En stor nysgerrighed var virkelig blandet med hendes dyder og lod aldrig nogen forlade hendes hus, uden at hun, så vidt det lod sig gøre, havde udspurgt ham eller hende om navn, familie og formuesomstændigheder.

Hun var ikke så snart gået, før Jones, i stedet for at tænke over hendes opførsel, anstillede betragtninger over, at han lå i samme seng, hvori, efter hvad han var blevet underrettet om, hans Sophia havde hvilet. Dette forårsagede ham tusinde ømme og kærlige tanker, som vi gerne skulle dvale længere ved, hvis vi ikke var af den mening, at der kun befinder sig meget få af denne slags elskere blandt vore læsere.

I denne tilstand fandt lægen ham, da han kom for at forbinde hans sår. Da doktoren ved nøjere undersøgelse opdagede, at hans puls var i uorden, og da han hørte, at han ikke havde sovet, erklærede han ham for at være i største fare; for han frygtede for en feber, som han ville have forhindret ved en åreladning;

denne ville Jones imidlertid ikke underkaste sig, da han, som han sagde, allerede havde mistet blod nok og ikke ville miste mere.

"Og når De nu, hr. doktor," sagde han, "blot vil forbinde mit hoved, så tvivler jeg ikke om, at jeg vil være rask i løbet af et par dage."

"Jeg ville ønske," svarede lægen "at jeg kunne give Dem forsikring om, at De blev rask om to måneder. Nej, nej, folk kommer sig ikke så hurtigt efter sådanne kontusioner. Men jeg er så gammel, at jeg ikke lader mig belære i mine operationer af mine patienter, og det er min faste vilje at foretage en operation, inden jeg forbinder Dem."

Jones vedblev hårdnakket at stride imod, og doktoren gav til sidst efter, idet han dog underrettede ham om, at han ikke ville være ansvarlig for de sørgelige følger, men håbede, Jones ville vise ham den retfærdighed at tilstå, at han havde rådet til åreladning, hvad patienten lovede at gøre.

Doktoren gik ud i køkkenet, hvor han heftigt beklagede sig for værtinden over patientens stridige opførsel, da han ikke ville lade sig årelade, skønt han havde feber.

"Det er da ædefeber," sagde hun, "for han har slugt to tallerkener smørrebrød før frokost."

"Meget rimeligt," sagde doktoren, "jeg har kendt folk, der spiste med feber; for syrligheden, der forårsages af den febrilske materie, kan meget let stimulere nerverne i *diaphragma* og forårsage en sult, der meget let forveksles med den naturlige appetit; men da alimenterne ikke vil assimileres i chylus, så plejer de at korrodere *vascula orificii* og at aggravere de febrilske symptomer. Jeg tror virkelig, at det ser meget

farligt ud for herren, og hvis han ikke bliver åreladt, er jeg bange for, han må afsted."

"Alle mennesker må dø, når deres tid er omme," svarede den gode kone, "det er der nu intet at gøre ved. Jeg antager dog ikke, hr. doktor, at De vil forlange af mig, at jeg skal holde ham, mens De årelader ham. Men, må jeg hviske Dem et ord i øret, inden De foretager Dem videre, vil jeg dog råde Dem til at tænke på, hvem der indestår Dem for Deres regning."

"Hvorledes? For min regning?" udbrød doktoren ganske forbavset, "jeg tænker, jeg har en herre af stand under behandling; ikke sandt?"

"Det tænkte jeg også," svarede værtinden, "men som min salig første mand plejede at sige: det er ikke alt guld, hvad som glimrer. Det er en ærkeslubbert, siger jeg Dem. De skal dog ikke lade Dem mærke med, at jeg har sagt Dem noget; men jeg tænkte kun, at folk, der sidder i en næringsvej, bør underrette hinanden om sådanne ting."

"Og jeg har ladet mig modsige af sådan en karl!" udbrød doktoren meget hidsigt, "hvad, skal jeg tåle, at en, der ikke betaler mig, beskæmmer min praksis? Det glæder mig kun, at jeg har gjort den opdagelse i rette tid. Jeg vil dog endnu engang se, om han vil lade sig årelade eller ej."

Straks ilede han op af trappen, rev heftigt døren op og vækkede Jones af en meget sund slummer, han var faldet i, og, hvad der var det værste, af den søde drøm om Sophia.

"Vil De lade Dem årelade eller ej?" råbte doktoren, skummende af raseri.

"Jeg har allerede sagt Dem min beslutning," svarede Jones, "og det skulle være mig kært, om De kunne huske mit svar; for

De har vækket mig af den sødeste søvn, jeg i mit liv har nydt."

"Ja, ja," skreg doktoren, "mange mennesker har allerede således bortsovet deres liv. Søvnen er ikke altid god, lige så lidt som næring; men husk på, at jeg spørger Dem nu sidste gang, om De vil årelades eller ej?"

"Og jeg svarer Dem for sidste gang, nej, jeg vil ikke."

"Nå, så vasker jeg mine hænder i uskyldighed for Deres vedkommende," sagde doktoren, "og jeg ønsker, at De vil betale mig for den ulejlighed, jeg allerede har haft. To besøg, hvert fem shillings, to forbindinger, ligeledes hver fem shillings, og desuden en halfcrown for phlebotomi."

"Jeg håber dog ikke, at De vil forlade mig i denne tilstand," sagde Jones.

"Jo, jeg vil," sagde doktoren.

"Så behandler De mig skurkagtigt," sagde Jones, "og jeg betaler Dem ikke en skilling."

"Godt," skreg doktoren, "det første tab er altid det bedste. Hvor Fanden kunne værtinden finde på at lade mig kalde til sådan en landstryger!"

Med disse ord styrtede han ud af døren; patienten vendte sig og faldt snart igen i søvn; men drømmen om Sophia var ulykkeligvis flygtet bort.

Kapitel 4

Hvori der optræder en af de behageligste barberer, der nogensinde er omtalt i historien, barberen i Bagdad og barberen i Don Quixote ikke engang undtaget.

Klokken var slået fem, da Jones vågnede efter syv timers søvn, så styrket og så fuldkommen frisk og sund, at han besluttede at stå op og klæde sig på, af hvilken grund han åbnede sin vadsæk og fremtog rent linned og en anden klædning. Men først kastede han en slåbrok om sig og gik ned i køkkenet for at bestille noget, der kunne berolige visse oprør, han følte opstå i sin mave.

Da han traf værtinden, hilste han hende meget høfligt og spurgte, hvad han kunne få til middag.

"Til middag?" sagde hun. "Det er da en besynderlig tid til at tænke på middagsmad. Nu er der intet færdigt, og ilden er næsten ganske gået ud."

"Godt," sagde han, "men jeg må have noget at spise, det er mig ligegyldigt, hvad det er; for oprigtig talt har jeg aldrig i mit liv været så sulten som nu."

"Nå," sagde hun, "jeg tror, at der er et stykke koldt oksekød med roer til, – det vil være noget for Dem."

"Intet er bedre," sagde han, "men det skulle var mig kært, om De ville lade det stege lidt."

Dette samtykkede værtinden i og sagde smilende, at det glædede hende at se ham så rask; for vor helts venlige karakter var næsten uimodståelig; desuden var hun ikke ond af hjerte, men hun elskede penge så højt, at hun hadede alt, hvad der blot havde skin af fattigdom.

Jones gik derpå tilbage for at klæde sig på, mens middagsmaden blev lavet til, og efter hans befaling kom der en barber.

Denne barber, som gik under navn af Lille-Benjamin, var et af de besynderligste og morsomste mennesker i verden, hvad der hyppigt havde pådraget ham små ubehageligheder, som næsestyvere, blå øjne, spark og lignende; for ikke enhver forstår en spøg, og de, som forstår den, bliver ofte fortrydelige over, at de er genstand for den. Denne last var imidlertid inkurabel hos ham, og skønt han ofte havde bødet for den, kunne man dog være vis på, at når der faldt ham en vittighed ind, så lod han den stryge uden hensyn til personer, tid eller sted.

Der var desuden en hel mængde andre besynderligheder i hans karakter, som jeg ikke skal nævne, da læseren selv med lethed vil opdage dem ved at gøre nærmere bekendtskab med dette overordentlige menneske.

Da Jones af en grund, som man let kan begribe, var utålmodig efter at blive påklædt, fandt han barberen meget langsom med at skumme sæben og bad ham skynde sig lidt, hvortil den anden med megen alvorlighed, for han fortrak aldrig en muskel i sit ansigt, svarede:

"*Festina lente* er et ordsprog, som jeg lærte, længe før jeg rørte en ragekniv."

"Jeg mærker," svarede Jones, "at De er lærd, min ven?"

"Kun lidt," sagde barberen, "*non omnia possumus omnes*."

"Igen," sagde Jones, "jeg tror endog, at De laver vers."

"Undskyld mig, min herre," svarede barberen, "*non tante me dignor honore*." – Og idet han vedblev sin forretning, sagde han: "I den tid jeg har beskæftiget mig med sæben, har jeg kun været

i stand til at opdage to grunde til barbering, den ene at få et skæg og den anden at blive fri for det. Jeg kan gætte mig til, at det ikke er længe siden, at De lod Dem barbere af den første grund. De har på ære haft godt held, for det må man sige om Deres skæg, at det er *tondenti gravior*."

"Jeg kan gætte mig til, at De er en meget komisk person," sagde Jones.

"De tager meget fejl af mig, min herre," svarede barberen, "jeg er alt for hengiven til at studere filosofi; *hinc illæ lacrimæ*, det er min ulykke, for megen lærdom har været min ruin."

"Ja," sagde Jones, "jeg tilstår, min ven, at De besidder mere lærdom, end der i almindelighed hører til Deres håndtering; men jeg kan ikke indse, hvorledes det kan have skadet Dem."

"Ak, min herre," sukkede barberen, "min fader gjorde mig af den grund arveløs. Han var dansemester, og fordi jeg kunne læse, inden jeg kunne danse, fik han afsky for mig og efterlod sine øvrige børn hver en skilling. Ønsker De også, at jeg skal tage håret ved tindingerne – Å, jeg beder om forladelse, tror, at det er en *hiatus in manuscriptis*; jeg havde hørt, at De ville gå i krigen, men nu ser jeg nok, at det er en fejltagelse."

"Og hvorfor tror De det?"

"Å, min herre," svarede barberen, "De er vist for klog til at bringe et sønderslået hoved derhen. Det var, som hvis man ville bringe kul til Newcastle."

"De er på min ære en meget komisk fyr," udbrød Jones, "og jeg holder overordentlig meget af Deres lune. Det skulle glæde mig, om De ville komme til mig efter middagsbordet og drikke et glas vin med mig."

"Å, bedste herre," svarede barberen, "jeg kan gøre Dem en tyve gange så stor tjeneste, hvis De vil modtage den."

"Hvorledes det, min ven?" spurgte Jones.

"Jo, jeg vil drikke en hel flaske med Dem, om De synes," svarede barberen, "for jeg holder overordentlig meget af godmodighed, og da De har opdaget, at jeg er en komisk figur, så skulle jeg ingen kundskab besidde til ansigter, hvis De ikke er en af de godmodigste gentlemen i verden."

Jones gik nu, smukt påklædt, ned, og den skønne Adonis var måske ikke elskværdigere; men dog gjorde han intet indtryk på værtinden, for ligesom denne dame aldeles ikke lignede Venus i person, således lignede hun hende heller ikke i smag.

Det havde været heldigt for kammerpigen Nancy, om hun havde set med sin madmoders øjne, for den stakkels pige blev på mindre end fem minutter så forelsket i Jones, at denne hendes lidenskab siden kostede hende mangt et suk. Denne Nancy var overordentlig smuk og ikke mindre bly, for hun havde givet en opvarter og to unge forpagtere i nabolaget kurven; men vor helts flammende blik optøede straks al isen om hendes hjerte.

Da Jones kom ned i køkkenet, var dugen endnu ikke lagt på bordet, og der var heller ingen grund til, at det skulle være sket, for hans middagsmad var forblevet i *status quo* såvel som ilden, der skulle have stegt den.

Denne skuffelse kunne have opbragt det mest filosofiske sind, men det var ikke tilfældet med Jones, som kun gav værtinden en lille bebrejdelse, idet han sagde, at siden det var så vanskeligt at få kødet varmt, ville han spise det koldt.

Men nu – enten det var af medlidenhed, skam eller en anden grund – skældte den gode kone først ud på alle tjenestefolkene, fordi de ikke havde adlydt den ordre, hun aldrig havde givet, og efter at hun havde befalet opvarteren at dække i salen, gav hun sig i færd med arbejdet, som snart var fuldført.

Salen, hvor Jones blev ført hen, var virkelig benævnt som *lucus a non lucendo*, for det var et værelse, hvor solen vist næppe nogensinde havde tittet ind. Det var det allersletteste værelse i huset, og det var virkelig en lykke for Jones, at der ikke var noget slettere. Han var imidlertid alt for sulten til at udsætte noget på det, men da hans appetit først var tilfredsstillet, så befalede han opvarteren at bringe en flaske vin ind i et bedre værelse og gav på en tydelig måde at forstå, at det ikke behagede ham videre godt, at man havde vist ham ind i et sådant fængsel.

Efter at opvarteren havde gjort, hvad der var befalet ham, varede det ikke ret længe, inden barberen gjorde sin opvartning. Han ville ikke så længe have ladet vente på sit selskab, hvis han ikke i køkkenet havde hørt på værtinden, der underholdt en hel kreds, hun havde samlet om sig, med Jones' historie, som hun dels havde aflokket hans egne læber, dels sit eget opfinderiske geni; for hun sagde, at han var et fattigt landsbybarn, som mr. Allworthy havde taget til sig og opdraget som tyende; men nu var han jaget ud af huset for sine gavtyvestregers skyld.

"Hovedsagelig," sagde hun, "fordi han forelskede sig i herrens datter og, efter alt at dømme, tillige bestjal huset; for hvorfra skulle han ellers have fået den smule penge, han endnu har? Og det er nu vor fine herre, jo, jo!"

"Er det en af mr. Allworthys folk?" spurgte barberen, "hvad hedder han?"

"Ja, han sagde rigtignok, at hans navn var Jones," svarede hun, "men det er måske også et falsk navn. Han har også fortalt mig, at squiren opdrog ham som sin egen søn, skønt han nu var så vred på ham."

"Og så har han sagt sandt, hvis hans navn er Jones," sagde barberen. "For jeg har familie, der bor i nærheden; ja, nogle siger endda, at han virkelig *er* hans søn."

"Hvorfor kalder han sig da ikke efter sin fader?"

"Det ved jeg ikke," svarede barberen, "men der er jo flere folks sønner, som ikke kalder sig efter deres fader."

"Hm!" sagde værtinden, "hvis jeg havde vidst, at han var et herrebarn, om det også er på den måde, så havde jeg dog vel båret mig anderledes ad mod ham. For man ved ikke altid, hvor store folk der kan blive af mange sådanne bastarder, og, som min første mand – Gud gøre ham salig – plejede at sige: Stød mig aldrig en kunde for hovedet, når han er af stand!"

Kapitel 5

En samtale mellem mr. Jones og barberen.

Denne samtale fandt sted, dels mens Jones sad ved sit middagsmåltid i fængslet, dels mens han ventede barberen i den anden stue. Så snart den var forbi, aflagde mr. Benjamin ham, som tidligere sagt, sit besøg og tog plads. Derpå skænkede Jones et glas vin og drak på hans sundhed med de ord:

"*Doctissime tonsorum.*"

"*Ago tibi gratias, domine*," sagde barberen, så derefter stift på Jones og vedblev med stor alvorlighed og stigende forundring:

"Tør jeg tage mig den frihed at spørge, om Deres navn ikke er Jones?"

Hertil svarede den anden Jo.

"*Proh Deum atque hominum fidem!*" sagde barberen, "hvor besynderligt alting dog går, mr. Jones, jeg er Deres ærbødigste tjener; jeg mærker, at De ikke kender mig, hvad der ikke er at undre sig over, siden De kun en eneste gang har set mig, og da var De endnu meget ung. Med tilladelse, hvordan har den gode squire Allworthy det? Hvorledes går det *ille optimus omnium patronus*?"

"Jeg mærker," sagde Jones, "at De virkelig kender mig; men jeg har ikke den lykke også at kende Dem."

"Det undrer mig slet ikke," udbrød Benjamin, "men det undrer mig, at jeg ikke længe før kendte Dem, for De er ikke det mindste forandret. Men tillad mig, uden fornærmelse, at spørge, hvorfor De rejser denne vej?"

"Fyld Deres glas, barber," sagde Jones, "og stil mig ikke flere spørgsmål."

"Jeg vil ikke være påtrængende, min herre," svarede barberen, "og jeg håber ikke, at De anser mig for et menneske med uforskammet nysgerrighed, for det er en last, som ingen kan beskylde mig for. Men jeg beder om forladelse, for når en gentleman som De rejser alene uden at være ledsaget af en eneste tjener, så må man antage ham for at være, hvad man kalder, *in casu incognito*, og måske burde jeg ikke have nævnt Deres navn."

"Jeg tilstår," sagde Jones, "at jeg ikke ventede at være så godt kendt i denne egn af landet, som jeg mærker, jeg er; men af visse grunde vil jeg være Dem forbunden, hvis De vil lade være at nævne mit navn for noget menneske, indtil jeg er borte."

"*Pauca verbo*," svarede barberen, "og jeg ville ønske, at ingen andre kendte Dem her end jeg; for nogle mennesker har mund, – men jeg forsikrer Dem, at jeg kan gemme en hemmelighed. Selv mine fjender må indrømme mig den dyd."

"Og dog er den ikke karakteristisk for Deres profession, mr. Barber," sagde Jones.

"Ak," svarede barberen, "*non si male nunc et olim sic erit*. Jeg blev ikke født eller opdraget til barber, kan jeg forsikre Dem. Jeg har tilbragt min meste tid blandt gentlemen, og, uden at rose mig selv, jeg har en smule levemåde. Og hvis De havde fundet mig så værdig til Deres tillid, som De har fundet visse andre folk, så skulle jeg have vist Dem, at jeg bedre kan bevare en hemmelighed. Jeg skulle ikke have besudlet Deres navn i et offentligt køkken, for visse folk har ikke behandlet Dem godt; thi foruden at de offentligt udråber, hvad De har fortalt dem om en strid mellem mr. Allworthy og Dem, lægger de løgn til af deres eget, ting, som jeg ved, er løgn."

"De overrasker mig i høj grad," sagde Jones.

"Jeg siger Dem på min ære sandhed," svarede Benjamin, "og jeg behøver ikke at fortælle Dem, at det var værtinden. Jeg forsikrer Dem, at det bevægede mig at høre den historie, hun fortalte, og jeg håber, at det hele er usandhed; for jeg har stor agtelse for Dem og har altid haft det, siden De viste Sorte George så megen godhed, at det blev omtalt over hele landet; ja, jeg har såmænd modtaget mere end ét brev om det, og det

gjorde Dem elsket af alle. De må derfor tilgive mig, for det var sand bekymring, der bragte mig til at stille så mange spørgsmål; for jeg besidder ingen uforskammet nysgerrighed. Men jeg elsker godmodigheden, og deraf kom *amoris abundiantia erga te*."

Ethvert bevis på venskab skaffer let tillid hos den ulykkelige; intet under derfor, at Jones, som foruden at være ulykkelig også var åbenhjertig, let troede barberens forsikringer og gjorde ham til sin hjertensven. De latinske brokker, som Benjamin ret passende anbragte, syntes, om de end ikke forrådte nogen høj grad af lærdom, dog at antyde noget mere end en simpel barber, og det gjorde hele hans opførsel. Jones holdt derfor alt, hvad han havde fortalt ham om sin familie og opdragelse, for sandt og sagde endelig, efter at han længe nok havde ladet sig bede, at da han havde hørt så meget af hans anliggender og syntes så begærlig efter at lære sandheden at kende, så ville han fortælle ham det hele, hvis han havde tålmodighed nok til at høre på det.

"Tålmodighed," udbrød Benjamin, "det skal det vist ikke mangle på, om kapitlet også blev nok så langt, og jeg er Dem ret meget forbunden for den ære, De viser mig."

Nu begyndte Jones at fortælle hele historien med undtagelse af et par omstændigheder, nemlig alt, hvad der passerede den dag, han havde været oppe at slås med Thwackum, og endte med sin beslutning om at gå til søs, indtil opstanden i Norden havde bragt ham til at forandre sit forsæt og ført ham til det sted, hvor han for øjeblikket befandt sig.

Den lille Benjamin, der var ganske fuld af opmærksomhed, afbrød ikke en eneste gang fortællingen, men da den var sluttet,

kunne han ikke lade være at bemærke, at hans fjender vist måtte have opdigtet mere imod ham, end der var sandt, og bragt det til mr. Allworthy, for ellers ville så god en mand aldrig på den måde have bortjaget et menneske, han havde elsket så højt; hvortil Jones svarede, at han tvivlede ikke om, at der var blevet anvendt sådanne nederdrægtige kunster for at ødelægge ham.

Og virkelig måtte enhver, der kun kendte historien af Jones' fortælling, hvori den eneste omstændighed var udeladt, som mr. Allworthy havde fordømt ham for, gøre samme bemærkning som barberen; for nu viste hans handlinger sig ikke i det ufordelagtige lys, hvori de var blevet fremstillet for mr. Allworthy, og han kunne ikke omtale de falske anklager, der tid efter anden var fremført mod ham for den værdige mand, da han slet ikke kendte dem. Han havde ligeledes, som vi omtalte, udeladt adskillige virkelige kendsgerninger i sin fortælling, og alt viste nu Jones i så gunstigt et lys, at ondskaben selv ville have fundet det vanskeligt at finde noget at dadle hos ham.

Det var ikke, fordi Jones ønskede at skjule eller forvanske sandheden; tværtimod ville han langt mindre have tålt, at man dadlede mr. Allworthy, fordi han havde straffet ham, end at man dadlede hans egne handlinger; men således gik det nu, og således vil det altid gå: et menneske kan være nok så ærligt og oprigtigt, fortællingen om hans egen opførsel vil dog altid, enten han selv vil eller ej, vise sig så gunstig, at hans laster kommer lutrede fra hans læber, ligesom en væske, der bliver filtreret, lader alt urent blive tilbage.

For om også selve kendsgerningerne bliver synlige, så vil dog bevæggrundene, omstændighederne og følgerne være så forskellige, når nogen fortæller sin egen historie, og når ens fjende fortæller den, at man næppe ville tro, at det er den samme.

Skønt barberen havde hørt på denne historie med grådigt øre, var han dog ikke endnu tilfredsstillet. Der var en omstændighed, som hans nysgerrighed, hvor kold den end var, dog inderligt længtes efter. Jones havde omtalt sin kærlighed og sagt, at han var Blifils rival, men han havde omhyggeligt fortiet sin elskedes navn. Efter nogen tøven og mangt et ha! og ha! bad han derfor, om han måtte tage sig den frihed at spørge om navnet på den unge dame, som syntes at være hovedårsagen til al hans ulykke, og efter et øjebliks betænkning svarede Jones:

"Siden jeg har betroet Dem så meget, og da jeg er bange for, at hendes navn allerede er blevet alt for offentligt ved denne lejlighed, vil jeg ikke skjule det for Dem. Hendes navn er Sophia Western!"

"*Proh Deum atque hominum fidem!* Har squire Western så voksen en datter?"

"Ja," udbrød Jones, "og sådan en datter, at verden ikke ejer mage til hende. Intet øje har set noget så skønt; men det er hendes ringeste udmærkelse. En sådan følelse! En sådan godhed! O, jeg kunne rose hende til evig tid og måtte dog udelade nogle af hendes dyder!"

"Squire Western en voksen datter!" skreg barberen. "Jeg kan erindre faderen som dreng; nå, *tempus edax rerum*."

Da vinen nu var drukket, påstod barberen meget ivrigt, at han også ville give en flaske; men dette afslog Jones på det

bestemteste. Han havde allerede drukket mere, end han burde, sagde han, og ville nu gå op på sit værelse, hvor han ønskede, at barberen kunne skaffe ham en bog.

"En bog," udbrød Benjamin, "hvad bog vil De have, latin eller engelsk? Jeg har nogle gode bøger på begge sprog, som *Erasmi Colloquia, Ovidius de Tristibus, Gradus ad Parnassum*; og på engelsk har jeg nogle af de bedste bøger, skønt nogle af dem er lidt iturevne; jeg har en stor del af Stowes Kronik, sjette bind af Popes Homer, tredje bind af *Tilskueren*, andet bind af Echards romerske historie, *Robinson Crusoe*, Thomas à Kempis og to bind af Thomas Browns værker."

"De sidste af disse bøger," sagde Jones, "har jeg aldrig set, vil De derfor have den godhed at låne mig et af disse bind."

Barberen forsikrede ham, at de vist ville behage ham meget; for han anså forfatteren for et af de vittigste hoveder, nationen nogensinde havde frembragt. Derpå begav han sig til sit hus, der lå tæt ved, og kom straks tilbage med bogen. Efter at Jones på det eftertrykkeligste havde pålagt ham at holde ren mund, og Benjamin helligt havde svoret ham det, skiltes de ad. Barberen begav sig hjem, og Jones gik op på sit værelse.

Kapitel 6

Hvori mr. Benjamin lægger endnu flere talenter for dagen, og hvori man tillige ser, hvem denne mærkelige person var.

Om morgenen blev Jones en smule urolig over lægens udeblivelse, da han frygtede, at det kunne have ubehagelige følger eller måske endog medføre fare, at såret ikke blev forbundet; han spurgte derfor opvarteren, om der ikke var

nogen anden læge i nærheden. Opvarteren svarede, at der boede en doktor tæt ved, men han vidste, at han ofte havde nægtet at komme, når der tidligere havde været en anden læge.

"Men hvis De vil lyde mit råd, min herre," vedblev han, "så er der ingen mand i hele kongeriget, der bedre kan udføre den forretning end barberen, som var hos Dem i går aftes. Vi anser ham for en af de dygtigste mænd i hele omegnen, hvad det angår at læge sår, og skønt han ikke har været her mere end en tre måneders tid, har han dog allerede udført flere store kure."

Opvarteren blev straks sendt efter den lille Benjamin, som, da han fik at vide, i hvilken egenskab han blev kaldet, forberedte sig derefter og gik; men hans mine og udseende var så forskellige fra dengang, han bar bækkenet under armen, at man næppe skulle tro, at det var den samme mand.

"Nå," sagde Jones, "jeg ser, at De driver mere end ét håndværk, hvorfor sagde De mig ikke allerede det i går aftes?"

"En kirurg," svarede Benjamin med megen alvor, "er en profession og intet håndværk. Grunden til, at jeg ikke allerede i går aftes sagde Dem, at jeg gjorde profession af denne kunst, vor den, at jeg troede, at De allerede var under en anden gentlemans hænder, og jeg vil ikke gerne tage mine kolleger brødet af munden. *Ars omnibus communis*. Men om De behager, min herre, vil jeg nu undersøge Deres hoved, og når jeg har set Deres hjerneskal, vil jeg sige Dem min mening om tilfældet."

Jones havde ingen stor tro til denne nye professor; imidlertid lod han ham åbne bandagen, og ikke så snart havde Benjamin gjort dette, før han begyndte at sukke og ryste voldsomt på hovedet.

Gnaven bad Jones ham ikke at gøre narrestreger, men at sige ham, hvilken tilstand han fandt ham i.

"Skal jeg svare Dem som læge eller som ven?" spurgte Benjamin.

"Som ven og oprigtigt," sagde Jones.

"Nu vel," svarede Benjamin, "så ville det min sjæl udfordre en hel del kunst at forhindre Dem i at blive rask efter nogle få forbindinger endnu, og hvis De vil tillade mig at anvende en salve, jeg har, så svarer jeg for Deres helbredelse."

Jones gav sit samtykke, og plastret blev altså lagt på.

"Se så," udbrød Benjamin, "nu vil jeg med Deres tilladelse igen antage mit forrige Jeg; men en mand er nødt til at vedligeholde en vis værdighed i sit ansigt, mens han udfører disse operationer, ellers ville verden ikke lade sig behandle af ham. De kan ikke forestille Dem, sir, af hvor megen vigtighed et alvorligt ansigt er for en alvorlig bestilling. En barber kan bringe Dem til at le, men en læge må snarere bringe Dem til at græde."

"Hr. barber, eller hr. doktor eller hr. barber-doktor ..." sagde Jones –

"Å, min herre," afbrød Benjamin ham. "*Infandum, regina, jubes renovare dolorem*. De genkalder for min sjæl den grusomme adskillelse af de forenede broderskaber, til så stor skade for begge parter, som alle adskillelser må være efter lang forbindelse. *Vis unita fortior*; som det da også i begge broderskaber ikke mangler på folk til at forstå. Hvad for et slag var det ikke for mig, der forener begge kunster i min egen person."

"Lige meget med hvilken titel De helst vil benævnes," sagdes Jones, "men at De er et af de mest komiske syn, jeg i mit liv har set, det er en afgjort sag. Deres historie er sikkert også højst aparte, og at jeg har ret til at høre den, det vil De dog tilstå mig."

"Det tilstår jeg," svarede Benjamin, "og jeg skal meget gerne gøre Dem bekendt med den, hvis De har tid nok; for jeg siger Dem i forvejen, at den vil tage en god tid op."

Jones sagde ham, at han aldrig kunne have bedre tid end for øjeblikket.

"Godt," sagde Benjamin, "jeg vil adlyde Dem; men først vil jeg lukke døren af, for at ingen skal afbryde os."

Han gjorde det, gik derpå med en højtidelig mine hen imod Jones og sagde:

"Jeg må begynde med at sige Dem, sir, at De selv har været min værste fjende i verden."

Jones blev en smule forbavset ved denne pludselige erklæring.

"Jeg, Deres fjende, sir?" udbrød Jones med lige så megen overraskelse som alvor.

"Ja, bliv ikke vred," svarede Benjamin, "jeg forsikrer Dem, at jeg er det ikke. De var fuldkommen uskyldig i alt det onde, De tilføjede mig, da De kun var et barn. Men jeg tror, at jeg skal på et øjeblik løse hele gåden, når jeg blot nævner mit navn. Har De aldrig, sir, hørt tale om en vis Partridge, som havde den ære at blive anset for Deres fader og den ulykke at blive i bund og grund ruineret ved denne ære?"

"Jeg har rigtignok hørt tale om denne Partridge," svarede Jones, "og har altid troet at være hans søn."

"Godt, sir," svarede barberen, "jeg er denne Partridge; men jeg løser Dem fra al sønlig pligt; for jeg forsikrer Dem, at De ikke er min søn."

"Hvorledes?" udbrød Jones, "er det muligt, at en falsk mistanke skulle have draget alle de ulykkelige følger over Dem, som jeg kun er alt for vel bekendt med?"

"Det er muligt," sagde barberen, "for det er virkelig tilfældet; men skønt det er naturligt nok for menneskene at hade selv de uskyldige grunde til deres lidelser, så har jeg dog et andet sind. Jeg har altid elsket Dem, siden jeg erfarede Deres opførsel mod Sorte George, som jeg fortalte Dem, og jeg er ved dette overordentlige møde blevet overbevist om, at De er født til at give mig erstatning for, hvad jeg har lidt for Deres skyld. Desuden drømte jeg, natten førend jeg så Dem, at jeg faldt over en stol uden at støde mig, hvilket tydeligt viste, at der ventede mig noget godt, og forrige nat drømte jeg atter, at jeg red bagefter Dem på en mælkehvid hest, hvad der er en fortræffelig drøm og betyder megen lykke, som det er min hensigt at forfølge, når De ikke er så grusom at nægte mig det."

"Det skulle glade mig meget, mr. Partridge," svarede Jones, "om det stod i min magt at give Dem nogen oprejsning for de lidelser, jeg har været den uskyldige grund til, skønt jeg i øjeblikket ikke ser nogen rimelighed til det; imidlertid forsikrer jeg Dem, at jeg ikke vil nægte Dem noget, som det er mig muligt at tilstå Dem."

"Jo, ganske vist er det Dem muligt," svarede Benjamin, "for jeg forlanger kun tilladelse til at ledsage Dem på denne ekspedition. Jeg har så ganske sat mit sind til det, at De, hvis De

nægter mig denne tilladelse, dræber både en barber og en læge i samme åndedræt."

Jones svarede smilende, at det skulle gøre ham ondt at være årsag til så megen ulykke for det offentlige. Han fremkom derpå med mange fornuftige grunde for at afholde Benjamin – som vi herefter vil kalde Partridge – fra hans forehavende; men alt var forgæves. Partridge stolede fast på sin drøm om den mælkehvide hest.

"Desuden," sagde han, "så forsikrer jeg Dem, at jeg føler lige så meget for sagen, som nogen anden på nogen mulig måde kan; og jeg vil rejse, enten De tillader mig at rejse sammen med Dem eller ej."

Jones, der syntes lige så godt om Partridge, som Partridge kunne synes om ham, og som ikke havde rådspurgt sin egen tilbøjelighed, men den andens bedste, da han rådede ham til at blive, gav til sidst sit samtykke, da han mærkede, at den anden var så fast i sin beslutning; men da han havde betænkt sig lidt, tilføjede han:

"Måske tror De, mr. Partridge, at jeg er i stand til at understøtte Dem, men det er jeg virkelig ikke."

Med disse ord tog han sin pung frem og optalte ni guineas, som han erklærede var hele hans formue.

Partridge svarede, at han ene stolede på hans fremtidige gunst; for den var han overbevist om, at han inden kort tid ville have fortjent.

"For nærværende tid," sagde han, "tror jeg, at jeg er den rigeste af os; men alt, hvad jeg har, står til Deres tjeneste og disposition. Jeg holder bestemt på, at De skal tage det hele, og

jeg beder blot om, at jeg må ledsage Dem som tjener. *Nil desperandum est Teucro duce et auspice Teucro*."

Men det ædelmodige forslag angående pengene ville Jones på ingen måde antage.

Man besluttede at begive sig på rejsen næste morgen; men der opstod en vanskelighed med hensyn til rejsetøjet, for mr. Jones' vadsæk var for stor til at transporteres uden hest.

"Hvis jeg tør vove at give et råd," sagde Partridge, "så burde denne vadsæk og alt, hvad der er i den med undtagelse af et par skjorter, blive tilbage. Dem kan jeg let bære for Dem, og Deres øvrige tøj kan ligge under sikker lås og lukke i mit hus."

Denne metode var ikke så snart foreslået, før den også blev antaget, og barberen gik for at berede alt til den forestående ekspedition.

Kapitel 7

Indeholder bedre grunde for Partridges opførsel, end vi endnu har set; en undskyldning for Jones' svaghed samt nogle flere anekdoter om værtinden.

Skønt Partridge var et af de mest overtroiske mennesker, ville han måske dog næppe have ønsket at ledsage Jones på hans tog alene på grund af varslet med stolen og den hvide hest, hvis han ikke havde haft bedre udsigter end at dele byttet, der blev gjort på valpladsen. Sagen forholdt sig således: da Partridge kom til at grunde over den historie, han havde hørt af Jones, kunne han ikke forsone sig med den tanke, at mr. Allworthy skulle have jaget sin søn (for det anså han ham fuldt og fast for) på døren af nogen af de angivne grunde. Han sluttede derfor, at det hele var

en opfindelse, og at Jones, som han ofte havde hørt om gennem sine korrespondenter, at han var af en vild karakter, derimod var løbet fra sin fader. Det faldt ham altså ind, at hvis han kunne bevæge den unge mand til at vende tilbage til faderen, ville han på denne måde vise mr. Allworthy en tjeneste, som kunne tilintetgøre hele hans tidligere vrede, ja, han troede desuden, at denne vrede var forstilt, og at mr. Allworthy kun havde ofret ham for sit eget rygtes skyld. Og denne mistanke kunne han vel forklare ved den ømme kærlighed, mr. Allworthy viste mod barnet, ved hans store strenghed mod Partridge, som, da han selv vidste sig uskyldig, ikke kunne fatte, at andre kunne anse ham for skyldig, og endelig ved småsummerne, som han havde modtaget, længe efter at den årlige rente var frataget ham; han betragtede disse som en skadesløsholdelse eller snarere som en bøde for den begåede uretfærdighed; for jeg tror, at det er meget ualmindeligt, at menneskene tilskriver de velgerninger, de modtager, ren barmhjertighed, hvis de på nogen måde kan tilskrive dem andre motiver. Hvis han derfor på nogen måde kunne overtale den unge mand til at vende hjem, tvivlede han ikke om, at han jo nok skulle opnå mr. Allworthys gunst igen og blive vel lønnet for sin umage, ja givet tilbage til sit fædrehjem, et håb, hvis opfyldelse selv Ulysses ikke kunne ønske hjerteligere end den stakkels Partridge.

Hvad Jones angår, så var han vel fornøjet med, hvad den anden havde forsikret, og troede, at Partridge ikke havde nogen anden bevæggrund end kærlighed til ham og iver for sagen, en dadelværdig mangel på forsigtighed og mistro til andres sanddruhed, som ikke kan forsvares hos ham. – Oprigtig talt, er der kun to midler, hvorved menneskene kommer i besiddelse

af disse fortræffelige egenskaber; det ene er ved lang erfaring, det andet af naturen. Men af naturen havde Jones nu ikke denne gave, og ved erfaring kunne han ikke have den; for dertil var han for ung, og den mistroens visdom, man på denne måde erhverver, erholder man sjældent før i livets seneste periode.

Jones tilbragte størstedelen af dagen i selskab med et nyt bekendtskab. Dette var ingen anden end herren i huset eller snarere konens mand. Først for nylig havde denne efter et langt anfald af podagra atter vovet sig ned af trappen; for den ene halvdel af året nødte denne sygdom ham sædvanligvis til at holde sengen, og den anden halvdel slentrede han om i huset, røg sin pibe og drak sin flaske uden at bekymre sig om nogen som helst slags forretning.

Han havde, som man plejer at sige, lært junkerhåndværket, det vil sige ingen verdens ting, og havde sat en meget ringe formue til, som han havde arvet efter sin onkel, en flittig landmand, ved svir og væddemål ved hestevæddeløb og hanekampe. Værtinden havde taget ham i visse hensigter, som han imidlertid for længe siden havde ophørt at opfylde, hvorfor hun også hadede ham af ganske hjerte. Da han imidlertid kunne være temmelig ubehagelig, så indskrænkede hun sig til bestandig at forhåne ham ved sammenligninger med hendes første mand, hvis ros hun bestandig førte i munden, og da hun for størstedelen var herre over indtægterne, så nøjedes hun med at overtage hele husbestyrelsen og efter en lang og heldig kamp at lade manden være sin egen herre.

Om aftenen, da Jones var gået op på sit værelse, opstod der en lille disput angående ham mellem de to ægtefolk.

"Hvad," sagde konen "jeg bemærker, at du har drukket med denne herre?"

"Ja," svarede manden, "vi har tømt en flaske sammen, og han er en meget dannet mand, som godt forstår sig på heste. Han er rigtignok kun ung og har ikke set meget af verden, for han har vist kun været til meget få hesteværddeløb."

"Ah, det er en af din slags," sagde værtinden, "ja, han må være en gentleman, når han holder væddemål på heste. Fanden tage ved sådanne gentlemen; jeg ville ønske, at jeg aldrig havde set nogen af dem. Jeg har rigtignok grund til at holde af dem."

"Det har du," svarede manden, "for, som du ved, er jeg en af dem."

"Ja, desværre," sagde hun, "som min første mand plejede at sige, jeg kan lægge al den lykke, jeg har fået ved dig, over øjnene og dog se lige så godt som for."

"Fanden i vold med din første mand!" udbrød han.

"Forband ikke en mand, der var bedre end du," sagde konen. "Havde han levet endnu, havde du ikke vovet at sige det."

"Så du mener altså, at jeg ikke har så meget mod som du; for du har ofte bandet ham i mit påhør."

"Hvis jeg har gjort det," svarede hun "så har jeg fortrudt det mangen god gang siden, og hvis han har tilgivet mig et ord, der er blevet talt i hastighed, så tilkommer det ikke en herre som dig at rive mig det i næsen. Han var en mand for mig, det var han; og hvis jeg nogensinde i hidsighed brugte et andet ord imod ham, så kaldte jeg ham dog aldrig en kæltring; det ville have været en skammelig løgn, hvis jeg havde sagt kæltring."

Hun sagde meget mere, men ikke så han hørte på det; for efter at han havde tændt sin pibe, tøflede han af, så hurtigt han

kunne. Vi skal derfor ikke nedskrive mere af talen, da den stærkere og stærkere nærmede sig en genstand, der er alt for udelikat til at finde en plads i denne historie.

Tidligt den næste morgen trådte Partridge hen til Jones' seng, fuldstændig udstyret til rejsen og med sin vadsæk på ryggen. Den var af hans eget arbejde; thi foruden hans øvrige håndværk var han ingen dårlig skrædder. Han havde allerede indpakket hele sit forråd af linned, som bestod af fire skjorter, hvortil endnu lagdes otte til Jones. Derpå tog han ranslen på ryggen og ville gå hjem til sit hus; men på vejen blev han anholdt af værtinden, der ikke ville vide af nogen bortflytten, før regningen var betalt.

Værtinden var, som vi har sagt, eneherskerinde i disse regioner; det var derfor nødvendigt at underkaste sig hendes forskrifter; regningen blev derfor øjeblikkelig skrevet ud og beløb sig til en langt større sum, end man skulle vente efter den beværtning, Jones havde nydt. Men her er vi nødt til at åbenbare nogle grundsætninger, som gæstgiverne anser for at være deres håndterings store hemmelighed. Den første er, når de har noget godt i deres hus, hvad der rigtignok meget sjældent hænder, da aldrig at sætte det frem uden for folk, der rejser i fornemme ekvipager; den anden, at sætte det samme på regningen for de sletteste varer, som om de havde været de bedste; og endelig, når deres gæster kun fortærer lidt, at lade dem betale dobbelte priser, så at regningens beløb dog bliver det samme.

Da regningen var opgjort og betalt, gik Jones med Partridge, der bar vadsækken; værtinden nedlod sig ikke engang til at ønske dem en lykkelig rejse; for det var, som det lader til, et

gæstgiversted, som blev besøgt af standspersoner. Og jeg ved ikke, hvad det kommer af, at næsten alle de, som har deres indtægt af standspersoner, viser lige så megen uforskammethed mod den øvrige menneskeslægt, som om de selv var standspersoner.

Kapitel 8

Jones ankommer til Gloucester og tager ind i "Klokken". Dette hus' karakter samt en lommeprokurators, som han der træffer.

Mr. Jones og Partridge eller den lille Benjamin (et tilnavn, som uden tvivl var givet ham af ironi, da han var næsten to meter høj) havde altså forladt deres kvarter på den nysbeskrevne måde og vandrede nu til Gloucester, uden at der undervejs tilstødte dem noget eventyr, som er værd at omtale.

Da de kom hertil, besluttede de at tage ind i gæstgiverstedet "Klokken", et i sandhed fortræffeligt herberg, som jeg alvorligt vil anbefale til enhver, der skulle besøge denne gamle stad. Ejeren er broder til den berømte prædikant Whitfield, men er ikke i ringeste måde smittet af metodisternes eller andre kætterske slægters fordærvelige grundsætninger. Han er tværtimod en meget retskaffen, ligefrem mand, og efter min mening vil han rimeligvis ikke forårsage nogen forstyrrelse i kirke eller stat. Hans kone har kunnet gøre fordring på at kaldes en skønhed, og hun er endnu et meget smukt fruentimmer; hendes person og opførsel kunne have gjort en brillant figur i de nobleste selskaber; men skønt hun må være sig denne og mange andre fuldkommenheder bevidst, synes hun dog fuldkommen tilfreds med den stilling, hun er sat i; og

denne tilfredshed skyldes den hende medfødte klogskab og visdom; thi for øjeblikket er hun lige så fri for alle metodistiske begreber som hendes mand; jeg siger "for øjeblikket", for hun tilstår frit, at hendes svogers lære i begyndelsen gjorde et så dybt indtryk på hende, at hun endog vovede at bekoste et langt slør for at afvente åndens overordentlige bevægelser; men da hun, som hun selv siger, efter tre ugers forløb ikke havde mærket nogen bevægelse, der var en skilling værd, lagde hun meget viseligt sløret igen og forlod sekten. Kort sagt, hun er en meget venlig og godhjertet kone, og hun lader sig det være så magtpåliggende at tilfredsstille alle sine gæster, at disse må have en meget gnaven karakter, hvis de ikke er overordentlig fornøjede med hendes hus.

Mrs. Whitfield var tilfældigvis i gården, da Jones og hans ledsager kom ind. Hendes skarpsindighed mærkede snart på vor helts mine noget, der adskilte ham fra hoben. Hun befalede derfor opvarteren straks at vise ham et værelse og indbød ham til middag med hende, hvilket tilbud blev modtaget meget taknemmeligt; for langt mindre behageligt selskab end mrs. Whitfields og langt slettere beværtning, end hun havde sørget for, ville have været velkomment efter så lang en faste og så lang en vandring.

Ud over mr. Jones og husets gode værtinde befandt sig desuden ved bordet en prokurator fra Salisbury, netop den samme, som havde bragt mr. Allworthy efterretningen om mrs. Blifils død, og hvis navn, som jeg ikke tror, vi nævnte før, var Dowling. Ligeledes var der en anden person til stede, som kaldte sig advokat og boede i nærheden af Linlinch i Somersetshire. Denne karl, siger jeg, *kaldte* sig advokat, men

var i virkeligheden en af de mest lurvede lommeprokuratorer, uden forstand eller kundskab af nogen som helst slags; en af dem, som man kan kalde lovens trosknægte, en slags overkomplette i professionen, der er advokaternes lejeheste, og som rider flere mile for en halfcrown end en postillon.

Under måltidet erindrede Somersetshire-prokuratoren sig Jones' ansigt, som han havde set hos Allworthy; for han havde ofte besøgt denne gentlemans køkken. Han benyttede derfor lejligheden til at spørge om denne gode families befindende med en fortrolighed, som ville have passet sig for en fortrolig ven eller bekendt af mr. Allworthy; og han gjorde sig virkelig al mulig umage for at synes som sådan, skønt han aldrig havde talt med nogen højere person i familien end butleren. Jones besvarede alle hans spørgsmål med den største ærlighed, skønt han aldrig erindrede at have set lommeprokuratoren, og skønt han af mandens opførsel og udseende sluttede, at han tog sig en frihed mod sine overmænd, som han på ingen måde var berettiget til.

Da samtalen med den slags folk er den afskyeligste af alle for mænd med nogen fornuft, trak Jones sig tilbage, så snart dugen var taget af bordet, og overlod det en smule barbarisk til mrs. Whitfield at gøre en bod, hvad jeg ofte har hørt Timothy Harris og andre fornuftige gæstgivere begræde som den hårdeste lod, der er forbundet med deres stilling, nemlig at være tvunget til at underholde deres gæster.

Jones havde ikke så snart forladt værelset, førend lommeprokuratoren spurgte mrs. Whitfield, om hun vidste, hvem den fine kavaler var, hvortil hun svarede, at hun aldrig før havde set denne gentleman.

"Jo, en net gentleman!" udbrød lommeprokuratoren, "i sandhed, en net gentleman. Det er et uægte barn af en karl, som blev hængt for hestetyveri. Han blev lagt udenfor squire Allworthys dør, hvor en af tjenerne fandt ham i en kasse, så fuld af regnvand, at han sikkert var druknet, hvis han ikke var blevet sparet til en anden skæbne."

"Å, De behøver ikke at nævne den, forsikrer jeg Dem," udbrød Dowling med et meget skarpsindigt grin; "vi forstår meget godt, hvad det er for en skæbne."

"Godt," sagde den anden, "squiren befalede altså, at man skulle tage barnet ind, for han er en frygtsom mand, som enhver nok ved, og var bange for, at han skulle føre sig selv i forlegenhed; og så blev bastarden da opdraget og klædt for alverden som en gentleman. Først fik han et barn med en af tjenestepigerne og overtalte hende til at gøre ed på, at mr. Allworthy selv var barnefaderen; siden knækkede han armen på en mr. Thwackum, en gejstlig mand, blot fordi denne bebrejdede ham, at han løb efter løsagtige fruentimmer; nogen tid efter affyrede han en pistol på mr. Blifil, der vendte ryggen imod ham; og da mr. Allworthy engang var syg, fik han fat i en tromme, som han slog på over alt i huset, for at den gode mand ikke skulle falde i søvn. Og han har spillet tyve andre streger, hvorfor squiren også for en fire-fem dage siden, kort inden jeg forlod egnen, klædte ham næsten nøgen af og jagede ham på porten."

"Og det var meget fortjent, indrømmer jeg," udbrød Dowling. "Jeg ville jage min egen søn på døren, når han blot havde forset sig i det halve. Og tør jeg spørge Dem, hvad er navnet på denne smukke gentleman?"

"Hans navn?" sagde lommeprokuratoren, "han hedder Tom Jones."

"Jones!" udbrød Dowling en smule heftigt "mr. Jones, der opholdt sig hos squire Allworthy, var det den gentleman, der spiste til middag med os?"

"Netop."

"Jeg har ofte hørt tale om denne herre," sagde Dowling, "men jeg har aldrig hørt noget ondt om ham."

"Og så meget er vist," tog mrs. Whitfield til orde, "at hvis halvdelen af, hvad denne herre fortalte, er sandt, så har mr. Jones det mest bedrageriske ansigt, jeg nogensinde har set; for det lover virkelig noget ganske andet; og jeg må sige, af det lidet, jeg har set af ham, er han så artig og velopdragent et menneske, som man kan ønske at tale med."

Da lommeprokuratoren erindrede, at han ikke havde bandet, inden han aflagde sin beretning, hvad han ellers altid plejede at gøre, bekræftede han nu sin forklaring ved en sådan masse eder og forbandelser, at værtindens øren blev stødte, og hun gjorde en ende på hans banden ved at forsikre, at hun troede ham.

"Jeg håber, frue," sagde han, "at De ikke tror, at jeg ville fortælle sådanne ting om noget menneske, medmindre jeg vidste, at det var sandhed. Hvad interesse skulle jeg have ved at krænke en mands rygte, som jeg aldrig har kendt? Jeg forsikrer Dem, at hver stavelse, jeg har sagt, er sandhed, og hele grevskabet ved det."

Da mrs. Whitfield ikke havde nogen grund til mistanke om, at lommeprokuratoren kunne have noget motiv eller fristelse til at bagtale Jones, kan læseren ikke dadle hende, fordi hun troede, hvad han med så mange eder forsikrede hende. Hun

opgav følgelig sin tro på ansigterne og fattede fra nu af en så ilde mening om sin gæst, at hun hjerteligt ønskede ham ud af huset.

Denne afsky blev desuden forøget, da hun af mr. Whitfield modtog en beretning fra køkkenet, hvor Partridge havde meddelt gæsterne, at skønt han bar vadsækken og nøjedes med at blive mellem tjenerne, mens Tom Jones, som han kaldte ham, delikaterede sig i spisesalen, så var han dog ikke hans tjener, men kun hans ven og ledsager, og lige så godt gentleman som mr. Jones selv.

Dowling sad imidlertid tavs og bed sig i fingrene, mens han skar ansigter og så overordentlig arrig ud; til sidst åbnede han læberne og erklærede, at herren så ud som ethvert andet menneske. Derpå forlangte han sin regning i største hurtighed og forsikrede, at han måtte være i Hereford inden aften, jamrede over sin store mængde forretninger og ønskede, at han kunne dele sig i tyve stykker for at være på tyve steder på én gang.

Lommeprokuratoren tog ligeledes afsked, og da Jones udbad sig den gunst at turde drikke te sammen med mrs. Whitfield, afslog hun det på en måde, der var så himmelvidt forskellig fra den modtagelse, hun havde vist ham ved middagsbordet, at det overraskede ham lidt. Og nu bemærkede han snart, at hendes opførsel var aldeles forandret; for i stedet for den naturlige venlighed, vi før har berømmet, viste hendes ansigt nu en tilbageholdende strenghed, der var Jones så ubehagelig, at han besluttede, hvor sent det end var, at rejse samme aften.

Denne værtindens pludselige forandring udlagde Jones på en ikke meget smuk måde; thi foruden nogle hårde og uretfærdige

beskyldninger for kvindelig vankelmodighed og ubestandighed, fik han også mistanke om, at denne uhøflighed skyldtes hans mangel på heste, en slags dyr, om hvem man, da de ingen lagner gør smudsige, i værtshusene tror, at de betaler deres senge bedre end rytterne, og som der langt hellere bliver set; men den retfærdighed må man lade mrs. Whitfield vederfares, at hun tænkte langt ædlere. Hun havde meget god dannelse og kunne være særdeles høflig mod en herre, selv om han gik til fods.

I virkeligheden betragtede hun kun vor helt som en døgenigt og behandlede ham derfor også som en sådan; og det ville Jones selv ikke kunne have fortænkt hende i, hvis sagen havde været ham bekendt; ja, han havde snarere billiget hendes opførsel og måttet højagte hende så meget mere for den ringeagt, hun viste ham. Denne omstændighed, der altid er forbundet med, at man på en uretmæssig måde skiller folk ved deres gode navn, gør i virkeligheden sagen meget slemmere. For et menneske, der ved, at han ikke har noget godt rygte, kan ikke med rette blive vred på dem, der skyer og foragter ham, men han må meget snarere foragte dem, som søger hans omgang, undtagen hvis han kan tro, at den fortroligste omgang med hans venner dog må have overbevist dem om, at hans karakter falskelig er blevet sværtet og bagtalt.

Dette var imidlertid slet ikke tilfældet med Jones, for da han var fuldkommen uvidende om sagens sammenhæng, så var han med al ret forbitret over den behandling, man viste ham. Han betalte altså sin regning og gik sin vej.

Partridge så det yderst ugerne; han gjorde ham derfor alle mulige modforestillinger; men da han til sidst mærkede, at alt

var forgæves, så fandt han sig i at tage ranslen på ryggen og ledsage sin ven.

Kapitel 9

Indeholder forskellige samtaler mellem Jones og Partridge om kærlighed, kulde, sult og andre materier; ligeledes hvordan Partridge lykkeligt, skønt med nød og næppe undgik den yderste fare for at gøre sin ven en yderst sørgelig opdagelse.

Skyggerne fra de høje bjerge begyndte allerede at sænke sig bredere, og fuglene havde begivet sig til ro. De fornemste af de dødelige havde sat sig til middagsbordet og de simplere til aftensbordet. Med ét ord, klokken slog netop fem, da Jones gik fra Gloucester, en time, i hvilken. Da det nu var midt om vinteren, natten med sine smudsige fingre ville have trukket sit sorte tæppe over verden, hvis det ikke var blevet den forbudt af månen, der nu med et ansigt så bredt og rødt, som ansigtet undertiden plejer at være på en lystig dødelig, der ligesom den gør nat til dag, begyndte at rejse sig af sin seng, hvor den havde sovet om dagen for nu at sidde oppe hele natten.

Jones havde ikke rejst langt, for han gjorde denne planet sin kompliment, vendte sig til sin ledsager og spurgte ham, om han nogensinde havde oplevet en så skøn aften; og da Partridge ikke straks svarede, vedblev han at prædike om månens skønhed og citerede nogle steder af Milton, der rigtignok har overgået alle andre digtere i beskrivelsen af himmellysene. Han fortalte derpå Partridge historien om to elskende, der var blevet enige om, når de var langt fra hinanden, til en bestemt tid at se på månen og på denne måde at underholde sig sammen, smigrede

ved tanken om, at de begge på samme tid var beskæftiget med at betragte én og samme genstand.

"Disse elskende," tilføjede han, "må have haft sjæle, som i sandhed har været i stand til at føle den hele sødhed i den mest ophøjede af alle menneskelige lidenskaber."

"Kan nok være," svarede Partridge; "men jeg ville have misundt dem endnu mere, hvis de havde haft legemer, der ikke var i stand til at føle kulde; for jeg er næsten allerede ihjelfrossen, og jeg er bange for, at jeg mister et stykke af min næse, inden vi når det næste gæstgiversted. Ja, det var sandelig intet under, om Himlen straffede os, fordi vi således i mulm og mørke løb ud fra et af de bedste gæstgiversteder, jeg nogensinde har sat mine ben i. Det er nu afgjort, aldrig i mit liv har jeg fundet alt således efter mit hoved som der, og den fornemste herre i landet kan ikke leve bedre i sit eget hus, end han kan leve der. Og at forlade sådan et hus og løbe om på vejen, Gud ved hvorhen, *per devia ruro viarum*. Jeg for min part siger ingenting, men der kunne nok findes de mennesker, som ikke havde kristelig kærlighed nok til at tro, at vi ikke havde mistet vor forstand."

"Fy, Partridge," sagde Jones, "De må have mere hjerte; husk dog på, at De står i begreb med ansigt til ansigt at møde fjenden, og nu vil De allerede være bange for en smule kulde? Jeg ville kun ønske, at vi havde en vejviser, der kunne give os et godt råd, angående hvilken af disse to veje vi skal følge."

"Tør jeg være så dristig at give et godt råd?" sagde Partridge. "*Interdum stultus opportuna loquitur*."

"Godt," sagde Jones, "hvilken vej mener De da, vi skal gå?"

"Ingen af dem," svarede Partridge. "Den eneste vej, vi kan være forvisset om ikke at forvilde os på, er den vej, vi er kommet; hvis vi går rask til, er vi om mindre end en time tilbage i Gloucester, men hvis vi går videre, skal den gode Gud vide, til hvad sted vi kommer; for jeg ser i det mindste halvtreds mil frem for mig, men til hvad side jeg end vender mig, kan jeg ikke opdage en våning."

"De ser virkelig en meget smuk udsigt," sagde Jones, "der bliver endnu skønnere i månens klare lys. Jeg vil imidlertid gå til venstre, for den vej synes mig at føre til højene histhenne, der, efter hvad man har sagt mig, skal ligge foran Worcester. Og hvis De har lyst til at forlade mig her, så kan De gøre det og vende tilbage; men jeg for min del har urokkeligt besluttet at gå videre."

"Det er slet ikke smukt af Dem," sagde Partridge, "at De kan have mig mistænkt for at ville gøre det. Hvad jeg rådede Dem, sagde jeg lige så meget for Deres som for min skyld; men når De engang er fast bestemt på at gå videre, så er jeg lige så fast bestemt på at følge Dem. *I prae, sequar te*."

De vandrede nu nogle mil sammen, uden at den ene talte et ord til den anden, under hvilken pause Jones ofte sukkede, og Benjamin, skønt af en ganske anden grund, lige så bitterligt stønnede. Endelig stod Jones på én gang ganske stille og sagde, idet han vendte sig om:

"Hvem ved, Partridge, om ikke den elskværdigste skabning i verden nu hæfter sine øjne på den måne, jeg nu ser."

"Det er meget muligt, sir," svarede Partridge, "og hvis mine øjne i dette øjeblik var hæftede på et stykke roastbeef, måtte Fanden gerne tage månen med samt dens horn."

"Kunne et galehuslem svare mere urimeligt?" udbrød Jones. "Sig mig dog, Partridge, har De da aldrig i Deres liv været i stand til at føle kærlighed, eller har tiden så ganske udslettet alle spor af den af Deres hjerte?"

"Ak!" sukkede Partridge, "hvor lykkelig ville jeg ikke have været, hvis jeg aldrig havde vidst, hvad kærlighed var. *Infandum Regina jubes renovare dolorem*. Det ved jeg bedst, hvor meget jeg har smagt alle denne lidenskabs fortryllelser, ømhed og bitterheder."

"Så var Deres elskede altså meget grusom?" spurgte Jones.

"Ja, det var hun rigtignok," svarede Partridge, "for hun tog mig til mand og blev en af de mest forbandede koner af verden. Men Himlen ske tak, hun er rejst af, og troede jeg, at hun var i månen, som jeg engang har læst i en gammel bog skal være opholdsstedet for de hedengangne sjæle, ville jeg aldrig se på den af frygt for at få hende at se; men for Deres skyld, sir, ville jeg nok ønske, at månen var et spejl, og at frøken Sophia nu stod foran det."

"O, Partridge, kunne jeg håbe endnu engang at skue dette ansigt! Men ak, forsvundet er alle disse gyldne drømme for evigt, og min eneste tilflugt mod fremtidig elendighed er at glemme genstanden for min tidligere lyksalighed."

"Og har De da virkelig opgivet alt håb om at gense frøken Western?" spurgte Partridge. "Hvis De ville følge mit råd, så ville jeg ikke alene indestå Dem for, at De skulle gense Deres elskede, men også holde hende i Deres arme."

"Ha, opvæk ikke tanker af denne slags hos mig," sagde Jones, "jeg har kæmpet nok for at undertrykke alle slige ønsker."

"Nå," svarede Partridge, "hvis De ikke ønsker at trykke Deres elskede i Deres arme, så må jeg sige, at De er en ganske overordentlig elsker."

"Godt, godt," sagde Jones, "lad os undgå denne genstand; men sig mig dog, hvad råd De ville give."

"Da vi dog er militære," sagde Partridge, "vil jeg sige Dem i soldatersproget: Højre om! Lad os vende tilbage, hvorfra vi er kommet. Vi kunne endnu i nat, om end sent, nå Gloucester; men går vi videre, så forvilder vi os efter al sandsynlighed således, at vi aldrig kommer hjem eller under tag."

"Det er min beslutning at gå videre, har jeg allerede sagt Dem," svarede Jones, "men De ville gøre mig en tjeneste, om De gik tilbage. Jeg takker Dem, fordi De hidtil har gjort mig selskab, og jeg byder Dem denne guinea som et lille bevis på min erkendtlighed. Ja, det ville virkelig være grusomt af mig, om jeg tillod, at De gik videre med mig; for når jeg skal være oprigtig, så er det min hovedhensigt og mit ønske at finde en berømmelig død for min konge og mit fædreland."

"Deres penge skal De blot putte i lommen, min herre," svarede Partridge, "nu vil jeg intet tage af Dem, thi for øjeblikket tror jeg, at jeg er den rigeste af os to. Og da De nu engang er fast besluttet på at gå videre, så er jeg også fast besluttet på at gå med Dem, når De gør det. Ja, nu synes min nærværelse først aldeles nødvendig, for at jeg kan holde øje med Dem, da Deres hensigter er så desperate; for mine er en hel del klogere, det indestår jeg Dem for. Når det er Deres hensigt at falde i slaget, så snart De kan, så er jeg lige så bestemt på ikke at tage ringeste skade, hvis jeg kan forhindre det. Og jeg har egentlig den trøst, at det ikke vil gå så farligt til; for en papistisk

gejstlig sagde mig for nylig, at sagen vel snart ville være forbi, og til slag ville det ikke engang komme, så vidt han troede."

"En katolsk gejstlig," sagde Jones, "er ikke altid til at tro, når han taler til sin religions bedste."

"Det er vel sandt," svarede den anden, "men til sin religions bedste talte han slet ikke. Han forsikrede mig tværtimod, at katolikkerne slet ikke ventede at vinde ved forandringen, for prins Charles var så god en protestant som nogen i England, og intet undtagen den retfærdige sag kunne derfor bevæge ham og de øvrige af det katolske parti til at være jakobiter."

"Jeg tror lige så godt, at han er protestant, som at han har en retfærdig sag," sagde Jones, "og jeg tvivler ikke om, at vi ville være heldige; men uden slag sker det ikke. Jeg er altså ikke så letsindig som Deres ven, den katolske gejstlige, som De ser."

"Ja, det er rigtignok sandt," sagde Partridge, "alle de spådomme, jeg har læst, taler om en stor mængde blod, som skal udgydes i kampen, og mølleren med de tre tommelfingre, der nu lever, skal holde tre kongers heste, som står i blod til knæene. Gud forbarme sig over os alle og skænke os bedre tider."

"Men hvad er dog det for noget dumt pjat og afsindighed, De har fyldt hovedet med!" udbrød Jones. "Det har De vel også hørt af Deres katolske præst. Uhyrer og mirakler er rigtignok de mest passende grunde at understøtte overordentlige og afsindige lærdomme med. Kong Georges sag er frihedens og den sande religions sag, og den vil have held, det indestår jeg Dem for, om så Briareus opsteg med sine hundrede tommelfingre og blev møller."

Partridge svarede ikke et ord til dette; han var i virkeligheden blevet sat i den yderste bestyrtelse ved denne erklæring fra Jones. Thi, for at gøre læseren bekendt med en hemmelighed, som vi ikke hidtil har haft passende lejlighed til at åbenbare, Partridge var virkelig jakobit og var ganske af den mening, at Jones hørte til samme parti og agtede at slå sig til rebellerne.

Men hvor stor hans tilbøjelighed for James eller Charles end var, så var hans tilbøjelighed for den lille Benjamin dog endnu større end for dem begge to til sammen. Næppe havde han derfor opdaget sin rejsefælles grundsætninger, før han fandt det rådeligt at skjule sine egne og ofre dem for den mand, han ventede sin fremtidslykke af; for det troede han nu engang ikke, at Jones' sager hos mr. Allworthy stod så fortvivlet, som de virkelig stod. Siden han havde forladt egnen, havde han vedligeholdt en uafbrudt brevveksling med et par naboer, og havde derved hørt overordentlig meget – meget mere endog, end der var sandhed – om mr. Allworthys store kærlighed til dette unge menneske, der, som Partridges naboer berettede, skulle være herrens arving, og som han, som vi har sagt, uden nogen som helst tvivl antog for Allworthys søn.

Han mente derfor, at hvor stor uenigheden end var imellem dem, så ville den sikkert blive bilagt ved Jones' tilbagekomst, en begivenhed, han lovede sig store fordele af, hvis han kun kunne benytte denne lejlighed til at vinde den unge herres godhed; og hvis han på nogen måde kunne bevæge ham til at vende tilbage, tvivlede han ikke om, som vi før har sagt, at det ville hæve ham højt i mr. Allworthys gunst.

Vi har allerede bemærket, at han var en meget godmodig fyr, og han havde selv erklæret sin umådelige hengivenhed for

Jones' person og karakter; men måske har de hensigter, vi netop har nævnt, ligeledes bidraget en ringe del til, at han besluttede at foretage denne ekspedition, eller i det mindste drevet ham til at fortsætte den, efter at han havde opdaget, at hans herre og han hørte til modsatte partier, ligesom tilfældet kan være med kloge fædre og sønner, skønt de rejser sammen i største venskab. Jeg ledes til denne gisning ved at have bemærket, at, skønt kærlighed, venskab, agtelse og sligt virker meget mægtigt i den menneskelige sjæl, er interessen imidlertid sjældent en bestanddel, som kloge mænd udelader, når de vil have, at andre skal handle efter deres egne hensigter. Den er i virkeligheden den fortræffeligste medicin og flyver straks ligesom Wards piller til den enkelte del af legemet, hvor man vil have, at den skal operere, enten det nu er tungen, hånden eller et andet lem, hvor den næppe nogensinde undlader at frembringe den tilsigtede virkning.

Kapitel 10

Hvori vore rejsende møder et meget overordentligt eventyr.

Netop som Jones og hans ven var blevet færdige med ovenanførte samtale, kom de til foden af en meget stejl høj. Her standsede Jones pludselig, så i vejret og stod et øjeblik tavs. Til sidst kaldte han på sin ledsager og sagde:

"Partridge, jeg ville ønske, at jeg stod på toppen af denne høj; man må vist der have en henrivende udsigt, især i denne belysning; for det højtidelige tusmørke, som månen kaster over alle genstande, er over al beskrivelse skønt, især for en

indbildningskraft, der er begærlig efter at pleje melankolske ideer."

"Det er meget rimeligt," svarede Partridge, "men når toppen af højen er mest passende til at skabe melankolske ideer, så antager jeg, at foden rimeligvis må være i stand til at skabe muntre. Jeg forsikrer Dem, at De har bragt mit blod til at blive som is blot ved at nævne toppen af højen, som for mig synes at være den højeste i verden. Nej, hvis vi skal se efter noget, så lad det være et sted under jorden, hvor vi kan skjule os for kulden."

"Gør det," sagde Jones, "men lad det være så nær ved dette sted, at De kan høre mig kalde, så vil jeg råbe på Dem, når jeg kommer tilbage."

"De er dog vel ikke gal, herre?" sagde Partridge.

"Jo, jeg er," svarede Jones, "hvis det er galskab at bestige denne høj; men da De allerede klager så meget over kulden, vil jeg have, at De skal blive hernede. Jeg skal bestemt vende tilbage inden en time."

"Tilgiv mig, sir," udbrød Partridge, "jeg har bestemt at følge Dem, hvorhen De går."

Han var virkelig bange for at blive tilbage; for skønt han var en kujon i alle retninger, var han dog allermest bange for spøgelser, for hvilke den nuværende time på natten og stedets vildhed meget godt passede.

I dette øjeblik opdagede Partridge mellem nogle træer et funklende lys, som syntes meget nær ved dem, og øjeblikkelig skreg han i største henrykkelse:

"O, sir, Himlen har hørt mine bønner og bragt os til et hus; måske er det et gæstgiversted. Jeg bønfalder Dem, sir, hvis De har nogen medlidenhed med mig eller Dem selv, lad os ikke

foragte Forsynets godhed, men lad os gå lige til dette lys. Enten det er et værtshus eller ej, er jeg overbevist om, at beboerne, hvis de er kristne, ikke vil nægte to mennesker i vor ulykkelige stilling et lille husrum."

Jones gav til sidst efter for Partridges alvorlige bønner, og begge begav sig straks til stedet, lyset kom fra.

De nåede snart døren til huset eller hytten, for bygningen kunne uden stor uret kaldes begge dele. Her bankede Jones flere gange på uden at få noget svar, hvorover Partridge, hvis hoved kun var opfyldt af spøgelser, djævle, hekse og deslige, begyndte at skælve heftigt og udbrød:

"Herrens barmhjertighed være over os! Folkene må vistnok alle være døde. Jeg kan ikke se noget lys nu, og dog er jeg vis på, at jeg så lyset brænde for et øjeblik siden. – Ja, jeg har hørt før om sådanne ting."

"Hvad har De hørt om?" spurgte Jones. "Folkene sover enten fast, eller, hvad der er rimeligere, da de lever på et så ensomt sted, er de bange for at lukke op."

Han begyndte så at råbe højt, og til sidst åbnede en gammel kone et af de øverste vinduer og spurgte, hvem de var, og hvad de ville.

Jones svarede, at de var rejsende, som var gået fejl af vejen, og da de havde set lys gennem vinduet, var de gået herhen i håb om at finde en ild, de kunne varme sig ved.

"Hvem De så er," skreg konen, "så har De intet at bestille her, og jeg vil heller ikke åbne døren for nogen på denne tid af natten."

Partridge, som var blevet befriet for sin frygt ved lyden af en menneskelig stemme, begyndte nu de alvorligste bønner om at

blive indladt ved ilden blot et par minutter. Han var næsten død af kulde, sagde han, hvortil frygten havde bidraget lige så meget som kulden. Han forsikrede, at den gentleman, der talte til hende, var en af de fornemste junkere i landet, og gjorde brug af enhver overtalelse med undtagelse af en eneste, som Jones straks efter tilføjede, nemlig løftet om en halfcrown, en besiddelse, der var for stor, til at en sådan person kunne modstå den, især da Jones' gentile ydre, som månens lys nu fuldkommen viste hende, og hans høflige opførsel betog hende den frygt for tyve, hun først havde fattet. Hun samtykkede derfor til sidst i at lukke dem ind, og Partridge fandt til sin usigelige glæde en god ild til sin modtagelse.

Den stakkels fyr havde imidlertid ikke så snart varmet sig, førend de tanker, som altid var øverst i hans sjæl, begyndte at forstyrre hans hjerne lidt. Han havde ikke så stærk tro til nogen af sine trosartikler som til hekse, og læseren kan ikke forestille sig nogen figur, der var mere sikket til at indgyde denne idé end den gamle kone, der stod for dem. Hun svarede fuldkommen til maleriet af Otway i hans "*Forældreløs*", og havde dette fruentimmer levet i James den Førstes tid, ville hendes ansigt ene og alene, uden noget som helst videre bevis, have været nok til at skaffe hende på bålet.

Mange omstændigheder sammensvor sig desuden for at indgive Partridge denne idé: at hun levede alene, som han troede, på et så ensomt sted, i et hus, hvis ydre syntes meget for godt til hende, og hvis indre var møbleret på den netteste og eleganteste måde.

Sandt at sige var Jones selv ikke lidet overrasket over, hvad han så; thi foruden værelsets overordentlige nethed var det

prydet med en mængde sjældenheder, der vel kunne have tiltrukket sig en kunstelskers opmærksomhed.

Mens Jones beundrede disse ting, og Partridge sad og skælvede i den faste tro, at han var i huset hos en heks, sagde den gamle kone:

"Jeg håber, mine herrer, at De vil skynde Dem så meget som muligt, for jeg venter min herre straks, og jeg vil ikke for noget i verden have, at han skulle træffe Dem her."

"De har altså en herre," sagde Jones, "De må virkelig undskylde mig, gode kone, men jeg blev overrasket ved at se alle disse smukke ting i Deres hus."

"Ak, sir," svarede hun, "når blot tyvendedelen af disse ting var mit, ville jeg anse mig for en rig kone. Men jeg beder Dem, sir, bliv ikke længere, for jeg venter ham hvert minut."

"Han vil sikkert ikke blive vred på Dem," sagde Jones, "fordi De udøver en simpel barmhjertighedsgerning."

"Jovist, sir," svarede hun, "han er en besynderlig mand og slet ikke som andre mennesker. Han holder ikke samkvem med nogen og går sjældent ud uden om natten, for han vil ikke gerne være set; og hele egnen vil lige så gerne undgå at se ham, for hans dragt er nok til at gøre dem bange, som ikke er vant til den. De kalder ham Manden i Højen, for på højen spadserer han hver nat, og jeg tror ikke, at almuefolk er mere ængstelige for Djævelen selv. Han ville blive frygtelig vred, hvis han fandt Dem her."

"Jeg beder Dem, sir," sagde Partridge, "lad os ikke gøre manden vred. Jeg er færdig til at gå og har aldrig i mit liv været varmere. Jeg beder Dem, lad os gå; der hænger pistoler over

kaminen; vi ved ikke, om de er ladt, eller hvad han vil gøre med dem."

"Frygt intet, Partridge," udbrød Jones, "jeg sikrer Dem for enhver fare."

"Nej, hvad det angår, så gør han aldrig et menneske noget ondt," sagde konen, "men for sin egen sikkerheds skyld er han rigtignok nødt til at have våben; for huset er mere end én gang blevet angrebet, og det er ikke mange nætter siden, at vi troede at høre tyve pusle heromkring. Jeg for min del har ofte undret mig over, at han ikke er blevet myrdet af en eller anden skurk, når han går alene ud på den tid af natten; men, som jeg har sagt, folk er bange for ham, og desuden antager de vel, at han ikke har noget hos sig, der er værd at røre."

"Af denne samling sjældenheder," sagde Jones, "må jeg antage, at Deres herre har været rejsende."

"Ja, han har været en stor rejsende," svarede hun, "få mænd kender mere til alting end han. Jeg tror, at han må have været ulykkelig i kærlighed, eller hvad det nu er; men nu har jeg været hos ham i tredive år, og i al den tid har han næppe talt til seks levende mennesker."

Hun bad dem derpå atter om at gå, i hvilken bøn hun understøttedes af Partridge; men Jones trak med vilje tiden ud, for hans nysgerrighed var stærkt vakt efter at se denne overordentlige person. Skønt den gamle kone således sluttede alle sine svar med en anmodning til ham om at gå, og Partridge var nærved at trække ham i skøderne, vedblev han dog bestandig at finde på nye spørgsmål, indtil den gamle kone med frygtsom stemme erklærede, at hun hørte sin herres signal; og i

samme øjeblik hørte man mere end én stemme råbe udenfor døren:

"Vis os straks dine penge! Dine penge straks, skurk, eller vi slår hovedet itu på dig!"

"Å, min Gud!" udbrød den gamle kone, "jeg er vis på, at det er nogle skurke, som har fået fat på min herre. Hvad skal jeg gøre? Hvad skal jeg gøre?"

"Hvad?" råbte Jones, "er disse pistoler ladt?"

"Nej, bedste herre, der er ingen ting i dem. Å Gud, myrd os ikke, gentlemen."

For nu var hun virkelig af samme mening om herrerne indenfor som om herrerne udenfor.

Jones svarede ikke, men greb et gammelt, bredt sværd, der hang i værelset, og sprang øjeblikkelig udenfor, hvor han fandt den gamle gentleman kæmpende med to røvere og bedende om barmhjertighed.

Jones gjorde intet spørgsmål, men gik så rask til værks med sit brede sværd, at banditterne øjeblikkelig slap deres bytte, og uden at angribe vor helt tog de benene på nakken og flygtede. Han prøvede ikke på at forfølge dem, men var fornøjet med at have befriet den gamle herre; og han havde virkelig ikke gjort sine sager så dårligt; for begge de to flygtende røvere skrålede med drøje eder, at de var dødsens.

Jones løb nu hen og rejste den gamle mand op, som var blevet kastet om på vejen, og han spurgte samtidig med megen bekymring, om skurkene havde tilføjet ham noget ondt.

Den gamle mand stirrede et øjeblik på Jones og udbrød derpå:

"Nej, sir, tak, kun meget lidt. Herren have barmhjertighed med mig!"

"Jeg mærker, sir," sagde Jones, "at De ikke er ganske fri for frygt selv for dem, som har haft den lykke at være Deres befriere; jeg kan ikke dadle Dem for Deres mistanke, men der er virkelig ingen grund til den; her er ingen uden Deres venner til stede. Da vi i den kolde nat havde taget fejl af vejen, tog vi os den frihed at varme os ved Deres ild, og vi ville netop gå, da vi hørte Dem råbe om hjælp, som, jeg må sige, Forsynet alene synes at have sendt Dem."

"Ja, Forsynet," udbrød den gamle mand, "hvis det forholder sig således."

"Således forholder det sig, forsikrer jeg Dem," sagde Jones, "her er Deres eget sværd, min herre; jeg har brugt det til Deres forsvar, og nu leverer jeg det tilbage i Deres hænder."

Da den gamle mand havde taget sværdet, der var plettet af hans fjenders blod, så han nogle øjeblikke skarpt på Jones og udbrød derpå med et suk:

"De må tilgive mig, unge herre, jeg har ikke altid haft en mistænksom karakter, og jeg er heller ingen ven af utaknemmelighed."

"Vær da taknemmelig," sagde Jones, "mod det forsyn, som De skylder Deres befrielse; hvad mig angår, så har jeg kun udført en almindelig menneskepligt, og hvad jeg ville have gjort mod enhver medskabning i Deres tilstand."

"Lad mig se på Dem lidt endnu!" udbrød den gamle mand. "De er altså en menneskelig skabning? Ja, måske er De det. Må jeg bede Dem træde ind i min hytte; De er i sandhed min befrier!"

Den gamle kone var delt mellem frygt for sin herres sikkerhed og for hans vrede, og Partridge befandt sig om mulig i endnu større frygt. Da den første imidlertid hørte herren tale renlig med Jones og opdagede, hvad der var sket, kom hun atter til sig selv; men Partridge så ikke så snart den gamle, førend hans besynderlige klædedragt vakte endnu større rædsel hos den stakkels fyr, end han før havde følt både ved den besynderlige beskrivelse, han havde hørt af ham, og ved røret udenfor døren.

Oprigtig talt var det et ydre, der kunne have gjort indtryk på et modigere hjerte end Partridges. Han var meget høj og havde et langt, snehvidt skæg. Han var iført en æselhud, som var dannet omtrent i form af en kjole. Han bar ligeledes støvler af dyreskind og en hue af samme stof.

Så snart den gamle mand kom ind i huset, begyndte konen at lykønske ham i anledning af hans lykkelige befrielse fra røverne.

"Ja," sagde han, "jeg er virkelig frelst, takket være min redningsmand."

"Ja, Gud velsigne ham!" udbrød hun, "det er en god gentleman, forsikrer jeg Dem. Jeg var bange for, at herren skulle blive vred, fordi jeg havde lukket ham ind; og jeg ville virkelig heller ikke have gjort det, hvis jeg ikke i måneskinnet havde set, at han var en gentleman og næsten ihjelfrossen. Og det er vist, at det må have været en god engel, der sendte ham hertil og fristede mig til at gøre det."

"Jeg er bange for, sir," sagde den gamle gentleman til Jones, "at jeg hverken har spise eller drikke at byde Dem, medmindre

De vil nyde et glas brændevin; da kan jeg byde Dem den fortræffeligste, som jeg selv har gemt i over tredive år."

Jones afslog meget høfligt dette tilbud, og den anden spurgte derpå, hvorfor han rejste, når han ikke kendte vejen, og tilføjede:

"Jeg må tilstå, at jeg føler mig overrasket ved at se en person som Dem rejse til fods, som det lader til, på denne tid af natten. Jeg antager, sir, at De er en adelsmand fra denne kant af landet; for De ser ikke ud til at være af de folk, der rejser uden heste."

"Det udvortes bedrager ofte," sagde Jones, "folk ser undertiden ud som det, de ikke er. Jeg forsikrer Dem, at jeg ikke er her fra egnen, og hvorhen jeg rejser, ved jeg virkelig næppe selv."

"Hvem De end er, og hvor De end rejser hen," svarede den gamle mand, "skylder jeg Dem forbindtligheder, som jeg aldrig kan gengælde."

"Jeg gentager endnu engang," sagde Jones, "at De ingen forbindtligheder skylder mig; for der kan ingen fortjeneste være i, at jeg vover det for Dem, som jeg intet værd sætter på. Og i mine øjne er intet mindre værd end livet."

"Det gør mig ondt, unge mand," svarede den fremmede, "at De i Deres alder har årsag til at være så ulykkelig."

"I sandhed, sir," sagde Jones, "jeg er det ulykkeligste menneske på jorden."

"Måske har De haft en ven eller en veninde?" spurgte den anden.

"Hvor kunne De nævne to ord, som er tilstrækkelige til at bringe mig til fortvivlelse!" skreg Jones.

"Hvert af dem er nok til at bringe en mand til fortvivlelse," svarede den gamle mand, "jeg skal ikke spørge mere, måske har min nysgerrighed allerede ført mig for vidt."

"I sandhed, sir," udbrød Jones, "jeg kan ikke dadle en følelse hos Dem, som jeg selv for øjeblikket føler i højeste grad. De vil tilgive mig, når jeg siger Dem, at alt, hvad jeg har set eller hørt, siden jeg trådte ind i dette hus, har sammensvoret sig for at vække den mest levende nysgerrighed hos mig. Noget meget overordentligt må have bestemt Dem til denne levemåde, og jeg har grund til at frygte, at Deres egen historie ikke er uden ulykker."

Ved disse ord sukkede den gamle mand og sad nogle minutter tavs; efter at have set alvorligt på Jones, sagde han endelig:

"Jeg har læst, at et godt ansigt er en anbefalingsskrivelse; i så fald kan ingen være varmere anbefalet end De. Hvis jeg ikke følte mig draget til Dem af andre hensyn, måtte jeg vær det utaknemmeligste menneske på jorden; og jeg er virkelig bange for, at jeg ikke vil være i stand til at vise Dem min taknemmelighed på anden måde end ved ord."

Efter et øjebliks betænkning svarede Jones, at det stod i hans magt fuldkomment at tilfredsstille ham ved ord.

"Jeg har tilstået min nysgerrighed," vedblev han; "jeg behøver ikke at sige Dem, hvor forbunden jeg ville være Dem, hvis De ville nedlade Dem til at tilfredsstille den. Vil De derfor tillade mig at bede Dem, medmindre noget hensyn skulle holde Dem tilbage, om at være så god at fortælle mig, hvad der har bevæget Dem til således at trække Dem bort fra menneskeslægten og

begynde en levemåde, som det af alting synes, De ikke er blevet født til?"

"Efter hvad der er sket, tror jeg næppe, at jeg har ret til at afslå Dem noget," svarede den gamle mand. "Hvis De derfor ønsker at høre et ulykkeligt menneskes historie, skal jeg fortælle Dem den. De har virkelig dømt rigtigt, når De tror, at der er noget overordentligt i deres skæbne, som flyer samfundet. Uden at jeg vil smigre Dem, synes De imidlertid ikke at høre til de mennesker, som jeg bør flygte for eller afsky; ja, jeg må tilføje, i det lidet, jeg har hørt af Dem, synes der at være en lighed i vor skæbne; jeg håber imidlertid, at Deres vil ende lykkeligere end min."

Her blev vekslet nogle komplimenter mellem vor helt og hans vært, hvorpå denne ville begynde sin historie, da Partridge afbrød ham.

Hans frygt havde nu fuldkomment forladt ham, men nogle virkninger af skrækken var blevet tilbage. Han erindrede derfor den gamle om den fortræffelige brændevin, han havde omtalt. Den blev straks bragt, og Partridge tømte et stort glas.

Uden videre indledning begyndte den gamle man derpå, som man vil kunne læse i næste kapitel.

Kapitel 11

Hvori manden i højen begynder at fortælle sin historie.

"Jeg blev i året 1657 født i landsbyen Mark i Somersetshire. Min fader var af dem, som man kalder velhavende landmænd. Han ejede selv et lille gods, der indbragte omtrent tre hundrede pund om året, og havde forpagtet et andet af næsten samme

værdi. Han var klog og stræbsom og så god en ægtemand, at han havde kunnet føre et behageligt liv, hvis ikke en arrig heks af en kone havde forbitret hans huslige fred. Men skønt denne omstændighed gjorde ham ulykkelig, gjorde den ham dog ikke fattig; for han holdt hende næsten altid hjemme og ville hellere tåle evindelige bebrejdelser i sit hus end ødelægge sin formue ved at lade hende overgive sig til de ødsle og overdrevne glæder, hun ønskede ude.

Med denne Xantippe –"

"Således hed Sokrates' kone," sagde Partridge.

"Med denne Xantippe havde han to sønner, af hvilken jeg var den yngste. Hans hensigt var at give os begge en god opdragelse; men min ældste broder, som, ulykkeligvis for ham, var min moders yndling, forsømte aldeles sin lærdom, ja så meget, at da han havde været henved seks år i skolen og kun gjort liden eller ingen fremgang, underrettede læreren min fader om, at det ikke ville være til nogen nytte at holde ham der længere, hvorfor min fader til sidst blev enig med min moder om at tage ham ud af hænderne på denne tyran, som hun kaldte læreren, skønt han virkelig revsede drengen meget mindre, end han fortjente, men, som det lader til, meget mere, end den unge herre syntes om, da han bestandig klagede til min moder over den strenge behandling, og hun lånte øre til hans klager."

"Ja," udbrød Partridge – "jeg har set sådanne mødre; jeg er selv blevet ilde medtaget af dem og det på den uretfærdigste måde; sådanne forældre fortjener i lige så høj grad revselse som børnene."

Jones skændte på pædagogen for denne afbrydelse, hvorpå den fremmede gamle mand vedblev:

"Min broder, der nu var femten år gammel, tog afsked med al lærdom og alle ting, undtagen sin hund og sit gevær, hvilket sidste han behandlede med en sådan dygtighed, at han ikke alene kunne træffe et fast mærke, men også skyde en krage i flugten uden nogensinde at fejle. Han var ligeledes udmærket dygtig i at finde en hare siddende, og han var snart berømt som en af egnens bedste skytter; en berømmelse, der både glædede min moder og ham lige så meget, som om han havde været en af de dygtigste elever i skolen.

Min broders stilling bragte mig først til at anse min lod for så meget hårdere, fordi jeg vedblev at gå i skole, men jeg skiftede snart mening; for da jeg skred temmelig hurtigt frem i lærdom, blev mine arbejder mig snart så lette og behagelige, at fridagene var min ubehageligste tid; for min moder, som aldrig havde elsket mig, frygtede nu for, at jeg besad den største del af min faders kærlighed, og da hun mærkede, eller i det mindste troede at mærke, at der blev taget mere hensyn til mig af nogle lærde gentlemen, især af sognepræsten, end til min broder, hadede hun nu synet af mig og gjorde mig hjemmet så ubehageligt, at det, skoledrengene kalde blå mandag, for mig var den sorteste dag i hele året.

Da jeg endelig havde gennemgået skolen i Taunton, blev jeg flyttet derfra til Exeter-kollegiet i Oxford, hvor jeg blev fire år, da et tilfælde ganske rev mig fra studierne; og derfra kan jeg med sandhed datere alt, hvad der senere hændtes mig i livet.

Ved samme kollegium var der en sir George Gresham, en ung fyr, der var arveberettiget til en stor formue, som han imidlertid ikke kunne komme i fuld besiddelse af, førend han havde fyldt sit femogtyvende år, hvad der var bestemt i faderens

testamente. Hans formynders store rundhåndethed gav ham imidlertid kun ringe grund til ærgrelse over denne faderens store forsigtighed; for de tilstod ham fem hundrede pund om året, mens han opholdt sig ved universitetet, hvor han holdt heste og en maitresse, og hvor han i det hele førte et lige så udsvævende liv, som om han havde haft rådighed over hele kapitalen; for foruden de fem hundrede pund, han fik af formynderen, fandt han lejlighed til at øde tusinde til. Han var over enogtyve år og havde ingen vanskelighed ved at få al den kredit, han ønskede.

Den unge mand havde blandt mange andre temmelig slette egenskaber en i høj grad djævelsk. Han fandt stor fornøjelse i at tilintetgøre og ødelægge unge mennesker med mindre formue ved at forlede dem til udgifter, som de ikke kunne bestride så godt som han, og jo bedre, ordentligere og værdigere det unge menneske var, desto større glæde fandt han i hans ødelæggelse; han spillede således ganske den rolle, der tillægges Djævelen, som går omkring og søger efter, hvem han kan opsluge.

Jeg havde den ulykke at komme i intimt bekendtskab med denne gentleman. Mit rygte for flid i mine studeringer gjorde mig til en ønskelig genstand for hans ondskabsfulde hensigter, og min egen tilbøjelighed gjorde det særdeles let for ham at nå sit mål. For skønt jeg med megen flid læste og fandt stor fornøjelse i det, så var der dog andre ting, som jeg var i stand til at finde endnu større fornøjelse i; jeg var nemlig meget fyrig, en smule ærgerrig og yderst forliebt.

Jeg havde ikke længe haft fortrolig omgang med sir George, før jeg også tog del i hans fornøjelser, og da jeg én gang havde betrådt denne skueplads, tillod hverken min tilbøjelighed eller

min ærgerrighed mig at spille en underordnet rolle. Jeg gav ingen af selskabet noget efter i liderlighed og udmærkede mig snart så særdeles i alle slags udsvævelser og uordener, at mit navn i almindelighed stod øverst på forbryderlisten, og i stedet for at blive beklaget som en ulykkelig elev af sir George, blev jeg nu anklaget som den person, der havde forført denne håbefulde, unge herre og styrtet ham i det udsvævende liv, han førte; for skønt han var anstifter og befordrer af hele ulykken, blev han dog aldrig anset for det. Jeg skulle endelig straffes af vicekansleren og undgik kun med stor nød at blive offentligt relegeret.

Det vil være Dem let begribeligt, min herre, at et sådant liv, som jeg nu beskriver Dem, ikke kunne bestå med et fremskridt i mine studeringer, og at jeg i samme forhold, som jeg stadig mere og mere hengav mig til slige fornøjelser, måtte slappes i min iver for lærde beskæftigelser. Dette var virkelig også følgen, men det var endnu ikke alt. Mine udgifter oversteg ikke alene langt mine sædvanlige indtægter, men også de tillæg, jeg udpressede af min stakkels, rundhåndede fader, under påskud af at de var nødvendige til min forestående baccalaureus-promotion. Disse fordringer blev dog til sidst så hyppige og overdrevne, at min fader efterhånden lånte øre til de efterretninger, som han fra forskellige steder modtog om min opførsel, og min moder undlod ikke troligt og overlydt at gentage dem, idet hun tilføjede: "Ja, det er den fine herre, den lærde, der gør sin familie så megen ære, og som nu først skal bringe den i berømmelse. Jeg tænkte nok, hvad der ville komme ud af al den lærdom. Han vil bringe os alle i elendighed. For hans skyld måtte hans broder gerne lide mangel på det

nødvendigste, når blot den unge herre fik en ret fuldkommen opdragelse. Å, han gengælder rigeligt alt igen," hed det bestandig, "javist, der ser vi nu, hvor skønt han gengælder alting. Jeg tænkte nok, at det ville blive således!" Og Gud ved, hvad mere der blev sagt i den ånd; men jeg antager, at De allerede har nok af denne lille prøve.

Min fader begyndte derfor at besvare mine fordringer med formaninger i stedet for med penge, og dette bragte måske kun lidt tidligere mine sager til det yderste; men man kan vel begribe, at om han også havde sendt mig hele sin indtægt, ville den kun i meget kort tid have forslået til at understøtte et menneske, der ødslede efter samme målestok som sir George Gresham.

Det er meget muligt, at den pengetrang, jeg nu befandt mig i, og umuligheden af at vedblive på den måde, på én gang ville have gengivet mig til fornuften og studeringerne, hvis jeg havde åbnet mine øjne, inden jeg var blevet indviklet i en gæld, som jeg ikke så nogen mulighed til at redde mig ud af. Men det var netop sir Georges kunst, hvorved han fuldførte mange unge mænds ødelæggelse, som han siden lo ud som dumrianer og tåber, fordi de, som han kaldte det, ville kappes med en mand med hans formue. For at nå sit mål understøttede han undertiden den ulykkelige yngling med en lille sum penge for at vedligeholde hans kredit hos andre, indtil han ved denne kredit var uigenkaldelig fortabt.

Da mit sind på denne måde var blevet lige så fortvivlet som mine formuesomstændigheder, var der næppe en slethed, som jeg ikke tænkte på at begå for at hjælpe mig ud af kniben. Endog selvmord blev genstanden for min alvorlige overvejelse, og jeg

havde visselig også besluttet mig dertil, hvis ikke en skændigere, skønt måske mindre syndefuld, tanke havde forjaget den af min sjæl."

Her tav han et øjeblik og udbrød derpå:

"Jeg forsikrer Dem, at så mange år ikke har udslettet skamfuldheden over denne handling, og jeg vil ikke kunne fortælle den uden at rødme."

Jones bad ham blot at overspringe alt, hvad det kunne være ham smerteligt at fortælle; men Partridge råbte ganske begærligt:

"Å, jeg beder Dem, min herre, lad os høre; jeg vil hellere høre det end alt det øvrige. Jeg sværger Dem ved min salighed, at intet menneske nogensinde skal erfare et ord om det af mig."

Jones var i begreb med at give ham en irettesættelse, men den gamle forhindrede ham i det og vedblev på følgende måde:

"Jeg havde en stuekammerat, et meget fornuftigt og sparsommeligt ungt menneske, som, skønt han kun havde meget lidt at leve af, dog ved sin orden og økonomi havde sammensparet fyrre guineas, som han, hvad jeg vidste, gemte i sit skrivebord. Jeg benyttede derfor engang lejligheden, mens han sov, til at tage nøglen ud af hans bukselomme og gjorde mig på denne måde til herre over hele hans rigdom. Siden stak jeg ham hemmeligt nøglen i lommen igen, lod som jeg sov, skønt jeg ikke kunne lukke et øje og blev liggende i sengen, til han var stået op og gået til morgenbøn, en øvelse, jeg for længst var afvænnet med.

Frygtsomme tyve udsætter sig ofte ved overdreven forsigtighed for at blive opdaget, hvad de dristigere undgår. Således gik det mig; for havde jeg dristigt opbrudt bordet, ville

jeg måske have undgået endog blot mistanke; men da det var tydeligt, at den person, som havde bestjålet ham, måtte have sat sig i besiddelse af hans nøgle, tvivlede han ikke om, så snart han savnede pengene, at der var hans stuekammerat, der havde taget dem. Da han nu var af en frygtsom karakter og stod langt under mig i fysisk styrke og, jeg tror, tillige i mod, vovede han ikke at foreholde mig min brøde af frygt for de værre legemlige følger, dette kunne pådrage ham. Han gik derfor til vicekansleren, og da han havde beediget tyveriet og meddelt omstændighederne ved samme, fik han let en arrestordre mod en person, der nu var så slet bekendt ved hele universitetet.

Heldigvis for mig lå jeg ikke næste nat hjemme i kollegiet; for om dagen var jeg med en ung dame kørt til Whitney, hvor vi blev hele natten, og da jeg næste dag nærmede mig Oxford, mødte jeg en kammerat, der bragte mig så tilstrækkelige efterretninger, at jeg vendte min hest en anden vej."

"Fortalte han Dem også noget om arrestordren, sir?" spurgte Partridge, men Jones bad den gamle herre fortsætte uden at bryde sig om slige impertinente spørgsmål, hvilket han også gjorde således:

"Da jeg havde opgivet enhver tanke om at vende tilbage til Oxford, var det første, der tilbød sig, en rejse til London. Jeg meddelte min ledsagerinde denne min hensigt, som hun først satte sig imod; men da jeg fremviste min rigdom, samtykkede hun øjeblikkelig. Vi kørte derpå tværs igennem landet til Cirencester-landevejen og skyndte os således, at vi allerede tredje aften nåede London.

Når De betænker, hvor jeg nu var, og det selskab, jeg var i, vil De med lethed kunne begribe, at jeg inden kort tid havde

opbrugt den sum, jeg på en så skændig måde havde sat mig i besiddelse af.

Jeg befandt mig nu i en langt større knibe end nogensinde før; livets nødvendigheder begyndte at høre med til manglerne, og hvad der gjorde min stilling endnu sørgeligere, var, at min elskerinde, som jeg nu havde fået umådelig kær, delte nøden med mig. At se et fruentimmer, som man elsker, lide nød og ikke at kunne hjælpe hende, og på samme tid at vide, at man er skyld i det, er måske en forbandelse, hvis rædsel ingen kan gøre sig et begreb om, som ikke har følt den."

"Jeg tror det fuldkomment," sagde Jones, "og jeg beklager Dem af mit inderste hjerte." Derpå fo'r han et par gange rundt i værelset, bad endelig om forladelse, kastede sig i en stol og udbrød: "Jeg takker Gud, at jeg har undgået det!"

"Denne omstændighed," vedblev den gamle, "forøgede i den grad rædslerne ved min daværende stilling, at den blev aldeles utålelig. Med langt mindre smerte kunne jeg tåle mine egne naturlige, utilfredsstillede begærligheders rasen, selv sult og tørst, end jeg kunne udholde at lade de lunefulde ønsker af et fruentimmer uopfyldte, som jeg nu var så forgabet i, at jeg var fast besluttet på at ægte hende, skønt jeg godt vidste, at over halvdelen af mine bekendte kunne rose sig af hendes gunst. Men den gode skabning ville ikke indvillige i en handling, som verden kunne anse for skadelig for mig. Og da hun måske havde medlidenhed med den daglige angst, som jeg, hvad hun måtte mærke, led for hendes skyld, så besluttede hun sig til at gøre en ende på mine lidelser. Hun fandt virkelig også snart midler til at udrive mig af min besværlige og forvirrede stilling.

For mens jeg brød mit hoved med spekulationer for at skaffe hende fornøjelser, var hun så god – at forråde mig til en tidligere elsker fra Oxford, ved hvis flid og omhyggelighed jeg straks blev grebet og sat i fængsel.

Her begyndte jeg først alvorligt at overtænke mit tidligere livs slethed, de vildfarelser, jeg havde gjort mig skyldig i, den ulykke, jeg havde bragt over mig selv, og den kummer, jeg havde forårsaget en af de bedste af alle fædre. Når jeg til alt dette føjede min elskedes utroskab, var mit hjertes rædsel så stor, at livet, i stedet for længere at synes mig ønskværdigt, blev genstanden for min afsky; og jeg ville gerne have omfavnet døden som min kæreste ven, hvis den havde indfundet sig uden skændsel.

Retssessionen begyndte snart, og ifølge *Habeas corpus*–loven blev jeg ført til Oxford, hvor jeg ikke ventede noget med større vished end at blive overbevist og dømt, men til min store overraskelse optrådte ingen imod mig, og ved sessionens slutning blev jeg løsladt af mangel på anklage. Kort sagt, min stuekammerat havde forladt Oxford, og, jeg ved ikke, om det var af skødesløshed eller af en anden grund, ladet hele sagen mod mig falde."

"Måske," sagde Partridge, "ville han ikke have Deres blod på sine hænder, og det havde han fuldkommen ret i. Hvis nogen ved mit vidneudsagn blev dømt til at hænges, så ville jeg aldrig senere være i stand til at ligge alene om natten, af frygt for at se hans genfærd."

"Jeg ved ikke, Partridge, om jeg skal antage dig for mest modig eller for mest kløgtig," sagde Jones.

"De må le ad mig, sir, om De vil," svarede Partridge, "men hvis De vil høre en kort historie, som jeg kan fortælle, og som er aldeles sand, vil De måske skifte mening. I det sogn, hvor jeg blev født –"

Her ville Jones have tysset på ham, men den fremmede lagde sig imellem og bad Jones tillade, at han fortalte sin historie, og imidlertid lovede han at besinde sig på resten af sin egen.

Partridge vedblev da således:

"I det sogn, hvor jeg blev født, boede der en forpagter, som hed Bridle, og han havde en søn ved navn Francis, en god og håbefuld ung mand. Jeg gik i latinsk skole med ham, og jeg kan huske, at han var kommet så vidt, at han læste Ovids epistler og kunne skrive tre linjer uden en eneste gang så meget som at slå op i et leksikon. Desuden var det en meget god knøs, der aldrig forsømte kirken nogen søndag, og han var erkendt for en af de bedste salmesyngere i hele sognet. Nu og da tog han rigtignok et glas for meget, men det var den eneste fejl, han havde."

"Nå, men lad os komme til spøgelset," sagde Jones.

"Vær ikke bange, sir," svarede Partridge, "vi skal tidsnok komme til det. De må da altså vide, at forpagter Bridle mistede en hoppe, en fuks, det bedste dyr, jeg i mit liv har set. Og så skete det ikke lange efter, at den unge Francis var på markedet i Hindon, og om jeg husker ret, var det – ja dagen kan jeg nu ikke mere erindre; men da han nu var der, hvad sker? Han ser en mand på sin faders hest. Francis var ikke sen, men råber: "Stop tyven!" Som De nok kan tænke, var det umuligt for den gode karl at slippe bort midt fra markedet. Godt, de får altså fat i ham og slæber ham til dommeren. Jeg husker godt, at det var fredsdommer Willoughby af Nagle, en meget god og agtværdig

gentleman. Han lod fyren sætte i fængsel, og Francis måtte gøre tilhjemlingsed, tror jeg, man kalder det. Nå, det var nu så meget godt. Endelig kommer mylord dommer Page ned for at holde ret; fyren blev altså stillet frem, og Francis skulle være vidne. Jeg skal aldrig i mit liv glemme dommerens ansigt, da han begyndte med at spørge ham om, hvad han havde at sige imod fangen. Han bragte den stakkels Francis til at ryste og bæve. "Nå, knægt," sagde mylord, "hvad har du at sige? Stå ikke der og muml, men tal ud af skægget." – Men han blev snart ganske høflig mod Francis og begyndte at tordne og dundre mod den anden karl, og da han spurgte ham, om han havde noget at sige, svarede fyren, at han havde fundet hesten. – "Så," svarede dommeren, "du er en heldig karl; nu har jeg i over fyrre år rejst omkring, men aldrig endnu fundet en hest; men jeg skal sige dig noget, du har været heldigere, end du ved af; du har ikke alene fundet en hest, men en strikke med, kan jeg forsikre dig." – Herpå gav alle sig til at le, og hvordan kunne de andet? Og nu erindrer jeg, at han sagde tusinde andre vittigheder. Der var noget ved denne hesteklogskab, som måtte bringe folk til at le. Dommeren har vist både været en brav mand og en mand med megen lærdom. Det er virkelig dejligt at høre retsforhandlingerne, når det gælder liv og død. Jeg tilstår, én ting fandt jeg en smule hårdt, nemlig at den anklagedes advokat ikke måtte tale et ord for ham, skønt han ønskede blot at sige ganske få ord; men mylord ville ikke høre ham, skønt han tillod en anden advokat at tale over en halv time imod arrestanten. Jeg tilstår, at jeg fandt det hårdt, at der skulle være så mange imod en; mylord, hele retten, juryen, advokaterne og vidnerne, alle kastede de sig over den stakkels mand, som oven i

købet var lænket. – Nå, fyren blev hængt, som naturligvis ikke kunne være anderledes, men stakkels Francis var aldrig rolig siden den tid. Han turde aldrig være alene i mørket og troede altid at se fyrens ånd."

"Er det hele Deres historie?" spurgte Jones.

"Nej," svarede Partridge, "nu kommer jeg netop først til sagen; for en nat, da han gik fra værtshuset, rendte ånden i et snævert, langt stræde lige op af ham; og den var ganske hvid og faldt over Francis; men Francis, som var en stærk karl, faldt over ånden igen, og der havde de en kamp sammen, hvori den stakkels Francis blev frygtelig forslået. Endelig gjorde han en anstrengelse og krøb hjem, men af slagene og skrækken lå han syg over fjorten dage. Og alt dette er ganske sandt, og hele byen kan bevidne det."

Den fremmede smilede af denne fortælling, og Jones brast i en høj latter, hvorpå Partridge udbrød:

"Ja, De kan le, sir, og det gjorde også nogle andre, især en squire, som ikke blev anset for bedre end en ateist, og fordi man næste morgen fandt en kalv med hvidt hoved liggende død i samme gade, påstod han, at det var den, Francis havde været i kamp med. Desuden fortalte Francis mig, at han vidste, det var en ånd, og han ville gøre sin ed på det for alle domstole i hele kristenheden, og han havde ikke den aften drukket mere end to pægle brændevin i det højeste. Herren holde sin barmhjertighed over os og afholde os fra at dyppe vore hænder i blod, siger jeg blot."

"Nå, sir," sagde Jones til den fremmede, "mr. Partridge har nu endt sin historie, og jeg håber ikke, at han tiere vil afbryde Dem, hvis De vil være så god at fortsætte Deres."

Den gamle fortsatte sin historie, men da han har trukket vejret en stund, vil vi også lade læserne gøre det og skal derfor ende kapitlet her.

Kapitel 12

Hvori manden i højen fortsætter sin historie.

"Jeg havde nu fået min frihed igen," sagde den fremmede, "men jeg havde mistet mit gode navn og rygte; for der er stor forskel på en mand, som kun er frikendt for en forbrydelse ved retten, og en, der er frikendt i sit eget hjerte og i folks mening. Jeg var mig min brøde bevidst og skammede mig ved at se nogen i øjnene; jeg besluttede derfor at forlade Oxford næste morgen, inden det blev dag, for at ingen, som kendte mig, skulle se mig.

Da jeg var kommet udenfor byen, faldt det mig først ind at gå hjem til min fader og søge at få hans tilgivelse; men da jeg ikke havde grund til at tvivle om, at han havde kundskab om alt, hvad der var sket, kunne jeg ikke vente at blive modtaget der, især da jeg var overbevist om, at min moder ville gøre alt, hvad der stod i hendes magt i denne sag; ja, selv om min faders tilgivelse havde været lige så sikker, som jeg anså hans vrede for at være, var det dog et spørgsmål, om jeg sikkert kunne vente at få ham i tale, eller om jeg under nogen betingelse kunne leve eller tale sammen med dem, som jeg var overbevist om, vidste, at jeg havde begået så nederdrægtig en handling.

Jeg skyndte mig derfor tilbage til London, det bedste tilflugtssted for sorg eller vrede, undtagen når det er meget kendte personer. For her nyder man fordelen af ensomhed, uden at den er ledsaget af dens ubekvemmeligheder; man kan

her være alene og i selskab på én og samme tid, og idet man går ubemærket omkring, underholder larmen, mængden og en bestandig række af afvekslende genstande sindet og hindrer livsånderne i at tære på sig selv, eller snarere på kummeren og skammen, som er den usundeste næring af verden, og hvorved, – skønt mange slet ikke smager den andet end i det ydre – nogle folk overflødigt og på en højst sørgelig måde kan mætte sig, når de er alene.

Min skæbne var det imidlertid at vær fri for, hvad nogle skribenter, der er rigeligt forsynede med det, kalder et stort onde, nemlig penge."

"Med tilladelse, sir," sagde Partridge, "jeg erindrer ingen forfatter, som har kaldt det *malorum*; men *irritamenta malorum. Effodiuntur opes, irritotamenta malorum*."

"Godt, min herre," sagde den fremmede, "det være nu enten et onde eller grunden til et onde, jeg var fuldkommen blottet for det og på samme tid for venner eller, som jeg troede, bekendte i byen; men en aften, da jeg meget elendig og meget sulten vandrede igennem Inner Temple, hørte jeg pludselig en stemme, der meget fortroligt kaldte mig ved mit døbenavn, og da jeg vendte mig om, erindrede jeg pludselig den person, der kaldte på mig, som en tidligere kollega, der havde forladt universitetet over et år tidligere, og længe før nogen af mine ulykker tilstødte mig. Denne gentleman, hvis navn var Watson, trykkede hjerteligt min hånd, viste stor glæde over at have mødt mig og foreslog øjeblikkelig, at vi skulle drikke en flaske vin sammen. Jeg afslog først forslaget og undskyldte mig med forretninger; men da han trængte stærkere ind på mig, overvældede sulten endelig min stolthed, og jeg tilstod ham

rent ud, at jeg ingen penge havde i lommen; dog kunne jeg ikke lade være at bruge en løgn til undskyldning, idet jeg foregav som grund, at jeg om morgenen havde skiftet benklæder.

"Jeg antog, Jack," sagde mr. Watson, "at du og jeg var for gamle bekendte til at omtale den slags."

Derpå tog han mig ved armen og trak mig med sig; men jeg lod ham ikke have meget besvær, for min egen tilbøjelighed drev mig stærkere, end han kunne gøre.

Vi gik ind i værtshuset "*Munkene*", hvor der, som De måske ved, hersker megen spøg og munterhed. Da vi ankom i gæstestuen, henvendte mr. Watson sig imidlertid ene til manden ved skænken uden at tage ringeste hensyn til kokken, for han kunne ikke tænke andet, end at jeg havde spist til middag for længe siden. Men da sagen i virkeligheden forholdt sig anderledes, fandt jeg på en ny usandhed og fortalte min kammerat, at jeg havde haft vigtige forretninger i den fjerneste ende af staden og kun lige havde haft tid til at sluge en lille bid lammekød i mig, hvorfor jeg bad ham føje en oksesteg til sin flaske vin."

"Nogle mennesker," udbrød Partridge, "burde have god hukommelse; eller fandt De netop penge nok til lammekødet i Deres lomme?"

"Deres bemærkning er rigtig," svarede den fremmede, "og jeg tror, at sådanne bommerter er uadskillelige fra al usandhed. – Men for at gå videre: Jeg begyndte nu at føle mig overordentlig lykkelig. Maden og vinen opfriskede snart mine livsånder i høj grad, og min gamle kammerats tale skaffede mig megen fornøjelse, så meget mere som jeg troede ham ganske uvidende om, hvad der var sket ved universitetet, siden han forlod det.

Men han lod mig ikke længe blive i dette behagelige bedrag; for idet han med den ene hånd greb et glas og med den anden min hånd, udbrød han:

"Nå, min ven, det glæder mig, at du så hæderligt er blevet frikendt i den sag, der var anlagt imod dig."

Jeg blev som lynslået ved disse ord, hvorpå Watson, som bemærkede det, vedblev:

"Bliv dog ikke skamfuld, mand; du er blevet frikendt, og ingen tør kalde dig skyldig. Men jeg beder dig, sig mig, som er din ven – jeg håber, at du virkelig bestjal ham; for jeg vil lade mig slå ihjel, om det ikke var en fortjenstfuld handling at give sådan en krybende elendig skurk et rap; og jeg ville ønske, at du i stedet for to hundrede guineas havde taget lige så mange tusinder. Nå, min dreng, genér dig ikke for at bekende det til mig; nu står du ikke for en naragtig pedant. Fanden skal ta'e mig, om jeg ikke ærer dig for det, for så sandt som jeg håber at blive salig, jeg ville ikke have gjort mig mindste betænkning ved at gøre det samme."

Denne erklæring opmuntrede mig lidt, og da vinen havde åbnet hjertet noget, tilstod jeg meget frit tyveriet, men gjorde ham bekendt med, at han var blevet fejl underrettet med hensyn til den stjålne sums størrelse, da den ikke udgjorde meget mere end en femtedel af, hvad han havde nævnt.

"Det gør mig ondt af ganske hjerte," sagde han, "og jeg ønsker dig bedre lykke en anden gang. Men når du vil følge mit råd, skal du ikke udsætte dig for sådan fare tiere. Her," sagde han, idet han tog nogle terninger op af lommen, "her er det rette redskab, de rigtige instrumenter, små doktorer, der kurerer alle sygdomme i pungen. Følg du mit råd, jeg skal vise dig vejen til

at tømme lommerne på et tåbeligt fårehoved, uden at du skal stå i ringeste fare for det store nummer 7."

"Det store nummer 7," udbrød Partridge, "jeg beder Dem, min herre, sig mig, hvad det betyder."

"Ih," sagde den fremmede, "det er et kunstord, der betyder galgen; for ligesom spillerne i deres væsen ikke er meget forskellige fra stratenrøverne, kommer de også hinanden temmelig nær i sproget."

Vi havde nu hver drukket en flaske, da Watson sagde, at spillebordet var færdigt, og han måtte være med der; på samme tid trængte han meget stærkt på mig, at jeg skulle gå med og forsøge mit held. Jeg sagde ham, at han vidste, at det ikke stod i min magt nu, da mine lommer var tomme, hvad jeg jo havde underrettet ham om. Oprigtig talt tvivlede jeg på grund af hans varme venskabsytringer ikke om, at han ville tilbyde at låne mig en lille sum; men han svarede:

"Bryd dig ikke om det; en mand kan dristigt vove en levant."

Partridge ville netop spørge om meningen af dette ord, men Jones stoppede munden på ham.

"Men vær forsigtig med, hvad mand du vælger. Jeg skal udpege dig den rette person, hvad der er nødvendigt, da du ikke kender byen, og altså kan du heller ikke gøre forskel imellem et grødhoved og et lammehoved."

Nu blev regningen bragt. Watson betalte sin del og ville gå. Ikke uden at rødme erindrede jeg ham om, at jeg ingen penge havde.

"Har intet at betyde," svarede han mig, "du kan betale bag døren. Vær kun ret dristig og gå uden videre din vej – eller, stop!" sagde han, "jeg vil først gå ned, derpå tager du mine

penge, som jeg lader ligge her på bordet, sniger dig efter mig forbi værten og lader ham skrige, så længe han vil; nede om hjørnet skal jeg vente på dig."

Jeg betydede ham nu rigtignok, at jeg kun havde meget ringe lyst til dette, og gav ham at forstå, at jeg havde håbet, at han ville betale for os begge; men han svor højt og dyrt på, at han ikke havde en skilling i lommen.

Han gik altså, og jeg lod mig overtale til at tage pengene og følge bag efter ham. Jeg var så nær, at jeg kunne høre ham sige: Pengene lå på bordet. Opvarteren gik forbi mig op af trappen, men jeg skyndte mig så hurtigt ned på gaden, at jeg ikke kunne høre, hvad han sagde, da han ingen penge fandt; jeg lod mig heller ikke, som han havde sagt, mærke med en stavelse for værten.

Vi gik nu lige til spillehuset, hvor Watson til min store forbavselse trak en stor sum penge frem og lagde foran sig, og mange andre fulgte hans eksempel; for enhver af dem anså uden tvivl sin egen dynge for en lokkefugl, der skulle lokke naboens pengedynge og bringe den over til ham.

Det ville være for kedsommeligt her at opregne alle de puds, som lykken, eller rettere terningerne, spillede i dette tempel. Bjerge af guld blev på et øjeblik på den ene side af bordet forvandlet til intet og hævede sig lige så rask på den anden side. Den rige blev på et øjeblik fattig, og lige så pludseligt blev den fattige rig, så det syntes, at en filosof intetsteds bedre kunne føre unge mennesker hen end der, for at lære dem foragt for rigdom; i det mindste kunne han intetsteds bedre have indskærpet, hvor usikker varigheden af den er.

Efter at jeg på min side i begyndelsen betydeligt havde forøget min kapital, tabte jeg snart igen det hele. Efter forskellige afvekslinger af lykken rejste Watson sig også og erklærede, at han havde ladet nogle hundrede i stikken, hvorfor han ikke længere ville spille. Derpå kom han til mig og forlangte, at jeg atter skulle gå med ham til værtshuset, hvilket jeg rent ud afslog ham, idet jeg erklærede, at jeg ikke anden gang ville styrte mig i en sådan fare, især da han, efter hvad han havde sagt, havde bortspillet alle sine penge og altså befandt sig i samme omstændigheder som jeg.

"Å," svarede han, "når der ikke er andet i vejen; jeg har her lånt et par guineas af en ven, og den ene står til din tjeneste."

Og med disse ord stak han mig en guinea i hånden, og jeg modsatte mig nu ikke mere hans ønske. I begyndelsen var jeg dog ikke videre vel til mode over, at vi skulle gå tilbage til det hus, hvorfra vi havde taget afsked på en så uartig måde; men da opvarteren ganske høfligt sagde, at han troede, at vi havde glemt at betale vor regning, blev jeg fuldkommen rolig, gav ham gerne min guinea, for at han kunne gøre sig betalt af den, og var tilfreds med denne uretfærdige beskyldning mod min samvittighed.

Watson bestilte nu det overdådigste aftensmåltid, han kunne finde på, og den bedste bourgogne var ham ikke god nok, skønt han kort i forvejen havde ladet sig nøje med slet rødvin.

Vort selskab blev snart forøget med nogle herrer, der kom fra spillebordet, og hvoraf de fleste, som jeg senere erfarede, ikke kom i værtshuset for at drikke, men for at drive deres håndtering; for de sande spillere foregav, at de ikke befandt sig vel og ville ikke drikke noget, hvorimod de tilredte et par unge

fyre slemt for senere at plyndre dem, hvad der også uden barmhjertighed skete. Jeg havde den lykke at tage del i dette rov, skønt jeg ikke straks blev indviet i de egentlige hemmeligheder.

Et mærkværdigt tilfælde ledsagede dette spil i værtshuset; for alle pengene forsvandt lidt efter lidt ganske, og skønt bordet i begyndelsen havde været halvt dækket med guld, så var der dog, inden spillet holdt op, (og det varede til næste dags middag, som var en søndag) næppe en eneste guinea at se på det; og det var så meget vidunderligere, som alle med undtagelse af mig forsikrede, at de havde tabt, og det lader sig vel ikke så let afgøre, hvad der var blevet af pengene, hvis ikke Djævelen havde taget dem."

"Ja, det har Djævelen ganske sikkert også gjort," sagde Partridge, "for de onde ånder kan bringe alt bort, hvad de vil, uden at et menneske ser det, om der også er nok så mange til stede i værelset; og det skulle ikke undre mig, om han havde taget alle pengene fra de skurke, der spillede under prædiken. Og hvis jeg ville, kunne jeg fortælle Dem en sand historie om, hvorledes Djævelen hentede en mand ud af sengen hos en anden mands kone og førte ham bort gennem nøglehullet. Jeg har selv set huset, hvor det er sket, og i de sidste tredive år har intet menneske turdet bo der."

Skønt Jones ærgrede sig en smule over Partridges uforskammethed, måtte han dog le over hans enfoldighed. Det samme gjorde den fremmede, og derpå fortsatte han sin fortælling, således som vi vil få at høre i næste kapitel.

Kapitel 13

Hvori den forrige historie videre bliver fortsat.

"Min tidligere universitetsven havde nu bragt mig på en ganske ny livets skueplads. Jeg blev snart bekendt med de falske spilleres hele broderskab og blev indviet i deres hemmeligheder, det vil sige i kundskaben om de grove snyderier, hvormed man bedrager den rå og uerfarne; for der er en finere slags træk, som kun kendes af nogle få i banden, der er overhovederne i professionen – en æresgrad, der gik over min forventning; for drik, som jeg var umådelig hengiven til, og mine af naturen heftige lidenskaber hindrede mig i at have noget stort held i en kunst, der fordrer så megen rolighed og den strengeste filosofi.

Mr. Watson, som jeg nu levede i det ømmeste venskab med, havde ulykkeligvis den første fejl i en overdreven høj grad, så at han, i stedet for at erhverve formue ved professionen, som andre gjorde, afvekslende var rig og fattig og ofte ved en flaske vin, som de andre ikke smagte en dråbe af, var nødt til at overlade sine roligere venner det bytte, han kort i forvejen havde fraranet nogle enfoldige tåber ved spillebordet.

Alligevel søgte vi at ernære os, så godt vi kunne, og to år holdt jeg ud i dette skønne kald, i hvilken tid jeg prøvede alle lykkens omskiftelser. Undertiden levede jeg i fuld overflødighed, og andre dage havde jeg at kæmpe imod næsten uovervindelige vanskeligheder; den ene dag væltede jeg mig i overdreven yppighed og svælgeri, og den næste måtte jeg tage til takke med den groveste og sletteste kost. Om aftenen havde jeg ofte de skønneste klæder på, og om morgenen var de allerede pantsat.

En dag, da jeg kom aldeles blank fra spillehuset, bemærkede jeg stor uro på gaden og fandt en stor flok pøbel forsamlet. Af lommetyve havde jeg intet at frygte, jeg vovede mig derfor ind i flokken, hvor jeg på mit spørgsmål erfarede, at en mand var blevet plyndret og meget ilde mishandlet af gavtyve. Den sårede mand var ganske blodig og syntes næppe i stand til at holde sig på benene. Hvor liden ærlighed og skam min nærværende levemåde og omgang end havde ladet blive tilbage hos mig, så var dog ikke al menneskelighed udslukket i mig; jeg tilbød altså straks den ulykkelige min hjælp, som han modtog med megen tak. Han betroede sig til min ledsagelse og bad mig bringe sig til et værtshus, hvor han kunne sende bud efter en kirurg, da han, som han sagde, var ganske afkræftet ved blodtabet. Han syntes yderst tilfreds med at træffe en person, der ved sin klædedragt udmærkede sig fra den øvrige flok; for det ydre hos hele det tilstedeværende selskab var således, at han fornuftigvis ikke kunne have ringeste tiltro til det.

Jeg tog den stakkels mand under armen og førte ham hen til det vinhus, hvor vi plejede at have vore sammenkomster, da det tilfældigvis var det nærmeste. Til alt held var der netop en kirurg i huset, der også straks kom til og begyndte at forbinde sårene, der, som jeg havde den fornøjelse at høre, ikke syntes dødelige.

Da lægen med megen hurtighed og duelighed havde fuldført sin forretning, spurgte han, i hvilken del af staden den sårede boede. Denne svarede, at han først var kommet om morgenen. Hans hest stod i et gæstgiversted i Piccadilly Street, og han havde intet andet logis og kun meget lidt bekendtskab i byen.

Denne læge, hvis navn jeg har glemt, skønt jeg erindrer, at det begynder med et R, indtog den højeste rang i sit fag og stod i kongens tjeneste. Han havde desuden mange gode egenskaber, var en meget ædelmodig og godhjertet mand og stedse beredt til at yde sine medmennesker al mulig tjeneste. Han tilbød patienten sin vogn til at køre til gæstgiverstedet i og hviskede ham på samme tid i øret, at om han trængte til penge, ville han gerne forstrække ham med nogle.

Den gamle mand var nu ikke i stand til at takke ham for hans højmodige tilbud; for efter at han nogen tid havde kastet sit øje stift på mig, kastede han sig tilbage i stolen og udbrød: "O, min søn, min søn!" hvorpå han faldt i afmagt.

Mange af de tilstedeværende anså denne begivenhed for en følge af blodtabet; men jeg, som på samme tid begyndte at erindre min faders træk, blev bestyrket i min formodning og fuldkommen overtydet om, at det var ham selv, jeg så for mig. Øjeblikkelig løb jeg hen til ham, hævede ham op i mine arme og kyssede med den største heftighed hans kolde læber. Her må jeg rulle tæppet ned for en scene, som jeg ikke kan beskrive; for skønt jeg ikke som min fader tabte bevidstheden, så var dog mine sanser i nogle minutter så overvældede af skræk og forbavselse, at jeg ikke vidste, hvad der foregik med mig, indtil min fader endelig var kommet sig af sin afmagt, og jeg befandt mig i hans arme, idet vi begge ømt omfavnede hinanden, mens tårerne hyppigt løb os ned af kinderne.

De fleste tilstedeværende syntes rørt ved denne scene, som vi, der måtte betragtes som skuespillerne i den, ønskede at skjule for tilskuerne så hurtigt som muligt; min fader modtog

lægens venlige tilbud om nøglen, og jeg ledsagede ham til hans gæstgiversted.

Da vi var alene sammen, bebrejdede han mig blidt, at jeg havde forsømt at skrive til ham i så lang tid, men undlod ganske at nævne forbrydelsen, som havde været årsag til det. Han underrettede mig derpå om min moders død og påstod, at jeg skulle følge hjem med ham, da han, som han sagde, længe havde været i den største ængstelse for min skyld og ikke vidste, om han mest havde frygtet eller ønsket min død, da han havde næret en meget skrækkeligere frygt for mig. Endelig sagde han mig, at en herre i nærheden, som for nylig havde hentet en søn fra samme sted, havde underrettet ham om, hvor jeg var, og den eneste hensigt med hans rejse til London havde været at rive mig ud af mit hidtil førte liv. Han takkede Himlen, at det så vidt var lykkedes ham at finde mig ved et tilfælde, der kunne have haft et så ulykkeligt udfald for ham, og han havde nu den fornøjelse at tænke, at han mest havde min menneskekærlighed at takke for sin redning, hvad der var ham meget behageligere, end iagttagelsen af min sønlige pligt ville have været ham, hvis jeg havde vidst, at genstanden for al min omhu var min egen fader.

Endnu havde lasten ikke så ganske fordærvet mig, at den havde gjort mig ufølsom for så megen faderlig godhed, hvor lidt jeg end fortjente den. Jeg lovede straks at adlyde hans befaling og at tage hjem med ham, så snart han blot blev i stand til at tiltræde rejsen, og ved den fortræffelige læges hjælp var han stort set helbredet i løbet af få dage.

Dagen førend min fader afrejste – før hvilken tid jeg næsten aldrig forlod ham – gik jeg ud for at tage afsked med mine

fortroligste bekendte, navnlig Watson, der meget frarådede mig at begrave mig levende, som han kaldte det, og det blot af enfoldig villighed mod en gammel naragtig karl, der havde forset sig på mig. En slig lokken gjorde imidlertid ingen virkning på mig, og jeg genså endnu engang mit hjem. Min fader rådede mig nu meget til at tænke på giftermål, men mine tilbøjeligheder stred ganske mod slige tanker. Jeg havde allerede smagt kærligheden, og måske kender De denne den ømmeste og heftigste lidenskabs yderste udsvævelser."

Her tav den gamle herre og så på Jones, i hvis ansigt der på mindre end et minut udbredte sig den stærkeste rødme og den yderste bleghed. Uden videre at gøre nogen bemærkning over dette fortsatte den gamle mand derpå sin fortælling:

"Da jeg nu var forsynet med alle livets nødvendigheder, lagde jeg mig på ny efter videnskaberne, og det med en overordentligere iver, end jeg hidtil havde gjort. De bøger, der nu beskæftigede mig, såvel gamle som nye, var kun de, der afhandlede den sande filosofi, et ord, der af mange kun anses som genstand for det latterlige. Jeg læste nu Platons og Aristoteles' værker, samt alle de øvrige rige skatte, det gamle Grækenland har efterladt verden.

Disse forfattere lærte mig nu rigtignok ingen videnskab, som menneskene kan love sig at erhverve den højeste rigdom og verdslige magt ved, men de lærte mig imidlertid den kunst, at foragte det højeste erhverv af begge dele. De hævede min sjæl og hærdede den mod skæbnens egensindige angreb. De underviser ikke blot i visdommens erkendelse, men styrker også menneskene i udøvelsen af den, og beviser tydeligt, at den alene må være vor fører, når vi vil tænke at nå den største

lyksalighed, der er mulig i verden, eller når vi med nogen sikkerhed vil forsvare os mod den elendighed, der på alle sider omgiver og forfølger os. Men jeg er bange for, at jeg trætter Dem med min filosofi."

"Aldeles ikke," svarede Partridge; "Herren forbyde, at vi skulle blive kede af at høre sådanne gode ting."

"Jeg havde tilbragt omtrent fire år på den behageligste måde," vedblev den fremmede, "ganske viet til betragtninger og ubekymret om alle verdens anliggender, da jeg mistede den bedste af alle fædre, som jeg således af ganske hjerte elskede, at min kummer over tabet af ham overgår al beskrivelse. Jeg forlod mine bøger og hengav mig en hel måned til melankoli og fortvivlelse. Imidlertid lindrede endelig tiden min smerte."

"Ja, *tempus edax rerum*," sagde Partridge.

"Derpå," vedblev den fremmede, "kastede jeg mig atter over mine studier, og dem kan jeg prise for, at jeg blev fuldkommen helbredet; for filosofi og religion kan med rette kaldes sjælens bevægelse, og er den syg, så er de den lige så gavnlige, som bevægelse kan være det syge legeme."

Her smilede Jones over et indfald, der opstod hos ham; men jeg tror ikke, den fremmede lagde mærke til det, og han vedblev derfor:

"Mine omstændigheder blev imidlertid meget forandret ved den gode mands død; for min broder, som nu var blevet herre i huset, var i sine tilbøjeligheder meget forskellig fra mig, og vor levemåde så lidt overensstemmende, at vi dannede det sletteste selskab for hinanden; men hvad der gjorde vort samliv endnu ubehageligere, var den slette harmoni mellem de få, jeg havde omgang med, og det store antal jægere, min broder ofte bragte

hjem med fra marken om middagen, for foruden den støj og dumhed, slige folk plager fornuftige menneskers øren med, bestræber de sig også for at overvælde dem med spot og foragt. Dette var i den grad tilfældet, at såvel jeg som mine venner næsten ikke en eneste gang kunne sætte os til bords uden at blive spottet af dem, fordi vi var ubekendt med jagttalemåderne. For folk med sand lærdom og almindelig erkendelse har altid medlidenhed med andres uvidenhed; men folk, der kun forstår en eneste ringe og formastelig kunst, undlader aldrig at foragte dem, som ikke er bekendt med den.

Kort sagt, vi skiltes snart ad, og jeg tog efter min læges råd til Bath for at benytte brøndene der, for min heftige bedrøvelse og mit stillesiddende liv havde i forening skaffet mig en slags gigt, som brøndkuren blev anset for et ufejlbarligt middel imod. Da jeg dagen efter min ankomst dertil spadserede ved floden, brændte solen så overordentlig stærkt, at jeg, skønt det var tidligt på året, trak mig ind i skyggen af nogle piletræer og satte mig ved bredden. Her havde jeg ikke siddet længe, førend jeg hørte en person sukke og klage bitterligt bag pilene. Efter at han havde udstødt en frygtelig ed, råbte han pludselig: "Det er besluttet, længere holder jeg det ikke ud!" hvorpå han styrtede sig i vandet.

Jeg sprang straks op og løb hen til stedet, idet jeg på samme tid råbte om hjælp så højt, jeg kunne; lykkeligvis medede en fisker ikke langt fra mig, skønt jeg ikke kunne se ham på grund af de høje siv. Han kom øjeblikkelig, og vi trak derpå, ikke uden livsfare, legemet ind til flodbredden. I begyndelsen mærkede vi intet livstegn, men da vi havde holdt benene i vejret og hovedet nedad (for vi fik hurtigt tilstrækkelig hjælp), flød der snart en

stor mængde vand ud af munden på ham; til sidst begyndte han at vise nogle symptomer på åndedræt, og lidt efter kunne han bevæge både hænder og fødder.

En apoteker, som tilfældigvis befandt sig imellem de omstående, rådede os derpå, da vandet syntes ganske at være kommet ud, og han begyndte at gøre krampagtige bevægelser, at bringe ham i en seng. Dette blev følgelig udført, og apotekeren og jeg ledsagede ham,

Da vi ikke kendte den fremmedes opholdssted, begav vi os på vejen til gæstgiverstedet med ham; men undervejs mødte vi heldigvis et fruentimmer, som under heftig skrålen fortalte os, at herren boede i hendes hus.

Da jeg havde set, at manden var bragt sikkert derhen, overlod jeg ham til apotekerens omhu; denne må også have anvendt alle passende midler, for næste morgen hørte jeg, at mennesket var kommet fuldkommen til sig selv.

Jeg gik derpå hen for at besøge ham, i den hensigt, så godt jeg kunne, at udforske grunden, der havde forledt ham til en så fortvivlet handling, og, så vidt det stod i mine kræfter, at hindre, at han i fremtiden nærede slige ugudelige hensigter. Men næppe var jeg kommet ind i hans værelse, førend vi begge kendte hinanden; for hvem anden var vel denne person end min ven Watson?

Her vil jeg ikke besvære Dem med, hvad der forefaldt i vor første samtale, da jeg har besluttet så meget som mulig at undgå vidtløftighed."

"Lad os høre det hele," bad Partridge, "jeg længes umådelig efter at få at vide, hvad der bragte ham til Bath."

"De skal få alt nødvendigt at høre," sagde den gamle og vedblev derpå at fortælle, som vi vedbliver at skrive, når vi har givet os selv og læseren tid til at puste lidt ud.

Kapitel 14

Hvori manden i højen slutter sin historie.

"Watson," vedblev den fremmede, "fortalte mig meget åbent, at hans ulykkelige formuesomstændigheder, der var forårsaget ved en række uheld, på en måde havde tvunget ham til den beslutning at tilintetgøre sig selv.

Jeg begyndte nu meget alvorligt at strides med ham og at modsætte mig hans hedenske eller snarere djævelske grundsætninger om retmæssigheden af selvmord og sagde alt, hvad der faldt mig ind om denne sag; men til min store sorg syntes alt kun at gøre dårlig virkning på ham. Han syntes ikke i mindste måde at angre, hvad han havde gjort, og gav mig årsag til at frygte, at han ville gøre et nyt forsøg af en lige så skrækkelig natur.

I stedet for at imødegå mine grunde, da jeg havde talt færdig, så han mig stift i ansigtet og sagde med et smil:

"Du har forandret dig ganske overordentligt, siden jeg så dig sidst, min gode ven, jeg tvivler om, at nogen af vore biskopper kunne have holdt en bedre tale om selvmord end den, du har underholdt mig med. Men hvis du ikke kan finde mig et menneske, der vil låne mig hundrede pund kontant, må jeg enten hænge mig, drukne mig eller sulte ihjel, og efter min mening er den sidste den skrækkeligste dødsmåde af de tre."

Jeg svarede ham meget alvorligt, at jeg virkelig havde forandret mig, siden jeg sidst havde set ham, og at jeg havde fundet ro til at indse og angre mine dårskaber. Jeg rådede ham derfor til at betræde den samme vej, og sluttede endelig med, at jeg selv ville låne ham hundrede pund, hvis han kunne hjælpe sig på benene med dem og ikke mere ville vove dem på terningerne.

Watson, der næsten var faldet i søvn ved den første del af min tale, blev på én gang vakt ved den sidste del. Han greb heftigt min hånd, takkede mig tusinde gange og erklærede, at jeg virkelig var en sand ven. Han håbede, tilføjede han, at jeg havde for god en mening om ham til at tro, at han ved erfaringen havde lært så lidt, at han endnu kunne sætte ringeste tillid til de fordømte terninger, der så ofte havde bedraget ham.

"Nej," råbte han, "lad mig kun endnu engang med ære komme på benene; hvis fru Fortuna så igen gør mig til en falleret købmand, så vil jeg tilgive hende og kun give mig selv skyld for det."

Dette sprog, "atter at vær på benene" og "falleret købmand," kendte jeg. Jeg sagde ham derfor med et meget alvorligt ansigt:

"Watson, du må søge at finde en anstændig beskæftigelse, som du kan tjene dit brød ved, og jeg kan forsikre dig, hvis jeg havde den ringeste sandsynlighed for at få mine penge tilbage, ville jeg med fornøjelse låne dig en langt større sum, end du forlanger, for at sætte dig i en ordentlig og anstændig stilling; for hvad spil angår, så vil jeg slet ikke tale om, hvor nederdrægtigt og ugudeligt det er at gøre det til et håndværk, men så vidt jeg kender dig, er du slet ikke skikket til det, og følgen kan kun blive din fordærvelse."

"Det er dog besynderligt," svarede han, "hverken du eller mine andre venner har nogensinde villet tilstå, at jeg var dygtig i den ting, og dog bilder jeg mig ind, at jeg har så god en hånd til alle slags spil som nogen af jer, og jeg ville kun ønske, at jeg kunne spille med dig om hele din formue. Jeg ville ikke have noget højere ønske i verden, og du måtte oven i købet vælge, hvad spil du ville. Men hør, min kære dreng, har du de hundrede pund i lommen?"

Jeg svarede, at jeg kun havde en banknote på halvtreds pund, som jeg rakte ham, og lovede at bringe resten næste morgen; og efter at jeg endnu havde givet ham nogle gode råd, tog jeg afsked med ham.

Jeg gjorde i virkeligheden mere, end jeg havde lovet ham, for jeg kom endnu samme eftermiddag til ham igen. Da jeg trådte ind, fandt jeg ham siddende i sengen, beskæftiget med at spille kort med en af de mest berygtede spillere. Som man kan tænke sig, bragte dette syn mig ikke så lidt til at studse, og jeg havde oven i købet den krænkelse at se, at han havde overladt min banknote til sin modstander, der kun havde givet ham tredive guineas for den.

Den anden spiller forlod straks værelset, og Watson erklærede, at han skammede sig ved at se mig, – "men," sagde han, "jeg mærker, at lykken er mig således imod, at jeg aldrig mere i mit liv skal have noget at bestille med spil. Jeg har hele tiden tænkt på det gode forslag, du gjorde mig, og jeg forsikrer dig, det skal ikke være min skyld, om jeg ikke sætter det i værk."

Skønt jeg nu ikke satte megen lid til hans forsikringer, så tog jeg dog ifølge mit løfte de øvrige halvtreds pund frem, hvorpå

han gav mig et bevis, hvilket var alt, hvad jeg havde ventet for mine penge.

Vi blev denne gang afholdt fra al videre samtale derved, at apotekeren kom og med den mest fornøjede mine og uden at spørge sin patient, hvorledes han befandt sig, råbte, at han havde i et brev fået de vigtigste nyheder, der, som han sagde, snart ville blive offentliggjort. Hertugen af Monmouth var landet i vesten med en stor hær af hollændere, og en anden stor flåde lod sig se ved kysten af Norfolk, hvor den skulle gøre landgang for at understøtte hertugens foretagende ved en diversion på denne side.

Denne apoteker var en af den tids største politiske kandestøbere. Han glædede sig mere over den elendigste avispakke end over den bedste patient, og han nød den højeste glæde, når han var så lykkelig at erfare en nyhed et par timer, førend den blev almindelig bekendt i byen. Hans efterretninger var imidlertid sjældent tilforladelige, for han slugte alt, hvad man fortalte ham, som sandhed, hvilket mange benyttede sig at for at binde ham noget på ærmet.

Dette var tilfældet med nærværende efterretning; for kort efter blev det bekendt, at hertugen virkelig var landet, men at hans hær kun bestod af nogle få tilhængere, og hvad fortællingen om diversionen i Norfolk angår, så var den aldeles falsk.

Apotekeren blev kun så længe i stuen, til han havde gjort os bekendt med sine nyheder, hvorpå han, uden at tale en stavelse til sin patient om nogen anden genstand, gik sin vej for at udbrede sine efterretninger i byen.

Offentlige begivenheder af denne natur er i almindelighed i stand til at fordunkle alle private anliggender. Vor samtale blev derfor nu aldeles politisk. Hvad mig angår, så havde jeg i nogen tid været alvorligt bekymret over de farer, som den protestantiske religion nødvendigvis måtte være udsat for under en katolsk fyrste, og jeg anså alene denne frygt for tilstrækkelig til at retfærdiggøre opstanden, for der kan aldrig findes nogen sand sikkerhed mod pavedømmets forfølgende ånd, når den er væbnet med magt, undtagen at berøve det denne magt, hvad også en sørgelig erfaring har vist."

"Hvad De der siger," afbrød Jones, ham, "er meget sandt, og det er ofte forekommet mig som det forunderligste, jeg nogensinde har læst i historien, at der så snart oven på den overbevisende erfaring, som bragte hele nationen til enigt at fordrive kong James for at bevare sin religion og sin frihed, kan opstå et parti iblandt os, der er galt nok til atter at ønske denne familie på tronen."

"De spøger," sagde den gamle mand, "et sådant parti kan der ikke eksistere. Hvor slet jeg end tænker om menneskeslægten, kan jeg dog ikke tro, at den skulle være i den grad bedåret. Nogle ildesindede papister kunne måske af deres præster være blevet forledet til at indlade sig på en så fortvivlet sag og at holde den for en hellig krig; men at protestanterne, den engelske kirkes medlemmer, skulle være sådanne frafaldne, sådanne *selos det se*, det kan jeg aldrig tro. Nej, nej, min kære unge herre, hvor ubekendt jeg end er med alt, hvad der har tildraget sig i verden i de sidste tredive år, kan dog ingen i den grad føre mig bag lyset, at jeg skulle tro så urimeligt et eventyr;

men jeg mærker nok, at De har lyst til at drive spot med min uvidenhed."

"Kan det være muligt," sagde Jones, "at De lever så afsondret fra verden, at De ikke skulle vide, at der i den sidste tid har været to opstande til fordel for kong James' søn, af hvilke den ene endnu raser i hjertet af kongeriget?"

Ved disse ord så den gamle herre op og besvor i en højtidelig tone Jones at sige, om det virkelig var sandt, hvad han fortalte, og da den anden forsikrede ham om det på en højtidelig måde, gik han nogle gange op og ned af gulvet i dyb tavshed, græd først, lo derpå og faldt endelig på knæ og priste Gud i en høj takkebøn, fordi han havde befriet ham fra al omgang med den menneskelige natur, der var i stand til sådanne uhyre udskejelser. Da Jones derpå erindrede ham om, at han havde afbrudt sin historie, begyndte han atter på følgende måde:

"Da menneskeslægten i de tider, jeg omtalte, ikke havde nået den højde af rasen, som jeg nu erfarer, den er i stand til, og som jeg sikkert kun er undsluppet, fordi jeg har levet så ensomt og fjernet fra al smitte; dengang, siger jeg, blev der gjort en betydelig opstand til gunst for hertugen af Monmouth, og da mine grundsætninger gjorde mig yderst tilbøjelig til at gribe dette parti, besluttede jeg at støde til ham. Da Watson, skønt af andre bevæggrunde, var enig med mig i denne beslutning – for spilleånden kan ved en sådan lejlighed drive et menneske lige så vidt som patriotismen –, så forsynede vi os hurtigt med alt nødvendigt og drog til hertugen i Bridgewater.

Det ulykkelige udfald af denne begivenhed, tænker jeg, vil være Dem lige så velbekendt som mig. Jeg undkom tillige med Watson fra slaget. Vi red over fyrre miles sammen ad

Exetervejen, lod derpå vore heste stå og ilede, så godt vi kunne, frem over marker og biveje, indtil vi nåede en ussel lille hytte på en eng, hvor en fattig kone drog al mulig omsorg for os og forbandt mit sår med en salve, der snart lægede det."

"Sig mig dog," afbrød Partridge ham, "hvor var De såret, min herre?"

Den fremmede tilfredsstillede hans nysgerrighed, sagde ham, at han var såret i armen, og fortsatte derpå sin fortælling.

"Her forlod Watson mig næste morgen for, som han foregav, at skaffe nogle levnedsmidler fra byen Cullumpton; men – kan jeg fortælle det, eller vil De tro mig? – denne nederdrægtige, ufølsomme og forræderske karl forrådte mig til en afdeling af kong James' ryttere og udleverede mig ved sin tilbagekomst til dem.

Soldaterne, som var seks i tallet, havde nu bemægtiget sig mig og ville bringe mig til fængslet i Taunton; men hverken min daværende stilling eller frygten for, hvad der kunne vederfares mig, var halvt så utålelig for mit sind, som synet af min falske ven, der, da han selv havde overgivet sig, også blev anset for fange, skønt han blev behandlet meget bedre, da han på min bekostning skulle få tilgivelse. Han søgte i begyndelsen at undskylde sit forræderi; men da jeg kun mødte ham med foragt og bebrejdelser, antog han snart en anden tone, skældte mig ud for den afskyeligste og ondskabsfuldeste rebel og tillagde ene mig skylden; for jeg, sagde han, havde så længe plaget, ja endog truet ham, til han havde grebet til våben mod sin allernådigste og retmæssige herre.

"Dette falske udsagn – for han havde virkelig været den beredvilligste af os begge – gik mig til hjertet og vakte en uvilje

hos mig, som de, der ikke har følt den, ikke kan forestille sig. Endelig forbarmede skæbnen sig dog over mig; for da vi var kommet igennem Wellington ud på en snæver vej, erfarede mine bevogtere et falsk rygte om, at der befandt sig henved halvtreds fjender i nærheden, hvorfor de kun tænkte på deres egen sikkerhed og lod mig og min forræder gøre det samme. Denne skurk løb øjeblikkelig fra mig, og glad er jeg, at han gjorde det, ellers ville jeg vist, skønt jeg var ubevæbnet, have søgt at hævne mig på ham for hans nederdrægtighed imod mig.

Jeg var nu atter i frihed og begav mig straks fra landevejen ind på markerne, og jeg rejste uden at vide hvorhen. Min fornemste sorg var at undgå alle landeveje, byer, ja selv ensomme huse, for enhver menneskelig skabning, som jeg så, indbildte jeg mig var begærlig efter at forråde mig.

Således vandrede jeg mange dage om i landet, i hvilken tid markerne skaffede mig samme leje og næring, som naturen giver vore vilde brødre i skabelsen, indtil jeg nåede dette sted, hvor egnens ensomhed og vildhed indbød mig til at opslå min bolig. Den første person, hos hvem jeg tog ophold, var denne gamle kones moder, hos hvem jeg forblev skjult, indtil efterretningen om den glorrige regeringsforandring betog mig al min frygt og gav mig lejlighed til endnu engang at se mit fødehjem og at undersøge mine anliggender en smule; og jeg bragte dem snart såvel til min broders som til min egen tilfredshed i orden, idet jeg afstod alt til ham, imod at han aftrådte mig en sum på tusinde pund og udsatte en årlig livrente for mig.

Hans opførsel ved denne lejlighed var, som ved alle øvrige lejligheder, egennyttig og uædelmodig. Jeg kunne ikke anse

ham for min ven, og han forlangte i virkeligheden heller ikke, at jeg skulle gøre det, hvorfor jeg også snart tog afsked såvel med ham som med mine øvrige bekendte, og fra den dag er min historie kun lidet bedre end en bog med ubeskrevne blade."

"Og er det da muligt," udbrød Jones, "at De fra den dag til nu uafbrudt har kunnet blive her?"

"Nej, min herre," svarede den gamle, "jeg har rejst meget, og der gives kun få egne i Europa, som jeg ikke har set."

"Jeg tør ikke vove at spørge Dem ud," sagde Jones. "Efter al den umage, De allerede har haft, ville det være grusomt af mig. Men De vil dog tillade mig, at jeg ved en anden lejlighed ønsker at høre de fortræffelige iagttagelser, som en mand med Deres erfaring og verdenskundskab må have gjort på så lange rejser."

"Unge mand," svarede den fremmede, "jeg skal søge at tilfredsstille Deres nysgerrighed på dette punkt så godt, som det er mig muligt."

Jones ville på ny undskylde sig; men den gamle kom ham i forkøbet, og mens nu Jones og Partridge begærligt lyttede til, vedblev han, som vi vil få at høre i det følgende kapitel.

Kapitel 15

En kort beskrivelse af Europa og en mærkværdig samtale mellem Jones og manden i højen.

"I Italien er værterne meget tavse; i Frankrig er de mere snaksomme, men artige; i Tyskland og Holland er de almindeligvis meget uforskammede; og hvad deres redelighed angår, så tror jeg, den er så temmelig ens i alle disse lande. Man kan være vis på, at lejetjenerne aldrig lader nogen lejlighed gå

ubenyttet hen, når de kan snyde en, og hvad postillonerne angår, så antager jeg, at de ligner hinanden over hele verden. Dette, sir, er de bemærkninger, jeg på mine rejser har gjort med hensyn til menneskene; for det var de eneste mennesker, jeg nogensinde talte med. Min plan, da jeg rejste udenlands, var at adsprede mig ved at se den uendelige mangfoldighed af udsigter, pattedyr, fugle, fisk, insekter og planter, som det har behaget Gud at berige de forskellige dele af denne klode med; en mangfoldighed, der, lige så vel som den skaffer den opmærksomme beskuer megen glæde, på en beundringsværdig måde udfolder Skaberens magt, visdom og godhed. Ja oprigtig talt er der kun ét værk i skabningen, som ikke gør ham ære, og med dette har jeg for længe siden afbrudt al omgang."

"De må tilgive mig," afbrød Jones ham, "men det er altid forekommet mig, at der netop i det værk, De omtaler, er en lige så stor mangfoldighed som i den hele øvrige skabning; for foruden forskellen i karakter har, efter hvad der er mig fortalt, sædvaner og klima frembragt den største forskellighed i den menneskelige natur."

"Nej, virkelig meget ringe," svarede den anden. "De, som rejser for at gøre sig bekendt med menneskenes forskellige sæder, kan spare sig megen ulejlighed ved at tage til karnevalet i Venedig, for der vil de på én gang kunne opdage alt, hvad de kan se i de forskellige europæiske lande; det samme hykleri, det samme bedrageri, kort sagt, de samme dårskaber og laster, klædt i forskellige dragter. I Spanien er de rustet med megen alvorlighed, og i Italien med uhyre glans. I Frankrig er en kæltring klædt som en nar, i de nordlige lande derimod som en

ærbar mand. Men den menneskelige natur er over alt den samme, over alt genstand for foragt og harme.

Hvad mig angår, så er jeg passeret gennem alle disse nationer på samme måde, som De måske gennem en sværm på en udstilling, idet jeg stødte mig frem og med den ene hånd holdt mig for næsen, mens jeg med den anden forsvarede mine lommer, uden at tale et ord til nogen af dem, mens jeg trykkede mig frem for at se, hvad jeg ville se. Men hvor underholdende dette end kunne være, gav det mig dog næppe erstatning for det besvær, selskabet var mig til."

"Fandt De da ingen af de nationer, De rejste imellem, mindre besværlige end andre?" spurgte Jones.

"Å, jo," svarede den gamle mand, "tyrkerne var langt tåleligere for mig end de kristne; for de er mennesker, som vedligeholder en dyb tavshed og aldrig ulejliger den fremmede med noget spørgsmål. Nu og da udslynger de rigtignok en kraftig forbandelse mod ham, eller spytter ham i ansigtet, når han går på gaden; men så er de også færdige, og et menneske kan opholde sig hele sin levetid iblandt dem uden at høre en snes ord af dem. Men af alle de folkeslag, jeg nogensinde har truffet på, skal Himlen bevare mig for franskmændene. Med deres fordømte snakkesalighed og høflighed, hvormed de, som de behager at kalde det, giver den fremmede deres nations velkomst, men i virkeligheden kun viser deres egen forfængelighed, er de én således til byrde, at jeg hellere ville tilbringe hele mit liv blandt hottentotter end nogensinde mere sætte min fod i Paris. Hottentotterne er et smudsigt folk, men deres vederstyggelighed er dog kun ydre; i Frankrig derimod og hos nogle andre nationer, som jeg ikke vil nævne, er den

derimod ganske indvortes og gør folkene langt mere stinkende for min fornuft, end alt ydre smuds gør hottentotterne for min næse.

Og således, min herre, har jeg endt mit livs historie; for hele den række år, som jeg her har levet afsondret, frembyder ikke den ringeste afveksling, der var i stand til at underholde Dem, og de kan derfor anses som en eneste dag. Min ensomhed har været så fuldkommen, at jeg næppe ville kunne have nydt den mere fuldkommen i den Thebæiske ørken end midt i dette stærktbefolkede kongerige. Da jeg ingen godser ejer, behøver jeg heller ikke at plage mig med forpagtere eller forvaltere; min årlige rente bliver mig temmelig ordentlig udbetalt, som den da rigtignok også må; for den er meget mindre, end jeg kunne have ventet, efter hvad jeg afstod. Besøg tilsteder jeg slet ikke, og den gamle kone, der fører min husholdning, ved, at hun ikke kan beholde sin plads hos mig på anden måde end ved at spare mig al ulejlighed, købe ind for mig, hvad jeg behøver, så jeg ikke har nogen forretning, og ved ikke at åbne munden, i det mindste ikke så jeg hører på det. Da jeg ikke går ud undtagen om natten, så er jeg temmelig sikker på dette vilde sted mod alt selskab. Nogle enkelte har jeg vel tilfældigvis mødt og har sendt dem hjem fulde af angst og skræk, idet de på grund af min sælsomme klædning har anset mig for en ånd eller en underjordisk trold. Men denne nats begivenhed viser, at jeg heller ikke engang her kan var sikker mod menneskenes nederdrægtighed; for uden Deres bistand var jeg ikke alene blevet udplyndret, men efter al sandsynlighed også myrdet."

Jones takkede den fremmede for den ulejlighed, han havde gjort sig med at fortælle sin historie, og udtrykte derpå nogen

forundring over, at han kunne udholde et så fuldkommen ensomt liv, hvorved han efter Jones' mening vel måtte kunne beklage sig over mangel på afveksling. Han måtte virkelig undres over, hvorledes han havde kunnet udfylde eller snarere dræbe så megen tid.

"Det undrer mig slet ikke," svarede den gamle, "at et menneske, hvis tanker og tilbøjeligheder er fæstet på denne verden, har den mening. Men der gives en eneste handling, som et menneskes hele liv er for kort til. for hvilken tid ville være tilstrækkelig til at betragte og ære hint udødelige og evige væsen, hvis uhyre skabning vi ser omkring os? Kan et menneske, der ved åndelige betragtninger ligesom bliver tilstedet adgang til denne uudsigelige og ubegribelige majestæt, tro dage, år, århundreder for lange til at fortsætte en så henrykkende ære? Skulle da denne verdens uværdige glæder, usle vellyster og tåbelige forretninger bortrulle vore timer for hurtigt for os? Og skulle tidens skridt synes langsomme for en sjæl, der øves i så høje, så vigtige, så glorrige studier? Ligesom ingen tid er tilstrækkelig, således er heller intet sted upassende til denne store beskæftigelse.

"Jeg giver Dem af ganske hjerte ret i, hvad De her siger," sagde Jones, "men jeg tror og håber, at den afsky, som De udtaler for menneskeslægten, er meget for almindelig. De falder virkelig her i en vildfarelse, som jeg med min ringe erfaring har bemærket er ganske almindelig, at bedømme menneskenes karakter efter det nedrigste og sletteste individ, mens tværtimod, som en fortræffelig forfatter skriver, intet bør anses mere karakteristisk for en slægt, end hvad der findes hos de bedste og mest fuldkomne individer af denne slægt. Jeg tror,

denne vildfarelse almindeligvis begås af dem, som af mangel på passende forsigtighed i valget af deres venner og bekendte er blevet tilføjet ondt af slette og uværdige mennesker; to eller tre sådanne beviser bliver meget uretfærdigt gjort til en beskyldning mod hele den menneskelige natur."

"Jeg tror, jeg havde erfaring nok," svarede den gamle. "Min første elskede og min første ven forrådte mig på den nedrigste måde i sager, som truede med at have de værste følger, ja endog med at bringe mig en skændselsfuld død."

"Men De må tilgive mig," udbrød Jones, "når jeg beder Dem at erindre, hvem den elskede og den ven var. Hvad andet kunne De vel vente, bedste herre, af en kærlighed, der havde sin oprindelse i et bordel, eller af et venskab, som først knyttedes ved spillebordet? At bedømme fruentimmernes karakter efter det første eksempel, eller mændene efter det andet, det ville være lige så urimeligt, som hvis man ville påstå, at luften var et ækelt og usundt element, fordi man finder den således i et hemmeligt kammer. Jeg har kun levet kort tid i verden, og dog har jeg truffet mænd, der var det højeste venskab, og fruentimmer, der var den højeste kærlighed værdige."

"Ak, unge mand," svarede den fremmede, "De har kun, som De selv tilstår, levet en meget kort tid i verden; jeg var allerede meget ældre end De, da jeg endnu var af samme mening."

"Og denne mening havde De stadig kunnet været af, hvis De ikke havde været så ulykkelig, ja, jeg vover at sige så uforsigtig i valget af genstandene for Deres tilbøjeligheder. Om der også var mere slethed i verden, end der virkelig er, så ville det dog ikke tjene til bevis for sådanne almindelige påstande imod den menneskelige natur; for meget af det sker kun ved tilfælde, og

mangt et menneske, som begår noget ondt, er ikke af den grund aldeles slet og fordærvet i sit hjerte. Egentlig synes ingen at have ret til at påstå, at den menneskelige natur nødvendigvis og i almindelighed er slet, undtagen de, hvis eget hjerte fremstiller dem et eksempel på denne naturlige fordærvelse; og det er dog vist ikke tilfældet med Dem, det er jeg overbevist."

"Og sådanne folk," sagde den fremmede, "vil altid mest vogte sig for en sådan påstand. Slette mennesker vil lige så lidt umage sig med at overbevise os om menneskeslægtens slethed, som stratenrøveren vil give os underretning om, at der er banditter på vejen. For det var jo kun at opfordre én til at være forsigtig, hvorved de ville tilintetgøre deres egne planer. Af denne grund ville slette mennesker, i hvor høj en grad de end er i stand til at nedsætte enkelte personer, aldrig gøre slige anmærkninger om menneskeslægten overhovedet."

Dette sagde den gamle herre med så megen hede, at Jones, som nok så, at han ikke kunne omvende ham, og heller ikke gerne ville fornærme ham, intet svarede til det.

Dagen begyndte allerede at udsende sine første lysstråler, da Jones bad om undskyldning, fordi han var blevet så længe og måske havde forstyrret ham i hans ro. Den gamle svarede, han havde aldrig trængt mindre til ro end for øjeblikket; han gjorde slet ingen forskel mellem nat og dag; i almindelighed brugte han den første til at nyde ro og den sidste til betragtninger og spadsereture.

"Det er imidlertid," vedblev han, "en overordentlig skøn morgen, og hvis De længere endnu kan holde ud uden hvile eller næring, så vil jeg med fornøjelse underholde Dem ved

synet af en af de skønneste udsigter, De nogensinde, så vidt jeg tror, har set."

Jones modtog meget beredvilligt dette forslag, og de gik derfor begge sammen ud af hytten. Hvad Partridge angår, så var han faldet i en dyb slummer, så snart den fremmede havde endt sin historie; for derved var hans nysgerrighed tilfredsstillet, og den følgende samtale var ikke af så stærk virkning, at den kunne besværge søvnens trylleri. Jones lod ham altså nyde sin søvn, og da der muligvis sker læseren en tjeneste med det samme, vil vi her ende ottende bog af vor historie.

Niende bog

Indeholder tolv timer.

Kapitel 1

Om dem, som med rette må, og om dem, som ikke må skrive sådanne historier som denne.

Iblandt anden nytte, som jeg har haft i sinde at stifte med disse adskillige indledningskapitler, har jeg også betragtet dem som en slags mærke eller stempel, der for eftertiden kan sætte en læser i stand til at gøre forskel på det, der er sandt og ægte, og det der er falskt og eftergjort i denne slags historiske skrifter. Og det lader i sandhed til, at det om en kort tid vil være nødvendigt at have sådan et mærke, siden den gunstige måde, publikum for nylig har modtaget to eller tre sådanne skrifter på, vil rimeligvis tjene mange andre som en opmuntring til at foretage sig lignende arbejder. Således vil en sværm af naragtige historier og græsselige romaner komme for lyset, og enten gøre boghandlerne til forarmede folk, eller spilde læserens tid og fordærve hans moral, ja endog ofte udsprede forargelse og bagtalelse, og fornærme mange værdige og brave folks karakterer.

Jeg tvivler slet ikke på, at dette jo især har bragt den vittige forfatter af *Spectator* til at sætte et græsk eller latinsk motto foran på et hvert blad, for derved at undgå at blive efterlignet af den slags smørere, der ikke har andre talenter til at blive skribenter end det, man lærer af en skrivemester, og er dog ikke mere bange eller undselige for at give sig de samme titler, som de største genier, end deres gode broder i fablen var for at skryde i løvens skind.

Ved dette kneb med mottoet blev det altså umuligt for nogen at give sig af med at efterligne *Spectator*, uden at forstå i det mindste en sentens i de lærde sprog. På samme måde har jeg nu sat mig selv i sikkerhed for at blive efterlignet af dem, der slet ikke er i stand til at anstille nogen betragtning, og hvis lærdom end ikke tillader dem at gøre et forsøg.

Dog vil jeg ikke have, at man skal tanke, jeg antager, at sådanne historiske skrifters største fortjeneste kan ligge i disse indledningskapitler; men det er vist, at de dele, der indeholder blotte fortællinger, er meget større fristelser for efterligneren, end de, der er sammensat af iagttagelser og betragtninger. Her mener jeg sådanne efterlignere, som Rowe var af Shakespeare, og som Horats lader sig forstå med, at nogle af romerne var af Cato ved at gå med bare fødder og sætte et alvorligt ansigt op.

Der er uden tvivl få, der har talenter til at opfinde gode historier, og til at fortælle dem vel, og dog har jeg kun set få personer, der har gjort sig betænkninger ved at tiltro sig talenter i begge dele; og hvis vi undersøger de romaner og historier, som der er så stor en overflødighed af i verden, så tror jeg, man gerne kan slutte, at de fleste af forfatterne ikke ville have forsøgt på at vise deres tænder (om jeg tør bruge det udtryk) i nogen anden skriveart, og at de ikke heller har været i stand til at sætte en halv snes sætninger sammen på noget andet område. *Scribimus indocti doctique passim* (– "Alle, ukyndige såvel som kyndige, skriver." En allusion til Horats epistler.) kan man sige med større sandhed om historieskrivere og levnedsbeskrivere, end om nogen andet slags skribenter, for alle kunster og videnskaber, endog kritikken selv, fordrer dog en vis grad af lærdom og kundskab. Poesien kan måske

undtages, men den fordrer dog stavelsesmål, eller noget, der ser ud som stavelsesmål, da man derimod intet behøver for at forfærdige historier og romaner ud over papir, penne og blæk, og færdighed i hænderne til at bruge dem. Værkerne, tror jeg, viser selv, at det er forfatternes tanker, og det må også være læsernes tanker, om der ellers er nogen, der læser dem.

Herfra må man udlede den almindelige foragt, som verden, der stedse benævner alting efter det største antal, har kastet på alle historiske skribenter, som ikke tage deres materiale ud af dokumenter. Og det er af frygt for denne foragt, at vi så omhyggeligt har undgået at kalde vor bog en roman: et ord, som vi ellers kunne have været meget vel fornøjede med, endskønt vort arbejde har tilstrækkelig ret til at føre navn af en historie, da vi har gode grundlag for alle vore personer, taget fra intet ringere sted end naturens egen store protokol, som vi allerede har sagt andetsteds. Det fortjener ubestrideligt at foretrækkes for disse værker, som én af de vittigste mænd ikke har anset for andet end frugter af en vis kløe, eller snarere for et overløb af hjernen.

Men foruden den vanære, der således påføres én af de nyttigste så vel som fornøjeligste skrivearter, har man også god årsag til at frygte for, at man, ved at opmuntre sådanne forfattere, frembringer megen vanære af en ganske anden slags i verden; jeg mener den vanære, som derved påføres mange gode og agtværdige folks karakterer; for sådanne dumme skribenter er lige så lidt altid fredelige som dumme folk er det i selskaber; begge slags har nok i munden til at være uanstændige og fornærme andre; og hvis den netop anførte tanke er sand, så kan man i sandhed ikke falde i forundring

over, at værker, der har så smudsig en oprindelse, selv er smudsige, eller gerne gør andre det.

For altså at forekomme sådanne umådelige misbrug af tiden, af bogstaverne og af trykkefriheden, især da verden nu synes at trues mere med det end sædvanligt, vil jeg her vove at anføre nogle egenskaber, som alle er temmelig meget nødvendige for denne klasse af historieskrivere.

Den første egenskab er geni; for uden en god mængde af det, kan, som Horats siger, ingen studeringer hjælpe os noget. Ved geni forstår jeg den evne, eller snarere de evner i sjælen, som er i stand til at trænge ind i alle de ting, vor skarpsindighed kan nå, og gøre forskel på deres væsentlige forskelligheder. Disse evner er ikke andet end opfindelsesevnen og dømmekraften, og de bliver begge indbefattet under det ene navn geni, da de er naturens gaver, som vi bringer ind i verden med os. I henseende til begge disse synes det, at mange begår store vildfarelser, for ved opfindelsesevnen tror jeg, man forstår i almindelighed en evne til at skabe; og hvis dette var den rette forklaring, så ville det i sandhed bevise, at de fleste romanskrivere kan gøre størst krav derpå, da derimod intet mere bør forstås ved opfindelsesevnen (og det efter ordets betydning) end evnen til at opdage eller finde ud af, eller for at forklare det vidtløftigere: en hastig og gennemtrængende skarpsindighed i at indse alle de tings sande væsen, som vi betragter. Denne evne, mener jeg, kan sjældent være til, uden at den ledsages af dømmekraften, for det er vanskeligt for mig at begribe, hvorledes man kan siges at have opdaget to tings sande væsen, uden at indse det, hvori de er forskellige fra hinanden; men dette er uimodsigeligt dømmekraftens forretning, og dog har nogle få vittige mænd

været enige med alle dumme karle i verden, i at forestille disse evner som nogle, der sjældent eller aldrig fandtes hos én og den samme person.

Men selv om man besidder begge disse, så er de dog ikke tilstrækkelige til den hensigt, vi taler om, uden en god del lærdom, og derfor kunne jeg igen anføre Horats' og mange andres vidnesbyrd, hvis det var nødvendigt at bevise, at værktøj ikke kan nytte en arbejdsmand noget, når de ikke er kunstigt skærpede, eller når han ikke har nogle regler at rette sig efter i sit arbejde, eller når han ikke har noget at arbejde i. Med alt dette forsyner lærdommen os, for naturen kan alene forsyne os med evne, eller, som jeg har udtrykt det for at gøre det tydeligere, med værktøj til vor profession, lærdommen må gøre dem bekvemme til at blive brugt, må bestyre deres brug, og endelig skaffe i det mindste en del af materialet. En temmelig indsigt i historien og de smukke videnskaber er uundgåeligt nødvendig dertil, og at ville påtage sig en historieskrivers karakter, uden at besidde denne indsigt, er lige så dårligt, som at ville bygge et hus uden tømmer eller kalk eller teglsten eller andre sten. Homer og Milton prydede begge deres værker med et vist stavelsesmål, men dog var de historieskrivere af vores orden, og besad al den lærdom, man kunne have på deres tider.

Men der er endnu en anden slags indsigter, som det ikke står ikke i lærdommens magt at give os, og dem må man erhverve sig ved omgang med andre. Denne er så nødvendig til at forstå folks karakterer, at ingen kender dem mindre end de lærde pedanter, der har tilbragt deres hele levetid på kollegierne og imellem bøger; for hvor ypperligt endog adskillige forfattere kan have beskrevet den menneskelige natur, så kan dog det

sande praktiske system alene læres i verden; og det samme sker i sandhed i alle andre videnskaber. Man kan hverken lære at udøve lægekunst eller lovkyndighed af bøger alene. Ja, bonden, planteren, gartneren må alle forbedre det ved erfaring, som de har lært begyndelsesgrundene til ved læsning. Hvor nøje endog den sindrige mr. Miller kan have beskrevet en plante, så plejer han dog selv at råde sin discipel til at bese den i haven. Ligesom man vil mærke, at mange af naturens træk, som en Shakespeare eller en Johnson eller en Wycherly eller en Orway har afmalet med de fineste penselstrøg, dog ikke bemærkes af læseren, førend en Garrick, en Cibbers, eller en Clives [Note 12)] indsigtsfulde fremstilling bringer ham dertil, således viser karakteren sig i et stærkere og dristigere lys på den virkelige skueplads, end man kan beskrive den; og hvis det går således med disse fine og stærke beskrivelser, som store skribenter har taget af livet selv, hvor meget vanskeligere vil det ikke være, når forfatteren ikke tager sine træk af naturen, men af bøger? Sådanne karakterer bliver alene svage kopier af andre kopier, og kan hverken have originalers rigtighed eller liv.

Men vor historieskrivers omgang må være almindelig, det vil sige: med folk af alle slags stænder og rang, for kundskab om det, som man kalder det fornemme liv, kan ikke underrette ham noget om det lave, og omvendt vil han heller ikke lære fornemme folks sæder af at være bekendt med den ringeste klasse af mennesker; og selv om man kunne tænke, at kundskab om én af delene var nok til at sætte ham i stand til at beskrive i det mindste den del, som han har haft omgang med, så vil han dog langt fra være fuldkommen i dette, for den ene stands dårligheder oplyser virkelig den andens. Det tvungne væsen i

det fornemme liv falder for eksempel mere i øjnene, og er mere latterligt, når man holder det op imod det ringere livs enfoldighed, og ligeledes opvækker det grove og ubehøvlede i dette liv meget stærkere begreb om urimelighed, når det sammenlignes med den høflighed, der fører så megen tvang med sig i det førstnævnte. Desuden vil vor historieskrivers sæder, sandt at sige, blive forbedret ved begge disse slags omgang, for i den ene finder han let eksempler på oprigtighed, artighed og redelighed, og i den anden på fin opførsel, sirlighed og en ædel sjæl, og denne sidste egenskab har jeg selv næppe nogensinde set hos folk af ringe stand og opdragelse.

Men alle de egenskaber, jeg hidtil har givet min historieskriver, vil dog ikke være ham til nogen nytte, hvis han ikke har det, man i almindelighed forstår ved et godt hjerte, og er i stand til at føle. Den forfatter, siger Horats, som vil få mig til at græde, må først græde selv. Det er vist nok, at ingen kan afmale en elendighed vel, som han ikke føler, imens han afmaler den; og jeg tvivler slet ikke på, at de mest rørende optrin jo er skrevet med tårer. Ligeledes forholder det sig med det latterlige. Jeg er overbevist om, at jeg aldrig får min læser til at le af hjertet, uden hvor jeg selv har leet først; undtagen det undertiden kunne hænde sig, at han i stedet for at le med mig, skulle få lyst til at le ad mig. Måske det er gået således med nogle steder i dette kapitel, og af frygt for dette vil jeg her gøre ende på det.

Kapitel 2

Indeholder et virkelig forbavsende eventyr, som Jones oplevede på sin spadseretur med manden i højen.

Aurora åbnede nu først sine vinduesskodder, på dansk: dagen begyndte at bryde frem, da Jones begav sig på vejen med den fremmede for at bestige Mazard-højen, og de havde ikke så snart nået toppen, førend et af de skønneste lys i verden viste sig for dem, og vi ville også have vist læseren den, hvis ikke to grunde afholdt os fra det. For det første tvivler vi om, at vi kunne bringe dem, som har set denne udsigt, til at beundre vor beskrivelse, og for det andet tvivler vi meget om, at de, som ikke har set udsigten, kunne forstå beskrivelsen.

Jones stod nogle minutter ubevægelig i én stilling og rettede sit blik mod syd, hvorpå den gamle herre spurgte ham, hvad han med så megen opmærksomhed så efter.

"Ak, min herre," svarede han med et suk, "jeg søgte kun at overskue min egen rejse hertil. Gud, hvor langt Gloucester ligger herfra! Hvilket uhyre stykke land må der ikke være mellem mig og mit hjem!"

"Ja, unge herre og, efter Deres suk at dømme, mellem det, der er Dem langt kærere end Deres hjem, om jeg ikke tager meget fejl. Jeg mærker nok, at genstanden for Deres betragtning ikke ligger indenfor synskredsen, og dog tror jeg, De føler megen glæde ved at se derhen."

Jones svarede med et smil:

"Jeg mærker, gamle ven, at De ikke har glemt Deres ungdoms følelser. Jeg tilstår, at mine tanker var beskæftiget på den måde, De formoder."

De gik nu til den side af højen, der ligger mod nordvest, og som hænger ud over en uhyre skov. De var næppe kommet derhen, førend der fra skoven lød et heftigt angstskrig af et fruentimmer. Jones lyttede et øjeblik, og uden at sige et eneste ord til sin ledsager – for det lod til, der var ingen tid at spilde – løb eller snarere gled han ned af højen, og uden ringeste frygt eller bekymring for sin egen sikkerhed ilede han lige hen til buskadset, hvorfra lyden var kommet.

Han var ikke kommet langt ind i skoven, førend han virkelig så et af de mest rystende syn, nemlig et halvnøgent fruentimmer i hænderne på en kæltring, der havde bundet sit strømpebånd om halsen på hende og i det øjeblik anstrengte sig for at hænge hende i et træ. Jones gjorde ikke mange spørgsmål, men faldt straks over ugerningsmanden og benyttede så kraftigt den egeknippel, han havde i hånden, at han lå udstrakt på jorden, inden han endnu kunne forsvare sig, ja, næsten inden han endnu vidste, at han blev angrebet; og Jones holdt ikke op at slå løs på dam, førend fruentimmeret selv bad ham om det, da hun sagde, hun troede, at han allerede havde tilstrækkeligt fået sin del.

Den ulykkelige faldt derefter på knæ for Jones og takkede ham tusinde gange for sin redning. Han rejste hende straks op og sagde, han glædede sig meget over den lykkelige hændelse, der havde sendt ham hende til hjalp på et sted, hvor hun vanskeligt ville have fundet nogen anden, og tilføjede, at det syntes, som Himlen selv havde bestemt ham til at være det lykkelige redskab til hendes frelse.

"Jeg må næsten holde Dem for en engel," sagde hun, "og i sandhed, i mine øjne ser De mere ud som en engel end som et

menneske."

Han var virkelig også en henrivende skabning; og hvis legemsbygning og indtagende ansigtstræk i forening med ungdom, sundhed, styrke, munterhed, ånd og godhed kunne give et menneske lighed med en engel, så havde han visselig denne lighed.

Den befriede fange besad ikke så meget af dette menneskeligt-englelige udseende. Hun syntes mindst at være middel af alder, og i hendes ansigt viste sig få spor af skønhed; men da hendes klæder var revet af overkroppen, tiltrak hendes bryst, der var smukt formet og meget hvidt, sig hendes beskuers opmærksomhed. I nogle minutter stod de stiltiende og betragtede hinanden, indtil skurken begyndte at røre sig på jorden. Så snart Jones mærkede det, tog han strømpebåndet, der var bestemt til andet brug, og bandt ham hænderne fast på ryggen; og da han nu så personen i ansigtet, opdagede han, at det ikke var nogen anden end fændrik Northerton. Fændrikken havde lige så lidt glemt sin gamle modstander, men genkendte ham, så snart han kom til sig selv. Hans forbavselse var lige så stor som Jones', men hans glæde kan muligvis have været mindre ved denne lejlighed.

Jones hjalp Northerton på benene, så ham stift i ansigtet og sagde:

"Jeg kan tænke, min herre, De ventede vist ikke at træffe mig mere i denne verden, og jeg må tilstå, jeg ventede lige så lidt at finde Dem her. Men jeg ser, skæbnen har imidlertid endnu engang ført os sammen og givet mig oprejsning for den fornærmelse, De tilføjede mig, uden at jeg engang anede det."

"Det passer sig virkelig også fortræffelig, for en mand af ære," svarede Northerton, "bagfra at slå et menneske til jorden og således at skaffe sig oprejsning. Her er jeg heller ikke i stand til at give Dem satisfaktion, for jeg har ikke min kårde hos mig; men hvis De har hjerte til at vise Dem som en retskaffen mand, så lad os gå et sted hen, hvor jeg kan forsyne mig med våben, og De skal se, jeg skal behandle Dem, som det bør sig en mand af ære."

"En usling som du," udbrød Jones, "tør han understå sig i at beskæmme ordet "ære" ved at anmasse sig det? Men jeg vil ikke spilde min tid med at tale til dig. Retfærdigheden fordrer oprejsning af dig, og det skal den få."

Derpå vendte han sig til damen og spurgte hende, om hun var langt fra sit hjem, og om hun, hvis det var tilfældet, ikke vidste et hus i nærheden, hvor hun kunne få klæder, som hun kunne fremstille sig for fredsdommeren i.

Hun svarede, at hun var ganske fremmed i denne egn. Jones betænkte sig lidt og sagde, han havde en ven i nærheden, der kunne give hende anvisning, og han undrede sig virkelig over, at han ikke var fulgt med.

Men den gamle satte sig, så snart vor helt havde forladt ham, på kanten af højen, hvor han med stor tålmodighed og ligegyldighed afventede sagens udfald, skønt han havde et gevær i hånden.

Jones gik derpå ud af skoven, og da han så den gamle sidde, som vi har beskrevet, ilede han hen til ham og var i et nu oppe på højen.

Den gamle mand rådede ham at bringe damen til Upton, der var den nærmeste by, hvor han kunne skaffe hende alle

nødvendige ting. Efter at Jones altså havde ladet ham vise vejen til dette sted, tog han afsked med manden i højen, bad ham vise Partridge samme vej og vendte hurtigt tilbage til skoven.

Da vor helt var ilet hen til sin gamle ven, havde han betænkt, at misdæderens hænder var bundet på ryggen af ham, så han ikke var i stand til at udføre nogen af sine slette hensigter mod det ulykkelige fruentimmer. Desuden vidste han, at han kunne høre hendes stemme og vende hurtigt nok tilbage for at forebygge alt ondt. Desuden havde han erklæret skurken, at såfremt han ytrede den mindste fornærmelse, ville han øjeblikkelig selv udføre hævnen imod ham. Men Jones havde ulykkeligvis glemt, at skønt Northertons hænder var bundet, var hans ven i frihed; og han havde heller ikke på nogen måde forbudt fangen at gøre hvad brug han ville af dem. Da Northerton altså ikke havde givet sit ord i den retning, troede han, at han uden at begå noget brud på sin ære, kunne gå sin vej, da han ikke anså sig forbundet ved noget pålæg om at vente på en formel afskedigelse. Han smurte altså haser og ilede gennem skoven, der begunstigede hans flugt; og damen, hvis øjne var vendte mod hendes befrier, hverken tænkte på det eller gjorde sig nogen umage for at hindre det.

Jones fandt hende derfor ved sin tilbagekomst alene. Han ville først til at søge efter Northerton; men hun ville ikke tillade det, hvorimod hun indstændigt bad ham om at ledsage sig til den by, der var ham anvist.

"Hvad hans flugt angår," sagde hun, "så sætter den mig ikke i uro; for både filosofien og kristendommen lærer os at tilgive fornærmelser. Men jeg er bekymret over, at jeg gør Dem så megen ulejlighed, sir; ja, min nøgenhed må vel gøre mig

skamfuld ved at se Dem i øjnene, og hvis det ikke var for deres beskyttelses skyld, ville jeg helst gå alene."

Jones tilbød hende sin kjole, men, af hvilken grund ved jeg ikke, hun afslog bestemt hans alvorlige bøn om at modtage den. Derpå bad han hende glemme begge grundene til sin forlegenhed.

"Med hensyn til det første," sagde han, "så har jeg ikke gjort andet end min pligt ved at beskytte Dem; og hvad det sidste angår, så vil jeg ganske fjerne den ved at gå foran Dem hele vejen, for jeg vil ikke have, at mine blikke skal fornærme Dem, og jeg kan ikke svare for, at de kan modstå så megen skønheds ynde."

Og således gik da vor helt og hans befriede skønne på samme måde, som Orfeus engang gik med Euridice; men skønt jeg ikke kan tro, at Jones med vilje blev fristet af den skønne, så han sig dog ofte tvunget til at vende sig om, da han snart måtte hjælpe hende over et gærde, og hun snart snublede eller havde lignende tilfælde. Imidlertid havde han dog større held end den stakkels Orfeus, for han bragte sikkert sin ledsagerinde, eller snarere efterfølgerinde, til den berømte stad Upton.

Kapitel 3

Jones og hans dames ankomst til gæstgiverstedet, samt en meget udførlig beskrivelse af slaget ved Upton.

Skønt læseren, hvad vi ikke tvivler om, kan være begærlig efter at få oplysning om, hvem dette fruentimmer var, og hvorledes hun var kommet i Northertons hænder, så må vi dog bede ham opsætte sin nysgerrighed en tid lang, da vi af gode grunde, som

han måske senere selv vil fatte, ser os tvunget til endnu lidt at lade den forblive utilfredsstillet.

Så snart mr. Jones og hans skønne ledsagerinde var kommet til byen, gik de lige til gæstgiverstedet, som i deres øjne var den smukkeste bygning i byen. Efter at have befalet en opvarter at anvise ham et værelse ville Jones gå op af trappen, da den halvnøgne skønne, som hurtigt fulgte efter ham, pludselig blev holdt tilbage af værten, som skreg:

"Halløj, hvor vil den tiggerkvinde hen? Værs'god at blive nede, om jeg må bede."

Men Jones tordnede i samme øjeblik ovenfra:

"Lad damen komme op!"

Og dette skete på en så bydende måde, at den gode mand øjeblikkelig trak hænderne til sig, hvorpå damen skyndsomst ilede op på værelset.

Her lykønskede Jones hende til hendes sikre ankomst og gik derefter, som han lovede, ned til værtinden for at sende hende nogle klæder op. Det stakkels fruentimmer takkede ham for hans godhed og sagde, at hun håbede snart at se ham igen for endnu engang at kunne takke ham. Under denne korte samtale dækkede hun, så godt hun kunne, sin hvide barm med armene, for Jones kunne ikke lade være at kaste et par stjålne blikke på den, skønt han gjorde sig al mulig umage for ikke at genere hende.

Vore rejsende var til al lykke kommet i et hus, der havde det bedste rygte på sig, hvor irske damer af den strengeste dyd og mange andre piger af samme karakter fra de nordlige egne plejede at tage ind på vejen til Bath. Værtinden havde derfor ikke for nogen pris i verden tilladt, at der fandt nogen omgang

af forbudt slags sted i hendes hus; for dette er så hæsligt og smittende, at selv den uskyldige skueplads for udførelsen bliver plettet af det, og alle huse, hvor sligt tillades, får navn af slette eller ilde berygtede huse.

Nu vil jeg rigtignok ikke påstå, at det er muligt at overholde en lige så streng kyskhed i et offentligt gæstgiversted som i Vestas tempel. En sådan lykke håbede den gode værtinde heller ikke, og i virkeligheden kunne ingen af alle de damer, jeg har omtalt, om de så var ti gange strengere i dyd, vente eller forlange det. Men forhindre almindelig utugt og bortjage pjaltede, letfærdige fruentimmer, det kan enhver. Dette holdt værtinden strengt over, og det kunne hendes dydige gæster, der ikke rejste i pjalter, med rette vente af hende.

Nu behøvedes der ikke nogen meget kritisabel grad af mistanke til at bringe én på den tanke, at Jones og hans pjaltede ledsagerinde havde visse ting i sinde, som, skønt de tåles i nogle kristelige lande, ses igennem fingre med i andre og udøves i alle, dog er lige så udtrykkeligt som mord og andre af de værste laster forbudt i den religion, der er almindeligt herskende i disse lande. Næppe havde derfor værtinden fået underretning om de nævnte personers ankomst, førend hun allerede var betænkt på det bedste middel til at skaffe dem ud igen. I den hensigt havde hun forsynet sig med et langt og dødbringende værktøj, som stuepigen i fredstid var vant til benytte til at forstyrre den flittige edderkops arbejde. I almindelig stil: hun havde grebet et langt kosteskaft og ville netop gøre et udfald fra køkkenet, da Jones nærmede sig hende og forlangte en kjole og andre klædningsstykker af hende til det halvnøgne fruentimmer ovenpå.

Intet er mere tirrende for det menneskelige sind og farligere for denne kardinaldyd, tålmodighed, end når man forlanger overordentlige venskabstjenester for mennesker, som vi er yderst forbitrede på. Vi anser dem virkelig for krænkelser, der tilføjes vor forstand, og til at tåle disse lader menneskets stolthed sig ikke let bringe.

Der måtte vel også stikke noget af denne stolthed i vor værtinde, hvor godmodig en kone hun ellers var; for næppe havde Jones fremført sin bøn, førend hun anfaldt ham med et våben, som, skønt det hverken er spidst, langt, hårdt eller tilsyneladende truer med død og sår, dog er blevet meget frygtet og afskyet af mange forstandige, ja selv tapre mænd; ja i den grad, at mange, der turde vove at se ind i svælget på en ladt kanon, dog ikke har vovet at se ind i en mund, hvor dette våben blev svinget, og hellere end at udsætte sig for faren af dets virkning, har gjort en højst elendig og krybende figur i alle deres bekendtes øjne.

Oprigtig talt er jeg bange for, at Jones hørte til disse; for skønt han straks blev anfaldet og skrækkeligt bearbejdet med nævnte våben, kunne han dog ikke bringes til at gøre mindste modstand, men søgte snarere på en meget fej måde ved bønner at bevæge sin modstanderinde til at høre op med sine slag; på godt dansk, han bad hende indstændigt om at høre på ham; men inden han kunne få sit ønske opfyldt, kom værten til og sluttede sig til det parti, der kun meget lidt syntes at trænge til hans bistand.

Der gives en slags helte, om hvem man tror, at de ved valget eller undgåelsen af en kamp blot lader sig bestemme af den persons karakter og opførsel, som de skal i håndgemæng med.

Om dem siger man: de kender deres mand; og Jones, tror jeg, kendte sin kone; for hvor eftergivende han end havde været mod hende, blev han dog næppe angrebet af hendes mand, førend han straks viste hævnsygens ånd til skue og under svære trusler pålagde ham tavshed; ja, han truede ham ikke med mindre end at slå ham til pindebrænde til hans eget ildsted.

Med yderste uvilje, skønt med en iblanding af foragt, svarede manden:

"Først må I være i stand til det; jeg er nok en anden karl end I, det er jeg nok!"

Derpå kom en strøm af skældsord til damen ovenpå, alle ensbetydende med et letfærdigt fruentimmer; men næppe var det sidste sluppet ham ud af munden, førend et kraftigt slag af den knippel, Jones havde i hånden, faldt på hans skuldre.

Det er endnu et spørgsmål, om værten eller værtinden var hurtigst til at gengælde slaget. Min hr. vært, som stod tomhændet, slog løs med næverne, og den gode kone, der svingede sit kosteskaft højt i luften og sigtede efter Jones' hoved, ville sandsynligvis have gjort ende såvel på kampen som på Jones' liv med ét slag, hvis ikke dette kosteskaft var blevet hindret i at falde på ham, ikke ved nogen overordentlig guddoms mellemkomst, men ved et meget naturligt, skønt yderst heldigt, tilfælde, nemlig Partridges ankomst. Han trådte netop i dette øjeblik ind i huset, for frygten havde bragt ham til at fordoble sine skridt fra højen, og da han så den fare, der truede hans herre, forebyggede han så sørgelig en katastrofe ved at holde værtindens arm tilbage, som hun endnu svingede højt i luften.

Værtinden bemærkede snart den hindring, der holdt hendes slag tilbage, og da hun ikke så sig i stand til at gøre sin arm fri fra Partridges tag, lod hun kosteskaftet falde, overlod sin mand at tugte Jones og faldt i det frygteligste raseri over Partridge, der allerede på en måde havde givet at forstå, hvem han var, da han, idet han trådte ind, råbte:

"For fanden, vil I myrde min herre!"

Skønt Partridge ikke var meget tilbøjelig til at levere et slag, ville han alligevel ikke være nogen ledig tilskuer, da han så sin ven angrebet; desuden var den del af fægtningen, der faldt på hans part, ham ikke ubehagelig. Han gengældte derfor værtindens slag lige så hurtigt, som han modtog dem, og nu blev kampen fortsat med største hårdnakkethed på begge sider.

Det syntes ikke tvivlsomt, til hvilken side lykken ville hælde, da den halvnøgne dame, der ovenpå havde hørt samtalen, som gik forud for kampen, pludselig kom ned og, uden at tage den uendelige ulighed i betragtning af to mod én, faldt over den stakkels kone, der sloges med Partridge; den store ridder holdt sig heller ikke tilbage, men fordoblede snarere sit raseri, da han så, at der kom frisk undsætning.

Sejren måtte nødvendigvis være blevet på vore rejsendes side – for selv de tapreste tropper må vige for overmagten –, når ikke Susanne, stuepigen, var ilet sin madmoder til hjælp. Denne Susanne var så dygtig en pige, som nogen tohændet skabning i landet og havde vistnok modtaget en opfordring af den berømte Thalestris eller enhver af hendes amazoniske undersåtter; for hun var stærk og mandig og i alle henseender skabt for sådanne tilfælde. Ligesom hendes arme og hænder ret var skabt til at uddele slag, således var hendes ansigt indrettet

til, uden at tage alt for stor skade, selv at modtage slag; for hendes næse lå i forvejen ganske flad i ansigtet; hendes læber var så brede, at man ikke kunne opdage nogen svulst på dem; desuden var de så hårde, at ingen næve let formåede at gøre indtryk på dem, og hendes kæbeben stod så stærkt ud, at det fik udseende af, at naturen med vilje havde bestemt dem til to bolværker for at beskytte hendes øjne ved slige skærmydsler, som hun så ganske var indrettet til og følte en stærk tilbøjelighed for.

Så snart denne henrivende skabning betrådte kamppladsen, defilerede hun på den fløj, hvor hendes madmoder bestod en så ulige kamp med to personer af forskelligt køn. Her udfordrede hun straks Partridge til en tvekamp. Han modtog udfordringen, og nu begyndte der en fortvivlet kamp, to imod to.

På gyldne vinger svævede sejrsgudinden i luften, og Fortuna tog sin vægtskål frem og begyndte at veje Jones', hans kvindelige ledsagers og Partridges skæbne mod værtens, hans kones og piges. Alt svævede i den nøjagtigste ligevægt for hende, da et godmodigt tilfælde gjorde ende på kampen, som halvdelen af de kæmpende allerede havde fået nok af. Dette tilfælde var ankomsten af en firspændig karet, hvorved værten og værtinden straks opgav fægtningen og på deres bønner erholdt samme gunst af modstanderne; men Susanne var ikke så god mod Partridge; for den amazoniske skønne som imidlertid havde kastet sin modpart til jorden, sad nu på ham og tildelte ham kraftige næveslag uden at agte på hans bøn om våbenstilstand eller høje skrålen på mord og død.

Jones havde imidlertid ikke så snart forladt værten, førend han ilede til sin overvundne kammerats redning og med meget

besvær rev stuepigen fra ham; men Partridge mærkede ikke straks sin befrielse, for han lå endnu stadig, så lang han var, på jorden og brølede, og han holdt ikke op, førend Jones med magt tvang ham til at se i vejret og altså at opdage, at kampen var til ende.

Værten, der ikke havde lidt nogen synlig skade, og værtinden, der skjulte sit forkradsede ansigt bag lommetørklædet, løb hurtigt til kareten, hvorfra en ung dame og hendes kammerjomfru steg ud. Værtinden førte dem straks til det værelse, hvor Jones først havde bragt sin skønne i forvaring, da det var det bedste i huset. For at komme til dette var de nødsaget til at passere kamppladsen, hvilket de gjorde i største hast, mens de dækkede ansigterne med deres lommetørklæder, som om de ikke ville ses af nogen. Denne gang var deres forsigtighed virkelig ganske unødvendig; for den ulykkelige Helena, som var den sørgelige årsag til al denne blodsudgydelse, var ganske beskæftiget med at skjule sit eget ansigt, og Jones havde ikke mindre at gøre med at befri Partridge fra Susanne. Så snart dette var sket, løb den stakkels fyr til posten for at vaske sit ansigt og standse den blodige strøm, Susanne i så rigeligt mål havde bragt til at flyde ud af hans næse.

Kapitel 4

Hvori en krigsmands ankomst gør fuldkommen ende på fjendtlighederne og tilvejebringer en fast og varig fredsslutning mellem alle parter.

I det samme kom en sergent og nogle musketerer, der førte en fangen desertør med sig. Sergenten erkyndigede sig straks om, hvem der var byens fornemste øvrighedsperson, og erholdt den efterretning af værten, at han selv beklædte denne post. Han fordrede derpå sin indkvarteringsseddel og et krus øl, klagede over, at det var meget koldt, og gjorde sig det mageligt ved skorstensilden.

Jones var imidlertid beskæftiget med at trøste det stakkels ulykkelige fruentimmer, der sad ved et bord i køkkenet, støttede hovedet mod armen og begræd sin ulykke; men for ikke at lade mine smukke læserinder forblive i uro angående en vis omstændighed, finder jeg det rigtigt at meddele, at hun, førend hun forlod værelset ovenpå, så godt det var muligt havde dækket sig med et pudeovertræk, så at hendes strenge anstændighedsfølelse slet ikke blev krænket ved nærværelsen af så mange mandfolk, som der nu var til stede i værelset.

En af soldaterne gik hen til sergenten og hviskede ham noget i øret, hvorpå denne skarpt betragtede damen, og da han næsten et minut havde set på hende, gik han hen til hende og sagde:

"Jeg beder om forladelse, frue, men jeg tager ikke fejl; De kan ikke være nogen anden end kaptajn Waters frue."

Det stakkels fruentimmer, der i sin nuværende ulykkelige stilling kun lidt havde givet agt på de tilstedeværendes ansigter,

så ikke så snart på sergenten, førend hun straks genkendte ham, nævnte ham ved navn og svarede, at hun virkelig var den ulykkelige dame, han antog hende for.

"Men," tilføjede hun, "det undrer mig, at nogen kan kende mig i denne klædning."

Sergenten svarede, han var meget overrasket ved at se Hendes Nåde i en sådan påklædning og var bange for, at der var tilstødt hende en eller anden ulykke.

"Der er virkelig tilstødt mig en ulykke," sagde hun, "og jeg er denne gentleman" (her pegede hun på Jones) "takskyldig for, at den ikke blev større, og for at jeg endnu lever og er i stand til at fortælle den."

"Hvad denne gentleman end har gjort," svarede sergenten, "så er jeg vis på, at kaptajnen vil give ham erstatning for det; og hvis jeg kan være Deres Nåde til nogen tjeneste, kan De blot befale over mig, og jeg vil anse mig for meget lykkelig, om det står i min magt at tjene Deres Nåde, og det vil enhver, da jeg ved, at kaptajnen vil lønne dem godt for det."

Værtinden, som oppe fra hørte alt, hvad der blev talt mellem sergenten og mrs. Waters, kom hurtigt ned, løb lige hen til hende, begyndte at bede om forladelse for de fornærmelser, hun havde tilføjet hende, og bad om, at det hele måtte tilskrives hendes uvidenhed om hendes stand.

"Gud, frue," sagde hun, "hvorledes kunne jeg tro, at en dame af Deres stand ville vise sig i en sådan påklædning? Fruen kan være overbevist om, at hvis jeg havde anet, at Deres Nåde var Deres Nåde, ville jeg hellere have bidt mig tungen af på mig selv, end have sagt, hvad jeg har sagt; og jeg håber, Deres Nåde

vil modtage en af mine kjoler, indtil De kan få bud efter Deres egne klæder."

"Gør mig den tjeneste, kone, at holde op med Deres uforskammetheder," sagde mrs. Waters. "Hvorledes kan De tro, jeg skulle bekymre mig om noget, der kommer fra så lav en skabnings læber? Men jeg må kun undre mig over Deres formastelighed, at De endnu tror, at jeg, efter hvad der er forefaldet imellem os, vil nedlade mig til at bære det mindste af Deres smudsige tøj. Det holder jeg mig for god til, må jeg sige Dem."

Her lagde Jones sig imellem og bad mrs. Waters at tilgive værtinden og modtage kjolen.

"For jeg må tilstå," udbrød han, "vort udseende, da vi kom, var en smule mistænkeligt, og jeg er vis på, at alt, hvad denne gode kone gjorde, skete, som hun sagde, af hensyn til hendes huses ære og rygte."

"Ja, det gjorde det virkelig," sagde værtinden, "denne gentleman taler ganske som en gentleman, og jeg ser tydeligt, at han er det. Men jeg kan forsikre Dem om, mit hus passerer over alt for det bedste på landevejen, og, skønt jeg siger det selv, det bliver besøgt af standspersoner, både irske og engelske. Jeg vil se den, der tør sige andet. Og som jeg sagde, havde jeg vidst Deres Nåde var Deres Nåde, ville jeg hellere have brændt mine fingre af end have fornærmet Deres Nåde; men det må De give mig ret i, at hvor standspersoner logerer, vil jeg ikke tåle slige fruentimmer. Sådanne folk vækker aldrig min medlidenhed, for oprigtig talt er det tåbeligt at have nogen medlidenhed med dem, og hvis retten handlede, som den burde, lod den dem alle piske ud af kongeriget, for det var rigtignok det mest passende

for dem. Men Deres Nåde har været ulykkelig, og hvis Deres Nåde vil gøre mig den tjeneste at bære mine klæder, til Deres Nådes egne kan komme, kan De være overbevist om, at de bedste står til Deres Nådes tjeneste."

Om kulden, skammen eller Jones' overtalelser virkede mest på mrs. Waters, skal jeg ikke kunne afgøre; men hun lod sig formilde af værtindens tale og gik bort med den gode kone for at vise sig i en sømmeligere påklædning.

Værten begyndte ligeledes en tale, men blev straks afbrudt af den ædelmodige yngling, som hjerteligt trykkede hans hånd og forsikrede ham om sin fuldkomne tilgivelse med de ord:

"Hvis De er tilfreds, min værdige ven, kan De være overbevist om, at jeg også er det."

Og i én forstand havde værten virkelig også bedre grund til at være tilfreds, for han havde fået en god dragt prygl, mens Jones næppe havde følt et slag.

Partridge, som imidlertid havde vasket sin blodige næse ved posten, vendte tilbage til køkkenet i det øjeblik, hans herre og værten gav hinanden hånden. Da han besad en fredelig karakter, var han velfornøjet med dette tegn på forsoning, og skønt hans ansigt bar adskillige mærker af Susannes næver og endnu flere af hendes negle, ville han dog hellere lade sig nøje med sit held i det sidste slag, end søge at fremkalde et nyt.

Den heltemodige Susanne var ligeledes veltilfreds med sin sejr, skønt den havde kostet hende et blåt øje, som Partridge havde givet hende i det første udfald. Der blev derfor sluttet en fred mellem disse to parter, og de hænder, der nylig havde været krigens redskaber, blev nu fredens mæglere.

Således var da roligheden genoprettet på alle kanter, hvilket sergenten, skønt det kan synes stridende mod hans håndværk, bevidnede sin fuldkomne tilfredshed med.

"Det er på min sjæl rigtigt," sagde han, "jeg kan ikke for min død lide, at folk, når de *har* banket hinanden dygtigt af, siden vil være hinanden fjendske. Når gode venner har noget udestående med hinanden, så er det det bedste middel, at de på stedet afgør det med næverne, med kårde, med pistoler, eller som de synes, men dermed også basta! Hvad mig angår, så skal Fanden ta'e mig, om en god ven ikke er mig dobbelt kær, når jeg har haft et dygtig slagsmål med ham. Men siden at bære had, fy! det kan passe sig for franskmænd, men ikke for englændere."

Han foreslog derpå at drikke forlig, som den nødvendigste del ved slige traktater. Heraf slutter læseren måske, at han måtte være meget bevandret i den gamle historie, men da han ikke anførte nogen autoritet, vil jeg ikke påstå det, hvor sandsynligt det end er. Han må vel imidlertid have haft god autoritet for sin mening, for han bekræftede den med de eftertrykkeligste eder.

Så snart Jones hørte forslaget, var han enig med den lærde sergent. Han lod derfor en stor skål, eller snarere et stort krus bringe, der var fyldt med den ved flige lejligheder brugelige drik, og begyndte selv ceremonien. Han lagde sin højre hånd i værtens højre, greb kruset med den venstre, fremsagde de ved slige lejligheder sædvanlige talemåder og tog derpå det højtidelige drag af kruset. Dette gentoges siden af alle de tilstedeværende.

Omstændeligt at beskrive hele forligsdrikningen er virkelig ikke nødvendigt, da den var så såre lidt forskellig fra de

forligsdrikninger, de gamle forfattere og deres nyere efterskrivere så ofte omtaler. Hovedforskellen beroede her kun på to omstændigheder: for det første hældte det nærværende selskab kun drikken i deres egne struber, og for det andet drak sergenten, som indtog ypperstepræstens plads, sidst; dog tror jeg nok, at han iagttog den gamle skik deri, at han var den af hele selskabet, der tog det længste drag, og at han var den eneste tilstedeværende person, der, med undtagelse af hans gode tjeneste ved den hellige skik, ellers ikke bidrog noget til forligsdrikningen.

Derpå lejrede de gode folk sig om køkkenilden, hvor det gode lune uindskrænket syntes at herske, og Partridge glemte ikke alene sit skændige nederlag, men forvandlede sin sult til tørst og blev snart meget spøgefuld.

Men vi må nu en liden stund forlade dette behagelige selskab for at ledsage Jones til mrs. Waters' værelse, hvor middagsmaden, som han nu havde bestilt, stod på bordet. Der fordredes i sandhed ikke megen tid til at lave den, for den havde allerede i tre dage stået fiks og færdig, så kokken kun behøvede at varme den op.

Kapitel 5

En undskyldning for alle helte, som har god appetit, samt beskrivelse af et slag af en forlibt natur.

Helte har trods det høje begreb, smigrere kan bringe dem til at nære om sig selv, eller som verden fatter om dem, mere dødeligt end guddommeligt ved sig. Hvor meget vi end ophøjer deres ånd, bliver dog altid deres legemer – den ulige større del

hos de fleste – udsat for de værste svagheder og underkastet den menneskelige naturs laveste forretninger. Blandt de sidste må handlingen at spise, der af forskellige vise mænd er blevet anset for særdeles lav og uanstændig for den filosofiske værdighed, alligevel forrettes af de største helte, prinser og filosoffer; ja, naturen har undertiden været så lunefuld, at den har fordret en langt større grad af denne forretning af disse højtstående personer, end den har pålagt folk af den laveste klasse.

Oprigtig talt, da man endnu ikke til vor tid har kendt nogen beboer på jordkloden, der var mere end et menneske, så behøver heller ingen at skamme sig ved at underkaste sig, hvad menneskenes fornødenheder kræver; men når sådanne høje personer, som jeg nylig har anført, foresætter sig ganske at tilegne sig slige lave forretninger, som f.eks., når de ved at hærge og ødelægge synes ivrige for at hindre andre i at spise, da bliver de rigtignok særdeles lave og foragtelige.

Efter denne korte fortale anser vi det ikke i ringeste måde foragteligt for vor helt, når vi omtaler den umådelige begærlighed, hvormed han denne gang kastede sig over maden. Det er virkelig endnu et spørgsmål, om Ulysses, der i forbigående sagt synes at have haft bedst appetit af alle helte, nogensinde har haft et bedre måltid. Mindst tre pund kød, der tidligere havde bidraget deres del til sammensætningen af en okse, havde nu den ære at blive en del af Jones' individ.

Denne særegne omstændighed anser vi os især pligtige til at meddele, fordi den bedst kan forklare, hvorfor vor helt en tidlang slet ikke bekymrede sig om sin smukke borddame, der kun spiste meget lidt og virkelig var beskæftiget med

betragtninger af en ganske anden natur, der gik Jones ubemærket forbi, indtil han ganske havde tilfredsstillet denne appetit, som fireogtyve timers faste havde fremkaldt hos ham. Men næppe var han færdig med sit måltid, førend også hans opmærksomhed for andre levede op på ny, og vi vil da nu fortsætte med at gøre læseren bekendt med disse andre ting.

Jones, om hvis fuldkommenheder vi hidtil kun har talt lidt, var virkelig et af de smukkeste unge mennesker af verden. Foruden at hans ansigt var selve sundhedens billede, bar det de synligste kendetegn på blidhed og godhed. Disse egenskaber var virkelig så karakteristiske i dets dannelse, at selv om hans øjnes ånd og livlighed, der vist ikke undgik den opmærksomme iagttager, kunne undgå den mindre opmærksomme, så blev denne godhed – så stærkt malede den sig i hans blikke – næsten bemærket af enhver, der så ham.

Vel lige så meget af dette, som af hans fine kulør, kom det sig, at der herskede en næsten ubeskrivelig finhed i hans ansigt, der måske havde givet ham et kvindagtigt udseende, når den ikke havde været forbundet med en yderst mandig skikkelse og mine, hvilket sidste gav ham lige så megen lighed med Herkules, som det første med Adonis. Desuden var han meget livlig, høflig, munter og oprømt, hvorved han oplivede ethvert selskab, han befandt sig i.

Når læseren betænker alle disse skønheder, der fandtes forenet hos vor helt, og tillige erindrer de forbindtligheder, mrs. Waters for nylig havde modtaget af ham, så vil det mere være et bevis på affektation end på oprigtighed at nære en slet mening om hende, fordi hun fattede en god mening om ham.

Men hvad dom man end vil fælde om hende, er det min pligt at fortælle kendsgerningerne med sandfærdighed. Mrs. Waters nærede i virkeligheden ikke alene en god mening om vor helt, men endog en meget stor kærlighed. For at tale rent ud af posen, hun elskede ham i dette ords nu for tiden almindelige forstand.

Nu havde mrs. Waters og vor helt ikke så snart sat sig ved siden af hinanden, førend hun begyndte at lade sit artilleri spille på ham. Men da vi her står i begreb med at forsøge en beskrivelse, der hidtil har været uforsøgt både i prosa og vers, anser vi det for gavnligt at anråbe om bistand af visse æteriske væsener, som vi ikke tvivler om vil komme os til hjælp ved denne lejlighed.

Så sig da, I gratier, som bebor Serafines ansigts himmelske egne – for guddommelige er I og kender alle kunster til at henrykke – sig, hvilke våben, der nu blev brugt for at betvinge vor helt Jones' hjerte.

To skarpe sideblikke fløj først fra de yndige blå øjne, hvis lyse kredse udstrålede lyn, idet de fløj afsted; men til lykke for vor helt traf de kun et stort stykke oksekød, som han netop lagde på sin tallerken, og tabte der kraften, så at de blev uskadelige. Den skønne krigerinde mærkede, at hun havde forfejlet sit mål, og straks drog hun et dødeligt suk frem af den skønne barm; et suk, som ingen dødelig urørt kunne høre, som var tilstrækkeligt til at kaste hele snese kavalerer for hendes fødder; så blidt, så sødt, så ømt, at dets indsmigrende væsen nødvendigvis måtte have banet det vej til vor helts hjerte, hvis det ikke heldigvis var blevet drevet tilbage fra hans øre ved den rå skummen af øllet, han netop skænkede i sit glas. Hun forsøgte desuden mange

andre våben, men spisningens gud – hvis der gives en sådan guddom, for ganske sikkert vil jeg ikke påstå det – beskyttede sin indviede; eller måske er det intet *dignus vindice nodus*, og Jones' nuværende sikkerhed lader sig forklare ved endnu naturligere midler; for ligesom ofte kærligheden beskytter os mod sultens angreb, således kan sulten måske i visse tilfælde beskytte os mod kærlighedens.

Den skønne, der var fortørnet over så mange fejlslagne forsøg, besluttede nu en kort våbenstilstand. Dette mellemrum anvendte hun til at sætte alt skyts fra det forliebte rustkammer i beredskab, for på ny at begynde angrebet, så snart måltidet var forbi.

Dugen var altså ikke så snart taget af bordet, førend hun atter begyndte operationerne. Først plantede hun sit højre øje på skrå for Jones og udskød fra den ene krog det mest gennemtrængende blik, som, skønt det havde tabt en hel del af sin kraft, inden det havde nået vor helt, dog ikke var uden virkning på ham. Da den skønne mærkede dette, vendte hun hurtigt øjnene bort og slog dem ned, som om hun var urolig over, hvad hun havde gjort, skønt hendes hensigt dermed kun var at jage ham fra hans post og at åbne hans øjne, hvorved hun håbede at overfalde hans hjerte; og idet hun nu sagte hævede de to klartlysende kredse i vejret, der allerede havde gjort indtryk på Jones, afskød hun på én gang i et smil en hel ladning små yndigheder fra sit ansigt. Det var ikke et smil af munterhed eller glæde, men et smil, fuldt af kærlighed, som de fleste fruentimmer altid har på rede hånd, og som tjener til på én gang at lade se deres gode lune, deres skønne smilehuller og hvide tænder.

Vor helt modtog den fulde ladning af dette smil i sine øjne og blev ved dets kraft på én gang bragt til at vakle. Han begyndte at indse fjendens hensigter og virkelig at føle deres held. Nu påfulgte der en samtale mellem de to partier, under hvilken den listige skønne så snu og uformærket fortsatte sit angreb, at hun næsten allerede ganske havde betvunget vor helts hjerte, inden hun på ny skred til åbenbare fjendtligheder. Oprigtig talt er jeg bange for, at Jones forsvarede sig på godt hollandsk og på en forræderisk måde overgav besætningen uden behørigt at have taget hensyn til sin bundsforvandt, den smukke Sophia. Kort sagt, samtalen var næppe til ende, og damen havde næppe demaskeret hovedbatteriet, førend Jones' hjerte aldeles var erobret, og den smukke besejrerinde nød de sædvanlige frugter af sin sejr.

Her finder gratierne for godt at ende deres beskrivelse, og vi vort kapitel.

Kapitel 6

En venskabelig samtale i køkkenet, der tager en meget almindelig, skønt ikke meget venskabelig ende.

Mens vore elskende underholdt sig på den måde, vi til dels har beskrevet i forrige kapitel, skaffede de ligeledes deres venner i køkkenet en underholdning, og det i dobbelt forstand, idet de nemlig gav dem stof til samtale og på samme tid til at drikke for på ny at opfriske livsånderne.

Om køkkenilden sad nu, foruden værten og værtinden, der kom og gik, mr. Partridge, sergenten og kusken, der kørte den unge dame og hendes kammerpige.

Da Partridge havde meddelt, hvad manden i højen havde fortalt ham om den tilstand, mrs. Waters var blevet fundet i af mr. Jones, skred sergenten til at fortælle den del af historien, der var ham bekendt.

"Hun er," sagde han, "gift med kaptajn Waters i et regiment, jeg ofte har ligget sammen i kvarter med. Nogle ville rigtignok betvivle, at hun er blevet retmæssigt viet i en kirke, men mig for min part kommer det ikke ved; det må jeg rigtignok tilstå, at hvis jeg skulle aflægge min korporlige ed, så kunne jeg ikke sige andet, end at jeg tror, hun ikke er et hår bedre end nogen af os; og jeg tænker, kaptajnen kan også engang fare til himmels, når det regner en solskinsdag. Men det gør hverken fra eller til, han vil ikke komme til at mangle selskab. Og Fanden skal også have ret, damen er en meget god dame, som holder af uniformen, og som altid har været retfærdig mod den; for hun har bedt mangen soldat fri, og hvis det kom an på hende, blev aldrig nogen straffet. Se, fændrik Northerton og hun var nu godt kendt sammen i vort sidste kvarter, det er ganske sandt; men kaptajnen ved ikke noget om det, og så længe der er nok til ham, hvad har det så at betyde? Han elsker hende ikke en smule mindre for det, og kommer nogen og siger et ondt ord om hende, render han ham kården igennem livet, så jeg nok skal vogte mig for at sige noget ondt om hende. Men jeg gentager kun, hvad alle mennesker siger. Og hvad alle mennesker siger, må der dog være noget sandt i."

"Javist," udbrød Partridge, "og det meget på min ære! *Veritas odium parit*."

"Lutter ugudelig bagvaskelse!" sagde værtinden, "nu da hun er klædt på, ser hun ud som en rigtig dame, det skal jeg sige, og

sådan opfører hun sig også; for hun har givet mig en hel guinea for de klæder, jeg lånte hende."

"Ja, en rigtig brav dame," bekræftede værten; "det er ganske sandt; og når du blot ikke havde været en smule for hastig, så havde du vist ikke bundet an med hende, som du gjorde."

"Du behøver ikke at rive mig det i næsen; havde du ikke først gjort dumme streger, var der ikke passeret det mindste på Guds grønne jord. Men han skal altid blande sig i det, der ikke kommer ham ved, og over alt give sin skilling med i laget."

"Godt, godt," svarede han, "gjort gerning står ikke til at ændre, dermed er det forbi."

"Ja, for denne gang," råbte hun – "men vil det næste gang blive bedre? Det er ikke første gang, jeg har måttet bøde for dine dumheder. Når du blot ville holde din mund inden døre og kun bekymre dig om de ting udenfor, der kommer dig ved. Ved du måske, hvad der passerede for syv år siden?"

"Nå, min skat, lad det være godt; rør dog ikke op igen i den gamle historie. Nå, jeg beder dig, lad det være godt, hvad jeg har gjort."

Værtinden ville allerede svare ham, men blev forhindret i det af den fredstiftende sergent, til største sorg for mr. Partridge, der var en stor elsker af tidsfordriv og en ivrig befordrer af sådanne kævlerier, der giver større anledning til komiske end til tragiske scener.

Sergenten spurgte nu Partridge, hvor han og hans herre ville rejse hen.

"Herre?" udbrød Partridge, "her er intet herskab, jeg er intet menneskes tjener; for hvor megen ulykke jeg end har haft i verden, må man dog sætte et "hr." foran mit navn, og hvor fattig

og enfoldig jeg end nu kan se ud, har jeg dog i sin tid holdt latinsk skole. *Sed heu mihi! non sum quod fui.*"

"Tag mig det ikke ilde op, sir," sagde sergenten, "jeg mente ikke noget ondt med det. Hvor ville altså De og Deres ven rejse hen, om jeg tør være så fri at spørge?"

"Ja, det er rigtigt, nu har De givet os det rette navn," sagde Partridge. "*Amici sumus*. Og tro De mig, min ven er en af de mest ansete herrer i kongeriget" – (ved disse ord spidsede værten og værtinden stærkt øren) – "han er den rige mr. Allworthys arving."

"Hvad, den herre, der gør så meget godt i hele landet?" udbrød værtinden.

"Ja, ingen anden," svarede Partridge.

"Så indestår jeg for, at han engang får en umådelig stor formue," sagde hun.

"Det gør han sikkert," svarede Partridge.

"Ja, vil man nu betænke!" udbrød værtinden, "tænkte jeg det ikke nok, så snart jeg så ham; for det ser han netop ud til. Men min mand der, han er altid klogere end andre folk, i det mindste i sine egne tanker."

"Nå, min skat, jeg tilstår jo, jeg har taget fejl," sagde han.

"Taget fejl! Javist har du taget fejl!" svarede hun, "men hvornår har du i dit liv set, at *jeg* har taget sådan fejl?"

"Men hvoraf kommer det, sir," spurgte værten, "at så fornem en herre til fods vandrer om i landet?"

"Det ved jeg ikke," svarede Partridge; "de fornemme herrer har nu så ofte deres griller. Han har nu et dusin heste og tjenere i Gloucester, men det er ham alt ikke nok. I går aftes i det varme vejr måtte han afkøle sig ved en spadseretur til den store høj

histnede, og der skulle jeg gøre ham selskab og måtte også gå med; men han skal ikke så snart igen narre mig til det! Sådan en skræk har jeg aldrig i mit liv været i. Vi traf den besynderligste mand af verden –"

"Nu, så vil jeg lade mig hænge," afbrød værten ham, "om det ikke har været manden i højen, som de kalder ham; hvis det ellers er et menneske, for jeg ved mange folk, der tror, at det er Djævelen, som bor der."

"Ja, de har muligvis ikke så ganske uret," sagde Partridge. "Nu da De bringer mig på det, så tror jeg, så sandt der er en Gud til, selv, at det er Djævelen. Jeg har rigtignok ikke set nogen hestefod, men måske har han fået magt til at skjule den; for de onde ånder kan jo vise sig, i hvilken skikkelse de vil."

"Med tilladelse, min herre," sagde sergenten; "tag mig det ikke ilde op, men sig mig dog, hvad Djævelen egentlig er for en herre; for jeg hørt nogle af vore officerer, som siger, at der slet ikke findes nogen sådan person, og at det kun var et kneb af præsterne, der havde opfundet ham for ikke at miste håndværket; for hvis det blev almindelig bekendt, at der ingen djævel var, så ville præsterne være til lige så lidt nytte som vi i fredstid."

"Det må vel være ret højtstuderede herrer, de officerer, ikke sandt?" spurgte Partridge.

"Det just ikke," svarede sergenten; "jeg tror ikke, de har lært halvt så meget som De, og trods alt, hvad de siger, tror jeg dog, der må være en djævel, skønt der var en kaptajn imellem dem, der sagde det."

"Til deres egen skade vil nok en del af de herrer officerer opdage, at der er en djævel," sagde værten. "De vil vist dyrt

komme til at betale ham nogle gamle regninger, som de have ladet stå hos mig. En af dem har ligget i kvarter hos mig; han gjorde sig ingen betænkning af at ligge i min bedste seng, skønt han næppe har fortæret for en shilling i mit hus i al den tid; og han lod sine folk riste roer ved køkkenilden, fordi jeg ingen middagsmad ville give dem om søndagen. Enhver god ånd må vist ønske, at der er en djævel, for at sådanne slette mennesker kan få deres fortjente straf."

"Hør, herr vært," udbrød sergenten, "tal ikke noget ondt om den røde kjole, det tåler jeg ikke."

"Fanden tage rødkjolerne! Jeg har udstået nok med dem."

"De er alle vidner, mine herrer," sagde sergenten, "han bander kongen, det er højforræderi."

"Hvad? Jeg bande kongen?" råbte værten, "det skal en skælm sige mig på."

"Ja, det har han gjort; han har bandet kongens uniform, og det er det samme, som om han havde bandet kongen. Det ene er lige så godt som det andet; for den, der bander kongens uniform, ville også gerne bande kongen, hvis han havde mod til det. Det ene er altså som det andet, hvad den sag angår."

"Tag mig det ikke ilde op, herr sergent, det er et *non sequitur*," sagde Partridge.

"Bliv mig fra livet med sin udenlandske sludder," svarede sergenten og sprang op fra sit sæde, "jeg vil ikke blive siddende stille og høre ham skælde soldaten ud."

"De forstår mig ikke rigtigt, ven," råbte Partridge, "det er slet ikke faldet mig ind at skælde soldaterne ud. Jeg sagde kun, at Deres slutning var et *non sequitur* [Note 13)]."

"Det kan I selv være, når De kommer mig på den måde; jeg er ikke mere *sequitur* end I. Noget pak er I alle sammen, og det vil jeg bevise jer; for jeg vil have tabt tyve pund, om jeg ikke skal banke den bedste af jer dygtigt igennem."

Denne udfordring bragte øjeblikkelig Partridge til tavshed, for hans appetit til prygl havde ikke så snart igen indfundet sig, efter at han for nylig var blevet så godt beværtet med denne vare.

Men kusken, hvis rygstykker endnu ikke var mere, og som havde en del stærkere appetit til at slås, kunne ikke så let tåle denne spot, hvoraf, som han troede, i det mindste en del faldt på ham. Han sprang derfor op fra sit sæde og svor, idet han gik hen til sergenten, at han anså sig for lige så god en karl som nogen i armeen, og tilbød at slås for en guinea. Soldaten modtog udfordringen, men afslog væddemålet, hvorpå de begge trak kjolerne af og begyndte at slås, indtil hestedriveren blevet så gennembanket af menneskeføreren, at han blev nødt til at udtømme den sidste lille rest af vejr, der var i ham, i en bøn om pardon.

Den unge dame ønskede nu at tage bort og gav befaling til, at vognen skulle gøres i stand; men alt forgæves, for kusken var ikke i stand til at udføre sin pligt den aften. En gammel hedning ville måske ikke mindre have tilskrevet drikkeguden denne uduelighed end krigsguden; for i virkeligheden havde de to modstandere ofret såvel til den første som til den sidste af disse guddomme. Rent ud sagt, de var begge døddrukne, og Partridge befandt sig ikke i en meget bedre tilstand. Hvad værten angik, så hørte det med til hans håndtering at drikke, og

spiritus gjorde ikke mere virkning på ham end på ethvert andet kar i huset.

Værtinden, som var blevet kaldt op for at opvarte Jones og hans dame ved tebordet, gav her en nøjagtig beskrivelse af sidste del af den foregående scene, og på samme tid udtalte hun stor bekymring for den unge dame, som efter hendes sigende var meget urolig, fordi hun ikke kunne fortsætte sin rejse.

"Det er en yndig ung pige," sagde hun, "og jeg er overbevist om, jeg har set hendes ansigt for. Jeg tror, hun er forelsket og er løbet bort fra sin familie. Hvem ved, om ikke en eller anden ung herre venter hende med lige så tungt hjerte som hendes eget."

Ved disse ord drog Jones et dybt suk; skønt mrs. Waters havde bemærket det, sagde hun dog ikke noget om det, mens værtinden var i stuen, men så snart denne gode kone var gået, kunne hun ikke lade være at give vor helt visse vink om, at hun antog at have en farlig rival til hans kærlighed. Jones' forlegenhed over dette overbeviste hende tydeligt om rigtigheden af hendes formodning, uden at han behøvede direkte at besvare hendes spørgsmål; dog var hendes kærlighed ikke så overdreven, at hun skulle føle nogen videre uro over denne opdagelse. Jones' skønhed henrykte nu engang i højeste grad hendes øje, men da hun ikke kunne se hans hjerte, brød hun sig ikke videre om det. Hun kunne lade sig det herligt smage ved kærlighedens bord uden at tænke på, at en anden allerede havde spist der eller senere ville komme til at spise af det samme måltid, en mening, der, om den måske er mindre fin, dog besidder meget væsentligt; og den er mindre egensindig, måske også mindre ond og egennyttig, end de fruentimmers ønsker, som med glæde gør afkald på

besiddelsen af deres elskere, når de kun er tilstrækkeligt overbeviste om, at ingen anden vil komme til at besidde dem.

Kapitel 7

Indeholder en fuldstændig beretning om mrs. Waters og om måden, hvorpå hun var kommet i den farefulde stilling, Jones reddede hende ud af.

Skønt naturen ingenlunde i ethvert menneskes sammensætning har blandet et lige stort kvantum nysgerrighed og forfængelighed, er der dog måske ikke et eneste menneske, som der ikke er tilfaldet så meget af begge dele, at han behøver al kunst og møje for at undertrykke dem, således at de ikke vokser ham over hovedet, en sejr, der alligevel er højst nødvendig for enhver, der tænker på blot nogenlunde at gøre fordring på visdom og god levemåde.

Jones hed altid med rette et menneske med god levemåde; derfor havde han også kvalt al nysgerrighed, som den overordentlige tilstand, hvori han fandt mrs. Waters, nødvendigvis måtte have vakt hos ham. Ét og andet af det havde han vel straks ladet sig mærke for damen med; men så snart han bemærkede, at hun med vilje undgik enhver forklaring, ville han så meget hellere forblive i uvidenhed, som han ikke var uden mistanke om, at der var en eller anden omstændighed, som måtte have vakt hendes undseelse, hvis hun fortalte hele sandheden.

Da det nu er muligt, at nogle af vore læsere ikke så let vil finde sig i samme uvidenhed, og da vi er meget begærlige efter at tilfredsstille dem alle, har vi gjort os ualmindelig umage for

at erfare den virkelige sammenhæng, og med fortællingen om dette skal vi slutte nærværende bog.

Dette fruentimmer havde altså levet nogle år med en vis kaptajn Waters i samme regiment, som Northerton stod ved. Hun blev anset for denne herres kone og bar hans navn; alligevel var der, som sergenten sagde, nogen tvivl om dette giftermåls ægthed, som vi også for øjeblikket endnu vil lade være uløst.

Mrs. Waters – det gør mig ondt at måtte fortælle det – havde en tidlang vist ovennævnte fændrik en fortrolighed, der just ikke gerådede hendes gode navn og rygte til ære. At hun havde været temmelig forliebt i denne unge knægt, er vist nok, men om hun tillod sig mere, end hun uden at blive strafværdig kunne tillade sig, det er ikke afgjort; man måtte da antage for afgjort, at fruentimmer aldrig tilstår mandfolkene alle gunstbevisninger med undtagelse af en eneste, uden at de til sidst også tilstår dem denne.

Den del af regimentet, kaptajn Waters hørte til, var marcheret to dage før Northertons kompagni, så at den havde nået Worcester samme dag, som den omtalte ulykkelige begivenhed mellem Northerton og Jones fandt sted.

Nu havde mrs. Waters og kaptajnen aftalt, at hun skulle følge ham til Worcester, hvor de ville tage afsked med hinanden, hun skulle da tage tilbage til Bath og blive der, indtil vinterfelttoget mod rebellerne var tilendebragt.

Om denne aftale var Northerton underrettet, og sandt at sige havde damen selv meddelt ham den og lovet at blive i Worcester, indtil han indtraf der med sit kompagni; i hvilken hensigt og til hvilken ende må vi overlade til læseren at gætte;

for skønt vi er pligtige til at fortælle sandhed, er vi dog ikke forpligtede til i den grad at gøre vold på vor natur, at vi skulle sige noget til forklejnelse for den smukkeste og elskværdigste del af skabningen.

Northerton var ikke så snart udløst af sit fangenskab, førend han ilede afsted for at indhente mrs. Waters; og da han var en rask og hurtig fyr, lykkedes det ham også at nå ovennævnte stab, nogle timer efter at kaptajn Waters havde forladt den. Straks ved sin ankomst tog han ikke i betænkning at gøre hende bekendt med det ulykkelige tilfælde, der havde mødt ham, og som han virkelig vidste at fremstille ulykkeligt nok; for han udelod omhyggeligt ethvert punkt, der for ærens ret kunne anses som en fejl, skønt han dog bibeholdt nogle omstændigheder, som kunne synes lovstridige for den juridiske ret.

Fruentimmer, det være sagt til deres ære, er i almindelighed mest tilbøjelige til den heftige og tilsyneladende uegennyttige lidenskab, som blot stræber efter det bedste for deres kærligheds genstand. Mrs. Waters havde derfor næppe hørt, i hvilken fare hendes elsker svævede, førend hun satte alle andre betænkeligheder til side og kun var betænkt på hans sikkerhed; og da dette var en sag, der måtte være Herren meget behagelig, begyndte de straks at overlægge den med hinanden.

Efter at de længe havde holdt råd, blev de til sidst enige om, at han skulle tage tværs igennem landet til Hereford, hvorfra han ville finde lejlighed til at nå en af Wales' søhavne og derfra at komme ud af landet. På alle disse korstog lovede mistress Waters at gøre ham selskab; hun var desuden i stand til at forsyne ham med penge til dem, som var en meget væsentlig

artikel for Northerton; for hun havde tre banknoter hos sig til et beløb af halvfems pund, desuden kontante penge og en diamantring på fingeren af betydelig værdi. Alt dette fortalte hun det ugudelige menneske med største tillid og havde kun lidt mistanke om, at hun derved skulle indgive ham den idé at udplyndre hende.

Da de nu ved at tage heste fra Worcester ville have gjort det meget let for deres forfølgere at finde deres spor, fremsatte fændrikken et forslag, som damen straks samtykkede i, nemlig at de skulle tilbagelægge den første station til fods, ved hvilket foretagende den strenge kulde kom dem fortræffeligt til nytte.

Størstedelen af damens sager var allerede i Bath, og hun havde for øjeblikket ikke andet hos sig end noget linned, som galanen påtog sig at føre med i sine lommer. Da således alt var bragt i orden om aftenen, stod de meget tidligt op den følgende morgen og gik klokken – på den tid to timer for daggry – fra Worcester; men månen, som var fuld, gav dem alt det lys, den kunne.

Mrs. Waters var ikke af den slags forkælede fruentimmer, der er alene skylder deres køretøjer, at de er i stand til at bevæge sig fra det ene sted til det andet, og som følgelig regner en chaise til livets fornødenheder; hendes lemmer var virkelig fulde af styrke og smidighed, og da hendes hjerte ikke var mindre forsynet med mod, var hun fuldkommen skikket til at holde skridt med sin flygtende elsker.

Efter at de havde tilbagelagt nogle mile på en landevej, som Northerton sagde, førte til Hereford, kom de ved dagens frembrud til kanten af en stor skov, hvor hun pludselig standsede. Han lod, som han et øjeblik betænkte sig, og

udtrykte derpå nogen frygt for at rejse videre på den alfare vej. Derefter faldt det ham ikke vanskeligt at overtale sin smukke ledsagerinde til at følge med ham ad en fodsti, der syntes at føre lige til skoven, og som endelig bragte dem til foden af Mazard-højen.

Om det nederdrægtige forehavende, han nu ville udføre, var virkningen af foregående overlæg, eller om det først nylig var faldet ham ind, kan jeg ikke afgøre; men da de havde nået dette ensomme sted, hvor det ikke var rimeligt, at det mindste skulle forstyrre dem, løste han pludselig sit strømpebånd, lagde voldsom hånd på det smukke fruentimmer og søgte at udføre den skrækkelige og afskyelige gerning, vi netop har omtalt, og som lykkeligt forhindredes ved Jones' af Forsynet bevirkede komme. Det var en lykke for mrs. Waters, at hun ikke hørte til de svageste; for hun mærkede ikke så snart af det, at han løste sit strømpebånd, og af hans tale, hvad der var hans djævelske hensigt, førend hun tappert satte sig til modværge og kæmpede så kraftigt mod fjenden, mens hun skreg om hjælp, at hun sinkede uslingens forsæt flere minutter, hvorved Jones fik tid til at komme hende til hjælp i det øjeblik, hendes kræfter forlod hende, og hun allerede var ganske overvældet. Han reddede hende af stratenrøverens hænder, uden at hun mistede andet end sine klæder, som var revet af kroppen på hende, og diamantringen, som enten var faldet af fingeren på hende eller revet af af Northerton.

Og således, kære læser! har vi da meddelt frugterne af en møjsommelig undersøgelse, som vi har anstillet for at tilfredsstille dig i denne sag; og her har vi åbenbaret dig et træk af dårskab og så stor nederdrægtighed, at vi næppe havde holdt

nogen menneskelig skabning i stand til det, hvis vi ikke havde husket på, at karlen dengang bestemt troede, han allerede havde begået ét mord og altså efter loven forbrudt sit liv. Da han nu derfor gjorde den slutning, at hans sikkerhed ene beroede på flugt, så tænkte han, når han satte sig i besiddelse af det stakkels fruentimmers penge og diamantring, så ville disse hjælpe ham til lettere at bære den nye byrde, han var i færd med at læsse på sin samvittighed.

Og her må vi, kære læser! på det omhyggeligste advare dig imod af en sådan uslings skændselsgerninger overhovedet at fordømme et så værdigt og anset korps som officererne i vor armé. Du må betænke, at denne knægt, som vi har fortalt, hverken af fødsel eller opdragelse var et menneske af stand, og overbovedet ikke duede til at optages blandt sådanne personer. Når alt så hans nederdrægtighed skulle falde tilbage på andre end ham selv, så må bebrejdelsen for det kun ramme dem, han skyldte sin fændrikspost.

Tiende bog

Hvori historien bevæger sig omtrent tolv timer frem.

Kapitel 1

Som indeholder nogle meget nødvendige undervisninger, der bør gennemlæses af de nyere kunstdommere.

Læser, det er umuligt for os at kunne vide, af hvad slags folk du vil blive: du kan måske have lige så stor indsigt i den menneskelige natur som Shakespeare selv, og du kan måske være lige så klog, som nogle af hans udgivere. Om nu dette sidste skulle indtræffe, finder vi det tjenligt, førend vi går videre med hinanden, at give dig nogle få sunde påmindelser, så du ikke skal misforstå og mistyde os lige så groft, som nogle af de omtalte udgivere har misforstået og mistydet deres forfattere.

For det første vil vi altså advare dig mod for hastigt at fordømme nogen omstændighed i denne vor historie som uvedkommende og fremmed for vor hovedhensigt, fordi du ikke straks begriber, på hvad måde denne omstændighed kan bidrage til vor hensigt. Dette værk kan i sandhed anses som en vidtløftig skabning, vi selv har frembragt; og det er derfor en dumdristig urimelighed hos et lille kryb af en kunstdommer at tro, at han finder fejl i nogen af dets dele, uden at kende måden, det hele er føjet sammen på, og førend han kommer til den endelige opløsning. Den hentydning og metafor, vi her har betjent os af, må vi tilstå at være uendelig meget for stor til at bruges i denne anledning, men der er i sandhed ingen anden så aldeles bekvem til at udtrykke forskellen imellem en forfatter af den første, og en kunstdommer af den nederste klasse.

Den anden erindring vi vil give dig, mit gode kryb! er denne: at du ikke må finde alt for nær en lighed imellem visse

karakterer, som her indføres, som for eksempel imellem den værtinde, der kommer frem i den syvende bog, og hende i den niende bog. Du, skal vide, min ven, at der er visse karaktertræk, som de fleste enkelte personer i enhver håndtering eller forretning har tilfælles. At være i stand til at bevare disse karaktertræk, og tillige at gøre deres virkninger forskellige, er én egenskab hos en god skribent; at udmærke den fine forskel, der er imellem to personer, som beherskes af samme last eller dårlighed, er atter en anden; og ligesom denne sidste egenskab findes hos meget få skribenter, så findes også den rette evne til at skelne i denne sag hos lige så få læsere, endskønt jeg tror, at dens iagttagelse ville forskaffe dem, der er i stand til at opdage den, en særlig fornøjelse. Enhver kan, for eksempel, skelne imellem sir Epicure Mammon og sir Fopling Flutter, men at udmærke forskellen imellem sir Fopling Flutter og sir Courtly Nice [Note 14)], det kræver en skarpere dømmekraft, og af mangel på denne, begår de gemene tilskuere ofte meget store fejl på teatret, hvor jeg undertiden har set en digter i fare for at blive overbevist om tyveri på grund af et langt ringere bevis, end lighed imellem hænder har været anset for i en rettergang. Jeg frygter virkelig for, at enhver forelsket enke på teatret ville stå i fare for at blive fordømt som en slavisk efterlignelse af Dido, hvis ikke heldigvis meget få af vore teater-kunstdommere forstår latin nok til at læse Virgil.

Dernæst må vi også påminde dig, vor gode ærlige ven (for måske dit hjerte kan være bedre end dit hoved), at du ikke fordømmer en karakter som slet, fordi den ikke er fuldkommen god. Hvis du finder behag i disse mønstre på fuldkommenhed, så er der skrevet bøger nok, der kan fornøje din smag, men da

vi ikke vort hele liv igennem har truffet på sådan en person, så har vi ikke heller fundet for godt at indføre sådan én her. Sandt at sige tror jeg næppe, at et almindeligt menneske nogensinde er kommet til denne fuldkomne grad af ypperlighed, eller at der nogensinde har levet et uhyre, der har været ondt nok til at stadfæste Juvenals:

– nulla virtute redemptum
A vitiis Note 15) –

Jeg begriber i sandhed ikke heller, hvad for gode forsætter der kan opvækkes, ved at indflette karakterer af sådan en englelig fuldkommenhed, og sådan en djævlelig vanart i noget opfindelsesværk, da et menneskes sjæl ved at betragte begge slags, snarere kan blive overvældet af sorg og skamfuldhed, end drage nogen sand nytte af sådanne monstre, for i første tilfælde må han blive både bekymret og skamfuld ved at se et mønster på ypperlighed i sin egen natur, som han med god grund kan tvivle om nogensinde at opnå; og ved at betragte den sidste slags, må han ikke mindre blive angrebet af disse ubehagelige fornemmelser ved at se en natur, som han selv er delagtig i, fornedret til så forhadt og afskyelig en skabning.

Hvis der findes så meget godt hos en karakter, at den kan tildrage sig et veltænkende gemyts beundring og hengivenhed, så vil i sandhed disse små pletter, *quas humana parum cavit natura*, som nu og da kan stikke frem, snarere opvække vor medlidenhed end vor afsky. Intet kan virkelig have mere moralsk nytte end ufuldkommenheder, som ses i eksempler af denne slags, for sådanne opvækker en slags forundring, som er mere i stand til at røre og gøre indtryk på vore sjæle, end de forseelser, der begås af meget lastefulde og ryggesløse personer.

De menneskers skrøbeligheder og laster, hos hvilke der findes en stor iblanding af godt, falder stærkere i øjnene formedelst de dyder, der kontrasterer med dem, og viser deres hæslighed desto tydeligere; og når vi finder sådanne laster, ledsaget af deres slette følger for vore yndlingspersoner, så lærer vi ikke alene at sky dem for vor egen skyld, men endog at hade dem for de ulykker, de allerede har påført dem, vi elsker.

Da vi nu, min ven, har givet dig disse få påmindelser, vil vi, om du så synes, på ny gå videre med vor historie.

Kapitel 2

Indeholder en irsk herres ankomst samt nogle meget overordentlige begivenheder, der tildrager sig i gæstgiverstedet.

Det var midnat, og alle i gæstgiverstedet, såvel De, der allerede er nævnt, som en del andre, der var kommet om aftenen, var gået til sengs. Kun stuepigen Susanne var endnu oppe, da det var hendes pligt at gøre rent i køkkenet, inden hun ilede i den kærligt ventende opvarters arme.

I denne stilling befandt sagerne sig i gæstgiverstedet, da der ankom en herre til hest. Han sprang straks af sadlen, ilede op til Susanne og spurgte hende på en meget forvirret og eksalteret måde, da han næsten var åndeløs, om der ikke opholdt sig en dame der i huset.

Susanne blev en smule overrasket, dels på grund af, at klokken var så mange, dels på grund af mandens opførsel; for han stirrede hele tiden vildt omkring sig. Hun tøvede derfor lidt med at svare, hvorpå herren med fordoblet heftighed bad hende

sige ham rigtig besked, da han efter sigende havde mistet sin kone og var i færd med at opsøge hende.

"Jeg har på min sjæl været nærved at fange hende på to-tre steder," råbte han, "hvis hun bare ikke havde været taget bort et øjeblik, inden jeg kom der. Hvis hun er her i huset, så sig mig det, og hvis hun er taget herfra igen, så vis mig, hvad vej jeg skal tage for at nå hende, og jeg skal gøre dig til det rigeste fattige fruentimmer i hele nationen."

Derpå tog han en håndfuld guineas op af lommen, et syn, der har bestukket langt højere stående personer end denne stakkels tøs, og det i meget værre hensigter.

Efter den beretning, Susanne havde modtaget af mrs. Waters, nærede hun ikke mindste tvivl om, at hun jo var den person, som den rette ejer forfulgte. Da hun derfor med stort skin af fornuft sluttede, at hun aldrig kunne tjene på en mere honnet måde end ved at gengive en mand hans kone, tog hun ikke i betænkning at forsikre herren, at den dame, han søgte, virkelig befandt sig der i huset, og ved meget rundhåndede løfter og en sum på hånden lod hun sig endelig bevæge til at føre ham op til mrs. Waters' sovekammer.

Det har i mangfoldige tider været en stående skik i den civiliserede verden, og det af meget solide og indholdsrige grunde, at en mand aldrig træder ind i sin kones værelse uden at have banket på døren. Hvor fortræffelig og særdeles nyttig denne skik er, behøver man næppe at påpege for den læser, der besidder nogen verdenskundskab; for derved har damen tid til at sunde sig og til at skaffe ting til side, der kunne være hende til ulejlighed; for der gives situationer, i hvilke en anstændig og delikat kone ikke for nogen pris vil ses af sin mand.

Oprigtigt talt er der vedtaget visse ceremonier blandt den dannede del af menneskeslægten, som, skønt de for det overfladiske blik kunne synes at var rene formssager, dog ved nærmere eftersyn viser sig at besidde megen god grund, og heldigt ville det have været, om den ovennævnte skik var blevet iagttaget af vor mand i ovennævnte tilfælde.

Banke på døren gjorde han rigtignok, men det var ikke den sædvanlige banken, der er brugelig ved slige lejligheder. Tværtimod, da han fandt døren aflåset, fo'r han imod den med en sådan heftighed, at låsen øjeblikkelig gav efter, døren sprang op, og han faldt hovedkuls ind i stuen.

Han var ikke så snart kommet på benene, førend – vi er med skam og sorg tvunget til at meddele det – vor helt ligeledes først kom ud af sengen og derefter på benene. Med truende stemme spurgte han herren, hvem han var, og hvad der var hans hensigt med at fare ind i værelset på så støjende en måde.

Herren troede først, han havde begået en fejltagelse; men da han pludselig i det klare måneskin opdagede kjoler, skjorter, kapper, strømper og sko, der uordentligt lå henslængt på gulvet, virkede alt dette så voldsomt på hans af naturen skinsyge gemyt, at han aldeles mistede taleevnen, og uden at besvare Jones' spørgsmål søgte han at komme hen til sengen.

Da Jones modsatte sig dette, opstod der en heftig kamp, hvorunder der snart faldt dygtige næveslag på begge sider, og nu begyndte mrs. Waters (for vi må tilstå, hun var i samme seng), som formodentlig var vågnet og så de to mænd slås i hendes sovekammer, at skrige på den voldsomste måde.

Nærmest damens værelse boede kroppen af en irsk adelsmand, som, da han kom alt for sent til gæstgiverstedet,

endnu ikke har været nævnt. Denne gentleman hørte til dem, som irlænderne kalder *calabalaro* eller kavalerer. Han var en yngre broder af god familie, og da han ingen formue havde hjemme, var han nødt til at drage andetsteds hen for at søge en; i denne hensigt rejste han også til Bath for at prøve sin lykke i kort og hos fruentimmer.

Denne unge herre lå i sengen og læste en af mrs. Bahns romaner, da han af en ven var blevet underrettet om, at han deri ville finde langt virksommere måder at behage damerne på end ved at forbedre sin forstand og mætte sin ånd med god læsning.

Han hørte derfor ikke så snart oprøret i værelset ved siden af, forend han sprang ud af sengen, tog sit sværd i den ene hånd og lyset, der brændte i hans værelse, i den anden, hvorpå han ilede ind til mrs. Waters.

Om end synet af en ny person i begyndelsen stødte damens anstændighedsfølelse noget, så nedslog det dog straks efter hendes frygt betydeligt; for calabalaroen var ikke så snart trådt ind i værelset, førend han udbrød:

"Hvad djævlen betyder det, mr. Fitzpatrick?"

Hvorpå den anden straks svarede:

"O, mr. Macklachlan, det glæder mig overordentligt at træffe Dem her. Denne kæltring har forført min kone og er gået til sengs med hende."

"Hvilken kone?" udbrød Macklachlan, "kender jeg ikke meget godt mrs. Fitzpatrick, og kan jeg ikke se, at den dame, herren der i bar skjorte er gået til sengs med, ikke er hende?"

Nu opdagede mr. Fitzpatrick såvel ved det blik, han kastede på damen, som af hendes stemme, at han havde gjort sig

skyldig i en højst beklagelig fejltagelse, hvorfor han gjorde damen mange undskyldninger; men derpå sagde han til Jones:

"De må lægge mærke til, at jeg ikke beder Dem om forladelse, fordi De har slået mig, hvorfor jeg i morgen vil se Deres blod flyde."

Jones behandlede denne trussel med den yderste foragt, og mr. Macklachlan svarede:

"De må virkelig skamme Dem for Dem selv, mr. Fitzpatrick, over at forstyrre folk således på denne tid af natten. Når ikke alle folk i huset sov, ville De have bragt dem herind ligesom mig. Herren har behandlet Dem meget rigtigt. Skønt jeg ingen kone har, forsikrer jeg Dem på ære, at jeg ville have skåret halsen over på Dem, hvis De havde behandlet mig således."

Jones var så overrasket af frygt for damens rygte, at han hverken vidste, hvad han skulle sige eller gøre; men, som vi allerede tidligere har bemærket, er fruentimmernes opfindelsesevne langt hurtigere end mændenes. Hun erindrede, at der var forbindelse mellem hendes værelse og Jones', og idet hun stolede på hans æresfølelse og for sin egen sikkerheds skyld udbrød hun:

"Er jeg kone til nogen af jer, kæltringer? Hjælp! Røveri! Mord!"

Og da værtinden nu kom, faldt mrs. Waters over hende med yderste heftighed og sagde, hun troede at være i et anstændigt gæstgiversted og ikke i et løsagtigt hus; men at en bande kæltringer var brudt ind til hende med hensigter mod hendes ære, om ikke mod hendes liv; og begge, sagde hun, var hende lige dyrebare.

Værtinden begyndte nu at skråle lige så højt, som den stakkels dame i sengen før havde gjort. Hun skreg, at det var ude med hende, og at hendes huses rygte, som der aldrig før havde været mindste plet på, nu var aldeles ødelagt.

"Hvad i pokkers navn er grunden til al denne forstyrrelse i damens værelse?"

Fitzpatrick, der hang med hovedet, gentog, at han havde begået en fejltagelse, for hvilken han af hjertet bad om forladelse, og derpå gik han med sin landsmand.

Jones var for klog til ikke at forstå det vink, hans smukke havde givet ham, og erklærede derfor dristigt, at han var ilet til hjælp, da han hørte hendes dør blive brudt op; hvad hensigten havde været, kunne han ikke begribe, med mindre det skulle være, at man ville bestjæle hende, og i så fald havde han været så heldig at forebygge det.

"Aldrig er der blevet begået noget røveri i mit hus, så længe jeg har haft det!" skreg værtinden; "jeg vil lade Dem vide, mine herrer, at jeg ikke huser stratenrøvere her, og det er nederdrægtighed, hvis nogen siger det. Kun retskafne og anstændige folk er velkomne i mit hus, og jeg takker mit gode held for, at jeg altid har haft nok af sådanne kunder, ja, så mange, som det har været mig muligt at beværte."

Og derpå opremsede hun en lang række navne og titler på folk, der havde gæstet hendes hus.

Efter lang tålmodighed afbrød Jones hende til sidst ved at gøre mrs. Waters en undskyldning, fordi han havde vist sig for hende i bar skjorte, idet han forsikrede hende, at kun omhu for hendes sikkerhed havde bevæget ham dertil.

Læseren kan selv slutte sig til hendes svar og hendes hele opførsel. Ved at betragte den situation, hun foregav at befinde sig i, nemlig som en anstændig dame, der var blevet vækket af sin søvn derved, at tre fremmede herrer kom ind i hendes værelse, det var den rolle, hun havde påtaget sig, og hun udførte den så mesterlig, at ingen af vore virkelige skuespillerinder kunne gøre det bedre, hverken på eller udenfor scenen.

Og deraf, tror jeg, kunne vi passende drage et bevis for, hvor naturlig døden er for det smukke køn; for skønt måske ikke én af ti tusinde er i stand til at være en god skuespillerinde, og skønt der selv blandt disse sjældent findes to, som er lige dygtige til at udføre samme karakter, kan de dog alle beundringsværdigt spille dydige; og såvel de, der er det, som de, der ikke er det, spiller rollen til højeste grad af fuldkommenhed.

Ligesom mrs. Waters' frygt sagtnedes, således sagtnedes også hendes vrede, da alle mandfolkene var borte, og hun talte i en blidere tone til værtinden, som ikke så let opgav sin bekymring for husets rygte, til gunst for hvilket hun atter opregnede alle de høje personer, der havde sovet under hendes tag; men damen afbrød hende hurtigt, og efter at hun ganske havde fritaget hende for al andel i forstyrrelsen, bad hun hende om atter at måtte gå til sengs, hvor hun håbede at nyde uforstyrret ro resten af natten. Efter mange artigheder og megen nejen tog derefter værtinden afsked.

Kapitel 3

En samtale mellem værtinden og stuepigen Susanne, som er meget god at læse for alle gæstgivere og deres tjenestefolk; samt en smuk ung dames ankomst og behagelige væsen, hvilket kan lære folk af stand, hvorledes de skal erhverve sig alles kærlighed.

Da værtinden erindrede, at Susanne var den eneste, der havde været oppe da døren blev opbrudt, ilede hun hurtigt til hende for at erfare, hvad der var den første grund til al denne forstyrrelse, samt hvem den fremmede herre var, og når og hvorledes han kom.

Susanne fortalte hele historien, som læseren kender den, idet hun varierede sandheden lidt enkelte steder, hvor hun fandt det passende, og tav ganske stille om pengene, hun havde modtaget. Men da hendes madmoder straks havde udtalt stor sorg over den frygt, damen havde svævet i for et angreb på sin dyd, kunne Susanne ikke lade være at berolige hende i den anledning ved højtideligt at forsikre, hun havde set Jones springe ud af hendes seng.

Værtinden fik et voldsomt anfald af raseri ved disse ord.

"Det er meget urimeligt," udbrød hun, "at et fruentimmer skulle skrige højt og udsætte sig for, at der kom folk til, når hun var i den situation. Jeg gad vide, hvad bedre bevis en dame kan give på sin dyd end at skrige gevalt, hvad jeg tror, tyve mennesker kunne bevidne, hun gjorde? Jeg må bede dig, mamsel, at du ikke udspreder sådanne skandaler om mine gæster, for det falder ikke alene tilbage på dem, men også på huset, og så meget er vist, at hverken landstrygere eller tiggerpak kommer her."

"Så må jeg ikke tro mine egne øjne," sagde Susanne.

"Nej, det må du ikke altid," svarede værtinden; "og jeg selv ville heller ikke tro mine egne øjne overfor så honette folk. I det sidste halve år er der ikke bestilt noget bedre aftensmåltid, end de bestilte i går, og de var så behagelige, at de ingen fejl fandt ved min Worcestershire most, som jeg solgte dem for champagne, og den er virkelig lige så sund og velsmagende som den bedste champagne i hele kongeriget, ellers ville jeg ikke have givet dem den. Og de drak to flasker. Nej, jeg vil aldrig tro noget ondt om sådanne anstændige og godmodige folk."

Da Susanne således var bragt til tavshed, gik hendes madmoder over til andre genstande. "Du siger jo," vedblev hun, "at den fremmede herre kom bagefter, og at der var en tjener nede ved hestene, altså må han jo også høre til de fornemme folk. Hvorfor spurgte du ham ikke, om han ønskede nogen aftensmad? Nu er han vist i den anden herres værelse; gå op og spørg, om han forlanger noget. Måske han endnu bestiller noget, når han ser, at nogen endnu er oppe, der kan tillave det. Men gør nu ingen af dine sædvanlige dumheder, ved at sige, at ilden er slukket og fjerkræet levende. Skulle han forlange kød, så tal ikke om, at vi ikke har noget. Jeg ved, at slagteren stak et får lige før jeg gik til sengs, og han nægter mig aldrig at lade mig få et stykke straks. Gå nu, husk på, at vi har fuldt op både af kød og fjerkræ, gå nu, åbn døren hos herren og sig: Kaldte De? og når de så ikke svarer noget, så spørger du, hvad Hans Velbårenhed ønsker til aften? Glem nu ikke – Hans Velbårenhed, ja glemmer du noget af det, så vil der aldrig blive noget af dig!"

Dermed gik Susanne, men kom straks igen og fortalte, at begge herrerne lå i én og samme seng. "Hvad!" råbte værtinden, "to herrer i én og samme seng! Det er umuligt! Det er to elendige landstrygere, det lover jeg for! Ja, den unge mr. Allworthy har gættet ganske rigtigt, at krabaten havde i sinde at udplyndre damen; for hvis han havde sprængt fruens dør i den hensigt, der om den end var ugudelig, dog kunne passe sig for en rigtig herre, ville han dog ikke have sneget sig hen til en andens værelse for selv at spare udgifterne for natteleje og aftensmad. Det er ganske vist to tyve, og hele påfundet om den kone, som de søgte efter, er sikkert ikke andet end et påskud."

Ved disse beskyldninger gjorde værtinden rigtignok stor uret mod mr. Fitzpatrick; for han var virkelig af god herkomst, og skønt han ikke ejede en døjt og havde nogle småfejl både i hjertet og i hovedet, hørte dog hverken lumskhed eller gerrighed til hans svage sider. Han var tværtimod så gavmild, at han allerede havde forødt hver skilling af den betydelige formue, han havde fået med sin kone, med undtagelse af en lille andel, der udelukkende var stillet til hendes rådighed. Det var den, han nu ville sætte sig i besiddelse af, og på grund af hvilken han havde behandlet hende med sådan grusomhed, at den, i forbindelse med hans utæmmelige skinsyge, havde tvunget den stakkels kone til at løbe bort fra ham.

Da bemeldte herre derfor var blevet så træt af den lange rejse, han samme dag havde tilbagelagt, samt ved adskillige gode, tørre puf, som han havde fået i slagsmålet, var hele hans krop så øm, og hans sind så nedslået, at han slet ikke mere havde nogen appetit. Da han endydermere var blevet så forfærdelig skuffet med hensyn til det fruentimmer, som han på grund af pigens

udsagn havde antaget for sin kone, faldt det ham slet ikke mere ind, at hun måske alligevel befandt sig i huset, skønt han havde taget fejl af den første person, han var gået løs på. Derfor lod han sig også overtale af sin ven til at opgive al videre søgen for denne nat og modtog hans venskabelige tilbud om at være hans sengekammerat.

Tjeneren og postkarlen derimod var bedre oplagt; de var endog villige til at bestille mere, end værtinden havde lyst til at skaffe dem; men da hun dog til sidst blev overtydet om, at mr. Fitzpatrick ikke var nogen tyv, lod hun sig endelig overtale til at lade dem få noget at spise, som de da også fortærede med stor grådighed, da Partridge i det samme kom ind i køkkenet. Først var han blevet vækket ved al den tummel, som vi før har omtalt, og da han så igen ville se at komme til ro, begyndte en tudende natugle at give ham en sådan serenade udenfor vinduerne, at han i den frygteligste angst sprang ud af sengen, med stor hurtighed kom i klæderne og løb ned i køkkenet for at søge beskyttelse hos det selskab, som han underneden hørte tale.

Ved hans ankomst blev værtinden atter hindret fra at begive sig til hvile, skønt hun netop var i færd med at overlade opvartningen af de to andre gæster til Susanne. Men en ven af den unge squire Allworthy kunne hun ikke behandle med sådan efterladenhed, især da han straks bestilte et krus vin, der skulle koges med krydderier. Tværtimod, det blev straks tillavet, det vil sige, hun satte en lignende portion pæremost over ilden, for hos hende trådte mosten i stedet for alle andre vinsorter.

Den irske tjener var allerede gået til sengs, og postkarlen var også i begreb med at følge hans eksempel, da Partridge indbød ham til at blive lidt og drikke et glas med ham, hvilket fyren

modtog med fornøjelse. Sagen var den, at skolemesteren var overmåde bange for at gå i seng oppe på sit værelse, og da han ikke vidste, hvor længe værtinden ville holde ham med selskab, besluttede han at holde på postkarlen, i hvis nærværelse han ikke frygtede hverken for Fanden eller alle hans følgesvende.

Straks derefter holdt en anden postvogn for døren. Susanne, der fik befaling til at gå og tage imod passagererne, vendte kort derefter tilbage og medbragte to unge damer i ridedragter, hvoraf den ene var så rigt broderet, at Partridge og postkarlen ufortøvet sprang op fra deres stole, mens værtinden meget forekommende begyndte at gøre komplimenter for damerne.

Den ene dame i den kostbare dragt sagde med et nedladende smil: "Med Deres tilladelse, madam, jeg ønsker nogle få minutter at varme mig ved Deres køkkenild, for det er virkelig meget koldt; forresten beder jeg enhver på ingen måde at lade sig forstyrre fra sin plads." Dette blev sagt i henhold til Partridge, der havde trukket sig tilbage helt hen til den anden side af værelset og stod der ganske forskrækket og forbavset over damens strålende påklædning. Og dog havde hun en endnu langt bedre adkomst til beundring end dette; for hun var tillige et af de yndigste væsener i verden.

Damen bad Partridge indstændigt igen at indtage sin plads, men det hjalp intet. Derefter trak hun sine handsker af for at varme dem ved ilden og fremviste derved et par hænder, der havde alle egenskaber tilfælles med sneen, den undtagen, at de ikke kunne smelte. Hendes ledsagerinde, der ganske rigtigt var hendes pige, tog også sine handsker af, men disse lignede dog i henseende til kulde og farve allermest et stykke frossent oksekød.

"Jeg håber," sagde denne, "at Deres Nåde ikke tænker på at rejse videre i nat; for jeg frygter meget for, at De ikke vil kunne tåle en sådan anstrengelse."

"Til visse," råbte værtinden, "det kan Deres Velbårenhed ingenlunde tænke på! Bevares! at rejse videre i nat, jeg beder Deres Velbårenhed indstændigt, tænk aldrig på det! Dog, det er jo også umuligt. Må jeg ellers spørge, hvad behager Deres Velbårenhed til aften? Jeg har flere sorter kød og udmærket fjerkræ."

"Min gode kone," svarede damen, "jeg tror, man snarere kunne kalde det morgen- end aftensmad; men forresten er jeg ikke i stand til at nyde noget og vil blot lægge mig et par timer, hvis jeg overhovedet bliver her. Dog kan De jo lade mig få noget mælk, blandet med sød vin, blot ikke alt for stærkt."

"Meget vel," gentog værtinden; "jeg har netop ganske fortræffelig hvid vin."

"De har altså ingen sød vin?" spurgte damen.

"Jo, ganske vist har jeg, den bedste i hele landet, – men hvad tør jeg byde Deres Nåde at spise?"

"Jeg forsikrer Dem om, at jeg ikke kan nyde det mindste; men tør jeg nu blot bede Dem om at skaffe mig et værelse i orden så snart som muligt, for jeg har besluttet at tage bort inden tre timer. Jeg har nu fået mig tilstrækkelig opvarmet og vil altså gå straks med Deres tilladelse." Med disse ord forlod hun værelset, ledsaget af sin kammerjomfru, mens værtinden marcherede foran med to tændte lys i hænderne.

Da den gode kone kom tilbage, drejede hele underholdningen i køkkenet sig kun om, hvor dejlig den unge dame var. "Tilvisse, det er en fuldkommen skønhed," ytrede

værtinden, skønt hun dog ikke var ganske fornøjet med hende, fordi hun ikke havde bestilt nogen aftensmad; men alligevel mente hun aldrig før at have set nogen yndigere dame. Midt under værtindens største lovtaler over det dejlige ansigt løb Partridge ud af stuen; for han havde kun haft øje for de prægtige broderier på hendes klædning; postkarlen opløftede hende til skyerne på grund af hendes godhed, og den anden postkarl, der nu kom ind, stemte i med: "Hun er så god, som man blot kan tænke sig, for hun føler også for de umælende; på rejsen var hun altid bange for at gøre hestene skade ved at jage for stærkt på dem, og da hun kom ind, befalede hun, at jeg skulle give dem så meget korn, som de blot ville æde."

Ved velvilje og høflighed er man virkelig i stand til i høj grad at vinde andres yndest og at blive en genstand for alle folks lovtaler, og det er mere værd end al pynt og stads, hvor meget en dame ellers ved disse midler kan forøge sin skønhed eller skjule og dække sine ydre fejl og lyder. Vi skulle næppe have indladt os på at gøre denne bemærkning, hvis ikke sandheden af den og tingenes gang tillige nødte os til at fremstille modsætningen til den.

Kapitel 4

Indeholder et ufejlbarligt universalmiddel til at pådrage sig almindelig foragt og had.

Aldrig så snart havde den fremmede dame begivet sig til ro, førend hendes kammerjomfru vendte tilbage til køkkenet for at vederkvæge sig med de delikatesser, som hendes herskab havde forsmået.

Da hun kom ind, viste de tilstedeværende hende den samme høflighed, som man havde vist mod hendes herskab, nemlig at rejse sig op; men hun glemte at efterligne hende ved at bede folk igen at tage plads. Det var også næsten urimeligt, at de gjorde det; for de stillede hendes stol i en sådan retning, at hun næsten optog hele pladsen foran ildstedet. Derpå befalede hun, at man straks skulle stege en kylling til hende, og lod sig tillige forlyde med, at hun ikke ville vente på den, hvis den ikke var færdig om et kvarter. Sæt endog, at bemeldte kylling endnu havde været på sin pind i hønsehuset og altså skulle have gennemgået forskellige tilberedelser, såsom at fanges, slagtes og plukkes, inden den kunne komme på panden, så ville værtinden dog aldrig have været i stand til at udføre alt dette i så kort en tid; men kammerjomfruen måtte formodentlig desuden have fået et nys om, at det hele kun var bedrag og optrækkeri, og værtinden var altså nødt til at bekende, at hun ikke havde den i huset, "men," sagde hun, "vi kan jo på et øjeblik få et frisk stykke lammekød fra slagteren."

"Tror De da," svarede kammerjomfruen, "at jeg har en mave som en hest, at jeg kan fortære lammekød om natten? De gode gæstgivere tror vel også, at fine folk er ligesom de selv; jeg har ej heller ventet mig noget bedre på dette usle sted. Jeg kan slet ikke begribe, hvorledes mit herskab kunne falde på at tage herind; her kommer vel næppe andre end bissekræmmere og kvæghandlere!" En sådan nedværdigelse af stedet ville værtinden heller ikke sinde sig i, vreden ulmede i hendes hjerte, dog holdt hun sig nogenlunde rolig og lod sig nøje med at bemærke: "Her kommer, Gud ske lov! meget fine og fornemme folk!" – "Javist," råbte kammerjomfruen, "rangspersoner,

fornemme folk! Tror De ikke, at jeg kender mere til rangspersoner end De! Dog, lad det nu være godt; må jeg så frabede mig al videre uforskammethed, for at erfare, hvad jeg kan erholde til aftensmad; for rigtignok kan jeg ikke spise hestekød, men jeg er dog virkelig sulten!" – "Ja, det gør mig virkelig ondt for Dem," svarede værtinden, "at De er kommet så ubelejligt; for jeg har intet i huset uden et stykke oksesteg, og det har en fremmed herres tjener og en postkarl fortæret lige til benene; der er intet mere tilbage." – "Kone!" skreg kammerjomfruen, "jeg er i stand til at blive syg af det. Om jeg endog havde fastet en hel måned, så kunne jeg ikke nyde noget, som sådanne simple karle har rørt ved. Kan jeg da slet ikke få nogen ordentlig, anstændig føde på dette gruelige sted?" – "Hvad mener De om nogle æg og flæsk?" spurgte værtinden. "Ja," svarede den anden, "er de også nylagte, er De vis på, at de er lagt i dag? Ja, så lad mig få noget flæsk, men det må være skåret særdeles pænt og tyndt, for jeg kan slet ikke tåle noget, der er tykt. Lad mig nu se, at De for én gangs skyld kan tillave det nogenlunde tåleligt, og husk på, at det ikke er en forpagterkone eller deslige simple folk, De nu har i huset."

Værtinden ville nu tage kniven for at skære de fornødne skiver, da den anden standsede hende og sagde: "Men, min gode kone, jeg må indstændigt anmode Dem om, først at vaske Deres hænder; for jeg er overmåde proper og har lige fra min allertidligste barndom været vant til at få alting på den pæneste måde."

Det var med nød og næppe, at værtinden kunne styre sin harme, dog betvang hun sig og begyndte at gøre de nødvendige forberedelser til anretningen; for opvartvartningspigen

Susanne blev tilbagevist på en så nedværdigende og hånlig måde, at den arme pige næppe kunne afholde sig fra at gå over til håndgribeligheder mod kammerjomfruen, ligesom hendes madmoder også havde stor lyst til at anvende sin tungefærdighed imod bemeldte person. Opvartningspigen kunne dog ikke ganske dy sig, men ytrede så småt mangt et ukvemsord, såsom: når snavs kommer til ære, osv.

Mens aftensmaden blev lavet, begyndte kammerjomfruen at beklage sig over, at hun ikke havde forlangt, at dagligstuen skulle varmes, dog, nu mente hun, det var for sent. "Ikke desto mindre er det dog en anbefaling for køkkenet, at det er noget ganske nyt for mig. Jeg tror næppe, at jeg nogensinde for har spist i et køkken." Derpå vendte hun sig om til postfolkene og spurgte dem, hvorfor de ikke var i stalden hos deres heste, og råbte derpå til værtinden: "Jeg må sige Dem, madam, hvis jeg dog skal være nødt til at nyde min hårde føde her i køkkenet, turde jeg så udbede mig, at det må blive lidt ryddeligt, for jeg ynder ikke at opholde mig i et selskab af alle mulige snavskarle i byen. Hvad Dem angår, sir," sagde hun til Partridge, "De ser dog nogenlunde ud som en gentleman, De må gerne blive, om det behager Dem; jeg vil ikke forstyrre nogen undtagen pøbelen."

"Meget rigtigt, madam," råbte Partridge; "jeg kan forsikre Dem om, at jeg er en gentleman, og jeg lader mig ikke heller så let forstyrre. *Non semper vox casualis est verbo nominotivus* (ikke enhver tilfældig lyd kan forklares i ord)."

Men dette latinske brudstykke optog hun som en fornærmelse og svarede: "Det kan gerne være, at De er en gentleman, men det at tale latin til et fruentimmer er ikke måden, De kan vise det på."

Til dette gav Partridge kun et venligt svar, der endte med mere latin, hvorpå hun slog med nakken og til gengæld spottende kaldte ham en stor bogorm.

Nu var aftensmaden færdig og blev sat på bordet, og kammerjomfruen tog ganske godt til sig, når man forresten betænker, at hun var så overmåde fin og delikat, ja hun tog endog imod nok en portion af den samme ret og nedlod sig til sidst til at spørge værtinden, om det virkelig var sandt, at hendes gæstgiversted oftere blev besøgt af rangspersoner.

Værtinden svarede bekræftende og forsikrede: "Der er endog for øjeblikket flere personer af god stand og formue her til stede. Der er nu den unge squire Allworthy, som denne herre nok kender."

"Og hvem er da igen denne unge squire Allworthy," spurgte kammerjomfruen.

"Ja, hvem skulle det være," svarede Partridge, "uden en søn og arving af den store squire Allworthy i Somersetshire?"

"Det var dog underligt," sagde hun, "det er noget ganske splinternyt, jeg der erfarer; for jeg, der kender mr. Allworthy meget nøje, ved med bestemthed, at han ikke har nogen søn."

Værtinden begyndte at spidse øren, og Partridge så lidt forlegen ud; dog betænkte han sig ikke længe, men svarede, at det var sandt nok; hele verden var just ikke bekendt med, at det var squire Allworthys søn, da denne ikke havde været gift med hans moder; men, vedblev han, alligevel er han squirens søn og vil også engang blive hans arving, så sandt som hans navn er Jones. Ved disse ord faldt et helt stykke flæsk ud af munden på kammerjomfruen, idet hun udbrød: "Virkelig, De overrasker mig! Er det muligt, at mr. Jones skulle være her i huset?"

"*Quare non?* (Hvorfor ikke?)" svarede Partridge; "det er både muligt, og det er også vist!"

Da kammerjomfruen havde fået denne nyhed at vide, skyndte hun sig med at ende sit måltid og begav sig derpå til sit herskab; hvor den samtale, vi i næste kapitel vil fortælle, udspandt sig.

Kapitel 5

Der oplyser, hvem den elskværdige dame og den uelskværdige kammerjomfru egentlig var.

Vi vil ikke trætte læseren med mange og vidtløftige beskrivelser over den skønne dame, som vi i forrige kapitel har omtalt, hvis hjerte var lige så godt og uskyldigt, som hendes ansigt var dejligt, og som ikke var nogen anden end vor heltinde Sophia, der lå og støttede sit hoved på hånden, da hendes kammerjomfru kom ind i værelset, løb hen til sengen og råbte: "Frøken! hvem tror De nu, der er her i huset?"

Forskrækket sprang Sophia op og spurgte: "Min fader skulle vel ikke have indhentet os?"

"Nej," svarede kammerjomfruen, "tværtimod én, der er mere værd end hundrede fædre; det er mr. Jones selv, der for øjeblikket er her."

"Mr. Jones!" udbrød Sophia, "det kan aldrig være muligt! Jeg kan ikke tænke mig at være så heldig!"

Men kammerjomfruen påstod imidlertid, at det var vist, og blev ufortøvet sendt afsted for at afhente ham; for hun sagde, at hun straks ville tale med ham.

Ikke så snart havde kammerjomfruen på den ovenanførte måde forladt køkkenet, førend værtinden begyndte at kritisere hende på det ubarmhjertigste. Den stakkels kone havde virkelig i nogen tid i sit hjerte samlet en så stor ladning skældsord, at de nu strømmede ud af munden på hende, ligesom dynd af en skarnvogn, når bagsmækken er borte. Partridge var ikke heller sen, men skovlede også sin part bagtalelse ud, idet han ikke blot talte ilde om pigen, men endog forsøgte at besudle Sophias egen pletfri karakter. "Å hvad, den ene duer vel ikke mere end den anden, man har også et gammelt latinsk ordsprog: *Noacitur a socio* (krage søger mage). Man kan vel ikke nægte, at damen i de fine klæder er den høfligste af dem; men jeg lover dog for, at ingen af dem i mindste måde er bedre, end de skulle være. Det er sagtens et par rengøringsdamer fra Bath, det tør jeg indestå for; folk af stand ligger ikke på rejse på denne tid af natten uden tjenerskab."

"Hillemænd! Ja det er også sandt," råbte værtinden, "De har ganske rigtigt truffet sømmet på hovedet, så vist som folk af stand ikke heller tager ind på et sted uden at bestille aftensmad, enten de så spiser den eller ikke."

Midt under denne ivrige samtale kom kammerjomfruen tilbage for at røgte sit ærinde og befalede værtinden straks at vække mr. Jones, samt at sige ham, at der var en dame, der ønskede at tale med ham. Værtinden henviste hende til Partridge, fordi han var en ven af squiren; for hun for sin part gav sig aldrig af med at kalde på mandfolk, især ikke på fine herrer, og dermed gik hun nok så vred ud af køkkenet. Nu henvendte jomfruen sig til Partridge, men han ville ikke heller gøre det; "for min ven," ytrede han, "er først meget sent kommet

i seng, og han vil blive meget vred, hvis han så snart igen bliver forstyrret."

Kammerjomfruen påstod, at hun ville og skulle have kaldt på ham og sagde, at hun var vis på, at han ingenlunde ville blive vred, men tværtimod i højeste grad fornøjet, når han erfarede årsagen.

"Å ja, en anden gang," mente Partridge, "men" – sagde han – "*non omnia possumus omnes* (man kan ikke gøre alt på én gang) jeg skulle dog tro, at ét fruentimmer ad gangen måtte være nok for en fornuftig mand."

"Hvad skal det sige, krabat!" skreg pigen.

"Jeg er ikke hendes krabat," svarede Partridge og begyndte glatvæk at fortælle hende, at Jones for øjeblikket formodentlig befandt sig hos en anden dame, og derfor kunne hun – dog, vi vil ikke anføre det højst udelikate udtryk, som han ved denne lejlighed brugte. Dette gjorde kammerpigen så rasende, at hun kaldte ham en uforskammet abekat, i største fart ilede tilbage til sin frøken og fortalte hende, hvad udfald hendes sendelse havde fået, hvorved hun tillige formeldte den besked, hun havde fået, ja om muligt endog overdrev, idet hun var lige så forbitret på Jones, som om han selv havde sagt alle de ord, der var udgået af Partridges mund. Hun omtalte herren med al den forbitrelse, der blot kunne tænkes, og rådede sin frøken at bandlyse enhver tanke om en mand, der aldrig havde vist, at han fortjente hende. Dertil opfriskede hun endnu den gamle historie om Molly Seagrim og søgte på den mest hadefulde måde at fremstille, hvorledes han én gang før havde svigtet frøkenen selv, en angivelse, der endydermere bestyrkedes ved de nærværende omstændigheder.

Sophias sjæl var alt for nedslået og bekymret til straks at standse kammerpigens tale. Endelig afbrød hun hende med de ord: "Det kan jeg aldrig tro; en eller anden usling har bagtalt ham. Du siger, at du har det fra hans ven, men det er til visse ingen venskabstjeneste at forråde sådanne hemmeligheder."

"De har ret," svarede pigen, "jeg formoder også, at den krabat, jeg talte med, er hans svirebroder, for jeg har aldrig set mage til skurkeansigt som det, han har. Desuden har sådanne fordærvede sjæle som mr. Jones i deslige anliggender slet ingen undseelse."

Sandt at sige var Partridges opførsel ved denne lejlighed knap til at undskylde; men så må vi også erindre, at han ikke ganske havde udsovet den dosis, han aftenen i forvejen havde tyllet i sig, og dernæst henimod morgen endnu tilføjet over en halv pot vin eller rettere sagt kornbrændevin; for pæremosten var ingenlunde ublandet. Men, da nu den del af hans hoved, som naturen havde bestemt til at opbevare vindunsterne, var overdrevent indskrænket, strømmede disse over deres bredder og åbnede hans hjertes sluser; og deraf fulgte, at alle de deri opbevarede hemmeligheder løb ud. Allerede i og for sig var disse sluser af naturen kun mådeligt befæstede. Det bedste, vi altså kunne sige om hans karakter er det, at han var en meget skikkelig mand; for ligesom han på den ene side var så nysgerrig, som noget menneske blot kan være, og altid søgte at udspejde andres hemmeligheder, således undlod han ikke heller nogensinde til gengæld troligt at meddele dem alt, hvad han fik at vide.

Medens Sophia således, opfyldt af bekymringer, næppe vidste, hvad hun skulle tro, eller hvilken beslutning hun skulle

tage, ankom Susanne med vinsuppen, og kammerjomfruen var ikke sen til at hviske til sin frøken, og råde hende til at udfritte opvartningspigen, som den, der rimeligvis ville underrette hende om sandheden. Dette fandt bifald, og Sophia begyndte derfor at gøre følgende spørgsmål: "Kom hid, mit barn, og svar mig oprigtigt på, hvad jeg vil spørge dig om, så lover jeg, at jeg skal lønne dig godt for det. Ved du, om der her i huset er en ung herre, en smuk, ung herre, som –"

Her rødmede Sophia og blev forvirret.

"Ja, frøkenen mener," tog kammerjomfruen til orde, "en ung herre, der kom hertil i ledtog med den uforskammede slyngel, som nu er nede i køkkenet."

"Det er sandt nok," svarede Susanne.

"Men kender du også noget til en vis dame, jeg mener ikke, om hun er smuk, men –"

"Å frøken," råbte kammerjomfruen, "De forstår kun dårligt at spørge – Hør, barn, er det sandt, at de to er gode venner og har sat hinanden stævnemøde, og det på damens værelse?"

Her smilede Susanne, men tav stille.

"Nå, svar nu," sagde Sophia, "her har du en guinea."

"Én guinea," sagde pigen, "hvis min madmoder får det at vide, så bliver jeg straks opsagt."

"Så, se der, her har du endnu én, og jeg lover dig desuden ganske vist, at din madmoder aldrig skal få det at vide."

Nu overvandt Susanne sine betænkeligheder, tog imod pengene og fortalte hele historien og endte med at sige: "Hør, frøken, hvis De er meget nysgerrig, så kan jeg liste mig ind i hans værelse og se efter, om han er i sin seng eller ikke."

Dette fik hun også tilladelse til, og vendte snart tilbage med det svar, at han ikke var på sit værelse.

Sophia skælvede og blegnede, hvorpå kammerjomfruen bad hende, at hun ikke skulle tage sig dette til hjerte og aldrig mere tænke på en så uværdig person.

"Med tilladelse," råbte Susanne, "tør jeg uden at fornærme frøkenen spørge Dem, er Deres navn frøken Sophia Western?"

"Men, hvor er det dog muligt," gentog Sophia, "at du kender mit navn?"

"Jo, for den mand, som Deres jomfru omtalte, og som nu er nede i køkkenet, han sagde til os alle sammen – men det er dog sikkert intet andet end løgn – at frøkenen var nær ved at dø af kærlighed til den unge squire, men at denne ville gå i krigen, for at blive af med Dem. Jeg tænkte allerede dengang i mit hjerte, at han måtte være en lumsk usling; men hvad der er det unaturligste, og som er mig ubegribeligt, det er at se en så fin, rig og dejlig dame, som De er, forladt for et ganske almindeligt fruentimmer, for det er hun og dertil oven i købet en anden mands kone."

Sophia gav pigen derpå en tredje guinea, bad hende desuden at bevise sig den tjeneste ikke at fortælle nogen det, der var foregået, eller sige, hvem hun var, og lod hende derpå gå, for at sige postkarlen, at han øjeblikkelig skulle spænde for.

Da hun var ene med sin kammerjomfru, ytrede hun, at hun aldrig havde været mere rolig og fattet, end hun nu var. "For," sagde hun, "nu er jeg overbevist om, at han ikke blot er en bedrager, men også tillige en nedrig og foragtelig usling. Jeg kan tilgive ham alting, kun ikke det, at han på en så grusom måde giver mit navn til pris for beskæmmelse; for nu må jeg

foragte ham. Ja, nu er jeg rolig, nu har jeg det rigtig godt –," og dermed brast hun ud i en strøm af tårer.

Mens hun således snart græd og snart forsikrede, at hun var meget tilfreds, kom Susanne og meldte, at hestene var rede. Pludselig opstod der en underlig tanke hos vor unge heltinde, nemlig om noget, hvorved hun ville underrette mr. Jones om, at hun havde været i værtshuset, og det på en måde, der i det mindste skulle indeholde en smule straf for hans forseelser, såfremt der endnu var en gnist af kærlighed til hende i hans hjerte.

Læseren vil nok erindre en lille muffe, som vi allerede oftere i denne fortælling har haft anledning til at omtale. Denne muffe, der siden mr. Jones' afrejse dag og nat havde været Sophias bestandige ledsager, og som hun netop for øjeblikket havde på armen, tog hun i sin uvilje af, skrev derpå sit navn på en lille strimmel papir og stak dette fast inden i muffen, hvorefter hun fik pigen til at lægge den ind på mr. Jones' seng og bad hende tillige at henlægge den således, at den næste morgen måtte falde ham i øjnene, hvis han ikke inden den tid havde fundet den.

Efter at hun dernæst havde betalt for det, som kammerjomfruen havde fortæret, og det, der tillige var skrevet på regning for, hvad hun selv kunne have nydt, og igen havde forsikret sin ledsagerinde om, at hun nu var ganske rolig, steg hun til vogns og fortsatte sin rejse.

Kapitel 6

Indeholder blandt andet efterretninger om Partridges sindrighed, Jones' galskab og Fitzpatricks dårskab.

Klokken var noget over fem om morgenen, da de andre gæster begyndte at stå op og gå ned i køkkenet, og blandt disse sergenten og vognmanden, som nu igen var de bedste venner, og til tegn på dette afholdt en hjertelig libation, det vil sige, drak en god snaps med hinanden.

Ved denne morgendram foregik der intet videre mærkeligt, undtagen at Partridge viste en besynderlig opførsel; for da sergenten drak kong Georges skål, svarede han blot "Kongens skål", og man kunne ikke heller formå ham at sige mere; for, skønt han var draget ud for at fægte for sin egen sag, ville han dog på ingen måde drikke på modpartiets undergang.

Da mr. Jones nu var kommet til sit eget værelse og havde lagt sig, lod han Partridge kalde fra hans behagelige selskab, hvorpå denne indfandt sig og på en højtidelig måde udbad sig tilladelse til at give ham et godt råd, der lød således:

"Gode herre! det er et gammelt og sandt ordsprog, at en viis mand stundom bør tage imod et godt råd af en dåre; jeg tillader mig derfor at tilbyde Dem et sådant, og det består i at rejse hjem igen, og lade disse *horrida bella*, blodige krige, fare og overlade dem til folk, der finder fornøjelse i at sluge krudt, fordi de ikke længere har andet at spise. Det er jo alverden bekendt, at Deres Velbyrdighed ikke fattes noget hjemme, og når det er tilfældet, hvorfor vil De da rejse til udlandet?"

"Partridge!" råbte Jones, "du er vist en stor kujon, jeg ønsker derfor, at du selv rejser hjem og lader mig være i fred."

"Nej, jeg beder Deres Velbyrdighed om forladelse," svarede Partridge, "jeg talte mere for Deres skyld end for min egen; hvad mig angår, så er mine omstændigheder dårlige nok, og jeg er så langt fra at være forknyt, at jeg ikke bryder mig mere om en pistol eller muskedonner end om en nøglebøsse. Engang skal vi jo alle dø, lige meget på hvilken måde; desuden kunne jeg måske dog slippe med tabet af en arm eller et ben. Jeg kan forsikre Dem om, at jeg aldrig i mit liv har været mindre bange; hvis altså herren har besluttet at tiltræde rejsen, så vil jeg bestemt følge med. Dog er der én ting, jeg gerne ville udtale min mening om, og det er, at vor rejsemåde er højst ynkelig, og at det aldeles ikke passer sig for en gentleman at vandre til fods. Her findes netop to-tre gode heste i stalden, som værten sikkert ikke ville tage i betænkning at betro Dem, og selv om han skulle, kunne vi let selv tage dem; for i det værste tilfælde vil kongen sikkert benåde Dem, da De jo drager ud for at kæmpe for hans sag."

Heraf skønnes da, at Partridge ikke besad mere ærlighed end forstand, og begge dele kun i ringe grad; for han ville vist aldrig forsøge noget lovbrud, hvis han ikke mente, at han ustraffet kunne gøre det. Forresten hørte han til den slags folk, der mere tager hensyn til følgerne end til handlingens retmæssighed, og her troede han nu fuldt og fast, at han kunne begå en forbrydelse uden fare; thi for det første mente han, at mr. Allworthys navn ville være mere end tilstrækkeligt til at berolige værten, og dernæst var det ham ligegyldigt, hvilket udfald sagen fik; han mente, at der slet ingen fare var forbundet med det for dem, fordi Jones jo på sin side havde venner nok, og disse måtte da også hjælpe ham.

Da mr. Jones fandt, at Partridge for alvor mente det, han foreslog, gjorde han ham de bitreste bebrejdelser i så drøje udtryk, at den anden lod, som om han blot havde sagt det for spøg, og straks henledte samtalen på noget andet. Han ytrede således, at han ganske vist troede, at de var i et uanstændigt hus; for han havde med stor åndsnærværelse afholdt to fruentimmer fra at forstyrre herren midt om natten. "Nå, da !" råbte han, "jeg tror virkelig, at de alligevel er kommet ind i Deres værelse, skønt jeg ikke ville have det, for her ligger den enes muffe på gulvet." Ganske rigtigt; for da Jones gik i seng i mørke, havde han ikke bemærket muffen, der lå på dynen, og muffen var altså trillet ned på gulvet, idet han sprang op i sengen. Partridge tog den nu op og var allerede i færd med at putte den i lommen, da Jones bad om at måtte se den. Bemeldte muffe var også kendelig nok, og vor helt havde nok genkendt den uden videre påhæftet mærke; men hans hukommelse blev ikke sat så hårdt på prøve, for i samme øjeblik, som han så den, læste han tillige ordene "Sophia Western" på det papir, der var stukket fast på den. Øjeblikkelig begyndte hans øjne at gnistre, og han udbrød med stor heftighed: "O Himmel! hvorledes er denne muffe kommet her?" – "Det ved jeg lige så lidt som Deres Velbyrdighed," råbte Partridge; "men jeg har set den på armen af et af de fruentimmer, som ville forstyrre Dem, hvis jeg havde tilladt det." – "Og hvor er de nu?" råbte Jones, sprang ud af sengen og tog fat på sine klæder. – "Å, nu er de vist mange mile borte," svarede Partridge. – Det var alt, hvad han for denne gang opnåede ved alle sine efterforskninger, samt overbevisningen om, at den, der havde båret muffen, var ingen anden end hans elskede Sophia i egen person.

Det er ubeskriveligt, hvor fortvivlet Jones var ved denne lejlighed; det fremgik klart af hele hans opførsel, af alle hans tanker, blikke og handlinger. Han forbandede Partridge og sig selv med og befalede den arme fyr, der var færdig at gå fra sans og samling, at han straks skulle løbe ned og leje heste, lige meget hvad de kostede, og nogle få minutter derefter var han selv i klæderne og ilede ned ad trapperne for at påse, at hans befaling blev udført så hurtigt som muligt.

Dog, førend vi fortæller, hvad der foregik ved hans ankomst i køkkenet, vil vi først omtale, hvad der var sket i den tid, Partridge havde forladt det ifølge sin herres befaling.

Sergenten var netop marcheret bort med sin trop, da begge de irske herrer stod op og kom ned ad trappen og beklagede sig over, at de var blevet vækket så ofte af al den støj, der havde været i værtshuset, at de ikke havde fået et øje lukket den hele nat.

Den karet, der havde medbragt den unge dame og hendes kammerjomfru, og som læseren måske hidtil har troet var hendes egen, var dog egentlig en returvogn, der tilhørte mr. King i Bath, en af de værdigste og hæderligste mand, der drev hyrekuskprofessionen, og hvis befordringer vi på bedste måde kan anbefale til enhver, der rejser denne vej. Mine læsere ville derved måske kunne få den fornøjelse at køre i den selvsamme vogn og med den samme kusk, der her er omtalt i vor fortælling.

Da nemlig bemeldte kusk kun havde to rejsende i sin vogn og fik at høre, at mr. Macklachlan agtede at begive sig til Bath, tilbød han for en billig betaling at køre ham derhen. Hertil bevægedes han desuden derved, at staldkarlen sagde at den

hest, som mr. Macklachlan havde lejet i Worcester, sikkert ville være langt bedre tjent med at tage tilbage til sine venner dersteds end at foretage en længere rejse, for bemeldte hest var snarere et tobenet end et firbenet kreatur.

Mr. Macklachlan gik straks ind på kuskens forslag og overtalte tillige sin ven Fitzpatrick til at indtage den fjerde plads i vognen. Denne befordringsmåde var også langt mere behagelig for ham på grund af hans ømme lemmer, end at sidde til hest, og da han desuden var overtydet om, at han ville træffe sin kone i Bath, tænkte han, at denne lille forsinkelse ikke ville have noget at betyde.

Men Macklachlan, der vistnok var den klogeste af de to herrer, havde ikke så snart erfaret, at damen var kommet fra Chester, samt andre omstændigheder, som han havde hørt af staldkarlen, førend det straks faldt ham ind, at hun rimeligvis var hans vens kone, en formodning, han øjeblikkelig underrettede sin ven om, skønt det ellers næppe var faldet mr. Fitzpatrick selv ind. For denne var, sandt at sige, en af de snurrige sammensætninger, som naturen stundom frembringer i en alt for stor fart og blot glemmer at medgive en tilstrækkelig portion hjerne i hovedet. Men med denne slags mennesker går det også som med dårlige hunde, der selv aldrig opdager noget fejlspor, men derimod, så snart en bedre støver åbner sit gab, straks stemmer i med og styrter afsted, alt hvad de formår, uden at vejledes af noget spor. På samme måde gik det her; for næppe havde mr. Macklachlan ytret sin formodning, førend mr. Fitzpatrick straks fo'r til og fløj op ad trapperne for at overraske sin kone, skønt han ikke vidste, hvor hun var, og uheldigvis uden nytte løb hovedet mod adskillige

døre og stolper. Det synes nemlig, som om den blinde lykke ynder at spille sådanne herrer, der ganske overlader sig til dens vejledning, besynderlige puds. Den har derimod været langt mere forekommende mod mig, idet den lod lignelsen om hundene opstå hos mig, så vist som den stakkels kone ved denne lejlighed godt kan lignes ved en forfulgt hare. Det gik hende ganske som det lille ulykkelige dyr, der spidser øren for at lytte efter sin forfølgers stemme, og ligesom dette skælvende flygter, når det hører den; men også ligesom dette i almindelighed til sidst bliver indhentet og ødelagt.

Dog dette var denne gang ikke tilfældet; for efter en lang og frugtesløs søgen vendte mr. Fitzpatrick tilbage til køkkenet, som om en rigtig jagt der havde fundet sted, idet en anden herre netop trådte ind og råbte: Halloh! ligesom jægerne har for skik, når hundene er på spor. Han var just steget af hesten og havde mange følgesvende i hælene på sig.

Her er det nødvendigt at gøre læseren bekendt med adskillige ting, men skulle han allerede i forvejen kende dem, så er han klogere, end jeg troede. Dog disse underretninger skal meddeles i næste kapitel.

Kapitel 7

Enden på beretningen om de begivenheder, der foregik i værtshuset ved Upton.

For det første var den herre, der nylig ankom, ingen anden end squire Western selv, der var kommet derhen for at indhente sin datter, og hvis han havde været så heldig at indtræffe to timer tidligere, havde han ikke blot mødt sin datter, men tillige sin

niece; for det var mr. Fitzpatricks kone, som denne fem år i forvejen havde bortført fra den kloge madam Westerns opsyn.

Men denne dame (nemlig mr. Fitzpatricks hustru) var også taget bort fra værtshuset omtrent på samme tid som Sophia. For da hun blev vækket ved den støj, som hendes mands stemme forårsagede, sendte hun bud ned til værtinden og fik den gode kone til for penge – en ganske urimelig sum – at skaffe heste til veje, for at hun kunne undfly. Der i huset kunne man få alt for penge og ved bestikkelse, for dette kunne denne familie ikke modstå; dog, hvis værtinden havde vidst, hvad læseren er bekendt med, at opvartningspigen også havde fået noget på den måde, så havde hun sikkert jaget hende på døren.

Mr. Western kendte slet intet til sin nevø og skulle vist ikke heller have vedkendt sig ham, selv om det havde været tilfældet. Hele ægteskabet var nemlig indgået i al hemmelighed og ansås af den gode squire som noget ganske unaturligt, og han havde derfor ganske glemt den stakkels pige, der havde indgået det, skønt hun dengang næppe var atten år, og betragtede hende som et afskum, der aldrig mere måtte nævnes for ham.

Hele køkkenet var i et fuldstændigt oprør, Western spurgte efter sin datter, Fitzpatrick råbte heftigt, at han ville have sin kone, da Jones trådte ind og uheldigvis havde Sophias muffe i hånden.

Så snart Western fik øje på Jones, istemte han et højt råb, ligesom jægerne plejer at gøre, når vildtet kommer til syne. Derefter løb han hen og tog straks fat på Jones med udråbet: "Så, her har vi fanget hanræven, nu lover jeg for, at hunnen ikke er langt borte." Herpå fulgte i nogle minutter en hel mængde udtryk af samme slags, som både ville være vanskelige at

gentage og ingenlunde behagelige at læse, især da mange personer her talte om forskellige ting i munden på hinanden.

Endelig fik Jones mr. Western til at give slip; flere af selskabet søgte at mægle forlig imellem dem og forsikrede nu, at han var aldeles uskyldig og ingenlunde vidste, hvor frøkenen opholdt sig.

Men i det samme fremtrådte landsbypræsten Supple og sagde: "Hvor kan du være så urimelig at ville påstå dette? Her har du jo et bevis for brøde i hænderne. Jeg kan her med vished erklære, ja jeg tør gøre min ed på, at den muffe, du der har i hånden, tilhører frøken Sophia; jeg har netop de sidste dage flere gange set hende bære den."

"Hvad for noget!" råbte squiren rasende, "min datters muffe! Er det min datters muffe, han har der? Jeg fordrer alle her til vidne på, at man har fundet tyvekoster hos ham. Jeg vil øjeblikkelig have ham bragt hen til en fredsdommer. Hvor er min datter, slyngel?"

"Gode herre," svarede Jones, "jeg beder, giv Dem blot tilfreds; jeg indrømmer gerne, at det er den unge dames muffe, men jeg har på æresord alligevel ikke set hende."

Men ved disse ord tabte Western al tålmodighed og kunne næppe tale af raseri.

Nogle af tjenerne havde underrettet Fitzpatrick om, hvem mr. Western var. Da den gode irlænder derfor troede, at her gaves en heldig lejlighed for ham til at vise sin onkel en tjeneste, samt at han med det samme om muligt kunne komme i yndest hos ham, nærmede han sig Jones og råbte:

"Sandelig, sir, De må skamme Dem ved at nægte, at De har set denne herres datter, og det i min nærværelse; for jeg traf

Dem jo netop i hendes værelse."

Derpå vendte han sig til Western og tilbød ham, at han straks ville påvise ham, hvor hans datter befandt sig, hvilket squiren også gik ind på, og tillige med præsten samt flere andre steg op til mrs. Waters' værelse, hvor de trængte ind på en lige så voldsom og støjende måde, som Fitzpatrick tidligere havde gjort.

Den arme kone fo'r med største skræk og forbavselse op af søvne og fik øje på en skikkelse, der mageligt kunne antages for lige at være sluppet ud af et galehus, og som nu stod ved siden af hendes seng. For der lå en sådan rasende forvildelse og åndsforvirring i mr. Westerns blikke, idet han næppe fik damen at se, inden han fo'r tilbage og uden at sige noget allerede ved sine gebærder viste, at hun ikke var den person, han søgte efter.

Her kan man netop se, hvor langt højere damerne skatter deres rygte end deres personlige sikkerhed; for denne gang skreg hun langt fra så voldsomt, skønt hun nu øjensynlig var langt mere stedt i fare end forrige gang. Men ikke så snart havde hun igen fået fred og ro, førend hun opgav enhver tanke om hvile; og da hun havde grund nok til at være utilfreds med sit nærværende logi, klædte hun sig på så hurtigt som muligt.

Imidlertid vedblev mr. Western at søge over alt i huset, men lige så frugtesløst, som da han forstyrrede den stakkels mrs. Waters. Derefter vendte han ganske trøstesløs tilbage til køkkenet, hvor han traf Jones, bevogtet af hans folk.

Den voldsomme støj havde forresten bragt alle folkene i huset på benene, skønt det næppe var lyst nok til at være dag. Blandt dem, der befandt sig sammesteds, var også en alvorlig gentleman, der havde den ære at være fredsdommer for

grevskabet Worcester. Så snart Western erfarede dette, anmodede han ham om at modtage en klage i anledning af den foreliggende sag; men fredsdommeren afviste den ham overdragede undersøgelse, dels på grund af at der ikke var nogen retsskriver til stede, dels fordi han ingen lovbog havde; desuden sagde han, at han ikke havde haft lejlighed til at beholde alle lovsteder i hovedet om bortranede døtre og andre deslige sager.

Her tilbød mr. Fitzpatrick atter at yde sin bistand, idet han underrettede vedkommende om, at han egentlig var jurist og havde studeret lovene. Og dette var også ganske sandt, for så vidt som han i tre år havde tjent som skriver hos en sagfører i det nordlige Irland, men nu havde forladt sin principal for at vælge en fornemmere levevej og desårsag var kommet til England for at gribe til en bestilling, der ingen læretid forudsætter, nemlig som gentleman, det vil sige en herre, der lever af sine midler, og heri havde han også været temmelig heldig, som vi til dels allerede har bemærket.

Mr. Fitzpatrick erklærede, at det foreliggende tilfælde aldeles ikke hørte med under loven om døtre, men at det at stjæle en muffe utvivlsomt var tyveri, samt at der var tilstrækkeligt syn for sagen, da tyvekosterne forefandtes hos pågældende. Da øvrighedspersonen således på den ene side opmuntredes af en så lærd rådgiver, og på den anden side tilskyndedes ved squirens heftige adfærd, blev han endelig formået til at indtage sin plads på domstolen, og da han havde betragtet muffen, som Jones havde i hånden, og præsten tillige aflagde sin ed på, at den tilhørte mr. Western, anmodede han mr. Fitzpatrick om at

udfærdige en arrestbefaling, som han sagde, han ville underskrive.

Derefter forlangte også Jones at blive hørt, hvilket endelig, skønt vanskeligt nok, blev ham indrømmet. Han fremførte nu mr. Partridge som vidne til, at han havde fundet den; men hvad der end mere var til hans fordel, også opvartningspigen Susanne gav den forklaring, at Sophia selv havde overleveret hende muffen og befalet hende at bringe den ind i det kammer, hvor mr. Jones havde fundet den.

Om det nu var en naturlig retfærdighedsfølelse eller Jones' overordentlige skønhed, der foranledigede Susanne til at afgive denne forklaring, det vil jeg ikke afgøre; men hendes vidnesbyrd havde en sådan virkning, at øvrighedspersonen lænede sig tilbage i sin stol og erklærede, at sagen nu var lige så fuldkomment oplyst til fordel for den anklagede, som den før havde været imod ham, hvortil præsten også gav sit bifald og sagde: "Gud forbyde, at jeg skulle være noget redskab til at bringe et uskyldigt menneske i fængsel," hvorefter fredsdommeren rejste sig, frikendte den anklagede og hævede retten.

Mr. Western bandede alle og enhver af de tilstedeværende af sit ganske hjerte, lod derpå sine heste straks føre frem og jog afsted for at forfølge sin datter uden at tage mindste hensyn til Fitzpatrick og uden at ænse hans foregivne slægtskab, til trods for alle de forbindtligheder, han netop havde modtaget af denne gentleman. Heldigvis glemte han på grund af sit heftige hastværk og store lidenskabelighed at fordre muffen af Jones; jeg siger heldigvis, for denne havde vist hellere opgivet sit liv end skilt sig ved sin muffe.

Også Jones samt hans ven Partridge fortsatte deres rejse, så snart han havde betalt sin regning, ligeledes for at opsøge den elskelige Sophia, som han nu uafladeligt ville prøve at opsøge. Han kunne endog ikke overtale sig selv til at tage afsked fra mrs. Waters, som han nu afskyede indtil den blotte tanke om hende, da hun skønt af vanvare havde været årsag til, at han var gået glip af den lykkeligste sammenkomst med Sophia, som han nu lovede evig troskab.

Hvad mrs. Waters angår, så lod hun sig med posten befordre til Bath og afrejste didhen i selskab med de to irske herrer, efter at værtinden godhedsfuldt havde lånt hende sine klæder og til gengæld for dem ikke havde fået mere end det dobbelte af, hvad de var værd, som en erstatning for lånet. På vejen udsonede hun sig også aldeles med mr. Fitzpatrick, der var en meget smuk fyr, og hun gjorde virkelig alt, hvad hun formåede, for at trøste ham i hans kones fraværelse.

Således endte de mange besynderlige eventyr, som mr. Jones bestod i værtshuset ved Upton, hvor man endnu den dag i dag taler om den yndige Sophias skønhed og elskelige opførsel og kalder hende englen fra Somersetshire.

Kapitel 8

Hvori historien går tilbage.

Det kan nu være rigtigst, inden vi fortsætter vor fortælling, at skue lidt tilbage for at give underretning om Sophias og hendes faders besynderlige ankomst til værtshuset ved Upton.

Læseren vil nok behageligst kunne erindre fra et tidligere kapitel af vor historie, at vi forlod Sophia under en debat

mellem pligt og kærlighed, hvori hun efter min formening som sædvanlig afgjorde sagen til fordel for den sidste bevæggrund.

Som vi der viste, opstod striden af et besøg, som hendes fader kort forinden havde aflagt hende for at tvinge hende til at indvilge i at indgå ægteskab med Blifil, og hvori han på den mest bestemte måde havde underrettet hende om, at hun hverken skulle eller måtte afslå noget, der grundede sig på hans urokkelige befaling.

Fra dette besøg begav squiren sig til sit aftengilde, overmåde glad i anledning af det formentlige held med hensyn til sin datter, og da han selv havde en meget selskabelig karakter og tillige ønskede, at andre skulle være delagtige i hans lykke, lod han øllet såre gavmildt tilflyde folkene i køkkenet, så at inden klokken elleve samme aften var der ikke et eneste ædru menneske i huset, undtagen mrs. Western selv og den yndige Sophia.

Næste morgen blev der tidligt sendt bud til mr. Blifil for at indbyde ham; for skønt squiren formodede, at den unge herre langtfra var så bekendt med hans datters tidligere modbydelighed for ham, som det virkelig var tilfældet, så vidste han dog, at hun aldrig havde givet ham nogen opmuntring, og han længtes derfor ganske utålmodigt efter at meddele ham denne nyhed og tvivlede aldeles ikke om at den formentlige brud selv med sine egne læber ville bekræfte hans ord. Og hvad brylluppet angik, så havde de kontraherende parter af mandkønnet bestemt, at det skulle fejres den kommende overmorgen.

Nu blev morgenmaden sat ind i gæsteværelset, hvor mr. Blifil indfandt sig, og hvor squiren og dennes søster ligeledes var

forsamlede; derpå sendte man bud efter Sophia.

Men, o Shakespeare, havde jeg din pen! eller Hogarth, din pensel! da ville jeg have været i stand til at fremstille et billede af den arme tjener, idet han med et forstyrret udseende og skælvende over hele legemet kom tilbage og meldte, at frøken Sophia var borte.

"Borte!" råbte squiren og sprang op fra stolen, "død og djævel – bomber og granater! Hvor, hvornår, hvorledes, hvad – er hun intetsteds at finde! Hvor?"

"Nå, nå, broder," sagde mrs. Western med ægte politisk rolighed, "du kommer også straks i fyr og flamme over ingenting. Jeg formoder, at min niece blot er spadseret ud i haven. Jeg erklærer, at du er blevet så umanerligt hidsig, at det er umuligt at leve sammen med dig."

"Ja, ja," svarede squiren og fattede sig lige så hurtigt, som han før var blevet hidsig; "når det ikke er andet, så har det ikke noget at betyde, men jeg blev minsandten ganske underligt til mode, da fyren sagde, at hun var borte." Han befalede derpå, at man skulle ringe med haveklokken, og satte sig ganske fornøjet ned igen.

Der kunne virkelig ikke tænkes to større modsætninger end disse to søskende, især fordi broderen aldrig forudså noget længere tid i forvejen, men var meget skarpsindig til øjeblikkelig at opdage alt, hvad der var sket, mens søsteren en hel evighed forud kunne se, hvad der ville hændes, men langtfra ikke var så klarsynet med hensyn til genstande, som hun havde for sine øjne; heraf fulgte også, at søsteren ofte forudså, hvad der aldrig senere indtraf, mens broderen ofte så langt mere, end der var virkeligt og tilforladeligt.

Dette var dog denne gang ikke tilfældet; for den samme efterretning, der før var kommet fra værelset, gentog sig atter fra haven: frøken Sophia var ikke til at finde.

Nu begav squiren sig selv derud, råbte og brølede af alle kræfter på hendes navn, så at hus og have, marker og enge genlød af det, snart i dybe mandfolketoner og snart i skingrende kvindestemme.

I lang tid herskede den største forvirring, indtil squiren endelig blev træt og stakåndet af at råbe og vendte tilbage til spisesalen, hvor han i højeste grad modfalden kastede sig ned i en stor lænestol. Herpå begyndte mrs. Western følgende trøstelige tale:

"Broder, jeg er bedrøvet over det, som er sket, og at min broderdatter skulle have opført sig på en så upassende måde; men det er alt sammen din egen skyld, det har du ingen at takke for, undtagen dig selv. Du ved nok, at hun altid er blevet opdraget på en måde, ganske modsat mine råd, og nu ser du følgerne. Har jeg ikke tusinde gange diskuteret med dig om, at du lod hende alt for meget råde sig selv? Men du husker nok, at jeg aldrig kunne formå noget over dig; og efter at jeg havde gjort mig al umage med at udrydde hendes stivsindede meninger og at rette på dine vildfarelser og mangel på politik, så husker du nok, at hun blev taget bort fra varetægt og opsyn; og derfor har jeg intet ansvar hvilende på mig. Havde du ganske betroet hendes opdragelse til mig, så skulle sådant aldrig være hændet dig; dog, nu har du det så godt. Du kan trøste dig med, at det er din egen skyld, og hvad andet kunne du vente af slig overbærenhed?" –

"For en ufærd, søster, du vil nok gøre mig gal. Har jeg været overbærende med hende? Har jeg ladet hende råde sig selv? – Det er ikke længere siden end i går aftes, at jeg truede hende med at blive indespærret på hendes kammer, så længe hun levede, og det på vand og brød, såfremt hun var ulydig imod mig. – Om jeg end havde Jobs tålmodighed, kunne du få bugt med den."

"Har nogen dødelig hørt magen!" svarede hun. "Hør broder, hvis jeg ikke havde en tålmodighed, der overgår Jobs halvtreds gange, så kunne du få mig til at glemme al sømmelighed og anstand. Hvad havde du at blande dig i det? Har jeg ikke bedt og bønfaldet dig om at overlade mig hele sagen? Nu har du der forstyrret hele min operationsplan ved et eneste fejlgreb. Hvor kunne en fornuftig mand falde på at ophidse sin datter med sådanne trusler? Hvor ofte har jeg ikke sagt dig, at engelske damer ikke må behandles som slavinder og kaskelotinder [Note 16)]? Vi har hele verdens beskyttelse; vi kan kun vindes ved blide midler, vort samtykke kan ikke påbydes, kommanderes eller fremtvinges ved skældsord og slag. Her er dog, himlen være lovet, den saliske lov ikke gældende. Ja, broder, du har en opførsel, der er så rå, at intet fruentimmer undtagen jeg ville tåle den. Jeg undrer mig slet ikke over, at min niece af lutter frygt og rædsel tog denne forholdsregel; og oprigtig talt tror jeg også, at hele verden vil tage hende i forsvar for det, hun har gjort. Jeg har altså blot det at gentage: trøst dig med, broder, at det alt sammen er din egen skyld; for hvor ofte har jeg ikke rådet dig ..." Men her sprang mr. Western op af stolen, udstødte to-tre gruelige forbandelser og fo'r ud af værelset.

Da han var gået, brugte hans søster om muligt endnu mere bitre udtryk om ham, end mens han var til stede, og henvendte sig til mr. Blifil med forespørgsel, om hun ikke havde fuldkommen ret, hvortil denne med største beredvillighed erklærede: at han var ganske enig med hende i alt, hvad hun havde sagt; men søgte dog at undskylde mr. Westerns fejl, i betragtning af, som han sagde, at de havde deres oprindelse af overordentlig faderlig ømhed, som han dog måtte give navn af en elskværdig svaghed. – "Ja, desto mindre er han at undskylde," svarede damen, "for hvem har han ved denne sin ømhed ødelagt, undtagen sit eget barn?" – Det var Blifil da også aldeles enig med hende i.

Nu begyndte mrs. Western at gøre mange undskyldninger for mr. Blifil, samt at beklage den behandling, han havde lidt af en familie, som han havde bestemt at yde så stor en ære. Heraf tog hun endvidere anledning til at omtale sin nieces dårlige opførsel med stor strenghed; dog sluttede hun med at kaste hele skylden på sin broder, der, som hun sagde, aldeles ikke kunne undskyldes for, at han havde ladet det komme så vidt uden at være aldeles vis på sin datters samtykke. "Men," sagde hun, "han har altid sådan en voldsom, overilet karakter, og jeg kan næppe tilgive mig selv alle de gode råd, som jeg til ingen nytte har givet ham."

Efter en langvarig underholdning om denne genstand, der måske interesserer læseren lige så lidt som mr. Blifil, tog denne afsked og rejste hjem, just ikke synderlig fornøjet med at være skuffet i sine forventninger; imidlertid bar han dog sin skæbne, dels på grund af den filosofiske dannelse, som han havde modtaget af Square, og af den religiøse indflydelse, som

Thwackum havde haft på ham, dels også på grund af noget andet og langt bedre, end lidenskabelige elskere ellers plejer i sådanne ulykkelige tilstande.

Kapitel 9

Sophias flugt.

Dog, det er på tide at se os om efter Sophia, der nu heldigvis var undsluppet fra en lidenskabelig faders kløer, og tillige fra en ligegyldig elsker.

Vi vil nu berette, hvorledes det foregik. Det var omtrent kl. 12 om natten, mens hele hustyendet, som vi har omtalt, lå begravet i søvnens og drukkenskabens favn, undtagen mrs. Western, der var ivrigt beskæftiget med at læse en politisk afhandling, da vor heltinde sagte listede sig ned ad trapperne, lukkede en af husets tillåsede udgangsdøre op, spadserede ud og ilede til sit bestemmelsessted.

Sophia besad vistnok al den kvindelige blidhed, som passede sig for hende; men også hele den åndskraft som hun nu måtte have. Da hun derfor kom til det aftalte sted, hvor hun efter overenskomsten skulle træffe sin pige, og i stedet for hende så et mandfolk ride lige hen imod sig, gav hun sig ikke til at skrige og besvimede ikke heller. Rigtignok slog hendes hjerte lidt mindre roligt end ellers; for hun var vel i begyndelsen noget overrasket og ængstelig, men disse følelser var snart dæmpet, da manden høfligt tog hatten af og meget ærbødig spurgte hende: "om frøkenen ikke ventede at træffe en anden dame"; hvorefter han underrettede hende om, at han var udsendt for at ledsage hende til den omtalte dame.

Sophia havde heller ikke grund til i mindste måde at ane mistanke i denne anledning; hun fattede derfor mod og satte sig op bagved fyren, der i god behold førte hende til en by, en fem milesvej borte, hvor hun havde den fornøjelse at træffe den gode mrs. Honour; for da denne kammerjomfru var sig selv ganske lig, både i henseende til sjæl og legeme, så at hendes sjæl var indhyllet i de samme klæder, der omgav hendes krop, kunne hun på ingen måde bringe det over sit hjerte blot et eneste øjeblik at vende sine øjne fra dem. Da hun nu således i egen person holdt vagt over klædningsstykkerne, sendte hun ovenmeldte fyr efter sin frøken og gav ham den fornødne underretning, hvor han skulle træffe hende.

Derpå overlagde de med hinanden, hvilken vej de skulle tage for at undgå mr. Westerns forfølgelse, som de nok vidste ville sende spejdere ud efter dem inden få timer. Kammerjomfruen syntes bedst om vejen til London og længtes efter straks at begive sig derhen og påstod, at frøkenens forfølgere ikke ville være i stand til at indhente hende, om de også vidste, hvilken vej hun havde taget, fordi hun ikke ville blive savnet før kl. otte eller ni næste morgen. Men Sophia fandt det alt for betænkeligt at vove sig frem på en så bekendt vej, ligesom hun ikke heller tiltroede sig kræfter nok til at udholde en sådan anstrengelse, som en hurtig rejse fordrede. Hun besluttede derfor først at rejse en tyve-tredive miles tværs over landet og derefter at begive sig lige til London. Hun lejede derfor heste til en snes miles vej ad én kant og tog derefter bort ad en anden, ledsaget af den samme vejviser, hun var kommet ridende med fra sin faders hus; dog havde denne nu i stedet for Sophia fået en langt tungere og tillige langt mindre elskværdig byrde, nemlig en

svær vadsæk, vel pakket med allehånde udvortes prydelser af den slags, den smukke kammerjomfru håbede at gøre mange erobringer i London med, og til sidst at gøre sin lykke der.

Da de havde redet nogle hundrede skridt fra værtshuset på vejen til London, red Sophia hen til vejviseren og anmodede ham om ved den første korsvej at dreje af og føre dem hen ad vejen til Bristol.

Skønt denne bøn nu blev foredraget så smukt og med en så yndig stemme, at selv den hest, vejviseren sad på, ganske henrykt spidsede øren, gjorde den dog kun ringe virkning på dens rytter. Han svarede på en temmelig tvær måde, at hans husbond havde befalet ham at tage en anden vej, og at han udsatte sig for at miste sin stilling, hvis han tog andetsteds hen, end der var pålagt ham.

Da nu Sophia fandt, at alle hendes overtalelser ikke gavnede, tog hun sin tilflugt til visse endnu mere henrykkende tryllemidler end det, der lå i hendes stemme; et sådant, som endog kan få en gammel hest til at trave i stedet for at stå rent stille; der i nyere tider har den selvsamme uimodståelige kraft, som man i fordums dage tillagde veltalenheden, – kort sagt, det overtalelsesmiddel, hvortil det gamle ordsprog sigter: Hvad gør tysken ej for penge? – idet hun lovede at ville lønne ham langt over forventning.

Nu lod karlen just ikke til at være ganske utilbøjelig, kun syntes han ikke om, at det blev sagt så ubestemt; rimeligvis havde han aldrig før hørt dette ord, men det var dog i grunden årsagen til hans indvendinger. Det var godt nok, mente han, fine herskaber kunne ikke vide, hvorledes fattige folk havde det, han var nær blevet jaget bort forleden dag, da han red ud i

landet med en ung herre fra squire Allworthy, og han tiltalte ham ikke, som han burde have gjort.

"Med hvem?" spurgte Sophia ivrigt.

"Ih! med en herre fra squire Allworthy," gentog karlen, "jeg tror, man kalder ham squirens søn."

"Hvorhen? Hvilken vej rejste han?" vedblev hun.

"Å, lidt udenfor Bristol, omtrent tyve mile herfra," svarede vejviseren.

"Vil du nu følge med mig hen til det samme sted," sagde Sophia, "så skal du få en guinea – eller to, hvis én ikke er tilstrækkelig."

"Ja, frøkenen kan tro," svarede fyren, "at to guineas er det ærligt værd, når De betænker, hvad jeg risikerer; men, hvis Deres Nåde vil love mig de to guineas, så vil jeg vove det, skønt det jo ikke er ret således at ride omkring med husbonds heste; men jeg trøster mig med, at jeg kun kan blive sagt op, og så er de to guineas dog i visse måder til erstatning."

Kontrakten blev altså indgået, og karlen drejede af fra vejen og slog ind på den, der førte til Bristol, hvorved Sophia kom til at rejse lige efter Jones, ganske imod mrs. Honours ønsker, fordi denne dame langt mere havde lyst til at se London end mr. Jones. Desuden talte hun aldrig fordelagtigt om ham til frøkenen, dels fordi han havde gjort sig skyldig i flere forsømmelser med hensyn til visse pekuniære opmærksomheder, der dog i alle kærlighedssager med rette tilkommer kammerjomfruer, og dels havde han også især vist sig forsømmelig i en vis, langt hemmeligere retning. Dog antager vi, at dette snarere var en følge af hans letsindige karakter end af mangel på gavmildhed, skønt hun måske antog

det sidste; men så meget er vist, at hun af denne grund hadede ham af ganske hjerte og havde besluttet at gribe enhver lejlighed til at sætte ondt for ham hos frøkenen. Derfor var det også højst uheldigt for hende, at hun netop var kommet til den samme by og det samme værtshus, hvorfra Jones var rejst, og endnu mere uheldigt for hende at have truffet på den samme vejviser, hvorved Sophia tilfældigvis kom til at gøre denne opdagelse.

Henimod daggry kom vore rejsende til landsbyen Hambrook [Note 17)], og der måtte mrs. Honour mod sin vilje atter forespørge sig, hvilken vej mr. Jones havde taget. Det kunne postkarlen selv rigtignok have underrettet hende om, men Sophia havde undladt at spørge ham, jeg ved ikke af hvilken grund.

Da mrs. Honour havde bragt hende den fornødne underretning fra værten, fik Sophia, skønt ikke uden vanskeligheder, et par temmelig mådelige heste, der bragte hende til det værtshus, hvor Jones befandt sig, og hvor han havde ligget syg, mere fordi han havde været så uheldig at træffe en kirurg, end fordi det havde truffet sig, at han havde fået et hul i hovedet.

Her fik mrs. Honour atter den kommission at forespørge sig, og hun havde ikke så snart henvendt sig til værtinden desangående og givet en beskrivelse af mr. Jones' person, førend værtinden, der var en snild kone, som man udtrykker det på en simpel måde, nok kunne lugte lunten. Da Sophia derfor kom ind i stuen, henvendte værtinden sig straks til frøkenen i stedet for at svare kammerjomfruen, og sagde: "Det var da såre heldigt; for hvem skulle have troet det! Jeg forsikrer

Dem om, at De vil udgøre det smukkeste par, jeg nogensinde har set for mine øjne. I sandhed! jeg undrer mig slet ikke over, at squiren således har løbet efter frøkenen; han har også sagt mig, at De er den dejligste dame i verden, og det er da også sandt. Og så den stakkel! jeg har virkelig haft stor medlidenhed med ham, når han således lå og omfavnede sin hovedpude og kaldte den sin dyrebare frøken Sophia. Jeg gjorde alt, hvad jeg formåede, for at råde ham fra at gå i krigen; jeg sagde til ham, at der jo var folk nok, som ikke duede til andet end til at blive slået ihjel i krigen, som ikke havde sådanne fine damer til kærester."

"Gode madam," sagde Sophia, "er De da rent af lave?"

"Ingenlunde," råbte værtinden, "jeg ved meget godt, hvad jeg siger; tror De da, at jeg ikke ved det meget godt, jeg forsikrer Dem om, at han har sagt mig alting."

"Hvad mon det vel er for en uforskammet karl," råbte kammerjomfruen, "der har talt til Dem om min frøken?"

"Aldeles ingen uforskammet karl," svarede værtinden; "men netop den unge herre, som De spurgte efter; og han er virkelig en nydelig ung herre, og han elsker frøken Sophia Western af hjertens grund."

"Elsker han min frøken? Hør nu, kone, hun står langt over ham!"

"Stille, Honour," sagde Sophia og afbrød hende; "bliv nu ikke vred på den gode kone; hun har ikke noget ondt til hensigt med det."

"Nej, det kan De stole på," svarede værtinden, der nu fik mod på grund af Sophias milde udtryk; og nu begyndte hun også med en lang beskrivelse, der var alt for kedelig til her at

fremsættes, og hvori der tillige forekom enkelte udtryk, der var lidt stødende for Sophia, men endnu langt mere for kammerjomfruen, som af dem tog anledning til at bagtale den stakkels Jones hos sin frøken, så snart de igen var i enrum, for hun sagde, at han måtte være en ynkelig person, der ikke havde nogen sand kærlighed til en dame; for ellers ville han visselig ikke nedværdige hendes navn således i et værtshus.

Sophia derimod så ikke hans adfærd i et så ufordelagtigt lys og var måske mere tilfreds med hans lidenskabelige kærligheds udbrud (som værtinden naturligvis overdrev lige så meget som alt andet), end hun for øvrigt var fornærmet; og hun kastede virkelig hele skylden på hans heftige, opbrusende lidenskab, samt på hans naturlige åbenhjertighed.

Senere hen, da denne begivenhed igen blev opfrisket i hendes sind og fremstillet med de hæsligste farver af mrs. Honour, tjente den dog til at forøge og bekræfte visse uheldige begivenheder i Upton. og bidrog til, at kammerjomfruen kunne få sin frøken til at forlade dette værtshus uden at se Jones.

Da værtinden mærkede, at Sophia kun agtede at blive der så længe, indtil hestene var klar, og hverken ville spise eller drikke noget, gik hun snart bort; og nu begyndte mrs. Honour for alvor at tage fat på sin frøken (hun tog sig temmelig megen frihed), udbredte sig i en lang tale, hvori hun påmindede hende om hendes bestemmelse at rejse til London og jævnligt hentydede til, hvor upassende det var således at løbe efter et ungt mandfolk, og sluttede endelig med den alvorlige formaning: "men frøkenen må dog for Himlens skyld betænke, hvad De er i færd med at gøre, og hvorhen De går."

At give en dame en sådan formaning og det efter at hun næsten havde redet fyrre mile, og desuden på en årstid, der ingenlunde var behagelig, turde synes tåbeligt nok. Man kan jo nok tænke, at hun allerede i forvejen havde vel overvejet og besluttet det; ja mrs. Honour synes selv at have været af samme mening, hvilket også fremgik af hendes bemærkninger, og jeg nærer derfor ingen tvivl om, at hele rejsen for længe siden havde været vor heltindes hensigt, og at enhver læser derfor har betragtet hende som en forfløjen person.

Men dette var dog ingenlunde tilfældet. Tværtimod havde Sophia i den sidste tid levet i en sådan spænding mellem håb og frygt, mellem pligtfølelse og kærlighed til hendes fader, mellem had til Blifil og medlidenhed med Jones og (hvorfor skulle vi fordølge sandheden?) også kærlighed til ham, og denne var tillige både ved faderens, tantens og alle andres fremgangsmåde, men især ved Jones' egen opførsel, således opflammet, at hendes sind var i en sådan forvirret tilstand, hvori man næppe ved, hvad man siger eller foretager sig, eller hvorhen man begiver sig, eller rettere sagt: virkelig er ligegyldig mod alt, hvad der måske kunne påfølge.

Imidlertid havde pigens kloge og fornuftige råd dog den virkning, at de nogenlunde bragte hende til eftertanke; og hun besluttede endelig først at rejse til Gloucester, og derfra lige til London.

Men uheldigvis mødte hun, få mile inden hun kom til denne by, den af os før omtalte lommeprokurator, som havde spist til middag med mr. Jones. Da nu denne person var vel bekendt med mrs. Honour, holdt han stille og talte med hende. Dog

lagde Sophia dengang ikke synderlig mærke til ham, undtagen for så vidt hun spurgte, hvem han var.

Men da hun senere i Gloucester fik nøjere underretning af Honour om manden og erfarede, at han kunne rejse med overordentlig hurtighed, og tillige erindrede, at mrs. Honour havde meddelt ham, at de var i færd med at rejse til Gloucester, begyndte hun at nære frygt for, at hendes fader ved hjælp af denne person skulle komme på sporet efter hende i denne by. Hun var temmelig vis på, at hendes fader ville indhente hende, når hun lige derfra begav sig på vejen til London. Følgelig tog hun en anden beslutning; først lejede hun heste for en hel uge, og det til en vej, som hun slet ikke agtede at tage; derefter begav hun sig igen på rejse, tvært imod hendes opvarterindes indtrængende bønner samt værtindens ivrige modsigelser, hvilke dels havde deres grund i dennes godmodigbed, dels fremførtes af høflighed, for den unge dame syntes meget udmattet.

Efter at vor heltinde altså havde hvilet sig et par timer og nydt en kop te, inden hestene var bragt til veje, forlod hun dette gæstgiversted henimod kl. 11 om natten, begav sig lige til den vej, der fører til Worcester og ankom inden fire timers forløb til det værtshus, hvori vi sidst har set hende opholde sig.

Da vi nu således har fulgt hende lige fra den tid af, hun tog bort fra hjemmet, indtil hun ankom til Upton, vil vi også med få ord berette, hvorledes hendes fader kom til det samme sted. Han havde nemlig fået den første underretning om hende ved hjælp af den postkarl, der bragte hans datter til Hambrook, og derfra var det let for ham at følge sporet til Gloucester; så satte han efter hende til Upton, fordi han erfarede, at mr. Jones var

rejst denne vej, (for Partridge havde, som squiren udtrykte sig, alle vegne efterladt sig mærkelige spor) og altså uden tvivl sluttede, at Sophia rejste eller, som han kaldte det, løb bagefter. Hans udtryksmåde var virkelig temmelig rå og upassende, og derfor finder vi det ikke heller fornødent at anføre hans ord; men rævejægere, der forstår udtrykkene i deres rette betydning, kan uden besvær selv forestille sig, hvad han sagde.

Ellevte bog

Omfatter omkring tre dage.

Kapitel 1

En krumme til kritikerne.

I vort sidste indledningskapitel kunne man tænke, vi havde behandlet det forfærdelige selskab af mænd, som man kalder kritikere, friere end det anstår os, siden de fordrer stor føjelighed af forfatterne, der også i almindelighed beviser dem den. Vi vil derfor i dette kapitel anføre årsagen til vor opførsel imod dette høje laug, og skal måske sætte dem i et lys, som de hidindtil endnu ikke er set i.

Der ord *critique* er af græsk oprindelse og betyder *dom*. Heraf, tror jeg, har nogle, som ikke forstod græsk, og så det engelske ord, det var oversat til, sluttet, at det betegnede dom i en juridisk forstand, hvor det ofte bruges i samme mening som fordømmelse.

Denne mening synes jeg endnu så meget bedre om, siden man i de sidste åringer har fundet de fleste kritikere blandt jurister. Mange af disse herrer har måske tvivlet om at komme til at sidde på bænken i Westminster Hall, og har derfor sat sig på bænkene i komediehuset, hvor de har udvist deres dommerlige evner og fældet dom, det vil sige: fordømt uden nåde.

Disse herrer ville uden tvivl være ganske vel fornøjede, om vi lod dem således blive sammenlignet med et af de vigtigste og ærefuldeste embeder i staten, og det ville vi også gøre, hvis vi havde i sinde at anholde om deres gunst; men da vi er sindet at omgås meget oprigtigt og ligefremt med dem, så må vi erindre dem om en anden rettens betjent, som de ligeledes ligner en

smule, da de ikke alene afsiger, men endog iværksætter deres egen dom.

Men der er virkelig et andet synspunkt, som man egentlig og med stor ret kan se disse nymodens *critici* fra, og det er: som en almindelig bagtaler. Hvis en person, som udspejder andres karakter i ingen anden hensigt, end for at opdage deres fejl og bekendtgøre dem for verden, fortjener navn af den, der sværter folks gode navn og rygte, hvorfor skulle da ikke en kritiker, der læser i den samme ondskabsfulde hensigt, lige så godt få navn af den, der sværter bøgers gode navn og rygte?

Lasten har ikke nogen nedrigere slave, selskabet frembringer ikke noget hadeværdigere utøj, og Djævelen kan ikke tage imod nogen gæst, der er ham værdigere eller mere velkommen, end bagtalere. Jeg frygter for, at verden ikke betragter disse uhyrer med halvdelen af den afsky, de fortjener, og jeg er mere bange for at bestemme årsagen til den lastværdige mildhed, man viser imod dem; og dog er det vist, at tyven er uskyldig i sammenligning med ham; ja mord selv kan sjældent komme i betragtning imod hans brøde, for bagtalelse er et grummere våben end sværdet, da de sår, denne giver, altid er ulægelige. En måde er der dog endnu at dræbe på, og det den nedrigste og afskyeligste af dem alle; den ligner fuldkommen den last, jeg her skriver imod, og det er med gift: en så nedrig og dog så græsselig måde at hævne sig på, at vore love engang viseligt gjorde forskel imellem den og alle andre måder at dræbe på, ved en særlig hård straf.

Foruden de skrækkelige ulykker, bagtalelsen medfører, og de nedrige midler, den frembringes ved, er der endnu andre omstændigheder, som meget forværrer dens grumme

egenskaber, for ofte er den slet ikke krævet, og sjældent lover den sig nogen belønning, med mindre en sort og djævelsk sjæl finder sig belønnet ved den tanke at have gjort andre ulykkelige og elendige.

Shakespeare har berørt denne last på en ædel måde, når han siger:

> Den tyv, som stjal min pung, stjal snavs, stjal noget, intet:
> Før mit, nu hans, tit mange tusinds slave.
> Men den, mit gode navn og rygte fra mig tog,
> stjal det, som gør ham ikke rig,
> men mig i sandhed arm.

(Othello Akt 3, scene 3.)

I alt dette vil den gode læser uden tvivl samtykke; men meget af det vil vel også synes ham alt for strengt, når man anvender det på dem, der sværter bøger. Dog må man her betænke, at begge slags bagtalelse rejser sig af den samme ugudelige sindsbeskaffenhed, og kan lige lidt undskylde sig med fristelser: ja man kan ikke heller slutte, at den uret, der tilføjes på denne måde, er meget ringe, når vi betragter en bog som forfatterens afkom og hans hjernes foster.

Den læser, der endnu har tilladt sin muse at være mø, kan ikkun gøre sig en meget ufuldkommen forestilling om denne slags faderlige ømhed. Til ham kan vi vende Macduffs ømme udråb: "Ah! Du har ikke skrevet nogen bog." Men den forfatter, hvis muse er kommet ned, vil føle min rørende sang, vil måske følge mig med sine tårer, (især om hans yndling allerede ikke mere er til) når jeg taler om den urolighed, som den svangre muse bærer sin byrde omkring med, det smertefulde arbejde,

hun føder den med, og endelig den omsorg og ømhed, den ømme fader plejer den med, indtil den bliver bragt til modenhed, og kommer ud i verden.

Ikke heller er der nogen faderlig kærlighed, der lader til at smage mindre af en uimodståelig drift, og som kan forenes så vel med verdslig visdom, som denne. Disse bøger kan man med sandhed kalde deres faders rigdom, og mange af dem har fødet deres fader men en sand barnlig kærlighed på hans gamle dage: så at ikke alene forfatterens kærlighed, men endog hans fordel kan blive meget fornærmet ved disse bagtalere, hvis giftige ånde påfører hans bog et ubetimeligt endeligt.

Og den der sværter en bog, sværter endelig i sandhed også forfatteren, for ligesom man ikke kan skælde nogen ud for horeunge, uden at skælde hans moder for en hore, så kan man ikke heller give en bog navn af ussel pølsesnak, græsseligt sludder, osv. uden at kalde forfatteren en dumrian; og endskønt det i en moralsk forstand er bedre at blive kaldt ved dette navn end en skælm, så skader det ham dog måske mere, i henseende til hans verdslige fordel. Men hvor underligt end alt dette vil forekomme nogle, så tvivler jeg dog ikke på, at andre vil føle og tilstå, at det er sandt, ja vel måske tænke, at jeg ikke har afhandlet denne sag med den tilbørlige højtidelighed, men man kan dog virkelig gerne tale sandhed med et smilende ansigt. At laste en bog på en ondskabsfuld, eller også på en kåd måde, røber i sandhed i det mindste et ondt hjerte, og en knarvorn, snerrende kritiker kan man efter mine tanker gerne mistænke for at være en ond mand.

Jeg vil derfor i det øvrige af dette kapitel søge at udvikle kendetegnene på denne karakter, og vise, hvad kritik jeg her har

i sinde at stride imod, for ingen, undtagen de personer jeg her mener, kan tro, det er min mening at påstå, at der ikke findes nogen beføjede dommere over skrifter, eller at jeg vil udelukke hine ædle kunstdommere, hvis arbejder den lærde verden er så højligt forbunden, fra videnskabernes republik. Sådanne mænd var Aristoteles, Horats og Longinus af de gamle, Dacier og Bossu af de franske, og måske nogle hos os, og disse har i sandhed været fuldkommen beføjede til at udøve en dommerlig myndighed i det mindste *in foro litterario*.

Men efter mine tanker kan jeg gerne, uden i forvejen at bestemme alle de egenskaber, der tilkommer en kunstdommer, og som jeg har talt om på et andet sted, være så dristig at gøre indvendinger imod de domme, adskillige fælder over værker, som de ikke selv har læst. Enten sådanne dommere taler efter deres egne gisninger eller mistanker, eller efter andres fortællinger og meninger, så kan man med rette sige om dem, at de sværter den bogs rygte, de fordømmer.

Ligeledes kan man også mistænke dem for at fortjene denne karakter, der ikke angiver nogen egentlig fejl, men fordømmer det hele værk i almindelige sværtende udtryk, og kalder det for eksempel slet, dumt, forbandet væv, osv. og benytter sig især af det korte ord *lavt*: et ord, der ikke klæder vel i nogen kunstdommers mund, med mindre han er højvelbåren.

Og kan man trods alt med rette vise nogle fejl i et værk, så vil det dog smage mere af bagtalersk ondskab end af sand kritisk bedømmelse, hvis man fælder en streng dom over det hele værk for nogle ufuldkomne steders skyld, hvis fejlene ikke ligger i de allerværsentligste dele, eller om de blive godtgjort ved større skønheder. Det er lige tværtimod Horats' mening:

Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
offendor maculis, quas aut incuria fudit,
aut humana parum cavit natura –

Men når et digt er fuldt af mange smukke steder,
jeg finder ingen fejl i én og anden plet:
Og lidt uagtsomhed, den røber mennesket.

For det er sandt, hvad Martial siger: *Aliter non fit, Avite, liber*. Ingen bog kan skrives anderledes. Al skønhed i karakterer, såvel som i ansigt og i enhver menneskelig ting, må bedømmes på denne måde. Det ville i sandhed være grusomt, om sådan et værk, som denne historie, der har taget nogle tusinde timer bort, inden den blev færdig, skulle være nær ved at blive fordømt, fordi man kan gøre meget rimelige og fornuftige indvendinger imod et eller andet, eller måske flere kapitler. Og dog er intet mere almindeligt, end at de strengeste domme over bøger understøttes ved sådanne indvendinger, som, når man betragter dem fra den rette side, (men det gør man ikke altid) på ingen måde angår det hele værks fortjenester. På skuepladsen især kan man være vis på, at der bliver pebet for et eneste udtryk, som ikke er afpasset efter tilskuernes smag, eller efter én eller anden enkelt kritiker iblandt dem; og et optrin, som man ikke synes om, vil sætte det hele stykke i fare. At skrive efter så strenge regler, er lige så umuligt som at leve efter nogle miltsyge folks forskrifter; og skal man dømme efter nogle kunstdommeres og nogle kristnes meninger, så vil ingen forfatter blive salig i denne, og intet menneske i den anden verden.

Kapitel 2

Om de begivenheder, der foregik, efter at Sophia havde forladt værtshuset i Upton.

Da vi sidst forlod vor heltinde, var hun tilligemed sin kammerjomfru i færd med at afrejse fra værtshuset i Upton; vi vil en tidlang følge hendes skridt og lade hendes uværdige elsker beklage sit uheld, eller rettere sin uheldige opførsel.

Da Sophia havde givet sin vejviser befaling til ad biveje at rejse tværs over landet, tog de over Severnfloden, men havde næppe rejst en mils vej bort fra værtshuset, førend den unge dame ved at se sig om fik øje på flere heste, der i stærkt trav kom efter dem. Dette blev hun meget forskrækket over og kaldte på sin vejviser for at komme afsted så hurtigt som muligt.

Han adlød straks, og nu red de afsted i strakt galop. Men det hjalp ikke; jo hurtigere de ilede, desto heftigere blev de forfulgt, og da hestene, der satte efter dem, var noget mere rappe end deres egne, blev de til sidst indhentet. Dette var et heldigt tilfælde for den stakkels Sophia, som var nærved at bukke under af angst og træthed, men straks derefter blev beroliget ved lyden af en kvindelig stemme, der tiltalte hende med største høflighed; en hilsen, som hun også på sin side besvarede med største artighed og fornøjelse.

De rejsende, der traf sammen med Sophia, og havde voldt hende en sådan forskrækkelse, bestod ligesom hendes selskab af to fruentimmer og en postfører. Begge selskaber fulgtes ad hele tre mile, inden nogen af dem igen begyndte at sige noget, da vor heltinde, der nu fuldkommen havde overvundet sin

frygt, (skønt hun rigtignok var noget forundret over, at det andet parti bestandig vedblev at følge hende, skønt hun ikke rejste ad nogen egentlig landevej og allerede havde ledsaget hende til flere steder, hvor vejen dannede sving og krumninger) endelig tiltalte den fremmede dame på den mest forbindtlige måde og sagde, at det glædede hende særdeles at se, at de rejste samme vej; hvorpå den anden dame, der hidtil ligesom en ånd havde ventet på at blive tiltalt, straks svarede, at hun især havde grund til glæde, fordi hun var aldeles fremmed i landet og følte sig overmåde lykkelig ved at have mødt selskab af sit eget køn; samt at hun måske havde gjort sig skyldig i en stor påtrængenhed og derfor bad om undskyldning for, at hun vedblev at holde skridt med hende. Flere høflige talemåder veksledes mellem damerne, der red sammen, mens mrs. Honour var så beskeden at trække sig tilbage og ride bagefter. Nu havde Sophia rigtignok megen lyst til at erfare, hvorfor den anden dame ligeledes vedblev at rejse ad de samme biveje som hun selv, ja dette opvakte endog en vis urolighed og frygt hos hende; men hun var dog alt for beskeden og betænksom til ligefrem at spørge hende om det.

Den fremmede dame foruroligedes også af et tilfælde, som næsten er under min værdighed at omtale. Det bestod nemlig i, at hendes hat den sidste mils vej var blæst af hende ikke mindre end fem gange, uden at hun kunne komme til noget bånd eller lommetørklæde for at befæste den under hagen. Så snart Sophia bemærkede dette, forsynede hun hende straks med et lommetørklæde til dette øjemed; men da hun trak det op af lommen, var hun måske ikke opmærksom nok på at holde sin

hest, der uheldigt nok gjorde et fejltrin, styrtede ned på forbenene og kastede sin smukke rytterinde ud over hovedet.

Skønt Sophia derved faldt forover på hovedet, kom hun dog ikke i mindste måde til skade; ligesom også de samme omstændigheder, der havde bidraget til hendes fald, også beskyttede hende mod den dermed følgende forlegenhed. Thi for det første var den sti, de befandt sig på, meget snæver og begroet med træer på siderne, så at måneskinnet slet ikke kunne oplyse den, og dernæst var månen netop i samme øjeblik så fordunklet af en sky, at det næsten var ganske mørkt. Deraf kom det, at den unge dames anstændighedsfølelse slap lige så godt fra det som hendes lemmer, og hun kom snart igen i sadlen uden anden skade end lidt angst ved faldet.

Endelig viste dagslyset sig i dets fulde klarhed, og nu betragtede de to unge damer, der red ved siden af hinanden, opmærksomt hver sin nabo, og da i samme øjeblik også begge deres heste standsede, udbrød de med fælles glæde, den ene navnet Sophia og den anden Harriet.

Dette uventede møde overraskede damerne langt mere, end det formodentlig vil være tilfældet med læseren, der vel er klog nok til at forestille sig, at den fremmede dame ikke kunne være nogen anden end mrs. Fitzpatrick, en kusine til miss Western, som vi ovenfor har omtalt tog bort fra værtshuset få minutter efter hende.

Den overraskelse og glæde, der fandt sted hos begge søskendebørnene i anledning af deres uventede sammenkomst, var overordentlig, for de havde tidligere været inderlige veninder og fortrolige og havde i lang tid levet sammen hos deres tante Western. Det er derfor umuligt for os at beskrive,

hvor meget de ønskede hinanden til lykke, inden nogen af dem stillede den anden det naturlige spørgsmål, nemlig: hvor hun agtede sig hen?

Endelig var dog mrs. Fitzpatrick den, der spurgte først; og skønt det var et så naturligt og rimeligt spørgsmål, fandt Sophia det dog vanskeligt at give et ligefremt, bestemt svar. Hun bad derfor sin kusine at opsætte ønsket om at få sin nysgerrighed tilfredsstillet, indtil de kom til et eller andet gæstgiversted, som (sagde hun) næppe kan var langt borte, og tro mig, Harriet, jeg vil også på min side så længe lade al nysgerrighed fare; for jeg tror virkelig, at vor gensidige forundring er lige stor.

Forresten var den samtale, der undervejs fandt sted mellem damerne, ikke synderlig underholdende, og endnu mindre den mellem deres to ledsagerinder, skønt de også begyndte at sige hinanden allehånde smukke ting. Hvad postkarlene angik, så var de aldeles forhindret fra alle underholdende samtaler, da den ene red foran selskabet, og den anden bagefter.

I dette optog rejste de flere timer, indtil de kom til en bred og godt vedligeholdt vej, hvorpå de, ved at dreje af lidt til højre, snart kom til et smukt værtshus, hvor de alle sammen steg af, men Sophia var så udmattet, at hun kun med vanskelighed havde kunnet holde sig på hesten de sidste fem-seks mil, så at det nu var hende aldeles umuligt at stige af uden hjælp. Dette mærkede også værten, der holdt hendes hest, øjeblikkelig og tilbød sig at bære hende på sine arme ned af hesten, og hun var også villig nok til at modtage den tilbudte tjeneste; men det syntes ret, som om skæbnen denne dag havde bestemt at sætte hende i forlegenhed, og det andet ondskabsfulde forsøg

lykkedes også bedre end det første; for værten havde næppe fået hende på armen, førend hans fødder, der i den senere tid havde lidt meget af podagra, gav efter, så at han styrtede omkuld; dog var han alligevel så galant og heldig at lægge sig selv nederst, så at hans yndige byrde kom til at ligge ovenpå, og kun han selv fik stødet af faldet; det eneste uheld, der ved denne lejlighed ramte Sophia, bestod i den såre tvetydige stilling, hun kom i, som hun også kunne bemærke på deres ansigter, der stod rundt om, da de ved en umådelig latter tydeligt nok lagde det for dagen. Deraf kunne hun formode, hvad der var sket, men som vi dog ikke her vil fortælle, skønt der måske nok kunne være de læsere, der er i stand til at le ad slige ubehagelige tilfælde, hvorved en dames delikatesse kan såres. Vi har aldrig betragtet sådanne uheld i et komisk lys, tværtimod tager vi ikke i betænkning at erklære, et den må have et meget ringe begreb om en ung og smuk dames beskedenhed, der kan finde en fornøjelse i at le ad en tilstand, hun sættes i forlegenhed ved.

Overvældet af frygt, skræk over faldet, samt den voldsomme anstrengelse, der havde medtaget hende lige meget på legeme og sjæl, var Sophias ellers så fortræffelige natur nær ved at bukke under, så at hun næppe havde kraft nok til at gå ind i værtshuset, men måtte støtte sig til pigen. Næppe havde hun sat sig, førend hun forlangte et glas vand, hvilket dog mrs. Honour i det mindste efter min mening meget klogt ombyttede med et glas vin.

Da mrs. Fitzpatrick fik at vide af kammerjomfruen, at Sophia ikke havde været i seng i de sidste to nætter, og tillige bemærket, at hun så meget bleg ud og medtaget af mathed, anmodede hun hende indstændigt om at styrke sig ved en

smule søvn. Rigtignok var hun endnu aldeles ubekendt med, hvad der var hændet, og hvorfor hun var så bekymret, men selv om hun havde vidst begge dele, skulle hun dog have givet hende samme råd; for hvile var tydeligvis aldeles nødvendig for hende, og deres lange rejse ad de mange biveje havde så fuldkommen fjernet al fare for, at de skulle blive indhentet, at hun selv var ganske rolig i denne henseende.

Det var let at formå Sophia til at følge sin venindes råd, der ligeledes blev anbefalet på det bedste af kammerjomfruen; endvidere gjorde mrs. Fitzpatrick sin kusine det forslag at holde hende med selskab, hvilket Sophia forekommende modtog.

Så snart herskabet var kommet i seng, beredte pigen sig til at følge deres eksempel. Først gjorde hun mange undskyldninger for den anden dames jomfru, at hun måtte lade hende ene, især på et så afskyeligt sted som et værtshus, men den anden afbrød hende ganske kort og bemærkede, at hun også havde lyst til at tage sig en lille slummer, og udbad sig den ære at være hendes sengekammerat, hvilket Sophias kammerjomfru med fornøjelse tilstod hende, hvorpå begge opvarterinderne efter mange indbydes komplimenter fulgte deres herskabers eksempel og gik til sengs sammen.

Som alle medlemmer af gæstgiverlauget efter sædvane har for skik, således plejede også værten her at udspørge hver kusk, tjener, postkarl og andre om navnene på alle sine gæster, samt om deres godser, og hvor de lå. Man kan derfor ikke undre sig over, at de mange særegne omstændigheder, der stod i forbindelse med vore rejsendes ankomst, især den usædvanlige særegenhed, at de alle sammen gik til sengs kl. 10 om

formiddagen, på en så underlig og ualmindelig tid, nødvendigvis måtte vække hans opmærksomhed. Så snart derfor postkarlene kom ind i køkkenet, begyndte han straks at udspørge dem, hvad det var for damer, og hvorfra de kom, men karlene kunne, hvor troligt de end fortalte ham alt, hvad de vidste, dog ingenlunde give ham nogen tilfredsstillende oplysning.

Nu havde værten rundt om blandt alle sine naboer navn for at være en meget snild person. Man troede om ham, at han kunne skue langt dybere og videre ind i tingene end nogen i hele sognet, ikke engang præsten undtaget. Måske hans udseende havde bidraget meget til at forskaffe ham denne anseelse, for der lå deri noget særdeles viist og betænksomt, især når han havde piben i munden, og den veg også sjældent fra hans læber. Også hans adfærd bidrog betydeligt til at frembringe formodningen om hans visdom. Han havde i sin holdning noget højtideligt, næsten sørgmodigt, og når han talte, hvilket dog var sjældent, udtrykte han sig altid med langsom stemme, og hvor korte hans udtalelser end var, blev de dog alligevel afbrudt af mange slags betænksomme lyde, såsom hm! ha, ha! se! nå! og andet talens fyldekalk, og selv om han ledsagede sin tale med visse forklarende gebærder, såsom at ryste på eller nikke med hovedet, pege med fingeren eller deslige, lod han dog sine tilhørere sædvanligvis gætte sig til mere, end hvad han egentlig mente; ja han fik dem i almindelighed til at antage, at han vidste langt mere, end han havde lyst til at meddele. Alene denne omstændighed er i sandhed tilstrækkelig til at vidne om hans kløgtige karakter, da folk altid er tilbøjelige til at beundre det, de ikke forstår, og dette er en stor hemmelighed, som

mange bedragere i menneskeheden har støttet sig til for at skaffe deres svigagtige foretagender et heldigt udfald.

Denne snilde person tog nu sin kone til side og spurgte hende, hvad hun mente om de nysindtrufne damer. "Hvad jeg tænker om dem," svarede konen, "ja, hvad skulle jeg tænke om dem?" – "Å! jeg ved nok –" gentog han, "hvad *jeg* tænker. Postkarlene fortæller underlige historier. En af dem siger, at han er kommet fra Gloucester, den anden fra Upton, men ingen af dem formår, så vidt jeg kan forstå, at sige mig, hvorhen de dernæst skal tage. Men hvornår plejer folk at rejse tværs over landet fra Upton og hertil, især hvis de vil til London? En af kammerpigerne spurgte mig, førend hun steg af hesten, om dette ikke var vejen til London? Nu har jeg lagt alle disse omstændigheder sammen, og hvem tror du, jeg har fundet ud af, at de er?" – "Ja, hvorledes kan jeg vide det," svarede hun, "du ved jo nok, at jeg aldrig indlader mig på at gætte dine opdagelser." – "Ganske rigtigt," svarede han og tog hende under hagen. "Du er en god pige, du har altid erkendt, at jeg bedre forstår mig på deslige sager. Men husk nu på, hvad jeg her siger dig. Du kan være vis på, det er ganske bestemt nogle damer, der hører til oprørspartiet og, som man siger, rejser med den såkaldte prætendent, og som nu have gjort en udflugt for at undgå hertugens armé."

"Hør, mand," gentog værtinden, "du har vist truffet sømmet på hovedet, for den ene af dem er klædt så fint som en prinsesse, og desuden ser hun også ud, som om hun var det. Men alligevel – når jeg ret betænker én ting" – "Å! når du betænker," udbrød værten hånligt, "jeg gad dog gerne vide, hvad du betænker." – "Jo," svarede konen, "hun er alt for beskeden til

at være en rigtig fornem dame; for mens vor Betty varmede sengen, kaldte hun hende blot: mit barn, min kære, min søde pige; og da hun tilbød at trække hendes sko og strømper af, svarede hun, at det behøvedes ikke, for hun ville ikke gøre hende så megen ulejlighed."

"Pyt!" svarede manden, "det har intet at betyde. Tror du virkelig, fordi visse store damer er grove og uhøflige mod underordnede personer, at ingen af dem ved, hvorledes de skal opføre sig mod folk af ringere stand? Jeg tror, at jeg forstår mig på mine folk, når jeg blot ser dem. Forlangte hun ikke et glas vand, så snart hun kom ind? Et fruentimmer af en anden sort ville have forlangt en snaps, det ville hun bestemt. Hvis hun ikke er en fornem dame, så kan du sige, at jeg er en tosse; og den, der køber mig for dét, vil vist blive narret. Og dernæst: ville en dame af hendes rang rejse uden tjener, hvis det ikke netop var i anledning af sådan en udflugt?" – "Ja, du har ret, mand," svarede værtinden; "du forstår de ting bedre end jeg og mange andre folk." – "Jeg tror også, jeg ved noget," svarede han. – "Til visse," svarede konen, "det stakkels lille hjerte havde et så kummerligt udseende, da hun satte sig ned på stolen, at det ordentligt gjorde mig ondt for hende, næsten som om hun kunne have været en fattig sjæl. Nå, hvad skal vi nu gøre, husbond? Ser du, er hun en oprører, så tænker jeg, at du vil udlevere hende til retten. Ja, men det er dog sådan en blid, godmodig dame, så jeg næppe vil kunne lade være at græde, når jeg får at høre, at hun bliver hængt eller halshugget." – "Å, hvad!" svarede manden. "Forresten er det just ingen let sag her at afgøre, hvad man skal bestemme sig til. Jeg håber, at vi får at høre, at der er blevet holdt et slag, inden hun rejser herfra, og

skulle så han, der kaldes prætendenten, få overhånd, så kan hun være os til stor nytte ved hoffet, og vi kunne da gøre vor lykke uden at forråde hende." – "Å ja, det er også sandt," svarede konen, "det skulle virkelig være mig kært, om det stod i hendes magt. Hun er sådan en sød dame, og det ville være gyseligt for mig at se hende komme til skade." – "Uf!" sagde værten, "fruentimmer er altid så blødhjertede! Du ville da vel ikke huse oprørere, ville du vel?" – "Nej, på ingen måde," svarede konen, "og hvad det angår, ingen kan jo fortænke os i, at vi angiver hende, hvad der så end følger efter. Det ville vist enhver gøre i vore omstændigheder."

Mens vor politiske gæstgiver, der, som vi ser, ikke ufortjent havde erhvervet sig ry blandt sine naboer for sin store klogskab, således overvejede sagerne hos sig selv (for konens mening gjaldt kun lidet hos ham), ankom efterretningen om, at oprørerne havde listet sig forbi hertugen og var marcheret en dagsrejse nærmere mod London. Snart derefter indtraf en berygtet jacobitisk squire, der med et ansigt, som strålede af glæde, rystede værtens hånd og fortalte: "Nu er alting vundet, ti tusind raske franskmænd er landet i Suffolk; leve gamle England! Tænk bare, min gode mand, ti tusind franskmænd! Jeg går straks med at slå løs."

Disse nyheder havde den indflydelse på den vise mands beslutninger, at han bestemte sig til at gøre den unge dame sin opvartning, så snart hun var stået op; "for nu vidste han ganske sikkert," sagde han, "at det ikke var nogen anden end miss Jenny Cameron [Note 18)] i egen person."

Kapitel 3

Et meget kort kapitel, men hvori der dog forekommer en sol, en måne, en stjerne og en engel.

Solen havde allerede i nogen tid begivet sig til hvile (for den giver sig gode stunder på den tid af året), da Sophia igen stod op, meget vederkvæget af den søvn, hun havde fået; for hvor kort den endog var, ville hun næppe have kunnet få den, undtagen på grund af den yderste grad af træthed. Rigtignok havde hun sagt til sin kammerpige, at hun befandt sig meget godt, dengang hun forlod Upton, og var måske selv af samme mening; men det er dog uvist, om ikke hendes sind var lidt angrebet af den sygdom, der ledsages af alle slags urolige febersymptomer, og som måske er den samme sygdom, som lægerne forstår (om de ellers forstår sig på det) ved en sjælefeber.

På samme tid forlod mrs. Fitzpatrick ligeledes sengen, kaldte på sin pige og klædte sig på. Hun var virkelig et meget smukt fruentimmer og kunne næsten kaldes dejlig, hvis hun havde været i selskab med andre end Sophia; men da mrs. Honour nu af sig selv kom op for at hjælpe sin frøken (for denne ville ikke tillade, at hun skulle vækkes) og pyntede vor heltinde, kom mrs. Fitzpatricks yndigheder, der var at ligne med den skønne morgenstjerne og havde haft samme kald, nemlig at gå forud for herligere stråler, til også at dele skæbne med denne stjerne og blev aldeles fordunklet, så snart disse stråler begyndte at skinne.

Måske Sophia aldrig havde set skønnere ud end i dette øjeblik. Vi vil derfor ikke dømme ilde om opvartningspigen i

værtshuset for hendes overdrevne beskrivelse, da hun efter at have været deroppe for at lægge i ovnen, igen kom ned og erklærede, ja endog bandede på, at hvis der nogensinde havde været en engel nede på jorden, så boede den nu ovenpå.

Sophia havde underrettet sin kusine om, at det var hendes agt at rejse til London, og mrs. Fitzpatrick besluttede at ledsage hende, for hendes mands ankomst til Upton havde gjort en ende på hendes første beslutning at begive sig til Bath, til hendes tante Western. Så snart de altså havde drukket deres te, foreslog Sophia at tage afsted, da månen skinnede så udmærket klart, og hun i øvrigt ikke brød sig om kulden. Ikke heller følte hun sådanne ængstelser ved at rejse om natten, som mange unge damer måske ville have gjort; for, som vi før har bemærket, besad hun en del naturligt mod, og dette forøgedes end mere under hendes nuværende sindsforfatning, der næsten grænsede til fortvivlelse. Desuden havde hun allerede to gange rejst ganske sikkert om natten ved måneskin, og hun fordristede sig derfor at gøre det tredje gang.

Mrs. Fitzpatrick var derimod af naturen mere ængstelig, for hos hende havde en større skræk overvundet en mindre, idet hun allermest frygtede for at træffe sammen med sin mand og derfor havde skyndt sig afsted fra Upton på en usædvanlig tid; men da hun nu var kommet til et sted, hvor hun troede sig sikker for mandens forfølgelse, virkede hendes frygtsomhed for, jeg ved ikke hvad, så stærkt på hende, at hun hjerteligt bønfaldt sin kusine om at blive der til næste morgen og ikke at udsætte sig for de farer, der er forbundet med en rejse om natten.

Da nu Sophia, der var overmåde føjelig, hverken ved spøg eller ved alvorlige grunde kunne få sin kusine til at overvinde sin ængstelighed, gav hun til sidst selv efter. Måske hun virkelig ikke så let havde ladet sig overtale, hvis hun havde vist, at hendes fader var ankommet til Upton; for med hensyn til Jones, da frygter jeg for, at den tanke at blive indhentet af ham just ikke var hende så skrækkelig; tværtimod tror jeg, at hun snarere ønskede det, end hun frygtede for det; skønt jeg nok burde have dulgt det for læseren, da det er en tanke, der beror på en hemmelig, ufrivillig sindsbevægelse, hvori fornuften som oftest ikke har nogen del.

Da vore unge damer altså havde bestemt sig til at blive hele denne aften i deres værtshus, fik de et besøg af værtinden, der udbad sig, at de ville behage at underrette hende om, hvad de ønskede til aftensmad. Der var en så stor ynde i Sophias stemme, i hendes opførsel og hele hendes venlige adfærd, at værtinden blev ganske henrykt, så at den gode kone, der sluttede sig til, at det måtte være Jenny Cameron, hun havde talt med, derfor også i samme øjeblik blev til en ivrig jacobit, som af ganske hjerte ønskede prætendentens sag al mulig lykke på grund af den blidhed og venlighed, hun var blevet behandlet af hans formentlige elskede med.

Derefter begyndte begge kusinerne at tilfredsstille deres gensidige nysgerrighed ved at fortælle hinanden de usædvanlige tilfælde, der havde foranlediget dette besynderlige og uventede møde. Vi vil nu her fremsætte mrs. Fitzpatricks fortælling, da læseren jo kender Sophias eventyr, og henvise desangående til det følgende kapitel.

Kapitel 4

Mrs. Fitzpatricks historie.

"Det er naturligt for de ulykkelige," begyndte mrs. Fitzpatrick med et dybt suk, "at føle en hemmelig sorg ved at genkalde sig de tider i deres liv, der har været de behageligste for dem. Mindet om forsvundne glæder bevæger os til en rørende sorg ligesom den, man lider ved tabet af venner, man har mistet; og derfor siger man også, at tanken om begge hjemsøger vor indbildningskraft.

Det er derfor, at jeg aldrig uden sorg kan tænke på de dage – de lykkeligste i mit liv –, som vi tilbragte med hinanden, da vi begge levede under tante Westerns opsyn. Ak! hvorfor er vi ikke mere, hvad vi dengang kaldtes: Jfr. Alvor og jfr. Letsind? Det var jo også de navne, som vi indbyrdes gav hinanden. Du har virkelig meget træffende givet mig det sidste navn, for jeg har senere erfaret, hvor meget jeg fortjente det. Kære Sophia, du har altid i enhver henseende været mig overlegen, og jeg håber ligeledes af ganske hjerte, at din lykke også må blive det. Jeg skal aldrig glemme det fornuftige og betænksomme råd, du gav mig, da jeg engang beklagede mig over den ærgrelse, jeg havde haft på et bal, skønt du dengang næppe kan have været fjorten år. O, min kære Sophia! hvor lykkelig har ikke min forfatning dengang været, da en sådan misfornøjelse endnu var min eneste ulykke, og da den i sandhed også var den største modgang, jeg dengang kendte!"

"Og dog, kære Harriet," svarede Sophia, "var det dengang en meget alvorlig sag for dig. Trøst dig altså med den tanke, at det,

du nu beklager, måske i senere tider vil synes dig lige så småligt og ubetydeligt som et bal for nærværende tid."

"Desværre, kære Sophia," svarede den anden dame; "du vil vist komme til at tænke anderledes om min nuværende forfatning, for dit ømme hjerte måtte sikkert højligt have forandret sig, hvis den modgang, jeg har lidt, ikke skulle fremkalde mangt et suk, ja mangen en tåre af dig. Netop fordi jeg ved, at det vil røre dig så dybt, burde jeg måske undlade at fortælle det til dig" – her standsede mrs. Fitzpatrick, indtil hun på Sophias gentagne indstændige anmodninger atter fortsatte:

"Skønt du vel har hørt tale om mit ægteskab, vil jeg dog her fortælle dig, hvorledes mit ulykkelige bekendtskab med min mand opstod fra begyndelsen af, for det er muligt, at forholdet er meddelt dig på en forvansket måde. Det hændtes nemlig i byen Bath, snart efter at du havde forladt din tante, og var vendt tilbage til din fader.

Mr. Fitzpatrick var en af de unge moderne herrer, som dengang i badetiden opholdt sig der. Han var smuk, *dégagé*, overmåde høflig og udmærket i sin påklædning frem for andre. Kort sagt, min veninde, hvis du nu var så uheldig at få ham at se, kunne jeg ikke beskrive ham bedre end ved at fortælle dig, at han dengang var aldeles det modsatte af, hvad han nu er; for han har nu vænnet sig til en så rå opførsel, at han fuldkommen er blevet til en vild irlænder. Dog, for igen at komme til min historie, dengang besad han egenskaber, der i den grad anbefalede ham, at han fandt lejlighed til at skaffe sig adgang til os, skønt folk af stand på den tid levede hver for sig, adskilt fra de øvrige badegæster og deres selskaber. Måske var det ikke heller nogen let sag at undgå ham, for man behøvede næppe at

indbyde ham til at komme, og da han var smuk og elegant, var det en let sag for ham at indynde sig hos damerne, ligesom herrerne ikke heller havde lyst til offentligt at fornærme ham, da han oftere havde forsvaret sin ret med sværdet. Uden denne eller lignende grund, ville han formodentlig snart være blevet udstødt af selskabet ved de andre herrer, for han besad ingen velbegrundet berettigelse til at foretrækkes for engelske adelige, der ikke heller syntes meget tilbøjelige til at ynde ham. Tværtimod, alle mandfolkene talte ilde om ham i hans fraværelse, hvilket naturligvis havde sin grund i misundelse, men hos damerne blev han derimod meget vel modtaget og behandlet med udmærkelse.

Skønt min tante ikke selv var af fornem stand, hørte hun dog med til den klike, hvis medlemmer var det, fordi hun altid havde levet i sådanne kredse ved hoffet, for det kommer ikke an på måden eller midlerne, man får adgang til fornemme kredse ved; når man blot engang er der, så er det fortjeneste nok til at blive ved. Så ung du dengang var, kunne du dog vist ikke undgå at gøre denne iagttagelse hos tante, der var forekommende mod folk eller tilbageholdende, alt efter som de havde mere eller mindre af den omtalte fortjeneste.

Jeg tror også, at det især var den, der hovedsagelig anbefalede mr. Fitzpatrick til hendes yndest, som han i den grad var heldig i at opnå, at han altid var en af deltagerne i hendes private selskaber. Ikke heller var han ubehændig i at vise sig skønsom for en sådan udmærkelse; ja han blev endog snart så forekommende i sin opførsel mod hende, at bagtalelsesklubben først begyndte at lægge mærke til det, hvorimod de personer, der var mere veltænkende, mente, at der

ville blive et par af dem. Jeg for min part tilstår oprigtigt, at jeg antager, at hans hensigter var aldeles anstændige, som man plejer at sige, nemlig: ved hjalp af et ægteskab at skaffe en dame af med hendes formue, for min tante, vidste jeg jo, var hverken ung eller smuk nok til at indgyde slig en heftig tilbøjelighed, men hun havde andre ægteskabelige tillokkelser i stor overflødighed.

I denne mening bestyrkedes jeg end mere ved den overordentlige ærbødighed, som han viste mod mig selv fra det første øjeblik, vort bekendtskab opstod. Dette antog jeg som et forsøg på at formindske den modbydelighed, som han troede, jeg af egennytte måtte have imod partiet; og jeg ved også, at det i en vis retning ganske havde denne virkning; for jeg var vel tilfreds med min egen formue og vistnok mindst af alle folk en træl af egennyttige beregninger, så at jeg på ingen måde kunne nære en heftig uvilje mod en mand, der opførte sig imod mig på en så tilfredsstillende måde, og det så meget mere, som jeg var den eneste genstand for hans ubetingede agtelse, for om han endog omgikkes med mange damer af stand, viste han dog aldeles ingen respekt for dem.

Skønt dette var såre behageligt for mig, så forandrede han dog snart sin opførsel til en anden slags, der måske er endnu mere tillokkende. Han viste nu mere blidhed og ømhed, kastede smægtende blikke og sukkede ofte. Vel sandt, at han stundom, enten det nu var natur eller kunst, gav sin sædvanlige lystighed og glæde frit løb; men det var kun i selskabslivet, eller når andre damer var til stede; for ellers var han meget alvorlig, selv i en kontredans, når han ikke var min kavaler, og han påtog sig et

ubeskrivelig mildt udseende, hvert øjeblik, han nærmede sig til mig.

I sandhed, han var i alle henseender så forekommende imod mig, at jeg måtte have været blind, hvis jeg ikke skulle have bemærket det. – Og så – så –"

"Så blev du endnu mere fornøjet, min kære Harriet," udbrød Sophia, "du behøver ikke at undse dig ved det," tilføjede hun sukkende, "for det er vist nok, at der ligger en uimodståelig tillokkelse i den ømhed, som mandfolk kun alt for meget er i stand til at hykle."

"Det er vist," svarede kusinen, "og desuden er der mandfolk, som er lige så snu som Macchiavelli med hensyn til kærlighedssager, om de end i alle andre anliggender næppe har nogen som helst sund menneskeforstand. Jeg ville ønske, at jeg ikke havde kendt noget eksempel. – Godt, bagtalelsen begyndte nu at give sig i kast med mig, lige så meget som forhen med min tante, og nogle gode damer tog ikke i betænkning at forsikre, at mr. Fitzpatrick gjorde kur til os begge.

Mest påfaldende var det dog, at min tante aldrig bemærkede eller syntes at have mistanke om det, der efter min mening måtte fremgå tydeligt nok af vor gensidige opførsel. Man må næsten falde på den tro, at kærlighed gjorde hende næsten aldeles blind. Virkelig synes også et ældre fruentimmer så grådigt at sluge enhver opmærksomhed, der vises hende, at det går hende som en grådig frådser, der ikke har tid til at se, hvad der foregår mellem de andre, der sidder ved samme bord. Dette har jeg bemærket ved flere lejligheder, udenfor den i henseende til mig selv, og herpå gav min tante et så slående bevis, at skønt hun ofte traf os sammen, når hun kom hjem fra brønden i

badeanstalten, kunne han dog ved et eller andet ubetydeligt udtryk, der skulle tolke, at han havde ventet hende, aldeles hæve enhver mistanke. Han brugte også et kunstgreb, der med hensyn til hende lykkedes ganske beundringsværdigt. Han behandlede mig nemlig som et lille barn og kaldte mig i hendes nærværelse aldrig andet end hans smukke lille frøken. I begyndelsen fandt jeg det noget stødende; men jeg gennemskuede snart, hvad det skulle betyde, især da han i hendes fraværelse opførte sig på en ganske anden måde imod mig. Skønt jeg nu ikke tog mig denne hans opførsel synderlig nær, da jeg opdagede hensigten, måtte jeg dog lide nok for den, for min tante betragtede mig virkelig ganske som et barn, således som hendes formentlige elsker kaldte mig, og hun behandlede mig også aldeles i denne ånd. Jeg forsikrer dig om, at det endnu undrer mig, at hun ikke foreslog, at jeg skulle gå med mamelukker.

Endelig mente min elsker (for det var han), at det var på tide højtideligt at gøre ende på en hemmelighed, som jeg allerede længe i forvejen havde kendt. Han gav mig skyld for al den kærlighed, som han havde måttet hykle for min tante. Han beklagede i højtravende udtryk den opmuntring, hun havde givet ham, og hvor højligt jeg måtte være ham forbunden for alle de kedelige timer, han for min skyld havde døjet til hendes underholdning. – Kære Sophia, sandt at sige, jeg syntes godt om manden; det behagede mig at have gjort en erobring. Det morede mig at have min tante til rivalinde og at blive foretrukket for så mange andre fruentimmer henrykkede mig. Kort sagt, jeg frygter for, at jeg ikke opførte mig, som jeg burde,

selv ved den første kærlighedserklæring – jeg ville ønske, at jeg ikke havde givet ham noget bestemt samtykke, inden vi rejste.

Selskabet i Bath talte nu ganske højt og heftigt om mig, og næppe til min fordel. Nogle unge damer lod, som om de skyede min omgang, vel ikke så meget af mistanke imod mig, som fordi de ønskede at fjerne mig fra et selskab, hvori jeg alt for meget tiltrak mig deres yndlings opmærksomhed. Og her kan jeg ikke undlade at bevidne min taknemmelighed for den godhed, som mr. Nash ville bevise mig, idet han en dag førte mig til side og gav mig et godt råd. Havde jeg fulgt dette, så havde jeg nu været en lykkelig kone. "Barn," sagde han, "det smerter mig at se den fortrolighed, der finder sted mellem Dem og en person, som er Dem aldeles uværdig, og jeg frygter for, at han vil blive Deres ruin. Hvad Deres gamle hæslige tante angår, så skulle det glæde mig inderligt, om krabaten kom i besiddelse af alt det, der tilhører hende, hvis det ikke var til skade for Dem og min kære Sophia Western. Det skulle aldrig falde mig ind at råde gamle koner; for hvis de har lyst til at gå Fanden i vold, så er det umuligt at afholde dem fra det, og det er heller ikke umagen værd at gøre det; men uskyld, ungdom og skønhed fortjener en bedre skæbne, og derfor ville jeg ønske, at jeg kunne frelse Dem fra at komme i hans kløer. Kære barn, følg derfor mit råd og lad denne krabat ikke længere stå i et så fortroligt forhold til Dem." – Han sagde endnu mange andre ting til mig, som jeg har glemt, fordi jeg dengang kun skænkede hans ord ringe opmærksomhed, for min tilbøjelighed stod ganske i modsigelse med alt, hvad han sagde, og jeg kunne ikke overtale mig til at tro, at fornemme damer kunne nedlade sig til

fortrolig omgang med en sådan person, som han her havde skildret for mig.

Men jeg frygter for at kede dig ved nøjagtigt at beskrive alle disse ubetydelige omstændigheder. Jeg vil derfor i al korthed fortælle dig, at vi ægtede hinanden; tænk dig nu det optrin, da jeg og min mand kastede os for min tantes fødder, forestil dig dernæst det afsindigste lem i et galehus under et anfald af rasen, og din fantasi vil næppe kunne skildre dig en mere forfærdelig scene end den, der virkelig fandt sted.

Den følgende dag forlod min tante badestedet, dels for at undgå synet af mr. Fitzpatrick og mig, og måske lige så meget for at undgå at se nogen anden. Jeg ved nok, at hun senere hen aldeles nægtede alting, men jeg tror alligevel, at denne skuffelse gik hende nær til hjerte. Siden den tid har jeg tilskrevet hende mange breve, men aldrig fået noget svar, og dette, tilstår jeg, hviler ofte tungt nok på mig, skønt hun selv skønt uforvarende har været skyld i alle mine lidelser, for havde mr. Fitzpatrick ikke haft det påskud at gøre hende sin opvartning, så ville han aldrig have fået lejlighed at vinde mit hjerte, hvilket jeg under andre omstændigheder ikke så let skulle have overgivet til en sådan person. Jeg tror også ganske vist, at jeg aldrig i den grad skulle have fejlet i mit valg, hvis jeg havde fulgt mit eget omdømme, men det var netop, fordi jeg ganske fæstede lid til andres mening og var tåbelig nok til at tro, at den mand, der over alt blev modtaget med forekommenhed af andre fruentimmer, nødvendigvis måtte fortjene det. For hvad andet er vel grunden til, at vi, som dog har lige så god forstand som de viseste og fortrinligste personer af det andet køn, dog så ofte vælger de tåbeligste eksemplarer til ledsagere og yndlinge? Ja,

det er virkelig i højeste grad beklageligt, når man betænker, hvor mange fornuftige fruentimmer der gives, som bliver ulykkelige ved sådanne dårer!" Her gjorde hun et kort ophold; men da Sophia ikke gjorde nogen bemærkning, vedblev hun som følger i næste kapitel.

Kapitel 5

Fortsættelse af mrs. Fitzpatricks historie.

"Vi opholdt os ikke længere end fjorten dage i Bath efter vort giftermål. Der var intet håb om en forsoning med min tante, og da ikke en skilling af min formue kunne røres, før jeg havde opnået den lovmæssige alder, hvilket jeg endnu manglede mere end to år i, besluttede min mand, at vi skulle tage over til Irland. Skønt jeg nu på det alvorligste satte mig imod dette, og støttede mig på et løfte, som han havde givet mig inden vort bryllup, at jeg aldrig skulle være nødt til at rejse derhen mod min vilje, og jeg ikke heller havde lyst til at gøre det, hvad jeg ikke tror, at nogen vil kunne fortænke mig i, så nævnte jeg det ikke engang for min mand, men bad ham blot om at opsætte det en måned; men det hjalp aldeles ikke, han fastsatte en bestemt dag og blev hårdnakket ved den beslutning, han havde fattet.

Aftenen førend vor afrejse, da vi med største ivrighed fra begge sider diskuterede om dette anliggende, sprang han pludselig op fra stolen og forlod mig hurtigt, idet han sagde, at han gik hen i selskabssalene. Næppe var han kommet ud af at huset, førend jeg opdagede et papir, der lå på gulvet, som han formodentlig af vanvare måtte have trukket op af lommen

sammen med sit lommetørklæde. Jeg tog papiret op, og da jeg så, at det var et brev, tog jeg ikke i betænkning at åbne det og læse indholdet, og jeg har virkelig læst det så ofte, at jeg kan gentage det næsten ord til andet. Det lød således:

Til mr. Brian Fitzpatrick.

Min herre!

Jeg har modtaget Deres brev og er forundret over den måde, hvorpå De behandler mig, idet jeg aldrig har set nogen penge fra Dem, undtagen for en halvklædes-kjole; og nu er Deres regning løbet op til henimod 150 pund. Betænk dog, min herre, hvor ofte De har spist mig af med det løfte, at De snart ville gifte Dem, enten med den ene eller den anden dame; men jeg kan ikke leve af løfter og forhåbninger, og dem vil min klædehandler ikke heller tage i betaling. De underretter mig om, at De er vis på enten at få tanten eller niecen, og at De kunne have giftet Dem med tanten for længe siden, og De siger tillige, at hendes enkepension er umådelig stor, men at De foretrækker niecen, fordi hun har rede penge. Må jeg nu bede Dem én gang for alle at modtage mit ydmyge råd og gifte Dem med den, De først kan få. De må undskylde, at jeg giver Dem et sådant råd, da De ved, hvor oprigtigt jeg ønsker, at det må gå Dem godt. Jeg kan vel trække på Dem med omgående post på fjorten dage til ordre af dhrr. Drugget & Comp., som jeg ikke tvivler om, at De vil betale, og forbliver min herres

ærbødige tjener

Sam. Cosgrave.

Således lød brevet ganske ordret. Tænk dig blot, kære pige, den stemning, dette brev satte mig i! De foretrækker niecen, fordi hun har rede penge! Ja, hvis hvert ord havde været en dolk, kunne jeg gerne have boret dem i hans hjerte. Men jeg vil ikke skildre dig, hvor rasende jeg blev ved denne lejlighed. Jeg havde allerede grædt meget inden hans hjemkomst; men der var spor nok af udgydte tårer i mine ophovnede øjne. Ærgerlig kastede han sig i en stol, og en lang tid forholdt vi os begge tavse. Endelig brød han løs og sagde i en befalende tone: "Jeg håber, madame, at Deres tjenere har pakket alle Deres sager, for vognen vil holde her henved klokken seks i morgen." Men nu var min tålmodighed ved denne fornærmelse aldeles til ende, og jeg svarede: "Nej, sir! Her er et brev, som endnu ikke er pakket!" Med disse ord kastede jeg det på bordet og gav mig til at bebrejde ham hans opførsel i de bitreste udtryk, jeg kunne finde på.

Jeg kan ikke sige, om det var bevidstheden om hans brøde, undseelse eller kløgt, der fik ham til at betvinge sig, for ved denne lejlighed kom han ikke i raseri, skønt han dog er et af de mest lidenskabelige mennesker. Tværtimod, han søgte denne gang at formilde mig ved de blideste midler. Han svor på, at den talemåde i brevet, som især mishagede mig, ikke var brugt af ham, ikke heller nogensinde havde været skrevet af ham. Rigtignok tilstod han at have omtalt sit ægteskab, og at han havde nævnt mig som den, han ville foretrække, men han forsikrede med de højeste eder, at han aldrig havde angivet en sådan grund som den, der stod i brevet. Han undskyldte sig

også for, at han i det hele taget havde omtalt et sådant anliggende, på grund af hans pengeforlegenheder, der kom af, at han i så lang tid havde forsømt sit jordegods i Irland. Derfor var det også, at han så ivrigt skyndte på vor rejse, fordi han ugerne ville sige mig noget om det. Derefter kom han med en del forelskede udtryk og sluttede med adskillige ømme kærtegn og forsikringer om sin kærlighed.

Imidlertid var der dog én omstændighed, der hos mig talte meget til fordel for ham, og som han end ikke anførte, nemlig det ord: enkepension, der stod skrevet i skrædderens brev; for min tante havde aldrig været gift, og det vidste mr. Fitzpatrick meget godt. Da jeg altså antog, at den person, der havde skrevet brevet, enten selv havde opfundet dette udtryk, eller anført det efter et løst rygte, antog jeg, at han ligeledes efter eget forgodtbefindende havde indsat den anden hæslige talemåde. Kære ven! Var det ikke en dårlig slutning, akkurat som om jeg havde været hans sagfører og ikke hans dommer? Men jeg behøver vist ikke at anføre en sådan omstændighed for at retfærdiggøre, at jeg ønskede at tilgive ham! Jeg tror endda, at hvis han havde været tyve gange mere strafskyldig, så ville halvparten af den ømhed og kærlighed, som han dengang viste, have formået mig til at tilgive ham. Jeg gjorde derfor ikke heller flere indvendinger med afrejsen, der foregik den næste dag, og inden en uges forløb nåede vi mr. Fitzpatricks ejendom.

Jeg håber, at du vil undskylde mig, når jeg undlader at fortælle dig de hændelser, der fandt sted undervejs, for lige så ubehageligt som det ville være mig at gøre denne rejse om igen, så uhyggeligt ville det være her at gentage den.

Ejendommen er en gammel herregård, som jeg nok kunne fremstille i hele sin kedelige latterlighed, hvis jeg nu var i en sådan lystig sindsstemning, du så ofte har set mig i. Stedet så ellers ud, som om det tidligere havde været beboet af en gentleman. Der var plads nok, især på grund af stor mangel på møbler og bohave, for det var der så lidt af som vel tænkeligt. En bedaget kone, der syntes at være lige så gammel som stedet og rimeligvis hørte til en længst forsvunden tidsalder, modtog os ved indgangen og bød sin herre velkommen med et umenneskeligt hyl og i et sprog, der var mig aldeles uforståeligt. Kort sagt, det hele optrin var så bedrøveligt og melankolsk, at jeg i højeste grad blev forstemt, mens min mand, der bemærkede det, ikke gjorde det mindste for at trøste mig, men snarere forøgede min nedslåethed ved et par bitre bemærkninger. "Ser du," sagde han, "der findes også smukke huse andetsteds udenfor England, men måske du holder mere af at vær i de snavsede lejligheder i Bath."

Ja, min kære, lykkelig er det fruentimmer i enhver livets stilling, der har en kærlig og godmodig ledsager til trøst og bistand; dog, hvad nytter det at tænke på en lykkelig forfatning, som kun forøger smerten over min egen sørgelige tilstand! Tværtimod, min mand overbeviste mig snart om, at jeg på ethvert sted og under alle forhold ville have været lige så ulykkelig med ham. Kort sagt, han var en grov og fortrædelig person og havde et sindelag, som du måske aldrig har kendt til, og virkelig lærer et fruentimmer aldrig at kende noget eksempel herpå, undtagen i en fader, broder eller ægtemand; og selv om du også har en fader, så ligger dette dog ingenlunde i *hans* karakter. Tænk blot, dette fortrædelige menneske havde

jeg forhen anset for at være af ganske modsat natur, og således viste han sig også endnu mod enhver anden. Gode Gud! hvor er det muligt for et menneske ude og i selskab stedse at bevare den samme løgnens maske og at finde en tilfredsstillelse i kun i hjemmet at lægge hele den ubehagelige sandhed for dagen? Det må da være, at sådanne folk hjemme tager sig erstatning for de ubekvemme indskrænkninger, som de i omgangslivet er tvunget til at pålægge sig; for jeg gjorde netop den iagttagelse, at jo mere munter, lystig og godmodig min mand en tidlang havde vist sig i et selskab, desto mere gnaven og fortrædelig ville han ganske sikkert blive, når vi igen var alene. Jeg kan ikke beskrive dig, hvor grusom han var imod mig; kold og følelsesløs ved al den ømhed, jeg viste imod ham; og når jeg ville opmuntre ham ved alle de ejendommelige småløjer, som du og andre fandt så behagelige hos mig, så fik jeg kun ringeagt til løn. Var jeg sørgmodig og bedrøvet, så sang og fløjtede han; og når jeg følte mig ret nedslået og ulykkelig, så blev han vred og mishandlede mig; for skønt han aldrig var tilfreds med mig, når jeg var lidt oprømt, eller brød sig om, at jeg var fornøjet med ham, så blev han dog altid fornærmet, når jeg var forstemt, og påstod, at grunden dertil lå i fortrydelse over, at jeg havde ægtet en irlænder.

Nu kan du nok tænke dig, at når et fruentimmer er så uforsigtig at gøre et dårligt parti i den forstand, hvori folk i almindelighed tager dette ord, det vil sige, når hun ikke sælger sig alene for pengefordels skyld, så må hun nødvendigvis føle hengivenhed og kærlighed til sin mand. På den anden side kan du også tro, at en sådan hengivenhed let kan blive svækket, den vil endog aldeles udryddes, når foragt føjes til alt det øvrige. Og

nu begyndte jeg virkelig at foragte min mand, fordi jeg opdagede – undskyld, at jeg bruger det udtryk –, at han var dummere end en hest. Du ville måske undre dig over, at jeg ikke langt tidligere havde opdaget dette, men du ved jo nok, at fruentimmer sinde på tusinde undskyldninger til fordel for dem, som de ynder, og desuden må være var mig tilladt at bemærke, at der kræves et meget gennemtrængende blik til at opdage en tosse, så længe han skjuler sine fejl under et godmodigt og velanstændigt ydre. Du kan nok let indse, at så snart jeg kom til at foragte min mand, hvilket inden kort tid fandt sted, så fulgte deraf, at hans selskab også var mig modbydeligt. Jeg var også virkelig så lykkelig, at jeg kun såre lidt blev ulejliget med det; for da vort hus var blevet meget smukt møbleret, vinkældrene godt fyldt, og en overflødig mængde hunde og heste anskaffet, indbød min galante ægtemand sine naboer og beværtede dem med stor gæstfrihed. Heraf fulgte igen, at jagtforlystelser og drikkelag optog så meget af hans tid, at kun en ringe del af hans selskabelige underholdning faldt i mit lod, og altid kun, når han var i ondt lune.

Jeg ville alligevel ikke have følt mig så ulykkelig, hvis jeg lige så let kunne have undgået et andet ubehageligt selskab, men desværre var jeg lænket til ét, der uafladeligt pinte mig, og det så meget mere, som jeg ikke havde nogen udsigt til at blive befriet for det. Dette selskab bestod i mine egne ulykkelige tanker, som dag og nat plagede og forfulgte mig på en over al beskrivelse pinefuld måde. Dertil kom endnu, at jeg blev moder ved den mand, som jeg nu foragtede, hadede og afskyede, at jeg gennemgik alle de smerter og lidelser, som står i forbindelse

med dette, og det i en ørken eller rettere sagt på et sted, der genlød af støj, svir og drukkenskab, uden en eneste veninde eller nogen sådan pleje, der kunne lette eller trøste mig under alle de lidelser, som jeg måtte gennemgå."

Kapitel 6

Hvori værtens fejltagelse sætter Sophia i en forfærdelig skræk.

Mr. Fitzpatrick var netop i begreb med at fortsætte sin fortælling, da hun blev afbrudt ved, at middagsmaden blev båret ind. Dette var ganske mod Sophias ønske, for hendes venindes genvordigheder havde sat hende i en ængstelig spænding, så at hun ikke attråede andet, end at mrs. Fitzpatrick skulle fortsætte sin fortælling.

Værten trådte ind med en tallerken under armen samt med en så stor ærbødighed i miner og adfærd, at han ikke kunne have gjort større ophævelser, selv om damerne var ankommet i en karet med seks heste for.

Den gifte dame syntes mindre rørt end hendes kusine, skønt det dog var hende, der havde lidt al den omtalte modgang; for hun tog ordentligt til sig af retterne, mens Sophia derimod næppe kunne få en bid ned. Ligeledes røbede Sophias ansigt langt mere sorg og bekymring, end den anden dame lod til at føle, der endog ved at bemærke det indtryk, hun havde gjort på hende, bad hende ikke at tage sig det så nær og sagde: "Måske alting til sidst endnu kan få et bedre udfald, end nogen af os aner."

Værten troede nu at have en gunstig lejlighed til at tage ordet, og han besluttede også at gribe den. "Det smerter mig,

ærede dame," udbrød han, "at Deres Nåde ikke kan nyde noget, for De må dog vist være sulten efter en så lang faste. Jeg håber også, at Deres Nåde ikke er bekymret for noget, for, som madamen der netop sagde: Alting kan endnu få et bedre udfald, end nogen venter. En gentleman, der var her for kort tid siden, medbragte fortræffelige efterretninger, og visse folk, der nu har listet sig forbi andre, kunne måske nå London uden at blive indhentet, og hvis dette indtræffer, så er det udenfor al tvivl, at de dér vil finde folk, som er rede til at modtage dem."

Nu er det jo bekendt, at de mennesker, der ængstes for en truende fare, antager alt, hvad de ser eller hører, for at stå i forbindelse med denne fare. Sophia sluttede derfor af denne tiltale, at hun måtte være genkendt, og at hendes fader var på sporet efter hende. I nogle øjeblikke var hun ganske målløs af forfærdelse, men ikke så snart havde hun igen fattet sig, førend hun bad værten at lade opvarterne gå udenfor og derpå henvendte sig til ham med følgende ord: "Jeg mærker nok, sir, at De ved, hvem jeg er, men jeg bønfalder Dem, ja, jeg er aldeles overbevist om, såfremt De har nogen medfølelse og godhed for mig, at De ikke vil forråde mig."

"Skulle jeg forråde Deres Nåde!" udbrød værten, "langt fra" (her svor han nogle drøje eder)! "Nej, hellere vil jeg lade mig hugge i ti tusind stykker. Jeg hader alt forræderi. Jeg! jeg har aldrig endnu i hele mit liv forrådt nogen, og jeg er overbevist om, at jeg ikke vil gøre begyndelsen dertil med så sød en dame som Deres Nåde. Hele verden ville også dadle mig, hvis jeg gjorde det, især da det om kort tid vil stå til Deres Nåde at belønne mig. Min kone kan være mit vidne, at jeg kendte Dem fra det øjeblik, De trådte ind i mit hus; jeg sagde, at det var

Deres Nåde, inden jeg løftede Dem af hesten, og skal bære de skrammer, som jeg fik i Deres Nådes tjeneste, indtil min dødsdag. Men det har intet at betyde, al den stund jeg har frelst Deres Nåde. De kan tro mig, at visse folk ville i dag have tænkt på at få en belønning, men sådant kunne aldrig falde mig ind. Jeg ville hellere dø af sult end tage imod løn for at forråde Dem."

"Velan, sir," sagde Sophia, "skulle det nogensinde stå i min magt at belønne Dem, skal Deres højmodighed ikke være spildt."

"O Himmel!" svarede værten, "stå i Deres Nådes magt! Gud give, at De blot altid må vedligeholde viljen dertil; jeg frygter blot for, at Deres Nåde vil glemme sådan en ringe mand som en værtshusholder; men hvis Deres Nåde virkelig skulle bevare mindet om mig, så beder jeg Dem, at De vil ihukomme, hvor stor en løn jeg har afslået – det vil sige: kunne have afslået, ja tilvisse, det kan kaldes at afslå, for jeg kunne bestemt have fået den; og så havde De sikkert fået et andet opholdssted. Dog hvad mig angår, så håber jeg, at Deres Nåde ikke vil tænke så ilde om mig, at jeg skulle være i stand til at forråde Dem, selv inden jeg erfarede visse gode nyheder."

"Hvilke nyheder?" spurgte Sophia ivrigt.

"Har Deres Nåde da ikke hørt det?" råbte værten. "Ja, det er jo muligt nok, for jeg har først selv for et øjeblik siden fået dem at vide, og om jeg så end aldrig havde hørt dem, så ville jeg ønske, at Fanden ville flyve og fare afsted med mig i dette øjeblik, om jeg skulle have forrådt Deres Nåde." – Her begyndte han atter at tage på veje med at sværge, da Sophia endelig afbrød ham og bad ham dog lade hende få at vide, hvad det var for nyheder, han egentlig mente. Han ville derpå netop begynde at svare, da

mrs. Honour bleg og åndeløs kom styrtende ind i værelset og råbte: "Frøken, det er ude med os, vi er om en hals! De er kommet, de er kommet!" Ved disse ord gøs Sophia, og blodet isnede næsten i hendes hjerte. Mrs. Fitzpatrick spurgte kammerjomfruen, hvem det dog var, som var kommet; hvorpå denne svarede: "ved De det ikke? Hvem andre end franskmændene; flere hundrede tusinde af dem er landet, og vi bliver alle sammen myrdet og mishandlet."

Vistnok manglede Sophia ingenlunde interesse for fædrelandets lidelser, men hun følte sig dog langt mere beroliget ved efterretningen om franskmændenes ankomst, end om det havde været hendes egen fader, som havde indhentet hende, så at nyheden nu næppe gjorde noget egentligt indtryk på hende. Hun gav blot sin kammerjomfru en mild irettesættelse for den skræk, hun havde sat hende i, og erklærede, at det dog var godt, at det ikke var noget værre, for hun havde snarere frygtet for en andens ankomst.

"Å!" sagde værten smilende, "Hendes Nåde forstår den ting bedre; hun ved, at franskmændene er vore bedste venner og er kommet herover alene til gavn for os. Det er folk, som vil bringe Gammel-England til igen at florere. Jeg antager, Hendes Nåde frygtede for hertugens ankomst, og det var vel tilstrækkeligt til at sætte hende i skræk. Jeg ville just til at fortælle Deres Nåde samme nyhed. – Det er nemlig sket, at Hs. Majestæt, som Gud velsigne, har omgået hertugen og nu er i begreb med at marchere mod London i en fart, og at ti tusind franskmænd er landet for at slutte sig til ham på vejen."

Sophia var just ikke synderlig fornøjet med denne efterretning, lige så lidt som med den person, der meldte den,

men da hun endnu stedse troede, at han kendte hende, (for hun havde aldeles intet begreb om, hvad han egentlig mente), så turde hun ikke lige ud lægge sin misfornøjelse for dagen. Kort derefter tog værten dugen af bordet og anbefalede sig, men inden han gik, gentog han dog flere gange, hvorledes han håbede at blive erindret i fremtiden.

Sophia var aldeles ikke behagelig stemt ved formodningen om at være kendt der i huset, for hun anvendte endnu stedse på sig selv mange af de udtryk, hvormed værten egentlig havde ment Jenny Cameron; hun befalede derfor sin kammerjomfru at undersøge, ved hvilke midler han var kommet til kundskab om hende, og hvem der havde tilbudt ham en belønning for at forråde hende; dernæst bestilte hun heste til næste morgen henved kl. 4, til hvilken tid også mrs. Fitzpatrick lovede hende at følge med. Da hun således havde søgt at berolige sig, så godt hun kunne, bad hun denne dame at fortsætte beretningen om sine begivenheder.

Kapitel 7

Hvori mrs. Fitzpatrick ender sin historie.

Mens mrs. Honour var sysselsat med at udføre det hende pålagte ærinde og til den ende bestilte en bolle punch, som hun indbød værten og hans ægtemage til at dele, fortsatte mrs. Fitzpatrick beretningen om sin skæbne:

"De fleste af de officerer, der lå indkvarteret i en nærliggende by, hørte til min mands bekendte. Blandt disse var der en løjtnant, der var en meget skikkelig mand og var gift med en så elskværdig og omgængelig dame, at vi fra begyndelsen af vort

bekendtskab, som fandt sted straks efter min nedkomst, blev næsten uadskillelige. Da løjtnanten hverken var svirebroder eller jagtelsker, deltog han også ofte i vort selskab, for han omgikkes egentlig kun lidt med min mand, ikke mere end anstanden og den gode tone fordrede det, på grund af at han så jævnlig opholdt sig hos os. Ofte nok udtrykte min mand sit mishag over, at løjtnanten foretrak mit selskab for hans; han var endog meget vred på mig for det, og gav mig mangen en drøj forbandelse på grund af, at jeg således unddrog ham hans selskab, idet han sagde, at jeg burde ske en ulykke, fordi jeg fordærvede ham den prægtigste fyr i verden og gjorde ham til et flødeskæg. Du må ikke tro, kære Sophia, at min mands vrede havde sin grund i, at jeg berøvede ham en behagelig omgangsven, for løjtnanten var ikke den mand, i hvis selskab en nar kunne føle sig tilfreds; og hvis det endog var muligt, at han kunne finde sig i det, så havde min mand dog fuldkommen uret i at give mig skylden for, at jeg berøvede ham denne vens selskab, ja jeg er fuldkommen overbevist om, at han ville være blevet rent borte fra huset, hvis han ikke var kommet for at underholde sig med mig. Nej, min kære! det var på grund af lutter misundelse, i dens værste og hæsligste skikkelse – af nid over min overlegenhed i åndelig henseende; uslingen kunne ikke tåle at se min underholdning og mit selskab foretrukket for hans, og det af en mand, han ikke kunne nære den mindste skinsyge imod. O, min kære Sophia, du er jo også en fornuftig pige; hvis du engang gifter dig og muligvis får en mand, der i åndsevner står under dig, så prøv først hans karakter og sindsforfatning, om han også er i stand til at finde sig i en

sådan overlegenhed. – Lov mig, kære veninde, at du vil agte på dette råd; du vil engang i tiden erfare, hvor rigtigt det er."

"Det er muligt," svarede Sophia, "at jeg aldrig bliver gift, men så meget tør jeg dog indestå for, at jeg aldrig skal ægte en mand, hvis åndelige skrøbelighed jeg opdager inden ægteskabet. Jeg lover dig endda, at jeg hellere ville miste min egen forstand end senere gøre sådanne erfaringer."

"Ville du hellere miste din egen forstand?" spurgte mrs. Fitzpatrick. "Det kan jeg ikke begribe, fy! – hvad mig angår, kunne jeg give afkald på alt, kun ikke på dette, naturen ville ikke i så mange tilfælde have givet hustruen denne overlegenhed, hvis den alligevel havde til hensigt, at vi allesammen skulle overgive den til manden. Dette forlanger den dannede mand ikke heller nogensinde, og herpå var den nysomtalte løjtnant netop et mærkeligt eksempel, for skønt han havde en meget god forstand, indrømmede han dog altid, hvad sandt var, at hans kones forstand var endnu bedre. Og dette var måske også en grund til det had, som min tyran nærede imod hende. "Hellere end han ville lade sig regere af de fruentimmer," sagde han, "især af sådant et grimt dyr – for hun var aldeles ingen regelmæssig skønhed, men meget behagelig og særdeles dannet –, ville han se dem hængt alle sammen," det var nu hans almindelige talemåde. Han sagde også, at han ikke kunne begribe, hvad godt jeg kunne opdage hos hende, siden jeg var så indtaget af hendes selskab; "siden dette fruentimmer er kommet til os," ytrede han, "har du aldeles ophørt med din forhen så yndede læsning, som du foregav at holde så meget af, at du ikke kunne få tid til at gøre damerne i egnen en kontravisit"; og jeg må tilstå, at jeg i denne retning har været

lidt uhøflig. Men damerne der er ikke i mindste måde bedre end landsbydamerne her, og jeg tror derfor ikke at behøve nogen undskyldning for, at jeg unddrog mig fra enhver fortrolighed med dem. Imidlertid vedvarede dog denne forbindelse henved et år, nemlig hele den tid, hvori løjtnanten var indkvarteret i denne by. Til erstatning derfor måtte jeg da også finde mig i bestandig at blive skældt ud af min mand på den ovenanførte måde, det vil sige, når han var hjemme, for ofte var han en hel måned ad gangen fraværende i Dublin, ja én gang gjorde han endog en rejse til London på 10 måneder. Under alle disse rejser anså jeg det for en sjælden lykke, at han aldrig nogensinde forlangte mit selskab; ja ved sine idelige spotterier over mænd, der ikke kunne rejse uden, som han udtrykte sig, at have en kone bundet i halen på sig, beviste han noksom, at sådant et ønske ville have været ganske forgæves, om jeg endog havde attrået det nok så meget. Men, Gud ved, det falder mig aldrig ind at ønske sligt. Endelig blev min veninde bortfjernet fra mig, og jeg var igen overladt til fuldkommen ensomhed, til mine egne pinefulde tanker eller også til bøger, der nu udgjorde min eneste trøst. Jeg læste næsten hele dagen. Hvor mange bøger tror du vel, jeg i disse tre måneder læste?"

"Ja, det er vanskeligt at gætte," svarede Sophia, "måske en halv snes!"

"En halv snes, nej et halvt tusind, min gode!" svarede den anden, "jeg læste en god del af Daniels Frankrigshistorie, en stor del af Plutarks levnedsbeskrivelser, Popes *Homer*, Drydens skuespil, Chillingworth og Lockes afhandling om den menneskelige tænkeevne. I dette mellemrum skrev jeg også tre

bønlige og efter min mening rørende breve til min tante, men da jeg ikke fik noget svar på noget af dem, blev jeg så vred, at jeg ikke mere gad gentage mine ydmyge anmodninger."

Her standsede hun, så alvorligt på Sophia og sagde: "Det forekommer mig, kære veninde, at jeg kan se på dine øjne, at du bebrejder mig, at jeg forsømte at henvende mig andetsteds, hvor jeg vist havde fundet en blidere modtagelse."

"I sandhed, kære Harriet," svarede Sophia; "din historie undskylder din forsømmelse, men jeg føler også, at jeg har gjort mig skyldig i efterladenhed, uden at have en lige så god undskyldning. Dog, jeg beder dig, fortsæt, for jeg længes efter at høre slutningen, skønt jeg skælver ved tanken om den."

Herpå optog mrs. Fitzpatrick igen sin fortælling. "Min mand gjorde nu sin anden rejse til England, hvor han blev i henved tre måneder, og i al den tid førte jeg et liv, der måtte have været utåleligt, hvis jeg ikke ellers havde haft det endnu værre; for denne fuldkomne ensomhed kunne et så selskabeligt sind som mit aldrig finde sig i, undtagen fordi den netop befriede mig fra at være i selskab med den, jeg hadede. Hvad der endnu mere forøgede min elendighed, var tabet af mit lille barn, ikke fordi jeg havde næret en så overordentlig ømhed for det, som jeg under andre omstændigheder havde været i stand til; men jeg havde dog foresat mig at opfylde min pligt mod det, som den ømmeste moder, og denne omhu forhindrede mig i at anse moderpligten for en tung byrde, hvis den ellers kan kaldes således. Jeg havde nu tilbragt næsten hele ti uger alene, havde i al den tid ikke set et menneske, undtagen folkene og nogle få besøgende, da en ung dame, der var i familie med min mand, kom fra en fjern egn i Irland for at besøge mig. Hun havde én

gang tidligere opholdt sig en uges tid i mit hus, og jeg havde dengang givet hende en hjertelig indbydelse til snart at komme igen; for hun var et meget behageligt fruentimmer med god forstand og havde nydt en passende opdragelse. Hun var virkelig en velkommen gæst for mig. Da den unge dame få dage efter sin ankomst bemærkede min sørgmodige stemning, spurgte hun om årsagen til den, skønt hun vistnok kendte den såre godt, og gav sig til højligt at beklage min stilling. Hun fortalte, at alle min mands slægtninge var meget fortrydelige på ham formedelst hans opførsel imod mig, skønt velanstændighed forhindrede mig i at beklage mig; at de alle sammen tog del i min skæbne, men ingen mere end hun selv. I denne retning fortalte hun mig desuden allehånde ting om ham, som jeg ikke kunne undlade at indrømme, og endelig kom hun efter flere omsvøb i største hemmelighed til at meddele mig, at min mand havde en anden elskerinde.

Du vil måske antage, at denne nyhed var mig ganske ligegyldig, men heri tager du dog aldeles fejl. Hidtil havde min foragt for ham bevirket, at jeg ingen vrede nærede, men ved denne lejlighed fik hadet ny næring. Hvad kan vel grunden til dette være? – Mon vi er så urimeligt egenkærlige, at vi kan græmme os over, at andre er i besiddelse af det, som vi endog foragter, eller er vi ikke snarere ubegribeligt forfængelige, og er dette ikke den største krænkelse, vor forfængelighed kan såres med? – Hvad mener du, Sophia?"

"Jeg ved det virkelig ikke," svarede Sophia, "jeg har aldrig gjort mig den ulejlighed at anstille så dybsindige betragtninger; men det forekommer mig, at bemeldte unge dame handlede såre urigtigt i at meddele dig en sådan hemmelighed."

"Og dog, min kære! er denne opførsel så naturlig," svarede mrs. Fitzpatrick, "og når du først har set og læst så meget som jeg, vil du også komme til den samme erkendelse."

"Sørgeligt nok er det at høre, at det skal være naturligt," svarede Sophia, "det vidner til visse om en slet opdragelse at fortælle en mand eller en kone ægtefællens fejl."

"Nu vel," fortsatte mrs. Fitzpatrick, "endelig kom da min mand tilbage; og hvis jeg nøje kan mindes mine egne tanker, så hadede jeg ham nu mere end forhen; men derimod foragtede jeg ham ikke så meget, for vor foragt formindskes i almindelighed mest ved fornærmelser, der angriber vor stolthed eller vor forfængelighed. Hans opførsel imod mig var nu så aldeles forskellig fra det, den i den senere tid havde været, at hans adfærd næsten syntes at ville genkalde mindet om den første uge af vort ægteskab, så at han måske igen kunne have opvakt godhed for ham hos mig, hvis der endnu havde været en gnist af kærlighed tilbage. Men på trods af, at hadet vel kan afløse foragt, ja måske endda få overmagten, så kan kærlighed dog aldrig opstå bagefter. Sagen er den, at kærlighed ikke består uden genkærlighed, og når altså en ægtemand ophører at være genstanden for samme, er det meget sandsynligt, at en anden mand – jeg mener, kære, at hvis din mand bliver dig ganske ligegyldig – hvis du engang kommer så vidt, at du må foragte ham – det vil sige – hvis en lidenskabelig kærlighed betager dig – men, du milde skaber – hvad er dog alt det, jeg her står og snakker – ja, det kommer af sådanne abstrakte undersøgelser, at man rent går fejl af ræsonnementet, som Locke siger. Kort sagt, sagen er den – ja, jeg ved ikke rigtigt, hvad jeg ville sige; jeg tror nok, jeg fortalte dig, at min mand var

kommet hjem, og at hans opførsel i begyndelsen forundrede mig højligt, men at han snart gjorde mig bekendt med årsagen til den og lærte mig at skatte den, som den fortjente. Grunden til hans adfærd var nemlig den, at han havde forødt og opbrugt alle mine rede penge, og da han ikke mere kunne få penge til låns på sin ejendom og dog ville forskaffe sig midler til sine udsvævelser, søgte han at formå mig til at sælge en lille ejendom, som jeg besad, og som han ikke kunne råde over uden min tilladelse; og dette var altså den virkelige og eneste bevæggrund til hans fremhyklede godhed. Dette afslog jeg nu på det bestemteste og sagde ham, og det i al oprigtighed, at hvis jeg i begyndelsen af vort ægteskab havde været i besiddelse af alle Indiens skatte, så skulle han dengang have kunnet råde over dem, for det havde været en hovedgrundsætning hos mig, at den, jeg skænkede mit hjerte, også skulle være herre over min formue; men da han nu allerede for længere tid siden havde bevist mig den godhed at give mig mit hjerte tilbage, havde jeg også besluttet at beholde den smule ejendom, jeg endnu besad, for mig selv. Jeg vil ikke beskrive dig det raseri, han blev sat i ved disse ord og den rolige tone, hvori jeg fremførte dem, ikke heller vil jeg skildre dig hele den oprørende scene, der foregik imellem os. Du kan nok tænke dig, at historien om elskerinden også kom for en dag, fremsat i alle de skønne udtryk, som vrede og foragt kan opfinde. Mr. Fitzpatrick syntes dog at være noget slået ved denne undskyldning og noget mere forvirret, end jeg ellers havde set ham, skønt hans tanker desværre altid er i en temmelig forstyrret tilstand. Imidlertid prøvede han dog slet ikke på at undskylde sig, men betjente sig af en fremgangsmåde, der forbavsede mig næsten i lige så høj en

grad. Men hvori bestod denne fremgangsmåde! Han lod, som om han var skinsyg – muligt nok, at skinsyge også hører til hans natur og karakter; for jeg kan ikke forklare mig det på anden måde, eller også må en ond ånd have indgivet ham det; for jeg kan roligt træde op mod hele verden, om nogen tør vove at sætte en plet på min ære: selv de ondskabsfuldeste bagtalere har aldrig vovet at angribe mit gode navn. Nej, mit rygte har Gud ske lov altid været lige så pletfrit som mit liv, og falskheden selv må gerne anklage mig, om den tør. Ja, min gode frøken Alvor! hvor meget jeg end blev tirret, mishandlet og fornærmet i henseende til min kærlighed, havde jeg dog fast besluttet aldrig at give den mindste anledning og grund til en sådan beskyldning. – Og dog, kære veninde, gives der visse folk, der er så ondskabsfulde, visse tunger, der er så fulde af gift, at selv den uskyldigste ikke kan gå fri for dem. Det ubetydeligste ord, det tilfældigste blik, den ringeste grad af fortrolighed, den uskyldigste frihed bliver straks af sådanne folk forøget, forskruet og udlagt på den afskyeligste måde. Men jeg foragter, jeg lader hånt om al sådan bagtalelse. Sligt selskab skal ikke et øjeblik forurolige mig. Nej, det kan jeg indestå dig for, jeg er ophøjet over alt sådant. Dog, hvad var det, jeg talte om? Lad mig se! Nå, det var om min mands skinsyge – og på hvem tror du vel, han var skinsyg? På hvem anden end på den løjtnant, jeg før omtalte! Rigtignok måtte han gå et år eller længere tilbage i tiden for at finde en genstand for sin urimelige lidenskab, hvis han virkelig følte nogen, og hvis det hele ikke var blot et ondskabsfuldt bedrageri, som han fandt på for at fortrædige mig. Men du er vel allerede ked af alle mine omstændelige fortællinger. Jeg vil derfor hurtigt slutte min beretning. Kort

sagt, efter mange optrin, som ikke er værd at gentage, og hvori hans kusine så oprigtigt tog mit parti, at mr. Fitzpatrick til sidst jog hende ud af huset, og da han desuagtet fandt, at han hverken ved gode ord eller grovheder kunne få mig til at falde til føje, betjente han sig til sidst af et meget voldsomt middel. Måske du tror, at han bankede mig; nej, skønt han var nær ved at gøre det, kom det dog aldrig så vidt. Men han indelukkede mig i mit værelse, tillod mig hverken at få pen, blæk, papir eller bøger og sendte kun hver dag en pige, der redte min seng og bragte mig min mad. Da jeg en uges tid havde været således indespærret, aflagde han mig et besøg og spurgte i en tone, ret som en skolemester eller snarere som en tyran, hvilket ofte kommer ud på ét, om jeg nu ville opfylde hans vilje; hvorpå jeg gav ham det afgørende svar, at jeg hellere ville dø. – "Ja, det skal du også," råbte han rasende, "for du skal aldrig komme levende ud af dette værelse." Atter hengik fjorten dage på denne måde; mit mod var sandt at sige næsten knækket, og jeg begyndte at tænke på underkastelse, da et heldigt tilfælde, som jeg anser for den største lykke, en dag indtraf i min mands fraværelse, da han for en kort tid var bortrejst. Det var netop på en tid, da jeg var lige ved at fortvivle – og i en sådan tid må man jo undskylde alt – netop på den tid modtog jeg – men det ville optage en hel time at fortælle dig alle de særegne begivenheder. – Kort sagt, jeg fik, for jeg vil ikke kede dig med de nærmere omstændigheder, ved hjælp af guld, som er den bedste nøgle til alle hængelåse, mine døre åbnet og så mig sat i frihed. Jeg ilede til Dublin, hvorfra jeg straks sætte over til England, og jeg er nu i begreb med at begive mig til Bath for at stille mig under min tantes beskyttelse eller at henvende mig til din fader eller til en

anden slægtning, der ville bevise mig denne tjeneste. Forrige nat indhentede min mand mig i det værtshus, hvor jeg opholdt mig, og som du forlod nogle få minutter førend jeg; men jeg var så heldig at slippe bort fra ham og komme til at følges med dig. Kære veninde! hermed ender min historie; den er desværre tragisk nok for mig selv; det eneste, jeg må bede dig om at undskylde, er måske dens kedsommelighed."

Sophia sukkede dybt og svarede: "I sandhed, Harriet, jeg beklager dig af ganske hjerte – men hvorledes kunne du vente andet? Hvor kunne det dog falde dig ind at ægte en irlænder?"

"Gud," svarede hendes kusine, "det er en uretfærdig beskyldning af dig. Der findes lige så gode mennesker blandt irlænderne, lige så værdige og hæderlige folk som blandt englænderne; ja, sandt at sige, findes et vist højmodigt sindelag snarere hos disse. Jeg har også der lært nogle eksempler på gode ægtemænd at kende, og jeg tror, at der ikke heller i England er ligefrem overflødighed af dem. Du burde snarere spørge mig om, hvor jeg dog tænkte på, da jeg ægtede en tosse; men jeg kan højt og helligt forsikre dig om, at jeg ikke vidste det."

"Tror du da," ytrede Sophia med en sagte og forandret stemme, "at kun det mandfolk, der er en dåre, vil blive en slet ægtemand?"

"Ja ser du," svarede den anden, "din udtryksmåde er alt for almindelig til at sættes som afgjort regel; dog tror jeg at kunne påstå, at ingen så let er tilbøjelig til at blive det som en dåre! Blandt dem, jeg kender, er de tåbeligste personer altid de værste ægtemænd, og jeg tør derfor nok påstå, at det er en

afgjort sag, at en fornuftig mand sjældent behandler sin hustru ilde, når hun fortjener en god behandling.",

Kapitel 8

Frygtelig støj i værtshuset; en ven af mrs. Fitzpatrick ankommer uventet.

Derpå fortalte Sophia ifølge sin kusines anmodning – ikke hvad der nu følger, men historien om det, der allerede her er blevet fortalt, og som læseren derfor rimeligvis vil fritage mig for nok en gang at meddele.

Den eneste bemærkning, jeg dog ikke kan undlade at anføre, er den, at hun i hele sin fortælling fra dens begyndelse til dens slutning ikke talte et ord om Jones, ret som om en sådan person slet ikke havde været til. Jeg skal ikke forsøge at angive grunden hertil, og ikke heller undskylde det. Rigtignok ligger deri en vis uredelig tilbageholdenhed, som endda må forekomme endnu mindre tilgivelig i modsætning til den anden dames store åbenhjertighed og fuldkomne oprigtighed; – men det forholdt sig alligevel således.

Sophia var netop kommet til slutningen af sin historie, da der i det værelse, hvor de to damer befandt sig, opkom en støj ikke ulig den, som forårsages af et kobbel hunde, der slippes ud af hundehuset, eller af et par mjavende katte, eller af et par tudende ugler, eller som, da intet dyr kan lignes med den menneskelige stemme, allermest lignede de toner, der har deres hjem på fisketorvet, og stundom udstrømmer af de skønne vandgudinders mund, der nu med et simpelt udtryk kaldes østersmadammer og fiskerkællinger. For når disse i

stedet for de gamle drikofre, der bestod af mælk, honning og olie, har gjort rigelige libationer af enebærtræets stærke saft Note 19) eller ifølge gammel vane har nedskyllet en overflødig mængde kornbrændevin, så vil jeg ikke råde nogen med forvoven tunge at profanere, det vil sige, at nedsætte den smagfulde fede østers, den sunde og faste rødspætte, den fortræffelige, levende flynder og den fine torsk, der endnu for få timer siden var i live, eller andre søernes og flodernes skatte, som de havguder, der fisker dem op fra disse, har betroet til de omtalte gudinders varetægt, for da vil de vrede najader opløfte deres udødelige stemmer og slå den usle fornærmer med døvhed til straf for hans ugudelighed.

Således var den støj, der nu brød frem af et værelse nedenunder, og snart begyndte den torden, der længe havde rullet i det fjerne, at nærme sig mere og mere, indtil den lidt efter lidt steg op ad trapperne og endelig kom ind i det værelse, hvor damerne opholdt sig. Det var kort sagt uden alle billedlige og figuriske talemåder ingen anden end mrs. Honour, der før havde holdt et frygteligt skænderi nedenfor, som nu vedblev på samme måde helt op ad trappen, og i det skrækkeligste raseri kom ind til sit herskab med ordene: "Hvad mener frøkenen? Skulle De tro, at den ækle karl, værten i huset her, har været så uforskammet lige ud at sige til mig, at frøkenen er den afskyelige, uanstændige landstrygerske – jeg tror, man kalder hende Jenny Cameron – der løber rundt om i landet med prætendenten? Og så har den impertinente slyngel oven i købet den dristighed at påstå lige op i øjnene på mig, at frøkenen selv har tilstået det. "Min frøken!" svarede jeg, "din uforskammede lømmel! Min frøken er ingen mad for sådan en pjalt af en

prætendent! Hun er en ung dame af fornem herkomst, af god familie, så velhavende som nogen i Somersetshire. Har han nogensinde hørt tale om den rige squire Western, hvad, slyngel! Hun er hans eneste datter, ja – det er hun! og arving til hans store jordegodser. Og så kommer sådan en tallerkenslikker og kalder hende prætendentens elskerinde! Uh, jeg kunne have knust hans hjerneskal med punchebollen."

Hvad der ved denne lejlighed var mest ubehageligt for Sophia, var det, at kammerpigen i sin ustyrlige heftighed havde fortalt, hvem hun var. Men nu kunne hun dog af denne fejltagelse forstå, hvad værten havde ment med visse talemåder, som hun før ikke kunne begribe; og hun formåede ikke heller at bare sig for at smile over det. Dette blev mrs. Honour endnu mere forbitret over og råbte: "Det havde jeg ikke troet, at frøkenen ville le over det, at blive kaldt, jeg vil ikke sige hvad – af sådan en uforskammet kæltring! Frøkenen burde lige så godt være vred, som jeg er det på Deres vegne, for ellers siger man, at ubedte tjenester er overflødige; men jeg vil dog ikke tillade, at nogen giver min frøken et så skammeligt navn; – nej, jeg tåler det ikke på nogen måde. Jeg er overbevist om, at min frøken er så dydig en dame, som nogensinde har betrådt Englands jordbund, og jeg vil kradse øjnene ud på det æsel, der vover at ytre et eneste ord imod det. Der har aldrig nogen før kunnet sige det mindste ondt om den dames rygte, hvis kammerfrue jeg har været."

Deri lå altså grunden til hendes iver, for Honour havde, oprigtig talt, slet ikke mere hengivenhed for sin frøken, end andre tjenestefolk ellers har – det vil sige i almindelighed. Det, der altså bevægede hende til at tage sig så ivrigt af frøkenens

gode rygte, var hendes egen stolthed; for hun antog, at hendes eget gode navn stod i meget nøje forbindelse med herskabets. Hun mente derfor, at lige som frøkenen steg i anseelse, i samme forhold steg hun selv i ære og anseelse, mens hun på den anden side troede, at når den ene af dem blev nedsat, gjaldt det også den anden.

Ved denne lejlighed kan jeg også fortælle læseren en anekdote. Da den bekendte Nell Gwynn, kong Charles den Andens bekendte elskerinde, en dag kom ud af et hus, hvor hun havde aflagt et kort besøg, og ville stige ind i sin vogn, så hun en stor hob mennesker, der var stimlet sammen om hendes tjener, som var dækket med blod og snavs; da hun nu spurgte ham, hvorledes han var kommet i denne tilstand, svarede han: "Madam, jeg har været i slagsmål med en uforskammet slyngel, der kaldte Deres Nåde en tøjte –" – "Klodrian," svarede damen; "det skal du ikke bryde dig om, for ellers kommer du til at slås hver evige dag i dit liv; ved du tosse da ikke, hvad der er hele verden bekendt?" – "så," svarede tjeneren, "virkelig?" Men idet han lukkede karetdøren, mumlede han, "jeg tåler dog ikke, at man kalder mig en tøjtes tjener!"

Af samme grund kan man også finde mrs. Honours vrede naturlig nok, selv om den ikke havde nogen anden årsag, men den havde virkelig endnu en anden og dybere grund, som lå i en vis omstændighed, der er blevet antydet i vor foregående lignelse. Der gives nemlig ganske bestemt visse spirituøse væsker, som, hvad enten de kommer i forbindelse med ild eller med vore lidenskaber, frembringer den modsatte virkning af vandet, idet de snarere bidrager til at antænde og opflamme end til at slukke. Blandt disse væsker gives der en art, der kaldes

punch, og det var derfor ikke uden grund, at den lærde dr. Chaney plejede at betegne det at drikke punch med udtrykket: at hælde flydende ild ned i halsen.

Men nu havde mrs. Honour uheldigvis gydt så meget af denne slags væske ned i sin hals, at dampen begyndte at stige op i hendes hoved og fordunkle fornuften, som antages der at have sit sæde, mens den egentlige ild fra maven nåede op til hjertet og der opflammede stolthedens noble lidenskab. Heraf følger altså, at vi i det hele taget ikke mere kan undre os over kammerjomfruens voldsomme hidsighed; skønt vi nok må tilstå, at man ved det første blik måtte finde det ubegribeligt, at hun tog således på veje.

Både Sophia og hendes kusine gjorde alt, hvad der stod i deres magt for at udslukke disse flammer, der havde lydt så højt, at hele huset rystede. Endelig var de så heldige at få bugt med dem, eller for at fortsætte lignelsen vil vi sige: efter at ilden havde fortæret hele det forråd af ord, som sproget indeholder, og åndsnærværelsen erindrer i henseende til udtryksfulde skældsord, gik den endelig ud af sig selv.

Nu var der altså endelig tilvejebragt ro ovenfor, men dette var ingenlunde tilfældet nede i stuen, hvor værtinden, der var yderst forbitret over den skade, der var tilføjet hendes mands skønne åsyn, som havde fået mrs. Honours kødkradsere at føle, råbte højt om hævn og retfærdig straf. Hvad den stakkels mand angik, som havde lidt mest ved angrebet, så var han for sit vedkommende ganske rolig. Måske hans vrede var blevet kølnet ved alt det blod, han havde mistet, for hans fjende havde ikke blot sat sine negle i hans kinder, men ligeledes så kraftigt anvendt den knyttede hånd mod hans næsebor, at disse

beklagede den hårde medfart ved en stor overflødighed af blod og tårer. Hertil kom endnu visse betragtninger over hans fejltagelse, for der gaves virkelig intet, der mere beroligede hans vrede, end den måde, hvorpå han nu opdagede sin vildfarelse; for hvad mrs. Honour og hendes opførsel angik, da tjente denne kun til netop at bestyrke ham i hans mening, hvorimod han straks derefter blev underrettet af en såre fornem herre, der kom i en udmærket ekvipage, at en af damerne var en fornem standsperson og hørte til hans personlige bekendtskab.

Ifølge denne persons befaling steg nu værten op og underrettede vore skønne rejsende om, at en meget fornem herre var nedenfor og ønskede at have den ære at hilse på damerne. Sophia blev ganske bleg og skælvede ved denne anmodning, skønt den, som læseren nok kan tænke sig, var alt for høflig til at komme fra hendes fader; men frygten har nogen lighed med en fredsdommer, der er tilbøjelig til af enhver ubetydelig omstændighed straks at drage en slutning, uden først fra begge sider at undersøge sagen.

Snarere for at tilfredsstille læserens nysgerrighed end for at berolige hans ængstelighed vil vi underrette ham om, at det var en irsk pair, der på sin rejse til London sent om aftenen var kommet til værtshuset. Den fornemme herre, som havde forladt sit aftensmåltid, dengang den ovenanførte storm fandt sted, havde fundet lejlighed til at se mrs. Fitzpatricks kammerpige og havde af hende straks fået at vide, at hendes frue, som var en god bekendt af ham, befandt sig ovenpå. Så snart han erholdt denne underretning, skyndte han sig hen til værten, beroligede ham og sendte ham op med den omtalte

høflige anmodning, som dog var udtrykt langt finere, end værten var i stand til at gentage.

Man kunne jo rigtignok undre sig over, hvorfor han ikke ved denne lejlighed benyttede vedkommendes kammerpige som sendebud, men hun var desværre for øjeblikket ikke skikket hverken til denne eller til nogen anden tjeneste. Rommen – således kaldte værten den spirituøse drik – havde på en sørgelig måde fået bugt med den stakkels, af anstrengelse medtagne pige og havde anrettet en skrækkelig ødelæggelse af hendes ædle åndsevner, og det på en tid, da hun mindst var i stand til at modstå dens angreb. Dog, vi vil ikke nøjere beskrive hendes sørgelige tilstand, som læseren vistnok selv kan tænke sig.

Hvad Sophia angik, så blev hun meget snart befriet for sin ugrundede frygt ved den ædle herres ankomst; for denne var ikke blot en god bekendt af mrs. Fitzpatrick, men stod endog i et meget nøje venskabsforhold til hende. Sandt at sige, så var det netop ved hans hjælp, at hun havde været i stand til at flygte bort fra sin ægtemage, for den adelige herre havde den samme galante karakter som de berømte riddere, vi læser om i heltehistorierne, og som befriede mangen indespærret dame fra hendes fængsel.

Bemeldte adelsmand ejede nemlig en herregård i nærheden af mr. Fitzpatricks og havde i nogen tid været bekendt med fruen. Så snart han derfor erfarede, at hun var blevet indelukket, bestræbte han sig med iver for at forskaffe hende sin frihed; men dette iværksatte han ikke som de gamle helte ved at storme borgen, men efter den nyere krigsmåde ved at bestikke borgfogeden. Nu om stunder anses nemlig snildhed

for langt fortrinligere end rå styrke, og man har fundet, at guld er langt mere uimodståeligt end bly eller stål.

Da dette var en omstændighed, som damen dengang ikke fandt for godt at meddele sin veninde, så skulle heller ikke vi have omtalt den for læseren. Vi ville hellere lade ham være i den tro, at hun havde fundet eller selv præget eller ved et eller andet overordentligt, måske endog overnaturligt middel sat sig i besiddelse af de penge, hun havde bestukket portneren med, end vi ville afbryde hendes fortælling ved at antyde det, som hun selv havde anset for at være for ubetydeligt til at omtale.

Efter en kort underholdning ytrede den fornemme herre, at han ikke kunne undlade at undre sig over at træffe hende i dette værtshus, samt at sige hende, at han havde stået i den formening, at hun havde begivet sig til Bath. Hertil svarede mrs. Fitzpatrick meget frimodigt, at hun var blevet forhindret i dette ved ankomsten af en person, som hun næppe behøvede at nævne. "Kort sagt," sagde hun, "jeg blev indhentet af min mand – for hvad kan det nytte at ville dølge det, som hele verden allerede ved – og havde den store lykke at slippe bort fra ham på den forunderligste måde. Nu er jeg i begreb med at rejse til London i selskab med denne unge dame, der er en nær pårørende af mig, og som er flygtet bort fra en tyran, der omtrent er lige så slem som min egen."

Hans Herlighed, der formodentlig sluttede, at den omtalte tyran ligeledes var en ægtemand, holdt en meget høflig og forekommende tale til begge damerne, fuld af bebrejdelser mod hans eget køn, og undlod ikke heller at anbringe nogle sidehug til det ægteskabelige forhold i og for sig samt at beklage den urimelige magt, som manden har fået over den blidere og mere

fortjenstlige del af menneskeheden. Han sluttede derpå sin tale med at tilbyde dem sin beskyttelse, sin karet og seks heste, hvilket straks blev modtaget af mrs. Fitzpatrick og endelig på grund af hendes overtalelser også af Sophia.

Efter at sagerne nu således var ordnet, anbefalede herren sig, og damerne begav sig til ro; dog først efter at mrs. Fitzpatrick vidtløftigt og med megen berømmelse for sin kusine havde skildret den ædle herres fortræffelige karakter og især fremstillet den overordentlige kærlighed, han behandlede sin egen hustru med, idet hun sagde, at hun antog ham for måske at være den eneste høje rangsperson, der ubrødeligt bevarede den ægteskabelige troskab. "Ja, min kære Sophia," sagde hun; "det er virkelig en meget sjælden dyd hos fornemme folk. Det må du aldrig gøre regning på, når du engang gifter dig, for i så tilfælde kan du være forvisset om, at du vil blive skuffet."

Ved disse ord hævede et sagte suk Sophias bryst; det kom måske af en ubehagelig drøm, men da hun aldrig har omtalt denne drøm for nogen, må læseren ikke heller vente her at få denne meddelt.

Kapitel 9

En smuk beskrivelse af morgenstunden. En postvogn. Kammerjomfru-høflighed. Sophias heltemodige sind og gavmildhed; sammes bedømmelse, endelig selskabets afrejse og ankomst til London.

De medlemmer af samfundet, der er født til at forskaffe os livets nydelser, begyndte nu at tænde deres lys for at udføre deres daglige arbejder til fordel for dem, der er født til at nyde

disse behageligheder. Den håndfaste avlskarl gør sin opvartning hos sin medarbejder, oksen; den sindrige håndværker, den flittige mekanikus skynder sig op fra deres hårde leje; nu begynder også den flinke opvartningspige at rydde op i den uryddelige krostue, mens de urolige personer, der har foranlediget uordenen i den foregående aftens drikkelag, kaster sig hid og did i urolig slummer og forstyrret søvn, som om selv de bløde dyner var for hårde til at skænke dem en rolig hvile.

Ved simple ord vil dette ikke sige andet, end at klokken næppe havde slået syv, da damerne allerede var færdige til at rejse, mens den højvelbårne herres ekvipage ifølge hans ønske blev sat i stand til deres afbenyttelse.

Men nu opstod dog en vis vanskelighed, nemlig den, hvorledes herren selv skulle blive befordret; for rigtignok kan den opfindsomme kusk i en postvogn, hvor passagererne blot betragtes som andre pakker, ganske nemt proppe et halvt dusin ind, hvor der kun er plads til fire personer, for han formår meget vel at indrette det således, at den fede værtinde og den velnærede borgmester ikke optager større plads end den smækre jomfru og den smalle ungkarl, fordi en sådan tyk mave har den natur, ved et passende tryk at give efter og lade sig nøje med den snævrere plads, men alt dette lader sig dog ikke gøre i de køretøjer, der som en udmærkelse kaldes herskabsekvipager, hvor en sådan indpakningsmetode aldrig er blevet forsøgt, skønt de ofte er større end andre.

Lorden ville have gjort en ende på den omtalte vanskelighed, idet han meget galant tilbød sig at stige til hest, men dette ville mrs. Fitzpatrick på ingen måde tillade. Det blev derfor til sidst

vedtaget at kammerjomfruerne skulle afløse hinanden og efter tur ride på en af Hans Velbårenheds heste, der til den ende straks blev forsynet med en damesadel.

Nu blev alt brat i orden i værtshuset, damerne afskedigede deres forrige vejvisere, og Sophia gjorde værten en ekstraforæring, dels for at erstatte ham den skramme, han havde fået af hende selv, og dels for det, han havde lidt under den rasende kammerpiges hænder. Først nu opdagede Sophia et tab, som var hende temmelig ubehageligt, og det var en banknote på hundrede pund, som hendes fader havde givet hende ved deres sidste møde, og som skønt i og for sig kun en ubetydelighed dog for tiden var den hele skat, som hun kunne råde over. Hun søgte alle vegne, rystede og vendte alle sine gemmer, men forgæves; banknoten kunne ikke findes, så at hun endelig var ganske vis på, at hun havde tabt den ud af lommen, da hun havde det uheld at styrte med hesten på den dunkle markvej, som vi før har omtalt, hvilket så meget mere syntes rimeligt, da hun nu kunne huske, at hendes lommer den gang var kommet noget i uorden, samt at hun på det selvsamme sted, øjeblikket inden hun faldt, havde haft megen vanskelighed med at trække sit lommetørklæde op, som hun ville hjælpe mrs. Fitzpatrick med i hendes forlegenhed.

Men denne slags uheld kan vel være ledsaget af visse ubehageligheder, men de er dog ikke i stand til at kue et kraftigt sind, som ikke ellers er en slave af gerrighed. Sophia følte rigtignok, at der for øjeblikket ikke kunne være hændet hende noget ubehageligere, men hun overvandt snart den dermed følgende forstemthed og vendte tilbage til selskabet med sin sædvanlige blidhed og sit venlige, muntre udseende. Hans

Herlighed ledsagede damerne til vogns, ligesom også mrs. Honour, der efter mange komplimenter og undskyldninger til den anden kammerjomfru endelig af denne lod sig overtale til at tage den første tur i kareten, hvor hun rigtignok senere helst var forblevet for hele rejsen, hvis ikke hendes herskab efter flere frugtesløse påmindelser til sidst havde tvunget hende til at fuldføre sin del af den til hest.

Da kareten havde optaget sit selskab, begyndte den at sætte sig i bevægelse og køre frem, ledsaget af flere tjenere samt to forridere, som før havde kørt med Hs. Herlighed, men vistnok havde måttet finde sig i at udelukkes fra den mageligere befordring, selv om grunden dertil havde været langt ringere end en høflighed mod to damer. Heri handlede de naturligvis ganske som gentlemen eller dannede herrer, men de ville desuden ikke have taget det så nøje, om de endog skulle have påtaget sig tjenerforretninger, ja måske endnu nedladt sig dybere for at nyde Hs. Herligheds selskab og hans fortræffelige taffel.

Værten var så fornøjet med den foræring, han havde fået af Sophia, at han snarere glædede sig over end beklagede de skrammer og rifter, som han havde fået. Måske læseren ønsker at vide, *hvor meget* han havde fået; vi beklager, at vi ikke kan besvare dette spørgsmål fyldestgørende, men så meget kan vi sige, at hvad det end var, så tilfredsstillede det værten for den korporlige skade, han havde lidt; det eneste, som han beklagede, var, at han ikke havde vidst, hvor lidt damen holdt på sine penge; "for jeg kunne gerne," ytrede han, "have forlangt det dobbelte for hver ting, og hun ville dog ikke have gjort nogen ophævelser over regningen."

Derimod var værtinden langt fra at nære samme mening; vel kan jeg ikke sige, om hun virkelig følte noget for sin mand i anledning af den skade, han havde lidt; men så meget er vist, at hun var langt mindre fornøjet med Sophias gavmildhed. "Du kan tro," sagde hun, "damen ved meget godt, hvad hun skal bruge sine penge til. Hun kunne nok tænke, at hun ikke kunne afgøre sådan en sag uden erstatning, og at en retsforfølgelse ville have kostet hende langt, langt mere end denne ubetydelighed, som jeg undrer mig over, at du modtog." –

"Men du er også alt for grådig," svarede manden, "du tror, at det ville have kostet hende mere, ikke sandt? Mener du da, at jeg ikke forstår det lige så godt som du? Mon det ville have fyldt mere i vore lommer, eller måske mindre? Ja, hvis vor søn Thomas, der skulle have studeret til prokurator, havde levet, så skulle jeg med fornøjelse have ladet ham få hånd i sagen, for han ville nok have bragt en god skilling ud af den, men nu, da jeg ikke har nogen slægtning, der er lovkyndig, hvorfor skulle jeg da søge rettergang til fordel for fremmede?"

"Ja, ja," svarede hun, "det har du også ret i, du forstår det vel bedst."

"Det tror jeg også," svarede han, "jeg mener, at hvor der er penge at få, der kan jeg lige så godt lugte lunten som nogen anden. Ikke enhver skulle have snakket så meget ud af folk, det kan jeg sige dig. Husk på, at det skulle ingen anden så let have fået lokket ud af hende, det kan du vær vis på!"

Hermed endte denne korte samtale, som sluttede med, at værtinden erklærede sig fuldkommen enig med manden og roste hans skarpsindighed.

Vi vil altså tage afsked med disse godtfolk og tænke på Hs. Herlighed og hans to smukke medrejsende, der kom så hurtig afsted, at de på to dage gjorde en rejse på halvfems engelske mil, så at de anden dags aften nåede London, uden at have mødt noget eventyr på vejen, der er værd at omtale, med mindre vi ville følge andre skribenters eksempel og fylde vor historie med allehånde pyntelige og maleriske naturbeskrivelser, hvilket vi dog for kortheds skyld her vil undlade.

Kapitel 10

Indeholder et par bemærkninger om dyd og desuden nogle flere deslige om mistanke.

Da vort rejseselskab var kommet til London og var steget af i Hs. Herligheds hus, blev der, straks efter at selskabet havde fået nogle forfriskninger, sendt tjenere ud for at skaffe begge damerne logi, for mrs. Fitzpatrick ville på ingen måde for længere tid opholde sig i Hs. Herligheds hotel, eftersom den nådige frue dengang ikke var i byen.

Måske vil nogle læsere anse det for en alt for overdreven delikatesse eller for en alt for streng og nøjeregnende dyd; men vi må dog indrømme, at hun befandt sig i en ganske særegen, underlig stilling; især når vi betænker, at der gives onde tunger nok i verden, så at, hvis det var en fejl, da lå denne snarere i en overdreven sømmelighedsfølelse og var af den beskaffenhed, at ethvert fruentimmer under lignende omstændigheder ville handle vel i at efterligne den.

Da de havde fået logi, fulgte Sophia med sin kusine for denne aften at blive sammen med hende; dog besluttede hun næste morgen tidlig at forespørge sig om den dames bolig, under hvis beskyttelse hun efter vor tidligere beretning havde haft i sinde at begive sig, da hun forlod sin faders hus. Og dertil var hun også så meget mere tilbøjelig på grund af visse iagttagelser, som hun havde gjort i vognen, mens deres rejse stod på.

Men skønt vi nu ikke vil beskylde Sophia for, at der lå nogen tilbøjelighed til mistænksomhed i hendes karakter, så kan vi dog ikke undlade at meddele vore læsere visse tanker om mrs. Fitzpatrick, der for øjeblikket opfyldte hendes hjerte, og som virkelig indeholdt adskillige tvivl om denne. Men da disse også er af den beskaffenhed, at de sletteste mennesker ligeledes nærer dem, anser vi det for upassende nøjere at drøfte dem, uden først at sige et par ord om mistanke i almindelighed.

Det har altid forekommet os, at mistænksomhed har to grader. Jeg antager, at den første af disse grader har sit udspring fra hjertet, da dens overordentlig hurtige dømmekraft synes at hentyde på en vis foregående indre tilskyndelse, og dette så meget mere, som denne overdrevne grad som oftest selv danner og skaber de genstande, den går ud på; den ser nemlig, hvad der ikke eksisterer; og altid mere, end der virkelig finder sted. Det er denne skarpsynede, gennemtrængende evne, hvis falkeblik intet kendetegn på det onde kan undgå, der lægger mærke ikke alene til folks handlinger, men også til deres ord og øjekast, og da den har sin oprindelse fra iagttagerens hjerte, så nedsænker den sig også i den iagttagnes hjerte og udspejder der allehånde ondt, endog inden det kommer til verden, ja stundom endog inden vedkommende selv har tænkt

på det. Det er virkelig en beundringsværdig evne, når den blot var ufejlbar; men da nu ingen gør fordring på denne grad af fuldkommenhed undtagen en eneste dødelig, nemlig paven, så har denne skarpe dømmekraft på grund af sine fejltagelser forårsaget mange sørgelige misforståelser, samt meget beklagelige hjertesorger for dyden og uskyldigheden. Jeg kan derfor ikke undlade at anse denne uhyre skarpsynethed med hensyn til det onde for en skadelig og fejlagtig overdrivelse, ja endog for et hæsligt onde i og for sig selv. Jeg er så meget mere tilbøjelig til denne antagelse, som jeg frygter for, at denne overdrevne skarpsindighed til at opdage andres fejl har sin oprindelse i et slet hjerte, både ifølge de ovenanførte grunde, men tillige, fordi jeg aldrig har kendt et godt menneske, der havde denne egenskab. For denne grad af mistænksomhed må jeg naturligvis aldeles og på det bestemteste frikende Sophia.

Den anden grad af denne egenskab synes at have sit udspring fra hovedet og består altså kun i en evne til at se, hvad man har for øje, og derefter at danne slutninger af det, man har set. Det første er uundgåeligt for dem, som har øjne, og det sidste er ligeledes en sikker og nødvendig følge for dem, som har forstand. Denne egenskab er derfor en lige så afgjort fjende af brøde, som den første er af uskyldighed, og jeg tør derfor ikke sætte den i samme hæslige lys, selv om den dog stundom tager fejl på grund af den menneskelige forstands skrøbelighed. Jeg sætter for eksempel, at en ægtemand tilfældigvis kom til at overraske sin hustru på skødet af eller i armene på en af de unge, smukke herrer, der studerer den kunst at gøre ægtemænd skinsyge og latterlige, så ville jeg ikke fortænke en sådan mand, om han af det, han så, sluttede sig til noget mere, skønt vi ikke

vil være så strenge, men antage, at slige familiariteter muligvis kunne være uskyldige friheder. Læseren kan vistnok selv tænke sig mange eksempler på dette, så at vi blot hertil vil føje et, som mange måske vil anse for meget ukristeligt, men som desuagtet er såre begrundet. Det er nemlig mistanken om, at hvad en mand én gang har gjort, det kan han nok være i stand til at gøre igen, samt at det er meget muligt, at den, som én gang har vist sig som en kæltring, også kan være det en anden gang. Og for denne art af mistænksomhed tør vi ikke frikende Sophia, for hun havde virkelig fattet den mening, at hendes kusine langtfra var, som hun burde være.

Sagen synes nemlig at have forholdt sig således: Mrs. Fitzpatrick antog ganske fornuftigt, at en ung dames dyd i verden er udsat for den selvsamme skæbne som en stakkels hare, der næppe kan vove sig ud af sit skjul uden at træffe på fjender, fordi alle de, den møder, er enige om at være dens fjender. Så snart hun altså havde bestemt at gribe den første lejlighed til at forlade sin mand, måtte hun også beslutte sig til at stille sig under en anden mands beskyttelse; hvem kunne hun vel bedre have valgt til sin beskytter end en mand af rang, formue og ære, der foruden den noble sindsstemning, der gør sådanne hædersmænd tilbøjelige til det, man kalder omvandrende ridderskab, det vil sige, at være stridsmænd for damer, der er stedt i farer og lidelser, tillige ofte havde erklæret, at han fortæredes af en heftig lidenskab for hende, og allerede havde givet hende alle de beviser, der stod i hans magt på dette faktum?

Men da loven tåbeligt nok har undladt at ansætte sådan en vice-ægtemand eller beskytter for en dame, der er flygtet bort

fra sin virkelige mand, og da folk er ondskabsfulde nok til at give en sådan beskytter et langt værre navn, så havde Hs. Herlighed besluttet at bevise damen alle disse gode tjenester i største hemmelighed, uden offentligt at give sig af med at være hendes forsvarer. Ja, for at ingen anden person skulle betragte ham på denne måde, var det aftalt imellem dem, at damen skulle rejse lige til Bath, og at Hs. Herlighed først skulle begive sig til London og derfra efter lægernes råd skulle besøge dette badested. Men nu havde Sophia ganske tydeligt fået dette at vide, vel ikke ved mrs. Fitzpatricks ord og opførsel, men af lorden selv, som formodentlig var langt mindre øvet i at dølge en hemmelighed end den gode dame; ja måske bidrog endog den store tilbageholdenhed, som mrs. Fitzpatrick havde vist i denne del af sin fortælling, netop til at forøge den mistanke, der nu var opstået i hendes kusines hjerte.

Sophia fik med største lethed den dame opspurgt, til hvem hun ønskede at komme, for hendes hus var velbekendt, og næsten enhver kusk i byen vidste, hvor det lå; dernæst fik hun også, så snart hun sendte bud, den hjerteligste og mest forekommende indbydelse, som hun straks modtog. Heller ikke mrs. Fitzpatrick lod til at være særdeles bekymret over at forlade sin kusine og bad hende ikke mere om at blive, end almindelig høflighed medfører. Om dette nu havde sin grund i, at hun havde bemærket ovenomtalte mistanke og følte sig fornærmet over den, det skal jeg ikke kunne sige, men så meget er vist, at hun lige så gerne så, at hun blev af med Sophia, som denne ønskede at bortfjerne sig.

Imidlertid kunne Sophia dog ikke undlade at give sin kusine et kort og velment råd, inden hun tog afsked med hende. Hun

bad hende endelig for Himlens skyld at tage sig i agt og at betænke den farlige stilling, hun befandt sig i; hun mente, at der dog måske var håb om, at man kunne finde en måde til igen at forsone hende med hendes mand. "Du husker nok," sagde hun, "den grundsætning, som tante Western så ofte har gentaget for os, at, når den ægteskabelige pagt engang var brudt, og det var kommet til åbenbar krig mellem mand og kone, måtte hun ubetinget anse enhver fredsslutning for en ren gevinst. Det var tantes egne ord, og hun havde virkelig en stor del verdenserfaring."

Men mrs. Fitzpatrick smilede hånligt og svarede: "Hør, min kære pige, pas du blot på dig selv, for du er yngre end jeg. Jeg skal nok komme om få dage og besøge dig, men nu må jeg også give dig et lille råd: lad nu den adstadige jfr. Alvor blive ude på landet, for det kan du tro mig, det vil ellers klæde dig meget ilde herinde i byen."

Hermed skiltes begge kusinerne, og Sophia begav sig lige hen til mrs. Bellaston, hvor hun fandt en lige så hjertelig som forekommende modtagelse. Denne dame havde allerede været meget indtaget af hende, da hun tidligere havde set hende hos hendes tante Western. Hun var nu også særdeles glad ved at se hende og roste højligt hendes forstand og beslutsomhed, da hun havde meddelt hende grunden til, at hun havde forladt squiren og var flygtet til London. Dernæst erklærede bemeldte dame, at den gode mening, som Sophia nærede med hensyn til hendes hus, var meget smigrende for hende, og da hun derfor havde valgt dette som tilflugtssted, så lovede hun hende al den beskyttelse, som hun formåede at yde.

Da vi nu altså har set, at Sophia er kommet i gode hænder, håber jeg, at læseren vil være tilfreds med at lade hende forblive der en tid lang, og dernæst at se sig om efter de andre personer, især den stakkels Jones, som vi nu længe nok har ladet gøre bod for sine foregående forseelser, der som alle synder på grund af deres egen natur for ham indeholdt tilstrækkelig straf i sig selv.

Tolvte bog

Omfatter det samme tidsrum som det foregående.

Kapitel 1

Som viser, hvad man bør anse for at være stjålet hos vore nyere forfattere, og hvad man bør holde for en lovmæssig prise.

Den lærde læser må have lagt mærke til, at jeg i dette mægtige værk ofte har anført perioder af de bedste gamle skribenter uden at nævne originalen, og uden at tale et ord om den bog, jeg har lånt dem af.

Denne måde at skrive på har den vittige abbé Bannier sat i et meget smukt lys i fortalen til hans fabellære, et værk der viser stor lærdom og lige så stor dømmekraft.

"Læseren vil let kunne mærke," siger han, "at jeg ofte har haft større højagtelse for ham end for min egen anseelse, for en forfatter gør i sandhed læseren en meget betydelig kompliment, når han for hans skyld udelader lærde citationer, som fremstiller sig for ham, og som ikke ville have kostet ham andet, end den umage at udskrive dem."

At fylde et værk med sådanne brokker kan i sandhed anses for et åbenbart bedrageri imod den lærde verden, som derved narres til at købe det nok engang i stumper og stykker, som de allerede har i det hele, om ikke i deres hukommelser, så dog på deres hylder; og det er endnu mere grumt imod de ulærde, som bliver forført til at betale det, de ikke kan have nogen nytte af. En skribent, som blander en stor mængde græsk og latin i sine værker, behandler damerne og de smukke herrer på samme lumpne måde, som de ofte behandles på af dem, der holder auktioner, og ofte gør sig umage for at blande og formere

numrene således, at når man vil købe noget, som man mangler, så er man nødt til at købe noget med, som man ikke kan bruge.

Men da der ingen opførsel findes, hvor smuk og uegennyttig den end er, som ikke kan blive galt forstået af uvidenhed og galt udlagt af ondskab, så har jeg undertiden været fristet til at bevare min egen anseelse på mine læseres bekostning, og til at udskrive originalen, eller i det mindste anføre kapitlet og verset, når jeg har brugt en andens tanke eller udtryk. Jeg har i sandhed nogen tvivl, om jeg ikke ofte har tabt ved det modsatte, og om jeg ikke, når jeg har udeladt den originale forfatters navn er snarere blevet mistænkt for at have stjålet, end anset for at have handlet efter den elskværdige bevæggrund, som jeg oven for har anført af den med rette berømte franskmand.

For nu ar undgå alle sådanne beskyldninger for eftertiden vil jeg her bekende sagen og retfærdiggøre mig. Man kan anse de gamle som en rig fælled, hvor enhver, der har den mindste plet af Parnassus til leje, har fri ret til at græsse sin muse, eller, for at sætte sagen i et klarere lys: vi nyere er, i forhold til de gamle, det, som de fattige er til de rige. Men ved de fattige forstår jeg her det store og ærværdige selskab, som vi i England kalder pøbelen. Og nu ved enhver, som har haft den ære at blive indladt i nogen grad af fortrolighed med denne pøbel, meget vel, at det er én af deres antagne grundsætninger at røve og plyndre deres rige naboer uden den mindste tilbageholdenhed, og at det hverken bliver holdt for synd eller skam imellem dem. Og denne grundsætning holder de sig ved, og handler så bestandig efter den, at der næsten i ethvert sogn i kongeriget altid er en slags sammenrottelse i gære imod en vis rig person, som man kalder herremanden, hvis ejendomme alle hans

fattige naboer anser for et frit bytte; og da de forestiller sig, at det slet ikke er nogen forseelse at udøve sådanne plyndrerier, så anser de det for et bud af æren og en moralsk pligt, at hæle med hinanden og fri hinanden fra straf ved alle sådanne lejligheder.

På samme måde må de gamle, som Homer, Virgil, Horats, Cicero, og de øvrige, anses iblandt os skribenter for lige så mange rige herremænd, som vi fattige på Parnassus, ved en sædvane fra utænkelige tider af, har fået ret til at tage alt det fra, som vi kan få fat på. Denne frihed forlanger jeg, og den er jeg lige så rede til at tilstå mine fattige naboer igen i deres tur. Alt det jeg påstår, og alt det jeg fordrer af mine brødre, er, at vi bør vedligeholde den samme nøjagtige redelighed imellem os, som pøbelen udviser imellem sig indbyrdes. At stjæle fra en anden iblandt os selv, er i sandhed meget lastværdigt og uanstændigt; for det kan man ganske egentligt kalde at bedrage den fattige, (undertiden måske den, der er fattigere end vi selv) eller for at vise det med den skammeligste farve: at plyndre hospitaler.

Da min samvittighed altså efter den nøjeste undersøgelse ikke kan beskylde mig for noget sådant skammeligt tyvene, så vil jeg lade mig nøje med at angive mig selv som skyldig i den forrige beskyldning; og jeg vil aldrig betænke mig på at bemægtige mig noget træk, som jeg herefter finder i en gammel forfatter, når jeg kan have nogen nytte af det, uden at anføre den forfatters navn, som jeg tog det fra. Ja, jeg fordrer endog en fuldkommen ejendomsrettighed til alle sådanne træk, fra det øjeblik af, de er indført i mine skrifter; og jeg venter, at alle mine læsere herefter vil anse dem ganske og aldeles for mine egne. Men denne fordring forlanger jeg dog ikke man skal tilstå

mig, uden på det vilkår at jeg skal vise den nøjeste redelighed imod mine fattige brødre, så at, om jeg nogensinde låner noget af det lidet, de har, så skal jeg aldrig forsømme at sætte deres mærke på det, på det at det altid kan være færdigt til at komme tilbage til dets rette ejermand igen.

Denne udeladelse var meget lastværdig af en vis mr. Moore, som i forrige tider lånte nogle linjer af Pope & kompagni, og tog sig den frihed at anføre seks af dem i hans komedie "*The Rival Modes*". Men mr. Pope var dog så lykkelig at finde dem i den nysanførte komedie, og tog dem derfor, som sin rette ejendom, med magt tilbage igen, og førte dem ind i sine værker; og til velfortjent straf kastede han den omtalte Moore i det kedsommelige fængsel i *Dunciaden*, hvor hans ulyksalige ihukommelse endnu gemmes, og skal evigt gemmes, som en revselse, der passer sig på sådan en uretfærdig omgang i den poetiske handel.

Kapitel 2

Hvori fortælles, hvorlunde squiren vel ikke finder sin datter, men noget andet, der gør en ende på hans forfølgelse.

Vor fortælling vender tilbage til værtshuset ved Upton, fra hvilket vi først vil gå på spor efter squire Western, og da han snart vil have endt sin rejse, vil vi få tilstrækkelig lejlighed til derefter at se os om efter vor helt.

Læseren vil behagelig erindre, at den omtalte squire forlod værtshuset i største vrede samt ligeledes i rasende harme satte efter sin datter. Da staldkarlen havde underrettet ham om, at hun var taget over Severn, satte han tilligemed sit rejsefølge

ligeledes over denne flod og red afsted i strakt galop, sværgende på, at han ville tage den grueligste hævn over den stakkels Sophia, hvis han indhentede hende.

Imidlertid var han ikke kommet langt, inden han nåede til en korsvej. Her holdt han først et kort krigsråd for at høre de forskellige meninger, men tog derefter vejen på lykke og fromme og slog lige ind på vejen til Worcester.

Han kunne omtrent have redet to mile, da han begyndte bitterligt at beklage sig og gentagne gange udbrød: "Det er dog virkelig en skam! Kan der tænkes en mere uheldig mand, end jeg er!" og nu begyndte han at bryde ud i en hel salve af eder og forbandelser.

Ved denne lejlighed søgte præsten ligeledes at trøste ham og sagde: "Sørg ikke, sir, som de, der intet håb har. Vel har De endnu ikke været i stand til at indhente vor unge frøken, men det er dog allerede en lykke, at vi er kommet på det rette spor. Det kunne nok hænde sig, at hun snart, træt af rejsen, opholder sig i et eller andet værtshus for at styrke sit legeme og udhvile sig; i så fald er jeg moralsk overbevist om, at De inden kort tid vil være i stand til at se Deres ønske opfyldt."

"Å! For mig må tøsen rende, hvorhen hun lyster!" svarede squiren. "Jeg beklager blot, at jeg skal miste den dejlige morgenstund og min gode jagt. Det er forbandet hårdt at miste en af de bedste jagtdage, som der efter al sandsynlighed har været hele denne årstid, og især efter så lang en frost."

Om nu skæbnen, der selv under sine mest lunefulde streger stundom viser nogen medlidenhed, ved denne lejlighed ville hjælpe lidt på squirens mismod, eller om den havde bestemt, at han ikke skulle indhente sin datter, og derfor på en anden måde

ville give ham noget erstatning, – det skal jeg ikke kunne sige. Nok er det, at næppe havde han ytret de før omtalte ord, i forbindelse med et par drøje eder, førend en kobbel hunde i kort afstand fra dem begyndte at åbne deres melodiske halse, hvilket havde den virkning både på squiren og på hans hest, at de begge to straks spidsede øren, mens squiren råbte: "Der løber den, – der løber den! Fanden tage mig, om den ikke løb der!" hvorpå han straks satte sporerne i hesten, der ikke engang behøvede slig opmuntring, eftersom den havde samme tilbøjelighed som herren, og nu fo'r hele selskabet tværs over en kornager lige hen imod hundene, råbende og skrigende på jægermaner, mens den arme præst korsede sig og listede sig så småt bagefter.

Her gik det akkurat som i fablen, der fortæller om den skønne kat Grimalkin, som til glæde for sin elsker blev forvandlet til et dejligt fruentimmer, men dog ikke kunne glemme sine gamle kattenoder og derfor bestandig beholdt sin oprindelige natur, så at hver gang hun bemærkede en lille mus, sprang hun op af sengen fra sin husbond og gav sig til at gøre jagt på kræet.

Hvad lære vi af dette? – Ikke, at den dejlige var misfornøjet med at hvile i sin elskede brudgoms arme, for vel er det sandt, hvad nogle har bemærket, at katte er tilbøjelige til utaknemmelighed; men det er dog også vist, at både fruentimmer og katte holder af at blive kælet for og ved visse lejligheder at knurre. Men sandheden er, som også den skarpsindige sir Roger l'Estrange i sine dybsindige betragtninger bemærker, at om man end kaster naturen ud af døren, så kommer den dog igen ind ad vinduet, ligervis som

katten, om den end blev madame, dog måtte gå på musejagt. Det selvsamme var nu her tilfældet med squiren, der ingenlunde fattedes kærlighed til sin datter, for han elskede hende virkelig oprigtigt; men når vi betænker, at han var en landjunker og jæger, så kan vi nok indse, hvorledes fablen ret passer på ham, og vore dertil knyttede skarpsindige betragtninger ikke mindre.

Hundene løb, alt hvad de kunne, og squiren satte efter dem over grøfter og gærder, med alle sine sædvanlige tilråb og hele sin gamle iver og med al den fornøjelse, han plejede at føle. Han glemte hver en tanke om Sophia, men tænkte alene på at nyde jagtens glæde, som han erklærede for den skønneste, han nogensinde havde oplevet, og svor på, at den nok var et ridt på halvtreds mile værd. Da squiren glemte sin datter, så kan vi nok tænke, at tjenerne glemte deres frøken; og da præsten, efter at han på latin for sig selv havde udtrykt sin forundring oder det, ligeledes til sidst lod alle tanker om den unge dame fare, gav han sig i tilbørlig afstand til at trave bagefter og begyndte på at meditere og i tankerne at udarbejde en del af den følgende søndags præken.

Den squire, der ejede hundene, følte sig meget smigret ved sin jagtelskende medbroders ankomst; for alle folk hylder fortjenesten på deres måde, og nu gaves der ingen kyndigere jæger end mr. Western, ikke heller nogen, der bedre forstod at anspore hundene ved sine tilråb eller at oplive jagten ved sine skrig.

I jagtens hede er jægerne i almindelighed så optaget og beskæftiget, at de ikke kan tænke på høflighedsbeviser, næppe endog på almindelige menneskepligter; for hvis en af dem

tilfældigvis styrter i en grøft eller i en flod, farer dog de andre hensynsløst forbi og overlader ham til sin skæbne; og deraf kom det også, at begge squirerne ikke talte et ord sammen, skønt de ofte red side om side med hinanden. Imidlertid bemærkede dog den egentlige jagtherre ofte med bifald den fremmedes store snilde i at vejlede hundene, når de kom på fejlagtigt spor, og fik derved et højt begreb om hans indsigter, ligesom også antallet af den fremmede jægers ledsagere ikke bidrog lidet til at forøge hans agtelse for denne. Så snart altså jagten var endt og ræven fanget, samledes de to squirer og hilste hinanden på ægte landjunkermaner.

Samtalen var meget underholdende og kunne måske egne sig til at fremsættes i et anhang eller ved en anden lejlighed, men da den på ingen måde vedkommer denne historie, kan vi ikke formå os til at indrømme den plads her. Den endte med nok en jagt, hvorpå fulgte en indbydelse til middagsgilde, der blev modtaget, hvorefter atter fulgte et drabeligt drikkelag, som endte med en fast søvn fra squire Westerns side.

Vor squire kunne ingenlunde måle sig med sin vært eller med pastor Supple i drikkelaget denne aften, og dette havde sin grund i den voldsomme legems- og sjælsanstrengelse, han havde været underkastet, så at det på ingen måde kan geråde hans ære til forklejnelse. Han blev derfor, som man med et simpelt udtryk plejer at kalde det, pærefuld, for han havde næppe fået sat den tredje flaske til livs, førend han blev så beruset, at præsten fra denne tid af lod, som om han var fraværende, skønt han først længe efter blev bragt til sengs. Imidlertid underrettede han dog den anden squire om alt det, der angik Sophia og fik af ham det løfte, at han ville hjælpe ham

ved at understøtte alle de grunde, som han næste morgen ville anføre for squire Western for at formå ham til at vende tilbage til sit hjem.

Så snart altså vor gode squire havde fået aftenrusen udsovet og fået sin morgendram, forlangte han, at hans heste skulle føres frem for på ny at begynde forfølgelsen. Men nu begyndte mr. Supple at anføre så mange grunde, hvorved han frarådede ham dette foretagende, og fandt derved så meget medhold hos husets herre, at de endelig overbeviste mr. Western om, at han gjorde bedst i at rejse hjem. Det bevis, der især slog ham, bestod i, at han jo nu ikke mere vidste, hvad vej han skulle tage, og at det derfor var lige så rimeligt, at han red længere bort fra sin datter, som hen imod hende. Derpå tog han afsked fra sin medbroder i den ædle jægerkunst, tolkede ham sin glade over, at frosten var ophørt (hvilket måske også var en ikke uvæsentlig grund til, at han skyndte sig hjem) og skred fremad eller rettere sagt tilbage til Somersetshire, dog ikke førend han havde udsendt en del af sine ledsagere for at søge efter hans datter, efter hvilken han også sendte en salve af de kraftigste forbandelser, han i øjeblikket kunne finde.

Kapitel 3

Fortæller Jones' bortrejse fra Upton, samt hvad der foregik på vejen mellem ham og Partridge.

Endelig komme vi igen tilbage til vor helt, og sandt at sige har vi været nødt til i så lang tid at forlade ham, at mange af vore læsere i betragtning af den forfatning, han sidst befandt sig i, formodentlig har troet, at vi havde i sinde for stedse at overlade

ham til sin skæbne. Han var nemlig for øjeblikket virkelig i en sådan tilstand, i hvilken forsigtige folk som regel undlader at spørge efter deres venner for ikke at erholde den dybt rystende efterretning, at bemeldte venner har hængt sig.

Men om vi i virkeligheden ikke besidder alle de dyder, så tør vi dog også dristigt fralægge os alle de fejl, der er særegne for en sådan forsigtig karakter, og skønt man ikke let kan være i nogen ynkeligere tilstand end den, som den stakkels Jones for øjeblikket befandt sig i, vil vi dog vende tilbage til ham og tænke lige så omhyggeligt på ham, som om han solede sig i lykkens klareste stråler.

Vi kan altså melde, at mr. Jones, ledsaget af sin rejsekammerat Partridge, forlod værtshuset få minutter efter at squire Western var taget bort, og drog samme vej til fods, fordi staldmesteren havde sagt dem, at de på denne tid umuligt kunne få heste i Upton. Med tunge hjerter vandrede de videre; for skønt deres sorger havde forskellige årsager, var dog begge to misfornøjede, og hvis Jones sukkede dybt, så gryntede Partridge lige så kummerligt ved hvert et skridt.

Da de nåede den korsvej, hvor squiren havde standset for at holde råd, standsede han ligeledes, vendte sig om til Partridge og spurgte ham, hvilken vej han mente, at de skulle tage.

"Å, herre!" svarede Partridge, "jeg ønsker, herren ville følge mit råd."

"Ja, hvorfor ikke," svarede Jones, "nu er det mig aldeles ligegyldigt, hvorhen jeg går, eller hvad der bliver af mig."

"Mit råd," sagde Partridge, "er da det, at De straks skal vende om og rejse hjem; for den, der har sådan et hjem som De at ty til, hvorfor skulle han vanke om i landet som en løsgænger? Jeg

beder om forladelse, *sed vox ea sola reperta est*, (det er det eneste navn, man kan give det)."

"Ak!" svarede Jones, "jeg har ikke mere noget hjem, jeg kan vende tilbage til; – men selv om min ven, min fader ville modtage mig, kunne jeg da udholde at blive i den egn, Sophia er bortflygtet fra. – Grusomme Sophia! Grusom! Nej, det er min egen skyld, ikke din! – og så gid Fanden havde dig, dit fæ, din klodrian! Det er dig, som har gjort mig ulykkelig; nu vil jeg også rive din syndige sjæl ud af din krop." Med disse ord greb han den arme Partridge i nakken og ruskede så eftertrykkeligt i ham, at han bævede som af en feberrystelse og stærkere, end han nogensinde havde gjort før af frygt.

Bævende faldt mr. Partridge på sine knæ, bad om nåde og forsikrede, at han ikke havde ment noget ondt med det, hvorpå Jones først et øjeblik stirrede med forvildede blikke på ham, derefter slap ham og begyndte således at rase mod sig selv, at hvis det var gået ud over en anden, havde det sikkert været ude med ham, ja måske den blotte skræk havde gjort ende på hans liv.

Men det ville være alt for smerteligt for visse personer, hvis vi nøjagtigt ville beskrive alle de gale optøjer, som Jones ved denne lejlighed begik, skønt læseren jo også kan undgå slige ubehagelige scener ved aldeles at overspringe dem, og vi fandt derfor at det ville være rigtigst, om vi aldeles sparede os denne ulejlighed. Ja, vi må endog oprigtigt tilstå, at vi blot af denne grund ofte har pålagt vor overstrømmende genius tvang og af vort værk udeladt mange fortræffelige beskrivelser, der ellers ville være forekommet i det. Ærlig talt har denne mistanke som sædvanlig sin oprindelse fra vort eget, ugudelige hjerte; for vi

har selv meget ofte været skrækkelig tilbøjelige til at overspringe hele stykker, når vi gennemløb bladene i den slags omfangsrige historier.

Det må altså være nok at fortælle, hvorledes Jones først i flere minutter tog på veje som en gal mand og derefter lidt efter lidt kom til sig selv igen, hvilket ikke så snart var sket, førend han vendte sig om til Partridge og oprigtigt bad ham om forladelse for den voldsomhed, han i sin heftige lidenskabelighed havde forgrebet sig på ham med, og sluttede med den anmodning, at han aldrig mere ville tale til ham om at vende tilbage; for han havde besluttet aldrig igen at se denne egn.

Partridge tilgav ham gerne og lovede ham ligeledes bestemt, at han ville rette sig efter den ham givne befaling. Herpå råbte Jones kækt: "Da det nu altså er umuligt for mig at komme på sporet efter genstanden for min kærlighed, så vil jeg slå ind på ærens bane og søge den. Velan da, min brave ven, lad os nu gå til armeen. – Dét er en berømmelig sag, og jeg vil gerne ofre mit liv for den, om det end var værd at bevare det." Med disse ord slog han ind på en anden vej end den, squiren havde taget, og fulgte tilfældigvis den selvsamme, som Sophia havde rejst og var kommet ad.

Vore rejsende vandrede en god mil uden at tale et ord til hinanden, skønt Jones dog stundom talte allehånde med sig selv. Hvad Partridge angik, så var han aldeles tavs. Måske han endnu ikke ganske havde forvundet sin tidligere skræk eller også havde han sine betænkeligheder og frygtede for igen at ophidse sin ven til et nyt anfald af vrede, især da han nu begyndte at nære en formodning, som læseren vist ikke heller

kan undre sig over. Kort sagt, han begyndte at fatte mistanke om, at Jones virkelig var noget forrykt.

Da Jones til sidst blev ked af at tale med sig selv, henvendte han sig til sin rejsefælle og bebrejdede ham, at han var så tavs, hvortil den stakkels mand oprigtigt svarede, at det havde sin årsag i, at han frygtede for at fornærme ham. Men da Jones forsikrede ham, at han kunne tale uden frygt, og højtideligt lovede, at han ikke ville gøre ham nogen fortræd, tog Partridge bladet fra munden og lod tungen løbe, der med stor glæde nød sin genvundne frihed, ret som et ungt føl, når tømmen er taget af dets hals, og det er sluppet løs på græsgangen.

Da Partridge ikke turde omtale den genstand, der nærmest ville have tilbudt sig, faldt han på den, der næstefter randt ham i hu, nemlig manden på højen. "Det er vist, herre," sagde han, "der kan ikke gives noget menneske, der så lidt ligner andre folk og klæder sig og lever på en så besynderlig måde. Desuden består hans føde, som den gamle kone sagde mig, især af planteriget, et næringsmiddel, der dog bedre passer sig for en hest end for en kristen; ja, værten i Upton siger, at naboerne rundt om har ganske forfærdelige meninger om ham. Det løber mig ordentlig rundt i hovedet; det forekommer mig, at det må have været en ånd, der måske er udsendt for at advare os; for hvem kan vide, om ikke alt det, han fortalte os om, at han ville gå i krigen, ville blive taget til fange, samt om den store fare, der truede ham med at blive hængt, ikke havde til hensigt at give os en advarsel og tydede hen på det, som vi gik ud på: desuden har jeg forleden nat ikke drømt om andet end lutter krig, og det forekom mig, at blodet løb ud af min næse som øl af en tud. Ak, herre! Jeg tænker på det gamle ordsprog: *infandum,*

regina, jubes renovare dolorem (den uudsigelige smerte byder du mig at forny, o dronning)."

"Å snak," svarede Jones; "din historie er her lige så slet anbragt som dit latin. Intet er rimeligere, end at folk må dø, især når de går i krig. Måske falder vi begge på valpladsen – og hvad så?"

"Hvad så?" svarede Partridge; "så er det ude med os, ikke sandt? Når jeg er borte, så er det forbi med mig. Hvad kommer krigen mig ved, eller hvem det er, der vinder sejr, når jeg selv er dræbt? Jeg vil da aldrig høste nogen fordel af den. Hvad kan alle klokkers ringning og alle fyrværkerier glæde den, der ligger tre alen under jorden? Ja, det bliver enden på den stakkels Partridge."

"Ganske vist," råbte Jones, "der må engang blive en ende på den stakkels Partridge, tidligere eller senere. Da du holder af latin, vil jeg fremsige nogle smukke vers af Horats, der endog kunne begejstre en kujon:

> Dulce et decorum est pro patria mori,
> mors et fugacem persequitur virum
> nec parcit imbellis juventæ
> poplitibus timodoque tergo.

"Jeg ville ønske, at De ville tyde disse linjer for mig," råbte Partridge, "for Horats er en temmelig vanskelig forfatter, og jeg kan ikke straks fatte meningen af det fremsagte."

"Så vil jeg gentage det i en dårlig oversættelse eller snarere omskrivning," svarede Jones, "for jeg er selv kun en mådelig digter:

Hvo ville ikke dø for sit elskede fødelands sag?
Siden den, der af ussel frygt fejt holder sig tilbage,
dog ikke kan undfly døden! – Én fælles grav til sidst
vil engang modtage kujonen og den tapre helt.

"Det er sandt nok," udbrød Partridge, "vistnok må vi alle dø, men der er dog stor forskel på at dø i sin seng efter mange års forløb som en god kristen og se alle sine venner stå grædende rundt om sig, og så at blive skudt i dag eller i morgen som en gal hund eller måske at blive hugget sønder og sammen med et sværd, og det uden at få tid til at angre sine synder; Gud bevares! de soldater er også ret en ugudelig slags mennesker. Jeg har aldrig holdt af at have noget at bestille med dem. Jeg kan næppe betragte dem som kristne; for de gør jo intet uden at bande og sværge den hele dag. Ak, gode herre, jeg ville ønske, at De ville betænke Dem, jeg ville af ganske hjerte ønske, at De ville betænke Dem, inden det er for sent, og ikke tænke på at komme iblandt dem. – Slet selskab fordærver gode sæder. Det er min hovedgrund. For hvad sagen selv angår, da er jeg ikke mere forknyt end nogen anden; det er jeg virkelig ikke med hensyn til sagen selv. Jeg ved fuldt vel, at ethvert menneske er dødeligt, og at en mand alligevel kan leve mange år. Vistnok er jeg nu allerede en midaldrende mand, men jeg kan derfor dog endnu leve i mange år. Jeg har læst om folk, der levede over hundrede år, ja langt ud over de hundrede år. Det kan jeg vel selv ikke håbe, endnu mindre være forvisset om, at jeg skulle opnå så høj en alder; men hvis jeg blot kunne blive de firs eller halvfems år, så har jeg, Gud ske lov, endnu en lang tid at leve i, og så er jeg ikke bange for at dø mere end andre folk; dog at friste døden, førend éns tid er kommet, det er jo ren

ugudelighed og formastelighed. Desuden, når det endda var til nogen nytte; men sagen være, hvorledes den være vil, hvad nytte kan så vi to mennesker gøre? – Jeg for min part kan ikke indse det. Jeg tror næppe, at jeg ti gange i mit liv har affyret et gevær, og så var det ikke ladt, undtagen med løst krudt. Og hvad nu sablen angår, så har jeg ikke lært at fægte; jeg forstår mig slet ikke på det. Dertil kommer endnu disse kanoner, det er jo den største forvovenhed, man kan tænke sig, at komme dem i vejen. Det kan jo ingen undtagen en gal mand – Å, jeg beder om forladelse, det var min salighed ikke min hensigt at fornærme Dem, jeg bønfalder Deres Nåde blot om, at De ikke igen må blive rasende."

"Frygt ikke, Partridge!" svarede Jones. "Jeg er nu så fuldkommen overbevist om din fejhed, at du på ingen måde kan ophidse mig ved det."

"Ja, Deres Nåde," gentog Partridge, "må gerne kalde mig en kujon, eller hvad De behager, men hvis den kan kaldes en kujon, der helst vil sove uden huller i kroppen, så er jeg ikke fri for denne fejl. Jeg har aldrig læst i min grammatik, at en mand ikke kan være god, uden at han kan slås. Der står skrevet: *vir bonus est quis*? (hvem er en god mand?) *Qui consulto patrum, qui leges juraque servat* (den, som lyder sin øvrighed og holder på lov og ret). Der står ikke et ord om at slås eller kriges; og jeg er også overbevist om, at den hellige skrift lige så meget ivrer imod det, så at ingen skal få mig til at tro, at han er en god kristen, når han udøser kristeligt blod."

Kapitel 4

En tiggers hændelser.

Netop som Partridge havde foredraget denne gode og fromme lære, so forrige kapitel sluttede med, kom de til en anden korsvej, hvor en halt stakkel klædt i pjalter bønfaldt dem om en almisse. Allerede var Partridge i færd med at give ham et hårdt afslag og svare, at hvert sogn jo var forpligtet til at sørge for sine egne fattige, da Jones gav sig til at le og spurgte Partridge, om han ikke skammede sig ved at bære så megen kærlighed på læberne og have så liden kærlighed i hjertet. "Din religion," sagde han, "er vel af den beskaffenhed, at den kan være et skalkeskjul for dine fejl, men ingen opmuntring for dine dyder. Kan da noget menneske, der virkelig har et kristeligt sind, undlade at hjælpe en af sine brødre, når han befinder sig i en så ynkelig tilstand?" Med disse ord stak han hånden i lommen og fremtog en shilling, som han gav den stakkels fyr.

"Herre!" råbte tiggeren, efter at han havde takket ham, "jeg har en underlig ting i min lomme, som jeg har fundet et par miles vej borte, hvis Deres Velbårenhed vil købe den af mig. Jeg ville næppe driste mig til at falbyde den til nogen anden, men da De er så god en herre og så kærlig mod den fattige, så vil De næppe mistænke en mand for tyveri, alene fordi han er fattig." Med disse ord fremtog han en lille forgyldt tegnebog, og overleverede den i Jones' hænder.

Jones åbnede den straks og – tænk dig, læser! hvad han følte – opdagede på den første side de ord: *Sophia Western*, skrevet med hendes egen smukke hånd. Aldrig så snart havde han læst navnet, førend han pressede det til sine læber og kunne ikke

undlade at ytre kendetegn på en overstadig henrykkelse, på trods af at det foregik i andres nærværelse, men det var måske netop denne henrykkelse, der således betog ham, at han aldeles glemte, at han ikke var alene.

Mens Jones kyssede og kærtegnede bogen, som om han havde det dejligste, friskeste smørrebrød i munden, eller som om han virkelig havde været en bogorm eller en forfatter, der ikke havde noget andet at spise undtagen sine egne skrifter, faldt et stykke papir ud af bogens blade og ned på jorden, som straks blev taget op af Partridge og overleveret til Jones, som øjeblikkelig bemærkede, at det var en banknote. Det var ganske rigtigt den selvsamme note, som Western havde givet sin datter inden hendes afrejse, og en jøde ville måske have gjort et stort glædeshop, hvis han havde kunnet købe den med nogle få shillings rabat til under 100 pund.

Ved denne behagelige overraskelse, som Jones fortalte med høj røst, lyste glæden ud af Partridges øjne; også den stakkels djævel, der havde fundet bogen, syntes at glæde sig – skønt hans fornøjelse lod til at være af en anden art –; for han havde, jeg håber blot af ærlighed, aldrig lukket den op, men på den anden side må vi også være ærlige mod læseren og ville derfor ikke undlade at underrette ham om en væsentlig omstændighed, der foranledigede, at personen ikke vidste, hvad tegnebogen indeholdt, og det var den, at han ikke kunne læse.

I det første øjeblik, da Jones fik tegnebogen, var han naturligvis opfyldt af glæde og henrykkelse, men denne blev dog snart blandet med bekymring over denne nye opdagelse; for det faldt ham snart ind, at banknotens ejerinde muligvis

kunne være i trang for den, inden han var i stand til at bringe hende den igen. Han fortalte dernæst finderen, at han kendte den dame, som bogen tilhørte, og ville gøre sig umage for at opsøge hende så snart som muligt for at give hende den tilbage.

Tegnebogen var en tidligere foræring, som mrs. Western havde givet sin niece; den var kostbart udstyret, og den galanterihandler, tegnebogen var købt hos, ville have givet næsten indkøbsprisen for den, da den forresten endnu var lige så god, som dengang den først kom fra hans butik. En klog person ville have draget nytte af finderens uvidenhed og ikke have givet ham mere end en shilling for den; ja, der havde måske været dem, der aldeles ikke havde givet ham noget og ladet den arme fyr først bevise, at han virkelig havde fundet den, hvilket han ifølge flere lærde juristers omdømme under disse omstændigheder vanskeligt ville have kunnet godtgøre. Jones derimod, i hvis karakter det lå at være overmåde gavmild, og det i den grad, at man næsten måtte formode, at han var noget forstyrret i hovedet, gav straks en guinea for at få tegnebogen. Den arme mand, der måske i mange tider ikke havde ejet så stor en stat, takkede mr. Jones tusinde gange og viste næsten lige så stor en glæde, som Jones før havde båret til skue, da han opdagede og læste Sophia Westerns navn.

Personen var også meget villig til at føre vore rejsende hen til det sted, hvor han havde fundet tegnebogen. De gik altså ufortøvet sammen derhen, skønt ikke så hurtigt, som mr. Jones ønskede; for da hans vejviser uheldigvis var halt, kunne han ikke gå hurtigere end en kvart mil i timen, og da stedet lå henved tre fjerdingvej borte, skønt fyren mente, at det var

meget nærmere, kan læseren nok tænke sig, hvor lang tid de behøvede for at nå derhen.

Vel hundrede gange åbnede Jones undervejs tegnebogen, kyssede den ofte og talte meget med sig selv, men kun såre lidt med sine ledsagere. Ved alt dette viste vejviseren allehånde tegn på forbavselse og lod sig forlyde med den for Partridge, der også oftere rystede på hovedet og sagde: "Stakkels herre! *orandum est, ut sit mens sana in corpore sano*! (Lad os bede til, at han bevarer en sund forstand i et sundt legeme)."

Endelig nåede de hen til det selvsamme sted, hvor Sophia havde tabt tegnebogen, og hvor tiggeren havde været så lykkelig at finde den. Her ville Jones nu tage afsked fra sin vejviser og skynde sig videre fremad, men krabaten, hos hvem glæden og overraskelsen, som han havde følt, da han fik guinea'en, nu havde lagt sig, og som havde fået tid til at samle sine tanker, satte et meget fortrædeligt ansigt op, kløede sig bag øret og sagde, at han håbede dog, at Hs. Velbårenhed ville give noget mere; "for Deres Velbårenhed må dog tage i betænkning, at hvis jeg ikke havde været ærlig, kunne jeg godt have beholdt det hele." Det var jo også sandt nok. Tiggeren vedblev derfor og sagde: "Hvis det papir der er hundrede pund værd, så fortjener finderen dog sikkert mere end én guinea. Og så desuden, sæt nu, at Deres Velbårenhed aldrig mere fik damen at se, eller fik papiret afleveret – skønt Deres Velbårenhed jo rigtignok ser ud til og taler som en gentleman, så har jeg dog kun Deres blotte ord; og det er dog vist, at, såfremt den rette ejer ikke er at finde, så tilhører det jo alt sammen den første finder. Alt det må Deres Velbårenhed sagtens betænke. Men jeg er kun en fattig mand, og jeg håber, at De derfor vil betænke min ærlighed; for jeg

kunne godt have beholdt hver eneste skilling, uden at have sagt nogen et ord om det."

"Jeg forsikrer dig også," råbte Jones; "på æresord, at jeg kender den rette ejer, og vil give tegnebogen og pengene tilbage til hende."

"Ja," svarede tiggeren, "det kan Deres Velbårenhed gøre, som De lyster. Når jeg bare får min part, det vil sige halvdelen af pengene, så kan De gøre med resten, hvad De lyster;" og derpå sluttede han med en drabelig ed, at han aldrig ville tale et ord om det til noget levende menneske.

"Ser du, gode ven," råbte Jones, "den rette ejer skal ganske sikkert erholde alt det igen, hun har tabt; og dernæst er jeg for øjeblikket virkelig ikke i stand til at give dig nogen større belønning; men sig mig, hvad du hedder, og hvor du opholder dig, så kan det nok være muligt, at du senere hen kan få glæde af denne morgens begivenhed."

"Ja, hvad kan det hjælpe," svarede karlen, "jeg skal altså lade det komme an på, om De vil give damen hendes penge igen eller ikke; men Deres Velbårenhed må dog betænke"

"Nu ingen videre snak her," sagde Partridge; "sig nu herren, hvad du hedder, og hvor man kan træffe dig igen. Jeg kan nok indestå dig for, at du ikke skal komme til at fortryde, at du har leveret pengene i hans hænder."

Da nu personen til sidst mærkede, at han ikke mere kunne få tegnebogen i besiddelse, fandt han sig i at opgive sit navn og sin bopæl, som Jones skrev ned på et stykke papir med Sophias blyant, hvorefter han lagde papiret på det samme blad, hvorpå hun havde skrevet sit eget navn, og udbrød: "Hør nu, min ven,

nu er du den lykkeligste mand på jorden, for jeg har skrevet dit navn ved siden af en engels."

"Å, jeg kender ikke noget til engle," svarede karlen, "jeg så hellere, at De gav mig nogle flere penge, eller også gav mig tegnebogen igen."

Men her blev Partridge vred for alvor; han gav den stakkels krøbling adskillige lave og nedværdigende benævnelser og ville absolut give sig til at banke ham, hvad dog Jones ikke ville tillade, hvorimod han fortalte tiggeren, at han sikkert ville finde lejlighed til engang igen at bevise ham en tjeneste, og derpå gik han bort så hurtigt, som hans ben kunne bære ham, mens Partridge, der havde fået nyt mod og ny kraft ved tanken om de hundrede pund, fulgte ham. Manden derimod, der så sig nødt til at blive tilbage, gav sig til at bande dem begge og sine egne forældre oven i købet, for han sagde: "Havde De sendt mig i en fattigskole og ladet mig lære at læse, skrive og regne, så havde jeg vidst, hvad tingene havde været værd, lige så godt som andre folk."

Kapitel 5

Indeholder flere eventyr, der mødte mr. Jones og hans ledsager på vejen.

Vore rejsende vandrede så hurtigt, at de næppe havde tid eller ånde til at holde samtaler; Jones tænkte hele vejen på Sophia, Partridge derimod på banknoten, som han vel tænkte på med fornøjelse, men dog ikke uden tillige på samme tid at være fortrydelig over lykken, der trods alle hans vandringer dog aldrig havde skænket ham sådan en lejlighed til at lægge sin

kærlighed for dagen. De havde nu gået over tre engelske mile, da Partridge, der ikke længere kunne holde trit med Jones, kaldte på denne og bad ham at gå lidt langsommere, hvad han også var villig til, så meget mere som han i nogen tid ikke mere kunne finde de spor, som hestenes hove havde efterladt, og som han ved hjælp af morgentågens fugtighed kunne opdage i en strækning af flere mile, hvorimod han nu var kommet på en stor åben hede, hvor der fandtes flere veje.

Han stod derfor stille og overlagde, hvilken af disse veje han skulle følge, da han pludselig hørte lyden af en tromme, som ikke lod til at komme langt borte fra. Ved denne lyd vågnede Partridges frygt øjeblikkelig, og han råbte: "Nå, så Gud hjælpe os alle sammen! Nu kommer de vist!"

"Hvem er det, der kommer?" spurgte Jones, af hvis hjerte frygten for længe siden havde måttet vige og give plads for blidere følelser, for siden hans eventyr med den halte mand havde han bestandig tænkt på at forfølge Sophias fodspor uden et eneste øjeblik at tænke på fjenden.

"Hvad behager?" spurgte Partridge, "hvem andre end oprørerne? Dog, hvorfor skal man kalde dem oprørere? Det er måske meget hæderlige gentlemen, i det mindste, så vidt jeg ved, kan jeg ikke nægte det. Pokker skulle tage den, der fornærmer dem, det siger jeg! Og hvis de ikke siger noget til mig, så skal jeg ikke heller have noget at sige til dem, undtagen på en høflig måde. For Guds skyld, herre, fornærm dem ikke, hvis de kommer, for måske de så ikke gør os nogen fortræd, men mon det ikke var bedre at krybe ind under de buske, som står derhenne, indtil de er draget forbi? Hvad kan vi to ubevæbnede mennesker vel udrette mod måske halvtreds

tusinde? Det ville jo være rent galmandsarbejde. Jeg håber også. Deres Velbårenhed ikke tager det ilde op; men det kan ikke heller nogen tænke på, som har *mens sana in corpore sano*, (en sund forstand i et sundt legeme)."

Her afbrød Jones denne strøm af veltalenhed, som frygten havde begejstret Partridge med, og sagde, at han af trommeslagene sluttede, at de var i nærheden af en by. Han satte sig derpå straks i bevægelse hen imod det sted, hvorfra lyden kom, bød Partridge tage mod til sig, da han ikke ville bringe ham i nogen fare, og tilføjede, at oprørerne umuligt kunne være så nær.

Ved denne sidste forsikring blev Partridge lidt beroliget, og skønt han hellere end gerne var gået den modsatte vej, fulgte han dog sin rejsefælle, mens hans hjerte slog højt, dog ikke på heltevis til trommens lyd, der ikke ophørte, før de var gået over fælleden og kommet ind på en snæver vej.

Først nu opdagede Partridge, der holdt trit med Jones, noget malet, der flagrede i luften få skridt foran ham, hvilket han anså for fjendens faner, hvorpå han gav sig til at skrige: "O Gud! Sir, der er de! der er kronen og kisten. Ak Gud! det var dog skrækkeligt, og nu er vi allerede indenfor skudvidde."

Jones så også op og bemærkede straks, hvad det var, der således havde ledet Partridge i vildfarelse. "Hør, Partridge," sagde han, "du vil være i stand til alene at binde an med hele denne armé, for nu kan jeg af fanen se, hvad den tromme, vi før hørte, havde at betyde; den trommer blot sammen for at skaffe kunder til et marionetteater."

"Et marionetteater!" svarede Partridge i største henrykkelse. "Er det virkelig ikke andet? Å jeg foretrækker et marionetspil

frem for alle forlystelser på jorden. Jeg beder, gode herre, lad os standse der og se det. Desuden er jeg næsten død af sult, for nu er det næsten mørkt, og jeg har ikke fået en bid mad siden klokken tre i morges."

De kom til værtshuset eller rettere sagt kroen, hvor Jones blev overtalt til at standse, så meget mere som han nu ikke havde nogen vished for, at han var på dén rette vej, han ønskede. Begge gik lige ind i køkkenet, hvor Jones straks spurgte, om ikke i morgenstunden var kommet nogle damer forbi, hvorimod Partridge lige så ivrigt erkyndigede sig om, hvad der var at få af alle slags fødemidler, og i sine forespørgsler var langt heldigere end Jones, der slet ingen efterretning fik om Sophia, hvorimod Partridge til sin store tilfredsstillelse fandt, at der var velgrundet forhåbning om, at han meget snart ville nyde det behagelige syn af en dampende ret i form af en flæskepandekage.

Hos folk af sund og kraftig konstitution har kærlighed en ganske anden virkning end på den svagere del af menneskeheden. Hos denne har kærligheden i almindelighed den indflydelse, at den aldeles tilintetgør al den appetit, der bidrager til at vedligeholde individet; hos den stærkere derimod kan den vel stundom foranledige en vis glemsel og forsømmelighed med hensyn til næringsmidler så vel som i henseende til alt andet, men sæt blot en god, velspækket bagfjerding for en sulten elsker, og han vil næppe undlade at tage ganske ordentligt til sig. Det samme var også her tilfældet, for skønt Jones, hvis han havde vandret alene og således manglet en påminder, måske var gået langt videre med en sulten og tom mave, så gav han sig dog, så snart han havde sat

sig ned med flæskekagen for sig, til at spise af hjertens lyst og lige så grådigt som Partridge selv.

Førend vore vandrere havde endt deres måltid, faldt natten på, og da månen nu var i sidste kvarter, var det også overmåde mørkt. Partridge overtalte derfor Jones til at blive og se på marionetkomedien, der netop skulle begynde, og som de i øvrigt blev indbudt til af marionetternes foreviser, der erklærede, at hans dukker var de skønneste, som verden havde at fremvise, og at alle standspersoner i hver by i hele England havde set dem med stor fornøjelse.

Marionetstykket blev udført med stor regelmæssighed og anstand. Stykket hed: "En dannet og alvorlig fremstilling af en fornærmet ægtemand". Det var virkelig også en meget alvorlig og højtidelig underholdning uden simple vittigheder og humoristiske løjer, eller for endnu rigtigere at beskrive det, uden noget som helst, der kunne få nogen til at le. Alle tilskuerne var meget tilfredsstillede. En alvorlig, gammel dame fortalte marionetejeren, at hun den næste aften ville medbringe sine to døtre, da han ikke fremkom med noget upassende tøjeri, og såvel prokuratorens skriver som bommanden erklærede, at lord og lady Townlys karakterer var overmåde godt og højst naturligt fremstillet. Partridge var ganske af samme mening. Foreviseren af dukketeatret blev ved disse lovtaler så stolt af sine fortjenester, at han ikke kunne afholde sig fra selv også at tilføje nogle, han erklærede, at nutiden ikke havde gjort så betydelige fremskridt i nogen anden retning som i marionetkomedien, der ved udelukkelsen af bajadsen Punch samt dennes hustru og deslige dårlige narrestreger endelig var bragt til at blive en fornuftig underholdning. "Jeg husker," sagde

han, "at dengang jeg først begyndte at drive kunsten, forefandtes der en hel del lavt og simpelt stof, som man meget godt kunne få folk til at le ad, men der var slet ikke taget hensyn til at forædle unge menneskers moralske karakter, og dette bør dog være hovedhensigten ved ethvert marionetteater, for hvorfor skulle gode og belærende sandheder ikke kunne meddeles på denne måde, så godt som på enhver anden? Mine figurer er lige så store som levende personer og fremstiller livet i alle dets forhold og særegenheder; jeg tør nok opkaste det spørgsmål, om ikke folk forlader skuet af mit lille drama lige så forædlede og tilfredsstillede, som om det var et stort skuespil."

"Jeg vil ingenlunde nedsætte Deres håndterings sindrighed," svarede Jones, "men alligevel skulle det have moret mig at se min gamle bekendt Punch, og jeg tror derfor, at De langt fra har forbedret Deres kunst ved at udelukke ham og hans lystige hustru, men at De snarere derved har ødelagt Deres dukkespil."

På grund af disse ord fattede dukkemanden straks en dyb foragt for Jones og svarede ham med en foragtelig mine: "Det er meget muligt, sir, at det er Deres mening; mens jeg derimod har den ære at vide, at de bedste kunstdommere er af ganske modsat anskuelse, og dernæst er det jo også umuligt at tilfredsstille enhver efter sin smag. Jeg vil oprigtig talt endog tilstå, at visse folk af stand i Bath for to-tre år siden højligt ønskede, at jeg igen skulle bringe Punch på scenen. Jeg tror endda, at jeg led en del pengetab, fordi jeg ikke ville føje mig efter det, men lad andre gøre, som de vil, en sådan ubetydelighed skal ikke lokke mig til at nedværdige min kunst; ikke heller vil jeg med min gode vilje tillade, at den gode orden

og velanstændigheden på mit teater skal trædes for nær ved at lade sådanne uhøviske og simple scener opføre på det."

"Rigtigt, min ven," råbte skriveren, "De har fuldkommen ret. Søg altid at undgå, hvad der er lavt. Der gives også flere af mine bekendte i London, der har besluttet at forjage alt, hvad der er lavt, fra scenen."

"Det er, som det bør være," skreg bommanden, idet han tog piben ud af munden. "Jeg husker nok," vedblev han, "dengang jeg endnu var i min herres tjeneste og sad oppe i galleriet, da 'Den fornærmede Ægtemand' første gang blev opført. Da var der endnu en hel mængde grove og simple udtryk om en landsbyjunker, der var kommet til byen som parlamentskandidat; der blev også nogle af hans folk indført på scenen, især husker jeg nok kusken, men alle herrerne i galleriet kunne ikke tåle sådanne lavheder og bandede på, at stykket ikke duede noget. Jeg har også lagt mærke til, at De har udeladt hele den scene, og det er meget rosværdigt."

"Ja, mine herrer," svarede Jones, "det vil aldrig falde mig ind at fastholde min mening imod så mange, for når den største del af tilskuerne ikke kan lide bemeldte Punch, så har den lærde herre, der bestyrer og opfører skuespillet, jo ganske ret i at udelade det."

Derpå begyndte marionetspilleren en anden tale, hvori han udviklede den store magt, som eksemplet har, og hvor meget det ville bidrage til, at den ringere del af menneskene ville blive afskrækket fra synden, når de så, hvor modbydelig den var hos deres foresatte; men netop herved var han så uheldig at blive afbrudt ved et tilfælde, som vi måske andetsteds kunne have

forbigået, men her ikke kan undlade at anføre. Men dette vil vi gemme til næste kapitel.

Kapitel 6

Hvoraf man ser, at de bedste ting let kan misforstås og mistydes.

Der opstod pludselig en frygtelig støj i forstuen, hvor værtinden var i færd med at tugte sin pige både med hånd og mund. Sagen var den, at hun havde savnet bemeldte pige ved hendes arbejde, hvorpå hun gav sig til at søge efter hende og ikke længe efter fandt hende inde på dukketeatret med bajadsen, og det i en stilling, der ikke just var ganske passende.

Skønt Grace (således hed pigen) ganske havde forskertset alle velanstændighedens rettigheder, var hun dog ikke så uforskammet at ville nægte den handling, hun var blevet overrasket i, og søgte derfor snarere at undskylde sin forseelse end helt at benægte den. "Hvorfor slår De mig således, madam?" råbte hun; "hvis De er misfornøjet med min opførsel, så kan De jo sige mig op; og hvor meget De end skælder mig ud, så er jeg dog lige så god som mange andre, der går og gælder for fine damer. Hvad var den fornemme dame i dukkespillet for lidt siden? Hun gik vel også hver nat ud fra sin mand for ingenting?"

Derpå fo'r værtinden ind i køkkenet og anfaldt både sin mand og den stakkels marionetspiller med alskens drøje ord. "Her kan du se, mand," sagde hun, "hvad følgerne er af at optage sådanne folk i dit hus. Selv om man kan få lidt mere søgning ved hjælp af dem, så svarer det dog ikke regning for al den uorden, de afstedkommer, og så dernæst at få sit hus bragt i vanry for

sådan noget fattigt kram. Kort sagt, jeg vil have, at de skal være borte i morgen, for jeg tåler ikke sådanne uartigheder i mit hus. Desuden lærer tjenestefolkene kun lediggang og anden dårlighed af den slags unyttige fremstillinger og gøglerier som disse. Jeg kan nok huske i gamle tider, da marionetspillet var lavet af gode emner fra Bibelen; f.eks. Jephtas ubesindige løste og deslige anstændige scener, hvor Fanden tog de ugudelige i enden. Dengang var dog endnu nogen mening i det; men nu tror jo ingen mere på Fanden, som præsten forrige søndag fortalte os; og så bringer man os her en hel slump dukker, der er udpyntet som fine herrer og damer for at fordreje hovederne på nogle stakkels landsbypiger, og når de først er blevet forkerte i hovedet, så er det intet under, at alting går uordentligt til."

Foreviseren af dukkespillet forstummede aldeles ved værtindens ankomst og sluttede i allerstørste hast den værdige og højtidelige tale, vi allerede har givet læseren en tilstrækkelig prøve på. Det var jo også et højst ubehageligt tilfælde, en særdeles ondskabsfuld streg af skæbnen, således at sætte den stakkels fyr i forlegenhed, og det netop i samme øjeblik som han triumferede over den fortræffelige moral, der lå i hans dukkespil. Ja, hans mund blev lukket, ligesom det ville gå en kvaksalver, der midt under de bedste lovtaler over sine pillers og pulveres fortræffelige egenskaber med ét fik øje på et vidne om hans kunst og snilde, idet liget af en af hans patienter blev båret frem og hensat på scenen.

I stedet for at dukkeviseren altså skulle have taget til genmæle mod værtinden, løb han ud for at straffe sin bajads; og da nu månen på samme tid begyndte at udsende skæret af sit sølverlys, som digterne behager at kalde det – skønt den

snarere dengang så ud, som om den var af kobber –, forlangte Jones sin regning og befalede Partridge, der netop var blevet vækket af værtinden af sin dybe søvn, at berede sig til afrejsen, men da Partridge, som læseren vel før har bemærket, allerede to gange før havde fået sin vilje, fordristede han sig til at gøre et tredje forsøg, som bestod i at formå Jones til for denne nat at tage logi der i huset. Han begyndte først med at lade, som om han var forbavset over, at Jones kunne tænke på at tage videre, anførte dernæst mange fortræffelige grunde imod denne beslutning og forsikrede endelig, at det vist ikke på nogen måde kunne nytte; for, sagde han, da Jones ikke vidste, hvilken vej damen havde taget, kunne hvert skridt muligvis føre ham længere bort fra hende. "For De hører jo, sir!" vedblev han, "efter alt det, som folkene her i huset fortæller, at hun ikke er kommet denne vej. Det vil altså være langt bedre at blive her til næste morgen, så kan vi dog håbe at træffe nogen, man kan forespørge sig hos."

Den sidste grund gjorde virkelig også noget indtryk på Jones, og mens han overvejede den, udtømte værten alle de overtalelsesgaver, han besad, i samme retning. "Det er ganske vist," sagde han, "at Deres tjener giver Dem et fortræffeligt råd, for hvem ville vel rejse om natten på denne tid af året?" Derefter begyndte han på sædvanlig vis at udbasunere alle de bekvemmeligheder, som man kunne finde i hans hus, og som værtinden ved samme lejlighed ligeledes anbefalede; men jeg vil ikke opholde læseren med sådan noget, der jo er ganske almindeligt hos enhver gæstgiver eller værtinde, og kun fortælle, at Jones endelig lod sig overtale til at blive og vederkvæge sig ved nogle timers hvile, hvilket han virkelig også

trængte højligt til, for han havde næppe lukket sine øjne, siden han forlod det værtshus, hvor det blodige slagsmål havde fundet sted.

Så snart Jones havde fattet den beslutning ikke at rejse videre denne nat, begav han sig straks til ro sammen med sine to sengekammerater, tegnebogen og muffen; hvorimod Partridge, som til forskellige tider havde styrket sig ved en god søvn, følte sig mere oplagt til at spise end til at sove og fremfor alt til at drikke.

Og da nu den storm, som Grace havde foranlediget, var forbi, og da værtinden igen havde forsonet sig med dukkernes foreviser, der ligeledes fra sin side tilgav de upassende bemærkninger, som den gode kone havde fremsat med hensyn til hans forestillinger, begyndte en fuldstændig fred og ro at herske i køkkenet. Der sad en forsamling rundt om ilden, som bestod af værten og værtinden i huset, ejeren af marionetteatret, prokuratorens skriver, byens bommand samt den sindrige mr. Partridge; og det var i dette selskab, at den behagelige samtale udspandt sig, der forekommer i næste kapitel.

Kapitel 7

Indeholder dels et par gode bemærkninger af os selv, dels flere andre af det værdige selskab, der var forsamlet i køkkenet.

Skønt Partridge var alt for stolt til at vedkende sig, at han kun var tjener, nedlod han sig dog til at efterligne de fleste af de ejendommeligheder, der udgør denne klasses særkende. Som et eksempel på dette vil vi anføre, at han højligt overdrev sin

rejsefælles – således kaldte han Jones – formueomstændigheder, hvilket jo er den almindelige vane hos alle tjenere blandt fremmede, da ingen af dem vil være bekendt at tjene hos en tigger; jo højere herren er på strå, desto højere indbilder også hans tjener sig, at han står.

Af disse grunde kan man ikke heller undre sig over, at tjenestefolk (jeg mener her nærmest dem af mandkønnet) især lægger så megen vægt på deres herrers rang og rigdom og kun bryder sig lidet eller intet om disses karakter. En tjener vil vel undse sig ved at have en herre, som er tigger, men det er ham aldeles uvedkommende, om bemeldte herre er en slyngel eller et fæ, og følgelig tager han ikke heller i betænkning at udbrede rygtet om bemeldte herres kæltringestreger og dumheder så langt som muligt, og det ofte med megen humor og lystighed. En tjener er virkelig ofte en vittig person, ofte også en spradebasse, og det alt sammen på den herres bekostning, hvis liberi han bærer.

Da Partridge derfor havde talt vidt og bredt om den store formue, som Jones engang skulle arve, ytrede han også uden videre den formodning, som dagen i forvejen var opstået hos ham, og som Jones' besynderlige adfærd, som vi netop dengang gav et vink om, synes at have givet tilstrækkelig anledning til. Kort sagt, det lod til, at han var temmelig sikker på, at hans herre var noget afsindig, og det var denne mening, som han ganske uforbeholdent meddelte det ærede selskab ved arnestedet.

Marionetmanden var straks enig med ham med hensyn til denne anskuelse. "Jeg må tilstå," sagde han, "at herren højligt overraskede mig ved den urimelige måde, han omtalte

marionetspillet på. Det ville også virkelig være ubegribeligt, at en mand, der har sin fulde forstand, således kan tale over sig, men af det, De nu siger, kan man godt forklare sig hans forvirrede begreber. Stakkels herre! Det gør mig virkelig ondt for ham; han har en ganske ejendommelig vildhed i sine øjne, som jeg rigtignok før bemærkede, men som jeg ikke har villet omtale."

Værten var også enig med ham i denne antagelse og viste ligeledes sin skarpsindighed i at have lagt mærke til det. "Ja, det må sikkert forholde sig således," mente han, "for kun en gal mand kunne få det indfald at forlade så godt et hus og sværme omkring i landet på den tid af natten."

Bommanden sagde dernæst, idet han tog piben ud af munden, at også han fandt, at herren så og snakkede noget vildt; derpå vendte han sig til Partridge og ytrede: "Hvis han er en gal mand, så burde man dog ikke lade ham rejse således omkring i landet, for han kunne dog måske gøre fortræd. Det var også urigtigt, at man ikke bemægtigede sig hans person og sendte ham hjem til hans familie."

Nu havde virkelig også nogle tanker af den slags indsneget sig i Partridges hjerte, for han var ganske overbevist om, at Jones var løbet bort fra mr. Allworthy, og mente, at han ville erholde store belønninger, hvis han på nogen måde kunne bringe ham tilbage. På den anden side var han dog bange for Jones, hvis heftighed og styrke han havde set og ved enkelte lejligheder også følt prøver på, så at han ikke anså det for muligt at udføre sådan et foretagende, og denne forestilling havde berøvet ham alt mod til at lægge nogen bestemt plan. Men nu, da han hørte bommandens mening, greb han

lejligheden og erklærede, at han havde den samme anskuelse og hjerteligt ønskede, at den ting måtte kunne iværksættes.

"Kunne iværksættes!" sagde bommanden. "Ih, det er jo en ganske let sag."

"Å, sir!" svarede Partridge, "De ved slet ikke, hvad han har for bandsatte kræfter. Han kan tage mig med den ene hånd og kaste mig ud af vinduet, og det ville han også, hvis han havde den mindste formodning –"

"Å," sagde bommanden, "jeg kunne vel nok magte ham; desuden er vi her fem mand stærke."

"Hvad behager?" skreg værtinden, "hvem mener De med de fem mand? Min husbond skal ikke have noget at gøre med det. Ikke heller skal der her i mit hus lægges voldsom hånd på nogen. Den unge gentleman er en så smuk, ung herre, som jeg nogensinde har set i mit liv, og jeg tror ikke, at han er mere gal end nogen af os. Og hvad skal det sige, at han ser noget vildt ud af øjnene? Han har jo de dejligste øjne, man kan tænke sig, og det yndigste blik, man kan ønske sig, og desuden er han en meget beskeden og høflig ung mand. De kan tro mig, jeg har følt oprigtig medynk med ham, siden herren der i krogen fortalte, at han har kærlighedssorger. Det er nok troligt, at det kan bringe en mand og især sådan en sød ung herre, som han er, til at se lidt anderledes ud end ellers. Det er altså en dame, han sørger over, ja det er mig den rette; men hvad Fanden vil da den dame have andre end sådan en smuk mand, der tillige er rig? Jeg tænker, hun hører vel til de fine folk, sådan en lady Townly, som vi i går aftes så på dukketeatret, for sådanne fine damer ved ikke, hvad de skal finde på."

Prokuratorens skriver erklærede ligeledes, at han ikke ville have noget at gøre med denne ting, uden i alt fald først at rådspørge en sagfører. "Sæt nu," sagde han, "at der indgives klage mod os for uretmæssigt at have indespærret en person, hvad skal vi da forsvare os med? Hvem ved, hvad en edsvorneret alt kan fordre for beviser på hans galskab? Men jeg taler her kun, for så vidt mig selv angår; desuden passer det sig ikke godt for en retskyndig at blande sig i deslige sager, med mindre det er som sagfører. De edsvorne er altid mindre gunstigt stemte mod os end mod andre folk. Men derfor vil jeg ingenlunde fraråde Dem det, mr. Thompson" (således hed bommanden), "ikke heller den anden herre, så lidt som nogen anden."

Bommanden rystede ved denne tale på hovedet, og ejeren af marionetteatret bemærkede, at det stundom var vanskeligt for de edsvorne at afgøre, om en person var gal, "for jeg husker nok," sagde han, "at jeg engang var til stede ved et forhør angående vanvid, hvor tyve vidner forklarede, at den pågældende var så afsindig som en hare i marts måned, hvorimod tyve andre vidner under deres ed bekræftede, at han var lige så fornuftig som nogen mand i hele landet. – Og ærlig talt mente også de fleste folk, at det hele kun var et påfund af hans pårørende for at berøve den stakkels mand hans retmæssige ejendom."

"Det er rimeligt nok," sagde værtinden. "Jeg har selv også kendt en stakkels herre, der hele sit liv igennem blev holdt indespærret i en dårekiste af sine slægtninge, mens de tog sig af indtægterne af hans godser! Men det gavnede dem dog ikke, for skønt loven tilkendte dem det, var dog retten på hans side."

"Å hvad!" mente skriveren meget hånligt, "hvad er det for noget; hvem har nogen anden ret end den, loven giver? Hvis loven gav mig det skønneste gods i hele landet, så skulle jeg aldrig bekymre mig om, hvem der havde ret eller ikke."

"Hvis det altså forholder sig således," sagde Partridge, "ja så, *Felix quem faciunt aliena pericula cautum* (lykkelig den, som bliver forsigtig ved andres farer)."

Nu kom værten, der var blevet kaldt ud i porten ved en fremmed rytters ankomst, med et ganske forskrækket udseende igen ind køkkenet og råbte: "Hvad mener De, mine herrer? Oprørerne er sluppet forbi hertugen og har næsten nået London. Det er ganske vist, for en mand til hest har netop fortalt mig det."

"Nå, det glæder mig inderligt," råbte Partridge, "så vil det dog ikke komme til noget slag her i omegnen."

"Også mig glæder det," råbte skriveren, "men af en bedre grund, for jeg ønsker altid, at retten må sejre."

"Men jeg har dog hørt," svarede værten, "visse folk påstå, at prætendenten slet ingen ret har."

"Jeg vil øjeblikkelig bevise det modsatte," råbte skriveren, "hvis min fader dør, efter at være berøvet en rettighed, husk vel på, *berøvet* en rettighed, siger jeg: mon så ikke denne rettighed går over til hans søn, og mon den ene rettighed ikke lige så godt er arvelig som den anden?"

"Ja, men han kan dog ikke have nogen ret til at gøre os katolske!" sagde værten.

"Det behøver man aldrig at frygte for," udbrød Partridge. "Og hvad nu retten angår, så har herren der jo bevist den ganske soleklart, og dernæst har religionen ikke noget at gøre med det,

den ligger ganske udenfor sagen. Papisterne selv venter ikke heller sligt. En katolsk præst, som jeg kender, og som er en meget skikkelig mand, fortalte mig på sit æresord, at det aldrig havde været deres hensigt."

"Og en anden præst," tog værtinden til orde, "som jeg kender, har fortalt mig akkurat det selv samme. Men min mand er altid så bange for de katolske, og jeg kender dog en stor del papister, der er meget anstændige folk, og som ikke holder på deres penge, men giver dem ganske rundeligt ud; og det har altid været en hovedgrundsætning hos mig, at den ene mands penge er lige så gode som den andens."

"Det er sandt nok, madam," sagde marionetmanden. "Jeg bryder mig ikke heller om, hvad religion der kommer, forudsat at presbyterianerne blot ikke får overmagten, fordi de hader alle dukkespil."

"Ja så," sagde bommanden, "De vil nok ofre Deres religion for Deres fordels skyld og ville måske helst se, at pavedømmet igen blev indført?"

"På ingen måde," svarede den anden, "jeg afskyr pavedømmet så godt som nogen anden; men det er dog altid en trøst, at man kan leve under det, hvilket ikke bliver muligt blandt presbyterianerne. Desuden er det ganske vist, at hver mand sætter stor pris på at have sit udkomme; det må man have sikret; og jeg tør vædde på, at hvis De oprigtigt ville tilstå sandheden, så er De lige så bange for at miste Deres plads som for noget andet; men De behøver ikke at frygte, min gode ven, for der vil blive bompenge og accise såvel under den ene som under den anden regering."

"Det er ganske rigtigt," svarede bommanden, "men jeg måtte dog være en mådelig karl, når jeg ikke ville holde den konge i ære, hvis brød jeg spiser. Det er jo ganske naturligt, og for så vidt der også vil være bommænd og accisebetjente under enhver anden regering, så nytter det mig slet ikke; for når mine venner bliver afsat fra deres embeder, så kan jeg ikke vente bedre end at gå samme vej. Nej, min gode ven, jeg lader mig ikke således frasnakke min religion i håb om at beholde min post under en anden regering, for jeg fik det da næppe bedre, men rimeligvis langt værre."

Prokuratorens skriver havde fattet store tanker om Partridges skarpsindighed. Om dette nu kom sig af den store menneskekundskab og indsigt i tingene, som skriveren besad, eller om det havde sin grund i en vis sjælelig overensstemmelse imellem dem, må jeg lade være usagt, men begge to var ivrige tilhængere af prætendenten og viste dette ved hjertelige håndtryk, samt ved at tømme store krus stærkt øl og udbringe skåler, som vi anser det for rigtigt at forbigå og overgive til glemslen.

Senere hen blev disse skåler drukket af alle de tilstedeværende, ja selv af værten, skønt ugerne; men han kunne ikke modstå skriverens trusler, da denne svor på, at han aldrig mere ville sætte sin fod i hans hus, hvis han nægtede at drikke den. De vældige krus, der ved denne lejlighed tømtes, havde snart den virkning at gøre ende på samtalerne, og vi vil derfor også hermed ende dette kapitel.

Kapitel 8

Hvori lykken synes bedre stemt mod Jones, end vi hidtil har set den være.

Ligesom der ikke gives nogen sundere sovedrik end træthed, således gives der måske kun få, der er stærkere. Jones synes netop at have taget en god dosis af den, og den virkede også voldsomt på ham. Han havde allerede sovet hele ni timer og ville rimeligvis have sovet endnu længere, hvis han ikke var blevet vækket ved en forfærdelig støj tæt udenfor sin kammerdør, ved lyden af mange svære slag, ledsagede af gentagne råb om mord. Straks sprang Jones ud af sengen og fandt da, at det var ejeren af dukketeatret, der uden skånsel og mådehold bearbejdede sin stakkels bajads på ryggen og i siderne.

Jones tog sig øjeblikkelig af den lidende part og stødte den mishandlende sejrherre kraftigt op mod væggen; for marionetteatrets ejer var lige så lidt i stand til at stå sig mod Jones, som den stakkels spøgefugl i harlekinsdragten kunne binde an med marionetmanden.

Men selv om bajadsen kun var en lille mand og ikke synderlig stærk, havde han dog nogen galde i sig. Så snart han altså så sig befriet for sin fjende, begyndte han straks at angribe ham med det eneste våben, i hvis brug han var lige så stærk som denne. Først gav han ham en hel salve af skældsord i almindelighed og gik derefter over til visse særegne beskyldninger – "Din kæltring!" råbte han, "jeg har ikke alene hjulpet dig, (for du skylder mig alle de penge, du får ind), men jeg har også frelst dig fra galgen. Var det ikke dig, der ville plyndre en dame i går

og berøve hende en sin ridedragt her på sidevejen? Kan du nægte, at du ønskede at få hende alene ud i skoven for at trække den af hende? Således at behandle en dame, det dejligste fruentimmer, der findes i verden! Og nu kommer du og overfalder mig og har næsten myrdet mig, skønt jeg ikke har gjort nogen fortræd, da pigen var lige så godvillig som jeg selv, og det alene fordi hun synes bedre om mig end om dig."

Næppe havde Jones hørt dette, førend han slap herren og pålagde ham på det strengeste, at han for fremtiden måtte afholde sig fra al videre mishandling af bajadsen. Derefter tog han den stakkels mand med sig ind i sit eget værelse, hvor han snart fik efterretninger om Sophia, som bajadsen havde set ride forbi dagen i forvejen, da han ledsagede sin herre og slog på tromme. Han formåede også let personen til at vise sig det selvsamme sted, hvor denne havde set hende, lod Partridge tilsige, og begav sig hurtigt videre på rejsen.

Inden alting kunne komme i stand til afrejse, var klokken næsten blevet otte, for Partridge havde ingen haft; dernæst varede det også nogen tid, inden regningen kom, og da begge dele var ordnede og afgjorte, ville Jones dog ikke forlade stedet uden først at bringe et forlig i stand efter den trætte, der havde fundet sted mellem herren og bajadsen.

Da dette lykkeligt var fuldbragt, begav han sig på vej og blev af den pålidelige bajads ført hen til den plet, som Sophia var kommet forbi. Derefter gav han sin vejviser en anstændig belønning og skyndte sig at komme afsted med største hurtighed, meget fornøjet over den besynderlige måde, han var kommet til at få en vejledning på. Ikke så snart havde Partridge fået underretning om det, førend han for ramme alvor spåede

og forsikrede Jones om, at nu ville han til sidst ganske sikkert have lykken med sig. "For," sagde han, "to sådanne tilfælde kunne aldrig være indtruffet for at vise ham vejen til at finde sin elskede, hvis ikke Forsynet selv havde bestemt til sidst at føre dem sammen." Og det var også første gang, at Jones lånte øre til sin rejsefælles overtroiske meninger.

Næppe var de kommet to mile videre, førend en vældig storm og regn overfaldt dem, og da de på samme tid tilfældigvis befandt sig i nærheden af en kro, anmodede Partridge Jones bønligt om at tage derind og at afvente uvejrets ophør. For øvrigt er hunger en fjende (hvis man ellers kan kalde den således), der virker heftigere på en englænder end på en franskmand, for om en englænder end nok så ofte overvinder den, så kommer den dog efter nogen tids forløb igen til kræfter; det samme var her tilfældet med Partridge, der straks, lige som han kom ind i køkkenet, begyndte at stille det samme spørgsmål som aftenen før.

Heraf fulgte, at en udmærket god ribbensteg blev sat på bordet, hvoraf ikke blot Partridge, men også Jones fik sig en dygtig frokost, skønt denne igen begyndte at blive lidt ilde til mode, fordi folkene der i huset ikke kunne give ham nogen videre efterretning om Sophia.

Da frokosten var forbi, var Jones straks tilbøjelig til at tage afsted, skønt uvejret endnu stadig var lige heftigt; men Partridge bad så bønligt, at han endnu måtte få sig et krus, og fik til sidst øje på en karl, der netop trådte ind i køkkenet. Da denne just i samme øjeblik betragtede ham, vendte han sig pludselig om til Jones og råbte: "Nå herre, nu kan De give mig Deres hånd på, at ét krus ikke opvejer den fordel, vi har; her har

De flere nyheder om frøken Sophia; for den karl der, som står ved ilden, det er netop den samme, der red med hende til byen. Jeg kender godt mit eget plaster på hans ansigt." – "Ja det er sandt nok," gentog karlen; "det er rigtignok Deres plaster, jeg skal aldrig glemme Deres godhed, for det har næsten helbredet mig."

Da Jones hørte dette, sprang han op fra stolen, bød karlen straks at følge med sig og gik fra køkkenet ind i et privat værelse, for så omhyggelig var han med hensyn til Sophia, at han aldrig omtalte hende i fleres nærværelse, og skønt han engang i sit hjertes overstrømmende glæde havde drukket hendes skål blandt officererne, hvor han mente, at hun slet ikke var kendt, så vil læseren dog let erindre, at man kun med stor vanskelighed fik ham til at nævne hendes navn.

Det var derfor hårdt, og mangen læser vil måske finde det urimeligt og overdrevent, at hans nærværende uheld især skulle være kommet af den formentlige mangel på delikatesse, for Sophia var virkelig langt mere fortørnet over de friheder, som han havde taget sig med hensyn til hendes gode navn og rygte (og deri havde hun også ret), end over hvilken som helst anden frihed, han under sine nærværende omstændigheder havde tilladt sig med en anden dame; og jeg tror sikkert, at mrs. Honour aldrig havde kunnet formå hende til at forlade Upton uden at se Jones, hvis han ikke havde gjort sig skyldig i disse to letsindige handlinger, der viste en så stor mangel på agtelse og var så aldeles uoverensstemmende med den ømhed og kærlighed, der findes i store og ædelsindede sjæle.

Men jeg må jo fortælle sagen, som den forholder sig, og hvis nogen læser skulle finde, at beretningen synes noget unaturlig,

så må jeg også finde mig i dét. Jeg må da minde sådanne folk om, at jeg ikke skriver et system, men en fortælling, og ikke er forpligtet til at bringe alt i overensstemmelse med forudfattede meninger om natur og sandhed. Men om dette endog var nok så let, ville det måske være klogere gjort af mig at undgå det. Fortæller jeg derimod sagen, som den nu foreligger os, uden videre forklaring fra min side, så turde den måske ved første øjekast mishage nogle læsere, hvorimod den ved nøjere overvejelse vistnok må behage alle, for alle fornuftige og gode mennesker vil betragte det, der hændtes Jones i Upton, som en retfærdig straf for hans ugudelighed med kvindfolk, da det netop var den umiddelbare følge af det; hvorimod tåbelige og slette mennesker ville trøste sig med deres egne fejl og smigre sig selv med, at folks hæderlige karakter mere beror på tilfældigheder end på dyd. Men da nu de betragtninger, som vi måske kunne være tilbøjelige til her at anstille, ville være lige meget stridende mod begge disse følgeslutninger, vil vi tværtimod vise, at hvert tilfælde kun bidrager til at stadfæste den store, gavnlige og ualmindelige sandhed, som hele dette værk går ud på at indskærpe, og med hvis gentagelse vi ikke vil fylde vore blade, ligesom en sædvanlig præst fylder sin prædiken ved at gentage sin tekst ved enden af hvert afsnit.

Vi lader os nøje med at vise, at Sophia uheldigvis fattede et urigtigt begreb om Jones, men at hendes mening alligevel havde tilstrækkelig grund for sig, da enhver anden dame, tror jeg, i hendes stilling ville have fejlet på samme måde; ja, hvis hun netop nu var fulgt efter sin elsker og var kommet ind i den selvsamme kro, han for et øjeblik siden havde forladt, så ville hun have erfaret, at værten var lige så velbekendt med hendes

navn og personlighed, som kvindemennesket i Upton syntes at have været det. For mens Jones udspurgte postkarlen i enrum i største stilhed, holdt Partridge, der ikke kendte noget til slig delikatesse, i køkkenet eksamen over den anden vejviser, der havde ledsaget mr. Fitzpatrick, og herved fik værten, der ved alle sådanne lejligheder spidsede øren, nøjagtig underretning om, hvorledes Sophia var snublet med hesten osv. osv., ligesom også fejltagelsen med hensyn til Jenny Cameron samt de mangfoldige følger, punchen havde haft; kort sagt, han erfarede næsten alt, hvad der var sket i det værtshus, hvorfra vi så vore damer tage bort i en karet med seks heste, da vi sidst forlod dem.

Kapitel 9

Indeholder lidt mere end nogle få strøtanker.

Da Jones havde været en god halv time borte, kom han i en fart tilbage til køkkenet og forlangte, at værten øjeblikkelig skulle underrette ham om, hvad han havde at betale. Vistnok følte Partridge sig temmelig ubehagelig stemt ved at skulle forlade den varme krog ved arnestedet samt et godt glas med en fortræffelig hjertestyrkning, men han fik dog nogen erstatning for det ved at høre, at han ikke mere behøvede at rejse videre til fods, for Jones havde med gyldne grunde formået postkarlen til at bringe ham tilbage til det værtshus, hvortil han i forvejen havde henbragt Sophia. Hertil var karlen også villig på den betingelse, at den anden vejviser skulle vente på ham der i kroen, for han sagde, at værten i Upton var nøje bekendt med værten i Gloucester, og så kunne det før eller senere komme

denne for øre, at hans heste var blevet lejet ud til mere end én person, og derved kunne karlen blive krævet til regnskab for de penge, han klogeligt havde bestemt at putte i sin egen lomme.

Hvor ubetydelig denne omstændighed end måtte synes, er vi dog nødt til at omtale den, da den forsinkede Jones en temmelig lang tid, for den anden postkarls ærlighed stod temmelig højt, – det vil sige i prisen, og den ville måske være blevet Jones dyr nok, hvis ikke Partridge, der, som vi ved, var en meget snu krabat, hurtigt havde lagt en halv krone til, der skulle anvendes der i kroen, mens karlen ventede på sin kammerat. Så snart værten nu kom på spor efter denne halvkrone, gav han sig så ivrigt og så overtalende til at gøre forestillinger, at postkarlens betænkeligheder snart blev overvundet, og han lovede at blive for en halv krone til. Også her kan vi ikke undlade at bemærke, at der netop iblandt de simpleste klasser findes megen politik, og at stormand ofte skatter deres raffinerede intriger alt for højt, idet de heri meget ofte langt overgås af de allerringeste personer i samfundslivet.

Da hestene nu blev trukket frem, sprang Jones straks op på den med damesadlen, hvorpå hans kære Sophia havde redet. Rigtignok tilbød karlen ham meget høfligt sin egen hest, men han valgte dog sidesadlen, – måske fordi den var blødere. Partridge derimod, der vistnok var mere blødagtig af sig end Jones, kunne dog ikke fordrage tanken om at nedværdige sin manddom og modtog derfor karlens tilbud; således tog Jones afsted på Sophias damesadel, mens karlen sad på den, som mrs. Honour havde haft, og Partridge strittede over den tredje hest, og de begav sig derpå til det værtshus, hvori læseren allerede har tilbragt så megen tid, og hvortil de nåede efter fire

timers forløb. Partridge var hele vejen i den muntreste stemning og mindede Jones ofte om de mange, gode forvarsler for hans fremtidige lykke, der nu var indtruffet, og som læseren, endog uden i mindste henseende at være overtroisk, dog må indrømme var svært gunstige. Desuden var Partridge også langt mere fornøjet med sin rejsefælles nærværende bestræbelse, end han havde været med at gå på togt efter ære, og den gode pædagog fik også af disse heldspående forvarsler et klart begreb om den kærlighed, der fandt sted mellem Jones og Sophia. Forhen havde han nemlig kun ydet den liden opmærksomhed, da han oprindelig havde været på et fejlagtigt spor med hensyn til grunden for Jones' rejse; og hvad det angik, der foregik i Upton, da var han alt for angst, både inden og efter at han havde forladt dette sted, til at han deraf kunne drage nogen anden slutning, end at den stakkels Jones måtte være aldeles bindegal; og denne antagelse stemte også ganske vel med den mening, som han forhen havde næret angående hans forfærdelige vildhed, der endydermere bestyrkedes ved hans opførsel, dengang de forlod Gloucester. Nu derimod var han meget veltilfreds med deres togt og begyndte at få langt bedre tanker om sin vens forstand.

Klokken var netop slået tre, da de ankom, og Jones bestilte straks friske postheste, men uheldigvis var der ikke en hest at få på hele stedet, og det kan læseren ikke undre sig over, når han betænker den bevægelse, hvori hele nationen og især denne del af folket på denne tid befandt sig, idet kurerer dag og nat hver evige time fo'r frem og tilbage.

Jones gjorde alt, hvad han kunne, for at bevæge sin forhenværende vejviser til at ledsage sig til Coventry, men uden

nytte; karlen ville ikke lade sig overtale. Mens han nu således diskuterede med postkarlen inde i værtshusgården, kom en person hen til ham, hilste ham ved navn og spurgte, hvorledes hele familien i Somersetshire befandt sig, hvorpå Jones nærmere tog personen i øjesyn, straks i ham genkendte sagføreren, mr. Dowling, som han havde spist til middag med i Gloucester, og meget høfligt besvarede hans hilsen.

Dowling anmodede mr. Jones på det forbindtligste om, at han denne aften ikke måtte rejse videre, og støttede sine overtalelser på mange uimodsigelige grunde, såsom: at det næsten var mørkt, at vejene var meget sølede, at han ville være i stand til langt bedre at rejse om dagen, samt mange andre lignende gode grunde, som Jones formodentlig allerede i forvejen selv havde betænkt, men da han dengang anså dem for uvæsentlige, så blev han nu ved samme mening og holdt stadig fast ved sin engang fattede beslutning, selv om han skulle fortsætte vejen til fods.

Da nu den gode sagfører så, at han ikke kunne formå Jones til at blive, gjorde han sit bedste for at overtale vejviseren til at følge med ham. Han anførte mange grunde for at formå karlen til at foretage denne korte rejse og sluttede endelig med de ord: "Tror du da, at herren ikke vil betale dig ordentligt for din ulejlighed?"

To mod én kan altid stå sig såvel ved enhver anden lejlighed som også i keglespil. Men en opmærksom iagttager vil også have set fordelen af sådan forenet styrke i henseende til overtalelse og anmodning, for han vil ofte have bemærket, at når en fader, herre, hustru eller anden med myndighed forsynet person djærvt holder fast ved et givet afslag mod alle de grunde,

som den enkelte formår at forebringe, har de pågældende dog senere givet efter, når en anden eller tredje person anførte de selvsamme bemærkninger, efter at have påtaget sig sagen uden at anføre noget nyt til sammes fremme. Heraf kommer det vel også, at man så ofte i retten hører, hvorledes en lærd herre (almindeligvis en sagfører) en hel lang time ikke foretager andet end at gentage, hvad en anden lærd herre, der havde ordet for ham, allerede har sagt.

Men vi vil ikke videre indlade os på disse betragtninger, men kun på vor sædvanlige måde vise, at det samme her gentog sig med den ovenanførte karl, der gav efter for mr. Dowlings overtalelser og lovede, at han endnu engang ville tillade Jones at benytte sig af hans damesadel; dog stillede han det som en betingelse, at han først ville give de stakkels bæster et godt foder, fordi de, som han sagde, havde travet en lang vej og var hårdt medtagne af ridtet. Imidlertid havde karlen virkelig ikke haft så megen forsigtighed behov, for trods al iver og utålmodighed ville Jones allerede af sig selv have givet befaling til det samme, for han var ingenlunde af den mening som andre, der betragter kreaturer som blotte maskiner og tror, at når de støder deres sporer i siderne på hesten, har sporerne og hesten omtrent lige stor fornemmelse eller smerte af det.

Mens hestene nu åd deres foder eller rettere antoges for at være i færd med at æde det (for mens karlen bar omsorg for sin person inde i køkkenet, bar staldkarlen endnu mere omsorg for, at hans havre ikke skulle blive fortæret i stalden), fulgte mr. Jones ifølge mr. Dowlings forbindtlige anmodning denne herre ind i hans værelse, hvor de satte sig ned og tømte en flaske vin sammen.

Kapitel 10

Hvori mr. Jones og mr. Dowling drikker en flaske vin sammen.

Da mr. Dowling havde fyldt sit glas, drak han på den gode squire Allworthys sundhed og tilføjede: "Min herre, hvis De behager, vil vi ligeledes tomme en skål for hans søstersøn og arving, den unge squire; en skål for mr. Blifil, som er en meget udmærket ung gentleman, og jeg tør nok sværge på, at han engang vil blive en anset mand i sin egn. Jeg selv har et valgdistrikt, som jeg vil anbefale ham til."

"Sir," svarede Jones, "jeg er overbevist om, at De ikke har til hensigt at fornærme mig, og derfor vil jeg ikke tage det ilde op, men jeg må forsikre, at de to personer, De her har nævnt i forening, passer slet ikke sammen, for den ene er en hæder for menneskeheden, mens den anden er en skurk, der vanærer det navn, han bærer."

Dette blev Dowling ganske forbavset over og sagde, at han havde troet, at begge herrerne var sande hædersmænd. "Forresten," sagde han, "har jeg aldrig haft den fornøjelse at gøre squire Allworthys personlige bekendtskab, men hele verden taler om hans fortræffelige karakter. Og hvad den unge gentleman angår, så har jeg kun set ham én gang, da jeg bragte ham efterretningen om tabet af hans moder, og dengang var jeg så optaget og havde en så stor mængde forretninger, at jeg næppe fik tid til at tale med ham; men han havde ganske udseende af en gentleman og opførte sig også så smukt, at jeg kan forsikre Dem om, at jeg aldrig siden den tid, jeg blev født, har været mere fornøjet med nogen gentleman."

"Det undrer mig ikke," svarede Jones, "at han ved så kort et bekendtskab har kunnet narre Dem, for han er en klog patron, og man kan leve mange år sammen med ham uden at gennemskue ham. Jeg er blevet opdraget med ham fra barnsben, vi har næppe nogensinde været adskilt, og alligevel er det først i den seneste tid, at jeg har opdaget noget af den kæltringeagtighed, der bor i ham. Jeg tilstår rigtignok, at jeg aldrig har kunnet lide ham. Det forekom mig, som om han aldeles manglede den sjælens højmodighed, der er en sikker grundvold for alt, hvad der er stort og ædelt i den menneskelige natur. Jeg har allerede for længe siden opdaget hos ham en egenkærlighed, som jeg fandt foragtelig, men nu for nylig, i den allersidste tid har jeg fået kundskab om, at han er i stand til de nedrigste og sorteste planer, for nu har jeg erfaret, at han har benyttet sig af mit oprigtige sindelag, har udruget de underfundigste planer og ved en lang række afskyelige kunstgreb søgt at volde min ulykke, et mål, som han også endelig har nået."

"Nej, det er dog skrækkeligt!" råbte Dowling, "så er det jo den største skam, at en sådan person, og ikke De, skal arve Deres onkels store ejendom."

"Desværre!" svarede Jones, "gør De mig her en ære, som jeg slet ingen adkomst har til. Det er jo rigtignok således, at han af godhed tillod mig at kalde ham med et langt mere dyrebart navn, men det var dog kun en frivillig godhedshandling, og jeg kan aldeles ikke beklage mig over nogen forurettelse, når han nu anser det for rigtigt at berøve mig denne ære, især da tilladelsen oprindelig var lige så ufortjent, som tabet nu er. For jeg kan forsikre Dem, sir, at jeg ikke i mindste måde er i familie

med mr. Allworthy, og hvis verden, der ikke er i stand til at værdsætte hans fortræffelige hjerte, skulle tro, at han ved denne sin fremgangsmåde har behandlet en slægtning alt for hårdt, så er det, fordi den her bedømmer den ædleste mand på en fejlagtig måde, for jeg – men undskyld, hvorfor skulle jeg ulejlige Dem med ting, der kun vedgår mig selv? – jeg vil blot sige Dem, at da De antager mig for en slægtning af mr. Allworthy, så vil jeg ikke undlade at berigtige enhver sådan mening, der kunne pådrage ham en uretfærdig bedømmelse, som jeg ikke ønsker at bidrage til, selv om det skulle koste mit liv."

"Jeg forsikrer Dem, sir," sagde mr. Dowling, "at Deres ytringer vidner om en mand af ære, men De kan tro mig, at det skulle interessere mig særdeles, hvis De behageligst ville underrette mig om, hvorledes man er kommet på den tanke, at De er en pårørende af mr. Allworthy, hvis det ikke er tilfældet. Deres heste vil ikke være færdige i den første halve time, så at De har tid og lejlighed nok, og jeg ville derfor ønske, at De ville fortælle mig, hvorledes det er gået til, for det forekommer mig virkelig ganske påfaldende, at De skulle anses for mr. Allworthys slægtning, uden at det forholder sig således."

Jones, i hvis karakter der lå megen villighed (skønt det her var mindre klogt), og som heri havde nogen lighed med Sophia, lod sig let formå til at tilfredsstille mr. Dowlings nysgerrighed, og fortalte ham altså historien om sin fødsel og opdragelse, hvilket han gjorde ligesom Othello,

– Selv fra sine barndomsår
indtil den tid, han bad ham at fortælle;

hvortil Dowling, ligesom Desdemona alvorsfuldt ytrede:

Og svor, at det var sælsomt, såre sælsomt,
og sørgeligt, ja, meget sørgeligt!

Mr. Dowling var meget rørt over hans fortælling, for han havde ikke aflagt al menneskekærlighed, på trods af at han var prokurator. Der gives virkelig ikke heller noget mere urimeligt end at overføre sine fordomme mod visse stænder på enkelte personer i det daglige liv eller at danne sig et begreb om en mand efter den forestilling, man har om hans stand. Det er vel sandt nok, at vanen formindsker det ubehagelige ved handlinger, der nødvendigvis følger af en vis profession, og gør den til en anden natur; men naturen virker dog ens hos alle mennesker, med hvilken håndtering de end befatter sig; ja måske den endog virker stærkere på de personer, der stundom engang giver den en helligdag, hvor de ikke tænker på deres sædvanlige forretning. Således vil en slagter uden tvivl gøre sig skrupler over at slagte en smuk hest, og skønt en sårlæge næppe føler nogen smerte, når han skal sætte en arm eller et ben af, har jeg dog kendt dem, der følte megen medlidenhed med en mand, der led af et anfald af podagra. Det er bekendt nok, at en bøddel, der havde hængt over hundrede mennesker, bævede, da han første gang skulle flå hovedet af en, og at de egentlige grosserere i menneskeslagteriet, hvis håndtering netop består i at udøse tusinders blod, ikke blot af deres egen profession, men som ofte endog uden barmhjertighed dræber fruentimmer og børn, selv disse, mener jeg, aflægger ofte i fredstider, når trommer og trompeter ikke mere løber, al deres grumhed og bliver meget blide medlemmer af borgersamfundet. På selvsamme måde går det også med en prokurator; han kan nok føle medlidenhed ved en medskabnings ulykker og elendighed,

forudsat at det tilfældigvis ikke strider mod hans egen interesse, eller at han ikke fører en sag imod ham.

Nu ved læseren jo nok, at Jones var aldeles ubekendt med den såre hæslige måde, han var blevet skildret for mr. Allworthy på; i andre henseender viste han sig heller ikke i noget ufordelagtigt lys; for skønt han på ingen måde ville kaste nogen skyld på sin forhenværende ven og velynder, ville han dog ikke indrømme, at han selv havde så mange fejl. Dowling kunne derfor ikke undlade af gode grunde at bemærke, at der sikkert måtte være nogen, der havde sat ondt for ham. "For det er dog vist," sagde han, "at squiren aldrig ville have gjort Dem arveløs for småfejl, som enhver ung gentleman kunne have begået. Vel er jeg ikke ganske beføjet til at bruge det udtryk: gjort arveløs, eftersom De jo ikke har nogen retslig fordring på at tage arv efter ham. Det er en afgjort sag, og det behøver De slet ikke at rådspørge nogen retskyndig om. Men på den anden side, da en gentleman på en måde således har antaget Dem i søns sted, så kunne De rimeligvis have ventet en betydelig del, om end ikke det hele; ja, jeg skulle ikke engang have fortænkt Dem i, om De havde ventet at arve det hele, for alle folk gør jo, hvad de formår, for at skrabe til sig, så meget de blot kan, og det er der ingen, der tager dem det ilde op."

"Der har De netop en fejlagtig anskuelse med hensyn til mig," svarede Jones, "for jeg ville have været tilfreds med såre lidt; jeg har aldrig haft nogen tanke til mr. Allworthys formue; ja jeg tror endog oprigtig talt, at jeg altid har stået i den tanke, at han aldrig kunne eller ville give mig noget. Men så meget vil jeg dog højtideligt erklære, at hvis han til fordel for mig havde forurettet sin søstersøn, så skulle jeg have gjort det om igen. Jeg

holder mere af at nyde min egen sjælsro end en andens formue. Desuden, hvad er al den usle pral værd, der beror på en pragtfuld bolig, et talrigt tjenerskab, et rigt besat taffel, og alle andre lykkens fordele og gaver, i sammenligning med den frejdige, rolige tilfredshed, den opløftende selvfølelse, den frydefulde henrykkelse, den ophøjede nydelse, som et godt hjerte føler ved mindet om en højmodig, dydig, ædel og velgørende handling? – Jeg misunder slet ikke Blifil hans udsigter til denne rigdom, og lige så lidt skal jeg misunde ham besiddelsen af den. Jeg ville ikke for en eneste halv time bytte stilling med ham og være sådan en slyngel. Det kan gerne være, at mr. Blifil har haft mig mistænkt for at nære sådanne forhåbninger, og jeg tror ligeledes, at disse mistænksomme formodninger, der oprandt af hans eget nedrige sindelag, har foranlediget hans skammelige opførsel imod mig. Men, kære ven! jeg ved Gud ske lov, at jeg er uskyldig, og jeg ville ikke for alverdens skatte skilles ved denne bevidsthed. Så længe jeg kan mindes, har jeg aldrig gjort eller nogensinde tænkt på at gøre noget menneske fortræd,

Pone me pigris ubi nulla campis
arbor æstiva recreatur aura,
quod latus mundi nebulæ, malusque
Jupiter urget.

Pone, sub curru minium propinqui
solis in terra domibus negata;
dulce ridentem Lalagen amabo,
dulce loquentem.

Sæt mig der, hvor aldrig sommerluften vifter
og løser jordens kulde, hvor træet aldrig blade får;
hvor mørke skyer ej med klare himmel skifter,
men tågetmørke dage ene findes år for år.

Hvad eller der, hvor solens stråler stadig gløde,
hvor dagens hede kugle farer hen med il,
når blot jeg der min Lalage kan møde,
henrykt af hendes stemme og af hendes søde smil.

Herpå fyldte han et glas med vin, og drak det ud på hans kære Lalages sundhed, ligesom han også fyldte Dowlings glas til randen og bad ham tømme samme skål. "Meget vel," råbte Dowling, "med fornøjelse! Miss Lalages skål! Jeg har ofte hørt den foreslået, men jeg kan forsikre Dem om, at jeg aldrig har set hende; men folk siger, at hun skal være overordentlig smuk."

Heraf ser man, at latinen ikke var det eneste, mr. Dowling havde ufuldstændig kundskab om, men trods alt var der dog noget i det, der gjorde et dybt indtryk på ham. Skønt han nu på allehånde måder søgte at skjule dette indtryk for Jones ved at klinke, nikke, le og sætte et lystigt ansigt op (for folk undser sig lige så ofte for gode som for slette tanker), så er dog det vist, at han i sit hjerte bifaldt så meget af disse bemærkninger, som han forstod, og virkelig følte en vis inderlig medlidenhed og velvilje for ham. Men vi skal nok ved lejlighed nærmere udtale os om dette, især hvis vi hændelsesvis i løbet af vor fortælling igen skulle træffe på mr. Dowling. For øjeblikket må vi ligesom Jones pludselig tage afsked med denne gentleman; for da Partridge kom ind og meldte, at hestene var færdige, betalte Jones sin regning, ønskede prokuratoren god nat, steg til hest

og red til Coventry, skønt det var en mørk nat og begyndte at regne af al magt.

Kapitel 11

Indeholder beretningen om de uheld, der ramte Jones på hans rejse fra Coventry, samt adskillige vise bemærkninger af Partridge.

Der gives næppe nogen vej, der kan være mere ligefrem, end vejen til Coventry fra det sted, hvor de nu var; og skønt hverken Jones eller Partridge eller postkarlen nogensinde før havde rejst ad den, så var det dog næsten umuligt at tage fejl af vejen, hvis de to omstændigheder, der er omtalt i slutningen af forrige kapitel, ikke havde fundet sted.

Men da disse to omstændigheder uheldigvis indtraf, kom vore rejsende ind på en ubefærdet afvej, som de vedblev at ride på henved seks mile, og i stedet for at opdage Coventrys statelige tårnspir befandt de sig endnu stedse på en meget snavset markvej uden at opdage noget tegn på, at de nærmede sig forstæderne til en stor by.

Jones erklærede nu, at de vist måtte have taget fejl af vejen, men postkarlen påstod, at det var umuligt – et ord, der til daglig brug lige så vel kan betyde, hvad der er usandsynligt, endog ganske rimeligt, ja til sidst også hvad der er ganske vist. Således hører man ofte fruentimmerne sige, at det er umuligt, at de har kunnet tabe denne eller hin ting, der allerede er tabt. Det selvsamme var netop her tilfældet; for skønt karlen med største sikkerhed påstod det modsatte, var det dog afgjort, at de lige så lidt var på den rette vej til Coventry, som den svigagtige,

pengegriske, grusomme og hykkelske gnier er på den rette vej til Himmerig.

Måske det ikke er så ganske let for den læser, der ikke har været i lignende forfatning, at forestille sig den uhyggelige følelse, der fornemmes af folk, som midt om natten i mørke, regn og blæst er blevet vildfarende, og som følgelig ikke har nogen glædelig udsigt til et varmt arnested, tørre klæder og andre vederkvægelser for at opretholde deres svigtende mod under vejrligets ublide indtryk. Men selv et ufuldkomment begreb om det ubehagelige, der føles i sådant vejr, vil allerede tilstrækkeligt opklare grunden til den overtroiske angst, der påkom Partridge, og som vi straks nærmere skal omtale.

Jones blev nu stadig mere overbevist om, at de havde taget fejl af vejen, og postkarlen måtte selv til sidst indrømme, at han også troede, at de ikke var på den rette vej til Coventry, skønt han tillige på samme tid forsikrede, at det var umuligt, at de kunne have taget fejl af vejen. Partridge var derimod af en ganske anden mening og sagde, at han havde været vis på, dengang de først begav sig på vejen, at der ville indtræffe et eller andet uheld. "Så De da ikke," sagde han til Jones, "den gamle kælling, der stod ved døren, just som De ville stige til hest? Jeg ville af ganske hjerte ønske, at De havde givet hende en bagatel; for hun sagde, at det skulle De nok komme til at fortryde, og i samme øjeblik begyndte det også at regne, og siden den tid har vi haft uafladelig blæst. Jeg vil ikke regne, hvad visse folk tænker, men jeg er nu af den mening, at det står i heksenes magt at sætte vinden i bevægelse, når de ønsker det. Det har jeg så ofte set indtræffe i mine dage, og hvis jeg nogensinde i mit liv har set en her, så har den gamle kælling

været én. Det tænkte jeg nok straks, og havde jeg så sandt haft en skilling i min lomme, så skulle jeg vistnok have givet hende noget, for det er vist altid det bedste at være gavmild mod den slags folk af hensyn til følgerne, og mangen en har mistet sit kvæg, fordi han ville spare en skilling."

Selv om Jones var meget mismodig på grund af det ophold i hans rejse, som denne fejltagelse rimeligvis ville forårsage, kunne han dog ikke undlade at smile over sin vens overtro, der blev så meget mere bestyrket ved et indtræffende tilfælde. Dette bestod nemlig i, at han faldt af hesten, men faldet havde dog ingen videre skadelige følger, end at han fik sine klæder betydeligt tilsølet.

Næppe var Partridge igen kommet på benene, førend han erklærede, at faldet var et yderligere bevis på alt det, han havde påstået, men da Jones så, at han ikke var kommet til skade, svarede han smilende: "Hør nu, Partridge, din heks er dog egentlig et utaknemmeligt kreatur, for så vidt jeg kan mærke, er hun lige så slem til at hævne sig på sine venner som på andre; hvis den gamle dame har været vred på mig, fordi jeg har undladt at vise hende den skyldige opmærksomhed, så kan jeg dog slet ikke indse, hvorfor du skulle tumle ned af din hest efter al den ærbødighed, du har omtalt hende med."

"Det duer ikke at gøre løjer," skreg Partridge, "og det med folk, der har magt til at udføre sådanne ting; for de er ofte meget ondskabsfulde, jeg husker nok, hvorledes det gik grovsmeden, der fornærmede en af dem ved at spørge hende, hvornår den tid var udløbet, som hendes kontrakt med Fanden skulle stå ved magt i, og så hændte det sig, at inden tre måneder fra den dag druknede en af hans bedste køer. Og

dermed var hun endnu ikke fornøjet; for kort tid derefter mistede han en tønde af sit bedste øl, for den gamle her trak tappen ud og lod det løbe ud over hele kælderen, og det netop den første aften, han gjorde sig til gode med det i selskab med nogle naboer. Kort sagt, efter den tid ville intet mere lykkes for ham; ja hun drillede den arme mand i den grad, at han slog sig til drik, inden et år eller to blev hans smedje taget fra ham, og nu ligger familien sognet til byrde."

Også postkarlen, ja måske endog dennes hest var begge så opmærksomme på Partridges beretninger, at de enten af uforsigtighed eller på grund af heksens ondskab med ét begge to lå og sprællede i dyndet.

Også dette tilfælde så vel som sit eget fald skrev Partridge ganske på heksens regning. Han sagde til mr. Jones, at nu kom raden snart til ham, og bad ham indstændigt om, at han dog endelig skulle vende om og se at få fat på den gamle kone for at formilde hende; "for," sagde han, "vi kan snart igen nå til kroen, for selv om vi tilsyneladende er rejst fremad, så er jeg dog ganske vis på, at vi er på den selvsamme plet, hvor vi befandt os for en time siden, og jeg tør sværge på, at hvis det var dag, så skulle vi kunne se den kro, hvorfra vi tog bort."

I stedet for nu at høre på dette vise råd henvendte Jones hele sin opmærksomhed på postkarlen og det, der var tilstødt ham, men heller ikke han tog anden skade end den, Partridge havde lidt, og som hans klæder meget nemt kunne tåle, da de i mange år havde været vant til det. Han kom også snart igen op på sin damesadel og gav sig til af alle kræfter at bande og banke sin hest, så at Jones nok kunne mærke, at der var ingen skade sket.

Kapitel 12

Fortæller, hvorledes Jones fortsatte sin rejse tvært imod Partridges råd, og hvad der ved denne lejlighed hændtes ham.

Til stor glæde for Jones opdagede de nu et lys i nogen afstand, mens Partridge derimod var ikke lidet forfærdet, da han troede, at han ganske sikkert skulle blive forhekset, og at lyset var en lygtemand eller noget endnu mere uheldbringende. Men hvor meget tiltog ikke hans frygt, da de, idet de nærmede sig til dette lys (eller snarere, som det syntes, flere lys), hørte en forvirret lyd af menneskestemmer. Der blev sunget, lét og jublet, og man fornemmede også en underlig lyd, der syntes frembragt af nogle instrumenter; alligevel kunne man næppe kalde det musik, men hvis man havde lyst til at hælde til Partridges mening, kunne man meget gerne give det navn af heksemusik.

Man kan næppe tænke sig nogen større rædsel end den, der nu greb Partridge, og den smittede også postkarlen, der hele vejen havde været så overmåde opmærksom og hørt efter alle de historier, som den anden havde givet til bedste. Også han gav sig nu til at bønfalde Jones om at vende om og sagde, at han fuldt og fast troede på, hvad Partridge lige havde sagt, nemlig at skønt det lod, som om hestene gik fremad, var de dog ikke kommet ét skridt videre i den sidste halve time.

Skønt Jones var i et ærgerligt lune, kunne han dog ikke undlade at smile over de stakkels krabaters frygt. "Ja," svarede han, "enten er det os, der kommer fremad henimod lysene, eller også er det lysene, der kommer hid til os, for nu er vi ikke langt borte fra dem; men hvor kan dog nogen af jer være bange for en flok folk, der blot synes at gøre sig lystige?"

"Holde sig lystige, sir," skreg Partridge; "hvem ville vel holde lystighed på denne tid af natten, på sådan et sted og i sådan et vejr? Det kan ikke være andet end spøgelser, eller hekse, eller onde ånder, eller deslige, det er en afgjort sag."

"For mig må de være, hvad de lyster," sagde Jones, "jeg har nu besluttet at gå hen til dem og spørge dem om vejen til Coventry, for du må vide, Partridge, at ikke alle hekse er sådanne ondskabsfulde, gamle troldkællinger som den, vi sidst havde det uheld at træffe på."

"O Gud!" råbte Partridge, "hvor kan man dog vide, i hvilket lune de vil være; det er dog altid bedst at være høflig imod dem; men hvis vi nu skulle træffe på noget, der er værre end hekse, på onde ånder, hvad så? Å, herre, tag nu mod et godt råd, jeg bønfalder Dem, lad være! Hvis De havde læst så mange skrækkelige fortællinger om disse ting som jeg, så ville De næppe være så tåbeligt dumdristig. – Gud ved, hvor langt vi allerede er kommet, og hvorhen vi er i færd med at gå; for jeg har sandelig aldrig set mage til mørke på jorden, og jeg tvivler om, at det kan være mørkere i den anden verden."

Men uagtet alle disse vink og advarsler vedblev Jones at ride til, så hurtigt som han kunne, og den arme Partridge var nødt til at følge efter; for skønt han næppe vovede at begive sig fremad, var han endnu langt mere bange for at blive alene tilbage.

Endelig kom de hen til det sted, hvorfra lysningen og de forskellige toner var kommet. Jones opdagede straks, at det ikke var andet end en lade, hvor en stor mængde mandfolk og fruentimmer var samlet og åbenbart morede sig ved alskens lystighed.

Så snart Jones nærmede sig til ladedøren, der stod åben, råbte en mandig og meget barsk stemme indefra, hvem der var der, hvortil Jones venligt svarede: "en ven!" og straks derefter spurgte om vejen til Coventry.

"Hvis du er en ven," råbte en anden af mandfolkene i laden, "så har du bedre af at komme ind og blive, indtil stormen er forbi" (for det blæste endnu lige så voldsomt som forhen), "vær velkommen og bring din hest under tag, for der er plads nok til den i den ene ende af laden."

"Tak skal De have," svarede Jones, "jeg modtager tilbuddet for nogle få minutter, så længe regnen varer, og så er her endnu to andre, som gerne ville modtage samme tjeneste." Også dette blev tilstået, og det med mere godmodighed end den, tilladelsen blev modtaget med, for Partridge ville hellere udsætte sig for det afskyeligste vejr end betro sin kostbare person til sådanne utysker, og den arme postkarl var blevet smittet af den samme angst; men det hjalp ingenting, de måtte følge med Jones; den ene, fordi han ikke turde forlade sine heste, og den anden, fordi han allermest frygtede for at være alene.

Hvis denne fortælling var blevet skrevet i hine overtroens dage, da man fæstede lid til sådant, så skulle jeg ikke så længe have holdt læseren i uvished om, hvorvidt det var Fanden eller Beelzebub selv, der i egen person, i ledtog med alle sine Helvedes drabanter, skulle optræde, men da det nu er så uheldigt, at denne slags fortællinger kun har få, måske slet ingen troende læsere, så tænkte jeg, at sligt aldeles ikke ville forskrække nogen. Desuden er det jo nu bekendt nok, at hele det tilbehør, der fordum tilkendtes de underjordiske regioner,

det har teatrene allerede for lange siden tilegnet sig, ja endog i den sidste tid lagt til side blandt andet skramleri, fordi det kun duer til at underholde det publikum, der går i galleriet, og det er vel et sted, hvor få af mine læsere nogensinde have været.

Men, skønt vi nok kan indse, at vi ingenlunde kan vække nogen frygt ved denne lejlighed, har vi dog grund til at formode, at der vil opstå andre betænkeligheder hos læseren, som vi ikke heller så gerne vil forlede ham til. Jeg mener nemlig, at han kunne falde på den tro, at vi måske ville begive os på en udflugt til eventyrlandet og indføre en slags væsener i vor fortælling, som man næppe nogensinde kan være barnagtig nok til at tro på, skønt der dog har været mange, som har været tåbelige nok til at spilde deres tid på at skrive og læse deslige eventyr.

For nu altså at forebygge alle sådanne formodninger, der i så høj grad skader den tiltro, man bør skænke en historieskriver, som erklærer, at han alene har taget sit stof af det, der er ganske naturligt, vil vi nu underrette læseren om, hvad det var for folk, der i begyndelsen ved første blik slog Partridge med en sådan rædsel, gjorde postkarlen så forskrækket, ja endog noget overraskede Jones selv.

De folk, der var forsamlet i laden, var nemlig ingen andre end et selskab sigøjnere, der fejrede et bryllup, som en af selskabet havde indgået.

Man kan næppe tænke sig en lystigere slags folk, end man der så samlet. Virkelig stod den højeste grad af munterhed præget på hvert ansigt, og deres bal manglede ikke heller orden og anstand. Måske mangt et landsbybal stundom går mindre ordentligt til, for sigøjnerne er dog undergivet en vis regering,

har deres egne love og adlyder en øverste bestyrer, som de kalder deres konge.

Ikke heller kunne man nogetsteds finde større overflod end her i laden. Der fandtes vel ikke nogen pyntelig og elegant opdækning, men det krævedes ikke heller til gæsternes gode appetit. Der var et rigeligt forråd af flæsk, fjerkræ og lammekød, hvortil enhver af de tilstedeværende beredte en bedre sauce, end den bedste og dyreste franske kok er i stand til at lave.

Da Æneas kom ind i Junos tempel, fortælles der, hvor forbavset han her blev, men ikke mindre forbavset blev vor helt over det, han så i denne lade. Mens han med forundring så sig om, kom en ærværdig person hen til ham under mange venskabelige hilsener, der måske var lidt for hjertelige til at kunne kaldes fint høflige. Dette var ingen anden end sigøjnerkongen selv. Der var kun såre liden forskel mellem hans dragt og hans undersåtters, og han bar ikke heller andre kongelige ærestegn for dermed at give sig en højere grad af værdighed, men alligevel syntes der at ligge noget i hans ydre, der antydede myndighed og indgød dem, der så ham, en vis frygt og ærbødighed. Dog alt dette var måske noget, som Jones har indbildt sig; sagen er måske den, at man altid forbinder sådanne forestillinger med begrebet om magt, så at de næsten ikke kan adskilles derfra.

Der lå noget i Jones' åbne ansigt og høflige adfærd, der i forbindelse med hans personlige skønhed straks ved første øjekast måtte indtage hver den, der så ham. Og disse fortrin blev måske i nærværende tilfælde endnu mere forøget ved den store opmærksomhed, som han ydede sigøjnernes konge, så

snart han var kommet til kundskab om dennes høje rang, hvilket så meget mere behagede sigøjnermajestæten, som denne ikke var vant til sådan hyldest, undtagen fra hans egne undersåtter.

Kongen lod et bord dække med de bedste spisevarer, de havde, til nydelse for sin gæst, satte sig selv ved den højre side af vor helt og indledte en underholdning med disse ord:

"Jeg tvivler ikke om, sir, at De ofte har set nogle af mit folk, der udgør det, man plejer at kalde et detacheret parti; for de går og findes over alt, men De har dog næppe troet, at vi udgjorde en så betydelig mængde, og det vil måske end mere overraske Dem at høre, at sigøjnerne danner et lige så velordnet og vel regeret folk som noget andet på jordens overflade. Som jeg siger, har jeg den ære at være deres konge, og ingen monark kan rose sig af at have lydigere og mere hengivne undersåtter. Jeg vil ikke tale om, hvorvidt jeg fortjener deres hengivenhed; men så meget kan jeg dog sige, at jeg aldrig har nogen anden hensigt end det, der gavner dem. Men heller ikke af dette skal jeg rose mig, for hvad andet skulle jeg vel tænke på end de gode folks velfærd, der stadig går ud på altid at give mig det bedste af det, de forskaffer sig? Derfor elsker og ærer de mig, fordi jeg elsker og bærer omsorg for dem, det er det hele, anden grund ved jeg ikke. For omtrent ét eller to tusinde år siden, så nøje på et par år kan jeg ikke opgive det, da jeg hverken kan læse eller skrive, var der engang en stor – det, som De kalder revolution eller opstand mellem sigøjnerne. For dengang var der sigøjnerherrer, og disse herrer kævledes med hinanden om kongemagten; men så ødelagde sigøjnerkongen dem alle sammen og gjorde alle sine undersåtter ens og lige med

hinanden, og siden den tid har de været ganske enige; for de tænker ikke på at være konge, og måske det er bedre for dem, som det nu er; for jeg forsikrer Dem, at det er en meget vanskelig ting at være konge og altid at øve retfærdighed; jeg har derfor ofte ønsket at være en privat sigøjner, når jeg har været nødt til at straffe en kær ven eller slægtning; for skønt vi aldrig tager livet af nogen, er vore straffe dog meget strenge, og jeg har næppe kendt nogen én gang straffet sigøjner, der senere forbrød sig på ny."

Dernæst vedblev kongen at udtrykke sin forundring over, at der ikke i andre regeringssystemer fandtes sådanne straffe, som den blotte beskæmmelse medfører. Men Jones forsikrede ham, at det modsatte netop fandt sted, for der fandtes mange forbrydelser, der efter engelske love straffes med beskæmmelse, og at skammen egentlig jo var en følge af enhver afstraffelse. "Det er underligt," sagde kongen, "for jeg ved og hører dog en hel del om Deres folk, skønt jeg ikke lever iblandt dem, og jeg hører dog ofte, at skammen både er en følge og tillige en årsag til mange af Deres belønninger. Er da straf og belønning det selvsamme hos Dem?"

Mens Hs. Majestæt således underholdt sig med Jones, rejste sig en stor tummel i laden, og den havde, som det syntes, følgende årsag: Disse folks forekommenhed havde nemlig efterhånden hævet al betænkelighed hos Partridge og ikke blot formået ham til at stoppe sig med deres fødevarer, men også til at smage på deres spirituøse drikke, som lidt efter lidt forjog al den frygt, der var i ham, og i stedet for denne opvakte langt behageligere fornemmelser.

Nu var der en ung sigøjnerinde, der langt mere udmærkede sig ved sin snildhed end ved skønhed, der havde fået lokket den skikkelige mand til side, under påskud af, at hun ville spå ham, hvad lykke han skulle opnå. Og da de nu befandt sig alene i en afsides krog af laden – så, hvad enten det nu var en følge af de stærke drikke, der altid efter en tålelig anstrengelse plejer at frembringe underlige lyster, eller om det var den smukke sigøjnerinde, der selv tilsidesatte sit køns delikatesse og sømmelighed og ved udtrykkelige anmodninger fristede den ungdommelige Partridge – nok, de blev overrasket i en meget upassende stilling af sigøjnerindens mand, der rimeligvis af skinsyge havde holdt et vågent øje med sin kone og havde opdaget hende i bemeldte krog, hvor han traf hende i elskerens arme.

Til største mishag for Jones blev nu Partridge trukket frem for kongen. Denne hørte på anklagen som på den anklagedes forsvar, der virkelig var såre ynkeligt; for den stakkels fyr var så forvirret over den ubestridelige sandhed, der vidnede imod ham, at han næppe kunne forsvare sig. Hans Majestæt vendte sig derfor til Jones og sagde: "Sir, har De hørt, hvad de siger? Hvad straf mener De, at Deres karl fortjener?"

Jones svarede, at han beklagede det forefaldne, og at Partridge skulle give den fornærmede ægtemand al den oprejsning, han formåede; men, sagde han, for øjeblikket havde han kun få penge hos sig, hvorpå han stak hånden i lommen og tilbød sigøjneren en guinea, hvortil denne straks svarede, at han håbede, den velbårne herre ville finde det rimeligt i det mindste at give ham fem.

Imidlertid blev denne sum efter nogen trætte dog nedsat til to guineas, og Jones var allerede i begreb med at betale dem under den betingelse, at både Partridge og konen skulle erholde fuldstændig tilgivelse, da sigøjnerkongen standsede ham og spurgte vidnet, til hvilken tid han opdagede de skyldige? Hertil svarede denne, at manden havde anmodet ham om at holde et vågent øje med konen lige fra begyndelsen af hendes samtale med den fremmede, og at han ikke havde tabt hende af sigte lige indtil det øjeblik, da forseelsen var blevet begået. Derefter spurgte kongen, om manden hele tiden havde været sammen med ham i deres skjulested, hvilket vidnet også bekræftede. Nu henvendte sigøjnermajestæten sig til ægtemanden med følgende ord: "Jeg må beklage at se en sigøjner, der ikke har mere ære i livet, end at han vil sælge sin kones ære for penge. Hvis du havde elsket din kone, kunne du nok have forebygget det hele og ikke forsøgt på at gøre hende skam for senere at opdage den. Jeg befaler derfor, at du ikke skal have nogen pengeerstatning, da du snarere fortjener straf end løn, og jeg befaler dernæst, at du skal være en foragtet sigøjner og i en måneds tid skal bære et par horn på hovedet, samt at din kone skal kaldes en foragtelig kvinde og til alle tider peges på med fingre som sådan; for da du er en vanæret sigøjner, så er hun det i lige måde."

Øjeblikkelig fuldbyrdede sigøjnerne kongens dom og forlod Jones og Partridge, der nu blev ene med Hs. Majestæt.

Jones bifaldt højligt dommens retfærdighed, hvorpå kongen henvendte sig til ham og sagde: "Det synes mig, som om det har forundret Dem; jeg formoder, at De har en meget slet mening

om mit folk; De tror formodentlig, at vi alle sammen er kæltringer."

"Jeg må tilstå, sir," svarede Jones, "at jeg just ikke har hørt så gunstige beretninger om dem, som de fortjener."

"Jeg skal sige Dem," svarede kongen, "hvad forskel der er mellem Dem og os. Mit folk plyndrer Deres folk, men hos Deres folk stjæler den ene fra den anden."

Jones måtte senere ofte for fuld alvor erklære, at de undersåtters lykke var stor, der lever under en sådan øvrighed. Deres lykke syntes også virkelig at have været så fuldkommen, at vi frygter for, at en eller anden talsmand for vilkårlig magt senere hen kan ville anføre dette folks forfatning som eksempel på de store fordele, en sådan regering har frem for alle andre. Men ved denne lejlighed må vi også gøre en tilståelse, som man vist næppe skulle have ventet af os, nemlig den, at ingen indskrænket regeringsform er i stand til at nå den samme grad af fuldkommenhed, eller at virke i den grad til samfundets gavn som denne. Menneskeheden har aldrig været lykkeligere, end dengang den største del af den da bekendte verden stod under en enkelt herskers regering, og denne lykkelige tilstand vedvarede under fem efter hinanden følgende regenter (Narva, Trajan, Hadrian og de to Antoniner). Det var den sande guldalder, den eneste virkelige guldalder, der nogensinde har eksisteret, lige fra den tid, da de første mennesker blev uddrevet af Edens have indtil denne dag, for alt andet har kun hjemme i poeternes glødende fantasi.

Jeg kender virkelig også kun én velgrundet indvending mod det absolutte monarki, for den eneste mangel, der synes at være ved denne ellers så fortrinlige regeringsform, består i, at det er

så vanskeligt at finde en mand, der egner sig til at være absolut monark. Dertil kræves nemlig nødvendigvis hos en fyrstelig person tre meget sjældne egenskaber, som ifølge historiens vidnesbyrd vanskeligt findes samlede: for det første en tilstrækkelig grad af mådehold hos en sådan hersker, så at han er tilfreds med den magt, han muligvis kan besidde; for det andet tilstrækkelig visdom til at erkende sin egen lykke; og for det tredje fornøden godhed til at befordre andres lykke, der ikke blot er forenelig med, men endog væsentligt nødvendig til hans eget velfærd. Hvis altså en absolut selvhersker, der er i besiddelse af alle disse store og sjældne egenskaber, må være i stand til i største mål at befordre samfundets velfærd, så må man på den anden side også tilstå, at et absolut herredømme, overgivet i hænderne på den, der mangler dem alle sammen, rimeligvis vil afstedkomme en ikke mindre grad af ulykke, – kort sagt, vor religion selv forsyner os med tydelige begreber både om den velsignelse og den forbandelse, der kan følge af et uindskrænket herredømme. Skildringerne af Himmerige og Helvede vil give os en tydelig forestilling om det; for skønt fyrsten i det sidstnævnte gebet ikke kan besidde nogen anden magt end den, han oprindelig har fået af den almægtige herre i Himlen, ser man dog tydelig af skriften, at den sataniske hersker i Helvede besidder en uindskrænket myndighed, og denne myndighed er også virkelig den eneste, der ifølge skriften har sin oprindelse fra Himlen. Hvis derfor adskillige tyranniske regeringer på jorden kunne bevise, at de har adkomst til guddommelig myndighed, så har det sig med denne oprindelig på samme måde som med mørkets fyrste, og sådanne underordnede, selvherskende regeringer må følgelig

have deres myndighed fra ham, hvis præg de så udtrykkeligt bærer.

Til syvende og sidst vil vi endnu anføre, at da alle tidsaldres eksempler viser os, at mennesker almindeligt søger at komme til magt blot for at gøre andre fortræd og ikke benytte den til andet, når de får den, så er det ikke overensstemmende selv med den mindste grad af klogskab at vove nogen forandring, da vore forhåbninger derved let kunne blive skuffet, idet vi ved siden af to-tre undtagelser har tusinde eksempler for øje, der kan give os al grund til frygt. I så tilfælde vil det altså være langt klogere at underkaste sig de få ubehageligheder, der flyder af lovenes lidenskabsløse døvhed, end at ville råde bod på dem ved at gøre dem afhængige af en lidenskabelig tyrans egenmægtige rådighed.

Ikke heller kan man her støtte sig på sigøjnernes eksempel, skønt disse folk muligvis i lang tid har befundet sig vel under denne regeringsform, især da vi må erindre den væsentlige egenhed, hvorved de adskiller sig fra alle andre folk, og hvorpå deres lykke måske hovedsagelig beror, nemlig den, at der hos dem ikke gives nogen falske eller usande ærestegn, og at de anser beskæmmelse for den skrækkeligste straf i verden.

Kapitel 13

Indeholder en samtale mellem Jones og Partridge.

Frihedens hæderlige venner vil uden tvivl tilgive denne lange undersøgelse, som vi fandt os foranledigede til ved slutningen af forrige kapitel, fordi vi ønskede at forebygge, at vor historie

skulle misbruges til den fordærvelige lære, som præsteskabet har været ugudeligt og uforskammet nok til at forkynde.

Vi vil nu vende tilbage til Jones, der, efter at stormen var forbi, tog afsked med sigøjnernes konge og efter megen taksigelse for dennes høflige adfærd og velvillige underholdning atter begav sig på vejen til Coventry, som en sigøjner fik befaling til at lede ham på vej til, da det endnu stadig var meget mørkt.

På grund af den omvej, som Jones havde gjort, havde han rejst elleve mile i stedet for seks, og det på de allerafskyeligste veje; han ankom derfor ikke til Coventry førend klokken var henved tolv. Det var ikke heller muligt for ham at fortsætte rejsen før kl. to, for dengang var det ikke så let at få postheste; ikke heller var staldmesteren og postkarlen halvt så ivrige for at komme afsted som han, men de syntes snarere at hælde til at efterligne den rolige karakter, der var ejendommelig for Partridge, som på grund af, at søvnens vederkvægelse blev ham nægtet, tog alle mulige lejligheder i agt til i dens sted at forskaffe sig enhver anden slags vederkvægelse og aldrig var mere fornøjet, end når han kom til et værtshus, og aldrig mere utilfreds, end når han igen var nødt til at forlade det.

Jones rejste nu med posten, og vi vil derfor på vor sædvanlige måde og efter Longinus' regler ligervis følge ham på samme måde. Fra Coventry kom han til Daventry, fra Daventry til Stratford, fra Stratford til Dunstable, og hertil kom han næste dag lidt efter middag, få timer efter, at Sophia havde forladt stedet. Skønt han der måtte opholde sig længere, end han ønskede, mens en hovsmed med stor betænksomhed beslog den hest, han skulle ride på, tvivlede han dog ikke om at

indhente sin elskede, inden hun tog bort fra St. Albans; for der mente han, at Hs. Herlighed rimeligvis ville opholde sig noget for at spise til middag.

Hvis denne formodning altså havde slået til, ville han sandsynligvis også have truffet sin elskede på det foranførte sted; men uheldigvis havde lorden givet befaling til, at hans middagstaffel skulle anrettes i hans eget hus i London, og for nu til rette tid at indtræffe der havde han bestilt forspandsheste, der skulle vente på ham ved ankomsten til St. Albans. Da Jones altså kom til dette sted, blev han underrettet om, at en karet med seks heste to timer i forvejen var kørt derfra.

Hvis han nu havde haft friske postheste ved hånden, havde han meget let kunnet indhente kareten, inden den nåede til London, men da dette nu tydeligvis var umuligt, mente Partridge, at han her havde en passende lejlighed til at påminde sin ven om et anliggende, han syntes aldeles at have glemt. Læseren vil sagtens let gætte, hvad det var, når vi underretter ham om, at Jones, siden han forlod den kro, hvor han traf Sophias vejviser, ikke havde nydt det allermindste, undtagen ét blødkogt æg, for hos sigøjnerne havde han kun fået næring for sin forstand og eftertanke.

Værten var ganske af samme mening som Partridge, så at han straks stemmede med i, hvad han sagde, da han anmodede sin herre om at blive og få sig et middagsmåltid; ja, han tog endda det løfte tilbage, han før havde givet, straks at skaffe friske heste og forsikrede, at mr. Jones ikke skulle komme til at spilde nogen tid med at bestille middagsmad, fordi denne efter hans udsagn skulle være færdig langt tidligere, end man kunne

få hestene hentet fra fælleden og sætte dem i stand til en rejse ved at fodre dem med havre.

Jones måtte altså finde sig i at blive, hvilket især værtens sidstanførte grund formåede ham til, og nu blev en bedekølle sat over ilden. Mens disse tilberedelser blev foretaget, begyndte Partridge, der havde fået lov til at opholde sig i samme værelse som hans ven eller herre, at tiltale denne på følgende måde:

"Herre, hvis nogen mand fortjener en dame, så fortjener De frøken Westerns hånd; for hvor stor må ikke den kærlighed være, som den mand nærer, der således som De kan leve af den alene uden nogen som helst anden føde? Jeg er overbevist om, at jeg i de sidste 24 timer har spist i det mindste tredive gange så meget som Deres Velbårenhed, og alligevel er jeg nær ved at dø af sult; for der gives intet, der mere gør folk sultne end at rejse, især i dette råkolde vejr. Og dog kan jeg ikke begribe, hvorledes det går til, at Deres Velbårenhed synes at være fuldkommen sund og rask, så at De aldrig i livet har haft et bedre udseende. Det må dog vist være den blotte kærlighed, De lever af?"

"Men denne føde er også mere end tilstrækkelig, min gode Partridge," svarede Jones. "Men synes du ikke, at lykken i går sendte mig en ypperlig delikatesse? Tror du da ikke, at jeg kan leve længere end et døgn, når jeg har denne dyrebare tegnebog?"

"Uden tvivl," svarede Partridge, "der findes jo mere end nok i denne tegnebog til at betale mangt et godt måltid. Det var virkelig heldigt nok, at lykken sendte Dem tegnebogen til øjeblikkelig brug; for Deres Velbårenhed har for øjeblikket vel næppe flere penge."

"Hvad behager?" spurgte Jones, "jeg vil dog ikke håbe, at du antager, at jeg skulle være uredelig nok til at bruge dem, selv om den tilhørte en anden, selv om miss Western –"

"Uredelig!" svarede Partridge, "det være langt fra, at jeg skulle tænke så ilde om Deres Velbårenhed, men jeg kan ikke se nogen uredelighed i at gøre et lille lån i en øjeblikkelig forlegenhed, da De dog senere vil få midler nok til at betale den gode dame igen. De kan jo nok tænke, at det er min mening, at De skal betale pengene tilbage, så snart lejligheden tilbyder sig, men hvad kan det skade, at De bruger dem nu, da De trænger til dem? Hvis pengene tilhørte en fattig stakkel, så ville det være en anden sag, men sådan en fin dame kan vist aldrig savne dem, især da hun nu er i ledtog med en lord, der uden tvivl ikke vil lade hende savne det allermindste. Desuden, selv om hun dog skulle fattes lidt, kan hun dog ikke bruge det hele, og derfor ville jeg nok give hende lidt af det, men jeg vil lade mig hænge, om hun skulle få det, inden jeg først havde sagt hende, at jeg havde fundet det, og inden jeg selv havde fået penge at råde over; for jeg har hørt, at London skal være det allerværste sted at leve på, når man ingen penge har. Hvis jeg så sandt ikke havde vidst, hvem pengene tilhørte, så kunne jeg have troet, at det var Fandens ejendom, og havde da været bange for at bruge dem, men nu, da De ved, at sagen forholder sig anderledes, og da De er kommet til dem på en ærlig måde, ville det jo være en fornærmelse mod lykken at skille Dem ved det alt sammen igen, og det netop på en tid, da De allermest trænger til dem. De kan dog næppe vente, at lykken nok en gang skulle begunstige Dem i den grad, eftersom dog *fortuna nunquam perpetuo est bona* (lykken er aldrig bestandig lige god). Dog, De

gør vel nok, hvad De lyster, uden at bryde Dem om, hvad jeg siger, men jeg for min part ville hellere lade mig hænge, end jeg ville sige et ord om den ting."

"Dine latinske stumper er mig ganske ligegyldige, og dernæst vil jeg herved rent ud erklære dig, at den, der finder en andens ejendom og forsætligt tilbageholder den fra sin rette ejer, der er ham bekendt, han fortjener ifølge samvittighedens dom lige så godt at blive hængt som den, der har stjålet den. Og hvad nu denne seddel eller banknote, jeg har i hænde, angår, som engang har tilhørt min elskede, og som hun har besiddet, så vil jeg under ingen betingelse overlevere den i nogen andens hænder end hendes egne, nej, ikke engang om jeg var lige så sulten, som du nu er, og ikke havde andre midler til at tilfredsstille min grådige appetit. Dog, det håber jeg nok skal afhjælpes, inden jeg går til hvile, men selv om det ikke bliver tilfældet, så pålægger jeg dig, under straf af mit bestandige mishag, aldrig mere at vække min uvilje eller at ytre et eneste ord, der indeholder en så nedrig afskyelighed."

"Ja, hvis jeg blot havde kunnet indse det," svarede Partridge, "så skulle jeg nu ikke heller have talt om det, for De kan være overbevist om, at jeg foragter alskens ugudelighed lige så meget som nogen anden, og dog skulle jeg næppe have tænkt, at jeg, der har levet så mange år og i så lang tid har givet skoleundervisning, ikke skulle være i stand til at skelne mellem *fas et nefas* (ret og uret); dog, det lader til, at man skal lære, så længe man lever. Jeg husker nok, at jeg havde en gammel skolemester, der var en gyselig lærd mand, og som ofte plejede at gentage en græsk talemåde, hvori der lå den mening, at et barn stundom kan undervise sin bedstemoder, og således er det

vel også i dag gået mig. Måske De dog alligevel, unge herre, engang i tiden vil forandre Deres anskuelse, når De først har levet så længe som jeg, for jeg husker nok, at jeg bildte mig lige så meget ind af min klogskab, da jeg var en knøs på enogtyve år."

Der fandtes ikke mange tilfælde, hvori Partridge kunne fornærme Jones, lige så lidt som Partridge selv var så let til at glemme den respekt, han nærede for Jones. Men nu var de begge uheldigvis kommet til et sådant modsigelsespunkt. Vi har allerede tidligere bemærket, at Partridge ikke godt kunne fordrage, at hans skolemestervisdom blev kritiseret, og Jones fandt ét og andet i de anførte bemærkninger, som han ikke kunne lide. Heraf fulgte altså, at Jones tilkastede sin rejsefælle et hånligt og foragteligt blik (noget, han ellers ikke plejede at gøre) og råbte: "Partridge, jeg ser nok, at du er en forbistret gammel nar, og jeg ønsker, at du ikke tillige viser dig som en gammel kæltring, for var jeg så vist overbevist om det sidste, som jeg nu er det med hensyn til det første, så skulle du ikke mere få lov til at rejse i selskab med mig."

Men nu var den vise ungdomslærer allerede fornøjet med det udbrud, han havde givet sin fortrydelse luft i, og han begyndte, som man med en simpel talemåde udtrykker det, at trække følehornene ind. Han svarede derfor, at han beklagede, hvis han var kommet til at ytre noget, der indeholdt nogen fornærmelse, for det var da en ren misforståelse, og det havde aldrig været hans hensigt; men, sagde han: *nemo omnibus horis sapit* (ingen er jo til alle tider lige klog).

Om end Jones havde de fejl, der flyder af et heftigt temperament, så var han på den anden side aldeles fri for dem,

der følger af et flegmatisk sind, og hvis hans venner selv måtte tilstå, at han alt for let kunne blive hidsig, så måtte endog hans fjender indrømme, at det snart gik over igen, og hans karakter var ingenlunde at ligne med et hav, hvor bølgegangen er mere voldsom og farlig, efter at stormen er forbi, end mens stormen selv vedvarer. Så snart Partridge gav efter, var han straks igen forsonet, tog ham venligt i hånden og tiltalte ham på den mest forekommende måde med de mildeste blikke og gjorde sig selv de strengeste bebrejdelser, skønt de dog måske næppe var halvt så strenge som dem, han muligvis fordømmes af mange blandt vore gode læsere med.

Partridge blev meget fornøjet over dette, for dels var hans frygt for at have fornærmet Jones nu aldeles hævet, og dels var hans forfængelighed ganske tilfredsstillet, fordi Jones selv indrømmede at have uret, og af denne indrømmelse betjente han sig også straks til at bevise det, der især havde ærgret ham, og han gentog derfor med en halvsagte stemme: "Det kan De være overbevist om, sir, at om end Deres indsigt i visse ting langt overgår min kundskab, så kan jeg dog i grammatikken tage det op med hvem det skal være. Dén tror jeg i det mindste, at jeg kan udenad på mine fingre."

Hvis ellers noget yderligere kunne bidrage til den tilfredshed, som den stakkels mand nu følte, så bestod denne forøgelse i den udmærkede bedekølle, der i dette øjeblik blev båret ind og sat på bordet. De gav sig derfor begge to til hjerteligt at spise, og da de var færdige, besteg de igen deres heste og begav sig på vejen til London.

Kapitel 14

Hvad der hændte Jones på hans rejse fra St. Albans.

Næppe var de kommet to mile hinsides Barnett, førend der henimod aftendæmringen kom en herre af et elegant udseende, der imidlertid dog red på en såre ussel hest, hen til Jones og spurgte ham, om han ikke også agtede sig til London. Hertil svarede Jones, at det var hans hensigt, hvorpå den fremmede herre ytrede: "De ville bevise mig en godhed, sir, hvis De tillod, at jeg måtte følge med Dem; for det er meget sent, og jeg er aldeles ubekendt med vejene." Jones var meget villig til at opfylde hans ønske, de rejste altså sammen og talte med hinanden om sådanne ting, der i almindelighed er genstande for rejsendes underholdning.

Blandt disse drejede samtalen sig især om røverier, og den fremmede erklærede, at han havde megen ængstelighed for slige overfald, hvorimod Jones ytrede, at han kun havde lidet at frygte, da han havde ubetydeligt at miste. Her kunne Partridge ikke undlade at tale med. "Deres Velbårenhed anser det måske for en ubetydelighed, men jeg må sige Dem, at hvis jeg så sandt havde en hundrede punds note i lommen, så skulle det gøre mig meget ondt at miste den; men, hvad det angår, så nærer jeg ikke den mindste frygt, for nu er vi jo fire i ledtog, og når vi holder godt sammen, så vil den drabeligste røver i England næppe vove at tage noget fra os. Sæt endog, at han fører en pistol med sig, så kan han jo dog kun dræbe én af os, og man kan jo dog ikke dø mere end én gang – det er også en trøst; en mand kan kun dø én gang."

Foruden denne fortrøstning, der grundede sig på deres overlegne antal, som udgør en styrke, der i nyere tider har nået en så høj grad af anseelse, var der endnu en anden grund til det overordentlige mod, som Partridge nu lagde for dagen; for han havde for øjeblikket så meget af denne egenskab, som en god portion spiritus var i stand til at yde.

Vort selskab var kommet en mils vej fra Highgate, da den fremmede med ét vendte sig om mod Jones, trak en pistol frem og forlangte den lille banknote, som Partridge havde omtalt.

Først blev Jones noget forskrækket over det uventede forlangende; men han fattede sig straks derefter og fortalte røveren, at alle de penge, han havde i lommen, ganske stod til hans tjeneste, hvorpå han fremtog omtrent tre guineas og tilbød ham disse, hvorimod den anden svor og bandede på, at det ikke var nok. Herpå gentog Jones ganske koldblodigt, at han ikke havde mere, og puttede sine penge igen i lommen.

Røveren truede nu med at ville skyde ham, hvis han ikke på øjeblikket udleverede banknoten, og holdt ham på samme tid pistolen tæt op til brystet. Men Jones greb med ét personen om hånden, der skælvede i den grad, at han næppe kunne holde pistolen, og vendte løbet bort fra sig. Herpå fulgte en kamp, hvorunder Jones vristede pistolen fra sin modstander, og begge faldt af hesten, men røveren kom til at ligge nederst, og Jones, der fik bugt med ham, kom oven på.

Den stakkels karl begyndte nu ynkeligt at bede sin overvinder om nåde; for sandt at sige var han ingenlunde i stand til at stå sig mod Jones. "Ak, herre!" råbte han, "det har aldrig været min agt at skyde Dem; for De vil selv finde, at pistolen ikke er ladt.

Det er den første gang, jeg har forsøgt et røveri, og nøden har drevet mig til det."

På samme tid lå en anden person omtrent hundrede meter borte også på jorden og brølede langt højere end stratenrøveren om nåde og barmhjertighed. Det var ingen anden end Partridge, der var blevet kastet af hesten, da han bestræbte sig for at slippe bort fra kampen, og som nu lå plat ned på næsen, ikke vovede at se op og hvert øjeblik ventede at blive skudt.

I denne stilling blev han liggende, indtil vejviseren, der ikke havde andet at tage hensyn til end sin hest, fik sit snublende dyr i orden, kom hen til ham og fortalte ham, at hans herre havde fået bugt med røveren.

Ved denne efterretning kom Partridge på benene og løb hen til det sted, hvor Jones stod med sin dragne kårde i hånden og holdt vagt over den arme fyr. Så snart Partridge så dette, råbte han: "Å herre, stik den kæltring ihjel, jag ham kården igennem livet, dræb ham på øjeblikket!"

Men heldigvis var den arme djævel faldet i mere barmhjertige hænder; for da Jones havde undersøgt pistolen og fundet, at den virkelig ikke var ladt, begyndte han at tro alt, hvad manden havde fortalt ham, inden Partridge kom til: nemlig at han var blevet tilskyndet til det ved den skrækkeligste nød og elendighed, idet han havde fem forhungrede børn, og hans kone var nedkommet med det sjette, samt at de alle led den skrækkeligste mangel og nød. Røveren forsikrede højt og dyrt, at det alt sammen var sandt, og tilbød sig at ville overbevise Jones om det, hvis denne ville gøre sig den ulejlighed at følge ham til hans bolig, der ikke var to mile borte, idet han

sagde, at han forlangte ingen nåde, hvis han ikke kunne bevise alt det, han havde erklæret.

Jones lod først, som om han ville tage manden på ordet og følge med ham, idet han erklærede, at hans skæbne skulle bero på sandheden af hans fortælling. Det var fyren straks så overordentlig villig til, at Jones blev fuldkommen overbevist om hans sanddruhed og begyndte at føle medlidenhed med ham. Han gav fyren den uladte pistol igen, rådede ham til at tænke på ærligere erhvervsmåder for at kunne befri sig for nød, og gav ham et par guineas, for at han straks kunne have noget til hjælp for kone og familie; han tilføjede endelig, at han ville ønske for hans skyld, at han havde mere; for de omtalte hundrede pund var ikke hans egne.

Formodentlig vil vore læsere være af forskellig mening med hensyn til rigtigheden af denne fremgangsmåde. Nogle vil måske rose den som et vidnesbyrd om en overordentlig menneskekærlighed, mens de, der har en mere kolerisk karakter, vil betragte den som en mangel på agtelse for den retfærdighedsfølelse, som hver mand skylder sit land. Partridge betragtede den netop i dette lys; for han lagde ved denne lejlighed en høj grad af misfornøjelse for dagen og anførte et gammelt ordsprog, hvorved han ville antyde, at det ikke burde undre dem, hvis kæltringen igen anfaldt dem, inden de nåede London.

Røveren tolkede sin erkendtlighed og taknemmelighed på den mest rørende måde; ja, han udgød endog tårer eller lod i det mindste, som om han græd. Han lovede, at han ufortøvet ville tage hjem og aldrig nogensinde mere begå en sådan

forbrydelse. Om han holdt sit ord eller ikke, vil vi måske senere erfare.

Vore rejsende besteg altså igen deres heste og kom til London uden videre uheld. På vejen førte Jones og Partridge en meget interessant samtale, der især havde hensyn til deres sidste eventyr. Heri udtrykte Jones, at han følte megen medlidenhed med sådanne røvere, der ved uundgåelig nød dreves til sådanne ulovlige gerninger, der i almindelighed bringer dem til en skændselsfuld død. "Jeg mener nemlig," sagde han, "at jeg blot beklager dem, hvis brøde ikke er større end det blotte røveri, og som aldrig gør sig skyldige i grusomhed eller i at fornærme noget menneske, og det er en omstændighed, som jeg til ære for mit fødeland kan sige, adskiller de engelske stratenrøvere fra dem, der findes blandt alle andre nationer; for dér er mord og blodsudgydelse aldeles uadskillelige fra røveriet."

"Å ja," svarede Partridge, "det er uden tvivl bedre at tage folks penge fra dem end deres liv; men forresten er det dog hårdt nok, at skikkelige folk ikke skal kunne rejse i deres forretninger uden at komme i fare for sådanne kæltringers overfald. Det er dog i sandhed langt bedre, at alle slige skurke bliver hængt og skaffes af vejen, end at en skikkelig mand skal lide ved det. Jeg for min part vil dog ikke bryde mig om at have deres død på min samvittighed, men finder det langt mere passende, at de hænges efter lov og dom. Hvad ret har nogen til ellers at tage en skilling fra mig, med mindre jeg giver ham den godvillig? Kan man kalde en sådan person en honnet mand?"

"Nej, det har du ganske ret i," sagde Jones, "lige så lidt som den er en honnet mand, der vil stjæle heste ud af en anden

mands stald, eller som vil benytte sig af de penge, som han finder, skønt han kender sammes rette ejer."

Disse hentydninger stoppede munden på Partridge, og han åbnede den ikke heller, førend Jones ytrede nogle spøgefulde ord om hans fejhed, hvorpå han svarede, at han var undskyldt, når han tænkte på, hvor ulige mindre magt han havde mod ildvåben, og sagde, at tusind ubevæbnede mænd dog ikke formåede noget mod én pistol; for det var vel sandt nok, at pistolskuddet blot kunne dræbe én, men ingen kunne dog vide, om det ikke blev ham selv.

Trettende bog

Indeholder et tidsrum af tolv dage.

Kapitel 1

En påkaldelse.

Kom, du rene kærlighed til ære, og besjæl mit blussende bryst! Dig påkalder jeg ikke, du, som bærer helten over svulmende floder af blod og tårer til ære, imens millioners sukke blæser i hans udspredte sejl, men dig, du smukke, milde pige, som Mnesis, den lykkelige nymfe, først frembragte på Hebrus' banker: dig, som Mæonia opdrog, som Mantua indtog, og som sad med din Milton på den smukke høj, der hæver sig over Britanniens stolte hovedstad, og stemte sødt din heroiske harpe! Opfyld du min henrykte indbildningskraft med håb om at indtage slægter, som endnu skal fødes. Spå mig, at en øm pige, hvis mormoder endnu ikke er født, vil engang i sin tid, når hun under det opdigtede navn Sophie læser den virkelige værd, min Charlotte engang besad, udsender sukke fra sit sympatetiske bryst. Lær du mig ikke alene at forudse, men endog at nyde, ja at føde mig med min tilkommende ros. Trøst du mig ved den højtidelige forsikring: at jeg, når denne lille stue, jeg nu sidder i, er forvandlet til en meget slettere møbleret rum, skal blive læst og æret af dem, som aldrig kendte eller så mig, og som jeg hverken skal kende eller se.

Og du, du meget federe dame, som ingen luftgestalt eller indbildningens foster beklæder, du, som finder fornøjelse i en veltillavet oksesteg, og en budding, der er rigelig forsynet med rosiner; dig påkalder jeg, dig, som den fede Ufrow Gelt, der var besvangret af en lystig købmand fra Amsterdam, kom ned med i en trækskøjte på én af de hollandske kanaler. I Grubstreet

skole indsugede du de første grunde til din lærdom. Her lærte du poesien i din modnere alder: ikke at kildre indbildningskraften, men patronernes stolthed. Af dig lærer lystspillet at påtage sig et alvorligt og højtideligt udseende, imens sørgespillet stormer højt, og splitter de forskrækkede teatre med sin torden. For at dysse dine trætte lemmer i søvn, fortæller rådmand Historie sine kedsommelige begivenheder, og for at vække dig op igen, spiller monsieur Roman med færdighed sine beundringsværdige pudserier. Lige så lydig er din mæskede boghandler imod din indflydelse. Efter dit råd løber de tunge ulæste folioklumper, der længe har lagt i dvale på den støvede boghylde, i utallige stykker hastigt igennem nationen. Underrettede af dig bedrager nogle bøger, ligesom kvaksalverne, verden ved de store underværker, de lover, imens andre bliver spradebasser, og betror alle deres fortjenester til en forgyldt udvortes klædning. Kom du, muntre væsen med dit skinnende ansigt! Hold din indskydelse tilbage, men vis mig dine fristende belønninger: dine glimrende klingrende dynger: dine bancosedler, der snart lader sig bytte, og er svangre med usynlige rigdomme: din sig ofte forandrende kapital: det varme, det magelige hus: og endelig en god portion af den goddædige moder, hvis overflydende bryster skal give hendes hele talrige afkom overflødig underholdning, hvis ikke nogle var alt for grådige og uartige, og trængte deres brødre fra patten. Kom du, og hvis jeg selv har alt for liden smag på dine uskattérlige skatte, så opvarm du mit hjerte med den henrykkende tanke, at kunne tilvejebringe andre den. Fortæl mig, at de sladrende rollinger, hvis uskyldige spøg ofte er blevet

afbrudt ved mit arbejde, skal ved din godhed engang blive tilstrækkeligt belønnede derfor.

Og da nu dette sletsamlede par, denne magre skygge og dette fede væsen, har tilskyndet mig til at skrive, hvem skal jeg da anråbe om at hjælpe mig, og styre min pen?

Først dig, Geni, du Himmelens gave, uden hvis hjælp vi strider forgæves imod naturens strøm, dig, der sår den ædle sæd, som kunsten føder og bringer til fuldkommenhed: tag du mig ved hånden, og ledsag mig igennem alle naturens irgange og krumme labyrinter. Indvi du mig til alle de hemmeligheder, som vanhellige øjne aldrig ser. Lær du mig; for dig er det ikke nogen vanskelig sag at kende menneskene bedre, end de kender sig selv. Bortjag den tåge, som fordunkler de dødeliges forstand, og får dem til at tilbede mænd for deres kunst, eller at afsky dem for deres snedighed i at bedrage andre; da dog disse fortjener alene at belés, fordi de bedrager sig selv. Betag stolte indbildninger, gerrighed og ærgerrighed, disse visdoms, overflødigheds og ærens tynde masker, som de påtager sig. Kom du, som indblæste din Aristofanes, din Lukian, din Cervantes, din Rabelais, din Moliére, din Shakespeare, din Swift, din Marivaux! Opfyld mine blade med munterhed, indtil menneskene lærer at blive så veltænkende, at de alene ler ad andres dårligheder, og så ydmyge, at de sørger over deres egne.

Og du, som næsten altid følges med det sande geni, Menneskekærlighed! bring alle dine ømme følelser med dig. Og hvis du allerede har uddelt dem alle imellem din Allen og din Lytleton, så stjæl dem igen for en kort tid fra deres hjerter. Uden dem kan et ømt optrin aldrig males. Fra dem alene kommer det ædle uegennyttige venskab, den smeltende

kærlighed, de ædelmodige forsætter, den brændende taknemmelighed, den søde medlidenhed, de gode tanker om andre, og al den store styrke i en god sjæl, der fylder de våde øjne med tårer, de blussende kinder med blod, og gør, at hjerterne skiftevis svulmer af bekymring, glæde og velvillighed.

Og du, o Lærdom! (thi uden dig kan geniet ikke frembringe noget rent og rigtigt) ledsag du min pen. Dig har jeg dyrket fra min tidlige ungdom i dine yndede marker, hvor den klare, sagteløbende Thems vasker dine etoniske kyster: dig har jeg, med sand spartansk hengivenhed, ofret mit blod på dit birkealter. Kom du, og udgyd det rige forråd, som du i din høje alderdom har stablet op i dine store, overflødige forrådshuse. Åbn dine mæoniske og mantuanske kufferter, tilligemed alt det andet, dine filosofiske, dine poetiske, og dine historiske skatkamre indeholder: enten du så har skrevet romerske eller græske bogstaver på disse tunge kasser. Lån mig i en kort tid den nøgle til alle dine skatte, som du har betroet din Warburton.

Kom du også til sidst, Erfarenhed! Du, som længe har haft omgængelse med den vise, den gode, den lærde, den polerede, og ikke med dem alene, men med folk af enhver karakter, fra ministeren ved hans morgenaudiens til fangefogeden i arresthuset, fra hertuginden ved sit natbord til værtshuskonen bag sin skænk. Af dig alene kan man få underretning om menneskenes sæder, som den pedant, der indespærrer sig, aldrig har kendt, hvor store indsigter og udbredt en lærdom han end besidder.

Kommer alle! og endnu flere, om det er muligt, for det er et vanskeligt arbejde, jeg har påtaget mig, og uden alle jeres hjælp

mærker jeg, det vil være for tungt for mig at udføre. Men vil I alle smile til mine arbejder, så håber jeg endnu at bringe det lykkeligt til ende.

Kapitel 2

Fortæller, hvad der mødte Jones ved hans ankomst til London.

Den lærde dr. Misaubin plejede at sige, at hans rette adresse lød således: "Til dr. Misaubin, her i verden", hvorved han altså ville antyde, at der kun fandtes få mennesker, der kunne være ubekendte med hans berømmelige person; og når man således ret nøje undersøger sagen, så vil man måske også finde, at denne omstændighed ikke udgør nogen ubetydelig del af de mange fordele, som storhed og berømthed yder.

Det er indlysende, at kun få mennesker kan vente at blive så bekendte, at deres minde vil blive opbevaret for efterverdenen. At besidde de særegne grundbestanddele, der, som Sydenham udtrykker sig, vil bevirke, at vort navn endog efter tusind års forløb vil blive gentaget og mindet, det er en lykke, som ikke beror hverken på titler eller rigdom; den kan næppe erhverves, med mindre det skulle være ved pennen eller sværdet. Men at undgå den tilregnelige skam i levende live at være en person, som ingen kender (en skændsel, der i forbigående sagt er så gammel, at den allerede omtales i Homers dage), vil altid dog kun falde i de lykkeliges lod, som besidder en lovlig adkomst enten til rang eller formue.

Læseren vil altså måske nu slutte af den figur, som den irske pair, der bragte Sophia til London, har gjort her i vor historie, at det var er let sag at finde hans bopæl i byen, uden at være

bekendt med den særegne gade eller det torv, hvor denne var beliggende, eftersom han jo dog måtte være en person, som var kendt af alle. Og sandt at sige, var han også kendt nok blandt de købmænd, der plejer at komme i visse fornemme egne; men om end de fremmedes døre ikke er så vanskelige at finde, så er det dog ikke des mindre vanskeligt nok at komme ind ad dem. Hvad nu Jones angår, så var han så vel som Partridge aldeles ubekendt med London, og da han tilfældigvis ved sin ankomst først befandt sig i et kvarter af byen, hvis beboere aldeles ikke eller kun såre lidet har samkvem med indvånerne af Hannover- eller Grosvenor-pladsen, (for han logerede i *Grays Inn Lane*), spildte han allerede en del tid, inden han kunne finde vejen til de lyksalige boliger, som lykken har skænket sine yndlinge, og hvorved den har adskilt dem fra den lave pøbel, de boliger, der bebos af hine stormodige helte, der nedstammer fra de gamle briter, saksere eller daner, hvis fædre var født i bedre tider og ved forskellige arter af fortjenester har vidst at efterlade nedarvede æresposter og rigdomme til deres efterkommere.

Da Jones nu endelig kom til disse jordiske elysier, ville han også snart have opdaget Hs. Herligheds hotel; men uheldigvis havde han forladt dette, inden han rejste til Irland, og havde nu netop fået sig et nyt, så at hans dejlige ekvipage endnu ikke var blevet så bekendt i nabolaget; og da Jones altså havde gjort mange mislykkede forsøg på at opspørge ham, indtil klokken slog elleve, gav han til sidst efter for Partridges indstændige anmodninger og vandrede tilbage til værtshuset "Tyren og Porten" i Holborn-gaden, hvor han først var taget ind ved sin ankomst og hvor han styrkede sig ved den slags hvile, personer i hans forfatning især trænger til.

Næste morgen tidligt begyndte han igen sine efterforskninger efter Sophia og vandrede mangen trættende vej uden dog at være heldigere. Endelig, da lykken begyndte at blive ham lidt gunstigere eller måske ikke mere var i stand til at narre ham, kom han til den selvsamme gade, der havde den ære at indeholde Hs. Herligheds bolig, og da han fik at vide, hvor denne befandt sig, gik han derhen og bankede høfligt på døren.

Portneren, som af den beskedne måde, hvorpå der blev banket, just ikke gjorde sig noget stort begreb om den person, der var til stede, fattede endnu mindre agtelse for mr. Jones, da han så ham iført en klædning af kamelot og med den kårde, som han tidligere havde købt af sergenten. Denne kårde havde måske en overmåde god stålklinge, men hæftet var kun af messing og så ikke synderlig blankt ud. Da Jones derfor spurgte ham om den unge dame, der var kommet til byen med Hs. Herlighed, svarede portneren studst, "at der var ingen damer der". Jones forlangte derpå at tale med herren selv, men fik til svar, at Hs. Herlighed denne formiddag ikke tog imod nogen. Da Jones blev mere påtrængende, sagde portneren, at han havde bestemt befaling til ikke at indlade noget menneske; "men hvis De anser det for nødvendigt," føjede han til, "så kan De opgive Deres navn, og jeg skal da underrette Hs. Herlighed om det; hvis De så vil komme igen en anden gang, så skal De få at vide, hvornår han vil tage imod Dem."

Herpå erklærede Jones, at han havde et vigtigt ærinde at besørge til den unge dame og derfor ikke kunne gå, før han havde talt med hende. Portneren svarede på en langt fra venlig måde med at forsikre, at der slet ikke var nogen ung dame i huset, og følgelig kunne han ikke heller få nogen ung dame i

tale, og han tilføjede til sidst: "De er dog det besynderligste menneske, jeg nogensinde har truffet på; for De vil jo slet ikke tage mod noget svar."

Jeg har ofte tænkt mig, at dengang Virgil i Æneidens sjette bog så omstændeligt beskrev Cerberus, Helvedes portvogter, har det måske været hans hensigt at skrive en satire over portnerne hos de store mænd i hans tid; i det mindste kan beskrivelsen meget godt passe på dem, som har den ære at gøre deres opvartning ved vore stormænds døre. Også dér svarer portneren i sit lukaf ganske nøjagtigt til Cerberus i dens hule, og han må endnu ligesom denne formildes med en gave, førend man kan få adgang til hans herre. Måske Jones også betragtede ham i dette lys og tænkte på den skildring hos Virgil, hvor Sybilla for at skaffe Æneas adgang byder underverdenens portvogter en kage. På samme måde gik nu Jones til værks og begyndte at tilbyde den derværende Cerberus i menneskeskikkelse en drikkeskilling, hvorpå en tjener, som hørte dette, øjeblikkelig nærmede sig og meldte, at hvis mr. Jones ville give ham den tilbudte betaling, så ville han bringe ham hen til damen. Hertil var Jones straks villig, og han blev altså ufortøvet ført hen til mrs. Fitzpatricks logis af den selvsamme tjener, der dagen i forvejen havde ledsaget damerne derhen.

Intet gør et uheld mere utåleligt, end når man er nær ved at opnå sit ønske. Spilleren, der taber sit parti piquet over et eneste point, han har for lidt, beklager sit uheld ti gange mere, end førend han havde nogen som helst udsigt til at vinde sit spil. På samme måde går det også med et lotteri, hvori de, som har de nærmeste numre til det, der vinder det store lod, anser

sig for langt uheldigere end alle de andre blandt deres medspillere, der ligeledes har tabt. Kort sagt, når man således på et hårsbred nær går glip af lykken, så forekommer det, som om den ret ville håne én, spille den pågældende ret en hæslig streg og letsindigt more sig på hans bekostning.

Jones, der allerede oftere havde erfaret denne lykkens drillende tilbøjelighed, så sig nu igen fordømt til på samme måde atter at blive narret; for han ankom netop til mrs. Fitzpatricks dør næppe ti minutter efter, at Sophia var taget bort. Han henvendte sig til mrs. Fitzpatricks opvartningspige, der meddelte ham den ubehagelige nyhed, at damen var gået bort, hun vidste ikke hvorhen; og det samme svar fik han senere af mrs. Fitzpatrick selv; for da denne dame uden tvivl antog mr. Jones for en person, der var afsendt af hendes onkel Western for at gå på spor efter hans datter, var hun alt for ædelmodig til at ville forråde hende.

Skønt Jones aldrig havde set mrs. Fitzpatrick, havde han dog hørt tale om en kusine af Sophia, der var gift med en gentleman af dette navn. Imidlertid var han i øjeblikket i en alt for stor sindsbevægelse, til at dette skulle falde ham ind, men da tjeneren, der havde ledsaget ham fra lordens hotel, underrettede ham om det inderlige venskabsforhold, begge damerne havde stået i til hinanden, samt at de havde kaldt hinanden kusine, så erindrede han den fortælling om ægteskabet, han tidligere havde hørt; og da han nu var ganske overbevist om, at hun var den selvsamme person, blev han endnu mere forbavset over det svar, han fik, og lod damen indstændigt bede om tilladelse til at hilse på hende selv; men denne ære afslog hun på den mest afgørende måde.

Jones havde vel aldrig været ved noget hof, men han var dog mere beleven end mangen person, der oftere kommer der, og ville derfor langt fra være uhøflig eller uartig i sin adfærd mod en dame. Da han derfor modtog det bestemte afslag, drog han sig for det første tilbage, men sagde til opvartersken, at hvis det nu ikke var hendes frue belejligt, ville han komme igen om eftermiddagen og håbede da, at han skulle få den ære at hilse på hende. Den høflighed, hvormed han ytrede dette, i forening med hans personlige skønhed, gjorde indtryk på opvartningspigen, som derfor ikke kunne undlade at svare: "Måske, sir, at det kan være muligt," og senere sagde hun også virkelig til sin frue alt, hvad hun troede, der kunne foranledige denne til at modtage et besøg af en så smuk, ung gentleman.

Jones var klog nok til at formode, at Sophia selv endnu var hos sin kusine, men at man nægtede ham adgang til hende, og dette anså han for en følge af hendes vrede over det, der var foregået i Upton. Han sendte derfor Partridge hen for at bestille logi og blev hele dagen på gaden, idet han holdt øje med den der, han troede, at hans elskede opholdt sig bag, men han opdagede dog ingen, der kom ud, undtagen en tjener der fra huset, og da han henimod aften vendte tilbage for at aflægge sit besøg hos mrs. Fitzpatrick, viste den gode dame sig endelig så nedladende at modtage ham.

Der gives et vist naturligt, fint og fornemt udseende, som man hverken kan forskaffe sig ved nogen som helst dragt, og som ikke heller kan skjules under nogen forklædning. Dette udseende besad Jones, som vi allerede tidligere har antydet, i høj grad, og derfor erholdt han også af damen en ganske anden modtagelse end den, han efter sin påklædning syntes at kunne

fordre; hun bad ham endda efter de første indledende høflighedsbevisninger at sætte sig.

Jeg håber, at læseren ikke vil være begærlig efter at erfare de enkelte genstande for deres samtale, hvis udfald kun var såre utilfredsstillende for den stakkels Jones. For skønt mrs. Fitzpatrick snart i ham opdagede en elsker, (for i denne henseende har alle fruentimmer et sandt falkeblik), så antog hun ham dog for en sådan elsker, som hun som damens ædelmodige veninde ingenlunde ville forråde hendes opholdssted til. Kort sagt, hun mistænkte ham for at være den selvsamme mr. Blifil, Sophia havde taget flugten fra, og alle de svar, som hun nok så listigt fik lokket ud af Jones, tjente kun til at bestyrke hende i denne tro. Heraf kom det, at hun erklærede sig aldeles ubekendt med det sted, Sophia var taget hen til, og Jones kunne ikke få mere ud af hende, end at hun tillod ham at aflægge hende et nyt besøg næste aften.

Da Jones var gået, meddelte mrs. Fitzpatrick sin mistanke til kammerpigen, nemlig, at hun antog ham for mr. Blifil; hvortil denne svarede: "Nej, frue! efter min mening er herren en alt for smuk mand, til at noget fruentimmer i verden skulle flygte for ham; jeg tror snarere, at det var mr. Jones." – "Mr. Jones?" gentog damen, "men hvem er det"; for Sophia havde ikke sagt et ord om ham under alle deres samtaler, hvorimod mrs. Honour havde været langt mere åbenhjertig og underrettet sin kollega om hele Jones' historie, som denne nu igen fortalte til sin frue.

Så snart mrs. Fitzpatrick fik denne underretning, gik der et lys op for hende, og hun var straks af samme mening som hendes kammerpige, ja, underligt nok, hun opdagede straks visse yndige egenskaber hos den kække, lykkelige elsker, som

hun ganske havde overset, mens hun endnu antog ham for den bedragne squire. "Du har virkelig ret, Betty," sagde hun, "han er en overmåde smuk fyr, og det undrer mig ikke, hvad min kusines pige fortalte dig, at der var så mange fruentimmer, der havde et godt øje til ham. Nu gør det mig rigtig ondt, at jeg ikke sagde ham, hvor min kusine er, men alligevel, hvis han virkelig er så vidtløftig, som du fortæller mig, så var det jo skade, om hun mere skulle få ham at se, for hvad andet kan der komme ud af det end hendes fuldstændige ødelæggelse, hvis hun således går hen og gifter sig med en slig fyr, der oven i købet ingenting ejer, imod hendes faders vilje. Jeg forsikrer dig, at hvis han er sådan en person, som han er blevet dig beskrevet af det omtalte fruentimmer, så er det jo den største tjeneste, der kan vises hende, når man holder hende borte fra ham. Jeg ville sandelig anse det for utilgiveligt fra min side, om jeg handlede anderledes, da jeg selv har så bitterligt måttet døje alle de ulykker, der flyder af slige ægteskaber."

Her blev hun afbrudt, da der kom nogen for at besøge hende, og denne nogen var ikke nogen anden end Hs. Herlighed; da der under dette besøg ikke foregik noget nyt eller ualmindeligt, vil vi hermed slutte dette kapitel.

Kapitel 3

Et projekt af mrs. Fitzpatrick og hendes besøg hos lady Bellaston.

Da mrs. Fitzpatrick begav sig til hvile, var hendes tanker ganske optaget af hendes kusine og mr. Jones, for hun var oprigtig talt meget fornærmet over den mangel på oprigtighed, som hun nu havde opdaget hos sin kusine. Dernæst overvejede hun og

fattede uden lang betænkning følgende plan til, hvorledes hun muligvis kunne være behjælpelig til at bevare Sophia mod denne mand og bringe hende tilbage til hendes fader. Følgen heraf ville efter al sandsynlighed blive den, at når hun beviste familien en så stor tjeneste, ville denne igen bevirke en forsoning mellem hende og begge hendes slægtninge, nemlig både med onklen og tante Western.

Da dette nu var et af hendes største ønsker, og da håbet om et heldigt udfald syntes så rimeligt, stod der intet tilbage uden at overveje den bedste fremgangsmåde, hvorved hun kunne iværksætte sin plan. Først at prøve på at tale Sophia tilrette i denne sag forekom hende ikke at være nogen gavnlig metode; for da Betty havde underrettet hende om, hvad mrs. Honour havde fortalt hende, at Sophia nærede en heftig kærlighed for Jones, så indså hun nok, at det ikke ville nytte noget at råde hende fra partiet, men at et sådant forsøg omtrent ville få det samme udfald, som om hun inderligt og bønlig ville bede en myg om ikke at flyve i lysets flamme.

Læseren vil godhedsfuldt erindre, at det bekendtskab, som Sophia havde stiftet med lady Bellaston, var sket i mrs. Westerns hus, og havde tiltaget på den selvsamme tid, som mrs. Fitzpatrick opholdt sig hos bemeldte dame, så at mrs. Fitzpatrick ligeledes var bekendt med hende. Desuden var de også begge to, skønt langt ude, beslægtet med hende.

Efter megen overvejelse besluttede hun derfor næste morgen tidligt at begive sig hen til denne dame, se at få hende i tale, uden at Sophia erfarede noget om det, og underrette hende om alting. Hun tvivlede ingenlunde om, at denne kloge dame, der så ofte havde gjort enhver romantisk kærlighed latterlig og i

deres samtaler havde erklæret sig imod alle uforstandige ægteskaber, ville være overmåde beredvillig til at gå ind på hendes anskuelser af dette parti og yde hende al den bistand, hun formåede, for at afværge det.

Følgelig iværksatte hun denne sin beslutning. Allerede næste morgen, inden det ret var blevet lyst, kom hun i klæderne og gik på en ganske upassende, ubetimelig tid, der slet ikke egnede sig til besøg, hen hos lady Bellaston, som hun også fik i tale, uden at Sophia havde mindste nys eller formodning om det, skønt hun ingenlunde sov, men lå vågen i sin seng, mens mrs. Honour ved siden af snorkede af alle kræfter.

Mrs. Fitzpatrick gjorde mange undskyldninger for denne tidlige, påtrængende visit, og det på en tid, da det, som hun erklærede, aldrig skulle være faldet hende ind at forstyrre Hendes Nåde, undtagen på grund af et meget vigtigt anliggende. Hun fortalte hende nu hele sagen, sagde hende alt, hvad hun havde hørt af Betty, og glemte ikke at omtale det besøg, som Jones den foregående aften havde aflagt hende selv.

Lady Bellaston svarede smilende: "Så har De altså selv set den forfærdelige mand, frue? Sig mig dog, er han virkelig så nydelig, som man taler om? Etoff underholdt mig forrige nat næsten to hele timer med at snakke om ham; ja jeg tror næsten, at pigen er forlibt i ham, blot for det, hun har hørt om ham." Læseren vil måske undre sig over, hvorledes dette kunne være muligt; men sagen var den, at bemeldte mrs. Etoff, der havde den ære at hjælpe Hendes Nåde i og af klæderne, havde erholdt en nøjagtig beskrivelse af den pågældende mr. Jones og forrige nat eller rettere sagt forrige morgen havde meddelt sin frue,

hvad hun vidste, alt sammen imens hun klædte hende af, og at denne beretning havde medtaget næsten halvanden time.

Nu holdt den gode dame virkelig af på sådanne tider at lytte til mrs. Etoffs fortællinger, og derfor vakte beretningen om Jones også i højeste grad hendes opmærksomhed. Mrs. Honour havde nemlig skildret ham som en overmåde smuk karl, og da mrs. Etoff i sin ivrige travlhed gentog beskrivelsen, gav hun en så overdreven skildring af hans personlige skønhed, at lady Bellaston begyndte at formode, at han måtte være et sandt underværk af naturen.

Den nysgerrighed, som hendes kammerjomfru havde opvakt hos hende, blev også i høj grad forøget af mrs. Fitzpatrick, der ligeledes beskrev Jones' ydre personlighed og erklærede, at den var lige så udmærket og fortrinlig, som hans herkomst og karakter var uværdige og hans formuesomstændigheder uheldige.

Da lady Bellaston havde erfaret det hele, svarede hun betænkelig: "De har virkelig ret, frue. Det er en sag af største vigtighed. De har heri handlet overmåde fornuftigt, og det skal være mig en glæde at våge over en ung dames fremtid, – en dame, der besidder så fortrinlige egenskaber, og som jeg nærer så stor agtelse for."

"Men synes nu ikke Deres Nåde," tog mr. Fitzpatrick ivrigt til orde, "at det var det bedste straks at skrive til min onkel og at underrette ham om, hvor min kusine opholder sig?"

Ladyen overvejede dette i nogen tid og svarede derpå: "Nej, min gode frue, det går ikke an. Mrs. Western har fortalt mig om hendes broder, at han er så glubsk og brutal, så at jeg ikke vil tillade noget fruentimmer igen at komme i hans hænder, som

hun nylig er undsluppet fra. Jeg har også hørt, at han behandlede sin kone uhyre slet; for han er en af de uslinger, der tror, at de har ret til at tyrannisere os, og fra sådan en person bør man altid frelse et ulykkeligt fruentimmer, der har den uheldige skæbne at være kommet i hans magt; det anser jeg for rimeligt at gøre på kønnets vegne. Kære kusine, hele sagen beror alene på at afholde frøken Western fra at få Jones at se, så længe indtil hendes sind får en anden retning, og hun vænner sig til det bedre selskab, hun her vil blive bekendt med."

"Men, nådige frue," svarede den anden, "hvis han nu får opsporet, at hun er her, for De kan være overbevist om, at han ikke vil undlade noget forsøg på at nærme sig til hende."

"Ja, men gode frue," svarede ladyen, "det er jo aldeles umuligt, at han kan komme her; – skønt, det er jo dog muligt, at han får nys om, hvor hun er, og så går og lusker udenfor huset – jeg ville derfor ønske, at jeg vidste, hvorledes han ser ud – hør, skulle der ikke kunne være nogen måde, jeg kunne få ham at se på? For ellers kunne hun jo uden mit vidende få det indrettet således, at hun fik en sammenkomst med ham her."

"Jo, meget godt," svarede mrs. Fitzpatrick; "han har netop truet mig med nok et besøg i eftermiddag, og hvis Deres Nåde altså vil bevise mig den ære at se hen til mig til den tid, vil De let kunne træffe ham mellem seks og syv; skulle han derimod komme tidligere, så skal jeg nok på en eller anden måde se at opholde ham, indtil Deres Nåde kommer."

Herpå svarede lady Bellaston, at hun ville komme, så snart hun rejste sig fra middagstaflet, hvilket dog næppe ville vare længere end i det højeste til klokken syv; for det var aldeles nødvendigt, at hun måtte gøre sig bekendt med hans udseende.

"På æresord, frue!" sagde hun, "det er meget velgjort af Dem, således at bære omsorg for frøken Western, og det fordrer både almindelig menneskekærlighed af os begge, ligesom også tillige agtelsen for vor familie; for det ville til visse blive et grueligt parti."

Mrs. Fitzpatrick undlod ikke at give et passende svar på den kompliment, den nådige frue havde gjort hende på familieskabets vegne, og efter lidt mere snak, der forresten var sagen uvedkommende, begav hun sig bort, satte sig i sin vogn og kørte i al hast hjem, uden at hverken Sophia eller mrs. Honour havde set hende.

Kapitel 4

Består af lutter besøg.

Mr. Jones havde nu hele dagen spadseret i nærheden af en vis dør, som han bestandig holdt øje med, og skønt bemeldte dag var en af de korteste, vi har, forekom den ham dog som den længste i året. Endelig slog dog klokken fem, og han vendte tilbage til mrs. Fitzpatrick, der modtog ham overmåde høfligt, skønt det var en hel time før den passende tid til at aflægge besøg; men hvad Sophia angik, så vedblev hun stadig at fralægge sig nogen som helst kundskab om dennes opholdssted.

Idet Jones forespurgte sig om sin elskede, kom han til at nævne ordet kusine, hvorpå mrs. Fitzpatrick sagde: "Så ved De altså, sir, at vi er beslægtet; og på grund af dette håber jeg også, at De vil indrømme mig ret til at spørge Dem om, hvad det egentlig er, som De har at afgøre med min kusine."

Her standsede Jones i nogen tid med svaret, men ytrede endelig, at han havde en betydelig sum penge i hænde, der tilhørte hende, og som han ønskede selv at overlevere hende. Han fremtog derpå tegnebogen, underrettede mrs. Fitzpatrick om, hvad den indeholdt, og tillige om den måde, den var kommet i hans hænder på. Næppe havde han endt sin beretning, førend hele huset rystede og genlød af en forfærdelig støj. Det ville være umuligt at beskrive dette for dem, der har hørt den; men endnu mere forgæves ville det være at give dem et begreb om den, der aldrig have hørt mage til den, for om dette kunne man passende anføre digterens ord:

Non acuta
Sic geminant Corybanthes æra.

Selv Cybeles præster gør ikke
sådan en støj med deres dundrende malmbækkener.

Det var imidlertid ikke andet end en tjener, der bankede eller snarere dundrede på døren. Jones blev lidt overrasket ved det forskrækkelige skrald, for han havde aldrig hørt noget lignende; men mrs. Fitzpatrick ytrede ganske roligt, at da der straks indfandt sig selskab, kunne hun ikke nu give ham noget svar, men hvis han ville have den godhed at opholde sig, indtil de besøgende var gået, så gav hun at forstå, at hun havde noget at sige ham.

Nu fløj døren op til visitværelset, og ind trådte lady Bellaston, der måtte dreje sine store fiskebensskørter om til en side for at kunne komme ind, hvorpå hun først nejede dybt for mrs. Fitzpatrick, derpå gjorde en lignende umådelig dyb

kompliment for Jones og så blev ført hen i den anden ende af værelset.

Vi anfører disse smålige biomstændigheder til efterretning for adskillige landsbydamer af vort bekendtskab, der anser det for stridende mod etikettens love at neje for en mandsperson.

Næppe var selskabet vel kommet til ro, førend pairens ankomst forårsagede ny forstyrrelse, samt en gentagelse af de anførte ceremonier.

Da disse nu var vel overståede, begyndte underholdningen (som det hedder) at blive overmåde glimrende og brillant. Men, såsom der alligevel ikke forhandledes noget, der kunne anses for væsentligt henhørende til denne historie, eller i og for selv havde noget at betyde, vil jeg hellere forbigå det. Jeg gør dette så meget hellere, som jeg har kendt visse meget fornemme og fine folk, hvis underholdning var umådelig kedsommelig, både når den skulle beskrives i bøger, og når den skulle fremstilles på scenen. Sådan en åndelig nydelse er egentlig en delikatesse, som de, der er udelukket fra visse fornemme lag og forsamlinger, lige så lidt forstår sig på, som på visse delikatesser, der har deres oprindelse af den franske kogekunst, og som også alene kommer på de stores tafler. Sandt at sige, – da der næppe gives noget i dem begge, som ethvert menneske kan finde smag i, så er de begge som oftest lige smagløse for folk i almindelighed.

Ved denne elegante underholdning udgjorde den stakkels Jones snarere en tilhører end en deltager, for skønt først lady Bellaston og derpå mrs. Fitzpatrick inden pairens ankomst havde henvendt enkelte ord til ham, så var den ædle lord dog næppe kommet ind, førend han i højeste grad tiltrak sig begge

damernes udelte opmærksomhed. Og da lorden ikke tog mere hensyn til Jones, end om en sådan person slet ikke havde været til stede, gjorde han heller ikke andet end nu og da at stirre på ham, og damerne fulgte troligt hans eksempel.

Selskabet havde nu opholdt sig så længe, at mrs. Fitzpatrick tydeligt mærkede, at de alle hver for sig havde til hensigt at blive, indtil de andre havde bortfjernet sig. Hun besluttede derfor at skaffe sig af med Jones, da han var den af de besøgende, som hun antog, at hun behøvede at gøre de færreste komplimenter med. Da sladderen derfor et øjeblik standsede, greb hun lejligheden, satte et alvorligt ansigt op og sagde til ham: "Sir, det er mig ganske umuligt, som De nok ser, i aften at give Dem noget svar med hensyn til det omtalte anliggende; men måske De behageligst vil underrette mig om, hvortil jeg i morgen skal sende bud efter Dem."

Jones besad en sand naturlig om end ikke kunstigt udviklet anstand og værdighed, han underrettede derfor damen selv om sin bopæl uden at tale om det til noget tyende, og tog snart efter meget høfligt afsked.

Næppe var han gået, førend de fornemme herskaber, der knap havde lagt mærke til ham, mens han var til stede, begyndte i høj grad at skænke ham deres opmærksomhed. Dog, hvis læseren allerede har undskyldt os, at vi ikke har meddelt den mere glimrende del af denne selskabelige underholdning, vil han sikkert være endnu mere villig til at fritage os for at gentage det, der ikke var andet end simpelt skumleri og spot. Imidlertid turde det dog være af vigtighed for denne fortælling at anføre en bemærkning af lady Bellaston, der få minutter derefter anbefalede sig og sagde til mrs. Fitzpatrick: "Jeg er nu

ganske rolig med hensyn til min kusine; der kan ikke true hende nogen fare fra dén person."

Vi vil for at følge vor fortælling efterligne lady Bellastons eksempel og tage afsked med det selskab, der endnu var tilbage, og som nu kun bestod af to personer. Da der imidlertid ikke foregik noget mellem dem, der i mindste måde angår læseren, vil vi ingenlunde derved lade os afdrage fra de begivenheder, der vist vil forekomme enhver, der interesserer sig for vor helts anliggender, langt vigtigere.

Kapitel 5

Omtaler et eventyr, der hændtes Jones i hans logi, tilligemed en beretning om en ung gentleman, som logerede der, samt om madamen i huset og hendes to døtre.

Næste morgen, så tidligt som det kunne sømme sig, begav Jones sig hen til mrs. Fitzpatricks hus, men fik det svar, at fruen ikke var hjemme, et svar, der forekom ham så meget mere forunderligt, som han lige fra den tidlige morgenstund havde spadseret op og ned ad gaden og altså måtte have set hende, hvis hun var taget ud. Alligevel var han dog nødt til at tage til takke med dette svar, og dette ikke blot denne gang, men til fem forskellige tider, hvor han selvsamme dag meldte sig for at besøge hende.

Læseren må nemlig vide, at den ædle pair af en eller anden grund, måske af hensyn til fruens ære, havde betinget sig af hende, at hun ikke mere måtte modtage Jones, da han anså ham for en pjalt, og ikke for andet, samt at damen havde fundet

sig i at give dette løfte, hvilket hun også, som vi ser, troligt holdt.

Men da den ærede læser måske har en bedre mening om ham end den omtalte dame, ja måske endog turde finde det ønskeligt at vide, hvor han logerede, mens han så sørgeligt var fjernet fra Sophia, om han bestandig opholdt sig på gaden eller i et værtshus, så vil vi opgive hans logi, der var i et meget anstændigt hus og ligeledes i en meget honnet egn af byen.

Jones havde nemlig ofte hørt mr. Allworthy omtale den værdige kone, i hvis hus han plejede at tage ind, når han opholdt sig i byen. Denne kone, som Jones også kendte, boede i Bond Street, var en præsteenke, og befandt sig efter mandens død i besiddelse af tvende døtre og en fuldstændig samling af skrevne prædikener. Af disse to døtre havde den ældste, Nancy, opnået en alder af sytten år, mens den yngre, der hed Betty, kun var ti år gammel. Derhen havde Jones nu sendt Partridge, og der i huset fik han et værelse i anden etage for sig selv, og for Partridge på fjerde sal.

Første etage var dengang beboet af en gentleman af den slags, som i den sidste tid passende fører navn af partikuliers, og hvis eneste forretning eller profession er at leve for deres fornøjelser, da lykken har gjort det ufornødent for dem at forulejlige sig med nogen som helst nyttig syssel.

Sådanne folk kaldtes dengang passende mænd af vid og nydelse; men om den samme benævnelse med lige berettigelse kan anvendes på vor tids unge herrer, der har en lignende bestræbelse og sætter deres ære i de selvsamme sysler, det er endnu et spørgsmål. Vid og åndrighed ligger til visse nu ganske udenfor deres område. Tværtimod, hvis vi tilbørligt skal

betegne dem, må vi erklære, at de har hævet sig en grad højere end deres forgængere og måske burde kaldes mænd af visdom og sandhed. I en alder, hvori de ovenanførte herrer anvendte deres tid til at prise en dames yndigheder ved det fulde glas eller ved at skrive sonetter til hendes ære eller ved at tilkendegive deres mening om et skuespil i teatret eller om et digt af datidens berømte poeter – i den selvsamme alder har vor tids herrer ganske andre bestræbelser, såsom: at finde de bedste metoder til at bestikke en hel samfundsklasse, at finde på gribende taler til at holdes for Parlamentet, eller snarere til fyldekalk for bladene. Men hvad der især nu til dags beskæftiger deres tanker, er den ædle spillekunst. Deres alvorligere timer optages med at studere den, hvorimod deres lettere forlystelser består i at høre med til den store samling af kunstkendere, der forstår sig på maleri, musik, plastik og naturvidenskaberne.

Da Jones nu havde tilbragt hele dagen med forgæves at spørge efter mrs. Fitzpatrick, vendte han endelig mistrøstig tilbage til sit logi. Mens han nu her gav sin bedrøvelse luft, hørte han en frygtelig støj i etagen nedenunder, og straks derefter bad en kvindelig stemme om for Guds skyld at komme ned og forhindre et mord. Jones, der aldrig stod tilbage, hvor der gaves lejlighed til at komme en ulykkelig til hjælp, løb straks ned af trapperne, og da han kom ind i spisestuen, hvorfra støjen genlød, opdagede han netop en sådan ung mand af visdom og sandhed, der led en voldsom behandling af sin egen tjener, mens en ung pige stod ved siden af, vred sine hænder og skreg: "Å, han myrder ham, han myrder ham!" Det lod også næsten til, at den stakkels herre var i fare for at kvæles, men i

det samme fløj Jones ham til hjælp og befriede ham fra karlens ubarmhjertige kløer.

Skønt tjeneren havde fået adskillige puf og stød af den lille herre, der besad mere mod end styrke, havde han dog gjort sig en slags samvittighed af at slå sin herre igen og havde blot ladet sig nøje med at kvæle ham. For Jones derimod havde han ikke nogen sådan respekt eller hensyn, for næppe mærkede han, at hans nye modstander tog noget hårdt fat på ham, førend han gav ham et af de meget yndede puf i maven, som tilskuerne ved nævekampene på Broughtons Amfiteater vel ser uddelt med glæde, men som ingenlunde er så behagelige at modtage.

Næppe havde den raske yngling modtaget dette stød, førend han takskyldigst gengældte det med et, der var endnu bedre, og nu opstod der en kamp mellem Jones og tjeneren, der var vældig, men kort; for fyren var ikke mere i stand til at stå sig mod Jones, end hans herre før havde været til at kæmpe med ham.

Og nu vendte lykken på sin sædvanlige måde aldeles sagernes udseende. Den forhenværende sejrherre lå nu gispende på gulvet, og den overvundne gentleman havde nu fået så megen luft, at han kunne takke Jones for dennes betimelige bistand, ligeledes fik han megen tak af den unge pige, der var til stede, og som ikke var nogen anden end miss Nancy, husets ældre datter.

Da karlen igen var kommet på benene, rystede han på hovedet og udbrød med et betydningsfuldt blik til Jones: "Fy for Fanden, jeg vil inte ha'e noget mere med Dem at gøre, for De har ordentlig været i skolen, hvis jeg inte ta'er fordømt fejl." Men her tog karlen netop fejl; men alligevel vil vi tilgive ham hans

mistanke; for vor helt besad virkelig en sådan styrke og behændighed, at han måske var i stand til at kunne stå sig mod boksere af første rang og meget vel kunne have banket alle udstoppede kandidater [Note 20)] sønder og sammen.

Herren derimod, som var yderligt vred, skummede af raseri; han forlangte, at karlen skulle trække af, hvad denne også var særdeles villig til, men på den betingelse, at han fik sin løn. Denne blev øjeblikkelig betalt, og fyren fik sin afsked.

Derpå påstod den unge gentleman, der hed Nightingale, så ivrigt, at hans frelser skulle drikke en flaske vin med ham, at Jones efter mange anmodninger lod sig overtale, dog snarere af høflighed end fordi han havde lyst til det, for han var såre ilde stemt, så at han kun på den tid var dårligt skikket til munter underholdning. Miss Nancy var den eneste kvindelige person i huset, idet hendes moder og søster begge to var gået i teatret, og hun beviste dem den ære at deltage i deres selskab.

Da flasken og glassene var sat på bordet, begyndte den unge gentleman at fortælle årsagen til den foregående forstyrrelse.

"Jeg håber, sir," sagde han til Jones, "at De af dette tilfælde ikke vil drage den slutning, at det er min vane at slå mine folk; for jeg kan forsikre Dem, at det er første gang, så vidt jeg mindes, at jeg har gjort mig skyldig i noget sådant. Jeg har virkelig båret over med mange fejl hos denne knægt, førend det kom så vidt. Men nu skal De høre, hvad der passerede i aftes, så tror jeg vist, at De vil holde mig undskyldt. Jeg kom nemlig hjem flere timer inden den sædvanlige tid, og så finder jeg i mit værelse flere liberiklædte herrer ved en gemytlig whist; – og så ligger oven i købet min Bayle, sir – den bedste udgave af Bayle, der har kostet mig en guinea, opslået på bordet, tilsølet med en

portion porter, der var spildt på et af de vigtigste blade i hele bogen. Det vil De nok selv indrømme, er oprørende. Forresten sagde jeg ikke noget til fyren, førend det øvrige hæderlige selskab var gået, og så gav jeg ham endda kun en mindelig irettesættelse, hvorpå karlen, langt fra at blive forknyt, svarede mig ganske uforskammet, at tyende også måtte have deres fornøjelse så godt som andre folk, at han beklagede det uheld, der var sket med hensyn til bogen, men han vidste, at flere af hans bekendte havde købt den selvsamme bog for en shilling, og den kunne jeg trække af hans løn, såfremt jeg lystede. Naturligvis gav jeg ham nu en drøjere tilrettevisning, og hvad mener De! – så er den slyngel så uforskammet at påstå ... at min tidlige hjemkomst ... kort sagt, han vover at gøre hentydninger og nævner en ung dame, og det på en sådan måde, at jeg tabte tålmodigheden, blev rasende forbitret og gav mig til at slå ham."

Herpå svarede Jones, at det kunne ingen levende sjæl fortænke ham i. "Tværtimod," sagde han, "jeg tilstår, at jeg for min part ved den sidst anførte fornærmelse, netop ville have gjort det selvsamme."

Vort selskab havde ikke været længe samlet, førend det blev forøget med moderen og datteren, der kom hjem fra teatret. Og nu tilbragte de ret en fornøjet aften sammen, for de var alle sammen overmåde muntre med undtagelse af Jones, og selv han gjorde sig al umage for ikke at forstyrre glæden. Og virkelig var endog kun halvparten af hans naturlige livlighed i forening med hans blide karakter tilstrækkelig til at gøre ham til en behagelig omgangsven, og hvor beklemt hans hjerte end var, bestræbte han sig dog for at gøre sit selskab så behageligt ved

denne lejlighed, at den unge gentleman hjerteligt ønskede i fremtiden at gøre nærmere bekendtskab med ham. Også miss Nancy var vel fornøjet, og enken, der var indtaget af sin nye logerende, inviterede ham næste morgen til frokost.

For sin part var Jones lige så veltilfreds. Hvad miss Nancy angik, da var hun jo rigtignok lille, men overmåde nydelig, og enken selv besad al den ynde, der kan tænkes hos en kone nær ved de halvtreds. Da hun var så uskyldig en sjæl, som der blot kan gives i verden, var hun også meget munter. Hun tænkte aldrig noget ondt om nogen, lige så lidt som det faldt hende ind at sige eller ønske noget af den beskaffenhed; tværtimod gjorde hun alt muligt for at behage, hvilket måske er den lykkeligste af alle bestræbelser og næppe undlader at nå sin hensigt, når det ikke fremtræder på affektért måde. Kort sagt, hvor ringe magt hun end besad, var hun i sit hjerte en inderlig og hengiven veninde; hun havde været en såre kærlig hustru og var nu en overmåde øm og opofrende moder.

Da vor historie ikke som visse blade giver sig af med at prise folk, som man aldrig før har hørt noget om og aldrig senere vil høre omtale vil læseren heraf kunne slutte, at denne værdige kone længere hen i vor fortælling vil fremtræde og være af temmelig vigtighed.

Ikke heller var Jones mindre tilfreds med den unge gentleman selv, hvis vin han havde drukket. Det forekom ham, som om han hos ham kunne opdage en ret god forstand, der blot var lidt forskruet af byens moderne narrestreger. Men hvad der især anbefalede ham hos Jones, var visse tilfældige ytringer, der vidnede om en høj grad af ædelmodighed og menneskekærlighed; og især flere erklæringer, der vidnede om

den højeste grad af uegennyttighed i kærlighedsanliggender. Den unge gentleman udtrykte sig vel i et sprog, der kunne have passet sig for en af Arkadiens hyrder i oldtiden, og som tog sig ganske besynderligt ud i en moderne, ung herres mund; men han var også i dette kun en efteraber og havde af naturen fået en langt bedre karakter.

Kapitel 6

Omtaler, hvad der foregik, mens selskabet var ved frokosten, samt nogle vink angående døtres opdragelse.

Vort selskab medbragte om morgenen de samme velvillige følelser mod hinanden, de adskiltes med aftenen i forvejen; kun den stakkels Jones var meget nedslået, for han havde netop fået den underretning af Partridge, at mrs. Fitzpatrick havde forladt sit logi, uden at han havde kunnet få at vide, hvor hun var flyttet hen. Denne ubehagelige efterretning gjorde ham meget forstemt, og trods al anvendt umage vidnede dog hans udseende og hele hans opførsel om den sørgmodighed, der havde betaget hans sjæl.

Samtalen faldt denne gang ligesom forhen på kærlighed, og mr. Nightingale udtrykte sig igen om denne genstand på den selvsamme ivrige, højmodige og uegennyttige måde, som vise og besindige folk kalder den romantiske, men som af vise og fornuftige fruentimmer i almindelighed betragtes i et langt bedre lys. Mrs. Miller (således hed madamen der i huset) bifaldt i høj grad disse anskuelser, men da den unge gentleman henvendte sig til miss Nancy, svarede hun blot, at hun anså den

mand, der talte mindst om sine følelser, for at være den, der følte varmest.

Med denne kompliment sigtede hun så åbenbart til Jones, at vi skulle have beklaget, om han havde ladet den hengå uænset. Imidlertid gav han hende dog virkelig et meget galant svar og sluttede med en forbindtlig hentydning, der gik ud på, at hendes egen tavshed udsatte hende for den selvsamme formodning, for hun havde næppe åbnet munden hverken nu eller aftenen forud.

"Det glæder mig," sagde mrs. Miller, "at herren dér har gjort denne bemærkning, og jeg forsikrer, at jeg er ganske af samme mening. Men hvad går der af dig, barn? Jeg har aldrig set mage til forandring; hvor er al din munterhed blevet af? Skulle De tro, sir, at jeg plejede at kalde hende mit lille vrøvlehoved; og nu har hun ikke talt tyve ord hele denne uge."

Her blev samtalen afbrudt ved, at en tjenestepige trådte ind med en pakke i hånden, som hun sagde var afleveret af et bud til mr. Jones. Hun tilføjede, at manden straks var gået bort og havde sagt, at han ikke behøvede noget svar.

Jones ytrede ved denne lejlighed nogen overraskelse og erklærede, at det måtte bero på en fejltagelse, hvorimod pigen påstod, at hun var ganske vis på, at det var hans navn, der var blevet nævnet, og nu blev alle fruentimmerne nysgerrige efter at få at se, hvad pakken indeholdt. Med Jones' tilladelse blev denne til sidst åbnet af den lille Betsy, og indholdet bestod i en domino, en maske og en maskeradebillet.

Nu var Jones endnu mere overbevist om sin påstands rigtighed, at disse ting måtte var afleveret af en fejltagelse, og selv mrs. Miller begyndte at tvivle og sagde, at hun ikke vidste,

hvad hun skulle tænke om det. Men da mr. Nightingale derefter blev spurgt om hans mening, havde han opfattet det på en ganske anden måde. Han ytrede derpå: "Alt det, jeg kan uddrage af dette, sir! er, at De er en lykkens yndling; for jeg tvivler ikke på, at det er sendt Dem af en dame, som De vil have den lykke at træffe på maskeraden."

Jones havde imidlertid ikke en så stor grad af forfængelighed, at han skulle nære en så smigrende indbildning. Ikke heller fandt mrs. Miller megen rimelighed i det, mr. Nightingale havde sagt, indtil miss Nancy løftede dominoen i vejret, hvorved en billet faldt ud af ærmet, hvorpå følgende stod skrevet:

"Til mr. Jones.

Fra feernes dronning er dette dig sendt,
brug hendes gunst, som er vel anvendt!"

Nu var både mrs. Miller og miss Nancy af samme mening som mr. Nightingale, ja endog Jones selv lod til at være ganske overbevist om, at han havde ret. Og da han antog, at ingen anden end mrs. Fitzpatrick vidste, hvor han logerede, begyndte han selv at gøre sig nogle behagelige forhåbninger om, at det muligvis kom fra hende, og at han altså måske kunne få sin Sophia at se. Vel var disse forhåbninger temmelig løst begrundede, men da mrs. Fitzpatrick ikke i følge sit løfte havde villet modtage hans besøg og havde vist en besynderlig og urimelig fremgangsmåde ved at skifte holdning imod ham, nærede han dog et svagt håb om, at hun (som han nok forhen havde hørt, havde en meget lunefuld karakter) muligvis ville gøre ham en tjeneste på en besynderlig maner, mens hun afslog

at gøre det på sædvanlig måde. Sandt at sige, havde han jo lov til at gætte på alt, hvad der faldt ham ind, da det var ganske umuligt at slutte noget bestemt af et så besynderligt og usædvanligt tilfælde. Da han havde en meget sangvinsk natur, fattede han altså ved denne foranledning håb, og hans indbildningskraft foregøglede ham tusinde formodninger, der alle gik ud på at begunstige og understøtte den forhåbning, at han endnu samme aften skulle træffe sammen med sin kære Sophia.

Kære læser, hvis du ønsker mig noget godt, vil jeg gerne til gengæld for dette igen ønske dig at være i besiddelse af et sangvinsk temperament; for efter at jeg har læst meget og længe overvejet, hvad der er sand lykke, hvilket har holdt så mangen dygtig skribent beskæftiget, er jeg næsten udelukkende tilbøjelig til at antage, at den består i besiddelsen af dette lykkelige temperament, for det har den beskaffenhed, at det på en måde hæver et menneske over skæbnens indflydelse og gør os lykkelige uden lykkens hjælp. I sandhed, den glade følelse, der hidrører derfra, er både varigere og livligere end alle de nydelser, som den blinde gudinde yder; naturen har nemlig viseligt indrettet det således, at der altid til enhver nydelse er knyttet nogen overmættelse og kedsommelighed, for at vi ikke i den grad skal blive indtaget af dem, at vi derved lader os hindre i yderligere bestræbelser. Uden tvivl kan vi på denne måde ved hjælp af indbildningskraften skue ud i fremtiden, se landets øverste dommer i den sagfører, der første gang optræder i retten, se en ærkebisp i den nyligt ordinerede kandidat, og premierministeren i den yderste del af oppositionen, idet disse

ved den indbildte forhåbning er langt mere lykkelige end selv de, der er forsynet med al den magt og fordel, som står i forbindelse med de omtalte høje embeder.

Da mr. Jones altså bestemte sig til at gå på maskeraden samme aften, tilbød mr. Nightingale at ledsage ham derhen. På samme tid tilbød den unge gentleman både miss Nancy og hendes moder billetter; men den gode kone ville ikke tage imod dem. Hun sagde, at hun vel ikke kunne indse, at der var noget syndigt ved at gå på en maskerade, således som visse folk troede; men hun mente dog, at deslige ødsle forlystelser skikkede sig for folk af rang og formue og ikke for unge fruentimmer, der måtte søge selv at skaffe sig deres underhold og i det lykkeligste tilfælde kunne vente at blive gift med en god kræmmer eller håndværksmand.

"En håndværksmand!" råbte Nightingale, "De må virkelig ikke nedsætte min Nancy; der gives ikke en adelsmand på jorden, som hun ikke er god nok til."

"Å! mr. Nightingale," svarede mrs. Miller, "tjen mig endelig i ikke at fylde pigens hoved med sådanne indbildninger: dog, hvis hun blot havde den lykke at vinde en gentleman, der har Deres ædelmodige hjerte" (dette sagde moderen med et underligt smil), "så håber jeg, at hun nok vil forstå bedre at gengælde hans højmodighed, end ved at tænke på sådanne bekostelige forlystelser. Vistnok har sådanne unge damer, der bringer deres mænd betydelig formue, en vis ret til at øde med det, der tilhører dem selv; og på den måde har jeg hørt herrer sige, at man stundom står sig bedre ved at ægte en fattig pige end ved at få en rig kone. Men for mig må mine døtre gifte sig med hvem de lyster; jeg skal blot bestræbe mig for at danne

dem til at gøre deres mænd lykkelige – jeg beder Dem derfor, lad mig være fri for Deres maskerader. Jeg er overbevist om, at Nancy er alt for god en pige til at tænke på den slags; for hun vil nok huske, at da De forrige år tog hende med derhen, blev hun næsten rent forstyrret i hovedet, og det varede næsten en hel måned, inden hun igen blev sig selv lig og tog fat på nålen."

Skønt et stille suk, der sneg sig frem af Nancys hjerte, syntes at tyde på, at hun i sit stille sind ingenlunde var enig i disse bemærkninger, vovede hun ikke lige frem at modsige dem. For skønt den gode kone var den ømmeste moder, holdt hun dog også på at vise sin moderlige myndighed, og da hendes utilbøjelighed til at opfylde sine børns ønsker alene grundede sig på hensyn til deres velfærd og fremtids lykke, så tålte hun ikke heller, at sådanne befalinger, der havde deres grund i disse bekymringer, blev hverken tilsidesat eller modsagt. Dette vidste den unge gentleman, der nu havde boet to år der i huset, meget vel, og han lod sig derfor nøje med dette afslag.

Da mr. Nightingale stadig mere og mere fandt behag i Jones, bad han ham denne dag at spise sammen med ham på en restauration og tilbød sig der at forestille ham for nogle af sine bekendte, men Jones bad ham undskylde med den bemærkning, at hans klæder endnu ikke var ankommet til byen.

Sandt at sige befandt Jones sig nemlig i en tilstand, der undertiden kan arrivere unge gentlemen, der spiller en langt større rolle end han. Med ét ord: han havde ikke en skilling i lommen, – en tilstand, der var langt mere anset blandt fortidens filosoffer end blandt nutidens vismænd, som lever i Lombard Street, eller blandt dem, der besøger konditorier og

andre elegante steder. Måske netop den store ære, hine filosoffer holdt en tom pung i, er en af de grunde, der har foranlediget den dybe foragt, hvormed de betragtes i foranførte gade og på ovenomtalte steder.

Men nu ved jo enhver, at den gamle fortids mening, hvorefter folk kunne leve såre behageligt alene af dyd, er en fuldkommen og grangivelig vildfarelse, hvilket de ovenanførte, moderne vismænd også påstår at have opdaget; hertil vil jeg endnu føje en anden, efter mine begreber lige så urimelig påstand, der findes hos visse romanforfattere, nemlig den, at en mand kan leve af lutter kærlighed, for denne kan måske fyldestgøre nogle af vore sanser og attråer på en højst behagelig måde, men der gives dog også andre fornødenheder, der aldeles ikke tilfredsstilles ved kærlighed. Hvis der altså har været folk, der har fæstet alt for megen tillid til deslige forfattere, så ville de have opdaget deres fejltagelse, når det var for sent; de ville da have fundet, at kærlighed ikke er bedre skikket til at tilfredsstille sulten, end en rose til at forlyste øret eller violintoner til at tiltale lugtesansen.

På trods af at kærligheden ligeledes her fremsatte for Jones alle sine delikatesser, nemlig håbet om at få Sophia at se på maskeraden, en indbildning, der vel var så ugrundet som muligt, men dog forlystede og vederkvægede ham hele dagen, kunne han dog hen imod aften ikke undlade at føle en betydelig længsel efter ordentlig almindelig føde. Dette opdagede Partridge straks ved første blik – og tog deraf anledning til at gøre nogle hentydninger til banknoten, men da de med foragt blev afvist, fattede han endog mod til endnu engang at omtale, at Jones jo kunne vende tilbage til mr. Allworthy.

"Hør, Partridge," råbte Jones, "du kan være vis på, at jeg lige så tydeligt som du indser, hvor fortvivlet min stilling er, og at jeg nu begynder ret inderligt at beklage, at jeg har tilladt dig at forlade det sted, hvor du var bosat, for at følge mig. Men nu beder jeg dig for alvor at tage hjem igen, og for de udgifter og for den ulejlighed, som du har haft for min skyld, skal alle de klædningsstykker, som jeg har givet dig at gemme, tilhøre dig som ejendom. Jeg beklager blot, at jeg ikke kan bevise dig nogen anden erkendtlighed."

Disse ord fremførte han i så højtidelig en tone, at Partridge, der vel havde fejl, men af naturen hverken var ondskabsfuld eller hårdhjertet, brast i tårer; han svor på, at han ikke ville forlade ham i hans nød, og begyndte igen indstændigt at anbefale ham at tage hjem. "For Guds skyld, sir," sagde han, "betænk dog, hvad De har i sinde, hvad vil Deres Velbårenhed nu foretage sig – Hvorledes vil De komme ud af at leve her i staden uden penge? Dog – gør, hvad De lyster, og gå, hvorhen De vil, jeg har besluttet ikke at forlade Dem. – Men herre, betænk Dem, – jeg beder Dem, overvej det for Deres egen skyld; ja, jeg er overbevist om, at Deres egen gode forstand vil overtyde Dem om, hvor nødvendigt det er at tage hjem."

"Men," svarede Jones, "hvor ofte skal jeg dog gentage for dig, at jeg ikke mere har noget hjem, jeg kan tage tilbage til? Hvis jeg blot havde noget håb om, at mr. Allworthys hus stod mig åbent, så skulle jeg ikke vente, indtil nøden tvang mig derhen. – Ja, der gives ingen anden grund på jorden, der skulle hindre mig i blot et øjeblik at fjerne mig fra ham, men desværre er jeg for stedse bandlyst fra hans øjne. Hans sidste ord lød således: 'Fra denne

dag har jeg besluttet under ingen omstændigheder at have noget mere med dig at gøre'."

Her standsede Jones af sorg i sin tale, mens Partridge ligeledes i samme øjeblik blev ganske stum af overraskelse; den sidste fik dog snart igen mælet i sin magt, og efter en kort indledning, der gik ud på, at det ikke var af næsvis nysgerrighed, han spurgte, forlangte han at vide, hvad Jones havde ment med den betydelige sum – hvis beløb han ikke kendte, og hvad der var blevet af disse penge.

Dette fik han nu fuldstændig oplysning om i begge henseender og ville just til at gøre sine bemærkninger desangående, da han blev afbrudt ved et bud fra mr. Nightingale, der lod hans herre bede om at beære ham med sit selskab på hans værelse.

Da de to gentlemen begge havde iført sig deres maskeradedragter, og mr. Nightingale havde bestilt to cabrioleter, var dette igen en anledning til en forlegenhed for mr. Jones, som måske for mange af mine læsere vil synes grumme latterlig. Denne bestod i at skaffe en shilling til veje. Men hvis sådanne læsere blot vil betænke, hvorledes de selv har været til mode, når der fattedes dem et tusind pund eller måske kun ti eller tyve pund for at iværksætte et eller andet ønskeligt forehavende, så vil de nu have et fuldkomment begreb om, hvad mr. Jones ved denne lejlighed måtte føle. Han blev nu nødt til at bede Partridge om den som et lån og besluttede, at det skulle være sidste gang, at den stakkels mand skulle gøre dette i hans tjeneste. Vistnok havde Partridge i den sidste tid ikke mere tilbudt sig til noget af den art; det var nu enten fordi han ønskede at se banknoten taget i brug, eller fordi han håbede, at

nøden skulle tvinge Jones til at rejse hjem, eller af andre grunde; alt dette vil jeg ikke påtage mig at afgøre.

Kapitel 7

Indeholder alle slags maskeradeløjer.

Vore unge herrer ankom til glædens tempel, hvis ypperstepræst ligesom alle andre hedenske præster søger at indbilde sine tilhængere, at glædens gudinde dvæler der, mens der dog i virkeligheden slet ikke er nogen guddom til stede.

Da mr. Nightingale var gået et par gange rundt med sin ledsager, forlod han ham snart og gik bort med et fruentimmer, idet han sagde: "Nu, sir, må De slå Dem igennem, så godt De kan, og gøre Dem lystig på egen hånd."

Jones begyndte nu at nære betydelige forhåbninger om, at hans Sophia var til stede, og disse formodninger frembragte hos ham langt mere munterhed end belysningen, musikken og hele selskabet, skønt disse dog også er gode midler til at virke mod sørgmodighed. Han tiltalte ethvert fruentimmer, som han fik øje på, når blot hendes figur, højde eller ydre havde nogenlunde lighed med hans elskedes. Han forsøgte at sige noget vittigt til enhver af dem, i den hensigt at få et svar, hvorpå han kunne opdage den stemme, som han umuligt troede at kunne tage fejl af. Nogle af dem svarede ham i en fordrejet tone, "Nå, kender De mig?" Mange andre derimod sagde: "Jeg kender Dem ikke, sir!" og ikke mere. Nogle kaldte ham en uforskammet krabat; andre svarede slet ikke; atter andre ytrede: "Jeg kender virkelig ikke Deres stemme og ved derfor ikke, hvad jeg skal svare Dem." Endelig var der også mange, der svarede ham så

venligt, som han blot kunne ønske sig, men ikke med den røst, som han helst ønskede at høre.

Mens han netop talte med en af disse (der var klædt som hyrdinde), kom en dame i domino hen til ham, klappede ham på skulderen og hviskede samtidig til ham: "Hvis De taler længere med den tøs, så skal jeg fortælle det til miss Western."

Næppe havde Jones hørt dette navn, førend han straks forlod sit nuværende selskab, henvendte sig til dominoen og bad hende endelig at vise ham hen til den omtalte dame, hvis hun var i salen.

Masken begav sig hurtigt hen til den anden side af det inderste værelse, inden den talte, satte sig derpå ned i stedet for at svare og erklærede, at hun var træt. Jones satte sig ned hos hende og vedblev med sine bønner.

Endelig svarede damen koldblodigt: "Jeg havde troet, at mr. Jones var en for grantskuende elsker til, at nogen forklædning kunne skjule hans elskede for ham."

"Er hun da virkelig her, ærede dame?" spurgte Jones med nogen heftighed.

Herpå udbrød damen: "Stille, sir! Man vil ellers lægge mærke til Dem. Jeg kan ellers på min ære forsikre Dem, at miss Western *ikke* er her."

Da Jones hørte dette, tog han den maskerede dame ved hånden og bad hende på det indstændigste at underrette ham om, hvor han kunne træffe Sophia, og da han ikke kunne få noget bestemt svar, begyndte han at gøre hende nogle venlige bebrejdelser for, at hun den foregående dag havde narret ham, og endte med at sige: "I sandhed, min gode fedronning, jeg kender meget vel Deres Majestæts stemme, hvor meget De end

søger at forandre den. Det er virkelig lidt vel grusomt af Dem, mrs. Fitzpatrick, at more Dem på min bekostning og pine mig således."

Masken svarede: "Skønt De så sindrigt har genkendt mig, må jeg dog vedblive at tale med den samme røst for ikke at kendes af andre. Men tror da De, min gode herre, at jeg ikke skulle have mere omhu for min kusine end at bidrage til en kærlighedsforståelse mellem hende og Dem, der tilsidst både vil blive hendes og Deres egen ødelæggelse? Desuden kan jeg forsikre Dem, æt min kusine ikke er tåbelig nok til at gå sin egen fordærvelse i møde, om De endog var slet nok til at friste hende til det."

"Ak, frue!" svarede Jones, "De kender kun lidt til mit hjerte, når De tror, at jeg kunne handle slet mod Sophia."

"Men De må dog indrømme," udbrød den anden, "at det er slet handlet, når man bevirker nogens ruin; og når De ved den selvsamme handling forsætligt og sikkert ødelægger Dem selv, er det så ikke lige så vel en tåbelighed eller galskab som en brøde? Nu ved De vel, sir, at min kusine kun har såre lidt mere, end hvad hendes fader behager at give hende, og det er kun såre lidt efter hendes stand. – De kender jo også hans lige så vel som Deres egen forfatning."

Jones forsikrede helligt, at han ikke havde sådanne hensigter med Sophia: han ville hellere lide den hårdeste dødsstraf end ofre hendes lykke for at tilfredsstille sine ønsker. Han ytrede fremdeles, at han nok vidste, hvor lidt han i enhver henseende var hende værdig; han havde endog allerede for længe siden besluttet at opgive alle sådanne dristige tanker, men visse besynderlige tilfælde havde vakt det ønske hos ham blot en

eneste gang endnu at se hende, hvorefter han lovede at tage afsked med hende for stedse. "Nej, frue," vedblev han, "min kærlighed er ikke af den uværdige beskaffenhed, der blot attrår egen tilfredsstillelse til skade for den, der er denne genstand. Alt ville jeg ofre for at eje Sophia, undtagen hende selv."

Skønt læseren måske allerede har fattet et mindre gunstigt begreb om den maskerede dames dyd, og skønt hun måske siden vil vise sig i et lys, der just ikke fremstiller hende som en prydelse for hendes køn, så er det dog vist, at disse højmodige ytringer gjorde et dybt indtryk på hende og bidrog meget til at forøge den velvilje, hun allerede tidligere havde fattet for vor unge helt.

Efter nogle øjeblikkes tavshed svarede vor dame, at hun ikke fandt så megen formastelighed som snarere uforsigtighed i hans bestræbelser efter Sophia. "Tværtimod," mente hun, "unge mennesker kan aldrig have for højtstræbende tanker. Jeg elsker en ung mand netop, når han er ærgerrig, og jeg vil netop, at denne egenskab skal anspore Dem så meget som muligt. Måske De endnu kan være lige så heldig som de, der i formuesomstændigheder står langt over Dem; ja, jeg er overbevist om, at der gives fruentimmer – men, mr. Jones, De tror vist, at jeg er en underlig person, siden jeg her sidder og giver råd til en ung mand, som jeg kender så lidt til, og med hvis opførsel jeg har så lidt årsag til at være fornøjet?"

Her begyndte Jones at gøre undskyldninger og at ytre det håb, at han ikke havde fornærmet hende ved noget af det, han havde sagt om hendes kusine. Hertil svarede den maskerede dame: "Men er De da så aldeles ubekendt med damerne, at De ikke kan begribe, hvorledes De netop fornærmer et

fruentimmer ved uafladeligt at underholde hende med Deres lidenskabelige kærlighed til en anden? Hvis fedronningen ikke havde bedre begreber om Deres galanteri, ville hun næppe have sat Dem stævnemøde her på maskeraden."

Jones havde aldrig været mindre oplagt til en kærlighedsaffære end for øjeblikket, men høflighed mod damer betragtede han som en æressag, og han anså sig for lige så vel forpligtet til at modtage en kærlighedsindbydelse som en udfordring til en tvekamp. Ja, selv hans kærlighed til Sophia gjorde det til en nødvendighed for ham at holde gode miner med damen, idet han ikke tvivlede om, at denne var i stand til at sætte ham i forbindelse med hende.

Mens han derfor begyndte at give et meget ømt svar på hendes sidste ytringer, kom en maske, der forestillede en gammel kone, hen til dem. Denne maske var en af de damer, der går på maskerade blot for at give deres harme luft ved at sige folk drøje sandheder og ved, som man kalder det, at fordærve så meget af deres fornøjelse, som de er i stand til. Da bemeldte gode dame altså lagde mærke til Jones og hans veninde, som hun forresten godt kendte, samt at de holdt en interessant rådslagning i en krog af salen, sluttede hun, at hun intetsteds bedre kunne tilfredsstille sit ondskabsfulde sind end ved at afbryde dem. Hun gav sig derfor i færd med dem og drev dem snart ud af deres behagelige tilflugtssted; ja, hun lod sig end ikke nøje med det, men vedblev at forfølge dem over alt, hvor de gik hen for at undgå hende, og dette varede så længe, indtil mr. Nightingale, der bemærkede den forlegenhed, hans ven befandt sig, endelig kom ham til hjælp og fik den gamle kone til at begive sig andetsteds hen.

Mens Jones og hans maske spadserede sammen rundt i salen for at blive af med deres plageånd, lagde han mærke til, at hans dame tiltalte flere masker lige så frit og bekendt, som om hun kunne have set deres ansigter. Han kunne derfor ikke undlade at udtrykke sin forundring over dette og sagde, at fruen måtte sikkert have et overordentlig gennemtrængende blik, siden hun kunne genkende folk under alle slags forklædninger. Hertil svarede damen: "De kan ikke tanke Dem noget, som er mere smagløst og barnagtigt end en sådan maskerade for den fine verden, hvis medlemmer i almindelighed kender hinanden lige så godt her, som om de traf sammen ved en assemblé eller i en selskabssal; ikke heller ville nogen dame af stand tale med en person, som hun slet ikke kendte. Kort sagt, om størstedelen af de personer, som De her ser, kan man med rette sige, at de lige så godt her som andetsteds spilder deres tid, og at de i almindelighed herfra tager hjem, endnu mere plagede af kedsomhed, end om de havde hørt den langsommeligste prædiken. Jeg begynder selv også virkelig at befinde mig i den samme tilstand, og hvis jeg ikke tager fejl, er De just heller ikke synderlig fornøjet. Jeg forsikrer Dem, at jeg næsten antager det for en barmhjertighedsgerning imod Dem for Deres skyld at tage hjem."

"Ja," svarede Jones, "der gives kun én tjeneste, der vejer op mod denne, og den består i, at De vil tillade mig at besøge Dem."

"Nå, det er dog besynderligt. De må virkelig have et underligt begreb om mig, når De antager, at jeg efter et sådant bekendtskab på denne tid midt om natten skulle modtage Deres besøg. Jeg formoder, at De tillægger det venskab, jeg har

vist mod min kusine, andre bevæggrunde. Sig mig oprigtigt, forekommer denne aftalte sammenkomst Dem ikke som et ligefremt stævnemøde? Plejer De altid, mr. Jones, at gøre slige pludselige erobringer?"

"Nej," svarede Jones, "jeg plejer ikke at underkaste mig sådanne pludselige erobringer, men da De har indtaget mit hjerte ved overraskelse, så har den øvrige del af mit legeme ret til at følge med, og De må derfor tilgive mig, at jeg har besluttet at følge efter Dem, hvor som helst De begiver Dem hen," – og han gjorde, som han sagde.

Damen gjorde ham nogle venlige bebrejdelser og sagde, at man ville lægge mærke til deres frie opførsel; hun ytrede endog til sidst, at hun skulle spise til aften hos en veninde, og håbede derfor, at han ikke ville følge hende derhen. "Hvis De alligevel gør det, vil man virkelig anse Dem for en urimelig person, skønt min veninde forresten ikke hører til de strengeste dydsmønstre. Altså håber jeg, at De ikke vil ledsage mig, da jeg kan forsikre Dem om, at jeg ikke ved, hvad jeg skal sige, hvis De gør det."

Straks derefter forlod damen maskeraden, og Jones besluttede at følge efter hende, på trods af at det så strengt var ham forbudt. Men også nu var han i den samme ubehagelige forlegenhed som før, han manglede en shilling og kunne ikke som før hjælpe sig ved at låne én. Han spadserede derfor efter damens cabriolet, fulgt af en lydelig jubel af de tilstedeværende kuske, der viseligt bærer omhu for at afholde enhver fra at gå til fods, når han har råd til at køre. Imidlertid havde han dog den lykke, at de folk, der stod udenfor operahuset, havde alt for travlt til at forlade deres pladser og opholdssteder, og da det var

så langt ud på natten, at han ikke traf mange af deres kammerater på gaden, kom han uden videre ubehageligheder afsted i en dragt, som på en anden tid af døgnet sikkert ville have skaffet ham en hel sværm af pøbel på halsen.

Damen blev sat af i en gade ikke langt fra Hannover Place, hvor døren straks åbnedes, og hun gik ind, mens herren uden videre ceremonier fulgte ind med hende.

Jones og hans dame befandt sig nu i et meget smukt møbleret og vel opvarmet værelse; damen, der endnu stadig talte i sin påtagne maskeradetone, ytrede, at hun var ganske forbavset over hendes veninde, der bestemt måtte have glemt, at hun havde indbudt hende, noget, hun fandt meget urigtigt af hende. Efter at damen således havde ytret sin fortrydelse over dette, gjorde hun også nogle bemærkninger med hensyn til Jones og spurgte ham, hvad folk vel skulle tro om, at de havde været alene på den tid af natten, hvorpå Jones, i stedet for ligefremt at besvare et så vigtigt spørgsmål, begyndte at bede damen indstændigt om at aftage masken, og da han endelig havde formået hende til det, var det ikke mrs. Fitzpatrick, han fik at se, det var lady Bellaston selv, der stod for ham.

Det ville blive alt for trættende her at meddele deres underholdning, der var en ganske almindelig og sædvanlig samtale og varede fra klokken to til seks om morgenen. Det må var tilstrækkeligt af alt dette her kun at anføre, hvad der angår vor historie, og det bestod i et løfte om, at damen ville bestræbe sig for at finde ud af Sophias opholdssted og om få dage ville skaffe ham en sammenkomst med hende, men under den betingelse, at han så ville tage afsked med hende. Da dette nu var ganske bestemt og afgjort, og da et andet stævnemøde var

aftalt til hen imod aften på samme sted, skiltes de ad, idet damen vendte tilbage til sit hus og Jones til sit logi.

Kapitel 8

Indeholder en jammerscene, der vil forekomme de fleste af vore læsere ganske overordentlig.

Da Jones havde styrket sig ved nogle timers søvn, lod han Partridge kalde ned til sig, gav ham en banknote på halvtreds pund og befalede ham at gå hen for at få den vekslet. Partridge modtog den med glædestrålende øjne; men efter nærmere overvejelse frembragte den hos ham en vis mistænksomhed, som ingenlunde var fordelagtig for hans herres ære, hvortil kom endnu den skrækkelige ide, han havde om en maskerade, den forklædning, hvori hans herre var taget bort og igen kommet hjem, samt endelig, at han havde været ude hele natten. Rent ud sagt, den eneste måde, hvorpå hans herre, efter hvad han kunne få i sit hoved, var kommet i besiddelse af disse penge, måtte være den, at det var sket ved røveri, og oprigtigt talt kan læseren ikke heller næppe tænke sig nogen anden måde, med mindre han skulle formode, at banknoten hidrørte fra lady Bellastons ædelmodige gavmildhed.

Til ære for Jones og for ladyen, hvis gavmildhed vi skylder retfærdig anerkendelse, havde han virkelig fået den til foræring af hende, der ingenlunde var ganske blottet for al kristelig kærlighed, skønt hun vel ellers ikke var synderlig tilbøjelig til at give meget på den sædvanlige forslidte måde, såsom til hospitaler eller deslige; derimod indså hun (og det havde hun efter min formening ganske ret i), at et ungt, fortjenstfuldt

menneske, der ikke ejede en skilling i verden, var en bedre genstand for denne dyd.

Mr. Jones og mr. Nightingale blev samme dag indbudt til mrs. Miller. Begge de unge herrer indfandt sig naturligvis til rette tid i dagligstuen, hvor de traf begge de unge piger, men måtte vente fra klokken tre næsten til fem, inden den gode kone selv kom hjem. Hun havde nemlig været ude i byen på besøg hos en slægtning, hvilket havde forsinket hende, og det fortalte hun nu følgende om:

"Mine herrer, jeg håber, at De tilgiver, at jeg således har ladet Dem vente; men jeg er vis på, at hvis De kendte grunden til det, ville De tilgive mig. Jeg har været på besøg hos et søskendebarn af mig, der bor seks mile herfra, og som nu ligger i barselsseng. Hendes eksempel burde være en advarsel for alle folk" (dette sagde hun med et blik til hendes døtre) "om at vogte sig for ubesindige ægteskaber. Ja, der gives ingen lykke i denne verden, når man ikke har sit gode udkomme. O Nancy! hvorledes skal jeg beskrive dig den skrækkelige tilstand, jeg har fundet vort stakkels søskendebarn i? Det er næppe en uge siden hendes nedkomst, og hun bor nu i dette skrækkelige vejr i et koldt værelse uden sengeomhæng og uden en skæppe kul i huset til at varme sig ved. Så er der hendes anden lille søn, sådan en sød lille dreng, han ligger syg af halsbetændelse, og det i samme seng som moderen, for de har ingen anden i huset. Ak, den arme lille Tom! Ja, jeg tvivler på, Nancy, at du nogensinde mere får ham at se, for han er virkelig meget dårlig. De øvrige børn er dog ellers raske, undtagen Molly, for hun anstrenger sig vist alt for meget, da hun kun er tretten år gammel, og – skulle De tro det, mr. Nightingale? – hun er dog en ganske fortræffelig

sygeplejerske, hun passer både sin moder og broderen, og hvad der er det vidunderligste hos sådant et ungt barn, hun gør det med den største venlighed af verden for moderens skyld – men jeg så ellers nok, mr. Nightingale, da det stakkels barn var ene, hvorledes hun i al stilhed græd og tørrede sine øjne." Her måtte mrs. Miller selv standse, da tårerne forhindrede hende i at fortælle videre, og så vidt jeg ved, var der ikke et menneske til stede, der ikke også var dybt rørt. Endelig fattede hun sig igen lidt og vedblev: "Men under al denne elendighed holder moderen dog sit mod ved lige på en forbavsende måde. Hvad da ligger hende mest på hjerte, det er den fare, hendes lille søn befinder sig i, og dog gør hun sig al mulig umage for også at skjule denne bekymring for mandens skyld. Men stundom bliver hun dog rent overvældet af sorg, for hun holder så uendelig meget af den lille dreng, og han er også et sødt, godmodigt barn. Jeg kan forsikre Dem om, at jeg aldrig i mit liv har været mere angrebet, end da jeg hørte den lille sjæl, som næppe er syv år gammel, sige til sin moder, at hun ikke skulle være bedrøvet. "Moder, du kan tro," sagde barnet, "jeg dør ikke; den almægtige Gud vil ikke tage lille Tom fra dig, for om der end er nok så dejligt i Himmerig, så vil jeg dog hellere blive her og lide sult med dig og fader end gå herfra." – Tilgiv mig, mine herrer, men jeg kan ikke undlade at beundre," sagde mrs. Miller og tørrede sine øjne, "sådan en kærlighed og sådan en forstand hos et barn; det er i høj grad rørende, og dog måske den, der mindst er at beklage; for om et par dage vil han sandsynligvis være forløst fra alle menneskelige genvordigheder. Faderen derimod er langt mere at beklage. Den arme mand! Hans udseende er virkelig rædsomt; han ligner mere en død end en

levende. Du milde skaber! hvilken en tilstand der var, det første jeg kom ind i stuen! Der lå den stakkel bagved puden og søgte at understøtte både konen og barnet. Han havde intet over sig, undtagen en tynd kjole, for af mangel på tæpper lå hans frakke bredt ud over sengen. Jeg kunne næppe kende ham, da han rejste sig op, idet jeg kom ind. Det var ellers sådan en smuk mand, mr. Jones, De skulle have set ham for en fjorten dage siden; mr. Nightingale har kendt ham. Men nu er hans øjne så matte, hans ansigt blegt og indfaldent, hans skæg så langt. Hans legeme rystede af kulde og var også afkræftet af sult, for konen sagde, at hun næppe kunne formå ham til at nyde noget. Han fortalte mig det også selv; han hviskede og sagde, – jeg kan næppe gentage det – han sagde, at det var ham umuligt at spise det brød, som hans børn savnede. Men trods alt det – kan De tro det, mine herrer? – fik hans kone så god en kødsuppe, som om hun var omgivet af den største overflod; jeg smagte selv på den, og den var ganske fortræffelig. Midlerne til den, sagde han, var givet ham af en engel fra Himlen. Jeg forstår ikke, hvad han mente med det, for jeg havde ikke hjerte eller mod til at stille det allermindste spørgsmål. – Det var sådant et kærlighedsgiftermål, som det kaldes, og det gensidigt; det vil sige: et parti mellem to fattige sjæle. Sandt nok, jeg har aldrig set et mere kærligt ægtepar; men hvad nytter al den ømhed uden til en plage for dem begge to?"

"Men, kære moder!" udbrød Nancy, "jeg har altid anset kusine Anderson" (således hed hun) "for en af de lykkeligste koner."

"Ja," svarede mrs. Miller, "men nu er det modsatte netop tilfældet, for man kan tydeligt mærke, at denne ømme følelse for hinandens gensidige lidelser egentlig udgør den

smerteligste del af deres elendighed, både for manden og for hustruen, for i sammenligning med denne smerte er sult og kulde, der kun går ud over hver især, næsten for intet at regne. Ja, selv børnene, med undtagelse af den yngste, som næppe er to år gammel, har den selvsamme følelse, udgør den kærligste familie, og når de blot havde deres udkomme, ville de være de lykkeligste mennesker på jorden."

"Men jeg har dog aldrig set noget tegn på fattigdom der i huset," gentog Nancy, "og mit hjerte bløder, når jeg tænker på alt det, du der har fortalt mig."

"Mit kære barn," svarede moderen, "hun har altid søgt at holde den ydre anstand vedlige; men ellers har de bestandig været i stor forlegenhed; denne fuldkomne ødelæggelse er derimod ikke deres, men andres skyld. Den stakkels mand var nemlig gået i kaution for en skurk af en broder, han har; og netop forrige uge, dagen for hendes nedkomst, blev alle deres sager taget fra dem og solgt af kreditorerne. Han sendte mig en skrivelse om det ved en af retsbetjentene, men den kæltring har ikke engang afleveret den til mig. Gud ved, hvad den stakkels mand har måttet tænke ved, at jeg lod en hel uge gå hen uden at lade høre noget fra mig?"

Jones kunne ikke uden megen bevægelse og med tårer i øjnene høre denne fortælling. Da mrs. Miller havde sluttet den, kaldte han hende ind i et andet værelse, rakte hende sin pung, hvori der var halvtreds pund, og bad hende deraf sende de stakkels folk så meget, som hun anså fornødent. Man kan ikke let beskrive det blik, mrs. Miller ved denne lejlighed betragtede ham med. Hun blev ganske henrykt og udbrød begejstret: "Milde skaber! gives der virkelig sådanne mennesker i verden?"

Hun fattede sig dog snart og sagde: "Ja til visse, jeg kender dog én mand af denne slags – men skulle jeg have troet, at der gives endnu en sådan?"

"Gode madam," svarede Jones, "der gives sikkert mange, der besidder et menneskeligt hjerte; det er det mindste, man kan gøre, at hjælpe sine medmennesker, når de er stedt i nød."

Mrs. Miller modtog derpå ti guineas, for det var det højeste, han kunne formå hende til at modtage, og sagde, at hun nok skulle finde udveje til at sende dem pengene næste morgen tidlig, samt at hun selv også havde udrettet noget til fordel for de stakkels folk og ikke havde forladt dem i så stor en elendighed som den, hun fandt dem i.

De vendte nu tilbage til dagligstuen, hvor Nightingale erklærede, at han følte megen medlidenhed med de ulykkelige i deres skrækkelige tilstand, især da han havde kendt dem; for han havde set dem mere end én gang hos mrs. Miller. Han anførte, hvor urimeligt det dog var at gøre sig selv til skyldner for andres gæld, udstødte mange forbandelser mod broderen og endte med det ønske, at der dog måtte gøres noget for den ulykkelige familie. "Sæt, Madam!" sagde han, "at De ville anbefale dem til mr. Allworthy? Eller hvad mener De om en kollekt? Jeg vil gerne give en guinea som bidrag til den."

Mrs. Miller svarede slet ikke, og Nancy, som moderen hviskende havde fortalt, hvor gavmild og højmodig Jones havde vist sig, blev ved denne lejlighed ganske bleg; men selv om nogen af dem var blevet vred på Nightingale, så var det til visse uden grund. Selv hvis han havde vidst noget om Jones' gavmildhed, var han alligevel ikke nødt til at følge hans eksempel, især da der jo gives tusinder, som ikke ville have

bidraget en halv skilling, som han også i virkeligheden ikke heller gjorde, for han tilbød ingen ting, og da de andre ikke fandt det passende at forlange noget af ham, beholdt han også sine penge i lommen.

Jeg har bemærket og vil vist aldrig få en bedre lejlighed end den nærværende til at meddele andre denne iagttagelse, at folk i almindelighed nærer den ene af følgende forskellige meninger med hensyn til veldædighed, hvori de står i største modsætning til hinanden. Den ene del synes at holde for, at enhver velgørenhedsgerning må anses for en frivillig gave; hvor lidt én end giver (var det end ikke mere end et godt ønske), så erhverver han sig dog straks en høj grad af fortjeneste ved denne handling. På den anden side gives der andre, der synes at være fuldt og fast overbeviste om, at veldædighed er en positiv pligt, og når den rige i forhold til sine evner kun er meget sparsom med at forbedre den fattiges trang, så er sådanne usle gaver så langt fra at være fortjenstlige, at rige folk derved kun har opfyldt halvdelen af deres pligt og i en vis betydning er mere foragtelige end de, der aldeles forsømmer den.

Det står ikke i min magt at bringe disse modsatte meninger i samklang. Jeg vil blot tilføje, at i almindelighed er giverne af den første mening, mens modtagerne udelukkende er tilbøjelige til at hylde den sidste.

Kapitel 9

Handler om genstande, der er meget forskellige fra dem i forrige kapitel.

Om aftenen havde Jones igen en sammenkomst med sin dame, hvor der atter foregik lange forhandlinger; men da disse atter drejede sig om de samme almindelige genstande som tidligere, vil vi ikke indlade os på at beskrive dem nærmere, især da vi tvivler om at kunne fremstille den således, at læseren finder behag den, med mindre han hører til den slags mennesker, hvis hengivenhed for det smukke køn er så stor, at den ligner katolikkernes mod deres helgener og må forøges ved hjælp af malerier. Jeg for min part er langtfra tilbøjelig til offentligt at sætte sådanne billeder til skue, så at jeg snarere ønsker at drage et slør over dem, der nylig er fremstillet i visse franske noveller, af hvilke vi her igen, under navn af oversættelser, har erholdt såre mådelige og fuskeragtige efterligninger.

Jones blev stadig mere utålmodig efter at få Sophia at se, og da han efter gentagne sammenkomster med lady Bellaston fandt, at han rimeligvis ikke ville opnå denne hensigt ved hendes hjælp (for denne dame begyndte tværtimod at blive vred, når han blot omtalte Sophia), så besluttede han at forsøge en anden fremgangsmåde. Han var nemlig ganske vis på, at lady Bellaston vidste, hvor hans elskede opholdt sig, og antog derfor, at en eller anden af hendes tjenestefolk også var bekendt med denne hemmelighed. Partridge blev følgelig benyttet til at gøre sig bekendt med bemeldte tjenerskab for muligvis at lokke denne hemmelighed ud af dem.

Man kan næppe tænke sig en ubehageligere tilstand end den, hvori den stakkels mr. Jones nu befandt sig. Foruden de vanskeligheder, der hindrede ham i at opdage Sophias opholdssted, samt frygten for at have fornærmet hende tilligemed den forsikring, som lady Bellaston havde givet ham, at Sophia havde besluttet at forsage ham og derfor forsætligt havde skjult sig for ham, hvilket han også af gode grunde måtte anse for sandt, havde han en vanskelighed at overvinde, som hans elskede, hvor stor en tilbøjelighed hun end nærede for ham, selv ikke engang var i stand til at bortrydde. Denne bestod nemlig i, at hun derved kunne udsætte sig for at blive gjort arveløs af sin fader, hvad der vistnok ville blive den uundgåelige følge, såfremt de giftede sig uden tilladelse, og at få denne, det turde han jo ingensinde håbe.

Hertil må vi endnu føje de forpligtelser, som han skyldte lady Bellaston, hvis voldsomme kærlighed til ham vi ikke længere kan fordølge; hun overøste ham med foræringer, så at han ved hjælp af hende blev en af de pynteligste herrer i byen. Ja det gik så vidt, at han ikke alene blev fri for alle de latterlige forlegenheder, vi forhen har omtalt, men endog havde en overflod og velstand, som han aldrig før havde kendt til.

Skønt der nu vel gives mange herrer, der ikke gør sig nogen samvittighed af at sætte sig i besiddelse af et fruentimmers hele formue, uden derfor til gengæld at behandle hende kærligt, så må det dog for det hjerte, hvis ejer ikke er en slyngel, der fortjente at blive hængt, være såre nedtrykkende at erstatte kærlighed kun med taknemmelighed, især når tilbøjeligheden drager hans hjerte andetsteds hen. Dette var netop tilfældet med den ulykkelige Jones; for skønt den inderlige og dydige

kærlighed, han nærede til Sophia, og som ikke tillod ham at føle nogen hengivenhed for et andet fruentimmer, slet ikke stod i nogen forbindelse med dette forhold, så havde han dog aldrig kunnet vise denne dame, der måske engang i sin tid havde været elskværdig, nogen tilstrækkelig genkærlighed for al den gavmilde ømhed, hun behandlede ham med. Hun havde nu i det mindste nået livets efterår, og skønt hun endnu bar præget af hele ungdommens munterhed, både i klædedragt og i opførsel, ja endog søgte efter at få ungdommens roser til at blomstre på sine kinder, så havde dog disse som alle andre blomster, der i utide frembringes ved kunst, intet af den livlige, friske duft, som naturen alene kan skænke, og som den til rette tid beklæder sine egne frembringelser med. Desuden havde hun endnu en vis ufuldkommenbed, der gør visse blomster, om de end er nok så maleriske, aldeles uskikkede til at stå iblandt duftende planter, og som fremfor alt er så ubehagelig og modbydelig at indånde med kærlighed.

Skønt Jones nok på den ene side bemærkede alle disse ubehageligheder, følte han ikke desto mindre ligefuldt sine forpligtelser; ligeledes opdagede han snart den glødende lidenskab, som disse forbindtligheder havde deres oprindelse i. Han indså fremdeles, at hvis han ikke fyldestgjorde denne voldsomme lidenskab, ville bemeldte dame anse ham for utaknemmelig; ja, hvad der endnu var værre, han ville selv anse sig for det. Han erkendte fuldtvel den stiltiende betingelse, der lå til grund for alle hendes gunstbevisninger, og da nøden tvang ham til at modtage disse, fulgte også heraf, at hans æresfølelse igen tvang ham til at erlægge prisen for dem. Hvor megen smerte det end kostede ham, besluttede han dog at gøre dette

og at ofre sig for hende, efter det store retsprincip, ifølge hvilket visse landes love forpligter den debitor, der ikke på anden måde kan afgøre sin gæld, til at blive sin kreditors slave.

Mens han netop var i færd med at overveje disse omstændigheder, modtog han følgende billet fra damen:

> "Et meget tåbeligt, men alligevel fortrædeligt tilfælde har fundet sted siden vort sidste møde, så at jeg ikke mere kan modtage Dem på sædvanligt sted. Jeg skal måske til i morgen se at få et andet sted. Indtil den tid, farvel."

Læseren kan nok tænke sig, at han just ikke var synderlig misfornøjet over dette, men i så fald blev den også snart hævet, for det varede næppe en time, inden han fra samme hånd modtog en anden skrivelse, der indeholdt følgende:

> "Jeg har betænkt mig, siden jeg sidst skrev, og jeg håber, at De ikke vil undre Dem over den forandring, såfremt den ømmeste af alle lidenskaber ikke er fremmed for Dem. Jeg har besluttet i aften at modtage Dem hjemme i mit eget hus; følgen må blive, hvad den vil. Kom præcis klokken syv; jeg spiser til middag ude, men skal til den tid være hjemme. For dem, der elsker oprigtigt, finder jeg nu, at en dag synes længere, end jeg havde troet. – Hvis De tilfældigvis skulle komme lidt før end jeg, så lad Dem vise ind i salen."

Oprigtig talt, så var Jones mindre fornøjet med den sidste end med den første skrivelse, da den hindrede ham i at opfylde

visse indstændige anmodninger af mr. Nightingale, som han havde sluttet venskab med, og som han stod i et inderlig godt forhold til. Disse anmodninger gik nemlig ud på, at Jones i forening med denne unge herre og hans selskab skulle gå hen og se et nyt stykke, der samme aften skulle opføres, og som et stort parti havde bestemt at pibe ud på grund af en uvilje, det nærede mod forfatteren, der var en ven af en af mr. Nightingales bekendte. Vi undser os næsten ved at tilstå, at vor helt langt hellere ville have foretrukket denne slags løjer for det ovenanførte ømme stævnemøde, men dette var nu en æressag, for hvis skyld han måtte ofre sin tilbøjelighed.

Førend vi nu ledsager ham til den berammede sammenkomst med damen, anser vi det for vigtigt først at opgive grunden til begge de foregående billetter, da læseren måske ellers ville blive ganske forbavset over lady Bellastons uforsigtighed i at bringe sin elsker ind i det selvsamme hus, hvor hendes rivalinde opholdt sig.

For det første var fruen i det hus, hvor de elskende hidtil havde holdt deres sammenkomster, og som i nogle år havde fået en pension af damen, nu med ét blevet metodist, havde samme morgen aflagt ladyen et besøg, formelig holdt en streng straffepræken for hende på grund af hendes hidtilværende liv og derpå bestemt erklæret, at hun under ingen betingelse mere ville være behjælpelig ved nogen af hendes affærer i fremtiden.

Ved dette tilfalde blev den gode lady således sat i uro og forlegenhed, at hun fandt det umuligt samme aften at finde et andet bestemt sted til en sammenkomst med Jones. Men efterhånden som hun fattede sig efter den ubehagelige stemning, denne forlegenhed havde sat hende i, gav hun sig

også til at tænke efter. Heldigvis faldt det hende nu ind at foreslå Sophia at besøge teatret, hvilket denne straks var villig til, og hun skaffede hende altså en passende ledsagerinde. Både mrs. Honour og mrs. Etoff fik nu hver lov til en forlystelsesudflugt, og huset blev således frit for alle overflødige personer, så at hun med rolighed kunne modtage mr. Jones og håbede uden forstyrrelse at kunne nyde hans selskab i nogle timer, når hun kom hjem fra det sted, hvor hun havde spist til middag, nemlig hos en veninde i en ganske anden ende af byen, hvis hus ellers lå i nærheden af det gamle mødested, og hvor hun havde lovet sig hen, inden hun blev underrettet om den forandring, der var foregået med hendes tidligere fortrolige både i sind og i sæder.

Kapitel 10

Er rigtignok kort, men vil måske lokke tårer af visse folks øjne.

Jones havde netop klædt sig på for at aflægge lady Bellaston et besøg, da mrs. Miller bankede på hans dør, kom ind og meget forbindtligt udbad sig, at han ville komme ind hos hende i dagligstuen og drikke te.

Idet han trådte ind i værelset, forestillede hun straks en fremmed for ham med de ord: "Her ser De, sir, min fætter, der ved Deres godhed er blevet så vel hjulpet, og som nu beder Dem at modtage hans hjertelige taksigelse."

Næppe havde manden begyndt at gentage, hvad mrs. Miller så venligt havde indledt med, førend både Jones og han, idet de betragtede hinanden nøjere, begge ytrede den højeste grad af overraskelse. Stemmen begyndte straks at svigte manden; han

stammede, var ikke i stand til at fortsætte sin tale, men sank om i en stol og råbte: "Ja, det er ham! jeg er overbevist om, at det er ham!"

"Men du milde –! Hvad skal det sige?" råbte mrs. Miller; "De får dog vel ikke ondt, fætter? Noget vand, eller noget styrkende – på øjeblikket!"

"Bliv kun ikke forskrækket, gode madam," svarede Jones: "Jeg selv trænger næsten lige så meget til noget styrkende som Deres fætter. Vi er begge to lige meget overraskede ved dette uventede møde. Deres fætter og jeg kender hinanden, mrs. Miller."

"Kender hinanden?" råbte manden, – "o, Gud!"

"Ja, vist har jeg gjort Deres bekendtskab," svarede Jones, "og føler mig beæret ved samme. Hvis jeg ikke ville elske og ære den mand, der vover alt for at frelse kone og børn fra øjeblikkelig undergang, så måtte jeg også fortjene, at hver ven af mig skulle fornægte mig i modgangens stund."

"O, De er en fortræffelig ung mand!" udbrød mrs. Miller. "Ja, det kan De være vis på, den stakkels mand har forsøgt alt muligt. Havde han ikke haft så stærk en natur, måtte det være blevet hans død."

"Her, kusine!" svarede manden, der igen havde vundet sin fatning; "det er den engel fra himlen, som jeg talte om. Det er ham, som jeg skylder min kones liv, og som hjalp mig, inden du kom. Ham er det, hvis højmodighed jeg skylder hver nydelse, hver hjælp, jeg skaffede hende. O, han er det ædleste, retsindigste, kækkeste af alle mennesker. Du ved ikke, kusine, hvor megen forbindtlighed jeg skylder denne mand!"

"Tal aldrig om forbindtlighed!" råbte Jones, "ikke et ord, jeg fordrer det alvorligt af Dem, ikke et ord mere," (han var formodentlig bange for, at manden selv skulle røbe sig og tale om overfaldet). "Hvis jeg ved den ubetydelighed, som jeg var i stand til at yde Dem, har kunnet frelse en hel familie, er jeg virkelig aldrig kommet billigere til nogen så stor fornøjelse."

"O herre!" svarede den fremmede, "jeg ville ønske, at De i dette øjeblik var hjemme hos mig, for hvis nogen person har ret til at føle en sådan glæde, så må det tilvisse være Dem. Min kusine fortalte mig, at hun har underrettet Dem om den kummerlige forfatning, hun fandt os i; den er nu for størstedelen hævet, især ved Deres godhed. Mine børn har nu en seng at ligge i, – og de har – de har – Gud velsigne Dem for det – brød at putte i deres mund. Min lille dreng er kommet sig, min kone udenfor al fare, og jeg, jeg er så lykkelig. O, alt dette, alt skylder jeg dem og denne brave kone, min kusine. De må virkelig gøre mig den tjeneste at se hjem til mig; ja, min kone må se Dem og takke Dem, også mine børn må bevidne Dem deres taknemmelighed. – De kan tro mig, også de små føle for det gode, der er bevist dem! Dog, hvorledes skal jeg tolke Dem mine følelser, når jeg tænker på, hvem jeg skylder, at de er i stand til at lægge deres taknemmelighed for dagen. Ja, visselig, uden Deres bistand ville de små hjerter, som De har skænket varme, nu have været iskolde."

Jones prøvede efter bedste evne at standse manden i hans lovtaler; men det lykkedes ham først, da dennes overstrømmende følelser til sidst hindrede ham i at tale videre. Nu begyndte mrs. Miller ligeledes at udtømme sig i taksigelser på sine egne og på fætterens vegne og endte med de ord, at hun

var overbevist om, at så stor en godhed engang ville blive belønnet på en glimrende måde.

Hertil svarede Jones, at han allerede var tilstrækkeligt belønnet. "Deres fætters fortælling vakte en følelse hos mig, der er mig kærere end nogen anden, jeg hidtil har kendt. Den måtte være et usselt menneske, der ikke kunne blive rørt ved en sådan skildring; hvor henrykkende må ikke altså den tanke være for mig at have været så lykkelig at gribe velgørende ind i en sådan forfatning! Hvis der gives mennesker, der ikke kan føle glæde ved at gøre andre lykkelige, så må jeg oprigtigt beklage dem; det yder en større ære, en højere interesse, en behageligere nydelse, end den ærgerrige, den karrige eller den vellystige nogensinde kan opnå."

Da den bestemte tid til sammenkomsten nu var indtruffet, var Jones nødt til at tage en hurtig afsked, dog ikke førend han hjerteligt havde trykket sin vens hånd og bedt ham snarest muligt igen at glæde ham med et besøg, idet han tillige selv lovede ved første lejlighed at aflægge ham et besøg i hjemmet. Han steg derpå ind i cabrioleten og begav sig til lady Bellastons hus, inderligt glad over den lykke, han havde beredt denne stakkels familie, ligesom han ikke heller kunne undlade at føle den største rædsel, når han tænkte på de skrækkelige følger, det ville have haft for dem, hvis han mere havde lyttet til den strenge retfærdigheds end til barmhjertighedens røst, dengang han blev angrebet på landevejen. Mrs. Miller holdt lovtaler over Jones hele aftenen, og mr. Anderson istemte disse så hjerteligt, mens han var til stede, at han mere end én gang var på nippet til at fortælle omstændighederne ved overfaldet. Imidlertid undlod han dog heldigvis dette og undgik derved en

uforsigtighed, der ville have været så meget farligere, som han kendte mrs. Millers strenge og højst retskafne grundsætninger. Desuden vidste han også, at bemeldte dame var meget snakkelysten; men alligevel var hans taknemmelighed så stor, at han var nær ved at sætte sig ud over al forsigtighed og skam, og at denne følelse nær havde bragt ham til selv at offentliggøre, hvad der ville have vanæret ham selv, blot fordi han ikke ville undlade noget, der kunne fremstille hans velgører i det mest ærefulde lys.

Kapitel 11

Hvori læseren vil blive overrasket.

Mr. Jones kom noget tidligere end det egentlige klokkeslæt, der var fastsat, og før damen, hvis ankomst ikke blot var blevet forsinket ved den lange afstand fra det sted, hvor hun havde været til middag, men også ved adskillige andre forhindringer, som var meget ubehagelige for en dame af hendes sind. Efter aftale blev han vist ind i salen og havde næppe været der nogle minutter, førend døren åbnedes, og ingen anden trådte ind end – Sophia selv. Hun havde nemlig forladt teatret, førend første akt var til ende. Grunden til dette, som vi allerede har anført, var den, at det var et nyt stykke, hvortil to modsatte partier havde indfundet sig, det ene for at pibe, det andet for at klappe, hvilket frembragte en voldsom støj, der til sidst gik over til håndgribeligheder mellem partierne, så at vor heltinde blev ganske forfærdet og var glad ved, at en ung herre tog hende i beskyttelse og lykkelig ledsagede hende til hendes vogn.

Da lady Bellaston havde underrettet hende om, at hun næppe kom hjem før sent ud på aftenen, kom Sophia, der ikke ventede at træffe nogen i salen, hurtigt ind og gik lige hen til et spejl, der hang næsten lige overfor indgangen, uden engang at kaste et blik hen til den anden side af værelset, hvor Jones nu stod så ubevægelig som en støtte. Her i spejlet var det først, at hun bemærkede den omtalte statue, hvorpå hun hastigt vendte sig om og så, at det ikke var et blændværk, men en virkelig person; hun udstødte et heftigt skrig og var nær faldet besvimet om, inden Jones kunne fare hen til hende og tage hende i sine arme.

Det står ikke i min magt at beskrive nogen af de elskendes tanker og blikke, for hvad deres følelser angår, da kan man af deres gensidige tavshed formode, at overraskelsen var for stor til, at de kunne tolke den i ord, og man må derfor ikke forlange, at jeg skulle være i stand til at beskrive den; desværre har kun få af mine læsere været forelskede nok til i deres eget indre at kunne føle, hvad der foregik i de elskendes hjerter.

Efter en kort tavshed sagde Jones med svigtende stemme: "Jeg ser, frøken, at De er overrasket."

"Overrasket!" gentog hun, "ja, i sandhed, jeg er højst forundret; jeg tvivler næsten om, at De er den person, De synes at være."

"Virkelig," råbte han, "kære Sophia – tilgiv mig, frøken, tilgiv, at jeg en eneste gang endnu vover at kalde Dem således – ja, jeg er den stakkels, ulykkelige Jones, der efter så mange mislykkede forsøg endelig har været så lykkelig at træffe Dem. O, min Sophia, hvis du kendte de tusinde lidelser, jeg under denne lange, frugtesløse søgen har gennemgået."

"Hvem har De da søgt efter?" spurgte Sophia, idet hun igen samlede sig og antog en alvorlig mine.

"Kan De være så grusom at stille mig et sådant spørgsmål?" råbte Jones; "behøver jeg da at sige, at det var Dem, jeg søgte?"

"Mig?" svarede Sophia; "har da mr. Jones noget så vigtigt ærinde til mig?"

"Ak ja," svarede Jones, "måske nogle ville anse dette for en vigtig genstand" (med disse ord gav han hende tegnebogen). "Jeg håber, frøken, at De vil finde den samme sum i den, som dengang den blev tabt."

Sophia modtog tegnebogen og var i begreb med at sige noget, da han afbrød hende med de ord: "Jeg bønfalder Dem, lad os ikke ødsle ét af de kostbare øjeblikke, som lykken så kærligt har skænket os. O! min Sophia, jeg har endnu et langt vigtigere ærinde, tillad mig blot her på mine knæ at bede dig om din tilgivelse."

"Min tilgivelse," svarede hun, "ser De, efter hvad der er foregået – De kan dog ikke vente ... Efter alt, hvad jeg har hørt ..."

"Ja, De har ret, jeg ved næppe, hvad jeg siger," svarede Jones. "Ved Himlen! Jeg selv ønsker knap, at De skal tilgive mig! Ja, min Sophia! tænk aldrig mere på en sådan usling, som jeg er. Hvis nogensinde erindringen om mig skulle forårsage dit hulde hjerte et øjebliks uro, o, så lad mindet om det, der forefaldt i Upton, for stedse udslette mig af din erindring."

Ved alt dette stod Sophia og skælvede. Hendes ansigt var hvidere end sne, og hendes tindinger bankede næsten synligt. Men da han kom til at nævne Upton, fo'r en rødme op i hendes kinder, og hendes øjne, som hun næppe før havde hævet, vendte

sig til Jones med et blik, fuldt af foragt. Han forstod godt denne stiltiende bebrejdelse og svarede således: "O min Sophia, min eneste elskede! Du kan ikke foragte og hade mig mere for det, der foregik der, end jeg selv gør det, men vis mig blot den retfærdighed og tro mig, at mit hjerte aldrig har været dig utro – at det ikke har haft nogen del i den dårskab, jeg der begik; selv da var jeg uforanderligt kun dig hengiven. Skønt jeg tvivlede om nogensinde at vinde dig, ja endog frygtede for, at jeg aldrig mere skulle få dig at se, stod dog bestandig dit henrykkende billede for mig, og aldrig har jeg kunnet nære nogen sand kærlighed til et andet fruentimmer. Men, om end mit hjerte ikke forud havde været indtaget, så var dog det fruentimmer, jeg tilfældigvis kom i ledtog med på hint fordømte sted, ingen genstand for en sand og virkelig kærlighed. Tro mig, o min engel, jeg har fra den dag indtil dette øjeblik aldrig set hende mere."

Sophia blev vel i sit hjerte glad ved at høre dette, men tvang dog sit ansigt til at udtrykke endnu mere kulde, end hun hidtil havde lagt for dagen, og svarede: "Men hvorfor, mr. Jones, gør De Dem så megen ulejlighed med at forsvare Dem der, hvor De slet ikke er anklaget? Hvis jeg ville anse det for umagen værd at anklage Dem, så har jeg desværre en langt mere utilgivelig anke at anføre med Dem."

"For Guds skyld, sig mig, hvad er da det?" svarede Jones skælvende og bleg, for han frygtede nu for at få sin kærlighedsforståelse med lady Bellaston at høre.

"O," sagde hun, "hvor er det muligt! Kan alt, hvad der er ædelt og lavt, således være forenet i det selvsamme hjerte?"

Atter opstod tanken om lady Bellaston og hans vanærende forhold til hende i hans sjæl og standsede ordet på hans læber.

"Kunne jeg da have formodet," vedblev Sophia, "kunne jeg have ventet sådan en behandling af Dem, eller nogen gentleman eller anden hædersmand? Offentlig at give mit navn til pris i værtshuse og blandt de simpleste personer. Således at se de små gunstbevisninger, som mit troskyldige hjerte tillod Dem, forrådte, så at De offentligt pralede af dem! Ja, jeg har endog hørt, at De fandt Dem beføjet til at fly for min kærlighed til Dem!"

Jones' overraskelse var ved disse ord ganske ubeskrivelig, men da han var aldeles uskyldig, var han også langt mindre forvirret med hensyn til sit forsvar, end om hun havde berørt den ømme streng, hvorved hans samvittighed var blevet foruroliget. Ved lidt nærmere efterforskning fandt han snart, at hendes formodning om den store forseelse, han skulle have begået mod sin elskedes gode navn og rygte, alene havde sin oprindelse fra Partridges sladder i værtshusene for gæstgiverne og deres folk; for Sophia tilstod selv, at hun derfra havde sin underretning om det. Det faldt ham altså ikke vanskeligt at forsikre hende om og få hende til at tro, at han var aldeles uskyldig i en forseelse, der var så aldeles stridende mod hans karakter, hvorimod hun havde megen besværlighed med at hindre ham i straks at gå hjem og dræbe Partridge, som han mere end én gang svor på, at han ville gøre. Da nu altså dette punkt var opklaret, fandt de snart så meget behag i hinandens selskab, at Jones aldeles glemte, at han havde begyndt samtalen med at besværge hende, at hun skulle opgive enhver tanke om ham, og hun selv var nu også i en sindsstemning, der tillod

hende at lytte til en bøn af en ganske anden beskaffenhed, for førend de selv vidste det, var de begge to kommet så vidt, at han ytrede nogle ord, der lød som et ægteskabsforslag. Hertil svarede hun rigtignok, at hvis ikke hendes pligter mod hendes fader forbød hende at følge sin tilbøjelighed, så ville hun hellere døje alskens nød med ham end nyde den største overflødighed med nogen anden mand. Da hun nævnte ordet nød, fo'r han tilbage, slap hendes hånd, som han i nogen tid havde trykket, slog sig selv for brystet og udbrød: "Nej, kære Sophia! aldrig skal jeg bringe dig i nød og mangel, nej, så sandt hjælpe mig Gud, det skal ikke ske! Så slet vil jeg aldrig være. Kære Sophia, hvad det end vil koste mig, jeg vil forsage dig, jeg vil opgive tanken om dig, jeg vil udrydde håbet selv af mit hjerte, hvis det skader din lykke. Men min kærlighed skal jeg stedse bevare, om end kun i stille tavshed; den skal følge mig fjernt fra dig; den skal ledsage mig til et fremmed land, hvorfra intet suk, ingen fortvivlelsens lyd nogensinde skal nå dit øre og forstyrre din ro. Og når jeg så engang er død" – Her var han i færd med at fortsætte sine ord, da en tårestrøm standsede ham, idet Sophia faldt ham om halsen og støttede sig op til hans bryst uden at kunne sige et ord. Han bortkyssede tårerne, hvilket hun nogle øjeblikke tillod ham uden modstand, men derpå fattede hun sig og drog sig blideligt ud af hans arme; for at bortlede samtalen fra denne alt for ømme genstand faldt hun på at spørge ham om noget, som hus ikke før havde haft tid til, nemlig: Hvorledes han var kommet i dette værelse. Her begyndte Jones at blive forlegen og ville sandsynligvis atter have vakt hendes mistanke ved det svar, han var i begreb med at give, da døren med ét åbnedes, og lady Bellaston kom ind.

Først gik denne nogle skridt frem, derpå standsede hun ved synet af Jones og Sophia; endelig fattede hun sig med megen åndsnærværelse, skønt både hendes stemme og miner røbede en høj grad af overraskelse, og sagde: "Miss Western, jeg troede, at De endnu var i teatret?"

Skønt Sophia ikke fik lejlighed til af Jones at erfare, ved hvilke midler han havde opdaget hendes opholdssted, havde hun dog ikke den ringeste mistanke om den rette sammenhæng, eller om at Jones og lady Bellaston kendte hinanden, så at hun slet ikke var forlegen, og det så meget mindre, som husets damer i alle deres samtaler om denne genstand altid havde taget hendes parti mod faderen. Uden synderlig betænkning fortalte hun derfor alt, hvad der var foregået i skuespilhuset, samt årsagen til hendes hurtige bortgang fra dette.

Mens denne fortælling varede, havde lady Bellaston lejlighed til at fatte sig og til at overlægge, på hvad måde hun skulle forholde sig. Da Sophias opførsel tillige gav hende håb om, at Jones ikke havde forrådt hende, påtog hun sig en godmodig mine og sagde: "Jeg skulle ikke så uventet have overrasket Dem, miss Western, hvis jeg havde vidst, at De havde selskab."

Idet lady Bellaston sagde disse ord, fæstede hun sine øjne på Sophia. Hertil svarede den stakkels unge dame ganske forvirret og med rødmende kinder stammende: "Jeg skal altid anse det for en ære at modtage fruens bekendte."

"Jeg håber dog," gentog lady Bellaston, "at jeg ikke forstyrrer Dem i nogen forhandling, der ikke tåler opsættelse."

"O nej, frue," svarede Sophia, "vore sager er forhandlet. Den nådige frue vil måske mindes, at jeg ofte har omtalt tabet af min tegnebog, som denne herre heldigvis har fundet og

godhedsfuldt gengivet mig tilligemed den deri liggende banknote."

Imidlertid var Jones lige siden lady Bellastons ankomst ved at synke i jorden af beklemthed. Han sad og skrabede med fødderne, legede forlegent med fingrene og så ganske flov og tåbelig ud, omtrent som en landsbyjunker, der første gang kommer i et stort selskab af dannede mennesker. Efterhånden begyndte dog også han at fatte sig, og da han af lady Bellastons opførsel kunne mærke, at hun ville lade, som om hun aldeles ikke kendte ham, besluttede han også fra sin side ganske at agere fremmed. Han fortalte da, at han lige fra den tid af, da han havde fået tegnebogen i hænde, havde anvendt den største omhu for at opspørge den dame, hvis navn stod skrevet i den, og at han ikke før denne dag havde været så heldig at opdage hendes opholdssted.

Sophia havde virkelig flere gange omtalt tabet af sin tegnebog for lady Bellaston; men da Jones af en eller anden grund aldrig havde givet hende mindste nys om, at han var i besiddelse af den, så troede hun ikke et ord af, hvad Sophia nu sagde, og beundrede højligt den unge dames udmærkede åndsnærværelse i at opfinde sådan en undskyldning. Grunden til, at Sophia så hurtigt havde forladt skuespilhuset, fandt ikke heller synderlig tiltro, og skønt hun på ingen måde kunne gøre sig rede for, hvorledes denne sammenkomst mellem de elskende var blevet indledet, var hun dog fuldkommen overbevist om, at den ikke var tilfældig.

Med et tvungent smil sagde hun derfor: "De har virkelig været særdeles heldig, miss Western, med således at få Deres penge igen, ikke blot, at de faldt i hænderne på en ung,

agtværdig gentleman, men tillige, at han har været så heldig at opdage ejerinden. Jeg tror også, at De ikke vil have det i aviserne. Det var også for Dem, sir, en stor lykke, at De endelig har fundet den, som banknoten tilhørte."

"Nådige frue," svarede Jones, "den lå inde i en tegnebog, hvori den unge dames navn var skrevet."

"Det var i sandhed heldigt," svarede ladyen, "og endydermere, at De kom til erfaring om, at miss Western opholdt sig i mit hus, for hun er ellers kun lidet kendt her i byen."

Men nu havde Jones fuldkommen samlet sine tanker, og da han mærkede, at han kunne få lejlighed til at berolige Sophia med hensyn til det spørgsmål, hun nylig havde stillet ham, inden lady Bellaston kom, svarede han: "Ja, nådige frue, det gik til på en vidunderlig heldig måde, at jeg kom til at gøre denne opdagelse. Jeg havde nemlig forleden aften nævnt mit fund og navnet på ejerinden til en dame på maskeraden, og hun fortalte mig, at hun troede at kunne give mig nogen oplysning om, hvor jeg kunne træffe miss Western, samt at hun ville underrette mig om det, hvis jeg næste dag ville indfinde mig i hendes hus. Jeg gik altså efter vedkommendes bestemmelse derhen, men traf hende ikke hjemme; og jeg har ikke før i dag kunnet træffe hende, da hun var så forekommende at henvise mig til Deres Nådes hus. Naturligvis tog jeg mig den frihed at spørge efter Deres Nåde, og da jeg sagde, at jeg havde et vigtigt ærinde, viste en tjener mig herind i dette værelse, hvor jeg kun en ganske kort tid havde opholdt mig, da den unge dame kom tilbage fra skuespilhuset."

Idet han nævnte maskeraden, kastede han et listigt blik til lady Bellaston, uden frygt for at Sophia skulle mærke det, for

hun var øjensynlig alt for forlegen til at anstille iagttagelser. Dette blik foruroligede denne noget, og hun tav derfor, hvorpå Jones, der nok mærkede Sophias sindsbevægelse, besluttede at gribe den eneste udvej til at berolige hende, nemlig at tage afsked; men førend han gjorde dette, ytrede han: "Nådige frue, jeg tror, at det er skik ved sådanne lejligheder at give noget i findeløn: Jeg tør vel fordre en betydelig gratifikation for min ærlighed – som jeg beder må bestå i en tilladelse til igen at aflægge Dem et besøg."

"Sir," svarede ladyen, "jeg tvivler ikke på, at De er en gentleman, og mine døre er aldrig lukkede for folk af stand."

Herpå tog Jones meget venskabelig og høflig afsked; i høj grad til sin egen såvel som til Sophias tilfredshed, for denne var skrækkelig bange for, at lady Bellaston skulle opdage, hvad hun allerede i forvejen meget vel vidste.

Nede på trapperne mødte Jones sit gamle bekendtskab, mrs. Honour, der med alt det, hun tidligere havde ytret til skade for ham, dog nu var så høflig at vise sig meget forekommende. Dette møde var desuden en meget heldig omstændighed, da Jones derved fik lejlighed til at underrette hende om, hvor han logerede, hvilket var Sophia ubekendt.

Kapitel 12

Hvori den trettende bog sluttes.

Den fine lord Shaftesbury har et eller andet sted ytret, at han har meget imod at sige alt for megen sandhed, hvoraf man formodentlig med rette tør slutte, at en løgn i nogle tilfælde ikke alene er at undskylde, men endog at anbefale.

Så meget er vist, at hvis der gives nogen, der passende tør fordre en vis ret til slig anbefalelsesværdig afvigelse fra sandheden, så må det være unge fruentimmer i kærlighedsanliggender, og til grund for dette kan de anføre deres undervisning, opdragelse, men fremfor alt den berettigelse, ja, om jeg så tør udtrykke mig, den *nødvendighed*, der følger med skik og brug. For netop derved er de forhindrede, – ikke fra at underkaste sig naturens agtværdige tilskyndelser (det ville jo være fuldkommen tåbeligt at forbyde dem dette), men fra at vedkende sig disse.

Vi må derfor, skønt vi undser os ved det, alligevel fortælle, at vor heltinde nu fulgte ovenanførte, hæderlige filosofs anskuelser. Da hun var fuldkommen overbevist om, at lady Bellaston ikke kendte noget til Jones, besluttede hun også at holde hende i den samme uvidenhed, selv om det skulle ske ved hjalp af en lille nødløgn.

Jones havde ikke været længe borte, førend lady Bellaston udbrød: "I sandhed, det var et smukt, ungt menneske; hvem mon det vel kan være? Jeg kan ikke huske, at jeg nogensinde før har set ham."

"Jeg ikke heller," svarede Sophia; "men jeg må dog erklære, at han har opført sig overmåde net med hensyn til min banknote."

"Ja, og så er han tillige så nydelig og elskværdig," svarede damen, "ikke sandt? synes du ikke?"

"Jeg har rigtig ikke lagt synderlig mærke til det," svarede Sophia, "det forekom mig, som om han var noget kejtet og usleben, han havde ikke noget fint væsen."

"Ja, du har virkelig fuldkommen ret," gentog lady Bellaston; "man kunne nok se af hans manerer, at han ikke havde fin

omgang og verdenstone. Skønt han nu har tilbageleveret dig din banknote og afslået nogen som helst belønning, så tvivler jeg dog højligt på, at han er en gentleman. Jeg har altid bemærket, at der gives noget ejendommeligt ved folk af fornem herkomst, som andre aldrig kan tilegne sig. Jeg tror næsten, jeg vil give befaling til, at man skal nægte mig hjemme, når han atter vil aflægge besøg."

"Nej, det ville vist være urimeligt," svarede Sophia; "skal man dømme efter hans fremgangsmåde, kan man næppe frakende ham – desuden, hvis den nådige frue har iagttaget ham, så forekom det mig, som om der i hans underholdning lå en vis delikatesse, en vis elegant udtryksmåde, som – som –"

"Meget rigtigt, jeg tilstår," svarede lady Bellaston, "at fyren taler ganske godt for sig. Og du må virkelig nu tilgive mig, du *må* virkelig, lover du mig det?"

"Hvad kunne jeg vel have at tilgive Deres Nåde?" sagde Sophia.

"Jo, det må du i sandhed!" svarede hun, "for lige som jeg kom ind i salen, fik jeg en skrækkelig mistanke om – jeg beder indstændigt om forladelse, hvis jeg tager fejl – men jeg formodede, at det var ingen anden end mr. Jones selv."

"Virkelig, nådige frue, formodede De det?" udbrød Sophia rødmende, idet hun lod, som hun smilede.

"Ja, jeg forsikrer dig, at jeg gjorde det," svarede hun. "Jeg kan slet ikke begribe, hvorledes det faldt mig ind; for det må man dog indrømme, at han var elegant nok klædt, og slig moderne pyntelighed plejede jo din unge ven at være ubekendt med, ikke sandt, kære Sophia?"

"Sådant spottende drilleri," råbte Sophia, "er virkelig grusomt, lady Bellaston, især efter det løfte, jeg har givet Dem."

"På ingen måde, barn," svarede damen. "Tidligere ville det have været grusomt, men nu, da du har lovet mig aldrig at gifte dig uden din faders tilladelse, hvoraf følger, at du må opgive Jones, så kan du jo sagtens tåle lidt drilleri med hensyn til en forliebelse, der er tilgivelig for en ung pige ude på landet, men som du, efter hvad du selv har sagt, ganske har overvundet. Kære Sophia, hvad skal jeg tænke om dig, når du ikke engang kan tåle, at man gør sig lidt lystig over hans klædedragt? Jeg må da tro, at det virkelig er kommet vidt med dig, og må næsten tvivle om, at du har behandlet mig med oprigtighed."

"I sandhed, frue," udbrød Sophia, "De bedømmer mig meget urigtigt, hvis De antager, at det er for hans skyld –"

"For hans skyld!" gentog ladyen, "nu er det vistnok dig, der tager fejl; jeg talte jo kun om hans påklædning, for jeg vil vist ikke såre din smag ved nogen anden bemærkning. Jeg kunne jo ikke tænke mig, kære Sophia, at hvis denne din mr. Jones havde været sådan en krabat –"

"Men det forekom mig dog," ytrede Sophia, "at fruen selv netop lige før indrømmede, at han er smuk."

"Hvad behager, hvem mener du?" spurgte ladyen hurtigt.

"Mr. Jones," svarede Sophia, men samlede sig straks og sagde: "Nej, ikke mr. Jones! Jeg beder om forladelse, jeg mener den unge herre, der var her for lidt siden."

"Sophia! Sophia!" sagde ladyen, "jeg er meget bange for, at denne mr. Jones endnu stadig står dig for hovedet."

"Da kan jeg dog på ære forsikre Dem," svarede Sophia, "at mr. Jones er mig lige så ligegyldig som den gentleman, der netop

forlod os."

"Det tror jeg virkelig også," svarede lady Bellaston; "tilgiv mig derfor en lille uskyldig spøg, men så vil jeg også love dig, at jeg aldrig mere vil nævne ham."

Herpå skiltes damerne ad, uendelig mere til glæde for Sophia end for lady Bellaston, der gerne ville have pint sin rivalinde lidt længere endnu, hvis ikke vigtigere anliggender havde kaldt hende bort. Hvad nu Sophia angik, så var hendes hjerte ingenlunde behageligt stemt ved dette hendes første forsøg i forstillelseskunsten; tværtimod betragtede hun dette i enrum med den højeste grad af mishag og levende undseelse. Selv hendes ejendommelige, vanskelige stilling og forholdets nødvendighed kunne ikke heller forsone hendes sjæl med en sådan opførsel; for hendes samvittighed var alt for nøjeregnende til, at hun kunne udholde den tanke, at hun havde gjort sig skyldig i falskhed og forstillelse, hvor meget dette end var en følge af omstændighederne. Ja, denne tanke pinte hende endog i den grad, at hun ikke kunne lukke et øje hele den følgende nat.

Fjortende bog

Omfatter to dage.

Kapitel 1

Et forsøg på at bevise, at en forfatter vil skrive meget bedre, hvis han kender noget til det emne, han skriver om.

Da adskillige herrer i vore tider har gjort en betydelig opsigt i den lærde republik, og det blot ved deres beundringsværdigt store geni, uden den allermindste hjælp af lærdom, måske uden engang at have været ret i stand til at læse, så – har man fortalt mig – er de nyere kunstdommere for kort tid siden begyndt at påstå, at al slags lærdom er til slet ingen nytte for en forfatter, og i sig selv intet andet end en slags lænker på indbildningskraftens naturlige munterhed og liv, der således bliver nedtrykt og hindret fra at flyve så højt i vejret, som den ellers kunne have gjort.

Men jeg er bange for, at man strækker denne slutning alt for vidt nu om stunder, for hvorfor skulle den kunst at skrive noget, være så meget forskellig fra alle andre kunster? En dansemester taber slet intet af sin hurtighed ved det, han har lært at bevæge sig; og jeg tror heller ikke, at nogen håndværksmand bruger sit værktøj dårligere, fordi han har lært at bruge det. Hvad mig angår, da kan jeg ikke forestille mig, at Homer eller Virgil ville have skrevet med større ild, om de ikke havde haft en fuldkommen indsigt i alle de videnskaber, man kendte i deres tider; de ville tværtimod have været lige så uvidende som de fleste forfattere i vore tider. Og jeg tror heller ikke, at Pitts hele indbildningskraft, ild, og dømmekraft kunne have frembragt de taler, hvorved det engelske senat i vore tider kan gøre Grækenland og Rom rangen i veltalenhed stridig, hvis han ikke

havde været så vel belæst i Demosthenes' og Ciceros skrifter, at han kunne bringe deres hele ånd, og tilligemed deres ånd deres indsigter, ind i sine taler.

Her vil jeg ikke, at man skal tro, at jeg fordrer så stor en lærdom af nogen af mine brødre, som Cicero vil overtale os til ar tro er nødvendig til at blive taler. Jeg begriber tværtimod, at en poet kun behøver meget lidt læsning, en kunstdommer mindre, og en politiker allermindst. For den første kan nok lade sig nøje med Byshes *Den Poetiske Kunst* og nogle få af vore nyere poeter, den anden med et mådeligt bind skuespil, og den tredje med en blandet samling af politiske journaler.

Sandt at sige, så forlanger jeg intet mere, end at en forfatter bør have nogen liden kundskab om den materie, han vil afhandle, og det efter den gamle regel: *Quam quisque norit artem in ea se exerceat* (den som forstår en kunst, bør udøve den). Dermed alene kan en forfatter undertiden behjælpe sig nogenlunde, og al anden lærdom i verden kan kun være ham til megen lille nytte.

Lad os for eksempel sætte, at Homer og Virgil, Aristoteles og Cicero, Thukydides og Livius kunne være kommet sammen, og forenet deres forskellige gaver og indsigter for at forfatte en afhandling om dansekunsten, så tror jeg dog, man vil lettelig tilstå, at den ikke kunne sættes i ligning med den ypperlige afhandling, mr. Essex har givet os om den materie, i hans skrift, som han kalder: *De første Grunde til en artig Opdragelse.* Og hvis den ypperlige mr. Broughton ville lade sig formå til at satte pen til papiret, og fuldføre de omtalte første grunde ved en afhandling om de sande grundsætninger i den kunst at brydes, så er jeg i sandhed vis på, at verden ikke vil have årsag til at

beklage sig over, at ingen enten af de store gamle eller nyere forfattere nogensinde har afhandlet denne ædle og nyttige kunst.

For at undgå vidtløftige beviser i så soleklar en sag, og for straks at komme til meningen, har jeg alene lyst til at anmærke: at årsagen til, at så mange forfattere har taget ganske fejl i de beskrivelser, de har givet på den store verdens sæder, har uden tvivl været, at de slet ikke har kendt noget til den.

Men det er også en kundskab, som mange forfattere til al ulykke ikke er i stand til at forskaffe sig. Bøger giver os kun et meget ufuldkomment begreb om det, og det, man får på skuepladsen, er ikke meget bedre. Den unge herre, der læser sig til det efter hine, næsten altid bliver en pedant, og den, der retter sig efter den sidste, en nar.

Og de karakterer, der skildres efter disse modeller, bliver ikke heller bedre udført. Vanbrugh og Congreve kopierede naturen, men når de, som kopierer dem igen, skildrer vor levetid, så ligner det skilderi ikke mere, end om Hogarth ville male et opløb eller en trængsel i Titians og Vandykes dragter. Med få ord: her vil efterabelsen ikke gøre det. Skilderiet må være efter naturen selv. En sand kundskab om verden får man alene ved omgang med den; og når man vil lære enhver stands sæder at kende, så må man se dem.

Men nu er det således, at man ikke kan få denne højere klasse dødelige at se for intet, som resten af den menneskelige race, på gaderne, i boderne og på kaffehusene, og at de heller ikke lader sig se for så og så meget stykket, som visse af de sjældneste dyr. Kort at sige, det er et syn, som ikke tilstedes nogen, uden han har en eller anden af disse egenskaber: han

må nemlig enten være af høj stand eller have midler, eller også, og det er lige så godt som begge dele, være af den ærværdige profession, som man kalder spillere. Men personer, der har én af disse egenskaber, påtager sig, til al ulykke for verden, meget sjældent så slet en håndtering, som at være forfatter; dette befatter i almindelighed kun ringe og fattige folk sig med, siden det er et håndværk, som efter manges opfattelse ikke fordrer nogen kapital til at begynde med.

Heraf udspringer de underlige uhyrer i galonerede og broderede klæder, i silketøjer og brokader, med højt opsat hår og fiskebensskørter, som prunker på skuepladsen under navn af store herrer og damer, til megen fornøjelse for prokuratorer og deres skriverkarle i parterret, og for borgerne og deres læredrenge på gallerierne; men findes lige så lidt i den virkelige verden, som kentauren, kimæren, eller noget andet blot opdigtet dyr. Men for nu at åbenbare mine læsere en hemmelighed, så er denne kundskab til overklassens live ikke af nogen meget stor nytte for en forfatter, hvis fag er komedien, eller den slags fortællinger, der, ligesom den, jeg skriver, hører til den komiske klasse, omend den er meget nødvendig for at undgå fejltagelser.

Det, mr. Pope siger om fruentimmerne, kan meget vel anvendes på de fleste af dem, der høre til den store verden: de er virkelig så aldeles sammensatte af formaliteter og et påtaget væsen, at de slet ingen karakter har; i det mindste ingen, som lader sig se. Jeg tør driste mig til at sige, at de stores liv er næsten det dummeste, og forskaffer meget liden glæde og fornøjelse. De forskellige kald i de ringere klasser frembringer mangfoldige løjerlige karakterer, mens derimod alt er

forfængelighed og slavisk efterabelse hos de højere, når man undtager de få, der er beskæftiget med at tilfredsstille deres ærgerrighed; og det endnu ringere antal, der finder smag i forlystelser. At klæde sig på og spille kort, at spise og drikke, at bukke og neje er deres eneste forretninger deres hele liv igennem.

Dog er der nogle af denne klasse, som sindslidelserne udøver deres tyranni på, og som de driver langt uden for de grænser, velanstændigheden foreskriver. Iblandt disse udmærker damerne sig frem for de skrøbelige skønne af en ringere stand, ved deres ædle kækhed og en vis højmodig foragt for et godt navn og rygte; ligesom man let kender en dydig dame af høj stand fra en skikkelig bonde- eller borgerkone på hendes sirlige og fine tænkemåde. Lady Bellaston var af denne kække karakter, men mine læsere på landet må ikke slutte fra hende til alle fruentimmer af stand i almindelighed, og tro, at de opfører sig således, eller at jeg har haft i sinde at forestille dem i hende. Ligeså let kunne de falde på at tro, at jeg ville forestille enhver præst i Thwackum eller enhver krigsmand i fændrik Northerton.

Der er i sandhed ingen større vildfarelse til, end den, som i almindelighed har taget så meget overhånd iblandt gemene folk, der låner deres meninger af en eller anden uvidende satiriker, og beskylder vore tider for at have utugt som den fremherskende egenskab. Jeg er tvært imod overbevist om, at der aldrig er spillet færre kærlighedspuds iblandt folk af stand end nu. Fruentimmerne i vore tider har lært af deres mødre, at de alene bør fæste deres tanker til ærgerrighed og forfængelighed, og derimod foragte kærligheds forlystelser som

noget, der er ganske uværdigt til deres agt; og da disse mødre siden gifter dem bort, uden at de får nogen mand, så bliver de temmelig overbeviste om, at denne sats er rigtig, og fornøjer sig derfor, i deres øvrige dårlige levetid, med mere uskyldige, men jeg frygter, mere barnagtige forlystelser, hvis blotte navn ikke ville passe sig til den værdighed, der er i denne historie.

Efter mine ringe tanker er den herskende karakter hos vore tiders *beau monde* snarere dårlighed end laster; og det eneste tilnavn, den fortjener, er *letsindig*.

Kapitel 2

Indeholder vrede og andre sager, der følger med kærlighed.

Jones havde ikke længe været hjemme, efter at han, som netop er beskrevet, havde forladt lady Bellastons hus, førend han fik følgende brev:

> "Jeg har aldrig været mere overrasket end ved at se, at De var gået. Jeg troede ingenlunde, at De havde i sinde at forlade huset uden at se til mig igen. Deres opførsel er så uforsvarlig, at den fuldkommen overtyder mig om, hvor meget jeg burde foragte et hjerte, der således sværmer for en tosse. Hvad nu hende angår, da ved jeg næppe, om jeg mest skal beundre hendes snildhed eller hendes oprigtighed; begge dele er lige besynderlige! Skønt hun ikke vidste et ord om, hvad der er foregået imellem os, havde hun dog den kløgt, den rolige sikkerhed, den – ja hvad skal jeg kalde det? – at påstå lige i mine øjne, at hun

hverken kender Dem eller nogensinde før har set Dem. Var det nu en aftalt plan imellem Dem, eller har De endog været slet nok til at forråde mig? O, hvor jeg foragter hende, Dem og hele verden, men især mig selv! for – jeg vover ikke at skrive det, der senere ville gøre mig vanvittig, hvis jeg fik det at læse; dog husk på, at jeg kan hade lige så voldsomt, som jeg har kunnet elske."

Jones havde næppe fået rigtig tid til at overtænke indholdet af dette brev, førend et andet med samme håndskrift blev bragt til ham, hvilket vi ligeledes ordret her skal meddele:

"Når De betænker den sindsforstyrrelse, hvori jeg må have skrevet min forrige billet, så håber jeg, at De ikke vil være overrasket over de i samme brugte udtryk. Når jeg ret betænker det, er de vel noget for heftige. Jeg vil om muligt helst tro, at det hele er en følge af det afskyelige skuespilhus, samt af en påtrængende tosse, der opholdt mig længere, end jeg havde bestemt. Det er dog så behageligt at tænke vel om den, man elsker! Måske De ønsker, at jeg skal tænke således om Dem. Jeg har besluttet at se Dem endnu i aften; altså kom straks.

P.S. Jeg har givet befaling til, at jeg ikke er hjemme for nogen undtagen for Dem.

P.P.S. Mr. Jones tør gøre regning på, at jeg skal hjælpe ham med hans forsvar, for jeg tror nok, at han ikke kan vær mere tilbøjelig til at skuffe mig, end jeg selv er det.

P.P.P.S. Kom straks."

Jeg vil overlade det til folk, der forstår sig på intriger, her at afgøre, om Jones følte sig mest uhyggelig ved det vrede eller ved det ømme brev. Så meget er i alt fald vist, at han denne aften ikke følte nogen heftig tilbøjelighed til at foretage flere besøg undtagen hos en eneste person. Imidlertid troede han, at det var en æressag for ham, og selv om denne bevæggrund ikke havde været tilstrækkelig, ville han alligevel ikke have vovet at opflamme en så heftig karakter som lady Bellastons til en vrede, som måske, det befrygtede han navnlig, kunne foranledige en meddelelse til Sophia, der ville være ham i højeste grad ubehagelig. Misfornøjet og forstemt vandrede ham længe frem og tilbage i værelset, og havde endelig bestemt sig til at gå, da ladyen kærligt hindrede ham deri, ikke ved nok et brev, men ved at komme selv. Hun indfandt sig i en skødesløs dragt, så højst forstyrret ud, kastede sig på en stol og råbte: "Der ser De, sir! Når et fruentimmer først er kommet så vidt, så kan hun ikke mere standse ved noget. Hvis nogen havde sagt dette til mig for en uge siden, så sværger jeg Dem til, jeg ikke skulle have troet det om mig selv."

"Jeg håber, frue," svarede Jones, "at den henrykkende lady Bellaston lige så lidt vil tro noget til skade for den, der så inderligt føler, hvor mange forpligtelser han skylder hende."

"Virkelig," svarede hun, "skylder De mig nogen forpligtelse? Er det et sådant koldt sprog, jeg skal vente mig af mr. Jones?"

"Tilgiv mig, kære veninde!" svarede Jones, "efter de breve, jeg har modtaget, frygtede jeg, at De skulle være vred, skønt jeg ingenlunde ved, hvorledes jeg har fortjent det."

"Men har jeg da," spurgte hun smilende, "så vredt et ansigt? Har jeg virkelig bragt et ansigt med mig, der ser ud, som om jeg ville skænde på Dem?"

"Hvis De vil tro mig på min forsikring, så har jeg heller ikke gjort noget, der kunne fortjene det. De husker nok, at De selv sendte bud efter mig. Som følge heraf kom jeg."

"Jeg beder Dem," råbte hun, "lad mig blot være fri for denne kedelige gentagelse. Svar mig blot på ét spørgsmål, så skal jeg være aldeles tilfreds. Har De forrådt mig til hende?"

Jones faldt på knæ og forsikrede højt og dyrt, at dette ikke var tilfældet, da Partridge i det samme kom springende og dansende ind i værelset som en, der var beruset af glæde, og skreg: "Hun er fundet! Hun er fundet! Her, sir! Hun er her! Mrs. Honour er på trappen."

"Stop hende lidt!" råbte Jones. "Her frue, træd bag ved sengen; jeg har ikke noget andet værelse eller noget aflukke eller noget andet sted på jorden, hvor jeg kan skjule Dem; det var dog ret et forbistret tilfælde!"

"Ja, til visse!" sagde ladyen, idet hun begav sig til sit skjulested, hvorpå mrs. Honour straks efter kom ind.

"Men hvad er det?" sagde hun, "hvad er der på færde, mr. Jones? Den uforskammede slyngel, Deres tjener, ville næppe lade mig komme op af trappen. Jeg vil håbe, at han ikke, har samme grund som den i Upton til at holde mig borte fra Dem. Jeg kan nok tænke, at De næppe ventede at se mig, men De har ganske fortryllet min frøken. Å, den stakkels unge frøken! De kan tro, jeg elsker hende, som om det kunne være min egen søster. Gud hjælpe Dem, hvis De ikke bliver en god ægtemand

imod hende; for hvis De ikke gør det, så fortjener De alt det onde, der kan times Dem."

Jones bad hende blot at tale sagte, da der lå en dødssyg dame på det yderste i værelset ved siden af.

"En dame!" råbte hun, "å, det er formodentlig igen en af Deres damer. O, mr. Jones, der gives desværre alt for mange af den slags i verden; og jeg tror næsten, at vi også er kommet i huset hos en sådan; for lady Bellaston, hun er vist ikke heller bedre end alle andre af den sort."

"Tys! Stille!" afbrød Jones hende, "man kan høre hvert ord i næste værelse."

"Å, hvad bryder jeg mig om det!" skreg kammerpigen. "Jeg bagtaler ingen, men det kan De være sikker på, at folkene derhenne gøre sig ingen betænkning ved at sige, hvorledes den nådige frue har stævnemøder med mandfolk andetsteds, hvor huset siges at tilhøre en eller anden fattig madam; men det er nok fruen, der betaler lejen og desuden giver vedkommende allehånde foræringer og andre gode småting."

Her forsøgte Jones, der var stedt i største forlegenhed, formelig at stoppe munden på hende.

"Men hvad går der af Dem, mr. Jones, hvorfor vil De ikke lade mig tale? Jeg bagtaler jo ingen, jeg siger jo bare, hvad jeg har hørt af andre. Jeg tænker blot hos mig selv, at det vil godt hjælpe den madam, om hun end får nok så megen rigdom, når hun kommer til den på en så ugudelig måde: Nej, så finder jeg, at det dog er langt bedre at være fattig og anstændig."

"Å alle disse tjenestefolk er nogle kæltringer!" råbte Jones, "det er skammeligt, at de således bagtaler deres frue!"

"Å ja, det har De ganske ret i; tjenestefolk er altid kæltringer, det siger også min frøken og vil ikke høre et ord om det."

"Ja, dét er jeg overbevist om," sagde Jones, "at min Sophia er alt for ophøjet til at lytte til slig skammelig bagtalelse."

"Ja, men jeg derimod tror aldeles ikke, at det er nogen bagtalelse," svarede Honour, "for hvorfor holder hun da sammenkomster med herrer i et fremmed hus? Det er ikke for det godes skyld. Hvis det blot var hendes hensigt at holde en anstændig sammenkomst, så kunne hun jo nok få en anden dame til at ledsage sig i slig anledning. Men hvad anden mening kan man vel få ud af det?"

"Det er utåleligt," svarede Jones, "at høre sådant om en så højtstående dame, som desuden er en slægtning af Sophia; og så forstyrrer De oven i købet den stakkels dame i det næste værelse. Kom nu og følg med mig ned ad trappen."

"Nej, sir, vil De ikke lade mig tale ud, så går jeg. Her, sir, er et brev fra min unge frøken – hvad ville mangen anden ikke give for at få dette? Men, jeg ved nok, mr. Jones, De hører just ikke til de alt for gavmilde herrer; og dog har jeg hørt nogle tjenestefolk sige ..., men hvad mig angår, så vil De vist indrømme, at jeg aldrig har opdaget, hvorledes Deres penge ser ud."

Jones tog hurtigt mod brevet og lod straks efter fem guldstykker glide ned i mrs. Honours hånd. Han bad hende derpå ganske sagte at takke hans Sophia tusinde gange og anmodede hende om at lade ham få lejlighed til at læse brevet, hvorpå hun øjeblikkelig forlod ham, dog ikke uden først at ytre, hvor taknemmelig hun var for hans gavmildhed.

Nu kom lady Bellaston frem af sit skjul bag sengeomhænget. Men hvor var hun rasende! det var ubeskriveligt. Først kunne

hun næppe tale af indædt harme, hvorimod hendes øjne gnistrede af arrighed, og det med god grund, for hendes hjerte var i én flamme af lidenskab. Men ikke så snart vor hun igen kommet så vidt, at hun kunne tale, førend hun, i stedet for at udtrykke sin harme over Honour og de andre tjenestefolk, begyndte at skænde på den stakkels Jones.

"Der, der!" sagde hun, "der kan De se, hvad jeg har ofret for Dem: mit gode navn og rygte, min ære – den er nu tabt for stedse! Og hvad har jeg så fået til gengæld? Tilsidesættelse, foragt – for en landsbypige, for en ren tosse."

"Men hvilken tilsidesættelse, frue, hvad er det for en foragt, jeg har gjort mig skyldig i?" spurgte Jones.

"Det siger jeg Dem, mr. Jones," gentog damen, "det nytter Dem ikke at forstille Dem; hvis De vil tilfredsstille mig, så må De aldeles opgive hende, og som et bevis på, at det er Deres hensigt, må De vise mig brevet."

"Hvilket brev?" spurgte Jones.

"Nå, De kan dog ikke have den uforskammethed at nægte, at De har fået et brev af den tøs."

"Kan den nådige frue," svarede han, "forlange det af mig, som jeg ikke kan indrømme, så længe jeg vil handle som en mand af ære? Har jeg handlet på samme måde i forhold til fruen? Hvis jeg kunne være så troløs at forråde denne stakkels, uskyldige pige til Dem, hvilken sikkerhed kan De da have for, at jeg ikke engang vil handle lige sådan mod Dem? Når De blot et øjeblik nærmere betænker det, så vil De til visse erkende, at den mand, hos hvem en dames hemmeligheder ikke er sikre, må vær den foragteligste af alle uslinger."

"Meget vel," svarede ladyen, "jeg bryder mig ikke heller om, at De skal nedlade Dem til en sådan foragtelighed, som det efter Deres mening ville være, for brevets indhold kunne ikke lære mig mere end det, jeg allerede ved. Jeg ser nok, på hvilken fod De står med hinanden."

Og herpå fulgte en lang samtale, som læseren, hvis han ikke er alt for nysgerrig, måske vil være mig takskyldig for at have afkortet. Jeg anser det alene for tilstrækkeligt at underrette ham om, at lady Bellaston lidt efter lidt lod sig berolige og til sidst troede eller lod, som om hun troede Jones forsikringer om, at dette møde med Sophia var aldeles tilfældigt, samt alt det øvrige, som læseren allerede kender, og hvorved hun, hvad Jones også på det bedste udviklede for hende, aldeles ikke havde nogen grund til fortrydelse eller vrede mod ham.

Imidlertid var hun dog i sit stille sind ingenlunde tilfreds med, at han havde nægtet at vise hende brevet, for blinde er vi mennesker selv for de tydeligste grunde, når disse støder mod vore fremherskende lidenskaber. Hun var nu fuldkommen overbevist om, at Sophia besad den første plads i Jones' hjerte, men hvor stolt og skinsyg den gode dame end var, måtte hun dog til sidst finde sig i kun at indtage den anden plads eller, for at benytte en mere passende og lovmæssig talemåde, hun lod sig nøje med at være i besiddelse af det, som et andet fruentimmer havde retmæssig adkomst til.

Til sidst blev det aftalt imellem dem, at Jones for fremtiden skulle besøge hende i hjemmet, for det ville både Sophia, hendes kammerjomfru og alle tjenestefolkene skrive på Sophias regning; og hun selv skulle da lade, som om hun var den person, der blev bedraget. Det var damen selv, der fandt på denne plan,

der med fornøjelse blev antaget af Jones, som til visse var glad ved udsigten til at få Sophia at se, hvad det end måtte koste. Også damen morede sig kosteligt på sin side ved at narre Sophia, da hun jo nok vidste, at Jones for sin egen skyld ingenlunde turde åbenbare noget for Sophia. Det første besøg blev altså fastsat til den næste dag, hvorpå lady Bellaston efter de sædvanlige passende høflighedsbevisninger tog afsked og kørte hjem.

Kapitel 3

Indeholder forskellige ting.

Næppe var Jones ene, førend han længselsfuldt åbnede brevet og læste følgende:

> "Sir, det er umuligt at udtrykke, hvad jeg har lidt, siden De forlod dette hus, og da jeg har grund til at tro, at De har til hensigt at komme igen, har jeg, skønt det er så sent ud på aftenen, sendt Honour, der har underrettet mig om Deres bopæl, for at formå Dem til at undlade det. Jeg beder Dem derfor indstændigt om og pålægger Dem, såfremt De bærer nogen agtelse for mig, ikke at tænke på at aflægge noget fremtidigt besøg her, for det vil sikkert blive opdage, ja, jeg formoder næsten på grund af visse udtryk, som lady Bellaston har ladet falde, at hun allerede nærer nogen mistanke. Det kan jo hændes, at der indtraffer gunstigere omstændigheder, vi må vente med tålmodighed; men endnu engang bønfalder jeg Dem, såfremt

> min ro og mit velvære er Dem kære: tænk ikke på at komme igen."

Dette brev forskaffede den stakkels Jones omtrent samme slags trøst som den, Job fordum fik af sine venner. Ikke at tale om, at det tilintetgjorde alle de forhåbninger, han havde gjort sig om at se Sophia, var han nu kommet i den uheldigste forlegenhed med hensyn til lady Bellaston, for der gives visse forhold og løfter, der, som han vel vidste, hverken kunne rent afbrydes eller kun vanskeligt kunne fragås med en undskyldning. Og på den anden side, gå derhen tvært imod Sophias udtrykkelige forbud, det ville han ikke lade sig tvinge til af nogen magt på jorden. Efter lang overvejelse, der hele denne nat trådte i stedet for søvn, bestemte han endelig at lade, som om han var syg; for det var det eneste middel, han kunne finde på til at undlade det bestemte besøg, uden dog at fornærme lady Bellaston, hvis vrede han af flere grunde ønskede at undgå.

Det første, han imidlertid næste morgen foretog sig, bestod i at skrive et svar til Sophia, indesluttet i en skrivelse til Honour. Dernæst sendte han endnu en skrivelse til lady Bellaston, der indeholdt ovenanførte undskyldning, hvorpå han snart igen fik følgende svar:

> "Jeg beklager, at jeg ikke kan se Dem her i eftermiddag, men er endnu mere bekymret med hensyn til årsagen; vær meget omhyggelig for Deres sundhed og søg den bedst mulige lægehjælp, så håber jeg, at det ikke vil blive farligt. Jeg er i dag så plaget af allehånde urimelige mennesker, så at

jeg næppe har et øjebliks tid til at skrive til Dem.
Lev vel!

P.S. Jeg vil se at komme og besøge Dem i aften, klokken ni. – Indret det da således, at De kan være alene."

Kort efter fik mr. Jones et besøg af mrs. Miller, der efter en formel og højtidelig indledning begyndte følgende tale: "Det gør mig ondt, sir, at skulle besøge Dem i sådan en anledning, men jeg håber, at De vil tage i overvejelse, hvilke ubehagelige følger det må have for mine stakkels pigers gode navn og rygte, hvis mit hus engang skulle blive omtalt som et berygtet sted. Jeg håber, at De ikke derfor vil beskylde mig for uforskammethed, når jeg beder Dem ikke oftere at bringe damer herhid på den tid af natten. Klokken var over to, førend den ene af dem tog bort herfra."

Herpå svarede Jones: "Jeg forsikrer Dem, madam, at den dame, der i aftes var her og blev længst (for den anden bragte mig blot et brev), er en fornem frue og en nær pårørende af mig."

"Jeg kan rigtignok ikke bedømme," gentog mrs. Miller, "af hvad stand hun er; men så meget er vist, at ingen velanstændig kone, medmindre hun er ganske nær beslægtet, ville indlade sig på at besøge en ung herre klokken ti om aftenen og blive fire timer i enrum med ham. Forresten viste hendes kusk ved sin opførsel tydeligt nok, hvad hun er for en person, for både kusk og tjener gjorde hele aftenen ikke andet end uanstændige løjer i forstuen og spurgte mr. Partridge i min piges påhør, om de ikke vidste, hvor længe deres frue havde i sinde at blive, og om hun blev hos hans herre hele natten, samt andet sådant sludder,

som jeg ikke finder det passende at gentage. Jeg har virkelig megen agtelse for Dem selv, mr. Jones; ja jeg føler mig også meget forpligtet imod Dem på min fætters vegne for Deres ædelmodighed imod ham. De kan tro mig, jeg har ikke engang vidst, hvor uendelig god De har vist Dem, førend i den allersidste tid. Det faldt mig ingenlunde ind, da De gav mig de ti guineas, at De havde skænket pengene til en stratenrøver! Du milde skaber! Hvor megen godhed har De ikke lagt for dagen! Hvorledes har De ikke frelst denne familie fra ødelæggelse! Den hæderlige beretning, som mr. Allworthy tidligere har givet mig om Deres ædle hjerte, har nu vist sig fuldkommen sand. Og selv hvis jeg ikke stod i gæld til Dem, så skylder jeg dog ham så meget, at jeg allerede på hans vegne ville vise Dem al den agtelse, der står i min magt. Ja, De kan tro mig, kære mr. Jones, at selv om ikke mine døtres og mit eget rygte stod på spil, skulle jeg alligevel for Deres egen skyld meget beklage, at en så smuk, ung gentleman ville give sig af med sådanne fruentimmer, men hvis De alligevel har bestemt at gøre det, så må jeg bede Dem at søge et andet logi, for jeg holder ikke af, at deslige optrin skal foregå under mit tag, og det især for mine døtres skyld, der desværre kun har lidt til deres anbefaling – undtagen en god moralsk karakter."

Da hun nævnte mr. Allworthys navn, studsede Jones og skiftede farve, hvorpå han blev lidt ivrig og svarede: "Gode mrs. Miller, jeg tager det aldeles ikke ilde op, for jeg vil ingenlunde bringe vanrygte over Deres hus, men jeg påstår at have ret til at modtage, hvem jeg vil, i mit eget værelse; og hvis De finder dette anstødeligt, så skal jeg se mig om efter et andet logi, så snart jeg kan."

"Det gør mig virkelig ondt, sir," sagde hun; "men jeg er overbevist om, at mr. Allworthy selv aldrig ville komme indenfor mine døre, hvis han havde den ringeste mistanke om, at jeg holdt et uanstændigt hus."

"Meget vel, madam," svarede Jones.

"Jeg håber dog, at De ikke bliver vred," svarede hun, "for jeg ville ikke for alverden fornærme nogen, der hører til mr. Allworthys familie. Jeg har ikke haft et øje lukket hele natten for den sags skyld."

"Det gør mig ondt," gentog Jones, "at jeg har forstyrret Deres ro, madam, men behag blot øjeblikkelig at sende Partridge op til mig."

Dette lovede mrs. Miller, nejede dybt og gik.

Så snart Partridge kom, faldt Jones over ham på en forfærdelig voldsom måde. "Hvor ofte," sagde han, "skal jeg lide for dine dumheder, eller snarere for min egen dårskab, at jeg beholder dig? Har du da bestemt altid at ødelægge mig ved din urimelige sladder?"

"Men hvad har jeg da gjort, sir?" svarede den stakkels Partridge forfærdet.

"Hvem har givet dig lov til at fortælle historien om røveriet eller sige, at røveren var den mand, du så her?"

"Jeg, sir?" råbte Partridge.

"Begynd nu ikke her at lyve og nægte det," sagde Jones.

"Nå ja, hvis jeg også har omtalt det," svarede Partridge, "så ved jeg dog, at der ikke er noget ondt i det, for jeg skulle vist ikke have åbnet min mund om det, hvis det ikke havde været hans egne venner og nærbeslægtede, som jeg nok kunne tænke, ikke ville omtale det videre."

"Men," sagde Jones heftigt, "jeg har en anden og værre ting imod dig end dette. Hvor turde du tvært imod alle de advarsler, jeg har givet dig, nævne mr. Allworthys navn her i huset?"

Dette benægtede Partridge aldeles og svor højt og dyrt på, at han aldrig havde gjort det.

"Men hvorledes," sagde Jones, "har da mrs. Miller kunnet få underretning om, at jeg stod i nogen forbindelse med ham? For et øjeblik siden sagde hun til mig, at hun agtede mig for hans skyld."

"Ak herre!" sagde Partridge, "lad mig blot få lov til at tale; det er sket ved et uheldigt tilfælde. Hør mig blot til ende, så skal De selv indse, hvor urimeligt De skænder på mig. Da mrs. Honour forrige aften kom ned ad trappen, traf hun mig i forstuen og spurgte mig, hvornår min herre sidst havde hørt fra mr. Allworthy, og det hørte mrs. Miller ganske rigtigt og kaldte mig ind i dagligstuen, lige så snart Honour var gået.

"Hør, mr. Partridge!" sagde hun, "hvad er det for en mr. Allworthy, som den fremmede dame omtalte? Er det den bekendte mr. Allworthy fra Somersetshire?"

"Ja, det ved jeg virkelig ikke, madam," svarede jeg.

"Men er Deres herre da ikke den mr. Jones, mr. Allworthy har talt til mig om?"

"Det ved jeg ikke heller, madam!"

"Å," sagde hun og henvendte sig til sin datter Nancy, "jeg er ganske vis på, at det er den selvsamme, unge herre. Og squirens beskrivelse passer udmærket på ham." – Gud må vide, hvem der havde fortalt hende dette; for jeg vil være den største kæltring, der nogensinde har gået på to ben, om jeg i mine livfødte dage har sagt et eneste ord om det. Jeg forsikrer Dem, sir, at jeg kan

tie med en hemmelighed, når jeg ved, at det forlanges. Ja, jeg har endog så lidt fortalt hende det, at jeg tværtimod sagde hende ganske det modsatte, for skønt jeg ikke straks nægtede det i øjeblikket, så betænkte jeg mig dog senere og søgte at gøre det om igen, og så gik jeg ind i dagligstuen igen noget senere hen og sagde til hende, at den, der havde fortalt hende, at den mr. Jones var den mr. Jones, som hun mente, havde bundet hende en skammelig løgn på ærmet, "og så beder jeg Dem," sagde jeg, "at De aldrig vil lade Dem forlyde med et ord om dette, for min herre vil da tro, at jeg har fortalt Dem det, og jeg tør nok påstå, at der gives ingen her i huset, der har hørt mig sige et ord om det." Det er vist, sir, at det er gået til på en forunderlig måde; jeg har også senere tænkt i mit hjerte over, hvorledes hun vel er kommet til at vide det, medmindre det igen skulle være den gamle kælling, som forleden dag tiggede her ved døren, og som grangivelig lignede hende i Warwickshire, som også har gjort os al mulig fortræd; jeg skal vist aldrig se sådan en gammel kælling uden at tænke på: "*Infandum, regina, jubes renovare dolorem*." (O, dronning, du byder at forøge den uudsigelige smerte.)"

Partridge fik ved sin enfoldighed Jones til at le, og dermed var også dennes vrede forbi, der i øvrigt ellers ikke heller varede længe. I stedet for altså at vise Partridge det tåbelige i hele hans forsvar fortalte han ham blot, at han straks skulle gå ud og skaffe ham et andet logi, da han havde i sinde ufortøvet at forlade huset.

Kapitel 4

Som vi håber vil blive læst med opmærksomhed af unge mennesker af begge køn.

Aldrig så snart havde Partridge forladt mr. Jones, førend mr. Nightingale, som han nu havde indgået et formeligt venskabsforhold med, kom ind til ham, hilste og sagde: "Nå, Tom, som jeg hører, har du i aftes haft selskab langt ud på natten, det må jeg sige, du er en lykkens yndling, du er har næppe været fjorten dage i byen, og kareter holder allerede udenfor din dør til klokken to om natten."

Således vedblev han med sine drillerier, indtil Jones endelig afbrød ham og sagde: "Alt dette ved du vel af mrs. Miller, der for lidt siden har været her og sagt mig op. Det lader til, at den gode kone er bange for sine døtres rygte."

"Ja, hun er skrækkelig striks i det kapitel," sagde Nightingale; "du husker vel nok, at hun ikke ville lade Nancy tage med os på maskeraden."

"Det havde hun også fuldkommen ret i," svarede Jones, "men nu har jeg taget hende på ordet og sendt Partridge ud efter et andet logi."

Herpå ytrede Nightingale: "Hvis du vil, tror jeg, at vi på ny kunne komme til at bo sammen, for jeg vil sige dig i al hemmelighed, men ønsker, at du ikke vil nævne noget om det til familien: jeg har også i sinde i dag at forlade huset."

"Hvad for noget?" råbte mr. Jones, "har mrs. Miller også sagt dig op?"

"Nej," svarede den anden, "men værelserne er mig ikke bekvemme nok, og så er jeg desuden blevet ked af denne ende

af byen. Jeg vil se at komme i nærheden af forlystelsesstederne, jeg vil derfor begive mig til Pall-Mall."

"Men hvorfor vil du da gøre en hemmelighed af, at du flytter?" spurgte Jones.

"Jeg forsikrer dig," svarede Nightingale, "jeg vil ikke snige mig bort fra lejligheden uden betaling; men jeg har nu mine egne grunde til at undgå en formelig afsked."

"Den grund er dog ikke så ganske ubekendt," svarede Jones, "jeg kan forsikre dig om, at jeg allerede kendte den, dagen efter at jeg var kommet her i huset. Det vil give en del våde øjne, når du tager bort. Den stakkels Nancy! Du kan tro mig, jeg beklager hende! Hør, Jack! Du har handlet uret mod den pige. Du har vakt en lidenskab hos hende, som ikke mere kan afledes."

Herpå svarede Nightingale: "Ja, men hvad Fanden vil du da have, at jeg skal gøre? Mener du da, at jeg skal ægte hende for at helbrede hende?"

"Det vil jeg just ikke påstå," svarede Jones, "men du skulle ikke således have smisket og gjort kur til hende, som du ofte har gjort i min nærværelse. Jeg har ofte været ganske forbavset over, at moderen kunne være så blind ikke nogensinde at opdage det."

"Å, hvad skulle hun opdage!" råbte Nightingale, "hvad Fanden skulle hun se?"

"Hvorledes," svarede Jones, "skulle hun *ikke* have set, at du har gjort hendes datter dødelig forelsket i dig. Den stakkels pige kan ikke skjule det et øjeblik, hun kan ikke holde sine øjne borte fra dig og rødmer altid, hver gang du blot kommer ind i værelset. Jeg beklager hende virkelig af hjertet, for hun synes at være et af de godmodigste og braveste pigebørn på jorden."

"Altså skulle man vel efter dine anskuelser," svarede Nightingale, "ikke turde more sig med almindeligt galanteri mod fruentimmere, af frygt for, at de skulle forelske sig."

Hertil svarede Jones: "Hør, Jack, du søger forsætligt at lade, som om du ikke forstår mig; jeg tror aldeles ikke, at fruentimmere er så lette til at forelske sig, men du er gået videre end til almindeligt galanteri."

"Hvad behager," sagde Nightingale, "tror du, at vi har haft hemmelige sammenkomster?"

"Nej på min ære; så slet vil jeg ikke tænke om dig," svarede Jones alvorligt, "ja, jeg vil endog gå et skridt videre og forudsætte, at du ikke har lagt nogen regelmæssig bestemt plan til at ødelægge den stakkels, lille piges sjælsro og ikke har forudset følgerne af din adfærd, for jeg er overbevist om, at du er en skikkelig fyr, og sådan et menneske kan aldrig begå nogen som helst grusomhed; men du har dog i alt fald søgt at tilfredsstille din forfængelighed uden at betænke, at denne stakkels pige blev et offer for den. Mens du måske ikke har haft nogen anden hensigt end at more dig på en tid, da du ikke havde andet at bestille, har du i virkeligheden givet hende grund til at smigre sig selv med, at du havde alvorlige hensigter med dit kurmageri. Jeg beder dig, Jack, svar mig oprigtigt og ærligt, hvad mente du med alle disse skønne og søde beskrivelser over en lykke, der skulle have sin oprindelse af gensidig kærlighed? Hvad skulle alle disse ivrige ømhedsforsikringer, alle disse fremstillinger af en ædelmodig, uegennyttig kærlighed betyde? Tror du da ikke, at hun straks ville anvende dem på sig selv? Eller, hvis du vil være ganske

oprigtig, var det ikke netop din hensigt, at hun skulle gøre dette?"

"Nå, det må jeg sige, Tom," råbte Nightingale, "det havde jeg min salighed aldrig troet om dig. Du kunne jo være blevet en udmærket præst. Altså ville du end ikke volde den lille Nancy nogen fortræd, selv om hun havde lyst til det?"

"Nej," svarede Jones, "jeg vil være fordømt, om jeg gjorde det."

"Tom, Tom!" svarede Nightingale, "du er mig en net fugl, forrige nat, husk blot på forrige nat!

Da hvert øje lukket var,
og da månens blege skin
samt de blanke stjerners hær
blinked' gennem ruden ind."

"Hør nu, mr. Nightingale!" sagde Jones; "jeg er ingen skinhellig hykler og udgiver mig ikke for at være mere ærbar end nogen anden. Jeg ved nok, at jeg med hensyn til fruentimmere ikke er noget dydsmønster; men den overbevisning har jeg, at jeg aldrig har været nogens forfører. Ikke heller ville jeg for min fornøjelses skyld forsætligt vær årsag til at styrte et andet menneske i ulykke."

"Meget vel," sagde Nightingale, "jeg tror dig nok, og jeg er også overbevist om, at du vil frikende mig for en sådan handling."

"Ja, af mit ganske hjerte," svarede Jones, "jeg tror ikke, at du har forført pigebarnet, men jeg frikender dig ikke for at have vundet hendes kærlighed."

"Og hvis nu så var," ytrede Nightingale, "så beklager jeg det, men tid og fraværelse ville snart udslette sådanne indtryk. Det er et middel, jeg selv må bruge, for oprigtig talt, jeg har aldrig

holdt mere af nogen pige end netop af hende. Men jeg må vel til at underrette dig om hele hemmeligheden, Tom. Min fader har sørget for et parti til mig med et fruentimmer, som jeg aldrig har set, og hun kommer nu her til byen, for at jeg skal fri til hende."

Ved disse ord brast Jones ud i en lydelig latter, hvorpå Nightingale sagde: "Å, jeg beder dig, le dog ikke således af mig. Fanden tage mig, om jeg ikke er rent fortvivlet over den ting! Min stakkels Nancy! O, Jones, Jones! Havde jeg blot nogen formue til min egen rådighed!"

"Det ville jeg oprigtigt ønske dig," svarede Jones, "for jeg beklager jer begge, hvis det bliver tilfældet! Men, du agter dog vel ikke at gå bort uden at tage afsked med hende?"

"Jeg ville ikke for ti tusinde pund underkaste mig den smerte at tage afsked," sagde Nightingale; "desuden er jeg overbevist om, at det blot ville sætte min stakkels Nancy i en langt heftigere bevægelse, i stedet for at gavne noget. Jeg beder dig, at du ikke vil tale et ord om det i dag, og i aften eller i morgen tidlig har jeg bestemt at tage bort."

Jones lovede ikke at sige noget og sagde, at han efter nøjere overvejelse var kommet til den erkendelse, at det dog vist var den klogeste fremgangsmåde, siden han nu dog engang havde bestemt og var nødt til at forlade hende. Han sagde derpå til Nightingale, at det skulle være ham kært at bo i samme hus som han, og de aftalte da med hinanden, at Nightingale skulle se at skaffe ham logi i en stue eller på en anden sal, fordi den unge herre selv ville bebo en etage midt imellem.

Denne Nightingale, som vi straks skal fortælle adskilligt om, var under livets sædvanlige omstændigheder en mand af streng

æresfølelse og, hvad der er endnu mere sjældent blandt de unge herrer i byen, også fuldkommen ærlig i pengesager; men hvad kærlighedsanliggender angik, var hans moralske grundsætninger temmelig svage, ikke fordi han som andre gentlemen slet ingen grundsætninger havde, men fordi han havde gjort sig skyldig i adskillige uforsvarlige handlinger mod fruentimmer og havde på en besynderlig måde, der blandt folk af hans slags kaldes elskovsaffærer, begået mange bedragerier, som ville have stemplet ham som den største kæltring, hvis han havde vist dem i handel og vandel.

Men da folk, skønt jeg ikke kan begribe af hvilken grund, er enige om at betragte denne slags bedrageri i et bedre lys, var det så langtfra, at han undså sig ved deslige ugerninger, at han snarere roste sig af dem og pralede af den kløgt, hvormed han kunne vinde fruentimmernes tilbøjelighed og triumfere over deres hjerner. Imidlertid havde han dog i denne anledning fået adskillige bebrejdelser af Jones, som altid meget bittert dadlede sådan slet opførsel mod det smukke køn, der enten burde betragtes om vore bedste venner og altså burde agtes, æres og behandles på den ømmeste og kærligste måde; eller hvis nogen ville betragte kvindekønnet som sine fjender, da var enhver sejr over dem dog af den natur, at et mandfolk snarere burde undse sig ved den end gøre sig til af den.

Kapitel 5

Indeholder en kort fremstilling af mrs. Millers historie.

Af en syg mand at være fortærede Jones samme dag et ganske anstændigt middagsmåltid, det vil sige den større halvpart af

en bedekølle. Om eftermiddagen fik han en indbydelse til at komme ned til mrs. Miller til te; for da den gode frue enten ved hjælp af Partridge eller ved et eller andet naturligt eller overnaturligt middel var kommet til kundskab om, at han stod i en vis forbindelse med mr. Allworthy, kunne hun ikke bringe det over sit hjerte at skilles fra ham på en uvenskabelig måde.

Jones modtog altså indbydelsen, og så snart temaskinen var taget af bordet og pigebørnene havde forladt værelset, begyndte madamen uden videre indledning at ytre følgende: "Ja, der foregår dog vidunderlige ting her i verden; men det besynderligste af alt er dog det, at jeg her i huset skulle have en pårørende af mr. Allworthy og selv aldrig vide det mindste om det. Ak, sir, De kan næppe forestille Dem, hvor god denne herlige, fortræffelige gentleman har været mod mig og mine. Ja, sir, jeg undser mig slet ikke ved at tilstå det: det er ved hans godhed, at jeg har kunnet bestå, at jeg ikke for længe siden er omkommet af mangel, og at jeg har undgået at overlade mine stakkels ulykkelige børn, to hjælpeløse piger uden forældre og uden venner, til verdens barmhjertighed eller snarere grusomhed.

De må nemlig vide, sir, at selv om jeg nu er så fattig, at jeg må erhverve mit underhold ved at udleje værelser, så er jeg dog født og båret af anselig familie. Min fader var officer i armeen og døde efter at have opnået en høj rang; men han brugte også hele sin gage, og denne ophørte med hans død, så at hans familie efter ham ikke ejede det allermindste. Vi var tre søstre. En af os havde kort derefter den lykke at dø af børnekopper, og en dame var så god "af kristelig kærlighed", som hun sagde, at tage den anden til opvarterske, og dog havde denne dames

moder været min bedstemoders tjenestepige, der senere arvede en betydelig formue efter sin fader, som havde erhvervet den ved at låne på pant, og hvis datter derpå blev gift med en rig og fornem gentleman. Denne dame mishandlede min søster så grusomt og stak hende bestandig hendes herkomst og fattigdom i næsen, idet hun spottende kaldte hende "den fine dame", så jeg tror, at hun til sidst fik den stakkels piges hjerte til at briste. Kort sagt, også hun døde et års tid efter min fader. For mig havde lykken tilsyneladende sørget bedre, for jeg blev en måned efter faders død gift med en gejstlig, der i lang tid havde elsket mig og af den grund havde lidt en meget uvenlig behandling af min fader. For skønt min stakkels fader ikke kunne efterlade os en skilling, opdrog han os dog så fint og fornemt og ville have, at vi skulle betragte os selv, som om vi havde været de rigeste arvinger. Men min kære mand glemte al den foregående ilde behandling. Så snart jeg blev faderløs, gentog han straks atter sit ægteskabstilbud så kærligt, at jeg snart gav ham mit Ja, især da jeg altid havde holdt af ham og nu agtede ham så meget des mere. Fem lykkelige år tilbragte jeg i ægteskab med denne fortræffelige mand, da – o grusomme, sørgelige skæbne! – da blev han mig for stedse berøvet, idet jeg i ham mistede den kærligste ægtemage og mine arme pigebørn den ømmeste fader! De kan ikke tænke Dem den lykke, som vi måtte give afkald på. Jeg skammer mig rigtignok over min kvindelige svaghed, men aldrig, aldrig kan jeg tænke på ham uden at fælde tårer."

"Tværtimod, kære madam," svarede Jones, "*jeg* burde skamme mig ved ikke at føle lige så meget."

"Kort sagt, sir, jeg befandt mig nu anden gang i en endnu langt værre forfatning end forhen; for så dybt nedbøjet jeg var af sorg, havde jeg oven i købet to børn at forsørge og var så fattig, at jeg manglede selv det allernødvendigste. Men da var det, at den store, gode, herlige mand, mr. Allworthy, der heldigvis havde noget bekendtskab til min mand, tilfældigt erfarede min ulykkelige stilling og straks skrev dette brev til mig. Her sir! her er det, jeg har taget det til mig for at vise det til Dem. Det er brevet; jeg må absolut læse det for Dem:

> "Madam! Jeg beklager oprigtigt det sørgelige tab, De har lidt, men håber, at Deres egen gode forstand og de fortræffelige lærdomme, som De sikkert har modtaget af Deres værdige mand, bedre vil sætte Dem i stand til at bære det med tålmod, end jeg med mine trøstegrunde ville kunne det. Jeg er ligeledes overbevist om, at De, som jeg har hørt omtale som den omhyggeligste moder, ingenlunde vil overlade Dem til en så heftig sorg, at den vil kunne forhindre Dem fra at opfylde dens moderpligter mod de stakkels børn, der nu alene har Deres moderlige omhu at stole på. Men da jeg imidlertid må antage, at De for øjeblikket føler Dem uskikket til verdslige anliggender og fremtidsplaner, beder jeg Dem tilgive, at jeg har givet en anden person befaling til at udbetale Dem tyve guineas, som jeg håber, at De vil modtage så længe, indtil jeg selv kan have den ære at hilse på Dem. Jeg forbliver etc."

Dette brev fik jeg inden fjorten dage efter mit uerstattelige tab, og fjorten dage senere kom mr. Allworthy – den velsignede mr. Allworthy – selv og besøgte mig. Det var ham, der skaffede mig det hus, De nu ser mig i, gav mig en betydelig sum til at forsyne det med møbler og skænkede mig en sum af 50 pund årligt, som jeg også siden den tid stedse har fået. Tænk Dem altså, mr. Jones, hvor højt jeg må agte en sådan velgører, som jeg både skylder mit eget livs frelse og tillige de kære børns velfærd, for hvis skyld jeg ene sætter nogen pris på livet. Anse det derfor ikke for en uartighed fra min side, mr. Jones, at jeg på grund af den agtelse, jeg nærer for den, som jeg ved, mr. Allworthy har skattet så højt, nu beder Dem ikke at give Dem af med sådanne ugudelige fruentimmer. De er endnu kun en ung gentleman og kender vist næppe halvparten af deres lumske snedighed. Tag mig det ikke heller ilde op, hvad jeg har sagt i anledning af mit hus; for det kan De nok tanke, ville blive til største skade for mine stakkels pigebørn. Desuden kan De jo tænke Dem, at mr. Allworthy selv aldrig ville tilgive mig det, om jeg tålte deslige sammenkomster, især med hensyn til Dem."

"Gode madam," svarede Jones, "De behøver virkelig ikke at gøre flere undskyldninger, og jeg tager ikke heller i mindste måde noget af det, De har sagt, fortrydeligt op. Men tillad mig blot at sige Dem, at ingen vel kan bære højere agtelse for mr. Allworthy end jeg selv, og lad mig dernæst tillige befri Dem for en vildfarelse, der måske ikke ganske stemmer overens med hans ære; jeg kan nemlig forsikre Dem om, at jeg aldeles ikke er i familie med ham."

"Ak, sir!" svarede hun, "det ved jeg nok. Jeg ved meget vel, hvem De er, for mr. Allworthy har fortalt mig hele

sammenhængen; men jeg kan forsikre Dem om, at han ikke kunne have udtalt sig mere fordelagtigt om Dem, end han flere gange har gjort i min nærværelse, om De end tyve gange havde været hans søn. De behøver ingenlunde, sir, at undse Dem ved det, De er, for jeg kan forsikre Dem om, at intet godt menneske vil agte Dem mindre for det. Til visse, mr. Jones, det udtryk: "æreløs herkomst" er en urimelighed, det plejede min kære, salig mand altid at sige, med mindre ordet "æreløs" egentlig siges om forældrene, for børnene kan jo virkelig ikke have nogen vanære af en handling, de selv er aldeles uskyldige i."

Her sukkede Jones dybt og sagde: "Da jeg nu mærker, at De virkelig kender mig, madam, da mr. Allworthy har fundet det passende at omtale mit navn for Dem, og da De så oprigtigt har fortalt Deres egne anliggender, vil jeg også underrette Dem om adskillige andre omstændigheder, der vedrører mig."

Da mrs. Miller nu ytrede, at det skulle være hende kært at erfare dette, fortalte han hende hele sin historie, dog uden en eneste gang at navne Sophias navn.

Der gives en vis slags overensstemmelse mellem ærlige hjerter, hvorved de let føler sig i stand til at fæste tillid til hinanden. Det samme var også nu tilfældet med mrs. Miller, der var fuldkommen overtydet om sandheden af alt det, som Jones fortalte hende, og tillige erklærede, at hun højligt beklagede ham og var bekymret på hans vegne. Hun ville nu netop til at gøre sine bemærkninger over hans historie, da Jones tillod sig at afbryde hende. For da nu mødetiden nærmede sig, begyndte han at betinge sig tilladelse til nok en sammenkomst med ladyen, der skulle komme om aftenen, og lovede desuden, at dette skulle være sidste gang i hendes hus. Han tilsvor hende

også, at det var en særdeles fornem dame, og at der ikke skulle foregå noget imellem dem, undtagen hvad der var ganske uskyldigt, og jeg tror også fuldt og fast, at det var hans hensigt at holde ord.

Mrs. Miller lod sig da endelig overtale, hvorefter Jones gik op på sit værelse, hvor han var ene til henved klokken tolv, uden at lady Bellaston lod sig se.

Som vi har fortalt, var denne dame meget indtaget af Jones, og læseren vil måske derfor undres over, at hun nu for første gang udeblev fra mødet, især da hun vidste, at han var syg, og det derfor på venskabets vegne netop var den bedste tid til at aflægge ham et besøg. Damens opførsel vil måske derfor af nogle anses for og bedømmes ilde som unaturlig, men det er ikke vor skyld, for alt, hvad vi har at gøre, består kun i at fortælle sandheden.

Kapitel 6

Indeholder et optrin, der uden tvivl vil ryste alle vore læsere.

Jones fik ikke et øje lukket hele den første del af natten, ikke fordi han følte nogen bekymring på grund af lady Bellastons udeblivelse, og selv tanken om Sophia, der så meget beskæftigede ham i vågen tilstand, var ikke heller for øjeblikket årsagen til hans søvnløshed. Sagen var den, at den stakkels Jones var det godmodigste menneske af verden og havde hele den svaghed, som man kalder medlidenhed, og som adskiller den ufuldkomne karakter hos et menneske fra den ædle karakterfasthed, der bevirker, at en mand i sig selv udgør en fast enhed. Han er da ligervis som en blankpoleret kugle, der

kan være i stand til at rulle hele verden rundt uden en eneste gang at standses ved de ulykker, der hænder andre. Således var Jones nu ikke, og han kunne derfor ikke undlade at føle medlidenhed med den stakkels Nancy og hendes forfatning, da hendes kærlighed til mr. Nightingale syntes ham så påfaldende, at han var forbavset over, hvorledes moderen kunne være så blind, at hun ikke mærkede den, skønt hun selv aftenen i forvejen havde sagt til ham, at der var foregået en stor forandring med hendes datter, der i stedet for at hun før havde varet det mest lystige og overgivne pigebarn, nu med ét var lutter sorg og bedrøvelse.

Til sidst fik søvnen dog overhånd, og som om den virkelig havde været en guddom, hvad man i oldtiden troede, og tillige en fornærmet guddom, syntes den ordentligt at glæde sig over den dyrekøbte sejr. Dette vil ligefremt sagt og uden metaforiske talemåder ikke sige andet, end at Jones næste dag sov til klokken elleve og formodentlig ville have fortsat denne rolige beskæftigelse endnu meget længere, hvis han ikke var blevet vækket ved en heftig tummel.

Han kaldte derfor på Partridge og spurgte ham, hvad der var på færde, hvortil denne svarede, at det gik stormende til på første sal; at miss Nancy havde fået krampe, og at hendes søster og moder begge to græd og jamrede sig over hende. Dette gjorde Jones meget ondt, og han spurgte derfor om årsagen, hvorpå Partridge med et smil søgte at berolige ham og ytrede, at han ikke antog, at den unge dame var i livsfare, for Susanne (således hed tjenestepigen) havde ladet sig mærke med, at det ikke var noget, der var så usædvanligt. "Kort sagt," vedblev han, "miss Nancy har prøvet på at blive lige så klog som sin moder –

det er det hele; det lader til, at hun har været lidt for grådig og sat sig til bords, førend bordbønnen var læst, og så vil følgen sandsynligvis blive, at hittebørnshospitalet får et barn i tilvækst."

"Hold op," råbte Jones, "med dine dumme løjer. Er de stakkels menneskers ulykke da noget, der er til at gøre sig lystig over? Gå straks ned til mrs. Miller og bed hende fra mig ... Nej, stop, du gør kun dumheder; jeg vil selv gå, hun har jo desuden inviteret mig til frokost."

Derpå stod han op og klædte sig på i al hast, hvorimod Partridge, mens hans herre iførte sig klæderne, ikke kunne dy sig for at gøre flere af de grusomme bemærkninger, der sædvanligvis kaldes vittigheder, skønt Jones gav ham en drøj irettesættelse for det.

Så snart han var påklædt, gik han ned, bankede på døren, hvorefter pigen straks indlod ham i det forreste værelse, hvor der dog hverken forefandtes folk eller mad. Mrs. Miller var i det indre værelse hos datteren, og pigen bragte ham ufortøvet det svar, at mr. Jones endelig måtte undskylde, at han var gået forgæves, da der var indtruffet et tilfælde, der gjorde det umuligt for madamen at modtage ham til frokost i dag, og bad ham tillige at undskylde, at hun ikke tidligere havde sendt ham afbud. Herpå lod Jones svare, at hun ikke skulle bekymre sig om en sådan ubetydelighed som den, at han var gået forgæves, at han meget beklagede det forefaldne uheld, men at han stod til hendes tjeneste, såfremt han kunne være hende til nogen nytte.

Næppe havde han sagt disse ord, førend mrs. Miller, der havde hørt dem, pludselig åbnede døren, kom ud til ham og under en tårestrøm udbrød: "Ak, mr. Jones! De er det bedste

menneske på jorden. Tusind tak for Deres godhedsfulde tilbud! Ak, De er dog vist næppe i stand til at frelse mit stakkels barn. Ak, mit barn! hun er ødelagt, fortabt for evigt!"

"Jeg vil dog håbe," sagde Jones, "at ingen kæltring –"

"Ak, mr. Jones!" råbte hun, "det er netop den kæltring, der i går flyttede, som har styrtet hende i ulykke og forladt hende. Jeg ved, at De er en mand af ære. De har et godt, et ædelt hjerte, mr. Jones. Sådanne handlinger som de, jeg selv har været vidne til, kunne ikke foretages uden af sjælsgodhed. Jeg vil derfor sige Dem alt; ja, det kan desuden ikke nytte noget at ville gøre en hemmelighed af det, efter hvad der er sket. Denne Nightingale, denne grusomme skurk, har styrtet min datter i fordærvelse. Hun er – hun er – ak, mr. Jones! mit barn er blevet forført af ham; følgerne er synlige, og i denne forfatning har han forladt hende. Her kan De selv læse hans grusomme brev, og sig mig så, om der kan tænkes noget større afskum i verden."

Brevet lød således:

> "Kære Nancy! – Da jeg føler, at det er umuligt for mig at meddele dig mundtligt, hvad der vil være lige så skrækkeligt for dig, som det er for mig selv, har jeg grebet dette middel til at underrette dig om, at min fader har forlangt af mig, at jeg ufortøvet skal anholde om en ung og formuende dames hånd, som han har udset til mig. – – Jeg behøver næppe at skrive mere. Du vil nok kunne indse, at jeg er nødt til at adlyde og derved for stedse er bandlyst fra dit elskede hjerte. Da jeg ved, hvor højt din moder elsker dig, vil dette nok give dig mod til at gøre hende bekendt med de

ulykkelige følger af vor kærlighed, som dog derved desto lettere kan blive en hemmelighed for verden, og jeg skal nok sørge både for barnet og for dig. Jeg ønsker, at din smerte må mildnes ved tanken om, hvor meget jeg selv lider, men jeg beder dig at væbne dig med al den styrke, du kan opbyde, og tillige at tilgive og glemme den, som intet uden den visse ødelæggelse, som jeg nu har for øje, skulle have bragt til at skrive dette brev. Jeg beder dig blot at glemme mig – men kun som elsker, for altid skal du i mig finde den bedste, mest hengivne ven.

Din trofaste, skønt ulykkelige

J. N."

Da Jones havde læst denne skrivelse, stod de begge et øjeblik i fuldkommen tavshed og så på hinanden; endelig tog han således til orde: "Jeg kan ikke sige Dem, madam, hvor forfærdet jeg er over det, jeg har læst, men lad mig i det mindste i én henseende bede Dem at følge det deri opgivne råd og tage hensyn til Deres datters rygte."

"Ak," skreg hun, "det er ude med det, såvel som med hendes uskyld. Da hun fik brevet, var der selskab i værelset, og da hun straks, efter at have åbnet det, faldt besvimet om, blev indholdet straks bekendt for alle de tilstedeværende. Men tabet af hendes gode navn og rygte, hvor ulykkeligt det end er, er dog ikke det værste; jeg mister sikkert mit barn; hun har allerede to gange søgt at tage livet af sig, og skønt hun hidtil er blevet forhindret i det, vil hun næppe overleve denne skændsel, og jeg

kan ikke heller overleve en sådan skam. Hvad skal der så blive af den lille Betsy, et stakkels hjælpeløst barn uden forældre! Det stakkels barn ser også ud, som om hendes hjerte skulle briste, når hun betragter sin søster og mig og ser os så fortvivlede, skønt hun ikke ved grunden til det. O, hun er sådan et forstandigt, artigt barn! Det afskum, – han har gjort os alle ulykkelige! O, mine arme børn, det er da lønnen for alle mine bestræbelser? Er det da frugten alle mine forhåbninger? Derfor har jeg altså gennemgået alle moderlige sorger og opfyldt mine pligter? Derfor har jeg vist den ømhed i deres barndom og så omhyggeligt sørget for deres opdragelse! Derfor har jeg således anstrengt mig så mange år, nægtet mig selv livets bekvemmeligheder for at skaffe dem det fornødne, og skal nu miste den ene eller dem begge på sådan en måde!"

"I sandhed, madam," sagde Jones med tårer i øjnene, "jeg beklager Dem af mit inderste hjerte."

"Ak, mr. Jones," svarede hun, "jeg ved vel, at De har det bedste hjerte af verden, men De kan dog ikke gøre Dem noget begreb om det, jeg føler. Hun var det bedste, kærligste, lydigste barn! O, min stakkels Nancy! Mit hjertes glæde! mine øjnes lyst! Ja, hun var for meget min stolthed. Den skønhed, der foranledigede mine tåbelige, ærgerrige forhåbninger, netop den er årsag til hendes fald. Ak! jeg så med fornøjelse det velbehag, den unge mand betragtede hende med. Jeg antog det for en anstændig kærlighed og smigrede min dårlige forfængelighed med den tanke at se hende gift med en ung mand, der i formue og ydre omstændigheder stod så langt over hende. Han har jo tusinde gange i mit påhør, ja endog i Deres nærværelse søgt at vække og opmuntre disse forhåbninger ved

de højmodigste udtryk om uegennyttig kærlighed, som han altid henvendte til mit stakkels, lettroende barn, og som hun såvel som jeg selv antog for at være oprigtigt ment. Kunne det da falde mig ind, at det alt sammen kun var en snare for at undergrave mit barns uskyldighed og for at styrte os alle i ulykke?"

Ved disse ord kom den lille Betsy løbende ind i værelset og skreg: "Kære moder! for Guds skyld kom ind til søster; nu har hun igen fået krampe, og kusine kan ikke holde på hende."

Mrs. Miller fulgte straks opfordringen, men befalede først Betsy at blive hos mr. Jones og bad ham tale nogle få minutter med hende, idet hun bevæget udbrød: "Gode Gud! lad mig dog blot i det mindste beholde ét af mine børn!"

For at opfylde dette ønske gjorde Jones sig al optænkelig umage for at trøste den lille pige, skønt han virkelig selv var meget rørt ved mrs. Millers sorg. Han sagde til barnet, at hendes søster snart igen ville være helbredet, og at hun ikke således måtte tage på veje, da det ikke blot ville være skadeligt for søsteren, men også gøre hendes moder syg.

"De kan også rigtig tro," sagde hun, "at jeg ikke for alverden ville gøre noget, der kunne være dem til fortræd. Nej, hellere skal mit hjerte briste, end at de skulle se mig græde. Men min stakkels søster kan ikke mere se mig græde. Jeg er bange for, at hun aldrig mere får at se, at jeg græder over hende. Ak, jeg holder så meget af hende; jeg kan ikke miste hende! jeg kan virkelig ikke. Og hvad skal der så blive af stakkels mama? Hun siger, hun vil også dø og forlade mig; men jeg vil ikke være ene og forladt."

"Men er du da ikke bange for at dø, lille Betsy?" spurgte Jones.

"Jo," svarede hun, "jeg har altid været bange for at dø, fordi så måtte jeg have forladt min moder og min søster, men nu er jeg ikke bange for at gå, hvorhen det skal være med dem, som jeg elsker!"

Jones var så fornøjet med dette svar, at han hjerteligt kyssede barnet, og straks derpå kom mrs. Miller tilbage og sagde, at hun takkede nu Gud; Nancy begyndte at komme til sig selv. "Nu kan du gå ud, Betsy," vedblev hun, "for det er bedre med din søster, og hun længes efter at se dig." Derpå henvendte hun sig igen til Jones og begyndte på ny at undskylde, at hun ikke havde kunnet beholde ham til frokost.

"Madam, jeg håber at skaffe mig en langt bedre nydelse end den, De kunne være i stand til at byde mig," sagde Jones. "Jeg håber nemlig at kunne vise Dem en tjeneste. Jeg ved ikke, hvorvidt mit forsøg vil lykkes, men jeg skal sikkert prøve det. Hvis jeg ikke ganske har taget fejl af mr. Nightingale, er han dog med alt det, der er sket, i grunden et hjertelig godt menneske og elsker Deres datter inderligt og oprigtigt. Skulle dette være tilfældet, så håber jeg, at han skal blive rørt ved den skildring, jeg skal give ham. Forsøg altså, gode madam, at trøste Dem selv og miss Nancy, så godt De kan. Jeg vil straks gå hen til mr. Nightingale og søge ham op, og jeg håber at kunne bringe Dem gode efterretninger."

Mrs. Miller faldt på sine knæ, nedbad Guds velsignelse over mr. Jones, og føjede hertil de mest lidenskabelige taknemmelighedsudråb. Jones gik altså for at opsøge mr. Nightingale, mens den gode kone vendte tilbage til datteren for at trøste hende, og hun blev virkelig lidt beroliget ved det,

hendes moder fortalte hende, hvorefter de begge i forening istemte lovtaler over Jones.

Kapitel 7

Samtale mellem mr. Jones og mr. Nightingale.

Jeg tror virkelig, at det gode eller det onde, som vi tilføjer andre, falder tilbage på os selv. Ligesom nemlig folk med et velvilligt sind har lige så stor nydelse af deres velgørende handlinger som de, der nyder godt af dem, således gives der næppe nogen dødelig, hvis karakter skulle være så djævelsk ondskabsfuld, at han kunne være i stand til at gøre ulykker uden at føle det allermindste samvittighedsnag over den fordærvelse, hvori han styrter sine medmennesker.

Mr. Nightingale i det mindste hørte ikke til den slags mennesker. Tværtimod, da Jones kom hen til ham i hans nye logi, fandt han ham ganske tungsindig siddende foran ilden, hvor han i sit stille sind oprigtigt beklagede den ulykkelige forfatning, han havde bragt den arme Nancy i. Så snart han derfor så sin ven, rejste han sig hurtigt op og tog venskabeligt imod ham; derpå takkede han ham for hans velvillige besøg og erklærede: "Jeg er overmåde glad ved at se dig hos mig; for jeg har aldrig været så mismodig og forstemt i mit liv."

"Så må jeg beklage," svarede Jones, "at de efterretninger, jeg bringer, ingenlunde ville kunne opmuntre dig; ja, jeg er endog overtydet om, at de må forfærde dig mere end nogen anden. Imidlertid er det dog nødvendigt, at du erfarer dem. Jeg vil derfor uden videre omsvøb sige dig, at jeg kommer til dig fra en

agtværdig familie, som du har styrtet i elendighed og fordærvelse."

Ved disse ord skiftede mr. Nightingale farve, mens Jones uden at tage hensyn til dette på den mest indtrængende måde skildrede ham det sørgelige optrin, som læseren i forrige kapitel er blevet underrettet om.

Nightingale afbrød ham ikke med et eneste ord, så længe fortællingen varede, skønt han flere gange viste tegn til heftig sindsbevægelse. Men da fortællingen var endt, sukkede han dybt og sagde: "Kære ven! hvad du her fortæller mig, bevæger mig højligt. Det var også ret et fordømt tilfælde, at den arme pige forrådte sig selv ved mit brev. Hendes rygte kunne ellers være forblevet uantastet, og hele sagen forblevet en hemmelighed; og så havde pigen jo ikke haft nogen skade af det, deslige ting foregår dagligt her i byen, og om engang hendes mand senere skulle fatte nogen mistanke om det, når det er for sent, vil han dog sikkert være klog nok til at skjule sin mistanke både for sin kone og for verden."

"Kære ven," svarede Jones, "alt dette kan umuligt være tilfældet med din stakkels Nancy. Du har aldeles indtaget hendes hjerte, og det er tabet af dig og ikke af hendes gode navn og rygte, der så dybt smerter hende; en smerte, der først vil ende med hendes og hele familiens undergang."

"O, hvad det angår," svarede Nightingale, "så besidder hun hele min kærlighed i den grad, at min tilkommende kone, hvem det så bliver, kun vil få en såre lille part af den."

Herpå svarede Jones: "Og vil du alligevel forlade hende?"

"Ja, hvad skal jeg da gøre?" gentog den anden.

"Spørg miss Nancy." svarede Jones ivrigt. "Efter den tilstand, du har bragt hende i, tror jeg til visse, at hun er den eneste, der bør afgøre, hvilken æresoprejsning du bør give hende; det er kun hendes velfærd og ikke din, der her må komme i betragtning. Men hvis du forresten spørger mig, hvad du skal gøre, så mener jeg," sagde Jones med heftighed, "at du ikke kan gøre mindre end opfylde familiens og hendes egne forventninger. Ja, jeg vil endog oprigtigt sige dig, at jeg selv har ventet det samme af dig, lige siden jeg første gang så jer sammen. Jeg håber, at du vil tilgive mig, at jeg ifølge vort venskab fordrister mig til at sige dig det, især da jeg er så grebet af medlidenhed med de stakkels mennesker. Dog, dit eget hjerte vil bedst vidne for dig, om du ikke ved din adfærd har søgt at overtyde både moderen og datteren om, at du havde ærlige hensigter, og hvis dette er tilfældet, selv om du end ikke ligefrem åbent har givet noget egentligt ægteskabsløfte, så må dog din egen gode forstand sige dig, hvorvidt du er forpligtet til at holde det."

"Ja, det er sandt nok!" sagde Nightingale, "jeg tilstår fuldkommen rigtigheden af det, du har antydet; jeg er endog bange for, at jeg virkelig har givet et sådant løfte, som du har anført."

"Det indrømmer du altså," svarede Jones, "og dog vil du et øjeblik betænke dig?"

"Min kære ven," gentog den anden, "jeg kender dig som en mand af ære og ved, at du altså ikke vil råde nogen til at handle mod alle æresregler; betænk dog, kan jeg, selv om der ikke var noget andet i vejen, nu med ære tænke på en slig ægteskabelig forbindelse?"

"Upåtvivlelig," svarede Jones, "især da det er den bedste og sandeste ære, der fordrer det af dig. Netop fordi du nu føler betænkeligheder af denne slags, vil jeg tage mig den frihed nærmere at undersøge dem. Kan du som honnet menneske være bekendt under falske løfter at bedrage et ungt fruentimmer og hendes familie, kan du være bekendt ved sådanne lumske midler at have fralokket hende hendes uskyld? Kan du være en mand af ære, når du forsætligt, med overlæg har forårsaget et menneskes fordærvelse? Kan det bestå med din ære at ødelægge den arme piges gode navn og sjælsro, ja måske endog tilintetgøre hendes legeme og sjæl? Kan du med ære udholde den tanke, at den, du har forført, er en skrøbelig, hjælpeløs, forsvarsløs, uerfaren pige, der elsker dig, er dig så hengiven, ja gerne ville dø for dig, som har fæstet den største tillid til dine løfter og derfor opofret alt, hvad der er hende dyrebart? Kan du med ære blot et eneste øjeblik modstå sådanne betragtninger?"

"Ja," svarede Nightingale, "alt, hvad du der siger, er fuldkommen overensstemmende med den sunde fornufts bydende; men du ved dog vist, at verdens mening er så ganske forskellig fra det, at jeg aldrig mere tør vise mig for folk, hvis jeg ægter et forført fruentimmer, selv om jeg selv er forføreren."

"Skam dig, Nightingale!" sagde Jones, "det er ikke ædelmodigt af dig at kalde hende således; fra det øjeblik af, du lovede at ægte hende, var hun din hustru og har kun fejlet mod klogskabsreglerne, men ikke mod den sande dyd. Og hvad er det for en verden, som du undser dig ved at se i øjnene? Mener du hermed visse usle, tåbelige, letfærdige mennesker? Tilgiv mig, jeg påstår netop, at slig undseelse fremgår af en falsk

beskedenhed, der altid følger den falske stolthed som dens skygge. Tværtimod, jeg er fast overbevist om, at enhver fornuftig og virkelig agtværdig mand i verden vil hædre og bifalde denne handling. Men sæt endog, at ingen anden ville bifalde den, ville så ikke dit eget hjerte gøre det, min ven? Og bevirker da ikke de oplivende, henrykkende følelser, der oprinder af bevidstheden om en hæderlig, ædel, højmodig og velgørende handling langt større glæde for sjælen end en ufortjent berømmelse, om den endog istemtes af millioner? Stil dig nu blot modsætningen for øje. På den ene side denne stakkels ulykkelige, blide, troskyldige pige, i hendes af kummer nedbøjede moders arme, med det sidste suk på læberne. Hør hendes bankende hjerte, hvorledes det brister i dødskampen og dog endnu til sidst sukkende nævner dit navn, og snarere beklager end anklager dig, skønt det er din grusomhed, der har bragt død og fordærvelse over hende. Forestil dig den arme, fortvivlende moder, dødssyg, ja næsten vanvittig ved tabet af sin elskede datter. Kast endnu et blik på det lille uskyldige, fader- og moderløse barn, og når du så en liden stund har dvælet ved disse forestillinger, så kom i hu, at det er dig selv, der er skyld i denne stakkels agtværdige og forsvarsløse families undergang. Tænk dig blot derimod, hvis du befrier dem for disse nuværende lidelser. Forestil dig den glæde, den henrykkelse, hvormed den elskede pige vil kaste sig i dine arme; se, hvorledes glædens rødme atter vender tilbage til hendes kinder, hvorledes hendes sørgende øjne atter stråler af fryd, og hvilken jubel der atter vil opstå i hendes kummerfulde hjerte! Tænk blot, hvor hendes moder vil fryde sig, hvilken lykke der vil oprinde for dem alle! Forestil dig hele den lille familie, der ved

en retfærdig gerning af dig bliver så fuldkommen, så overordentlig lykkelig! Forestil dig nu dette sidste alternativ, og jeg skulle meget tage fejl af dig, min ven, om du behøvede lang tid til at overveje, om du enten for stedse vil styrte de stakler i bundløs elendighed, eller om du ved en højmodig, værdig beslutning vil hæve dem til lykkens tinde. Føj hertil endnu blot én bemærkning, nemlig den, at det er din pligt at handle således – fordi den elendighed, du vil frelse de stakkels folk fra, den har du jo selv forsætligt pådraget dem."

"O min kære ven!" udbrød Nightingale, "du behøvede virkelig ikke at anvende din veltalenhed for at bevæge mig. Jeg beklager af mit ganske hjerte den stakkels Nancy og ville nu give alt, hvad jeg ejer, for at et sådant forhold ikke havde fundet sted imellem os. Ja, du kan tro mig, jeg har haft mangen en kamp med min lidenskab for hende, inden jeg kunne overvinde mig selv til at skrive det grusomme brev, der har forårsaget al denne ulykke i den beklagelsesværdige familie. Kunne jeg blot følge min egen tilbøjelighed, så skulle jeg ægte hende den dag i morgen; ja, det ville jeg, ved Gud! Men du vil dog også let kunne indse, hvor umuligt det er at formå min fader til at give sit samtykke til et sådant parti, desuden har han allerede udset en anden til mig, og jeg skal i morgen ifølge hans udtrykkelige befaling gøre denne dame min opvartning."

Hertil sagde Jones: "Jeg har vel ikke den ære at være kendt af din fader, men sæt nu, at jeg kunne få ham overtalt, vil du selv da være villig til at gribe det eneste middel, der kan frelse de arme mennesker?"

"Ja, gerne!" råbte Nightingale, "så sandt som jeg gerne vil bestræbe mig for at blive lykkelig, og jeg vil aldrig blive lykkelig

i ægteskab med noget andet fruentimmer. Kære ven! hvis du blot kunne forestille dig alt det, jeg har lidt i løbet af disse tolv timer af sorg for min stakkels elskede, så ville hun ikke så aldeles have været den eneste genstand for din medlidenhed. Det er kun lidenskabelig kærlighed, der bringer mig tilbage til hende, og hvad mine tåbelige æresskrupler angår, så har du fuldkommen bortryddet dem; kunne du altså få min fader til at opfylde mit ønske, så skal der ikke være noget til hinder fra min side, jeg vil gerne gøre alt, hvad jeg formår, for at fuldstændiggøre min egen såvel som Nancys lykke."

"Nu vel da, så skal jeg forsøge det," sagde Jones. "Men du må ikke blive vred på mig, i hvilket lys jeg end nødes til at fremstille sagen, der jo ikke heller i lang tid kan forblive dulgt for ham, det kan du være vis på; for den slags begivenheder udbredes hurtigt, når folk først har fået nys om dem, og desværre er dette her allerede sket. Desuden, skulle en eller anden ulykke indtræffe, som jeg på ære og samvittighed er bange for, hvis sligt ikke ufortøvet forebygges, så vil dit navn på en sådan måde komme til offentlig omtale, at det må ophidse din fader heftigt imod dig, hvis han blot besidder almindelig menneskelig følelse. Vil du derfor nu sige mig, hvor jeg kan træffe den gamle gentleman, så vil jeg ikke spilde et øjeblik, men straks tage fat på værket, og du selv vil imens ikke kunne udføre nogen mere ædelmodig handling end at aflægge den stakkels pige et besøg. Du vil da finde, at jeg ikke har overdrevet den beskrivelse, jeg har givet dig med hensyn til familiens ulykkelige tilstand."

Nightingale var straks villig til at iværksatte dette forslag; da han havde underrettet Jones om, hvor hans fader logerede, samt det kaffehus, hvor han mest sandsynligt ville træffe ham,

standsede han dog lidt og sagde: "Min kære Tom, det er sikkert en umulighed, du nu er i færd med at foretage. Hvis du kendte min fader, ville du aldrig tænke på at skaffe hans samtykke. – Stop, der kunne dog måske være en måde – sæt, at du fortalte ham, at jeg allerede var gift, måske det da kunne være lettere for dig at forsone ham med handlingen, når det allerede var sket; og på min ære, jeg er rørt over alt det, du har sagt, og elsker min Nancy så lidenskabeligt, at jeg næsten ville ønske, at det virkelig var sket, hvad så end følgen blev."

Jones fandt meget behag i den givne anvisning og lovede at følge den. Derpå skiltes de ad, Nightingale for at besøge Nancy og Jones for at opspørge den gamle herre.

Kapitel 8

Hvad der foregik mellem Jones og den gamle mr. Nightingale, samt om ankomsten af en person, der endnu ikke er blevet omtalt i denne historie.

Uagtet den romerske satiriker har den mening, at lykken ikke er nogen guddom, og heri følges af Seneca, tror jeg dog, at Cicero, der var visere end begge de foranførte, udtrykkelig påstår det modsatte. Så meget er imidlertid vist, at visse tilfælde i livet er så uberegnelige og forunderlige, at det synes, som om der hører mere end menneskelig kløgt og forudseenhed til at bevirke dem.

Noget lignende var det, der nu skete for Jones, som traf mr. Nightingale den Ældre i et så kritisk øjeblik, at lykken, hvis den virkelig fortjente al den dyrkelse og tilbedelse, som den fordum fik i Rom, ikke kunne have forskaffet ham et lignende øjeblik.

Kort sagt, den gamle herre og faderen til den unge dame, som han havde bestemt for sin søn, havde i flere timer været ivrigt beskæftiget med underhandlinger. Nu var sidstnævnte netop gået og havde efterladt den gamle mr. Nightingale højst fornøjet ved tanken om, hvor meget han havde fået udrettet ved de vidtløftige debatter, der havde fundet sted mellem den tilkommende bruds og brudgoms respektive fædre, hvori de begge to havde søgt at overliste hinanden, og hvorefter, som sædvanligt er i sådanne tilfælde, begge forlod hinanden med den fuldkomne overbevisning at have vundet sejr over den anden.

Denne gentleman, som mr. Jones nu besøgte, var, hvad man kalder en verdensmand, det vil sige: en mand, der indretter sin fremgangsmåde som en, der er fuldkommen overtydet om, at der ikke gives nogen anden vej at følge, og derfor har besluttet at gøre sig den størst mulige fordel af den. I sine ungdomsår havde han været ved handelen, men da han nu havde erhvervet sig en anstændig formue, havde han for kort tid siden trukket sig tilbage fra sin håndtering eller rettere sagt: han havde ophørt at handle med varer og gav sig nu blot af med pengeomsætninger, da han altid havde en betydelig sum til sin rådighed og godt forstod at gøre den meget frugtbringende, sommetider på grund af private folks forlegenheder, og sommetider som forskud til det offentlige. Han havde derfor så ganske levet sig ind i pengeverdenen, at det næsten var tvivlsomt, om han anså noget andet i verden for eksisterende; så meget kan man i det mindste afgjort påstå, at han fuldt og fast troede, at der i verden ikke gaves noget andet end penge, der havde sand værdi.

Jeg antager, at læseren vil indrømme, at lykken næppe kunne have udsøgt nogen mere upassende person for Jones, eller nogen, han havde ringere udsigt til med held at kunne vinde for sig; ikke heller kunne den lunefulde dame have sendt ham afsted på en mere ubelejlig tid.

Da alle denne gentlemans tanker gik ud på pengeanliggender, faldt det ham straks ind i det øjeblik, han så den fremmede træde ind ad døren, at sådan en fremmed person enten skulle bringe ham penge eller skulle hente nogle hos ham; det beroede altså nu på, hvilken af disse forestillinger der var den fremherskende, om han skulle gøre sig en gunstig eller ugunstig forestilling om den indtrædende.

Uheldigvis var den sidste forestilling for øjeblikket fremherskende hos ham, da en anden ung herre dagen i forvejen havde præsenteret ham en veksel, udstedt af hans søn for spillegæld, og han antog derfor, lige som han fik øje på Jones, at denne ligeledes kom i et eller andet ærinde af samme beskaffenhed. Dette var meget uheldigt for Jones; for næppe havde denne fortalt ham, at det var på hans søns vegne, han indfandt sig, førend den gamle herre, som derved fandt sin formodning bekræftet, straks råbte: "Det kan ikke nytte Dem, det er kun spildt ulejlighed!"

"Er det muligt, sir?" råbte nu Jones, "at De har gættet mit anliggende?"

"Jeg siger Dem," svarede den anden, "og gentager det, at hvis jeg *har* gættet det, så er det kun spildt umage! Jeg formoder, at De også er en af de springfyre, der forleder min søn til alle de udsvævelser, der til sidst bliver hans ødelæggelse; jeg betaler ingen flere fordringer på ham, det forsikrer jeg Dem.

Tværtimod, jeg venter nu, at han for fremtiden vil forlade alt sådant selskab. Havde jeg kunnet tænke mig en anden mulighed, skulle jeg ikke have udsøgt en kone til ham, for jeg vil ikke være redskab til et andet menneskes fordærvelse."

"Hvad behager, sir!" sagde Jones, "har De virkelig selv udvalgt damen til hans hustru?"

"Må jeg blot spørge Dem, sir?" spurgte den gamle herre, "hvad kommer det Dem ved?"

"Jo, gode sir," gentog Jones, "De må ikke tage det ilde op, at jeg interesserer mig for det, der angår Deres søns velfærd og lykke, da jeg har så stor agtelse for ham og skatter ham så højt. Det er netop i den anledning, jeg kommer for at hilse på Dem, jeg kan ikke noksom bevidne Dem min glæde over det, De har sagt; for jeg kan forsikre Dem, at Deres søn er en person, jeg nærer den største agtelse for. Ja, min herre, det er ikke let for mig at tolke Dem den ærbødighed, jeg nærer for Dem, at De har været så ædelmodig, så god, kærlig og faderligt sindet at forskaffe Deres søn et sådant parti med en dame, der vil gøre ham til den lykkeligste mand i verden, det sværger jeg Dem til."

Der gives næppe noget, der så heldigt bidrager til at forskaffe et menneske yndest, som når man først har næret en vis ængstelighed for ham. Når denne ængstelighed derefter viser sig ugrundet, så glemmer man snart den tidligere frygt og tror sig endog forpligtet mod de selvsamme personer, man i begyndelsen bar frygt for.

Det samme var netop tilfældet med mr. Nightingale; så snart han nemlig indså, at mr. Jones ikke gjorde nogen sådan fordring til ham, som han først havde formodet, blev han overmåde forekommende imod ham.

"Vær så god, sir," sagde han, "behag at sætte Dem ned; jeg husker rigtignok ikke at have haft den fornøjelse tidligere at have set Dem; men hvis De er en god ven af min søn og har noget at sige mig angående den unge dame, skal det være mig en fornøjelse at erfare det. Hvad det nu angår, at hun vil gøre ham lykkelig, da vil det være hans fejl, hvis det ikke sker. Jeg har gjort min pligt og især taget hensyn til hovedsagen. Hun vil bringe ham en formue, der er i stand til at gøre en fornuftig, klog og sindig mand lykkelig."

"Ganske rigtigt," svarede Jones, "for hun er i og for sig en hel kapital, så smuk, dannet, godmodig og velopdragen er hun; hun er virkelig en overmåde fortræffelig ung dame, synger så beundringsværdigt dejligt og spiller med sådan smag på klaver."

"Det vidste jeg ikke," sagde den gamle herre, "for jeg har aldrig set hende; men det må jeg lide, hvad De her fortæller mig, og det så meget mere som hun ikke har lagt nogen vægt på disse fortrinlige egenskaber i anledning af vore underhandlinger. Det anser jeg virkelig som et bevis på en god forstand. En tåbelig underhandler ville have regnet disse selverhvervede fortrin som en forøgelse af hendes formue, men jeg må dog pligtskyldigst erklære, at han ikke har berørt dem med et ord, skønt det er jo noget, der nok kan anbefale en ung dame."

"Da kan jeg dog forsikre Dem om, sir," råbte Jones, "at hun besidder alle disse fortrin i høj grad; jeg troede næsten og var for min part bange for, at De ikke ville være synderlig tilfreds med partiet, for Deres søn sagde mig også, at De selv aldrig havde set hende; og derfor kommer jeg for at bede og ærbødigst at anmode Dem om, så vist som De skatter Deres søns lykke,

ikke at vær imod partiet med denne dame, som ikke blot besidder alle de gode egenskaber, jeg har anført, men endnu langt flere fortrin."

"Er det ikke andet, der ligger Dem på hjerte," svarede den gamle gentleman, "så kan De være ganske rolig; tværtimod, jeg er Dem meget forbunden, for jeg kan forsikre Dem om, at jeg er meget vel tilfreds med hendes formue."

"Min herre," svarede Jones, "jo længere jeg har den ære at tale med Dem, desto mere stiger min agtelse for Dem. At være så let tilfredsstillet og så lidet fordrende i denne henseende, det er både et bevis på Deres gode forstand og på Deres ædle hjerte."

"Lad det nu være godt, det er endda ikke så lidt, min unge herre," svarede faderen.

"Bestandig mere og mere ædelt," gentog Jones, "tillad mig blot at tilføje: og mere forstandigt, for der gives dog sikkert ingen større galskab end at betragte pengene som den eneste grundvold for lykken. Sådant et fruentimmer i hendes ringe formuesomstændigheder, skønt hun ingen formue har ..."

"Min gode ven," råbte den gamle herre, "De har et rigtigt begreb om penge, eller også må De i andre henseender have kendskab til bemeldte dame og hendes formuesomstændigheder. Sig mig derfor, jeg beder Dem, hvor meget tror De vel, at hun er i besiddelse af?"

"Mener De i penge?" sagde Jones; "det er jo noget, som er alt for ubetydeligt at omtale for Deres søn."

"Meget rigtigt!" sagde den anden; "måske han nok kunne have fået mere."

"Det tvivler jeg på," svarede Jones, "for hun er et af de fortræffeligste fruentimmer."

"Ja, det ved jeg nok," svarede den anden, "men kan De nu sige mig, hvor meget hun ejer i formue; hvor meget tror De vel, at Deres ven får i medgift?"

"Hvor meget," svarede Jones, "hvor meget? I det højeste to hundrede pund."

"Hvad behager? Vil De have mig til bedste, unge mand?" spurgte faderen noget vred.

"På ingen måde," svarede Jones, "jeg forsikrer Dem på æresord, det er mit ramme alvor; jeg tror endog at have nævnt Dem den højeste sum. Hvis jeg heri forurettter den gode dame, må hun virkelig tilgive mig."

"Ja, det kan De tro," råbte faderen, "De tager sikkert fejl, hun har ganske bestemt halvtreds gange så meget, og jeg skal endnu hertil føje halvtreds gange bemeldte sum, inden jeg giver mit samtykke til ægteskabet."

"Det er nu for sent," sagde Jones, "at tale om Deres samtykke; for om hun endog ikke ejer halvtreds skilling, så er Deres søn nu allerede gift."

"Hvad, er min søn gift?" spurgte den gamle herre overrasket.

"Ja vel," svarede Jones, "det forekommer mig, som om det ikke var Dem bekendt?"

"Er min søn altså gift med miss Harris?" gentog den anden.

"Ih, vist ikke med miss Harris," sagde Jones, "men med miss Nancy Miller, en datter af den mrs. Miller, i hvis hus han logerede; det er en ung dame, der – skønt hendes moder er i så små omstændigheder, at hun må leje værelser ud ..."

"Skal det være en spøg, eller mener De det for alvor?" råbte faderen med højtidelig røst?

"Til visse, sir!" svarede Jones, "jeg nærer den største foragt for den, der har folk til bedste. Jeg kom her netop i den mest alvorlige stemning, da jeg formodede, hvad der nu også bekræfter sig, at Deres søn aldrig havde turdet vove at underrette Dem om et parti, der i henseende til medgift og formue står så langt under Deres forventninger, da den unge dames ære nu ikke længere kan tillade, at det forbliver en hemmelighed."

Mens faderen ved denne efterretning stod ligesom lynslået, kom en anden herre ind i værelset, hilste ham og kaldte ham broder.

Men nu var disse to personer netop i høj grad af forskellig tænkemåde og karakter, og det på trods af, at de var så nært beslægtede med hinanden. Den ankomne broder havde også tidligere været købmand, men havde, så snart han så sig i besiddelse af seks tusinde pund, ufortøvet for størstedelen af samme købt sig en lille jordejendom, trukket sig ud af forretningerne og boede nu på landet. Der havde han ægtet en datter af en uformuende gejstlig og havde i hende fået sig en ung kone, der vel hverken besad formue eller skønhed, men altid var munter og lystig, og det havde især bidraget til, at hans valg faldt på hende.

Nu havde han i femogtyve år levet et lykkeligt ægteskab med hende, og deres samliv havde langt mere lignet det mønster på guldalderen, som visse digtere skildrer, end de beskrivelser, der gælder nutiden. Han havde fire børn, som endnu alle var mindreårige, undtagen en datter, som han og konen, som man plejer at kalde det, havde fordærvet, det vil sige: de havde opdraget hende med en sådan ømhed og kærlighed, at hun

ligefrem afslog et overmåde glimrende parti med en gentleman, som kun var lidt over fyrre år, og det blot fordi hun ikke kunne undvære sine forældre.

Den unge dame, som mr. Nightingale havde udvalgt til sin søn, var en nabo til hans broder og en gammel bekendt af hans broderdatter; og det var netop på grund af det påtænkte parti, at denne nu var kommet til hovedstaden. Imidlertid var det ingenlunde hans hensigt at fremme partiet, men tværtimod at fraråde broderen at indlade sig på det, fordi han forudså, at det kun ville blive til største ulykke for hans brodersøn. Efter hans formening måtte det blive den uundgåelige følge af en forbindelse med miss Harris, for vel ejede hun en betydelig formue, men hun var dog ingenlunde en person, der syntes at love synderlig ægteskabelig lykke; hun var meget lang og tynd, overmåde grim, forfærdelig affekteret, særdeles dum og meget arrig.

Hans broder havde derfor næppe fortalt ham sønnens ægteskab med miss Miller, førend han erklærede, at det var ham særdeles kært, og da nu faderen begyndte forbitret at skælde ud på sønnen og ytrede, at han ville gøre ham arveløs, tog onklen således til orde:

"Hvis du var lidt mere koldblodig, broder, så ville jeg spørge dig, om du elsker din søn for hans skyld eller for din egen? Jeg formoder, at dit svar ville blive således, som du virkelig også mener det, at du elsker ham for hans egen skyld, og at det netop er for at fremme hans lykke, at du har foreslået ham det påtænkte ægteskab. Men, broder, nu kan du jo nok indse, at det altid må blive skrækkelig urimeligt at foreskrive andre visse lykkeregler, og at det er meget tyrannisk at fordre dem

ubetinget efterfulgt. Jeg ved nok, at det er en almindelig vildfarelse, men derfor er det alligevel en urimelighed. Hvis det altså er ufornuftigt i andre henseender, så er det endnu langt mere urimeligt i ægteskabsforhold, da lykken her er aldeles afhængig af vedkommende parters overensstemmelse og hengivenhed. Jeg har derfor altid anset det for såre ufornuftigt hos forældre i denne henseende at ville gøre noget valg for deres børn, for at fremtvinge kærlighed, det er jo umuligt, og kærlighed står i den grad i modsætning til tvang, at den endog på grund af en vis uhelbredelig forkerthed i vor natur ikke engang med tålmod kan fordrage at overtales til den. Nu er det jo rigtignok sandt, at selv om en fornuftig fader ikke heri vil foreskrive sit barn noget, så burde han dog ved en sådan lejlighed blive taget med på råd, og han burde i det mindste dog have magt til at nægte. Jeg antager derfor, at min nevø har begået en fejl ved at gifte sig uden at spørge dig til råds. Men, broder, oprigtig talt, har du ikke selv bidraget meget til denne fejl? Har du ikke idelig gentaget og erklæret ham, at han kunne være moralsk overbevist om et afslag fra din side, hvis der var noget at indvende mod vedkommendes formuesomstændigheder? Er det ikke netop denne mangel, der nu har foranlediget din vrede? Sæt end, at han i denne henseende har forsømt, hvad der var hans pligt, har du så ikke også på din side langt overskredet grænserne for din myndighed, ved ligefrem uden hans vidende at indgå en kontrakt om en kone til ham, skønt du selv aldrig har set hende? Hvis du havde set hende og kendte hende så godt, som jeg gør, så var det jo en fuldkommen galskab at optage hende i din familie. Men derfor har min nevø alligevel uret, skønt hans

fejl ikke er ganske utilgivelig. Han har rigtignok handlet uden dit samtykke, og det i en anledning, hvor han netop burde have spurgt dig til råds, men sagen vedkommer dog i særdeleshed kun ham selv. Du både må og vil erkende, at du alene har påtænkt hans fordel, og når han selv nu har været af en anden mening, og har taget fejl af det, hans lykke består i, vil du derfor, broder, gøre ham endnu mere ulykkelig? Vil du forøge de ulykkelige følger af hans uheldige valg? Vil du prøve på at gøre en begivenhed, der måske kan være uheldig nok, til en årsag, hvorved han skal overgives til den visse elendighed? Kort sagt, du vil altså hævne dig på ham, fordi han har sat dig ude af stand til at gøre ham så velhavende, som du ønskede, derfor vil du altså gøre dem så fattige og ulykkelige, som du kan?"

Det er bekendt, at den hellige Antonius ved hjælp af den sande katolske tro sejrede over fiskene. Orpheus og Amphion gik lidt videre og fortryllede endog livløse genstande ved hjælp af deres henrykkende musik. Højst underfuldt, begge dele! Men dog har hverken historien eller mytologien kunnet opvise et eneste eksempel på, at fornuftige grunde nogensinde har gjort noget indtryk på indgroet gerrighed.

Således gik det også med faderen, mr. Nightingale, der slet ikke indlod sig på at diskutere med sin broder, men blot lod sig nøje med den bemærkning, at de jo altid havde været såre forskellige i deres begreber om børneopdragelsen.

"Jeg ville ønske, broder," svarede han, "at du blot ville bære omsorg for din egen datter og lade min søn være ude af spillet, for du kan være overbevist i, at han har haft lige så lidt fordel af dine grundsætninger som af dit eksempel."

Man må nemlig vide, at den unge Nightingale havde været onklens gudsøn og havde levet mere i onklens familie end hos sin egen fader, så at onklen ofte havde erklæret, at han elskede sin brodersøn lige så højt, som om han kunne have været hans eget barn.

Jones var ganske indtaget i denne gode gentleman, og da han efter megen talen frem og tilbage endelig mærkede, at faderen stadig blev mere forbitret i stedet for at blive formildet, førte Jones onklen hen til hans nevø, til mrs. Millers hus.

Kapitel 9

Indeholder besynderlige ting.

Da Jones kom tilbage til sit logi, fandt han, at tingene havde fået et ganske andet udseende end før hans bortgang. Moderen, begge døtrene og den unge mr. Nightingale havde sat sig til aftensbordet, da onklen efter eget ønske uden videre blev indført i selskabet, hvor han var velbekendt af dem alle, for han havde flere gange besøgt sin brodersøn der i huset.

Den gamle herre gik straks hen til miss Nancy, hilste og lykønskede hende, hvilket han også derefter gentog til moderen og søsteren; endelig gratulerede han også sin nevø med lige så megen velvilje og høflighed, som om denne havde ægtet en formuende dame, og som om alle foregående tilberedelser virkelig havde fundet sted.

Både miss Nancy og hendes formentlige ægtemand blegnede og så noget forlegne ud ved denne lejlighed, men mrs. Miller greb straks øjeblikket til at trække sig tilbage og begav sig bort. Derefter lod hun Jones kalde til sig ud af spisestuen, kastede sig

på knæ for ham, udgød en strøm af tårer, kaldte ham sin gode engel, sin hele families frelser samt mange andre ting, der vidnede om den højeste grad af agtelse og kærlighed, og erkendte med den inderligste taknemmelighed, at han havde bevist hende den største velgerning.

Da det første lidenskabelige udbrud var forbi, som hun forsikrede, at hun nødvendigvis måtte give luft, da det ellers ville have kvalt hende, underrettede hun Jones om, at alting nu var afgjort mellem mr. Nightingale og hendes datter, og at de næste dag skulle vies. Naturligvis tolkede Jones hende sin glade over dette, hvorved den stakkels kone igen kom i sådan en fryds- og taksigelsesbegejstring, at han havde vanskelighed med at få hende til at sætte sig og endelig formå hende til at vende tilbage til selskabet, hvor han fandt den samme behagelige og velvillige stemning, som dengang han forlod det.

Det lille selskab tilbragte nu nogle behagelige timer med hinanden, og onklen, der var en stor ynder af flasken, drak brodersønnen således til, at denne, om han end ikke var komplet fuld, dog begyndte at blive noget ør i hovedet. Derpå tog den unge mr. Nightingale sin onkel under armen og begav sig op med ham i det værelse, han tidligere havde beboet, hvor han da åbnede sit hjerte for ham på følgende måde:

"Du har altid vist dig imod mig som den bedste og kærligste farbroder, og du har nu også vist en uforlignelig godhed ved at tilgive dette parti, der vistnok må anses for lidt uforsigtigt. Men på den anden side ville jeg dog aldrig tilgive mig selv, om jeg i nogen henseende prøvede på at narre dig."

Han tilstod ham nu hele forholdet og meddelte ham, hvorledes sagerne stod.

"Hør, Jack!" sagde den gamle gentleman, "er du virkelig ikke gift med det unge fruentimmer?"

"Nej, på æresord, det er jeg ikke," svarede Nightingale, "det er den rene sandhed, jeg her siger dig."

"Min kære dreng," råbte onklen og kyssede ham, "det glæder mig af ganske hjerte. Jeg har aldrig i livet været mere fornøjet med dig. Hvis du allerede havde været gift, så ville jeg naturligvis have hjulpet dig af al magt for at indrette det på bedste måde for dig, men der er stor forskel i anskuelser, om en ting allerede er sket og uigenkaldeligt er forbi, eller om man endnu har valget, om man vil gøre den eller ikke. Tænk nu blot lidt fornuftigt efter, Jack, og du vil da se, at dette parti er så tåbeligt og forkert, at jeg næppe behøver nogen grund til at fraråde dig at indgå det."

"Hvorledes," svarede den unge Nightingale; "er der forskel imellem en handling, man allerede har udført, og den, man har givet sit æresord på at ville opfylde?"

"Å," sagde onklen, "æresord, det er kun en indbildt nødvendighed, det er noget, som folk selv har skabt sig, og som man igen kan have magt til at omskabe, samt til at vende og dreje, som man lyster. Nu ved du nok, hvor liden vægt man lægger på deslige kontraktbrud, om de end er nok så tydelige; det varer næppe længere end en dags tid, at man undrer sig over dem og taler om dem. Gives der vel nogen, som derfor senere hen vil betænke sig på at give dig sin søster eller datter til ægte? Sådanne overenskomster står slet ikke i nogen forbindelse med en mands ære."

"Nej, tilgiv mig," råbte Nightingale, "det strider mod min overbevisning, jeg føler mig tværtimod forpligtet ikke blot ved

min ære, men også på grund af min samvittighed og menneskekærlighed. Jeg er overtydet om, at hvis jeg nu svigter den unge pige, vil det blive hendes død, og jeg måtte da betragte mig som hendes morder, ja, som den, der havde myrdet hende på den grusomste måde, ved at få hendes hjerte til at briste."

"Hjertebristen! Å, kære Jack! Det har ingen fare, kvindehjerter brister ikke så let, de holder nok, de er seje."

"Det er godt nok, sir," svarede den unge Nightingale, "men jeg elsker hende og kan ikke blive lykkelig med noget andet fruentimmer. Hvor ofte har jeg ikke hørt dig selv sige, at man skal lade sine børn selv træffe deres valg, og at du ville lade min kusine Harriet have denne frihed!"

"Ja, ganske rigtigt," svarede den gamle herre, "det har jeg også i sinde; men så må de også vælge med forstand. Hør nu, Jack, du må og skal virkelig lade den pige fare."

"Nej, onkel!" gentog den anden, "jeg må og vil ægte hende."

"Du *vil*, unge mand?" sagde onklen, "det er et ord, jeg ikke havde ventet af dig. Jeg skulle ikke undre mig, om du havde brugt sådan et udtryk mod din fader, der altid har behandlet dig som en hund og holdt dig i en vis afstand, således som en tyran behandler sine undergivne; men jeg, der altid i omgang har bevist dig så megen velvilje, jeg havde virkelig håbet på en høfligere behandling. Men jeg ved nok, hvad det alt sammen kommer af! Det grunder sig på din forkerte opdragelse, som jeg kun har haft en så ringe indflydelse på. Min datter, som jeg har opdraget på en venskabelig måde, hun foretager aldrig noget uden mit vidende og vilje og nægter aldrig at følge mit råd, når jeg giver hende et sådant."

"Men du har ikke heller givet hende noget råd i denne anledning," sagde Nightingale, "for enten måtte jeg tage meget fejl af min kusine, eller også vil hun næppe være villig til at adlyde selv de mest bestemte befalinger, når disse strider mod hendes tilbøjelighed."

"Du må ikke fornærme min datter," svarede den gamle herre og blev noget ivrig, "du må ikke tale ilde om min Harriet. Jeg har opdraget hende således, at hun ikke har sådanne tilbøjeligheder, der strider mod min vilje. Netop derved, at jeg har tilladt hende at foretage sig, hvad hun lyster, har jeg vænnet hende til at være fornøjet med det, der behager mig."

"Tilgiv mig, sir," sagde Nightingale, "jeg har ikke i ringeste måde den hensigt at nedsætte min kusine, som jeg i højeste grad agter, men jeg er overtydet om, at De aldrig vil sætte hende så hårdt på prøve og give hende så strenge befalinger, som De nu gør ved mig. Men, kære onkel, lad os vende tilbage til selskabet, for de begynder vist at blive forstemt over vor lange fraværelse. Dog, én ting må jeg dog udbede mig af Dem, kære onkel, nemlig ikke at sige noget, der kunne forskrække den stakkels pige eller hendes moder."

"Å, det behøver du ikke at befrygte," svarede denne, "jeg forstår nok at opføre mig således, at jeg ikke fornærmer noget fruentimmer; den villighed kan jeg gerne indrømme dig, men til gengæld venter jeg, at du også vil fylde en begæring fra mig."

"Kære onkel," svarede Nightingale, "du ved nok, at der gives få befalinger fra din side, som jeg ikke med største fornøjelse vil efterkomme."

"Nu da, sir," sagde onklen, "så vil jeg kun udbede mig den ære at nyde dit behagelige selskab hjemme i mit eget logi, for at vi

kan overveje denne sag lidt nøjere med hinanden, for jeg ville gerne have den fornøjelse at bevare min slægtning for ulykke, skønt min broder er lige så tåbelig som stivsindet og alligevel indbilder sig at være den viseste mand i verden."

Nightingale, som udmærket vidste, at hans onkel var lige så påståelig som hans fader, indvilligede i dette ønske; derpå vendte de begge tilbage til selskabet, hvor den gamle herre stadig opførte sig lige så anstændigt som tidligere.

Kapitel 10

Er meget kort og ender dette afsnit.

Da onklen og brodersønnen blev så længe borte, forårsagede dette en vis ubehagelig stemning hos alle de tilbageblevne, og det så meget mere som onklen under den foregående samtale flere gange var blevet højrøstet, så at man kunne høre ham nedenunder. Vel kunne man ikke tydeligt forstå, hvad han sagde, men både Nancy og moderen begyndte dog at ane, at der var noget i vejen, og selv Jones blev lidt forstemt.

Da selskabet derfor igen var samlet, kunne man tydeligt se, at der var foregået en vis forandring; for den munterhed, der tidligere fremlyste af alles ansigter, var nu gået over til en langt mindre behagelig stemning. Det var ligesom vejret i vort klima, der skifter med solskin og regn: der var en forskel som mellem juni og december.

Imidlertid lod ingen af de tilstedeværende sig dog mærke med denne forandring; for de gjorde sig alle sammen umage for at dølge deres tanker, og da enhver således spillede sin rolle, havde de alle sammen nok at foretage ved dette optrin til at

kunne være blotte tilskuere. Deraf kom det, at hverken onklen eller brodersønnen mærkede noget tegn på mistanke hverken hos moderen eller datteren, lige så lidt som moderen iagttog den gamles overdrevne høflighed eller den bedrageriske venlighed, som den unge herre bar til skue på det tvungent smilende åsyn.

Jeg tror virkelig, at den slags ikke er så ualmindeligt, at når to venner har hele deres opmærksomhed henvendt hver på sin rolle, de da kan overliste hinanden, idet ingen af dem opdager eller formoder, at han bliver betalt med lige mønt, og den ene således ubetinget tror den anden. Af samme grund er det ikke heller så usædvanligt, at begge parter gensidigt bedrager hinanden, skønt en af dem jo altid må blive den, der taber mest; som eksempel på dette kan man anføre den mand, der solgte en blind hest og fik en falsk seddel i betaling for samme.

Efter en halv times forløb brød vort selskab op, og onklen begav sig bort med brodersønnen, dog ikke førend denne i al stilhed havde forsikret miss Nancy om, at han skulle komme igen næste morgen tidlig og opfylde alle sine forpligtelser.

Jones, som mindst var interesseret i sagen, så bedst, hvorledes forholdet stod. Han fattede ganske rigtig mistanke om, hvorledes det var gået til; for ikke blot lagde han mærke til den store forandring, der var foregået med onklens adfærd, hans påtagne værdighed og overdrevne høflighed mod Nancy; men han fandt også, at det var en underlig fremgangsmåde på den tid af aftenen at bortføre brudgommen fra sin brud, så at han ikke kunne forklare sig det på anden måde end ved at antage, at den unge Nightingale havde åbenbaret ham hele

sandheden, hvilket på grund af dennes åbenhjertige karakter og vinens virkninger kun var alt for sandsynligt.

Mens han nu overvejede for sig selv, om han skulle meddele de stakkels mennesker noget af sin mistanke, underrettede pigen i huset ham om, at der var en dame, der ønskede at tale med ham. Han gik derfor straks udenfor, tog lyset fra pigen og bad den fremmede, der var mrs. Honour, at begive sig ovenpå. Af hende fik han nu så skrækkelige efterretninger med hensyn til Sophia, at han straks glemte tænke på noget andet menneske; al hans medlidenhed gik aldeles op i tanken om sin egen ulykkelige forfatning samt alt det, der truede hans tilbedte elskede.

Hvori nu al den ulykke bestod, skal læseren snart blive underrettet om, men først vil vi dog meddele de mange foregående begivenheder, der var årsag til den, og disse skal blive genstand for det, der fortælles i den følgende dog.

Femtende bog

Hvori historien bevæger sig omkring to dage frem.

Kapitel 1

Som er alt for kort til at behøve en fortale.

Der er nogle gejstlige eller snarere moralske forfattere, som lærer os, at dyden er den visse vej til lyksalighed, og lasterne til elendighed i denne verden. En meget nyttig og trøstefuld lærdom, som jeg kun har én indvending imod, nemlig at den er ikke sand.

Hvis disse forfattere ved dyden forstår udøvelsen af de hoveddyder, der, ligesom gode husholdersker, bliver hjemme, og alene tager vare på det, der angår deres egen familie; så er jeg rede til at tilstå, at de har ret; for disse dyder fører så vist til lyksalighed, og bidrager så meget dertil, at jeg næsten kunne ønske ar forandre alle de gamle og nyere forfatteres benævnelser, og ville hellere kalde dem klogskab end dyder; for i henseende til dette liv, har, så vidt jeg kan begribe, ingen lærebygning været klogere end de gamle epikuræeres, som troede, at denne klogskab udgjorde det højeste gode; og ingen naragtigere end deres kontraster, de nyere epikuræers, som sætter al deres lyksalighed i fuldkommen at tilfredsstille alle deres sanselige lyster.

Men hvis man ved dyd forstår, (og det tror jeg næsten man bør) en vis relativ egenskab, som altid beskæftiger sig ude, og synes at tage sig lige så meget af andres lykke som af sin egen, så kan jeg ikke så let tilstå, at det er den sikreste vej til lyksalighed i verden, for da må vi, frygter jeg, medtage fattigdom og foragt, tilligemed alle de ulykker, som bagtalelse, misundelse og utaknemmelighed påfører menneskene, i det

begreb, vi gør os om lyksalighed: ja vi ville endog undertiden måske blive nødt til at følge denne samme lyksalighed til et fængsel, da mange ved den omtalte dyd har bragt det så vidt, at de er kommet derind.

Nu har jeg ikke tid til at indlade mig i så vidtløftig og dybsindig en materie, som her synes at frembyde sig for mig. Min hensigt var alene at udslette en lærdom, der lå på min vej; siden Djævelen eller en anden ond ånd, måske i et menneskes skikkelse, var stærkt i arbejde med at gøre Jones fuldkommen elendig ved at befordre hans Sophias undergang, imens han selv udførte den dydigste handling, man kan forestille sig, ved at arbejde på at redde sine medskabninger fra en fuldkommen undergang.

Dette ville altså synes at være en undtagelse fra den omtalte regel, om det ellers var en regel; men da vi på vor rejse igennem livet har set så mange andre undtagelser derfra, så vil vi hellere bestride den lærdom, denne regel grunder sig på; da vi frygter, den ikke er kristelig; da vi er overbeviste om, den ikke er sand, og da den i sandhed omstøder et af de ædleste beviser, vor blotte fornuft kan frembringe for sjælens udødelighed.

Men siden læserens nysgerrighed (om han ellers er nysgerrig) nu må være opvakt og begærlig efter at tilfredsstilles, så vil vi søge at stille den, det snareste vi kan.

Kapitel 2

Meddeler et meget ondskabsfuldt påfund imod Sophia.

Jeg mindes en vis gammel gentleman, der plejede at sige: "Når børn ikke har noget at bestille, gør de kun fortræd." Denne

kløgtige bemærkning vil jeg ingenlunde udstrække til den skønnere del af menneskeheden i almindelighed; men så meget må man dog indrømme mig, at når følgerne af kvindelig skinsyge ikke åbenbart fremtræder i deres rette lys som hævngerrighed og rasende forbitrelse, så tør vi dog formode, at denne fordærvelige lidenskab alligevel virker i al stilhed og hemmelig arbejder på at undergrave dens velfærd, som den ikke åbenlyst vover at angribe.

Denne bemærkning fandt sin anvendelse på lady Bellaston og hele hendes adfærd, for mens hun smilede over hele ansigtet, nærede hun en høj grad af uvilje mod Sophia; og da hun tydeligt nok indså, at den unge dame ville hindre hende i at tilfredsstille sine tilbøjeligheder, besluttede hun på en eller anden måde at skaffe hende af vejen, og det varede ikke heller længe, førend der tilbød sig en meget gunstig lejlighed for hende til at iværksætte denne beslutning.

Læseren vil erindre, at da Sophia blev så forskrækket i skuespilhuset, på grund af en del unge herrers vid og lystighed, som angav tonen i byen, fortalte vi, at hun gav sig under en ung adelsmands beskyttelse, der bragte hende i sikkerhed til hendes vogn. Denne adelsmand, der ofte besøgte lady Bellaston, havde der haft lejlighed til hyppigt at se Sophia og have fattet en høj grad af velvilje for hende; og da nu skønhed aldrig tager sig bedre ud end i modgang, havde hans forkærlighed for Sophia i farens og skrækkens time således tiltaget, at man næsten kunne sige, at han var dødeligt forelsket i hende.

Man kan altså nok tænke sig, at han ikke undlod at benytte sig af en så gunstig lejlighed til at fortsætte bekendtskabet med

genstanden for hans kærlighed, især da allerede den gode tone bød ham at aflægge hende et besøg.

Han begav sig derfor straks morgenen efter det forefaldne hen til Sophia, hilste på hende med de sædvanlige komplimenter og ytrede blandt andet den forhåbning, at den forrige aftens støjende optrin ikke havde efterladt sig ubehagelige følger.

Da kærligheden har det til fælles med ilden, at når den først til gavns er antændt, bryder den snart ud i flammer, så kan man nok forstå, at Sophia på meget kort tid gjorde den fuldstændigste erobring. Tiden løb nu hurtigt for dem, og den ædle lord havde allerede underholdt sig i to timer med hende, førend det faldt ham ind, at hans besøg havde varet alt for længe. Skønt denne omstændighed i og for sig allerede måske havde foruroliget Sophia, der nu mere end forhen kunne iagttage slige ting, blev det dog ikke ved det. Hun havde langt tydeligere beviser på det, der foregik i hendes tilbeders hjerte, ved de forlibte øjekast, han tilsendte hende; ja, om han dog ikke ligefrem gjorde hende nogen kærlighedserklæring, var dog mange af hans udtryk alt for livlige og ømme til at anses for lutter høflighedsbeviser, skønt hun netop levede på en tid, da overdreven artighed hørte til den gode tone. Nu ved man jo nok, at det stik modsatte er moderne og fremherskende.

Lady Bellaston var straks blevet underrettet om Hs. Herligheds ankomst, og hun var temmelig vis på, netop fordi det varede så længe, at alting ville gå, som hun ønskede. Hun besluttede derfor slet ikke at blande sig i sagen, så længe de var samlet, men gav sine folk befaling til at sige til lorden, inden han gik, at hun ønskede at tale med ham, og anvendte

mellemtiden til at overlægge, hvorledes hun bedst kunne indlede den plan, som hun ikke nærede nogen tvivl om, at Hs. Herlighed med den største beredvillighed ville iværksætte.

Lord Fellamar (således hed den unge adelsmand) blev altså ufortøvet indført til Hendes Nåde, der gav sig i færd med ham på følgende måde:

"Gud bevares, mylord, er De her endnu? Jeg troede, at mine folk havde begået den fejl at lade Dem tage bort, skønt jeg ønskede at tale med Dem om et vigtigt anliggende."

"De har ret, lady Bellaston," sagde lorden, "jeg undrer mig virkelig ikke over, at De er forbavset over mit langvarige besøg, for jeg har været her over to timer og troede næppe at have været her en halv time."

"Hvad andet må jeg altså heraf slutte," ytrede hun, "end at selskabet må have behaget Deres Herlighed meget, da det således har bedraget Dem med hensyn til tidens hurtighed."

"På min ære," gentog han, "det er den behageligste dame, jeg nogensinde har truffet. Men sig mig dog, lady Bellaston, hvem er denne lysende stjerne, som De således pludselig har indført iblandt os?"

"Hvad behager, hvad er det for en lysende stjerne, De her omtaler?" spurgte hun med fremhyklet overraskelse.

"Jeg mener den dame, jeg så her forgangen dag, som jeg i går aftes havde i mine arme i skuespilhuset, og som jeg nu har aflagt det urimeligt lange besøg."

"Det er min kusine Western," svarede hun, "mylord, denne glimrende stjerne er en datter af en kluntet landsbyjunker, og hun er nu for første gang her i staden, hvor hun har opholdt sig en fjorten dage."

"Da skulle jeg i sandhed sværge på," sagde han, "at hun var blevet opdraget ved et hof, for foruden det, at hun er så smuk, har jeg aldrig set nogen så fin, så fornuftig og så beleven dame."

"Bravo!" udbrød ladyen, "jeg mærker nok, at min kusine har indtaget Dem."

"På æresord," svarede han, "jeg ville ønske, at hun syntes om mig, for jeg elsker hende ganske fortvivlet."

"Godt, mylord, Deres smag er just heller ikke så ilde, for hun ejer også en anselig formue; jeg kan nemlig underrette Dem om, at hun er sin faders eneste barn, og at dennes godser giver et udbytte af godt 3000 pund om året."

"I så fald," svarede lorden, "kan jeg forsikre Dem om, at jeg anser hende for det bedste parti i England."

"Og jeg ville virkelig ønske," sagde hun, "at De fik hende."

"Meget vel," sagde han, "hvis den nådige frue altså har nogen godhed for mig, tør jeg da på grund af hendes slægtskab med Dem anmode Dem om at bevise mig den ære desangående at fremsætte et forslag til faderen?"

"Er det virkelig Deres alvor?" råbte damen med affekteret værdighed.

"Jeg håber," svarede han, "at Deres Nåde har bedre tanker om mig, end at tiltro mig en upassende spøg mod Dem i et anliggende af den natur."

"Velan da," sagde ladyen, "jeg skal med største fornøjelse tale for Dem hos faderen og tør forsikre Dem om, at Deres forslag vil blive modtaget med glæde; kun er der én hindring, mylord, som jeg undser mig ved at omtale, og dog er den af den beskaffenhed, at De aldrig vil være i stand til at bortrydde den. De må nemlig vide, mylord, at De har en rival, hvis navn jeg

næsten undser mig ved at udtale, men som dog alligevel er en rival, som hverken De eller nogen i verden vil kunne sejre over."

"På min ære, lady Bellaston," råbte lorden, "De har lagt en klam tåge over mit hjerte, der næsten berøver mig livet."

"Langt fra, mylord," svarede hun; "jeg håber, at det snarere har sat Dem i fyr og flamme. Er De en elsker og taler om en klam tåge i hjertet! Jeg havde snarere troet, at De ville have spurgt mig om Deres rivals navn, for at De straks kunne være optrådt imod ham."

"Jeg forsikrer Dem, frue," gav han til gensvar, "der gives kun få ting, jeg ikke ville foretage mig for Deres yndige kusine, men sig mig dog endelig, hvem er den lykkelige?"

"Ser De," sagde hun, "det gør mig ondt at måtte sige, at de fleste lykkelige mandfolk er som han ganske simple personer. Han er en tigger, en bastard, et hittebarn, ja endog i uslere omstændigheder end nogen af Deres Herligheds tjenere."

"Er det muligt," udbrød han, "at en ung dame af så fortrinlige egenskaber vil bortkaste sig på en så uværdig måde?"

"Ak, mylord," svarede hun, "betænk blot, hun er fra landet, og landet – det er alle unge damers fordærvelse. Der får de en slags romantiske begreber om kærlighed, eller jeg ved ikke hvad for en dårskab, som man næppe i en hel vinter i byen og i anstændigt selskab kan få plukket ud af dem."

"Da har Deres kusine," svarede lorden, "dog så overordentligt et værd, at hun ikke således burde bortkaste sig, og man burde virkelig forhindre, at hun aldeles går til grunde."

"Desværre," sagde ladyen, "Mylord, hvorledes skal man kunne forebygge det? Familien har gjort alt, hvad der står i dens magt, men jeg tror, at pigen er rent forhekset og ikke vil lade sig nøje

med mindre end en fuldkommen ødelæggelse. Jeg vil derfor sige Dem rent ud, jeg venter hver dag at høre, at hun er løbet bort med ham."

"Hvad De her siger mig, lady Bellaston," svarede lorden, "gør mig inderlig ondt, men bidrager snarere til at forøge min medlidenhed med Deres kusine, end at det skulle formindske min hengivenhed for hende. Der må dog kunne findes et eller andet middel til at bevare en så uvurderlig ædelsten. Har Deres Nåde da forsøgt på at tale hende til rette?"

Her gav damen sig til at le og råbte: "Min kære lord, De forstår Dem dog sikkert bedre på fruentimmer end som så, og De kommer og vil tale om, at man skulle kunne overbevise en ung pige om det, der strider mod hendes tilbøjeligheder. Sådanne uvurderlige ædelsten er lige så døve som de ædelsten, de selv bærer; nej, mylord, tiden, blot tiden er i stand til at helbrede dem for deres dårskab, men nu er dette en lægedom, som hun næppe vil tage imod, det er jeg vis på; ja, jeg lever hver time i angst for hendes skyld. Kort sagt, her hjælper intet undtagen voldsomme midler."

"Hvad skal man da gøre?" råbte lorden, "hvilken fremgangsmåde skal man gribe til? Gives der da noget på jorden, man kan forsøge? O, lady Bellaston! For sådan en løn ville jeg prøve, hvad det skulle være."

"Jeg ved virkelig ikke," sagde ladyen efter nogen overvejelse; derpå pauserede hun igen lidt og udbrød så: "Hør, denne pige gør mig det rent broget. Skal hun frelses, må der ufortøvet ske noget, men der hjælper, som sagt, intet uden voldsomme midler. Hvis Deres Herlighed altså virkelig nærer den kærlighed til min kusine (som hun i enhver henseende fortjener, når man

fraregner denne tåbelige forliebelse, hvis dårlighed hun sikkert snart selv vil indse), så tror jeg dog, at der gives én måde. Rigtignok er den meget ubehagelig, og jeg gruer næsten ved at tænke på den; den kræver et kraftigt mod, det forsikrer jeg Dem."

"Hvad det angår," sagde han, "tror jeg, at jeg ikke mangler det; jeg formoder også, at man ikke heller mistænker mig for mangel i den retning. Det ville også være en høj grad af fejhed, hvis mit mod ved denne lejlighed skulle svigte mig."

"Bevares, mylord," svarede hun, "det er ingenlunde Deres mod, jeg drager i tvivl, men snarere mit eget, for jeg vover virkelig uhyre meget. Kort sagt, jeg må ved denne lejlighed aldeles fæste lid til Deres ære, og det i den retning, som et fornuftigt fruentimmer aldrig ville lade det komme an på med noget mandfolk."

Men også i dette punkt vidste Hs. Herlighed ganske at tilfredsstille hende; for hans renommé var aldeles pletfrit, og rygtet havde aldrig sagt andet end godt om ham, hvilket han også fuldtvel fortjente.

"Nu velan da, mylord," sagde hun, "jeg forsikrer Dem om ... jeg ... jeg kan ikke sige det uden ængstelse ... Nej, det må dog ikke ske; først må man prøve ethvert andet middel. Kunne De afsige ethvert andet selskab og spise her til middag i dag? Deres Herlighed vil derved få lejlighed til at gøre lidt nærmere bekendtskab med miss Western. Jeg forsikrer Dem om, at vi ikke har nogen tid at spilde. Her kommer ingen, undtagen lady Betty, miss Eagle, oberst Hamstead og Tom Edwards; de går snart, og så skal jeg ikke være hjemme for nogen. Så kan Deres Herlighed tage de fornødne forholdsregler; jeg skal endog søge

at vise Deres Herlighed, hvor stor hendes tilbøjelighed for denne patron er."

Lorden hilste derpå damen og modtog indbydelsen, hvorefter hver tog til sit for at klæde sig om, da klokken allerede var henved tre om formiddagen, hvilket efter gammel stil vil sige om eftermiddagen.

Kapitel 3

Videre udvikling af fornævnte påfund.

Skønt læseren måske allerede længe har kunnet slutte sig til, at lady Bellaston var et medlem af den store verden, og det just ikke et ubetydeligt medlem, var hun dog egentlig kun et medlem af den lille verden; for herved må da i særdeleshed forstås det værdige og hæderlige selskab, der for ikke lang tid siden blomstrede i London. – Nu havde dette selskab blandt andre gode grundsætninger også en, der var såre mærkelig. Der gaves nemlig den lov blandt den hæderlige kreds af heroer, der samledes ved slutningen af den forrige krig, at alle de, der hørte til denne klub, i det mindste én gang om dagen måtte have en duel; dernæst gjaldt også den bestemmelse, at ethvert medlem for hvert døgn skulle have i det mindste én lystig streg at fortælle, og som skulle udbredes iblandt hele klubbens broder- og søsterskab.

Mange tåbelige historier var i omløb angående dette selskab, der på grund af en særegen beskaffenhed måske havde deres oprindelse fra selskabet selv; såsom: at Fanden var dets præsident, og at han i egen person sad i en lænestol ved den øverste ende af bordet; men når man undersøger sagen lidt

nøjere, kan man jo nok indse, at der ikke var et eneste sandt ord i alle disse fortællinger, hvorimod selskabet i virkeligheden bestod af en meget god slags folk, og at de lystige historier, som de udbredte, var ganske uskyldige og kun skulle tjene til at frembringe munterhed og glæde.

Nu var den førnævnte Edwards ligeledes et medlem af dette komiske selskab; lady Bellaston benyttede ham derfor som et passende redskab til hendes plan og forsynede ham med et udkast til sådan en streg, som han skulle fortælle, når damen gav ham et vink om det. Imidlertid skulle dette dog ikke iværksættes førend ud på aftenen, når hele selskabet på ham selv og lord Fellamar nær var borte, og mens de senere underholdt sig med et parti whist.

Læseren må nu altså forestille sig at være til stede sammesteds om aftenen mellem syv og otte; mens lady Bellaston, lord Fellamar, miss Western og Tom Edwards er i færd med at spille whist, da bemeldte Tom af lady Bellaston fik det aftalte vink i følgende form: "Min gode Tom, De begynder i den senere tid at blive gyseligt kedelig, det forsikrer jeg Dem; før plejede De at fortælle os allehånde nyheder, der foregik i byen, men nu ved De lige så lidt, som om De ganske havde slået Dem fra verden."

Herpå tog Edwards på følgende måde til orde: "Det er virkelig ikke min skyld, nådige frue; men det ligger i tidsalderens sløvhed; folk bestiller virkelig ingenting, der er værd at omtale. Men, siden jeg dog tænker på det, så vil jeg dog fortælle Dem et skrækkeligt tilfælde, der er hændet stakkels oberst Wilcox – den arme Ned! – De kender ham jo nok, mylord; javist, han er bekendt nok, og jeg beklager ham virkelig overmåde meget."

"Hvad er der da på færde med ham?" spurgte lady Bellaston.

"Å, ikke andet, end at han i morges har dræbt en mand i en duel; det er det hele."

Lorden, der var indviet i hemmeligheden, spurgte nu ganske alvorligt: "Hvem har han da dræbt?"

Hertil svarede Edwards: "En ung fyr, som ingen blandt os kender, det skal være et ungt menneske fra Somersetshire, der for nylig er kommet til byen; han skal hedde Jones og være en nær pårørende af en vis mr. Allworthy, som Deres Herlighed måske har hørt omtale, jeg så det unge menneskes lig i et kaffehus, hvor det var henlagt; det var den skønneste skabning, man kan tænke sig."

Sophia var just begyndt at give kort, da Tom havde fortalt, at en mand var blevet dræbt, og standsede derfor, idet hun opmærksomt hørte efter (for alle sådanne historier gjorde et stærkt indtryk på hende), men næppe var han kommet til den sidste del af sin fortælling, førend hun igen begyndte at give kort og gav tre til én, syv til en anden, ti til den tredje, men til sidst tabte hun hele resten ud af hænderne og sank tilbage på stolen.

Selskabet opførte sig nu som det var sædvanligt ved slige lejligheder. De sædvanlige optøjer påfulgte, og sædvanlig hjælp blev tilkaldt, så at Sophia til sidst som sædvanlig kom til sig selv igen og ifølge sit alvorlige ønske blev ledsaget til sit eget værelse. Her underrettede lady Bellaston hende efter lordens anmodning om, at det hele var et påfund, forsøgte at fremstille det som en lystig streg af egen opfindelse og trøstede hende med, at hverken lorden eller Tom, som var blevet lært til at

fortælle denne historie, vidste noget om det, der var det hemmelighedsfulde ved sagen.

Nu behøvedes der ikke noget videre bevis til at overtyde lord Fellamar om, hvor rigtigt lady Bellaston havde opfattet og fremstillet forholdet for ham. Der blev nu, efter at hun var vendt tilbage til selskabssalen, lagt en plan af disse tvende ædle personer, der vel ikke stillede sig for Hs. Herlighed i et så slet lys, især da han højtideligt lovede og oprigtigt besluttede at give vedkommende dame enhver senere oprejsning ved ægteskab, men vi tvivler nu alligevel ikke om, at mange af vore læsere vil betragte det med største afsky.

Det hæslige foretagende skulle altså udføres næste aften klokken syv, og lady Bellaston skulle da indrette det således, at Sophia skulle være alene, når Hs. Herlighed blev indladt hos hende. Til den ende skulle hele husholdningen blive indrettet derefter, og de fleste af folkene blive sendt ud af huset. Hvad nu mrs. Honour angik, der for at undgå mistanke måtte blive hos sin frøken, indtil lorden var kommet, så påtog lady Bellaston sig selv at skaffe hende af vejen ind i et værelse, der var så langt som muligt borte fra det, hvor den påtænkte udåd skulle fuldbyrdes, så at hun ikke skulle kunne høre noget til Sophia.

Da alt dette således var afgjort, tog Hs. Herlighed afsked, mens Hendes Nåde begav sig til hvile, højst tilfreds ved den plan, som hun sikkert håbede ville lykkes, og som var et så virksomt middel til at fjerne Sophia fra i fremtiden at blive en hindring for hendes egen kærlighedsaffære med Jones, og som hun selv slet ikke kunne have noget ansvar for, selv om sagens virkelige sammenhæng senere blev bekendt for verden. Men også dette håbede hun at kunne forebygge ved at bringe et

ægteskab i stand, hvilket den fortvivlede Sophia let ville kunne overtales til, og hvormed hele den øvrige familie måtte være højst fornøjet.

Derimod var den anden deltager i sammensværgelsen just ikke nær så rolig ved sagen, for hans sind blev netop foruroliget ved al den forstyrrende ængstelighed, der så herligt beskrives af Shakespeare:

> "Mellem udførelsen af en rædsom dåd
> og den første tanke, alt det midlertidige
> ligner et gøglebilled, en rædsom drøm;
> da er det, at den gode engel og den dødelige
> rådslår sammen; da er mennesket
> ret som et lidet kongerige og som dette
> han lider af et indre oprørs kval."

Således gik det også lorden, for skønt hans heftige lidenskab fik ham fra begyndelsen af til ivrigt at gå ind på den antydede plan, især da denne kom fra en slægtning af vedkommende dame, så begyndte hans bestemthed dog senere at tabe sig noget, da han nærmere overvejede sagen og ved nøjere eftertanke forestillede sig denne misgerning i hele dens hæslighed samt alle de følger, der rimeligvis ville flyde af den, og han var til sidst snarere tilbøjelig til at hælde til den modsatte side. Kampen varede længe, idet hans ære og hans sanselighed hele natten holdt ham i en indre strid, indtil den første endelig fik overhånd, hvorefter han fattede den beslutning at aflægge lady Bellaston et besøg og erklære, at han ville opgive planen.

Ved hans ankomst lå lady Bellaston endnu til sengs, skønt det var meget sent ud på formiddagen, og Sophia sad hos hende

ved siden af sengen, da tjeneren meldte, at lord Fellamar befandt sig nedenfor i selskabssalen. Herpå lod ladyen ham bede at vente og lod sige, at hun straks skulle komme, men næppe var tjeneren gået med denne besked, førend den stakkels Sophia begyndte indstændigt at bede sin kusine om, at hun dog ikke måtte opmuntre den afskyelige lord (således kaldte hun ham, og det var dog ikke ganske ret af hende) til flere besøg for hendes skyld. "Jeg ved meget godt, hvad han har i sinde," sagde hun; "for han gjorde mig en ligefrem kærlighedserklæring i går morges; og da jeg har besluttet aldrig at indlade mig med ham, beder jeg Dem, nådige frue, ikke oftere at lade os blive ene og at give tjenerskabet befaling til altid at nægte mig hjemme for ham, når han spørger efter mig."

"Barnestreger!" sagde lady Bellaston. "I landsbypiger har ikke heller andet i jeres kyllingehoveder end kærester; I tænker straks, at ethvert høfligt mandfolk er en elsker. Han er netop en af de fineste unge mænd i byen, og jeg er overbevist om, at han ikke mener andet end lidt galanteri. Gør han kærlighedserklæringer til dig? Jeg ville af mit ganske hjerte ønske, at det var sandt; det måtte da være det allerurimeligste og tåbeligste fruentimmer, der ville give ham en kurv."

"Men så bliver jeg virkelig dette urimelige og tåbelige fruentimmer," gentog Sophia ivrigt; "jeg håber derfor, at jeg for fremtiden må blive fritaget for hans besøg."

"Lille nar!" sagde lady Bellaston, "du behøver ikke at være så bange; hvis du har besluttet at løbe bort med denne Jones, så er der jo ingen, der kan forhindre dig i det."

"På min ære, nådige frue!" udbrød Sophia, "nu fornærmer De mig. Jeg har aldrig haft i sinde at løbe bort med noget mandfolk

og vil ikke heller nogensinde gifte mig mod min faders ønsker."

"Meget vel, miss Western," svarede ladyen, "når De i dag ikke har lyst til at modtage selskab, så kan De trække Dem tilbage til Deres eget værelse. Jeg for min part er ikke bange for lorden, og jeg vil bede ham komme op i mit toiletværelse."

Sophia takkede fruen og gik; straks efter blev lord Fellamar modtaget ovenpå.

Kapitel 4

Hvoraf skønnes, hvor farlig en dame kan blive som advokat, når hun anvender sin veltalenhed til det onde.

Da lady Bellaston hørte den unge lords betænkeligheder, behandlede hun ham med samme foragt, som en af de lovkyndige, der kaldes lommeprokuratorer, behandler lignende samvittighedsskrupler hos et ungt menneske, der skal optræde som vidne. "Ja så, min kære lord," sagde hun, "De trænger vist til en hjertestyrkning! Jeg bliver nødt til at sende bud hen til lady Edgely, for at hente en portion af hendes bedste mavedråber. Skam Dem dog! Er der ikke mere bestemthed i Dem! Er De bange for ordet overfald? Eller har De fået andre tanker – Godt! Hvis historien om den skønne Helena var foregået i nutiden, skulle jeg have anset den for unaturlig. Jeg mener da med hensyn til den af prins Paris viste opførsel, ikke til damens kærlighed, for De ved jo nok, at alle fruentimmer elsker forvovne mænd. Der gives endnu en anden historie om sabinerinderne, og den er da gudskelov ligeledes meget gammel. Måske Deres Herlighed beundrer min belæsthed, men De ved nok, at mr. Hooke beretter, hvorledes damer, der er

indtaget på sådan en måde, alligevel senere bliver tåleligt gode hustruer. Jeg tror også at kende enkelte blandt mine gifte bekendte, der således er bortranet af deres ægtemand."

"Min gode lady Bellaston," råbte han, "De må ikke således spotte mig ..."

"Hvor kan jeg gøre andet, min gode lord?" svarede hun. "Kan De ikke indse, at ethvert fruentimmer i hele England vil le ad Dem i sit hjerte, om hun end er nok så stiv og snerpet i sit ydre. De tvinger mig ordentlig til at bruge besynderlige talemåder og på en skammelig måde agere forræder mod mit eget køn. Men da jeg er mig bevidst, at mine hensigter er gode, så glæder det mig at prøve, om jeg ikke kan gøre min kusine en tjeneste. Jeg tænker, at De alligevel vil blive en god ægtemand for hende, for ellers ville jeg sandelig ikke overtale hende til at nedværdige sig for en tom titels skyld. Hun skal ikke senere kunne bebrejde mig, at hun taber en kæk ung mands kærlighed, for det skal den unge fyr være, selv hans fjender indrømmer dette."

Vi vil overlade det til dem, der har haft den fornøjelse at høre slige bemærkninger af en hustru eller en elskerinde, selv at erklære, om de er lettere at fordøje, fordi de kommer fra en kvindes mund. Hvad den gode lord nu angik, da gik de ham nærmere til hjerte, end hvad selv en Demosthenes eller en Cicero kunne have sagt i en sådan anledning.

Da lady Bellaston nu mærkede, at hun havde berørt lordens selvfølelse, begyndte hun som en rigtig taler at vække andre lidenskaber hos ham og fremkalde dem til hjælp for hendes plan. "Min gode lord," sagde hun med alvorlig røst, "De vil nok behageligst erindre, at det var Dem selv, der først omtalte denne sag til mig; for De kan nok indse, at jeg ikke har i sinde at

stå i lyset for Dem, som om jeg ville påtvinge Dem min kusine. En ejendom på firs tusinde pund behøver ingen fortrinlig advokat til at anbefale sig."

"Og jeg vil tilføje," sagde han, "at miss Western ikke trænger til at anbefales af sin formue, for efter min overbevisning har der næppe været nogen dame, der har besiddet halvparten af hendes yndighed; også af denne grund er hendes værd meget betydeligt."

"Ja vist," svarede damen og så sig i spejlet, "hun er den yndigste pige, man blot kan tænke sig, og vil dog om få timer kaste sig i armene på en person, der ikke er hende værd, skønt man dog ikke med rette kan nægte ham, hvad jeg også tror, at han er en kæk karl."

"Det håber jeg også, nådige frue," svarede lorden, "skønt jeg alligevel påstår, at han ikke fortjener hende; og hvis ikke skæbnen eller Deres Nåde lægger mig hindringer i vejen, skal hun også inden den tid være min."

"Det var ret, mylord, det er talt som en mand!" svarede damen; "og jeg lover Dem, at De fra min side ikke skal støde på nogen hindring; jeg er overtydet om, at jeg inden denne uges forløb skal have den ære at kalde mylord for fætter."

Resten af dette optrin bestod nu blot i udråb, undskyldninger og komplimenter, der måske har været meget interessante for de pågældende, men som på anden hånd er temmelig flove at gentage. Vi vil derfor herved slutte denne samtale og ile med at beskrive den rædselsfulde stund, hvor alting var forberedt til den arme Sophias moralske ødelæggelse.

Men da denne begivenhed udgør den mest tragiske genstand i hele vor historie, anser vi det for rigtigst at behandle samme i

et særskilt kapitel.

Kapitel 5

Indeholder visse ting, der måske vil røre, og andre, der måske vil overraske læseren.

Klokken var slået syv, og den arme Sophia sad ene og tungsindig og læste et sørgespil. Stykket hed: "Det ulykkelige Ægteskab", og hun var netop kommet til det sted i stykket, hvor den ulykkelige Isabella bortgiver sin brudering.

Her faldt bogen ud af hendes hånd, og en tårestrøm brød frem af hendes øjne. Næppe havde hun været i denne tilstand nogle få øjeblikke, førend døren åbnedes, og Fellamar trådte ind. Sophia sprang ved hans indtrædelse op fra stolen, mens Hs. Herlighed nærmede sig, bukkede dybt og sagde:

"Tilgiv, miss Western, at jeg så uformodet forstyrrer Dem!"

"Ja, mylord!" svarede hun, "jeg er virkelig helt overrasket over dette uventede besøg."

"Hvis mit besøg forekommer Dem uventet, frøken," svarede lord Fellamar, "så må mine øjne have været meget troløse fortolkere af mit hjertes følelser, da jeg forrige gang havde den ære at tale med Dem, for De kan dog ikke forlange at beholde mit hjerte i Deres besiddelse, uden at dets ejer må have tilladelse til at besøge Dem."

Hvor forvirret Sophia end blev over dette, besvarede hun dog (og det med rette) denne svulstige tiltale med et blik, der vidnede om en ubeskrivelig foragt. Herpå fremsagde lorden igen en tale af samme slags. Dertil svarede Sophia skælvende:

"Hvad skal dog alt dette betyde, er mylord gået fra forstanden? Jeg kan virkelig ikke på anden måde forklare mig Deres opførsel!"

"Ja, frøken," råbte lorden, "jeg tror virkelig selv, at jeg er i denne tilstand, men De vil dog vistnok tilgive det vanvid, som De selv er skyld i, for jeg forsikrer Dem, at kærligheden i den grad har berøvet mig forstanden, at jeg næppe kan stå til ansvar for mine handlinger."

"I sandhed, mylord," sagde Sophia, "jeg begriber hverken Deres ord eller Deres fremgangsmåde."

"Tillad mig da, frøken," råbte han, "at tolke begge dele her for Deres fødder, at åbne mit hjerte for Dem og at erklære, at jeg elsker Dem i højeste grad, ja indtil raseri og fortvivlelse. O, tilbedelsesværdige, guddommelige pige! Med hvilke ord skal jeg udtrykke mit hjertes følelser?"

"Jeg forsikrer Dem, mylord," sagde Sophia, "at jeg ikke et øjeblik længere vil blive og høre mere af denne natur."

"O, forlad mig ikke så grusomt!" råbte lorden; "kendte De blot halvparten af mine lidelser, så ville Deres ømme hjerte have medynk med den smerte, som disse øjne har forårsaget!"

Derpå udstødte han et dybt suk, greb hendes hånd og vedblev nogle minutter i samme tone, der vel forresten lige så lidt behager læseren som den pågældende dame, og endte til sidst med den erklæring, at hvis han var herre over hele verden, så ville han lægge den for hendes fødder.

Men nu blev Sophia for alvor fortørnet, trak sin hånd til sig med kraft og svarede modigt: "Jeg forsikrer Dem, sir! at jeg lige meget foragter både Dem og Deres færd."

Derpå forsøgte hun at gå bort, men lord Fellamar greb hende igen ved hånden og sagde: "Tilgiv mig, elskede engel, at jeg tager mig den frihed, hvortil intet uden fortvivlet elskov skulle have bragt mig. Tro mig, hvis jeg kunne have haft noget håb om, at min rang og formue, hvoraf ingen undtagen i sammenligning med Dem er ubetydelig, skulle være blevet modtaget, så skulle jeg på den mest ydmyge måde have anmodet Dem om at modtage samme. Men jeg kan ikke opgive Dem. Himlen er mit vidne, hellere end dette vil jeg give afkald på livet! De vil, De må, De skal blive min og min alene!"

"Mylord, jeg må anmode Dem om at ophøre med en så urimelig opførsel; jeg kan på æresord sige Dem, jeg vil ikke høre et ord mere om den ting. Slip min hånd, mylord, for jeg har besluttet øjeblikkelig at forlade Dem og vil aldrig se Dem mere for mine øjne."

"Så må jeg, frøken," skreg lorden, "benytte øjeblikket, mens jeg har det, for jeg kan ikke leve uden Dem."

"Hvad skal det sige, mylord?" sagde Sophia, "jeg skal snart kalde hele huset til hjælp."

"O! jeg frygter intet," svarede han, "undtagen at miste Dem, og det har jeg nu i sinde at forebygge, for det er den eneste udvej, som fortvivlelsen giver mig."

Med disse ord trak han hende til sig og greb hende i sine arme, mens hun skreg af alle kræfter, så at hun vistnok måtte have kaldt nogen til hjælp, hvis ikke lady Bellaston havde draget omsorg for at skaffe alle af vejen, så at der ikke var nogen, der kunne høre hendes nødråb.

Men nu kom en anden heldig omstændighed den stakkels Sophia til undsætning, for en anden brølende stemme genlød,

mod hvilken hendes skrig næsten forsvandt som intet. Hele huset genlød nemlig af det råb: "Hvor er hun? Fanden tage mig, jeg skal på øjeblikket få hende ud af hullet! Vis mig værelset, siger jeg. Hvor er min datter? Jeg ved, hun er her i huset, og jeg vil se hende, hvis hun er på jorden. Straks, vis mig, hvor hun er."

Med disse ord sprang døren op, og ind fo'r squire Western, hans præst samt en hel skare af myrmidoner i hælene på ham.

Hvor ulykkelig må ikke den arme Sophias tilstand have været, når hendes forbitrede faders røst lød glædelig i hendes øren! Ja, den var hende i sandhed velkommen, og det var en lykke, at han kom i rette tid, for det var det eneste på jorden, der var i stand til at frelse hende, at ikke hendes sjælefred for stedse skulle være forstyrret.

Midt under al denne forskrækkelse genkendte Sophia dog straks sin faders stemme, og lorden mærkede også straks, hvor heftig hans lidenskab end var, hvad fornuftens stemme ufortøvet viste ham, at han nu ikke mere havde tid og lejlighed til at fuldføre sin skurkestreg. Ligesom han altså fornemmede, at stemmen nærmede sig, og da han ligeledes hørte, hvis røst det var (for squiren brølede mere end én gang ordet "datter", og Sophia skreg ligeledes midt under kampen på "fader"), fandt han det uomgængeligt nødvendigt at give slip på sit bytte uden at have kunnet gøre andet end bringe hendes halstørklæde i uorden og fæste sine rå læber på hendes elskværdige hals.

Hvis læseren ikke selv kan komme mig til hjælp med sin egen indbildningskraft, vil jeg aldrig være i stand til at beskrive disse to personers tilstand i det øjeblik, da faderen styrtede ind i værelset. Sophia vaklede hen til en stol og sad der i uorden,

åndeløs, bleg og harmfuld over lord Fellamar, forfærdet over faderens ankomst og dog alligevel glad ved, at han var til stede.

Lorden havde sat sig ned ved siden af hende, med fordrejet paryk, idet den ene pisk hang ned over den ene skulder, mens hans øvrige dragt ligeledes var i uorden. Forresten var han forbavset, forfærdet, ærgerlig og skamfuld.

Hvad nu squiren angik, da var han også i en fjendes magt, der ofte forfølger og ikke sjældent overvinder de gode landjunkere her i riget. Han var rent ud sagt pærefuld, hvilket dog i forening med hans naturlige heftighed ikke havde nogen anden virkning på ham, end at han løb lige hen imod datteren og skældte hende ud på den afskyeligste måde, ja, han havde måske endog lagt voldsom hånd på hende, hvis ikke præsten havde kastet sig imellem og sagt: "For Guds skyld, sir, husk på, at De er i en fornem dames hus. Lad mig dog bede Dem om at holde Deres vrede i tømme; De burde jo allerede være glad ved at have fundet Deres datter, og hvad hævnen angår, da tilhører den ikke os. Jeg ser også, at den unge dame er meget grebet og angerfuld, og jeg indestår Dem for, at hun vil angre alle sine fejl og vende tilbage til sin pligt, når De blot vil tilgive hende."

I begyndelsen nyttede præstens fysiske styrke mere end hele hans retoriske kraft, men de sidste ord syntes dog at gøre noget indtryk på squiren, så at han svarede: "Jeg vil tilgive hende, når hun vil ta'e ham. Vil du, – Sophia! så ska' det være glemt alt sammen! Ka' du inte snakke? Vi' du ha'e ham! Du ska' F- gale mig ha'e ham! Hvo'for svar' du inte? Har man set mage til stivsindet asen!"

"Vær dog endelig så god at gå lidt sindigere til værks," sagde præsten; "De skræmmer således livet af den unge frøken, at hun

rent taber mælet."

"Å, gå pokker i vold!" brølede squiren. "I ta'er hendes parti, gør I, jo I er en net præst, at holde med et ulydigt barn! Jo pyt, I skal få et fedt kald af mig! Fanden heller!"

"Jeg beder Dem ærbødigst forlade mig," sagde præsten, "det har aldrig været min mening, forsikrer jeg Dem."

Nu kom også lady Bellaston ind i stuen og nærmede sig til squiren, og næppe fik denne øje på hende, førend han besluttede at følge sin søsters råd, meget høfligt bukkede for hende og på sin landsbymaner gjorde hende de bedste komplimenter, han formåede. Derefter gik han straks over til at komme med sine klager og sagde: "Nådige fru kusine! Der ser De det ulydigste barn i verden, der løber efter en pjalt af en tigger og inte vil gøre et af de bedste partier i hele England, som vi har besørget til hende."

"Min gode Western," svarede ladyen, "jeg er overbevist om, at De gør min kusine uret. Jeg forsikrer Dem, at hun har megen forstand, og jeg er overtydet om at hun ikke vil nægte at gøre det, som hun selv må indse, i så høj grad er til hendes fordel."

Denne misforståelse begik lady Bellaston netop med forsæt, for hun vidste meget godt, hvem mr. Western mente; måske hun også antog, at hun senere hen let skulle få ham overtalt til at gå ind på lord Fellamars forslag.

"Nå, der hører du," sagde squiren, "hvad Hendes Nåde siger? Ser du, hele familien er for partiet. Kom nu, Sophia, og vær en god tøs, giv nu efter og gør din fader lykkelig!"

"Hvis min død kan gøre Dem lykkelig," svarede Sophia, "så vil De snart blive det."

"Det er løgn, Sophia, det en fordømt løgn, det ved du nok!" sagde squiren.

"I sandhed, miss Western!" tog lady Bellaston til orde, "De gør Deres fader uret; han har ved dette ægteskab ingen anden hensigt end at befordre Deres velfærd; og alle Deres venner kan ikke undlade at erkende den store ære, som familien nyder ved det parti, der er bragt i forslag."

"Ja, ganske rigtigt, det er vi alle sammen enige om," gentog Squiren. "Det er inte mig, der har foreslået det. Hun ved nok, at det fra først af var hendes tante. Kom nu, Sophia, og vær en god tøs, og gi'e mig dit Ja her i din kusines nærværelse."

"Så lad mig altså give ham din hånd, kusine," sagde ladyen, "for det er nutildags mode ikke at spilde tiden med et langt frieri."

"Rigtigt," sagde squiren, "hvad skal den tidsspilde til? Kan de inte ha'e tid nok senere til frieri? Det kan de meget godt bestille, når de først har været gift sammen."

Da Fellamar meget godt forstod, hvad lady Bellaston mente, især da han aldrig før havde hørt eller vidst et ord om Blifil, tvivlede han heller ikke om, at det var ham selv, faderen mente. Han skred derfor hen til squiren og sagde: "Skønt jeg ikke har den ære personlig at være kendt af Dem, så tillader jeg mig dog, da jeg ser, at mit ægteskabsforslag heldigvis finder Deres bifald, at gøre den indsigelse til fordel for den unge dame, at hun for øjeblikket ikke mere tør behandles så påtrængende."

"Hvilke indsigelser, sir!" sagde squiren. "For Satan! hvem er De?"

"Jeg, sir, jeg er lord Fellamar!" svarede denne, "og jeg er den lykkelige, som håber at have den ære, at De vil tage mig til

Deres svigersøn."

"For mig må I være en søn af missekatten!" svarede squiren. "Hvad bryder jeg mig om jeres pyntede og overbroderede kjole. Vil I være min svigersøn? Nu har jeg aldrig set mage til uforskammethed."

"Min herre, jeg kan tåle mere af Dem end af nogen anden mand," svarede lorden, "men jeg må dog gøre Dem opmærksom på, at jeg ikke er vant til at høre slige talemåder uhævnet."

"Jeg blæser ad jeres hævn," tog squiren til genmæle. "Tror du, jeg er bange for sådan en karl, som du er, fordi du har fået et stegespid dinglende ved siden. Læg det spid til side, så skal du få nok for din ulejlighed med at blande dig i ting, der ikke vedkommer dig. Jeg skal lære dig at kalde mig svigerfader. Jeg skal ordentlig banke støvet af din trøje."

"Meget vel, sir," sagde lorden, "jeg vil nu ikke gøre nogen forstyrrelse i damernes nærværelse; jeg ved nu, hvad jeg har at gøre. Deres ærbødige tjener, sir! Lady Bellaston, jeg anbefaler mig ærbødigst."

Næppe var den gode lord gået, førend lady Bellaston nærmede sig til mr. Western og udbrød: "Du milde Skaber! Hvad har De der gjort? De ved ikke, hvem De har fornærmet; det er en adelsmand af første rang og stor rigdom, som i går friede til Deres datter; De kan dog ikke andet end modtage sådant et tilbud med største fornøjelse."

"Sørg De blot for Dem selv, fru kusine," svarede squiren; "jeg vil ikke have noget at bestille med Deres fine lorder. Min datter skal have en skikkelig gentleman fra landet. Nu har jeg engang bestemt mig for én, og ham skal hun have. Det gør mig hjertelig ondt, at hun har gjort fruen så megen ulejlighed."

Lady Bellaston svarede meget høfligt, at Sophia slet ikke havde gjort hende nogen ulejlighed, hvortil squiren ytrede: "Nå, det kan jeg lide Dem for! Ja, jeg ville også gerne gøre fruen en tjeneste igen. Således bør jo familie være imod hinanden, det er vist. Nå, god nat, Deres Nåde. Kom nu, min frøken datter, og følg med; lad det nu bare ske med det gode, for ellers kommer jeg til at lade dig bære ned i kareten."

Hertil svarede Sophia, at hun ville følge ham uden tvang, men bad ham blot at lade hente en bærestol, da hun ikke følte sig i stand til at tage bort i en vogn.

"Hillemænd!" råbte squiren, "du vil altså bilde mig ind, at du inte kan køre i en vogn, hvad? Det var da løjerligt. Nej, der bli'er der nu inte noget af, jeg slipper dig inte af syne, førend du er gift, det lover jeg dig."

Hertil ytrede Sophia, at hun nok kunne indse, at han havde besluttet at få hendes hjerte til at briste.

"For mig må det gerne briste, og så kan du gå ad Helvede til," svarede han; "kan hjertet briste af at få en god mand? Jeg gi'er inte en skilling for sådan en ulydig tøs."

Med disse ord greb han hende hårdt i hånden, da den gejstlige igen lagde sig imellem og bad ham dog endelig at gå mere lempeligt til værks. Denne anmodning gengældte squiren med en drabelig forbandelse og bød den gode gejstlige at "holde sin kæft", idet han sagde: "Nu er du inte på prækestolen, og selv om du var der, så kommer det inte mig ved, hvad du siger; for jeg la'er mig inte foreskrive noget af præsteskabet, og her har du inte noget at sige om, hvordan jeg skal opføre mig. God nat, nådige frue! Nå, kom så, Sophia, og vær en god tøs, så skal

alting blive godt igen. Du skal få ham; Fanden tage mig, du skal få ham."

Men på trappen kom mrs. Honour hen til squiren, gjorde et dybt kniks og tilbød sig at ville ledsage sin frøken; men squiren puffede hende af vejen og råbte: "Hej, bliv hun barestens borte og kom mig ikke mere i huset."

"Men vil De da tage min pige fra mig?" sagde Sophia.

"Ja, det har jeg rigtignok lumsk i sinde," råbte squiren, "bryd dig barestens om ingenting, du skal nok få en anden opvarterske; jeg skal nok skaffe dig en anden pige end denne hersens, som jeg vil vædde fem pund mod en daler på, inte er mere pige end min bedstemo'r. Nej, nej, Sophia, det gælder inte mere, du løber mig inte mere bort."

Med disse ord puttede han sin datter ind i hyrekareten ved siden af den gejstlige, steg derpå ind selv og befalede kusken at køre til hans logi.

Mens de var undervejs, lod han Sophia være i fred og brugte derimod sin tid til at holde en forelæsning for den gejstlige med hensyn til dennes opførsel samt foreholde ham, at han burde vænne sig til bedre manerer mod sine foresatte og patroner.

Det kunne måske have været muligt, at han ikke så let havde kunnet bortføre sin datter fra lady Bellastons hus, hvis denne dame havde ønsket at holde hende tilbage. Men denne dame var virkelig særdeles glad ved den indespærring, som Sophia nu gik i møde, og da hendes plan med hensyn til lord Fellamar var løbet uheldigt af, glædede det hende, at man anvendte andre voldsomme midler mod den unge pige for at tvinge hende til at tage en anden mand.

Kapitel 6

Fortæller, hvorledes squiren kom til at opdage sin datters tilflugtssted.

Skønt læseren vistnok ikke sjældent i andre fortællinger må fordøje langt mere ubegribelige optrin end det, der så pludselig forefaldt ved mr. Westerns ankomst, uden engang at få regnskab for den måde, hvorpå de kunne finde sted, så føler vi dog en indre forpligtelse til at vise ham denne opmærksomhed, og vi skal ufortøvet meddele, hvorledes squiren blev sat i stand til at opdage, hvor hans datter befandt sig.

Vi vil derfor minde om, at vi allerede i det tredje kapitel af foregående bog lod falde et vink om dette (for vi plejer ellers ikke at fortælle mere, end hvad der til enhver tid er fornødent), og vi sagde dengang, at mrs. Fitzpatrick, der hellere end gerne ønskede at forsone sig med sin onkel og tante Western, nu antog, at hun havde fået en gunstig lejlighed, ved nemlig at bevise Sophia den tjeneste at bevare hende fra at begå den samme uret, der havde pådraget hende selv hele familiens vrede. Efter megen overvejelse besluttede hun derfor at underrette sin tante Western om, hvor hendes kusine opholdt sig, og skrev til den ende følgende brev, som vi her af flere grunde helt og holdent vil meddele læseren:

> Ærede frue!
>
> Anledningen til denne min skrivelse vil måske gøre mit brev behageligt for min kære tante, i det mindste på én af hendes niecers vegne, da jeg ikkun har ringe håb om, at det samme vil være tilfældet for den andens vedkommende.

Hermed vil jeg uden videre undskyldninger meddele Dem, at da jeg netop var i begreb med at komme til Dem for at bønfalde om Deres beskyttelse, traf jeg ved et ganske forunderligt tilfælde på min kusine Sophia, hvis forhold sikkert er Dem bedre bekendt end mig. Desuagtet ved jeg desværre kun alt for meget, i det mindste ved jeg nok til at være overbevist om, at hun, med mindre det afværges, står i fare for at styrte sig selv i den samme ulykkelige skæbne, som uheldigvis har truffet mig, da jeg af lutter uvidenhed og mangel på verdenskundskab glemte at følge Deres vise og forstandige råd.

Kort sagt, jeg har selv set den unge mand; ja, jeg har endog været den største del af dagen i går i selskab med ham, og jeg forsikrer Dem, at han virkelig er et indtagende ungt menneske. Det ville blive for vidtløftigt her at underrette Dem om, hvorledes han kom til at gøre mit bekendtskab, men jeg har allerede i morges skiftet opholdssted for at undgå videre forbindelse med ham, og for at han ikke ved min hjælp skulle opdage min kusine; for han ved endnu ikke, hvor hun er, og det vil også være det klogeste, at han forbliver uvidende om det, indtil onkel igen har sikret sig hendes person. Der vil altså ikke være nogen tid at spilde, og jeg behøver derfor kun at underrette Dem om, at hun nu er hos lady Bellaston, som jeg har talt med, og som jeg formoder har en vis plan, ifølge hvilken

hun skjuler hende for familien. De ved nok, frue, at hun er en besynderlig dame, men da det ingenlunde ville passe sig for mig at fordriste mig til at give antydninger til Dem, der besidder en så høj grad af kløgt og verdenskundskab, vil jeg blot underrette Dem om den simple kendsgerning.

Jeg håber, frue, at den omsorg, jeg ved denne lejlighed har vist til familiens bedste, igen vil anbefale mig til en dames bevågenhed, som altid har lagt så megen iver for dagen for at fremme vor fælles sag og sande interesse. Gid dette skridt turde blive et middel til igen at forhverve mig Deres venskab, der i så høj grad udgjorde min tidligere lykke og er så nødvendigt for min fremtids velfærd. Jeg forbliver

ærede frue!

med største ærbødighed
Deres hengivne og ærbødige niece
og ydmyge tjenerinde

Harriet Fitzpatrick."

Mrs. Western var nu i huset hos sin broder og havde opholdt sig der, lige siden Sophia var bortflygtet, fordi hun ønskede at trøste den stakkels squire i hans sorg. Af hvilken beskaffenhed denne trøst, som hun i daglige portioner tildelte ham, forresten var, det har vi allerede forhen givet prøver til bedste på.

Da hun fik brevet, stod hun netop med ryggen mod ildstedet og havde en pris tobak mellem fingrene, idet hun på samme tid gav squiren den daglige dosis trøst ind, mens denne røg sin

eftermiddagspibe. Næppe havde hun imidlertid gjort sig bekendt med brevets indhold, førend hun leverede det til ham og sagde: "Der, sir, har De en efterretning om Deres forlorne lam. Lykken har atter gengivet det til Dem, og De kan måske endnu frelse hende, hvis De vil rette Dem efter mit råd."

Nu læste også squiren brevet, sprang op af stolen, kastede piben i ilden og udstødte et højt hurraråb af glæde. Han kaldte derefter på sine folk, lod sine støvler bringe ind, befalede, at hans bedste ridehest samt flere andre heste skulle opsadles, og at man straks skulle sende bud efter pastor Supple. Da dette var afgjort, vendte han sig om til sin søster, omfavnede og knugede hende dygtigt i sine arme, idet han sagde: "Hvad skal det betyde? Det forekommer mig næsten, som om du ikke er rigtig fornøjet; man skulle næsten tro, at du var bedrøvet over, at jeg har fundet pigebarnet."

"Hør, broder," svarede hun, "skarpsindige diplomater, der skuer til bunds i tingene, opdager ikke sjældent, at disse får et ganske andet udseende end det, der viser sig ved det første, overfladiske blik. Vistnok har forholdene ikke ganske det samme fortvivlede udseende som fordum i Holland, da Ludvig den Fjortende stod udenfor Amsterdams porte; men dette anliggende kræver alligevel en vis delikatesse, som du må tilgive, jeg meget frygter for, at du aldeles mangler. Der gives en vis anstand, hvormed man må opføre sig mod en så fornem dame som lady Bellaston, og dette, min gode broder, forudsætter igen en verdenskundskab, der langt overstiger dine evner, og det er det, jeg tænker på."

"Å hvad, søster!" råbte squiren, "jeg ved nok, at du ikke har store begreber om mig, men jeg skal dog ved denne lejlighed

vise dig, at jeg inte er nogen tosse. Verdenskundskab! Pølsesnak! Jeg skulle altså have levet så længe her i landet uden at vide, hvordan en arrestbefaling ser ud, eller uden at kende til lands lov og ret. Jeg ved meget godt, at jeg har lov til at tage, hvad der tilhører mig, hvor jeg så end finder det. Vis mig barestens, hvor min datter er, og du må kalde mig en tosse, så længe jeg lever, om jeg inte skal vide, hvorledes jeg skal bevise min adkomst til hende. Der gives lige så vel fredsdommere i London som på andre steder."

"Jeg forsikrer dig," skreg mrs. Western, "at jeg skælver for udfaldet af dette foretagende, der måske dog vil få et heldigt udfald, når du blot vil følge mit råd. Tror du da virkelig, at en fornem dames hus kan gennemsøges ved hjælp af arrestbefalinger og grove fredsdommere? Nej, hør nu, jeg skal sige dig, hvorledes du må bære dig ad. Så snart du er kommet til byen og har fået dig en anstændig, ny klædning (for du kan virkelig ikke være bekendt at vise dig i den, du der har på), så lader du dig melde hos lady Bellaston og udbeder dig den ære at turde aflægge hende et besøg. Når du så har fået audiens hos hende, som du naturligvis vil få, så fortæller du hende hele historien og nævner mig for hende (for dig kender hun jo slet ikke, selv om hun ser dig lige for sig, skønt I jo er beslægtede), og da er jeg aldeles overbevist om, at hun ikke mere vil tage min niece i beskyttelse, som således har bedraget hende. Se, det er den eneste rigtige fremgangsmåde, – fredsdommere og deslige! hvor kan du nu tænke dig, at sådan nogen kan have noget at sige hos en dame af rang hos en civiliseret nation?"

"Ad helvede til med dine damer og din rang," skreg squiren; "det var en rar historie med en civiliseret nation, hvor

fruentimmerne ikke mere står under loven. Og desuden – hvad behøver jeg at gøre så mange komplimenter med en fordømt gammel pulverheks, der holder maskepi med datteren og gør hende abspenstig med hendes fader? Søster, jeg må sige dig, at jeg ikke er sådan et fæ, som du forestiller dig. Jeg ved nok, at I fruentimmer gerne ville stå over loven; men det går inte, det er en evig forsoren løgn. Jeg har selv hørt lord overdommeren sige ved retsmøderne, at der er ingen, der står over loven. Men det er måske noget nyt, der er kommet ind med tyskerne, med disse hannoveranere, ikke sandt?"

"Mr. Western," svarede hun, "jeg tror virkelig, at dit hoved dagligt bliver tykkere; jeg forsikrer dig, du er den groveste bjørn, jeg har kendt."

"Selv bjørn, søster Western," gentog squiren. "For pokker, du må tale om din fine høflighed, så meget du vil, jeg kan inte mærke noget til den. Jeg er ingen bjørn eller nogen hund; men jeg tør næsten påstå, at du har noget tilfælles med en kat. Uf, pølsesnak! Lad mig bare om det; jeg skal nok vise dig, at jeg har lige så gode manerer og levemåde som andre folk."

"Mr. Western," svarede damen, "for mig kan du nu sige, hvad du lyster; *Je vous méprise de tout mon cœur*. Jeg vil derfor slet ikke tage dig det ilde op. Desuden har jeg, som min kusine med det hæslige irske navn ganske rigtigt udtrykker sig, en så stor omhu for familiens ære og sande interesse og en sådan omsorg for min niece, der er et medlem af samme, at jeg har besluttet selv at tage til byen i denne anledning. For du er virkelig på ingen måde skikket til at vise dig i en dannet hofkreds. Nej, rejs til Grønland, til Grønland! Det er det bedste land for dig til at optræde i som den barbariske negotiator, du er."

"Gud ske lov," skreg squiren, "nu forstår jeg inte et ord af, hvad du siger. Det er vel også tysk sladder fra Hannover. Men jeg skal dog vise dig, at jeg slet inte vil stå tilbage for dig i høflighed; når du inte er vred for, hvad jeg har sagt, så vil jeg inte heller være vred for, hvad du har sagt. Jeg har altid anset det for en dårskab, at en familie indbyrdes kævles med hinanden; og om man også sommetider i heftighed giver hinanden et knubbet ord, så må man tage og give det, som det falder. Jeg for min part bærer intet nag til nogen og antager, at det er meget smukt af dig, at du vil rejse til London, for jeg har ikke været der mere end to gange i mit liv, og så har jeg ikke opholdt mig der længere end fjorten dage ad gangen; derfor kan du også tanke dig, at jeg siden den tid kun kender lidet til gaderne og folkene der. Jeg har aldrig nægtet, at du forstår dig bedre på de ting end jeg. Hvis jeg ville afdisputere dig dette, så ville det være lige så godt, som om du ville bevise mig, at du forstod dig bedre på, hvorledes man skal styre et kobbel hunde eller finde en hares leje, end jeg."

"Nej," svarede denne, "jeg forsikrer dig om, at jeg ikke vil diskutere med dig om dét."

"Godt," svarede han, "så vil jeg ikke heller diskutere med dig om det andet."

Da freden altså dermed var sluttet (for at bruge en af damens talemåder), da enighed var oprettet mellem de stridende parter, og da landsbypræsten var ankommet, blev hestene ført frem, hvorpå squiren tog afsted, efter at han først havde lovet at følge sin søsters råd; dernæst fattede hun den beslutning dagen efter selv at tage ind til byen.

Imidlertid begav det sig dog således, at squiren undervejs meddelte de omtalte forholdsregler til den gejstlige, og at de begge kom til den erkendelse, at de foreskrevne formaliteter var ganske overflødige. Heraf fulgte igen, at squiren atter skiftede sind og opførte sig på den måde, som vi allerede har erfaret.

Kapitel 7

Hvori forskellige uheld ramme den stakkels Jones.

Sagerne stod nu som ovenanført, da mrs. Honour kom til mrs. Miller og kaldte Jones ud fra det selskab, hvor vi forlod ham. Da han nu befandt sig i enrum med hende, begyndte hun således at tage på veje:

"O, min kære ven! Hvorledes skal jeg få mod til at fortælle Dem, hvad der er sket? Det er ude med Dem, med min stakkels frøken og mig med!"

"Hvorledes, hvad er der sket med Sophia?" råbte Jones og stirrede fortvivlet på hende.

"Alt, hvad ondt blot kan tænkes," skreg mrs. Honour. "Ak! jeg får aldrig mere sådan en frøken; ak, at jeg skulle opleve sådan en dag!"

Ved disse ord blev Jones bleg som aske, skælvede og stammede, mens Honour fortsatte: "Jeg har tabt min frøken for stedse!"

"Hvorledes! hvorved? fortæl mig dog for Himlens skyld, hvorledes det er gået til, min kære Sophia ..."

"Ja, De må nok kalde hende således," svarede Honour, "hun var den bedste frøken imod mig, jeg blot kunne tænke mig. Jeg får aldrig mere sådan en kondition."

"Å, ad helvede til med konditionen!" skreg Jones, "sig mig blot, hvad, hvorledes har hun selv det; hvad er der hændet min Sophia?"

"Ja, således går det," skreg pigen, "stakkels tjenestefolk siger man altid ad helvede til med. Ingen bryder sig om, hvad der er blevet af dem, skønt man kaster dem ud af huset og giver dem til pris for den største nød. De kan tro, at en stakkels pige er lige så godt af kød og blod som andre folk, det er vist; ingen bekymrer sig om, hvad der er blevet af dem."

"Men så vær dog barmhjertig og fortæl mig blot et ord om, hvad der er sket med Sophia."

"Å ja, jeg har virkelig mere medlidenhed med Dem, end De har med mig," svarede Honour; "jeg siger ikke ad helvede til med Dem, fordi De har mistet den sødeste frøken i verden. Ja, De kan være overbevist om, at De er at beklage, og jeg er at beklage, for hun var sådan en god frøken imod mig."

"Men hvad er der da slet?" skreg Jones, næsten ude af sig selv af fortvivlelse.

"Hvad? Ja, hvad mener De vel?" sagde Honour, "det værste, der kunne ske, både for Dem og for mig. Hendes fader er kommet her til byen og har taget hende bort fra os begge to."

Ved disse ord faldt Jones på sine knæ og opsendte en inderlig taksigelse for, at det ikke var noget værre.

"Intet værre!" udbrød Honour; "hvad kunne der vel være mere uheldigt for nogen af os? Han har taget hende med sig og bandet på, at hun skal ægte mr. Blifil; det kan De nu trøste Dem med, og hvad mig stakkel angår, så har han kastet mig ud af huset."

"Jeg forsikrer Dem, mrs. Honour," svarede Jones, "De har været nær ved at skræmme livet af mig. Jeg troede ganske bestemt, at en eller anden pludselig ulykke havde ramt Sophia; noget, som var så skrækkeligt, at selv et ægteskab med Blifil i sammenligning var at anse for en ubetydelighed; men, min gode Honour, så længe der er liv, er der også håb. Her i et frit land kan man ikke således gifte fruentimmer bort med magt og tvinge dem mod deres vilje."

"Å ja, det har De ret i, sir! Det er sandt nok," sagde hun; "for Dem kan der altså endnu være noget håb, men desværre – hvad håb er der for mig arme stakkel? De må dog indse, at jeg lider alt dette for Deres skyld. Alt det had, som squiren har kastet på mig, kommer jo kun af, at jeg har taget Deres parti mod mr. Blifil."

"Jeg føler også virkelig, at jeg i visse henseender er Dem forbunden," svarede Jones, "og jeg skal ikke heller undlade noget af, hvad der står i min magt til at give Dem en passende erstatning."

"Ak, sir!" sagde hun, "hvad kan erstatte en pige tabet af hendes kondition, uden når hun får en anden, der er lige så god?"

"De skal ikke fortvivle, mrs. Honour," svarede Jones, "jeg håber at være i stand til at skaffe Dem Deres forrige plads igen."

"Desværre, sir!" sagde hun, "hvor kan jeg smigre mig med sådanne forhåbninger, når jeg dog ved, at den ting er ganske umulig, for squiren er yderligt forbitret på mig, – og dog, hvis De engang fik min frøken til ægte, som jeg så inderligt ønsker og håber, for De er en gavmild, hjertensgod ung herre, der bestemt elsker hende højt, ligesom hun også elsker Dem af

ganske hjerte – det ville jo være urimeligt at nægte det, for det må jo enhver, der i mindste måde er bekendt med min frøken, tydeligt nok kunne se, for min stakkels frøken, hun kan slet ikke forstille sig, og hvis to unge mennesker, der elsker hinanden så inderligt, ikke skulle blive lykkelige, hvem skal da blive det? Lykken er ikke altid afhængig af, hvor meget folk ejer; desuden har min frøken jo mere end nok for Dem begge. Det ville derfor til visse være den største ynk i verden at holde to sådanne elskende sjæle adskilte; ja, jeg for min part er aldeles overbevist om, at De dog til sidst vil komme sammen; og hvis det er bestemt, så nytter det ikke at ville forhindre det. Hvis et ægteskab er afsluttet i Himlen, så kan alverdens fredsdommere ikke opløse det. Jeg ville blot ønske, at pastor Supple havde en smule mere courage og kunne sige squiren, hvor ugudeligt handlet det er af ham således at tvinge sin datter til at tage en, hun ikke kan lide. Men den gode mand er nu så ganske afhængig af squiren, og så tør den fromme herre, skønt han er en meget religiøs og grundskikkelig mand og ganske rigtigt taler om, hvor slet en fremgangsmåde det er, når squiren ikke er til stede, dog ikke for alt i verden vove at sige ham det op i øjnene. Jeg forsikrer Dem, at jeg aldrig har set ham så dristig som for nylig; jeg var ordentlig bange for, at squiren skulle få i sinde at slå ham. Jeg ønsker ikke heller, at Deres Velbårenhed skal blive melankolsk, sir! De må ikke fortvivle, sagerne kan nok blive bedre, så længe som De kan stole på min frøken, og det er jeg vis på, at De kan, for man får hende aldrig til at give sit samtykke til at ægte en anden. Jeg er blot skrækkelig bange for, at squiren går hen og gør en ulykke på hende, når han bliver opbragt, for han er en gyselig, ganske forfærdeligt rasende

mand; så er jeg også bange for, at min stakkels frøken bliver syg af hjertesorg, for hun har et hjerte så fint som en kylling; det er virkelig skade, at hun ikke har lidt af mit mod. For hvis jeg var forelsket i en ung mand, og hvis min fader kom for at lukke mig inde, så ville jeg kradse hans øjne ud for at slippe hen til min kæreste. Men her er endnu noget andet at betænke; det drejer sig om en betydelig formue, som faderen har magt til enten at give hende eller ikke, og det gør dog sikkert også nogen forskel."

Om Jones videre lagde synderligt mærke til hele den anførte monolog, eller om han ikke svarede noget af mangel på lejlighed til at kunne få indført et ord, det skal jeg ikke afgøre; så meget er imidlertid vist, at han ikke en eneste gang forsøgte at standse hendes talestrøm, lige så lidt som hun et øjeblik holdt op med at snakke, indtil Partridge kom styrtende ind i værelset og underrettede ham om, at den fornemme dame var nede på trappen.

Nu var Jones i den skrækkeligste forlegenhed, man blot kan tænke sig, for Honour vidste ikke noget om det intime forhold, der bestod mellem ham og lady Bellaston, og hun var rigtignok også den, han allersidst ville underrette om det. I denne uro og forlegenhed greb han (som folk sædvanligvis gør) den værste udvej, og i stedet for at udsætte hende for damens kritik, hvilket ikke ville have haft nogen ubehagelig følge for ham, valgte han at udsætte ladyen for hendes bemærkninger; han besluttede til den ende at skjule mrs. Honour, som netop fik tid til at liste sig bag sengen, mens han trak gardinerne sammen foran hende.

Den urolige spænding, hvori Jones hele dagen havde befundet sig på grund af den stakkels værtinde og hendes familie, den forskrækkelse, som mrs. Honour havde forårsaget,

og den forvirring, han nu kom i ved lady Bellastons pludselige besøg, – alt dette havde i forening aldeles bragt hans tidligere tanker i glemsel, så at det aldeles ikke faldt ham ind, at han skulle huske på at agere syg mand, men det var også den rolle, han var mindst skikket til at give, for dertil svarede hverken hans pyntelige moderne dragt eller hans livlige, muntre ansigt.

Ladyen blev derfor ved hans modtagelse langt behageligere overrasket, end hun havde ventet, idet han kom hende i møde med al den forekommende munterhed, han kunne fremkalde på sit ansigt, og uden noget virkeligt eller tilsyneladende udseende af, at der fejlede ham det mindste.

Næppe var lady Bellaston derfor kommet ind i værelset, førend hun gik lige hen til sengen og lod sig plumpe ned på den med de ord: "Nå, der ser De, min kære Jones, at der ikke gives noget, der længe kan holde mig borte fra Dem. Måske jeg egentlig burde være vred på Dem, for jeg har jo hverken hørt eller set noget til Dem hele dagen; jeg troede virkelig, at Deres upasselighed ikke tillod Dem at gå ud, men jeg formoder nu, at De hele dagen har siddet pyntet og stram i Deres værelse som en fin dame for at tage imod barselsvisitter, men tro nu ikke, at jeg har i sinde at skænde på Dem; for jeg vil ingenlunde give Dem den undskyldning, som mangen ægtemand har for sin koldsindige opførsel ved at efterligne en kone i ondt lune."

"Ja vist, lady Bellaston," svarede Jones, "Deres Nåde vil sikkert ikke bebrejde mig denne mangel på pligtskyldig opmærksomhed, da jeg blot har ventet på Deres nærmere befalinger. Men, min kære frue, hvem har her årsag til at beklage sig? Hvem var det, der forrige aften svigtede

stævnemødet og lod en stakkels mand vente, ønske, længes og sukke?"

"O! Tal aldrig om det, min kære Jones!" udbrød hun. "De ville virkelig beklage mig, hvis De vidste årsagen til det. De ved ikke, hvad et fruentimmer af stand er nødt til at lide af påtrængende dårer for at spille sin rolle i verden. Det glæder mig forresten at se, at denne længsel ikke har skadet Dem i nogen henseende; De har virkelig aldrig haft et bedre udseende i Deres liv. Min tro! Jones, De kunne i dette øjeblik afgive en dejlig model til et billede af en Adonis."

Der gives visse fornærmelige udfordringsord, som en mand af ære blot kan besvare ved et kraftigt slag, og således gives der vel også blandt elskende visse udtryk, der kun har et kys til gensvar. Nu syntes den kompliment, som lady Bellaston her gjorde Jones, at høre til den sidste slags, især da den blev ledsaget af et blik, hvori damen forstod at lægge en langt mere udtryksfuld opmuntring end hun var i stand til at tolke med sine læber.

I dette øjeblik var Jones unægtelig i en højst ubehagelig og overordentlig forlegen stilling; thi, for at anvende den tidligere benyttede sammenligning, skønt opfordringen var sket af en dame, kunne dog Jones hverken tage sig nogen fyldestgørelse, ja ikke engang tilbyde sig at ville give en sådan, i en tredje persons nærværelse, eftersom sekundanter i denne slags dueller strider mod de i en sådan tvekamp gældende love. Men da nu slig en hindring slet ikke faldt lady Bellaston ind, der var uvidende om, at der i værelset forefandtes noget andet fruentimmer end hun selv, ventede hun først i nogen tid ganske forundret på, hvad Jones ville svare, mens denne i bevidstheden

om den latterlige figur, han her måtte gøre, holdt sig i en vis afstand, og da han ikke turde give noget passende svar, tav aldeles stille og ikke sagde et ord. Man kan næppe forestille sig noget mere komisk eller tragisk optrin, end denne scene ville have været, hvis den skulle have varet meget længere. Damen havde allerede to-tre gange skiftet farve; utålmodig rejste hun sig op og satte sig ned igen, mens Jones stod og var færdig at ønske, at jorden ville sluge ham op, eller at huset måtte falde sammen over hovedet på ham, da et besynderligt tilfælde frelste ham fra en forlegenhed, som knap en Cicero med al sin veltalenhed, eller en Machiavelli med al sin kloge politik ville have kunnet redde ham ud af uden i højeste grad at falde i unåde.

Dette tilfælde bestod ikke i noget andet, end at den unge Nightingale pludselig kom ind i stuen. Han var imidlertid plakatfuld eller rettere sagt i den grad beruset, at han vel ikke var berøvet brugen af sine lemmer, men dog ingenlunde var i stand til at tænke eller bruge sin forstand.

Både mrs. Miller og hendes døtre var på den tid i seng, mens Partridge sad nede i køkkenet og smøgede sin pibe ved arnestedet, så at Nightingale uhindret kom lige hen til døren i Jones' værelse. Han lukkede døren op i en fart og trådte uden videre lige ind, da Jones fo'r op fra stolen, styrtede lige hen imod ham, og det så eftertrykkeligt, at Nightingale ikke kom så langt indenfor, at han kunne se, hvem der sad på sengen.

Egentlig talt havde Nightingale taget fejl af Jones' værelse og det, hvor han tidligere havde haft logi. Han forlangte derfor med største påståelighed at komme ind og bandede på, at han ville se den, der kunne hindre ham i at komme i sin egen seng.

Imidlertid var Jones dog den stærkere og fik ham overgivet til Partridges omsorg, idet denne ved den påfølgende tummel snart kom op og hjalp sin herre af med personen.

Nu var Jones altså igen nødt til at vende tilbage til sit eget værelse, da han netop, idet han trådte ind, hørte lady Bellaston gøre et udråb, omend ikke synderlig højt. Straks derpå så han, hvor hun i en så heftig bevægelse kastede sig ned på en stol, at denne hos en dame af et fint nervesystem måtte anses for et hysterisk anfald.

Sagen var nemlig den, at damen, der blev forskrækket over den strid, hvori de to mandfolk var kommet, og som ikke vidste, hvad udfald den ville få, og tillige hørte, hvorledes Nightingale af alle kræfter svor på at ville ind i sin seng, forsøgte at trække sig tilbage til det hende fra en tidligere tid bekendte skjul, men til sin store forfærdelse allerede fandt dette optaget af en anden person.

"Men, mr. Jones!" skreg ladyen, "er det en opførsel, en behandlingsmåde? Skændige menneske! Hvad er det for en ussel person, De har her givet mig til pris for?"

"Hvad behager!" råbte mrs. Honour og sprang i rasende vrede frem af sit skjulested; "ussel person! – vil man bare tænke sig! ussel person! er det muligt? – Nej, hvor fattig og forladt jeg end er, så er jeg dog anstændig, og det er mere, end somme folk kan sige, der ellers er rige nok."

I stedet for at Jones skulle have henledet hele mrs. Honours vrede på sig, som en mere erfaren elsker øjeblikkelig ville have gjort, begyndte han derimod at forbande sin ulykkelige skæbne og at beklage sig selv som det ulykkeligste menneske i verden; derpå henvendte han sig ufortøvet til lady Bellaston og gav sig

til at fremkomme med nogle urimelige forsikringer om, at han var fuldkommen uskyldig. Mens dette foregik, fik denne dame, der var så snarrådig som noget fruentimmer i verden, især ved sådanne lejligheder, hele sin åndsnærværelse igen og svarede ganske roligt: "Sir, De behøver slet ingen undskyldninger, jeg ser nu, hvem det er; jeg kendte ikke straks mrs. Honour, men da jeg nu ser, at det er hende, så kan det naturligvis ikke falde mig ind at mistænke Dem for noget, og jeg anser hende ligeledes for et fruentimmer med alt for megen sund fornuft til at gøre mit besøg til genstand for nogen upassende dom; jeg har jo altid været venskabeligt sindet imod hende, og det kunne jo måske stå i min magt senere at bevise hende en tjeneste endnu."

Mrs. Honour var også straks lige så forsonlig, som hun før havde været opfarende. Da hun derfor hørte, at lady Bellaston istemte en blid tone, formildede hun også sin udtryksmåde. "De kan tro, nådige frue," sagde hun, "jeg har altid været redebon til at erkende Deres Nådes velvilje imod mig; jeg har aldrig haft så god en ven i nogen som i Deres Nåde, og hvis jeg havde kunnet tænke mig, at det var Deres Nåde i egen person, jeg før tiltalte, som jeg nu først opdager, så skulle jeg hellere have bidt min tunge af end begå slig en galskab. Hvor kunne jeg vel tænke det om Deres Nåde! Det kan til visse ikke passe sig for en stakkels kammerpige som mig at tænke ilde om sådan en fornem dame – jeg mener nemlig, jeg *har* været kammerpige, for nu har jeg ingen kondition og er i den ynkeligste tilstand, man blot kan tænke sig; jeg har mistet den bedste frøken, man blot kan tænke sig."

Her fandt mrs. Honour det passende at udgyde en strøm af tårer.

"Græd ikke, barn," sagde den gode dame; "der kunne måske findes udveje til at hjælpe dig, kom i morgen til mig."

Med disse ord optog hun sin vifte, der lå på gulvet, og gik majestætisk ud af værelset uden engang at værdige Jones et blik. Der gives virkelig en slags anstand, hvormed damer af rang kan bære deres uforskammethed til skue, og det er noget, som simplere fruentimmer under lignende omstændigheder forgæves stræber efter at opnå.

Jones fulgte hende ned af trappen, bød hende ofte hånden, hvilken hun dog aldeles ikke ville modtage, men satte sig i sin vogn uden i mindste måde at bekymre sig om ham, skønt han stod og bukkede for hende.

Da han igen var kommet ovenpå, forefaldt der en lang samtale mellem ham og mrs. Honour, mens denne igen fik sine sager bragt i orden efter al den forstyrrelse. Genstanden for deres underholdning drejede sig naturligvis om hans utroskab mod den unge frøken, som hun med megen bitterhed vidt og bredt udtalte sig om. Endelig fandt Jones dog visse midler til at berolige hende; ja, ikke nok med det, han fik hende også til at love sig ubrødelig tavshed desangående, samt at hun næste morgen skulle søge at komme til kundskab om, hvor Sophia var, og tillige bringe ham besked om, hvad squiren senere måtte have i sinde at foretage sig.

Hermed endte dette uheldige eventyr, som alene mrs. Honour havde nogen sand fordel af, for en hemmelighed (det ved måske nogle af mine læsere af erfaring) kan ofte blive meget fordelagtig ikke blot for dem, der troligt bevarer samme, men sommetider også for sådanne personer, der i al stilhed meddeler den til enhver, med undtagelse af den, der ikke ved, at

han bliver røbet og ligefuldt betaler for bevarelsen af den formentlige hemmelighed, skønt den forresten er hvermand bekendt nok.

Kapitel 8

Kort og godt.

Trods alle de tjenester, som mrs. Miller havde modtaget af Jones, kunne hun dog den følgende morgen ikke undlade at gøre ham nogle blide forestillinger om den støj, der natten i forvejen havde fundet sted på hans værelse. Imidlertid var disse forestillinger dog så blide og venskabelige, idet hun forsikrede ham om, hvad der også virkelig var tilfældet, at hun dermed blot ønskede at befordre mr. Jones' sande vel, mens han, langt fra at blive fornærmet over hendes advarsler, tværtimod optog dem med velvilje og taknemmelighed, erklærede den gode kone, at han selv beklagede det stedfundne optrin, undskyldte det, så godt han kunne, og lovede hende aldrig mere at frembringe lignende forstyrrelse i hendes hus.

Vi ser altså, at mrs. Miller ved deres første sammenkomst ikke undlod at gøre en kortfattet indsigelse mod hans opførsel, men dermed var sagen også forbi, for da han senere op ad formiddagen blev anmodet om at komme ned hos familien, var det i en langt behageligere anledning, idet han skulle agere forlover, træde i faders sted hos miss Nancy og bortgive hende i ægteskab til mr. Nightingale, der nu var i fuld stads og for øvrigt så ædru, som mange af mine læsere antager, at den mand bør være, der så uforsigtigt går hen og tager sig en kone.

Her turde det dog vist være rigtigst først at fortælle, hvorledes den unge gentleman slap bort fra sin onkel, og hvorledes han var kommet i den tilstand, vi aftenen i forvejen så ham optræde i.

Dette gik således til. Da onklen nemlig var kommet til sit logi i selskab med brodersønnen, lod han dels for sin egen fornøjelses skyld (for han holdt som sagt meget af flasken), dels for at gøre brodersønnen uskikket til straks at fuldføre sin hensigt, en god portion vin sætte på bordet. Dermed drak han nu den unge herre så kraftigt til, at denne, der vel ikke var vant til at drikke, men dog ikke således afskyede denne fejl, at han af den grund ville vise sig ulydig eller uhøflig ved aldeles at afslå det, snart fik så meget, at han blev aldeles drukken.

Næppe havde imidlertid onklen vundet sejr og lavede sig til at få brodersønnen bragt til sengs, førend der kom et bud, der bragte ham en så ubehagelig og forstyrrende efterretning, at han straks glemte at tænke på brodersønnen, men lod denne skøtte sig selv, fordi hele hans sind blev optaget af hans egne anliggender.

Denne pludselige og nedslående efterretning gik ud på intet mindre, end at hans egen datter, lige så snart han var bortrejst, havde grebet den gunstige lejlighed og taget flugten i selskab med en ung gejstlig fra nabolaget, som faderen ikke kunne indvende noget ved, undtagen det, at han ikke ejede det mindste. Desuagtet havde hun fundet det rådeligt ikke engang at meddele faderen noget angående sin kærlighedsforståelse, men tværtimod indrettet alting så klogeligt, at det slet ikke faldt nogen ind, førend det var fuldendt.

Næppe havde mr. Nightingale den Ældre fået efterretningen om dette, førend han i største forvirring straks bestilte ekstrapost med fire heste; derpå anbefalede han sin brodersøn til en opvarters omhu og forlod straks huset, skønt han måske næppe vidste, hvad han foretog sig, eller hvorhen han begav sig.

Da onklen var afrejst, kom opvarteren hen til brodersønnen for at få ham til at lægge sig og fik ham til den ende nogenlunde vågen og gjort ham det begribeligt, at onklen var rejst, hvorefter den unge Nightingale, i stedet for at modtage det velvillige tilbud, påstod, at han ville have en vogn og køre hjem. Da nu tjeneren ingenlunde havde fået nogen bestemt befaling om at holde på ham, var han også ganske villig til at opfylde denne anmodning, og således blev mr. Nightingale bragt tilbage til mrs. Millers hus, hvor han stavrede op til mr. Jones' værelse, som ovenfor er fortalt.

Da den forhindring, som onklen havde foranlediget, nu var ryddet af vejen (skønt den unge Nightingale endnu ikke vidste, hvorledes det var gået til), og da hele festen snart var i orden, kørte moderen, mr. Jones, den unge mr. Nightingale og hans brud i en hyrevogn til Doctor's Commons, hvor miss Nancy, som man plejer at sige, snart blev gjort til "en anstændig kone", hvorved især den stakkels moder i ordets bedste betydning blev gjort til et af de lykkeligste mennesker på jorden.

Da nu mr. Jones så, at hans bestræbelser havde fået et heldigt udfald, begyndte han igen at tænke på sine egne anliggender. Dog, for at mange af mine læsere ikke skal dømme ilde om ham for den dårskab således at blande sig i andres sager, og for at nogle få andre ikke skal tro, at han handlede mere uegennyttigt, end det virkelig var tilfældet her, anser vi det for rigtigst at

forsikre læserne om, at dette anliggende så langt fra savnede hans deltagelse, at han tværtimod følte en betydelig interesse for at se det lykkeligt bragt til en tilfredsstillende slutning.

For med ét ord at forklare denne tilsyneladende urimelighed må vi herved med rette anføre om ham, hvad Terentius siger: *Homo sum; nil humani a me alienum puto.* (Jeg er et menneske; intet, der angår mennesker, er mig uvedkommende.) Han var derfor aldrig nogen ligegyldig tilskuer ved nogen andens ulykke eller held og følte selv deltagende det ene eller det andet, alt som han selv havde bidraget dertil. Han kunne derfor ingenlunde være redskabet til at oprejse en hel familie fra den højeste grad af elendighed til den største glæde og fryd uden derved selv at forskaffe sig en overordentlig fornøjelse, og den var måske langt større end den, verdenskloge mennesker ofte køber sig ved de mest anstrengende arbejder eller også ved at nedværdige sig til at vade igennem det dybeste morads af uretfærdighed.

De læsere, der er af samme tænkemåde som han, vil måske antage, at dette kapitel indeholder et rigt stof til eftertanke, hvorimod andre måske ønsker, at det aldeles havde været udeladt, hvor kort det end er, da det slet ikke hører med til hovedsagen. Jeg formoder nemlig, at de antager, at Jones til sidst dog bliver hængt eller måske får en om muligt endnu ynkeligere skæbne.

Kapitel 9

Indeholder forskellige sorter kærlighedsbreve.

Da Jones var kommet hjem, fandt han følgende breve liggende på bordet, som han heldigvis åbnede i samme orden, som de var ham tilsendt.

Første brev.
"Jeg må vist lide af en ganske besynderlig fortryllelse, for jeg kan ikke et øjeblik holde ved mine beslutninger, hvor fast jeg end har bestemt mig, og hvor velgrundede disse end er. I går aftes havde jeg fast besluttet aldrig at ville se Dem mere, og i dag er jeg allerede villig til at høre, hvad De har at sige, og om De er i stand til at oplyse mig om tingenes sammenhæng, skønt jeg ved, at det ikke er Dem muligt. Jeg har anført for mig selv alt, hvad der kunne tjene til Deres undskyldning – nå, måske dog ikke! Måske De besidder en højere grad af opfindsomhed end jeg. Kom derfor hen til mig, så snart som De har modtaget dette. Hvis De blot kan smede en eller anden undskyldning sammen, så lover jeg Dem forud, at jeg vil tro den. – Forrådt, og det til … jeg vil ikke mere tænke på det. Kom straks til mig. Det er nu det tredje brev, jeg har skrevet; de to forrige har jeg brændt, og jeg havde lyst til ligeledes at brænde dette. – Jeg vil ønske, at jeg må bevare min fornuft. – Kom ufortøvet!"

Andet brev.

"Hvis De nogensinde håber at få tilgivelse eller blot at blive tålt indenfor mine døre, så må De straks komme."

Tredje brev.
"Jeg har nu erfaret, at De ikke var hjemme, da mine billetter blev afgivet i Deres logi. Men lad mig nu se Dem, så snart De modtager dette; jeg skal ikke gå af pletten, og ingen skal få adgang til mig, Dem undtagen. Hvad kan der dog være, der opholder Dem så længe?"

Jones havde netop gennemlæst disse tre billetter, da mr. Nightingale kom ind i værelset.

"Nå, Tom," sagde han, "er der noget nyt fra Bellaston, efter forrige nats eventyr?" (For det var nu slet ikke mere nogen hemmelighed for nogen i huset, hvad det var for en dame.)

"Lady Bellaston!" svarede Jones ganske alvorligt.

"Min kære Tom," råbte Nightingale, "vær nu ikke så tilbageholdende med dine venner. I går aftes var jeg rigtignok alt for fuld til at se hende, men jeg så hende derimod på maskeraden. Tror du ikke, at jeg nok vidste, hvem fedronningen var?"

"Ja, men kendte du også virkelig damen på maskeraden?" spurgte Jones.

"Ja, det kan du være vis på, jeg gjorde," svarede Nightingale, "og jeg har måske snese gange hentydet til det, men du lod altid, som om du i denne henseende var så ømskindet, så at jeg ikke ville rykke rent ud med sproget. Jeg formoder derfor på grund af din delikate opførsel, at du ikke er så vel bekendt med

bemeldte dames karakter som med hendes person. Bliv nu blot ikke vred, Tom – for du er på min ære ikke det første unge menneske, hun har forført. Tro mig, hendes gode navn og rygte står slet ikke i nogen fare."

Skønt Jones ikke havde nogen grund til at antage, at bemeldte dame var en ren vestalinde, da denne kærlighedsforståelse begyndte, så var han dog, netop fordi han var så ukyndig om forholdene i byen og havde så få bekendte i samme, også aldeles uvidende om, hvad det er for en slags damer, der siges at have et tvivlsomt renomme, hvilket betyder et fruentimmer, der koketterer med ethvert mandfolk, som behager hende, men dog søger at bevare sit navn og det ydre skin af dyd. Når man forresten blot undtager nogle særdeles delikate damer, så er hun dog en person, der tager mod besøg af Gud og hvermand, som man kalder det; kort sagt, enhver ved nok, hvad hun er, men ingen taler om det.

Da Jones altså fandt, at Nightingale var fuldkommen indviet i det hele forhold, begyndte han at formode, at en så omhyggelig delikatesse, som han hidtil havde bevaret, ved denne lejlighed ikke var så ganske nødvendig, og gav derfor sin ven lov til at tale frit, ja, han bad ham endog om at sige ham rent ud, hvad han vidste eller nogensinde havde hørt om damen.

Nu havde mr. Nightingale også i mange andre henseender en temmelig kvindelig natur, men var især meget tilbøjelig til at fare med sladder. Ikke så snart havde han derfor af Jones fået fuldkommen frihed til at sige, hvad ham lystede, førend han gav sig til at fortælle vidt og bredt om bemeldte dame, men da hans beretninger indeholdt mange momenter, der i høj grad kompromitterede hende, føler vi, at det ville være alt for

hensynsløst mod damer af stand her at gentage disse. Det ville desuden også være højst uforsigtigt af os, hvis vi ikke søgte at undgå enhver anledning til, at andre, der senere ville gøre bemærkninger over dette værk, kunne gøre ondskabsfulde anvendelser eller også tvinge os selv til, mod vor vilje, at blive ophav til skandaløs bagtalelse, hvilket jo aldrig kunne falde os ind.

Da Jones nu med opmærksomhed havde hørt alt, hvad Nightingale havde at sige, sukkede han dybt, hvorpå den anden ytrede: "Min gode! Jeg håber dog, at du ikke er forelsket i hende; for hvis jeg havde kunnet forestille mig, at det skulle have gjort et sådant indtryk på dig, så kan jeg forsikre dig, at du aldrig skulle have erfaret noget."

"Ak nej, min kære ven!" råbte Jones, "det er ikke så, men jeg har således rodet mig ind med dette fruentimmer, at jeg ikke ved, hvorledes jeg igen skal slippe fra hende! Forelsket i hende er jeg ikke, langtfra! Men jeg skylder hende så mange og så store forbindtligheder. Siden du nu ved så meget, så vil jeg også være ganske oprigtig imod dig. Hende alene skylder jeg måske, at jeg hidtil endnu ikke har manglet det tørre brød. Hvorledes er det nu muligt, at jeg skulle kunne bryde med hende? Og dog må jeg forlade hende, hvis jeg ikke skal gøre mig skyldig i den sorteste utroskab mod en anden, der langt mere fortjener min hengivenhed end denne; en dame, min kære Nightingale, som jeg elsker så inderligt og lidenskabeligt, at kun få mennesker kan gøre sig et begreb om det. Jeg er næsten rent fortvivlet og ved ikke, hvorledes jeg skal bære mig ad."

"Men sig mig nu!" råbte Nightingale, "er den anden elskede også en anstændig dame?"

"Anstændig?" svarede Jones, "hendes rygte har aldrig nogen vovet at drage i mindste tvivl. Den klareste luft er ikke renere, den dejligste kilde ikke mere krystalklar end hendes kvindelige ære, hun er i alle henseender, både hvad legeme og sjæl angår, i højeste grad fuldkommen. Hun er den yndigste pige på jorderig, og dertil besidder hun sådanne ædle, ophøjede egenskaber, at skønt hun aldrig rinder mig af hu, så tænker jeg dog mindst på hendes ydre skønhed, undtagen når jeg ser hende."

"Men min gode ven, hvorledes kan du da," råbte Nightingale, "når du ganske har hengivet dig, blot et øjeblik betænke dig på at forlade hende for sådan én?"

"Holdt," sagde Jones, "tal ikke ondt om hende, jeg må dog altid anse mig for utaknemmelig imod hende, og jeg afskyr selv tanken om det."

"Passiar!" svarede den anden. "Du er slet ikke den første, hun har begunstiget med deslige nådesbevisninger. Hun er overmåde gavmild mod dem, hun synes om, skønt jeg dog må sige dig, at hun så klogeligt anvender sine foræringer, at disse snarere vækker forfængelighed hos et menneske end taknemmelighed."

Kort, mr. Nightingale vedblev så længe at tale om denne ting og fortælle sin ven så mange historier om damen, som han svor på, var sandfærdige, at han ganske unddrog hende Jones' agtelse, og i samme forhold blev hans taknemmelighed ligeledes formindsket. Han begyndte virkelig nu at betragte alle de tjenester, han havde modtaget af hende, snarere som en betaling end som en velgerning, hvilket i den grad nedsatte ikke blot hende, men også ham selv i hans egne tanker, at han blev

ganske ilde til mode ved det. Fra dette mismod vendte hans sjæl sig ved en naturlig overgang til Sophia, idet hendes dyd, hendes renhed, hendes kærlighed til ham og hvad hun allerede havde lidt for hans skyld, opfyldte alle hans tanker og bevirkede, at hans forhold til lady Bellaston forekom ham endnu langt mere afskyeligt. Følgen af alt dette var, at når han selv unddrog sig fra hendes tjeneste (for i dette lys betragtede han nu sin forbindelse med hende), ville han nok miste det daglige brød, men han besluttede alligevel at forlade hende, når han blot kunne finde på en passende grund.

Da han nu meddelte sin ven denne beslutning, tænkte Nightingale først lidt efter og sagde så: "Jeg har det, min dreng! Jeg har fundet en ganske sikker fremgangsmåde: foreslå hende ægteskab, og jeg vil lade mig hænge, om det ikke lykkes."

"Ægteskab!" råbte Jones.

"Javist, fri formelig til hende og foreslå hende ægteskab," svarede Nightingale, "så skal du se, hun slipper dig på øjeblikket. Jeg kender et ungt menneske, som hun tidligere har holdt, og som virkelig for alvor gjorde hende dette tilbud, men straks blev jaget væk for sin ulejlighed."

Jones erklærede, at han ikke ville vove dette eksperiment.

"Det kunne jo dog hænde sig," mente han, "at hun mindre ville tage et sådant tilbud ilde op af et mandfolk end af et andet. Og hvis hun nu fik i sinde at tage mig på ordet, hvad skal jeg så gøre? Så er jeg jo fanget i min egen snare og ulykkelig for stedse."

"Vist ikke!" svarede Nightingale, "jeg skal nok skaffe dig et middel til at slippe ud af kniben, hvis du virkelig skulle falde i sådan en snare."

"Men hvorledes skulle da dette gå til?" spurgte Jones.

"Det beror på," svarede Nightingale, "at det unge menneske, der er en af mine fortroligste bekendte i verden, er så vred på hende for adskillige ubehageligheder, hun senere har forvoldt ham, at jeg er overbevist om, at du uden vanskelighed kan få hendes breve til ham at se; ved hjælp af dem kan du jo med god anstand bryde med hende og sige hende op, inden du er lænket til hende, hvis hun selv forresten er villig til at lade sig binde, hvad jeg imidlertid er overbevist om, at hun ikke er."

Efter nogen betænkning fandt Jones også, at han kunne stole på denne forsikring, og bifaldt planen. Imidlertid bandede han på, at det var ham ganske umuligt at sige hende det lige op i ansigtet, for dertil havde han ikke dristighed nok, og han tilskrev hende derfor følgende brev, som Nightingale dikterede:

> "Min frue!
>
> Jeg beklager højligt, at jeg uheldigvis på grund af forretninger ude i byen ikke straks havde den ære at modtage Deres Nådes befalinger, så snart de var indsendt, og det ophold, som jeg desuden må tillade mig af hensyn til Deres Nåde, bidrager højligt til denne min uheldige stilling. O, lady Bellaston! De kan ikke tro, hvor bekymret og angst jeg har været, af frygt for, at Deres gode navn skulle lide noget ved disse uheldige tilfælde! Der gives nu kun én udvej til at sikre Dem. Jeg behøver ikke at nævne, hvori den består. Tillad mig blot at sige Dem, at Deres ære er mig lige så dyrebar som min egen, og at hele min ærgerrighed går ud på at turde nyde den ære at lægge min frihed for Deres

fødder; tro mig tillige, når jeg forsikrer Dem, at jeg aldrig kan blive fuldkommen lykkelig, medmindre De højmodigt vil skænke mig lovlig ret til for stedse at kalde Dem min.

Jeg forbliver

Nådige frue!

Med dybeste højagtelse
Deres Nådes mest hengivne,
ydmyge og lydige tjener

Thomas Jones."

På dette brev sendte fruen øjeblikkelig følgende svar:

"Idet jeg læste, sir, Deres højtidelige skrivelse, ville jeg, på grund af den kulde og formalitet, hvormed den er affattet, næsten have svoret på, at De allerede var i besiddelse af den lovmæssige rettighed, De sigter til, ja, at vi allerede i flere år havde udgjort det sammensatte og hæslige kreatur, som man kalder et ægtepar. Tror De da virkelig, at jeg vil være sådan en tosse? Eller mener De, at De nok kunne være i stand til ved overtalelser at blænde min sunde forstand, så at De kunne få mig til at overgive hele min formue i Deres hænder, for ret at sætte Dem i stand til at nyde Deres forlystelser på min bekostning? Er disse kærlighedsbeviser sådanne, som jeg forlanger af Dem? Er det takken for – dog, det sømmer sig ikke for mig at gøre Dem bebrejdelser,

hvorimod jeg højligt beundrer Deres ærbødige højagtelse.

P.S. Jeg kan ikke få tid til at gennemlæse det skrevne; måske jeg har sagt mere, end jeg har ment. – Kom til mig klokken otte i aften."

Herpå svarede Jones ifølge sin privatsekretærs råd følgende:

"Min frue!

Jeg kan umuligt tolke Dem, hvor dybt såret jeg føler mig ved den mistanke, De nærer mod mig. Kunne en lady Bellaston have skænket den mand sin yndest, der var i stand til at nære så lave hensigter? Eller kunne hun behandle kærlighedens højtidsfulde bånd så foragteligt? Hvorledes kan De tro, selv om min heftige lidenskab i et utaknemmeligt øjeblik fik mig til at glemme det hensyn, jeg burde tage til Deres ære, at jeg turde tænke på at fortsætte en omgang, som umuligt i længere tid ville kunne undgå at vække folks opmærksomhed, og som måtte blive så skæbnesvanger og ødelæggende for Deres rygte, efter at den var opdaget? Hvis dette er Deres mening om mig, så beder jeg Dem om ufortøvet at turde tilbagesende Dem de forbindtlighedsbeviser, jeg i pekuniær henseende har modtaget, fordi jeg uheldigvis trængte til dem, hvorimod jeg altid skal blive Dem såre taknemmelig for dem, der er af en kærligere og ømmere beskaffenhed."

Herpå sluttede han dette brev akkurat på samme måde som det forrige.

Damen svarede herpå således:

> "Jeg ser, at De er en slyngel, og jeg foragter Dem af mit ganske hjerte. Kommer De igen til mig, så vil De ikke træffe mig hjemme."

Skønt Jones var meget fornøjet over at være befriet fra en trældom, som hver den, der nogensinde har kendt en sådan af egen erfaring, nok vil indse, ikke hørte til den letteste slags, var han dog ikke aldeles tilfreds i sit hjerte. Der lå i dette påfund alt for megen snedighed til, at det kunne behage den, der så inderligt afskyede alskens bedragerier og uærlighed, og han ville virkelig ikke have iværksat dette foretagende, hvis han ikke havde befundet sig i en meget fortvivlet stilling, hvor han måtte begå en utroskab enten mod den ene dame eller mod den anden; og her vil læseren sikkert indrømme, at enhver god grundsætning såvel som kærligheden højligt talte til fordel for Sophia.

Nightingale var yderst fornøjet med udfaldet af sin krigslist, for hvilken han også fik megen taksigelse og ros af sin ven. Herpå svarede han:

> "Kære Tom, vi have nu gjort hinanden modsatte tjenester, du skylder mig erhvervelsen af din frihed, og jeg skylder dig tabet af min. Men, hvis du blot er så lykkelig på din måde, som jeg er det på min, så forsikrer jeg dig, at vi er de to lykkeligste mennesker i England."

Begge herrerne blev nu kaldt ned til middagsbordet, hvor mrs. Miller selv havde været kok og ret for alvor anstrengt sig for at højtideligholde sin datters bryllupsdag. Denne lykke tilskrev hun især Jones' venskabelige bestræbelser, så at hele hendes hjerte glødede af taknemmelighed imod ham, hvilket hun også med alle sine blikke, ord og gerninger så hjertelig ønskede at lægge for dagen, at både hendes datter og selv hendes svigersøn ved denne lejlighed i mindre grad optog hendes opmærksomhed.

Middagsgildet var netop forbi, da mrs. Miller fik et brev; men da vi har haft nok af breve i dette kapitel, vil vi meddele sammes indhold i det følgende.

Kapitel 10

Indeholder dels begivenheder, dels bemærkninger angående disse.

Det i forrige kapitels slutning omtalte brev var fra mr. Allworthy og indeholdt, at han havde besluttet ufortøvet at komme til byen, ledsaget af sin nevø Blifil, og ønskede at få sit sædvanlige logi, nemlig i første etage for sig selv og i anden for sin nevø.

Den munterhed og gemytlighed, der ellers havde afspejlet sig i den stakkels kones ansigt, blev ved denne lejlighed noget formørket, for denne efterretning satte hende virkelig i en temmelig stor forlegenhed. På den ene side var det jo meget utilbørligt at gengælde et så uegennyttigt parti som det med hendes datter ved straks at koste sin nye svigersøn på døren; men på den anden side kunne hun næppe tillade sig blot at tænke på et afslående eller undskyldende svar til mr. Allworthy og efter alle de godhedsbeviser, hun havde modtaget af ham,

alligevel unddrage ham det logi, som han med største ret kunne forlange, for denne gentleman havde med de utallige velgerninger, som han viste mod andre, netop en aldeles modsat grundsætning end den, som de fleste gavmilde folk ellers plejer at følge. Han søgte nemlig ved alle lejligheder at dølge sin velgørenhed ikke blot for verden, men også for dem, der modtog den. Han anvendte altid de udtryk: *låne* og *betale* i stedet for at *give* og formindskede altid på enhver måde, han kunne opfinde, i sine udtryk de godhedsbeviser og velgerninger, som han så rigeligt tildelte andre. Idet han derfor udsatte et årligt gehalt af 50 pund for mrs. Miller, sagde han til hende, at han gjorde dette under den betingelse, at han altid, når han kom til byen, kunne få den første etage (skønt han dengang næppe tænkte på nogensinde at ville komme derhen), men at hun ellers til enhver anden kunne bortleje etagen, samt at han altid en måned i forvejen ville underrette hende om sin ankomst. Imidlertid havde han denne gang set sig nødt til så pludseligt at komme til byen, at han ikke havde fået lejlighed til at give hende en så betimelig underretning, og havde formodentlig også af lutter ilfærdighed glemt at forespørge, om etagen var ubeboet, da han skrev om den, ligesom han vist også med fornøjelse havde opgivet værelserne, om end mrs. Miller havde anført en langt mere uvæsentlig undskyldning end den, hun havde.

Men der gives nu en vis slags mennesker, der ikke engang er fornøjede med, at deres egen samvittighed (den strengeste af alle dommere) frikender dem. Deres fintfølende hjerte kan ikke berolige sig uden ved at udføre det, der i og for sig er smukt og hæderligt. Hvis deres handlinger ikke ganske stemmer med

dette mål, så er de bedrøvede, sørgmodige, utilfredse og ulykkelige som en morder, der går i angst for et spøgelse eller for bøddelen.

Således var mrs. Miller. Hun kunne slet ikke dølge den forstemthed, dette brev satte hende i, men næppe havde hun meddelt selskabet indholdet af samme, førend hendes gode engel, Jones, straks befriede hende for hele denne forlegenhed.

"Gode madam!" udbrød han. "Mit logi skal på øjeblikket stå til Deres tjeneste, og jeg er også overbevist om, at mr. Nightingale, der endnu ikke har fået tid til at indrette sig en egen bolig, hvor han kan modtage sin hustru, vil være redebon til igen at begive sig til sit nye logi, hvortil mrs. Nightingale forhåbentlig vil følge ham."

Både manden og hustruen var straks tilfredse med dette forslag.

Læseren kan let forestille sig, hvorledes mrs. Millers kinder igen begyndte at gløde af taknemmelighed mod Jones, men måske han ville finde det mindre troværdigt, at hendes glæde som kærlig moder og hendes inderlige velvilje mod Jones mere beroede på, at han i slutningen af sit forslag havde kaldt hendes datter mrs. Nightingale (et udtryk, der lød så besynderligt for hendes moderlige hjerte, og som hun for første gang hørte) end selv derpå, at han så forekommende havde befriet hende for al hendes øjeblikkelige forlegenhed.

Det blev altså bestemt, at det unge par dagen derefter skulle tage bort, ligesom også mr. Jones, der ligeledes havde fået lejlighed i samme hus som hans ven. Således blev nu selskabets behagelige stemning atter fuldkommen bragt til veje, og dagen randt hen såre fornøjelig for dem alle, undtagen for Jones, der

vel udvortes deltog i de andres fryd, men dog i sit indre følte megen sorg og bekymring på sin Sophias vegne. Denne sørgelige sindsstemning forøgedes ikke lidet ved efterretningen om, at mr. Blifil kom til byen (for han indså tydeligt nok hensigten med hans rejse); og hvad der endnu mere forøgede hans bekymring, var den omstændighed, at mrs. Honour, der havde lovet at få Sophia opspurgt og næste aften så snart som muligt at bringe ham efterretning om dette, havde skuffet ham.

Under den forfatning, hvori han og hans elskede for tiden befandt sig, var der næppe nogen grund for ham til at håbe, at han skulle erfare noget godt. Desuagtet var han meget utålmodig efter at få mrs. Honour at se, som om han ventede, at hun skulle bringe ham et brev med nærmere underretning fra Sophia, og var derfor meget forstemt over hendes udebliven. Om nu denne utålmodighed havde sin grund i den almindelige svaghed, der findes i det menneskelige hjerte, der hellere ønsker vished, om det endog er om det værste tilfælde, hvorimod uvisheden indeholder den utåleligste af alle lidelser, eller om han endog i sit stille sind smigrede sig med noget håb, det vil vi lade henstå uafgjort. Den, som nogensinde har elsket, ved nok, at det sidste rimeligvis var tilfældet; for af alle de mægtige virkninger, som denne egenskab har på vort hjerte, er dog ingen mere mærkelig end den forunderlige kraft, den besidder til at vedligeholde håbet selv under de mest fortvivlede omstændigheder. – Vanskeligheder, usandsynligheder, ja endog umuligheder overser den aldeles, så at man med rette kan sige om den, der for alvor er forelsket, hvad Addison sagde om Cæsar:

"Alper og Pyrenæer synker for ham!"

Imidlertid er det alligevel lige så vist, at den samme lidenskab til tider skaber bjerge af muldvarpeskud og midt under håbets forventning kan frembringe fortvivlelse; men slige anfald af kuldegysninger varer ikke længe hos kraftige personer. Vi må overlade det til læseren selv at gætte den sindsstemning, Jones for øjeblikket befandt sig i, da vi ikke har nogen nøje kundskab om det, men så meget er vist, at han tilbragte to hele timer i spændt forventning, og da han ikke længere kunne dølge sin forstemthed, trak han sig tilbage til sit eget værelse. Her tiltog hans ængstelighed således, at han næsten blev vanvittig ved det, da følgende brev fra mrs. Honour i det samme blev bragt ham. Vi vil herved forelægge læseren det ganske således, som det var skrevet og stavet.

"Sir!

Jai skulle hae helst på Dem etter mit lyfte, hadde de inte værred, a hindes Node hadde hinret mai, for Di ve nok, sir, at vert menneske mo føst tænke po sai sel, da soddent tilbud hæns inte vær da, å de ville være majet uret a maj, hadde jai inte motaet de, da hindes Node va so gåd a feste mai te sai, uden a jai hadde beet hinne omet, for hond er een a di bæste damer i verren, å fålk, der sier de mosatte, er majet slætte a jerte. Å vis jai hadde sakt noet a de slaks, fårdi jai inte visste bædre, so er jai unskylt, å de gør mai verkeli ont. Jai kenner nok deres vel Borenhed til a di skulle geeta åm jai hadde sakt sodden noet, a di har for majen ære å

honethed til a volle en stakkels pie fortræd, som har den største aktelse for deres vel Borenhed. Mand bør osse hellere holle sin munn, for ingen ka vide, va der ka ske, å vis noen hadde fortalt mai de igor, a jai skulle ha so gå en kondision, så skulle jai inte ha trot ded; for jai hadde aldrig drømt omet, inte heller sko jai ha søkt en annens kondition; men da hinnes Node var so gåd a sai sel at tilbyde mai, uden a jai ba hinne derom, så ka verken mrs. Etof eller noen annen fortænke mai deri, at jai har taet imo det, da det ble mai tilbut. Jai beer deres vel Borenhed inte at sie noet om det, jai har sakt, for jai ønsker dem alt gådt i verren, å tviler inte om, at de til sist dov vil få miss Sofia, men va mai sel angor, da ka di nok inse, at jai inte mer kan nøtte dem i den sag, da jai nu stoer unner en annen persons befaleng å inte er min ejen herre. Jai beer deres vel Borenhed inte at tale om, va der er sket, og hober at di vil anse mig for

deres vel Borenheds ærbødigste tjenerinne

til deres befaleng intil døden,

Honour Blackmore."

Jones opstillede forskellige gisninger om, af hvad grund lady Bellaston havde gjort dette skridt, skønt hun i virkeligheden ikke havde haft andet til hensigt med det end i sit eget hjem at sikre sig bevarelsen af en hemmelighed, som hun ikke ønskede skulle videre udbredes, men især ikke skulle komme Sophia for

øre. For skønt denne dame måske netop var den eneste, der ikke ville have omtalt noget, var Hendes Nåde dog ikke ganske vis på det, og da lady Bellaston nærede det uforsonligste had til hende, mente hun også, at et sådant had til gengæld ligeledes boede i vor heltindes hjerte, skønt sådan en lidenskab ingensinde havde fået adgang dertil.

Mens Jones nu plagede sig selv med den rædsomste frygt for de skrækkelige planer og dybe politiske påfund, som ifølge hans formening måtte ligge til grund for mrs. Honours forfremmelse, forsøgte Skæbnen, der hidtil bestandig syntes at have været højst fjendtligt stemt mod hans forening med Sophia, ved en ny metode aldeles at gøre ende på hans lykke, idet den tilvejebragte en fristelse for ham, der netop i hans nuværende fortvivlede stilling var ham så stor, at det ikke var synderlig rimeligt, at han kunne modstå den.

Kapitel 11

Indeholder en mærkelig, men ikke uhørt begivenhed.

Der var en dame, en vis mrs. Hunt, som flere gange havde set Jones i det hus, hvor han logerede, da hun var nøje kendt med sammes kvindelige beboere og især var en god veninde af mrs. Miller. Mrs. Hunt kunne omtrent være tredive år gammel; for hun tilstod selv, at hun var seksogtyve; hun havde et meget tækkeligt ansigt og en ganske god figur, på det nær, at hun lod til at have anlæg til fedme. Hun var meget tidligt blevet gift efter sine slægtninges ønske med en gammel købmand, der handlede på Levanten, havde erhvervet sig betydelig formue og desårsag havde opgivet handelen. Med ham havde hun ført et

ulasteligt levned, skønt ikke uden genvordighed og med stor selvfornægtelse, i henved tolv år, og hendes dyder belønnedes ved, at han døde og efterlod hende stor rigdom. Nu var hendes første enkestandsår netop forbi, og dette havde hun tilbragt i stor tilbagetrukkethed, idet hun blot havde set nogle få venner hos sig og forresten havde delt sin tid imellem religiøse beskæftigelser og romanlæsning, hvilket hun altid havde været en stor elsker af. Da hun besad et godt helbred, et livligt temperament, et varmt hjerte og en hel portion religiøsitet, blev det absolut nødvendigt for hende at gifte sig igen, og hun besluttede nu at tage sig en ny mand efter sit eget hoved, ligesom hun med hensyn til den første havde fulgt sine venners råd. Det var fra hende, at Jones fik følgende billet:

> "Sir!
> Jeg tvivler ikke på, at mine øjne tydeligt må have tilkendegivet Dem, fra den første dag af, jeg så Dem, at De ikke var mig ligegyldig; dog skulle hverken min hånd eller mine læber have tilstået dette, hvis ikke den familie, De logerer hos, havde fortalt mig så meget godt om Dem og givet mig sådanne beviser på Deres dyd og hjertensgodhed, der måtte overtyde mig om, at De ikke blot er den behageligste, men også den værdigste unge mand. Jeg har også haft den fornøjelse at erfare af familien, at De ikke har noget at udsætte på min person, min forstand eller opførsel. Jeg besidder formue nok til vor fælles lykke, mens den ikke kan gøre mig lykkelig uden Dem. Jeg ved nok, at jeg ved et sådant skridt ikke kan undgå folks omtale;

men, hvis jeg ikke elskede Dem højere og undlod det af frygt for folkesnak, så ville jeg ikke være Dem værd. Én vanskelighed er mig dog imod; jeg er nemlig blevet underrettet om, at De har indladt Dem i en kærlighedsforståelse med en ung dame af stand. Hvis De nu anser det for umagen værd for min skyld at ofre dette forhold, så vil jeg blive Deres; hvis ikke, glem da min svaghed og lad dette brev for stedse blive en hemmelighed mellem Dem og

Arabella Hunt.

Ved at læse denne skrivelse blev Jones sat i en heftig sindsbevægelse. Hans finanser var reduceret til en betydelig ebbe, idet den kilde, hvoraf han hidtil havde øst, nu var standset. Han havde næppe mere end fem guineas tilbage af alt det, han havde fået af lady Bellaston, og selvsamme dag var han af en handlende blevet krævet for mere end det dobbelte. Hans elskede var i sin faders vold, og han havde næppe noget håb om at befri hende igen derfra. At leve på hendes bekostning af den ringe formue, hun besad uafhængigt af sin fader, stred ganske imod den delikatesse, der både fulgte af hans selvfølelse og af hans kærlighed. Nu ville altså den anførte dames formue have været ham såre kærkommen, ligesom han ikke heller i nogen anden henseende kunne have noget imod hende; tværtimod syntes han nok så godt om hende som om noget andet fruentimmer med undtagelse af Sophia. Dog, at forlade Sophia og ægte en anden var ham alligevel umuligt; han kunne ikke engang tænke på det. Men hvorfor skulle han trods alt alligevel ikke gøre det, da det dog var tydeligt, at hun aldrig kunne blive

hans? Ville det ikke være bedre for hende end bestandig at henholdes i en håbløs lidenskab til ham? For nogle øjeblikke syntes denne anskuelse at være fremherskende, og han var nær ved at beslutte sig til at blive hende utro på grund af lutter æresfølelse. Dog, denne spidsfindige pligtfortolkning kunne dog ikke længe stå sig mod naturens røst, der genlød i hans hjerte, og som erklærede, at sligt et venskab var et forræderi mod kærligheden. Til sidst lod han sig bringe pen, blæk og papir og skrev følgende svar til mrs. Hunt:

"Madame!

Det ville kun være en mådelig gengæld for den godhed, De har vist mig, at ofre en elskovshandel for den lykke at eje Dem, og jeg skulle sikkert have gjort det, om jeg end ikke allerede havde opgivet et sådant forhold. Men jeg ville ikke være det agtværdige menneske, som De anser mig for, hvis jeg ikke underrettede Dem om, at jeg har forpligtet mig til en anden, højst agtværdig og dydig dame, som jeg ingensinde kan forlade, skønt jeg måske aldrig får hendes hånd. Gud forbyde derfor, at jeg til gengæld for Deres godhed skulle begå den uretfærdighed imod Dem at tilbyde Dem min hånd, når jeg dog aldrig kan skænke Dem mit hjerte. Det være langtfra; hellere vil jeg sulte og lide nød end gøre mig skyldig i en sådan brøde. Ja, selv om min elskede ægtede en anden, ville jeg ikke gifte mig med Dem, førend jeg aldeles havde udslettet hvert indtryk, hun har gjort på mig, af mit hjerte. Endelig kan De være forsikret om, at

Deres hemmelighed ikke skal være bedre gemt i Deres eget hjerte end hos

Deres mest forbindtlige,
taknemmelige og hengivne tjener

T. Jones."

Da vor helt havde skrevet og afsendt dette brev, gik han hen til sin kommode, fremtog miss Westerns muffe og kyssede den flere gange. Derpå gik han i nogen tid frem og tilbage i sit værelse og følte sig mere beroliget og tilfreds i sit hjerte, end nogensinde nogen irlænder har følt sig ved at komme i besiddelse af en formue på halvtreds tusinde pund.

Kapitel 12

Partridge gør en opdagelse.

Mens Jones højligt glædede sig i bevidstheden om sin retskaffenhed, kom Partridge dansende ind i værelset, som han altid havde for vane, når han bragte eller bildte sig ind at bringe gode efterretninger. Han var nemlig samme formiddag blevet udsendt af sin herre med befaling til at prøve, om han ikke ved lady Bellastons folk eller på anden måde kunne opdage, hvorhen Sophia var blevet bragt, og han kom nu tilbage og fortalte med strålende ansigt, at han havde fundet den bortkomne fugl.

"Jeg har nemlig talt med den Sorte George," sagde han, "ham, der er skovløber og er en af de folk, som squiren har bragt med her til byen. Jeg kendte ham straks, skønt det er flere år siden, jeg har set ham. Men De ved jo nok, sir, at han er en mærkelig

mand, eller for at bruge en rigtigere talemåde, at han har et ganske mærkeligt skæg, det største og sorteste, jeg nogensinde har set. Imidlertid varede det dog nogen tid, inden jeg kunne huske, hvem han var."

"Meget godt!" råbte Jones, "men hvilke nyheder bringer du? Ved du noget med hensyn til min Sophia?"

"Nu skal De straks få at høre, sir," svarede Partridge, "jeg skal komme til dem, så snart jeg kan. Men De er også skrækkelig utålmodig, herre, De må først kende infinitivet, inden De kommer til imperativ. Det var, som jeg sagde, sir, det varede noget, inden han kunne huske mit ansigt."

"Pokker i vold med dit ansigt!" råbte Jones, "hvad ved du om min Sophia?"

"Ja, ser De, sir," svarede Partridge, "jeg ved ikke mere om frøkenen, end hvad jeg nu straks skal fortælle Dem, og det skulle jeg uopholdelig have sagt Dem, hvis De ikke havde afbrudt mig; men hvis De ser så vredt på mig, så skræmmer De det alt sammen ud af hovedet på mig, eller for at bruge en rigtigere talemåde: ud af min hukommelse. Jeg har ikke set Dem så vred siden den dag, vi forlod Upton, hvilket jeg nok skal erindre mig, om jeg så levede i tusind år."

"Nå, så bliv da ved på din egen måde," sagde Jones, "siden du har besluttet at gøre mig vanvittig."

"Ikke for alverden," svarede Partridge, "jeg har allerede lidt nok for det, og, som jeg siger, jeg skal nok huske det, så længe jeg lever."

"Godt, men fortæl nu om den Sorte George!" råbte Jones.

"Ja, som jeg sagde, det varede længe, førend han kunne mindes mig, for jeg har virkelig forandret mig særdeles meget

siden den tid, jeg så ham: *Non sum qualis eram* (Jeg er ikke mere, som jeg var). Jeg har døjet modgang i verden, og der gives ingenting, der mere forandrer et menneske end sorg. Jeg har endog hørt, at et menneske på én nat kan få hvide hår af kummer. Imidlertid genkendte han mig dog til sidst; for vi er begge to jævnaldrende og har gået i samme fattigskole. George var en skrækkelig klodrian, men det har ikke noget at betyde, for ikke alle mennesker har lykke her i verden efter deres kundskaber. Jeg har til visse selv grund til at indrømme dette, og det vil sikkert blive ligedan om et tusind år i fremtiden. Vel, sir, hvor slap jeg nu? – Ja, ja, nu husker jeg det, det var ved genkendelsen, der ikke så snart havde fundet sted, førend vi trykkede hinandens hænder højst venskabeligt og blev enige om at gå ind i et værtshus og tage en pot, hvilket var et besynderligt held, for øllet var noget med det bedste, jeg her i byen har truffet på siden min ankomst. Nå, sir! Nu kommer jeg til hovedsagen, for næppe havde jeg nævnt Deres navn og sagt ham, at De og jeg var kommet sammen til byen og havde levet sammen siden den tid, førend han bestilte nok en pot, og så drak han så hjerteligt på Deres velgående, at jeg blev så inderligt glad ved at se, at der endnu var så megen taknemmelighed til i verden. Da vi så igen havde tømt den pot, så sagde jeg, at jeg også ville give min pot og så tømte vi nok én på Deres sundhed, og så skyndte jeg mig hjem for at bringe Dem denne efterretning."

"Hvad for en efterretning?" råbte Jones. "Du har jo ikke talt er ord om min Sophia."

"Ja, det er sandt! Det ligner mig at glemme det. Nej, vi talte virkelig en hel del om den unge miss Western, og George

fortalte mig alting, nemlig, at mr. Blifil var kommet til byen for at blive gift med hende. Jeg mente derimod, at han så måtte skynde sig det bedste, han havde lært, for ellers ville nok en vis person komme ham i forkøbet; og jeg kan virkelig sige Dem, mr. Seagrim, sagde jeg, at det ville være højst beklageligt, at en vis person ikke skulle få hende; for han elsker hende til visse frem for alle fruentimmer i verden. Jeg vil blot underrette Dem og hende om, at det ikke er for hendes formues skyld, at han frier til hende, for jeg kan forsikre Dem om, at der er en anden dame, som har en langt højere rang og en meget større formue, end hun nogensinde kommer til at eje, der er så forelsket i bemeldte person, at hun dag og nat løber efter ham."

Her blev Jones som ude af sig selv af vrede mod Partridge, fordi han således, som han sagde, havde forrådt ham. Men hertil svarede det stakkels menneske, at han jo ikke havde nævnt nogen ved navn. "Desuden, sir," sagde han, "kan jeg forsikre Dem om, at George er Deres oprigtige ven og mere end én gang ønskede mr. Blifil Fanden i vold; ja, han sagde endda, at han gerne ville gøre alt, hvad der stod i hans magt, for at tjene Dem, og jeg er også overbevist om, at han vil gøre det. Forråde Dem! Vær blot rolig, jeg tvivler om, at De har nogen bedre ven på jorden end George, undtagen mig selv, eller nogen, der ville vove mere for at tjene Dem."

"Lad gå," sagde Jones lidt beroliget. "Du mener altså, at manden, som jeg selv nok tror, er venligt sindet imod mig, bor i samme hus som Sophia?"

"I samme hus!" svarede Partridge, "ja, det kan De være vis på, han tjener jo i familien, og De kan tro, han er godt klædt; ja det

er han, og var det ikke for hans sorte skægs skyld, så skulle jeg næppe have genkendt ham."

"Én tjeneste vil han dog i det mindste kunne bevise mig," sagde Jones, "han kan dog vist bringe et brev fra mig til min Sophia."

"Der har De netop truffet sømmet på hovedet," svarede Partridge, "det er dog mærkeligt, at jeg ikke selv kunne falde på det! Jeg indestår for, at han straks gør det efter første anmodning."

"Godt da," sagde Jones. "Gå nu, så vil jeg skrive et brev, som du skal levere ham i morgen tidlig, for jeg formoder, at du nok ved, hvor du skal træffe ham."

"Ja vel, sir!" svarede Partridge; "jeg skal nok finde ham igen; det behøver De ikke at frygte for. Øllet er alt for godt der, til at han længe skulle udeblive. Jeg er vis på, at han kommer hver dag derhen, så længe han er i byen."

"Du ved altså ikke, i hvilken gade min Sophia for tiden bor?" spurgte Jones.

"Jo vel ved jeg det, sir," svarede Partridge.

"Nå, hvad hedder da gaden?" gentog Jones.

"Navnet, sir? Ih, den ligger jo tæt her i nærheden," svarede Partridge; "huset er næppe et par gader borte. Jeg ved rigtignok ikke så akkurat, hvad den hedder; for da han dog ikke ville have sagt mig det, om jeg så havde spurgt om det, kunne det måske være forekommet ham noget mistænkeligt. Nej, det går ikke. Forresten, lad De blot mig om det. Jeg ved nok, hvorledes jeg skal få det listet ud af ham, det lover jeg Dem."

"Ja, du er mig virkelig en klog person," svarede Jones; "imidlertid vil jeg dog skrive til min elskede, da jeg nok tror, at

du vil være klog nok til i morgen at træffe ham i værtshuset."

Med disse ord lod mr. Jones den skarpsindige Partridge gå og satte sig til at skrive. Vi vil nu for en tid lade ham have fred til at fuldføre dette foretagende og dermed slutte den femtende bog.

Sekstende bog

Som indeholder et tidsrum af fem dage.

Kapitel 1

Om prologer.

Jeg har engang hørt, at en vis dramatisk forfatter plejede at sige, at han hellere ville skrive en hel komedie end en prolog. På samme måde tror jeg, det koster mig mindre umage at skrive én af bøgerne i denne historie, end ét af de indledningskapitler, som hører til hver bog.

Sandt at sige, så tror jeg, at der er udøst mangen en velment forbandelse over den forfatters hoved, som først fandt på den måde at hæfte det på sin komedie, som man kalder en prolog, og som i begyndelsen udgjorde en del af stykket selv, men i de senere tider har haft så liden sammenhæng med det drama, den står foran, at prologen til ét stykke lige så gerne kunne være prolog til ethvert andet. Alle de prologer, der er skrevet i de seneste tider, synes at gå ud på de samme tre ting: forfatteren laster nemlig byens smag, fordømmer alle samtidige forfattere, og roser det stykke, som man just står i begreb med at opføre. I alle disse er tankerne kun meget lidt forskellige, og det kan de heller ikke være: ja jeg har i sandhed ofte forundret mig over forfatternes store opfindelseskraft, som har sat dem i stand til at finde på så mange forskellige talemåder til at udtrykke én og den samme ting med.

På samme måde frygter jeg for, at en eller anden tilkommende historieskriver (om ellers nogen vil gøre mig den ære, at efterfølge min måde), når han længe har bidt sig i neglene, vil sende mit minde nogle gode ønsker, fordi jeg som den første har indført disse indledningskapitler, hvoraf de

fleste, ligesom de nyere prologer, lige så gerne kunne sættes til enhver anden bog i denne eller en anden historie, som den, de egentlig tjener som indledning til.

Men hvad forfatterne end lider ved begge disse opfindelser, så vil dog læserne finde tilstrækkelig nytte ved den ene, ligesom tilskuerne længe har fundet det ved den anden.

For det første er det bekendt nok, at prologen tjener til at give kunstdommeren lejlighed til at forsøge sin evne i at hvæse og stemme sine tilråb på bedste måde: og jeg ved også, at disse instrumenter er blevet så vel tilberedte ved dette middel, at de har været i stand til at opføre en fuld koncert, så snart tæppet begyndte at gå op.

Den samme fordel kan der høstes af disse kapitler, hvor kunstdommeren altid kan være vis på at finde noget, der kan tjene til at skærpe hans ædle ånd, så at han kan kaste sig over historien selv med des større lyst og hunger efter at dadle. Og her gør hans egen skarpsindighed det unødvendigt for mig at anmærke, hvor kunstfærdigt disse kapitler er indrettet til dette ypperlige øjemed, for vi har altid båret omsorg for at blande noget skarpt og surt i dem til at skærpe og opvække den omtalte kritiske ånd.

Dernæst har såvel den dovne læser som tilskuer en anden stor fordel af begge dele, for da de hverken er forpligtet til at se prologen, eller til at læse disse kapitler, og både bogen og komedierne derved er forlænget, så har de ved prologen lejlighed til at sidde et kvarters tid længere til bords, og ved disse kapitler vinder de så meget, at de ikke behøver at begynde at læse førend på den fjerde eller femte side, i stedet for på den første; en fordel, som ikke er af så ringe en betydning for

personer, der ikke har anden hensigt med at læse bøger end den, at de kan sige, de har læst dem: en mere almindelige bevæggrund til at læse, end mange forestiller sig, og som ofte har været årsag til, at ikke alene lovbøger og gode bøger, men endog Homer og Virgil, Swift og Cervantes er blevet gennembladet.

Der er endnu mange andre fordele, som har deres oprindelse af begge disse opfindelser; men de er for størstedelen så bekendte, at vi for nærværende tid ikke ville opholde os med at opregne dem, især da det falder os ind, at den fornemste fortjeneste, både ved en prolog og en fortale, er, at de er korte.

Kapitel 2

Fortæller et pudsigt eventyr, som squiren havde, og tillige om Sophias sørgmodige fortælling.

Vi må nu føre læseren hen til mr. Westerns logi, der lå i Piccadilly, hvortil han var taget på grund af en anbefaling fra værten i det værtshus, hvor han tog ind, da han kom til byen, og hvor hans heste var sat på stald. Derfra havde han fået anvisning på ovennævnte logi, hvilket var det første, han havde hørt omtale, og som han også straks lejede for sin person.

Så snart Sophia var kommet derhen fra lady Bellastons hus og var steget ud af kareten, ønskede hun straks at komme ind i det værelse, der var bestemt for hende, hvilket faderen også indrømmede hende, og som han selv ledsagede hende til. Derpå forefaldt mellem dem en kort samtale, som hverken var betydningsfuld eller interessant nok til her omstændeligt at gentages, men den gik ud på, at han med voldsom heftighed

forlangte af hende, at hun skulle give sit samtykke til at ægte mr. Blifil, der om få dage ville komme til byen, hvilket han herved underrettede hende om. Dette havde blot til følge, at hun i stedet for et samtykke afslog det endnu langt mere afgjort og bestemt, end hun nogensinde før havde gjort, hvad faderen blev så ophidset over, at han efter mange bitre trusler om, at han ville tvinge hende, hvad enten hun så ville eller ikke, til sidst skiltes fra hende med mange hårde ord og forbandelser, lukkede døren i lås og puttede nøglen i sin lomme.

Mens Sophia nu var overladt til sig selv i den strengeste ensomhed, uden andet selskab end det, som den mest bevogtede statsfange erholder, nemlig lys og varme, satte squiren sig selv til at nyde en god flaske vin i selskab med præsten og værten i huset, der efter squirens mening kunne afgive en fortræffelig tredjemand i drikkelaget, da han kunne fortælle byens nyheder og sige, hvorledes sagerne ellers stod; "for han kan sikkert," mente han, "meddele os meget, da så mange fornemme folks heste bliver sat på stald hos ham."

I dette underholdende selskab tilbragte mr. Western hele aftenen samt en stor del af den følgende dag, og i denne foregik der intet, der er af så stor vigtighed, at det i vor fortælling fortjener at omtales. Hele denne tid tilbragte Sophia i enrum, for hendes fader svor på, at hun aldrig levende skulle komme ud af sit værelse, med mindre hun forinden gav sit samtykke til at ægte mr. Blifil; ikke heller tillod han, at døren måtte åbnes, undtagen når der blev bragt hende føde, og ved slige lejligheder var han altid selv til stede.

Dagen efter ankomsten, da han og den gejstlige var samlet ved frokostbordet, hver med sit krus foran sig, blev han

underrettet om, at der var en gentleman nedenfor, der ønskede at tale med ham.

"En gentleman!" gentog squiren, "hvad fanden mon han vil? Hvem ka' det være? Gå ned, doktor, og se til, hvem det er. Mr. Blifil kan jo næppe endnu være kommet til byen; å, gå ned og spørg ham, hvad han vil mig!"

Doktoren kom tilbage og berettede, at det var en meget velklædt mand, som han ifølge kokarden på hatten antog for en officer i armeen. Han sagde, at han havde et særegent ærinde at udrette, som han ikke kunne forhandle undtagen med mr. Western i egen person.

"En officer!" råbte squiren, "hva' kan sådan en karl have at af gøre med mig? Skulle han måske have en ordre til fri befordring, så er jeg jo ikke fredsdommer her og kan inte gi'e ham nogen attest. Nå, la' ham da komme, hvis han har noget at sige mig."

Nu trådte en meget pyntelig herre ind i værelset, bukkede for squiren og udbad sig den ære at tale med ham under fire øjne; da de var kommet afsides, sagde den ubekendte følgende:

"Sir! Jeg har den ære at hilse på Dem ifølge befaling af mylord Fellamar, men i en ganske anden sendelse, end De formodentlig venter, efter det, der foregik i går aftes."

"Mylord hvem?" råbte squiren, "jeg har aldrig for hørt sådan et navn!"

"Hans Nåde," ytrede den fremmede herre, "er villig til at antage, at det hele var en følge af en beruset tilstand, og vil være tilfreds med enhver nok så ringe anerkendelse i denne retning, for da han nærer en høj grad af lidenskabelig kærlighed til Deres datter, kan De nok indse, at De er den person, han

allermindst vil hævne nogen fornærmelse på. Forresten er det et held for Dem, at hans mod er så almindeligt erkendt og bevist, at han meget vel er i stand til at give efter ved en sådan lejlighed og bære over med Dem uden fare for at sætte en plet på sin ære. Alt, hvad han derfor ønsker, består i, at De vil gøre en eller anden undskyldning til mig; den allerubetydeligste skal være tilstrækkelig. Han har derefter i sinde hen ad eftermiddagen at gøre Dem sin opvartning for at få Deres tilladelse til at besøge den unge dame og formelt anholde om hendes hånd og hjerte."

"Hør nu, jeg forstår inte ret, hvad De mener, sir," sagde squiren; "men jeg formoder af det, De har sagt om min datter, at det er den lord, som min kusine, lady Bellaston, har talt til mig om og sagde et og andet om, at han ville frie til min datter. Hvis det er ham, så kan De hilse Hs. Herlighed fra mig og sige ham, at pigen allerede er forlovet med en anden."

"Men," svarede den fremmede herre, "måske De ikke er tilstrækkelig underrettet om det fordelagtige og store tilbud, som herved gøres Dem. Jeg mener dog, at en sådan person som lorden med hans rang og formue intetsteds ville være udsat for at få et afslående svar."

"Ja, ser De, sir!" gentog squiren, "den sag er ganske ligefrem og tydelig nok, når jeg siger Dem, at min datter allerede er forlovet. Men sæt endog, at hun inte var'et, så ville jeg dog på ingen måde gifte hende med en lord, for jeg hader alle lorder, det er lutter hofsnoge og spytslikkere, og jeg vil inte ha'e no'et at gøre med dem."

"Godt, sir," sagde den fremmede herre, "såfremt det er Deres afgjorte beslutning, så har jeg befaling til at sige Dem, at

mylord udbeder sig den godhed af Dem, at De i dag vil møde ham i Hyde Park."

"De kan sige til mylord," svarede squiren, "at jeg har forretninger og kan inte komme. Jeg har nok at tage vare på herhjemme, og jeg kan under ingen omstændigheder gå ud."

"Jeg er dog overtydet om," gentog den anden, "at De er alt for meget gentleman til at sende et sådant svar; jeg antager for vist, at De ikke ønsker, at man skal sige om Dem, at De har fornærmet en ædelbåren pair og nægter at give ham æresoprejsning. Hs. Herlighed havde først haft til hensigt, på grund af hans store agtelse for den unge dame, at afgøre sagen på en anden måde; men ifald han ikke kan betragte Dem som en fader, så kan hans æresfølelse ikke tillade ham at bære over med en så utilbørlig opførsel, som De nok kan indse, at De har budt ham."

"Har jeg budt ham no'et!" skreg squiren; "det er en fordømt løgn; jeg har aldrig budt ham nogenting."

På disse ord fulgte der et kort svar fra den fremmede gentleman, ledsaget af flere håndgribelige argumenter, som pludselig nåede mr. Westerns øren, hvorpå den værdige squire begyndte at springe meget lysteligt omkring i værelset, brølende af alle kræfter, som om han ønskede at tilkalde så mange tilskuere som muligt, for at de kunne blive vidner til hans livlige bevægelser.

Præsten, der havde forladt sit krus halvfuldt og ikke var langt borte, kom straks, så snart som squiren begyndte at oplade sin røst, og råbte: "Men du milde Skaber, sir, hvad er dog her på færde?"

"På færde!" gentog squiren, "jeg tror, det er en stratenrøver, der vil plyndre og myrde mig; der kommer han med den kæp, han har i hånden, og overfalder mig, og jeg kan be'e Fanden tage mig på, at jeg ikke har fornærmet ham i allermindste måde."

"Hvad behager?" sagde kaptajnen, "sagde De ikke, at jeg løj?"

"Nej, så min sjæl og salighed gjorde jeg ej," svarede squiren, "jeg tror nok, at jeg sagde, at det var løgn, at jeg havde fornærmet mylord; men jeg har aldrig sagt: *De lyver.* Jeg ved godt, hvad jeg har sagt, og De burde også vide bedre, hvad jeg har sagt, og inte overfalde en ubevæbnet og umistænksom mand. Havde jeg haft en stok i hånden, havde De vel næppe vovet at slå mig. Jeg skulle have slået dine glugger ind, så det skulle have sunget i dine øren. Kom straks ned i gården, så vil jeg prøve, hvad du duer til på kampstokken, og slå din pandebrask ind, eller kom ind i et tomt værelse, så skal du få nogle ordentlige puf i maven. Du er kun et stykke af en mand, en halv mandsperson, ikke sandt!"

Hertil svarede kaptajnen med en vis fornærmet værdighed følgende: "Jeg ser, sir, at De er under al kritik, og jeg skal underrette Hs. Herlighed om, at det er under hans værdighed at indlade sig videre med Dem. Jeg beklager, at jeg har tilsmudset mine hænder på Dem." Med disse ord begav han sig bort, mens den gejstlige lagde sig imellem for at hindre squiren i at standse ham, hvilket han så meget desto lettere formåede, som den anden ikke var så synderlig ivrig efter at få ham stødt til side, skønt han rigtignok anstrengte sig noget for at opnå denne hensigt. Så snart derimod kaptajnen var borte, sendte squiren en hel mængde forbandelser og adskillige trusler efter

ham, men da disse ikke blev ytret, førend officeren var kommet udenfor og var langt nede på trappen, og først blev ret højrøstede, alt som den anden fjernede sig, så nåede de ikke hans øren, eller han lod sig i det mindste ikke opholde ved dem.

Imidlertid hørte den arme Sophia fra sit fængsel alle sin faders skrig fra begyndelsen til slutningen og begyndte først at stampe med fødderne og derefter at skrige lige så højt som den gamle herre, skønt med en langt yndigere stemme. Ved disse skrig blev squiren snart bragt til tavshed, fordi hele hans opmærksomhed blev henvendt på datteren, som han elskede så højt, at den mindste bekymring for, at noget kunne være hende til fortræd, straks satte ham i den skrækkeligste angst, for når man undtager dette enkelte tilfælde, hvori hele hendes fremtids lykke stod på spil, var hun hans øjesten og i højeste grad genstanden for hans faderlige ømhed.

Da squiren nu havde udtømt sin harme mod kaptajnen, idet han til sidst svor på, at han ville indkalde ham for retten, steg han op ad trappen til Sophia, som han traf ganske bleg og halvdød af skræk, da han åbnede døren. Men næppe fik hun øje på faderen, førend hun atter kom til sig selv igen, tog ham hjerteligt i hånden og ømhedsfuldt råbte: "O, kære fader, jeg var nær ved at dø af skræk! Jeg håber, at du ikke er kommet til skade!"

"Å nej," svarede squiren, "ikke synderligt. Den slyngel gjorde mig just ikke megen fortræd; men fanden kradse mig, om jeg inte la'er ham stævne for retten."

"Men sig mig dog, kære fader, hvad kom det af? Hvad var der på færde? Hvem er det, der har fornærmet dig?"

"Jeg ved inte, hvad han hedder," svarede squiren, "det er sådan en karl af en officer, som vi må betale for at få bank af; men jeg skal nok få ham til at betale gildet, såfremt slynglen ellers ejer noget; men det gør han vel næppe. For skønt han var så pyntet og stram, så tvivler jeg dog om, at han ejer en fodsbred jord i verden."

"Men, kære sir!" udbrød hun, "hvad var da grunden til uenigheden?"

"Hvad andet, Sophia," svarede squiren, "end du selv? Ja, du kan tro, alle mine ubehageligheder kommer for din skyld, du vil dog til sidst blive din stakkels faders død. Der kommer sådan en kammerjæger af en lord, Vorherre kender ham, og får det indfald at forgabe sig i dig og sender mig en udfordring, fordi jeg inte vil gi'e mit samtykke til, at du må få ham. Kom nu og vær nu en god tøs, Sophia, og gør en ende på alle din faders plager, kom nu, og sig ja, at du vil ha'e ham. Han vil om et par dages tid komme til byen. Lov mig barestens, at du vil gifte dig med ham, når han kommer, så vil du gøre mig til den lykkeligste mand i verden, og jeg vil gøre dig til det lykkeligste fruentimmer; så skal du få de bedste klæder i London, de smukkeste juveler og en karet med seks heste for til din egen bekvemmelighed. Jeg har allerede lovet Allworthy at aftræde halvparten af mine godser, – jeg svær' dig til, jeg ville næsten være villig til at opgive det hele."

"Vil min fader være så god," sagde hun, "at høre, hvad jeg har at sige?"

"Hvad vil du forlange, Sophia?" råbte han, "du ved jo, at jeg hellere hører din stemme end lyden af det bedste kobbel hunde i England. Hør nu, min søde lille tøs! Jeg håber, at jeg skal høre

dig, så længe jeg lever, for hvis jeg nogensinde skulle miste den fornøjelse, så ville jeg ikke give en døjt for livet mere. Tro mig, Sophia, du ved kanske inte, hvor højt jeg elsker dig; nej det gør du inte, ellers kunne du inte være løbet sådan bort og have forladt din stakkels fader, der inte har nogen anden glæde eller trøst på jorden undtagen sin lille Sophia."

Ved disse ord stod tårerne ham i øjnene, ag Sophia svarede ham (mens hendes tårer strømmede i rigeligt mål): "Ja, søde fader, jeg ved godt, at du elsker mig ømt og kærligt, Himlen skal være mit vidne, at jeg altid med inderlighed har vist dig min hengivenhed. Ikke heller skulle nogen anden ting end angsten for at blive tvunget til at ægte denne mand have nødet mig til at flygte bort fra en fader, som jeg elsker så inderligt, at jeg med glæde ville ofre mit liv for hans lykkes skyld; ja, jeg har allerede prøvet på at overtale mig selv til at gøre mere end det og har næsten fået mig selv til at beslutte at ville udholde det ulykkelige liv for at opfylde dit ønske. Men jeg kan ikke, jeg kan umuligt fatte en sådan beslutning; jeg kan ikke formå mig selv til det og vil aldrig blive i stand til det."

Her begyndte squiren at se bister ud, og skummet stod ham for munden, hvilket Sophia bemærkede; hun udbad sig derfor, at han blot lidt mere tålmodigt ville høre, hvad hun havde at sige, hvorefter hun vedblev: "Hvis det var min faders liv, sundhed eller virkelige lykke, der her stod på spil, så skulle du se din datter beredt til at bringe et hvilket som helst offer. Himlen forskyde mig, såfremt jeg lod mig forfærde af nogen ulykke, som jeg roligt ville tåle, når jeg blot derved kunne frelse dig! Intet skulle da være mig for tungt, jeg ville da hellere gå

den utåleligste skæbne i møde, og for din skyld ville jeg give mr. Blifil min hånd."

"Men når jeg nu siger dig," svarede faderen, "at det netop vil bevare mig, at det vil skænke mig helbred, lykke, liv, alting! Jeg dør min salighed, når du afslår mig det, mit hjerte vil briste, ja det vil det, min sjæl."

"Men er det da muligt," gentog hun, "at du kan have så stor lyst til at gøre mig ulykkelig?"

"Jeg vil dog sige dig noget," svarede han med stærk røst, "det er mit eneste ønske at se dig lykkelig. Hvad skulle jeg ellers? Fanden tage mig, om der gives nogen ting på jorden, jeg inte ville gøre for din lykkes skyld!"

"Og vil min kære fader da ikke tiltro mig den mindste kundskab om, hvad der virkelig tjener til min lykke? Hvis det nu er sandt, at lykken især beror på erkendelsen, hvor ulykkelig er da ikke min skæbne, når jeg ved og føler mig lig den ulykkeligste stakkel på jorden?"

"Å," sagde han, "det er bedre, at du nu indbilder dig dette end går hen og gifter dig med en fattig, uægte født dagdriver."

"Nu vel da," svarede Sophia, "hvis det kan berolige dig, så vil jeg give dig mit mest højtidelige løfte om, at jeg aldrig vil ægte ham eller nogen anden, så længe du lever, uden at du dertil giver dit samtykke. Lad mig indvie hele mit liv til din tjeneste; lad mig igen blive din egen Sophia, og lad al min stræben, al min glæde bestå deri, som den altid før har været, at glæde og adsprede dig."

"Hvad skal alt dette til, Sophia," svarede squiren, "du kan inte trække om med mig. Så ville din tante Western med rette have grund til at anse mig for den tosse, som hun tror, jeg er. Nej, det

går inte, Sophia, jeg vil lade dig vide, at jeg har mere forstand og kender mere til verden, end at jeg skulle gå efter et fruentimmers ord i en sag, der angår en mands løfte."

"Hvorved har jeg da, sir!" sagde Sophia, "fortjent denne mangel på tiltro? Har jeg da nogensinde brudt et eneste løfte, jeg har givet dig? Har jeg nogensinde fra min barndom af sagt nogen usandhed?"

"Ser du, Sophia," råbte han, "alt det er hverken hugget eller stukket! Jeg har nu bestemt mig for partiet, og ha'e ham, det skal du; fanden sla'e mig, om du inte skal. Du skal ta'e ham, om du vil eller inte vil, og om du så vil hænge dig derefter."

Ved disse ord knyttede han sin hånd, trak øjenbrynene sammen, bed sig i læben og tordnede så højt og rasende, at den stakkels forskrækkede Sophia skælvende sank om på en stol, og følgerne kunne måske endnu have været farlige, hvis en velgørende tårestrøm ikke straks havde indfundet sig.

Western betragtede sin ulykkelige datter uden al forsagthed eller anger; ja, han brød sig næppe mere om hende, end slutteren ved et kriminalfængsel røres ved synet af en kærlig hustrus dødsangst, når hun for sidste gang tager afsted fra sin til døden dømte ægtemage. Imidlertid syntes han snarere at betragte hende med følelser som dem, der opstår hos en retskaffen, skikkelig handelsmand, der ser sin debitor ført til gældsfængslet for 10 pund, som denne skylder ham, hvor gælden rigtignok er aldeles retmæssig, men hvor den arme djævel er aldeles ude af stand til at betale.

I en sådan forfatning forlod faderen den stakkels Sophia, dog ikke uden først at gøre en meget triviel bemærkning om tårers virkning, hvorpå han lukkede værelset i lås og vendte tilbage til

præsten, der sagde alt, hvad han turde, til fordel for den unge dame. Rigtignok var dette ikke alt, hvad der egentlig var hans pligt at sige, men det var dog mere end nok til at sætte squiren i et skrækkeligt raseri og få ham til at gøre mange upassende bemærkninger om hele gejstligheden i almindelighed; vi har imidlertid alt for stor agtelse for det hellige kald og dem, der fuldbyrder det, til her på papiret at gentage dem.

Kapitel 3

Hvad der hændtes Sophia, mens hun var indelukket.

Værtinden i det hus, hvor squiren logerede, havde meget snart begyndt at fatte underlige begreber om sine gæster. Men da hun havde erfaret, at squiren var en mand af betydelig formue, og da hun havde været så klog at forlange en ganske overdreven leje for sine værelser, mente hun, at det ville være urimeligt at fornærme dem. Rigtignok nærede hun en vis deltagelse for den stakkels indelukkede Sophia, især da opvartningspigen der i huset havde givet en så fordelagtig skildring af hendes store ynde og overordentlige venlighed, ligesom også alle squirens tjenestefolk enstemmigt forsikrede det samme; men desuagtet bar hun dog endnu mere omsorg for sin egen fordel, så at hun langtfra ville fortørne squiren, som man, som hun udtrykte sig, nok kunne mærke på, at han lod til at være en meget hidsig herre.

Skønt Sophia kun nød lidt, blev hun dog regelmæssigt forsynet med mad til de sædvanlige måltider, ja det er vist, at hvis hun havde ønsket noget sjældent eller kostbart, så ville squiren, hvor vred han end var, næppe have sparet nogen

anstrengelse eller omkostning for at skaffe det til hende; for hvor ubegribeligt det end må forekomme læseren, holdt han dog inderlig meget af sin datter, og det var hans højeste ønske i livet at skaffe hende enhver fornøjelse, han blot var i stand til.

Da middagstiden kom, bar Sorte George en stegt høne op til hende, mens squiren selv fulgte ham til døren; for han havde svoret på ikke at skille sig ved nøglen. Da George satte fadet ned, gjorde han nogle høflige bemærkninger desangående til frøkenen, især da han ikke havde set hende, siden hun var taget bort fra landet, og da hun altid behandlede et tyende med mere høflighed, end mange andre personer udviser mod dem, der kun i såre ringe grad står under dem. Først ville Sophia have, at han skulle tage maden bort med sig igen, idet hun erklærede, at hun ikke kunne spise noget, men George bad hende at prøve på det og anbefalede hende især æggene, som han sagde, der var mange af i den.

I al denne tid stod squiren og ventede ved døren, men han blev dog ikke utålmodig, for George stod højt i yndest hos sin herre, fordi hans kald var af største vigtighed, da han havde at bestille med jagten og vildtet, og da han forresten var vant til at tage sig mange friheder. Han havde meget forekommende selv tilbudt sig at bære maden op til frøkenen, fordi han sagde, at han meget længtes efter at se sin unge frøken igen. Han gjorde sig derfor ingen samvittighed af at lade sin herre stå og vente over ti minutter, mens han og Sophia udvekslede høflige talemåder med hinanden; og det hele, som deraf fulgte, var blot en meget godmodig tilrettevisning ved døren, da han kom tilbage.

George vidste meget vel, at æggene af høns, agerhøns, fasaner og deslige hørte til Sophias livretter. Intet under derfor, at han, der var en meget godmodig karl, frem for alt ønskede at skaffe hende noget, der var ret delikat, især på en tid, da alle folkene i huset var bange for, at hun skulle sulte ihjel, for hun havde næppe spist en bid i de sidste otteogfyrre timer.

Skønt sorgen ikke har samme virkning på alle mennesker, som den i almindelighed har på en enke, hvis appetit ved den ofte skærpes mere, end om hun havde ligget på landet eller nydt søluften; så kan man dog selv i den dybeste sorg – folk må sige, hvad de vil i modsat retning – til sidst ikke undlade at spise. Deraf kom det også, at Sophia efter nogen betænkning begyndte på at skære hønen op, der også visselig var så fuld af æg, som George havde fortalt hende.

Men, hvor meget hun end syntes om dem, så indeholdt fuglen dog endnu noget, der måske endnu mere ville have interesseret selv det kongelige videnskabsselskab; for når en trebenet fugl er en uvurderlig naturmærkværdighed, selv om der i tidens løb måske har været tusinder af den slags, hvor højt må vi da ikke anslå værdien af en fugl, der så ganske strider mod alle naturlove for dyrelegemers organisation, at den endog indeholder et formeligt brev i sin bug? Ovid fortæller os, at Hyacinthus blev forvandlet til en blomst, der har bogstaver på sine blade, hvilket Virgil som et fuldkomment underværk meddeler sin tids kejserlige videnskabsakademi, men aldrig har nogen tidsalder eller nogen nation fortalt om en fugl med et brev i maven.

Skønt et sådant underværk kunne have sat alle videnskabelige akademier i Europa i bevægelse og måske ledet

dem til at anstille frugtesløse undersøgelser, vil dog læseren, blot ved at mindes den samtale, der havde fundet sted mellem d'hrr. Jones og Partridge, let kunne gætte, hvorfra brevet kom, og hvorledes det var sluppet ind i fuglen.

Næppe havde Sophia derfor opdaget brevet, førend hun trods sin lange faste og skønt det var hendes livret, der stod for hende, dog straks tog det og åbnede det; hvorpå hun læste følgende:

> "Min frøken!
> Hvis jeg ikke kendte den, som jeg har den ære at tilskrive, ville jeg forsøge, hvor vanskeligt det end er, at skildre den rædsel, der betog mit hjerte, da jeg modtog den efterretning, som mrs. Honour bragte mig. Men da ømhed alene kan gøre sig nogen sand forestilling om den smerte, som den inderligt elskende er i stand til at føle, så vil denne elskværdige egenskab, som min tilbedte Sophia i så høj en grad besidder, nok som overtyde hende om, hvad hendes Jones må have lidt ved denne sørgelige lejlighed. Gives der nogen omstændighed i verden, der kan forøge mine lidelser, når jeg hører, at et uheld har ramt Dem? Jo, der gives visselig én omstændighed, og den hidrører fra mig; det er den skrækkelige tanke, min elskede Sophia, at det er mig, der er den ulykkelige årsag til det. Måske jeg herved gør mig selv alt for megen ære, men ingen vil vist misunde mig en ære, der kommer mig så dyrt at stå. Tilgiv mig min dristighed, og tilgiv mig den endnu større

dristighed, når jeg spørger, om mit råb, min nærværelse eller fraværelse, min død eller mine lidelser kunne bringe Dem nogen trøst og lindring? Kan den største beundring, den lydigste hengivenhed, den mest brændende kærlighed, den inderligste ømhed, den mest opofrende underkastelse med hensyn til Deres ønsker skænke Dem nogen erstatning for det, De er i begreb med at ofre for min lykke? Hvis dette er tilfældet, o! da fly, min dyrebare elskede, og søg tilflugt i mine arme, der altid er åbne til at modtage og beskytte Dem, hvad enten De da kun medbringer Dem selv eller alverdens skatte, der er efter min mening lige meget og næppe værd at tage hensyn til. Hvis klogskab derimod her bør være overvejende, og De efter modent overlæg kommer til den erkendelse, at offeret er alt for stort, at De ikke har nogen anden udvej til at formilde Deres fader og skaffe Dem selv sjælefred, uden ved at opgive mig, o! da besværger jeg Dem, forjag mig for stedse fra Deres tanker, udfør Deres beslutning og lad ingen medlidenhed med mine lidelser i mindste måde tynge på Deres blide hjerte. Tro mig, frøken, jeg elsker Dem langt højere end mig selv, og Deres lykke er mit største og højeste formål. Mit første ønske var (ak, hvorfor mon dog lykken ikke vil forunde mig det?), og tilgiv mig, om det endnu stedse er det samme, for bestandig at se Dem som den lykkeligste af alle kvinder; mit andet ønske går

ud på at høre, at De er det; men ingen jordisk lidelse kan lignes med den, jeg føler, når jeg tanker på, at De har et sørgeligt øjeblik for hans skyld, der for bestandig bliver

Frøken!

I enhver henseende og under alle omstændigheder
Deres inderligt hengivne

Thomas Jones."

Hvad Sophia sagde, gjorde eller tænkte ved dette brev, hvor ofte hun læste det, og om det åbnedes oftere end én gang, alt dette vil vi overlade læseren selv at forestille sig. Senere hen vil han måske få svaret at se, men ikke for øjeblikket, og det blandt andre grunde også af den grund, at hun ikke skrev noget svar, og dertil havde hun også sine gode grunde, og én af disse var den omstændighed, at hun hverken havde papir, pen eller blæk.

Henimod aften, netop som Sophia tænkte over brevet eller på noget andet, blev hun forstyrret i sine betragtninger ved en voldsom tummel, der foregik nedenunder. Denne støj var ikke andet end et almindeligt skænderi eller kævleri mellem to personer. Den ene af dem, der trættedes, kunne hun straks kende på stemmen, og det var hendes fader; men i den anden røst, der lod sig høre i langt højere toner, kunne hun ufortøvet opdage sin tante Western, der netop var ankommet til byen. Denne havde nemlig ved hjælp af en af sine folk, som holdt ved det forhen omtalte værtshus, fået at vide, hvor hendes broder logerede, og kørte derfor lige hen til hans logi.

Vi vil altså for øjeblikket overlade Sophia til sine betragtninger og ifølge vor sædvanlige velopdragne

fremgangsmåde først vise os opmærksomme mod fruen.

Kapitel 4

Hvori Sophia befris af sit fængsel.

Squiren og præsten sad og smøgede deres piber i forening (værten var ikke til stede, fordi han havde andet at bestille), da den omtalte dames ankomst blev dem meldt. Næppe havde squiren hørt hendes navn, førend han ufortøvet fo'r ned ad trappen for at ledsage hende ovenpå. Han var meget omhyggelig med at overholde sådanne ceremonier, især mod sin søster, da han var mere bange for hende end for nogen anden jordisk skabning, skønt han rigtignok ikke ville tilstå det og måske ikke engang selv vidste af det.

Da mrs. Western var kommet ind i spisesalen og havde kastet sig på en stol, begyndte hun følgende tale:

"Uf! Det må jeg erklære, jeg har aldrig haft en så utålelig rejse. Jeg tror næsten, at vejen netop på grund af de mange bompenge, man har at betale, er blevet værre end før. Men sig mig blot, broder! hvor kunne det dog falde dig ind at logere på sådan et afskyeligt sted? Jeg tør sværge på, at intet ordentligt menneske nogensinde før har sat sin fod her."

"Å, sikken no'et!" råbte squiren, "det er et meget godt logi, det har værten selv rekommanderet mig. Jeg tænkte just som så, at da han kender de fleste fornemme folk, så kunne han også bedst vise mig, hvor jeg skulle træffe dem."

"Godt!" svarede damen, "men hvor er da min niece? Har du også allerede været hos lady Bellaston og gjort hende din opvartning?"

"Å, ja vist," skreg squiren. "Din niece, hun er godt forvaret; hun er ovenpå i sit kammer."

"Hvad behager!" udbrød damen; "er min niece her i huset uden at vide noget om min ankomst?"

"Nej, det er hun sagtens fri for," sagde squiren; "for hun er under lås og lukke. Jeg har hende sikkert nok. Så snart jeg kom til byen, hentede jeg hende hos den nådige kusine, og siden den tid har jeg selv passet på hende; å, hun sidder så fast som en ræv i en dragkiste, det kan du være vis på."

"Du milde Skaber!" gentog mrs. Western; "hvad må jeg høre! Jeg tænkte straks, at det ville blive en net historie, når jeg gav mit samtykke til, at du selv skulle komme til byen; ja, du går jo altid efter dit eget forkerte hoved, og derfor har jeg ikke heller gjort mig skyldig i den tåbelighed at give mit samtykke til det. Lovede du mig ikke, broder, at du ikke ville tage sådanne forkerte forholdsregler? Var det ikke ved dem, du tvang min niece til at flygte bort fra dig ude på landet? Har du også i sinde at få hende til at gøre endnu et sådant skridt?"

"Død og helvede!" råbte squiren og kastede sin pibe ned på gulvet, "har nogen dødelig hørt magen? Jeg ventede netop, at du skulle have rost mig for alt, hvad jeg har gjort, og troede inte at få sådan en modtagelse!"

"Hvad behager, broder!" sagde damen, "har jeg nogensinde givet dig mindste grund til at antage, at jeg ville rose dig for, at du indespærrer din datter? Har jeg da ikke ofte nok sagt dig, at fruentimmer i et frit land ikke kan behandles med en så vilkårlig myndighed? Vi er lige så frie som mandfolkene, og jeg ville af mit ganske hjerte ønske, at jeg ikke kunne sige, at vi bedre fortjener at være det. Hvis du forlanger, at jeg skal blive

her et øjeblik længere i dette afskyelige hus eller nogensinde kendes ved dig som min slægtning eller nogensinde igen blande mig i dine familieanliggender, så forlanger jeg, at du på øjeblikket sætter min niece i frihed."

Alt dette sagde hun med en så befalende mine, idet hun stod med ryggen mod kaminilden, holdt den ene hånd på ryggen og tog sig en pris tobak med den anden, samt idet hun viste så megen værdighed, at jeg tvivler om, at Thalestris i spidsen for sine amazoner ville have haft et mere forfærdeligt udseende. Det var intet under, at den stakkels squire ikke kunne holde stand mod den skræk, som hun indjog ham.

"Der!" råbte han, og kastede nøglen fra sig, "der har du den, gør nu, hvad du lyster. Jeg ville barestens beholde den, indtil Blifil kom til byen, som jo inte kan vare så længe; men hvis det nu imidlertid går galt, så husk vel på, hvem der er skyld i det."

"Jeg indestår dig for alting," råbte mrs. Western, "men jeg vil på ingen måde blande mig i noget, uden på én betingelse, nemlig den, at du vil overlade det hele til mig og slet ikke selv tage nogen som helst forholdsregel, medmindre jeg først har bestemt, hvorledes du har at forholde dig. Hvis du antager disse betingelser, broder, så vil jeg prøve på at opretholde vor families ære, hvis ikke, ja, så holder jeg mig ganske neutral."

"Godt, sir, jeg beder Dem også," sagde præsten; "lad nu fruen for denne gang råde; måske hun muligvis ved sine underhandlinger med miss Sophia kan udrette mere, end De har kunnet udvirke ved Deres strenge forholdsregler."

"Hvad, kommer du nu også og sætter dig op imod mig?" skreg squiren, "vil du også tale med? Siger du barestens ét ord til, så tager jeg straks til pisken."

"Fy! skam dig, broder!" svarede damen, "er det en måde at tale til en gejstlig mand på? Mr. Supple er netop en fornuftig mand og giver dig det bedste råd, der kan tænkes. Jeg tror også, at hele verden ville være enig med ham i det, og derfor må jeg sige dig, at jeg øjeblikkelig forlanger et afgørende svar på mine forslag. Enten har du nu at stille din datter under min rådighed, eller også kan du ganske behandle hende, som du lyster, og så vil jeg her i mr. Supples nærværelse forlade fæstningen og frasiger mig så dig og din familie for stedse."

"Jeg beder Dem," råbte præsten, "lad mig være den, der forsoner Dem, jeg bønfalder Dem."

"Hvad vil du da, nøglen ligger jo der på bordet," råbte squiren. "Hun kan jo tage den, hvis hun lyster; hvem hindrer hende?"

"Nej, broder, det er ikke nok!" svarede damen; "jeg forlanger, at den formelig skal overleveres til mig med fuldstændig tilståelse af de betingelser, som er mig indrømmede."

"Nå, nå, så vil jeg da overlevere den til dig, søster!" råbte squiren. "Se så, der har du den; nu kan du da ikke beskylde mig for, at jeg nogensinde har nægtet at betro dig min datter. Ja, hun har jo også boet et helt år eller længere hos dig, uden at jeg fik hende at se."

"Ja, det ville have været et held for hende, hvis hun altid havde opholdt sig hos mig," svarede damen, "for så ville der ikke være sket noget af den slags under mit opsyn."

"Ja, det er sandt nok," råbte han, "det er rigtignok kun min skyld."

"Ja det er vist, det er alene din skyld, broder," svarede hun, "jeg har ofte følt mig forpligtet til at sige dig det og skal altid

føle mig forpligtet til at sige dig det. Men nu håber jeg dog, at du engang vil forbedre dig og samle så megen erfaring af tidligere vildfarelser, at du ikke ved dine fejlgreb vil forstyrre mine klogeste planer. Hør nu, broder, du er virkelig ikke heller skikket til den slags underhandlinger. Hele dit politiske system er aldeles forkert. Jeg må derfor endnu én gang for alle gøre den påstand, at du ikke må blande dig i noget; husk blot på, hvad der allerede er sket."

"Død og helvede! Hvad vil du have, jeg skal sige, søster?" råbte squiren, "du er jo også i stand til at gøre Fanden selv rasende."

"Se så," sagde hun, "der har vi det, akkurat på den gamle manér. Ja, jeg mærker nok, broder, det hjælper ikke, at man taler til dig. Jeg vil blot opfordre mr. Supple, som jo er en fornuftig mand, til at erklære, om jeg har sagt noget, der kunne gøre noget andet menneske så rasende; men du er jo rent af lave, hvorledes man end bærer sig ad med dig."

"Gode frue, tillad mig at bede Dem," sagde præsten, "ikke at ophidse den velbårne herre."

"Ophidse ham!" råbte damen. "Ja så! De er lige så stor en tosse som han selv! Nå, broder, siden du har lovet ikke mere at blande dig i sagerne, så vil jeg endnu en gang påtage mig at tale min niece til rette. Gud forbarme sig over alle de sager, der bestyres af mandfolk! Ét fruentimmerhoved duer mere end tusind af jeres."

Med disse ord forlod hun værelset, fik en tjener til at vise sig vejen til Sophia og tog nøglen med til hendes dør.

Næppe var hun gået, og squiren havde fået lukket døren efter hende, førend han gav sig i færd med at skælde ud på hende. Mere end tyve gange kaldte han hende en pulverheks og

bandede hende af hjertens lyst, ligesom han ikke heller skånede sig selv, fordi han havde taget hensyn til hendes ejendom; "men," sagde han, "da jeg nu så længe har været en slave af hendes luner, ville det jo være skade til sidst at gå glip af det alt sammen, fordi jeg ikke kunne holde det længere ud med hende. Pulverheksen kan dog ikke leve til evig tid, og jeg ved, at jeg er betænkt i hendes testamente."

Denne beslutning blev også højligt bifaldet af den gejstlige, og da squiren derefter havde bestilt nok en flaske, hvilket i almindelighed var hans metode, når noget enten behagede ham eller gik ham imod, og han ved at drikke rigelig af dette medicinske vederkvægelsesmiddel aldeles havde bortskyllet sin vrede, så blev hans sind nu også derved ganske blidt og gemytligt, da mrs. Western kom tilbage til salen med Sophia. Den unge dame havde sin hat og mantille på, og mrs. Western underrettede nu sin broder om, at hun havde i sinde at medtage sin niece til sit eget logi, "for," sagde hun, "disse værelser er virkelig ikke skikket til at bo i for nogen ordentlig kristensjæl."

"Meget godt, frue," svarede squiren, "som du behager. Pigen kan aldrig være i bedre hænder end i dine, og præsten her kan bevidne, at jeg hundrede gange har erklæret i din fraværelse, at du er et af de klogeste fruentimmer i verden."

"Ja," svarede den gejstlige, "det vil jeg gerne bevidne."

"Og jeg har også, broder," svarede mrs. Western, "altid givet dig et fordelagtigt vidnesbyrd. Men du må dog vistnok selv indrømme, at du er lidt vel meget hidsig, men når du blot vil give dig tid til at betænke dig, er du den fornuftigste mand, jeg kender."

"Hvis det altså er din mening, søster," svarede squiren, "så vil jeg herved af ganske hjerte tømme en skål på din sundhed. Jeg er rigtignok lidt vel hidsig somme tider, men jeg bærer intet nag for det. Hør nu, Sophia, vær nu en god pige, og gør, hvad din tante befaler dig."

"Det nærer jeg ikke den ringeste tvivl om," svarede mrs. Western. "Hun har jo allerede haft et eksempel for øje i den opførsel, hvorved hendes kusine, den afskyelige Harriet, har ødelagt sig ved at tilsidesætte mit råd. Ved du det, broder, og hvad synes du om det? Næppe var du taget bort, dengang du begav dig på vejen til London, så kommer den uforskammede personage med det hæslige irske navn – denne Fitzpatrick. Han styrter lige ind til mig uden at lade sig melde, ellers skulle jeg rigtignok ikke have taget imod ham. Der begynder han så en lang, uforståelig historie om sin kone, som jeg var nødt til at høre på; jeg gav ham næppe noget svar, men leverede ham derimod et brev fra hans hustru, som jeg sagde, han selv kunne besvare. Jeg formoder, at det hæslige menneske vil forsøge på at snige sig ind hos os, men jeg beder dig, at du endelig ikke vil modtage hende, for hvad mig angår, vil jeg bestemt ikke se hende for mine øjne."

"Skulle *jeg* tage imod hende?" svarede squiren, "det behøver du aldrig at være bange for. Jeg vil ikke opmuntre sådanne uværdige kvindepersoner. Godt var det vel for bemeldte krabat, hendes mand, at jeg inte var hjemme. Hille den sorte! Han skulle ellers have fået en ordentlig dyppelse i hestedammen, det skulle jeg have lovet ham for. Her ser du, Sophia, hvad sådanne ulydige mennesker bringer det til. Der har du et eksempel i din egen familie."

"Nå, broder," skreg tanten, "du behøver da ikke heller at plage min niece med sådanne modbydelige gentagelser. Hvorfor vil du ikke hellere overlade det hele til mig?"

"Godt, godt, det vil jeg, det vil jeg gerne!" sagde squiren.

Ved disse ord gjorde mrs. Western til held for Sophia ende på samtalen, idet hun lod vognen køre frem. Jeg siger netop til held for hende, for hvis underholdningen skulle have varet noget længere, så ville nye anledninger til strid mellem broderen og søsteren rimeligvis være kommet op. Der var nemlig blot den forskel mellem dem, som hidrørte fra deres forskellige opdragelse og forskellige køn, forresten var de begge to lige voldsomme og lige påståelige; desuden nærede de begge to en overordentlig kærlighed til Sophia samt en ubegrænset foragt for hinanden indbyrdes.

Kapitel 5

Hvori Jones får et brev fra Sophia og besøger teatret med mrs. Miller og Partridge.

Under al denne ængstelighed og de bekymringer, som Jones havde på Sophias vegne, var dog nærværelsen af den omtalte Sorte George og de tjenester, som denne taknemmelige karl havde lovet at bevise mod sin forhenværende velgører, en stor trøst for Jones. Ved hans hjælp var det også, at han fik følgende svar på sit brev, for da Sophia nu tilligemed sin frihed havde fået rådighed til at bruge pen, blæk og papir, skrev hun selvsamme aften, da hun var kommet ud af sin stuearrest, følgende svar til ham:

Sir!

Da jeg ikke betvivler, at Deres ytringer er oprigtigt ment, vil det sikkert glæde Dem at erfare, hvorledes nogle af mine fortrædeligheder er overstået ved, at min tante Western er kommet hertil, og at jeg nu opholder mig hos hende, hvor jeg nyder al den frihed, jeg kan forlange. Blot én ting har jeg været nødt til at love min tante, og det består i, at jeg ikke vil modtage besøg eller omgås med noget menneske uden hendes vidende og samtykke. Dette løfte har jeg højtideligt måttet give og vil også ubrødeligt holde det; og skønt hun ikke udtrykkeligt har forbudt mig at skrive, må dette dog sikkert være en forglemmelse, eller måske det også ligger i ordene: omgås med. I alt fald, da jeg ikke kan undlade at betragte det som et brud på den ædelmodige tillid, hun har sat til min æresfølelse, må De for fremtiden ikke mere vente, at jeg hverken selv skal skrive igen eller modtage noget brev fra Dem uden hendes vidende. Et løfte er for mig helligt, og jeg antager, at det lige så vel udstrækker sig til alt det, der ligger i dets indhold som i dets udtryk, og denne tanke må da ved nærmere overvejelse yde Dem nogen trøst. Men hvorfor behøver jeg at anføre sådanne trøstegrunde for Dem? Skønt der rigtignok er én ting, jeg aldrig kan føje mig i, at give efter for den bedste blandt fædre, så har jeg dog fast besluttet aldrig at gøre noget afgørende skridt uden hans samtykke. Den faste overbevisning om, at dette

ikke forandres, må lede Dem til at bortvejre Deres tanker fra det, som skæbnen (måske) har gjort umuligt for Dem. Deres egen fordel vil også overtyde Dem om, at dette er det rigtigste. Derved vil De, som jeg håber, atter vinde mr. Allworthys velvilje, og hvis dette kan ske, da vil jeg selv opmuntre Dem til at stræbe efter det. Visse tilfælde har pålagt mig forpligtelser, og Deres gode hensigter forøger disse end mere. Måske skæbnen engang vil blive mere gunstig mod os begge, end den nu for tiden er; vær dog forvisset om, at jeg altid skal tænke om Dem, som De fortjener, og forbliver

sir,

Deres hengivne tjenerinde

Sophia Western.

E.S. Jeg pålægger Dem ikke igen at tilskrive mig – i det mindste ikke for øjeblikket, og beder Dem at modtage indlagte, der nu ikke mere er nødvendigt for mig, men som jeg ved, at De har brug for; tænk Dem da, at De alene skylder lykken denne ubetydelighed, da det var den, der lod Dem finde den [Note 21)].

Et barn, der nylig havde lært sin ABC, ville have behøvet mindre tid til at stave sig gennem dette brev, end Jones brugte til at læse det. De fornemmelser, der vaktes derved, var en blanding af glæde og sorg, omtrent ligesom de, der skiftevis

opstår i en skikkelig mands sjæl, når han læser sin afdøde faders testamente, hvori denne rigeligt har betænkt ham og skænket ham et betydeligt legat, der på grund af uheldige omstændigheder er ham så meget mere kærkomment. Imidlertid var han dog i det hele taget mere fornøjet end misfornøjet med det, og læseren ville rimeligvis også undre sig, hvis han på nogen måde var utilfreds; men læseren er vel ikke heller så forelsket som den stakkels Jones. Kærlighed er nemlig en sygdom, der stundom har lighed med svindsot (som den også undertiden giver anledning til), skønt den igen under andre omstændigheder virker på en ganske anden måde; og den skelner sig især fra ovennævnte sygdom ved, at den aldrig smigrer sig selv med noget håb eller ser noget symptom i et gunstigt lys.

Ét var der dog, der var fuldkommen tilfredsstillende for ham, og det bestod i, at hans elskede igen havde fået sin frihed og nu opholdt sig hos en dame, som hun dog i det mindste kunne vente sig en anstændig behandling af. En anden trøstelig omstændighed var den, at hun i sit brev havde udtalt det løfte aldrig at ægte nogen anden mand; for hvor uegennyttig han end selv var i sin hengivenhed for hende, og hvor mange højmodige tilbud han end i sit brev havde givet hende, så er det dog et stort spørgsmål, om nogen efterretning kunne have smertet ham mere, end hvis han havde fået at vide, at Sophia var blevet gift med en anden, om end partiet havde været nok så glimrende, og om hun end til sidst var blevet nok så lykkelig ved det. Den platoniske kærligheds forfinede grad, som alt legemligt er aldeles abstraheret fra, og som blot ene og alene er af åndelig natur, er en egenskab, der blot finder sted hos den kvindelige

del af menneskeheden; for jeg har endog hørt mange af dem (og utvivlsomt ganske sandfærdigt) erklære, at de overmåde villigt ville frasige sig en elsker til fordel for en rivalinde, hvis en sådan selvfornægtelse kunne være bemeldte elsker nødvendig og var i stand til at fremme hans jordiske fordel. Heraf slutter jeg altså, at en sådan selvfornægtende kærlighed virkelig findes, skønt jeg rigtignok ikke tør påstå nogensinde selv at have set et eksempel på samme.

Da Jones havde tilbragt hele tre timer med at læse og kysse ovenanførte brev og til sidst var kommet i en temmelig munter stemning, der havde sin grund i de sidstomtalte betragtninger, besluttede han at udføre et foretagende, som han i forvejen havde haft i sinde. Dette bestod nemlig i at ledsage mrs. Miller og hendes yngste datter til en loge i teatret og at medtage mr. Partridge som deltager i selskabet. Jones havde nemlig virkelig den forstand på og den følelse for det humoristiske, der af mange andre kun efterabes, og lovede sig derfor megen fornøjelse og underholdning af Partridges kritiske bemærkninger, som han rigtignok kun ventede ville ytre sig i form af naturlige, ukunstlede betænkninger, men på den anden side også ville være aldeles uforfalskede af kunstleri og forfinelse. – Hans forventninger opfyldtes også, men det ville føre os for vidt, om vi her skulle skildre alle de dumheder, som Partridge begik, alle de forkertheder, der fandtes i hans dom over stykket (som var "Hamlet, prins af Danmark"), og alle de pudsigheder, som skyldtes hans skræk ved at se den store Garricks fremstilling af åndens rolle. Læseren kender mr. Partridge så godt, at han vel selv kan udmale sig alt dette.

Kapitel 6

Hvori historien må kaste et blik tilbage.

Det er næsten umuligt for en fader, selv den bedste, at bevare en fuldstændig upartiskhed mod sine børn; men næppe kan man fortænke en fader den, når visse fortrin foranlediger, at han foretrækker den ene for den anden.

Da jeg nu betragter alle de personer, der forekommer i denne historie som mine børn, må jeg også selv tilstå, at jeg har det samme hang til en vis partiskhed med hensyn til Sophia, og jeg håber tillige, at læseren på grund af hendes karakters fortræffelighed vil tilgive mig dette.

Den overordentlige ømhed, som jeg nærer for min heltinde, tillader mig ingensinde for længere tid at forlade hende; eller jeg gør det dog højst ugerne. Jeg kunne derfor også nu utålmodig vende tilbage og undersøge, hvad der er hændet den elskelige pige, siden hun tog bort fra sin fader, hvis jeg ikke først var nødt til at aflægge mr. Blifil et kort besøg.

På grund af den pludselige forstyrrelse, hvori mr. Western straks i begyndelsen blev bragt, da han så pludseligt fik efterretninger om sin datter, og da han ufortøvet i største hast satte efter hende, havde han ikke engang fået tid til at underrette mr. Blifil om sin opdagelse. Det varede dog imidlertid ikke længe, inden han betænkte sig, han standsede derfor straks ved det første værtshus, han kom til, hvorefter han afsendte et bud for at underrette Blifil om, at han havde fundet Sophia, og at det var hans faste beslutning at give ham hende til ægte, såfremt han ville indfinde sig hos ham i byen.

Da nu Blifils kærlighed til Sophia hørte til den voldsomme slags, som intet uden tabet af hendes formue eller et andet lignende tilfælde kunne formindske, var hans tilbøjelighed til partiet slet ikke forandret ved hendes undvigelse, skønt han jo var nødt til at skrive denne på sin egen regning. Han modtog derfor tilbuddet meget villigt. Han håbede nemlig ved at ægte den unge dame foruden sin gerrighed også at kunne tilfredsstille en anden meget stærk lidenskab, og det var hadet, for han sluttede som så, at ægteskab skænkede ham lejlighed til at tilfredsstille både had og kærlighed, og ifølge gentagne erfaringer skal denne mening også være temmelig begrundet. Sandt at sige, hvis vi skulle dømme efter gifte personers almindelige opførsel imod hinanden, så er vi næsten tilbøjelige til den tro, at flertallet alene søger at tilfredsstille den førstnævnte lidenskab, idet deres forening er alt andet end hjerternes.

Imidlertid var dog én vanskelighed ham i vejen, og denne havde sin oprindelse fra mr. Allworthy. For da denne gode mand ved Sophias bortrejse (da hverken denne eller årsagen dertil kunne holdes skjult for ham) fandt, at hun havde så stor en modbydelighed for hans nevø, begyndte han at blive bekymret over, at han var blevet forledt til at lade det komme så vidt. Han var slet ikke enig med de forældre, som nærer den mening, at det er lige så uvæsentligt at tage hensyn til deres børns tilbøjelighed i ægteskabsanliggender som at spørge sine tjenestefolk, om det er dem behageligt, når de har besluttet at gøre en rejse, og som ofte kun ved loven eller i det mindste kun på grund af følelsen for det velanstændige afholdes fra at bruge åbenbar tvang. Da han tværtimod anså ægteskabet for at være

den mest hellige pagt, troede han det også nødvendigt i forvejen at gå til værks med den yderste forsigtighed for at bevare dets hellighed og ukrænkelighed, og det var også en meget viis slutning; og den sikreste vej til at bevirke dette var at lægge grunden til denne forening ved en foregående kærlighed.

Blifil helbredte virkelig snart sin onkel for al vrede over, at han havde bedraget ham, ved mange løfter og forsikringer om, at han selv var blevet bedraget, hvad mr. Westerns mange erklæringer også ret vel stemte overens med. Imidlertid var der dog endnu én åbenbar vanskelighed, og den bestod i at overtale mr. Allworthy til at tillade ham at forny sit frieri, og denne vanskelighed havde sikkert været tilstrækkelig til at afskrække en mindre energisk karakter; men denne unge herre kendte så vel sine egne talenter, at intet, der lå indenfor snedighedens område, syntes ham for vanskeligt at opnå.

Han forestillede ham derfor, at hans egen kærlighed var så overordentlig heftig, og at han håbede ved udholdenhed at overvinde frøkenens modbydelighed. Han bad ham derfor, at han i en sag, som hele hans fremtids lykke beroede på, i det mindste måtte have frihed til at prøve alle passende midler til et heldigt udfald. "Himlen forbyde," sagde han, "at jeg nogensinde skulle tænke på at benytte mig af en anden fremgangsmåde end den blideste og værdigste! Desuden, sir," sagde han, "så kan De jo altid, hvis det slår fejl (og det må da endnu være tidsnok) senere nægte Deres samtykke." Han lagde især vægt på, hvor højt mr. Western ønskede partiet, og endelig betjente han sig af Jones' navn, idet han sagde, at han især var skyld i det, der var sket, så at det endog ville være en kærlighedsgerning at frelse en så fortræffelig ung dame fra en forening med ham. I alle

disse bevisgrunde blev han vel understøttet af Thwackum, der med lidt mere eftertryk end mr. Blifil selv dvælede ved den myndighed, som forældre måtte besidde. Han erklærede, at de forholdsregler, som mr. Blifil ønskede at tage, fulgte af rent kristelige bevæggrunde; "for," sagde han, "skønt den unge herre allersidst har nævnt kristelig kærlighed, er jeg dog overbevist om, at denne er hans vigtigste hovedgrund."

Hvis Square havde været til stede, ville han muligvis have talt i samme tone, skønt med andre ord, og ville have opdaget megen moralsk værdighed i denne fremgangsmåde; men han var nu rejst til Bath for at genvinde sin sundhed.

Allworthy gav endelig, skønt ikke uden modstræben, efter for sin nevøs ønsker. Han sagde, at han selv ville følge med ham til London, og der kunne det stå ham frit for at betjene sig af ethvert hæderligt middel for at vinde damens yndest; "men jeg erklærer herved," sagde han, "at jeg aldrig vil give mit samtykke til, at der anvendes nogen som helst vold på hendes tilbøjelighed; ikke heller skal du nogensinde få hende, medmindre hun selv frivilligt vil indgå ægteskabet."

Således var mr. Allworthys kærlighed til hans nevø årsag til, at hans egen bedre forstand blev narret og besejret af en underordnet tankekraft, og således går det ofte, at de bedste hoveders kløgt bliver lammet på grund af et godt hjertes ømhed.

Da Blifil havde fået denne så uventede tilladelse af sin onkel, hvilede han ikke, førend han fik sin plan iværksat, og da mr. Allworthy just ikke havde nogen forretning i byen, der ufortøvet krævede hans nærværelse sammesteds, og da folk dog altid må gøre nogle forberedelser, inden de begiver sig på en rejse, tog de

først bort den næste dag, og ankom samme dags aften til London, netop dengang da Jones, som vi har set, morede sig sammen med Partridge i teatret.

Den følgende morgen efter ankomsten aflagde Blifil et besøg hos mr. Western, som han også fik en velvillig og gunstig modtagelse af, og desuden al mulig forvisning (ja, måske mere, end der var muligt) om, at han om føje tid skulle blive så lykkelig, som Sophia kunne gøre ham; squiren ville endog ikke tillade, at den unge gentleman vendte tilbage til sin onkel, førend han næsten imod hans vilje havde taget ham med hen til sin søster.

Kapitel 7

Hvori mr. Western i forening med mr. Blifil aflægger et besøg hos sin søster.

Mrs. Western var netop i færd med at holde en forelæsning for sin niece over klogskab og ægteskabelig politik, da hendes broder og mr. Blifil styrtede ind uden at iagttage den tilbørlige formalitet, som visitlovene kræver. Næppe fik Sophia nu Blifil at se, førend hun blev ganske bleg og næsten tabte bevidstheden, hvorimod hendes tante blev ildrød, og da hun netop havde alle sine åndsevner i sin magt, begyndte hun øjeblikkelig at anvende sin tunges magt imod squiren.

"Broder," sagde hun, "jeg er forbavset over din opførsel; vil du da aldrig lære at iagttage velanstændighedens regler? Anser du da ethvert værelse for dit eget, eller for at tilhøre en af dine folk ude på landet? Hvor tør du tage dig den frihed således at bryde

ind i damers private kabinet uden mindste anstand eller anmeldelse?"

"Nå, hvad pokker går der nu af dig?" råbte squiren, "man skulle næsten tro, man havde truffet dig i begreb med at …"

"Fritag mig blot for dine uforskammetheder, sir, det beder jeg dig om," gav hun til svar. "Du har således forskrækket min stakkels niece, kan jeg se, at hun næppe kan holde sig oprejst. Gå, min søde pige, og se at fatte dig igen, for jeg mærker nok, at du behøver det."

Ved disse ord skyndte Sophia sig hurtigt bort; hun havde vist aldrig fået nogen mere kærkommen befaling.

"Men søster!" skreg squiren, "du er dog rent tåbelig, du jager hende bort, mens jeg bringer mr. Blifil herhen, for at han skal fri til hende."

"Og du, broder," sagde hun, "er endnu mere tåbelig. Du ved jo, hvorledes tingene står … Jeg forsikrer dig om … ja, jeg må bede mr. Blifil undskylde; han ved jo bedst, hvem der er skyld i den ubehagelige modtagelse, han har fået. Jeg skulle for min part aldrig have tiltroet ham en så uformodet fremgangsmåde, hvis du ikke havde tvunget ham til det."

Blifil bukkede og fremstammede en undskyldning med et flovt og dumt ansigt, hvorimod mr. Western uden at give ham tid til at finde et passende svar udbrød:

"Ja vel, du har også ret, det er min skyld; det er nu engang tilfældet, at jeg altid har uret; men se nu at få pigebarnet hentet tilbage igen, eller lad mr. Blifil gå til hende, for han er nu kommet for at få sagen i stand, og der er ingen tid at spilde."

"Broder!" råbte mrs. Western, "jeg er overbevist om, at mr. Blifil bedre ved, hvad der sømmer sig, end at han skulle tænke

på endnu i formiddag at få min niece i tale, efter det, der nu er foregået. Fruentimmer er i denne henseende meget ømfindtlige, og når vort sind engang er bragt ud af sin rolige ligevægt, så kan man ikke således på øjeblikket igen fatte sig. Havde du tilladt mr. Blifil først ordentligt at lade sig melde og udbede sig den ære at hilse på hende om eftermiddagen, så skulle jeg muligvis have formået hende til at modtage hans besøg, men nu tvivler jeg højligt om at kunne få den ting iværksat."

"Jeg beklager såre meget," ytrede Blifil, "at mr. Westerns overordentlige godhed mod mig, som jeg ikke noksom kan anerkende, skal være anledning til ..."

"Å, godt, sir," sagde hun afbrydende, "De behøver slet ikke at gøre nogen undskyldning, vi ved jo alle sammen meget godt, hvorledes min broder er."

"Jeg bryder mig ikke om, hvad man ved om mig," svarede squiren, "men hvornår kan han nu komme og få hende i tale? Du må betænke, at han er kommet hertil for at få sagen afgjort, og mr. Allworthy ligeledes."

"Broder," sagde hun, "hvis mr. Blifil vil behage at sende bud til hende, så skal enhver underretning blive hende meddelt; svaret må vi da overlade til hende selv, og jeg er overbevist om, at hun ikke dertil behøver nogen særskilt anvisning. Jeg er tillige overbevist om, at hun ved passende tid og lejlighed ikke vil undslå sig for at modtage mr. Blifils besøg."

"Hvad satan er alt dette for optøjer?" udbrød squiren, "ved du da inte? ... jeg siger ingenting, men visse folk vil dog også være klogere end alverden. Havde jeg fået lov til at sætte min vilje igennem, så var hun inte før løbet sin vej, og nu venter jeg hvert

øjeblik at høre, at hun er rendt væk igen; for folk siger nok, at jeg er en stor tosse, men så meget ved jeg dog for vist, at hun hader og afskyr –"

"Ti nu blot, broder," svarede mrs. Western, "jeg vil ikke høre min niece således omtalt; det falder tilbage på hele familien. Tværtimod, hun er en prydelse for den, og jeg lover dig for, at hun vil gøre den ære. Jeg indestår med hele den agtelse, som verden beviser mig, for hendes opførsel. Det skal være mig en fornøjelse i eftermiddag at modtage dit besøg, broder; for jeg har noget meget vigtigt at meddele dig. For øjeblikket må både du og mr. Blifil have mig undskyldt. Jeg må skynde mig at gøre mit toilette."

"Godt," svarede squiren, "men opgiv os så, hvad tid vi skal komme!"

"Ja, det kan jeg virkelig ikke, jeg kan ikke så nøje bestemme en vis tid. Men jeg siger dig jo, kom igen i eftermiddag."

"Men hvad fanden vil du da have, at jeg skal gøre?" råbte squiren, hvorefter han vendte sig om til Blifil og sagde: "Jeg kan ikke få bugt med hende, inte bedre end en støverhund kan få bugt med en snedig gammel hare. Ja, måske hun i eftermiddag er i bedre lune."

"Jeg ser nok," svarede Blifil, "at et vist uheld forfølger mig, men skal dog altid være Dem meget forbunden."

Derefter tog han med mange komplimenter afsked med mrs. Western, der på sin side heller ikke lod det mangle på ceremoniel høflighed, hvorpå de forlod hende, mens squiren så småt bandede på, at Blifil skulle besøge hans datter og tale med hende samme eftermiddag.

Hvis mr. Western kun var lidet fornøjet med denne sammenkomst, så var mr. Blifil det endnu mindre. Den første troede nemlig, at søsterens hele opførsel kun havde sin grund i hendes luner og hendes misfornøjelse over, at besøget ikke var sket med iagttagelse af de sædvanlige høflighedsregler, hvorimod Blifil så lidt dybere ind i tingene. Han formodede, at der var noget mere vigtigt i gære, efter enkelte ord, der undslap damen; og vi må også tilstå, at hans formodning var ganske rigtig, hvilket snart vil vise sig, når vi kommer til at meddele de forskellige begivenheder, der indeholdes i næste kapitel.

Kapitel 8

Lady Bellastons anslag til at ødelægge Jones.

Kærligheden havde slået alt for dybe rødder i lord Fellamars hjerte, til at disse kunne oprykkes af mr. Westerns plumpe hænder. I sin første hidsighed og den deraf flydende vrede havde han rigtignok afsendt kaptajn Eglane på sine vegne, men denne havde dog langt overskredet den fuldmagt, der var givet ham; ja, lorden havde vist næppe i det hele taget afsendt ham, hvis han havde været i stand til at træffe kaptajnen, efter at han havde talt med lady Bellaston, hvilket fandt sted eftermiddagen efter, at han var blevet så fornærmeligt behandlet. Men kaptajnen havde været så ivrig med at udføre det ham pålagte ærinde, at han efter meget besvær endelig havde fundet squirens logi og havde siddet hele natten i et værtshus for ikke næste morgen at komme for sent til squiren, og deraf kom det, at han ikke i sit logi fik den underretning fra lorden, hvori denne bad ham ikke videre at forfølge sagen.

Den følgende eftermiddag efter det påtænkte overfald, der skulle have været iværksat mod Sophia, aflagde mylord som sagt et besøg hos lady Bellaston, hvori hun så tydeligt forklarede hele squirens tænkemåde, at lorden klart indså, hvor urimeligt det fra hans side havde været at blive fornærmet over dennes udtryk, især da han selv havde så hæderlige hensigter med hans datter. Han tilstod nu oprigtigt for lady Bellaston, hvor stor hans kærlighed var til den unge dame; ladyen var også villig til at tage sig af ham og opmuntrede ham med den bestemte forsikring, at alle de ældre personer sikkert ville modtage ham med største forekommenhed, ja selv faderen, når han blot engang var rigtigt ædru, og man var i stand til at gøre ham bekendt med det overordentlige tilbud, der blev gjort hans datter. Den eneste fare, mente hun, beroede på den krabat, hun før havde omtalt, for skønt han kun var en tigger og en vagabond, så havde han dog på en eller anden måde, hun vidste ikke hvorledes, vidst at forskaffe sig anstændige klæder og gik nu for en gentleman. "Men," sagde hun, "da jeg nu for min kusines skyld har foretaget mig at anstille nærmere undersøgelser angående personen, har jeg været så heldig at få hans logi opspurgt," hvilket hun nu også underrettede lorden om. "Forresten," føjede hun til, "falder det mig ind, om det, da personen er alt for simpel til, at mylord selv personligt kan give sig af med ham, ikke muligvis kunne indrettes således, at man på en eller anden måde kunne få ham presset til matros og få ham ombord på et skib. Det strider hverken mod lovene eller mod samvittigheden; for jeg indestår mylord for, at krabaten trods al sin stads dog kun er en løsgænger og bedst duer til at blive presset til orlogstjenesten. Og hvad det angår, at det er en

samvittighedssag, så er det en højst fortjenstlig handling at frelse en ung dame fra at styrte i ulykke; ja, det ville måske endog, hvad fyren selv angår, hvis det ikke lykkes ham at udsone sig med min fætter (hvilket Himlen forbyde), rimeligvis være det eneste middel til at frelse ham fra galgen, og måske han derved senere hen engang på en hæderlig måde alligevel kan gøre sin lykke."

Lord Fellamar takkede ladyen oprigtigt for den deltagelse, hvormed hun var så god at interessere sig for ham i denne sag, som hele hans fremtids lykke så aldeles beroede på. Han erklærede, at han for øjeblikket ikke mente, at der kunne være noget til hinder for, at presningsplanen kunne iværksættes, og derfor ville han tænke på, hvorledes den kunne blive udført. Han anmodede derefter den nådige frue om at bevise ham den ære ufortøvet at meddele familien hans ægteskabsforslag, idet han erklærede, at han ville give hende fri rådighed til at disponere over hans formue ganske efter eget tykke, og da han dernæst havde udtalt sig med megen henrykkelse og begejstring om Sophia, tog han afsked og forlod den nådige dame, dog ikke førend hun på det indstændigste havde anmodet ham om at vogte sig for Jones og ikke spilde nogen tid, før han sikrede sig dennes person, på det at han måtte blive ude af stand til at gøre noget forsøg på at gøre den unge dame ulykkelig.

Så snart mrs. Western var ankommet til sit logi, sendte hun straks sin adresse til lady Bellaston med en forbindtlig hilsen. Og næppe havde denne modtaget efterretningen, førend hun med en elskers utålmodighed ilede hen til sin kusine, da hun netop glædede sig ved den over al forventning heldige lejlighed,

som derved tilbød sig; for det var hende langt behageligere at indlede underhandlingerne med en forstandig dame, der havde verdenskundskab, end med en gentleman, som hun beærede med titel af hottentot, skønt hun rigtignok langtfra troede, at der kunne være fare for et afslag fra hans side.

Som følge heraf havde de to damer en sammenkomst, hvori de efter nogle få gensidige høflighedsbevisninger straks gik ind på hovedsagen, der også næsten lige så hurtigt blev afgjort, som den var indledet, for aldrig så snart hørte mrs. Western lord Fellamars navn, førend hendes kinder farvedes med glædens purpur, og da hun dernæst blev underrettet om hans heftige kærlighed, hans alvorlige hensigter og højmodige tilbud, lagde hun i de utvetydigste udtryk sin fuldkomne tilfredshed for dagen.

I løbet af underholdningen faldt samtalen også på Jones, og begge kusinerne beklagede højligt den ulykkelige hengivenhed, som Sophia efter begges enstemmige mening nærede for dette unge menneske, hvilken, som mrs. Western erklærede, ganske og aldeles skrev sig fra hendes broders tåbelige fremgangsmåde. Til sidst sluttede hun dog med den erklæring, at hun havde megen tillid til sin nieces forstand og gode omdømme, "for," mente hun, "for Blifils skyld ville hun ikke opgive sin tilbøjelighed, men jeg tvivler derimod ingenlunde om, at hun snart vil kunne formås til at opgive en simpel inklination til fordel for en højtstående gentleman, der både sætter hende i besiddelse af en fornem titel og en stor ejendom; og jeg må desuden," tilføjede hun, "også deri give Sophia ret og selv tilstå, at denne Blifil er en yderligt simpel personage, som

De nok ved, Bellaston, at alle landjunkere er, og han har ikke heller noget, der kan anbefale ham, undtagen sin formue."

"Ja så," sagde lady Bellaston, "jeg kan derfor ikke heller i så høj en grad undres over min kusine, for jeg kan forsikre Dem om, at denne Jones er en meget net fyr, som desuden har én dyd, der jo efter folks sigende skal være en stor anbefaling hos vort køn. Hvad tror De nu, at den består i, mrs. Western? ... Jeg er vis på, at De smiler, når jeg underretter Dem om det; ja, jeg kan næppe selv undlade at le over det ... De vil vist næppe tro, at fyren har haft den indbildskhed at fri til mig. Skulle De derimod være tilbøjelig til at betvivle mine ords sandhed, så kan jeg her give Dem bevis for sagen ved at forelægge Dem hans egen håndskrift."

Hun overgav derpå sin kusine det brev med ægteskabsforslaget, som læseren allerede vil have læst i den femtende bog af denne historie.

"På æresord," sagde mrs. Western, "jeg er ganske forbavset; det er i sandhed et mesterstykke af uforskammethed. Hvis De tillader det, kunne jeg muligvis anvende dette brev på en gavnlig måde."

Hertil svarede lady Bellaston: "Det skal stå Dem frit for at benytte det, ganske som De selv behager. Imidlertid ønsker jeg dog ikke, at det skal vises til nogen andre end miss Western, og ikke engang til hende, medmindre De netop behøver det."

"Godt," sagde mrs. Western, "hvorledes behandlede De nu fyren?"

"Ikke som min ægtemand," svarede ladyen; "jeg kan forsikre Dem om, min kære, at jeg ikke er gift. De ved nok, mrs. Western, at jeg allerede har prøvet, hvor behageligt dét er, og én

gang, synes mig, er mere end nok for et fornuftigt fruentimmer."

Ved dette brev troede lady Bellaston aldeles at bringe Jones i miskredit hos Sophia, og hun fordristede sig også til at udlevere det, dels fordi hun håbede snart at få ham skaffet af vejen, og dels fordi hun nu havde sikret sig mrs. Honours vidnesbyrd, for hende havde hun først taget i skole og prøvet, hvorvidt hun kunne stole på hende, og havde derved fundet, at hun ganske kunne få hende til at bevidne, hvad hun lystede.

Det var netop denne sag, som mrs. Western var i færd med at underrette Sophia om, idet hun først holdt nogle foreløbige taler over den blotte kærligheds dårskab og udviklede, hvor viseligt den gik til værks, som behandlede ægteskabsforholdet som et lovmæssigt køb og salg, da mr. Blifil og hendes broder så pludseligt fo'r ind til hende. Deraf kom også al den kulde, hun i hele sin opførsel behandlede Blifil med, hvilket vel squiren med urette (ligesom ellers) tilskrev en anden årsag, men som dog hos Blifil, der var en langt kløgtigere person, vakte en mistanke om den egentlige og sande grund.

Kapitel 9

Hvori Jones aflægger et besøg hos mrs. Fitzpatrick.

Måske læseren nu med os vil behage at vende tilbage til Jones, der til den fastsatte tid indfandt sig hos mrs. Fitzpatrick. Imidlertid må vi dog, førend vi meddeler den samtale, der fandt sted imellem dem, først på vor sædvanlige måde vende lidt tilbage og anføre grunden til den store forandring, der var foregået med hensyn til denne dames opførsel, for idet vi

forhen så, at hun netop havde skiftet logi for at undgå Jones, havde hun nu, som vi ser, forsætligt bestræbt sig for at få ham i tale.

For at oplyse dette behøver vi blot at anføre, hvad der foregik dagen i forvejen, for da mrs. Fitzpatrick hørte af lady Bellaston, at mr. Western var kommet til byen, gik hun hen til hans logi i Piccadilly for at hilse på ham, men blev der modtaget med så mange modbydelige udtryk, at vi ikke engang vil gentage dem, og blev til sidst endog truet med at blive kastet på døren. Derfra førte en gammel tjener hos hendes tante Western, som hun havde stiftet bekendtskab med, hende hen til denne dames logi, men her fik hun just ikke heller nogen bedre modtagelse, undtagen at den ikke var nær så uhøflig. Forresten kom det ud på ét, uartighed var og blev det, men kun på en anden måde. Kort sagt, hun kom tilbage fra dem begge med den fuldstændige overbevisning, at hele hendes forsoningsplan var aldeles fejlslået, og at hun for stedse måtte opgive alt håb om nogensinde at nå dette mål. Fra dette øjeblik af opfyldtes hendes sjæl kun af én tanke, nemlig den at hævne sig på dem, og da hun i denne sindsstemning mødte Jones i teatret, forekom det hende, at der herved gaves hende en bekvem lejlighed til at opnå sin hensigt.

Læseren husker vel nok, at Jones var blevet underrettet om den kærlighed, som mrs. Western tidligere i Bath havde lagt for dagen til mr. Fitzpatrick; da denne nu der blev skuffet, indså mrs. Fitzpatrick, at hele det bitre had, som hendes tante nærede mod hende, havde sin oprindelse derfra. Hun tvivlede derfor slet ikke om, at den gode dame nu lige så gerne ville lytte til Jones' frieri, som hun tidligere havde hørt på den andens,

især da Jones var langt smukkere, og om hendes tante end siden den tid var rykket noget længere frem i alder, så troede hun netop (jeg ved ikke, hvorvidt hun havde ret i dette), at denne omstændighed snarere ville begunstige hendes plan end være til skade for den.

Da Jones derfor besøgte hende, og da hun ved denne lejlighed havde erklæret, at hun gerne ville tjene ham, så vidt det stod til hende, samt at dette havde sin grund i den overbevisning, at hun derved ville bevise Sophia en forbindtlighed, og da hun derefter tillige havde undskyldt sig hos ham med hensyn til, at hun forrige gang havde svigtet ham, og underrettet ham om, under hvis bevogtning og varetægt Sophia nu befandt sig, da hun troede, at han var ubekendt med det, udviklede hun meget omstændeligt den plan, som han skulle iværksætte. Hun rådede ham nemlig til at gøre kur til den gamle dame for desto lettere at få adgang til den unge frøken og underrettede ham tillige om det held, mr. Fitzpatrick tidligere havde betjent sig af det samme krigspuds med.

Jones takkede hende oprigtigt for de velvillige hensigter, som hun ved denne lejlighed viste mod ham, og den hjælp, som hun ved dette forslag ville yde ham; men da han på den ene side frygtede for, at planen ikke ville lykkes, fordi tanten vidste om hans kærlighed til hendes niece, hvilket ikke havde været tilfældet med hensyn til mr. Fitzpatrick, så måtte han også erklære, at han frygtede for, at miss Western på ingen måde ville indlade sig på et sådant bedrageri, da hun var en hader af alskens falskhed og tvetydighed og i høj grad var sin tante hengiven.

Mrs. Fitzpatrick tog dette meget fortrydeligt op, og hvis man ikke vil antage, at Jones var kommet til at fortale sig, så var det virkelig heller ikke høfligt af ham. Imidlertid havde han dog vist næppe begået dette fejlgreb, hvis ikke den glæde, som han følte ved at ytre noget til ære for Sophia, aldeles havde opvejet alle omstændigheder og betænkeligheder; for at rose den ene kusine på den andens bekostning var visselig i høj grad uklogt.

"Da tror jeg dog virkelig," svarede damen meget ivrigt, "at det er en såre let ting at narre et fruentimmer med en kærlighedstilståelse, især når hun af naturen er forelsket af sig; og jeg må sige, at skønt hun er min tante, har jeg dog aldrig set nogen mere sangvinsk og forliebt person, end hun er. Kan De da ikke foregive, at De på grund af fortvivlelse over, at De ikke kan få niecen, der er blevet lovet Blifil, nu har vendt Deres hjerte til tanten? Og hvad nu kusine Sophia angår, så kan jeg dog ikke forestille mig, at hun er så enfoldig, at hun skulle gøre sig mindste betænkelighed over det eller antage, at der er mindste uret i at narre én af disse gamle ondskabsfulde kvinder, der ved deres tragikomiske lidenskaber forårsager så mange ulykker i familier, så at det kun er skade, at man ikke kan drage dem til ansvar for retten og få dem afstraffet efter loven. Jeg selv har ikke gjort mig nogen betænkning over det; jeg anser det derfor ikke heller for nogen fornærmelse, når jeg påstår, at hun ikke mere kan afsky enhver slags bedrageri end hendes kusine Fitzpatrick. Jeg tilstår oprigtigt, at jeg ikke skylder min tante nogen forbindtlighed, og hun fortjener ikke heller noget sådant hensyn. Imidlertid, sir, har jeg nu givet Dem mit råd; hvis De ikke føler Dem oplagt til at følge det, så

kan jeg kun have et ringere begreb om Deres forstand, det er det hele."

Nu så Jones selv tydeligt, at han havde begået en buk, og gjorde sig også al mulig umage for at rette fejlen; men det gik kun dårligt med retfærdiggørelsen, for han stammede og fremkom til sidst kun med fuldkommen pølsesnak og selvmodsigelse. Sandt at sige, så er det ofte bedre, når man har sagt en dumhed, at finde sig i de følger, som flyder af den, end at prøve på at rette på den; for som oftest styrter man sig ved sådanne forsøg endnu langt mere i forlegenhed, i stedet for at rede sig ud af den; og kun få personer ville måske ved en sådan lejlighed have vist så megen godmodighed, som mrs. Fitzpatrick viste mod Jones, idet hun blot smilede og sagde: "Jeg finder forresten ganske tilgiveligt hos en sand elsker, hvad der kun er en følge af hans hjertelige hengivenhed for hans tilbedte."

Hun gentog derefter sit forslag og anbefalede ham det på det ivrigste, idet hun ikke undlod at anføre alle de grunde, som hun blot kunne finde på, til fordel for sin plan. Hun var nemlig så skrækkelig forbitret på sin tante, at hun næppe kunne tænke sig noget mere morsomt end at gøre hende latterlig; og ret på fruentimmer-manér kunne hun ikke se nogen vanskelighed i at få sin yndlingsplan sat igennem.

Jones havde derimod på sin side aldeles ingen lyst til et sådant foretagende, der virkelig ikke heller havde mindste sandsynlighed for sig eller kunne nytte noget. Han gennemskuede også ganske let de bevæggrunde, der foranledigede mrs. Fitzpatrick til så ivrigt at anbefale og næsten påtvinge ham udførelsen af denne plan. Han sagde, at

han ikke kunne nægte den oprigtige og inderlige ømhed, han følte med hensyn til Sophia, men han var sig også bevidst, hvor forskellige deres vilkår var, og han turde derfor aldrig smigre sig med det håb, at denne unge dame ville nedlade sig til at tænke på ham, der så lidt var hende værdig; ja, han forsikrede endog, at han næppe selv kunne overtale sig til det ønske, at hun alligevel måtte gøre det.

Der gives visse forfinede fruentimmer (for vi vil dog ikke her tale i alt for almindelige udtryk), hos hvilke dens eget Jeg er så fremherskende, at de aldrig kan skille det fra nogen anden genstand; og da forfængeligheden hos dem er en hovedgrundsætning, så tilegner de sig selv straks enhver kompliment, som de får at høre, og anvender denne på sig selv, skønt den egentlig tilkommer andre. Når man er i selskab med sådanne damer, er det næsten umuligt at ytre noget smigrende om en anden dame, uden at de henfører det til dem selv; ja, de forøger endog ofte det, de tilegner sig, idet de f.eks. tænker: hvis en anden fortjener så megen ros for sin skønhed, vid, ynde eller hjertensgodhed, hvad må jeg da ikke fortjene, der i så langt højere grad besidder disse fortrinlige egenskaber?

Til sådanne damer kan et mandfolk oftest bedst anbefale sig, idet han roser en anden dame; for netop når han tolker sin glødende hengivenhed for sin elskede, så tænker de på, hvor henrykkende det kunne være selv at have sådan en elsker, når han allerede kan være så højligt indtaget af en anden, der langt mindre fortjener det. Hvor underligt det end synes, har jeg dog oftere set andre eksempler på dette end mrs. Fitzpatrick; for alt dette fandt virkelig sted hos hende, og hun begyndte nu at nære

visse følelser for Jones, hvis kendetegn hun langt snarere bemærkede, end den stakkels Sophia tidligere havde gjort.

Oprigtig talt er fuldendt skønhed hos begge køn noget langt mere uimodståeligt, end man i almindelighed tror, omend nogle iblandt os lader sig nøje med mindre og (akkurat som børn, der gentager, hvad de ikke engang selv forstår) lærer ligesom på remse, at man ikke bør skatte det ydre, men hellere lægge vægt på sande og virkelige yndigheder, så har jeg dog iagttaget, at når en virkelig skønhed fremtræder, så stråler alle de, der besidder de omtalte såkaldte solide yndigheder, omtrent med den samme glans som den, stjernerne har, efter at solen er stået op.

Da Jones havde endt sine henrykkelses-udråb, der endog kunne have prydet den mest begejstrede elsker, sukkede mrs. Fitzpatrick dybt, slog sine øjne ned, skønt hun hidtil ufravendt havde betragtet ham, og udbrød: "I sandhed, jeg beklager Dem af hjerte, men det er jo netop den ulykke, der følger med sand kærlighed, at den som oftest bortkastes til dem, der er ufølsomme for den. Jeg kender min kusine bedre end De, mr. Jones, og må oprigtigt tilstå, at den, der ikke ved genkærlighed lønner en så inderlig hengivenhed af en ung mand som Dem, fortjener ingen af delene."

"Men, gode frue," sagde Jones, "De tænker dog vel ikke ..."

"Tænker!" råbte mrs. Fitzpatrick, "jeg vil ikke sige, hvad jeg mener; der er efter min mening noget så fortryllende i den sande kærlighed; kun få fruentimmer erfarer det hos mændene, og af dem, i hvis lod det falder, gives der endnu færre, der forstår ret at skatte denne lykke. Jeg har aldrig før hørt udtryk, der således tolker disse ædle, ophøjede følelser, og det kan jeg

sige Dem, man er formelig nødsaget til at tro Dem. Hun måtte i sandhed være det mest foragtelige fruentimmer, hvis hun vil lade så stor en hengivenhed uænset."

Alt dette sagde hun på en måde og med et blik, der vakte en vis mistanke hos Jones, som vi dog ikke i tydelige ord vil tolke for læseren. I stedet for altså at svare noget på dette, sagde han blot: "Frue, jeg befrygter, at jeg ved mit besøg allerede har opholdt Dem for længe," og dermed beredte han sig til at tage afsked.

"Nej, på ingen måde, sir," svarede mrs. Fitzpatrick, "jeg kan blot sige, at jeg beklager Dem, mr. Jones; ja, det gør jeg virkelig; dog, hvis De virkelig har i sinde at gå, så tænk dog endelig over den plan, jeg har angivet Dem. Jeg er overtydet om, at De vil bifalde den, og lad mig så se Dem igen, så snart De kan komme. Ikke sandt, i morgen tidlig, eller i det mindste engang i løbet af dagen? Jeg skal hele dagen være hjemme."

Herpå tog Jones efter mange taksigelsesytringer en meget ærbødig afsked med hende, hvorved mrs. Fitzpatrick ikke kunne undlade at lyksaliggøre ham med et så huldsaligt øjekast ved bortgangen, at han måtte have været såre vankundig i øjensproget, hvis han ikke havde kunnet forstå dets betydning. Imidlertid havde dette i virkeligheden kun end mere til følge, at han for alvor besluttede aldrig mere at komme til hende igen; for hvor skrøbelig og ustadig han end hidtil i vor fortælling har vist sig, så var alle hans tanker dog nu så udelukkende henvendt på Sophia, at jeg nu nok tror, at intet fruentimmer på jorden ville have kunnet forlede ham til nogen letsindig handling.

Men skæbnen, der imidlertid ikke var så gunstig imod ham, besluttede nu, da han ikke mere ville give den nogen lejlighed

til at fortrædige sig, netop at benytte forholdene til skade for ham og frembragte derfor den sørgelige hændelse, som vi nu skal meddele.

Kapitel 10

Følgerne af det foregående besøg.

Da mr. Fitzpatrick havde fået det foromtalte brev af mrs. Western eg derved fået underretning om det sted, hans kone havde begivet sig hen til, tog han ufortøvet tilbage til Bath og rejste dagen efter derfra til London.

Læseren er jo allerede flere gange blevet gjort opmærksom på den skinsyge karakter, der var denne gentleman egen. Han vil ligeledes behage at genkalde sig den mistanke, som Fitzpatrick fattede mod Jones i Upton, da han traf ham i værelset sammen med mrs. Waters. Skønt han nu senere fik tilstrækkelige beviser på, at hans mistanke var aldeles ugrundet, så frembragte dog brevet, hvori hans kone omtalte mr. Jones på en så smigrende måde, visse betænkeligheder hos ham, da hun jo altså dog ligeledes på samme tid havde været til stede der i værtshuset, og alt dette forårsagede et sådant virvar i hans hoved, der i forvejen ikke havde synderlig klare tanker, at han blev ligesom det mistænksomme, skulende uhyre, som Shakespeare har skildret i sin tragedie *Othello*.

Og nu hændtes det, at mens Fitzpatrick der i gaden spurgte efter sin kones bopæl, og netop i det samme som han fik at vide, hvilken husdør det var, kom mr. Jones uheldigvis lige ud af den.

Vel kunne mr. Fitzpatrick endnu ikke nøje erindre mr. Jones' ansigt, men da han så et ungt menneske komme lige ud fra det

sted, hvor hans kone boede, gik han hen til ham og spurgte ham, hvad han havde at bestille i dette hus. "For jeg er vis på," sagde han, "at De har været derinde, da jeg har set Dem komme ud derfra."

Hertil svarede Jones meget høfligt, at han havde været derinde og besøgt en dame. Herpå spurgte igen Fitzpatrick: "Hvad har De haft med den dame at bestille?" Hvorpå Jones, der nu fuldkommen genkendte ham på stemmen, ansigtstrækkene, ja selv på kjolen, udbrød: "Se der, min gode ven! Det glæder mig at træffe Dem; jeg håber dog, at der ikke mere findes nogen uvilje hos Dem på grund af den lille af vildfarelse opståede tvistighed, som for længere tid siden fandt sted imellem os."

"Da ved jeg på min ære," råbte Fitzpatrick, "hverken Deres navn og kender lige så lidt Deres ansigt."

"Det samme er også i én henseende tilfældet med mig, sir!" svarede Jones, "jeg har ikke heller den fornøjelse at kende Deres navn; men Deres ansigt husker jeg tydeligt nok, at jeg tidligere har set i Upton, hvor der også fandt en tåbelig strid sted imellem os, som vel endnu ikke er afgjort, men som vi nu kan bilægge ved at tømme en flaske sammen."

"I Upton!" skreg den anden, "ja, så tror jeg på min ære, at Deres navn er Jones."

"Ja vel," svarede denne, "det er det også."

"Så," råbte Fitzpatrick, "ja så er De netop den mand, jeg gerne ville have krævet til ansvar. Jeg skal vise Dem den flaske, jeg vil drikke med Dem, men først agter jeg at give Dem et slag med denne på hovedet. Der har du en kindhest, din slyngel. Hvis du nu ikke straks slås med mig, så skal jeg på øjeblikket give dig nok én."

Med disse ord trak han sin kårde og stillede sig i forsvarsstilling, hvilket også var den eneste kunst, han forstod.

Først var Jones noget forbløffet over det slag, han så aldeles uventet havde fået, men han fattede sig straks, trak ligeledes blank, og selv om han aldeles ikke forstod sig på at fægte. satte han dog så djærvt ind på Fitzpatrick, at han huggede tværs igennem dennes parade og jog halvparten af sin kårde ind i bemeldte gentlemans krop. Næppe havde denne fået stødet, førend han trådte et skridt tilbage, sænkede kården og støttede sig på den, idet han råbte: "Nu har jeg fået nok! Jeg er dødsens!"

"Det vil jeg dog ikke håbe," råbte Jones, "men hvorledes end følgen bliver, så må De dog indse, at De selv er skyld i det og selv har pådraget Dem det."

I samme øjeblik styrtede en hel mængde karle løs på Jones og greb ham, hvorpå denne forsikrede dem, at han ikke agtede at gøre nogen modstand, men blot bad om, at i det mindste nogle af dem ville bære omsorg for den sårede gentleman.

"Å hvad!" råbte en af karlene, "der vil nok blive sørget for den sårede herre der, for han har vel sagtens kun få timer at leve i. Men hvad Dem angår, sir, så har De dog endnu en hel måned tilbage."

"Det var som Satan! Jack," sagde en anden, "nu får vi ham næppe med på en lang rejse, han hviler nu vel snart i en anden havn!"

Disse og flere lignende morsomheder blev nu sagt på den stakkels Jones' bekostning af karlene, som ikke var andre end en flok matroser, der var udsendt af lord Fellamar, og som havde opsporet ham i mrs. Fitzpatricks hus og ventede på ham ved hjørnet af den gade, hvor det ulykkelige tilfælde fandt sted.

Den officer, der kommanderede flokken, sluttede nu ganske klogeligt, at han ikke kunne gøre andet end at udlevere ham i den civile øvrigheds varetægt. Han lod ham derfor bringe hen til et værtshus, hvorfra han sendte bud efter en konstabel og overgav ham til dennes varetægt.

Da konstablen så, at Jones var meget velklædt, og erfarede, at tilfældet var sket i en duel, behandlede han sin fange med megen høflighed og sendte efter dennes anmodning et bud for at spørge til den sårede herre, der nu var bragt hen i let vinhus og der befandt sig under en sårlæges hænder. Svaret lød, at såret utvivlsomt var dødeligt, og at der ikke var noget håb om, at han kunne leve. Derpå underrettede konstablen Jones om, at han måtte følge med ham til en øvrighedsperson, hvortil denne svarede: "Som De behager, det er mig ganske ligegyldigt, hvorledes det nu går mig, for skønt jeg er overbevist om, at jeg for loven ikke er skyldig i noget mord, så hviler dog denne blodskyld som en utålelig byrde på min sjæl."

Jones blev nu bragt for dommeren, hvor også den sårlæge, der havde forbundet mr. Fitzpatrick, indfandt sig og erklærede, at han antog såret for dødeligt, hvorpå fangen blev belagt med arrest. Det var meget sent ud på natten, så at Jones ikke ville sende bud efter Partridge før næste morgen; og da han ikke fik lukket et øje førend henved syv, så var klokken næsten tolv, inden den stakkels karl, der allerede var meget urolig over, at hans herre så længe var udeblevet, fik den efterretning, der næsten bragte ham rent fra sans og samling.

Med skælvende knæ og bankende hjerte indfandt han sig i fængslet, og næppe var han kommet ind til Jones, førend han gav sig til at beklage den ulykke, der havde ramt ham, mens han

under mange tårers udgydelse ængsteligt så sig om. For da nu den efterretning ankom, at mr. Fitzpatrick var død, frygtede den arme stakkel hvert øjeblik for, at dennes ånd skulle komme ind i arresten. Endelig leverede han Jones et brev, som han nær havde glemt; det var kommet fra Sophia, ved hjælp af staldmesteren, den såkaldte Sorte George.

Jones lod straks alle gå ud af kammeret, åbnede brevet længselsfuldt, og læste følgende:

> "På grund af et særegent tilfælde, som jeg tilstår, har overrasket mig, lader jeg Dem herved høre fra mig. Min tante har netop vist mig et brev fra Dem til lady Bellaston, der indeholder et formeligt ægteskabsforslag. Jeg er overbevist om, at det er Deres egen håndskrift; og hvad der endnu mere forundrer mig, er den omstændighed, at des netop er dateret fra den samme tid, da De ville bringe mig til at tro, at De nærede så stor bekymring for min skyld. Jeg overlader det til Dem selv nærmere at forklare sammenhængen. Alt, hvad jeg ønsker, består i, at Deres navn aldrig mere må blive omtalt for
>
> *S. W."*

Hvis vi ville beskrive Jones' sindstilstand, således som den i dette øjeblik var, og de sjælslidelser, som han nu var underkastet, så kunne vi ikke give læseren nogen bedre forestilling om den, end ved at erklære hans ulykkelige forfatning for i den grad nedtrykkende, at selv Thwackum måske ville have følt medynk med ham. Dog, hvor slet han end

har det, må vi dog for øjeblikket lade ham finde sig i det, da hans gode genius (såfremt han ellers virkelig havde nogen) nu synes at have forladt ham.

Hermed vil vi også slutte den sekstende bog af vor historie.

Syttende bog

Som indbefatter tre dage.

Kapitel 1

Som indeholder noget af en indledning.

Når en komisk forfatter har gjort sine hovedpersoner så lykkelige, som han kan, eller en tragisk skribent har bragt sine til den højeste grad af menneskelig elendighed, så tror de begge, at de har udført deres embede, og at der nu er ende på deres værk.

Havde vi nu været af den tragiske slags, så måtte læserne nok tilstå, at vi var næsten kommet til dette mål, siden det ville være meget vanskeligt for Djævelen eller nogen af hans repræsentanter på jorden, at opfinde større elendigheder for den stakkels Jones, end da vi forlod ham i det forrige kapitel. Og hvad Sophia angår, da ville vel næppe noget fruentimmer, der har et godt hjerte, ønske en rivalinde større kval, end den, man kan formode, hun følte på den tid. Hvad mangler der altså for at fuldføre tragedien, uden et mord eller to, og nogle få moralske sentenser?

Men at bringe vore yndlinge ud af deres nærværende jammer og elendighed, og endelig at få dem til at lande på lyksalighedens kyster, synes at være et meget vanskeligere arbejde, og i sandhed så vanskeligt et arbejde, at vi ikke påtager os at fuldføre det. Hvad Sophia angår, da er det mere end rimeligt, at vi til sidst på én eller anden måde skal have skaffet hende en god mand, enten Blifil, eller mylord Fellamar, eller også en anden: men den stakkels Jones er for nærværende tid, ved sin egen uforsigtighed, som vel ikke altid gør et menneske til en skælm i verdens øjne, men dog i det mindste til en skælm

imod sig selv, indviklet i så mange elendigheder, så forladt af alle sine venner og forfulgt af sine fjender, at vi næsten tvivler på, at vi kan bringe det til en god ende med ham; og hvis læseren finder fornøjelse i at se på henrettelser, så tror jeg, han må skynde sig, jo mere des bedre, for at få plads i den første række på Tyburn.

Hvor stor kærlighed, man endog kan tro, vi har for denne skælm, som vi til al ulykke har gjort til vor helt, så lover vi dog troligt, at vi ikke vil hjælpe ham på nogen overnaturlig måde, som vi dog kunne, i kraft af den magt, der er os tilstået på det vilkår, at vi alene må bruge den ved meget vigtige lejligheder. Hvis han altså ikke ved hjælp af et eller andet naturligt middel smukt redder sig ud af alle sine fortrædeligheder, så vil vi ikke gøre nogen vold på historiens sandhed og værdighed for hans skyld, for vi vil meget hellere fortælle, at han blev hængt på Tyburn, (hvilket rimeligvis også vil ske) end forskertse vor egen troværdighed eller støde vore læsere med noget, som de ikke kan tro på.

Heri havde de gamle grækere og romere store fordele fremfor de nyere forfattere. Deres mytologi, som folk på den tid troede meget mere på end på nogen religion i vore tider, skaffede dem altid lejlighed til at redde en yndet helt. Deres guder stod altid rede ved forfatterens albue, og fuldførte alt, hvad han ville have; og jo mærkværdigere hans opfindelse var, jo større forundring faldt den lettroende læser i, og jo gladere blev han. Disse forfattere kunne lettere føre en ven fra det ene land til det andet, ja endog fra den ene verden til den anden, og bringe ham tilbage igen, end en stakkels indskrænket forfatter i disse tider kan redde ham ud af et fængsel.

Araberne og perserne havde den samme nytte, når de skrev deres fortællinger, af deres skytsguder og sylfer, som de tror på, som på en trosartikel, da Koranen selv byder det. Men sådan en hjælp har vi ikke. Vi er indskrænket til at benytte ene og alene naturlige midler. Lad os derfor forsøge, hvad vi ved hjælp af disse midler kan gøre for den stakkels Jones, selv om der, sandt at sige, er noget, som hvisker mig i øret, at han endnu ikke kender sin største ulykke, og at der venter en tidende på ham i Skæbnens sammenfoldede blade, som vil være endnu græsseligere end noget af alt det, han før har hørt.

Kapitel 2

Fortæller mrs. Millers ædelmodige og taknemmelige adfærd.

Mr. Allworthy og mrs. Miller havde netop sat sig til frokostbordet, da Blifil, der samme formiddag meget tidligt var gået ud, vendte tilbage og sluttede sig til selskabet.

Kort efter at han havde sat sig, begyndte han at gøre følgende bemærkninger:

"Kære onkel, ved De, hvad der er sket? Jeg forsikrer Dem om, at jeg er næsten bange for at fortælle det for ikke at bedrøve Dem ved mindet om, at De engang har vist godhed mod en sådan usling."

"Men, barn?" spurgte onklen, "hvad er der sket? Jeg er bange for, at jeg har gjort godt mod flere end én person, der var uværdige til det. Men veldædigheden kan jo dog ikke antage eller adoptere deres fejl, der er genstande for samme."

"Ak, sir!" svarede Blifil, "det er vist en særegen styrelse af Forsynet, at De netop kommer til at nævne ordet: antage. Netop

Deres antagne søn, denne Jones, denne nederdrægtige karl, som De så kærligt har plejet og opdraget, har vist sig som en af de skrækkeligste forbrydere på jorden."

"Det er usandt, ved alt, hvad helligt er!" råbte mrs. Miller. "Mr. Jones er ingen forbryder! Han er et af de ædleste mennesker på jorden, og hvis nogen anden havde kaldt ham en forbryder, så ville jeg have kastet ham alt det koghede vand, der står for mig, lige i ansigtet."

Mr. Allworthy betragtede hende ganske forundret og vidste ikke, hvad han skulle tænke om hendes adfærd. Men hun gav ham ikke tid til at tale, hun henvendte sig lige til ham og udbrød: "Jeg håber, at De ikke vil vredes på mig, sir; jeg ville ikke for alverden fortørne Dem, men jeg kan ikke tåle at høre ham således omtale."

Herpå svarede mr. Allworthy meget alvorligt: "Jeg kan ikke nægte, at jeg er ikke lidet forundret over at høre Dem så ivrigt forsvare en krabat, som De jo slet ikke kender."

"Jo, til visse kender jeg ham," sagde hun, "og jeg ville være det utaknemmeligste menneske, hvis jeg nægtede det. O! han har været min egen og min lille families frelser; vi har den største årsag til at velsigne ham, så længe vi lever. Det skal også vær min bøn, at Gud vil velsigne ham og omvende hans fjenders ondskabsfulde hjerter. For nu ved jeg, nu hører og ser jeg, at han har sådanne fjender."

"Jeg forbavses endnu mere, madam," sagde Allworthy; "men De må sikkert mene en ganske anden. Det er aldeles umuligt, at den mand, som min nevø omtaler, kan have bevist Dem så store tjenester."

"Jo, det har han til visse," svarede hun, "de forpligtelser, jeg skylder ham, er af den største og ømmeste natur. Han har været min og mine børns frelser. Tro mig, sir! han er blevet bagtalt, skrækkeligt bagtalt for Dem; jeg ved, at det forholder sig sådan, for ellers ville De, som er lutter godhed og agtværdighed, efter alle de kærlige og faderlige udtryk, jeg har hørt Dem bruge om dette stakkels hjælpeløse barn, ikke nu så foragteligt have kaldt ham en krabat! I sandhed, han fortjener at nævnes på en kærligere måde af Dem, hvis De blot havde hørt al den agtelse, al den kærlighed og taknemmelighed, han har omtalt Dem med. Han nævner aldrig Deres navn uden med den største ærbødighed. Her i dette værelse har jeg set ham på sine knæ nedbede Himlens velsignelse over Dem. Ja, jeg elsker ikke dette mit eget barn højere end ham."

"Jeg ser nu, sir," sagde Blifil, med et af de lumske smil, Fanden pryder sine yndlinge med, "at mrs. Miller virkelig kender ham. Jeg formoder, at hun ikke er den eneste person af Deres bekendte, for hvem han har givet Deres navn til pris. Og hvad mig selv angår, da kan jeg ifølge adskillige hentydninger nok mærke, at han ikke har skånet mig synderligt, men det tilgiver jeg ham."

"Og jeg ønsker," gentog mrs. Miller, "at Vorherre også må tilgive Dem, vi har alle sammen synder nok og trænger alle til hans tilgivelse."

"Jeg må bemærke, mrs. Miller," sagde Allworthy, "at denne Deres opførsel mod min nevø slet ikke behager mig; jeg tør nok påstå, at de bemærkninger, som De nu har gjort mod ham, alene har deres oprindelse fra det ugudelige menneske, og det kan kun bidrage til om muligt at forøge min vrede imod ham.

Jeg vil blot underrette Dem om, at den unge mand, der her står for Dem, altid har været den ivrigste talsmand for den utaknemmelige knægt, hvis sag De her så ivrigt forsvarer. Når De nu hører dette, og det tilmed af min egen mund, så vil De dog næppe mere benægte hans slethed og utaknemmelighed."

"Godt, sir, De er blevet bedraget," svarede mrs. Miller, "og om det så var de sidste ord, der kom fra mine læber, så siger jeg alligevel, at man har narret Dem; ja, jeg gentager det endnu engang, De bliver bedraget, Gud tilgive dem, der har bedraget Dem! Jeg påstår ingenlunde, at den unge mand er fejlfri; men alle hans fejl er blot ungdomsforvildelser, fejl, som han nok senere vil aflægge, ja, jeg er endog vis på, at han senere *vil* aflægge dem; men selv om han ikke opgiver dem, så overgås de dog langt af det gode, ærlige, kærlige hjerte, der slår i ham."

"I sandhed, mrs. Miller," sagde Allworthy, "jeg skulle aldrig have troet noget ondt, hvis det var blevet sagt om *Dem*."

"Tværtimod, sir!" gentog hun, "De vil nok komme til at tro alt, hvad jeg her siger, det er jeg vis på, når De har hørt den begivenhed, jeg nu vil fortælle Dem (for jeg vil nu sige Dem alt), og det vil da være så langtfra at fornærme Dem (for dertil kender jeg Deres retfærdighed alt for godt), at De endog måtte anse mig for den foragteligste og utaknemmeligste sjæl, hvis jeg havde handlet anderledes, end jeg nu gør."

"Godt, madam," svarede Allworthy, "det skal glæde mig at erfare, om De kan retfærdiggøre en opførsel, som jeg må tilstå, trænger til en eller anden tilbørlig undskyldning. Jeg vil nu blot bede Dem om at tillade min nevø at meddele mig sin efterretning uden afbrydelse. Han ville næppe have begyndt på at meddele mig en ubetydelighed med en så alvorlig

indledning. Maske selve denne efterretning kan helbrede Dem for Deres vildfarelse."

Mrs. Miller gav nu ved tegn til kende, at hun måtte give efter, og mr. Blifil begyndte da således: "Jeg er overtydet om, sir, at De ikke vil føle Dem fornærmet over mrs. Millers upassende opførsel, og jeg for min part vil også gerne tilgive hende. Imidlertid tror jeg dog, at De ikke har fortjent en sådan behandling af hende."

"Godt, min kære; men sig mig dog, hvad er der nu igen på færde? Hvad har han nu igen bedrevet?"

"Han har," råbte Blifil; "ja, trods alt, hvad mrs. Miller har sagt, gør det mig dog ondt at måtte fortælle det, og De skulle aldrig have erfaret det af min mund, hvis det ikke var noget, der umuligt kan blive dulgt for alverden. Kort sagt, han har dræbt en mand, jeg vil ikke sige, at han har myrdet ham, for måske det ikke lovformeligt kan kaldes således, og jeg håber det bedste for hans skyld."

Allworthy så ganske forfærdet ud og korsede sig; derpå henvendte han sig til mrs. Miller og sagde: "Nå, madam; hvad siger De til det?"

"Hvad jeg siger?" svarede hun; "jeg siger, at jeg aldrig i mit liv har været mere bedrøvet over noget; men selv om det virkelig er sket, så er jeg overbevist om, at skylden ligger hos den omtalte mand. Det er Gud og hver mand bekendt, at der her i byen gives fuldt op af kæltringer, der gør sig en fortjeneste af at fornærme unge gentlemen. Det må have været en stor fornærmelse, der således kunne ophidse ham; for af alle de unge herrer, jeg nogensinde har haft i mit hus, har jeg aldrig kendt nogen, der

var så blid og så godmodig som han. Han var elsket af enhver her i huset, og af enhver, der blot kom på besøg her."

Mens hun således vedblev at tale, blev deres samtale pludselig afbrudt ved en heftig banken på døren, der forhindrede hende fra at fortsætte sine betragtninger eller fra at få noget svar; og da hun derfor antog, at der var nogen, der ville besøge mr. Allworthy, trak hun sig hurtigt tilbage og medtog sin lille pige, hvis øjne var ganske ophovnede af gråd over den sørgelige efterretning om Jones, der plejede at kalde hende sin lille kæreste og ikke blot havde givet hende meget legetøj, men også selv havde tilbragt megen tid med at lege med hende.

Måske nogle læsere netop vil finde behag i at vi således beretter små biomstændigheder, hvilket vi gør, fordi vi heri følger Plutarks eksempel, der har været en af vore bedste medarbejdere på historiens gebet; findes der andre, som deslige bemærkninger forekommer smålige, håber vi dog i det mindste, at de vil tilgive dem, især da vi ved sådanne lejligheder ingenlunde udtaler os med vidtløftighed.

Kapitel 3

Indeholder et besøg af mr. Western samt adskilligt med hensyn til forældres myndighed.

Kort efter at mrs. Miller havde forladt værelset, trådte mr. Western ind, dog ikke førend han i forvejen havde haft en lille skærmydsel med sine portechaisebærere, for da karlene, der havde læsset ham på ved værtshuset, nu antog, at de ville miste den gode kunde, de havde i squiren, og da han desuden selv

havde opmuntret dem ved sin egen gavmildhed (for han havde af sig selv givet dem sixpence mere end deres takst), så fordrede de nu endydermere en shilling til, hvilket således satte ham i fyr og flamme, at han ikke blot overøste dem med en hel masse forbandelser nede ved gadedøren, men endnu var vred over det, da han trådte ind i værelset, og bandede på, at alle folkene i London var ligesom hoffet og ikke tænkte på andet, end hvorledes de bedst kunne udplyndre jordegodsejerne ude fra landet. "Jeg vil" – her bandede han ganske forfærdeligt – "hellere gå i en øsende regn end næste gang sætte mig ind i en af deres skubkarrer. De har rumlet og stødt mig mere på sådan en lille stump vej, end min brune ville have gjort på en lang rævejagt."

Da hans vrede over dette tilfælde havde lagt sig lidt, begyndte han lige så lidenskabeligt at omtale en anden genstand. "Nå," sagde han, "nu har vi da atter fået en rar historie på gled. Nu er hundene til sidst kommet på et andet spor; først troede vi, at det var en ræv, vi havde at bestille med, men Fanden ved, hvordan det er eller inte er, så bliver det dog til sidst en grævling."

"Kære nabo," sagde Allworthy, "gør mig den tjeneste ikke at tale i lignelser, men sig mig hellere rent ud, hvad De mener."

"Nå, ja vel," svarede squiren, "så skal jeg også sige det lige frem, først var vi bange for denne hersens landløber og bastard, eller hvad han er, for jeg ved skam inte, hvem der er hans fa'er, så kommer nu igen en søn af en lord, skønt pokker ved, om det inte også er mage til den anden, for hvem kan vide, hvad det er for én? Og det siger jeg, han får aldrig min datter med mit samtykke. Det er disse fine herrer, der ruinerer nationen, men

jeg la'er mig inte ruinere. Mine godser skal aldrig sendes over til Hannover."

"De gør mig virkelig ganske forundret, min gode ven," sagde Allworthy.

"Ja, jeg er min salighed også selv ganske forundret," svarede squiren. "Jeg gik i går aftes hen til min søster Western for at se til hende, som vi havde aftalt med hinanden; men så var hele værelset fuldt af lutter fruentimmer. Der var min kusine lady Bellaston, og lady Betty, og lady Catherine, og lady – ja Gud ved, hvad de alle sammen hed; men jeg skal" (her svor han igen af alle kræfter) "aldrig mere komme ind i en sådan hundestald, fyldt med fiskebensskørter. Jeg ville hellere jages af mine egne hunde, som en vis Actæon nok engang blev. Fablen fortæller jo, at han blev forvandlet til en hare og dræbt af sine egne hunde, der også åd ham op. Hille den sorte! Der gik det også lystigt til, jeg blev også jaget på kraft; drejede jeg til en side, så tog én fat på mig, sprang jeg så tilbage, så nappede en anden i mig. 'Ja!' råbte en af dem, 'det er et af de bedste partier i England" (her prøvede han på at efterabe dem); "så kom en anden og sagde: 'Et meget fordelagtigt tilbud, kære fætter!' (for De må vide, at de alle sammen kalder én fætter, om man så aldrig har set dem i sine livfødte dage). Og så kommer endelig det gamle, fede asen, den tykke lady Bellaston, hvislende: 'Å, hvor De må være glad, fætter, De måtte jo ellers være gået fra forstanden, når De ville afslå et sådant tilbud'."

"Nå, nu begynder jeg at forstå, hvad De mener," sagde Allworthy; "en eller anden person har givet miss Western et ægteskabstilbud, der bifaldes af damerne i Deres familie, mens De selv derimod ikke synes om partiet. Er det ikke rigtigt?"

"Skulle jeg synes om det!" sagde Western; "hvor skulle det falde mig ind? Jeg sagde Dem, at det var en lord, en adelsmand, og De ved jo nok, at det er min faste vilje, at jeg aldrig vil ha'e noget at bestille med den slags, folk. Allerede for fyrre år siden afslog jeg et køb af et lille stykke land, som en af dem havde i sinde at lave om til en park, og det alene, fordi jeg ikke ville have noget med lorder at gøre, og hvor kan De nu tænke, at jeg ville give sådan én min datter? Desuden, har jeg inte én gang givet Dem mit ord, og har jeg nogensinde svigtet en kontrakt, som jeg har indgået?"

"Ja, hvad det angår, nabo," sagde Allworthy, "så løser jeg Dem herved ganske fra enhver forpligtelse. Ingen kontrakt kan være gyldig og bindende mellem parterne på en tid, hvor det ikke står i deres magt at opfylde den, eller når de aldrig senere hen ville kunne blive i stand til at fuldbyrde den."

"Hvad for noget?" svarede Western, "men når jeg nu siger Dem, at jeg har magten og tillige vil opfylde kontrakten. Vil du nu blot følge med, så skal vi straks tage hen og løse et kongebrev, og så går jeg lige hen til min søster og henter pigebarnet, om det så skal ske med magt; for enten skal hun tage ham til mand, eller også skal hun sidde i arrest på vand og brød, så længe hun lever."

"Mr. Western," sagde Allworthy, "må jeg nu også bede Dem høre min fuldstændige mening om denne sag."

"Høre på Dem? Ja, det vil jeg gerne!" svarede denne.

"Nuvel da, sir," sagde Allworthy, "jeg kan oprigtigt, uden at smigre hverken Dem eller den unge dame, erklære, at jeg meget beredvilligt og med største fornøjelse optog forslaget til et sådant parti, fordi jeg agter Dem begge. Jeg anså nemlig en

sådan ægteskabelig forbindelse mellem to nabofamilier, der altid har levet i indbyrdes omgang og god forståelse, for en såre ønskværdig begivenhed; og med hensyn til den unge dame, da er jeg ikke blot ifølge alle hendes omgivelsers mening, men også ifølge min egen iagttagelse overbevist om, at hun vil blive et uvurderligt klenodie for en god ægtemand, og vil derfor ikke omtale hendes personlige elskværdighed, skønt også den til visse er beundringsværdig. Hendes gode hjerte, hendes gavmildhed og beskedenhed er alt for vel bekendte, til at de behøver nogen lovtale, men dertil besidder hun endnu én egenskab, der i høj grad engang prydede en elskværdig kone, som er blandt englene, en egenskab som i almindelighed undgår opmærksomheden, fordi den ikke er så iøjnefaldende; ja, den bliver virkelig så lidet bemærket, at jeg mangler det rette ord til at udtrykke den. Jeg må derfor betegne den på en negativ måde. Jeg har således aldrig hørt et eneste ord af hendes mund, der havde noget impertinent eller spydigt anstrøg, hun indlader sig aldrig på at ville være vittig og giver sig endnu mindre mine af at besidde den slags visdom, der kun opnås ved lærdom og stor erfaring, for alt sådant er kun affekteret hos en ung pige og klæder hende lige så ilde som den måde, hvorpå en abekat efterligner noget. En ung dame må ikke have afgjorte principper, urokkelige meninger, dybe, kritiske regler. Så ofte jeg har set hende i selskab med mandfolk, har hun altid været lutter opmærksomhed, altid beskeden som en discipel og aldrig påståelig som en lærer. De må tilgive mig, at jeg en eneste gang, blot for at sætte hende på prøve, spurgte hende om hendes mening angående en genstand, der blev omtvistet af mr. Thwackum og mr. Square; men hun fornægtede sig aldeles ikke

og svarede med overordentlig blidhed: 'Gode mr. Allworthy, De må tilgive mig, men det kan sikkert ikke være Deres alvor at tro mig i stand til at afgøre et spørgsmål, som sådanne to gentlemen er af modsatte meninger om.' Både Thwackum og Square ytrede begge, at hun dog endelig måtte opfylde mit ønske, fordi de begge to var fuldkommen overbeviste om at have retten på sin side, men hun forstod det bedre og svarede med samme godmodighed: 'De må virkelig have mig undskyldt, jeg vil ikke fornærme nogen af dem ved at afgive en dom, der er til fordel for hans mening.' Tvært imod, hun har altid vist den største agtelse for den kundskab og indsigt, som mandfolk besidder, og det anser jeg for en aldeles nødvendig egenskab for det fruentimmer, der engang skal blive en god hustru. Jeg vil hertil blot føje, at da hun er aldeles fri for al affektation, så er denne agtelse også virkelig oprigtig."

Her sukkede Blifil dybt, hvorpå Western, hvis øjne stod fulde af tårer ved al den ros, der blev Sophia til del, grædende udbrød: "Nå, bare inte forknyt, De skal dog få hende, Fanden tage mig, De skal dog få hende, om hun så var ti gange så god."

"Husk på Deres løfte, sir," vedblev Allworthy, "nemlig, at jeg ikke skulle blive afbrudt."

"Nå, ja, ja," svarede squiren; "jeg siger ikke et ord mere."

"Nu, min gode ven," vedblev Allworthy, "jeg har dvælet så længe ved den unge dames fortræffelige karakter, dels fordi jeg virkelig elsker hende for den, dels fordi hendes formue (for i denne henseende er partiet også virkelig fordelagtigt for min nevø) ikke skal synes at have været den hovedbevæggrund, der har ledet mig til så gerne at gå ind på dette forslag. Det havde i sandhed været mit oprigtige ønske at modtage så stort et

klenodie i min familie, det er vist nok, men skønt der gives mange gode ting, som jeg ønsker, vil jeg dog ikke derfor stjæle dem eller gøre mig skyldig i nogen voldsomhed eller uretfærdighed for at sætte mig i besiddelse af dem. Nu er den handling, at tvinge et fruentimmer til at indgå et ægteskab imod hendes vilje og lyst, en så stor uretfærdighed og umenneskelighed, at jeg ville ønske, at vort lands love kunne forbyde det. Men selv om dette ikke er tilfældet, vil en god samvittighed aldrig handle ulovligt, om end lovene i staten er nok så mådelige og mangelfulde; den vil selv diktere sig de love, som på grund af lovgivernes forsømmelse ikke er foreskrevne. Her har vi netop et sådant tilfælde, for er det ikke grusomt, ja endog ugudeligt at tvinge et fruentimmer tvært imod hendes vilje ind i en stilling, hvori hun med hensyn til sin opførsel vil stå til ansvar for den allerhøjeste og forfærdeligste domstol, som hendes sjæls frelse og salighed er afhængig af? Allerede det er ingen let opgave at opfylde de ægteskabelige pligter på en tilfredsstillende og tilbørlig måde; hvorledes kunne vi da nu pålægge et fruentimmer denne byrde, mens vi på samme tid berøver hende al den hjælp og bistand, der muligvis kunne sætte hende i stand til at udholde den? Hvorfor skulle vi så at sige rive hjertet ud af hendes bryst, mens vi pålægger hende pligter, som hun næppe med den bedste vilje og med hele sit hjertes ønske er i stand til at opfylde? Her må jeg sige det aldeles bestemt: jeg anser de forældre, der handler på denne måde, for dem, der foranlediger al den brøde, som deres børn begår, og de må selvfølgelig for en retfærdig dommer vente at få del i deres straf, men selv om dette ikke sker, om de kunne undgå det; o himmelske Forsyn! gives der da nogen sjæl, der

kan udholde den tanke selv at have bidraget til sit eget barns fordærvelse! – Af disse grunde, kære nabo, og da jeg ser, at den unge dames tilbøjelighed er min nevø aldeles imod, må jeg selv nægte mig den ære, som De har tiltænkt ham, skønt jeg herved kan forsikre Dem om, at jeg altid med megen taknemmelighed skal ihukomme den."

"Godt, sir," sagde Western (mens skummet stod ham for munden ligesom på en flaske, når proppen er trukket op), "nu kan De ikke sige andet, end at jeg roligt har hørt på alt, hvad De har sagt; så venter jeg også, at De vil høre, hvad jeg har ar sige, og når jeg så inte kan svare Dem punkt for punkt, så vil jeg også være tilfreds med at opgive den sag. For det første må jeg nu spørge Dem, og vil De nu svare mig på ét spørgsmål: er jeg hendes fader? eller er jeg det inte? Svar mig nu på det. Nu siger man jo rigtignok, at en viis fader kender sit eget barn, og så må jeg jo også bedst forstå mig på hende, for jeg har opdraget hende. Nu tror jeg nok, at De selv vil tilstå, at jeg er hendes fader; og hvis det er tilfældet, har jeg da inte lov til at regere over mit eget barn? Jeg spørger Dem barestens, har jeg inte ret til det? Og når jeg nu har lov til at befale over hende i andre henseender, så har jeg også lov til at regere hende i det, der er mest vigtigt for hende? Forlanger jeg, at hun skal gøre noget til fordel for mig? Vil jeg have, at hun skal give mig noget? Nej! Nej, tværtimod, alt hvad jeg vil have, er, at hun skal modtage halvparten af mine jordejendomme straks, og den anden halvpart, når jeg dør. Dernæst, hvorfor gør jeg alt dette? Er det inte alene for at gøre hende lykkelig? Man kan næsten blive tosset, når man hører folk tale. Hvis jeg selv ville gå hen og gifte mig, så kunne hun have grund til at græde og flæbe; men

tværtimod, har jeg inte der tilbudt hende at gøre bestemmelser over mine jordegodser på en måde, så at jeg inte kan gifte mig, selv om jeg ville, da så næppe noget fruentimmer ville have mig? Hvad fanden vil hun da mere have, at jeg skal gøre? Jeg skulle være skyld i hendes fordærvelse! – Så gid da ...! For mig må hele verden hellere ryge ad Helvede til, end at hendes lille finger skulle komme til skade. Nej, min gode mr. Allworthy, De må rigtignok undskylde mig, men det undrer mig forfærdeligt at høre Dem tale på sådan en måde; De må nu sige det, som De vil, men det må jeg sige, jeg havde rigtignok troet om Dem, at De havde mere forstand."

Allworthy tog slet ikke denne bemærkning ilde op, men besvarede den kun med et smil, og selv om Western ville have prøvet på det, kunne han dog ikke deri have tolket nogen vrede og foragt. Hans smil over sådanne dårskaber lignede virkelig snarere englenes smil over menneskenes tåbeligheder.

Blifil bad nu, om det ikke måtte være ham tilladt at sige nogle få ord. "Også jeg," sagde han, "skal vist aldrig give mit samtykke til at bruge noget voldsomt tvangsmiddel mod den unge dame. Min samvittighed ville ikke tillade mig at betjene mig af nogen vold mod nogen som helst, så meget mindre da mod en dame, som jeg altid skal bevare den hjerteligste og mest oprigtige hengivenhed for, hvor grusom hun end er imod mig, men jeg har dog læst, at fruentimmer sjældent kan stå sig mod udholdenhed. Og hvorfor skulle jeg da ikke håbe ved en sådan udholdenhed til sidst at vejlede den tilbøjelighed, jeg måske om føje tid ikke mere skal have nogen rival til? For hvad den omtalte lord angår, da er jo mr. Western så god at give mig fortrinnet for ham; og det vil De dog indrømme, at forældre i denne

henseende i det mindste have rettighed til at forbyde noget; ja, jeg har selv hørt den unge dame flere gange erklære, at hun ikke kunne undskylde de børn, der giftede sig på en måde, som aldeles stod i strid med deres forældres vilje. Desuden finder jeg her, at skønt de andre damer i familien synes at begunstige bemeldte lords ønsker, så er den unge dame dog selv langt fra tilbøjelig til at give ham nogen opmuntring. Desværre! Jeg ved kun alt for vel, at hun ikke er det; jeg ved meget godt, at det ugudelige menneske dog stedse indtager den første plads i hendes hjerte."

"Ja til visse, det gør han også!" råbte Western.

"Men det er også vist," sagde Blifil, "at når hun nu får at høre om det mord, som han har begået, så selv om loven skulle spare hans liv ..."

"Hvad er det?" råbte Western. "Mord! Har han myrdet nogen? Er der noget håb om, at man kan se ham hængt? Herre! Det var galant! ... Tral-le-ra-lera," og dermed begyndte han at synge og springe omkring i værelset.

"Barn," sagde Allworthy, "jeg beklager højligt den ulykkelige lidenskab, som har betaget dig. Jeg føler oprigtig talt medlidenhed med dig og vil anvende ethvert anstændigt middel til at fremme dit ønske."

"Jeg forlanger ikke heller mere," råbte Blifil, "jeg er overbevist om, at min kære onkel har bedre begreber om mig end at antage, at jeg selv ville modtage mere."

"Nu vel da," sagde Allworthy, "du har altså for mig tilladelse til at skrive til hende og til at besøge hende, hvis hun vil tillade det; men jeg påstår afgjort, at der ikke må bruges nogen tvang. Jeg

vil ikke vide af nogen indespærring; intet af den slags må finde sted."

"Ja vel," råbte squiren, "det skal ikke heller mere ske; nu vil vi i nogen tid endnu prøve, hvad der kan udrettes med blidhed; og når så fyren er af vejen og vel hængt; hurra! Tral-la-la! Jeg har aldrig i mit liv hørt noget mere morsomt ... så lover jeg, det nok vil gå efter mit hoved! Hør nu, kære Allworthy, kom nu og spis til middag med mig i mit logi. Jeg har bestilt en god, stegt bedekølle, en pæn ribbensteg og så fugle med æggesauce. Vi har'et sådan ganske for os selv, med mindre vi kunne få lyst til at invitere værten, for jeg har sendt pastor Supple til Basingstoke efter min tobaksdåse, som jeg har glemt der i værtshuset, for jeg ville ikke miste den for alt i verden; jeg er så vant til den, da jeg har haft den i tyve år. Og det må jeg sige Dem, at værten er en ganske underlig, lystig person; De vil more Dem kosteligt over ham."

Mr. Allworthy lod sig til sidst overtale til at modtage indbydelsen, og snart derefter gik squiren bort under sang, dans og lystighed i håb om snart at se den stakkels Jones få et så tragisk endeligt.

Da han var gået, afhandlede mr. Allworthy med stor alvorlighed den føromtalte genstand. Han sagde til sin nevø: "Jeg ønskede egentlig af ganske hjerte, at du ville søge at betvinge en lidenskab, som jeg ikke kan smigre dig med noget håb om et heldigt udfald. Vistnok er det en almindelig, skønt urimelig, mening, at et fruentimmers modbydelighed for en person kan overvindes ved udholdenhed. Ligegyldighed kan måske derved undertiden bringes til eftergivenhed, men det, en elsker ved udholdenhed vinder, er dog en sejr over et indfald,

over forsigtighed, affekterthed, ja stundom over en høj grad af letsindighed, der forleder fruentimmer af et mere roligt temperament til at smigre deres forfængelighed ved i længere tid at holde deres elsker hen, om de end er nok så veltilfredse med hans personlighed, og dog til sidst (hvis de forresten tager en endelig beslutning,) alligevel kun give ham en ynkelig tilfredsstillelse. Men hvor en rodfæstet modbydelighed findes, der vil den, frygter jeg, i tidens løb snarere tiltage i styrke end overvindes. Desuden har jeg, min gode, med bekymring endnu lagt mærke til noget, som du må undskylde. Jeg frygter for, at den lidenskab, som du nærer for den unge skønne pige, snarere har hendes ydre skønhed til formål og er uværdig til at bære navn af sand kærlighed, der dog alene er grundvolden for al ægteskabelig lykke. At beundre, ynde og at længes efter at komme i besiddelse af en smuk pige uden at tage hensyn til de følelser, som hun nærer, det er desværre alt for naturligt, men den sande kærlighed anser jeg kun for en følge af kærligheden selv; i det mindste er jeg aldeles overbevist om, at det ikke stemmer overens med den menneskelige natur at elske den, som man er overtydet om at være forhadt af. Hør nu, min kære dreng, undersøg dit hjerte nøjagtigt, og hvis du efter en grundig selvprøvelse har den ringeste mistanke om, at dette er tilfældet, da vil din egen dyd og religiøsitet nok bringe dig til at bandlyse en så umoralsk lidenskab af dit hjerte, og din sunde fornuft vil også snart formå dig til at gøre det uden smerte."

Læseren vil rimeligvis let kunne gætte sig til Blifils svar; men sæt dog, at han ikke skulle være i stand til det, så har vi dog for øjeblikket ikke lejlighed at tilfredsstille ham, da vor historie nu skyndsomt må gå over til at berette sager af langt større

vigtighed, og vi ikke kan bringe det over vort hjerte længere at fjerne os fra Sophia.

Kapitel 4

Indeholder et mærkeligt optrin mellem Sophia og hendes tante.

Jeg har forestillet mig, at en ung og smuk pige, der var udrustet med formue og var af fornem familie, så snart hun udgik af barndommens og opdragelsens territorium, næsten omtrent var i samme stilling som en gammel jaget hund. Ved hendes adkomst kommer byen straks i oprør; hun bliver jaget fra spadserepladserne til skuespillet, fra hoffet til assembléen, fra selskabet til sit eget værelse og undgår næppe i en eneste sæson at slippe for at komme i kløerne på en eller anden, der også ganske rigtigt napper hende; for om hendes venner beskytte hende mod nogle, så er det dog kun for at udlevere hende til én, der er efter deres eget hoved, og som somme tider er hende endnu langt mere ubehagelig end mangen anden. I al den tid går imidlertid hele hjorde eller flokke af fruentimmer ganske roligt og næsten upåagtede på spadseresteder, i skuespilhuset, operaen og til selskaber, og skønt de jo nok for størsteparten til sidst bliver opsnappet, har de dog i længere tid lov til at nyde deres frihed uforstyrrede og uden tvang.

Af alle deslige forfølgelser har der vist næppe været nogen, der måtte døje mere end netop den arme Sophia. Hendes uheldige skæbne lod sig ikke nøje med alt det, hun havde lidt for Blifils skyld; hun fik nu igen en anden forfølger, der syntes at ville blive hende lige så byrdefuld og besværlig som den foregående. For skønt hendes tante var mindre voldsom, var

hun dog ikke mindre udholdende i at pine hende, end faderen forhen havde været.

Næppe havde tjenerne efter bordet om middagen forladt spisesalen, førend mrs. Western, der allerede havde meddelt Sophia sagen, underrettede hende om, at hun ventede lordens besøg samme eftermiddag og havde til hensigt straks at gribe lejligheden til at lade hende være ene med ham. – Herpå svarede Sophia med et vist eftertryk: "Hvis De gør det, så skal jeg også tage lejligheden i agt til ligeledes at forlade ham."

"Hvorledes, frøken!" skreg tanten, "er det lønnen for den godhed, jeg har vist Dem ved at befri Dem fra at være indespærret hos Deres fader?"

"De ved jo nok, frue!" sagde Sophia, "at grunden til, at jeg blev indelukket, var den, at jeg ikke ville give fader mit samtykke til at modtage en mand, som jeg afskyr, og vil nu min kære tante, der har befriet mig fra én ulykkelig tilstand, atter bringe mig i en anden lige så slet forfatning?"

"Men," svarede mrs. Western, "tror du da, at der ikke er nogen forskel mellem lord Fellamar og mr. Blifil?"

"Nej," udbrød Sophia, "efter min mening til visse kun såre lille; og hvis jeg altså skal være nødt til at ofre mig til én, så vil jeg dog helst have den fortjeneste, at det sker på den måde, som min fader ønsker det."

"Jeg ser altså," svarede tanten, "at mit ønske kun har lidt at betyde hos dig, men det skal dog ingenlunde fortørne mig. Jeg handler her ifølge ædlere bevæggrunde. Udsigten til at hædre vor familie og hæve dig selv til en højere rang, det er til den, at alle mine bestræbelser sigter. Har du da aldeles ingen

æresfølelse? Har den tanke, at du kan føre en adelig krone på din karet, aldeles intet tillokkende for dig?"

"Nej, på min ære aldeles ikke," svarede Sophia, "jeg ville være lige så glad med en nålepude til våbenmærke på kareten."

"Å, tal ikke her om ære," skreg tanten; "det udtryk passer sig ikke i en sådan uværdig persons mund. Jeg beklager, niece, at du nøder mig til at bruge sådanne udtryk, men jeg kan ikke tåle din simple tænkemåde; du har slet ikke noget af Western-blodet i dig. Men hvor lave og nedrige dine begreber er, så skal du dog ikke derved kunne kaste nogen skygge på mig. Jeg vil ikke tåle, at folk skal sige om mig, at jeg har opmuntret dig til at afslå et af de fornemste partier i England, et parti, der foruden de fordelagtige familieomstændigheder, som det medfører, næsten for enhver familie ville være en stor ære og i henseende til rangen virkelig står over vor."

"Ja, så må jeg vist være født med en mangel," svarede Sophia, "da jeg ikke føler sådanne fornemmelser eller har sådanne sanser, som andre er begavede med. Der må dog vist gives en vis sans, hvorved man finder nydelse i visse lyde og en vis pomp, som jeg ikke besidder; for folk ville dog ikke anstrenge sig så meget eller ofre så meget for at skaffe sig deslige, eller være så stolte af at besidde dem, hvis det forekom dem ligesom mig at være de mest uvæsentlige af alle ubetydeligheder."

"Det er ikke sandt, frøken, på ingen måde!" råbte tanten, "De er skabt med lige så mange sanser som andre mennesker; men så meget kan jeg dog sige Dem, at De ikke er skabt klog nok til at holde mig for nar, eller til at kompromittere min opførsel for verden; og nu giver jeg dig herved mit ord på, og jeg tror nok, at du anser mine beslutninger for urokkelige, at hvis du ikke i

eftermiddag vil tage imod Hs. Herligheds besøg, så skal jeg i morgen egenhændigt igen overgive dig i min broders hænder og aldrig mere blande mig i dine sager eller se dig for mine øjne."

Efter disse ytringer stod Sophia nogle øjeblikke tavs og målløs, for de blev udtalt i en vred og meget afgørende tone, derpå brast hun i gråd og sagde: "Frue, gør med mig, hvad De behager, jeg er den ulykkeligste, mest forfulgte pige på jorden; hvis nu min kære tante forlader mig, hvor skal jeg da søge en beskytter?"

"Min kære niece," sagde hun, "du vil få en meget god beskytter i Hs. Herlighed, en beskytter, som du ikke ville kaste vrag på, hvis du ikke nærede en sådan uanstændig forliebelse i denne ynkelige pjalt, denne Jones."

"Nej, frue," sagde Sophia, "heri gør De mig virkelig uret. Hvor kan De tro, efter det, som De har vist mig, selv om jeg tidligere havde haft sådanne tanker, at jeg ikke aldeles skulle have bandlyst dem? Hvis det kan tilfredsstille Dem, så vil jeg aflægge den højtidelige ed på, at jeg aldrig mere vil se ham for mit åsyn."

"Men barn dog, kære barn," sagde tanten, "men så vær dog fornuftig; kan du da have en eneste indvending mod mit forslag?"

"Men jeg troede, at jeg allerede havde anført en tilstrækkelig grund imod det," svarede Sophia.

"Hvorledes!" udbrød tanten, "jeg husker ikke nogen."

"Jo vist, tante," gentog Sophia, "sagde jeg dig ikke, at han havde behandlet mig på den råeste og mest brutale måde."

"Nej, barn," svarede denne, "det bar jeg aldrig hørt noget om, eller også har jeg ikke forstået, hvad du mener med en rå og brutal behandling."

"Ak, kære tante," sagde Sophia, "jeg undser mig næsten ved at fortælle dig det. Han greb mig i sine arme, trak mig ned på sofaen og kyssede mig med sådan en voldsomhed ..."

"Virkelig!" sagde, mrs. Western.

"Ja, det er til visse sandt, frue!" svarede Sophia, "lykkeligvis kom min fader til i samme øjeblik, ellers må Gud vide, hvor vidt han ville have drevet sin rå fremgangsmåde."

"Jeg er ganske forbavset og forfærdet," skreg tanten, "således er dog aldrig nogen kvindelig skabning, der bar navnet Western, før blevet behandlet, så længe som vi har udgjort en familie. Om han så havde været en prins, så skulle jeg have kradset hans øjne ud, havde han tilladt sig deslige friheder mod mig. Nej, det er ganske umuligt; det finder du blot på for at opvække min fortrydelse mod ham."

"Jeg håber dog, frue, at De har alt for god en mening om mig til at anse mig i stand til at lyve for Dem. Det er sandhed, hvert et ord."

"Ih, så skulle jeg have jaget ham en dolk i hjertet, havde jeg været til stede," svarede tanten. "Men han kunne umuligt have vanærende hensigter, det *kan* ikke tænkes! Det turde han ikke vove; desuden viser hans nuværende ægteskabstilbud, at han ikke havde det til hensigt; de er ikke blot hæderlige, men endog højmodige ... Ja, men jeg ved dog ikke; måske det dog er tilfældet, vor tid tillader sig nu mange friheder. Alt, hvad jeg ville have indrømmet førend vielsen, var en hilsen i tilbørlig afstand. Jeg har også tidligere haft elskere, og det er just ikke så

længe siden, forskellige tilbedere, skønt jeg aldrig har villet give mit samtykke til ægteskab, og jeg har aldrig opmuntret nogen til at tage sig den mindste frihed. Det er også en tåbelig skik, som jeg aldrig vil bifalde. Aldrig har noget mandfolk fået tilladelse til at kysse mig uden på kinden. Det er også vanskeligt nok at overvinde sig selv i den grad, at man lader sin ægtemand kysse sig på munden, og hvis jeg endelig engang havde kunnet overtale mig til at indgå ægteskab, så tror jeg ikke heller, at jeg så snart skulle have været rede til at underkaste mig så meget."

"Tillad mig nu, gode frue," sagde Sophia, "at gøre én bemærkning: De tilstår, at De har haft mange tilbedere, og det er også bekendt nok, selv om De endog ville nægte det. De har afslået alles tilbud, og jeg er dog ganske overbevist om, at der i det mindste har været én adelig frier iblandt dem."

"Også det er sandt, min kære Sophia," svarede hun, "jeg har også engang haft et tilbud af en rangsperson."

"Men, hvorfor vil De da ikke," sagde Sophia, "også tillade mig denne ene gang at give et afslående svar?"

"Sandt nok, barn," sagde tanten, "jeg har afslået et ægteskab med en fornem herre, men tilbuddet var ikke heller så godt; det vil sige: ikke *fuldkommen* så godt."

"Ak ja!" sagde Sophia, "men De har jo også haft flere tilbud af meget rige tilbedere; – det var jo hverken det første, andet eller tredje fordelagtige parti, der frembød sig for Dem?"

"Også det indrømmer jeg," sagde hun.

"Nu vel, frue," vedblev Sophia, "hvorfor skulle jeg da ikke også turde afvente et andet, der måske er endnu bedre end dette? De er endnu selv en ung dame, og jeg er overbevist om, at De ikke heller straks ville give Deres samtykke til enhver, om det endog

var en frier med formue eller af rang. Og jeg er jo endnu så meget ung og behøver derfor ikke at fortvivle."

"Godt, min kære Sophia," råbte tanten, "hvad forlanger du da af mig, at jeg skal sige?"

"Alt, hvad jeg beder dig om, er, at du ikke vil lade mig blive ene med ham, i det mindste ikke i eftermiddag; tilstå mig blot dette, så vil jeg også føje mig i, om du anser det for nødvendigt, efter hvad der er foregået, at se ham, når du selv er til stede."

"Godt," svarede tanten, "også det vil jeg indrømme dig; du ved jo nok, Sophia, at jeg elsker dig og ikke kan nægte dig noget. Du ved også, hvor godmodig jeg af naturen er, skønt jeg just ikke altid har været så eftergivende. Tværtimod, tidligere blev jeg anset for at være lidt ondskabsfuld, jeg mener altså af mandfolkene. Man kaldte mig for den grusomme Parthenissa. Jeg har skåret mangen rude i stykker, fordi den indeholdt vers til den grusomme Parthenissa. Kære Sophia, jeg har rigtignok aldrig været så smuk, som du er, men jeg har dog tidligere haft noget til fælles med dig. Nu er jeg lidt forandret. Cicero siger jo i sine breve, at selv riger og stater undergår forandringer, og således går det også med det menneskelige udseende."

Således vedblev hun nu at snakke om sig selv en stiv halv time, om sine erobringer, sin grusomhed, lige til Hs. Herlighed lod sig melde, og efter et kedeligt besøg, hvorunder mrs. Western ikke et øjeblik ville forlade værelset, igen begav sig bort, lige så misfornøjet med tanten som med niecen. For Sophia havde sat sin tante i en så fortræffelig stemning, at hun bifaldt næsten alt, hvad hendes niece sagde, og var enig med hende i den mening, at en så påtrængende elsker havde vel fortjent at holdes i tilbørlig afstand.

Således fik Sophia ved en smule vel anvendt smiger, som til visse ingen ville kunne fortænke hende i, for øjeblikket selv lidt ro og fik det onde opsat, i det mindste for en dags tid. Og da vi nu ser, at vor heltinde befinder sig i en bedre tilstand, end hun i længere tid har kunnet glæde sig ved, vil vi også tænke lidt på mr. Jones, som vi forlod i den mest beklagelsesværdige forfatning, der blot kan tænkes.

Kapitel 5

Hvori mrs. Miller og mr. Nightingale besøger Jones i fængslet.

Da mr. Allworthy og hans nevø var gået hen for at besøge mr. Western, begav mrs. Miller sig hen til sin svigersøns logi for at underrette ham om det uheld, der havde ramt hans ven Jones. Men dette havde han allerede længe i forvejen erfaret af Partridge, for Jones havde jo, efter at han havde forladt mrs. Millers hus, fået sig et værelse i samme hus, hvor mr. Nightingale boede. Den gode kone traf derfor sin datter i stor bekymring for mr. Jones' skyld og trøstede hende, så godt hun kunne, hvorefter hun begav sig hen til fængslet, hvor mr. Nightingale havde indfundet sig før hendes ankomst.

Den faste troskab og urokkelige hengivenhed, som udgår fra en oprigtig ven, er under enhver medgang så trøstende for dem, der er stødt sammen, at ulykken selv, såfremt den blot er foregået og kan afhjælpes, er mere end nok erstattet ved den trøst, som har sin oprindelse derfra. Ikke heller er eksemplerne herpå så sjældne, som visse overfladiske og mindre opmærksomme iagttagere har anført, for mangel på medlidenhed henhører ikke til vore sædvanlige fejl. Den

egentlige sorte plet, der mest vansirer vor natur, er i almindelighed misundelse eller had. Deraf kommer det, at vort blik sjældent vender sig opad til dem, der øjensynlig er fortrinligere, bedre, visere eller lykkeligere, end vi selv er, uden en vis grad af misundelighed, hvorimod vi som oftest skure ned til den ulykkelige med tilbørlig velvilje og medlidenhed. Jeg har også virkelig bemærket, at de fleste mangler i venskabsforhold, som jeg har kunnet opdage, for det meste har haft deres grund i misundelse. Det er også en afskyelig last, og dog har jeg kun kendt få, der ganske var fri for den. Men nok om dette, for det ville føre mig alt for langt, hvis jeg videre ville fortsætte mine betragtninger over denne sag.

Hvad enten nu skæbnen befrygtede, at Jones aldeles ville segne under byrden af sin modgang, og den således ville miste al videre lejlighed til at pine ham, eller den virkelig nu begyndte at formindske sin strenghed imod ham, nok sagt: den syntes at give lidt efter i sine forfølgelser ved at skænke ham to så trofaste venners selskab; ja, hvad der endog er sjældnere, den tillod ham at beholde en hengiven tjener. For hvor mange ufuldkommenheder der end klæbede ved Partridge, så fattedes der ham dog ikke på troskab, og skønt han af frygt vel ikke ville lade sig hænge i stedet for sin herre, så kunne dog intet i verden have forledt ham til at forlade dennes sag.

Mens Jones erklærede, hvor meget han følte sig trøstet ved sine venners nærværelse, bragte Partridge efterretning om, at mr. Fitzpatrick vel endnu var i live, men at sårlægen havde erklæret, at han rigtignok kun havde lidet håb. Herpå sukkede Jones dybt, hvorimod mr. Nightingale sagde til ham: "Min kære Tom, hvorfor vil du bekymre dig så meget over et tilfælde, som

under alle omstændigheder, og hvorledes følgen end bliver, dog ikke kan have nogen fare for dig, og som din samvittighed selv ikke engang kan bebrejde dig, at du er skyld i? Selv om fyren skulle dø, så har du jo dog ikke gjort andet end til eget selvforsvar taget livet af en kæltring. Og således vil også den embedsmands erklæring lyde, der skal tage skue over liget; derpå vil du let igen få din frihed mod kaution, og om du så end som en formalitet må underkaste dig at møde for retten for at få sagen pådømt, så er det dog en sag, hvori mange mennesker vil indestå dig for, at du slipper med en ubetydelig bøde."

"Nå, kom nu til Dem selv, mr. Jones," sagde mrs. Miller, "og vær lidt mere modig. Jeg ved bestemt, at De ikke har været den angribende part, det har jeg også sagt til mr. Allworthy, og det skal han indrømme, førend jeg slipper ham."

Hertil svarede Jones meget alvorligt, at hvorledes end hans skæbne ville blive, ville han dog altid beklage at have udøst et af sine medmenneskers blod og anså dette for en af de største ulykker, der nogensinde kunne have ramt ham. "Og dog," vedblev han, "har jeg endnu et andet uheld, der endnu mere går mig til hjerte. O, mrs. Miller, jeg har nu tabt alt, hvad der er mig kært på jorden!"

"Det må da være en elskerinde," sagde mrs. Miller, "men vær nu blot ikke mere nedslået; jeg kender mere til det, end De ved af" (for Partridge havde ganske rigtigt fortalt hende alting), "og har hørt mere, end De tænker. Jeg lover Dem, at tingene skal gå bedre, end De venter, og vil ikke give to skilling for alt det held, som mr. Blifil har med hensyn til den unge dame."

"Ak, kære madam!" svarede Jones: "De kender kun lidt til den sande grund, min sorg har sin oprindelse i. Hvis De vidste,

hvorledes det hele er gået til, ville De selv indrømme, at min stilling er aldeles trøstesløs. Det er ikke fra Blifils side, at jeg frygter nogen fare; nej, jeg har selv ødelagt alle mine forhåbninger."

"Alligevel må De ikke fortvivle," svarede mrs. Miller; "De ved ikke, hvad et fruentimmer formår; og hvis der gives noget, der står i min magt, så lover jeg at gøre alt, hvad der kan være til Deres tjeneste. Det er min pligt. Også min svigersøn, min kære mr. Nightingale, der har fortalt mig, at han skylder Dem forbindtligheder i samme retning, ved, at det er min pligt. Skal jeg selv gå hen til frøkenen? Jeg vil sige til hende, hvad De ønsker."

"O, kære, fortræffelige kone," råbte Jones og greb hendes hånd; "tal ikke til mig om nogen forbindtlighed, men da De nu selv er så god at sige det, så gives der dog en tjeneste, De kunne bevise mig. Jeg ser nu, at De ved, hvad det er for en dame (skønt jeg ikke begriber, hvorledes De har fået det at vide), der er mit hjerte så kær og dyrebar. Hvis De kunne få leveret dette til hende" (her gav han hende en billet, som han havde hos sig), "så vil jeg for stedse føle mig forpligtet for Deres godhed."

"Giv mig det kun," sagde mrs. Miller; "hvis jeg ikke skal bestræbe mig for at få sedlen afgivet til hende selv, inden jeg går i seng i aften, ville jeg hellere ønske, at dette måtte være min sidste søvn. Trøst Dem nu blot, min kære, unge ven! Vær nu blot klog nok til at lade fortidens dårskaber tjene Dem til advarsel, så indestår jeg Dem for, at alting endnu skal blive godt, og at jeg dog endnu skal se Dem lykkelig gift med den yndigste unge dame i verden; for det hører jeg, at alle folk siger om hende."

"Tro mig, madam," sagde han, "at det ikke er en gentagelse af den almindelige sladder, når jeg siger Dem, at jeg er i en ulykkelig stilling. Jeg havde allerede besluttet at opgive et levned, hvis dårskab og hæslighed jeg fuldtvel indså, længe førend dette uheld ramte mig. Jeg kan også forsikre Dem om, at skønt jeg uheldigvis har afstedkommet forstyrrelser i Deres hus, som jeg oprigtigt beder Dem tilgive, er jeg dog ikke noget udsvævende eller fordærvet menneske. Jeg er selv blevet forledt til laster, men derfor er min karakter ingenlunde forfalden, og fra dette øjeblik af skal jeg ikke heller nogensinde fortjene en sådan bebrejdelse."

Mrs. Miller erklærede, at disse oplysninger i høj grad glædede hende, samt at hun var fuldkommen overtydet om den oprigtighed, han ville opfylde dem med. Derefter gik resten af deres underholdning ud på, at begge de besøgende, både den gode kone og mr. Nightingale, i forening bestræbte sig for at opmuntre mr. Jones, hvilket også til dels lykkedes dem, så at de forlod ham langt mere trøstet og beroliget, end de havde truffet ham ved deres ankomst. Men hvad der især bidrog til denne lykkelige forandring, var det foretagende, som mrs. Miller havde påtaget sig, nemlig at aflevere hans brev til Sophia, hvilket han ellers ikke havde haft noget middel til at få besørget, for da den såkaldte Sorte George bragte ham den sidste skrivelse fra Sophia, sagde han tillige til Partridge, at hun udtrykkeligt havde forbudt ham at bringe hende noget svar på det, under straf af, at hun straks ville melde det til sin fader. Desuden var det ham ligeledes en glæde i denne gode kone også at have en så ivrig talsmand hos mr. Allworthy; hun var virkelig også et af de bedste mennesker i verden.

Da nu mrs. Miller havde været hos ham omtrent en times tid (for mr. Nightingale havde været der meget længere), tog de begge afsked med ham, men lovede ret snart at komme igen. Hertil føjede endnu mrs. Miller, at hun håbede at bringe ham gode efterretninger fra hans hjertenskær, mens mr. Nightingale påtog sig at forhøre sig om, hvorledes det gik med mr. Fitzpatricks sår, samt ligeledes at få opspurgt nogle af de folk, der havde været til stede ved kampen.

Derpå gik den ene lige hen for at opsøge Sophia, og derhen vil vi nu også ledsage hende.

Kapitel 6

Hvori mrs. Miller aflægger et besøg hos Sophia.

At få adgang til den unge dame var ingenlunde vanskeligt, for da hun levede i et såre venskabeligt forhold til sin tante, havde hun også fuldkommen frihed til at modtage hvilket som helst besøg, hun fandt behag i.

Sophia var netop i begreb med at klæde sig om, da man meldte hende, at en dame var nedenfor og ønskede at besøge hende. Da hun hverken var frygtsom eller undselig for at modtage noget kvindeligt besøg, fik mrs. Miller straks adgang.

Så snart de sædvanlige komplimenter og ceremonier, som plejer at finde sted mellem ubekendte damer, var udvekslet, sagde Sophia: "Madam, jeg har rigtignok ikke den ære at kende Dem."

"Ganske rigtigt, frøken," svarede mrs. Miller, "men når De blot vidste, hvad der har foranlediget mig til at forulejlige Dem, så håber ..."

"Jeg beder, tør jeg erfare, hvad De ønsker, madam?" sagde Sophia lidt urolig.

Herpå svarede mrs. Miller med noget sagte stemme: "Gerne, frøken, men vi er ikke ene."

"Gå ud, Betty," sagde Sophia.

Så snart Betty havde forladt værelset, sagde mrs. Miller: "Jeg er blevet anmodet af en meget ulykkelig, ung gentleman om at levere Dem dette brev."

Ved at se udskriften skiftede Sophia farve, idet hun meget vel kendte, hvem der havde skrevet den, og sagde derpå efter nogen betænkning: "Efter Deres udseende at dømme, havde jeg næppe troet, at Deres ærinde havde været af den beskaffenhed. Men fra hvem dette brev, De her har bragt mig, end er, så forbliver det uåbnet. Det skulle være mig ukært at nære nogen ubillig mistanke imod nogen, men Dem kender jeg jo slet ikke."

"Hvis De blot vil være af den godhed, frøken, at høre på mig med tålmodighed," svarede mrs. Miller, "så skal jeg underrette Dem om, hvem jeg er, og hvorledes jeg er kommet til dette brev."

"Men når jeg nu erklærer Dem," råbte Sophia, "at jeg aldeles ikke ønsker at få noget at vide om det, så bliver det nødvendigt for Dem at tilbagelevere dette brev til den person, der har givet det til Dem."

Nu faldt mrs. Miller på knæ og anråbte hende i de mest lidenskabelige udtryk om medlidenhed.

Hertil svarede Sophia: "Det er virkelig højst forunderligt, at De med så megen interesse tager Dem af denne person. Jeg skulle dog ikke tro, madam ..."

"Ak nej, gode frøken, tro intet uden sandheden selv. Jeg vil fortælle Dem alting, og så vil det ikke undre Dem, at jeg anstrenger mig for ham. Han er det bedste menneske, der nogensinde har været til på jorden." Herpå begyndte hun at fortælle historien om mr. Henderson og udbrød dernæst: "Ja, frøken, så stor en godhed besidder han, men jeg skylder ham endnu langt større og vigtigere forbindtligheder. Han har frelst mit barn." Herpå begyndte hun at fælde tårer og fortalte derefter alt, hvad der angik sagen, mens hun blot undlod at berette de omstændigheder, der kunne kaste en skygge på hendes datter, og endte med de ord: "Nu kan De selv dømme, ærede frøken, om jeg nogensinde kan vise mig taknemmelig nok mod en så god, så elskværdig og højmodig ung mand; jeg kan til visse forsikre Dem om, at han er det ædleste og bedste menneske på jorden."

Hidtil havde Sophias ansigt bestandig været meget koldt og blegt; men, da hun hørte dette, udbredtes en yndig rødme over hendes ansigt, og hun udbrød: "Jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skal sige; man kan til visse ikke bebrejde Dem noget, der har sin grund i taknemmelighed. Men hvad kan det nytte Deres ven, om jeg endog læser dette brev, da jeg har besluttet aldrig mere ..."

Her gav mrs. Miller sig atter til at bede hende og sagde til sidst, at hun måtte have hende undskyldt, men hun kunne på ingen måde tage brevet tilbage.

"Nu vel da, madam," sagde Sophia, "jeg kan jo ikke forhindre Dem i at påtvinge mig det; det står jo i Deres magt at lade det ligge her, hvad enten jeg ønsker det eller ikke."

Hvad Sophia mente med dette, eller om hun i det hele taget tænkte noget ved det, det skal jeg lade være uafgjort, men mrs. Miller tog hende straks på ordet og lagde brevet ufortøvet hen på bordet, og tog derefter afsked, idet hun dog først bad om tilladelse til igen at turde aflægge Sophia et besøg, men dette fik hun hverken nogen tilladelse til eller noget bestemt afslag.

Forresten lå brevet ikke længere på bordet, end netop til mrs. Miller var kommet udenfor; for da åbnede Sophia det og læste dets indhold.

Brevet gavnede ham i øvrigt kun såre lidt, for det indeholdt næppe mere end lutter tilståelser, at han var hende uværdig, bitre, fortvivlede beklagelser, samt de højtideligste løfter om, at hans troskab mod Sophia var ubrødelig, hvilket han håbede at kunne overtyde hende om, når han blot endnu engang kunne være så lykkelig at tale med hende personligt. Da skulle han nok aflægge regnskab for det brev, han havde skrevet til lady Bellaston, og det på en måde, så at han håbede, selv om det ikke kunne berettige ham til hendes tilgivelse, dog i det mindste at få denne på grund af hendes hjertensgodhed. Han sluttede til sidst med den forsikring, at det aldrig var faldet ham ind at ville ægte lady Bellaston.

Skønt Sophia med største opmærksomhed gennemlæste dette brev to-tre gange, var dets indhold hende dog stadig en fuldkommen gåde; hun kunne aldeles ikke begribe, på hvilken måde Jones kunne være at undskylde. Hun var ret for alvor vred på Jones, skønt en så stor del af hendes fortrydelse især gik ud over lady Bellaston, at hendes fromme hjerte kun havde lidt rum tilbage til at være vred på en anden person.

Nu skulle denne dame uheldigvis netop være til middag hos hendes tante Western, mens de om eftermiddagen alle tre efter aftale først skulle tage i operaen og derfra til lady Hacchets såkaldte *drum*. Sophia havde helst ønsket sig fritaget for alt dette, men hun ville ikke fornærme sin tante, og at foregive et ildebefindende var hende en så uvant list, at det slet ikke faldt hende ind. Så snart hun derfor var påklædt, begav hun sig ned i selskabsværelset med den faste beslutning at døje denne dags genvordigheder. Og den blev også højst ubehagelig for hende, for lady Bellaston greb enhver lejlighed til i al høflighed og lumskhed at fornærme hende, mens Sophia på grund af sin sorgfulde stemning ikke var i stand til at svare hende, som hun havde fortjent, eller også var alt for god af hjerte og for ligegyldig til at give bidende svar, skønt hun ellers overmåde godt havde været i stand til det, hvis hun havde lystet.

Et andet uheld, der mødte den stakkels Sophia, var lord Fellamars selskab, idet hun traf ham i operaen, hvorfra han ledsagede hende til den såkaldte *drum*. Men der fandtes alt for mange folk på begge steder, til at han igen kunne have begyndt på sine plagerier, og hun var endvidere fritaget for at høre på ham på det ene sted formedelst musikken, og på det andet sted, fordi hans opmærksomhed blev hendraget til kortene, men hun kunne dog ikke undlade at føle sig ilde stemt ved hans selskab, for nogle fruentimmer har en så stor delikatesse i henseende til deres følelser, at de ikke engang roligt kan befinde sig i selskab med et mandfolk, som med hensyn til dem nærer ønsker, de ikke har i sinde at begunstige.

Da jeg i dette kapitel to gange har brugt ordet: *drum* og næppe kan vente, at efterverdenen vil forstå, hvad der egentlig

forstås ved dette, så vil jeg trods al den hast, jeg for øjeblikket har, dog et øjeblik standse her for at beskrive den underholdning, som derved forstås, og det så meget mere som det kan være afgjort på et øjeblik.

En *drum* er nemlig en forsamling af lutter velklædte personer af begge køn, hvoraf de fleste spiller kort, og de øvrige ingenting bestiller, hvorimod husets frue ligesom agerer værtinde i et værtshus, og akkurat som en værtshusholderske er stolt af det store antal af gæster, hun beværter, skønt hun ingenlunde som en ordentlig værtshusmadamme får noget for det.

Man kan derfor ikke undres over, at fornemme folk bestandig klager over åndssløvhed og kedsomhed, for der hører virkelig megen åndskraft og munterhed til at oplive sådanne kedelige selskaber, og denne jammerklage gælder også alene med hensyn til den fornemme verden. Vi kan derfor tænke os, hvor utålelig denne urimelige menneskevrimmel netop på denne tid må have været for Sophia, hvor vanskeligt det må have været hende at fremtvinge et smilende udseende, mens hendes sjæl følte dyb og inderlig sorg, og hver tanke var ledsaget af pinefulde forestillinger!

Henad natten fik hun dog endelig frihed til i ensomhed at søge den nødvendige ro på sin hovedpude, og der vil vi også overlade hende til sig selv for muligvis at formilde sin sorg, om det end ikke er hende muligt at finde ro og hvile, mens vi vil fortsætte vor historie, da vi har en anelse om, at vi nu står ved indledningen til en eller anden rigtig begivenhed.

Kapitel 7

Indeholder et rørende optrin mellem mr. Allworthy og mrs. Miller.

Da mr. Allworthy kom tilbage fra middagsselskabet, havde mrs. Miller en lang samtale med ham, hvori hun underrettede ham om, at Jones uheldigvis havde mistet alt, hvad han godhedsfuldt havde givet ham, dengang de skiltes, samt om de store forlegenheder, dette tab havde sat ham i, hvilket hun alt sammen havde erfaret gennem Partridge, der troligt havde fortalt hende alting. Hun forklarede ham derpå, hvor meget hun var Jones forpligtet for hans godhed imod hende. Rigtignok var hun ingenlunde aldeles oprigtig med hensyn til sin datter, for selv om hun nærede den størst mulige tillid til mr. Allworthy, og skønt hun næppe kunne håbe at holde en begivenhed dulgt, der uheldigvis var bekendt for mere end et halvt dusin personer, så kunne hun dog ikke formå sig selv til at nævne de omstændigheder, der kastede en stærk skygge på den stakkels Nancys sædelighed, og forbigik derfor alt, hvad der stod i forbindelse med dette, så forsigtigt, som om hun skulle have aflagt vidnesbyrd for en dommer, og som om pigen havde været anklaget for barnemord.

Allworthy erklærede, at kun få mennesker var så fuldstændigt fordærvede, at der aldeles ikke skulle være noget godt i deres karakter. "Jeg kan derfor ikke heller nægte," sagde han, "at De rigtignok skylder krabaten nogle forbindtligheder, hvor slet han end er; jeg skal derfor have Dem undskyldt med hensyn til det, der allerede er sket, men forlanger nu også bestemt, at De aldrig mere nævner ham for mig, for jeg kan forsikre Dem, at

jeg kun ifølge de tydeligste og mest åbenbare beviser har grebet de forholdsregler, som jeg nu har taget."

"Godt, sir," sagde hun, "jeg tvivler ikke om, at tiden vil vise Dem sagen i dens rette skikkelse og farve, og at De så vil blive overtydet om, at denne unge mand fortjener langt mere godhed af Dem end andre, som jeg ikke vil nævne."

"Madam," udbrød Allworthy lidt fortørnet, "jeg vil ikke høre noget mistænkeligt udtryk om min nevø, og hvis De siger et eneste ord mere af denne slags, vil jeg øjeblikkelig tage bort herfra. Han er en meget venlig og retskaffen ung mand, og jeg gentager det endnu engang for Dem, at hans venskab for denne person endog næsten har ført ham så vidt, at han med urette længe har fordulgt handlinger af ham af den hæsligste og sorteste beskaffenhed. Det er netop den utaknemmelighed, som den usling har behandlet denne gode unge mand med, som mest fortryder mig, for De må vide, madam, at jeg har den største grund til at antage, at han havde lagt en plan til at berøve min nevø min velvilje, for at jeg engang skulle gøre ham arveløs."

"Til visse, sir," svarede mrs. Miller lidt forskrækket (for hvor blid og elskværdig mr. Allworthy så ud, når han smilede, så kunne hans udseende, når han var fortørnet, dog også være meget skrækindjagende), "jeg skal aldrig sige et ord mod nogen gentleman, som De behager at nære gode tanker om. En sådan adfærd ville også kun anstå mig såre ilde, især når denne gentleman er Deres nære pårørende; men, sir, De må alligevel ikke være vred på mig, fordi jeg ikke kan andet end nære gode ønsker for den stakkels ulykkelige. Desværre må jeg nu kalde ham således, skønt der nok engang har været en tid, da De ville

være blevet fortørnet på mig, om jeg havde omtalt ham med mindste ringeagt. Hvor ofte har jeg ikke hørt Dem kalde ham Deres søn! Hvor ofte har De ikke talt til mig om ham med en faders hele ømhed! Gode sir! jeg kan ikke glemme alle de kærlige udtryk, alle de gode ting, som De har fortalt om hans skønhed, hans gode evner, hans dyder, hans godhed og højmodighed. Jeg kan ikke glemme det, sir, fordi jeg har fundet, at De i alle dele har haft fuldkommen ret, for jeg har erfaret det til mit eget bedste. Han har frelst min familie. Tilgiv mine tårer. Gode herre, tilgiv mig, at jeg græder over ham. Når jeg tænker på den ulykkelige skæbne, som denne gode yngling, som jeg er så meget skyldig, hidtil har lidt; når jeg betænker, at han har mistet Deres gode omdømme, som jeg ved, at han skatter højere end sit liv, så kan jeg ikke andet end i højeste grad beklage ham. Og stod De der for mig med en dolk i hånden og truede mig med at bore den i mit hjerte, så kunne jeg dog ikke undlade at beklage den, der nu er så ulykkelig, som De engang har elsket, og som jeg stedse vil elske."

Allworthy syntes temmelig bevæget ved denne tale, dog ingenlunde af vrede, for efter en kort tavshed tog han mrs. Miller ved hånden og sagde venskabeligt til hende: "Nå, kære madam, lad os nu hellere tænke lidt på Deres datter. Jeg kan ikke fortænke Dem i, at De er glad over et parti, der synes at blive så fordelagtigt for hende, men De ved jo nok, at det fordelagtige deri for en stor del beror på en forsonende overenskomst med faderen. Jeg kender mr. Nightingale meget godt, da jeg tidligere har stået i forretningsforbindelse med ham; jeg vil derfor aflægge ham et besøg og se, om jeg heri kan være Dem til nogen nytte. Jeg tror rigtignok, at han er en

verdsligsindet mand, men da det er hans eneste søn, og sagen nu ikke mere kan forandres, håber jeg dog, at han med tiden vil tage imod fornuft. Jeg lover Dem at gøre alt det til det, jeg formår."

Med megen taknemmelighed tolkede den gode kone mr. Allworthy, hvor lykkelig hun følte sig ved dette hans kærlige og ædelmodige tilbud, men kunne dog ikke derfor afholde sig fra selv ved denne lejlighed at lægge sin taknemmelighed mod Jones for dagen, for hun sagde: "Ham skylder jeg dog egentlig den lejlighed, der gives Dem til at interessere Dem på mine vegne."

Allworthy standsede hendes udgydelse på en venlig måde, for han var virkelig en alt for honnet mand til i sandhed at fornærmes ved noget, der har sin grund i en så adel og agtværdig sindsstemning som den, der nu begejstrede mrs. Miller, og havde den fornylig stedfundne begivenhed ikke igen opvakt hans tidligere vrede mod Jones, så ville han måske snarere nu have følt sig tilbøjelig til at nære blidere følelser imod ham ved efterretningen om en handling, som selv ondskab ikke kunne udlede af nogen slet bevæggrund.

Mr. Allworthy og mrs. Miller havde tilbragt over en time sammen, da deres samtale blev afbrudt ved mr. Blifils ankomst, som medbragte en anden person, nemlig sagføreren, mr. Dowling, der var kommet i stor yndest hos mr. Blifil, som Allworthy ifølge sin nevøs anbefaling havde gjort til sin forvalter, og som denne ligeledes havde anbefalet til mr. Western, af hvem sagføreren også havde fået løfte om samme post, så snart den blev vakant. Sagføreren var netop på denne

tid i London, hvor han blev brugt til at bringe nogle sager i orden, der vedkom squiren. Og som angik nogle prioriteter.

Dette var den egentlige grund til hans ankomst i London, men han havde betjent sig af samme lejlighed til at bringe en del penge med til Allworthy, samt aflægge regnskab over forskellige andre forretninger; men da alt dette er alt for kedeligt til at finde plads i vor fortælling, vil vi overlade til onklen, søstersønnen og sagføreren at afgøre deres forretninger, og tænke på andre ting.

Kapitel 8

Indeholder forskellige genstande.

Inden vi vender tilbage til Jones, vil vi først endnu engang kaste et blik på Sophia.

Skønt den unge dame nu havde sat sin tante i det bedste lune ved den slags formildende midler, som vi forhen har anført, havde hun dog ikke set sig i stand til at formindske den iver, hvormed hun vedblev at arbejde for partiet med lord Fellamar. Denne iver blev også nu endnu mere opflammet af lady Bellaston, der den forrige aften havde fortalt hende, at hun nu ifølge Sophias opførsel og adfærd mod Hs. Herlighed var fuldkommen overtydet om, at enhver udsættelse ville være farlig, at der kun fandtes en eneste måde, hvorpå det kunne lykkes, nemlig så hurtigt at skynde på, at partiet kom i stand, at den unge dame ikke kunne få tid til at betænke sig, men var nødt til at give sit samtykke, mens hun næppe vidste, hvad hun gjorde. Hun sagde nemlig, at det var den måde, næsten halvparten af ægteskaberne i den fornemme verden blev bragt i

stand på, hvilket også er meget sandsynligt, og jeg formoder ligeledes, at den gensidige ømhed, der senere hen finder sted mellem så mange lykkelige ægtepar, derfra har sin oprindelse.

Da den omtalte dame gav lord Fellamar et lignende vink, og de begge to lige godt syntes om det givne råd og søgte at få det udført, blev efter Hs. Herligheds anmodning den følgende dag af mrs. Western bestemt til en privat samtale mellem de unge mennesker. Dette blev nu også meddelt Sophia af hendes tante og fordret af hende i så bestemte udtryk, at hun endelig, da hun uden nytte havde anført alle mulige grunde, som hun kunne finde imod det, til sidst måtte give sit samtykke til at vise lorden al den høflighed, som man kan forlange af nogen ung dame, og måtte finde sig i at modtage hans besøg.

Da samtaler af denne beskaffenhed ikke er synderlig underholdende, håber vi, at man vil undskylde os, hvis vi ikke gentager alt, hvad der foregik ved denne sammenkomst; her tolkede nemlig Hs. Herlighed i de skønneste udtryk sin oprigtige og flammende kærlighed, mens den stakkels Sophia, der hidtil i tavshed og rødmende havde hørt på det, til sidst samlede al den åndskraft, hun havde, og med svag, skælvende stemme sagde: "Mylord, De må sikkert selv være Dem bevidst, at Deres tidligere adfærd ikke stemmer overens med de erklæringer, som De her nu gør mig."

"Gives der da ikke noget," svarede han, "jeg kan afsone mit vanvid med? Selv det, jeg dengang lod mig henrive til, må jo tydeligt have overbevist Dem om, at min heftige kærlighed havde berøvet mig min forstand."

"Nu vel da, mylord," sagde hun, "det står i Deres magt at give mig et andet bevis på Deres hengivenhed, som jeg snarere

ønsker at opmuntre Dem til, og som jeg mere ville føle mig forpligtet ved."

"Nævn mig det blot, frøken," udbrød lorden ivrigt.

"Mylord," sagde hun og sænkede blikket ned på sin vifte, "jeg er overbevist om, at De indser, hvor ubehagelig denne Deres foregivne lidenskabelighed må være for mig."

"Hvor kan De være så grusom at kalde den foregiven?" sagde han.

"Jo, mylord," svarede Sophia, "enhver kærlighedserklæring til den, som man forfølger, er ikke andet end et påskud til forhånelser. Dette foregivende er ikke andet end den grusomste forfølgelse imod mig; ja, det er en højst uædelmodig måde, De søger at drage fordel af min ulykkelige forfatning på."

"Elskelige, tilbedelsesværdige tryllerinde, anklag mig ikke for en sådan uædelmodig fremgangsmåde, da alle mine tanker alene går ud på Deres ære og fordel, da jeg ikke har nogen anden hensigt, ærgerrighed eller håb end den at lægge mig selv og alt, hvad jeg besidder både af rang og formue, for Deres fødder."

"Mylord," sagde hun, "netop denne formue, disse titler er det, der giver Dem den fordel, jeg beklager mig over. Det er disse tillokkelser, som har forledt mine slægtninge, men som er mig aldeles ligegyldige. Hvis Deres Herlighed virkelig vil gøre Dem fortjent til min taknemmelighed, gives der blot ét middel til det."

"Tilgiv mig, guddommelige pige," sagde han, "der gives intet sådant. Alt, hvad jeg kan gøre for Dem, er min pligt og vil i den grad være mig en glæde, at De ikke behøver at være taknemmelig for det."

"Nu vel da, mylord," sagde hun, "De vil alligevel fortjene min taknemmelighed, mit gode omdømme, hver kærlig tanke og hvert godt ønske, som jeg formår at skænke Dem; ja, alt dette kan De med lethed opnå, for en højmodig ung mand må dog let kunne opfylde min eneste bøn. Tillad mig derfor indstændigt at bede Dem: Hør op med Deres bestræbelser for at få min hånd, der dog aldrig vil lykkes Dem. For Deres egen såvel som for min skyld udbeder jeg mig denne godhed, for De er vist alt for ædel til at finde fornøjelse i at pine en ulykkelig pige. Hvad kan mylord forresten vinde ved en sådan udholdenhed, uden ulejlighed for Dem selv, mens jeg på ære og samvittighed hverken kan eller vil lade mig tvinge, om De end fortrædiger mig livet nok så meget?"

Ved disse ord udstødte lorden et dybt suk og sagde: "Er jeg da, frøken, så ulykkelig at være en genstand for Deres uvilje og foragt; eller vil De tilgive, når jeg formoder, at det har en anden grund?"

Her standsede han, mens Sophia svarede med bestemthed: "Mylord, jeg tror ikke at skylde nogen regnskab for bevæggrundene til min adfærd. Jeg er Deres Herlighed meget forbunden for det højmodige tilbud, De har givet mig; jeg tilstår, at det er langt over mine fortjenester og forventninger, men jeg håber alligevel, at mylord ikke vil fordre grunde af mig, når jeg erklærer, at jeg ikke kan modtage det."

Hertil svarede lord Fellamar en hel mængde, som vi ikke ganske tydeligt forstår, og som måske ikke heller ganske var efter logikkens og grammatikkens regler, og sluttede til sidst sin sværmeriske tale med den sætning, at hvis hun uheldigvis tidligere havde givet sit ord til en anden gentleman, ville han,

hvor ulykkelig det end gjorde ham, som mand af ære opgive sit ønske. Måske lorden herved for meget lagde eftertryk på ordet *gentleman*; for vi kan ellers ikke begribe den fortrydelse, han derved opvakte hos Sophia, der også i sit svar højligt syntes at bebrejde ham den fornærmelse, han havde tilføjet hende.

Mens hun endnu var i færd med at tale, og det med stærkere røst, end hun plejede, kom mrs. Western ind i værelset med ildrøde kinder og gnistrende, flammesprudende øjne og udbrød: "Jeg skammer mig formelig, mylord, over den modtagelse, De har fået. Jeg forsikrer Deres Herlighed om, at vi alle sammen erkender den ære, De har i sinde at bevise os, og af Dem, miss Western, må jeg rent ud sige, at vi havde ventet en ganske anden opførsel."

Men nu begyndte lorden selv at tage den unge dame i forsvar, skønt til ingen nytte; for tanten blev så længe, indtil Sophia tog sit lommetørklæde, sank om på en stol og brast i en heftig tårestrøm.

Resten af den samtale, der forefaldt mellem mrs. Western og lorden, indtil denne tog bort, bestod i bitre klager fra hans side, mens hun på sin side på den mest afgjorte måde forsikrede ham om, at hendes niece skulle og ville give sit samtykke til alt, hvad han ønskede.

"De kan jo nok indse, mylord, at pigen har haft en tåbelig opdragelse, som hverken var overensstemmende med hendes midler eller familie. Jeg beklager, at jeg må sige det, det er hendes fader, der er skyld i det hele. Pigebarnet har tåbelige landsbyforestillinger og er derfor så undselig. Det er på min ære intet andet; jeg er overbevist om, at hun i grunden dog har en god forstand og nok vil lade sig overtale."

Dette sidste blev sagt i Sophias fraværelse, for hun havde allerede tidligere forladt værelset og ved denne lejlighed lagt en langt større lidenskabelig heftighed for dagen end nogensinde før. Herpå erklærede lorden, at han inderligt takkede mrs. Western, da hans kærlighed var så dyb og inderlig, at intet var i stand til at overvinde den, og forsikrede hende tillige om sin urokkelige standhaftighed, hvortil mrs. Western også i alle henseender højligt opmuntrede ham; derefter afbrød han for denne gang besøget.

Forinden vi nu fortæller, hvad der foregik mellem mrs. Western og Sophia, turde det være på rette sted at omtale et uheldigt tilfælde, der var indtruffet, og som netop var årsag til, at mrs. Western kom tilbage i et sådant raseri, som vi har set.

Læseren må nemlig vide, at den pige, der for tiden opvartede Sophia, var anbefalet af lady Bellaston, hos hvem hun også i nogen tid havde tjent som kammerpige. Denne pige var en meget snu person og havde fået de strengeste befalinger til omhyggeligt at holde øje med den unge dame. Det gør os ondt at måtte fortælle, hvorledes disse forholdsregler var hende meddelt netop af mrs. Honour, hos hvem lady Bellaston således havde indyndet sig, at den inderlige kærlighed, som bemeldte kammerjomfru tidligere havde næret for Sophia, nu var aldeles udslettet på grund af den store hengivenhed, hun nu ofrede sig for sit nye herskab med.

Nu hændtes det, ligesom mrs. Miller var gået, at Betty (således hed Sophias opvarterske) lige kom tilbage til sin frøken og traf hende i færd med meget opmærksomt at læse et langt brev; og da hun desuden i en påfaldende grad lagde heftige sindsbevægelser for dagen, kunne det ikke undgås, at pigens

mistanke måtte vækkes ved det, men hendes mistanke var desuden grundet så meget mere sikkert, som hun selv havde hørt hvert ord, der var vekslet mellem Sophia og mrs. Miller.

Mrs. Western blev underrettet om alt dette af Betty, som også fik megen ros og lidt belønning for sin troskab og tillige fik den befaling til, at hvis den kone, der havde bragt brevet, kom igen, skulle hun bringe hende til mrs. Western i egen person.

Nu traf det sig netop så uheldigt, at mrs. Miller kom igen på samme tid, som Sophia havde den omtalte sammenkomst med Hs. Herlighed. Efter den befaling, som Betty havde fået, bragte hun hende lige til tanten, der ved hjælp af den kundskab, hun havde fået om mange af de ting, som dagen i forvejen var forhandlet, let narrede den stakkels kone og fik hende til at tro, at Sophia havde fortalt hende alting; derpå lokkede hun alt, hvad hun vidste, ud af hende, både med hensyn til brevet og hvad der angik Jones.

Man kunne næsten anse den stakkels kone for oprigtigheden selv. Hun hørte til den klasse af dødelige, der tror alt, hvad man siger til dem, og som af naturen ikke er begavet med noget som helst våben mod bedrag, så at de følgelig er udsat for at live bedraget af enhver, der blot i denne henseende vil betjene sig af lidt snildhed imod dem. Da nu mrs. Western havde udfrittet af mrs. Miller alt, hvad hun vidste, hvilket rigtignok i og for sig kun var såre lidt, men dog fik tanten til at formode langt mere, lod hun hende gå med den forsikring, at Sophia ikke ville tale med hende, samt at hun hverken ville besvare noget brev eller modtage noget i fremtiden; dernæst holdt hun endnu en smuk forelæsning for hende, inden hun lod hende gå, og forestillede hende, at det var en net bestilling, hun gav sig af med, hvorved

hun næppe fortjente nogen bedre benævnelse end at kaldes en koblerske. Denne opdagelse havde også i høj grad forstemt hende, hvortil den omstændighed endnu mere bidrog, at hun hørte Sophia i værelset tæt ved give Hs. Herlighed et så kraftigt afslag på hans anmodninger og bønner om genkærlighed. Heraf fulgte igen, at hendes allerede ulmende vrede nu brød ud i lys lue, så at hun på den mest upassende måde styrtede sig over sin niece, således som vi allerede har beskrevet, da vi omtalte alt det, der foregik, indtil Hs. Herlighed endte besøget.

Men næppe var lord Fellamar taget bort, førend mrs. Western vendte tilbage til Sophia og i de bitreste udtryk bebrejdede hende det misbrug, hun havde gjort af den tillid, hun havde sat til hende, samt den troløshed, hun havde begået ved at stå i forbindelse med et menneske, som hun selv dagen i forvejen ved en højtidelig ed havde lovet aldrig mere at ville have nogen underhandling med.

Sophia nægtede nu rent ud, at hun havde stået i nogen slig underhandling.

"Hvorledes, miss Western?" sagde tanten, "tør De nægte, at De i går modtog et brev fra ham?"

"Et brev, frue!" svarede Sophia noget overrasket.

"Det er ikke smukt, frøken!" svarede tanten, "således at gentage mine ord. Jeg siger, at De har fået et brev, og forlanger, at De på øjeblikket skal vise mig det."

"Jeg hader al usandhed, frue," sagde Sophia. "Vistnok har jeg modtaget et brev, men det kom, uden at jeg havde forlangt det, ja, jeg kan endog i sandhed påstå, imod min vilje."

"Virkelig, vil man blot høre, frøken," svarede tanten, "De burde snarere skamme Dem ved, at De overhovedet har

modtaget det. Men hvor er brevet? Jeg vil se det."

Da hun hørte denne bydende tone, standsede Sophia først lidt, inden hun gav noget svar; endelig undskyldte hun sig blot med den erklæring, at hun ikke havde brevet hos sig, hvilket også virkelig var sandt, hvorpå tanten, der tabte al tålmodighed, kort og godt spurgte sin niece, om hun ville bestemme sig til at ægte lord Fellamar eller ikke? Herpå gav denne et bestemt Nej til svar, og nu erklærede mrs. Western også med en ed eller noget lignende, at hun tidligt den følgende dag ville overgive hende i hendes faders hænder.

Sophia begyndte på følgende måde at ville tale sin tante tilrette: "Men betænk dog, hvor grusomt De selv ville have anset dette, hvis det havde været tilfældet med Dem, og hvor langt kærligere Deres forældre har handlet ved at skænke Dem fuldkommen frihed i dette. Hvad har jeg da gjort, at denne frihed skal være mig berøvet? Jeg skal aldrig ægte nogen imod min faders vilje og uden først at spørge om Deres samtykke. Når jeg fordrer et samtykke, som nogen af Dem anser for utilbørligt, så er det jo tidsnok at tvinge mig til et eller andet ægteskab."

"Det er jo ganske utåleligt," råbte tanten, "det skal man høre af en ung pige, der har et brev fra en morder i lommen!"

"Jeg har ikke noget brev hos mig, det kan jeg forsikre Dem," svarede Sophia, "og hvis han er en morder, vil han snart være i en sådan forfatning, at han ikke mere kan var Dem til nogen ulejlighed."

"Hvorledes, frøken!" svarede tanten, "har De den dristighed at omtale ham på denne måde og lige op i mine åbne øjne at tilstå Deres kærlighed til sådan et afskum?"

"Nej, frue," svarede Sophia, "nu lægger De også en ganske forunderlig betydning i min ord."

"Virkelig, frøken Western!" skreg damen; "en sådan uværdig behandling vil jeg ikke tåle, det har De lært af Deres fader; han har lært Dem at gøre mine ord til løgn. Han har i bund og grund fordærvet Dem ved sit forkerte opdragelsessystem, og nu vil han også med Guds hjælp høste frugterne af sine bestræbelser, for nu siger jeg Dem én gang for alle, at jeg i morgen tidlig bringer Dem tilbage. Jeg trækker alle mine stridskræfter bort fra valpladsen og vil fra nu af holde mig aldeles neutral, ligesom den vise konge af Preussen. I er begge to for kloge til at følge mine råd; så du må altså være beredt på i morgen at forlade mit hus."

Sophia gjorde alle de forestillinger, hun formåede; men tanten var aldeles ubønhørlig. Vi ser os altså nødsaget til at lade hende forblive ved denne beslutning, da der næppe synes at være noget håb om, at hun vil forandre den.

Kapitel 9

Fortæller, hvad der hændte Jones i fængslet.

Mr. Jones tilbragte over 24 timer i ensomhed, førend mr. Nightingale kom igen, undtagen forsåvidt som Partridge af og til gjorde ham selskab. Grunden hertil var imidlertid ingenlunde den, at den unge mand havde svigtet eller glemt sin ven; tværtimod, han havde netop anvendt den største del af tiden til fordel for ham.

Han havde fået opspurgt, at de eneste personer, der fra begyndelsen havde været vidner til denne uheldige affære, var

nogle skibsfolk, der hørte til et krigsfartøj, som dengang lå ved Deptford. Han begav sig derfor hen til denne søstad for at opsøge mandskabet, men fik der at vide, at hele den besætning, som han ønskede at opsøge, var gået i land. Han gik da fra det ene sted til det andet for at komme på sporet af dem og fandt endelig to af dem, der sad og drak med en tredje person i en simpel kro nærved Aldersgate.

Nightingale kom derefter til Jones og forlangte at tale med ham i enrum, for Partridge var netop dengang hos ham. Så snart de var alene, greb Nightingale Jones' hånd og råbte: "Nå, kære ven, bliv nu ikke modfalden over, hvad jeg har at melde dig, – for jeg er bange for, at jeg kun bringer dig sørgelige efterretninger."

"Ak!" råbte Jones, "jeg gætter allerede, hvori den sørgelige nyhed består, den stakkels gentleman er altså død?"

"Det vil jeg ikke håbe," svarede Nightingale. "I morges var han endnu i live, skønt jeg forresten ikke vil smigre dig med noget håb, for så vidt jeg har kunnet bringe i erfaring, skal hans sår nok være dødeligt. Men hvis det nu er foregået, ganske som du har fortalt, så er dine egne samvittighedsnag dog alligevel alt, hvad du har at frygte, hvorledes det end går, men du må tilgive mig, kære Tom, når jeg indstændigt beder dig, at du ikke må dølge det værste ved denne historie for dine venner; for du skader blot dig selv ved at skjule noget for os."

Herpå svarede Jones: "Min kære Jack, hvad grund har jeg nogensinde givet dig til at såre mig med en så grusom mistanke?"

"Hør nu blot lidt tålmodigt efter," råbte Nightingale, "så skal jeg fortælle dig hele sammenhængen. Jeg gjorde mig al mulig

umage for at opspørge nogle af de tilstedeværende, og det smerter mig, at jeg må sige dig, at de ikke fortalte begivenheden således til fordel for dig, som du selv har fremstillet den."

"Nå, og hvad sagde de da?" råbte Jones.

"Ja, det gør mig virkelig ondt at gentage det, da jeg er bange for, at det kan have ubehagelige følger for dig. De sagde, at de egentlig var for langt borte til at høre, hvad der blev sagt af de to stridende; men at de begge var enige i, at du havde givet det første slag."

"Så gør de mig på min ære uret," svarede Jones, "for det var ham, der først slog til mig, og ikke blot det, men også uden at jeg i mindste måde havde fornærmet ham. Men hvad har kunnet forlede disse kæltringer til falskelig at anklage mig?"

"Ja, det er umuligt at gætte," sagde Nightingale, "og hvis du nu selv, lige så lidt som jeg, der er din oprigtige ven, ikke kan finde nogen rimelig grund til, at de skulle lyve således til skade for dig, med hvilken grund kan da vel retten antage, at de ikke står til troende? Jeg gentog flere gange mit spørgsmål til dem; det samme gjorde også en anden gentleman, der var til stede, som jeg antog for en sømand, og som virkelig viste sig meget venskabeligt stemt imod dig, for han bad dem flere gange, at de måtte huske på, hvorledes det gjaldt et menneskes liv, og spurgte dem gentagne gange, om de også var aldeles forvissede om det, men hertil svarede de begge, at de var aldeles sikre i deres sag og ville blive ved deres udsagn samt aflægge ed på det. Derfor må du for Guds skyld se at huske, hvorledes det er gået til, for, kære ven, hvis det virkelig er tilfældet, må du i tide være betænkt på at frygte det værste. Jeg vil ugerne gøre dig

forskrækket, men jeg tror nok, at du kender lovens strenghed, selv om du havde lidt nok så store fornærmelser af manden."

"Ak, min ven," udbrød Jones, "hvad har et så ulykkeligt menneske som jeg at håbe? Desuden, tror du, at jeg selv ønsker at leve, når man dog alligevel anser mig for en morder? Selv om jeg havde venner, der tog sig af mig (hvad jeg desværre ikke har), kunne jeg da fordriste mig til at bede dem gå i forbøn for et menneske, der er dømt for den sorteste udåd, som et menneske kan begå? Tro mig, jeg har opgivet alt håb; det eneste, jeg endnu stoler på, er en langt højere magt, som upåtvivlelig vil skænke mig al den beskyttelse, jeg har fortjent."

Til sidst endte han sin erklæring med, at han på den højtideligste og mest bestemte måde bekræftede sandheden af det, han fra begyndelsen af havde forsikret.

Herved begyndte Nightingale igen at vakle i sin mening, og blev atter tilbøjelig til at fæste lid til sin vens ord, da mrs. Miller ankom og afgav en højst sørgelig beretning om udfaldet af sin sendelse. Da Jones hørte dette, udbrød han heltemodigt: "Nu, min ven, er det mig aldeles ligegyldigt, hvorledes udfaldet bliver, i det mindste hvad mit liv angår; og hvis det er Guds vilje, at jeg skal bøde for det blod, jeg har udøst, så håber jeg alligevel af den himmelske godhed, at den engang vil lade min ret komme for dagen, så at mine sidste ord, inden jeg dør, må blive erkendt for sandhed og bevidne, at jeg i denne henseende ikke er skyldig."

Herpå fulgte et meget sørgeligt optrin, der foregik mellem fangen og hans venner, så at vist kun få læsere ville finde behag i at overvære det, og deraf slutter jeg også, at kun få ønsker at høre det alt for omstændeligt fortalt. Jeg vil derfor forbigå det,

og kun melde, at fangevogteren trådte ind og underrettede Jones om, at der var en dame udenfor, der ønskede at tale med ham, såfremt han havde lejlighed.

Jones erklærede, at han var ganske forundret over denne anmodning. Han sagde, at han ikke kendte et eneste fruentimmer i verden, som han på nogen mulig måde kunne vente at få at se der. Da han imidlertid ikke havde nogen grund til at nægte nogen adgang til sig, tog mrs. Miller og mr. Nightingale straks bort, og han lod derefter damen bede om at komme ind.

Hvis Jones allerede forud havde været forundret over at høre, at en dame ville besøge ham, så blev han endnu mere forbavset ved at se, at denne dame ikke var nogen anden end mrs. Waters. Vi vil også en liden stund lade ham blive i den overraskende forbavselse for at få lejlighed til at hjælpe læseren lidt ud af *sin* forundring, da han formodentlig ligeledes vil finde det ganske besynderligt, at denne dame netop nu skulle komme.

Læseren husker jo nok, hvad denne mrs. Waters var for en person, og på hvilken måde hun opførte sig. Han må derfor godhedsfuldt erindre, at denne dame rejste bort fra Upton i samme karet som mr. Fitzpatrick og den anden irlænder, i hvis selskab hun derfra begav sig til Bath. Nu fandtes der netop på den tid et vist embede ledigt hos mr. Fitzpatrick: det vil sige, at han havde en kone behov, for den dame, der hidtil havde forestået dette embede, havde nedlagt det eller i det mindste forladt sin post. Da mr. Fitzpatrick derfor havde anstillet undersøgelser med hensyn til mrs. Waters, fandt han, at hun særdeles godt egnede sig til den vakante plads, hvilken han også

straks efter deres ankomst til Bath tilbød hende, og som hun så uden videre betænkelighed modtog. Fra nu af levede denne herre og dame som mand og kone i al den tid, de opholdt sig i Bath, og på samme måde kom de også i fællesskab til London.

Om nu mr. Fitzpatrick var klog nok til ikke at ville skille sig ved ét gode, førend han havde fået et andet, som han forresten endnu kun havde ringe udsigt til at få igen, elles om mrs. Waters så fortrinligt havde udført sit kalds pligter, at han havde besluttet at indsætte hende til principalinde og derefter at gøre sin virkelige kone (hvilket jo ofte nok er tilfældet) til en slags fuldmægtig, vil jeg ikke afgøre; kun så meget er vist, at han aldrig nævnte sin hustru for hende, ikke heller meddelte han hende noget om det brev, han havde fået af mrs. Western, eller lod sig nogensinde i mindste måde forlyde med, at han agtede igen at få sin hustru tilbage, og endnu langt mindre havde han nogensinde omtalt Jones for hende. Skønt han nemlig havde besluttet at yppe strid med denne, hvor som helst han traf ham, ville han dog heri ikke efterligne visse andre kløgtige folk, der ved slige lejligheder anser en kone, moder, søster, ja stundom en hel familie, for de bedste sekundanter. Den første efterretning, hun derfor fik om alt dette, fik hun af hans egen mund, efter at han var blevet bragt hjem fra værtshuset, hvor hans sår var blevet forbundet.

Da mr. Fitzpatrick imidlertid ikke nogensinde ellers havde for vane tydeligt at fortælle en begivenhed, og nu måske var endnu lidt mere forstyrret end i almindelighed, forløb der nogen tid, inden hun opdagede, at den gentleman, der havde tilføjet ham dette sår, netop var den selvsamme person, hendes eget hjerte ligeledes havde fået et sår af, der ikke var dødeligt,

men dog så dybt, at det havde efterladt et stærkt ar. Næppe havde hun derfor bragt i erfaring, at det var mr. Jones selv, der var sat i fængsel for det formentlige mord, førend hun greb den allerførste lejlighed til at overlade mr. Fitzpatrick til sin vågekones opsyn, og ilede hen for at besøge hans overvinder.

Med en såre lystig mine trådte hun ind til ham, men blev straks meget alvorlig ved at bemærke den stakkels Jones' sørgelige udseende, der også på sin side fo'r op og korsede sig, idet han så hende. Derpå sagde hun: "Ja, jeg undrer mig ikke over Deres forbavselse, for jeg kan nok tænke mig, at De næppe ventede at se mig; her er vist kun få herrer, der ulejliges med damebesøg, undtagen af deres koner. Men her ser De, hvilken magt De har over mig, mr. Jones. Jeg tænkte virkelig kun lidt på, dengang vi skiltes i Upton, at vort næste møde skulle finde sted her på en sådan plet."

"Ja, De har ret," svarede Jones, "jeg må betragte dette besøg som en godhed af Dem, for kun få vil kendes ved den ulykkelige, især hvis de skal søge ham i disse ulykkens boliger."

"Jeg forsikrer Dem, mr. Jones," sagde hun, "jeg kan næppe overtale mig selv til at tro, at De er den samme lystige fyr, som jeg traf i Upton. Deres ansigt ser jo endnu ynkeligere ud end noget fængsel i verden. Hvad er der på færde med Dem?"

"Jeg troede," svarede Jones, "at De lige så vel vidste årsagen til mit ophold her, som De ved, at jeg er indespærret."

"Ikke andet?" sagde hun; "De har mærket en mand lidt i en duel, det er jo det hele!"

Jones erklærede derpå, at han følte sig smerteligt berørt ved hendes letsindighed, og talte med den højeste grad af nedslåethed om det, der var sket.

Hertil svarede hun: "Nu vel, sir, da jeg ser, at De tager Dem det så nær til hjerte, vil jeg dog lette Deres bekymring ved at sige Dem, at herren ikke er død, og jeg er temmelig overbevist om, at han ikke heller er i nogen fare for at dø. Den første sårlæge, der forbandt ham, var kun en ung begynder og syntes at ville fremstille sagen så farlig som muligt, for at han kunne få desto mere ære af at helbrede ham, men nu har kongens læge senere set til ham og sagt, at såfremt der ikke slår sig nogen feber til, og det findes der for øjeblikket ingen symptomer på, så tror han ikke, at der er mindste livsfare."

Ved denne efterretning opklaredes Jones' åsyn, og derefter bekræftede damen sandheden af sin meddelelse ved at tilføje: "Jeg bor nemlig ved et ganske besynderligt tilfælde i det samme hus og har set til herren der, og jeg kan forsikre Dem, at han lader Dem vederfares retfærdighed og selv siger, at hvad følgen end bliver, så har han helt og aldeles været den angribende part, og at skylden ikke i ringeste måde ligger hos Dem."

Jones erklærede, at han i højeste grad følte sig beroliget ved den efterretning, som mrs. Waters her bragte ham. Han underrettede hende dernæst om mange ting, som hun meget vel vidste i forvejen, såsom: Hvem denne mr. Fitzpatrick var, og hvad der var grunden til hans vrede osv. Han fortalte hende ligeledes nogle omstændigheder, som hun ikke kendte til, såsom eventyret med muffen, samt andre biomstændigheder, hvorved han blot undgik at nævne Sophias navn. Han beklagede dernæst de dårskaber og forseelser, som han havde begået, for, sagde han, hver af dem har haft sådanne sørgelige følger, at det ville være utilgiveligt af ham, hvis han nu ikke lod sig advare og for fremtiden opgav sådanne syndige foretagender. Han

sluttede til sidst med, at det var hans faste forsæt aldrig mere at synde, for ikke at forspilde sin sjæls frelse.

Alt dette gjorde mrs. Waters sig med megen overgivenhed blot lystig over, som om det kun var en følge af forknytheden og den indespærrede tilstand. Hun fortalte ham nogle vittigheder om Fanden, der engang var syg, og forkyndte ham, at hun ikke tvivlede på, at hun om føje tid ville se ham sat i frihed, og at han da ville blive en lige så lystig fyr som forhen, "og så," sagde hun, "er jeg overbevist om, at Deres samvittighed lykkelig vil blive forløst for al den beklemthed, der nu gør Dem så hjertesyg og angrebet."

Mange flere af denne slags ting ytrede hun således, omend nogle af dem efter visse læseres anskuelse sikkert ikke ville gøre hende synderlig ære, hvis vi ville gentage dem; ikke heller er vi aldeles forvisset om, at nogle af de svar, som Jones gav hende, af andre ikke ville blive anset for latterlige. Vi vil derfor forbigå den øvrige del af samtalen og blot bemærke, at den endte i al uskyldighed og langt mere til Jones' tilfredshed end efter damens ønsker. For han på sin side var ganske henrykt over de efterretninger, hun havde bragt ham, hvorimod hun ingenlunde var så fornøjet med en mands bodfærdige opførsel, som hun ved deres første sammenkomst havde gjort sig et ganske andet begreb om end det, hun nu fik om ham.

Således blev den sorg, der var forårsaget ved mr. Nightingales efterretning, aldeles udslettet, hvorimod den bekymring, som mrs. Miller havde opvakt hos ham, endnu stedse vedvarede. For hendes efterretning stemte så ganske med Sophias ord, som hun havde tilskrevet ham, at han ikke betvivlede, at hun havde meddelt tanten hans brev og dernæst

havde fattet den afgjorte beslutning at forsage ham. De smerter og pinsler som denne tanke forårsager ham, kan kun opvejes ved en ny plage, som skæbnen endnu havde gemt til ham, og som vi skal berette i det andet kapitel af næste bog.

Attende bog

Som indeholder et tidsrum af omtrent seks dage.

Kapitel 1

Et farvel til læseren.

Nu er vi da, kære læser, kommet til den sidste station på vore lange rejse. Siden vi således har rejst sammen igennem så mange sider, så lad os opføre os mod hinanden som rejsekammerater på en postvogn, der har hendrevet adskillige dage i hinandens selskab, og trods nogle trætter og små uenigheder, som måtte være forefaldet på vejen, dog til sidst som regel gerne forliger sig og stiger den sidste gange muntre og glade op i vognen, eftersom det samme måske kan hændes os, som i almindelighed hændes dem: nemlig at de, efter at denne sidste etape er rejst til ende, aldrig møder hinanden igen.

Denne lignelse, som jeg her har begyndt på, må jeg bede om tilladelse til at udvikle noget videre. I denne sidste bog har jeg da i sinde at efterfølge det omtalte gode selskab på deres sidste rejse. Og nu ved jo alle, at al spøg og skæmt på dette tidspunkt bliver lagt til side, og at, hvilken karakter nogen af de rejsende end for spøg kan have påtaget sig under turen, så lægger de den nu af, og taler i almindelighed rent ud og alvorligt med hinanden.

På samme måde vil jeg nu, min læser, hvis jeg undertiden i dette værk er kommet frem med en og anden spøg for at fornøje dig, nu holde op med den slags. De forskellige emner, jeg er nødt til at kramme ud med i denne bog, vil heller ikke give mig nogen plads til de spøgefulde bemærkninger, jeg ellers har brugt, og som måske undertiden har afholdt dig fra at falde

i søvn, når dine øjne begyndte at falde til. I denne sidste bog vil du ikke finde noget, eller allerhøjst meget lidt, af denne natur. Den indeholder alene en blot fortælling, og når du får læst alle de mange store hændelser, som denne bog frembringer, så vil du næppe kunne tro, at så få sider har været i stand til at rumme denne historie.

Og nu, min ven, vil jeg benytte denne lejlighed (siden jeg ikke får nogen anden), til at ønske dig alt godt af mit ganske hjerte! Hvis jeg har været dig en underholdende rejsekammerat, så forsikrer jeg dig, at jeg har opnået opfyldelsen af mit ønske. Og hvis jeg har fortørnet dig med noget, så er det virkelig sket uden nogen bevidst hensigt. Adskilligt af, hvad jeg har sagt, har måske ramt dig eller dine venner, men jeg forsikrer dig på det højtideligste, at jeg derved ikke har sigtet til dig eller dem. Jeg tvivler slet ikke på, at man, blandt andre historier om mig, også har fortalt dig, at du fik en meget grov og plat fyr at rejse sammen med, men den, der har fortalt dig det, har gjort mig uret. Der er ingen, der hader og foragter grove platheder mere end jeg, og der er heller ingen, der har større årsag til det end jeg, for der er ingen, der i højere grad har stået som mål for sådanne, som jeg. Og det, som endnu er en hårdere skæbne: man har tillagt mig nogle af de skammelige skrifter, der var forfattet af de personer, som i andre af deres skrifter har mishandlet mig på den groveste og skammeligste måde.

Men dog er jeg overbevist om, at alle disse værker vil være døde, længe førend disse sider frembyder sig for dig at læse, for hvor kort en tid end mine arbejder vil holde sig, så vil de dog uden tvivl overleve deres svage forfatter såvel som de skrøbelige værker, hvori andre forfattere på hans tid har mishandlet ham.

Kapitel 2

Indeholder en meget sørgelig omstændighed.

Medens Jones sysselsatte sig med disse ubehagelige betragtninger, som vi har set ham plage sig selv med, kom Partridge tumlende ind i værelset med et ansigt så blegt som aske, stive, stirrende øjne, med hår, der havde rejst sig som børster, og skælvende over hele legemet; kort sagt, han så ud, som han ville have set ud, hvis et spøgelse havde vist sig for ham, eller som om han selv virkelig var et spøgelse.

Hvor lidet frygtsom Jones end var, kunne han dog ikke undlade at blive noget forskrækket over hans påfaldende udseende. Han skiftede også selv farve, og hans stemme var noget usikker, mens han spurgte ham, hvad der var på færde.

"Jeg håber, sir," sagde Partridge, "at De ikke vil blive vred på mig. Jeg kan virkelig forsikre Dem, at jeg ikke har stået på lur, men at jeg var nødt til at blive i det værelse der udenfor. Jeg ville hellere ønske, at jeg havde været hundrede mile borte end høre det, jeg har hørt."

"Men hvad er der da i vejen?" sagde Jones.

"Hvad der er i vejen? O, himmel!" svarede Partridge; "var det fruentimmer, der nylig forlod Dem, ikke den selvsamme, der traf sammen med Dem i Upton?"

"Jo vist, Partridge," svarede Jones.

"Og har De virkelig indladt Dem i en kærlighedsforståelse med denne kvinde?" spurgte han skælvende.

"Ja," svarede Jones, "jeg frygter for, at dette forhold desværre ikke er forblevet nogen hemmelighed."

"Ja, men sig mig det dog hellere for Guds skyld rent ud," skreg Partridge.

"Ja, det ved du jo godt," svarede Jones.

"Nu, så Gud være Deres arme syndige sjæl nådig og tilgive Dem," råbte Partridge, "for så sandt jeg her står for Dem, så er hun Deres egen moder."

Da Jones hørte disse ord, fik han for et øjeblik et endnu mere rædsomt udseende end selv Partridge. Han var virkelig i nogen tid ligesom lynslået af forfærdelse, og de stod begge og betragtede hinanden med forstyrrede blikke. Endelig fattede han sig atter så vidt, at han igen kunne tale, og spurgte derpå med brudt stemme: "Men hvad er det dog! Hvad er det, du der siger mig?"

"Jo," råbte Partridge, "jeg er ganske åndeløs af forskrækkelse, så jeg ikke nu straks kan fortælle det til Dem; men hvad jeg har sagt, det er aldeles vist og sandt. Det fruentimmer, der nu gik ud, det er Deres egen moder. Det var også højst ulykkeligt, at jeg ikke dengang fik hende at se, så jeg kunne have forhindret det! Men der har Fanden selv været på spil for at få Dem til slig ugudelighed."

"I sandhed," råbte Jones, "skæbnen vil ikke aflade med at forfølge mig, førend den har bragt mig til vanvid. Men hvorfor giver jeg skæbnen skyld? Er det ikke mig selv, der er årsag til al denne elendighed? Alle de ulykker, der har ramt mig, er blot følger af min egen dårskab og syndighed. Hvad du der har fortalt mig, Partridge, gør mig næsten afsindig. Hvad var det, du sagde om mrs. Waters – dog, hvorfor spørger jeg? Du kender hende jo alt for godt. Hvis du nu har nogen velvilje for mig, ja om end blot af medlidenhed, jeg anråber dig, bring

denne ulykkelige kvinde igen til mig. Du himmelske fader! Så vidt skulle det komme med mig."

Han overgav sig derpå i den grad til raseri og fortvivlelse, at Partridge erklærede ikke at ville forlade ham, indtil han endelig, da det første anfald af lidenskabelig smerte var overstået, igen begyndte at komme lidt til sig selv. Da han derpå havde underrettet Partridge om, at han ville træffe det ulykkelige fruentimmer i det samme hus, hvor den sårede gentleman logerede, afsendte han sin tro tjener for at opsøge hende.

Læseren må nemlig behageligst erindre eller også i niende bog efterse, hvad der foregik i Upton, og han vil da ikke kunne undlade at forbavses over de mange besynderlige tilfælde, der uheldigvis forhindrede, at Partridge dengang traf sammen med mrs. Waters, skønt hun der tilbragte en hel dag sammen med mr. Jones. Sådanne tilfælde i livet er ikke sjældne, for det hændes ofte, at de største begivenheder er foranlediget ved et besynderligt sammenstød af små omstændigheder, og derpå vil man også ved et mere grantskuende blik finde flere end ét eksempel i denne vor fortælling.

Efter at Partridge i flere timer forgæves havde bestræbt sig for at opsøge hende, vendte han endelig tilbage til sin herre uden at have truffet mrs. Waters. Da Jones allerede var ganske fortvivlet over dette ophold, blev han nu ligesom ude af sig selv, da han bragte ham den efterretning. Imidlertid forblev han dog ikke længe i denne tilstand, da han fik følgende brev:

> "Sir! Efter at jeg har forladt Dem, har jeg talt med en gentleman, af hvem jeg har erfaret noget, der angår Dem, og som højligt forundrer og angriber

mig, men da jeg for øjeblikket ikke har lejlighed til at meddele Dem et så overmåde vigtigt anliggende, må De opsætte Deres nysgerrighed, indtil vi næste gang ses, hvilket jeg skal gribe lejligheden til så snart som muligt. O, mr. Jones! Jeg tænkte næppe på, dengang jeg tilbragte den lykkelige dag i Upton, den dag, som mindet om nu rimeligvis vil forbitre hele mit tilkommende liv, hvem det var, som jeg skyldte en så fuldkommen lykke. Tro mig, at jeg dog for stedse med største hengivenhed forbliver Deres ulykkelige

J. Waters.

P.S. Jeg ønsker dog, at De vil trøste Dem så meget som muligt, for hvad mr. Fitzpatrick angår, så er han uden for al fare, så at, om De end har andre store forseelser at angre, hører dog blodskyld ikke til dem."

Lige som Jones havde gennemlæst dette brev, lod han det falde (for han var ikke i stand til at holde det, ja han vidste knap, hvad han gjorde), hvorefter Partridge tog det op og ligeledes læste det, da Jones stiltiende havde givet sit samtykke dertil; og det gjorde også et lige så stærkt indtryk på ham. Kun en malers pensel, men ikke pennen er i stand til at skildre den rædsel, der var afpræget i begges ansigter.

Mens de nu der stod ganske målløse, kom slutteren ind i værelset uden at lægge mærke til denne forfærdelse, og underrettede Jones om, at der var en mand udenfor, der

ønskede at tale med ham. Den anmeldte blev ufortøvet indladt, og det var ingen anden end den såkaldte Sorte George.

Da slige forfærdelige ansigter ikke var så almindelige for denne som for fangevogteren, opdagede han straks den store forandring, der var foregået med Jones. Dette tilskrev han naturligvis den ulykkelige begivenhed, der havde fundet sted, og som i mr. Westerns familie var blevet sat i det skrækkeligste lys. Han antog derfor, at den sårede gentleman var død, og at mr. Jones nu var nær ved at lide en brat død ad rettens vej, hvilket også gjorde ham meget ondt, for den Sorte George var en medlidende sjæl, og skønt han havde begået et lille venskabsbrud, som han var blevet så fristet til, at han ikke havde kunnet modstå det, var han dog i grunden ikke ufølsom for de forbindtligheder, han tidligere havde modtaget af mr. Jones.

Da den stakkels karl derfor nu så ham i denne ulykkelige forfatning, kunne han næppe holde sine tårer tilbage. Han fortalte Jones, at dennes ulykkelige skæbne gik ham såre til hjerte, og bad ham, om han ikke ville sige ham det, hvis han kunne være ham til nogen tjeneste. "Måske herren," sagde han, "ved denne lejlighed havde brug for lidt penge, for hvis det er tilfældet, skal de hjertelig gerne stå til Deres tjeneste."

Jones tog ham velvilligt i hånden og takkede ham særdeles for hans velmente tilbud, men svarede, at han slet ikke trængte til noget af den slags. Herpå begyndte George endnu mere ivrigt at spørge ham, om han ikke kunne være ham til nogen nytte, hvortil mr. Jones igen erklærede, at han takkede ham, og forsikrede, at han ikke manglede noget, som noget dødeligt menneske kunne yde ham.

"Nå, nå, gode herre," svarede George, "vær nu barestens ikke så forknyt. Tingene kunne jo tage en bedre vending, end De tror; De er minsandten ikke den første gentleman, der har taget livet af en anden og dog er sluppet helskindet fra det."

"Å snak, George, du ved ikke, hvorledes det står til," sagde Partridge; "den fremmede herre er ikke død og dør vel ikke heller denne gang. Lad nu herren der være i fred, for han har andet at tænke på, og det står ikke i din magt at hjælpe ham."

"Ja, det ved du ikke, hvad jeg kan, Partridge," svarede George, "for hvis det er noget, der angår vor unge frøken, så kan jeg også fortælle ham noget nyt."

"Hvad siger du, George?" råbte Jones; "er der for nylig sket noget, der står i berøring med min Sophia? Min Sophia! Ak, hvor kan et så usselt menneske, som jeg er, formaste sig til at tænke på hende?"

"Å hvad," svarede George, "jeg håber nok endnu at se hende som Deres kone. Ja, vist har jeg noget at fortælle Dem om hende. Tanten, mrs. Western, har for lidt siden bragt frøkenen hjem til os, og så var der en skrækkelig støj og tummel derhjemme. Det var mig ikke muligt at få at vide, hvad det drejede sig om; men både herren derhjemme og tanten var begge to ganske rasende, og mrs. Western sagde til sidst, da hun tog bort, at hun aldrig mere ville sætte sin fod i hans hus. Jeg ved ikke, hvad der er på færde; for da jeg kom ud, var alting ganske roligt, men tjeneren, Robin, som havde været inde og vartet op ved bordet, fortalte, at han i lang tid ikke havde set squiren i så godt et lune mod frøkenen, for han havde kysset hende flere gange og havde bandet på, at hun skulle være sin egen herre, og at han aldrig mere ville lukke hende inde. Jeg

tænkte nok, at det ville glæde Dem, og derfor så jeg til at komme ud, skønt det er sent, for at melde det til Dem."

Mr. Jones forsikrede George, at det var ham meget kært, for skønt han aldrig kunne tænke på nogensinde mere at opløfte sine øjne til den fortræffelige pige, gaves der dog intet, der i al hans ulykke kunne glæde ham mere end at erfare, at hun havde det godt.

Den øvrige del af den samtale, som fandt sted, er ikke af den vigtighed, at det er fornødent her at meddele den. Læseren vil derfor tilgive, at vi afbryder den og underrette ham om, hvad den store godhed, som squiren viste mod sin datter, var opkommet af.

Mrs. Western havde nemlig straks efter sin ankomst til broderens logi begyndt med at tale vidt og bredt om den store ære og de betydelige fordele, som familien ville have af et parti med lord Fellamar, som hendes niece så bestemt havde afslået, og da squiren heri tog datterens parti, blev hun så forbitret og gav sig således til at ophidse og fornærme squiren, at denne hverken havde klogskab eller tålmodighed nok til at udholde det længere. Følgen heraf var naturligvis et ordentligt skænderi, der både havde næb og kløer, så at dets mage måske næppe findes på fisketorvet, og som satte mrs. Westerns blod således i kog, at hun midt i striden tog bort og derfor ikke fik lejlighed til at underrette sin broder om det brev, som Sophia havde fået, der måske ellers kunne have haft ubehagelige følger, men hun var lykkeligvis dengang så arrig, at det slet ikke randt hende i hu.

Da mrs. Western var borte, begyndte Sophia, der hidtil både af egen drift og af nødvendighed havde forholdt sig tavs, at takke sin fader for den godhed, han havde bevist hende ved at

tage hende i forsvar mod tanten og tog ligeledes fra sin side hans parti mod den anførte dame. Det var den første gang, at hun gjorde dette, og det smigrede squiren i høj grad. Da han endvidere huskede på, at mr. Allworthy på den mest afgjorte måde havde erklæret sig imod alle voldsomme forholdsregler, og han desuden ikke nærede mindste tvivl om, at Jones ville blive hængt, var han heller ikke i mindste måde i tvivl om, at han ville vinde sin datters samtykke ved blidhed. Deraf kom det altså, at han nu igen hengav sig til sin naturlige ømhed mod hende, der havde en sådan virkning på Sophias barnlige, taknemmelige, ømme og kærlige hjerte, at hvis hun ikke havde givet sit ord til Jones, eller hvis der ikke ellers havde været noget, der talte for ham, så tør jeg ikke stå inde for, at hun ikke ville have ofret sig selv og ægtet en mand, hun ikke kunne lide, blot for at glæde sin fader. Hun lovede, at hun ville gøre det til hele sit livs opgave at opfylde hans ønsker og aldrig gifte sig imod hans vilje, hvilket alt sammen gjorde den gamle mand så glad og satte ham i en så lykkelig stemning, at han besluttede at gøre nok et skridt fremad mod lykkens tinde og derfor drak sig topmålt fuld, inden han gik til sengs.

Kapitel 3

Allworthy besøger den ældre Nightingale og gør ved denne lejlighed en besynderlig opdagelse.

Dagen efter alle disse begivenheder tog mr. Allworthy, som han havde lovet, hen til den gamle Nightingale for at aflægge ham et besøg, og havde virkelig så megen indflydelse hos denne, at han

efter tre timers underhandlinger endelig formåede ham til at samtykke i, at sønnen igen måtte komme til ham.

Ved samme lejlighed indtraf der også et ganske besynderligt tilfælde, nemlig en af de forunderlige begivenheder, hvoraf gode og fornuftige mennesker har sluttet, at Forsynet ofte selv griber ind for at lade hemmelige bedragerier komme for lyset, for derved at advare andre mennesker mod at forlade ærlighedens bane, om de end tror nok så snedigt at skride frem på lastens vej.

Idet nemlig mr. Allworthy trådte ind hos mr. Nightingale, så han der den flere gange nævnte Sorte George. Han lagde just ikke videre mærke til ham, og personen troede vel ikke heller, at han kendte ham.

Imidlertid traf det sig dog, at Allworthy, efter at hovedgenstanden for deres samtale var afgjort, spurgte Nightingale, om han ikke kendte en vis George Seagrim, og om han stod i noget forretningsforhold til ham?

"Ganske rigtigt, jo vist kender jeg ham," svarede Nightingale, "og det må også være en ganske mærkværdig karl, da han har været i stand til i disse vanskelige tider at samle sig henved 500 pund af en lille jordejendom, der næppe indbringer 50 pund om året."

"Men skulle det også være sandt, hvad han der har fortalt Dem?" spurgte Allworthy.

"Ja vist er det sandt, det kan jeg forsikre Dem om," gentog Nightingale, "for jeg har nu selv pengene i hænde, bestående af fem banknoter, som jeg skal se at gøre rentebærende enten i en jordejendom, eller også ved at købe en anden sådan ejendom i det nordlige England."

Ifølge Allworthys ønske blev disse banknoter taget frem, og næppe havde han set dem, førend han blev ganske forbavset over den besynderlige opdagelse, han ved denne lejlighed gjorde. Han underrettede straks Nightingale om, at disse banknoter tidligere havde tilhørt ham, og meddelte ham tillige alle dertil hørende omstændigheder. Men ligesom der nu næppe gives folk, der i højere grad beklager og fordømmer ethvert bedrageri end røvere, spillere af profession eller andre sådanne tyve, således gives der ligeledes ingen, der mere beklager sig over at blive bedraget af disse spillere etc., end ågerkarle, pantelånere og andre deslige tyve. Om nu den ene måde at bedrage på er en forhindring for den anden, eller sætter den anden i et hæsligt lys, eller om det, at alle bedragerier går ud på penge og penges erhvervelse, får dem til at anse hinanden for rivaler, vil vi lade henstå uafgjort, men så meget er vist, at Nightingale næppe havde fået sammenhængen at vide, førend han i langt strengere udtryk tolkede sin harme over karlen, end Allworthy ifølge sin retfærdige og hæderlige karakter havde gjort.

Allworthy bad nu Nightingale om at bevare både pengene og hemmeligheden, indtil han nærmere hørte fra ham, ligesom han ikke heller skulle give karlen den mindste underretning om den opdagelse, der var sket, hvis han i mellemtiden skulle få ham at se. Derefter vendte han tilbage til sit logi, hvor han traf mrs. Miller i en meget bedrøvet tilstand på grund af den underretning, som hun havde fået af sin svigersøn. Mr. Allworthy fortalte hende da med megen munterhed, at han havde gode tidender at meddele hende og underrettede hende dernæst om, at han havde formået mr. Nightingale til at give sit

samtykke med hensyn til sønnen og til igen at tage imod ham, ligesom han også var overbevist om, at han nok ville få den bedste forståelse tilvejebragt imellem dem, og det på trods af, at han havde truffet faderen i et endnu slettere lune på grund af et andet lignende tilfælde, der var forefaldet i familien. Han fortalte hende derpå, hvorledes onklens datter var undveget, hvilket den gamle herre der havde erfaret, men som hverken mrs. Miller eller hendes svigersøn endnu vidste noget om.

Læseren kan nok tænke sig, at mrs. Miller var meget taknemmelig og glad ved denne efterretning, men hendes venskab for Jones var alligevel så stort, at jeg ikke tør afgøre, om ikke den ængstelighed, hun følte for hans skyld, næsten overvejede den tilfredsstillelse, hun måtte føle ved at erfare en nyhed, der i så høj grad befordrede hendes egen families lykke, ja, om den ikke netop endnu mere erindrede hende om de forpligtelser, hun skyldte Jones, så at denne efterretning næsten var hende lige så smertelig som behagelig, idet hendes taknemmelige hjerte sagde hende: "Mens min egen familie er så lykkelig, er det arme menneske så uendelig ulykkeligt, og dog er det netop hans ædelmodige adfærd, der har lagt grunden og gjort begyndelsen til al denne lykke!"

Da Allworthy havde ladet hende tænke lidt over det, fortalte han hende endvidere, at han endnu havde noget at meddele hende, som han antog, nok ville glæde hende. "Jeg tror nemlig at have opdaget en temmelig betydelig sum, der tilhører den unge gentleman, Deres ven; men måske han desværre nu er i en sådan tilstand, at den ikke mere kan nytte ham noget."

Ved den sidste del af hans tale forstod først mrs. Miller, hvad han egentlig mente, og svarede derfor med et suk: "Det vil jeg

dog ikke håbe."

"Jeg ikke heller," udbrød Allworthy, "og det af mit ganske hjerte; men min nevø fortalte mig i morges, hvorledes han havde hørt, at tingene stod meget slet."

"Gode Himmel!" sagde hun, "men jeg tør jo ikke tale, og dog er det meget tungt at måtte tie, når man hører ..."

"Madam," svarede Allworthy, "sig kun, hvad De lyster, De kender mig sikkert for godt til antage, at jeg skulle nære nogen fordom mod nogen; og hvad den unge mand angår, så kan jeg forsikre Dem, at det skulle glæde mig inderligt, om han blev frikendt for alt, især for denne sørgelige handling. De ved jo selv, hvor højt jeg tidligere har elsket ham, ja at folk endog på grund af, at jeg holdt for meget af ham, har dømt ilde om mig. Jeg har ikke heller unddraget ham min velvilje, førend jeg troede at have de gyldigste grunde til det. Tro mig, mrs. Miller, jeg skulle fryde mig, hvis jeg fandt, at jeg har taget fejl."

Mrs. Miller ville netop svare noget på dette, da pigen underrettede hende om, at der udenfor var en herre, der straks ville tale med hende. Allworthy spurgte derpå efter sin nevø og fik til svar, at ham i nogen tid havde været på sit kammer med den gentleman, der plejede at komme til ham, hvilket mr. Allworthy rigtigt gættede var mr. Dowling, som han straks lod kalde, da han ønskede at tale med ham.

Mr. Dowling indfandt sig øjeblikkelig; Allworthy forelagde ham sagen angående banknoterne uden at nævne vedkommende personer, og spurgte ham dernæst, hvad straf den skyldige vel havde fortjent. Hertil svarede Dowling, at han nok troede, at det hørte til de kriminelle tilfælde, men da det dog havde visse særegenheder ved sig, var det bedst først at

spørge en jurist til råds. Han sagde tillige, at han netop skulle henvende sig til en studeret jurist i en sag, der angik mr. Western, og ville med det samme forelægge ham denne sag, såfremt mr. Allworthy ønskede det. Dette fandt hans bifald. I det samme åbnede mrs. Miller døren og råbte: "Jeg beder om forladelse, jeg vidste ikke, at De havde selskab," hvorefter Allworthy bad hende komme ind, da hans forretninger var færdige. Mr. Dowling anbefalede sig nu og gik, og mrs. Miller forestillede ham da mr. Nightingale den Yngre, der kom for at takke Allworthy for den store tjeneste, han havde bevist ham; men hun havde dog næppe tålmodighed nok til at lade der unge mand få talt ud, førend hun afbrød og råbte: "O herre! Mr. Nightingale bringer gode nyheder angående den stakkels Jones; han har selv besøgt den sårede gentleman, der nu er udenfor al fare og, hvad der endnu er bedre, selv har erklæret, at det var ham, der først overfaldt den stakkels Jones og slog ham. Og det må jeg sige Dem, at hvis jeg var et mandfolk, og noget menneske ville slå mig, så trak jeg også min kårde. Nå, min kære, fortæl det nu til mr. Allworthy, fortæl ham alt, hvad du ved." Nightingale bekræftede alt, hvad mrs. Miller havde sagt, og sluttede med at tale meget til fordel for mr. Jones, der efter hans mening var det godmodigste menneske i verden og ingenlunde tilbøjelig til at yppe strid med nogen. Da mr. Nightingale dernæst ville afbryde, bad mrs. Miller ham endelig at omtale alle de ærbødige udtryk, som han havde hørt ham ytre med hensyn til mr. Allworthy. Hertil svarede Nightingale: "Det er vist ikke mere end rimeligt at sige alt godt om mr. Allworthy, og deri ligger ingen fortjeneste, men det bør jeg dog til visse påstå, at hvis nogen i verden påskønner Deres godhed og ædle

sind, så er det den stakkels Jones. Jeg er i sandhed overbevist om, at Deres mishag er den tungeste byrde, der hviler på ham. Ofte har han beklaget det i højeste grad og lige så ofte forsikret mig på det højtideligste, at han aldrig har haft til hensigt at begå noget, der kunne fortørne Dem; ja, han svor på, at han hellere tusind gange ville lide døden end have en eneste handling på sin samvittighed, der kunne vidne om mangel på agtelse, om utaknemmelighed, eller pligtforglemmelse imod Dem. Dog, jeg beder Dem tilgive mig; jeg frygter, at jeg tillader mig for megen dristighed ved min indblanding i anliggender af en så ømfindtlig beskaffenhed."

"Nej, vist ikke," råbte mrs. Miller, "du har kun talt, som en god kristen bør tale."

"Sandelig, mr. Nightingale," svarede Allworthy, "jeg agter Dem og Deres ædelmodige venskab og ønsker ham, at han må fortjene det. Jeg tilstår, at den efterretning, De har bragt mig om den ulykkelige gentleman, højligt glæder mig, og hvis sagen får det udfald, som De har omtalt, da kunne jeg måske med tiden få bedre tanker om den unge mand. Denne gode kone og alle de, der kender mig, vil sikkert vidne om, at jeg har elsket ham så højt, som om det kunne være min egen søn. Jeg har virkelig betragtet ham som et barn, der af skæbnen selv var givet i min varetægt; jeg mindes endnu det uskyldige barn og den hjælpeløse tilstand, jeg fandt det i. Jeg føler endnu i dette øjeblik, hvorledes han med sine små bitte hænder trykkede min hånd. Han var min yndling, ja sandelig det var han!"

Med disse ord standsede han, mens tårerne stod ham i øjnene.

Da det svar, som mrs. Miller gav, måske igen ville lede os for vidt, vil vi standse lidt for at sige grunden til den øjensynlige forandring, der var foregået i mr. Allworthys sind, og hvorved hans vrede mod Jones begyndte at tage af. Sådanne forandringer forekommer jo rigtignok ofte hos historiske og dramatiske skribenter og det ikke af anden grund, end fordi historien eller skuespillet snart nærmer sig sin slutning, og dertil er jo forfatteren vel berettiget. Imidlertid, hvor meget vi end påstår at have samme autoritet som andre skribenter, så vil vi dog kun sparsomt benytte os af denne myndighed og aldrig uden nødvendighed, og det synes vi dog i dette værk endnu ikke at være tvunget til.

Den forandring, der var foregået i mr. Allworthys sjæl, var nemlig foranlediget ved et brev, han nylig havde fået fra mr. Square, hvilket vi i næste kapitel vil meddele læseren.

Kapitel 4

Indeholder to ganske forskelligartede breve.

> "Ærede ven! Jeg tillod mig i mit forrige brev at underrette Dem om, at man havde frarådet mig for fremtiden at bruge brøndkuren, da erfaringen har vist, at den snarere forøger end formindsker mit onde. Jeg må nu meddele Dem en efterretning, der (som jeg tror) mere vil smerte mine venner, end den egentlig har bedrøvet mig selv. Mr. Harrington og mr. Brewster har begge erklæret, at jeg er uhelbredelig.

Jeg har et eller andet sted læst, at filosofiens store nytte lå deri, at den forbereder én til døden. Jeg ville derfor nu nedsætte min egen filosofiske udvikling, hvis jeg erklærede mig overrasket ved at få en kundskab, som man har antaget, at jeg i så lang tid har studeret på. Dog må jeg i sandhed erklære, at én side af Evangeliet bedre forkynder denne lære end alle ældre og nyere filosoffers omfangsrige værker. Den forvisning, som det giver os om et tilkommende liv, yder sjælen en langt større beroligelse end alle de fortrøstninger, der er udledt af naturens nødvendighed, livets tomhed og vore jordiske nydelsers intethed, eller hvilke som helst andre højttravende bevisgrunde, der stundom er i stand til at væbne vore sjæle med en standhaftig tålmodighed til roligt at kunne tænke på døden; ingen af dem er dog i stand til at vække nogen ringeagt for den og endnu mindre bevæge os til at anse den for et virkeligt gode. Alligevel er det ingenlunde her min mening at beskylde alle dem, der kaldes filosoffer, for ateisme eller for ligefrem at benægte udødeligheden. Mange, der hører til denne klasse, både i ældre og nyere tider, har virkelig ved hjælp af fornuften opdaget visse forhåbningsgrunde med hensyn til et kommende liv; men det lys, som har vejledet dem, har dog været så svagt og usikkert, forhåbningerne har været så uvisse og ubestemte, at man med rette måtte være i tvivl om, til hvilken side deres tro

egentlig hældede. Selv Platon slutter sin "*Phaedon*" med at erklære, at hans kraftigste grunde dog ikke beviser mere end den blotte sandsynlighed; og Cicero synes også snarere at bevidne sit ønske om at tro på det end nogen egentlig og virkelig tro på lærdommene om udødeligheden. Hvad nu mig selv angår, da vil jeg, oprigtigt tilstå, at jeg aldrig forhen så alvorligt har fæstet lid til denne tro som fra den tid, jeg for alvor blev en troende kristen.

De vil måske undre Dem over dette udtryk, men det kommer netop af, at jeg ikke med sandhed har kunnet kalde mig således, førend for ganske kort tid siden. Indtil da var min fornuft ligesom beruset, jeg var blandet af filosofisk stolthed, så at den højeste visdom forekom mig ligesom hine fortidens grækere idel dårskab. Dog, Gud har trods alt været så nådig imod mig i tide at lade mig erkende min vildfarelse og bragt mig på sandhedens vej, førend jeg for stedse sank i mørkets dyb.

Jeg føler, hvorledes jeg begynder at blive svag; jeg iler derfor med at fremsatte den hovedgrund, som har ledet mig til at skrive dette brev.

Når jeg betænker mit foregående livs handlinger, ved jeg intet, der hviler tungere på min samvittighed, end den uretfærdighed, jeg har begået mod det stakkels menneske, Deres adopterede søn. Jeg har ikke blot lukket øjnene til for andres slethed, men har selv i gerningen gjort

mig skyldig i mangen uret mod ham. Tro mig, kære ven, når jeg her på sottesengen kort før min død erklærer, at han er blevet skammeligt forurettet. Hvad hovedsagen angår, der netop så lumskelig blev Dem fremstillet, og som var grunden til hans bortfjernelse, da forsikrer jeg Dem helligt, at han var aldeles uskyldig. Da De lå på sygelejet, og man formodede, at De ville dø, da var han den eneste i huset, der virkelig tog sig det til hjerte; og det, der senere foregik, det havde især sin grund i hans overordentlige glæde over Deres helbredelse; og det kom tillige af en anden persons slethed, – dog, jeg vil her blot retfærdiggøre den uskyldige og ikke anklage nogen. Tro mig, kære ven, denne unge mand besidder det ædleste, højmodigste hjerte, den varmeste, erkendtligste venskabsfølelse, den største retsindighed, ja næsten enhver dyd, der kan adle et menneske. Vel har han også adskillige fejl, men deriblandt findes langt fra mangel på pligtfølelse eller på taknemmelighed mod Dem. Tværtimod, jeg er overbevist om, at dengang De forstødte ham fra Deres hus, da blødte hans hjerte mere for Dem end for ham selv.

Verdslige hensyn har været den ugudelige og uværdige grund til, at jeg så længe har dulgt dette for Dem. At jeg nu kommer frem med sandheden, det har ingen anden bevæggrund, end at jeg agter sandheden for dens egen skyld, at jeg vil gøre ret

mod den uskyldige og yde ham al den oprejsning, der står i min magt, for den forurettelse, han tidligere har lidt af mig. Jeg håber derfor, at denne erklæring vil have den tilsigtede virkning og igen skaffe denne fortjenstfulde unge mand Deres bevågenhed. Efterretningen om dette, hvis den skulle nå mig, mens jeg endnu er i live, vil være den største trøst og husvalelse for

Deres

særdeles hengivne og ærbødige tjener

Thomas Square."

Nu vil læseren vist næppe undre sig over den åbenbare forandring, der viste sig hos mr. Allworthy, og det skønt han med samme post fra Thwackum havde fået et andet brev, der lød ganske modsat, og som vi ligeledes her vil anføre, da det muligvis er sidste gang, vi finde anledning til at omtale denne herre.

"Sir! Jeg undrer mig aldeles ikke over fra Deres værdige nevø at erfare et nyt bevis på en skurkestreg, der netop ligner ateisten, mr. Squares unge discipel. Jeg undrer mig slet ikke over, at han har begået et mord, og det er min hjertelige bøn, at De ikke med Deres eget blod må besegle hans endelige henfart til et sted, hvor der er gråd og tænders gnidsel.

Skønt De just ikke har få grunde til anger over de mange uforsvarlige eksempler på svaghed, som

De i Deres opførsel mod denne usling har afgivet, og skønt det er til skade for Deres egen retmæssige familie og for Deres moralitet; skønt alt dette, siger jeg, må forudsættes tilstrækkelig for øjeblikket at smerte og plage Deres samvittighed, ville det dog forekomme mig, som om jeg svigtede min pligt, hvis jeg undlod at give Dem visse påmindelser, der kunne bringe Dem til en klar og tydelig anskuelse af Deres vildfarelser. Jeg beder Dem derfor med alvor at betænke den straffedom, der nu rimeligvis snart vil ramme den ugudelige skurk og i det mindste lade den tjene Dem til advarsel om, at De for fremtiden ikke vil lade hånt om dens råd, der er så utrættelig i sine bønner for Deres velfærd.

Havde min hånd ikke været standset og hindret fra mangen fortjent revselse, så skulle jeg nok have hudflettet noget af denne djævelske ånd ud af en dreng, som jeg allerede fra hans barndom havde opdaget, at Djævelen så aldeles var faret ind i og havde fæstet bo hos. Men nu er det for sent at komme med sådanne betragtninger.

Jeg beklager, at De har bortgivet kaldet i Westerton så hurtigt. Jeg skulle tidligere have anholdt om det, hvis jeg ikke havde stået i den formening, at De ville have underrettet mig om det, førend De tog nogen afgjort beslutning. – Hvad Deres indvendinger angår med hensyn til, at én person ikke bør have flere kald, da er en slig

retfærdighedsfølelse kun overspændt. Hvis forhold af den beskaffenhed, der jo er så hyppige, var en forbrydelse, ville så mange gudelige mænd ikke indlade sig på det. Hvis nu præsten i Aldergrave skulle dø (som jeg hører, skal det kun være skrøbeligt med ham), håber jeg, at De vil tænke på mig, da jeg er vis på, at De er overtydet om, hvor oprigtigt jeg bestræber mig for Deres evige vel og højeste lyksalighed, – en salighed, mod hvilken alle verdslige hensyn er lige så ubetydelige, som de små tiender, der er anført i den hellige skrift er, når vi sammenligner dem med de vigtigste genstande i loven.

Jeg forbliver

Deres oprigtigt hengivne tjener

Roger Thwackum.

Det var første gang, Thwackum havde skrevet i en så myndig tone til Allworthy; men han fik også senere hen ofte lejlighed nok til at beklage det, hvilket altid er tilfældet med dem, der miskender den højeste grad af godhed og anser den for den største grad af svaghed. Allworthy havde egentlig aldrig kunnet lide denne mand. Han indså nok, at han var stolt og ondskabsfuld; han så også, at selv hans religiøsitet havde samme anstrøg som hans karakter og havde en beskaffenhed, som han i mange henseender ingenlunde bifaldt, men Thwackum var på den anden side en udmærket filolog og havde været i højeste grad utrættelig i at undervise begge drengene. Hertil kom endnu, at hans liv var ulasteligt, og hans sæder var

aldeles pletfrie, hans redelighed upåklagelig, og hans nidkærhed i trossager oprigtig. Heraf fulgte altså, at Allworthy, skønt han hverken agtede eller elskede denne mand, dog aldrig kunne overtale sig til at skille sig ved en så duelig lærer for drengene, der både på grund af sine kundskaber og sin ufortrødne flid var så overordentlig vel skikket til sit kald. På den anden side håbede han dog, da drengene blev opdraget i hans eget hus og under hans specielle opsyn, at være i stand til at rette de fejl, der lå i Thwackums undervisning.

Kapitel 5

Hvori historien fortsættes.

Mr. Allworthy havde, som vi så, genkaldt sig visse ømhedsfulde tanker med hensyn til Jones og tolket dem i sådanne udtryk, at de bragte tårer i den ædle mands øjne. Mrs. Miller opdagede dette straks og sagde: "Ja, gode herre, Deres godhed mod den unge mand er bekendt nok, hvor megen umage De end anvender for at dølge den; men der er ikke heller et eneste sandt ord i alt det, som disse kæltringer har sagt. Mr. Nightingale har nu opdaget hele sammenhængen. Det synes, som om karlene have været sendt af en vis lord, der er Jones' rival, og som skulle have presset ham ombord på et skib. Jeg forsikrer Dem om, at jeg nu ikke er vis på, hvem de næste gang vil opsnappe. Mr. Nightingale har selv talt med officeren, der er en meget fin herre, og denne har fortalt ham det hele og erklæret, at han såre beklager dette foretagende, som han aldrig skulle have indladt sig på, hvis han havde vidst, at mr. Jones var en gentleman, men

man havde sagt ham, at det var en almindelig omstrejfende vagabond."

Allworthy så ganske forundret på hende over alt dette og erklærede, at det var ham noget ganske nyt, han vidste aldeles intet om det, hun sagde.

"Ganske rigtigt, herre," svarede hun, "det tror jeg nok. Det er også en ganske anden historie end den, krabaterne fortalte sagføreren."

"Hvad vil det sige, madam? Hvad er det for en sagfører, De taler om?" spurgte Allworthy.

"Å, gode herre, De bliver Dem dog altid selv lig, nu vil De igen fornægte Deres ædelmodighed; men mr. Nightingale her, han har selv talt med ham."

"Hvem er det, han har talt med?" gentog Allworthy.

"Ih, det er jo Deres egen forretningsfører, som De godhedsfuldt sendte hen for at undersøge sagen."

"Jeg forstår på min ære endnu ikke ét ord af det hele," sagde Allworthy.

"Hør nu, kære søn, hvornår talte du med ham?" råbte hun.

"Jo, det forholder sig virkelig således," sagde Nightingale, "jeg så netop den selvsamme sagfører, der nylig gik bort fra Dem, da jeg trådte her ind i værelset, i et ølhus i Aldersgate, hvor han befandt sig i selskab med to af de sømænd, som lord Fellamar havde benyttet til at presse mr. Jones, og som på grund af dette var til stede ved den ulykkelige tvekamp mellem ham og mr. Fitzpatrick."

Hertil føjede mrs. Miller: "Og jeg tilstår, at jeg straks antog, dengang jeg så den omtalte gentleman komme ind i værelset til

Dem, at De havde sende ham for at anstille efterforskninger angående sagen, og det sagde jeg også til mr. Nightingale."

Ved alle disse efterretninger viste Allworthys ansigt, at han var ganske forbavset, ja ligesom lynslået af overraskelse. Endelig henvendte han sig til mr. Nightingale og sagde: "Jeg må oprigtigt tilstå, at jeg aldrig nogensinde før har været så forundret over noget. Men er De også vis på, at det var den samme gentleman?"

"Uden tvivl," svarede Nightingale.

"I Aldersgate?" råbte Allworthy; "og De har altså været i selskab med denne sagfører og de to karle?"

"Ganske vist, sir," svarede den anden, "næsten en god halv time."

"Godt," sagde Allworthy, "og hvorledes behandlede sagføreren da sagen? Hørte De alt, hvad der foregik mellem ham og folkene?"

"Nej," svarede Nightingale, "for de havde været sammen længe, førend jeg kom. Sagføreren talte kun lidt, mens jeg var til stede, men efter at jeg flere gange havde adspurgt folkene, der ufravigeligt vedblev at påstå det modsatte af det, jeg havde hørt af Jones, et udsagn, som jeg nu gennem mr. Fitzpatrick finder, var aldeles usandfærdigt, så gav sagføreren sig til at formane dem til, at de ikke skulle sige andet, end hvad der var sandhed, og syntes at tale så meget til fordel for mr. Jones, at da jeg senere så den samme person hos Dem, sluttede jeg straks, at Deres godhed havde foranlediget Dem til at sende ham derhen."

"Men *har* De ikke også sendt ham?" spurgte mrs. Miller.

"Nej, på ingen måde," svarede Allworthy, "lige så lidt som jeg har haft mindste anelse om, at han var gået et sådant ærinde, førend i dette øjeblik."

"Nå, nu ser jeg det hele!" udbrød mrs. Miller, "nu ser jeg sandelig, hvorledes det er gået til! Det er intet under, at de i den senere tid så ofte har holdt råd bag lukkede døre. Kære søn Nightingale, gør mig endelig den tjeneste og løb alt, hvad du kan, og se at få fat på karlene, og det straks – se at finde dem, såfremt de er på jorden. Jeg vil også gå selv."

"Gode madam," sagde Allworthy, "blot lidt tålmodighed! Og gør mig den tjeneste at sende en tjener ovenpå efter mr. Dowling og bede ham komme ned, såfremt han er her i huset; hvis ikke, så lad mr. Blifil kalde."

Mrs. Miller gik, men mumlede noget for sig selv; derpå kom hun straks tilbage og bragte det svar, at mr. Dowling var gået, men at "den anden", som hun kaldte ham, var i begreb med at komme.

Allworthy tog alting mere koldblodigt end den gode kone, der var lutter fyr og flamme for at forsvare sin vens sag. Imidlertid begyndte han dog også at nære visse formodninger, der til en vis grad havde megen lighed med hendes. Da Blifil nu kom ind i værelset, spurgte han denne med et vist alvor og med et mindre venskabeligt blik end ellers, om det var ham bekendt, at mr. Dowling havde talt med nogle af de personer, der var til stede, mens duellen mellem Jones og en anden gentleman fandt sted.

Der gives intet farligere end et spørgsmål, som en person uventet bliver overrasket med, især når denne forsøger at fordølge sandheden eller at påstå en falsk forklaring. Af denne grund har også de hædersmænd, hvis ædle forretning består i

at frelse deres medmenneskers liv for kriminalretten, altid for skik at anvende største omhu på ved gentagne nøjagtige undersøgelser forud at gætte hvert eneste spørgsmål, der muligvis kan forelægges deres klienter på retsdagen selv, på det at disse kan være forsynet med passende og øjeblikkelige svar, da selv den mest frugtbare opfindelsesevne ikke er i stand til i samme øjeblik at bringe dem til veje. Endvidere gør sådanne overraskelser et så voldsomt og pludseligt indtryk på blodet og frembringer ofte så mærkelige forandringer i ansigtet, at et menneske derved let kan komme til at forråde sig selv. Og virkelig gik det her netop således med mr. Blifil, hvis ansigt ved dette pludselige spørgsmål fik et så forandret udseende, at vi næppe kan fortænke mrs. Miller i, at hun i sin iver straks udråbte: "Skyldig, på min ære! Skyldig, så sandt jeg lever!"

Mr. Allworthy viste hende med strenghed til rette for denne utilbørlige heftighed; derpå henvendte han sig til Blifil, der syntes at ville synke ned i jorden, og sagde: "Men hvorfor standser De, kan De da ikke svare mig på det? De må dog sikkert have sendt ham, for jeg tror næppe, at han af egen drift ville have foretaget en sådan handling, og det især uden at meddele mig noget om det."

Hertil svarede Blifil: "Jeg tilstår, sir, at jeg har begået en forseelse, men jeg håber, at De vil tilgive mig?"

"Tilgive!" sagde Allworthy med vrede.

"Ja, sir, jeg vidste nok, at det ville fortørne Dem; og dog vil min gode onkel sikkert tilgive det, der kun er en følge af en velvillig, menneskelig svaghed. Jeg ved nok, at medlidenhed mod dem, der ikke fortjener det, er en forbrydelse; og dog er det en brøde, som De selv ikke ganske er fri for. Jeg ved mere

end ét eksempel på, at De selv har handlet lige så mod den selvsamme person. Jeg vil derfor selv tilstå, at det var mig, der sendte mr. Dowling, ikke for at skaffe mig en tåbelig og frugtesløs underretning, men for at skaffe vidnerne til veje og tillige for at prøve på at formilde deres skrækkelige udsagn. Således forholder det sig; det er sandheden, som jeg nu ikke vil nægte, skønt jeg havde til hensigt at skjule den for Dem."

"Jeg må tilstå," sagde Nightingale, "at det også er det lys, sagen står for mig, at dømme efter den anden herres opførsel."

"Nå, madam," sagde Allworthy, "jeg håber, at De dog vil indrømme, at De engang i livet har næret en uretfærdig mistanke og nu ikke mere er så vred på min nevø, som De har været."

Mrs. Miller måtte tie, for vel kunne hun ikke så hurtigt finde behag i Blifil, som hun anså for den, der havde skyld i Jones' undergang, men i dette tilfælde havde han dog bedraget hende lige så vel som alle de øvrige, så godt havde Fanden stået ham bi. Jeg er virkelig af den mening, at den almindelige udtryksmåde, "at Fanden ofte svigter sine venner og lader dem sidde i suppen" er en i høj grad uretfærdig beskyldning mod denne gentlemans karakter. Muligt er det, at han stundom forlader sine mindre hengivne venner eller dem, der i det højeste kun halvt om halvt tilhører ham, men dem, som aldeles er ham hengivne, står han i almindelighed bi af al magt og hjælper sine tjenere ud af alle forlegenheder, så længe indtil kontrakten er udløbet.

Ligesom et underkuet oprør styrker en regering, eller ligesom sundheden mere fuldkommen bliver tilvejebragt ved en

overstået sygdom, således går det også med den vrede, der bortfjernes, at den ofte skænker velviljen nyt liv og kraft.

Det samme blev nu tilfældet med mr. Allworthy, for da Blifil således havde udslettet den større grad af mistanke, svandt også den ringere grad, der var blevet vakt ved Squares brev, og blev aldeles glemt, mens Thwackum, der nu var den eneste person, han i høj grad var fortørnet på, kom til at undgælde for alle de bemærkninger, Square havde betegnet Jones' fjender med.

Men hvad denne unge mand for øvrigt angår, da begyndte dog mr. Allworthys vrede imod ham efterhånden at aftage. Han fortalte Blifil, at han ikke alene tilgav ham de usædvanlige bestræbelser, som hans gode hjerte havde bevæget ham til, men også selv ville gøre ham den fornøjelse at følge hans eksempel. Derpå henvendte han sig til mrs. Miller og sagde med et smil, hvori der lå en sand engleblid velvilje: "Hvad mener De, madam, om vi tog en karet og begav os alle sammen hen for at aflægge vor ven et besøg? Jeg forsikrer Dem om, at det ikke er det første besøg, jeg har aflagt i et fængsel."

Jeg tror nok, at hver læser let ville have været i stand til at svare for den værdige kone, hvorimod kun den, der besidder en stor del hjertensgodhed og er bekendt med et oprigtigt venskabs ytringer, kan føle det samme, som hun ved denne lejlighed følte. Jeg håber ligeledes, at der kun gives få, som er i stand til at føle, hvad der foregik i Blifils sjæl, men selv de, som formår det, vil også indrømme, at det var ham umuligt at gøre nogen indvending mod dette besøg. Men hvorledes det end gik, om det var skæbnen eller den for nylig omtalte gentleman, der hjalp ham og forhindrede ham i at lide et stort nederlag, nok

sagt, i samme øjeblik som der blev sendt bud efter kareten, ankom mr. Partridge og lod mrs. Miller kalde ud fra selskabet, hvorpå han underrettede hende om den gruelige hændelse, der for kort tid siden var kommet for dagen. Da han dernæst hørte tale om mr. Allworthys hensigt, bad han hende indstændigt om at finde på et middel til at standse ham. "For," sagde han, "denne sag må under alle omstændigheder skjules for ham, og hvis han nu kommer derhen, vil han træffe mr. Jones og hans moder, der kom netop i det samme øjeblik, som jeg forlod ham, og som nu begge er nedsunket i den dybeste jammer over den gruelige forbrydelse, de sig selv uafvidende har begået."

Aldrig havde den gode kone været mindre skikket til at opfinde en undskyldning end nu, da hun ved denne rædsomme efterretning var nær ved at gå fra al sans og samling. Da imidlertid fruentimmer i dette kapitel har langt mere åndsnærværelse end mandfolk, betænkte hun sig dog snart og fandt på at vende tilbage til Allworthy, som hun sagde til: "Herre! Jeg er overtydet om, at De vil være forundret ved at høre mig fremsætte en indvending mod den netop af Dem fattede beslutning, men jeg er dog bange for sammes følger, såfremt den øjeblikkelig iværksættes. De kan nok tænke Dem, sir, at det unge menneske er meget nedbøjet af alle de genvordigheder, der nylig har ramt ham; og hvis vi nu alle til hobe sætter ham i en så voldsom overgang til glæde, som især Deres nærværelse vil forårsage, så frygter jeg for, at det kun vil have uheldbringende følger for ham, især da hans tjener, der er udenfor, fortæller mig, at han langt fra befinder sig vel."

"Er hans tjener derude?" råbte Allworthy; "gør mig den tjeneste at lade ham straks komme herind. Jeg ønsker at stille

ham nogle spørgsmål angående hans herre."

Først var Partridge ængstelig ved at fremtræde for mr. Allworthy, men lod sig dog til sidst overtale, efter at mrs. Miller, der flere gange havde hørt hele hans levnedsbeskrivelse af hans egen mund, havde lovet at indføre ham.

Allworthy genkendte Partridge i samme øjeblik, som denne trådte ind i værelset, skønt det var mange år siden, han havde set ham. Mrs. Miller kunne derfor meget vel have sparet sin formelle indledning, hvori hun tillige udbredte sig temmelig vidtløftigt, for jeg tror nok, at læseren allerede har bemærket, hvorledes den gode kone blandt andre sjældne egenskaber også havde en udmærket flydende tunge, der altid stod til hendes venners tjeneste.

"Og du er nu," sagde Allworthy til Partridge, "mr. Jones' tjener?"

"Nej, det kan jeg just ikke sige ligefrem," svarede denne, "at jeg ordentligt er fæstet som tjener, men med Deres Velbårenheds tilladelse lever jeg nu således sammen med ham for øjeblikket. *Non sum qualis eram* (jeg er ikke den, jeg engang var), som Deres Velbårenhed nok ved."

Mr. Allworthy stillede ham derefter mange spørgsmål med hensyn til Jones, om dennes helbred og andre forhold, og herpå svarede Partridge uden mindste hensyn til, hvad der var virkeligt, men ganske som han selv anså det for bedst, for en bestemt fastholden ved sandheden hørte ingenlunde til den skikkelige fyrs grundsætninger.

Under denne samtale bortfjernede Nightingale sig, hvorefter mrs. Miller også straks forlod værelset. Allworthy lod nu også Blifil gå ud, da han antog, at Partridge ville erklære sig noget

tydeligere, når han var ene med ham, end i andres nærværelse. Næppe var de derfor overladt til deres egen private underholdning, førend Allworthy begyndte på den i næste kapitel følgende samtale.

Kapitel 6

Videre fortsættelse.

"Hør nu, min gode mand," sagde den værdige herre, "du er dog det besynderligste menneske, jeg kender. Du har ikke blot tidligere underkastet dig allehånde lidelser for med hårdnakkethed at påstå en usandhed, men du vedbliver endnu indtil sidste øjeblik med samme løgn og vil således for verden lade, som om du er din egen søns tjener? Sig mig dog, hvad fordel har du af alt dette? Hvad er din bevæggrund til det?"

"Jeg ser nok," sagde Partridge og faldt på knæ, "at herren er forud indtaget mod mig og har besluttet ikke at tro det mindste af det, jeg siger; og derfor kan det jo ikke heller nytte noget, alt hvad jeg påstår, men da er der én over os alle, der ved, at jeg ikke er fader til denne unge mand."

"Hvorledes!" sagde Allworthy, "vil du igen nægte det, du tidligere blev overbevist om ved så uimodsigelige, påfaldende vidnesbyrd? Ja, er det ikke en bekræftelse på det samme, der tidligere, for tyve år siden, vidnede imod dig, at du igen træffes sammen med denne unge mand. Jeg troede, at du havde forladt landet; ja, jeg antog endog, at du allerede for længe siden var død. På hvilken måde fik du noget at vide om denne unge mand? Hvor kunne du træffe ham, hvis I ikke forud havde vedligeholdt en brevveksling med hinanden? Nægt det blot nu

ikke, for jeg forsikrer dig, at det i høj grad vil hæve din søn i agtelse hos mig, når jeg finder, at han besidder en så dyb følelse for barnlig kærlighed, at han i al stilhed i så mange år har understøttet sin fader."

"Hvis Deres Velbårenhed vil have den godhed at høre på mig," sagde Partridge, "så vil jeg fortælle Dem alting." Efter at have fået tilladelse dertil vedblev han: "Da Deres Velbårenhed havde fattet mishag for mig, blev det snart til fuldkommen ødelæggelse for mig; jeg mistede min lille skole, og præsten, der formodentlig også derved mente at handle efter Deres ønske, afsatte mig fra degnekaldet; jeg havde da intet at holde mig til uden at åbne en barberstue, hvilket i en landebyegn som den kun kunne afgive et mådeligt levebrød; og da så min kone døde (for i al denne tid havde jeg fra en ukendt hånd fået en årlig pension af tolv pund, som jeg nok tror, kom fra Deres Velbårenhed, for jeg har aldrig hørt om nogen, der ellers gjorde sligt) ... men, som jeg siger, da hun nu var død, så svigtede også denne pension; og deraf fulgte, at da jeg uheldigvis skyldte et par småsummer bort, der nu begyndte at blive trykkende for mig, især en, der ved en prokurators indkaldelser og opskruelser steg fra 15 shilling til næsten 30 pund, og da jeg tillige fandt, at alle mine sædvanlige erhvervskilder udtørredes, så pakkede jeg mine sager sammen, så godt jeg formåede, og tog afsted. – Den første by, jeg kom til, var Salisbury, hvor jeg fik tjeneste hos en gentleman, der hørte under det juridiske fakultet, og som var en af de bedste herrer, jeg nogensinde har kendt, for han var ikke alene god imod mig, men jeg har desuden hørt mangfoldige gode og kærlige trak af ham og set ædle handlinger, som han udførte, mens jeg var hos ham; jeg

ved, at han ofte afslog en eller anden forretning, når den var smudsig eller uretfærdig."

"Godt, du behøver ikke at være så omstændelig," sagde Allworthy, "jeg kender den gode mand meget nøje, han er en hædersmand og gør sit kald ære."

"Meget vel, sir," vedblev Partridge, "derfra kom jeg til Lymington, hvor jeg i henved tre år tjente hos en anden jurist, der også var en skikkelig mand og tillige en af de lystigste gentlemen i England. Nå, da så disse tre år var forbi, åbnede jeg igen en lille skole og ville atter have stået mig nogenlunde godt, hvis der ikke var indtruffet et uheldigt tilfælde. Jeg holdt nemlig en gris, og så traf det sig en dag, at en uheldig skæbne forårsagede, at grisen brød ud og gjorde et indgreb, jeg tror det hedder således, i en nabos have. Det var en stolt og hævngerrig mand, han fik en sagfører hidset på mig, en vis – ja, hvad hed han nu? Jeg kan ikke komme på hans navn, – men denne sendte mig en arrestbefaling på halsen og fik mig for assiserne. Da jeg nu kom derhen, så Gud hjælpe mig! så skulle jeg høre, hvad juristerne havde at sige. Så var der én prokurator, der fortalte dommeren de forfærdeligste løgne, der blot kunne tænkes, om mig og sagde, at jeg plejede at drive svin ind i andre folks haver, og mange andre ting; han endte med, at han nu håbede, at jeg fik mine svin rigtigt bragt til torvs. Når man hørte på ham, skulle man have troet, at jeg var en af de største svinehandlere i England og ikke den, der kun ejede en eneste gris."

"Ja, det er meget sandt," sagde Allworthy, "men vær dog endelig ikke så umådeligt vidtløftig, for jeg har jo endnu ikke hørt et eneste ord om din søn."

"Å, det varede mange år," svarede Partridge, "inden jeg fik min søn at se, som De behager at kalde ham. Jeg kom derfra over til Irland, hvor jeg også holdt skole i nærheden af Cork, for den forrige proces havde rent ruineret mig, og jeg sad syv år i gældsfængslet i Wincher."

"Nå ja," sagde Allworthy, "spring nu alt dette over, indtil du igen kom tilbage til England."

"Nu vel da, sir," sagde han, "det kan vel være et halvt års tid siden, at jeg landede ved Bristol, hvor jeg opholdt mig i nogen tid; men da jeg ikke kunne få noget at bestille der og hørte, at der var et sted henad Gloucester til, hvor barberen nylig var død, så begav jeg mig derhen og havde også været der et par måneders tid, da mr. Jones indtraf."

Han gav nu mr. Allworthy en meget omstændelig beretning om deres første sammentræf, ligesom også om alt, hvad der indtil denne dag var sket, for så vidt som han kunne huske det, hvorved han ikke undlod at indflette mange lovtaler over Jones i sine beretninger eller forsømte at omtale den store kærlighed og dybe agtelse, som Jones nærede for Allworthy. Endelig sluttede han sin fortælling med de ord: "Sir, nu har jeg fortalt Deres Velbårenhed hele sandheden" og gentog derpå sin højtidelige forsikring om, at han ikke mere var fader til Jones end til paven i Rom, og nedkaldte de skrækkeligste forbandelser over sig selv, hvis han fo'r med usandhed.

"Men, hvad skal jeg da tanke om sagen?" råbte Allworthy. "Hvad hensigt har du med at nægte en kendsgerning, som det efter min anskuelse snarere ville være til din fordel at tilstå?"

"Ja, herre," svarede Partridge (for nu kunne han ikke længere dy sig), "hvis Deres Velbårenhed ikke vil tro mig, vil De snart

nok få sandheden at vide. Jeg ville selv ønske, at De i samme grad tog fejl af den unge mands moder, som De her har taget fejl af hans fader."

Da han derefter blev spurgt, hvad han mente med dette, fortalte han med alle kendetegn på rædsel både i stemme og udseende mr. Allworthy hele historien, som han lidt i forvejen så indstændigt havde bedt mrs. Miller om at dølge for ham.

Allworthy blev lige så grebet af denne meddelelse, som Partridge havde været, mens han fortalte den. "Gode Gud!" udbrød han, "på hvilke skrækkelige afveje forledes menneskene ikke ved laster og uforsigtighed! Hvor langt fører ikke ugudeligheden et menneske ud over det, han egentlig havde til hensigt!"

Dog, næppe havde han ytret disse ord, førend mrs. Waters hurtigt og pludseligt kom ind i værelset. Aldrig så snart havde Partridge fået øje på hende, førend han råbte: "Der, sir, der har De fruentimmeret selv. Det er mr. Jones' ulykkelige moder; nu er jeg vis på, at hun vil erklære mig for uskyldig hos Deres Velbårenhed. Ikke sandt, madam –"

Uden at tage mindste hensyn til, hvad Partridge sagde, idet hun næppe engang lagde mærke til ham, trådte hun lige hen til mr. Allworthy.

"Jeg formoder, sir," sagde hun, "at det er så længe siden, De har set mig, at De næppe kan genkende mig."

"Jeg kan ikke nægte," svarede Allworthy, "at De i så mange henseender er forandret, at jeg ikke straks skulle have været i stand til det, hvis denne mand ikke forud havde underrettet mig om det. Har De ellers, madam, nogen grund af vigtighed, der foranlediger Dem til at besøge mig?"

Alt dette sagde Allworthy med kold tilbageholdenhed, for læseren kan nok tænke sig, at han ingenlunde var tilfreds med denne dames opførsel, hverken på grund af det, han tidligere havde hørt om hende, eller af det, som Partridge nu havde meddelt ham.

Hertil svarede mrs. Waters: "Ja vist, jeg har virkelig en meget vigtig sag at meddele Dem, men også kun Dem alene. Jeg vil derfor udbede mig den godhed af Dem, at jeg må erholde en samtale i enrum, for jeg kan forsikre Dem om, at det, jeg vil fortælle Dem, i højeste grad er af vigtighed."

Partridge blev følgelig sendt ud; men bad dog, inden han forlod værelset, hende sige mr. Allworthy, at han var aldeles uskyldig. Hertil svarede hun: "De behøver aldeles ikke at være bekymret, jeg skal nok give mr. Allworthy en fuldkommen tilfredsstillende underretning."

Partridge begav sig derefter bort. Hvad der nu foregik mellem mr. Allworthy og mrs. Waters, findes fortalt i det følgende kapitel.

Kapitel 7

Fortsættelse.

Mens mrs. Waters tav nogle øjeblikke for at samle sig, kunne mr. Allworthy ikke afholde sig fra at ytre: "Jeg beklager, madam, at have erfaret og hørt, at De så dårligt har betjent Dem af ..."

"Mr. Allworthy," svarede hun afbrydende, "jeg ved meget vel, at jeg har mine fejl, men også, at utaknemmelighed ikke hører til disse. Jeg kan og vil aldrig glemme Deres godhed, som jeg selv tilstår, at jeg så lidet har fortjent. Men tør jeg nu bede Dem

om for øjeblikket at opsætte alle bebrejdelser, da jeg har en overmåde vigtig omstændighed at meddele Dem angående den unge mand, som De har givet mit fødenavn, Jones."

"Men har jeg da," sagde Allworthy, "uvilkårligt handlet hårdt mod en uskyldig mand, nemlig mod ham, der nylig forlod os? Var han da ikke fader til barnet?"

"Nej, på ingen måde," svarede mrs. Waters. "De vil nok behage at erindre, sir, hvorledes jeg tidligere har sagt Dem, at De nok engang i tiden skulle få det at vide, og jeg nægter ikke, at jeg har vist en skrækkelig efterladenhed, når jeg ikke tidligere har underrettet Dem om det. Jeg vidste virkelig ikke, i hvor høj en grad det var nødvendigt."

"Nu vel, madam," sagde Allworthy, "behag at forklare Dem tydeligere."

"De husker sikkert, sir," sagde hun, "et ungt menneske, der hed Sommer."

"Meget godt," råbte Allworthy, "han var en søn af en meget fortræffelig gejstlig, som jeg stod i nøje venskabsforhold med."

"Det må have været så, sir," svarede hun, "for jeg tror næsten, at De opfostrede den unge mand og holdt ham ved universitetet, og da han så der havde endt sine studeringer, kom han jo til at bo i Deres hus, og jeg må tilstå, jeg har aldrig set en smukkere mand på jorden. Foruden at han var det nydeligste menneske, så var han også så fin og beleven og så villig og velopdragen."

"Ja, den stakkels gentleman," sagde Allworthy, "blev kun alt for tidligt bortrevet af døden; jeg troede langtfra, at han skulle have deslige synder på sin samvittighed, for nu kan jeg nok indse, at De vil fortælle mig, at han var fader til Deres barn."

"Nej, ingenlunde, sir," svarede hun, "det var han ikke."

"Men sig mig dog," vedblev Allworthy, "hvortil fører da hele denne indledning?"

"Til en meddelelse," svarede hun, "som jeg nu med bekymring ser, det falder i min lod at åbenbare Dem. O, herre, forbered Dem da på at erfare noget, der vil overraske, ja endog smerte Dem."

"Tal," sagde Allworthy, "jeg er mig ingen uret bevidst og er derfor ikke bange for, hvad jeg må høre."

"Sir," vedblev hun, "denne mr. Sommer, Deres vens søn, som var opdraget på Deres bekostning og levede henved et år i Deres hus, han døde der af småkopperne, blev inderligt begrædt og begravet som en af Deres egne pårørende; det var denne Sommer, der var fader til barnet."

"Hvorledes! Nu modsiger De jo Dem selv," sagde Allworthy.

"Nej på ingen måde, han var virkelig barnets fader, men jeg ikke dets moder."

"Vogt Dem, madam," sagde Allworthy, "at De ikke for at undgå beskyldninger for én misgerning endnu tilføjer en anden, nemlig et bedrageri. Husk på, at der gives én, som De ikke kan skjule noget for, og for hvis domstol bedrageri og falskhed end mere ville forøge Deres synd."

"Visselig, sir," forsikrede hun, "jeg er ikke hans moder og ville ikke heller for alt i verden være det."

"Jeg ved også grunden til det," sagde Allworthy, "og det skulle glæde mig lige så højt som Dem, hvis det ikke var tilfældet, men De husker vist nok, at De selv engang tidligere har tilstået det for mig."

"For så vidt har alt, hvad jeg tilstod," sagde hun, "været fuldkommen sandt, som disse hænder lagde barnet i Deres seng og bragte det derhen ifølge dets moders befaling; det var også efter hendes befaling, at jeg senere vedkendte mig det, og på grund af hendes gavmildhed anså jeg mig for vel betalt både for min tavshed og for min beskæmmelse."

"Men hvem kunne vel dette fruentimmer være?" sagde Allworthy.

"I sandhed, jeg skælver for at nævne hende," svarede mrs. Waters.

"Jeg må altså ifølge hele denne indledning formode, at det var en slægtning af mig," råbte han.

"Ja, til visse, og det en meget nær pårørende."

Ved disse ord blev Allworthy noget beklemt.

"Herre, De havde en søster ..."

"En søster!" gentog han og blev ganske bleg.

"Så vist, som der er en himmel over os, så sandt er det," råbte hun, "at denne Deres søster, hun var moder til det barn, der blev fundet i Deres seng."

"Er det muligt?" udbrød han. "Himmelske fader!"

"Hav lidt tålmodighed, herre," sagde mrs. Waters, "så skal jeg fremstille hele denne begivenhed for Dem. Straks efter Deres afrejse til London, kom miss Bridget en dag hen til min moders hus. Hun var så god at sige, at hun havde hørt mig såre vel omtale for min fortrinlige karakter, mine kundskaber og mine gode åndsevner i forhold til de andre unge piger, således behagede hun at udtrykke sig. Hun befalede mig dernæst at komme op på herregården til sig og lod mig læse for sig, når jeg kom derhen. Hun erklærede, at hun var meget tilfreds med min

oplæsning, viste stor godhed for mig og gjorde mig mange foræringer. Endelig begyndte hun at udspørge mig, om jeg var i stand til at bevare en hemmelighed, og da jeg gav hende et tilfredsstillende svar på dette, aflukkede hun døren til sit værelse, tog mig derpå med ind i sit sovekammer, hvortil hun ligeledes lukkede døren i lås, og sagde, at hun ville overbevise mig om den store tillid, hun følte til min oprigtige hengivenhed, ved at meddele mig en hemmelighed, som hendes ære og følgelig også hendes liv var afhængige af. Derpå holdt hun inde, tav nogle få minutter, mens hun gentagne gange tørrede sine øjne, og spurgte mig så, om jeg troede, at man med nogen sikkerhed kunne fæste lid til min moder. Hertil svarede jeg, at jeg med mit liv ville indestå for hendes troskab. Hun meddelte mig derpå den store hemmelighed, der så tungt hvilede på hendes hjerte, og hvorved hun, tror jeg, led langt mere end senere hen ved barnets fødsel. Det blev nu således foranstaltet, at kun min moder og jeg skulle opvarte hende til den tid, og at mrs. Wilkins skulle sendes bort, som hun også blev, og det til den fjerneste egn i Dorsetshire for at spørge om et tyendes rygte og opførsel; for frøkenen havde tre måneder i forvejen afskediget sin egen opvarterske. I hele denne tid var jeg i hendes personlige tjeneste, som hun sagde, på prøve, men senere erklærede hun, at jeg ikke var behændig nok til denne stilling. Dette og mange andre udtryk, som hun brugte, skulle alene tjene til at bortlede mrs. Wilkins' opmærksomhed og hendes senere mistanke, når jeg skulle vedkende mig barnet, for hun antog, at ingen ville formode, at hun ville fordriste sig til at fortrædige en ung pige, som hun selv havde betroet en sådan hemmelighed. Forresten kan De jo vel tænke Dem, at jeg

blev overmåde vel betalt for alle disse fornærmelser, og da hun desuden selv sagde mig grunden til dem, var jeg også tilfreds med det. Damen havde nemlig mrs. Wilkins langt mere mistænkt end nogen anden, ikke fordi hun i mindste måde havde noget imod hende, men fordi hun antog, at denne aldeles ikke var i stand til at holde noget hemmeligt, og allermindst for Dem, sir. Jeg har endog ofte hørt miss Bridget sige, at om mrs. Wilkins endog havde begået et mord, så var det ikke utroligt, at De også ville blive underrettet af hende om dét. Endelig langt om længe kom den forventede dag; og mrs. Wilkins, der i en hel uge havde i sinde at rejse, hvilket under allehånde påskud var blevet opsat, for at hun ikke for tidligt skulle komme tilbage, blev nu afsendt. Derefter blev barnet født, uden at nogen anden var tilbage end jeg og min moder, der i al stilhed tog det hjem til vort eget hus og beholdt det der i største hemmelighed indtil den aften, da De kom tilbage, hvorpå jeg ifølge miss Bridget befaling henlagde det i den seng, hvor De fandt det. Forresten blev enhver mistanke senere hen afværget ved Deres søsters snilde opførsel, idet hun tilsyneladende ikke kunne lide drengen, men tværtimod lod, som om hun af lutter forekommenhed mod Dem stundom viste sig lidt opmærksom imod ham."

Mrs. Waters forsikrede derefter på det højtideligste, at hele denne beretning var aldeles overensstemmende med sandheden, og sluttede med ordene: "Således har De, sir, nu til sidst opdaget Deres søstersøn, for jeg er overbevist om, at De for fremtiden vil anse ham for dette, og jeg betvivler ikke, at han under dette navn både vil blive en ære og glæde for Dem."

"Madam," sagde Allworthy, "jeg behøver ikke at bevidne Dem min forundring over det, De har fortalt mig; men så meget er dog vist, at De hverken ville eller kunne have opfundet så mange omstændigheder. Jeg må selv tilstå, at jeg kan huske visse omstændigheder med hensyn til den anførte Sommer, der dengang bragte mig på den tanke, at min søster nærede tilbøjelighed for ham. Jeg sagde det selv til hende, for jeg havde så stor agtelse for den unge mand, både for hans egen og for hans faders skyld, at jeg med glæde skulle have givet mit samtykke til et ægteskab mellem dem, men da hun med en høj grad af harme afviste min upassende formodning, som hun kaldte det, så talte jeg aldrig mere om den ting. Milde Himmel! Nå, Gud leder dog alting til det bedste! Så meget er dog vist, at det var højst uforsvarligt gjort af min søster at tage denne hemmelighed med sig i graven."

"Da kan jeg dog forsikre Dem, sir," sagde mrs. Waters, "at hun altid havde erklæret at ville gøre det modsatte, ja, hun har selv flere gange sagt til mig, at hun engang ville sige det til Dem. Rigtignok erklærede hun, at det glædede hende overordentligt, at hendes plan var lykkedes så godt, og hun mente derfor, at det altid kunne være tidsnok at give nogen yderligere forklaring, fordi De selv af egen drift havde fattet sådan en velvilje mod barnet, at det ikke var fornødent. O herre! hvis denne dame havde oplevet og set, hvorledes denne unge mand blev forstødt, forjaget fra Deres hus som en landstryger, ja herre, skulle hun have oplevet den dag at erfare, hvorledes De selv lejede en sagfører for at bringe ham for domstolen for et mord, som han var aldeles uskyldig i! De må tilgive mig, mr. Allworthy, men det var ikke smukt af Dem, det må jeg sige. Man

har i sandhed misbrugt Deres godtroenhed, for det har han ikke fortjent af Dem."

"Til visse, det har De ret i, madam," sagde Allworthy, "og den person, der har fortalt Dem sligt om mig, han har misbrugt mit navn."

"Men gode herre," gentog hun, "De må endelig ikke misforstå mig; jeg vil på ingen måde fordriste mig til at sige, at De har begået nogen uret. Den gentleman, der kom til mig, har aldeles ikke foreslået mig noget i Deres navn; han sagde blot på grund af, at han antog mig for Fitzpatricks kone, at hvis mr. Jones havde myrdet min husbond, så skulle enhver understøttelse, hvad penge angik, blive mig til del for at iværksætte retsforfølgelsen, og det fra en meget værdig gentleman, der til fulde vidste, hvad det var for en skurk, jeg havde at gøre med. Ved hjælp af denne mand var det netop, at jeg fik at vide, hvem mr. Jones var; og nu har mr. Jones selv fortalt mig, at denne mand, hvis navn er Dowling, ganske rigtigt er Deres egen sagfører. Det var ved et underligt tilfælde, at jeg fik mandens navn at vide, for selv ville han ikke sige mig det, men Partridge, der traf ham, da han anden gang kom til mig, havde tidligere i Salisbury lært ham at kende."

"Og har denne mr. Dowling," spurgte Allworthy, mens forbavselsen stod præget på hans åsyn, "virkelig sagt til Dem, at jeg ville hjælpe Dem til at begynde en retsforfølgelse?"

"Ingenlunde, sir," svarede hun, "jeg vil ikke påbyrde ham nogen ugrundet beskyldning. Han sagde blot, at jeg skulle få hjælp, men han nævnte intet navn. Desuagtet må De alligevel tilgive mig, om jeg på grund af omstændighederne ikke kunne tænke på nogen anden."

"Ja, til visse, madam," sagde Allworthy, "på grund af sådanne omstændigheder er jeg nu alt for vel overtydet om, at det var en anden. Gode Gud! Ved hvilke underfulde midler kommer de dunkleste og dybeste kæltringestreger ikke stundom for dagen! Jeg må bede Dem, madam, at blive her, indtil den af Dem omtalte person er kommet; jeg venter ham hvert øjeblik; ja, måske han allerede er her i huset."

Allworthy gik hen til døren for at kalde på en tjener, da i det samme en gentleman trådte ind, der vel ikke var mr. Dowling, men en anden, som man i næste kapitel vil se.

Kapitel 8

Videre fortsættelse.

Den indtrædende gentleman var ingen anden end mr. Western. Næppe havde han fået øje på mr. Allworthy, førend han uden mindste hensyn til, at mrs. Waters var til stede, begyndte at skælde ud og råbe på følgende måde: "Hej, der foregår underlige ting i mit hus! Det er en rar historie, jeg nu til sidst har opdaget! Fanden skulle være plaget med en datter!"

"Men hvad er der på færde, nabo?" sagde Allworthy.

"Å, der er mere end nok på færde!" svarede mr. Western, "akkurat som jeg allerbedst tænker, at hun er på vej til, – ja, hun havde endog på en måde lovet at gere det, jeg ville have af hende, og jeg håbede nu, at jeg ikke behøvede mere end at sende bud efter en prokurator for at få alting klappet og klart, og hvad tror De så, jeg opdager? At den lille tyveknægt hele tiden har holdt mig for nar og ført en brevveksling med Deres hittebarn. Søster Western, som jeg havde været i skænderi med

for hendes skyld, sendte mig besked om det, og så lod jeg ganske rigtigt hendes lommer undersøge, mens hun sov, og fandt nok så nydeligt den skrivelse med underskrift og navn af den rad. Jeg havde inte tålmodighed til at læse halvparten af det, for det er længere end en af pastor Supples prædikener, men så meget ved jeg dog, at det er lutter kærlighedssager, og hvad andet skulle det også være? Nu har jeg igen lukket hende inde i et værelse, og i morgen skal hun direkte ud på landet, hvis hun inte på øjeblikket siger Ja til at giftes, og der skal hun leve på et tagkammer og trakteres med vand og brød, så længe hun lever, for jo før et sådant asen kreperer, des bedre er det; forresten tror jeg, at hun er så sej som en kat. Hun vil leve længe nok for at pine mig."

"Men gode mr. Western," svarede Allworthy, "De ved jo, at jeg altid har erklæret mig mod voldsomme forholdsregler, og at De selv har lovet ikke at anvende sådanne."

"Ja!" råbte han, "det var blot under den betingelse, at hun ville falde tilføje uden det. For hele Helvede og doktor Faustus! Skal jeg inte have lov til at gøre med min egen datter, hvad jeg lyster, især når jeg inte vil gøre andet, end hvad der er til hendes eget bedste?"

"Godt, nabo," svarede mr. Allworthy, "hvis De vil tillade det, vil jeg endnu engang se til at tale den unge dame til rette."

"Vil De?" sagde Western, "nå, det er smukt af Dem handlet og som en god nabo, og De kan måske få mere udrettet med hende, end jeg har været i stand til, for jeg kan sige Dem, hun har gode tanker om Dem."

"Meget godt, sir," sagde Allworthy, "hvis De nu vil gå hjem og befri den unge dame fra hendes fængsel, så vil jeg inden en halv

time aflægge hende et besøg."

"Men sæt nu," ytrede mr. Western, "at hun i mellemtiden løber sin vej? For når alt kommer til alt, siger prokurator Dowling, så er der intet håb om at få fyren hængt, for manden lever og vil rimeligvis komme sig, og derfor mener han, at Jones straks vil blive løsladt af fængslet."

"Hvorledes?" sagde Allworthy, "var det altså Dem, der benyttede ham til at anstille undersøgelser eller at foretage noget i denne sag?"

"På ingen måde," svarede mr. Western, "jeg har ikke haft noget med det at bestille; manden sagde mig det ganske af sig selv i dette øjeblik."

"Nu, for nylig?" spurgte Allworthy, "hvor har De da talt med ham? Jeg ønskede også at tale med mr. Dowling."

"Å, da kan De mageligt få fat på ham hjemme hos mig, for der hjemme skal være et møde af et par jurister angående nogle pengesager. Hille den Sorte! der kommer jeg vist til at miste to eller tre tusind pund ved den gamle Nightingale."

"Gode nabo," sagde Allworthy, "jeg skal være hos Dem inden en halv time."

"Og lad os så få en ende på den ting," råbte squiren, "og lad Dem nu råde for én gangs skyld af en tosse, det kan inte nytte noget at tage hende med det gode; jeg giver Dem mit ord på, at det inte vil hjælpe: jeg har prøvet det længe nok. Hun må skræmmes til det, det går ellers inte. Og vil De så sige hende, at jeg er hendes fader, – at det er en gruelig synd at være stridig og ulydig, og at hun vil få en skrækkelig straf for det i den anden verden! Og vil De så fortælle hende, at hun ellers bliver lukket

inde på et tagkammer, så længe hun lever, og får kun vand og brød at leve af."

"Jeg vil gøre alt, hvad der står i min magt," sagde Allworthy, "for der gives næppe noget, jeg i højere grad ønsker, end at træde i familieforhold med denne elskværdige pige."

"Å ja," sagde squiren, "pigen er jo ganske godt skabt til den ting; mangen en mand kunne nok komme til at løbe rundt og dog gøre et dårligere købmandskab, det må jeg sige om hende, skønt jeg selv er hendes fader. Og når hun barestens vil være lydig og eftergivende mod mig, så er der inte nogen fader på hundrede miles afstand herfra, der kan elske en datter højere, end jeg gør. Men jeg ser nok, at De har noget at afgøre med denne hersens dame, og vil derfor gå hjem og vente på Dem; altså farvel! Deres ærbødige tjener!"

Så snart mr. Western var borte, sagde mrs. Waters: "Jeg ser nok, at squiren aldeles har glemt mit udseende. Jeg tror næsten også, mr. Allworthy, at De selv ikke heller ville have genkendt mig. Jeg har også forandret mig betydeligt siden den dag, da De gav mig Deres velmente råd og formaninger, og havde jeg fulgt dem, ville det have været en lykke for mig."

"De kan tro mig, at jeg i høj grad var bekymret, da jeg første gang hørte det modsatte."

"Jamen, det var også kun ved en lumsk kæltringestreg, at jeg blev forledt," svarede hun, "og hvis De havde vidst det, så vil jeg ikke påstå, at De ganske havde undskyldt mig. Men De ville dog vist fælde en mindre streng dom over min forseelse og føle Dem bevæget til at beklage mig. Nu har De ikke tid til at høre min hele levnedsbeskrivelse, men så meget kan jeg dog forsikre Dem, at jeg kun ved de højtideligste løfter om ægteskab blev

forlokket; ja, jeg kan sige, at jeg for Guds øjne vistnok er gift med ham, for efter at jeg har læst meget om den genstand, er jeg fuldkommen overbevist om, at de særegne ceremonier kun er fornødne for at give ægteskabet visse lovmæssige rettigheder og kun er af verdslig nytte, for at give et fruentimmer visse forrettigheder, der kan tilkomme en hustru, men jeg tror, at den, der bestandig er én mand hengiven og lever med ham i den oprigtigste troskab og kærlighed, kun har lidet på sin samvittighed at bebrejde sig, hvad så verden forresten end siger om hende."

"Jeg beklager, madam," sagde Allworthy, "at De kun så dårligt har benyttet Deres uddannelse; jeg mener i sandhed, at det ville have været godt for Dem, om De enten havde besiddet den i højere grad, eller også var forblevet i fuldkommen uvidenhed. Og dog befrygter jeg, madam, at De har mere end denne ene synd på Deres samvittighed."

"Så længe han levede," svarede hun, "hvilket varede længere end tolv år, kan jeg højtideligt forsikre Dem, at det ikke var tilfældet. Men nu må De betænke, og have mig undskyldt, når De tænker på, hvad et stakkels fruentimmer skal gribe til, når hun først har mistet sit gode navn og rygte og dertil oven i købet er i trængende omstændigheder. Mon verden er så godmodig at tillade et sådant vildfarende får at vende tilbage på dydens vej, selv om hun aldrig så meget ønsker det? Jeg kan forsikre Dem om, at jeg gerne skulle have gjort det, hvis jeg blot havde været i stand til det, men nøden drev mig til at indtræde i et sådant forhold til kaptajn Waters, og skønt jeg ikke er gift med ham, bærer jeg dog hans navn og har i mange år levet som hans hustru med ham. Jeg forlod ham først for nylig, da han

skulle marchere mod oprørerne i nærheden af Worcester, og der traf jeg tilfældigvis på mr. Jones, der frelste mig fra en voldsmands hænder. Ja, den unge mand er virkelig et fortræffeligt menneske. Der gives næppe nogen i hans alder, der er mere fejlfri end han, og kun få, tror jeg, besidder tyvendedelen af hans dyder; ja, og selv disse fejl, som han måske har, også dem har han nu besluttet at forsage, det er jeg fuldkommen overbevist om."

"Det håber jeg ligeledes," ytrede Allworthy, "jeg håber, at han vil holde fast ved denne beslutning, og jeg må også tilstå, at jeg nu nærer de samme forhåbninger med hensyn til Dem. Jeg indrømmer gerne, at verden ved sådanne lejligheder kun er tilbøjelig til at være ubarmhjertig, men tid og vedholdenhed i det gode vil dog til sidst besejre dens uvilje og forandre den til medlidenhed, for skønt den ikke som vor himmelske fader er villig til at modtage den angrende synder, så vil dog en virkelig anger og omvendelse til sidst også finde nåde for verden. Det kan De, mrs. Waters, være fuldkommen overbevist om, og hvis jeg senere hen erfarer, at Deres beslutninger til det gode virkelig er oprigtige, så skal De ikke fattes nogen hjælp fra min side, så vidt det står i min magt at skaffe Dem den."

Ved disse ord sank mrs. Waters ned på sine knæ for ham og erklærede under en strøm af tårer, hvor dybt rørt hun var ved hans godhed, samt at denne med rette kunne siges at have mere til fælles med den guddommelige end med den blot menneskelige kærlighed.

Allworthy løftede hende op og talte til hende på den venligste måde, idet han anvendte ethvert velvilligt udtryk, han blot kunne finde, for at trøste og indgyde hende mod og håb, men

næppe var dette sket, førend han blev afbrudt af mr. Dowling, der uventet kom og straks ved at se mrs. Waters studsede og syntes at komme i forlegenhed. Imidlertid fattede han sig dog snart og ytrede, at han havde megen hast, da han ufortøvet skulle være til stede hos mr. Western i dennes logi, men han ville dog først indfinde sig hos Allworthy og underrette ham om, hvad hans sagfører havde rådet til i den omtalte sag, hvilket bestod i, at pengeomsætningerne i foreliggende tilfælde ingenlunde indeholdt noget ulovligt, men at de forresten medførte visse formaliteter, der uundgåeligt først måtte iagttages.

Uden at svare på alt dette gik Allworthy lige hen til døren og lukkede den i lås, hvorefter han med et strengt blik nærmede sig til Dowling og sagde: "Hvor meget det end haster med Dem, sir, må jeg dog først udbede mig svar på visse spørgsmål af Dem. Kender De denne dame?"

"Denne dame, sir!" gentog Dowling meget forbløffet.

Herpå tog Allworthy til orde: "Læg nu mærke til, mr. Dowling, hvad jeg siger Dem: såfremt min velvilje og Deres stilling som min kommissionær i fremtiden er Dem vigtige, så må De ikke her komme med omsvøb eller udflugter, men oprigtigt og ærligt besvare mig hvert spørgsmål, jeg nu vil forelægge Dem. Kender De denne dame?"

"Ja, sir," svarede Dowling, "jeg har set hende før."

"Hvor, sir?"

"I hendes egen bopæl."

"I hvad anliggende gik De derhen, sir, og hvem sendte Dem?"

"Jeg gik derhen for at anstille undersøgelser angående mr. Jones."

"Og hvem sendte Dem derhen for at udføre dette?"

"Hvem ... ja hvem anden end mr. Blifil; det var ham, der sendte mig."

"Hvad sagde De så til denne dame sagen angående?"

"Det er mig ikke muligt at erindre hvert ord."

"Vil De nu, madam, have den godhed at komme denne gentlemans hukommelse til hjælp?"

"Han sagde til mig, sir," erklærede mrs. Waters, "at hvis mr. Jones havde myrdet min mand, så skulle enhver pengesum, jeg behøvede for at drage ham for retten, stå til min rådighed, og jeg skulle få den af en meget værdig gentleman, der fuldkommen vel vidste, hvad det var for en skurk, jeg havde at gøre med. Jeg kan roligt gøre min ed på, at det var de selv samme ord, han betjente sig af."

"Sagde De disse ord, sir?" spurgte Allworthy.

"Jeg kan ikke så nøje huske dem," svarede Dowling, "men jeg tror, at det, jeg sagde, omtrent var af samme indhold."

"Og har mr. Blifil givet Dem befaling til at tale således?"

"De kan nok tænke, sir, at jeg ikke på egen hånd ville være gået derhen eller have overtrådt min fuldmagt i et sådant anliggende. Har jeg sagt dette, så er det, fordi jeg således har opfattet mr. Blifils ordre."

"Hør nu, mr. Dowling," sagde Allworthy. "jeg lover Dem her i denne dames nærværelse, at jeg vil tilgive alt, hvad De i denne anledning har foretaget efter mr. Blifils befaling, men under den betingelse, at De nu punktligt vil sige mig sandheden. Jeg tror Dem fuldkomment i henseende til den erklæring, at De ikke på egen hånd har foretaget noget, men kun som befuldmægtiget for en anden. Følgelig må det altså ligeledes

have været mr. Blifil, der sendte Dem til Aldersgate for at tage de to karle under forhør, ikke sandt?"

"Jo, sir."

"Vel, og hvorledes lød nu den ordre, han ved denne lejlighed gav Dem? Se nu til at huske hans instruktioner så godt som muligt, gentag mig dem så nøje, som De formår, og med de selvsamme ord, som han brugte."

"Nu vel da! Mr. Blifil sendte mig for at finde de personer, der havde været øjenvidner til duellen. Han sagde nemlig, at han frygtede for, at disse personer måske ellers kunne blive bestukket af mr. Jones eller af dennes venner. Han sagde, at blod krævede blod, og at ikke blot hver den, der søgte at unddrage en morder for straf, men også den, der undlod noget, som stod i hans magt, for at udlevere ham i rettens hænder, var lige delagtige i hans brøde. Han sagde fremdeles, at han vidste, at også De i høj grad ønskede at se denne nidding bragt for domstolen, skønt det ikke var passende, at De selv afgav møde."

"Så det gjorde han altså!" sagde Allworthy.

"Ja, herre!" svarede Dowling; "De kan være overtydet om, at jeg ikke skulle have gjort sådanne skridt for nogen anden person på jorden end for Deres Velbårenhed."

"Hvad behager? Hvad mener De med 'sådanne skridt'?" udbrød Allworthy.

"Ja, ser De," vedblev Dowling ivrigt, "Deres Velbårenhed vil da vel ikke tro, at jeg på nogen måde forsøgte at forlede vidnerne til mened, men der gives to måder, vidnesbyrd kan aflægges på. Jeg fortalte derfor til vidnerne, at hvis modparten skulle gøre dem visse tilbud, så skulle de afslå dem, for de kunne være overbeviste om, at de ikke skulle miste noget ved at opføre sig

som ærlige folk og sige sandheden. Jeg sagde fremdeles, at jeg havde hørt, at mr. Jones havde været den, der først angreb den fremmede herre, og erklærede, at det skulle de sige, hvis det var sandt, og gav dem derpå nogle vink om, at de ikke skulle tabe ved det."

"Nu synes mig dog," sagde Allworthy, "at Deres såkaldte 'skridt' gik noget for vidt."

"Ja, men De må dog indrømme," svarede Dowling, "at jeg ikke opfordrede dem til at sige usandhed, og det, jeg ytrede, skulle jeg ikke heller have sagt, hvis det ikke havde været for at bevise Dem en tjeneste."

"Men De ville dog vist næppe have troet at bevise mig en tjeneste, hvis De havde vidst, at denne mr. Jones er min egen søsters søn."

"Tvært imod, sir," svarede denne, "for det vedkom jo ikke mig at tage hensyn til noget, som De selv efter min formening allerhelst ville holde skjult."

"Hvorledes!" råbte Allworthy, "vidste De da virkelig, at det var således?"

"Ja, til visse," svarede Dowling, "hvis Deres Velbårenhed ønsker, at jeg skal sige sandheden, så skal jeg også gøre det. Jeg erklærer herved, at jeg vidste det fuldkommen vel, for det var næsten de sidste ord, som mrs. Blifil sagde til mig, da jeg alene stod ved hendes dødsleje, og da hun gav mig det brev, som jeg bragte Deres Velbårenhed fra hende."

"Hvilket brev?" råbte Allworthy.

"Ih, det brev, som jeg bragte fra Salisbury, og som jeg overleverede i mr. Blifils hænder."

"Himmel!" udbrød Allworthy. "Og hvorledes lød da hine ord? Hvad sagde min søster til Dem?"

"Hun tog mig i hånden og sagde, idet hun gav mig brevet: 'Jeg ved næppe, hvad jeg har skrevet, men sig til min broder, at mr. Jones er hans søstersøn ... han er min søn ... Gud velsigne ham!' Og med de ord sank hun tilbage, som om hun ville dø. Jeg kaldte straks folk til hjælp, men hun talte ikke et ord mere og opgav ånden få øjeblikke derefter."

Allworthy stod en lille stund ganske tavs og løftede sine øjne mod himlen; derpå henvendte han sig til Dowling og sagde: "Men hvorfor har De aldrig meddelt mig selv noget om denne sendelse?"

"Deres Velbårenhed husker nok," svarede denne, "at De dengang var syg og sengeliggende, og da jeg netop dengang havde meget travlt, som jeg rigtignok altid har, så leverede jeg brevet og overdrog kommissionen til mr. Blifil, der lovede mig, at han nok skulle meddele det hele til Deres Velbårenhed, og som senere har fortalt mig, at det var sket, men at Deres Velbårenhed dels af venskab for mr. Jones, dels af hensyn til Deres søsters minde aldrig ville høre det omtalt, men derimod ønskede at holde det skjult for verden. Hvis De derfor, sir, ikke først selv havde omtalt det for mig, så skulle jeg aldrig have antaget, at det var mig tilladt at tale et eneste ord om denne sag hverken til Deres Velbårenhed eller til noget andet menneske."

Vi har allerede forhen et eller andet sted gjort den bemærkning, at menneskene nok kan få en løgn iført sandhedens klædebon og således gøre den troværdig. Dette var netop her tilfældet, for Blifil havde vel sagt det til Dowling, som denne nu gentog, men han havde ingenlunde bedraget ham,

eller blot kun troet sig i stand til det. Tvært imod, den egentlige bevæggrund, ved hvilken han havde fået Dowling til at bevare denne hemmelighed, lå i de løfter, han havde givet ham, men da sagføreren nu indså, at Blifil næppe ville være i stand til at holde dem, anså han det for det rigtigste nu at gå til bekendelse, og det så meget mere som bekendelsen blev ham fravristet ved løfte om tilgivelse. Hertil kom endnu de omstændigheder, at han blev truet til det af Allworthy, der allerede i forvejen havde gjort adskillige opdagelser og nu tiltalte ham med en røst og så på ham med blikke, så at han ikke fik tid til at tænke på udflugter, især da hele sagen kom aldeles uventet over ham.

Allworthy lod til at være meget tilfreds med denne beretning. Han pålagde mr. Dowling fuldkommen tavshed med hensyn til alt, hvad der var foregået, og fulgte ham selv ud af døren, for at han ikke skulle få Blifil i tale, der imidlertid var vendt tilbage til sit eget værelse, mens han højligt glædede sig over den behændige måde, hvorpå han atter havde narret sin onkel, og ikke havde mindste anelse om noget af alt det, der senere var foregået underneden.

Da Allworthy gik tilbage til sit eget værelse, mødte han mrs. Miller i forstuen, der med et blegt og yderst forskrækket åsyn sagde til ham: "Ak, herre! Jeg hører nu, at det ugudelige kvindemenneske har været hos Dem, og at De ved alting, men De må derfor dog ikke ganske slå hånden af den unge mand. Betænk blot, han vidste jo ikke af, at det var hans egen moder, og denne opdagelse vil jo i og for sig dræbe ham uden nogen hårdhed fra Deres side."

"Madam," sagde mr. Allworthy, "jeg er så forbavset over alt det, jeg har hørt og erfaret, at jeg virkelig ikke er i stand til at sige Dem det, men kom nu ind med mig i mit værelse. I sandhed, mrs. Miller, jeg har gjort overraskende opdagelser, og De skal snart få dem at høre."

Den stakkels kone fulgte ham, skælvende over sit hele legeme; Allworthy gik hen til mrs. Waters, tog hende i hånden og sagde, idet han henvendte sig til mrs. Miller: "Hvilken belønning skal jeg give denne gode dame for de store tjenester, hun har bevist mig? O! mrs. Miller, De har vist tusinde gange hørt mig kalde den unge mand, hvis trofaste veninde De er, for min søn. Dengang troede jeg langt fra, at han på nogen måde var beslægtet med mig. Men nu må De vide, at Deres ven, madam, er min søstersøn; han er en broder til den lumske slange, som jeg så længe har næret ved min barm. Hun vil selv bedst kunne fortælle hele begivenheden, samt hvorledes det unge menneske kom til at gælde for hendes søn. Sandelig, mrs. Miller, nu ved jeg, at der er sket ham uret, og at jeg er blevet narret; jeg er blevet bedraget af den, som De kun alt for rigtigt mistænkte for at være et slet menneske. Ja, han er virkelig den skrækkeligste kæltring."

Den glæde, som mrs. Miller følte, gjorde hende ganske målløs og kunne måske have haft skadelige følger for hendes sundhed, ja endog for hendes liv, hvis ikke en lindrende tårestrøm havde lettet hendes hjerte. Og da hun endelig for så vidt var kommet sig af sin henrykkelse, at hun formåede at tale, råbte hun: "Altså er da min kære mr. Jones virkelig Deres søstersøn, og ikke en søn af denne dame? Er Deres øjne endelig

blevet åbnet med hensyn til ham? Og skal jeg også opleve at se ham så lykkelig, som han fortjener?"

"Ja vist er han min søstersøn," sagde mr. Allworthy, "og alt det øvrige, håber jeg, vil også komme."

"Og det er denne gode, kære kone," råbte hun, "som vi skylder hele denne opdagelse?"

"Ja, det er virkelig tilfældet," sagde Allworthy.

"Nu da," udbrød mrs. Miller, "så give Gud hende sin bedste velsignelse og tilgive hende alle hendes synder, om de end er nok så mange, for denne ene gode gerning."

Mrs. Waters underrettede dem derpå om, at hun troede, at Jones meget snart ville få sin frihed, for lægen var tilligemed en anden herre gået hen til den øvrighedsperson, der havde udstedt arrestbefalingen, for at bevidne, at mr. Fitzpatrick slet ikke var i nogen fare, og for at skaffe den fængslede sin frihed.

Mr. Allworthy erklærede, at det skulle glæde ham at træffe sin søstersøn, når han kom hjem, men at han nu var nødt til at gå i et vigtigt ærinde. Han kaldte derfor på en tjener for at få hentet en vogn, og lod de to damer være alene sammen.

Da mr. Blifil hørte, at vognen blev bestilt, kom han straks ned ad trappen for at ledsage sin onkel til døren, for han lod det aldrig mangle på sådanne opmærksomheder. Han spurgte også sin onkel, om han nu ville tage ud, hvilket egentlig er en høflig måde at forespørge sig på, hvor man skal hen; og da den anden ikke gav ham noget svar, forsikrede han, "at han ønskede at erfare, når han kunne have den fornøjelse at se ham igen?" Heller ikke dette svarede mr. Allworthy det mindste på, men ytrede kun, idet han steg ind i vognen: "Hør nu, sir! Førend jeg kommer tilbage, må De skaffe det brev til veje, som Deres

moder på sit dødsleje skrev til mig!" Med disse ord tog Allworthy bort og efterlod Blifil i en forfatning, der ingenlunde var misundelsesværdig, undtagen måske for den, der er lige på vej til at blive hængt.

Kapitel 9

Fremdeles fortsættelse.

Mens Allworthy sad i vognen, benyttede han sig af lejligheden til at læse det brev, som Jones havde tilsendt Sophia, og som Western havde givet ham, men også deri fandt han visse udtryk, der angik ham selv, og som lokkede tårer af hans øjne. Endelig nåede han hen til mr. Western og fik Sophia at se.

Da de første formaliteter var forbi, og den hæderlige gentleman og den unge dame havde taget plads, opstod der en tavshed, der varede i nogle minutter, hvori den sidstnævnte, der af sin fader var blevet forberedt på dette besøg, sad og legede med sin vifte, mens både hendes ansigt og opførsel tydeligt bar præg af urolig forvirring. Endelig begyndte Allworthy, der selv var noget forlegen, at tage ordet og sagde:

"Jeg frygter for, miss Western, at min familie har været anledning til visse ubehageligheder for Dem, og det er jeg bange for, mod min vilje at have været skyld i, mere end jeg havde ønsket. Tør jeg derfor forsikre Dem om, frøken, at jeg ikke skulle have tilladt slige forfølgelser, hvis jeg fra begyndelsen af havde vidst at mit forslag var Dem så ubehageligt. Jeg håber derfor at De ikke heller vil tro, at genstanden for mit nuværende besøg er at gøre Dem videre

ulejlighed med deslige anmodninger, men tværtimod har til hensigt aldeles at befri Dem for enhver bekymring."

"Gode herre," sagde Sophia med en vis beskeden ængstelighed, "Deres adfærd er så kærlig og højmodig, som jeg blot kunne vente mig af en mand som mr. Allworthy, men da De nu har været så god at omtale denne genstand, så vil De vist tilgive mig, når jeg fortæller Dem, at jeg virkelig har haft store ubehageligheder, og at denne sag har været årsag til en såre hård behandling af en fader, der, førend denne ulykkelige begivenhed fandt sted, var så øm og kærlig mod mig, som nogen fader kunne være. Jeg er overbevist om, at De er alt for god og ædelmodig til at være fortrydelig på mig, fordi jeg har afslået at ægte Deres nevø. De ved nok, at man ikke er herre over sine tilbøjeligheder; det kan derfor gerne være, at han fortjener at elskes, men jeg kan ikke betvinge mig selv for at opfylde dette ønske."

"Jeg forsikrer Dem om, kære frøken," sagde Allworthy, "at jeg ingenlunde misbilliger Deres adfærd, selv om den pågældende person havde været min egen søn, og selv om jeg havde næret den højeste agtelse for ham. De har fuldkommen ret, når De erklærer, at man ikke i denne retning kan tvinge sig selv imod sin tilbøjelighed og endnu mindre deri kan følge andres bestemmelser."

"O herre!" gentog Sophia, "hvert ord, De siger, er et bevis på, at De til fulde fortjener navn af den gode, store og ædelmodige mand, som hele verden i Dem erkender. Jeg kan forsikre Dem om, at intet mindre end den fulde vished om en fremtid fuld af lidelser skulle have foranlediget mig til at modsætte mig min faders befalinger."

"Jeg tror Dem gerne," svarede Allworthy, "og ønsker Dem oprigtigt til lykke for den klogskab og forsigtighed, De ved en så rimelig modstand har undgået en stor ulykke med!"

"Gode mr. Allworthy," råbte Sophia, "det, De nu siger, vidner om en delikatesse, som kun få mandfolk er i stand til at føle; men det må dog efter min mening vistnok være den største ulykke at leve i ægteskab med en mand, der er én ligegyldig, og denne ulykke må endnu mere forøges ved erkendelsen af hans fortjenester, når man trods disse ikke skænker ham sin kærlighed. Hvis jeg havde ægtet mr. Blifil ..."

"Tilgiv mig, frøken, at jeg afbryder Dem," svarede Allworthy, "jeg vil ikke engang tåle at høre det som en forudsætning eller mulighed. Tro mig, miss Western, jeg er uendelig glad ved, at De så lykkeligt er sluppet fri for det. Jeg har nu opdaget, at han er et usselt menneske, og at den, for hvis skyld De har lidt hele denne grusomme behandling af Deres fader, er en nederdrægtig person."

"Hvorledes, sir!" udbrød Sophia, "jeg er aldeles forbavset."

"Ja, det har også forbavset mig," svarede Allworthy, "og således vil det også gå alle andre, men nu har jeg ret fået sandheden at vide."

"Vistnok kan der ikke komme andet end sandhed fra Deres mund, det er jeg overtydet om," sagde Sophia, "men hvorledes er det anlagt; o, måtte lumskheden dog altid komme for dagen!"

"Kære pige, De vil tidsnok få sammenhængen at vide," udbrød Allworthy, "men lad os nu ikke mere tale om det afskum. Jeg vil hellere tale om en anden langt vigtigere genstand, kære miss Western. Jeg nærer den største agtelse for Dem, erkender Deres store fortrin og vil derfor ugerne opgive

det ærgerrige ønske om at stå i nærmere forhold til Dem. Jeg har en nær pårørende, hvis karakter jeg er overbevist om, står i den mest afgjorte modsætning til hin usling, og denne unge mand vil jeg i henseende til formue stille lige så højt, som jeg tidligere havde i sinde med den anden. Tør jeg nu håbe, frøken, at De vil tillade ham at aflægge Dem et besøg?"

Efter et øjebliks betænkning svarede Sophia: "Jeg vil tale ganske oprigtigt med Dem, mr. Allworthy. Deres ædle karakter og den godhed, De netop har bevist mig, fordrer det af mig. Jeg har bestemt for tiden ikke at ville lytte til noget som helst ægteskabsforslag. Jeg ønsker blot igen at få min faders kærlighed og igen at blive bestyrerinde af hans hus. Det håber jeg at opnå ved hjælp af Deres godhed. Tillad mig at bede og besværge Dem om dette ved al den godhed, som jeg selv og alle de, der kender Dem, har modtaget af Dem; udsæt mig nu ikke atter, efter at have befriet mig for én forfølgelse, for en anden, der ville blive lige så smertelig som frugtesløs."

"Nej, miss Western," svarede Allworthy, "det er ingenlunde min hensigt; hvis dette er Deres afgjorte beslutning, så må jeg finde mig i det fejlslagne håb, hvor dybt det end må bedrøve den der får dette afslag."

"Nu må jeg virkelig smile, mr. Allworthy," svarede Sophia, "når De taler om at bedrøve den, jeg ikke kender, og som følgelig lige så lidt er bekendt med mig."

"Forlad mig, kære, unge frøken," udbrød Allworthy, "det er netop det, jeg befrygter, at han kun alt for godt kender Dem, for hvis en ung mand nogensinde har næret en oprigtig, glødende og ædel kærlighed, så vær overbevist om, at dette er tilfælde

med min ulykkelige søstersøn med hensyn til Dem, miss Western."

"Deres søstersøn, mr. Allworthy!" gentog Sophia, "da er det dog mærkeligt, at jeg aldrig før har hørt tale om ham."

"Sandt nok, frøken, De har aldrig tidligere kendt ham som min søstersøn, og det har også indtil denne dag været mig selv ubekendt. Det er mr. Jones, det er ham, der så længe har elsket Dem, ham er det, der er min søstersøn!"

"Er mr. Jones Deres søstersøn?" råbte Sophia, "er det muligt?"

"Til visse, det er han," svarede Allworthy, "han er min egen søsters søn, og som sådan skal jeg altid anerkende ham. Tværtimod, jeg undser mig langt mere ved min hidtidige adfærd imod ham; men jeg kendte lige så lidt til hans rette værd som til hans virkelige herkomst. Ja, miss Western, jeg har behandlet ham grusomt, det har jeg virkelig."

Ved disse ord tørrede den ædle mand sine øjne og fortsatte derpå efter et kort ophold:

"Jeg vil aldrig uden Deres bistand formå at lønne ham for hans lidelser. De må tro mig, kære frøken, at jeg nærer stor agtelse for den person, som jeg tilbyder Dem, da jeg nu kender Deres værd. Jeg ved nok, at han har begået visse fejl, men i grunden har han dog et godt hjerte. Deri kan De tro mig."

Ved disse ord holdt han inde og syntes at vente et svar, hvilket han også straks fik af Sophia, så snart hun igen havde fattet sig efter den sindsbevægelse, denne mærkelige og pludselige underretning havde sat hende i.

"Jeg ønsker Dem oprigtigt til lykke med den opdagelse, De synes at føle så megen glæde ved. Jeg tvivler ikke om, at den vil skaffe Dem al den tilfredshed, som De lover Dem af den. Den

unge gentleman besidder vist særdeles mange fortrinlige egenskaber, så at han umuligt kan andet end ved en god opførsel søge at blive sin onkel værdig."

"Jeg håber også," sagde Allworthy, "at han besidder de gode egenskaber, der vil gøre ham til en god ægtemand. Han måtte vistnok være det utilgiveligste menneske i verden, hvis en så fortrinlig dame ville gøre ham så lykkelig ..."

"Nej, mr. Allworthy," svarede Sophia, "De må tilgive mig, men jeg kan ikke lytte til noget forslag af den beskaffenhed. Jeg ved nok, at mr. Jones har store fortrin, men jeg kan dog aldrig betragte eller modtage ham som den, der engang skal blive min mand ... På min ære, det vil jeg ikke."

"Forlad mig, frøken," ytrede Allworthy, "at jeg ikke kan undlade at være lidt forundret over dette, efter det, som jeg har erfaret af mr. Western. Jeg håber, at den unge mand ikke har gjort noget, hvorved han har forskertset Deres gode mening, såfremt han nogensinde har haft den ære at have besiddet den. Måske han ligeledes hos Dem er blevet sat i et slet lys ligesom hos mig. Den samme slethed kan jo alle vegne have virket til skade for ham. Jeg kan forsikre Dem, at han ikke er nogen morder, som man har kaldt ham."

"Mr. Allworthy," svarede Sophia, "jeg har tilkendegivet Dem min beslutning. Jeg undrer mig ikke over det, som min fader har fortalt Dem, men hvilke bekymringer og hvilken frygt han end har næret, så kan jeg, så vidt jeg kender mit eget hjerte, med rette erklære, at jeg ikke har givet ham nogen anledning til dem, eftersom det altid har været en fast bestemmelse hos mig aldrig at gifte mig uden hans samtykke. Dette anser jeg for et barns pligt imod sine forældre, og derfra, er jeg overtydet om,

skal intet få mig til at afvige. Vel kan jeg ikke indse, at en faders myndighed kan gå så vidt, at han skulle kunne forpligte sin datter til at ægte nogen *mod* hendes vilje. For at undgå en sådan tvang, som jeg havde grund til at befrygte, forlod jeg min faders hus og søgte beskyttelse andetsteds. Det er den sande grund til min fremgangsmåde; hvis andre eller min egen fader tilskriver mig andre hensigter, så vil min egen bevidsthed dog frikende mig."

"Miss Western," sagde Allworthy, "jeg føler beundring for Deres tænkemåde; jeg beundrer den opfattelse, hvormed De indser Deres ret, og vil derfor nødigt sige noget, der kunne fornærme Dem; men skal jeg antage alt, hvad jeg hidtil har hørt eller set, blot for en drøm? Skulle De have tålt al den hårde medfart af Deres fader for den mands skyld, der altid har været Dem aldeles ligegyldig?"

"Jeg beder Dem," svarede Sophia, "forlang ikke, at jeg skal anføre mine grunde ... ja, jeg har virkelig lidt og tålt meget, jeg vil ikke heller dølge det for Dem, mr. Allworthy ... jeg tilstår, jeg havde engang megen godhed for mr. Jones ... og jeg tror ... ja, jeg ved, at jeg har lidt for det. Jeg blev behandlet med grusomhed af min tante, selv af min fader, men det er jo nu forbi ... jeg beder Dem derfor ikke mere at anmode mig om det, for hvad der end før har fundet sted; nu er min beslutning urokkelig. Deres nevø, mr. Allworthy, har vistnok mange og store dyder; og jeg betvivler ingenlunde, at han vil blive en ære for verden og en glæde for Dem, men ..."

"Jeg ville også ønske, at jeg kunne gøre ham lykkelig," svarede Allworthy, "men dette beror kun på Dem alene. Det er denne

overbevisning, der har foranlediget mig til at være en så ivrig talsmand for ham."

"De er bedraget, i sandhed, sir, De er bedraget," svarede Sophia, "dog, håber jeg, ikke af ham. Det er nok, at han har bedraget mig. Mr. Allworthy, jeg må bede om, at De ikke mere anmoder mig om dette. Det skulle smerte mig ... Ja, jeg vil ikke sige noget, der kunne nedsætte ham i Deres tanker og skade ham med hensyn til Deres velvilje. Jeg ønsker mr. Jones alt godt, jeg ønsker ham det af et oprigtigt hjerte, og jeg gentager det, at selv om han har forset sig imod mig, så ved jeg dog, at han besidder mange fortræffelige egenskaber. Jeg nægter ikke, at jeg tidligere har haft gode tanker om ham; men det er forbi, og intet kan kalde dem tilbage. For øjeblikket gives der ingen, som jeg med mere bestemthed ville forkaste end mr. Jones; ja mr. Blifils frieri vil næppe være mig ubehageligere, end hvis jeg skulle tænke mig ham som min forlovede."

Den gamle Western havde længe været utålmodig efter at erfare udfaldet af denne lange samtale og var netop nu kommet hen til døren for at høre, hvad enden blev på det. Men næppe havde han opsnappet de sidste ytringer af sin datter, førend han blev rasende, rev døren op og råbte: "Det er løgn, det er alt sammen en fordømt løgn. Alt dette er den tyveknægt, den Jones, skyld i, for kunne hun barestens få ham, så tog hun ham, hvilken time på dagen det så skulle være."

Her måtte Allworthy lægge sig imellem, og tiltalte derfor squiren temmelig vredt, idet han sagde:

"Mr. Western, De har ikke holdt det løfte, De gav mig. De ved jo nok, at De lovede mig ikke at forny slige voldsomme optrin."

"Ja vel, det har jeg også!" råbte Western, "så længe det barestens var muligt, men såd'n at høre den tøs stå der og fortælle Dem de mest forbandede løgne, er det til at holde ud? Så skal også ... bilder hun sig også ind at kunne holde andre folk for nar, så kan hun dog ikke sætte mig blår i øjnene. Lad mig bare komme til, jeg kender hende bedre, end De gør."

"Da må jeg dog sige Dem, sir!" svarede Allworthy, "at Deres opførsel mod den unge dame netop beviser, at De aldeles ikke kender hende. Jeg beder Dem undskylde det, jeg her siger, men jeg tænker, at vort gamle venskab og vore fælles ønsker ved denne lejlighed taler for mig. Hun er rigtignok Deres datter, mr. Western, og jeg mener, at hun gør sit navn ære; hvis jeg var i stand til at misunde nogen, så ville jeg snarere misunde Dem på hendes vegne end noget andet menneske."

"Nå, for mig gerne!" råbte squiren, "så ville jeg også ønske, at hun var din datter, og af mit ganske hjerte ... Du skulle se, at du snart ville være glad ved at blive af med hende, hun ville nok gøre dig hovedet kruset."

"Jamen, gode ven," svarede Allworthy, "De er selv skyld i al den forstyrrelse, De beklager Dem over. Fæst nu blot tillid til Deres datters eget gode omdømme, så er jeg overbevist om, at De vil blive den lykkeligste fader på jorden."

"Skulle jeg fæste tillid til hende!" råbte squiren, "hvor kan jeg stole på hende, når hun inte vil gøre, som jeg vil ha'e? Lad hende barestens sige Ja til at gifte sig, som jeg vil, så vil jeg sætte al den tillid til hende, hun kan ønske sig."

"Men nu erklærer jeg Dem, nabo," sagde Allworthy, "at De ikke er berettiget til at fordre et sådant samtykke. Deres datter

indrømmer, at De nok har en nægtende stemme, men hverken Gud eller naturen har tilstået Dem mere."

"En nægtende stemme!" skreg squiren, "godt, nu skal jeg straks vise hende den nægtende stemme, jeg har. – Herut med dig, og ind i dit kammer, din stivnakke ..."

"Mr. Western, De behandler hende virkelig alt for grusomt," sagde Allworthy, "det kan jeg ikke tåle at se, De skal og må opføre Dem på en blidere måde imod hende. Hun fortjener netop den bedste behandling."

"Å ja, jeg ved nok, hvad hun fortjener," sagde squiren, "nu, da hun er gået, vil jeg vise Dem, hvad hun fortjener. Ser De her, sir, her er et brev fra min kusine, lady Bellaston, hvori hun er så god at underrette mig om, at knægten igen er kommet ud af fængslet, og nu råder hun mig at passe på tøsen, alt hvad jeg kan. Og De står her og snakker, nabo Allworthy, hvad ved De af, hvorledes man skal regere en datter?"

Squiren endte denne sin tale med nogle selvbehagelige bemærkninger om sin egen skarpsindighed, da Allworthy efter en passende indledning underrettede ham om den hele opdagelse, han havde gjort med hensyn til Jones, hvorledes han nu var vred på Blifil, samt om alle de omstændigheder, der i de foregående kapitler er læseren meddelte.

Jo voldsommere og lidenskabeligere visse folk er, desto hurtigere plejer de og for det meste at skifte anskuelser. Heraf fulgte altså, at mr. Western næppe havde erfaret, at mr. Allworthy havde til hensigt at gøre Jones til sin arving, førend han var yderst redebon til ligeledes at istemme hans pris, og nu blev han lige så ivrig for at se datteren gift med Jones, som han tidligere havde arbejdet på at tvinge hende til at ægte Blifil.

Her måtte mr. Allworthy da igen være fredsmægler og fortælle, hvad der var afhandlet mellem ham og Sophia, hvilket han blev meget forundret over.

Squiren holdt sig et øjeblik stille og så ganske forbløffet og forbavset ud. Endelig udbrød han:

"Men hvad skal dog alt dette betyde, nabo Allworthy? Holde af ham, det gjorde hun, det vil jeg gøre min ed på. Hille min sandten! Nu har jeg det på en prik så vist som et riffelskud. Det har min søster sat i hende. Nu har pigebarnet bestemt fået lyst til den tyveknægt af en lord. Jeg traf dem sammen hos min kusine, hos lady Bellaston, det er ham, der har sat hende nykker i hovedet, det er nu ganske vist, men Fanden tage mig, om han skal få hende – jeg vil ingen lorder eller hofsnoge ha'e i min familie."

Allworthy holdt en lang tale, hvori han gentagne gange gjorde påstand på, at der ikke måtte bruges magtsprog imod hende, og på det alvorligste anbefalede mr. Western at anvende blidhed, da han derved bedst kunne var forvisset om at vinde sin datters samtykke. Derefter tog han afsked og vendte tilbage til mrs. Miller, men måtte først love squiren endnu selv samme eftermiddag at medbringe mr. Jones til et besøg hos ham, for at han, som han sagde, "kunne afgøre alting med den unge gentleman." Endelig lovede mr. Western Allworthy, inden han tog bort, at han ville følge hans råd og opføre sig venligt mod Sophia, idet han sagde:

"Jeg ved inte, hvordan det er, men jeg kan inte begribe det, Allworthy. De kan altid få det med mig, som De vil; og dog har jeg en jordejendom, der er lige så god som Deres, og jeg er lige så vel fredsdommer som De."

Kapitel 10

Hvori historien begynder at nærme sig sin slutning.

Da Allworthy var kommet tilbage til sit logi, hørte han, at mr. Jones var indtruffet kort før hans ankomst. Han skyndte sig derfor hurtigt ind i et tomt værelse og lod mr. Jones bede at komme derhen og tale med ham i enrum.

Det er ikke muligt at beskrive det kærlige og rørende optrin, der ved denne sammenkomst fandt sted mellem onklen og søstersønnen (for mrs. Waters havde, som læseren nok kan tænke, underrettet denne sidste om hemmeligheden ved hans herkomst, da hun sidste gang var på besøg hos ham). Det står virkelig ikke i vor magt at beskrive de første udbrud af glæde, der viste sig på begge sider, og vi vil derfor opgive ethvert forsøg på en sådan skildring. Efter at Allworthy havde løftet Jones op, som havde kastet sig på knæ for ham, og modtaget ham i sine arme, udbrød han:

"O, mit barn, hvor meget har jeg at beklage, hvor højligt har jeg forurettet dig! Hvorledes skal jeg kunne erstatte dig al den ukærlige, uretfærdige mistanke, som jeg har næret, og alle de lidelser, som disse har forårsaget dig?"

"Nej, tværtimod, det er mig, der må bede om undskyldning!" råbte Jones. "Ville ikke mine lidelser, om de end havde været ti gange større, nu være rigeligt erstattet? O, min kære onkel! Denne godhed, denne kærlighed overvælder og nedtrykker mig, den bøjer mig ned i støvet. Jeg kan ikke udholde den glæde, der nu ligesom overstrømmer mig. Igen at turde nærme mig til Dem, atter at besidde Deres velvilje, igen at blive modtaget af min store, ædle, højmodige velgører ..."

"Kære barn," råbte Allworthy, "jeg har virkelig behandlet dig grusomt."

Han forklarede ham derpå hele Blifils træske fremgangsmåde og gentog, hvor meget det smertede ham, at han ved et sådant forræderi havde ladet sig forlede til at behandle ham ilde.

"O, tal ikke således!" svarede Jones; "nej, sir, De har i sandhed behandlet mig ædelmodigt. Den viseste mand kan blive bedraget ligesom De, og under et sådant bedrageri kunne De ikke handle på anden måde, end De gjorde. Men selv midt i Deres vrede, hvor retfærdig De end troede, at den var, selv da ytrede Deres godhed sig. Denne godhed skylder jeg jo alt, hvor uværdig jeg end har været til den. Tving mig derfor ikke til at anklage mig selv ved at bevidne mig Deres kærlighed alt for meget. Desværre har jeg langt fra fået så megen straf, som jeg vel har fortjent; men det skal også blive mit hele tilkommende livs opgave at fortjene den lykke, som De nu skænker mig, for De kan tro mig, kære onkel, den modgang, jeg har lidt, skal ikke være uden gode følger for mig. Skønt jeg har været en stor synder, så er jeg dog ikke forhærdet; jeg takker Gud, at jeg har fået tid til at overveje mit forbigangne liv, og skønt jeg i dette ikke er mig nogen forbrydelse eller slet handling bevidst, så har jeg dog begået mange dårskaber og vildfarelser, så jeg har nok at angre og undse mig over, dårskaber, der har haft de sørgeligste følger for mig selv og næsten har bragt mig til ødelæggelsens afgrund."

"Nå, kære barn," svarede Allworthy, "det glæder mig at høre dig tale så fornuftigt, for jeg er overtydet om, at hykleri (ja, det var netop derved, at jeg således blev narret af andre!) aldrig har

været *din* fejl, og derfor vil jeg gerne tro dig på dit ord. Nu ser du, kære Tom, hvor megen fare selv dyden er underkastet, når den er uforsigtig, og jeg er dog overbevist om, at du i høj grad elsker dyden. Forsigtighed er virkelig en pligt, som vi skylder os selv; og da vi skader os selv mest ved at forsømme den, så kan vi ikke heller undre os, når andre mennesker lige så lidt opfylder deres pligter imod os, for når et menneske selv lægger grunden til sin egen ødelæggelse, så vil andre sandsynligvis kun være alt for beredvillige til at bygge videre på den. Imidlertid siger du jo selv, at du har indset dine vildfarelser og vil vogte dig for dem; jeg tror dig også, kære ven, og fra dette øjeblik af skal jeg aldrig nogensinde minde dig om dem. Husk nu blot for så vidt på dem, at du for fremtiden lærer bedre at undgå dem, men husk også tillige til din egen trøst, at der er stor forskel mellem sådanne fejl, som man oprigtigt kan erkende for uforsigtigheder, og dem, som alene har deres årsag i nederdrægtighed. For om end den første slags måske lettere kan gøre et menneske ulykkeligt, så vil hans karakter, når han forbedrer sig, dog til sidst være fuldkommen hæderlig; og om verden end ikke straks vil forsone sig med ham, så vil det dog ske i tidens løb. Han vil da ikke uden en vis glæde kunne tænke på de farer, han har undgået; mens nedrigheden, når den én gang kommer for dagen, ikke kan forbedres, men uigenkaldeligt er hjemfaldet til foragt og afsky, for de pletter, som den efterlader, kan aldrig udslettes. Menneskehedens straffedom vil forfølge den usle bedrager, og dens foragt vil beskæmme ham, hvor som helst han offentligt fremtræder; og hvis skammen driver ham til at søge ensomhed, vil han begive sig hen til denne med al den skræk, som et barn, der er bange

for spøgelser, forlader andre for ene at begive sig til sengs. Her vil da hans egen ulykkelige samvittighed pine ham. Al rolighed vil forsage ham, ligesom en troløs ven. Hvorhen han end vender blikket, vil han blot have rædsler for øje, for hvis han skuer tilbage, vil angeren uden nytte plage ham, og skuer han ud i fremtiden, vil en ulægelig fortvivlelse stirre ham i møde; således vil han leve som en fange i sit fængsel, stedse afsky sin nærværende tilstand og dog frygte følgerne i den stund, der engang vil forløse ham fra den. Jeg siger derfor, min søn, trøst dig selv med, at det ikke er tilfældet med dig, og glæd dig ved taknemmelighed mod Ham, der lod dig indse dine vildfarelser, førend de havde bragt dig derhen, hvor selv disse vildfarelser må lede, når de i lang tid vedvarer. Du har nu opgivet dem; og der er al udsigt til, at lykken for fremtiden vil tilsmile dig."

Ved disse ord sukkede Jones dybt og sagde, da Allworthy søgte at overtale ham til ikke at være bekymret:

"Kære onkel, jeg vil ikke fordølge noget for Dem; jeg frygter dog, at mine fejl have haft én følge, som jeg aldrig vil kunne afhjælpe. Kære onkel, jeg har mistet en stor skat."

"Ja, jeg ved nok, hvad du mener," svarede Allworthy, "jeg vil være oprigtig imod dig; jeg har selv besøgt den unge dame og talt med hende om dig. Men nu må jeg også på det alvorligste sige dig, at hvis alt det, du har sagt, virkelig er oprigtigt ment, så må du i én henseende ubetinget lyde mit råd, nemlig aldeles at lade afgørelsen bero på den unge dame, om den bliver fordelagtig for dig eller ikke. Hun har allerede lidt nok af sådanne plagerier, som ligefrem er modbydelige at tænke på; fra min families side skal hun ikke mere underkastes nogen ubehagelighed. Jeg ved godt, at hendes fader nu vil fortrædige

hende lige så meget for din skyld, som han forhen gjorde det for en andens, men jeg har fast besluttet, at hun nu ikke mere skal komme til at lide hverken ved at blive indespærret, eller ved at mishandles, eller på anden måde fortrædiges."

"Ja, kære onkel!" svarede Jones, "jeg beder Dem, giv mig blot én eller anden befaling, på det at jeg kan have den fortjeneste at vise mig lydig imod Dem. Tro mig, at det til visse skulle være det sidste, hvori jeg kunne vise mig ulydig, nemlig at forårsage min Sophia et ubehageligt øjeblik. Nej, selv hvis jeg er så ulykkelig i den grad at have vakt hendes mishag, at jeg ikke kan håbe nogen tilgivelse, så er dette allerede i og for sig nok til at nedbøje mig, end sige, at jeg skulle tænke på at forårsage hende nogen kummer og hjertesorg. Den største, den eneste lykke, som himlen endydermere kan skænke mig, er vistnok den at kalde Sophia min; men det er en lyksalighed, som jeg kun vil skylde hende alene."

"Jeg bør ikke smigre dig med noget håb," svarede Allworthy, "jeg frygter tværtimod for, at din sag kun står meget slet; jeg har aldrig hos nogen person set stærkere kendetegn på en uforanderlig beslutning end de, der viste sig i hendes heftige erklæring om, at hun på ingen måde ville modtage noget besøg af dig; hvad der hertil er grunden, det ved du selv måske bedre end jeg."

"Ak ja, kære onkel!" svarede Jones, "jeg ved det kun alt for godt, jeg har forset mig imod hende på den mest utilgivelige måde, og hvor skyldig jeg end er, så må min brøde endnu forekomme hende ti gange værre end det, jeg i virkeligheden har gjort. Kære onkel! Jeg ser nu, at dårskaber også har

uhelbredelige følger, og at al Deres godhed ikke kan frelse mig fra undergang."

En tjener meldte dem nu, at mr. Western var nedenfor; for hans iver efter at tale med Jones var nu så stor, at han ikke kunne give sig tid til at vente til om eftermiddagen. Herpå bad Jones, hvis øjne stod fulde af tårer, sin onkel om, at han ville underholde mr. Western nogle minutter, indtil han havde fattet sig lidt, hvilket den gode mand også tilstod ham og forføjede sig ned til mr. Western, som han imidlertid havde ladet vise ind i et selskabsværelse.

Næppe havde mrs. Miller erfaret, at Jones var alene (for hun havde endnu ikke set ham, siden han var kommet ud af fængslet), førend hun skyndte sig ind i stuen, gik hen nl Jones og hjerteligt ønskede ham til lykke med, at han nu havde fundet en onkel og igen så inderligt havde forsonet sig med ham, hvortil hun endnu føjede: "Jeg ville rigtignok ønske, at jeg kunne gratulere Dem i en anden retning, kære ven, men mage til stridighed har jeg dog aldrig oplevet."

Jones spurgte hende nu noget forundret, hvad hun mente med dette.

"Å jo," sagde hun, "ser De, jeg har nu været hos den unge dame og fortalt hende alting, således som jeg havde fået det at vide af min svigersøn Nightingale. Nu kan hun slet ikke mere tvivle om, i hvilken hensigt brevet blev skrevet, det er nu gange vist, for jeg sagde hende, at hvis hun ønskede det, så ville min svigersøn aflægge sin ed på, at han havde opfundet det hele og selv dikteret Dem brevet. Jeg sagde hende endog, at grunden til, at De afsendte dette brev, tværtimod så meget mere måtte anbefale Dem hos hende, som det var for hendes skyld og var et

bevis på, at De nu havde besluttet at forlade Deres letfærdige vandel for fremtiden; samt at De ingensinde havde gjort Dem skyldig i nogen som helst troløshed fra den tid af, at De havde set hende i byen. Men jeg er bange for, at jeg her gik for vidt, men Gud vil nok tilgive mig! For jeg håber fuldt og fast, at Deres fremtidige opførsel vil retfærdiggøre min forudsætning. De kan tro, jeg sagde alt, hvad jeg kunne, men det hjalp alligevel ingenting. Hun er og bliver ubøjelig. Hun sagde, at hun tilgiver Dem mange fejl på grund af Deres ungdom, men hun ytrede tillige, at hun i den grad afskyede et letfærdigt menneske, at jeg blev ganske stum og konfus ved det. Jeg prøvede flere gange på at undskylde Dem, men rigtigheden af hendes bemærkninger slog mig aldeles. På min ære, det er en elskelig pige, så sød og så fornuftig, at jeg aldrig bar set magen til. Jeg kunne have kysset hende, så nydeligt talte hun for sig. Hendes ytringer kunne endog passe sig for en Seneca, eller for en biskop. 'Jeg troede engang, madam,' sagde hun, 'at jeg havde opdaget en høj grad af hjertensgodhed hos mr. Jones, og jeg må tilstå, at jeg højligt agter ham for det, men en sådan udartet letsindighed i opførsel må jo fordærve det bedste hjerte af verden; alt, hvad en godmodig, men letfærdig person kan vente, er, at man i sin foragt og afsky skal blande nogle få gran af medlidenhed.' Ja, det er sandt, hun er en engel!"

"O, mrs. Miller!" svarede Jones, "hvorledes skal jeg udholde det at have mistet en sådan engel?"

"Mistet! Vist ikke!" råbte mrs. Miller. "Jeg håber, at De endnu ikke har mistet hende. Lad nu blot for fremtiden alle slige letsindigheder fare, så kan der endnu være håb; og i værste tilfælde, hvis hun skulle være uovertalelig, så er der en anden

ung dame, virkelig en sød, ung dame, med en glimrende formue, der er færdig at dø af kærlighed til Dem. Jeg hørte om det i morges og sagde det også lige ud til miss Western; ja, der gik jeg vist også lidt videre, end hvad der var sandt; for jeg fortalte hende, at De havde afslået hendes tilbud, men jeg vidste jo også ganske sikkert, at De ville gøre det. Der kan jeg nu også give Dem lidt trøst, for da jeg omtalte den unge dames navn, der ikke er nogen anden end den smukke enke, mrs. Hunt, forekom det mig, som om hun blev ganske bleg; men da jeg så erklærede, at De havde frabedt Dem den tiltænkte lykke, så vil jeg sværge på, at hendes ansigt i øjeblikket blev overspredt med rødme, og så sagde hun: 'Ja, jeg nægter ikke, at jeg nok tror, at han har nogen godhed for mig'."

Her blev samtalen afbrudt ved mr. Westerns ankomst, der ikke længere kunne holdes udenfor værelset, selv af mr. Allworthy, selv om denne, som vi flere gange har set, havde en betydelig magt over ham.

Mr. Western fo'r lige hen imod Jones og råbte: "Min gamle ven, Tom, det glæder mig hjerteligt at se dig. Lad nu alt, hvad der er sket, være glemt. Det var ikke min hensigt at fornærme dig, fordi jeg, som Allworthy her nok ved, ja som du selv nok kan begribe, tog dig for en ganske anden person; og når én nu ikke mener det ilde, så gør et ord i hidsighed jo ingenting. Den ene kristne må jo tilgive den anden."

"Jeg håber, sir," svarede Jones, "at jeg aldrig skal glemme alle de beviser på godhed, som jeg har modtaget af Dem; og hvad det angår, at De skulle have fornærmet mig, så er det mig aldeles ubekendt."

"Er det sandt," sagde Western, "så ræk mig din næve, og der har du min så ærligt ment, som nogen skikkelig fyr i hele riget kan give dig sin. Kom nu med mig; jeg skal straks bringe dig til din kæreste."

Mr. Allworthy gjorde dog indvendinger imod dette; og da squiren hverken kunne formå onklen eller søstersønnen til at følge med, var han efter nogen ordstrid nødt til at finde sig i at opsætte at indføre Jones hos Sophia til om eftermiddagen. Til denne tid lovede også Allworthy, dels af medlidenhed med Jones, dels af høflighed mod Western, at han ville være til stede ved tebordet.

Fra nu af var underholdningen meget behagelig, og vi skulle gerne have meddelt vore læsere den, hvis den tidligere havde fundet sted, men da vi nu kun har lejlighed til at anføre, hvad der er væsentligt nødvendigt, må det være tilstrækkeligt at melde, at alting fuldkommen var bragt i orden angående besøget om eftermiddagen, hvorpå mr. Western igen vendte tilbage til sin bopæl.

Kapitel 11

Hvori fortællingen endnu mere nærmer sig til sin slutning.

Da mr. Western var taget bort, begyndte Jones at underrette mr. Allworthy og mrs. Miller om, at hans frihed var blevet bevirket ved hjælp af to ædle lorder og to kirurger samt en ven af mr. Nightingale, der havde henvendt sig til den øvrighedsperson, der havde udstedt arrestordren, og som nu igen løslod ham, da sårlægen aflagde sin ed på, at den sårede person ikke var i nogen fare på grund af det sår, han havde modtaget.

Han sagde også, at han havde set den ene af disse herrer før, og det kun en eneste gang; hvorimod den anden i høj grad havde overrasket ham ved at bede om undskyldning for en fornærmelse, han havde tilføjet ham, der, som han sagde, alene havde sin grund i, at han ikke havde vidst, hvem han var.

Men nu forholdt sagen, som Jones først senere erfarede, sig således: – Den løjtnant, som lord Fellamar efter lady Bellastons anvisning havde givet den kommission at presse Jones som løsgænger til søkrigstjenesten, talte senere hen, da han meddelte lorden, hvad udfald sagen havde fået, på en i alle henseender fordelagtig måde om Jones' adfærd og forsikrede Hs. Herlighed i de mest bestemte udtryk om, at han sikkert måtte have taget fejl af personen, da Jones utvivlsomt var en sand gentleman, og dette havde igen til følge, at Hs. Herlighed, der var en mand af streng sædelig karakter og på ingen måde ville begå en handling, der kunne nedsætte ham i verdens øjne, begyndte at blive meget forlegen og urolig over det råd, han havde lyttet til.

Et par dage derefter traf lord Fellamar ved middagstid sammen med den irske pair, der under samtalen om den stedfundne duel kom til at fortælle sit selskab om Fitzpatrick og dennes karakter, skønt just ikke ganske, som han fortjente det, især med hensyn til det, der angik hans frue. Han erklærede nemlig, at hun var den uskyldigste, mest forurettede kone i verden, og at han blot af ren og skær medlidenhed havde taget sig af hende. Han ytrede endvidere, at han havde til hensigt næste dag at begive sig til Fitzpatricks logi for om muligt at formå ham til at indvilge i en skilsmisse fra sin kone, da hun, efter som pairen fortalte, levede i stadig angst for sit liv,

såfremt hun nogensinde skulle være nødt til igen at komme under sin mands herredømme. Lord Fellamar lovede derpå, at han ville ledsage ham, for at han kunne skaffe sig nøjagtig underretning med hensyn til Jones og om de nærmere omstændigheder ved duellen, for han var på ingen måde vel til mode ved den rolle, han havde spillet. Dette forslag blev med stor glæde modtaget af den anden adelsmand, som derved desto lettere håbede at kunne befri damen, dels fordi han stolede meget på den indflydelse, som lord Fellamar ville kunne gøre gældende, og dels fordi han derved mente at kunne skræmme Fitzpatrick. Deri havde han måske også ret, for næppe mærkede den stakkels irlænder, at disse ædle herrer af første rang havde taget sig af hans kones sag, førend han gav efter, og skilsmissebestemmelsen blev derfor snart affattet og undertegnet af begge parter.

Forresten var mr. Fitzpatrick blevet så overtydet af mrs. Waters om sin kones uskyldighed i henhold til Jones under opholdet i Upton, eller også var han af andre årsager blevet så ligegyldig med hensyn til denne sag, at han omtalte Jones højst fordelagtigt til lord Fellamar, tog al skylden på sig selv og erklærede, at hans modpart havde opført sig som en gentleman og en mand af ære. Og da nu lorden videre adspurgte ham med hensyn til Jones, fortalte Fitzpatrick ham, at Jones var en nevø af en meget hæderlig og formuende gentleman, hvilket han havde erfaret af mrs. Waters efter den samtale, hun havde haft med mr. Dowling.

Lord Fellamar troede nu, at det sømmede sig for ham at gøre alt, hvad der stod i hans magt for at give den af ham så højligt forurettede al mulig oprejsning, og han besluttede derfor uden

noget hensyn til rivaliseren (for han havde nu opgivet enhver tanke om Sophia) at forskaffe Jones friheden, da han fuldkommen vel indså, både på grund af mr. Fitzpatricks og kirurgens erklæring, at såret på ingen måde var dødeligt. Han formåede derfor den irske pair til at følge med hen til det sted, hvor Jones var fængslet, og opførte sig der således mod ham, som vi allerede har anført.

Da Allworthy kom tilbage til sit logi, tog han Jones straks med sig ind i sit værelse og underrettede ham der om hele sagen, både om det, han havde hørt af mrs. Waters, og tillige om det, han havde opdaget ved hjælp af mr. Dowling.

Ved denne efterretning blev Jones lige så forundret som bekymret, men undlod dog at gøre nogen som helst bemærkning desangående. Nu kom der også et bud fra mr. Blifil for at høre, om det var hans onkel belejligt, da han ønskede at tale med ham. Allworthy fo'r op og blev ganske bleg og befalede dernæst tjeneren i en mere lidenskabelig tone, end han nogensinde før havde talt i, at han skulle svare Blifil, at han ikke ville kendes ved ham.

"Men De må dog betænke, sir ...!" råbte Jones med skælvende røst.

"Ja, jeg har betænkt det," svarede Allworthy, "og du skal selv bringe den kæltring mit svar. Der er ingen, der bedre kan forkynde ham sin dom end den, hvis ødelæggelse han så lumskeligt har efterstræbt og næsten har fået fuldbragt."

"Tilgiv mig, kære sir," sagde Jones, "men et øjebliks nærmere overlæg vil sikkert overtyde Dem om det modsatte. Det, der måske turde være retfærdigt, når det forkyndes ham af en andens læber, det vil af mine lyde som hån og nedværdigelse; og

mod hvem? Mod min egen broder, mod Deres nevø. Han har jo ikke heller behandlet mig så grusomt. Og derfor ville dette også være langt mere uforsvarligt end alt, hvad han har gjort imod mig. Lykken kan måske friste et menneske, selv den, der ikke af hjertet er ondskabsfuld, til uretfærdighed; men hån kan kun opstå af et sort, ondskabsfuldt hjerte og kan ikke engang undskylde sig med fristelsen. Tillad mig derfor indstændigt at bede Dem ikke at foretage noget mod ham, mens De i så høj en grad er vred på ham. Betænk, kære onkel, at jeg selv ikke uhørt blev dømt."

Ved at høre dette rejste Allworthy sig i tavshed og omfavnede derpå Jones, idet han sagde, mens tårerne stod ham i øjnene:

"O, mit barn! Hvor har jeg dog i lang tid været forblændet, at jeg ikke kunne se så megen hjertensgodhed!"

I dette øjeblik kom mrs. Miller ubemærket ind i værelset, fordi hun blot svagt havde banket på døren, og da hun så Jones i sin onkels arme, blev den stakkels kone rent ellevild af glæde, faldt på knæ og udbrød i de mest begejstrede taksigelser til Gud for det, der var sket. Derefter fo'r hun hen til Jones, omfavnede ham med inderlighed og råbte:

"Min dyrebare ven, jeg ønsker Dem tusind og atter tusind gange til lykke på denne velsignede dag!"

Dernæst kom turen til mr. Allworthy, der også fik sin portion lykønskninger. Hertil svarede han:

"Ja, De har ret, mrs. Miller, jeg er virkelig uudsigelig lykkelig."

På alle sider viste man sig nu henrykte af glæde, og da det nu var vel overstået, bad mrs. Miller dem begge at komme ned i spisestuen til middag, hvor hun fortalte dem, at der også var et

par andre lykkelige mennesker samlet, nemlig mr. Nightingale og hans brud, samt hans kusine Henriette og hendes brudgom.

Allworthy bad hende have ham undskyldt, at han ikke kunne deltage i selskabets middagsmåltid, da han havde bestilt lidt mad til sig og sin nevø på sit eget værelse, fordi de havde mange ting, som de privat måtte undersøge og afgøre; imidlertid kunne han dog ikke blive fri, før han lovede den gode kone, at både han og Jones ville deltage i hendes selskab ved aftensbordet.

Derefter spurgte mrs. Miller, hvad man skulle foretage sig med Blifil.

"For jeg kan virkelig ikke," sagde hun, "have en rolig time, så længe sådan en kæltring er her i mit hus."

Allworthy tilstod selv, at han var ilde til mode ved det.

"Å, ikke andet end det," råbte hun, "lad De mig blot om det, jeg skal snart få ham kørt på døren, det lover jeg Dem. Jeg har her to håndfaste krabater nedenfor."

"Ak nej," råbte Allworthy, "der fordres ingen voldsomhed for at bevirke dette, hvis De blot vil sende et bud til ham på mine vegne, så tager han nok bort af sig selv."

"Om jeg vil?" råbte mrs. Miller, "jeg har aldrig i mit liv gjort noget hellere."

Men Jones sagde, at han nu nøjere havde overlagt sagen, og hvis mr. Allworthy ville tillade det, ville han selv bringe ham budskabet.

"Jeg ved nu," sagde han, "meget vel, hvad De har i sinde, og beder Dem om, at jeg må underrette ham om det med mine egne ord. Kun beder jeg Dem, sir," tilføjede han, "at betænke, hvilke skrækkelige følger det kan have på en voldsom og

pludselig måde at drive ham til fortvivlelse. For hvor uskikket er den stakkels mand desværre nu til at dø i sin nærværende tilstand."

Denne bemærkning gjorde ikke mindste indtryk på mrs. Miller. Hun løb ud af værelset og sagde:

"De er virkelig for god, mr. Jones, alt for god til at leve i denne verden."

På mr. Allworthy gjorde det derimod et dybere indtryk, og han ytrede derfor:

"Gode barn, jeg er lige så forundret over dit gode hjerte som over din hurtige indsigt i det, der er det rette. Himlen forbyde, at det slette menneske skulle berøves de fornødne midler og tid til at angre. Den tanke ville virkelig være forfærdelig. Nej, gå hellere op til ham og tal med ham efter bedste skøn; dog må du ikke smigre ham med, at han nogensinde får min tilgivelse, for skurkestreger skal jeg aldrig tilgive, undtagen for så vidt religionen byder det, og den udstrækker sig hverken til, at jeg behøver at bevise ham tjenester eller omgås med ham."

Jones gik nu op til Blifil på dennes værelse og traf ham der i en tilstand, der virkelig vakte hans medlidenhed, skønt den måske ville have sat andre, der havde set ham, i en mindre velvillig sindsstemning. Han havde nemlig kastet sig hen på sengen, hvor han lå rent fortvivlet og græd bitterligt. Hans tårer var rigtignok ikke sådanne, der udgydes af en sønderknust sjæl for at bortskylle den brøde af et hjerte, der uforvarende er blevet forført eller har overilet sig stik imod en bedre naturlig retning og beskaffenhed og kommer af den menneskelige naturs skrøbelighed, hvilket kan finde sted selv hos den gode; nej, hans tårer var af den slags, som den ængstede tyv udgyder i

sin celle, og som virkelig kun er følger af den bekymring, som de grusomste personer dog sjældent plejer at mangle med hensyn til sig selv.

Det ville være ubegribeligt og trættende at skildre dette optrin, ganske som det fandt sted; vi vil derfor kun tilføje, at Jones opførte sig næsten alt for kærligt mod Blifil. Han undlod intet, hvad han kunne opfinde, for at opmuntre og trøste dennes nedtrykte sind, inden han meddelte ham onklens beslutning, at han endnu samme dag skulle forlade huset. Han gjorde ham det tilbud, at han ville forsyne ham med så mange penge, som han behøvede, forsikrede ham om, at han hjerteligt tilgav ham alt, hvad han havde foretaget mod ham, samt at han for fremtiden ville forsøge på at leve sammen med ham som en broder og endelig ikke ville undlade at forsøge alt, hvad han formåede, for igen at tilvejebringe en forsoning med onklen.

I begyndelsen var Blifil mørk og tavs og lod til at overveje, om han ikke skulle nægte alt, men da han til sidst fandt, at man havde alt for mange og tydelige beviser imod ham, fandt han sig i at gå til bekendelse. Derpå bad han sin broder på den heftigste måde om tilgivelse og kastede sig formelig ned på gulvet for ham og kyssede hans fødder; kort sagt, han var lige så påfaldende lav og krybende, som han førhen havde været ond og ugudelig.

Jones kunne ikke ganske dølge sin foragt, så at man nok kunne se på hans ansigt, hvilke følelser den yderligt krybende opførsel vakte hos ham. Imidlertid løftede han broderen op fra gulvet, så snart han kunne, og rådede ham til at bære sin modgang med mere mandighed, mens han til samme tid gentog sit løfte om, at han ville gøre alt, hvad der stod i hans

magt, for at lette den for ham. Hertil ytrede Blifil, at han til fulde følte, hvor uværdig han var til så stor en godhed, og udbrød i en strøm af taksigelser, og da han så endelig havde erklæret, at han straks ville se sig om efter et andet logi, vendte Jones tilbage til sin onkel.

Blandt andre ting fortalte Allworthy også Jones om den opdagelse, han havde gjort med hensyn til de 500 pund i banknoter.

"Jeg har allerede," sagde han, "spurgt en jurist til råds, men han har til min store forundring fortalt mig, at der ikke er fastsat nogen straf for et sådant bedrageri. Og dog, når jeg betænker den store utaknemmelighed, som denne karl derved har lagt for dagen imod dig, så forekommer en stratenrøver mig som en uskyldig person i sammenligning med ham."

"Herregud!" råbte Jones, "er det muligt? Denne efterretning gør mig virkelig såre ondt. Jeg troede oprigtigt, at der ikke fandtes nogen ærligere karl i verden. Men fristelsen ved en så betydelig pengesum må vel have været for stor for ham, til at han kunne modstå den, for mindre summer har jeg ganske rigtigt fået gennem hans hænder. Kære onkel, De må tillade mig snarere at betragte det som en svaghed end som utaknemmelighed, for jeg er overbevist om, at den stakkels karl er mig hengiven, da han har bevist mig visse tjenester, som jeg aldrig skal glemme; ja, jeg tror endog, at han fortryder det, han har gjort, for det er ikke længere end et par dage siden, netop da mine sager syntes at stå mest fortvivlet, at han besøgte mig i mit fængsel og tilbød mig alle de penge, jeg behøvede. Betænk blot, sir, hvilken fristelse det må have været for en mand, der havde gennemgået så hårde næringssorger, at få en sum i

hænde, der satte ham og hans familie i en tilstand, hvorved sådanne lidelser ikke mere kunne ramme ham."

"Nej, barn," råbte Allworthy, "du driver det virkelig for vidt med din tilgivende overbærenhed. En sådan barmhjertighed er ikke blot svaghed, men grænser næsten til uretfærdighed og er lige så skadelig for samfundet, som den giver anledning og opmuntring til forseelser. Jeg kunne nok også have tilgivet krabaten hans mangel på redelighed, men aldrig hans utaknemmelighed. Du må også tillade mig at sige, at når vi indrømmer, at fristelsen kan undskylde den egentlige mangel på ærlighed, så har vi også været så oprigtige og skånsomme, som vi burde være, og så vidt må jeg selv tilstå, at jeg er gået, for jeg har ofte beklaget en røvers skæbne, når jeg har været medlem af en jury, og har flere gange henvendt mig til dommeren på sådanne personers vegne, i hvis sag der forekom omstændigheder, hvorved deres brøde blev formildet. Men der, hvor mangel på ærlighed er forenet med en endnu værre forbrydelse, såsom grusomhed, mord, utaknemmelighed og deslige, der bliver medlidenhed og tilgivelse til rene fejl. Jeg er overtydet om, at karlen er en kæltring, og han skal også få sin straf; i det mindste for så vidt som jeg kan straffe ham."

Dette sagde han med en så alvorsfuld stemme, at Jones ikke anså det for rådeligt at indvende noget imod det; desuden var også den af mr. Western fastsatte time nu så nær forhånden, at han knap kunne få tid til at klæde sig om. Hermed sluttede altså den nærværende samtale, og Jones begav sig i samme øjeblik til et andet værelse, hvor Partridge efter ordre ventede på ham med hans klæder.

Partridge havde næppe talt med sin herre siden den tid, da den lykkelige opdagelse havde fundet sted. Den stakkels fyr var hverken i stand til at holde sig rolig eller til at tolke sin henrykkelse. Han bar sig ad som en mand, der er gal, og gjorde næsten lige så mange fejltagelser, mens han skulle hjælpe Jones ved påklædningen, som Harlekin foretager, når man ser ham gøre sit toilette på scenen.

Ikke desto mindre var hans hukommelse aldeles usvækket. Han kunne huske så mange lykkelige tegn og forvarsler for denne heldige begivenhed, og hvorledes han allerede dengang havde iagttaget nogle af dem, men nu kunne han huske langt flere. Ikke heller undlod han at fortælle ham de drømme, som han havde haft om natten, førend han traf Jones, og endte med at sige:

"Jeg har altid fortalt Deres Velbårenhed, at der var noget, der anede mig, at det engang ville stå i Deres magt at gøre min lykke."

Hertil svarede Jones, at hans anelse ganske sikkert skulle gå i opfyldelse med hensyn til ham selv, da alle tegn og varsler jo havde været ham så heldige, og denne erklæring bidrog ikke lidet til at forøge den umådelige glæde, som den stakkels fyr allerede i forvejen følte på sin herres vegne.

Kapitel 12

Hvori fortællingen endnu mere nærmer sig sin ende.

Da Jones nu var fuldkomment pyntet, fulgte han med sin onkel hen til mr. Westerns bopæl. Han var virkelig et af de smukkeste mennesker, man kunne tænke sig, og hans udseende var

allerede i stand til ganske at henrykke den største del af det kvindelige køn; men vi håber desuden i denne fortælling at have vist, at naturen, der havde dannet ham, ikke lod det bero ved dette ene fortrin at anbefale sit værk, skønt den jo stundom lader det blive ved det.

Sophia, skønt hun var vred nok, var ligeledes pyntet på det bedste, og mine læserinder må virkelig tro mig: hun var så uendelig dejlig, at selv Allworthy ikke kunne bare sig for at hviske til mr. Western, så snart han fik øje på hende, at hun var den yndigste pige i verden. Hertil svarede Western ganske sagte, det vil sige således at alle de tilstedeværende kunne høre det:

"Des bedre er det for Tom, for han skal F... tage mig ha'e lov til at kramme hende."

Ved disse ord blev Sophia blodrød, mens Toms ansigt blev så blegt som et lagen, og hans forlegenhed var ubeskrivelig.

Næppe var der taget af tebordet, førend mr. Western fik Allworthy ud af døren under påskud af, at han havde en vigtig sag, han ønskede at aftale med ham, og som han derfor straks ville forelægge ham under fire øjne, inden han glemte det.

De elskende var nu ene, og det vil vistnok forekomme mange af mine læsere besynderligt, at de, der havde så meget at fortælle hinanden, mens deres samtale var udsat for fare og vanskeligheder, og som syntes så ivrige efter at styrte i hinandens arme, mens der var så mange hindringer i vejen for dem, nu, da de med fuldkommen sikkerhed havde frihed til at sige og gøre, hvad de lystede, begge to i nogen tid sad tavse og ubevægelige. Dette gik endog så vidt, at en fremmed, der ikke var nogen skarpsindig iagttager, muligvis ville have sluttet, at

de gensidigt var hinanden aldeles ligegyldige. Imidlertid, hvor underligt det end må synes, gik det dog således til: begge sad med nedslagne øjne og var nogle minutter aldeles tavse.

I denne mellemtid forsøgte mr. Jones rigtignok én eller to gange på at ytre noget, men det var ham aldeles umuligt, idet han næppe kunne få et ord frem, men kun ytrede nogle afbrudte ord, blandet med dybe suk. Endelig begyndte Sophia selv at tale, dels af medlidenhed med ham, dels fordi hun ville bortlede samtalen fra den genstand, som hun vel kunne tænke sig, at han ville prøve på at indlede, og sagde derfor:

"Sir, De er dog meget lykkelig ved, at denne opdagelse har fundet sted?"

"Tror De virkelig, frøken?" svarede Jones sukkende, "at jeg anser mig for lykkelig, så længe jeg har pådraget mig Deres mishag?"

"Ja, min herre," svarede hun, "hvad den sag angår, så ved De nok bedst, om De har fortjent det."

"Ak ja, frøken," gentog han, "De ved vistnok, hvorvidt jeg fortjener Deres velvilje. Mrs. Miller har jo underrettet Dem om hele sammenhængen. O, kære Sophia! Tør jeg da aldrig håbe, at De vil tilgive mig?"

"Jeg tror sikkert, mr. Jones," svarede hun, "at jeg godt kan lade det bero på Deres eget omdømme og tør overlade det til Dem selv at afsige dommen over Deres egen opførsel."

"Ak, frøken!" svarede han, "jeg beder Dem kun om nåde og fordrer ikke retfærdighed af Dem, for den fordømmer mig aldeles; og dog er jeg uskyldig med hensyn til det brev, jeg sendte til lady Bellaston. Jeg kan forsikre Dem på det højtideligste, at De har fået den rene sandhed at vide om det."

Han fortalte hende derefter, hvorledes Nightingale havde forvisset ham om, at han nok skulle skaffe et godt påskud til at tage sit ord tilbage, hvis Hendes Nåde mod al forventning skulle have modtaget hans tilbud, men tilstod selv, at han havde gjort sig skyldig i en stor uforsigtighed ved at stille en sådan skrivelse til hendes rådighed, "da jeg," sagde han, "nu indser, hvor dyrt jeg har måttet bøde for den, på grund af den indflydelse, den har på Dem."

"Ak nej, jeg vil ikke og kan ikke," sagde hun, "tro andet med hensyn til dette brev, end hvad De selv siger mig, og min adfærd mod Dem viser vist også tydeligt nok, at jeg ikke lægger synderlig vægt på det. Og dog, mr. Jones, har jeg ikke ellers nok at tage fortrydeligt op? Når jeg tænker på, hvad der foregik i Upton, og at De så snart igen skulle indlade Dem i kærlighedsforståelse med et andet fruentimmer, og det på samme tid, som jeg troede, og De selv foregav, at Deres hjerte var mig inderlig hengivent? Det var sandelig en uværdig opførsel. Kan jeg da tro, at denne foregivne kærlighed kan være oprigtigt ment. Eller, sæt endog, det forholdt sig så, hvilken lykke kan jeg vente mig af den mand, der er så letsindig og ubestandig?"

"Kære Sophia," udbrød han, "tvivl ikke om, at jeg oprigtigt elsker Dem, så højt som noget menneske på jorden formår. Forestil Dem blot, tilbedte elskede, min ulykkelige tilstand, mine fortvivlede omstændigheder. Kunne jeg dengang have smigret mig med det fjerneste håb nogensinde at turde knæle for Dem på den måde, som det nu er mig tilladt, så skulle intet andet fruentimmer nogensinde have formået at vække en tanke hos mig, som ikke skulle have kunnet bestå mod den strengeste

dyds fordringer. Tror De, at jeg har kunnet være ubestandig og letsindig mod Dem? Ingenlunde! Hvis De blot godhedsfuldt vil tilgive det forbigangne, så vil De ikke lade nogen grusom ængstelighed forlede Dem til at udelukke mig fra Deres godhed og nåde. Aldrig har nogen anger været mere oprigtig følt. O, lad den forsone mig med den himmel, der for mig bor i Deres hjerte."

"Vistnok må oprigtig anger, mr. Jones," svarede hun, "forskaffe enhver synder tilgivelse, men kun fra den, der til fulde kan skønne og bedømme denne angers natur og beskaffenhed. Hvad et menneske angår, da er hans sjæl underkastet vildfarelser, og jeg kender intet aldeles pålideligt middel til at komme efter sandheden. Imidlertid kan jeg dog sige Dem så meget, at hvis jeg kunne formå mig selv til på grund af Deres anger at tilgive Dem, så ville jeg også fordre De stærkeste beviser på sammes oprigtighed."

"O, nævn mig noget bevis, det står i min magt at give!" råbte Jones.

"Tiden," svarede hun, "vil vise det, kun tiden kan godtgøre for mig, at De virkelig angrer, hvad De har gjort, og for fremtiden har besluttet at forsage sådanne letfærdigheder, der måtte foranledige mig til at afsky Dem, hvis jeg kunne tænke mig, at De kunne være i stand til at vedblive med det."

"Tro ikke dette!" råbte Jones, "jeg forsikrer Dem herved, og knælende bønfalder jeg Dem om det: skænk mig Deres tillid, skænk mig den tillid, som det skal være mit livs opgave at fortjene."

"Nu vel da," sagde hun, "så lad det være en opgave, som De i det mindste anvender en del af Deres liv på for at vise mig, at

De fortjener min tillid. Jeg tror, at jeg nu tydeligt nok har tilkendegivet Dem, at så snart jeg ser, at De fortjener min tiltro, så skal De også få den. Efter det, der er sket, kunne De jo ikke vente, at jeg ville tro Dem på Deres ord?"

Hertil svarede han: "De skal ikke heller tro mig på mit blotte ord; jeg har en langt bedre sikkerhed, et formeligt pant for min bestandighed, som De ikke kan tvivle på, når De ser det."

"Og hvad er det?" spurgte Sophia lidt forundret.

"Det skal jeg vise Dem, fortryllende engel," råbte Jones, idet han tog hende ved hånden og førte hende hen foran spejlet. "Se der, sku der din egen yndige skabning, dette åsyn, denne form, disse øjne, denne sjæl, der stråler igennem disse øjne; kan nu den mand, der får alt dette til eje, nogensinde blive ubestandig? Nej, det er umuligt! Kære Sophia, De ville ikke tvivle på det, når De blot kunne se Dem selv med andre øjne end Deres egne."

Sophia rødmede og smilede halvt om halvt, men tvang sig dog straks til at vise et alvorligt åsyn og sagde:

"Hvis jeg skal slutte til fremtiden fra den forbigangne tid, så vil mit billede ikke mere var befæstet i Deres hjerte, når De ikke ser mig, som det er til stede i dette spejl, når jeg er ude af værelset."

"Nej, i sandhed, ved alt, hvad helligt er, det har aldrig været fjernet fra mit hjerte. Deres køns fine følelse kan ikke tænke sig vort hjertes mangler, og hvor lidt slige kærlighedsforbindelser har med hjertet at gøre."

"Ja så vil jeg aldrig ægte en mand," svarede Sophia alvorligt, "der ikke kan tilegne sig så megen forædling, at han lige så lidt som jeg er i stand til at gøre en sådan forskel."

"Men jeg vil også lære det," sagde Jones, "jeg har virkelig allerede lært det. Det første øjebliks håb om, at min Sophia engang vil blive min hustru, har med ét lært mig det; og så skal alle de øvrige, der henhører til hendes køn fra dette øjeblik af lige så lidt være en genstand for mine sanser som for mit hjertes tilbøjelighed."

"Godt," svarede Sophia, "det vil tiden lære. Nu er Deres stilling jo ganske anderledes, mr. Jones, og jeg kan forsikre Dem, at denne forandring glæder mig. Der vil nu ikke fattes Dem lejlighed til at være i min nærhed, og således vil De også kunne overbevise mig om, at Deres sind ligeledes er forandret."

"Søde engel! Hvorledes skal jeg takke dig for din godhed? De indrømmer altså, at min lykke glæder Dem? Tro mig, frøken, det er kun Dem, der forårsager, at jeg kan nyde denne lykke, siden jeg skylder den det dyrebare håb. – O min Sophia, lad det ikke være alt for fjernt. Jeg vil ganske underkaste mig Deres befalinger, jeg vover ikke at påskynde noget, førend De tillader det. Men tillad mig at bede Dem, sæt mig en kort tid på prøve. Sig mig, hvornår tør jeg vente, at De vil være overbevist om det, jeg højtideligt forsikrer Dem om, er sandt?"

"Når jeg allerede frivilligt er gået så vidt, mr. Jones," sagde hun, "så venter jeg, at De ikke vil være mere påtrængende. Ja, videre vil jeg ikke love noget."

"O! se ikke så vredt til mig, min Sophia!" råbte han, "jeg skal ikke, jeg tør ikke trænge på Dem; men tillad mig blot at bede Dem om selv at bestemme en vis tid. O! Betænk dog, hvor utålmodig kærligheden er!"

"Måske et års tid," sagde hun.

"O, min Sophia, det er en evighed, De der har fastsat."

"Nå, så måske det kan ske lidt tidligere, men plag mig nu ikke. Hvis Deres kærlighed til mig virkelig er så stor, som jeg ønsker mig, så antager jeg, at De nu må være tilfreds."

"Tilfreds, Sophia, betegn dog ikke min uendelige lykke med et så koldt udtryk. O! henrykkende tanke! Nu er jeg da vis på, at den velsignede dag engang vil komme, da jeg skal kalde Dem min, da ingen frygt mere skal eksistere, da jeg skal have den store, dyrebare, uendelige og fortryllende glæde at gøre min Sophia lykkelig!"

"Velan, sir," sagde hun, "denne dag står i Deres egen magt."

"O, min kære, min tilbedte engel," råbte han, "disse ord gør mig vanvittig af fryd. Men nu må jeg, jeg kan ikke andet, takke disse dyrebare læber, der så sødt har udtalt min salighed."

Med disse ord omfavnede han hende og kyssede hende med en heftighed, som han aldrig før havde vovet.

I dette øjeblik brød Western, der i nogen tid havde stået på lur, ind i værelset og råbte med sin jagtstemme og de dertil hørende udtryk:

"Puds hende, min dreng! Fremad! Afsted! Nå, det var ret, såd'n skal det være, småbørn. Nu er det godt, at det er vel overstået. Har hun nu bestemt bryllupsdagen? Jeg opsætter den ikke et minut længere end til næste dag. Det har jeg bestemt."

"Tillad mig nu at bede Dem, sir," sagde Jones, "at jeg ikke skal forårsage ..."

"Å sladder, be'e mig hist, be'e mig her –" råbte Western, "jeg troede, at du ganske anderledes havde været karl for din hat end således at give efter for pigenykker. Jeg skal sige dig noget, det er alt sammen lutter snerperi. Katten ta'e mig, hun holdt lige så gerne bryllup i aften? Ikke sandt, Sophia? Kom nu og tal rent ud

af posen og vær dog én gang for alle en oprigtig pige. Hvad, er du nu døv igen? Kan du da inte tale?"

"Men hvad skal jeg da tilstå sir," sagde Sophia, "siden De lader til at kende mine tanker så nøje?"

"Nu er du en god pige," råbte han, "nu giver du altså dit samtykke?"

"Nej, ingenlunde, sir," sagde Sophia, "jeg har ikke givet noget samtykke."

"Vil du da ikke have ham i morgen, eller i overmorgen?" sagde Western.

"Nej sir, det er ikke min hensigt."

"Men jeg kan sige dig," svarede han, "hvorfor du inte vil: fordi det morer dig at være ulydig og drille og pine din fader."

"Gode herre ..." sagde Jones formildende.

"Og jeg kan også sige dig, at du er en tosse!" råbte han. "Dengang jeg forbød hende det, så bestilte hun intet andet end sukke og græde, smægte og skrige, og nu, da jeg er enig med dig, nu sætter hun sig imod det. Det er lutter stædighed, og inte andet. Hun vil inte mere lade sig styre og regere af sin fader, der er det hele; det er barestens for at gøre rigtig imod og modsige mig."

"Men, hvad vil papa da have, at jeg skal gøre," råbte Sophia.

"Hvad jeg vil ha'e, du skal gøre?" sagde han, "jeg vil ha'e, at du på øjeblikket skal give ham din hånd."

"Godt, sir," sagde Sophia, "det skal ske, jeg adlyder, der er min hånd, mr. Jones."

"Godt, vil du nu sige Ja til at tage ham i morgen," sagde Western.

"Også deri vil jeg adlyde Dem, sir," svarede hun.

"I morgen skal altså dagen være?" råbte han.

"Ja papa, så lad det da være i morgen, siden De således vil have det," sagde Sophia.

Nu faldt Jones på knæ og kyssede hendes hånd med glæde og henrykkelse, mens Western gav sig til at hoppe og danse rundt i værelset og straks udråbte:

"Men hvor S... er dog Allworthy? Nu går han vel der udenfor og snakker med den forbistrede lovtrækker, Dowling, i stedet for at tage sig noget andet for?"

Med disse ord fo'r han ud for at opsøge ham og gav således de elskende en meget behagelig lejlighed til i nogle få minutter at være alene.

Imidlertid varede det ikke længe, inden han igen kom tilbage med Allworthy og sagde:

"Når De inte vil tro mig, så kan De selv spørge hende om det. Har du inte lovet, Sophia, at du i morgen vil gifte dig med ham?"

"Det har De jo befalet mig, sir," råbte Sophia, "og jeg vover ikke at være ulydig imod Dem."

"Jeg håber også, frøken," sagde Allworthy, "at min nevø vil gøre sig så megen godhed værdig og altid lige så godt som jeg vil indse den store ære, De herved beviser vor familie. I sandhed, en forbindelse med en så yndig og fortræffelig dame er en ære, som selv den fornemste i England måtte påskønne."

"Ja," svarede Western, "men havde jeg nu ladet hende stå der og gøre alle de indvendinger og krumspring, som hun ville, så kunne det endnu have varet længe, inden æren var sket fyldest; nej, jeg var virkelig nødt til at bruge en smule faderlig myndighed for at få hende til det."

"Det vil jeg ikke håbe, sir," sagde Allworthy. "Jeg håber, at der ikke finder mindste tvang sted ved det."

"Nej vist ikke," råbte Western, "nu må De gerne sige til hende, at hun skal tage sit ord tilbage, hvis De lyster. Angrer du ikke hjerteligt det løfte, hvad, Sophia?"

"Nej, kære fader," svarede hun, "jeg angrer det ikke, ikke heller håber jeg nogensinde at komme til at fortryde et løfte, jeg har gjort til fordel for mr. Jones."

"Nå, så lykønsker jeg dig af mit ganske hjerte, kære nevø, og anser mig for det lykkeligste menneske. Også Dem, frøken, beder jeg modtage min hjertelige lykønskning i denne glædelige anledning, ligesom jeg også er overtydet om, at De har skænket Deres hjerte til den, der vil erkende og skatte Deres værd, eller i det mindste gøre sit bedste for at fortjene Dem."

"Han vil gøre sit bedste!" råbte Western, "det tror jeg nok, jeg indestår Dem for. Hør nu engang, Allworthy, jeg sætter fem pund mod én rigsdaler, at vi i morgen om ni måneder skal vi have en rask lille dreng! Men sig mig nu, hvad vil De ha'e? Vil De ha'e burgunder, champagne eller hvad andet? For jeg vil, ved kejserens skæg, rigtig være på støvlerne i aften."

"Nej, sir," sagde Allworthy, "De må virkelig have mig undskyldt, for både min nevø og jeg var begge to budt andetsteds hen, forinden vi kunne formode, at denne lykkelige begivenhed var så nær for hånden."

"Hvad behager, inviteret," råbte squiren, "såd'n snak tager jeg ikke imod. Jeg slipper Dem inte i aften, under ingen omstændigheder; De må spise her til aften, ved den piber, der blæste for Moses!"

"De må have mig undskyldt, nabo," svarede Allworthy, "jeg har engang givet mit løfte, og De ved nok, at jeg aldrig svigter det."

"Men, sig dog barestens, hvor er De inviteret hen?" råbte squiren.

Allworthy underrettede ham nu om dette samt også om dem, selskabet bestod af.

"Hillemænd!" råbte squiren, "så vil jeg gå med Dem, og Sophia skal også være med, for jeg slipper Dem inte i aften, og det ville være alt for grusomt at skille Tom fra sin pige."

Dette tilbud blev straks med glæde modtaget af Allworthy, ligesom Sophia også lovede at indfinde sig, efter at hendes fader først i enrum havde givet hende løfte om, at han ikke ville tale et ord om hendes bryllup.

Slutningskapitel

Hvori historien endes.

Samme eftermiddag havde den unge Nightingale ifølge anmodning været på besøg hos sin fader, der modtog ham langt kærligere, end han havde ventet. Der havde han også truffet sin onkel, der var kommet til byen for at opsøge sin ugifte datter.

Dette ægteskab var det heldigste tilfælde, der kunne indtræffe for den unge gentleman, for disse brødre levede i en stedsevarende strid om deres børns opdragelse og styrelse, og den ene foragtede den anden af ganske hjerte på grund af deres forskellige metoder. Enhver af dem søgte nu, så godt han kunne, at undskylde den forseelse, hans barn havde begået, og vise det urigtige i den andens parti. Heraf fulgte altså, at da den

gamle gentleman ønskede at triumfere over sin broder og ligeledes fandt behag i de grunde, som Allworthy havde anført, så var hans sind således blevet omstemt, at han modtog sin søn med et venligt åsyn, ja endog virkelig modtog en indbydelse til at spise til aften med ham hos mrs. Miller.

Hvad nu den anden angik, der virkelig elskede sin datter uendelig højt, så behøvedes der kun lidt for at gøre ham tilbøjelig til en forsoning. Ikke så snart fik han derfor af sin brodersøn underretning om, hvor hans datter og hendes mand opholdt sig, førend han erklærede, at han straks ville gå hen til hende og da han nu kom derhen, tillod han hende næppe knælende at bede ham om tilgivelse, men løftede hende straks op og omfavnede hende med en rørende ømhed, der virkelig gjorde et dybt indtryk på alle dem, der var til stede; og det varede næppe et kvarters tid, førend han selv var så vel fornøjet både med hende og hendes ægtemage, som om han selv havde stiftet partiet.

Således stod nu sagerne, da mr. Allworthy og hans selskab kom til for at fuldstændiggøre mrs. Millers lykke, for næppe havde hun fået øje på Sophia, førend hun gættede, hvad der var sket, og så stort var hendes venskab for Jones, at det ikke lidet forøgede den fryd, som hun følte i anledning af sin egen datters lykke.

Jeg tror næppe, at der har været mange eksempler på et antal af mennesker, der var forsamlet, og som i den grad følte sig lykkelige, som dette selskab. Blandt disse syntes dog den unge Nightingales fader at være den, der var mindst, tilfreds, for hvor meget han end holdt af sin søn, og hvor meget end Allworthys grunde og anseelse havde virket på ham, kunne han

dog ikke ganske føle sig tilfreds med sin søns valg, ja måske endog Sophias nærværelse bidrog lidt til at forøge hans bekymringer og betænkeligheder, når den tanke nu og da opstod hos ham, at hans søn lige så godt kunne have fået denne dame eller en anden af den slags. Vel var det ikke de yndigheder, der prydede Sophias ydre eller sjæl, der vakte denne forstemthed hos ham, nej langt fra; det var snarere indholdet af hendes faders pengeskrin, der fik hans tænder til at løbe i vand. Det var nemlig de yndigheder, som han ikke kunne slå sig af hovedet, når han tænkte på, hvorledes hans søn havde ofret dem for at gifte sig med en datter af mrs. Miller.

Begge brudene var forresten smukke fruentimmer, men de blev så aldeles overstrålet af Sophias skønhed, at hvis de ikke havde været to af de godmodigste piger i verden, ville det vist have vakt nogen misundelse i deres hjerter, for ingen af deres ægtemænd kunne længe holde deres øjne borte fra Sophia, der ligesom en dronning sad ved bordet og modtog hyldest, eller ligesom et højere væsen modtog den beundring, der blev hende til del. Dog var det en beundring, som de frivilligt ydede, men som hun ikke forlangte, for hun udmærkede sig lige så meget ved sin beskedenhed og forekommenhed som ved alle sine andre fortræffelige egenskaber.

Aftenen tilbragtes i sand fornøjelse. Alle var lykkelige, men allermest de, der forhen havde været mest ulykkelige. Deres tidligere frygt og lidelser lod dem nyde deres lykke i en så forhøjet grad, at selv held og kærlighed med al den glæde, som dermed følger, ikke kunne have frembragt hint overmål, som sammenligningen mellem udståede genvordigheder og nærværende lykke frembragte. Dog, ligesom en stor glæde, især

en pludselig omskiftelse og voldsom forandring af omstændigheder, som oftest er tilbøjelig til at være tavs og snarere bor i hjertet end på læberne, således syntes Sophia og Jones at være allermindst oprømte i hele selskabet, hvilket også Western ganske utålmodigt bemærkede og flere gange tilråbte dem:

"Men hvorfor taler du inte, dreng! Hvorfor ser du så alvorlig ud! Men har du rent tabt munden, pige! Drik endnu et glas vin. Skal du inte ha'e et endnu?"

For nu end mere at opmuntre hende begyndte han stundom at istemme en lystig sang, der havde nogen hentydning til ægteskab og jomfrustandens omskiftelse. Ja, han var måske gået så vidt i dette kapitel, at han aldeles havde jaget hende ud af værelset, hvis ikke mr. Allworthy ind imellem havde standset ham ved blikke, ja endog et par gange ved det udråb: "Fy, mr. Western!" Rigtignok begyndte han engang på at ville diskutere angående sagen og ville bevise, at han havde lov at tale til sin egen datter, som han fandt for godt, men da ingen ville stå ham bi i denne sag, blev han snart kaldt til orden.

Skønt han nu således blev holdt lidt i ave, var han alligevel så fornøjet ved den munterhed og behagelige stemning, der fandt sted i selskabet, at han indstændigt anmodede dem alle til hobe om at indfinde sig næste dag hos ham selv i hans logi.

Dette gjorde de også alle sammen, og den elskelige Sophia, der nu i al stilhed ligeledes var blevet gift, forestod huset ved denne lejlighed eller *præsiderede*, som det hedder i det fine sprog, som husets dame ved bordet. Hun havde nemlig samme morgen rakt Jones sin hånd i Doctor's Commons' kapel, hvor

mr. Allworthy, mr. Western og mrs. Miller var de eneste tilstedeværende personer.

Sophia havde alvorligt bedt sin fader om, at ingen andre af det selskab, der samme dag skulle spise til middag hos dem, måtte få noget at vide om hendes ægteskab. På samme måde blev også mrs. Miller anmodet om at holde det hemmeligt, og Jones indestod for Allworthy. Dette forsonede Sophia nogenlunde med dette offentlige gæstebud, som hun af føjelighed mod sin faders vilje, tvært imod sin bedre følelse og egen tilbøjelighed var nødt til at finde sig i. I tillid til denne hemmelighed overstod hun også meget vel denne dag, indtil squiren, der nu havde set bunden af sin anden flaske, ikke længere kunne styre sin glæde, men fyldte sig en stor pokal og drak brudens skål. Skålen blev straks tømt af alle nærværende, til stor forlegenhed for den stakkels rødmende Sophia, ligesom også Jones var meget forlegen på hendes vegne. Imidlertid var der ikke en eneste af de tilstedeværende, der var blevet klogere ved denne opdagelse, fordi de alle havde vidst det i forvejen, for mrs. Miller havde hvisket det til sin datter, datteren til sin mand, manden til sin søster, og hun igen til alle de øvrige.

Sophia greb nu den første lejlighed til at trække sig tilbage med damerne, hvorimod squiren blev siddende ved flasken, mens han lidt efter lidt blev forladt af hele selskabet, undtagen af den unge Nightingales onkel, der holdt lige så meget af flasken som mr. Western selv. Disse to sad derfor og drak hinanden til tappert hele aftenen igennem, og det længe efter den lykkelige time, der overgav den yndige Sophia til den henrykte Jones' arme.

Således, ærede læser! har vi endelig sluttet vor historie, hvori mr. Jones til vor store glæde, men måske tvært imod din forventning, er blevet det lykkeligste af alle mennesker, for hvilken lykke denne verden kan yde, der kunne være lige så stor som den at besidde en hustru som Sophia, det må jeg oprigtigt tilstå, jeg aldrig har opdaget.

Hvad nu de andre personer angår, der har spillet en betydelig rolle i denne historie, så vil vi, såfremt nogen ønsker at vide lidt mere om dem, med så få ord som muligt søge at tilfredsstille din videbegærlighed.

Man har aldrig kunnet formå Allworthy til at se Blifil mere, men han har dog for så vidt givet efter for Jones' og Sophias forenede bønner, som han udsatte en årlig sum af to hundrede pund sterling for ham, hvortil Jones endnu hemmeligt føjede et tredje.

Af denne indtægt lever han i et af de nordlige grevskaber omtrent 200 mile borte fra London og sparer hvert år de 200 pund, for at kunne købe sig en plads i det næste parlament som repræsentant for en valgflække i nabolaget, hvilket han står i underhandling med en prokurator der på stedet om. Han skal også ganske nylig være blevet metodist, i håb om at få en meget rig enke af denne sekt til ægte, hvis jorder ligger i denne del af riget.

Square døde snart, efter at han havde skrevet det tidligere anførte brev; og hvad Thwackum angår, så er han endnu stadig i landsbykald. Han har gjort mange frugtesløse forsøg på igen at erhverve sig Allworthys tillid, eller også på at indynde sig hos Jones, som han begge smigrer, når de er til stede, men bagtaler i deres fraværelse. Derimod har mr. Allworthy i hans sted for

nylig taget mr. Abraham Adams i sit hus, som Sophia højligt har beæret med sin tillid og har erklæret, at han skal have opsynet med hendes børn.

Mrs. Fitzpatrick er nu skilt fra sin mand og lever af de få rester, der er til overs af hendes formue. Hun lever i en vis anseelse i den fine ende af byen, og ved så godt at holde hus med sine indtægter, at hun formår at give tre gange så meget ud, som hendes indkomster beløber sig til, uden dog at komme i gæld. Hun står forresten på en fortrolig fod med den irske pairs frue og beviser hende alle de venskabelige opmærksomheder, hun formår, på grund af de forbindtligheder, hun skylder hendes ægtemand.

Mrs. Western blev snart igen forsonet med sin niece Sophia og har nu tilbragt to måneder hos hende ude på landet. Lady Bellaston har også aflagt hende en stadsvisit inde i byen, ved hvilken lejlighed hun opførte sig mod Jones, som om han var hende aldeles ubekendt, og har med største høflighed gratuleret ham til hans ægteskab.

Mr. Nightingale har købt en jordejendom i nærheden af mr. Jones' gods til sin søn, og der bor nu denne gentleman tillige med sin hustru, mrs. Miller og dennes yngste datter, og det behageligste omgangsforhold finder således sted mellem begge familier.

Med hensyn til de personer, der er af ringere betydning, må vi anføre, at mrs. Waters igen tog ud på landet, og fik der en årlig pension på 60 pund sterling af mr. Allworthy, samt at hun nu er gift med kapellan Supple, men han er nu blevet sogneherre, da Western på grund af Sophias anmodning har givet ham et betydeligt kald.

Sorte George løb straks bort, da han erfarede, at hans bedrageri var blevet opdaget, og man har aldrig senere hørt noget til ham. Pengene har Jones skænket til hans familie, dog ikke i lige portioner, for Molly fik vel den største part af dem.

Hvad nu Partridge angår, så har Jones givet ham en årlig pension af 50 pund sterling. Han har desuden igen åbnet en skole, der langt bedre påskønnes end hans tidligere pædagogiske anstalter, og nu skal der endog være ægteskabsforhandlinger i gang mellem ham og miss Molly Seagrim, der rimeligvis ved hjælp af Sophias velvillige bestræbelser vil få et gunstigt udfald.

Vi vender nu tilbage for at tage afsked med mr. Jones og Sophia, der to dage efter deres bryllup ledsagede mr. Western og mr. Allworthy ud på landet. Mr. Western har nu opgivet sin familieresidens og den større del af sine godser til fordel for sin svigersøn og har selv trukket sig tilbage til et mindre hus, der ligger i en anden egn af landet, men hvor jagten er bedre. Forresten kommer han meget ofte på besøg hos mr. Jones og sin datter, der begge føler en uendelig glæde ved at gøre alt, hvad der står i deres magt, for at more ham. Og disse deres bestræbelser lykkes dem også så godt, at den gamle gentleman erklærer, at han aldrig i sit liv har været så lykkelig, som han nu er. Han har sit eget selskabsværelse med forsal til sit brug og kan der drikke sig fuld, med hvem han lyster; ligeledes er hans datter også nu ligesom forhen altid rede til at spille for ham, når han ønsker det, for Jones har forsikret hende om, at næst efter at behage hende skal det være hans største glæde at bidrage til den gamle mands lykke. Heraf kommer det også, at den store pligt, som hun så mønsterværdigt viser mod sin

fader, gør hende næsten lige så dyrebar for ham, som den kærlighed, hun så rigelig glæder ham selv med.

Sophia har allerede skænket ham to smukke børn, en dreng og en pige, som den gamle gentleman elsker så meget, at han tilbringer mangen en time i ammestuen; og han siger også, at den lille datterdatters pjatten – for hun er kun lidt over halvandet år gammel – klinger behageligere for ham, end det herligste hundeglam i hele England.

Allworthy har også vist sig meget gavmild mod Jones i anledning af dennes bryllup og har ikke undladt noget, hvorved han kunne bevise Jones og dennes frue sin hjertelige velvilje, hvorimod disse igen elsker ham som en fader. Forresten har alt det, der måske hos Jones havde et fejlagtigt anstrøg, nu aldeles forandret sig til hans fordel, hvilket enten har sin grund i, at han til stadighed omgås denne ædle mand, eller også fordi han er blevet forenet med den elskværdige og dydige Sophia. Han har også ved eftertanke over sine forbigangne dårskaber erhvervet sig en klogskab og forsigtighed, der er meget usædvanlig hos et menneske af hans karakter.

Til slutning vil vi endnu anføre, at ligesom der aldrig har været nogen ædlere mand og kone end dette elskende par, således kan ikke heller noget ægtepar tænkes lykkeligere. De bevarer den reneste og inderligste kærlighed til hinanden, en kærlighed, der dagligt forøges og befæstes ved fælles hengivenhed og agtelse. Lige så elskværdig er også deres opførsel mod deres venner og slægtninge som mod hinanden indbyrdes. Og så stor er deres nedladenhed, overbærenhed og veldædighed mod de personer, der står under dem, at der ikke gives en nabo, en forpagter eller et tyende, der ikke med

taknemmelighed velsigner den dag, da Jones blev gift med sin Sophia.

Om "Tom Jones"

Forfatter: Henry Fielding (1707-1754).
Første udgave: *The History of Tom Jones, a Foundling*, Andrew Millar London 1749.
Denne udgave efter: *Tom Jones. Fortælling af Fielding*. Trykt hos Sally B. Salomon, København 1854. Udkom først som tillæg til avisen "*Dagbladet*" fra april 1854 til juni 1855, derefter i bogform fra forlaget Pio, København 1855. Undertitler til den enkelte bog samt indledningskapitlerne (hvori forfatteren udbreder sig om forskellige aspekter af forfattergerningen, men som i øvrigt er uden egentlig sammenhæng fortællingen om Tom Jones) til 10.–18. bog er hentet i *Tom Jones eller Hittebarnet* af Henrich Fielding. Det Gyldendalske Forlag, København 1813.
Oversætter: Ikke oplyst i bogforlæggene.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter farvelagt mezzotinte af ukendt kunstner med titel "*The Interview between Tom Jones and Sophia Western*", udgivet af Sayer & Bennett, London 1785.

ISBN 978-87-7628-440-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-679-9 (Ølstykke 2020).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Pøbel: Hvor som helst dette ord findes i min bog, sigter det til folk af alle stænder, der hverken har nogen dyd eller forstand, og ofte forstås derved også folk af de fornemste klasser. *Forf. anm.*

Note 2:

Da mihi aliquid potum: Giv mig et kys.

Note 3:

Ipse dixit: "sådan er det bare", en påstand uden bevis. *Red.anm.*

Note 4:

Oldmixon: John Oldmixon (1673-1742), engelsk historiker og forfatter. *Red. anm.*

Note 5:

Mr. Pope: Alexander Pope (1688-1744), engelsk forfatter, satiriker og oversætter. *Red. anm.*

Note 6:

En nyere vittig forfatter: Sir Richard Steele (1672-1729), irsk skuespilforfatter og politiker. *Red. anm.*

Note 7:

Som den store Milton siger: Læserens tålmodighed vil måske også overgås, hvis han søger efter dette sted i Miltons værker.

Note 8:

Kunstdommere: Ved dette ord forstår vi her og de fleste andre steder i vort værk enhver læser i hele verden.

Note 9:

Den samme ting, som er umulig, dog kan være sandsynlig: En lykke for mr. Dacier, at han ikke er irlænder. (Denne note af forfatteren vil læseren først forstå, når han ved, at irlænderes kløgtighed er lige så berømt hos englænderne, som molboernes hos danskerne. *Overs. anm.*)

Note 10:

Opstandshistorien: Edward Hyde: The History of the Rebellion. Et historisk værk om den engelske borgerkrig 1642-51. *Red. anm.*

Note 11:

Raræ aves: Sjældne fugle *Red. anm.*

Note 12:

En Garrick, en Cibbers, eller en Clives: At denne store skuespiller (David Garrick) og begge disse med al ret berømte skuespillerinder (Susannah Cibber, Kitty Clive) bliver nævnt på dette sted, sker egentlig, fordi de har uddannet sig ved at studere naturen alene, og ikke ved at efterabe deres forgængere. Derved er de blevet i stand til at overgå alle deres forgængere: en grad af fortjeneste, som den slaviske hjord af efterabere aldrig kan opnå.

Note 13:

Non sequitur: Dette ord, som sergenten uheldigvis antog for en fornærmelse, er et udtryk fra logikken, som betyder, at slutningen ikke svarer til præmisserne.

Note 14:

Epicure Mammon, Fopling Flutter og Courtly Nice: Personer i hhv. Ben Jonson: The Alchemist, George Etheredge: The Man of Mode og Samuel Richardson: Pamela. *Red. anm.*

Note 15:

Nulla virtute, etc.: Hvis laster ikke formildes ved en eneste dyd.

Note 16:

Kaskelotinder: Formentlig mener damen tjerkesserinder.

Note 17:

Hambrook: Der, hvor Jones traf kvækeren.

Note 18:

Miss Jenny Cameron: var en begejstret tilhængerske af prætendenten Charles Edward, nogle påstår endog hans elskede.

Note 19:

Enebærtræets stærke saft: Dvs. gin. *Red. anm.*

Note 20:
Udstoppede kandidater: Sådanne bokseskoler fandtes i London, hvor de, der får undervisning i den ædle boksekunst, forsynes med masker og stoppede puder, for ikke at komme til skade eller lide smerte.

Note 21:

De alene skylder lykken osv.: Hermed mente hun formentlig den banknote på 100 pund, som han havde tilstillet hende.